

1977 FEB 15

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

*Tyukodi néplő, amata
fafaragó*

1021

Tárlat a kórházban. Napok óta várja a látogatókat a karcagi kórház klubjában megnyílt Tyukodi László amatőr fafaragó kiállítása.

Méplapban!

HIRDETÉSFELVETELI IRODÁK:

Szolnok megyei Lapkiadó Vállalat hird. felvétel:

Szolnok, Kossuth tér 1. Irodaház.

KIRENDELTEGEK:

Magyar Hirdető szolnoki kirendeltsége: Súlyom u. 3.

KARCAAG, Kossuth tér 5.

JASZBERÉNY, Lehel-vezér tér 1.

TISZAFÜRED, Piac-tér 4.

re, s amikor Grosz elmélyülten imádkozta a Jeruzsálem felé állva mondandó smóne esztrét, a híres 18 áldást, odamentek hozzá és így szóltak: „Léb, úgy látszik, te még mindig állva maradtál a tizennyolcnál...”

A régi kelet-európai talmudi főiskolán kétféle böcheret különböztettek meg: az egyiket tréfásan *cházzer-bóchernak* nevezték, amely szó persze nem a *cházern*, vagyis az „ismételni” szóból. Ez a diák ugyanis már egymaga tudta elismételni, gyakorlatolni a rabbítól tanultakat, sőt a fiatalabb betanításában is segédkezett. Ezzel szemben a kezdőket – ugyancsak tréfásan – *cházzer-bóchernak*, „disznócska diákok”-nak mondogatták...

A jiddis anekdotákban gyakran gúnyosan említik a böcherokat, a jesivánövendékek ugyanis meglehetősen bántóalanok voltak, s a gazdasági helyzetük sem volt a legrózsásabb. A szegény diákok „napokat ettek”, ami

amelyik étel már a könyökömön jön ki, arra semmilyen áldást nem tanultam...

Az egyik legaranyosabb zsidó vicc főszereplője is egy böcher, aki kiválasztotta mesterét, ám az nem akarta elfogadni őt. Végül, hosszas kérések után, így szólt: Amennyiben három kérdésem közül bármelyikre válaszolni tudsz, felveszlek tanítványaim közé. Jól figyelj: Két zsidó kéményseprő felmászott a kéményen a padlásra, a padlásról a háztetőre, az egyik piszkos, a másik tiszta. Melyik fog megmosakodni? A böcher magától értetődően így szólt: A piszkos fog megmosakodni.

– Nem, édes fiam – rázta meg fejét a rabbi –, a tiszta fog megmosakodni. A piszkos ugyanis ránéz a tisztára, és azt hiszi, ő is tiszta, s ezért nem fog megmosakodni, ellenben a tiszta, látja a piszkost, azt hiszi, ő is az, s mindjárt elmegy fürödni. Hát bizony erre a kérdésemre nem tudtál megfelelni, de hadd mondjam el a másodikat! Jól

megfelelhetsz. Jól figyelj! Két zsidó kéményseprő felmászik a padlásra, a padlásról a háztetőre, az egyik piszkos, a másik tiszta, melyik fog megmosakodni? A böcher teljesen össze-tört, tanácsstalanul hebegi: A tiszta, a piszkos, jaj, rabbi, nem tudom.

– Sajnálom, nem vehetek fel a tanítványaim közé – szól a rabbi –, de hogy lásd, mi a helyes válasz erre a kérdésre, behívom a legkisebb tanítványomat. Dti, Majse, gyere ide, felteszek neked egy egyszerű kérdést.

Két zsidó kéményseprő felmászik a kéményen a padlásra, a padlásról a háztetőre, az egyik piszkos, a másik tiszta. Melyikük fog megmosakodni? A legkisebb böcher, Majse egy darabig gondolkodott, majd így szólt: De rabbi, két zsidó kéményseprő??? Hát van ilyen???

Ekkor a mester jelentőségteljesen rápillantott az idegen böcherra, és azt mondta: Látod, édes fiam, ez a helyes felelet...

Raj Tamás

„...magamat kipróbálok, ha kell De hogy más mondja, azt nem tőröm el!” (Rostand)

Zsidóságteszt Nicosián

Ez még a rendszerváltás előtt történt, amikor sok magyarországi zsidónak az izraeli konzul nem Budapesten pecsételte be izraeli beutazási vízumát magyar útlevelebe, hanem például Bécsben, vagy például a ciprusi Nicosián egy külön lapra.

Az egyetlen feltétel az volt, hogy az illető igazolja zsidó vallását. Ez idő tájt én is belopakodtam a nicosiai izraeli konzulátusra.

Büszkén elővettem a már Budapesten kiállított hitközségi igazolást szintizista származásomról. Mélységesen csalódnom kellett azonban, mert az izraeli konzul az igazolást

tekre összéállított zsidóságbizonyítási tesztikérdést tette fel nekem:

– Mit tesz akkor, ha egész vagyona részvényben fekszik, a tőzsdén nagy krach van, s zuhannak az árak? Eladja-e részvényeit, vagy az olcsó árakon új részvényeket vásárol?

– Azonnal telefonálok a brókernek, hogy minden részvényemet adja el, de ugyanakkor egy táviratot is feladok a részére, amelyben arra utasítom, hogy amennyi részvényt eladott, ugyanannyit vásároljon is a részemre. Így a nagy krachban legalább a pénzemnél maradok! – válaszoltam diadalittasan.

– Uram, Ön zsidó – nyilvánította ki a konzul, s azonnal kiállította az izraeli beutazási vízumomat. (ungár)

– **ESKÜVÖ.** A Deutérien telt templomban tartotta esküvőjét Sós András, Sós Endre egykori hitközségi elnök unokája, Klein Judittal. Deutsch Róbert főrabbi intézett beszédet a fiatal párhoz, az Örökkévaló áldását kérve frigyükre. A kántori funkciót Klein Ervin főkántor zenei kísérete mellett Kálmán Tamás főkántor látta el. A szertartás után a család fogadást adott a kultúrteremben.

– **A Lauder Javne iskola** május 12-én, pénteken 10 órakor pótfelvételeit tart. Tájékoztató a 176-2735-ös telefonszámon.

– **A geislingeni temetőben**, amelyben magyar mártírok is nyugszanak, emlékműpéldét tartottak. Martin Bauch főpolgármester megemlékezése után Joel Berger tartományi rabbi megrázó beszédében rámutatott: ami itt történt, azért még 50 év után sem lehet megbocsátani. Reiner Birzele tartományi belügyminiszter ígéretet tett a neonácik elleni intenzívebb harcra. Zsolnárok recitálása után megkoszorúzták az emlékművet.

– **Koszorúzások.** A fasizmus felett aratott győzelem 50. évfordulója alkalmából május 7-én, vasárnap délután 10 órakor a Kozma utcai temetőben az Ismeretlen Munkaszolgálatos Jellekpes sírjánál a Munkaszolgálatos Országos Egyesülete – katonai tiszteletadással – koszorúzási ünnepséget tart.

Ugyancsak a Kozma utcai sírkertben, szintén május 7-én, 11 órakor a Náciizmus Üldözötteinek Bizottsága rendez koszorúzással egybekötött megemlékezést a Mártírok Emlékművénél.

– **A Kol Jiszraél magyar nyelvű adásának időpontja:** naponta este hatromnegyed 7-kor, a 25.86.30.47.31.8 és 40.19-es rövidhullámon.

– **Az Újpesti Idősek Klubjában** május 8-án, hétfőn délután 3 órai kezdettel megemlékeznek Izrael Állam megalakulásáról. Beszédet mond: Joel Alon izraeli nagykövet. A beszédet művészi műsor követi.

A maga korában európai hírnevet humoristái ma már elfeledték. Pedig úttörője volt a modern polgári humor-
nak.

lett kirólva visszaküldeműk, a rajtuk közölt adatokat feltehetően a Sip utcai adminisztráció vezette át a nyomtatott kartonlapokra.

Tyroler József, a művész

1822-ben, a felvidéki Alsóokubinban született *Tyroler József*. Már 15 éves korában elhagyta otthonát és a fővárosban kottarajzolásból tartotta fenn magát, közben tanulta a rézmetszést és kőrajzolást.

Az újságok szívesen közölték divatrajzait, amelyeknek nagy szerepe volt a magyaros divat győzelmeiben a párizsi kreációk felett.

Arcképeket is metszett, Petőfi is megörökítette. Mivel 1846-tól saját nyomdája volt, Kossuth Lajos őt kérte fel a magyar papírpénz megrajzolására.

A szabadságharc bukása után halálos tüdőbaj támadta meg. Élete utolsó pillanataig dolgozott, betegesen is.

Telki József 10 kötetes történelmi munkája 1854-ben jelent meg, Tyroler halála évében, de még tartalmazza néhány szép rézmetszetét.

Hosszu ideig nem tudták pótolni művészetét, és a Délbáb című divatlap mellékletei halála után külföldről hozták.

Kora sok kitűnőségéhez fizre barátai kapcsolata. Petőfi a 40-es években a Tyroler családnál lakott, távozásakor nekik hagyta emlékül tintatartóját.

Ő készítette Kossuth Lajos legismertebb arcképét és megörökítette Liszt Ferencet zongorájánál, a királyi pár és a főhercegek között.

Sírja eredetileg a régi Váci úti temetőben volt, és onnan, a temető kiürítésekor átkerült a Rákosszegi sírtelepről, akiktől a kenyérkereset még gyermekkorában szakította el.

Korai időpontja – délután 3 óra – dacára zsúfolásig megtelt a Bálint Községi Ház Salom Klubjának terme a zsidó tudománytörténeti előadásra.

Gazda István egyetemi tanár, ismert tudománytörténész, ahogy a televízióból már megszoktuk tőle, kiadványokra való hivatkozással támasztotta alá mondanivalóját. Sajnos kevés magyar forrás foglalkozik külön, zsidósággal szemben a magyar és nemzetközi tudománytörténeti gazdagító re-
teggel magyar zsidó vallási kutatóval.

Nagyon érdekes az Újvári Péter-féle Zsidó Lexikon, de a 20-as éveket tükrözi. Sok adatot szolgáltatnak az IMIT Ekvönyvek is, de a habonri előtti időkből.

Rengeteg nevet hallhatunk Acssády Ignációl és Angyal Dávidtól Winter Jenőig és Zerffi Gusztávig.

Második előadását *Gazda István* néhány héttel később már a nagyteremben tarthatta. Ide már inkább befértünk, igaz, hogy az emeleten kergetőző gyermekek lármája szolgált aláfestéssel. Ekkor sok érdekességet hallhatunk a főváros zsidó múltjáról, különös tekintettel a most meglelt

ketiközetes munkára. Foglalkozott az előadás a zsidó oktatás óbudai kezdetivel és a zsidó könyvkereskedelem és könyvkiadás XIX. századi virágkorával is.

A zsidók jól bevezetett, komoly cégeket hoztak létre e területen is. Zsidó tudósok társadalmi elismertségét tükrözi, hogy már életükben utcákat neveztek el róluk. (Például: Ballagi Mór, Rumbach Sebestyén.)

Kéves a zsidó helytörténeti munka! Büchler Sándor és Venetianer Lajos alapműveit nem követik újabbak! Közmondott a zsidó tudósok külföldi jobb elismertsége. *Gazda István* sok példát hozott erre. Többek között Ferke Mihály matematikus sorsát, aki a zsidó gimnázium helyettes tanárától lett az USA tudományos nagysága.

Reméljük, ez a két előadás is hozzájárult a zsidó tudomány és művelői jobb megbecsüléséhez.

„Hochmeccolók”

Új sorozat indult a Garay utcai klubban. Olyan érdekes zsidó közéleti embe-
reket hívnak meg, akiknek műköltése, elképzelései virákok kavarnak és nem mindenben egyeznek meg az általános zsidó elképzelésekkel.

Elsőnek *dr. Timár György* volt a vendég, az ismert ügyvéd, kiskisgyártói képviselő és volt hitközségi vezető.

Timár György részletesen szót családjáról és múltjáról. Édesapja a nyálóka feltalálója és a Szövetség utcai cukorkagyár tulajdonosa volt, az államosításig.

Ematt ő csak kévsé és nehezen került be az egyetemre. Sikeresen beletárgáltak családjuk barátjának. Onodi Györgynek az ügyébe és őt évet töltött fasiszta háborús bűnösök közé zárva.

Szabadon bocsátása után is rendőrt leg zaklatták, nem helyezkedhetett el jogi vonalon, találmányokból élt, többek között a „Timóka” nevű üdítőital jogdíjából.

A rendszerváltás után praktizálhatott csak újra ügyvédként, de ma már 50-80 ügyfele is van naponta.

Kárpótlási ügyekben nem fogad el honoráriumot.

Érthető módon a legtöbb kérdés a kárpótlásra vonatkozott.

Timár György parlamenti felszólalásainak is tengerlyébe állította a zsidó kártalanítást.

Ezért alapította még 1990-ben a Kisebbségi Egyesületet, és vállalt sok ösztönözést állami szervekkel épp-
úgy, mint például Zimányival.

Azok a kérdések, amelyek politikai működésére vonatkoznak, meglehetősen gunyorosak voltak.

Meleg hangon szót Torgyán Józsefről, akinek szerinte a legnagyobb hibáját, hogy túlságosan jóleltük.

Romhányi általa vállalt védelmet „technikai munkának” minősítette, amellyel egy fenyegető antiszemitia hecckampányt akadályozott meg...

Érdekes volt látni, hogy a kérdésekre adott lehengerlő válaszok nyomán hogy változott percről percre a terem elemle meglehetősen hűvös és hangulata.

Végül lelkes taps közepette fejezte be az estét.

Az oldalt írta:
Dr. Róbert Péter

Műgyűjtők Galériája

AUKCIÓS HÁZ

A Műgyűjtők Galériája Aukciós Ház

1995. május 5-én 17 órakor tartja 17. Antik és Modern Képek Aukcióját a József Attila Gimnázium dísztermében.

(Budapest XI., Villányi út 27.)

A képek megtekinthetők: 1995. április 27-től május 4-ig, naponta 10-19 óráig Galériánkban.

Sok szeretettel várunk minden kedves érdeklődőt!

Új. Söt. 1995. május 1

Dr. Róbert Péter

Tyroler J.

2

Mag. M. M. M.

16. 10. 18. 1.

s n
bi
z ö
m:
-s
elm
ya
s c
E
ic
e
n

szabad hinnünk, hogy a profán élet az ötvösséget e korban nem foglalkoztatott, hanem csak a világi élet számára is, csak hogy e nemű emléktárgyaink a szülőföldön elpusztultak, a külföldre vagy az olvasztó-kemenczébe kerültek. De az egyházi élet között fennálló számbeli aránytalanság érthetővé is válik, ha meggondoljuk, hogy az időkben hivatásos és szigorú gondozói voltak a fundus instructust képező műhelyek tetszésük szerint szabadon rendelkezhettek velök.

Hogy a csúcsíves-kori világi ötvösség fényűző készleteiről némi felfogást nyerjünk a történelmi feljegyzéseinkre, a melyek a magyar királyi udvar és főuraink életének ha ma már csak pusztán írásos bizonyítékai is, mindamellett igen fényes pompaszeretettel dokumentáljuk. Bonfinius írja például, hogy abban az időben Velenczén, Ferrarán és Milánón át VIII. Károly francia királyhoz menekültek, háromszáz szép, egyszínű és egyforma nagyságú lovon háromszáz

Az elmondottakhoz vonatkozólag

JTT 200

S 200

KÖLTSÉG

173,175

173,175

Grass I.

1200

housd skato kony

Keinlote in 1848h

Inger Jent

hivatal útján gondoskodik a jogi személyektől felterjesztett jegyzékek összehasonlításáról.

Minden esetben, a jegyzékek összeállításánál előforduló hibák és kihagyások, nemkülönben a jegyzékek elmaradt felterjesztése, hacsak nem *dolus*-ról van szó, vagy a jegyzékeknek a hatóság részéről elmaradt vagy elkésett bekérése, nem mentik fel az illető

¹ Lásd a 1. cikkely jegyzetét.

² 3. §. Az elüljárók, a vidéki bizottságok elnökei, a templomi vezetők, a plébánosok, a templomgondnokok s általában a jogi személyek képviselői kötelesek felterjeszteni a közoktatásügyi minisztériumnak, a rendeletben megállapítandó szabályok szerint, az 1. §-ban felsorolt és az általuk képviselt jogi személyek tulajdonát képező dolgok jegyzékét.

³ Erre vonatkozik az 1911. július 28-iki 916. sz. királyi rendelet.

⁴ 36. §. A jogi személy igazgatója, ha a közoktatásügyi minisztériumtól hozzá intézett meghívás keltétől számított, kilencz hónapra halasztható 3 hónapi határidőn belül nem fogja felterjeszteni a 3. §. szerinti dolgok jegyzékét, vagy szándékosan hamis bejelentést terjeszt fel, az első esetben 200 lirától 10.000 liráig, a második esetben 1000 lirától 10.000 liráig terjedő pénzbírsággal büntettetik.

Tyroler Post

Prescriptions Visulet.

Női ruha.

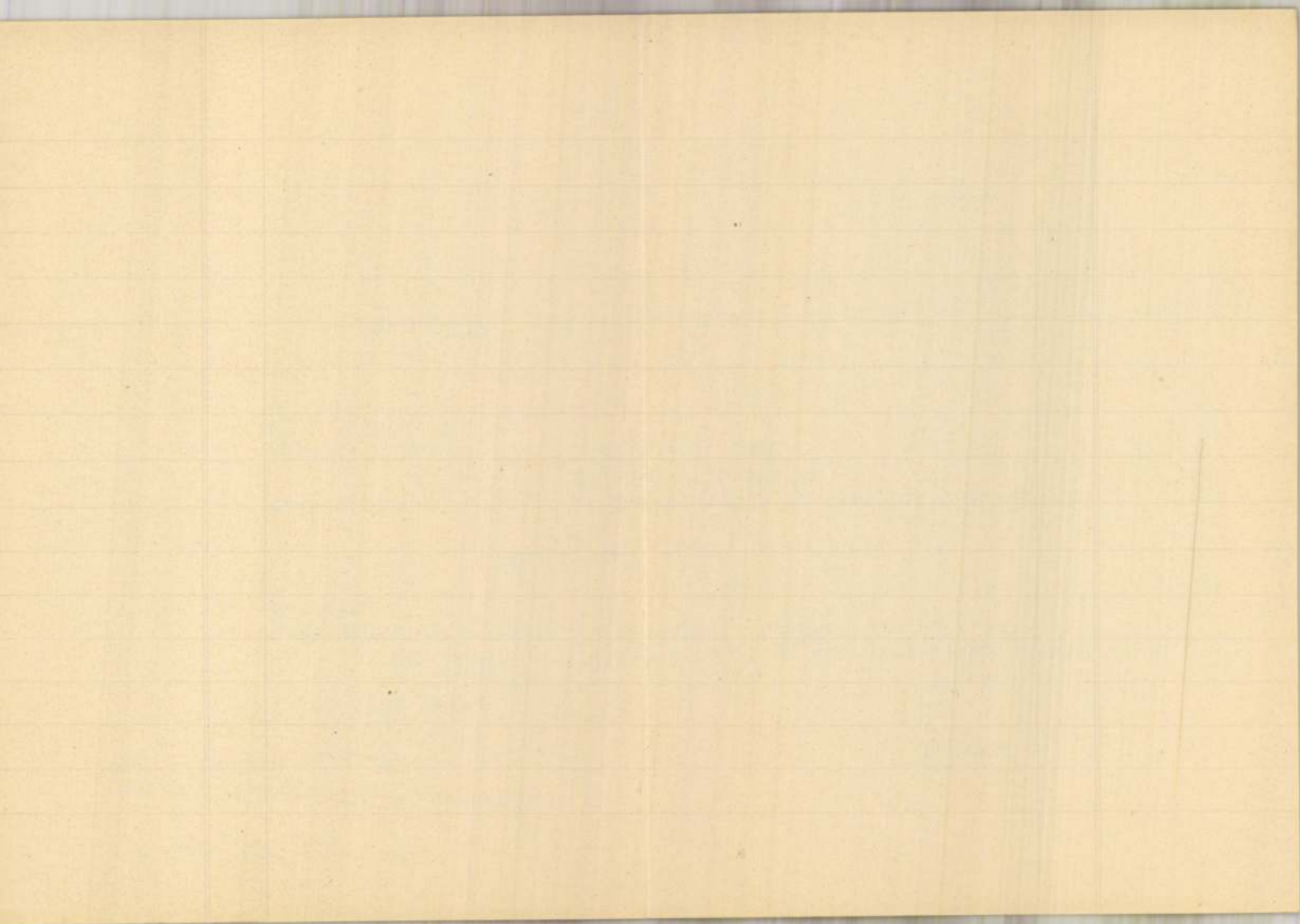
A két beszelető hölgy kalapot és külföldlekepen disz-
tett magas ruhát visel nagykendővel. A háttérben kert látszik.
Felirata:

PESTER POST

ezután: Mitgetheil v. F. Mutsenbacher in Pest Waltzner Gas.
No 12 zu d. 5 Grazien St Stock.
legelő közpütt: Dr. v. Frey Pest 1853.
alól jobbra: Tyroler.

Szines am., mér. az al. 25.8 9 : 16.7 cm.

T. 1983.

Viselet.

T. 1944.

Női ruha.

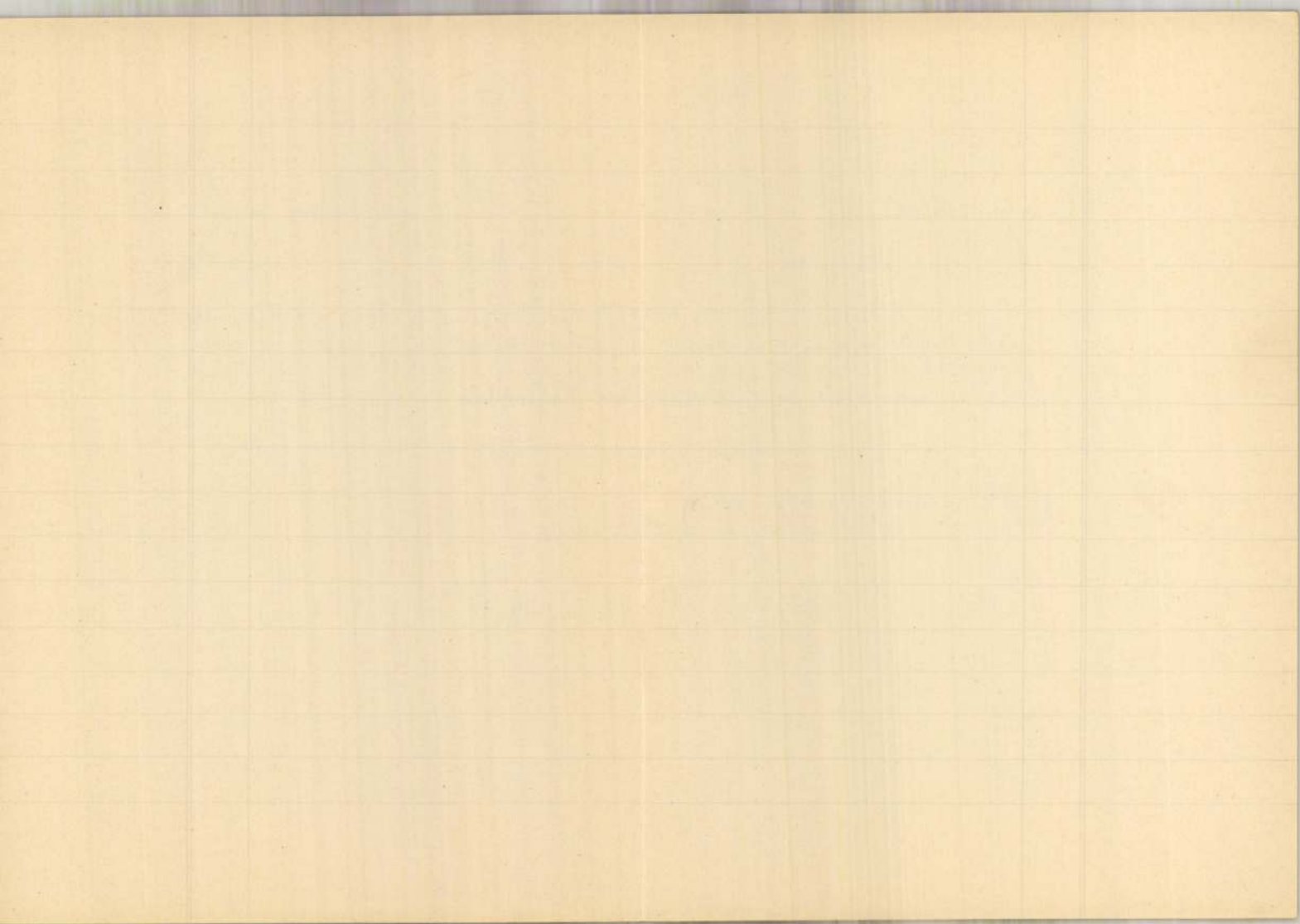
A hölgyek egyike szalagsokrokkal diszitett puffasztott
ujjú ruhát visel; másikanak öltözete pedig tollas kalap, kissé
kivágott virágos selyemruha és napernyő. A háttérben a korlátan
túl vizesés köti le figyelmünket. Felirata:

Műmelléklet a Délibábhöz.

alól jobbra: Tyroler mets.

legalól közepütt: Ny. Frey Pest 1853.

Szines am., mér. az al. 26.9 : 18.8 cm.

Viselet.

T. 1943.

Női ruha.

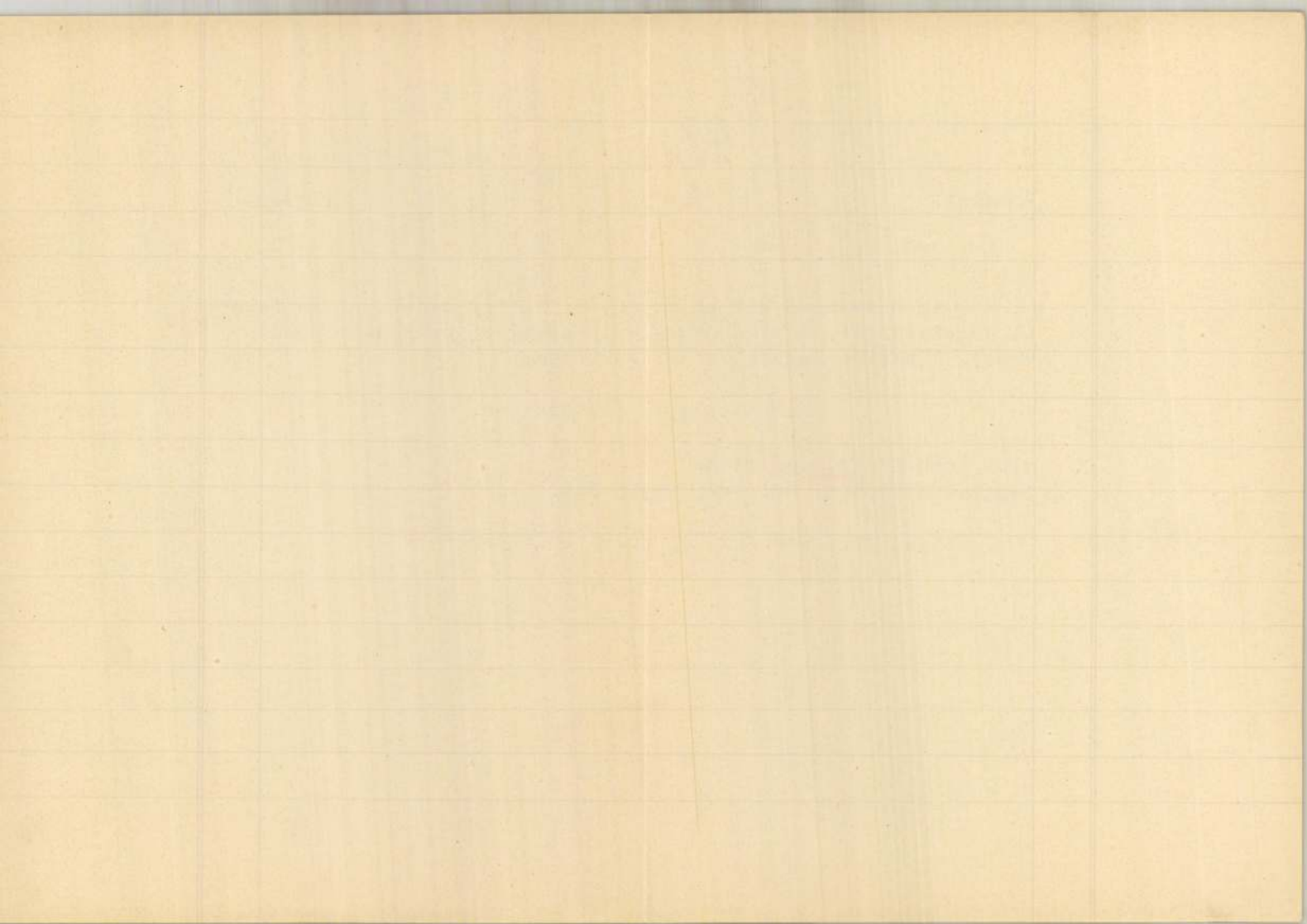
Az összenéző két hölgy egyike rojtos napernyőt és fekete csipkekendőt, másika pedig csipkegallért és fodros ruhát visel. A háttér hegyes vidék. Felirata:

Műmelléklet a Délibáb-hoz.

alól jobbra: Tyroler mets.

legalól középütt: Ny. Frey Pest. 853.

Szines am., mér. az al. 25.3: 16.3 cm.

Viselet.

T. 1947.

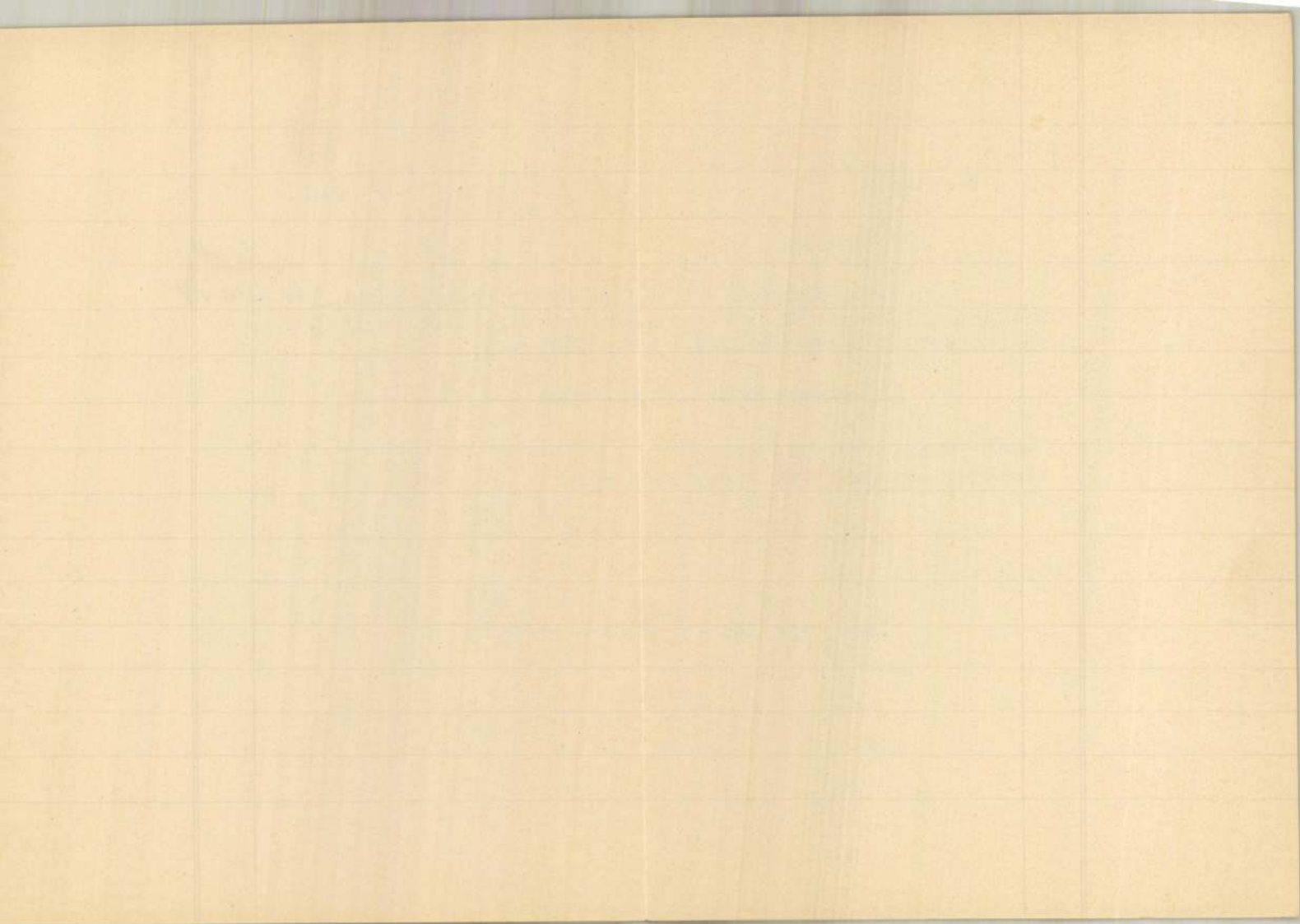
Női ruha.

Az összenéző két hölgy egyike rojtos napernyőt és fekete csipkekendőt, másika pedig csipkegallért és fodros ruhát visel. A háttér hegyes vidék. Felirata:

Műmelléklet a Délibábhhoz.

alól jobbra: Tyroler mets.
legalól középrött: Ny. Frey Pest 853.

Am., mér. az al. 25.9 : 16.4 cm.

íróé jobbra fordulva. Jobb kezével el-
a, mely keblén lig s balján leerepve
róje s nyakéte, melyről kereszt lig le,
íralva. Ruhája kivarog s csipkefordo-
állánál bő nyírt társongy szalag
a lánu örsöröen fut körül. Felira-

KAROLY DE NAGY KAROLY CONSORS
IS HALLER DE HALLERSTEIN OBÝT
"

HALLER GÁBOR GRÓFNÉ,
NYI KLÁRA BÁRÓNÓ.

- 1750."

n: "Aph."

méretei a vonalkentrel 12.8: 10 cm.

ha. 8404

Thyestes to rest

Arvensis (Linnæus) austriaca Hal.

36 m. 1927 year

Tyroler József

(művészet 1915. 94. l.)

TYROLER. A gróf Teleky József Hunyadiak kora című munka X. kötetében «Albert és Erzsébet fiatal korukban» című metszet látható, melyet «Tyroler m.(etszett) Pesten» és «Nyom.(tatta) Frey». A mű XI-ik kötetében «V. László király» képét «Tyroler S. metsz.(ette) 1855» és «Nyom.(tatta) Lorber Pesten». A XII. kötet «Szilágyi Erzsébet»-e «Metszetett Axmann Józs.(ef) igazg.(atása) alatt». A Szalkay Gergely és Németh János által az 1847-ik évre kiadott s Budapesten megjelent Iparcíműtárban Luka Sándor arcképén «Barabás rajz.(olta)» és «Tyroler metsz.(ette) acél.(ba) Pesten» aláírások. Az eredeti papirkötésű fedélnek rokokóstilben tartott keretét «Rajz.(olta) Glembay» és «Met.(szette) Tyróler».

KEMÉNY LAJOS

Thyridium

(Clemens 1812 p. 11)

1812, 346.

1812, 346. (A. Sappin, 1812, 346.)

1812, 346. (Kallia, 1812, 346.)

1812, 346. (Kallia, 1812, 346.)

1812, 346. (Kallia, 1812, 346.)

1812, 346. (Kallia, 1812, 346.)

1812, 346. (Kallia, 1812, 346.)

1812, 346. (Kallia, 1812, 346.)

1812, 346. (Kallia, 1812, 346.)

1812, 346. (Kallia, 1812, 346.)

Tyroler J.

rer es acclumetas - Petten

XIX. közepe

1. Teresa et Maria Milanollo. 4r.
1846.
  2. József főhg. nádor 4r.
  3. Fran Lucile u Bandita crimi beller
len 4-r
  4. Gr. Esterházykék ló a nádor 4r.
acclumetas 1855.
  5. Gr. ~~Franz~~ Frimj nádor a lóto. 4r.
acclum. 1856.
- Nagy Ivan. Magyarország legújabb
vonal a legrégibb állásról 1850-ig
Arizaldi. 1874 inf. 201. l.

Vasárnap

17

Lázár

● Újhold 3 ó. 53 pk.

Protestáns:

Lázár

Görög:

Daniel

Izraelita:

Kislev 29

Protestáns:

Augusztá

Görög:

Sebestyén

Izraelita:

Kislev 30

Protestáns:

Viola

Görög:

Bonifác

Izraelita:

Tebeth 1

Protestáns:

Teofil

Görög:

Ignác

Hétfő

18

Grácia

Kedd

19

Pelágia

Szerda

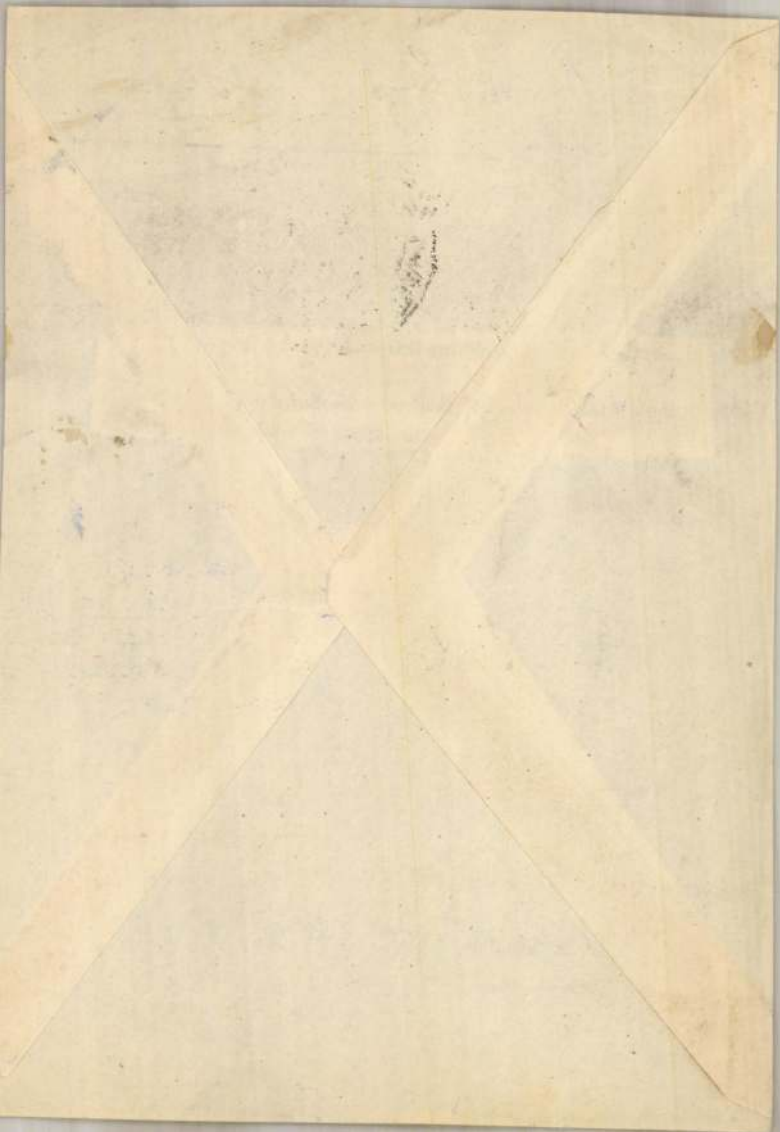
20

Tyroler József

Tyroler József. A Kossuth-bankók rézmetszője. Irta
Fabó Bertalan. Évkönyv, kiadja az izr. magyar irodalmi
társulat. Szerkeszti Bánóczi József. 1910.

(elűvényt 1910. 96. l. 1))

Tyroler F.

ver és acélmetező.

Hungariák Kora Magyarországon
és a nagy Teleki Pócsaf.

Két acélmetező, Matyás Király
Beatrix Királyné dombornyú utai
metzest képei, Korán elhunyt mű-
vészünk, Tyroler F. vészfűtő valódi
becsületesei számára.

Ujpesti Kőnyitási. Vas. Uj. 1855.
6. sz. 48. l.

Vasárnap

24

Ádám, Éva

3 Első negyed 21 óra 9 pk.

Protestáns:

Ádám, Éva

Görög:

Eugénia

Izraelita:

Tebeth 6

Hétfő

25

Nagykarácsony

Protestáns:

Karácsony

Görög:

Nagykar.

Izraelita:

Tebeth 7

Kedd

26

István 1. vt.

Protestáns:

István 1. v.

Görög:

Istensz. M.

Izraelita:

Tebeth 8

Szerda

27

Protestáns:

János

Görög:

István föld.

Taylor József

Magyar

rézmetszete Weber Henrik rajza nyomán:
...talba lépett első felelős magyar kormány

is. A MUFEMSZER-rel azelőtt szakkadt meg a kapcsolat, mert elálltak eredeti ajánlatuktól, csak tizedét akarták fizetni, annak arányt kezdetben ígérték. Más gyártó után néztünk.

Az út ezután sem volt sima, de a sors érdekes fintora, hogy ismét talákoztak a budapesti VÖRSAS Gazdasági Társulással, amely korábban egyszer már így nyilatkozott: „Ha tizedannyi fantázia van csak a Magnetolabirintban mint a Rubik-kockában, már akkor is érdemes foglalkozni vele.”

Néhány héttel ezelőtt, 1987. február 17-én ezzel a céggel sikerült szerződést kötni. A VÖR-

szóval: Eplandélok vagyunk és annyi idő alatt, amennyit a Magnetolabirintra fordítottam, többszáz ezer forintot tudtam volna keresni. De hiszek közös találmányunkban, s ez adott erőt, ezért mondtam le másról.

A labirintnak még nincs happy end-je. Tokión kívül a plovdivi világkiállításon is bemutatták. Ott is sikert aratott. Úgy látszik, a külföldi elismerés nem elegendő a hazai kedvező fogadtatáshoz. A konstruktőrök remélik, hogy találmányuk viszontagságos útja esetleg tanulsággal szolgál mások számára, akik hasonló cipőben járnak, mint ők.

Halász Miklós

MONOLIT

Tyroler fürsef

2353

Fürsef nádor:

Berékon alól, állva, kissé jobbra fordulva. Haja simára van lefe-
sülve, rövid nyíron hajozva és szalála lekerülve. A sz. Formarend
palástját viseli, mely felet és kettőn e rendnek jelvényét és csillagját lát-
ja. A hátsóben félre vont függöny s az asztalon kicsajos kormelintal-
pog köri le figyelmiintek. Felirata a fej alatt névint aláírásalépen

"József Nádor Spány"

alól balra: "Barabás Miklós rajz."

jobbra: "Tyroler J. m. adz. Pesten"

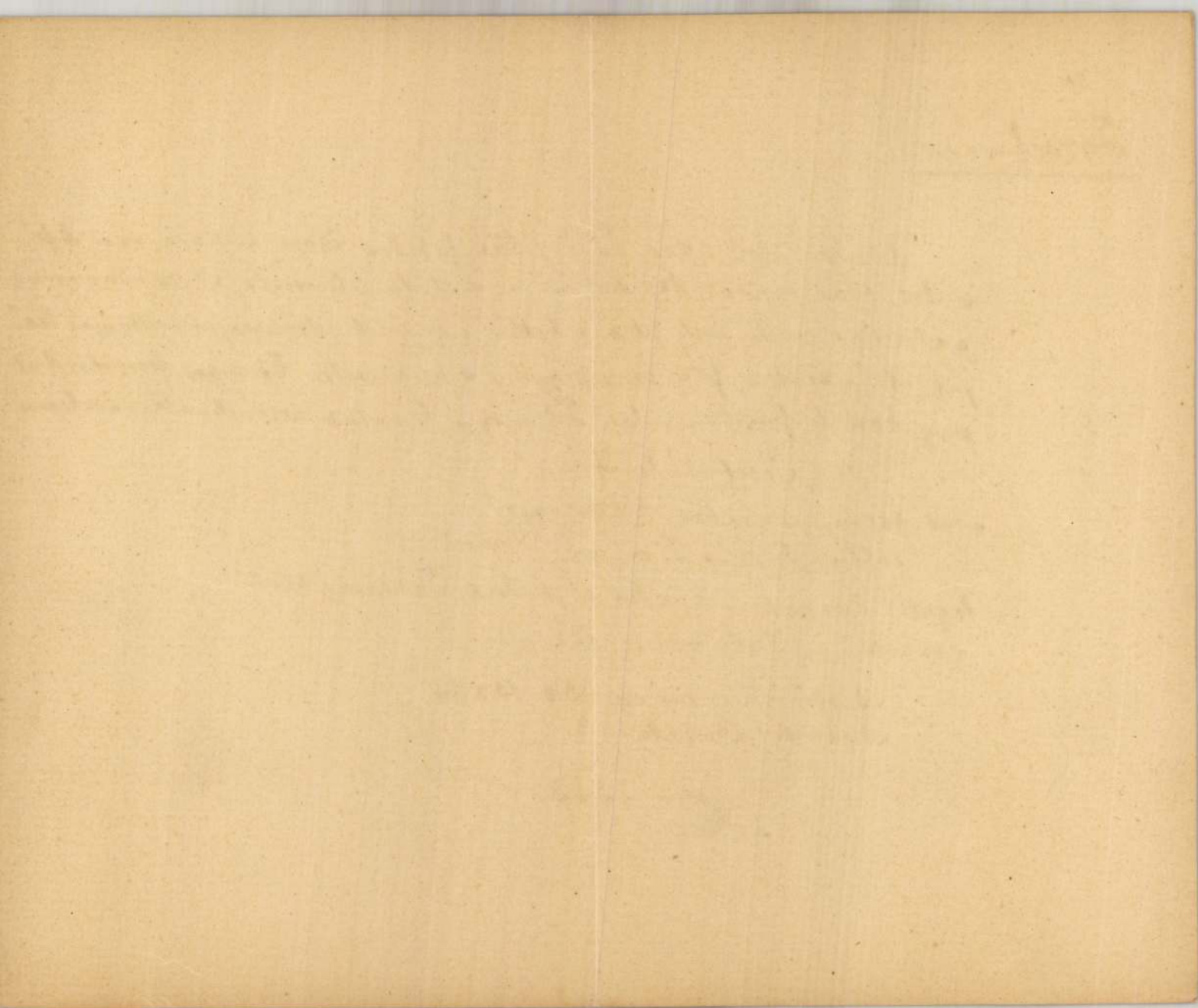
legalól kőepűt: "Kiadás a' M. Ind. Társaság 1846"

ser után: "Domb ~~1846~~ v. Kaufmann."

Árcelmesszes, méretei 13.8: 10.3 cm.

Messzete: Barabás M.

Lásza 2353.

Reguly Antal:

Erősen, kénsyolcsán jobbra. Előre fejeült kőzet, bajusz s leberesvált
ála körül szokatlan hord. Fekete nyakkendője mellett is fedő, labáira álló
galléri s kárpítás mellénye kivágott. Felirata a kép alatt aláírásának
másánál:

„Reguly Antal”

a jobb karnál: „Barabás raj”

a balánál: „Tyroler m. ac. Pester”

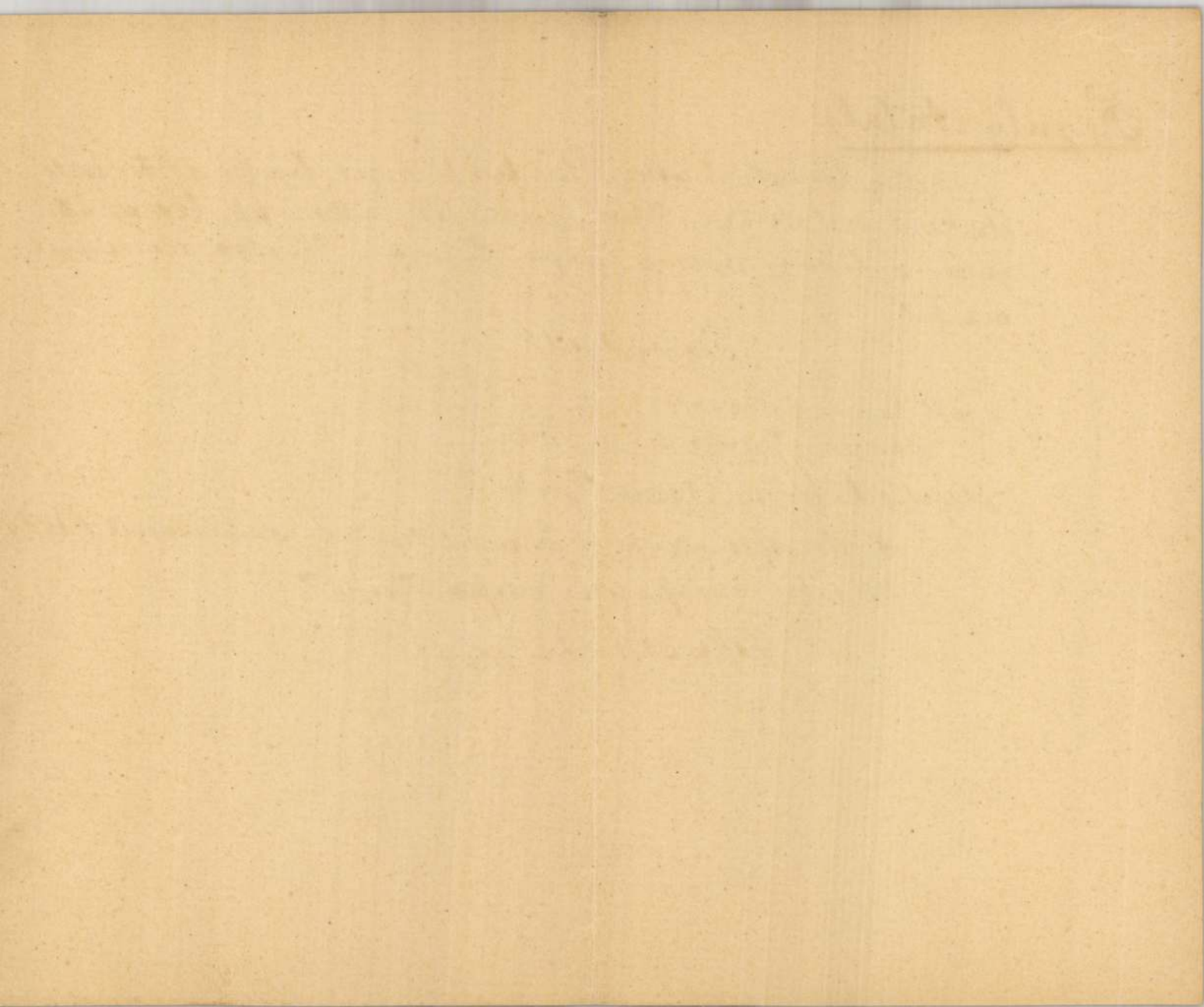
s legelőt kőépít: „Nyomat. Tyroler T.”

Acélműves, méretei a hátsónál 11.7: 7.5 s arcellapnál 16.8: 11.7.

Barabás M. rajza után készült Tyroler T.

Létsz. 3811. (chmi. pap.)

Tyroler József

Tyrolean Josef

L,

Mag. NM. Cent

27. l. - 45, 78,
(Tobacco)

9. table

eres szártal, neobarok jelleget gerezdes felülettel.
nit Balusterschaft und Neobarockdekor. Wien.

eres szártal, két virágos ögyürrüvel, két böseg-
1840. — Armleuchter, Silber, Wien, 1840. 800 gr.

göt stilusu alak-és diszitéssel. Négykarélyos
szentek alakjai. Nemet, XIX. sz. — Kruzifix,
fil. Deutsch, XIX. Jh.

ört diszú peremmel. Buda, 1835. — Brotkorb.
r. Buda, 1835. 308 gr.

ertyatartó, két késbak, két villa, két kanál,
sótartó, cukorszóró és egy tojásévökánál. Bécs.
Zwei Leuchter, zwei Rasteln, zwei Gabeln,
ffe, ein Becher, Salzfass, Zuckerstreuer und ein

n három puttó bárányal, pereme füzéres diszú
Korb, Silber, im Mittel drei Putto mit Lamm,

szögü, a korsó sisakalaku. Bécs, 1826 és 1821.
hüssel viereckig, die Kanne helmförmig. Wien.

FEDÖVEL, ezüst, ágálaku, füllel és négy leve-
wei Kannen und ein Zuckerbehälter, mit Deckel,
64. 800 gr.

t S idomu karral, préselt, neobarokkdiszitéssel.
mit gepresstem Neobarockdekor. Wien, 1860.

ÚJ ÉLET

Budapest

1969 AUG 16

MR 10600000

Aki a Kossuth bankókat rajzolta Tyroler József életútja

Mi hamar felejtünk. Sok közöny és hazugság fedi el előttünk a régi Pest művészi múltját is. Ki tud például Tyroler József művészetéről, aki sok kiváló grafikai alkotásával szerzett magának nagy népszerűséget. A Kossuth bankók általa tervezett művészi rajzával nemcsak a képzőművészetbe, de hazánk történetébe is arany betűkkel írta be nevét.

Tyroler József Alsókubinyban született, 1822-ben. Atyja a község legszegényebb zsidó lakosa volt, 12 gyermekét kellett eltartania. Így a kisfiúnak már 15 éves korában kenyérkereset után kellett mennie. A fővárosba került, és mint kereskedőtanonc helyezkedett el. Sokat nyomorgott, és csak az az egy vágy élte, hogy rajztudását érvényesíthesse.

Végre egy véletlen és bátor ötlet nyitja meg előtte az érvényesülés útját. Egy zeneműkereskedés kirakatában megpillant egy képet, amely annyira megnyeri tetszését, hogy ott a kirakaton át az utcán lerajzolja és beviszi az üzletbe a tulajdonoshoz, hogy megmutassa alkotását. A műértő kereskedő csodálkozva nézi a fiú ügyes rajzát, és leszerződött tanoncnak.

A magyar és német nyelvű sajtó akkor igen gyakran közölt népszerű író, politikus, közéleti emberekről készült rajzmetszeteket. Tyroler József alkotásai hamar elismerést és jó nevet szereztek a fiatal művésznek. Egy József nádorról készült sikerült rajzával 100 forint jutalmat kapott. Ismert alkotásai közé tartozik a Kossuthról, Liszt Ferencről, továbbá a magyar királyokról és hősökről készült képsorozat. Ki kell emelnünk Petőfinek 1947-ben megjelent összes verseihez készült acélmetszetét. Petőfi Sándorral Tyroler igen közvetlen barátságba lép, sőt egy ideig együtt is laktak. A

művész rajzainak nagy része a „Der Ungar” c. lapban jelent meg, amelynek belső fő munkatársa lett. Ebben az időben kezdett a sajtó szatirikus rajzokat is hozni. Ezen a téren is Tyroler, megelőzve Jankó Jánost, nagy sikereket ért el. Barabás Miklós halála után a legnépszerűbb művésze lett hazánkknak.

Az akkori heti és havi szépirodalmi sajtó sűrűn hozott divatképeket is. A legnagyobb művészek sem tartották lealacsonyítónak, ilyenek rajzolását. Tyroler József divatképeit is sűrűn ott találjuk a lapok hasábjain.

Tyroler József elismert művészeti hírneve készítette a kormányt arra is, hogy őt bízzák meg a Kossuth bankók rajzának megalkotásával. Feladatát magas művészi fokon sikeresen meg is oldotta, de munkájáért a szabadságharc leveretése után börtönbe került, ahol annyi szabadsághősünk várta végzetét. Ki tudja, mi történt volna vele, ha egy szép asszony nem sietett volna megmentésére. Ez a szép asszony Haynau kedvese volt, és elmagyarázta a zsarnoknak, hogy a művész a kenyérkeresetét gyakorolta, midőn megrajzolta a Kossuth bankót, amint azelőtt megrajzolta a nádort és a királyokat is. Egy szép asszony sokat tud elérni, és így Tyroler hat hét múlva elhagyhatta az Újépület komor falait.

Tyroler József kiszabadulása után tovább folytatta — az elnyomatás nehéz éveit is — művészi tevékenységét, de a régi népszerűségét már nem tudta elérni. Amikor 1854-ben meghalt, már jórészt elfelejtették és halála után teljesen megfeledkeztek róla.

Tyroler József neve és művészete a Kossuth bankók alkotásával már nem merülhet feledésbe.

U írta

Ezekbe
gógai esz
hoz. E ho
telet utár
zalgó nag
és magun
Az Elul
térően töl

szet egy megújuló évszaka fordulójának, sem valamely kimagasló történeti eseménynek emléknappal, hanem — mint korunk egyik legnagyobb zsidó teológusa elnevezte — *messiánikus ünnepek*. Ezekon a napokon azért imádkozunk, hogy az egész emberiség nemesedjék meg és váljék egy erkölcsi közösséggé, hassa át a világot a bibliai békeszellem, a messiási emberszeretet eszméje. Mit jelent ez? Az ünnepi fohász költői szárnyalású megfogalmazása szerint azt a kort, mikor szertefoszlik a gonoszság mint az elszálló füst és megdől az erőszak és az elnyomás. Az erőszak romjain — tanítják prófétáink — felhasad az igazság hajnala, az egyetemes igazságon pedig felépül a világ békéje, az emberség üdve. Gyönyörű eszmék, magasztos gondolatok, mégis megvalósulásuktól az emberiség két és fél évezreddel a prófétai hirdetés után is, a világ egy részének, a békeszerető népeknek szüntelen fáradozása ellenére is távol áll. És mégis érdemes küzdeni érte, reménykedni benne, ma inkább, mint valaha.

Ünnepeink alaphangulata az *öröm*, a hétköznapi gondját feledtető *derű*. Hagyományunk szerint még Jom Kippur sem a gyász napja, eredetileg Jeruzsálem leányai ilyenkor fehérbe öltöztek, kimentek a szőlőbe és ott boldogan táncot lejtettek. Ma is tulajdonképpen a *magasrendű öröm napja*, bizunk benne, hogy vétkeinktől megtisztulva bünbocsánatot nyerünk.

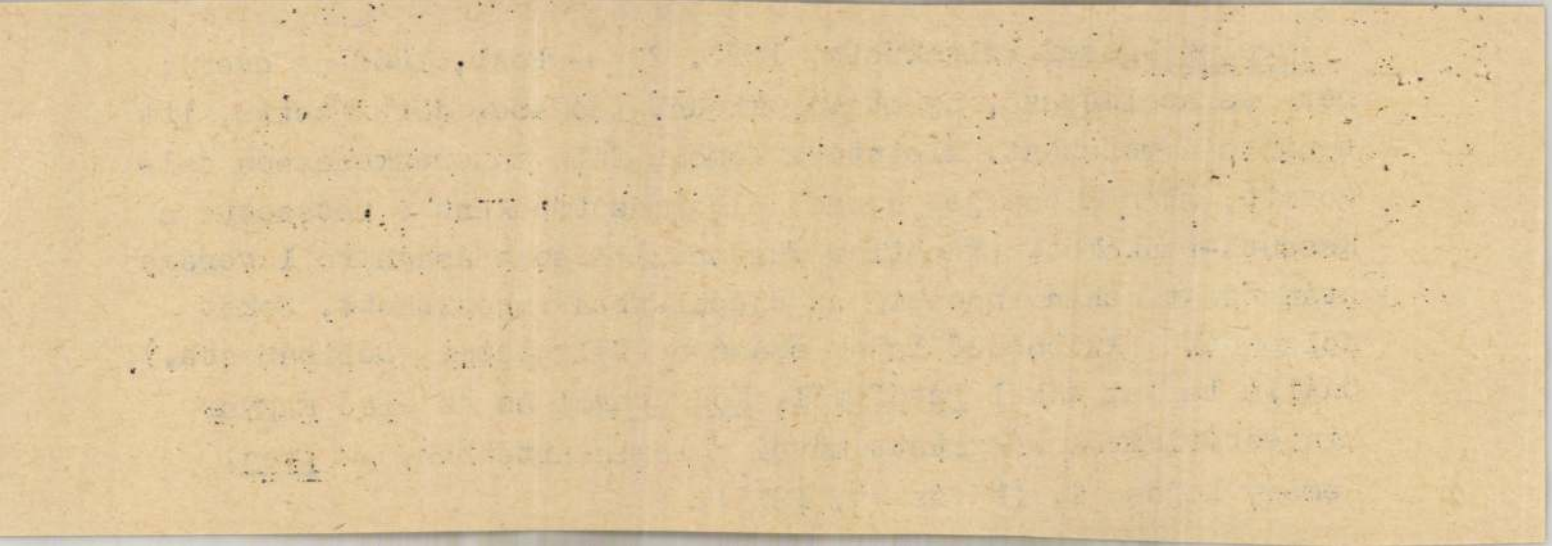
Ünnepeink eszrői tartalmát az az imádságunk fejezi ki mely a következőképpen kezdődik: hadd vigyük magunkkal a hétköznapi forgatagában ünnepeink áldását: *az életet és a békét, az örömet és a derűt*.

Ebben az imában az a vágyunk szólal meg, hogy az ünnep ne csak percnyi emelkedést hozzon, hanem hasson ki hétköznapijainkra is. Az ünnep az emberi lélek nevelése. Ünnep nélkül egykor az emberek csak szüntelenül elfásultan robotoltak. Óseink hajdan a rabszolgaságban nem akarták meghallgatni Mózes reménykeltő szavait, annyira kishitűekké váltak a kemény munka miatt.

Más ókori népek is tartottak ünnepeket, de azokon főleg kicsapongó, érzéki kultusszal hódoltak isteneiknek. A zsidóság azonban épült az ünnepein, az emlékeken, melyeket az ünnep benne felidézett és amelyekből bizalmat merített, hogy a Gondviselés örökösöké felette. A zsidó ember az ünnepein emlékezetében még ma is bejárja múltját, visszagondol a négyszáz éves szolgaságból történt megszabadulásra, a Nádas-tengeri átkelésre, a kezdetleges

ann aláírás
Most a jó
előtt már azt
y valaha is
nerte volna
már havi
gdíjat élvez,
CDU Stadt-
Rendőrtisztek
nagy tekin-
te. „Tisztelet-
megbecsült
a tömeggyil-
abló a mai
adalomnak.
mánk tehát
agatnémet bí-
a: „Nem lá-
edni Winkel-
ijelentésében,
1945—46-ban
en beismerő
ébként is —
a bíróság —
mint ellen-
baráti hata-
g, közös cé-
kében, Ma-
egyéb orszá-
il faji okok-
szemben al-
bályok Ma-
m kerültek
net bíróság
sem tud
600 000 ma-
deportálása-
gellérthegyi
an közel la-
asnya Béla
országgyü-
lála előtt a
nyugatnémet
ü alatt ezt
rében 3 na-
ppal szemem
k el Winkel-
minden érté-
földszintjén
álálható volt.
tani képeket,
ácsy-, néhány
több Székely
Mednyánszky-
újteményben,
külföldi nagy
ül.

Tyroler József (Alsókubin, 1822. ?? — Pest, 1860-as évek):
réz- és acélmetsző, nyomtató, kiadó. 1837-ben jött Pestre, itt
tanulta a metszést. Eleinte a Tomola-féle műkereskedésben dol-
gozott, majd a bankjegynyomda alkalmazottjaként ő metszette a
Kossuth-bankókat. (Wachtler Fülöppel) A szabadságharc leverése
után ezért néhány hónapig az Ujépületben raboskodott. Sokat
dolgozott a különböző lapok számára (Hölgyfutár, Délibáb stb.).
Önálló lapjai közül Petőfiről, Kossuthról és az első magyar
minisztériumról készített művei a legismertebbek. — Irod.
Kemény Lajos: T. (Művészet, 1915).

351/c **Némethy György** (1826—1901) mint Andris bojtár a „Csikós“-ban. 1855-ben a Nemzeti Színházhoz szerződtek.
A „Hölgyfutár“ 1857-es évfolyamából.

Dr. Bedő Rudolf.

352/a **Bulyovszkyné Szilágyi Lilla** (1833—1909) mint Mária királynő. Barabás utólag színezett kőrajza a „Napkelet“ 1857. évfolyamából. Bulyovszkyné 1851-ben lett a Nemzeti Színház tagja.

Dr. Bedő Rudolf.

352/b **Felekyné Munkácsy Flóra** (1836—1906). 1855-től a Nemzeti Színház művésznője. Marastoni József kőrajza 1867-ből. A „Nefejejts“ folyóiratból.

Dr. Bedő Rudolf.

353. **Teleki László gróf** (1811—1861) a „Kegyenc“ szerzője. Eybl kőrajza 1843-ból.

Nemzeti Színház Múzeuma.

354. **Dobsa Lajos** (1824—1902) színműíró. 1844-ben fellépett a Nemzeti Színházban. Az 1850-ben előadott „Öcsém házasodjál“ darabjáért a rendőrség elfogta. Barabás 1853-ban készült kőrajza. A „Budapesti Visszhang“ folyóirat melléklete.

Nemzeti Színház Múzeuma.

355/a **Füredi Mihály** (1816—1869). 1837-ben kardalos, utóbb magánénekes lett a Nemzeti Színháznál. Barabás kőrajz 1846-ból. A „Honderű“-ből.

Czenner Mihály.

355/b **Szentpétery Zsigmond** (1798—1858). A Nemzeti Színházat megnyitó „Belizár“-ban is már játszott. Barabás kőrajza 1843-ból.

Czenner Mihály.

355/c **Hugó Károly** (1806—1877). Az „Egy magyar király“ szerzője, melyet 1846-ban adott elő a Nemzeti Színház. Prinzhofer kőrajza 1864-ből.

Czenner Mihály.

Füredi

355/d **Nagy Ignác** (1828—1890). A Nemzeti Színháznak 29 éven át sűgőja és ügyelője. Barabás kőrajza 1844-ből.

Czenner Mihály.

356/a **Kaiserné Ernst Jozefa** (1827—1873). Császár György „Kunok“ dalművében. Barabás kőrajz 1851-ből. A Hölgyfutár 1852. évfolyamából.

356/b **Fánesy Ilka** Romeo és Juliában. Dr. Bedő Rudolf.

356/c **Tripammerné Lovasy Betti** (1827—1875). 1848-tól 1851-ig a Nemzeti Színház szerződöttetett tagja. Barabás kőrajza 1851-ből. A Hölgyfutár 1852-es kötetéből.

Dr. Bedő Rudolf.

357/a **Aldrige Ira** (szül. 1805 körül) néger színész mint Otello. 1852 és 1858 között a Nemzeti Színházban is szerepelt. Rézmetszet.

Nemzeti Színház Múzeuma.

357/b **Ristori Adelaide** (1822—1906) olasz művésznő mint Mirra. 1856-ban a Nemzeti Színházban vendégszerepelt. Rohn A. rajza után. A Hölgyfutár melléklete.

Nemzeti Színház Múzeuma.

358. **Lendvay Márton** (1807—1858) és fia **ifjabb Lendvay Márton**, (1840—1875) 1832, illetőleg 1852-től a Nemzeti Színház tagjai. Barabás kőrajza 1852-ből. A Hölgyfutár 1853. évi kötetéből.

Dr. Bedő Rudolf.

359/a **Lendvay Mártonné, Hivatal Anikó** (1814—1891). Barabás M., 1848-ban készült kőrajza.

Czenner Mihály.

359/b **Zongorajelenet** Czakó „Végrendelet“ c. drámájából. Barabás rajza után acélba metszette Tyroler J. 1853-ban. A „Déli-báb“ melléklete.

Czenner Mihály.

360/a **Réti Mihály** (1810—1875) mint Nemesek Hadnagya. Barabás kőrajza 1847-ből. A Pesti Divatlap-ból.

Czenner Mihály.

Höllr Nemz. Szính. kédd

11038.

Iiszt Ferencz:

A térden alólig ábrázolt művész, ki ~~ül~~
balra fordultan és arczélben látható, zongora mellett
ül és Beethoven 9 Werk-jét játszsza, mi közben felfe-
lé tekint. Felirata a kép alatt:

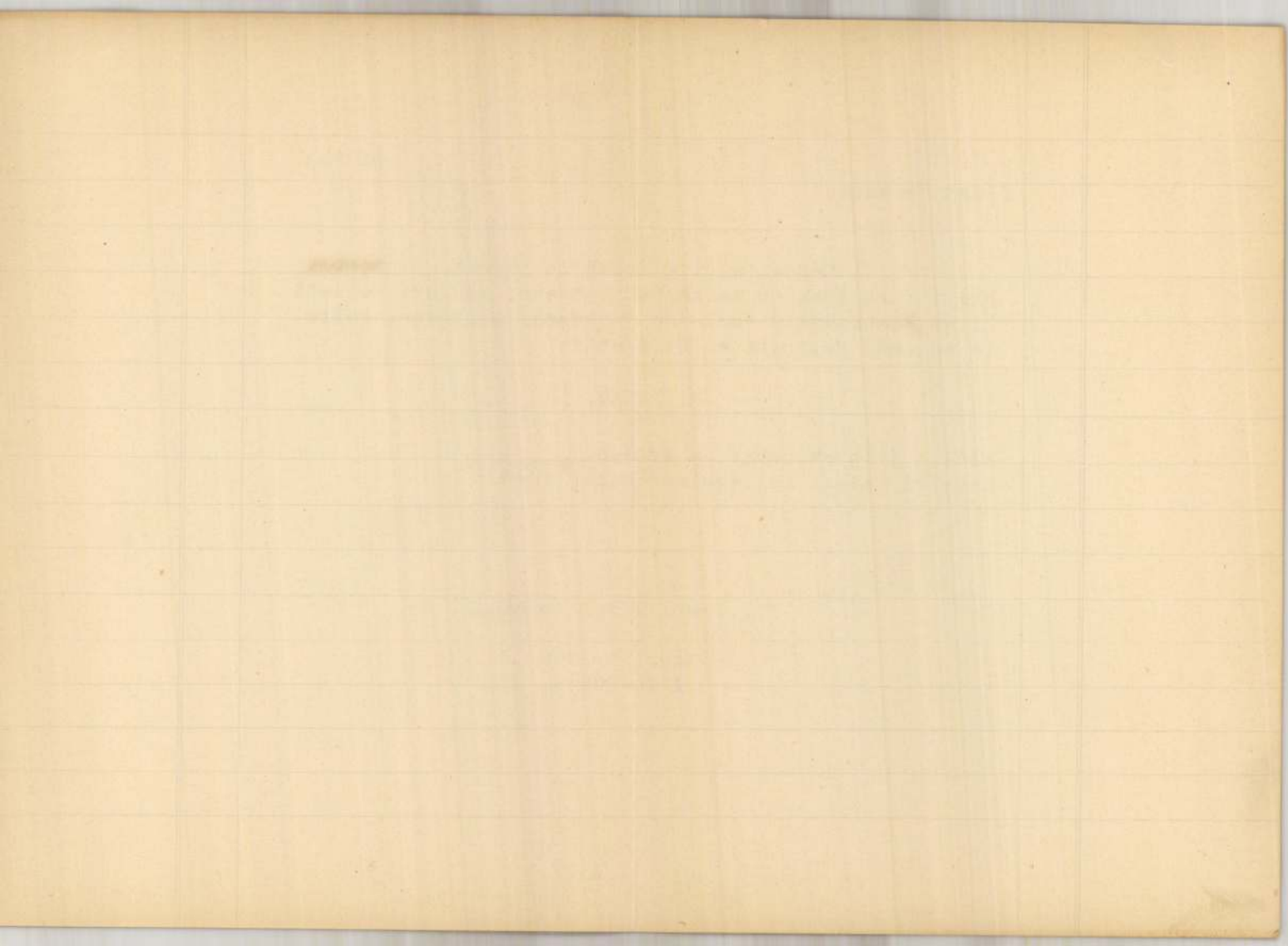
F. IISZT.

alól a jobb sarokban: J. Tyroler
legalól balra: Peilage zum Ungar 1846.

Rm., mér. a vk. 19.5:14.0 cm.

Szn. 172-906

1770-906-8

Unio.

A „Magyarország” feltételek feltüntetése, Erdély- és Magyar
ország koronás címereivel ékesített kaptató előtt, hol a gyűjtemény, kaptató
és láindsza kever a földön, az erdélyi és a magyar előelőzőket
csoporosultak, a két „Éljen az Egyesülés” és „Éljen a Magyar
hon” felirattal lobogókat egymás előtt meghajlítják. A kaptatók
az egyolt felhözön. Felirata

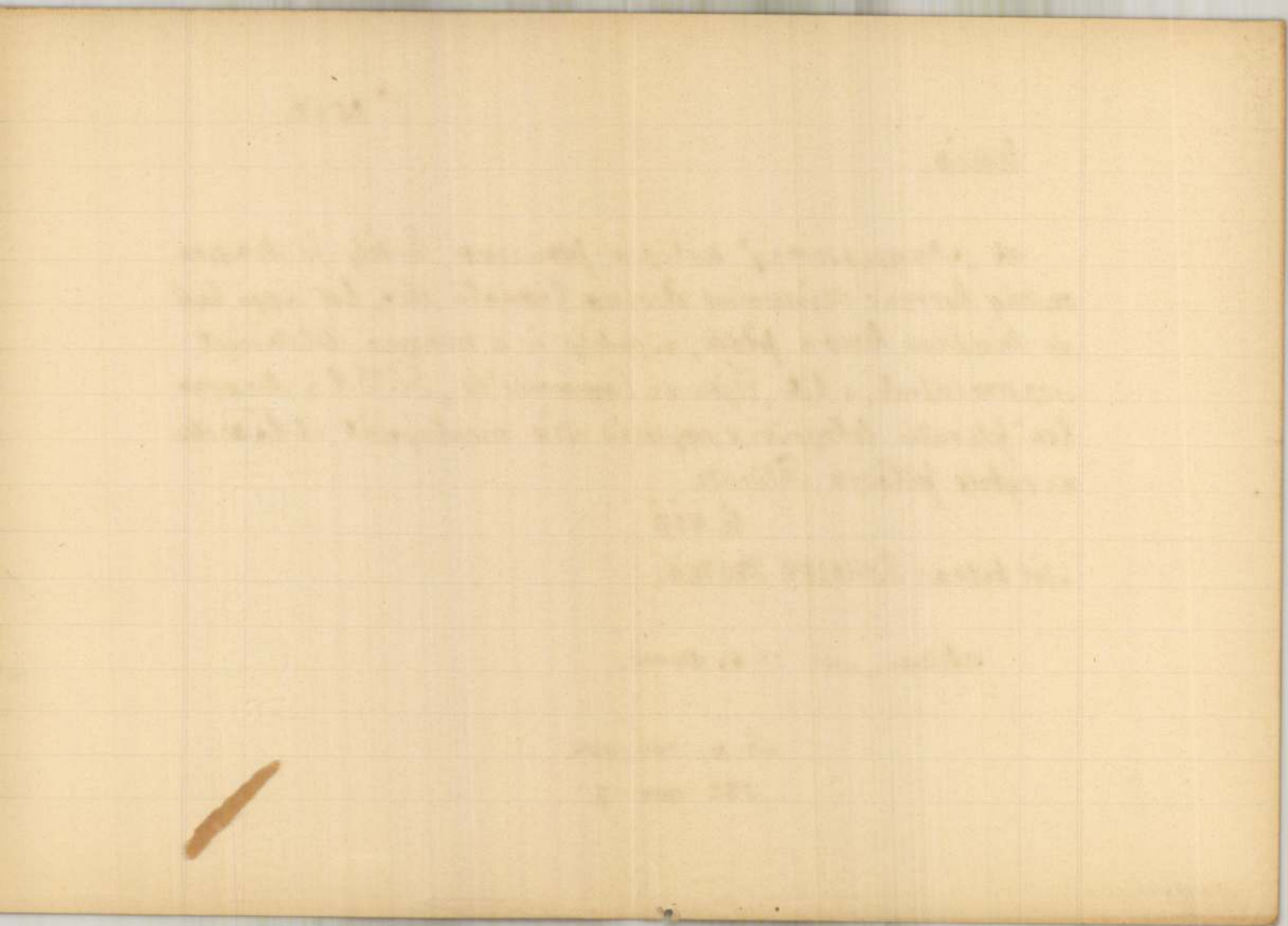
UNIO

alól balra: TYROLER PESTEN.

A. m. m., mér. 25.6: 34 cm.

h. n. 144-904.

582-904-7.

József Föhérceg s. családja. Csopórtkép
Kertl. Madon s. Erdős hatlerrel. Könyomat,
1874-ből. 30. 5-39, 43. 5-61 cm.
Kun S. 32.-751./V. O. n. o. 750 sz. Tyroler /

Tyroler

V. a
ntézetből.

ézet.
előtt
vt..... /

ien,
ló
9-44 cm.

XXXXXXXXXXXX

Istrau fhg?

Derekiq, oem ^{be} ~~hiz~~ ~~nix~~. Fobb felöl elváltas~~ott~~ göndör kaját, ke-
gyesre pödörön. bzipisz és barlör kord. Nyalravatója felett az aranygyap-
ja rend~~h~~ ^{felvenye} ~~iseli~~. Végig begombolt zsinoró állajánál gombjai som
alánál. Felirat a kép alatt aláírásánál máskül:

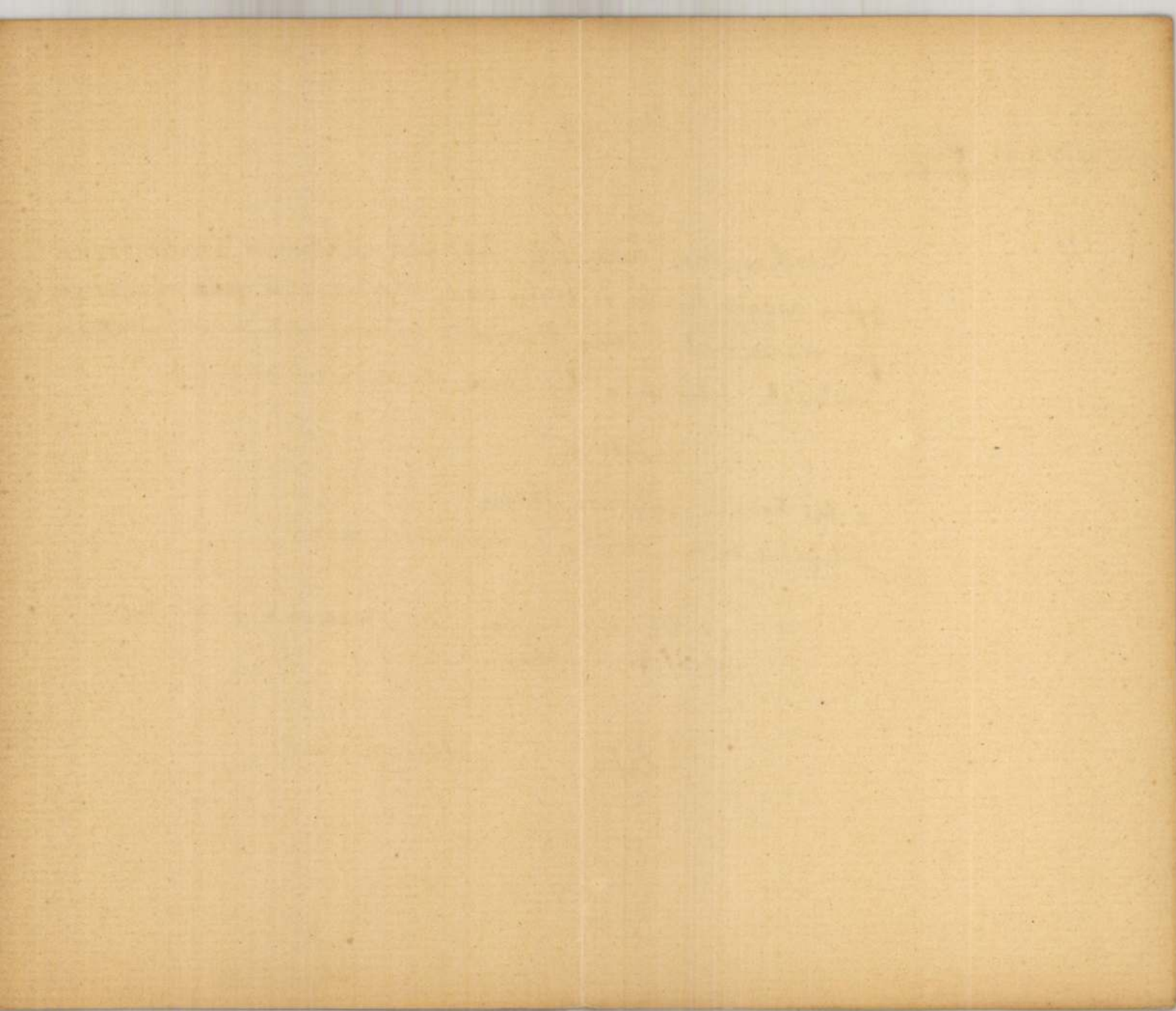
"Istrau"

a bal karnál: "Tyroler Pesten"

s legalól balra: "Beilage 2. Morzeurozke 1848."

Arélmestés, méretei a vsmalteretmel 21.7: 16.2 cm.
Mestése: Tyroler.

Lupa 8930 calányomással,

Novotny J.

4084. ~~Novotny~~ Magdolna

A művésznék ötven éves évkissé jobbrafordult és szembenéz. simára lefésült haja őszevegyült, s kék. Fekete csipke főkötőjének székorra van kötve s öltözete: ing le és magas ruha elől gombokkal. J magasságban: »NI. 1864.«

Vászon, méretei 53:3:45:4 cm teke 100 K. — Dr. Wecezzik Károly (1308-909). — Az adomány elfogadt séré és más gyűjtemények gyarapításásr 912). — Bejelentetett 1912 márczius

III

Hj. 1909.

Fr. Wecezzik K.

Tyroler Berg

C.
Memoranda

92.8

Essekő ágy Miklós:

Mellig & kisse' jobbra nézve. Haja rövid, bajusza v. szakálla ^{Roszkó} ~~rossz~~.
Brodát köntöse felett a. aranygyapjasrend jelvényét nyakláncokon
bordja v. mentőjéek lehajtott gallérja síelés. Felirata a kép alatt ^{rejtve} alá-
írásának másolatja:

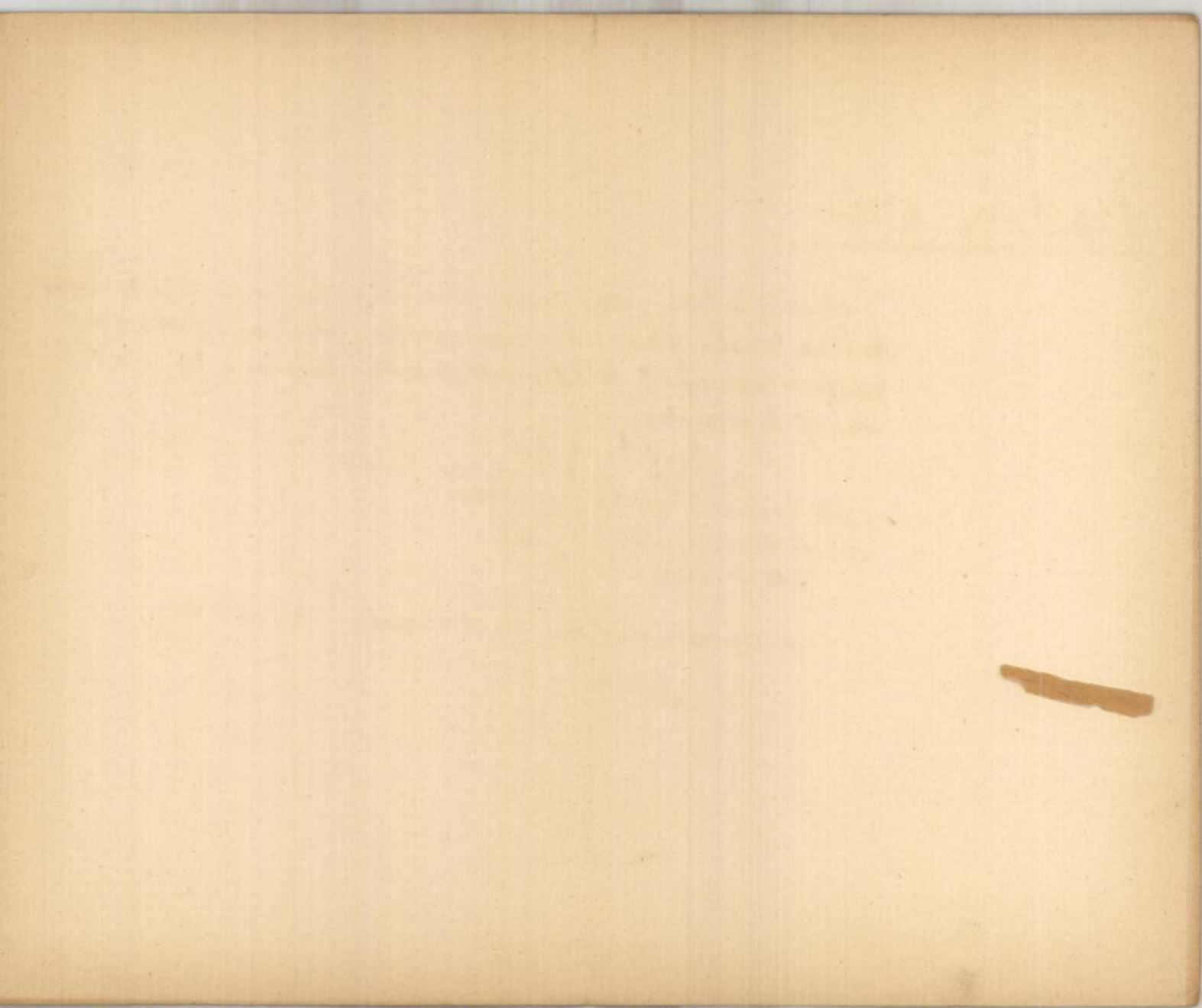
Gróf E. Miklós
Szület. 1882. apr. 8. megh. sept. 11. 1945.
a jobb karnal: Tyroler met. Pesteru.
alól balra: Nemzeti Könyvtár
jobbra: nyom. Frey F.

Nyelvnyél, méretei a vállkeretnél 22.8 : 15.5 cm.

9942.

Sz. N. 578/98

112-98-1956.

Tyroler

Mészáros Lázár.

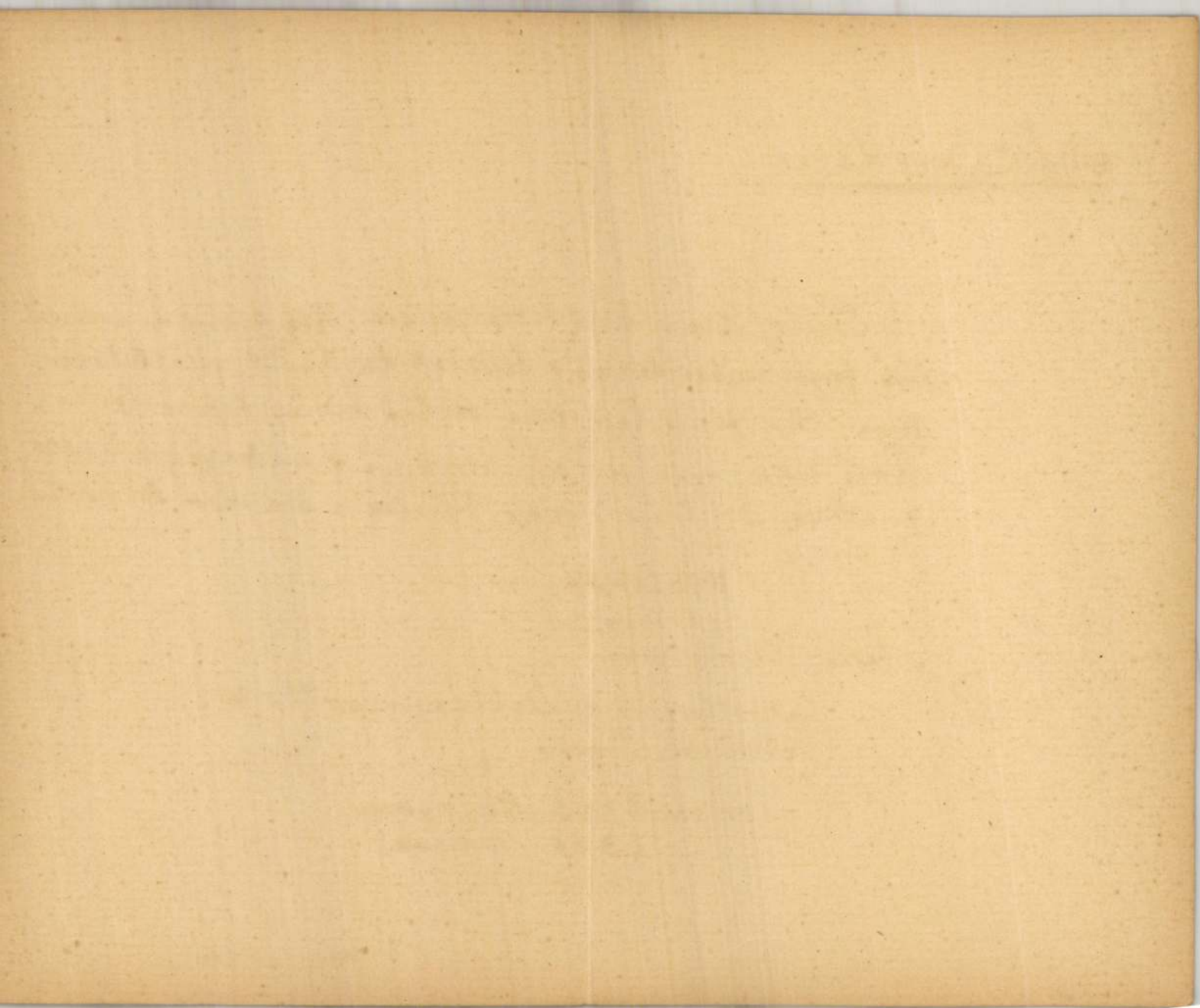
Térdig, ^{lábbal} ~~alatt~~ a kisse' balra fordul^{tanál}. Jobb kezével az asztalon
lévő forgós csákót tartja s baljával kardjával markolatát
fogja. Előre feszült haja rind, barloji kiseriny, bapnora hosszú.
Váltra ~~vetek~~ primes mentéje, dolmányja s nadrágja gurdagon
zsinórzon. Derékát öv szorítja. Felirata a kép alatt kéi sortan.

"MÉSZÁROS
(Hadiügy)."

s balra: "Tyroler Pesten."

Áciélmérete, az alak nagysága 22.5 cm.
Metszete: Tyroler

Létsza 8633 (kő. nyomai),
3366 (szineum).

Viselet.

T. 1946.

Női ruha.

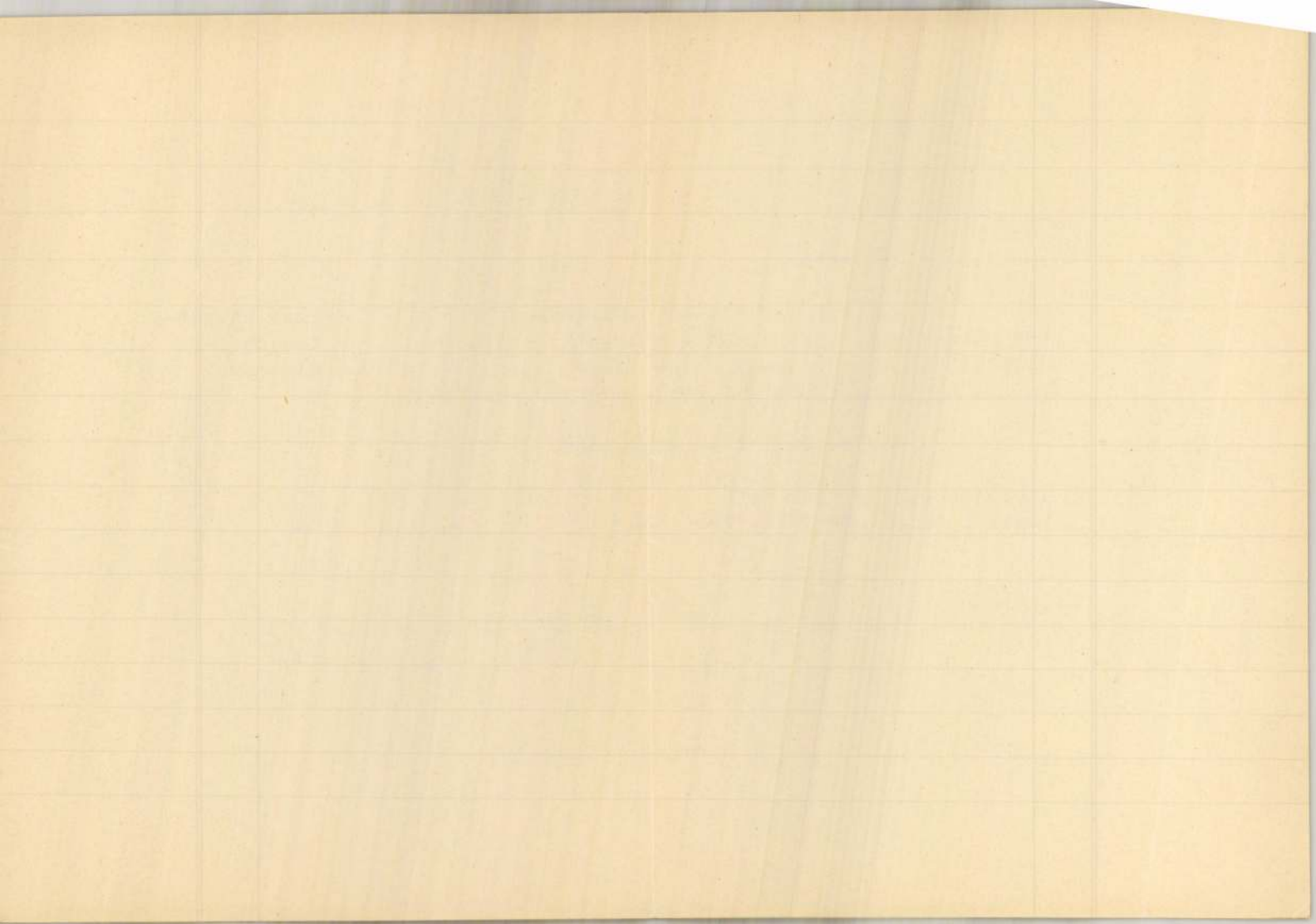
A két hölgy egyike magas dereku ruhát bő ujakkal és ket-
tős szoknyával, másika pedig kivágott öltözetett három fodorból
álló aljjal visel. Az előlbinék fején kalap és kezében napernyő
van. A háttérben jobbra torony látszik. Felirata:

Műmelléklet a Délibábhhoz.

alól jobbra: Tyroler mets.

legalól balra: ~~Ny. Frey Pest 853.~~

Szines am., mér. az al. 27 : 18,4 cm.

Viselet.

T. 1977.

Női ruha.

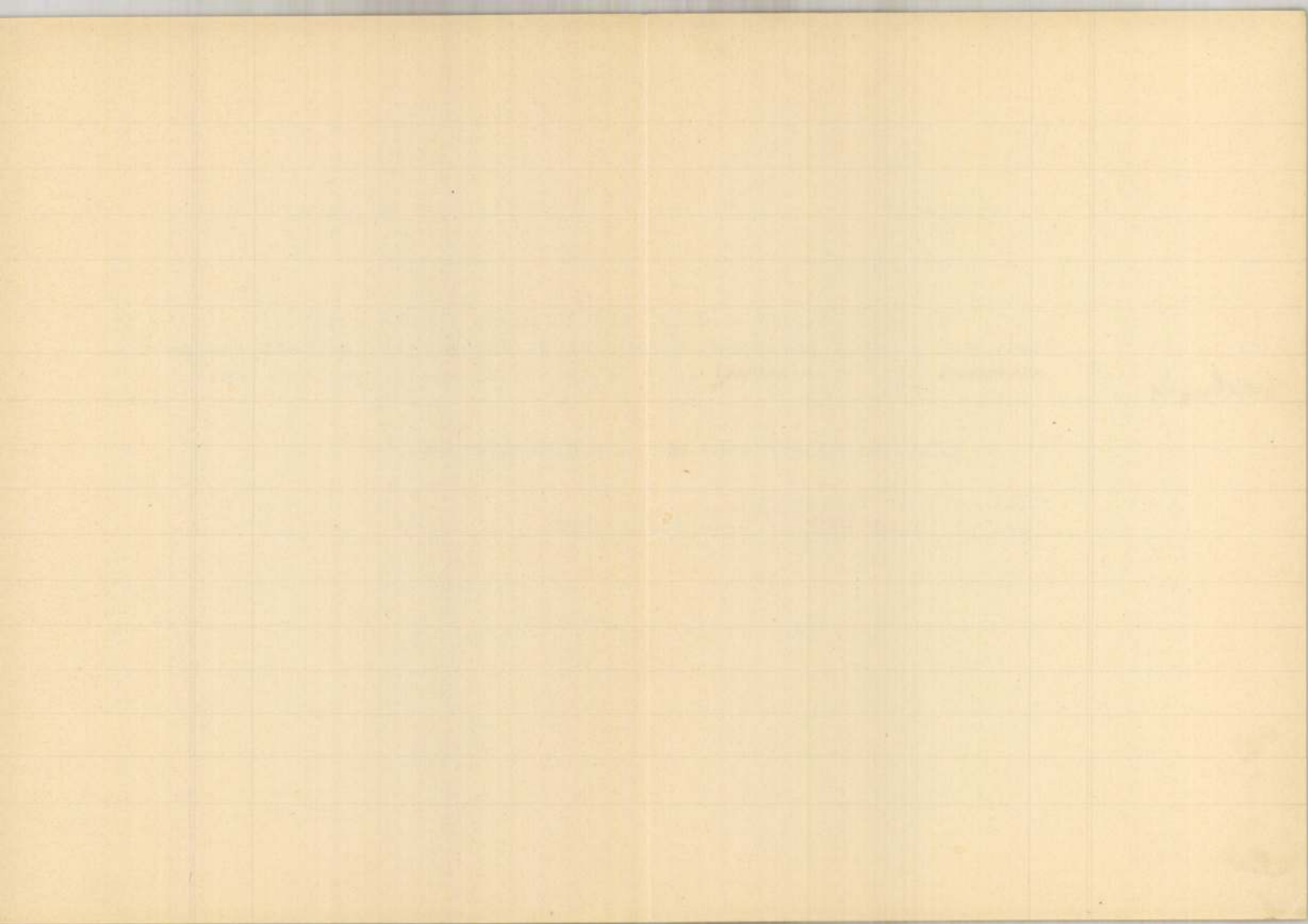
Levegőnyát
Az ábrázolt három hölgy egyike magas fodros ruhát visel, míg a többi galléros köpenyeket és zsinórral diszitett fodros ~~szinórral~~ vagy sima ~~szinórral~~ visel. Fölül fejdíszek ábrázolva. Felirata:

NEUJAHR-S-MODEBEILAGE III zum LOCALBLATT 1854.

alól jobbra: Tyroler sc.

legalól balra: Dr. v. Frey Pesth 1854.

Am., mér. az al. 18.7 : 27 cm.

Viselet.

T. 2050.

Háromszéki viselet.

Az előtérben álló hajadon a kut párkányára tett vizes korsóra támaszkodik, míg csipőjére tett baljában kötényének alját fogja. Felirata:

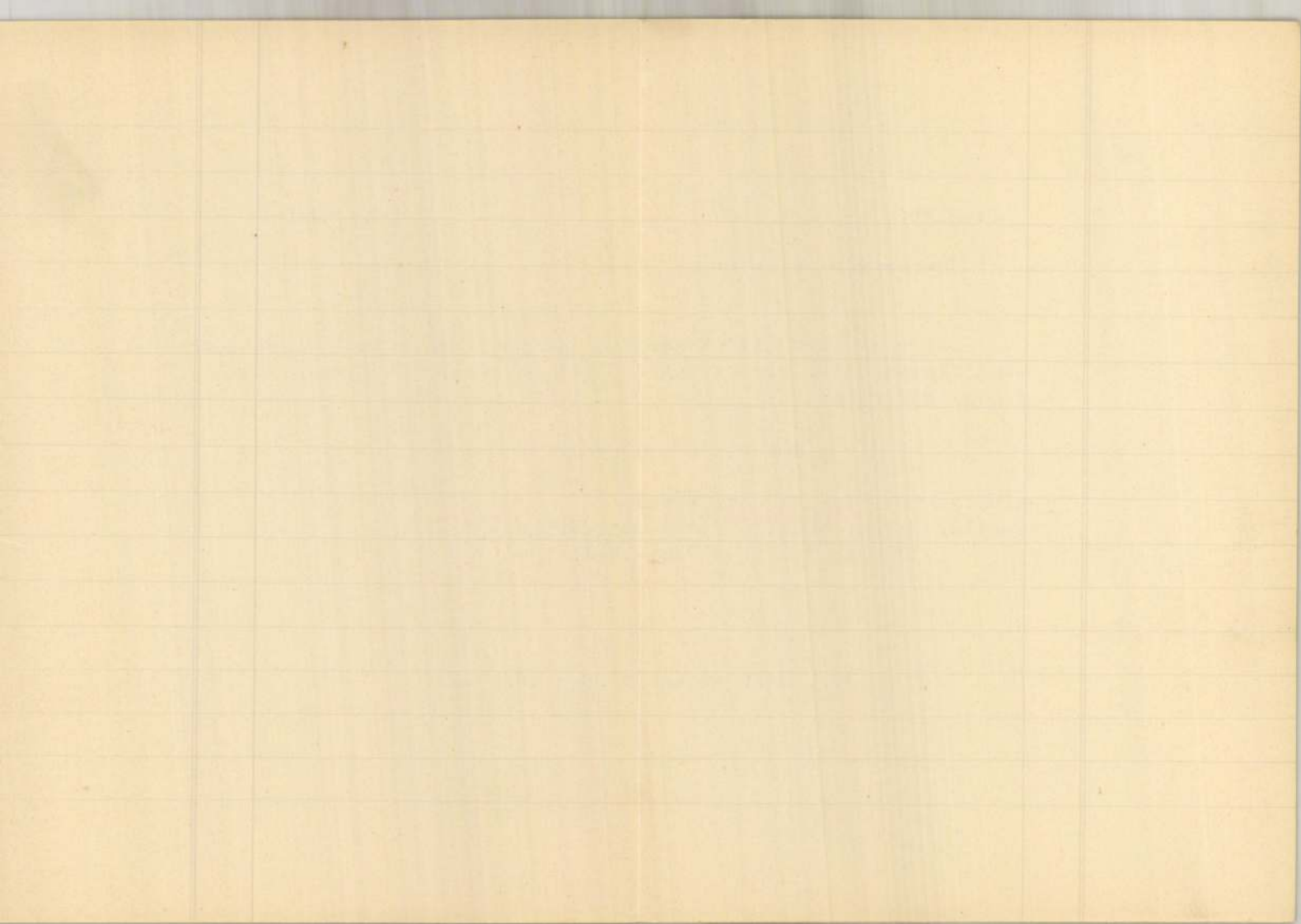
Háromszéki leányok

alól jobbra: Tyroler acz. mets.

legalól balra: Műmelléklet a Délibárhoz.

jobbra: Ny. Frey Pest 1853.

Am., mér. az ac. 26.8 : 18.8 cm.

Viselet.

T. 1750.

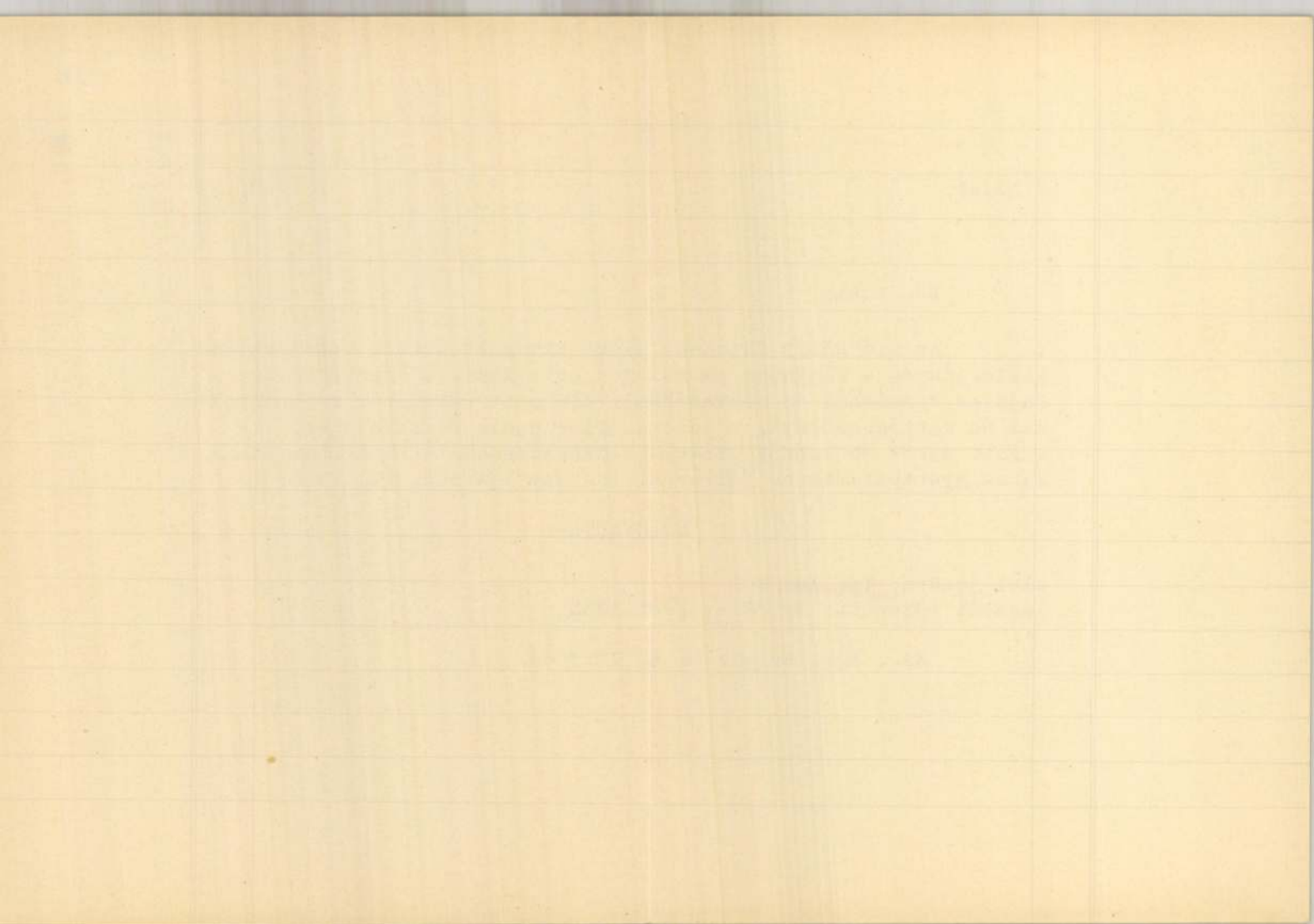
Női ruha.

Az ülő hölgy öltözete kissé kivágott derekú ruha kettős gallérján és a szoknyán párhuzamos csikokkal, a szemben álló fejdisz rózsából és szalagokból, kivágott ruhaderék vállpántokkal és kettős szoknya, a jobbra álló pedig rózsafejdisz, kivágott derék és kettős szoknya csokordisszel. A háttérben virágkaros gyertyatartó és félrevont függöny látszik. Felirata:

HÖLGYFUTÁR.

alól jobbra: ~~Tyroler se.~~
legalól középtt: Ny. Frey Pest 1853.

Am., mér. az al. 25.8: 16.7 cm.

Viselet.

T. 1749.

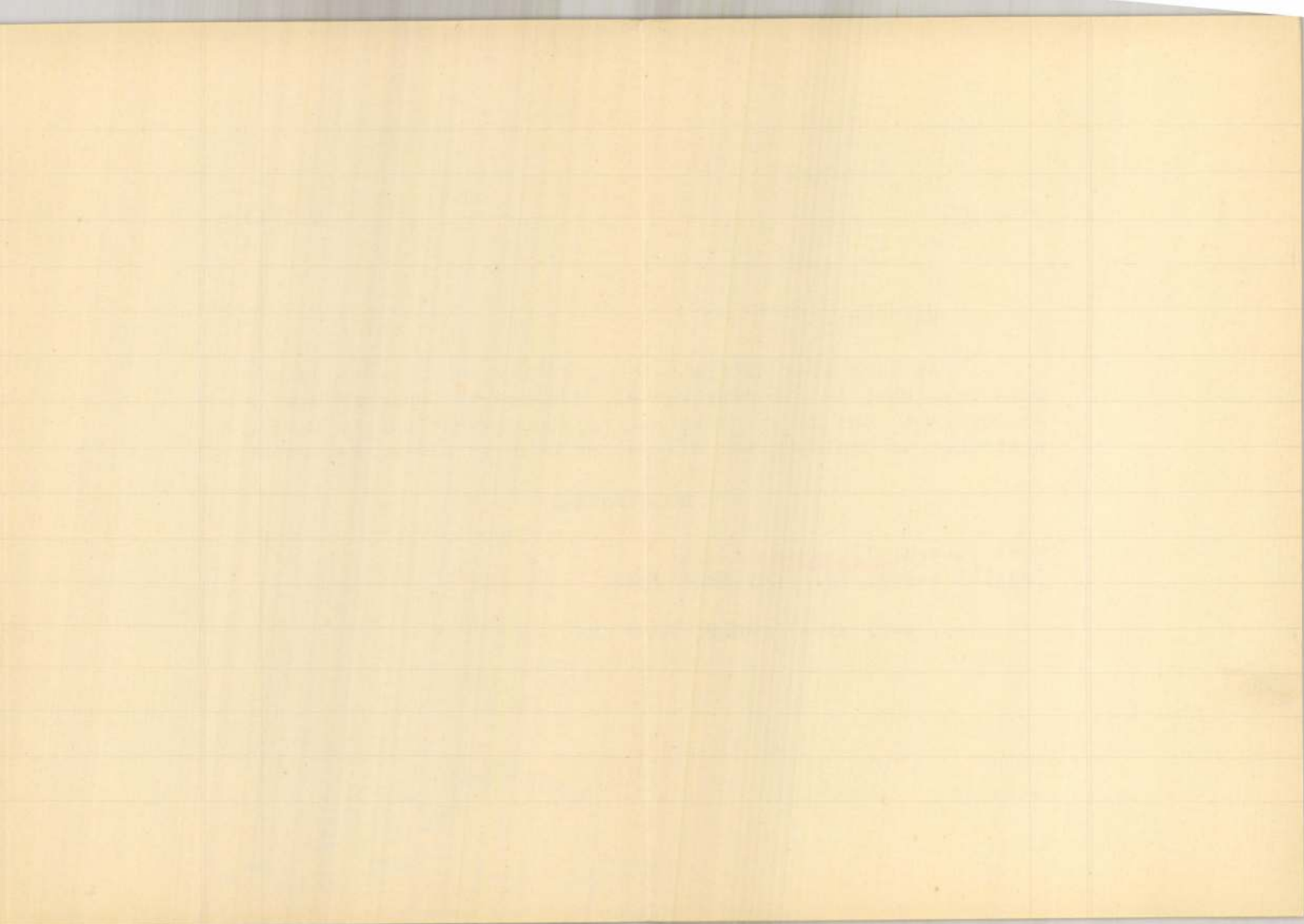
Női ruha.

Az első alak öltözete virágfejdisz és kivágott derekú ruha rózsákkal és virágfüzérékkel, a másodiké pedig fejdisz és kivágott ruha három csokorban folyton kevesbedő fodorral. A háttérben az oszlopon túl hölgyek és urak sétálnak. Felirata:

HÖLGYFUTÁR.

alól jobbra: Tyroler.
legalól balra: Ny. Frey Pest 853.

Am., mér. az al. 23.9: 18.8 cm.

Viselet.

T. 1979.

Női ruha.

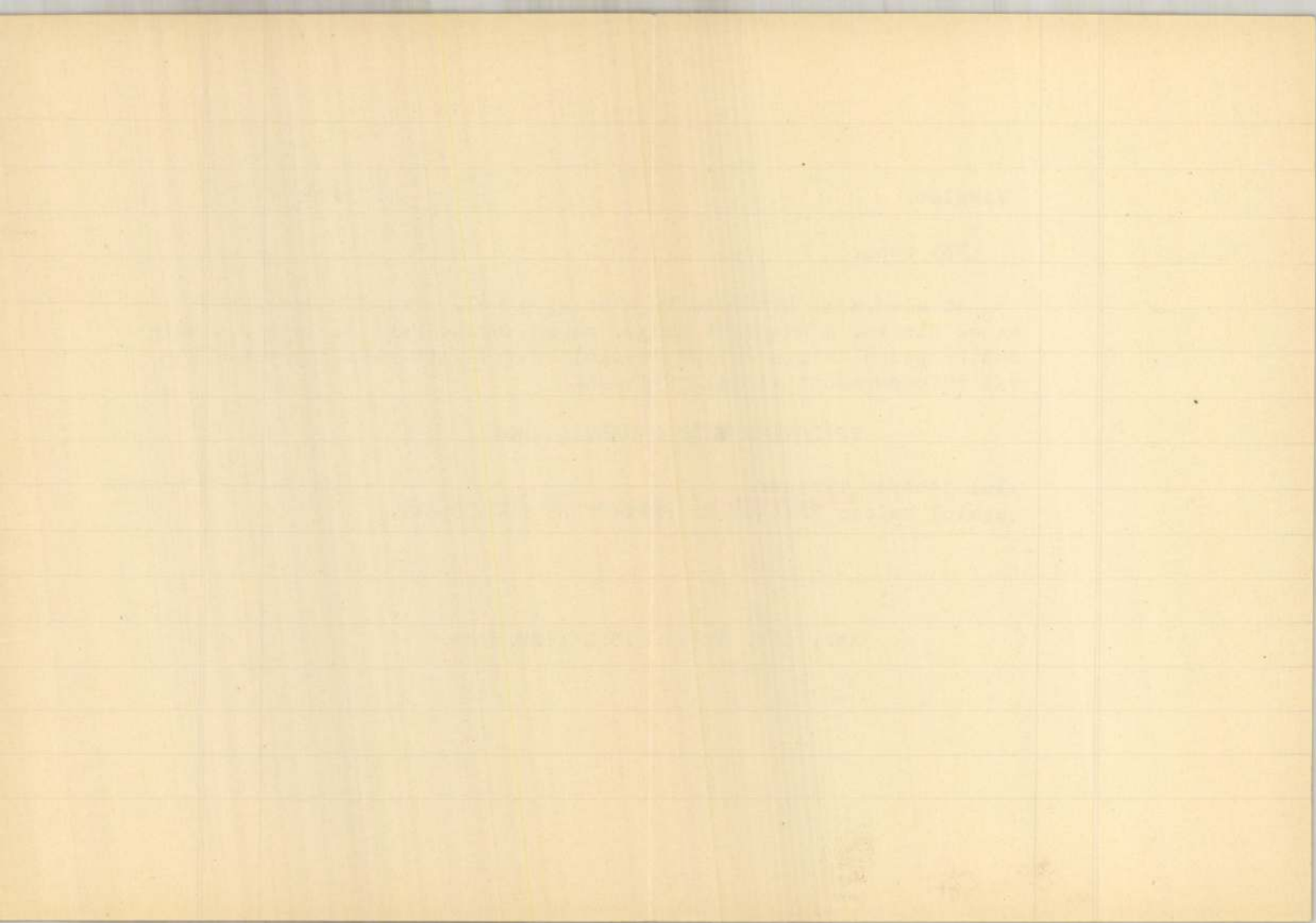
Az első alak öltözete fejdísz virágból, kivágott derekú ruha és tunika, a másodiké kalap, magas derekú ruha és kabát, a harmadiké pedig csipke-kalap virággal és kivágott ruha csipketunikával és dudorozott aljjal. Felirata:

TOILETTEN im CARNEVAL 1854

alól jobbra: Tyroler.

legalól balra: BEILAGE z. PEST-OFNER LOCALBLATT.

Am., mér. az al. 18.3 : 28.6 cm.

Viselet.

T. 1980.

Női ruha.

A két hölgy betétes és kivágott ruhát visel köpenynyel és csipkével diszitett kabáttal. A háttérben támlásszék, szobor és félrevont függöny látszik. Felirata:

PESTER POST

oldalt balra: No 2.

jobbra: Feb 1853.

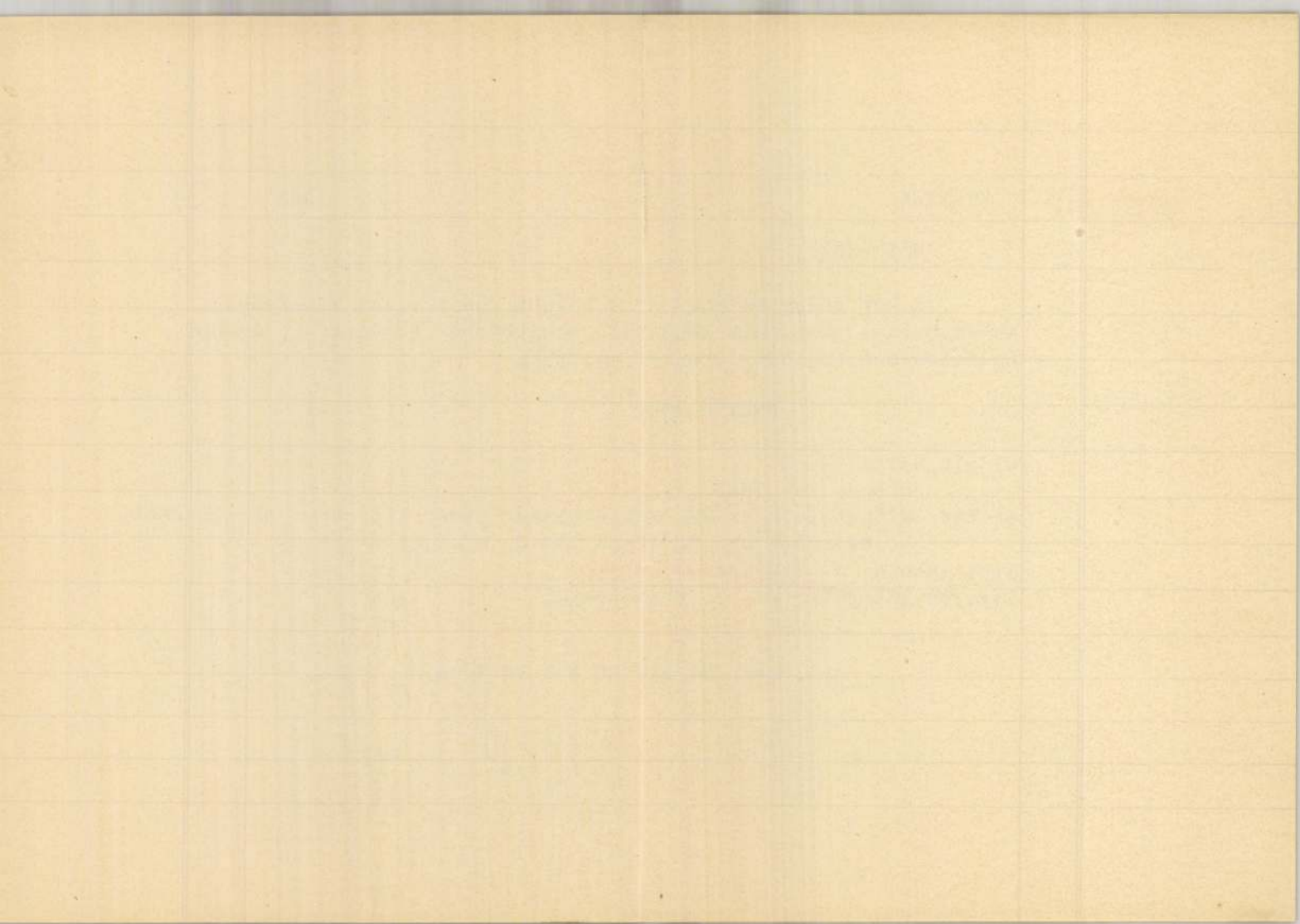
ezután: Mitgetheilt v. Fr. Mutsenbacher Damen Kleidermacher in Pest,

Waitzner Gas No 12 zu den 3. Grazien 2t Stock.

alól jobbra: ~~J. Tyroler.~~

legalól középtül: Dr. v. Frey Pest.

Am., mér. az al. 26.3 : 16.7 cm.

Viselet.

T. 1981.

Női ruha.

A hölgyek egyike szalagsokrokkal díszített puffasztott ujjú magas ruhát visel, másikának öltözete pedig tollas kalap, kissé kivágott virágos selyemruha és napernyő. A háttérben a korláton túl vizesés köti le figyelmünket. Felirata:

PESTER POST

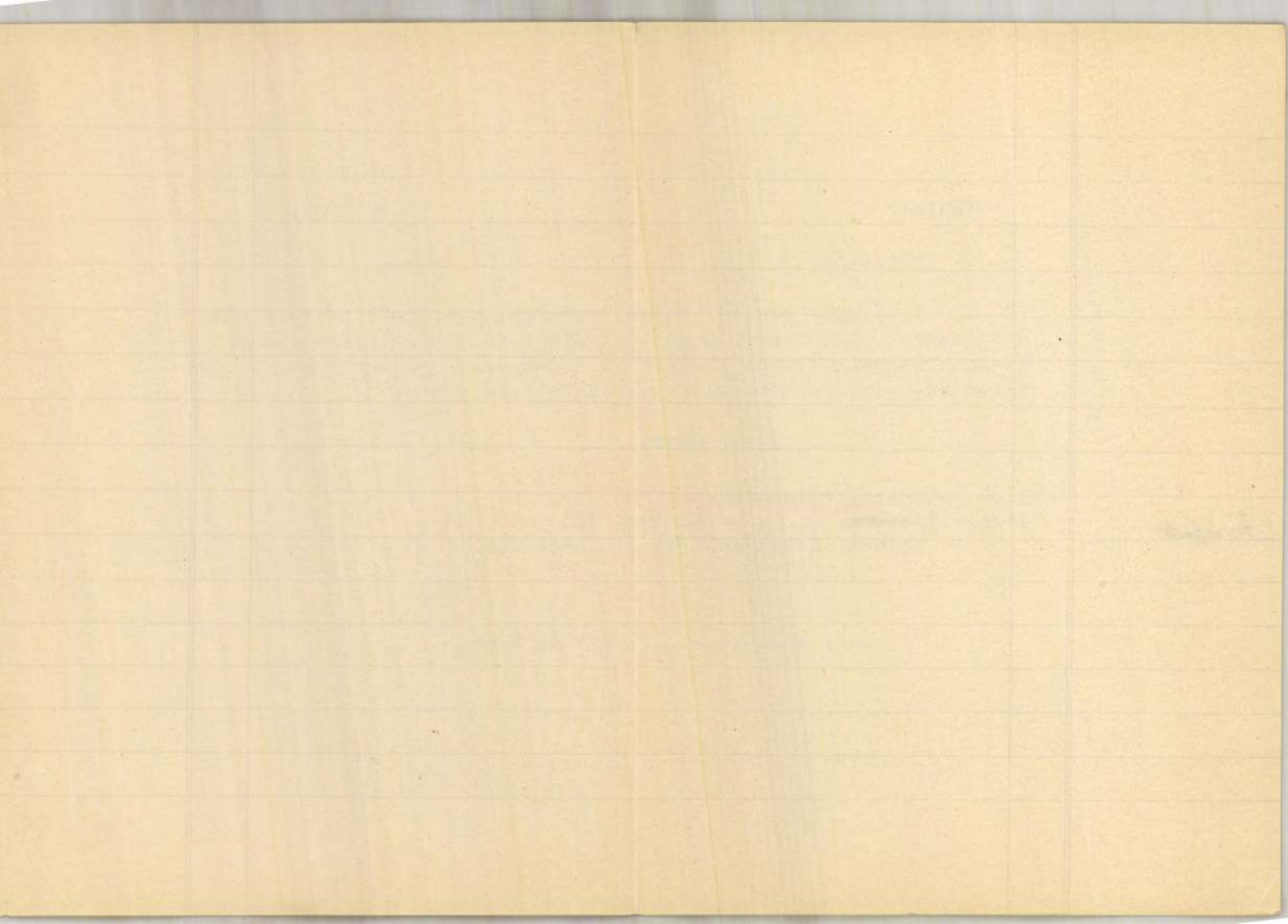
alól jobbra: Tyroler mets.

legalól ~~L. J. J. J. J.~~: Dr. v. Frey Pest 853.

jobbra: Ausgegeben am 21t Sept 853.

Am., mér. az al. 26.5 : 18.7 cm.

L. Középről

Viselet.

T. 1975.

Női ruha.

Az előtérben ülő két hölgy kivágott fodros ruhát visel különféle diszitással, míg fejdíszük virágokból áll. A háttérbeli hölgyek egyike kalapot és másika köpenyt hord. Felirata:

PARISER MODEN

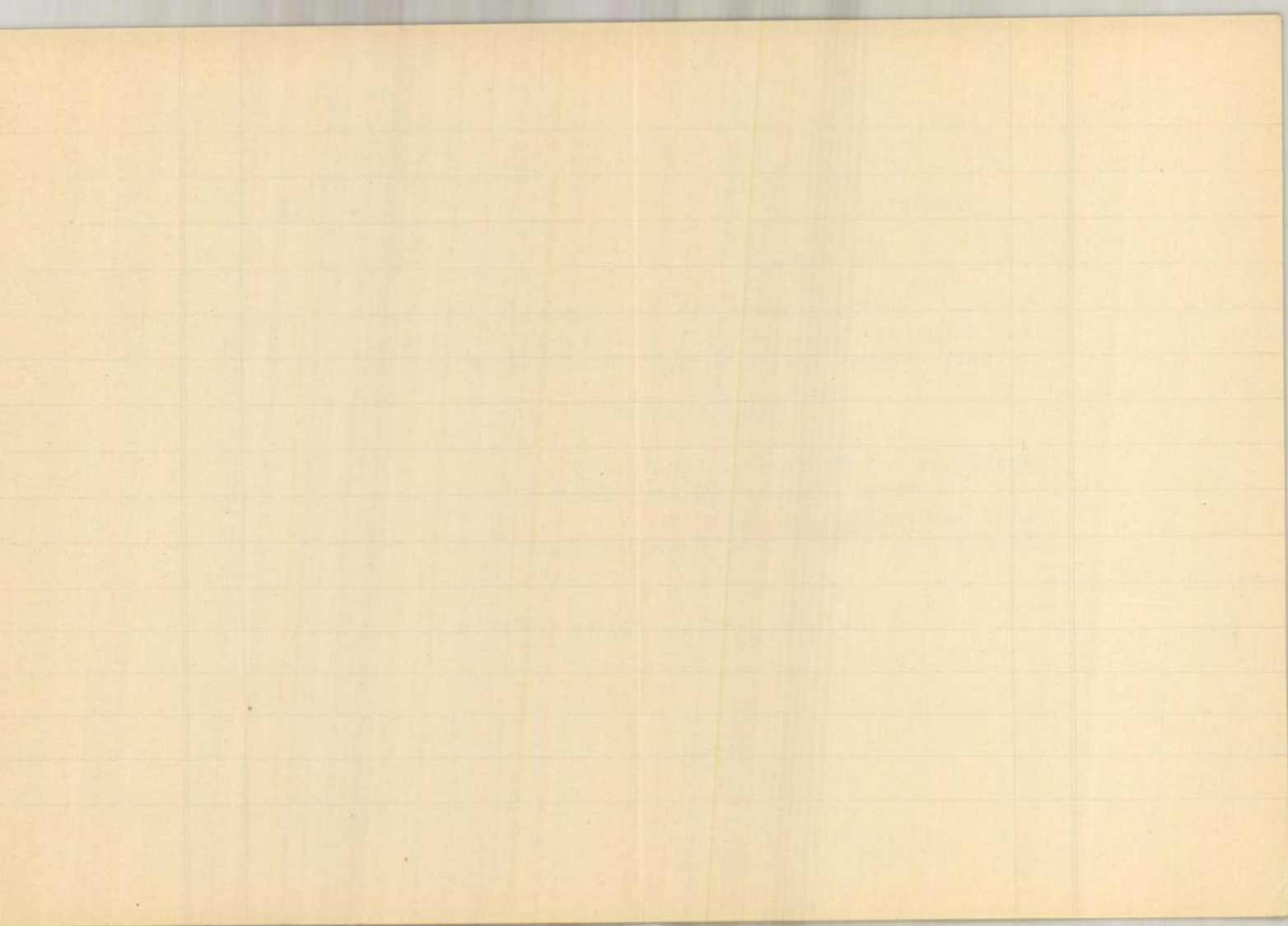
ezután balra: Beilage z. Localblatt.

jobbra: Ausg. am 15 Apr. 1853.

alól jobbra: ~~Tyroler sc.~~

legalól középutt: Dr. v. Frey Pest 1853.

Am., mér. az al. 23.8 : 16.8 cm.

Viselet.

T. 1976.

Női és gyermek ruha.

A hegyes vidék előterében álló hölgy fodros kalapot és bő ujjú betétes magas ruhát visel csokrokkal és csipke-diszszel. Előtte kis fiú játszik és mellette karikát tartó leányka halad. A háttér hegyes vidék. Felirata:

PARISER MODEN

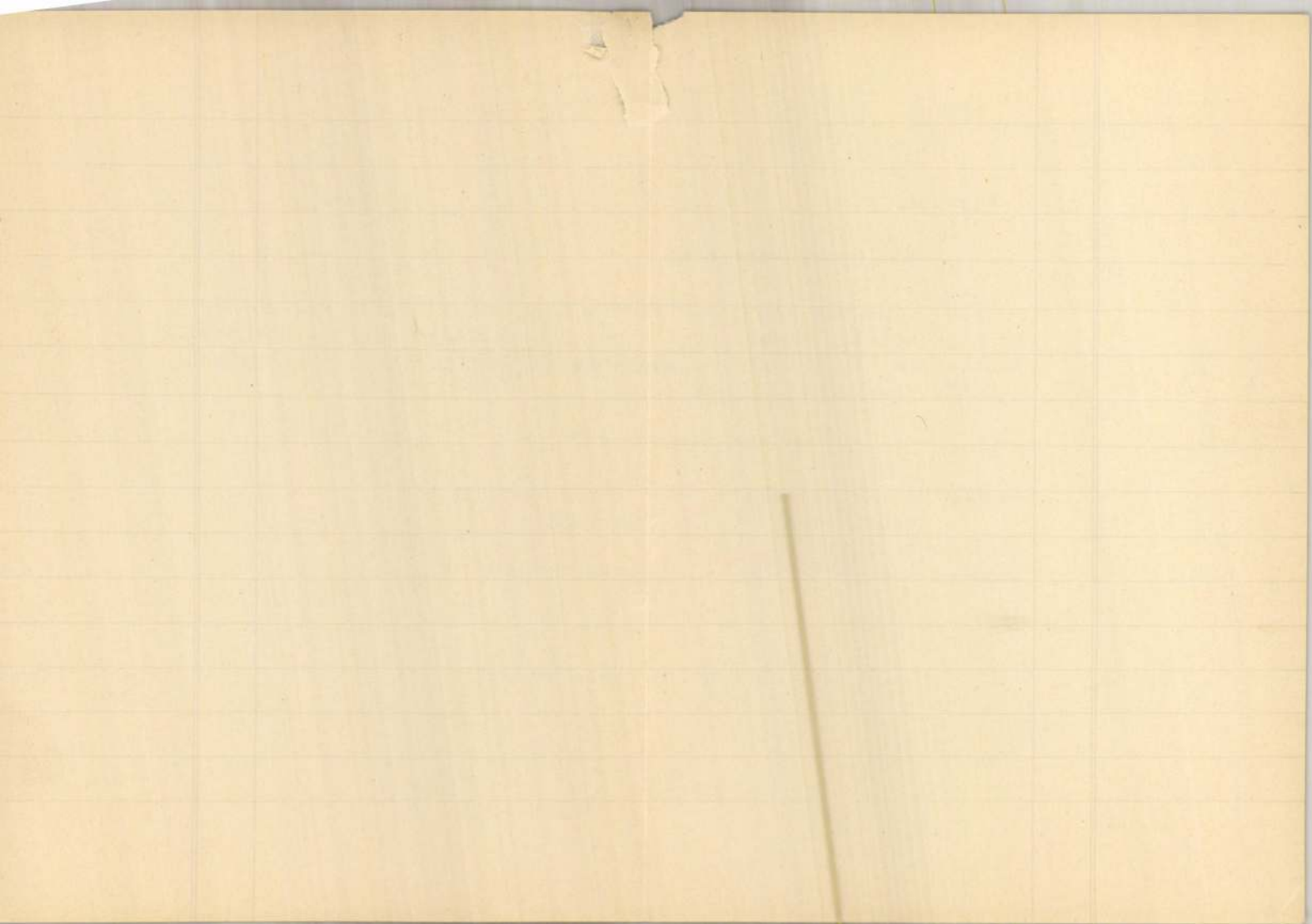
ezután balra: Beilage z. Pest Ofner Localblatt.

jobbra: Ausg. am 1t July 1853.

alól jobbra: TYROLER SC.

legalól középtt.: Dr. v. Frey Pest 1853.

Am., mér. az al. 24 : 19 cm.

Viselet.

T. ~~MM~~ 1978.

Női ruha.

A hölgyek egyike magas ruhát fodrokkal, másika pedig kivágott fodros ruhát felhuzott tunikával visel. A kis lányka fodros ruhája is kivágott. Felirata:

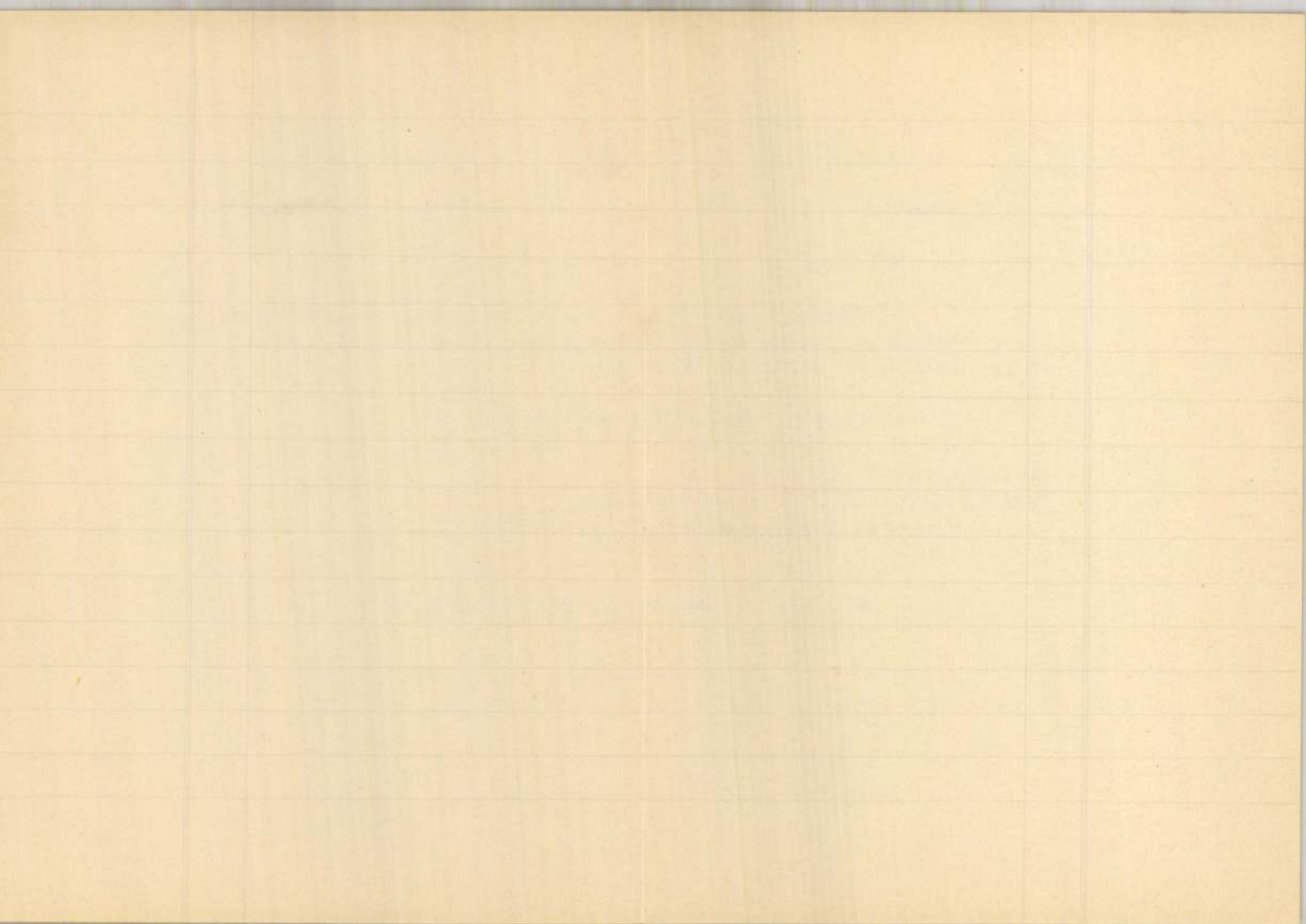
BEILAGE z. PEST-OFNER LOCALBLATT

alól jobbra: J. Tyroler.

legalól balra: Dr. v. Frey Pest 854.

jobbra: Ausgegeben am 1t April 854.

Am., mér. a papirosnak 26.7 : 19.2 cm.

Viselet.

T. 1943.

Női ruha.

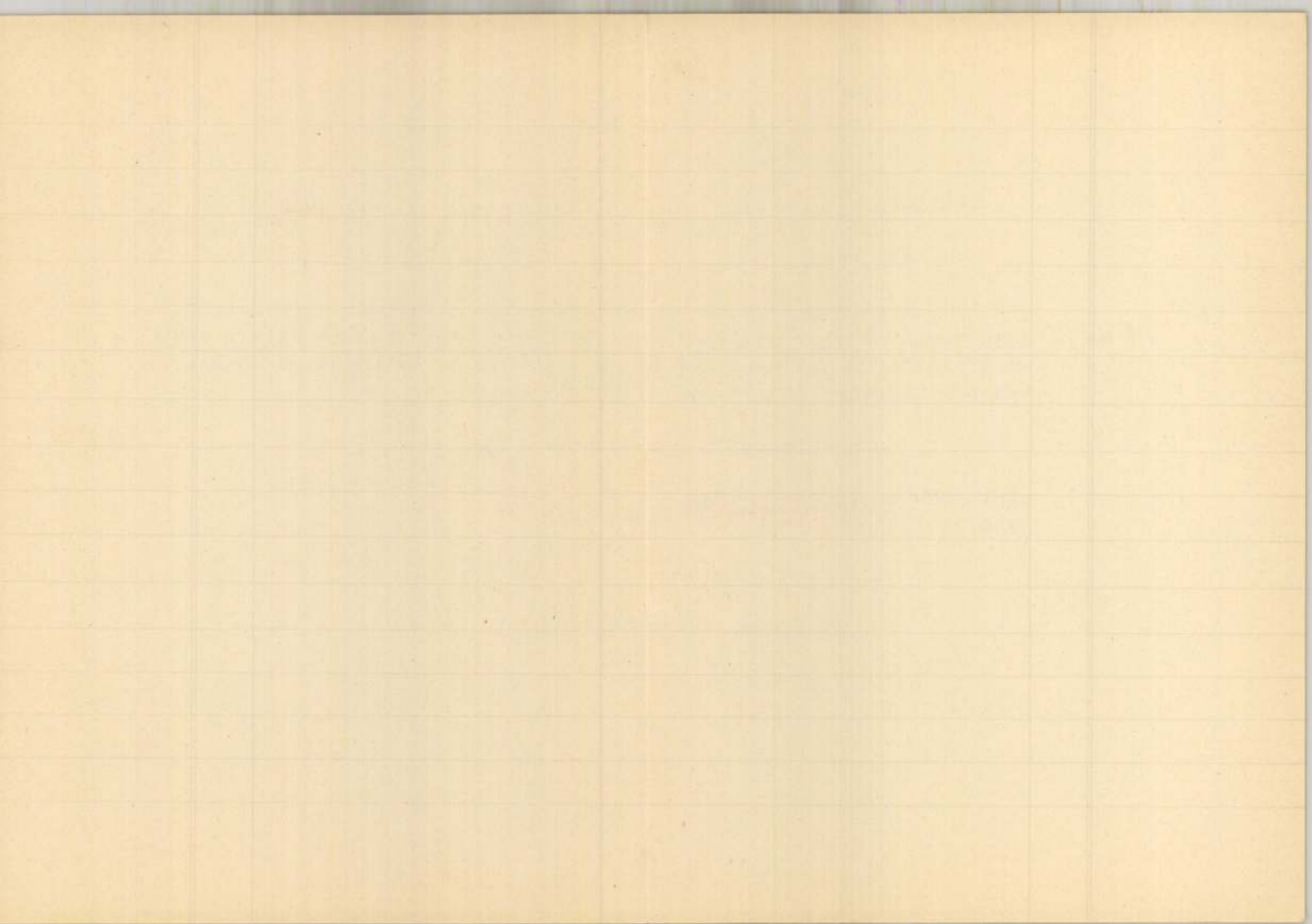
La

A hölgyek egyike szalagcsokrokkal diszitett puffasztott ujjú magas ruhát visel; [másiknak öltözete pedig tollas kalap, kisé kivágott virágos selyemruha és napernyő. A háttérben a korláton túl vizesés köti le figyelmünket. Felirata:

Műmelléklet a Délibábhöz.

alól jobbra: Tyroler mets.
legalól középütt: Ny. Frey Pesth 1853.

Am., mér. 27 : 18.7 cm.

Viselet.

T. 1945.

Női ruha.

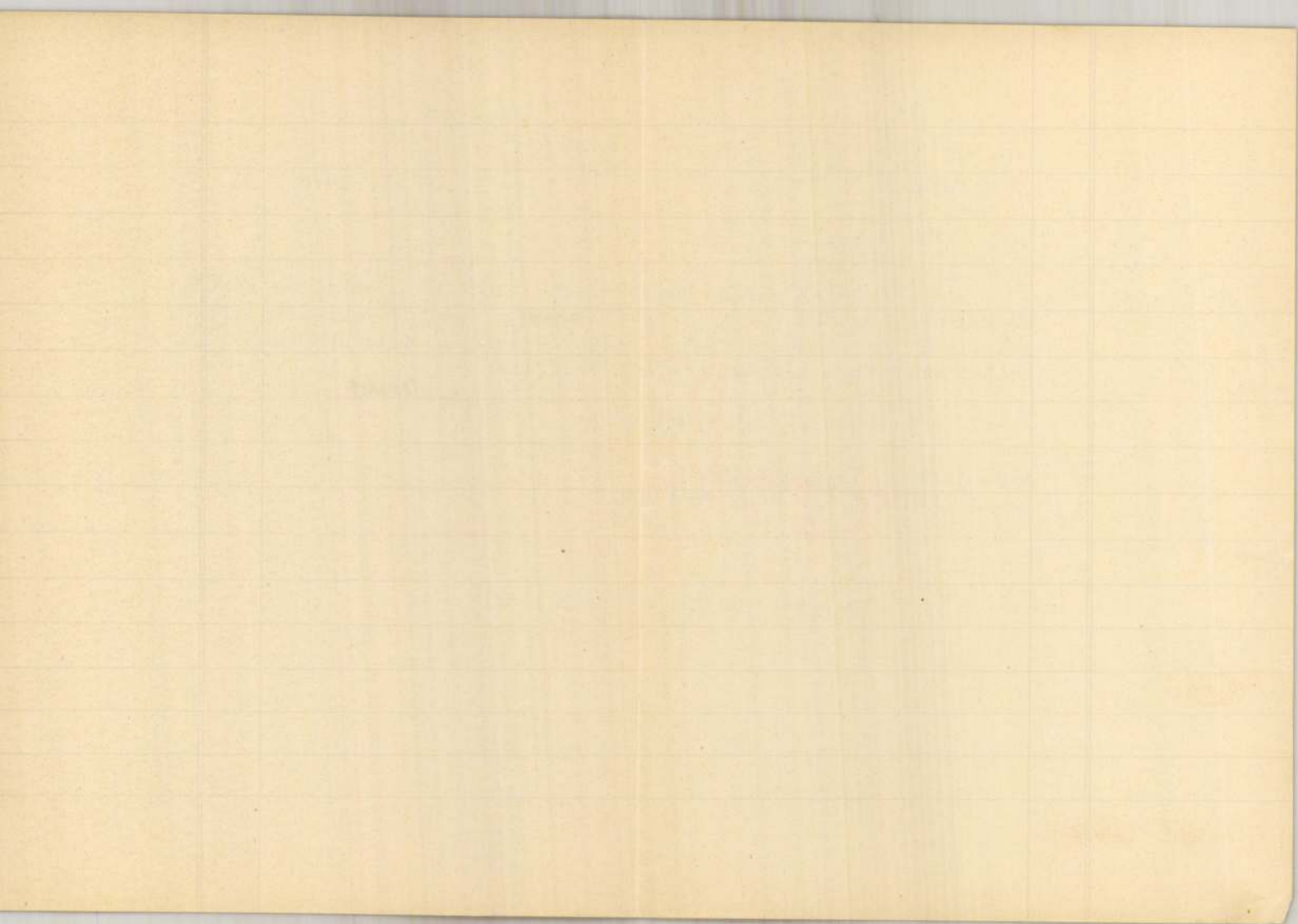
A két hölgy egyike magas dereku ruhát bő ujjakkal és kettős szoknyával, másika pedig kivágott ~~nyak~~ három fodorból álló aljjal visel. Az előbbinek fején kalap és kezében napernyő van. A háttérben jobbra torony látszik. Felirata:

L. öltözet

Műmelléklet a Délibábhöz

alól jobbra: ~~Tyroler mets.~~
legalól balra: Ny. Frey Pest 853.

Am., mér. az al. 27 : 18.4 cm.

Tyroler, remek szép parányi
acélöntőzet. Kossuth Lajos mell
képe.

Dr. Szendrői Dániel gyűjte-
ményében

☉ Holdtölte 21 ó. 54 pk.

Protestáns:

Szilveszter

Görög:

Melánia

Izraelita:

Tebeth 13

Vasárnap
31
Szilveszter

1933 **DECEMBER** 31 nap

53-ik hét.

Nap kelle 7 ó. 47 pk. — Nyugta 16 ó. 17 pk.

Viselet.

T. 1982.

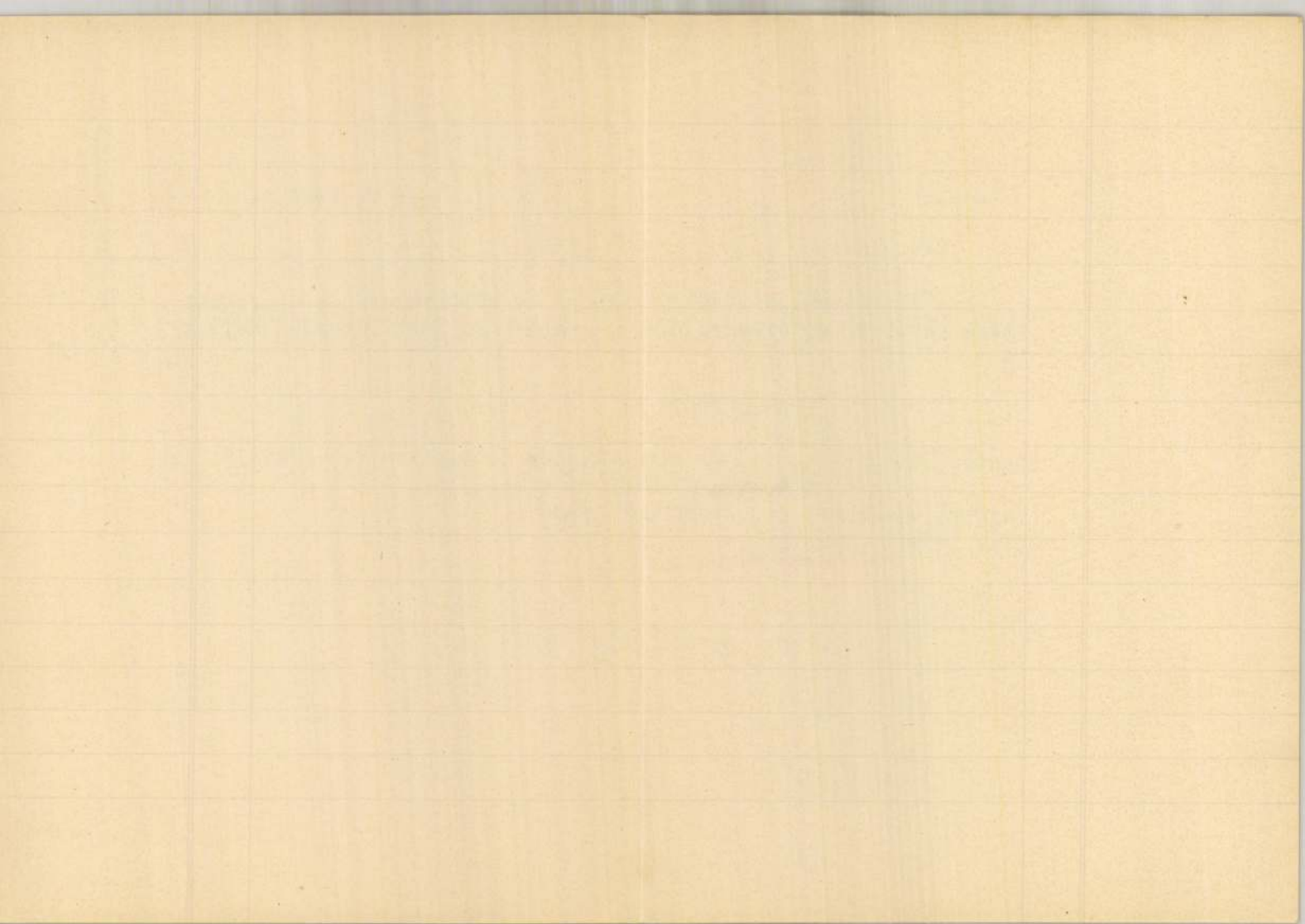
Női ruha.

A két beszélgető hölgy kalapot és különféleképen díszített magas ruhát visel nagykendővel. A háttérben kert látszik. Felirata:

PESTER POST

ezután: Mitgetheilt v. F. Mutsenbacher in Pest Waitzner Gas. No 12.
zu d. 3 ~~Stück~~ Grazien 2t Stock
legalól középütt: Dr. Frey Pest 1853.
alól jobbra: Tyroler.

Am., mér. az al. 23.8 : 16.7 cm.

serege között. A nagy hadvezérek sajátsága ez, kik egyéniségükkel erősen hatnak alantasaikra s nem pusztá gépnek, haditerveik lelketlen eszközének tekintik a katonát, hanem meglátják benne az embert. Az ilyen hadvezértől a büntetés vagy korholás nem keserít el, hanem buzdít és sarkal, a dicséret pedig újabb hőstettekkel lelkesít. Napoleon is ennek köszönhette sikerei nagy részét, Bem pedig ez emelte oly népszerűsége, milyenre alig emelkedett szabadságharcunk vezérei közt egy is.

Hozzájárult még ennek a népszerűségnek növeléséhez az is, hogy ő nem vett részt az akkori vezérek és politikusok torzsalkodásaiban. A polgári hatóságok rendeleteit nem sokba vette, ha meggyőződésével ellenkeztek. Megmutatta ezt például az elfoglalt száz városoknak adott amnesztiával, holott a kormánytól ellenkező utasítása volt. Katonáinak, tisztjeinek igazságos ügyekben mindig pártját fogta.

A mi pedig leginkább szította katonái lelkesedését, az az a páratlan bravour volt, melylyel serege miveleteit intézte. Mikor seregénél a szilágy-somlyói főhadiszálláson megjelent, nem valami nagy bizalommal fogadták. Kis termetű, gyöngé, törékeny ember volt, nevét, tetteit nem ismerték, — mi kelthetett volna bizalmat iránta? Nem kellett azonban sokáig várni, hogy tekintélyét megalapítsa. Három nappal odaérkezése után már győzelemre vezette seregét, annyi baj és veszteség után visszaadta neki a sikerhez való bizalmat. Bukovinába szoritja Urbánt, majd Maros-Vásárhelyt terem, szervezi és szaporítja seregét, Nagy-Szeben felé tart, de hátrálni kénytelen a túlerő előtt. Folyton csatázva vonul Piski-ig, a hol megvívja szabadságharcunk egyik legdicsőbb csatáját, maga és serege egyaránt oly fényes példáját nyújtva a hősiességnek, melyhez nem sok hasonló van az újabbkori hadi történet lapjain. A medgyesi csata, Szeben bevételé megkoronázta művét: három hónap alatt kiverte az ellenséget Erdélyből.

Még a világsi fegyverletétel után is tovább akart harcolni. Csak mikor hadserege reményvesztetten széteszött, mondott le a reményről ő is és menekült Törökországba. Az igazi katona csüggedetlen kitartása volt meg benne, párosulva rendkívüli akaraterővel. Bámulatos, hogy törékeny, sebkötől elgyöngített teste mikép bírhatta ki a hadi élet fáradalmait; csakis az magyarázza ezt meg, hogy a lélek ereje pótolta nála a testi erőt. Személyes bátorságának oly példáit adta nem egyszer, a melyek magukban is érthetővé teszik azt a csodálatot, melyet különösen a székelyek éreztek iránta s mely oly szépen nyilvánul Petőfi költeményeiben. Ez szerezte meg neki a hadvezér legnagyobb dicsőségét: a nép egyszerű fiai azt hitték róla, hogy testét nem fogja a golyó, — keresztül megy rajta, de nem árt neki. Csak arról kelhet világra ilyen legenda, a ki ott volt mindig, a hol legszaporábban hullott a golyó. Egy vezér, a ki magától nem tud felülni a lóra, úgy kell rátenni és korbácscsal veri el az ágyúút elfoglalni akaró ellenséges katonákat, — van-e ennél bámulatra méltóbb s a katona lelkesedését jobban hevítő?

Fogadott fia volt ő nemzetünknek, de a legkedvesebbek közül való. Úgy jelent meg közöttünk, mint a szabadság védelmezője s úgy maradt meg az utókor emlékezetében, mint szabadságharcunk legnemesebb alakjainak egyike. Sírját nem diszitheti virággal a magyarok halás kegyelete; messze Ázsiában nyugszik, Aleppóban, szobra azonban már húsz év óta áll hőstettei színhelyén, az ő kedves székelyei közt (1880 október 17-én leplezték le) és hirdeti az egymást felváltó nemzedékeknek a szabadság, a haza szeretetét. Elméke felújul most, halálának

1831. évi könyvomat után.
BEM.

Braunschweigban megjelent könyvomat után.
(Ernst Lajos gyűjteményéből.)
BEM.

ötvenedik évfordulóján s nemzetünk halála a kegyelet virágait hinti a hős nemes alakjára.

BEM HALÁLA.

Bem halálának 50-ik évfordulóján elmondjuk röviden, hogy s milyen körülmények között halt meg ötvenhat éves korában, Aleppóban, a hova a mohammedán hitre való áttérése után a szultán internáltatta.

Élete viszontagságai megtámadták szerveztét úgy, hogy nem bírta leküzdeni a váltólázát, mely az ottani egészségtelen vidéken nagy veszedelme minden idegennek. 1850 december elején már rosszul volt s a Ramazán-bőjt, melyet a törökök módjára lelkiismeretesen megtartott, csak gyöngítette erejét. Gyógyulását nehezítette az is, hogy sokáig semmiképen nem lehetett rávenni, hogy orvosságot vegyen be. Folyékony gyógyszer később sem tűrt, csak labdacokat vett be a láz ellen. Testén, különösen sebesült lábain kiütések támadtak, s ő az orvos tilalmával daczolva, meleg fürdőt vett ezek ellen. Hozzá még lakása egészségtelen helyen volt s nem is lehetett kellően fűteni. Így azután állapota mind rosszabb lett. Száraz meleg borogatásokkal és olajjal való kenéssel sikerült fájdalmait enyhíteni, de a lázat nem. 1850 december 9-ének reggelén jobban érezte magát, de dél felé elájult s midőn ájulásából fölrázták, tudta, hogy mi történt vele s így szólt orvosához:

— Nagyon sokat fáradozik körültem, pedig a mit egyszer a természet elhatároz, azon ember nem változtathat.

Este nyolcz óraker így szólt a körülte állókhoz:

— Uraim! Nyugalmat kérek.

Maga erejéből fordult a falnak s három óra hosszat aludt egész nyugodtan. Fölebredve, értetetlen szavakat mondott s csakhamar újra elaludt. Azt hitték a jelenlevők, hogy az álomtól megerősödve fog fölebredni. A sors könyvében azonban más volt megírva. Alvása közben ütere folyvást gyöngült s hiába ébresztgették, minden rángódás nélkül hűnyt el 1850 december 10-én éjfél után két óraker.

Temetéséhez már másnap hozzáfogtak s a gyászszertartáshoz a törökök is igen nagy számban gyűltek össze, mert nagyon tisztelték. Török szokás szerint holttestét levetkőztették, megmosdatták, halotti lepelbe burkolták, fejénél, derekánál és lábánál átkötötték a leplet s úgy tették a koporsóba a molláh-k folytonos imádkozása közben. A koporsót egész a temetőig a kisérétében volt magyarok vitték, tovább azonban nem engedte meg a mohammedán szokás. A kapun túl törökök vitték, köztük Aleppo parancsnoka, az öreg Kerim basa is. A sírhoz érve a holttestet kivették a koporsóból, levették róla a leplet s fejét Mekka felé fordítva, tették az öt láb mély nagy kövekkel kirakott sírba, jóillatú füveket és virágot hintve bele. Ott nyugszik most is.

SZABOLCSKA MIHÁLY "SZABAD ÓRÁK" CZIMŰ ÚJ KÖLTEMÉNYKÖTETÉBŐL.

VERSELGETÉS.

Hogy egy kicsit verselgettem,
Nincs vele mit dicsekednem.
Magától lett, a mit irtam,
Én jóformán csak leirtam.

A kik ezért dicsérgettek:
Aligha is értettek meg.
Nem érdem az a madárnak,
Hogy az erdőn elnótázzgat.

Sőt az önvád üldöz engem,
Mért hogy többre nem vihettem?
Hogy nem irtam soha máskor,
Csak ha belső nagy muszájból.

Akkor sem azt nézegettem:
Mit, hogy irnék szinesebben?
Csak azt néztem, hogy lesz hűen,
Magyarosan, egyszerűen.

... Ne mondjon hát senki engem,
Költőnek, mert nem érdemlem.
Mondjon, — a mit megérdemlek, —
Verselgető
Meleg szívű jó embernek!

BETEGEN.

Ne féltsetek, nem «megyek» én el,
Dehogy megyek még, fiaim,
A jó Isten megőriz engem,
Értetek is, én kicsi lelkem,
Fehér galambjaim!

Oh rossz halott is lennék én még,
Nem lennék odalent sokat...
Onnan is, tudom, fel-feljárnék:
Megigazgatni éjszakánként
A takarótokat!

FALUSI MEZŐBEN.

Nagy búzatábla közepében
Falusi lányok aczatolnak;
A vonatunkra rá se néznek,
Úgy neki dőlnek a dolognak.

Csak egy leány, — egy szóke, nyúlánk,
Mellettünk a míg tova szállunk,
A többitől hátrább maradván:
Néz elmerengve, szomorún utánunk.

S én nem tudom hogy? nem tudom mért?
Rágondolok még hosszasan...
S érzem, ez az egy innen messze vágyik,
Ez az egy itt boldogtalan!

50. SZÁM. 1900.

BUDAPEST, DECEMBER 16.

47. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) együtt { egész évre 24 korona / félévre 12 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG { egész évre 16 korona / félévre 8 • A POLITIKAI UJDONSÁGOK (a Világkrónikával) { egész évre 10 korona / félévre 5 • Külföldi előfizetésekhöz a postallag meghatározott viteldíj is csatolandó.

BEM.

Halálának ötvenedik évfordulóján.

SZABADSÁGHARCUNK egyik legnépszerűbb alakja Bem apó, kiról a forradalom nagy költője énekelt s kinek feje köré legendákból font koszorút honvédeink szeretete, csodálata. Idegen nemzet fia volt, nem is tudott vitézeivel saját nyelvükön beszélni és mégis úgy tekintünk rá, mint nemzetünk hő-sére, a kinek dicsősége a mi büszkeségünk. Élete ötvenhat évéből csak egyet töltött közöt-tünk, de ez az egy elég volt, hogy összefor-raszsa nevét a magyar nemzet történetével s mélyen bevésse alakját népünk képzeletébe. Kevés példa van rá a történelemben, hogy valaki ily rövid idő alatt akkora hatást tudjon tenni egy egész nemzetre s hogy egy év mun-kájával szobrot érdemeljen ki egy rá nézve ide-gen néptől.

Bem azoknak a lengyeleknek egyike volt, a kik a napoleoni háborúk hatása alatt és saját hajlamuktól is vezetve a katonai pályára lép-tek s a lengyel szabadságharc leveretése után nemcsak hazájukat, hanem működésük terét, katonai tehetségük és ismereteik érvényesíté-sének alkalmát is elvesztvén, szerteszóródtak Európában, várva az események fordulatát, mely hazájuk szabadságának visszanyerését lehetővé tegye s közben följánlva szolgálatait mindenütt, hol a szabadság ügyéért kelt fegyverre a nép és az elnyomók ellen hívott csatára a harci kürt. Bemet is a szabad-ság iránti lelkesedés vitte először Portu-galliába, majd Bécsbe s onnan Magyar-országba. Nem kötötte nemzetünkhöz semmi, csak a lángoló szabadságszeretet, de rövid itt időzése alatt ő is megszerette a magyart, a magyar is páratlanul megszerette őt. Nemcsak katonai tehetsége és hadi tettei okozták nagy népszerűségét, hanem egyéni tulajdonságai, személyes bátorsága, egyszerűsége, katonás modora, szigorúsága a fegyelemben, bőkezűsége a jutalmazásban, mindenben nyilatkozó jó szíve s a legyőzöttek iránti szelidsége.

Mint katona Napoleon iskolájából való volt és sokban emlékeztet is a nagy császárra. Ő is komoly érdeklődést tanúsított a matematika iránt, kitűnően értett ahhoz, hogy lehet az ellenséget hihetetlenül gyors menetekkel meg-lepni, félrevezetni, megzavarni és aztán le-győzni. Kitűnően tudta a különböző fegyver-

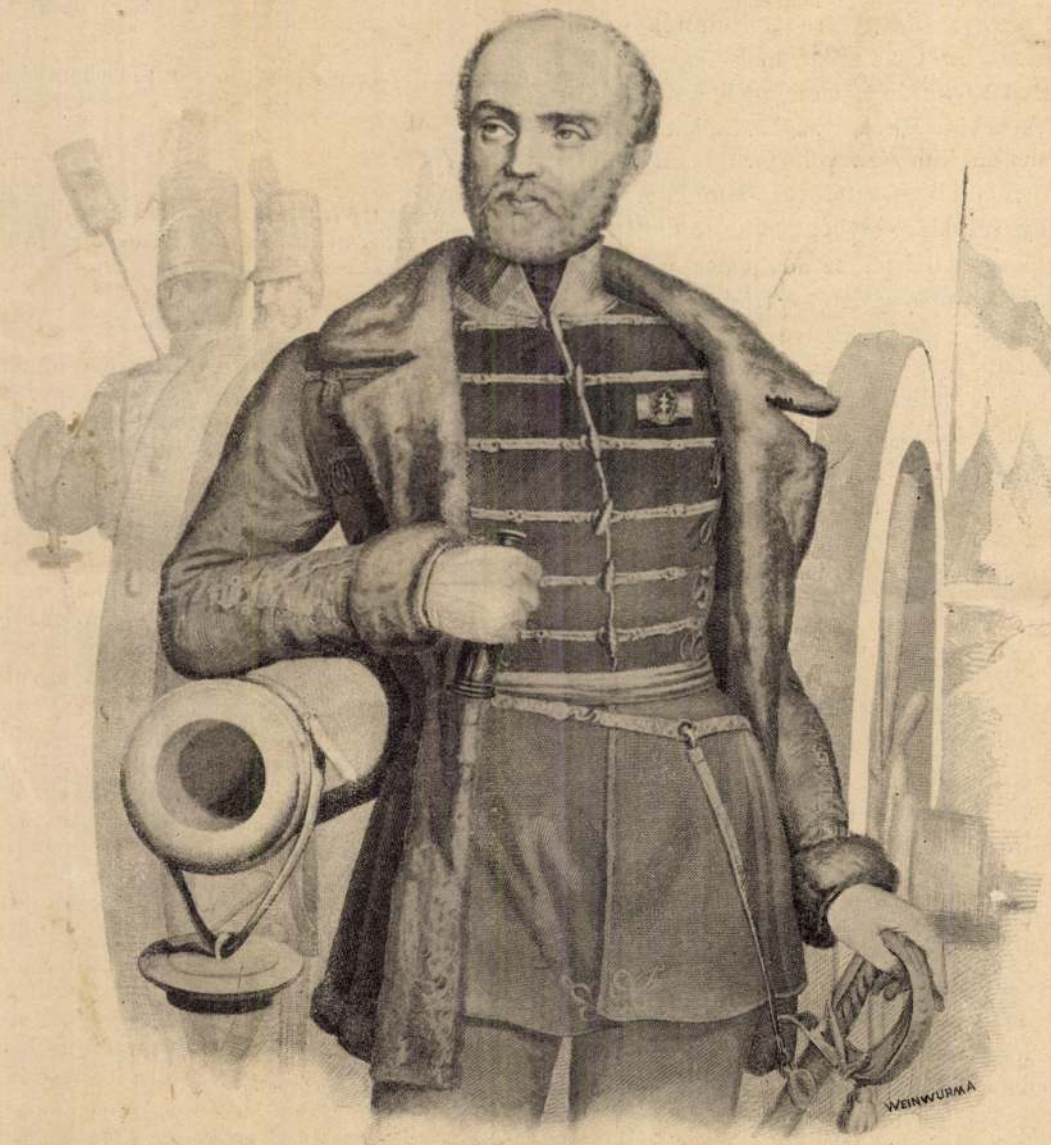
nemeket, különösen a tüzérséget felhasználni és soha sem hagyott kiaknázatlanul semmiféle előnyt, melyet a helyszíni viszonyok nyújtottak neki. Leginkább kitűnt ez az erdélyi hadjárat-ban, a melynek színtere épen az ő hajlamainak és tehetségének megfelelő volt. Napoleonra em-lékeztetnek még lakonikus rövidségű, találó beszédei, epigrammatikus fordulatú megjegy-zései és utasításai is. Például az a híres pa-rancsa, mikor gróf Mikes ezredest egy ma-gaslat megszállására küldte ki azzal a ren-delettel, hogy maradjon ott, a mig tarthatja magát.

— Hátha már nem tarthatom magamat? — kérdezte az ezredes.

— Akkor is ott marad, — volt a felelet.

Sok ilyen mondását őrizték meg az utókor számára tisztjei; és semmi sem hat erőseb-ben a katonára a harc izgalmában, mint az ilyen elmés, velős beszéd mód. A nyugalom, az önbizalom jelének tekintik ezt s önbizalmat meritenek belőle maguk is.

A hol az ő nagy kócsagtollas csákJója föltűnt, öröm és bátorság szállotta meg a katonákat, mert, bár nem tudtak egymással beszélni, bizo-nyos benső, szeretetteljes viszony volt közte és

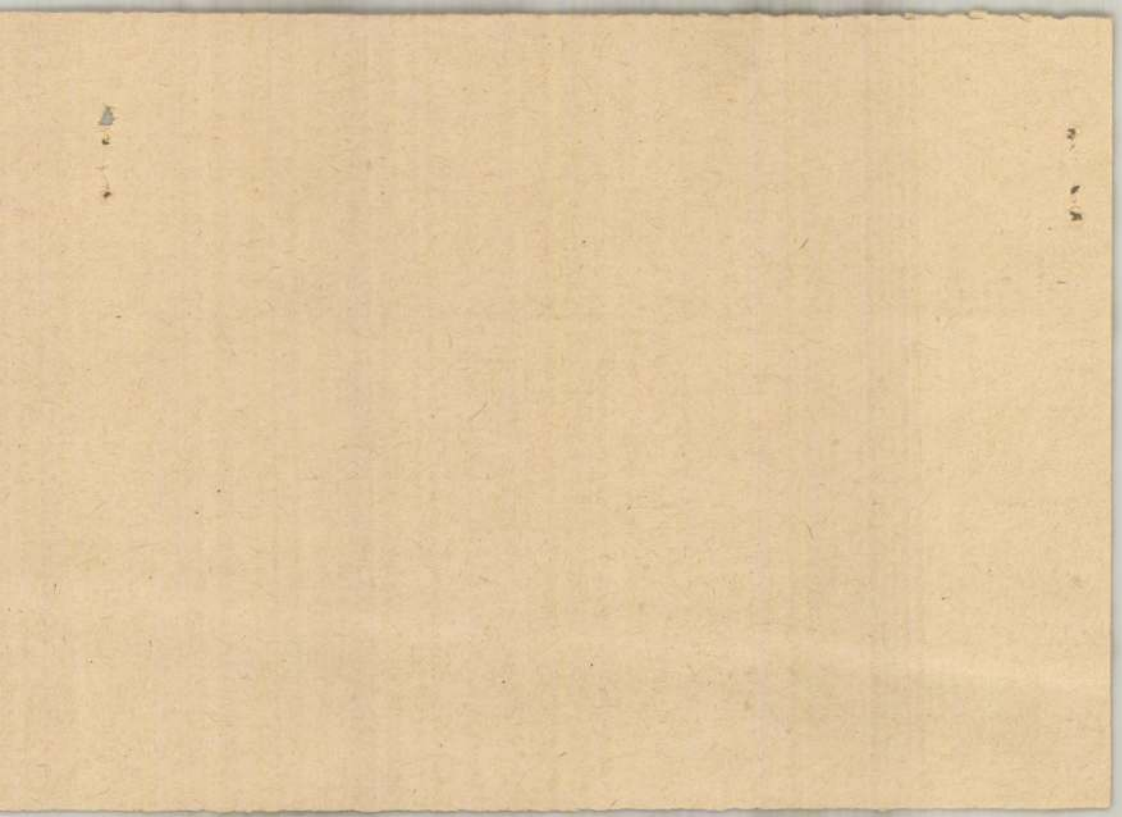

Tyroler metszete.

Bem

Pest-Bude 1977

Tyttonia Michaelide

Seepor Museum

1924 592

Kova - nitants nyilhegy

VI. 138.

TYRDER JÓZSEF

Guyon
az 1849.
február 5-i
branyiszkói
ütközetben
(Tyrder József
rézmetszete)

szban"

Áma:	"	"	"
"	"	"	"
sett	"	"	"
összeg	"	"	"
nyek száma:	"	"	"
nyek száma:	"	"	"
ígyek száma:	"	"	"

...

..... igazgató

Tyebő Miklós

A Bartók Béla Utca körpant-
ban, a fiatal művészek klub-
jának tartottan Aszpeleuk
Tyebő Miklós munkái.

Tandí Lajos: Eldrom kidillítés,

Érd-hagyomány (Seregely, 1946. rajt. 14.

Tyebő Miklós ötletember.
Ötletei azonban sohasem ön-
céluak, mindig jórészt köz-
érdekű mondanivalót szolgál-
nak. A látás védelmében ké-
szült plakátjain például a
klasszikus gipszszoborra vé-
dőszemüveget ad, katonai ro-
hamsisakjában tulipánokat
virágoztat, s akasztófakötélén
"A címke lóg: „Made in
Chile”.

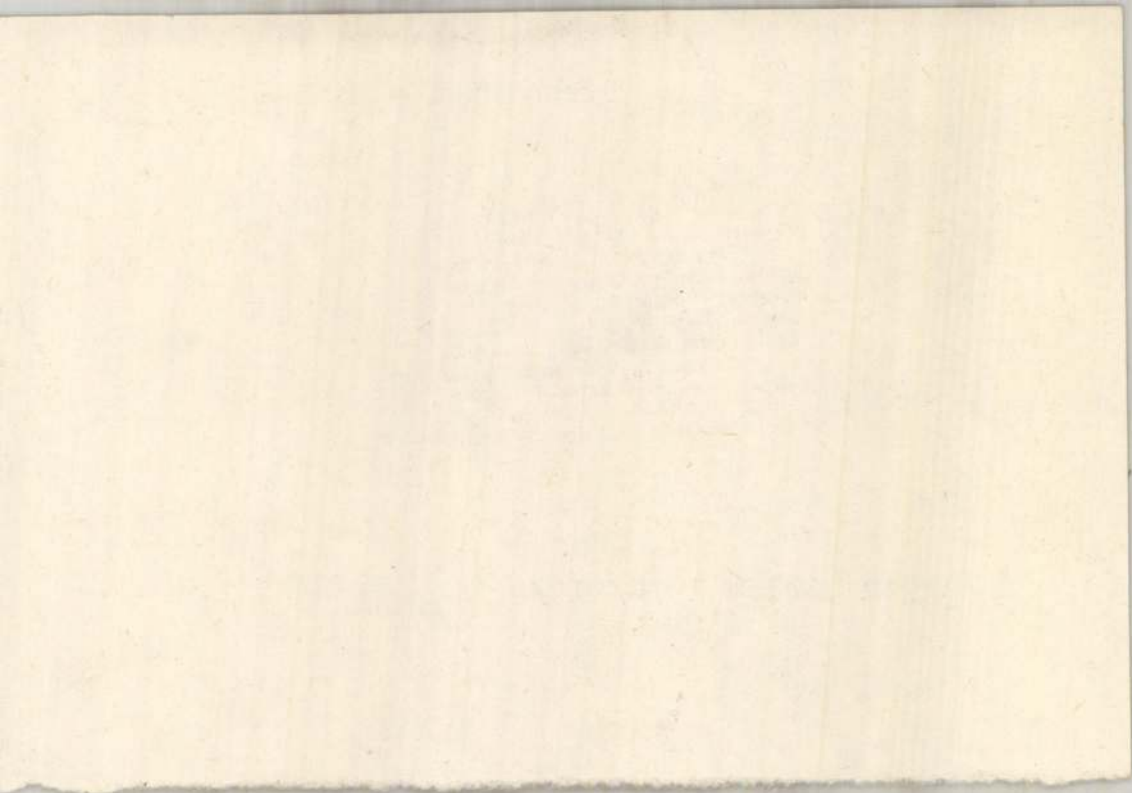

Tyebó Miklós

REKLAMGRAFIAI KIALLI-
TÁS nyílt tegnap Szegeden a
Bartók Béla Művelődési Köz-
pontban. Mráz János, Szekeres
Ferenc és Tyebó Miklós alkotá-
sait tekintheti meg a közönség.

IX 15

Magyar Hirlap 1976/219/8

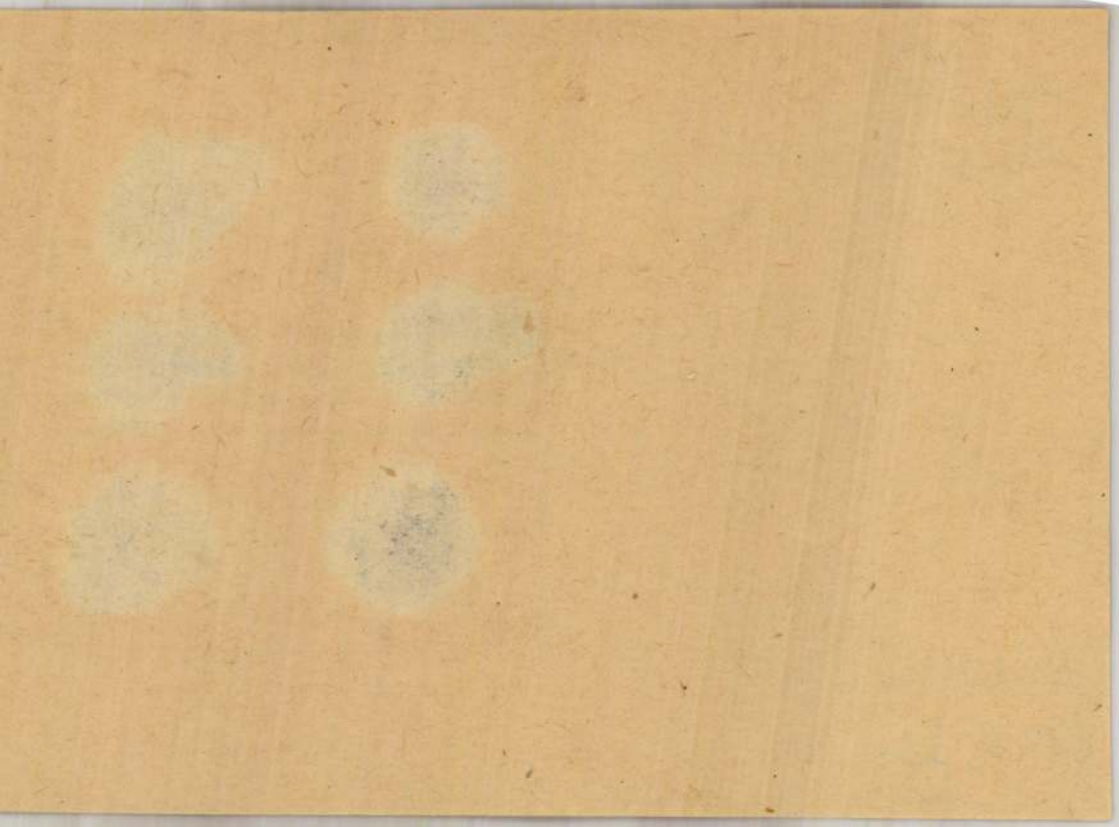

Tzetter
rézmetsző

— Történeti nevezetességi ruha a Nemzeti Múzeumban. Csütörtökön helyezték el *Teleky Sámuel* grófnak, az erdélyi főkancellárnak díszruháját a Magyar Nemzeti Múzeumban, melyet az oláh mohóságtól annakidején sikerült megmenteni. A bíborvörös, cobolyprémes díszruhát gazdagon díszíti gondos, művészi aranyhímzés. A boglárokat a XVIII. század elejéről származó finom aranyból való hosszú forgácslánc kapcsolja össze. A díszruha valószínűleg 1795-re készült el, mert a híres *Teleky*-könyvtár katalógusában, melyet 1796-ban nyomtak, ebben a ruhában látjuk *Teleky Sámuel* főkancellárt, akinek akkor a külföldön is ismert

Tzetter rézmetsző rajzolta meg és metszette rézbe a térdig látható alakját. A finom kivitelű metszeten, a ruha díszítő részletei is pontosan megvannak. A díszruhához készült finom, fekete csizmákat ugyanolyan aranyhímzés díszíti, mint a ruhát és a nadrág oldalát.

Nemzeti Múzeum,
1928. júli. 20.
músz.

Tweelker Daniel

Autoverre

1929

Sinnik 1930

89.2

~~Benzon Grub & Feiler (1844-1920)~~

~~Parti Heilap. 1845. F. e. nov. 9. 90.~~

~~Both Members: & Miesner's~~

Tzetter Sámuel, metsző, magyar.

XVIII. száz.

Magy. Hirmondó. Bécs. 1793. III. szak. IV. 2.

451-452. 1.

-"-

1796. X. szak. VIII. 9.

188. 1.

2. Chetev

1980 M.ÁR. 9

Tűzkö Tíbor

1021

A reggeli fények

Beszélgés Tűzkö Tíbor
 Jászrokaszállási festővel

A hagyományos Téli Tár-
 lalon nagy feltűnést keltett
 egy festmény: a Reggeli fé-
 nyek. A szolnokiak — mi ta-
 gadás — keveset tudnak al-
 kotojáról, Tűzkö Tíborról.
 Néhányan úgy vélték: "ven-
 dégművész". S nem téved-
 tek, ám teméljűk, a tovább-
 biakban nem szánit majd
 vendégnek a szolnoki tárta-
 tokon. A kiállítás katalógu-
 sában nem szerepel neve
 mellett a nálunk olykor bi-
 lentő, esetenként helytelen
 zony még vállveregést je-
 szemlélet ellen. Egy kiállít-
 tás rangját ugyanis nem az
 adja meg, hogy "hivatásos",
 avagy amatőr művészek ál-
 ltanak ki, hanem a bemu-
 tatott alkotások színvonala,
 tehát a produktum. Tűzkö
 Tíbor kiállításán "nem hiva-
 tásos" művész.

"Tűzkö Tíbor:
 "Probálok szolnoki..."

A Szüvedő fejek

nagyon közel érzem magam-
 hoz a festészetét, s nagyra
 becsülöm. Am természetesen,
 a magam útját járóm.
 — A "Napraforgók"-nak
 három változatát is megtes-
 telté, a legutóbbi: "Napra-
 forgók szelben" címűn küld-
 tésben erős esztétikázást,
 nagy színfűlleteket látha-
 tunk, míg régebbi képe, a
 Szüvedő fejek sokkal zár-
 tabb, katarthikus erejű.

— A háború alatt Buda-
 pesten éltem, mint süldő le-
 gényke a malaclopóm alatt
 hordtam be a kenyereit a
 gettóbá. Sosem felejtém el
 azokat az éhező szerencsét-
 leneket, halálra ítéltéket,
 akiknek odaadtam a kenyere-
 ket, de különösen nem azo-
 kat a kétségbeesett arcokat,
 akiknek morzsa sem jutott...
 Az említhet festményemen
 őket próbáltam idézni, akik
 az elmúltas küszöbön érték,
 megragadt a természet
 szépsége, a piac forgataga,
 a szakadékos vízpartok ro-
 manikája, meg a szelben
 hajladozó napraforgótáblák
 csodálatos színdinamikája.

— Jelenleg min dolgozik?
 — Tessék nézzé, de még
 nincs készen: azt szeretném
 hogy az ember élet szépsé-
 get a mesterségesen előide-
 zett kaotikum, a világegés,
 hogyan teheti tönkre. Döbben
 szem, egyaránt benne van a
 Szüvedő fejek látványának
 — legálábbis ez a célom —
 rettenete, s a természetáb-
 rászólásom említett dinamiká-
 musa.
 — Nagyon megnyugtató-
 nak tartjuk emellett az erős
 drámaiságú képe mellett a
 Kék febrúrt, a gyönyörű,
 békés, havas erdőt.
 — Magam is így érzem,
 ám az élet nyugtalanító je-
 lenségeire is oda kell figyel-
 nünk.
 — Köszönöm a beszélge-
 tésért.
 Tiszai Lajos
 Fotó: T. Katona László

— Huszon jó egynehány
 éve festégetek önálló kiáll-
 ításom még csak egy volt,
 itt a szülőfalumban, Jász-
 arókszálláson. Nem vagyok
 én kiállítássalenes, de érzem:
 nagy felelősség odaállni az
 emberek elé; nézzétek, én
 mit tudok... Inkább csak
 ide már csak bekerültem va-
 lahog, de az alapítógok so-
 rába...? Nem érthetem,
 számontra ez nem létkérdés,
 Fontosnak tartom azt, hogy
 képeim mind jobban kife-
 jezzék gondolataimat, látás-
 módomat. Hiszem, eljön an-
 nak is az ideje, hogy a
 Képzőművészeti Alap tag-
 ja lehessék. Addig is pró-
 bálkozom, kísérletezek, tanu-
 lok Nagyon sokat köszön-
 nek Baranyó Sándornak,
 — Szakmai berkekben nem
 titok, hogy képei neves jes-
 töművésznök ajánlásával ke-
 rültek az említett szolnoki
 kortársak közé. Tagja vala-
 melyik képzőművészeti szer-
 vezetnek?

— Szobafestő
 vagyok, búszke arra, hogy
 tizenöt fiatalamber tanulta
 meg eddig nálam a szak-
 má, s egyfől egyig mind jó
 szakember, megelégedésre
 dolgoznak, boldogulnak. Csak
 szabad időmben, saját kedv-
 telsemre festégetek, de nem
 tagadom, határtalanul örü-
 lök, ha a környezetemben
 pelmben.

Nyári időszámítás április 6-tól szeptember 28-ig Átállított órák, megtakarított milliók

A minisztertanács felhatalmazása alapján a munkaügyi miniszterrel egyetértésben rendeletet hozott a kormány, melyben az időszámítás bevezetéséről. A határozat lényege: 1980. április 6-tól szeptember 28-ig úgynevezett nyári időszámítás lesz Magyarországon. Ennek létebeltségéről az április 5-én éjfélkor az órákat egy órával előre kell igazítani, megszűnnek szeptember 28-án pedig 1 órák ugyanannyival vissza kell állítani.

Az időszámítás megváltoztatásában alkalmazták ezt a szögben alkalmazták ezt a módust. Az emberek ott is ugyanaz mint nálunk: az energiatakarékosság. Kiszakolások is tudják ilyenkor hosszabbak a napok, ki kell használni tehát ezt a természet adottságát. Kérdés: megéri-e? A választ az állami energiateljesítményekkel szemben az ország gazdaságát, hogy kevesebbet világtunk megfizetését illetően, Ez az ország villamosener-

Május 1. Ruhagyárban

! ballonkabát, kék és dohányszínű színekben

Fehér Zsuzsa és Kovács Sandorné alkalmi manekerek — a gyár varrónői — mutatják be a szovjet exportra készített felhőkabátot

csarnokban fűtve asszony-
lanatok alatt „jornak” ösz-
vább a felkész „aru”. Az

H. J.

szintű megtakarított forint mennyisége így elérte a 280 milliót. Ehhez még hozzátehetünk azokat az összegeket, amelyek abból adódnak, hogy az égők eltarthatnak, mivel kevesebbet használnak őket, s ugyanígy a nagyobb világító berendezések, növekszik. Ez is hozzávetőleg 10 millió forintot jelent.

Igaz, az időszámítás megváltoztatása kiadásokkal is jár. Működésük a megnövekedett, — a közlekedési vállalatok időben tájékoztatásokról a lakosságot — nyomda, és papírköltségek járhatnak ehhez, tehát az órák igazítása 40 millió forintot fel is emesz. Persze még mindig marad 250 millió. Hány óvoda, hány bölcsőde ára? Hány üzem rekonstrukciója telik ki belőle? Hogy megvárja az állás, erre a válság, kétségtelenül igen.

Tutzinger József

SPECIÁL

■ ALAPÍTTATOTT 1887 ■

ÜVEGFESTÉSZETI
MŰTEREM

ELVÁLLAL ÉPÜLETEK, ÜZLE-
TEK, SZEKRENYEK, KREDENCEK
ÉS KÖNYVSZEKRÉNYEK ÜVEG-
LAPJAINAK ARANY- ÉS EZÜST
EDZÉSÉT, FESTÉSÉT S ARANY-
FELÍRÁSÁT, VALAMINT EDZÉS
NÉLKÜLI ARANYFESTÉSÉT ■

TUTZINGER JÓZSEF, BUDAPEST
VIII. KERÜLET, FŐHERCEG SÁNDOR-UTCA 15. SZÁM

Magyar Iparművészet

1911. I. szám

etlen festő.

záradból.

lt. Haja őszes, oldalszakálla
e barna, arcza és bajusza
1 álló, körülcsavart és ket-
dője fehér, kabátja fekete,
k szalagját nyakkavetetlen
örösbarna kötésű könyvek
vikén »KÖZIGAZGATÁSI TÖR-
jétbarna.

. — Lett. sz. 445. — Vétetett
kól 20 K-án (105–892). — Ki-
számoltatott 1892 deczember
ást jóváhagyta az 1893 január
(93).

adatok. 1894 : VIII. 369. *Isme-*
pe. — 1907 : VII. 60. *Ismeret-*
gyetemi tanár.

sségét Daruváry Alajos, a ki
a volt, állapította meg.

Türkische Länder

Menektes Egypten-

ba, eines Eximia.

Uog & Jübran

Amirion, Xines

Eximia.

Ebnisk 19/2/13

249.

250.

251.

246-251. KÄTHE KRUSE-BABÄK.

POUPÉES ARTISTIQUES.

Käthe Kruse

253.

253—254. PLASZTIKAI SZAKOSZTÁLY.
(TANÁR: MÁTRAI L.)

254.

TÜTTŐ SÁNDOR.

TRAVAUX D'ÉLÈVES DE L'ÉCOLE ROY. DES ARTS DÉCORATIFS.

Magyar Szemle
1912. 272. l.

Tuttner
ötörő

Varad. 1613.

Romerfloris Treue. A kareai ötvöcsékek

Kabaijai. Varadok

1877 éf. 807d

The handwriting is very faint and illegible.

1850

1851

1852

1853

1854

1855

Magyar Hirdető
SAJTÓFÜVELO
Budapest, V. Petöfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

ZALAI H

1969 APR 2

Kell a fény...

85 éves a csácsi faragó, Tüttö György

**A GÖCSÜI FARAGÓMŰVESEK VITÁGLÉTRÁK JELENTIK A VÁLASZ-
TEKINTÉSEK KIÁLLÍTÁS TÖMÖR, NE-
TEKOR. A FARAGÁSOKON MA IS
HÁNY SOROS ÜTBALGÁZTÓJA IS
JELLENI A CSÁCSBOSZOKI FARAGÓ-
SÓ, Tüttö György tevékenységét:
"A ma is élő öreg faragó
dolgozott féltáros faragó-
dolgozóval emelkedik ki. Fiait
korára ma művésztan faragó, ki-
adótól fogva dolgozik." A magyar
nép művészete című könyvét
fellapozva alapos, fényképek-
kel, rajzokkal illusztrált tá-
jékoztatást is kapunk az egy-
kori juhász életéről, faragó-
sairól.**

— Egy fényképen — 1908-ban készült — a fiatal Tüttö György látható, a korabeli juhász-viseletben, bő gatyában, labjában, tarisznyával, faragott bottal a kezében. Mellette a bojtára, Kovács Gyuri és két kedvenc pulija, Brill és Radl. A háttérben tegelesző birka.

— Komótos nevet kerestem nekik, hogy röviden kaptak hasznát, de minden jótmenet nem tanulja el olyan könnyen olvashatjuk a juhász 1908-ban elhangzott szavait Malonyay Dezső feljegyzésében.

Magát Tüttö Györgyöt a következőképpen írja le a Következőképpen írja le a

— Nekem, ami rajzos, az nem nehéz, de amikor bő-
tűt vágok, az a bajos. Azt csak akkor, amikor a birka
delelőre megy. Akkor vágom a bőrt, mert ahhoz fej kell,
meg idő...

TIZ EVI faragó tevékenység után elkerült a nyájától, s ab-
baha gyta a faragást is. Kviti-
zedekig nem is próbálkozott vele. Csak öreg korára tért vissza ismét kedvelt időtölté-
séhez.

— Hozzászólás után 1954-ben megint hozzáláttam. De már igen nehezen megy. Az elégett faragásokat nézi és közben — gyengülő szemé-
nel jobban bízza kezében — meg-meg tapogatja, simogatja a kis faragott tárgyakat. Már in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Mellettük néhány — inkább faragószerszámok — különféle faragószerszámok in-
kább csak érzi, mint látja a formákat.

Szelesley László

— Ha nem süt a nap, már alig látok.

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

— Kell a fény — Jézusi

nyanyelvünk — 14.05: Pol-b
 eszlesek — 14.30: Pol-b
 4.40: Szent Péter esszéjéről
 a Gyermekeknek, XI. —
 A MIR és TV összekapcsolása
 6.00: A világgazdaság h
 6.05: A mikroton előt a 1
 degentorrali gardai —
 Leonyid Kogan két hegy
 senyt játszik — 17.05: Beethoven
 figyelo — 17.30: Merlezen
 szonata — 17.45: Merlezen
 a módosított újítási rend
 18.00: Huszas studio. Fél
 ban. — 19.25: Sportiradó.
 A Rádiószínház bemu
 Preksch általst órok nyuso
 Dokumentumfilmek — 20.30:
 Körtenelem nyomában —
 Nóták — 23.09: Zenes já
 Versek. — 23.29: Zenes já
 del.

A Petőfi: 8.05: Zenekari muzsi-
 ka — 9.00: Ezeregy delölt. Mal
 mesemondók: Avar István. 9.11:
 A budapesti Váci utcai enek-
 zenet ált. iskola körusa enekel —
 9.20: A panoptikum csodái — és
 más érdekességek — 9.40: Ovoda-
 sok műsora. — 10.00: A zene hui-
 lamhosszán. — 11.48: Bolgár ver-
 sek — 12.00: Cigánydalok nyomá-
 ban Indiában — 12.22: Bartók
 muzsika. — 13.05: Tisztelek és sze-
 retek. Dr. Nagy János magyar-
 tartalmi beszélget Tomkai Judit.
 13.20: Wolf-dalok — 14.00: Kei-
 totói hang. A Rádío és Televi-
 zióúság hangos kiadása — 17.00:
 Ótórta tea. — 18.10: Közkevdéntrai
 Rivadátenyben. — 19.38: Kormik-
 roton. — 30.25: Di könyvek —
 20.28: Endredi Mimi és Bakaszy
 Arpd énekel — 21.00: Nökröl —
 neknek — 21.30: Tanzene. —
 22.00: Lux Erika zongorázik —
 22.14: A komolyzene barátainak.
 szeny.

Az Osztrák TV műsorából: 18.00:
 Pénz és élet. — 18.25: Osztrák ké-
 pek — 18.50: A Flinsstone-csala.
 Sportfilmek. — 20.15: A fellügyelo.
 Egy lány nem jelenkzik többé.
 — 21.25: Hétfői telep. — 22.35:
 TV-Híradó — 22.35: Sshalom. Ze-
 nes utazás Izraelben.

Gyors- és gépirónöket
kérésünk azonnali felvételre
 Jó fizetés!
 Modern munkásszálloda!
 Üzemi étkezés!
 Jelentkezni lehet személyesen vagy írásban, önéletrajz be-
 adásával, a vállalat személyzeti osztályán.
Fejer megyei Allami Építöipari Vállalat
 Szekesfehérvár, Ady E. u. 13.

Magasépítésben nagy gyakorlatú, rendelkező művezetöket,
 építöipari technikusokat, művezetöi és technikai munka-
 körbe, Fejer megyei és Balaton környéki munkahelyekre
 azonnali belépéssel felvesszünk. Magas kereseti lehetöség!
 Modern munkásszálloda és üzemi étkezés, alacsony vértés
 elleneben. Lakásprobléma megoldásában segítséget nyuj-
 tunk.
 Jelentkezés önéletrajz beadásával, személyesen vagy írás-
 ban a személyzeti osztályon.
Fejer megyei Allami Építöipari Vállalat
 Szekesfehérvár, Ady u. 13.

Triskerári egyházi

pálos templom

romjai
gótikus

regr.

Dor Bakony

338. l.

Tóth
növendél
Intézetbe
s ott jó
levelet írt
két mellé-
vet. A g
képét, e
mozdulat
Voit
tudomán
dolgozott
V. Rossi
ténét), (C
történet)
hallgatta
készítenc
mányuta

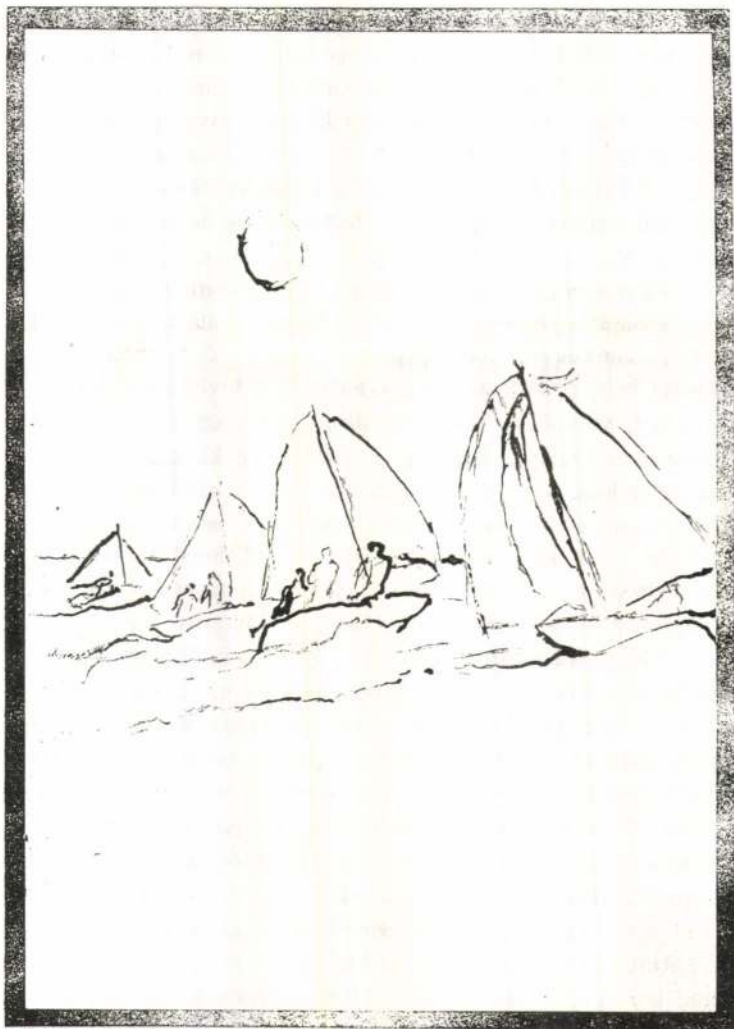
Az

4000 lírét
fák: Páll Antal 9000 Pósa Emmy 1500 Pósa Csaba Fiola Emőke

ízben volt ösztöndíjas Párizsban. Mindkét félét a fővárosban töltötte. Elsősorban a professor Debré vezetése alatt álló gyermekkórházban (Hôpital Hérold) és annak laboratóriumában dolgozott. Részt vett az általános klinikai tevékenységekben, hogy ilymódon mindjobban megismerkedhessen a francia klinikai felfogással és elajátíthassa az itt használatos diagnosztikai és terápiás eljárásokat. Ugyanezen cél érdekében résztvett az orvosi fakultás előadásain, a továbbképző bakteriológiai előadásokon és a francia physiológiai kongresszuson is. M. Lesné, M. Ribadeau-Dumas, M. Nobecourt és M. Lereboullet professzorok klinikáin a francia gyermekgyógyászat irányait igyekezett megismerni és ez intézeteket a szegeedi Gyermekklinikával összeköttetésbe hozni. M. R. Debré laboratóriumában és klinikáján a fejlődő szervezet hormonális funkcióját tanulmányozta, különösen a funkciók befolyását a só-, víz- és izomanyagcsere névve. E munkái, melyeket a Société de Biologieban ismertet először, öt különböző közleménybe foglalva jelennek meg. Befejezte egy az elektromos ingerlékenység és a strichninhatás közti parallelizmussal foglalkozó munkáját is, amely az Archives Internationales de Pharmacodynamie et de Therapie 1935 februári számában jelent meg. A kénanyagcsere-ről írott, vázlatokban már Szegeден elkészített munkáját is befejezte és a Prix Montyonra pályázva az Academie de Sciencehoz beadta.

vagy ügyet: ő folytatódik mindennapi fölényel
mert mindegy, ő öl-e meg valakit, vagy a tenger nyelé el...

zeng a zongora: úgy éled a szerszám, ahogy kezelik;
mindegy, ki hallgat a teremben, a dagadt vénség, vagy virág-leány,
nincs „rossz vonaglás”: a lélek együtt fénylik a testtel itt...
Isteni szent adomány! Vásáry varázs-kezei
szelíd csodákat segítenek megszületni a Semmibe zengeni...

Ferenczy Béni rajza

Tiszteletadás a szülőföldnek

Aki irodalmi és művészeti folyóiratot szerkeszt, képzőművészekkel készítt interjút, akinek könyvei jelennek meg grafikusok által tervezett címlappal, és felső barátai vannak, szükségképpen kerül olyan helyzetbe, hogy képet, grafikát kap ajándékba. Amikor a Jelenkort szerkesztettem, a festők még eredeti grafikát, és nem fotót vagy xeroxmásolatot adtak közlésre, és publikálás után a művet nem kérték vissza, hanem a szerkesztőnek ajándékozták. Borsos Miklós itáliai rajzszorozatáról azt mondta: úgy vigyázzak ezekre a lapokra, hogy azokon még a tengervíz sója is csillog, mert a tust, amikor a grafikai lapokat készítette, a tenger vizével oldotta és hígította. De nem kérte vissza a közölt rajzokat *Ferenczy Béni* és *Bálint Endre* sem. *Ferenczy Béni* azokkal a lapokkal ajándékozott meg, amelyeket már benuháza után, bal kézzel készített: innét van sajátos hangulata a tört, mégis beszédes vonalaknak. *Bálint Endrétől* pedig abból az időből őrzöm egyik kollázsát, amikor ez a kiváló művész arra kényszerült, hogy a vidéki színház műsorfüzeteinek illusztrálására kapott megbízást sem utasíthatta vissza, mert a munkáért kapott kis pénz is számított, és szükség volt rá megélhetéséhez. *Varga Hajdu István* és *Veress Pál* könyveim címlapját tervezte, mindegyikükről többször írtam is. Persze hogy nekem ajándékozták a címlap-variációkat. *S Martyn Ferenc* nevét még nem is említettem, pedig amit a festészetről tudok, amennyit a képzőművészethez konyítok, azt az ő műtermében kaptam meg. Mit műterem! A Párizst megjárt művész, a magyar nonfiguratív művészet kiváló képviselője, az Európai Iskola egyik alapítója mindig barátként, valósággal családtagként fogadott. Ő készítette legelső, 1958-ban megjelent könyvem címlapját, s halála előtt néhány héttel is magához hívott, s unokámnak megmutatta, hogy bekötött szemmel is tud lovat és lovon ülő vitézt rajzolni.

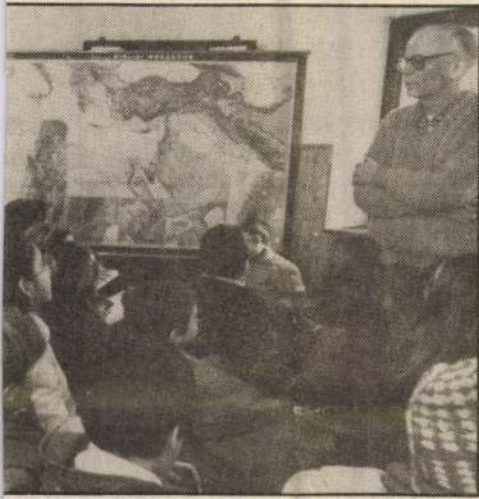
Miért idézem föl ezeket az emlékeket? Nem vagyok műgyűjtő, képért pénzt csak a legritkább esetben adtam (talán egyszer egy Szalay-grafikáért). De azokat a lapokat, amelyeket magyar művészek-től ajándékba kaptam, megőriztem. Fiókok és ládák alján gyűltek, aztán lakásról lakásra vándoroltak velem. Nem birtokosuknak, nem tulajdonosuknak, hanem használójuknak, ideiglenes őrzőjüknek tekintem magamat. Néha előveszem és nézegetem őket, s ha alkalom kínálkozik, ha hívó, baráti szó buzdít, akkor szívesen közszemlére bocsátom. Csak annyi önzés van bennem, hogy ilyenkor bekeregetve, üveg alatt, a kiállítási terem falán, térbe állítva, együtt láthatom őket, illetve a mindből a legkedvesebbeket. Ilyen alkalom kínálkozott tizenöt éve, amikor szülőházam, a szántódi vasúti őrház közelében, a Szántódpusztai Kulturális és Idegenforgalmi Központ nagytermében állították ki a képeket, s ilyen alkalom volt az idei nyári bemutatás, amikor a siófoki Kálmán Imre Múzeum adott lehetőséget három emeleti termében az anyag kiállítására. A képeket értéknek, de nem pénzben kifejezhető, anyagi javakra váltható értéknek tekintem. Valójában nem is főművek, nem antológiadarabok, nem albumokba kívánczó munkák ezek a lapok. Csupán jelek, jelzések, vázlatok, változatok, de őrzik egy-egy műhely hangulatát, egy-egy művész világának atmoszféráját. S jelzik egy-egy barátság emlékét: szavakat, arcokat, ajándékozó kézmodulatokat, s emlékeztetnek találkozásokra, beszélgetésekre, könyvek megjelenésére, folyóiratok szerkesztésére, irodalmi harcokra, kudarcokra és sikerekre, veszteségekre és eredményekre. A képek kiállításával, közszemlére bocsátásával abból az értékből, abból az ajándékozó szeretetből szeretnék valamit továbbadni, amit kortársaimtól, a java magyar művészek-től életem és munkám során kaptam, s éppen azon a helyen, a balatoni táj ölelésében, amely bölcsőt és anyanyelvet, szülőföldet adott nekem.

Tüskés Tibor

badságáért

tás ügyében

uda- kérdésre — hogy miért teszi ezt —
val- azt feleli: „Hogy meghidegedjék”.
is!) Aztán kimennek a szabadba kóbo-
ek a rolni, s az újra fázó ember az ujjaira
ógus — feleli a dzsinn újabb kérdésére.

ő ma-
Nem
nnal,
get is
mul-
zá a
is,
lás
kö-
enc

Április 26-i számunkban a készülő Nemzeti Alaptantervvel foglalkoztunk. Összeállításunkra több reagálás is érkezett. Ezekből közlünk kettőt — iskolaügyinkkel foglalkozó egyéb írások mellett.

„Főbenjáró hivatal...”

Az Esztergom-Budapesti Főegyházmegye katolikus iskoláinak pedagógusai és dolgozói találkoztak április 24-én a dobogókői Manrézában, a jezsuiták lelkigyakorlatos házában.

A mintegy kétszázötven tanár és alkalmazott találkozóján részt vett Paskai László bíboros, esztergom-budapesti érsek is.

A program közös reggeli dicsérettel kezdődött, majd a budapesti Piarista Gimnázium szakkörének diaporámás műsorát látták a résztvevők a Teremtés történetéről. A szentmisét az iskolákat fenntartó plébánosokkal együtt mutatta be a főpásztor: Azért imádkoztak, hogy a katolikus iskolákban dolgozók ne rettenjenek vissza a nehézségektől, hanem öntudatosan vállalják Krisztustól kapott küldetésüket. Paskai László szentbeszédében az egyházmegye védőszentjéről, Szent Adalbertől szólva István királyunk nevelőjét állította példaképül a katolikus pedagógusok elé. A későbbi prágai püspök nemcsak nevelője, hanem lelki vezetője is volt a fiatal Istvánnak. Paskai bíboros hangsúlyozta, hogy a katolikus iskolákban oktatók ne csak a saját tantárgyukat tanítsák magas

színvonalon, hanem tanóráikba építsék be a krisztusi igazságokat is.

Ezen a találkozón is bebizonyosodott, hogy a pedagógusok az iskolafronton dúló csatározások közepette is teszik a dolgukat. A katolikus iskolák nevelői Krisztushoz fordulva imádkoznak az iskolákért, amelyek mai világunkban nem vesebbet vállaltak, mint a magyar ifjúság keresztény szellemben való nevelését.

Egy régi imádságos könyvben olvasható ez a ma is időszerű gondolat:

„Fiú vagy leányiskolai tanítónak, preceptornak lenni nem valami alávaló, kicsiny dolog, hanem főbenjáró nagy hivatal. Mert ugyanis az Isten dicsőségét és a lelkek idvességét mozditja elő az, és rendszerint az készíti elő az embereket arra, hogy az Isten dicsóítására és lelkük idvességének munkálására alkalmasok legyenek.”

Szilágyi Csaba

atatlán hiányosságok

történelem tananyagában

szerint is kiemelve, személyes munkásságával együtt: Luther, Kálvin, Marx és Engels. Ezek szerint ők voltak a legnagyobb gondolkodók az egész emberiség történelme során? Csak őket érdemes név szerint is kiemelni, csak ők érdemlik meg, hogy személyes fellépésüket, tanait, elméleteiket ismertessék egy egész ország ifjúsága előtt? Hol van Plátón, hol van Arisztotelész? (Megjegyzem, az egész görög filozófiai iskola kimaradt a tananyagból.)

Gondoljunk például csak arra, hogy az egész középkor kultúráját nem lehet reálisan látni, megérteni, Szent Ágoston, Aquinói Szent Tamás teológiája nélkül, hogy a román, vagy a gótikus stílusú templomok miért olyanok, amilyenek, azt szintén nem lehet az ő gondolatviláguk valamelyes ismerete nélkül megérteni. Pedig a mai átlagember a középkorral leggyakrabban akkor találkozik, ha utazásai során belép ilyen templomokba. Vagy gondolhatunk Assisi Szent Ferencre is, aki közel ugyanakkora hatással volt Európa

Érdekes módon a humanizmus mint szellemi mozgalom teljesen kimaradt a tananyagból. És az újkori polgári filozófusok között egy sem akadt, akik felvehették volna a versenyt Marx-szal és Engelsszel?

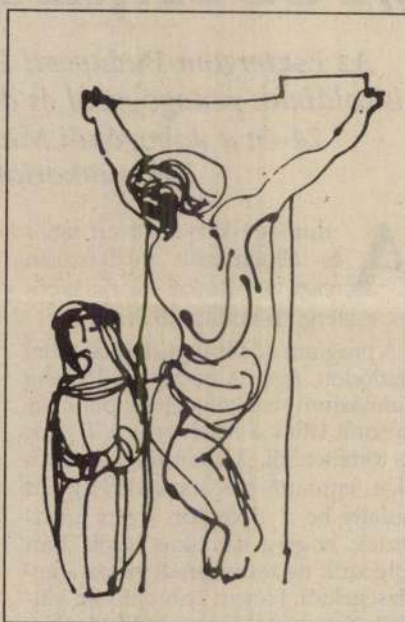
Látható: a tananyag hiányosságai mennyire abszurdak. Félreértés ne essék, nem azt kifogásolom, hogy Luther, Kálvin, Marx és Engels szerepel a tantervben, hanem azt: miért csak ők? Az emberek többsége név szerint azokra fog majd emlékezni, akik szerepeltek a kötelezően előírt tananyagban. Az általános közgondolkodás és kultúra elképzelhetetlen pusztán csak e négy szellemtörténeti alak jelenlétével.

Az nem lehet kifogás, hogy akkor túl sok lenne a tananyag, hiszen négy év tanulmányi idő alatt teljesen mindegy egy ifúnak, hogy négy vagy esetleg tíz-tizenkét nevet kell-e megjegyeznie. Nem is beszélve arról, hogy ismeretükkel a történelmet, a többi ismeretanyagot is jobban meg lehet érteni. A XX. század végére kiderült, hogy nemcsak a társadalmi folyamatok hatá-

Tiszteletadás a szülőföldnek: Grafikák Tüskés Tibor gyűjteményéből

Szófokon mutatta be gyűjteményének legszebb darabjait Szántód szülőtte, a pannon táj és gondolat elkötelezettje, Tüskés Tibor. A kiállítást Matyikó Sebestyén József nyitotta meg. Legtanulságosabb megállapításaiból idézünk.

Az itt szereplő művészek alkotásai nem a hajdani rossz kultúrpolitikai elképzelés megvalósítói! Olyan művészek sorakoznak föl, akik a tiszta, ideológiamentes művészet képviselői. Úgy vélem, hogy a politikai érdekeltség Tüskés Tibor szerkesztői, frói koncepciójára

Szántó Piroska: Gyász

ba soha nem tartozott; semmiféle olyan elkötelezettség, ami bizonyos rendszerhez való kötődést fejezett volna ki. Elsősorban önmagáról állít ki bizonyítványt; a képek kifejezik az előbb említettek szellemiségét, a látott anyag tükrözi mindazokat a szellemi törekvéseket, amelyek az elmúlt időkben a képzőművészetben jelen voltak. A kiállított művek egyszerre képviselik a magyar nonfiguratív művészetet és a tradíciókra építő, de újító szándékú képzőművészetet. Olyan tradíciókról van szó, amelyek a magyar kulturális hagyományok továbbvivői.

Olyan érdekességek szerepelnek a tárlaton, mint a keramikusként ismert Goszthonyi Máriaé, aki eredetileg Kernstok tanítványa és festőművész volt. Vagy Martyn Ferenc és Gyarmathy Tihamér alkotásai. Ők a magyar absztrakt művészet letéteményesei, ma már klasszikusnak számító művészek. Kiemelkedik a névsorból Barcsay Jenő, Borsos Miklós neve, akik szintén abba a generációba tartoznak, amelynek tagjai már 1945 előtt kialakították Európára figyelő művészi szemléletüket. A kiállításon szerepel az eddig említetteket követő generáció is: Prokop Péter, Orosz János, Somos Miklós, Kass János, akik más-más természetű újító formanyelvet alakítottak ki. Szemethy Imre körül valósággal iskola nőtt ki. Papp Oszkár és Veress Pál — akiről Tüskés 1988-ban könyvet írt — átmenetet képeznek munkásságukban az absztrakt és a szurrealista művészet

között. Külön színfoltja a kiállításnak Takáts Gyula Kossuth-díjas költő jelenléte. Ő rajzaival szerepel; Ferenczy Béni benuháza után, bal kézzel készített rajzával van jelen. Bálint Endre sem hiányzik, aki a XX. századi magyar képzőművészetnek szintén maradandó nagysága.

A június 30-ig látható kiállítás megtekintése tanulságos, szívetleket gazdagító program-alkalmat kínál. A zárás napján Fodor András, Tüskés Tibor és Papp János részvételével irodalmi délutánt rendeznek.

Vészi
tőkén
elbesz
Külör
az él
módja
lanság
a leg
munk
megis
világá
runk
ról, b
ló szá
„lent”
s azt

Tóth Sándor: Pünkösöd

Játszadózó est könny-terítésű
Futkos a rózsza láza-során
Billen a csillag nyír leveleknek
törpe falaknak hintalován

Már odafönt is köntöse fordul
Bársonya szín e föld-tavaszon
Máris az álmat hozza a bátor
vaskoszorúzza bérc-lovason

Nézed a távol mint repedez Míg
száraz a rönk és tüske-virág
mártja a nyárba majd evezőjét
Hét sugarával Isteni Láng

Lukács Ottó: Te mindig tudd

Gyermekem gyöngyöm gyönyörűm

A tenyeremen hordtalak
Akár a fény a víz a Nap
Néked én mindig létezem

Éveim vállán vittelek
Lázadban ápolgattalak
Tűzvészektől cipeltelek
Reszkettél — átkaroltalak

Örömmel felmutattalak

Boldog hangodat éhezem
Kitárt-kapu az én nevem
Akár a fény a víz a Nap
(Te mindig tudd) én létezem

Németh Emil: Az életem

Örök nemlétem üzemenzavarában
megragadtam a pillanatot
s mint bábész felhő átsuhantam
egy sejtelmes kert fölött.

Hát ennyi csak?
Alig hiszem.

Aki félévsz

A
H
Ad
ülő,
hog
getv
le l
szé
szé
szó
me
kor
ker
elő
né
me
ezt
del
gac
sor
sor
Ős
vál
len
ész
tár
útja
gen
igye
dély
ból,
val;
zó,
amel
időkl
átalal
lódés
mét. l
got, n
vak k
követ

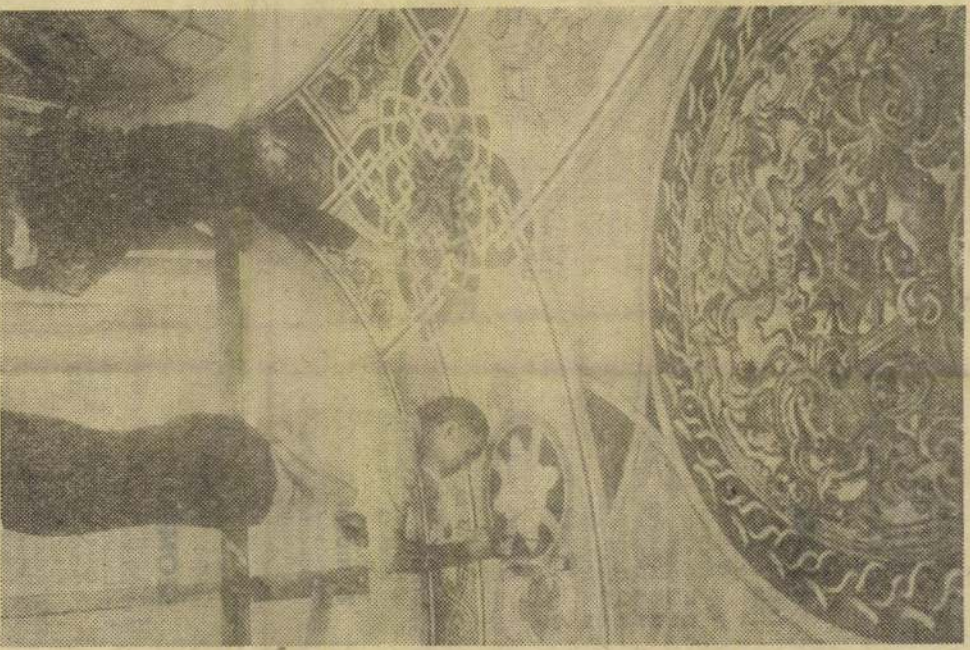
1976. júli 29. péntek
Tiszta Esti - 2. oldal
NÉPŰJSÁG (HEVES)

Restaurátorok a boltív alatt

Sokan megalírnák mostanában a népszerűt egy „Sétáló udvar” bejáratánál. Helybeliek és idegenek kíváncsi tekintete szemléli a boltívet takaró állványt. Mert kívülről csupán egy ماشoz erősitett deszkákat látunk, mögöttük azonban valóságos kisműhely van elrejtve. Restaurátorok dolgoznak itt, hogy megmentsek az utókorunk a boltívre festett freskót. Különböleges szerszámokat, injekciós fecskendőket, eseteket forgatnak kezükben és festékeket kevernek.

A freskót valamikor ismeretlen művész készítette, melyet alaposan megrongált az idő, a színes vonalak megfödendeztek az évtizedek során. Most Tűske István festőművész és Rábai Ferenc, a Budapesti Iparművészeti Gimnázium tanára, újjávarázsolták”. Mindketten szakavatott ismerői az ilyen jellegű munkáknak, hiszen dolgoztak a budapesti Mátyás-templom és a budai Várkorostoránák felújításán.

— A várósi tanács megbi-
zásából először restauráltak
itt, Heves megye széke-
lyén, ebben a szép barokk
központonban — mondja Tűs-
ke István. — Eklektikus di-
szítésű ez a freskó, feltehe-
tően 80—100 éves. Különbö-
ző korok stílusát viseli ma-
gan, értékessége, hogy még
török díszítőelemek is van-
nak benne.

Az állványok mögött munkában a restaurátorok.
(Fotó: Szántó György)

— Akad-e hasonló ilyen az országban?

— Előszörban Budapesten találni sokat, a régi budai műemlékházak kapujában. A vidéki városok közül pedig Sopronban és Kőszegen restauráltunk hasonlókat.

Május végén láttunk munkához — veszi át a szót Rábai Ferenc. — Nem volt könnyű dolgunk, mégis érdekes, izgalmas feladatra vállalkoztunk. A háború alatt ugyanis egész sérülés érte a freskót, s emiatt nagy része elpusztult. A vakolat jelentős része is lehullott. Ezért első teendőnk az volt, hogy a pólyogó falrészeket meg-erősítettük, ahol pedig nem volt, ott különleges időálló anyagokkal pótoltuk. Ezután a megmaradt díszítőelemeket vegyszerrel tisztítottuk, majd lefestettük és a hiányzó részeket is kiegészítettük. Így a megkopott régi freskóból ismét új lett.

A munka tehát elkészült, a restaurátorok azonban még nem utaznak tovább, mert újabb feladat várta őket. A „Sétáló udvar” töltsé végén emelkedő ház boltíves bejáratára festett reneszánsz freskót is restaurálták. Az állványok júlus végéig mind a két kapualjából eltűnnek, hogy a kíváncsiak ismét eredetiségében visszaállíthra gyönyörködhessenek majd az egyi bejárás újabb érdekességeiben.

(mentusz)

klubban barátsággal,
kollégáival,
tanítványaival és
20.33 László Annie
Bódy József nőiákat

19.20 Idősebbek is elkezdhetik
(Színes) Tévéorna
19.30 Tv-híradó
20.00 A kabattolvaj ebédje
Hunyadi Sándor
novelláinak tévéváltozata
20.20 A protektor
Bíró Lajos novelláinak
tévéváltozata
20.45 „Dob az utcát felveri...”
(Színes)
21.15 Kézős dolgaink
A francis forradalom dalsái
Riportsorozat III.
21.30 Kezdődik
22.25 Tv-híradó 3.

2. műsor

20.00 Zénés nyári esték
Lendvai: Bányós szék
(Színes) Tévéopera

20.45 A rejtődő Irán (Színes)
Iráni rövidfilm
21.00 Tv-híradó 2.
21.25 Holdfényes út (Színes)
Magyarul beszélő
lengyel film

CSÜTÖRTÖK

17.13 Hírek
17.20 Övödások filmműsora
Kisfilmbeszélgetés
1. A kislány és kutyája
(Színes) Lengyel rajzfilm
2. Vigyázat, kismadár
(Színes) Lengyel rajzfilm
3. Bátor szabólegénye
Szovjet rajzfilm (ism.)
18.10 „Majd hátarán...”
18.25 Postafőzők 280.
Takács Mária műsora
18.40 Telesport
19.05 Reklámműsor
19.10 Esti mese
19.20 Idősebbek is elkezdhetik
(Színes) Tévéorna
19.30 Tv-híradó
20.00 Háború és béke (Színes)
Tolsztoj regényének
magyarul beszélő tévé-
filmváltozata
XX/11. rész:
XX/12. rész:
XX/13. rész:
A hadiszerepese
21.35 Művészeti magazin
(Színes)

PETŐFI

8.05 Balatonmeléki népdalok
8.33 Luxemburg grófia

21.30 Reklámműsor
(A fővárosi mozik
műsorából)
21.35 Viagyimir Tyendrjakov:
Felfedezés az erdőben
Tévéfilm (ism.)
(14 éven feülteknek!)

PÉNTEK

17.43 Hírek
17.50 Újjászületett a nagy
Trilanon kastély
(Színes) (ism.)
Francia dokumentumfilm
18.15 Öt perc meteorológia
18.20 Reklámműsor
18.25 Mindenkinek közlekedik
18.40 Műsorainkat ajánljuk!
19.05 Reklámműsor
19.10 Esti mese
19.20 Idősebbek is elkezdhetik
(Színes) Tévéorna
20.00 Nyári boldogságok
Hátkos vetélkedő
21.35 Kézős dolgaink
Riportsorozat
IV. (befe.) rész
22.05 Tv-híradó 3.
22.15 Zénés Tv-színház
Puccini: Gianni Schicchi
(Színes) Vigopera (ism.)

2. műsor

20.00 Századunk
Dokumentumműsor-
sorozat XX/9. rész:
Cattaro — 1918. (ism.)
21.00 Tv-híradó 2.
21.20 A brigád új tagja
Magyarul beszélő szovjet
film (Színes)

SZOMBAT

8.38 Tévéorna (ism.) (Színes)
9.05 Kuckó (ism.)
9.35 Letűnt kultúrák nyomában
(Színes) Francia kultur-
történeli sorozat XIII/11.
rész: Karmak (ism.)
10.00 Reklámműsor
10.05 Háború és béke
Tolsztoj regényének
magyarul beszélő tévéfilm-
változata XX/11. rész:
XX/12. rész:
A hadiszerepese (ism.)

9.33 Kanca

10.00 Zénés
11.55 Ifjúság
12.00 Kabaré
Részlet

Mellás
A kar
15.55 Legyűr
Az Új
Jelenti
16.43 Tajak,
Kanad
— Az
17.15 Reklán
17.20 Filmsz
18.15 Hispán
Dokun
18.55 Egyiml
A tele

sorozat
19.10 Cicavizió (Színes)
19.20 Idősebbek is elkezdhetik
(Színes) Tévéorna
20.00 Bichugi múzeum
Magyarul beszélő NSZK
bűnügyi filmsorozat
A város álarca
21.20 Tv-híradó 2.
21.30 Reklámműsor (Színes)
21.35 Montreal '76
Megrátothnepség
(Színes)

VASARNAP

9.58 Idősebbek is elkezdhetik
(Színes) Tévéorna (ism.)
10.05 Úszásoktatás, Melluszás
III. rész: A kartempó
(ism.)
10.15 Hírek
10.20 Szabad a pálya
NSZK filmsorozat
szerekeknék III. rész:
Relly, a mesterplóia
10.45 Egyszer volt, hol nem volt
(Színes) Mesesorozat
Három moxyoro
Hamupökönek
Magyarul beszélő
Csehzióvak—NDK
mesétim
15.43 Fokete felhők
Magyarul beszélő lengyel
filmsorozat (Színes)
X/3. rész
16.35 História
Történelmi magazin
17.20 Salut Amigos (Színes)
Folklor műsor
18.05 Delta. Tudományos híradó
18.30 A családokért...
19.00 Reklámműsor
19.05 A

SZO

KOSSUTH

8.23 Tormisz: Osz dalok —
miniatűrök
8.37 Lányok, asszonyok
9.02 A Szegedi Szimfonikus
Zenekar hangversenye a
Szegedi Nemzeti
Színházban
10.05 A régi magyar irodalom
kötet
10.35 A hangversenyközvetítés
folytatása
11.31 Rádioszínház
Madárkereskedés
Paskándi Géza hangjátéka
12.20 Zenei anyanyelvünk
12.30 Magyarán szólva...
12.45 Melódiaköztől
Közben:
13.30 Hazamegyek a falumba
13.40 A Melódiaköztől folytatás
14.05 Hubay Jend: III., IV. és V
esárdajelenet
14.25 Szekesfelegrí beszélgetés
a Falurádióban
14.55 Új Zenei Újság
15.30 Françoise Hardy és
Cliff Richard énekel
16.00 188 óra
17.30 Új ismeretekből
18.20 Új könyvek
18.50 Tölson egy órát
Kétvenccel
19.40 Beethoven: c-moll
szonáta Op. 13.
20.00 Közvetítés a XXI. nyári
olimpiai játékok

Országos Szövettségének Nagyv

Hol vagyunk attól, hogy ezekhez a czélokhoz reformját.

Hangosan kell már kiáltanunk, hogy a közigazgatási rendszerben a könyvtáros igazi kedhetik és a tanácsnyújtás, az útbaigazítás, képes teljesíteni.

Ezért idejét láttam annak, hogy a körmutassak itt a nagyobb nyilvánosság előtt *arrad nemzethevelő munkájában a magyar könyvtár* köztudat kezdjen megbarátkozni azzal a gondnagynemzetnevelő érdekek a *könyvtári kapcsolatok alapos reformja* nélkül koczkan állanak. Társak szervezetűkkel teljesen a nemzetnevelés kedjenek. Ez nem jelent kevesebbet, mint a *körszakát*. Ha van nagy, egyetemes érdek, *mea közveleménynek érteni, úgy kétségen kívül ez*

Ez a nemzet, mely már kezd fogékony műveltség hatalmának fölsismerése iránt, hami látszó, de eredményében hatalmas gondolatot, zetnevelés munkájában a nyilvános könyvtárat Ez a nemzet, mely ma már észrevehető fogék felé fordul, szeretettel ölel föl minden töremunkásság jegyét ismeri fel. Kezdi becsülni a buvártkodásának nagy értékét s lassankint a

33. TÜRSC HITZ MIHALY. (*Michael Türschitz, Trüschitz*). 1761—1765.

Türschitz János Mihály pozsonyi ötvösmesternek (1729—1758) a fia.

1761. júl. 2-án a czéh ifjabb *Trüschitz Mihály* kérelmére összeül, miután ez magát a czéh kebelébe fölvétni óhajtja. A czéh ebbe a kérdésbe bele is ment, ki is adta részére a remeket, t. i. egy kelyhet és egy gyűrűt aranyból, egy vagy három kövel s ötféle zománczsal (mit ein oder 3 Stein und mit 5-erley Farben geschmeltzt) és egy pecsétlőt nyitott sisakkal és paizszsal (und ein Sigil mit offenen Helm und Schult), 2 lat nehéz próbaczüstből. N. B. Az első darabtól (t. i. a kehelytől) a czéh belegegyezésével s az «Ordnung» értelme szerint 50 frttal megváltotta magát, ezt le is fizeti, vala mint a «Fodergelt» fejében járó 2 frtot. 1765. okt. 11-én *Michael Türschitz* 5 évre szegődötti *Johannes Ederer*-t. Ideje f. é. jún. 24-től számitódik. Kezesei: *Philip Trnka* és *Woeber* szabómester. A 2 frt beirópénzt lefizette. N. B. A keresztlevelet még be nem hozták.

Fia, *Ferencz*, 1769-ben lesz pozsonyi ötvösmesterré.

*Michael
Kerchner
de Km. Sz. 1911. 133. P.*

1739. máj. 8-án bemutatja elkészült remekét, mit a czéh jónak s authenticusnak talál. Letett: «időert» 50 frot, továbbá az ezüstremekért ... 50 frot a két lakomáért ... 14 « betratási díj fejében ... 2 « remeken talált hibákért ... 4 « 15 d. a 1/2 márkáfnom ezüstért ... 12 frot.

1739. jún. 24-én *Weidanoſſtzy* 5 évre tanuló szegödötti magához *Tomas Müller*-t. A 2 frot beíró-pénzt lefizették. (Az egész bejegyzés át van húzva).

1742. júl. 11-én *Weidanoſſtzy* 7 évre tanuló szegödötti magához *Johan Wolffgang Traub*-ot. A mester tartozik öt elelmezni, felszabadulása után pedig tanuló-ruhával ellátni.

1743. jún. 24-én *Weidanoſſtzy* 5 évre tanuló szegödötti magához sógorát: *Frantz Carell Wirtz*-et. A 2 frot beíró-pénzt lefizette.

1744. jún. 24-én *Weidanoſſtzy* felszabadítja tanulóját: *Tomasz Joannes Millner*-t. A 2 frot beíró-pénzt lefizette.

1746. febr. 24-én *Josepb Weidanoſſtzy* 5 évre tanuló szegödötti magához *Frantz Joseph Todt*-ot. Ideje 1745. márc. hó 1-én kezdődik. A 2 frot beíró-pénzt lefizette.

1748. ápr. 16-án *Josepb Weidanoſſtzy* felszabadítja tanulóját: *Johan Wolffgang Traub*-ot, miután 7 évet kitöltötte. De mert magát hűségesen és szorgalmasan viselte, mestere egy fél évet elengedett neki. A 2 frot szabadító-pénzt lefizette.

1739. máj. 9-án bemutatja elkészült remekét, mit a czéh jónak s authenticusnak talál. Letett: «időert» 50 frot, továbbá az ezüstremekért ... 50 frot a két lakomáért ... 14 « betratási díj fejében ... 2 « remeken talált hibákért ... 4 « 15 d. a 1/2 márkáfnom ezüstért ... 12 frot.

1739. okt. 12-ére határozza el annak megkezdését. Beiratási díja 2 frot. Letette. 1739. ápr. 27-én *Weidanoſſtzy József* átveszi a pecsétlöt. 1739. máj. 8-án bemutatja elkészült remekét, mit a czéh jónak s authenticusnak talál. Letett: «időert» 50 frot, továbbá az ezüstremekért ... 50 frot a két lakomáért ... 14 « betratási díj fejében ... 2 « remeken talált hibákért ... 4 « 15 d. a 1/2 márkáfnom ezüstért ... 12 frot.

1733. aug. 4-én bemutatja remekét, mit a czéh elfogad s öt mestertársnak ismerti el. Kötélességzertü illetékeit mind lefizette. Ugyan e napon kéri a czéhet, engedj meg, hogy tanuló-levelét és szülletés

1733. jún. 12-én megjelenik a czéh előtt s remekét kér. Ezt nyomós okok miatt a czéh meg nem tagadhatja tőle. A mestertemek elkészítésének ideje e napról számitódik.

14. BERNER JÁNOS BALINT. (*Johann Valentin Berner, Berner, Brenner*). 1733—1742.

II. TÜRSCHITZ JÁNOS MIHALY. (Jo-

bann Michael Türschitz, Dürschitz, 1729—1758.

1729. nov. 4-én megjelenik a czéh előtt s kéri a remeket, mit megad a czéh s a remek megkezdésének idejét az 1730. évre szabja meg. A beiró-pénz 3 fti, a «fa-

dergeld» 17 garas, miket lefizet.

1730. febr. 16-án megjelenik a czéh előtt s igéri remekének elkészítését. Ideje e naptól számítódik. «Das fodergeld ist mit 2 Siebenzahne», a lakoma pedig 7 fti 10 garassal lefiztetett.

1730. ápr. 14-én bemutatja remekét, amit jónak s autentikusnak talál a czéh, de bizonyos hiányok miatt 9 ftra birságollják, amivel adós marad. A «Votter Geld»-ért, a kirrás taksájáért s a lakomáért együtttesen 11 fti 35 dénárt azonnal letesz.

1730. máj. 4-én lefizeti 9 fti birságát.

1730. jún. 19-én hátralekös adósságát 26 fttal lefizeti s többé semmivel sem adós.

1738. jún. 24-én Johan Michael Türschitz 6 évre tanulól szegődötteti magához Thomas Müller-t. A 2 fti beiró-pénzt lefizették.

1741. júl. 1-én Johan Michael Dierschitz 6 évre tanulól szegődötteti magához Georg Ulrich Klar-t, Frantz Kasper bécsi vendégsősnek legényét (Jung).

1741. júl. 2-án Michael Türschitz 6 évre tanulól szegődötteti magához Hansz Michael Kloft-(?) Ideje 1841. ápr. hó 1-én kezdődik. Kezesei: Jacob Mosser és Franz Klein Uhrmacher. A 2 fti beiró-pénzt lefizették. (Az egész bejegyzés át van húzva).

1743. jún. 24-én Michael Tierschitz 6 évre tanulól szegődötteti magához fivérét: Michael Tierschitz-et. A 2 fti beiró-pénzt lefizette.

*Michael Türschitz: Hausman's és
de Rön-Sia 1911. 125. p.*

Örösség történetéből

1745. jún. 24-én Johan Michael Dörschitz felszabadítja tanulóját: Geiorg Ulrich Klar-t. A 2 fti beiró-pénzt lefizette.

1748. jún. 23-án Michael Türschitz felszabadítja tanulóját: Michael Türschitz-et. Mert hűséges és szorgalmas volt, mestere egy évet elengedett neki. A 2 fti szabadító-pénzt lefizette.

1758. ján. 8-án Michael Türschütz 7 évre tanulól szegődötteti magához Johann Carolus Potznik-et. Ideje 1757. ján. hó 1-én kezdődik s tart 1764. ján. 1-éig. A 2 fti beiró-pénzt lefizette.

Fia, Mihály, 1761-ben lesz pozsonyi mesterre.

Türschitz János leánya

ötvös Pozsony

Könyvtörvény

296. l.

1747

Nr. 1636

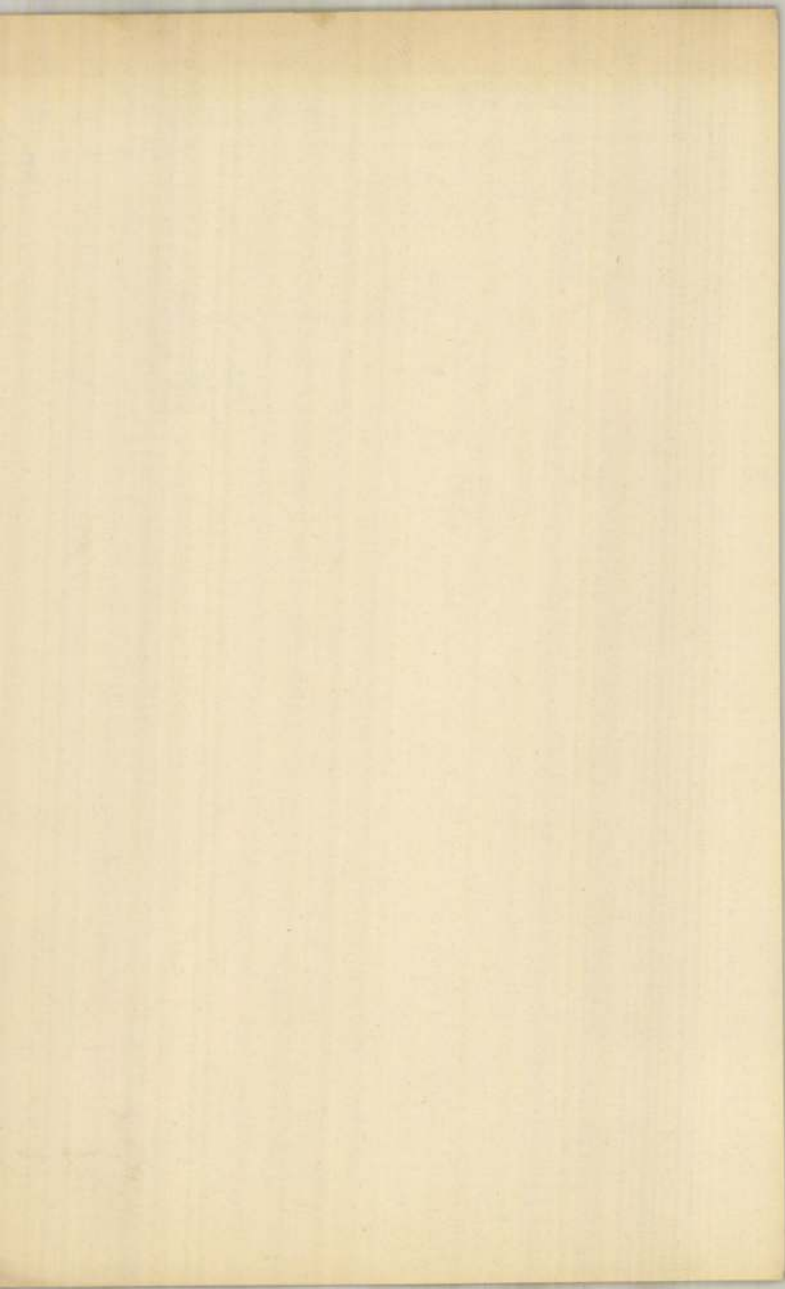
Baluzsterszári Gyertyatartók.
Dómkincstár, Pozsony — Domschatz.

Johannes Michael Türschitz, M 1730, e. — 1758.

Leuchter m.

Preßburg. K. E. II.

Baluzsterschaft.

Dürschütz Mihály

porosnyi ötvös
késíttette a nagyszí-
templom nej rokokó
monstranciáját.

nyv

Csáthai Endre dr.

Sopron vármegye
müemlékei II. köt.
Sopron 1935. 84. l.

blatt. (Előbbivel teljesen egyezik, valamivel nagyobb méretben.) — Főv. Múz. Graf. Gyűjt.

3. *Neue Kettenbrücke in Pesth.* (Francia és angol) felírással is.) *G. Hawkins del. Sandmann lith.* Verlag und Eigentum von L. T. Neumann in Wien. (Az eredeti hű másolata.) — Főv. Múz. Graf. Gyűjt.

A lánchíd alapkövetétele. (Parade zur Grundsteinlegung der Pesth-Ofner Kettenbrücke am 24. Aug. 1842. (Szánes könyomat. Körülötte hat képpel.) Darstellung des Bürger Militairs der k. Freystadt Pest. — Jelz.: Herausg., entworfen. u. lithogr. v. *Ant. Strömayer*, Gedr. bei *C. Mangold* in Pressburg. — Főv. Kvt. B. 769/71.

Pest-Buda dunai képe a lánchíddal. Tükörkép. „Ofen und Pest“ felirással. — Főv. Múz. ~~Gsz.~~ 3859.

Pest a lánchíddal a budai oldalról nézve a múlt század ötvenes éveiben. — Főv. Múz. Kat. t-8. 41. sz.

Die Kettenbrücke in Pesth. — *C. W. Medau* in Leitmeritz. Langhans gr. 201×156 mm. — Főv. Múz. ~~3002.~~

A lánchíd a pesti oldalról nézve, 1850 körül, 23×15 cm. — Főv. Kvt. B. 769/80. —

Die Kettenbrücke zwischen Pesth und Ofen. Színezve, 1850 körül, 23×15 cm. Főv. Kvt. B. 769/417. —

A Buda-Pesti Lánchíd Budáról fölvéve. (U. ez németül is) Természet után rajzolta *Sovikovsky Adám.* Leitner L. M. Nyomása Pesten. — 302×215 mm. — Főv. Múz. Itsz. 3138. —

Lánchíd. (Humorisztikus karikatúra a Lánchíd összeomlásáról és *Széchenyi* vízbeeséséről.) 47×33 cm. — Főv. Kvt. Bq. 769/340. —

boh

— Lt

— Um.

— Lt

— Lt

B

39. TÜRSCHÜTZ FERENCZ. (*Frantz Trüschütz, Trüschitz*). 1769—1778.

Türschitz Mihály pozsonyi ötvösmesternek (1761—1765) a fia.

1769. jan. 16-án *Frantz Trüschitz* felkéri a czéhet, kebelezze őt tagjai sorába. Ezt a czéh megteszi és *Trüschitz* illetve fejében lefizet 2 frtot.

1769. márcz. 2-án bemutatja születési és tanuló-levelét; megszabják neki a mester-

*Mihály
Háromszar év
de Kov. Sz. 1911. 135 l.*

remek tárgyait, amiket *Waydenovszky Józsefnél* kell elkészítenie. «Fordergelt» fejében fizet 1 frtot.

1769. máj. 11-én bemutatja (ezüst) mesterremekét, amiben csak kis hibákat találnak s e miatt 1 arannyal büntetik. A második darab, a pecsétlő, szintén 1 arannyal rovatott meg, ellenben *Trüschitz* kérelmére megengedte a czéh, hogy az aranyremekművet, t. i. a gyűrűt, miután özvegyet vett nőül, 4 arannyal megválthassa. Nemcsak ezért, de a mesterjogért is járó fele összeget, t. i. 15 frtot, az időért járó 15 frt félösszeget és a 2 frtot kitevő «Fordergelt»-et lefizette. Ezek után felvették a czéh kebelébe. Lefizette a lakomáért a 10 frtot is és ezen felül a czéhmesternek, ahol remekét készítette, «sein Stuhlgelt» fejében 3 aranyat.

1771. és 1772-ben alczéhmester.

1773-tól 1782-ig főczéhmester.

1778-ban az ő műhelyében tartozik *Turcsányi András* elkészíteni a mesterremeket.

mert mesternek leányát akarja feleségül venni, 4 arannyal megválthatja. Ezekén kívül tartozik fizetni: a mesterjog fél taxájáért 15 frtot, az időért 15 frtot, «Fordergeld» fejében 1 frtot, az artikusokhoz 10 frtot. Ezt mind lefizette s így a czéh elismeri mestertársául. Lakomáért 10 frtot, Stuckgeldért 3 aranyat tett le.

1781. jún. 24-én a czéh *Christian Stiegert* «Adjunct»-nak választja meg. Ilyen czim-

Anno detto (közelebbi dátum nélkül) összeül a czéh és *Tirschnek* bemutatott rajzát mesterremekre nem valónak itéli s visszautasítja. *Tirsch* kötelezi magát új rajzot készíteni, ha a köveket megkapta, de ha azokat meg nem kapja, a czéh kötelezi magát az első rajzot elfogadni. Lefizet 2 frt «gebühr»-t.

1771. ápr. havában bemutatja remekét, melyen néhány hibát találnak s azért 6 frtra birságolják. Az ezüstremeket 4 arannyal váltja meg. A pecsétlőért letette az 1 aranyat, a «Fordergelt»-ért fizetett 1 frtot, a mesterjogért 30 frtot, a lakomáért 10 frtot s ezenfelül «zu die Articeln» 10 frtot.

1781-ben *Kmetoviny Mihály* nála készíti el mesterremekét.

1783. okt. 12-én az együttes czéh a czéh-mester ama kérvénye fölött tanácskozik, melyet *Tirsch Mihály* az egész czéh nevében, a titokban történt ezüstolvasztás tárgyában a helytartótanács-hoz beterjesztett.

1783. decz. 14-én az együttes czéh a czéh-

Türschütz, Franz
ötvös

l.

Csat. - Trey Öst Kunstl.
XXIV. K.

274. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.

22.

Montelius, Oscar. Antiquités Suédoises.
Stockholm, 1871.

quiz.

1. d. b.

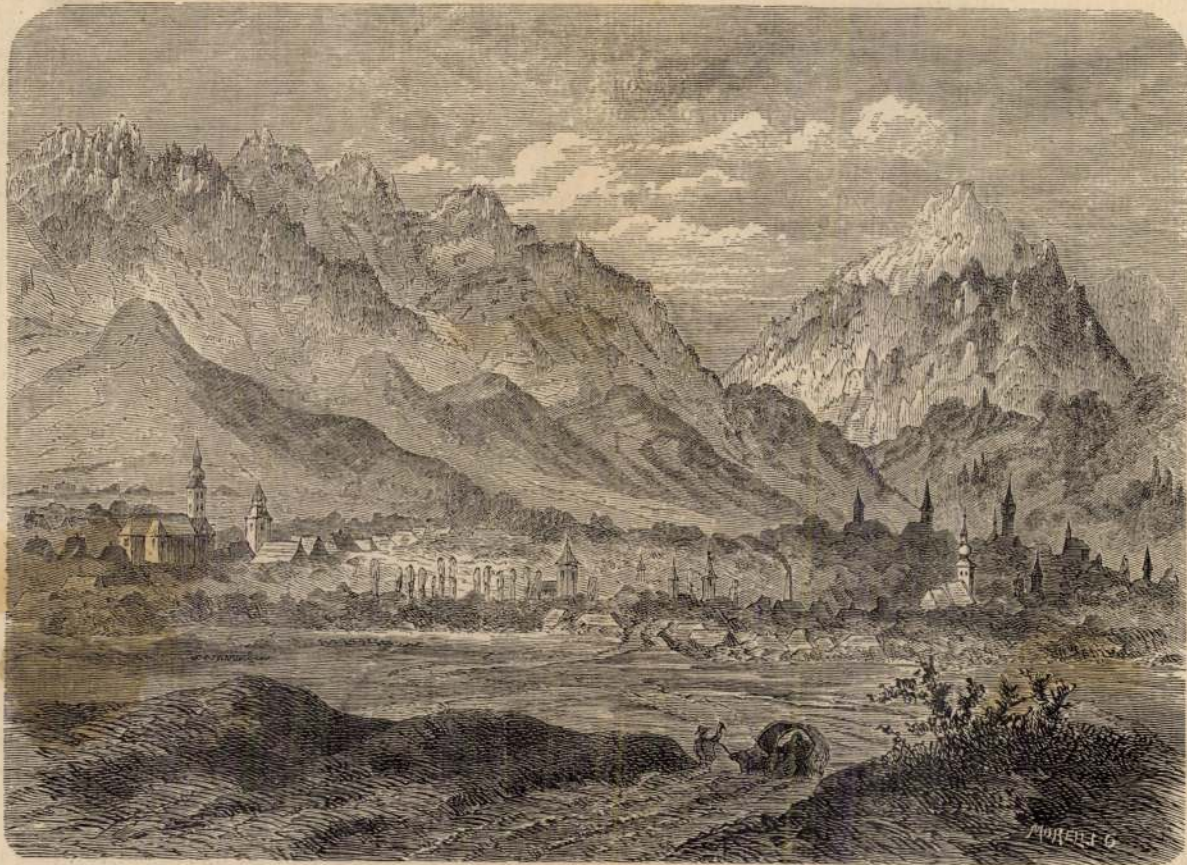

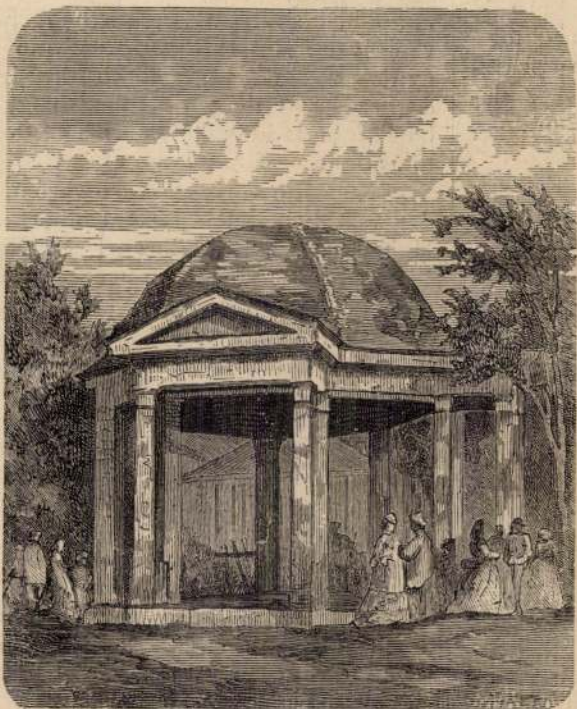

A Hétfalu négyes csoportja.

A türkösi kupolás-egyház.

A zajzoni Ferdinánd-forrás.

A zajzoni melegfürdő épülete.

bánta, hogy Rákócziék onnan eltávoznak, legalább később a kis ujját sem nyújtotta ki, hogy őket visszasegítse, bár ezek hajlandók lettek volna a visszamenetelre. Azonban a hazai föld meglátásából semmi sem lett; a jó török szomszéd nagy tisztelettel fogadta a menekülteket, megvendégelte, diszmenetbe járatta őket, köntösöket, lovakat ajándékozott nekik, azon

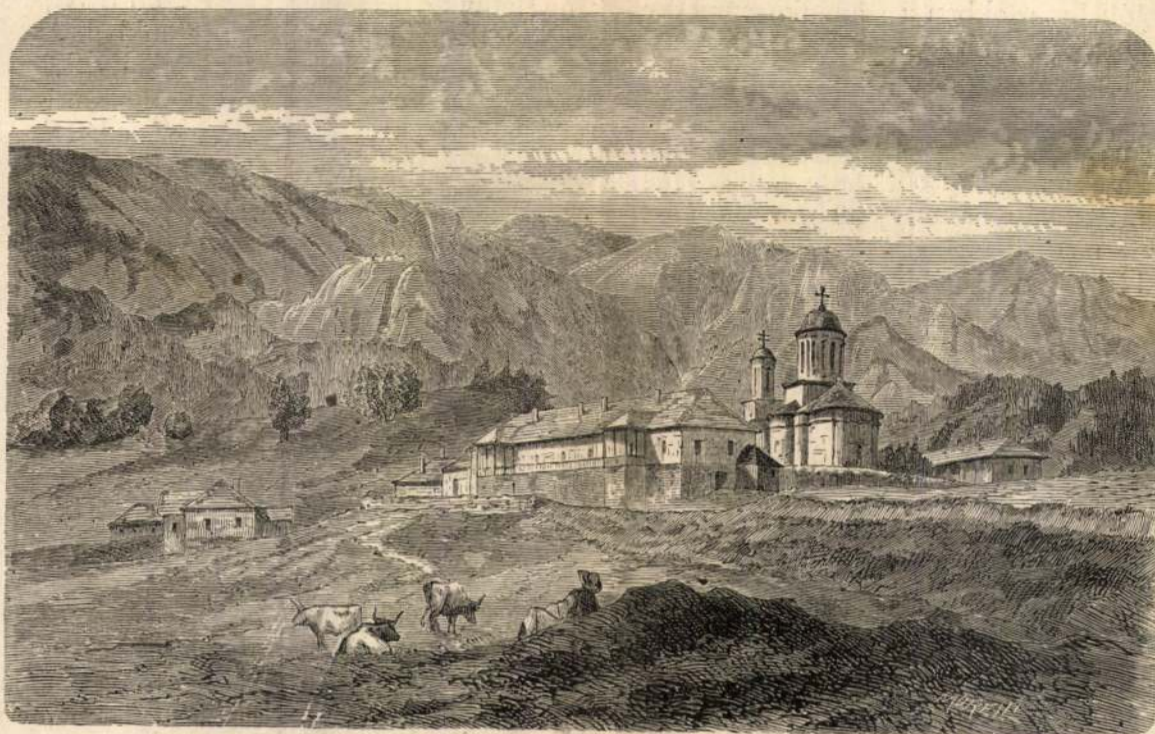
Igy lett Mikes Kelemen bujdosóvá, még pedig most már igazi bujdosóvá, mert a török földre való menetel után ő is megnotáztatott. (Folyt. követc.)

Magyar faluk a Barczaságon.

Erdély délkeleti határánál, a Kárpátok kanyarulatának öblében fekszik Brassóvidék vagy a Barczaság. A szász- vagy ugynevezett

tudó kerül ki, mint hazánk bármely vidékének faluhelyein rendszeren. Kézi ügyessége is nagyobb a szokottnál s munkásság és józanság tekintetében is dicséretet érdemlő nép.

A vidék, mint a délkeleti Kárpát-öböl általában s különösen Brassó-vidék egészen, a legszebbek közé tartozik. A vadregényesnek minden elemei: a havas bérce, a rengeteg erdő, a havasi patak és vizesés, a barlang és a hegy-szoros, mind megvan benne. De mellette közvetlenül szelid völgyek nyílnak térs lapályra,

A sinai kolostor a Prádova völgyében.

A felső-tömösi vám.

KÉPEK A BARCZASÁGBÓL.

föül reményt és biztatást, s végre megköté a passzaroviczi békét (1718). »Hadakozásra hitak ide, de békességre jöttünk. Lehet-e mást kívánni, hanem csak azt, a mi az Istennek tetszik.« S ezzel vége lett a reménynek, a hazamenetelnek, a Franciaországba való visszatérésnek, s a bujdosóknak az angyal által török földön elhintett kenyeret kellett enniök halálok napjáig.

királyföldi területhez tartozik, de mint a szász föld többi része is, vegyes lakosságu. Azonban az oláh népességen kívül nemcsak szórványosan van magyarsága, mint a többi szász földön nagyobb részt, hanem tiz magyar falujában meglehetősen tömegesen. E tiz falu közül hét összefüggő csoportot képez, s azért együtt rendszeren Hétfalunak szokott neveztetni. Népe, mely a csángókkal beszédben s szokásokban rokonos, tanulékony, ügyes, értelmes s általában jóra való. Iskoláiból több írni és olvasni

termékeny dombhátok könnyen szántható s jól termő talajjal, rendes falvak s közel a város, Erdély első kereskedő városa.

E vidékre vezetjük most olvasóinkat s néhány képet tárunk föl előttök, Orbán Balázs „Székelyföld“ című s immár teljesen megjelent hat kötetes nagy munkája nyomán.

Először is Hétfalura vetünk egy tekintetet, a mint a hegyek lábában, a Brassó felől közeledőnek feltűnik.

A tömösi szoroson fölül (keletre) a Nagy-

Régibb magyar írók csarnoka.

Ez írói sorozatban néhány magyar író szándékozunk bemutatni, főként a régiebbek közül, rövid életrajzukban és fő műveikben. Ki volt az egyén; hogyan és miben hozta nyilvánkozatra lelkét, benső tartalmát; mit és mennyit adott fajunk szellemi fejlődéséhez. Inkább azon írókat fogjuk sorba venni, kiknek műveire, s talán még nevére is, a mai közönség alig emlékszik, jóllehet az a név egy nemesen, munkásan töltött életet jelez; jóllehet azokban a művekben sok becses van, nemcsak irodalomtörténeti szempontból, mely a műveket főként saját korukban méltatja, hanem a mostani fejlettség szempontjából is. Magyar íróknak ugyanis, szinte napjainkig, valami bő jutalmat nem adott a nemzet; elég, ha műveiket elolvasták: annyit megérdemelnek tőlünk a mult harczosai is, hogy legalább neveiket emlékezetben tartsuk s tudjunk róla valamit, hogy mi volt az, a mit életük legtisztább részében nekünk adtak. Időszaki sorrendet sem tartunk e képek elősorolásában; egyaránt a mult alakjairól lesz szó; mindenik egy egész; az olvasó elhelyezheti őket kellő sorban.

I.

Zágoni Mikes Kelemen.

1690—1762.

Ez is egy élet volt, egy egész élet. Nem szenvedések nélkül, nem öröm nélkül; a mint ezek a kitisztult emberi lélekben örökké pótolják egymást, egymásnak követelményei, kiegészítői. Hetvenkét esztendő, itt a földön eltöltve, elég nagy áldás istentől: elég nagy teher, ha a férfiú lelkével viseljük azt. S ha még ebből a hetvenkettőtől, melyet a régi bölcs minden egyéb földi élettel, csak bujdosásnak nevez, az első tizenhét hiján a többi mind kétszeres bujdosás volt, eltöltve vándorlás, reménykedés, aggodalom és lemondás közt, majd Lengyelországban, majd Párisban, Konstantinápolyban, Rodostóban, mignem a sir megadta az utolsó és egyetlen pihenést: valóban Mikes életét elég hosszúnak nevezhetjük. És mégis, ennek az embernek nem volt hosszú az élet; ennek az embernek földi vándorlása nem volt örömtelen. Szünetekben megtört és kitisztult szívében az életörömmel annyi csirája, a boldogság iránt akkora fogékonyság lakozék, mely elég lett volna még egyszer olyan hosszas élethez, mint az övé. Segésben tekintve, mi, Mikes életét valóban szerencsés, boldog életnek tartjuk. Csupán reá, magára nézve, talán lehetett volna boldogabb is. Ha soha Rákóczi udvarába nem kerül, hanem mint nemes ifju, hivatal vagy életmód után néz, jókor élettársat választ magának, kit szíve szerint szeret; teremt maga körül boldog családi kört, a mire Mikes szíve — úgy látszik — eléggé képesítve vala, s Erdély szép földjét még csak annyira sem hagyja el, hogy a Királyhágón keresztül jöjjön. Ez az élet talán boldogabb lett volna, főként a képzelet előtt. De ha a szerencsés élet mértékivé azt tesszük, hogy az egyén minél magasabb és szélesebb körben, s minél maradandóbb formában hozza kifejlésre mindazt, a mi benne jó és isteni; ha egyszer tudjuk és megértjük azt, hogy a szenvedések, ha azoknál szívünk erősebb, csak az élet boldogságát növelik, s az, a miért az embernek imádkoznia kell, nem a szenvedések

kimaradása, hanem csak az, hogy a szenvedéseket elbirhassuk: akkor Mikes életét így a hogy lefolyt sokkal szerencsésebbnek nevezhetjük, mint a milyen más formában lehetett volna. Mert a keresztyénség nem azért adatott a világnak, hogy azt boldogtalanabbá, hanem hogy boldogabbá tegye; s Krisztus mély szívének szenvedéseitől csak az fél, ki azokat soha nem próbálta, s ki a világ rövidlátó szemével nézve, soha sem lát a felszínen túl. Még egyszer mondjuk: a szenvedések megérdemlik, hogy imádkozzunk érettök, ha életünket becsessé akarjuk tenni; s oda neveljük az embert, hogy azokat ne elkerülje, hanem belőlök sokat elbirhasson.

Mindezeket Mikes Kelemen élete juttatta eszünkbe, s az a két füzetnyi könyv, mely »Mikes Kelemen törökországi levelei« czim alatt előttünk van. Azon kérdés vitatásába, hogy vajjon ezen levelek valósággal levelekül voltak-e írva, s elküldve valakihez, kit a megszólítás »kedves némmnek« nevez, vagy pedig az egész levél-alak csak fölvet forma, hogy az író naplójának és jegyzeteinek tartalmát érdekesebbé, magát olvastatóbbá tegye: nem bocsátkozunk. Előttünk igen másdrangu kérdés az egész, s csak annyiban érdekes, a mennyiben az Mikes szívé érdekli, hogy valósággal volt-e egy szeretett, élő lélek, kivel Kelemen saját lelkének tartalmát, örömét, buját, enyelgéseit megosztá, s kinek enyelegve írja:

Mert kevéssel kedet ha inkább szeretném,
Nénémiségét néha el is felejténem — :

vagy pedig ez a kedves beszélgető társ is csak Mikes képzeletében létezett, valami olyanféle ohajtás alakjában, hogy de jó volna, ha volna! S valóban, mi egynél több ok folytán, melyeket részint a levelek tartalma, részint a viszonyok nyujtanak, hajlandók vagyunk a szeretett lény létezését levonni Mikes boldogságából, de a miből még azért marad neki elég.

S mielőtt tovább mennénk, nem nyomhatjuk el azon ohajtásunkat, hogy szeretnők Mikes arczképét látni, szemébe nézni akár a 17 éves Mikesnek, akár a 70 évesnek; szeretnők látni e szemekben az ifjuság csillogó tüztét, az aggkor szelid lemondását; látni az ajkak metszetét s a barázdákat a homlokon és arczon kétfelől. Talán ugy sem szeretnők jobban, de alakja elevenebben kíválnék előttünk, mint így, a holt betűkből. Azonban ez ohajtásnak teljesüléséről le kell mondanunk. Mikes Kelemennek nem maradt fenn arczképe.

A midőn Mikes Pál uram zágoni kis lakában, Kelemen 1690-nek valamelyik időpontján megszületett, a gyermek születésén örvendő közt bizonyára senki sem álmodta, hogy az akkor világba lépett lélek előtt oly hosszú, kalandos, örömben és bánatban gazdag életpálya áll nyitva, a melyen neki végig kell haladnia, mert Isten úgy rendelte; s hogy azok a szemek, melyek a kis Erdély földjén nyitak meg először a szép napvilágnak, messze Kis-Azsiában, a Marmora-tenger partján fognak majd végkép bezáródni. Azonban, miként az igazán török, de egyszersmind szép példabeszédben, magára alkalmazva azt, Mikes elmondja: »az Isten az embereknek ellinti a kenyereket, hol több, hol kevesebb rakásban, oda nekik el kell menni, hogy fölszedjék; a ki pedig meghal, csak azért van, mert kenyere elfogyott«; meg hogy: »az Isten minden em-

bert a sárból teremti, egy angyalnak vagy gondba arra a sárra; valamely helyből veszi az angyal azt a sárt, oda el kell menni és ott meghalni; azt sem tudom, hogy mennyi kenyér vagyon még előttem; de azt elítélhetem, hogy az angyal innét vitt volt sárt Zágonba.« Az apa maga is bujdosóvá lesz, Tököli ügye miatt, s idegen földön vesz el; a fiu Rodostóban tétetik sirba: fájdalom, e bujdosás és idegen földön való halál annyi soknak, jelesnek és kaland-vadásznak egyaránt jutott osztályrészül, a végzetes Mohács óta, e mi nemzetünkben. Az apátlan fiatal gyermeket Mikes Mihály, közel rokona, nevelteti saját fiaival, s ugyancsak ő szerzi be II. Rákóczi Ferencz mellé »belső inasnak«, »premier Gentilhomme de la Chambre« — írja róla Rákóczi végrendeletében (1707).

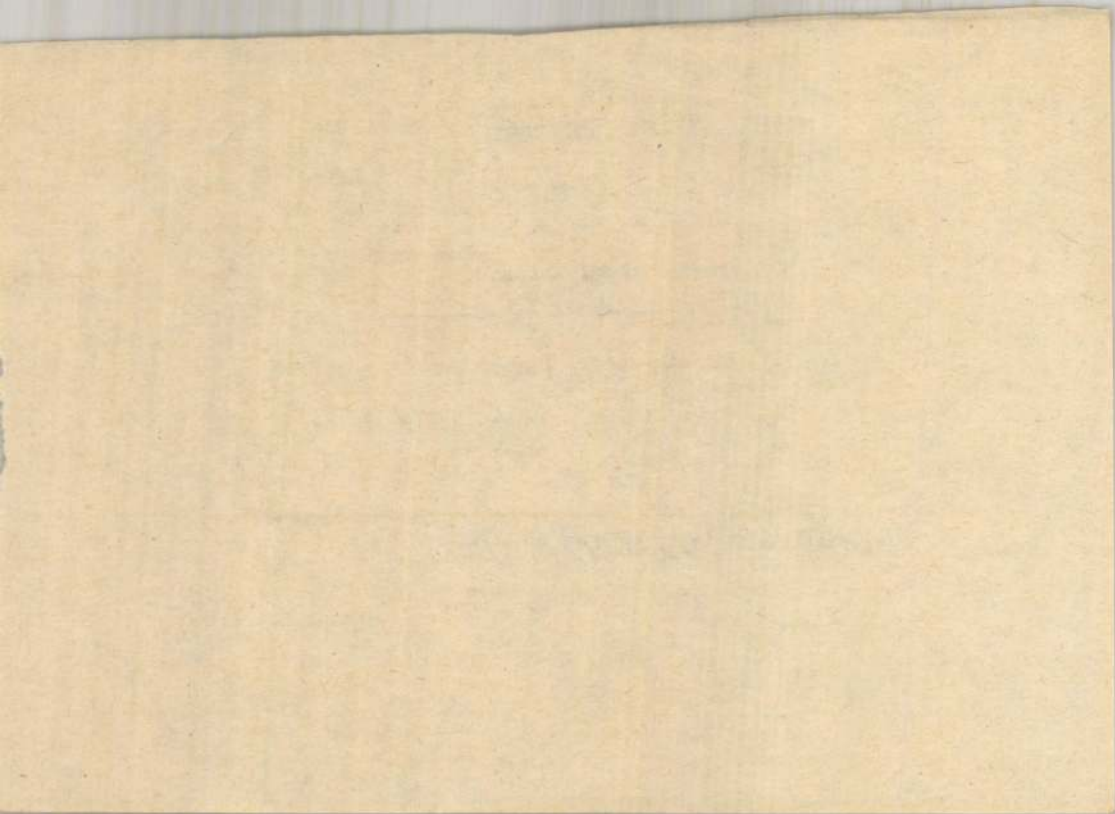
Tizenhét éves volt ekkor Kelemen, s ezzel élete sorsa el volt döntve. A Rákóczi-ügy, s egyszersmind egy a sok nemü jogtalanság és sanyargatás miatt elkerült háborgó, minden változástól jobbat remélő fél nemzet ügye, még ekkor a közhitben elég jól állott, bár tényleg nem olyan jól, s ugyanezen évben csap föl utolsó, sötét, magasra ható lángban és füstben, az ónodi országgyűlésen. S azután jön a hanyatlás, az idegen segély után való járás, a bujdosás, a számkivettetés. Mindezeknek története meg van írva egyebütt, különböző szempontokból, mint minden történeti esemény volt és lesz írva mindenha, míg a történelmet (a mely Isten munkája) emberek írják. A fiatal Mikes, a ki ura körül csendesén végzé a napi szolgálatot, s néha tán bámulva hallgatá Bercsényi uramnak hangos kifakadásait, a melyekben volt erő, tagadhatatlan, az egész háboru ügye csak másdranguag érdekelte, a mennyiben az uráé is volt. Minden azt mutatja, hogy semmi hareziaság, semmi mély szenvedélyes gyűlölet nem volt természetében. És mégis bujdosóvá lett, s utolsó maradt a kimenekültek közt. Urának Rákóczinak tisztelete, a személyéhez való vonzalom vitték őtet oda, a hova a bujdosó fejedelem ment. »Én nekem soha, semmi egyéb okom nem volt hazámat elhagyni, hanem, hogy igen szerettem az öreg fejedelmet!« Becsületére válik a szívnek, ha néha talán az értelem megbánta is; de hagyján, ha a szív adott érte vigasztalást. Így kísérté Rákóczit előbb Lengyelországba, majd Párisba, a hatalmas monarchának, XIV. Lajosnak udvarába. Párisban még elég türehető, elég változatos és mulatságos lehetett az élet Mikesre nézve. Hogy sokat olvasott, mutatja későbbi munkája; s hogy a szív is megtalálta a maga élvezetét, a nem kőkevény szívü francia hölgyek közt, bátran föltehetjük. Azonban a párisi élet csak hat esztendeig tartott. A pusztaszigeten levőnek hajó után kell néznie, a mely őtet hazájába vigye; s miután francia hajó nem jött, jó volt a török hajó is. III. Achmed török szultánnak eszébe jutott, hogy ő a bujdosókat jól fölhasználhatja ellensége III. Károly ellen s szabadulást, hadsereget ígér nekik, melynek élén, a nemzeti lobogóval, még egyszer villogtathatják a hűvellybe tett kardot, s talán szerencsével. A bujdosó csapat 1717. őszén elhagyja Páris, hogy oda többé vissza ne térjen. Sem oda, sem ama másik helyre, a melyről hitték, hogy meg fogják látni nem sokára. A francia udvar nem igen nagyon

Türr István

TÜRR ISTVÁN carrarai márvány mellszobrát ajándékozta Párizsban élő unokája a bajai múzeumnak. A szobrot a Türr-emlékszobában helyezték el.

Magyar Hírlap 1977/79/4

197-ten, megkelt 1544-ten)

~~Styá-virág~~ a felhőtől mellig kiemel
l, bajszosul és szálalal ~~in~~ piroz palástban
intha becséne. Kévis kisé' felenelete, ~~ten~~
szit és feléje két anyagot ~~for~~ röpül.

onta, méretei: 48: 84.8 cm.

448 f. 1.50 kr.

18 *

Tyroler Jöncz

Adora vonaklón, hogy a hadhírség írték volna Jöncz adatos nem találtam eddig.

Lehet, hogy csak előzetes bejárás után

számban volt, a Jönczről 1857-ben

szó van, de

beírásán ő maga írt, hogy Jöncz

találtam,

Tyrrotes - Archytas

T. Lewis's King arthropod.

Revue, Tirrotes J. m. m.
1855

(Anglian Review in)

XT. R. Vol. 1, 1855,

To Letti's Son of prof

Thompson's Review

Magnum Opus.

Tyroler Könyv

ar alatti' miben s kör-
acelnöppeter jelerter
meg.

Hunyadi János arch.

II. k. Pest 1852.

V. László király arch.

Hunyadi László arch.
M. O.

Mátyás király fiatalabb

Eváram.
Szilágyi István arcepe

II. Pius pápa arcepe

III. k. Pest 1853.

Mátyás király arcepe

dombormű után

Beatrix királyné kő

Podiebrad esek király

IV. k. Pest 1854.

fordítás
2

Tyroler Joug

r.
Schoen 1938

36.1

Ferenc Mihály, ifj.

TX. 80.

Tyrroler Jönel

Loid
2

→ Szabad Művészeti

1952. 9. 02. 416. f.

479340a.

Folgo: ein

Feldbergischen an
anna kölbergische
kurmainzisch illande
mitteges mundhats
das kölbergische),
sowat dechere 26.
mundhats illets,
alaysin pincibergg
welschen jelswald
derhelhelitz a kurma
an ein költs allehor

3

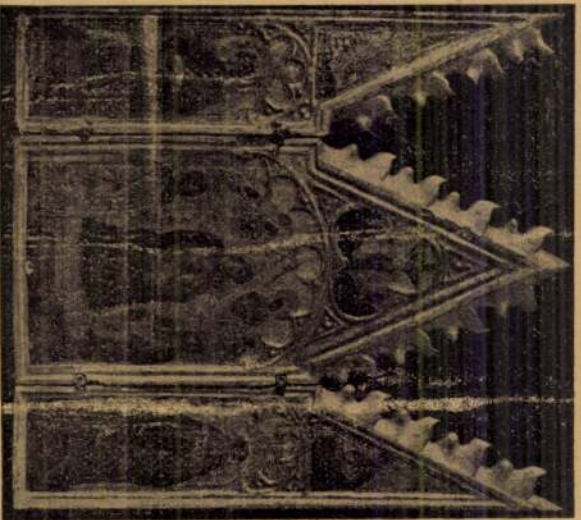
Tyrrodes Jovis

wood

Peterson Museum

Op. [1907] 46.1.

Reynolds

104. kép. Paolo di Giovanni Fei:
Szarnyasoltárka.

Szinyei VI. 1125, 1126.1.

Kossuth Lajos arcképe.

Tyroler József

2310000000 01 1152 1150 11

000000 0000 000000

110000 0000

Ingenieur Dienst, Reimthno

1860

(1822 = 1860)

Fr. an diejenige Mathematik, welche die Eigenschaften der

Ingenieur welche die Eigenschaften der Mathematik

in - einer Art der Mathematik, welche die Eigenschaften

der Mathematik, welche die Eigenschaften der Mathematik

der Mathematik, welche die Eigenschaften der Mathematik

die Mathematik, welche die Eigenschaften der Mathematik

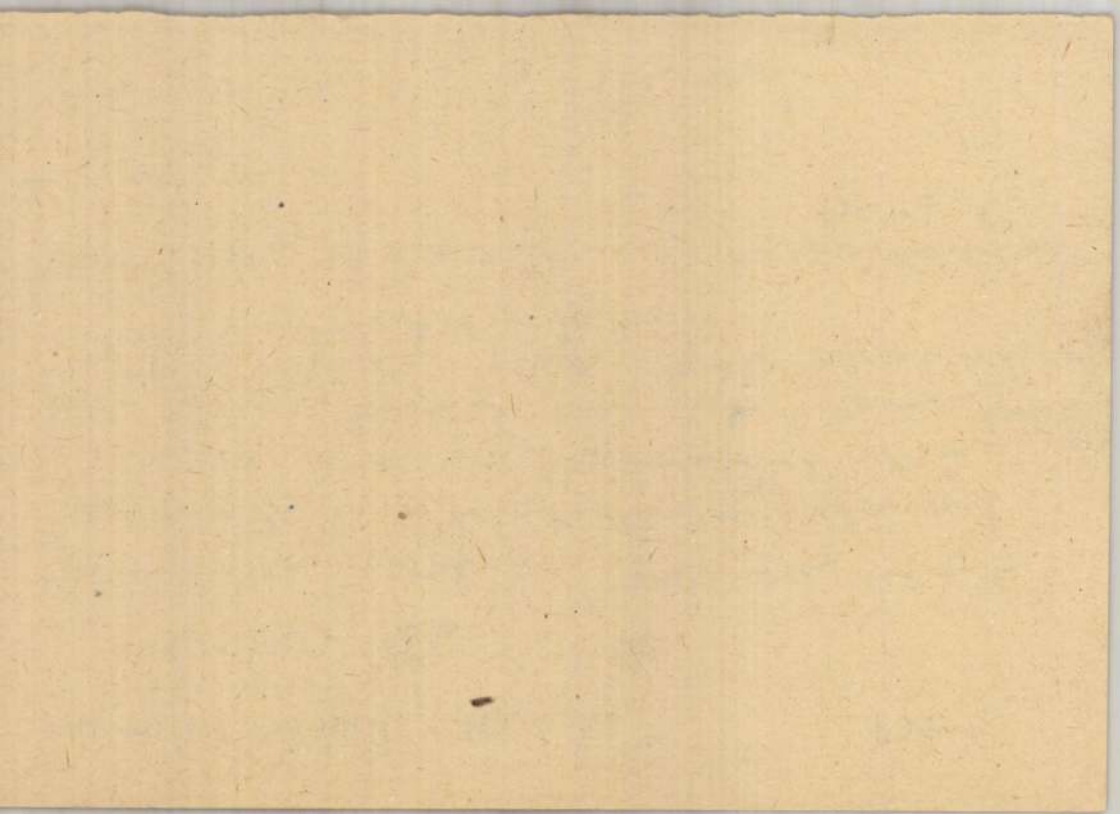
A Kömper

[Kömpfer-Konvert], Hr. 1955. Januar

V/1

13-17. 8.

Kömpfer-Konvert

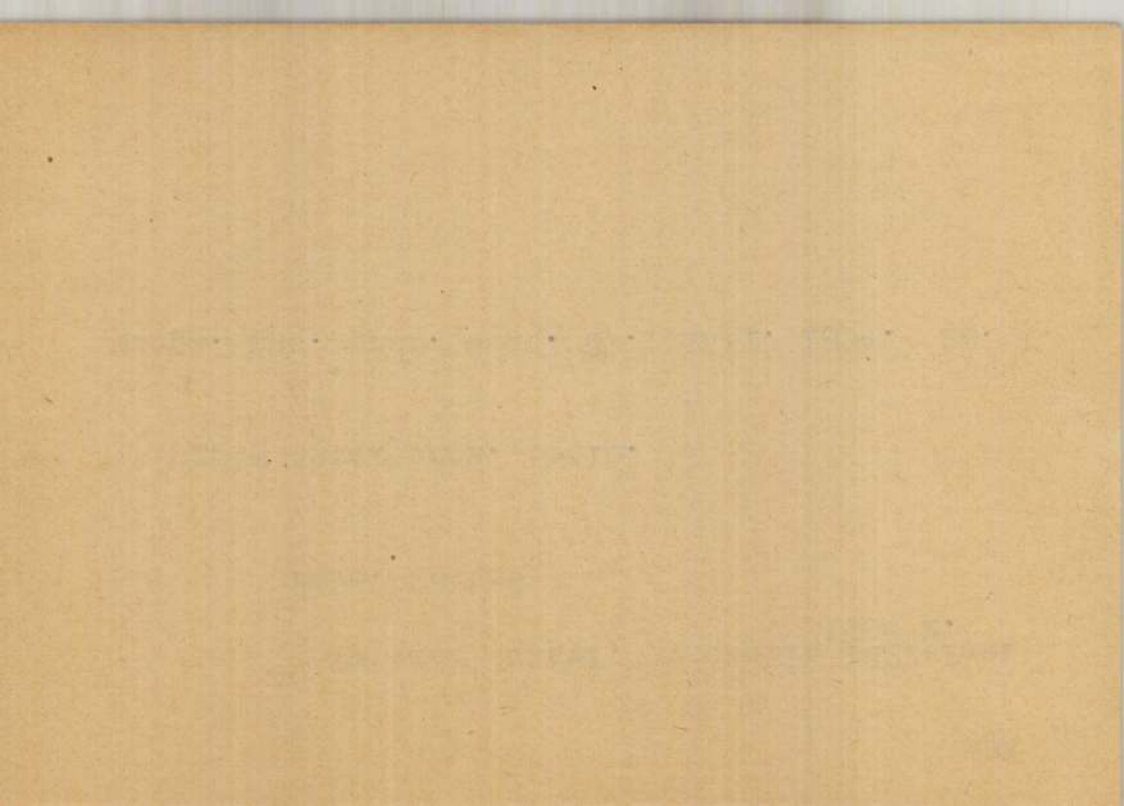
MDK

Tyroler József, Alsókubin 1822-Pest
1866 k.

rézm. Pesten

Reguly Antal arck. acélm.

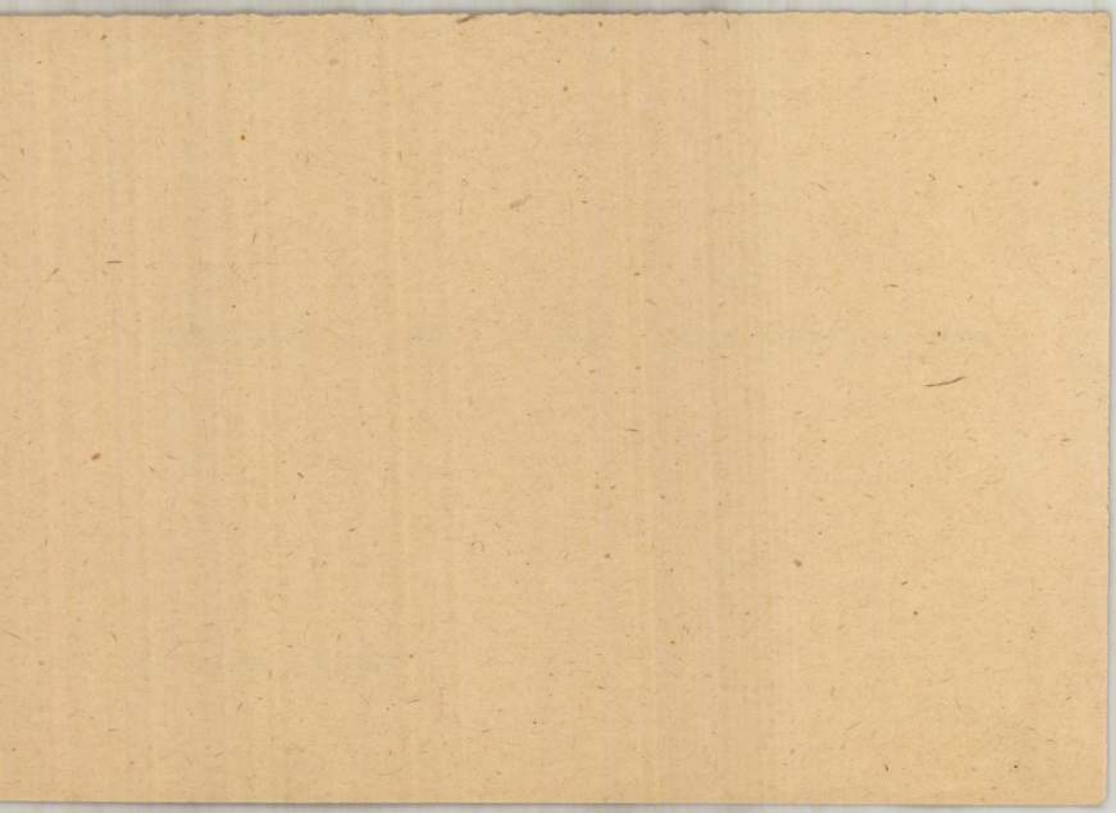
Szépm. Muz. graf. oszt. 87. kt. 11. 1954. 22. 1.

Itéljetei Pestt napló, 1933. feb. 25. 9.1.

Tyroler József

MDK

Kerbeny Károly: Petárd arképezés.
Keszern. / Azek. Szana Tamás. 1879.

1.

Tyroler József.

DE^{TM}

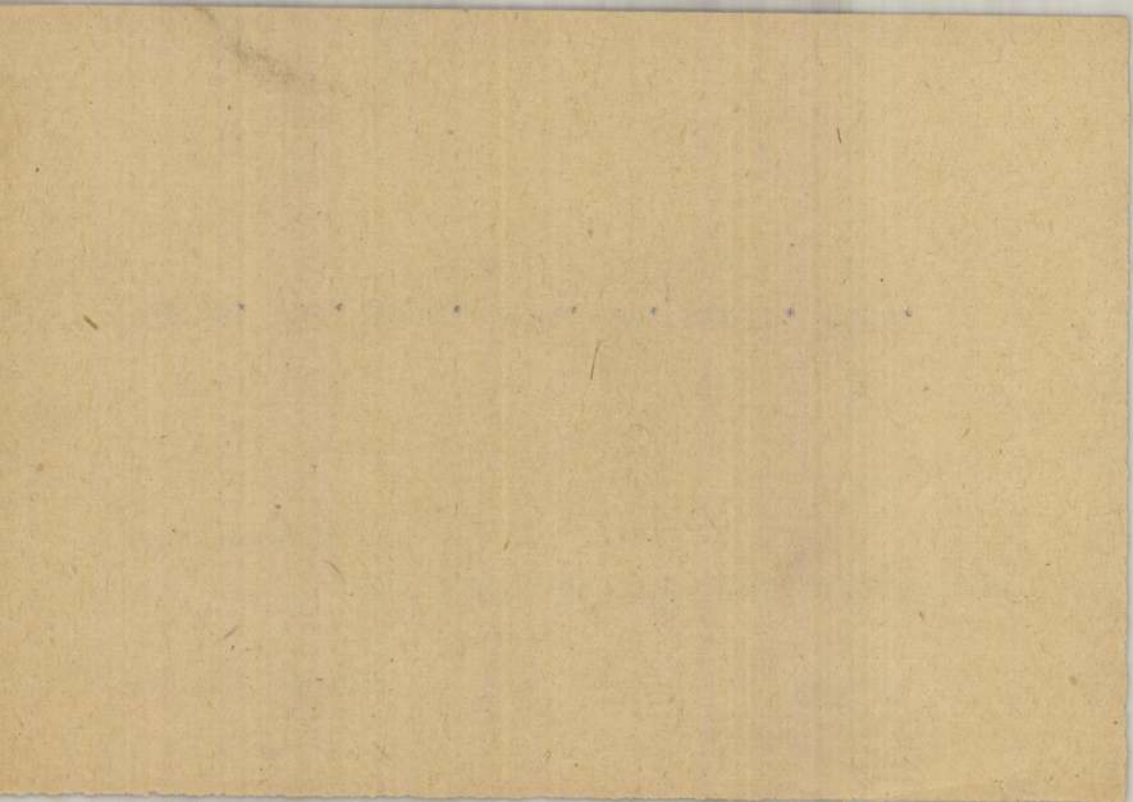

Tyroler Jözet

MDK

Az első magyar független felelős minisztérium 1848
acélmetszet

Szépm. Muz. Graf. Oszt. 87. K1411. 1954.

M. D. K.

Lyroler, grafikus

Blavaldott, vagy Ippang az a kép, amely után Klaus
György Kosvuth melliszobrot megmintázta. A szobor
Elnizhofer könyvgyártásnak az a reprodukciója, amelyet
Lyroler metszete után felvételek segítségével a Fort
Központok tárol. 198. o.

Ejtsd Ipre: Kosvuth fényképe. 197. o.

Oldta Archaeologia. XX VIII. 1956. d. p. "Művelt Nép" tudo-
manyos es ismeretterjesztő kiadv. p. 1956

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

UNIVERSITY OF CHICAGO

...

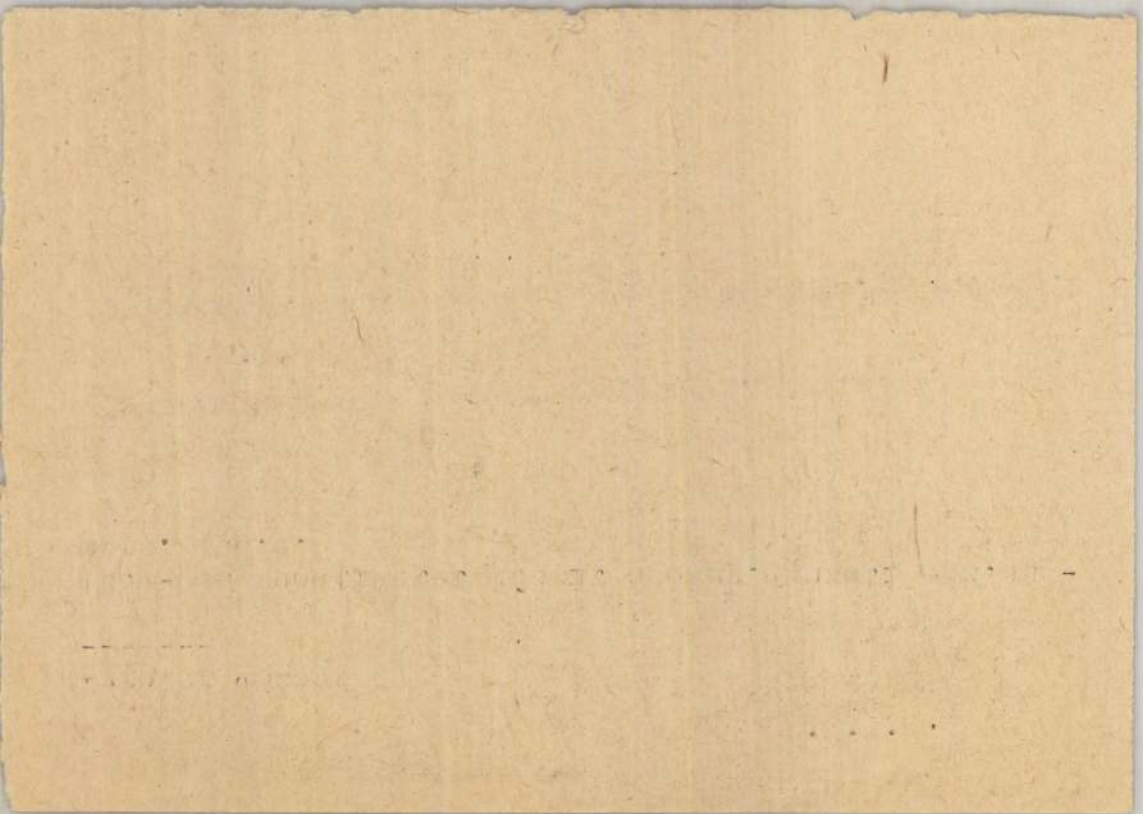
M. D. K.

Lyolter d'özsef

1850-ben (uodlibetet kszit a Mary. Wenzelti Mjz. szb-
bara. 356. o.

csaliet indte: a magyar uodlibet. 355. o.

rtabona, 7. 1965. a lyolter Mjz. szb. 356. o.
lyolter d'özsef. 1965.

Tyroler Ginef

2. 1897

Temesvári Király

1914. jun. 5. (Petőfi
német levele.)

HERMANN JACOBI & CO.

BRUNNEN

Albion

v. irodaigazgato.

G:KG.

tuelle de son pays au moyen âge.
L'avènement de la maison d'Anjou au trône de Hongrie resserra encore les liens de ce pays avec la France dans le domaine non seulement politique, mais intellectuel. Louis le Grand et son épouse Elisabeth aimèrent et protégèrent les augustins. Les sympathies du roi étaient dues certainement, en partie du moins, à son intérêt pour la philosophie augustinienne. D'ailleurs les moines de l'ordre de l'évêque d'Hippone avaient à la cour de Naples un autre ami non moins célèbre : Pétrarque, le plus humain de tous les poètes humanistes.

Quarante-trois ans plus tard, la succession d'Alexandre fut prise par un autre Hongrois, une des plus grandes gloires de l'ordre, Etienne d'Insula, lecteur de la « province » hongroise, qui pendant vingt ans enseigna la théologie non seulement à Paris mais en plusieurs autres *studia generalia*, entre autres à Toulouse. Le chapitre milanais de son ordre le délégua en mai 1343 à Paris pour y expliquer les *Sentences*. *Lector secundarius*, il dut en traiter deux livres tous les ans. En 1345, Louis le Grand et Elisabeth prièrent le pape Clément VI de le distinguer en lui conférant le titre de magister de la Curie romaine pour la plus grande gloire de Dieu, l'honneur de la Hongrie et les progrès de la religion chrétienne. Par la suite, on voit Etienne monter tou-

Tyroler Förel.

1.

Bartholdi

34. P.

57. P.

Tyroler böck

L.

Sabot skivvör

1948, 3 m, 69. L.

SHELL KÖÖLAJ
BUDA
POSTA

adjenek a javunkra mutakozó K 26.25
zárlatunkra való tekintettel - lehető-

Kiváló tisztelettel

ppa. Klösz György és fia *ph*

Klösz György

Tyroler Jöng

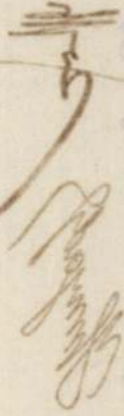
6

Luid
2 Kolk Jeno

Rezi jövélentvár.

52. l 76.l.

képerrel

Lejtelefűszelű ÖLÉVIA

—Mofol - Lejtelefűszelű ÖLÉVIA
52. 58. I. Önkéntesnek a keneb

..... (név) ..... SZ.

..... Ft összegű megbízási díj kifizetését kérem.

p.

..... aláírás .....

.....
blás

TYROLER József festő

1850

46. márc. 2. Ugyanaz felszólítja Tyroler József acé-
metsző urat életrajzának beküldésére.

Művtört.Ért. 1990 1/2 128.

Tyroler Volk

Chunabarty Ed-
mund West - Naitya -
spanis sprache fran-
cia Naitya Kshicit
Kshicithe: Ar Spar-
amisonoi Shunam
Aulaidona a samay
L. Naitya -
Stall Naitya

Das grosse Gungo Gesetz

Das Gesetz des 19. Jahrhunderts

Das Gesetz des 19. Jahrhunderts

ist Ihnen auch mit derjenig
aus diesem Grunde gestatte

Tyroler

l.

König Petöfi-ház

53.l. 70.l.

79.l.

N Y

dr. Szentiványi Gyula, a Műemlékek Or-
ivatali minőségben Miskolcon át Szent-
katolikus templom falképeinek felül-

t hivatalos tevékenységében támogatni

Adorcsányi László

a Műemlékek Országos Bizottságának
elnöke h.

Tyroler József

remi-

lásd

2

Kerény Gyula:

A Petőfi-kőr kegyes

hatalaposa. Gy. 1909

36-37.l.

Könyvtáray leari

A vallás- és közoktatásügyi m

184.372-1919. szám.

B. XVII.

A Műemlékek Orsz. Bizottságán
f. évi szeptember hó 23-án 173. s
a. kelt fölterjesztésére tudomása
és további eljárás végett kiadom.
Budapest, 1919. október hó 13.

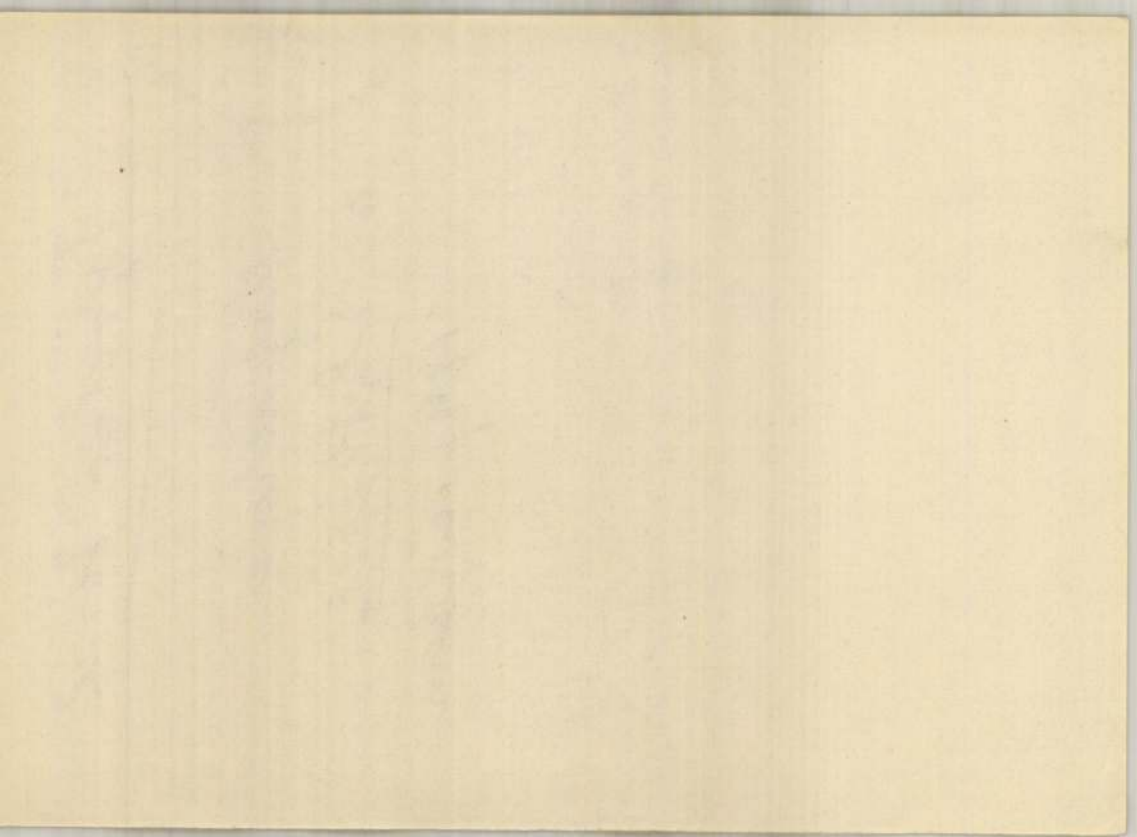
A miniszter rendeletéből:

Tyroler Werk

Mineralbegeben

an Stettin

1847. erhalten

Typster book

as one diverging

as Stereotype

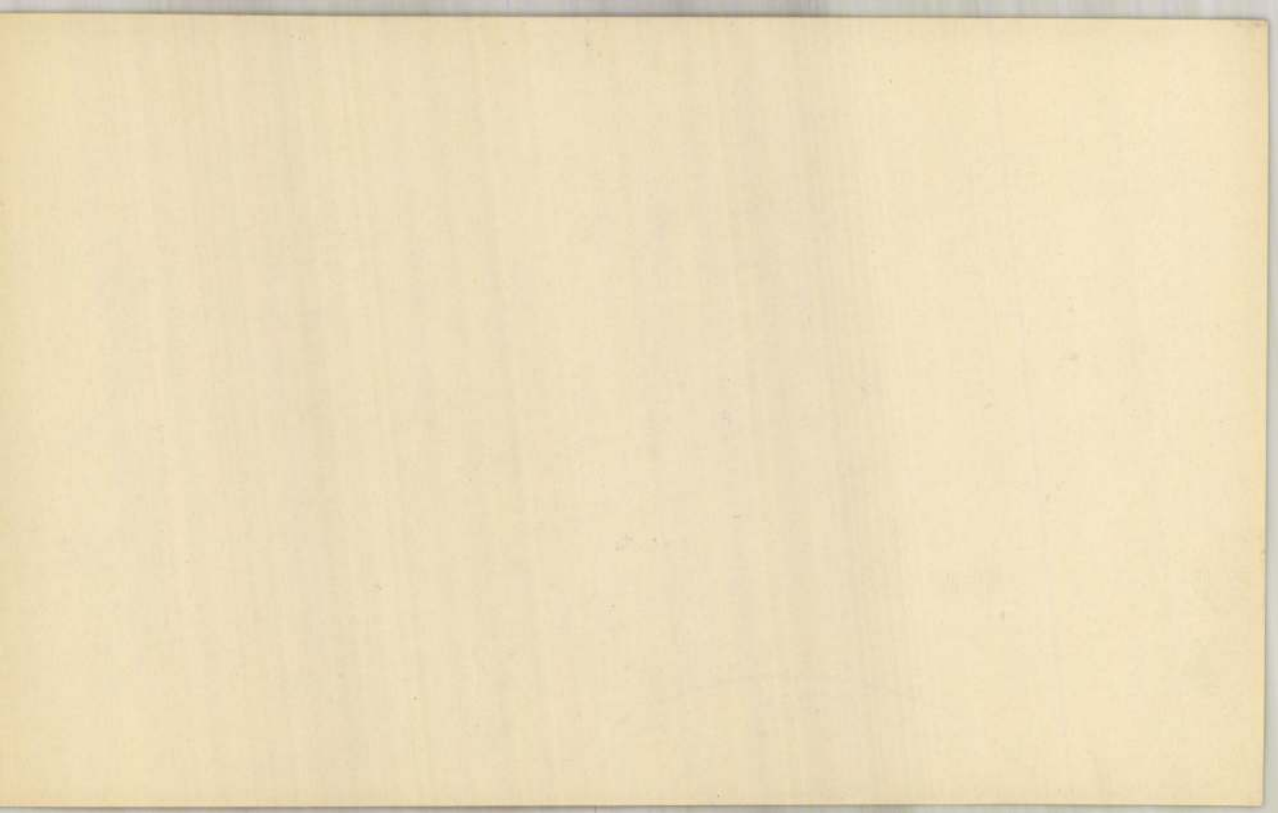
1847, II. Teilchen

as 1848. I. Teilchen

~~Stempeln~~ ~~Part~~ ^{Box} ~~Teilchen~~

As 1848, ~~Stempeln~~ ~~Part~~ ^{Box} ~~Teilchen~~

I. Teilchen ^{as} ~~Teilchen~~ ^{as} ~~Teilchen~~

Tyroler Post

acshustps-

W. A. Heller Herrns
wegen man wet
wette ar alatti

Laport
Inneger

As eloo' (Fellelos) Hing
getten fürinwarte
um, 1848

acelm.

A. Kap sinnet
enliberestet
Wtan le

aktam 1948

niant 13.

Roska Martin dr. X. 152

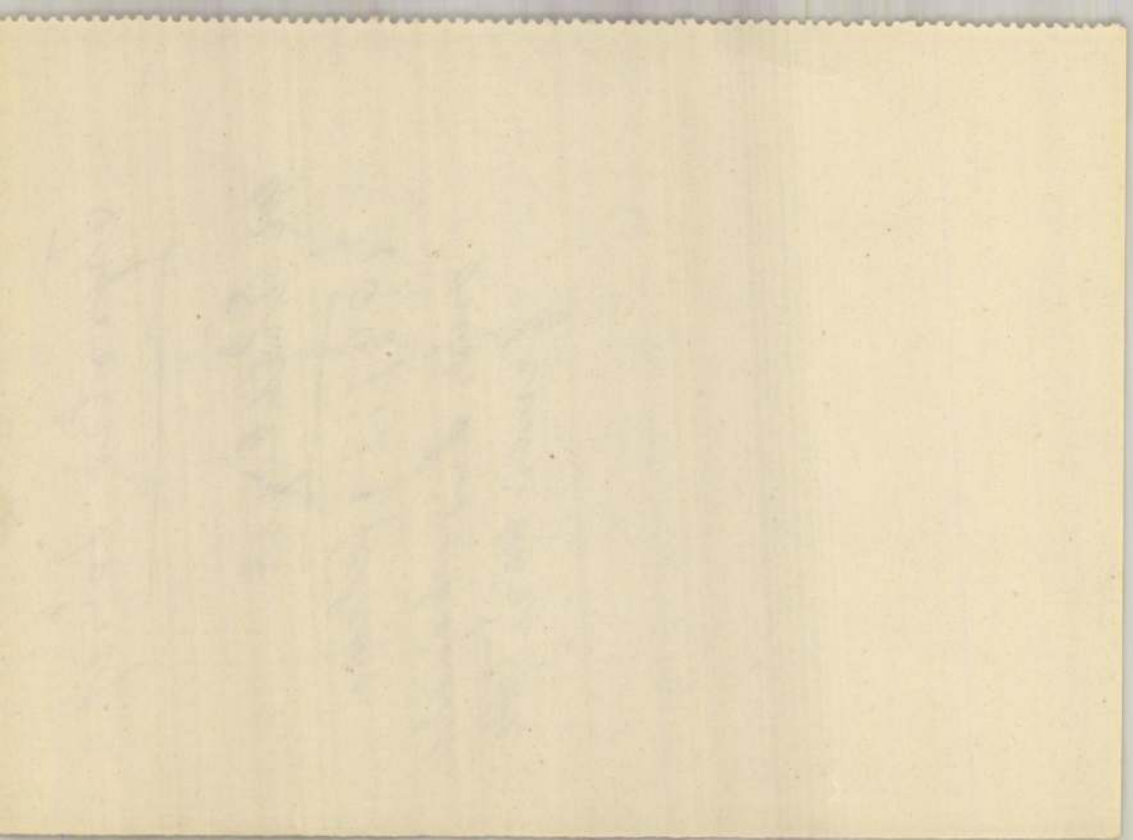
Tyngles Point

on Skerkepeh

1947, I. February

on the Skerkepeh

from the Point

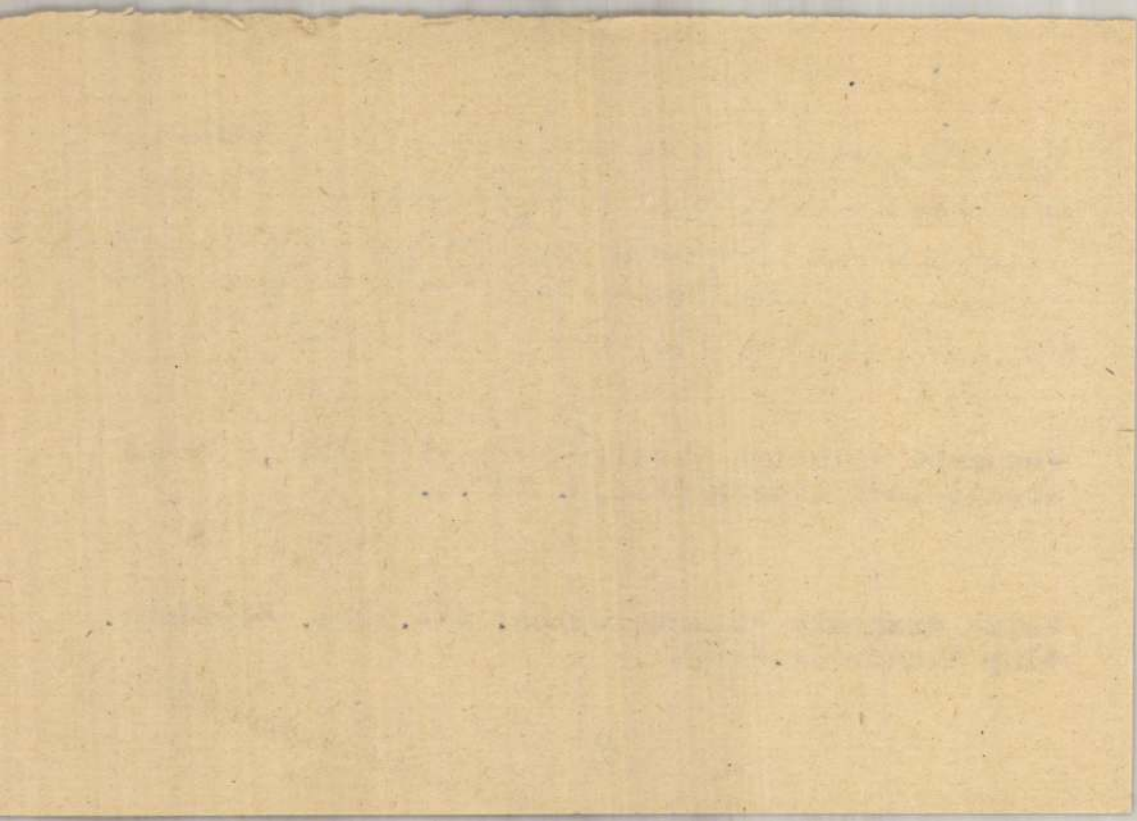
Tyroler. rézmetsző

Katalogus I/4. Zrínyi Miklós, felsőle
Widermann után. Rézmetszet. 23.8 x 17.3 cm

Signatura Tyroler M. Pesten - nyom. Frey F.
Zrínyi Miklós munkái. Pest. 1855. c. mű
illusztr. MTKos 174/1939. 202 old

Gennerné Wilhelmb Gizella: Zrínyi Miklós, a költő
arcképeinek ikonográfiája. 187.o.

Folia Archaeologica Archaeologica. XVI. 1964. Képzőműv.
Alap Kiadóváll. Bpest

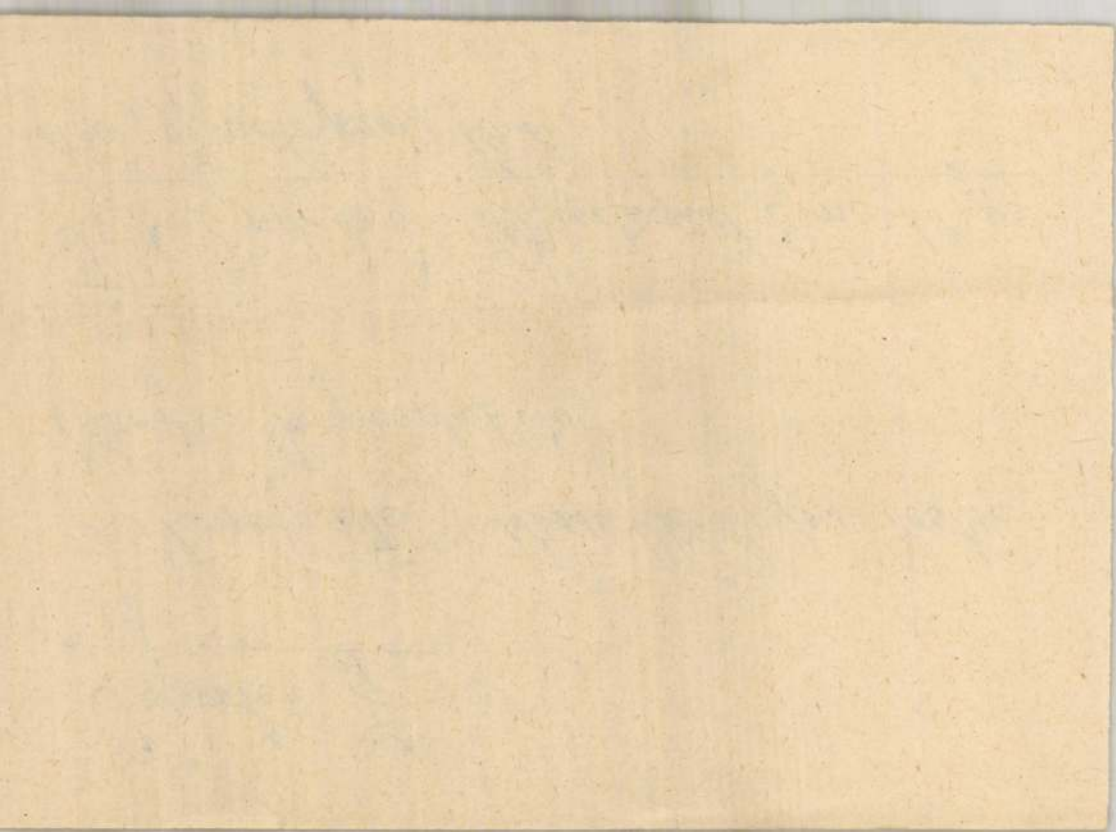

Lyman J.

overseer of the
estate of the
estate of the
estate of the

John Andrew: Overseer of the
estate of the
estate of the
estate of the

2561

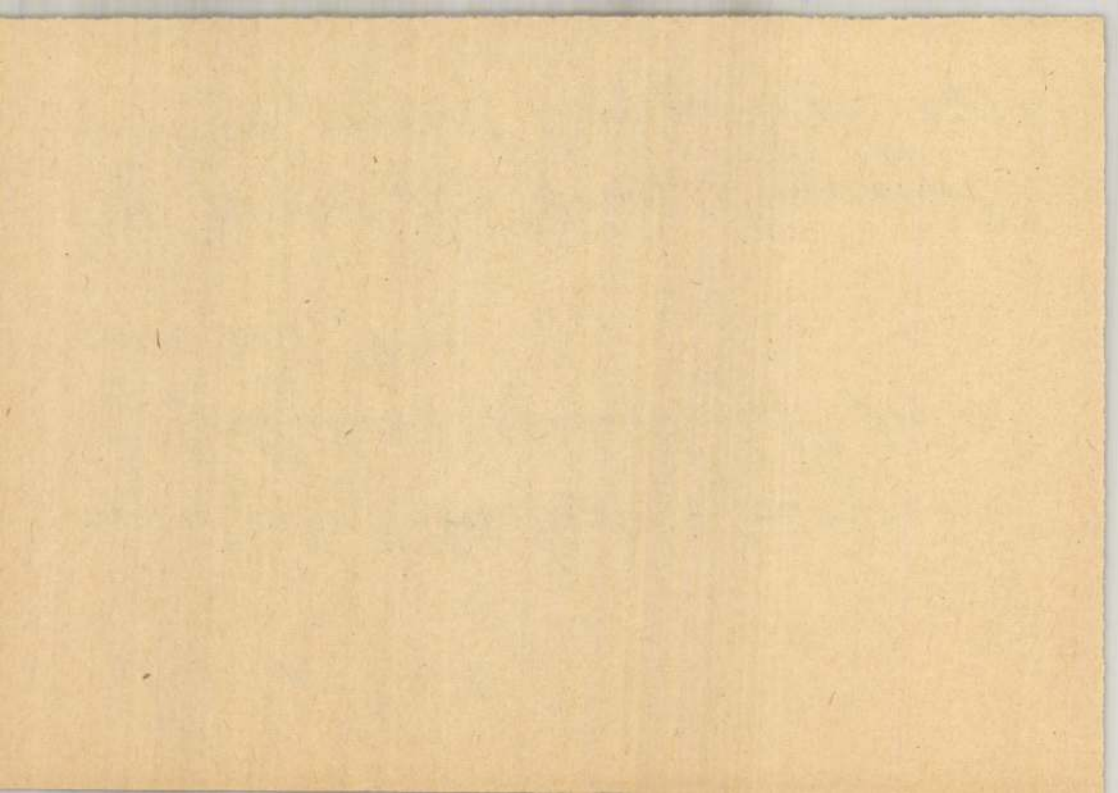

Лыткин Лопат

Рекомендация Вебер Генрих Карло. выданна:
"в г. Гатчина" - Кормильцев Лопат " 210. п.
Испрошение: 1848.

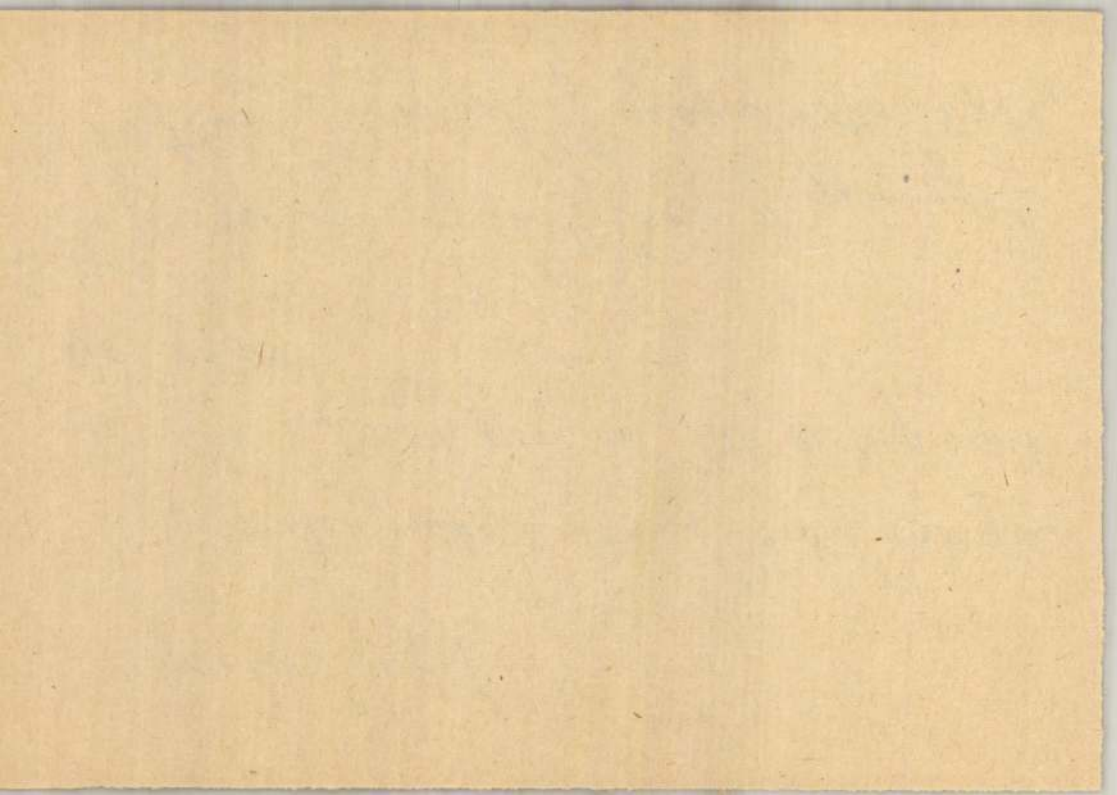
Родина Лопат - Спиритология: Кормильцев
и Кормильцев Лопат, выданна 1913. 215

Lyriker Josef

Regenwetter, 1848. in den Theaterkritik
Zeitung & Zeitungsgesetz. 212. n. Reprodukt-
cio. 1848.

Rosa Hyöngy - Spiker Hyöngy: Ugyvenysok
& köztudak remével, Budapest 1973. 545 st

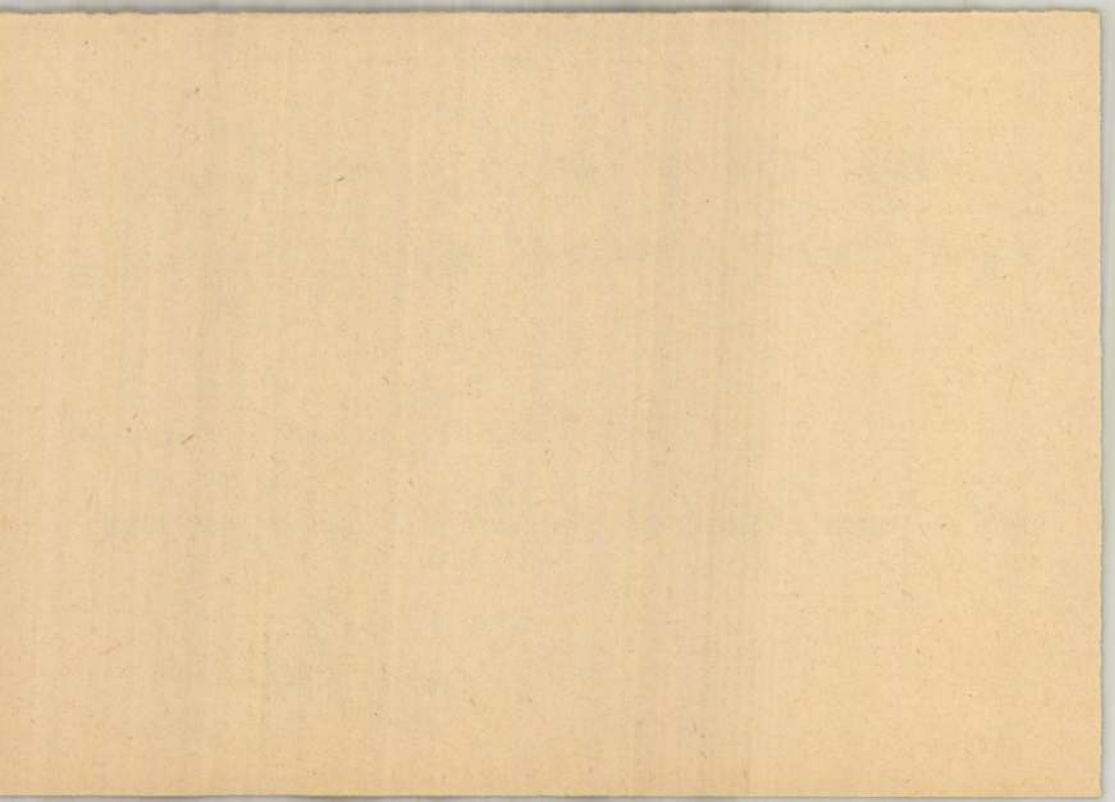

Thyrfel Josef

---

acclimatate "Magyarország és Erdély egye-
nülése" 246. p. reprodukció!

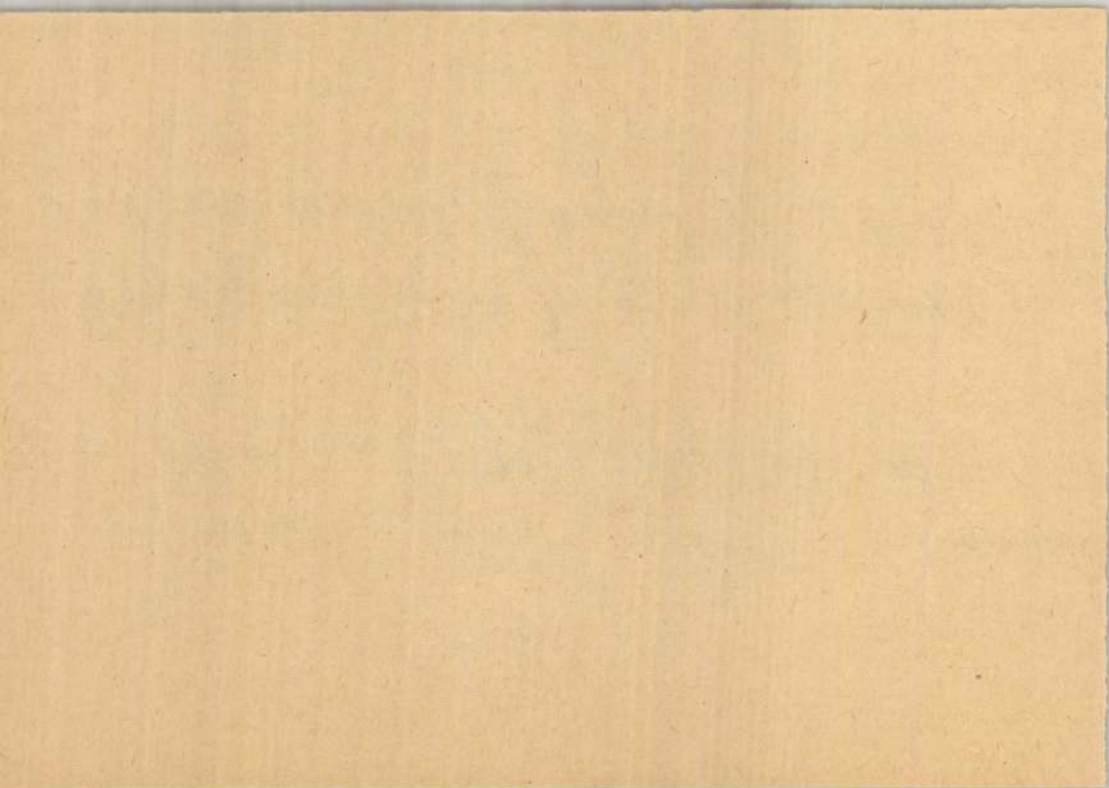
Róger György - Sipa György: Megismerés a
Kopftöbbség névvel, Gyúdánál, 1973. 595p

Lyttel's Log

Rezepte: "Guten or 1840 II 5-1 Bromisg-
kol in Theoben: 578 p. Reprodurchd.: 1849.

Roya Hyögy-Sira Hyögy: Regenerations-
kopfbuch begeben, Mündigend 1973. 575f

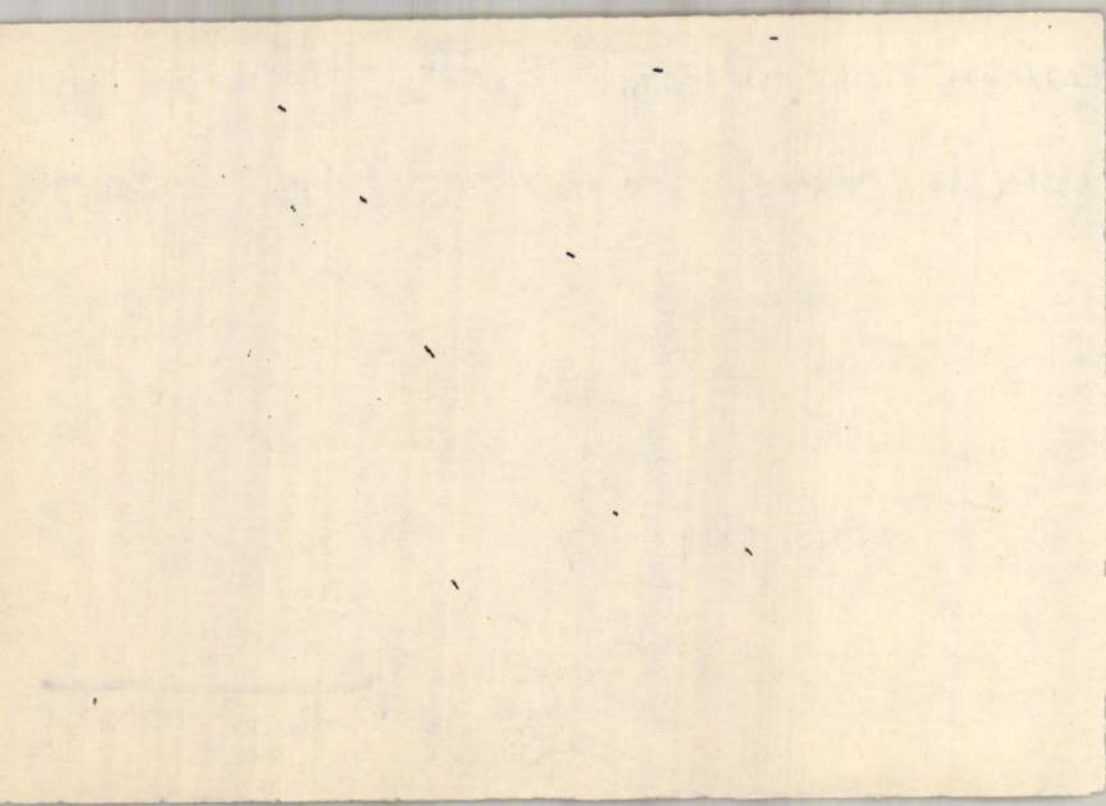

Tyner forest 1 growth

A: I have not

Pemba A: Kizom'wina a sob. -hate an 1297-1299
E'it in Ludom'w, Bp. 1980. Oct. 10 XXXV/41.

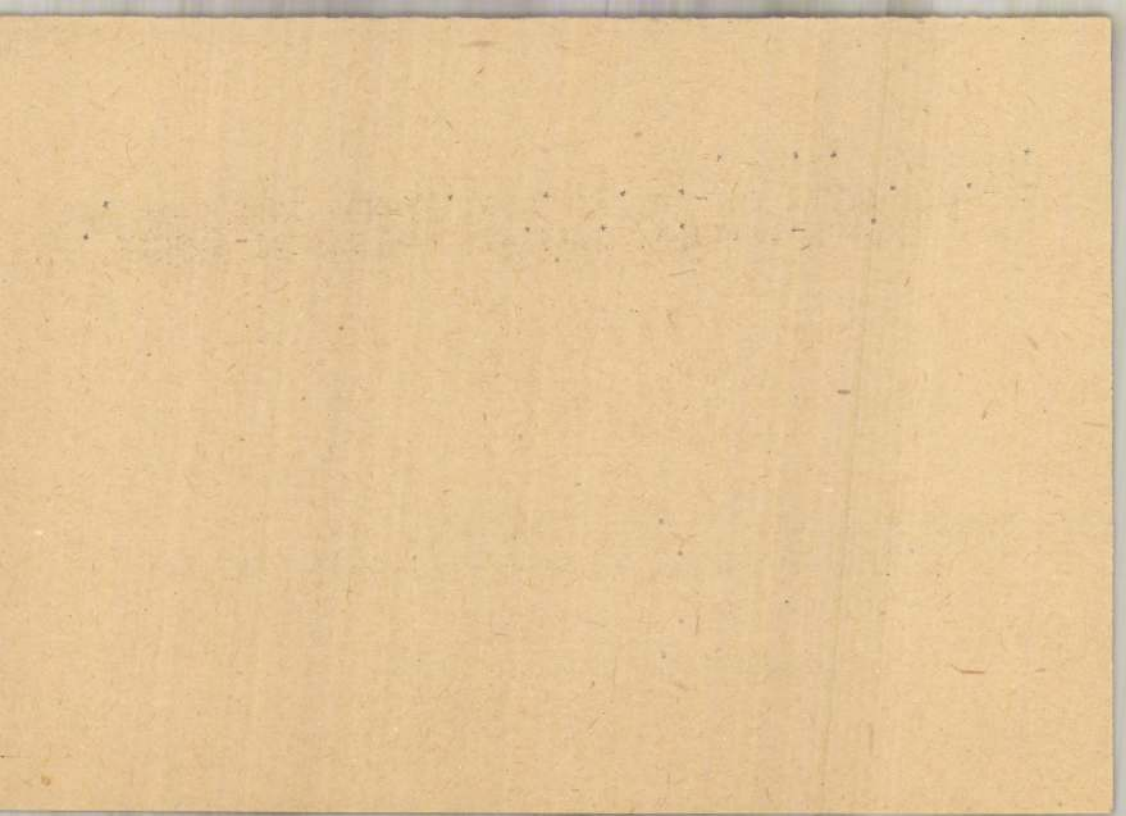

Tyroler Jöszef, Grafikus
1820 körül.

Jelenet Csakó: Végrendelet e. drámájából. Színezett rézmetszet
Barabás után.

Gr. Almásy-Teleki Eva műv. int. / V. Ernst-Muz. /
IX. Művészeti aukció, 1942. máj. 10. -tól kiáll. 18. -án
Kat. 40. l. aukció.

Dr. Andre Gorka: In Vorzug einer Prae/ue Listt Iko-
nostis/ptis, Sonderdruck aus d. "Morgenlandischen
Reisepflanze", Jahrg. 1936. Nr. 2. S. 66.

"A Magyar" pesti ujsag melléklete.

Wien, Nat. Bibliothek. Brest. Museum.

A zongáranál ülve, T. Tápai elött
egy böszegzáruból pénz ömlik ki, stb.
1847. Karikatura.

Tyroler, Karca

MS K

1901
[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

Tyroler J.

Felalak. Egy részlet Kriehuber "Matinee Liszt.
E.-nél" c. litogr.-ból. KKKKK. Karc.

Sign.: Tyroler J.,
"Honderu" es "Ungarn" folyóiratokhoz mellékli.
1846.

Kleinquart, Wien. Musikfreunde.
Bpest. Muzem.

Dr. Andri Csáky: Versuch einer Franz Liszt Kro-
nographie. Sonderdruck aus d. "Barerländischen
Heimatsblättern." Jahr B. 1936 Nr. 2. S. 61.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
540 EAST 57TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

1954
UNIVERSITY OF CHICAGO
1954
"HONORARY" MEMBER OF THE BOARD OF TRUSTEES
OF THE UNIVERSITY OF CHICAGO
1954
1954
1954

TYROLER József németországi

1850

31. febr. 17. Az igazgató bizonyítványt ad Tyroler József
rézmetűző úrnak több a nemz. múzeumnak átadott
jeles műtől

MUVTÖRT Ért. 1990 1/2 129.

Universitätsbibliothek Basel

erlebte

Roth 1860 - 1937 : das literarische und

among the huli : a comparison between...

chronometer : technische Implikationendes

Geeschichte : 36

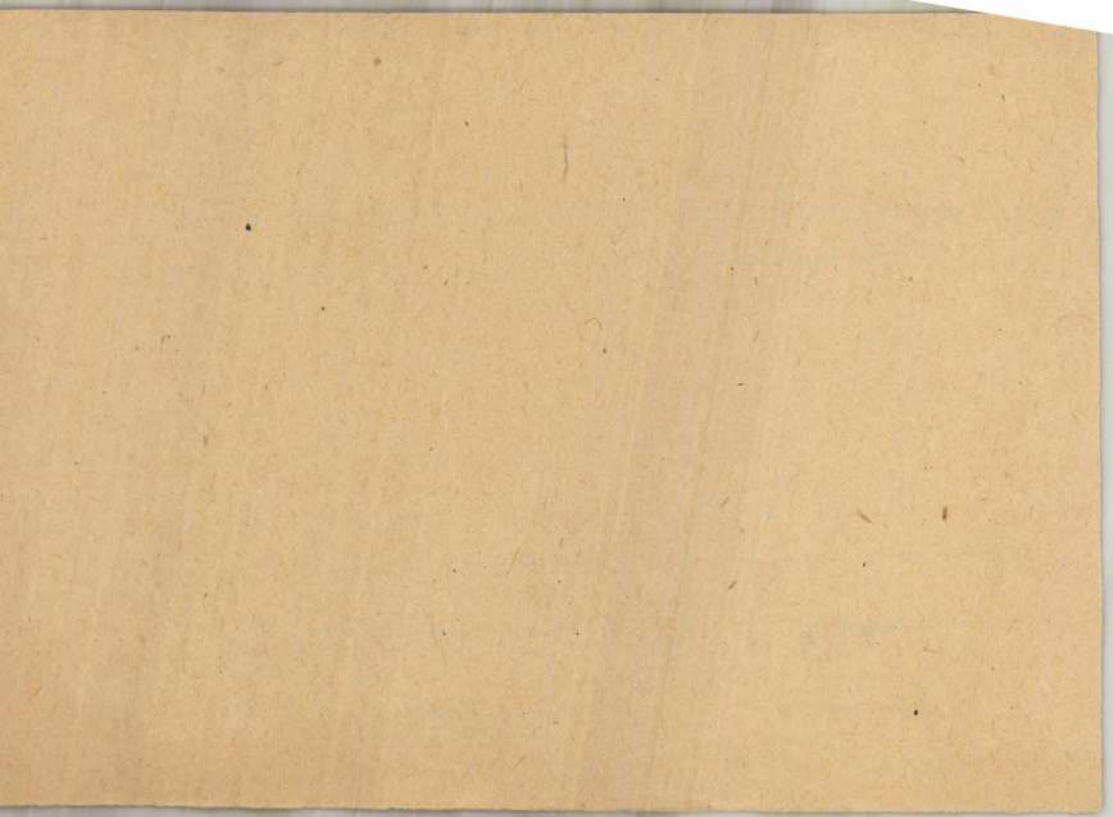
MDK

"
Lager, Hermann,

Selt. Druckp., 1846. *Plexare.*

Selbst. Jandt, *Baraboo rigna* u. in *melanthe* f.
Luka Jandt, " " " " f.

"
Svend George Pet. XXIX. *mus. graf. cubensis* - 1919.
Mopt. 29 - okt. 2. - *Teil. nam: L. Gynto* u. okt. 50.

Tyroler

d.

Endrödi

258. l.

382. l.

Seppäindoliasroni Kenggel

VI. 171.

Tyroler József

1822-1860-as évek

pesti réz- és acélmetsző.

1848, Petőfi,

Guyon,

Görgey,

Bem,

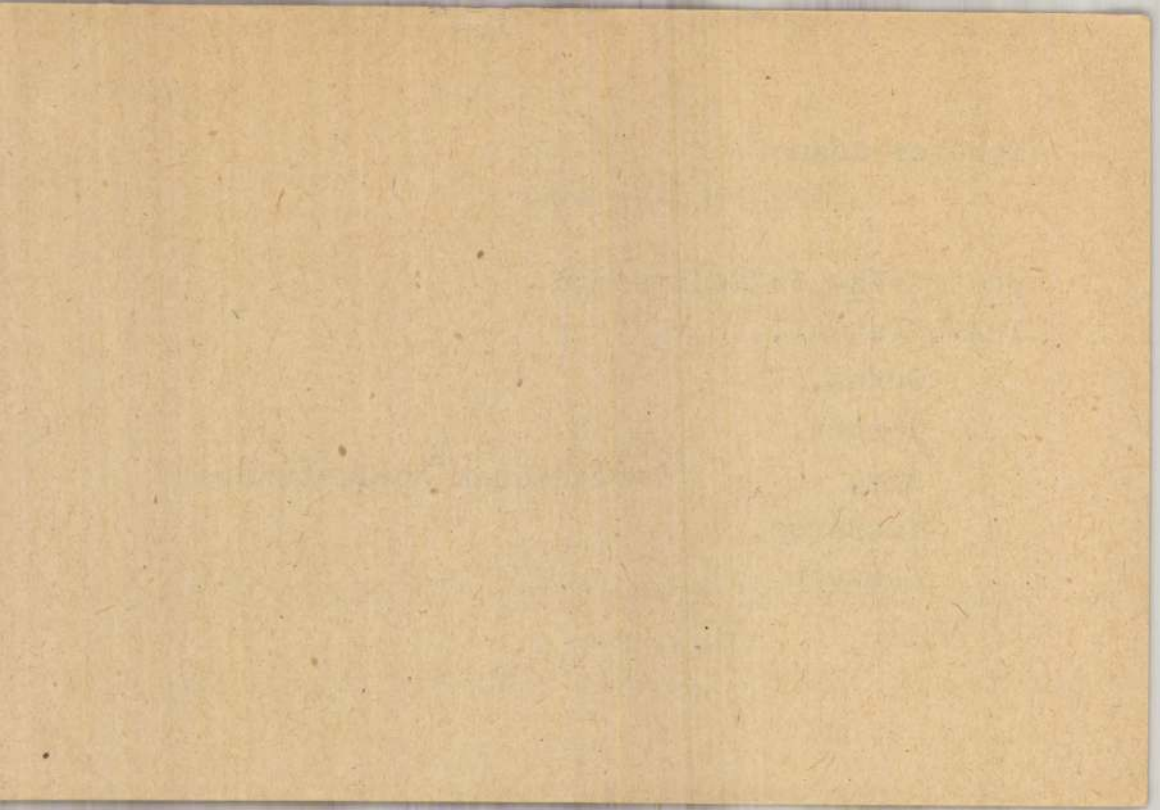
arcképének acélmetszete

Mészáros,

Kossuth

Pataky Dénes: Az 1848-as szabadságharc grafikai ábrázolásai 181.1.

A MAGYAR NEMZETI GALERIA KÖZLEMÉNYEI III; 4p. 1961.

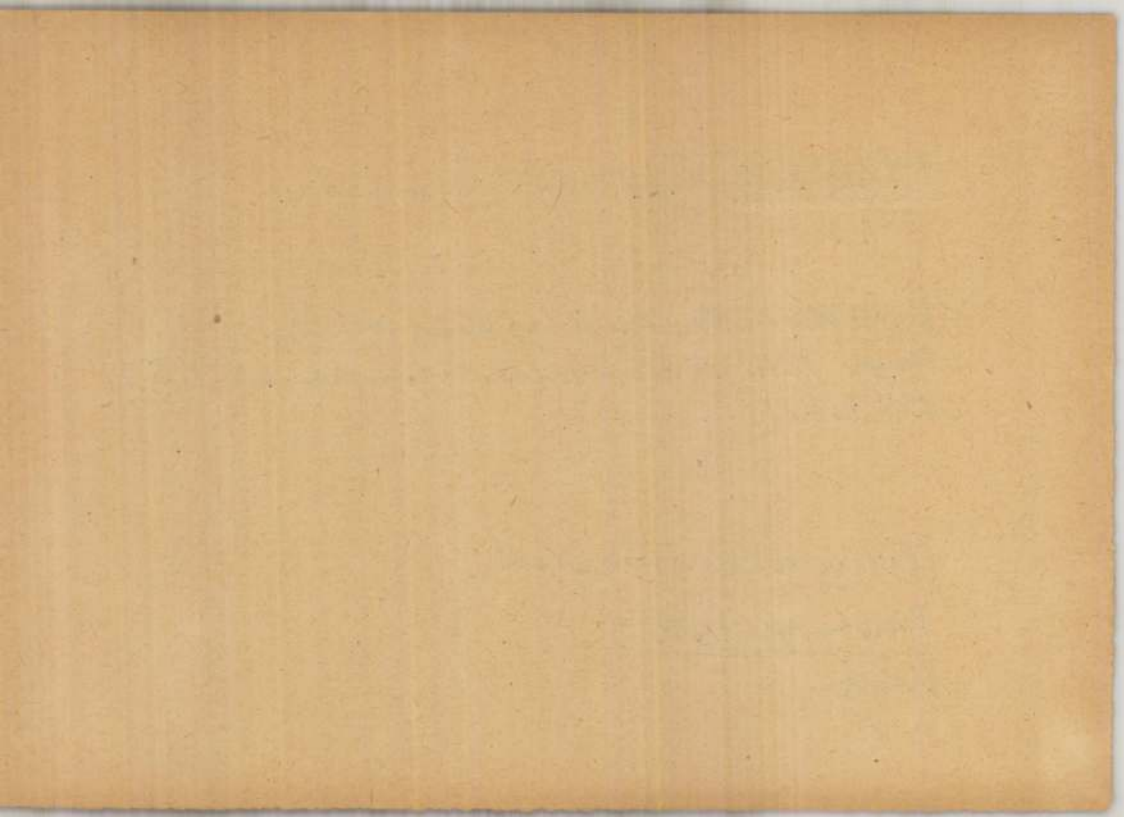
TYROLER Jónak névtelű rémleírása

T. a cselekedetei Jónak névtelű leírásai, az
Ungar 1846-os előírásokban ismertetve (1845,
784, 806 stb.)

(Pataky névtelű leírásai)

Preuburger Zeitung

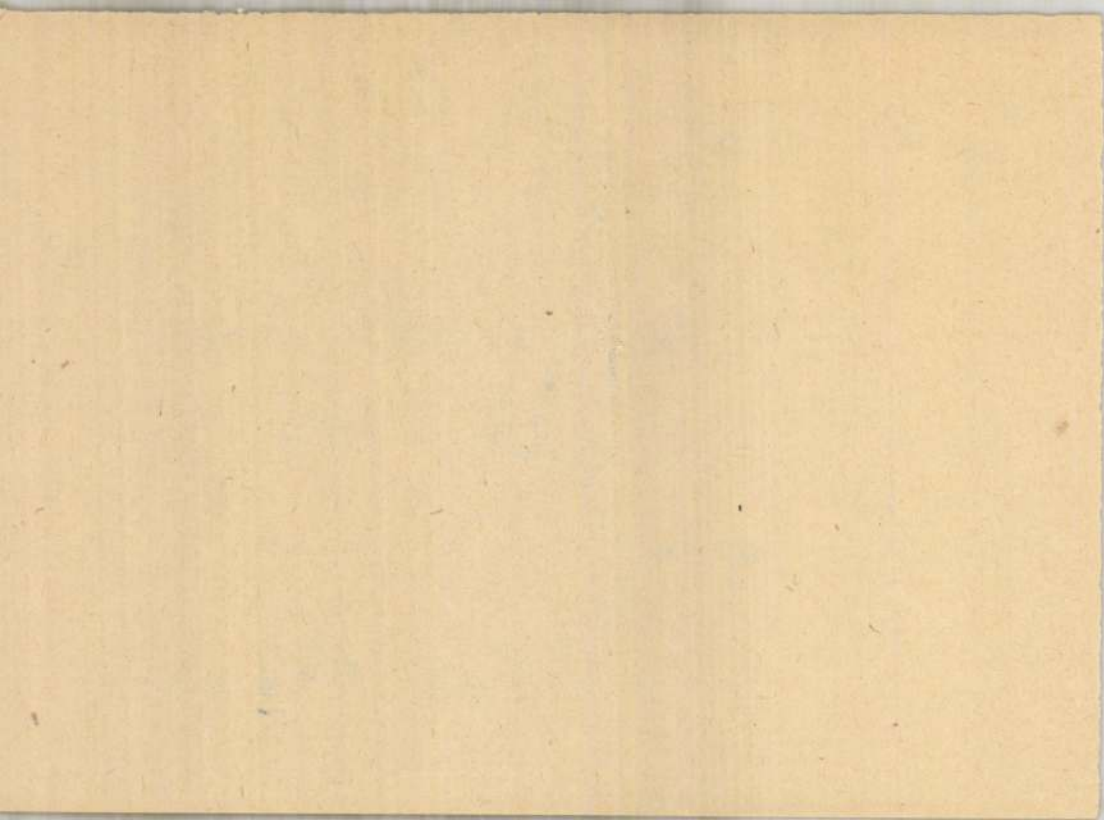
(Gentzen)

Tyrolier Jusef

Petópt ábrázoló részlete
a 16. oldalán /1847. - Barabás
nyomán/

Kisfalva 1972 március

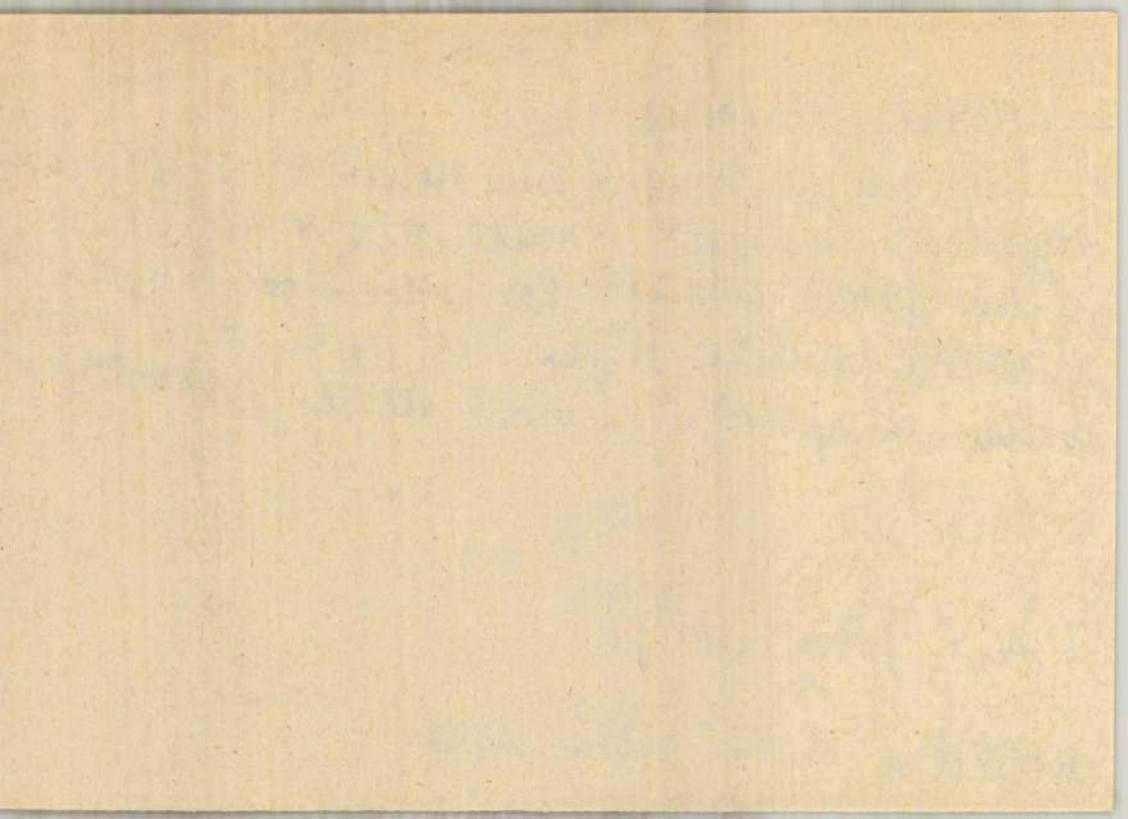

Tyraler János grafikus

Batában mester 1946-ban készített Petőfi-tus-
rajnról készített rézmetszetet, duplyét az
"Ötven Verse" 1944-i első kiadásában mel-
lékeltek. (május és sept.) a grafikus a forra-
dalmai megseplésést börtönküntetéssel szenvedett.

Róna György: Petőfi.

Kritika, Bpest, 1942. márc.

Tyroler Jörzet

metsette a Kossuth - bankókat,

Barkoczi Péter: A Kossuth Lajos utca 3.

Budapest, 1972.6.sz. 36-38.1.

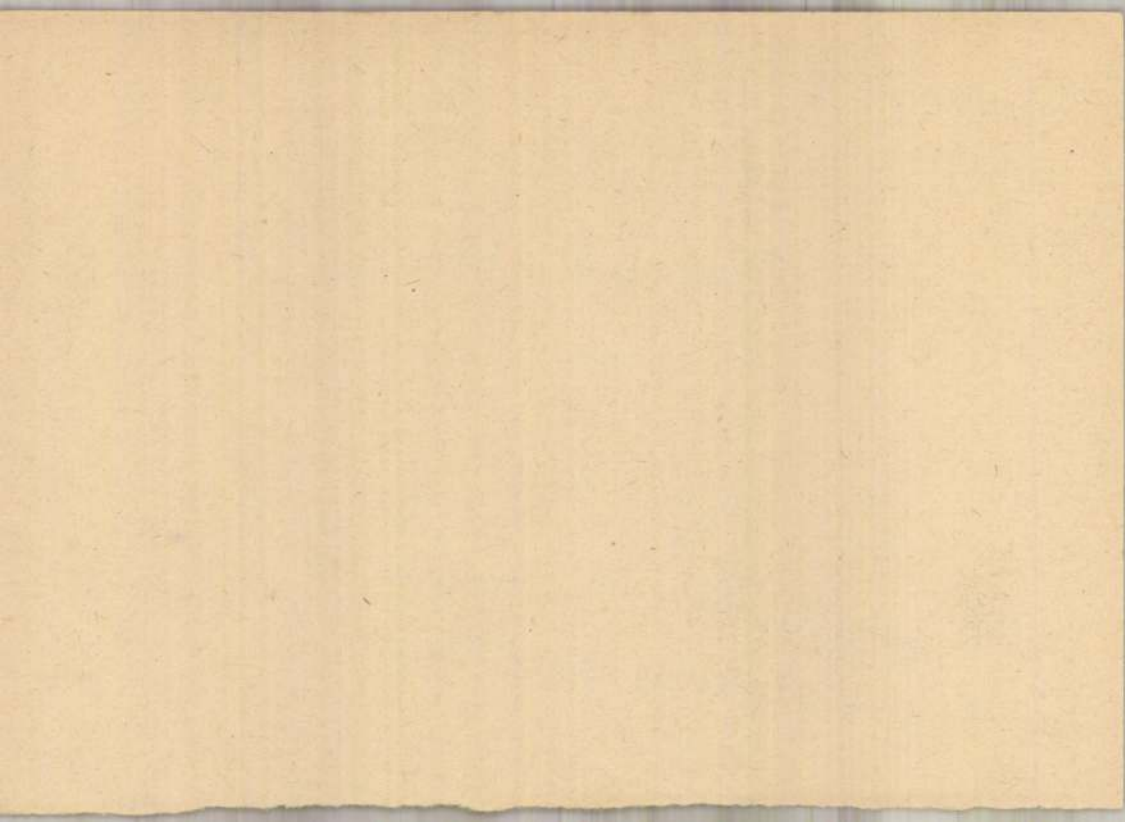
.. 2000 2000 100 100 100 100 100 100

.. 100 100 100 100 100 100 100 100

Fyrodor Györfi

György Artúr tábornok
(népmo)

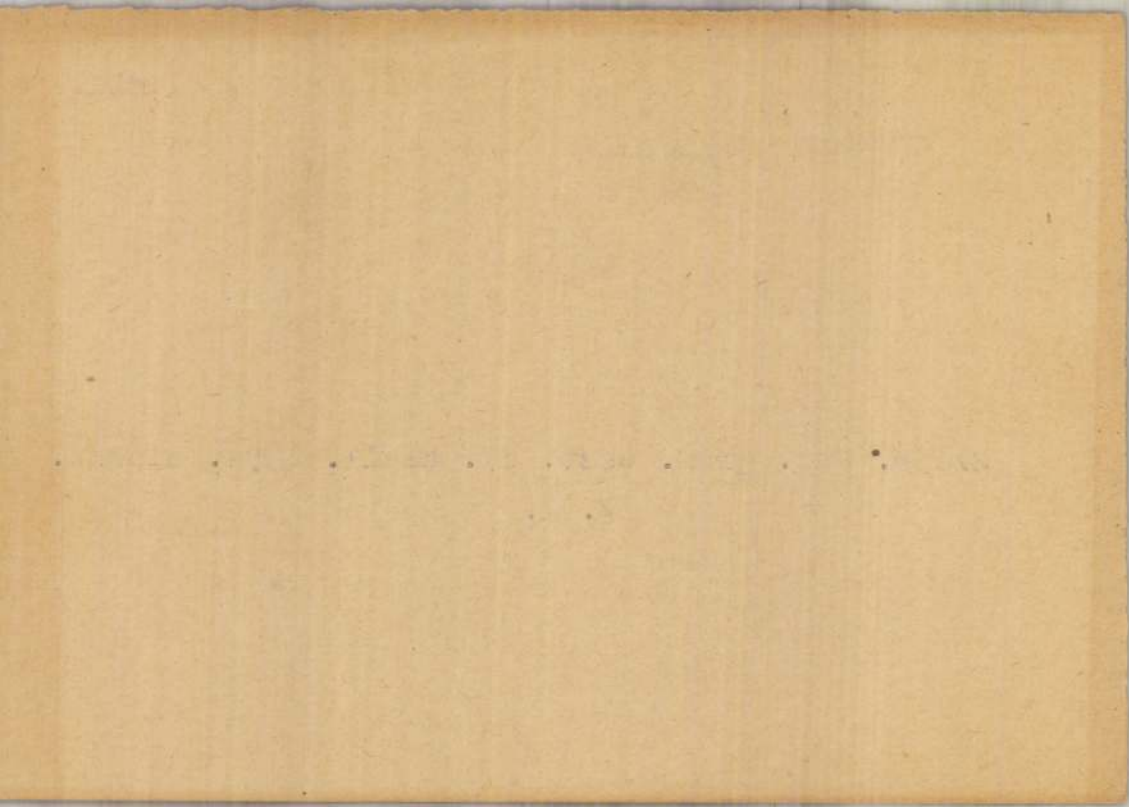
Dallás György: Az 1948-49-es magyar...
Tűzör, 1977. szeptember 24-20 lap.

MDK

Tyroler acélmetsző

Szépm. Muz. graf. oszt. 87. kiáll. 1954. előszó.
7. 1.

Tyroler

metsző

(Felsőrolás; adalék a pest-budai művészeti élethez 1848 elején.)

Dr. Wildner Ödön: Tavasz ébredése a pesti és budai városokban.

Városi Szemle, 1928. 402. l.

Tyroler

M.D.K.

Szinpadkép Czákó Zsigmond: Végrendelet c. polgári szin
n véhez /metszet Barabás Miklóssal/ repr.

ország Dező: A magyar iradalek képes könyve Bp. 1956

193.1

1881

... ..
... ..
... ..

1881

Tyroler

M.D.K.

Reguly Antal arcképe / acélmetszet Barabás rajza után/
repr.

Ceresztury Dezső: A magyar iródszem képekönve Bp. 1956.
223.1.

1912

Received of the Treasurer of the University of California

the sum of

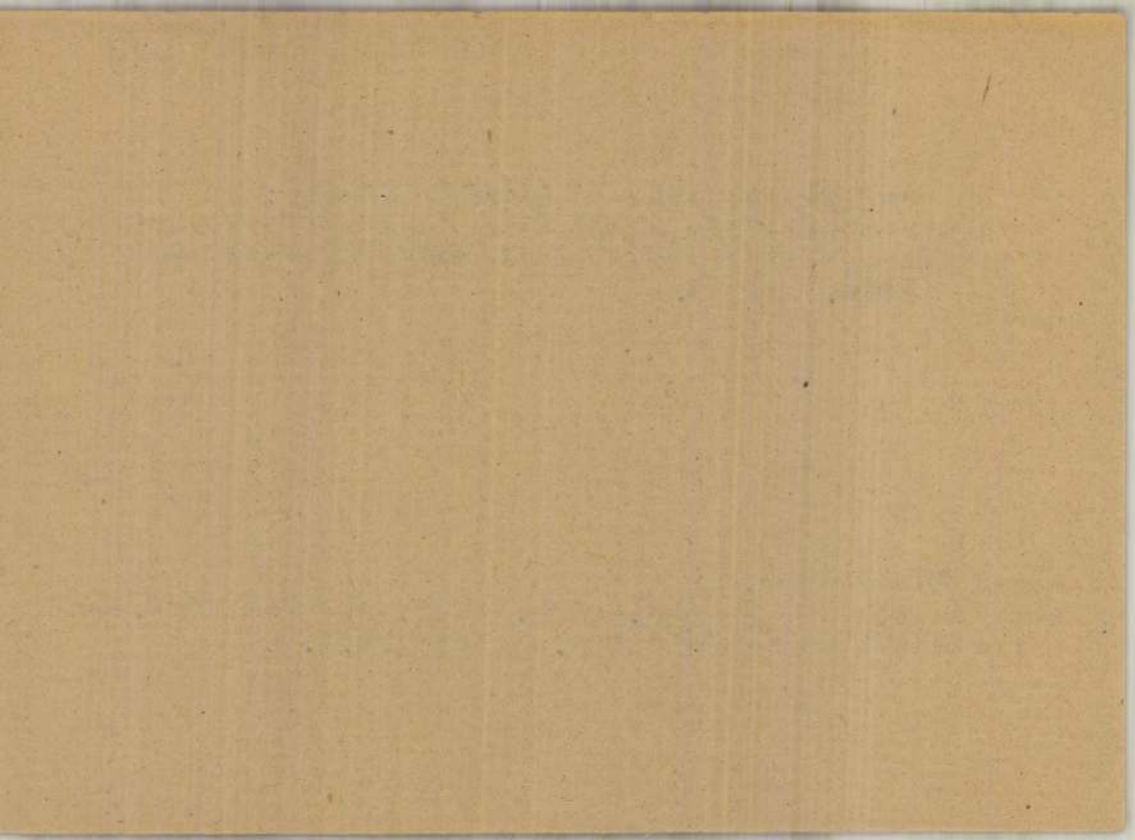
Five Dollars

Tyroler, rézmetsző

arabmetszette Szemplér Mihály:
a Marastoni-féle Pesti Első Magyar Képző Művészetek
Académiája díszoklevél fejlécé/a Lánchíd képével/
1850. művét.

Római fürdő 1933.

Szemplér Mihály, festő-, graf.-szül.-nek 100. évf.-án
rendezett emlékkiállítás. Kat. 13.1.

Tyroler

Iskvan förtäresgraden
av Europe, aläinaint

Per 1847

Litografi i fentitot

Baers 305. n.

Kopier.

Stenck
Joseph

Das Kaiserlich-königliche Künz-
Antiken-Cabinet

Zweite vermehrte Auflage

1/2

Népszabadság Bp. 1960. márc. 13. 9.2

Béke's utca: Az új Petőfi-ara

Petőfi parkja. Reper.

Béke's utca's kőszobor a költő házában
1847/48. évi. Reper.

"a szobor"

Reper

1960

Исследования в области...

Вопросы...

Содержание...

Введение...

Глава I...

Заключение...

Työsköyön

Miel. uen ~~1824~~

miel. 1822

hauken

~~1824~~ 1825

~~1824~~

1853-ben

Miehall 1854 wepen

hitopistia, perimetre

ei keir, acelmietret uymos
onjo, katinacia engolehje
noft, 1857-ben palhe fopta

mae a maqon fostaadon
muul kuyvostatit akavota
osua lohastat iula. Toqlo
kainakot lapotit aa uymondu
safari ongortat. Ei ido-
alatt Fey peot uymonda-
! atan reporduhetta

Miehall 1854. ot. 26.
Poston Ankerent.

metre etc. Lok Comyoseore
1854-60. (of its) vutara apta,
Newerod with Neosphala.

Diapers carbonates by 10
fisher ment

Friedrich Klära

Mörlig - 1860

1854-55. 1851. 1850. 1850.

1850. 1850. 1850. 1850.

1850. 1850. 1850. 1850.

1850. 1850. 1850. 1850.

1850. 1850. 1850. 1850.

1850. 1850. 1850. 1850.

1850. 1850. 1850. 1850.

1850. 1850. 1850. 1850.

Tyroler brief

Wenn wirksam, May T. a
peiz'igeg upndarint ondelot-
keto'sen illoft vohna.

Ere ephorn birongitel, sem
Oernang, sem upndarung, imis.
Falso 1910-ken keitke do-
Mor, calwich hapromung day.

fan.
Hta a Korontk-banbo'se-
meret o' keitke vohna, '
nem mita vohna meg nehan
hoingsi tospangal. A künde-
kei kunden sei o nem erit,
hanom erit karta, mer a
foradalarung vdnato'se,
upndarung dat kalaitas.
nile. Das vohai el upndar.
Frait o, meget 1853-ken nora
Kapsa.

Hta T. a peiz'igeg upndar
Karegetkor ka'poch vohna,
a kemorei partas, nicht-
ad'and's kepasstaton Zelleit
vohna kemie o upndar -

val. Nincs ugyan annas,
hog s nyondat vándor-
utjában J. követte volna.

Véleményem szerint a
votum tárgy, banko lemerel-
ket nem J. képviselte s
s peizjegyondavórl
kapcsolata nem volt.

J. Acsinszky

1843. III/26.

Friedrich Klara dos-
koni érteréjét T. vől
araja öni - Erdembel -
rajo adatos nem adhatam
néki, fenti álláspón-
konat aronban kövöltem
vélle. Erel után algha
éidemes T. vől önálló
könyvet ím.

1) Thyroler Biographie

1822-1846

April, 1822, 1846-laan

maigijään lakk o' eltoor

oog neimyrinno' mynnola

pelalli Tiinat. Keiekuorte.

a perr. vinnos; lammasse
a perr. vinnos; lammasse

a myöjyöök vinnoslat, a a

keiekuorte sarakke muich

alajonni kaittiam korpri

lakk ^{kiekk} peli korpri jonnabi -

kuor, meij a merrans kura -

kuor elgonon, utami J. Pelioj

kuor vinnosvonn a kura
de ~~kuor~~ ^{kuor} . a kura

J. ajoj a vinnosvonn a a -

lakk lakk korpri a 1847

kuor korpri a a, gratikka

kuor korpri a a, gratikka

kuor korpri a a, gratikka

kuor korpri a a, gratikka

kuor korpri a a, gratikka

kuor korpri a a, gratikka

allausgelye

eszmélték a övök ar-
 adis e mozgalom közei-
 vel ardepeit saját
 meztelenben voltak
 rontotta és tárgyalták.
 A pénzügy nyomdákhoz
 semmi ere sem volt
 Fejtiinger, ari eszpon
 foglalkoztatás alapján
 V. 317
 Tényletlen immetés
 Az állam pénzügyügyön

da közeletet, mivel nem
 is emelték. A szabadság
 harc után, mint hogy
 a harc kiavatók vég-
 köntözésműveit ö adta
 ki, hárkintatás, tartottak
 mala, keireletét el-
 kobortak, szabadal-
 mat megvontak, öt
 magait hadbíróság elé
 állították. Elitelték,
 a postá kijáratul börtönbe

Levin

"Kritikussive"löden"han
 "

3) Brutt, konnan a "sids"
veieroubert 1857-ten pa-
ballon engeltis. Koidharon
ein magabattlan Reimor-
gei utom mataballmatt
meitna loppa, de nemm to
kvarnari vette, maol 1854-
ten, 32 ein Sorabian tie-
doeriken mephast. Vie-
moi mekari eing övvege
verette lovide!

Az itt einivesthet eny

verore Unatborran

Fredrick Plain Kulta-

lutt het oltajar a va-

vor Leivstaitan (ungom-

olamytai; Kielem, etof-

ai Kuzangtoring, a Hebylar-

lofainin ka unthet Zielem

Hellegfokym avvay, Naba-

aalun kief, alborvate

hufomptang a foplar igar-

gatoogafant (1857)

sa tokt an en Kulta
Kajom erelunne

Friedrich Plate delton a Helsingfors egen ren-
setes van lalat mephast totann 1947. VIII. 10.

Leontopodium, Karst. VI. 315.

Tyroses Eucise

(Tyroses) E(Clar): Tékén, Károk a Főti
Néu. (Tyroses Eucise episcen) Múrnaki
Tevens, 1968. 2. a. 12. p.

Az 1968. évi magyar művészeti történeti iródszám 119-122. 1.
110gkálidja. - Múrtört. Ért. 1971. 2. sz. 149-152. 1.

153. 1

1896

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

9 21 2 830

Warrant of Arrest
for the arrest of
JAMES EARL RAY

Chicago, Illinois

LYROLER ENDRE, műépítész

Szombathelyen a M. K. 15. téren a Művelődési és Sportház
1963. a megyei SZTK. épület 1965. építészeti megfogal-
mazása városképileg nem egyezes. de nem nélkülözik az épi-
tészeti elképzelés gazdagsgát és az igényességét sem.
Építész: KAROLYI Antal, munkatársai: Ligeti Gizella és
Lyroler Endre. - Bp. TAKOLTERV. 8 403. old

HECKENAST JÁNOS: Napjaink városfejlesztési problémái
377. old

VASI SZEMLE, Helyismereti Folyóirat, XIX. évf. 1965
3. szám Szombathely 1965

1890

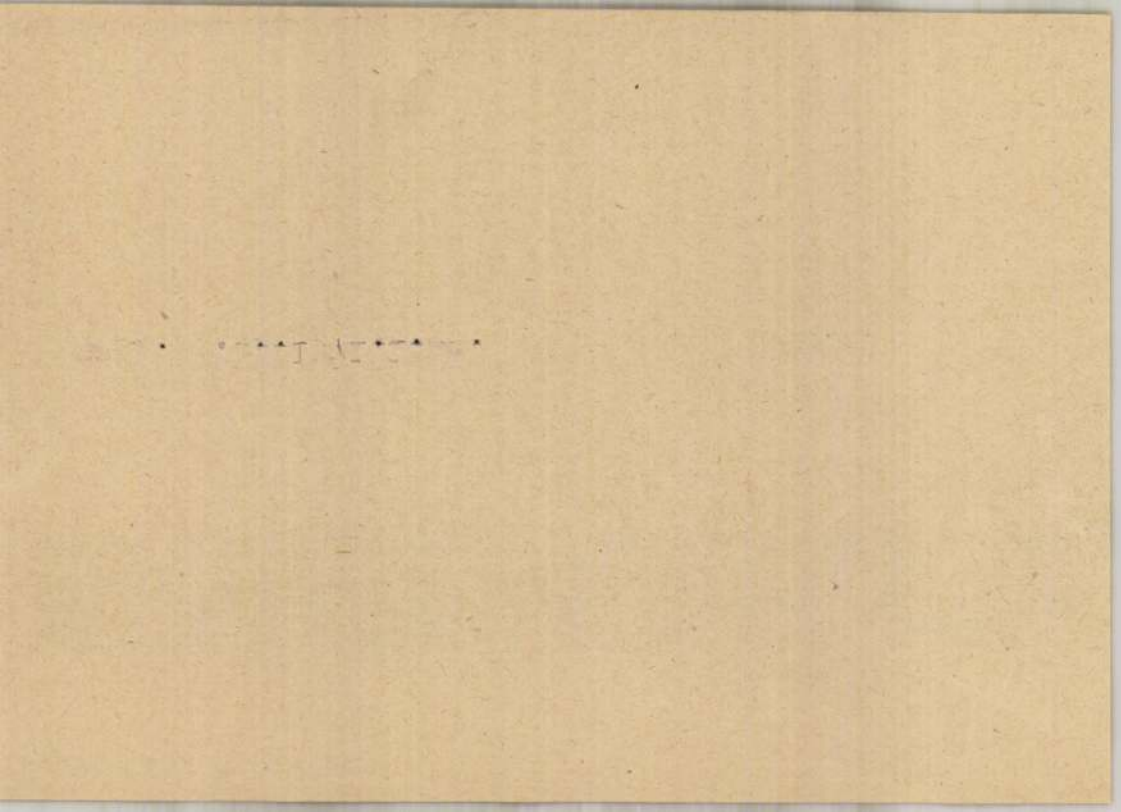
1891

Tyroler Zuse

Lakópusz és Hatosor, Várpalota, Rittger Tyroler
Budo, statikus Budo, kert-tervező M. Baló
Borbála, /Imortés, képek; emelt kővel Antal
tervez a Thury György ter kővel oldalmak tervezésére.

Magy. Bp. Ip. 1971. 1. sz.

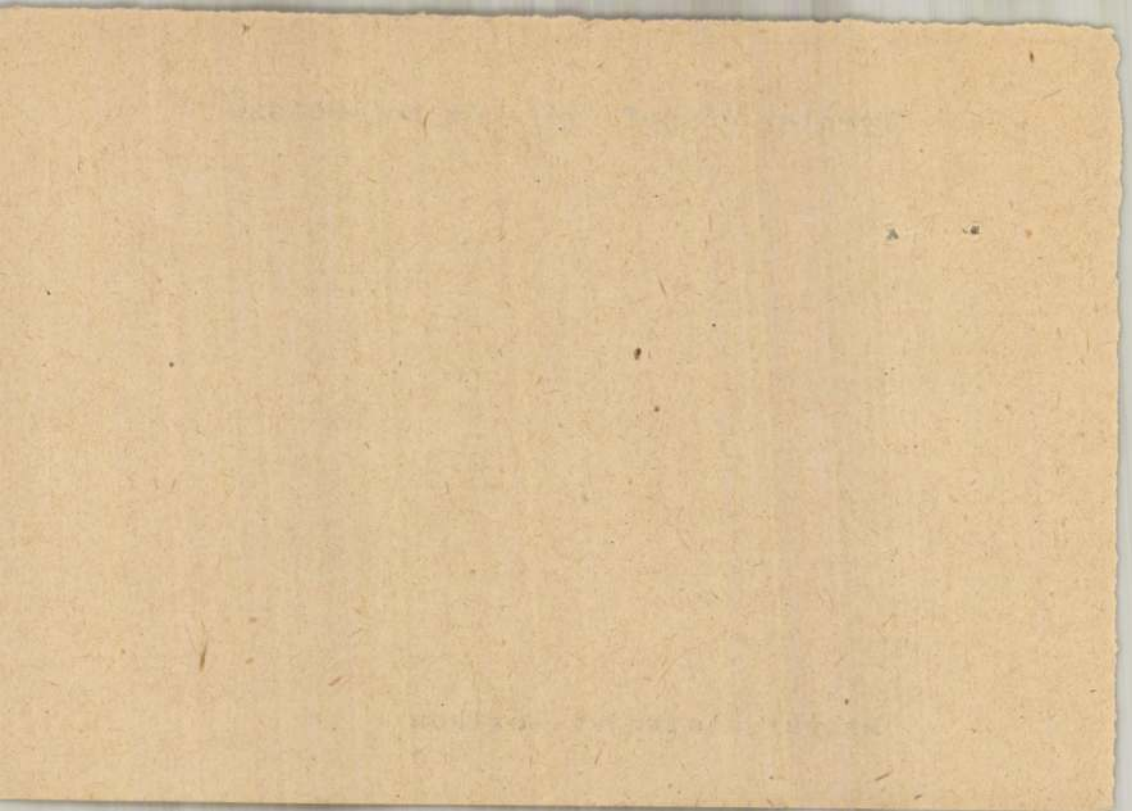
6-8.1.

Tyroler József réz- és acélmetsző

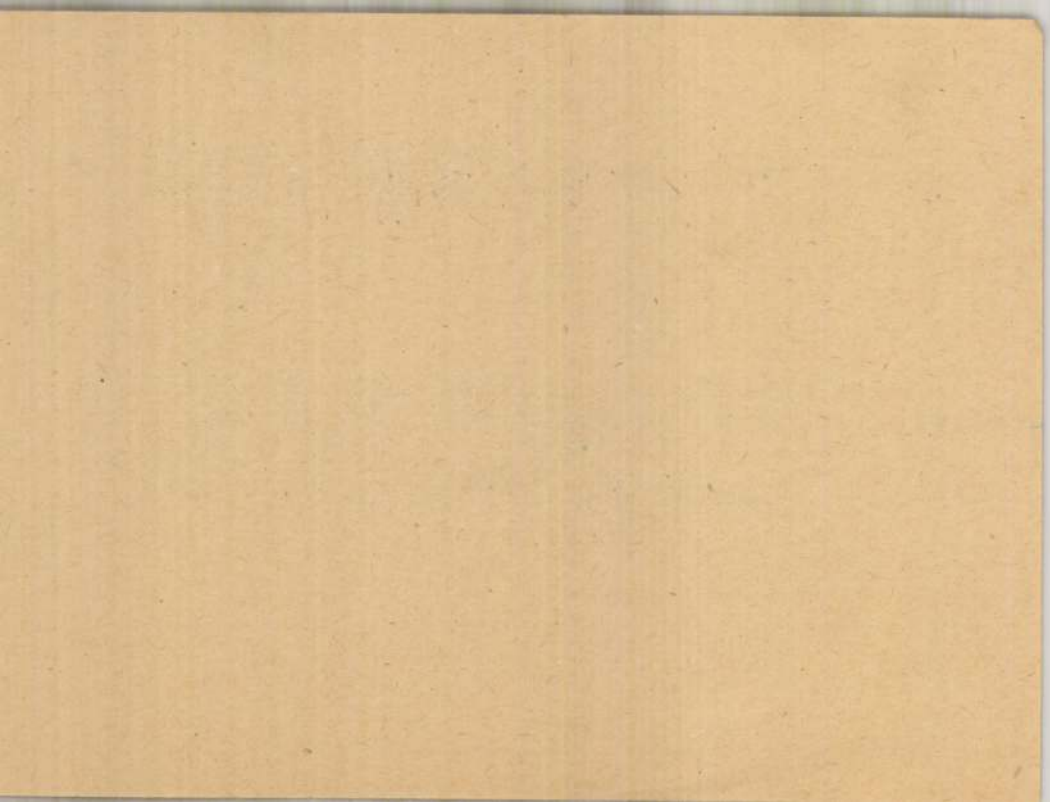
Magyar Életrajzi Lexikon

Tyroler

Pesti rézmetsző művésztünk képét a jövő havi
Mutatóban mutatják be.
A kép, "a koronajelvényeknek a budai várkapol-
nába történő visszavitelét ábrázolja."

Dívatcsarnok, Bp. 1853. nov. 20.
67. sz. 1358. lap.

Typothen a. 3. 1841

Dr. Hermann
Jahres.

Went
to the bank

to see
the

MJK

Aromatisiertes Babyerweichungspulver
Kontaminiertes Babylinierpulver
Zentrale keine abgibt an Baby

Hygiene Zentrale
später

Sag Rose: Aromatisiertes Babyerweichungspulver
Munster, 1969 Februar - 23 Sep.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and difficult to decipher but appears to contain a name and a date.

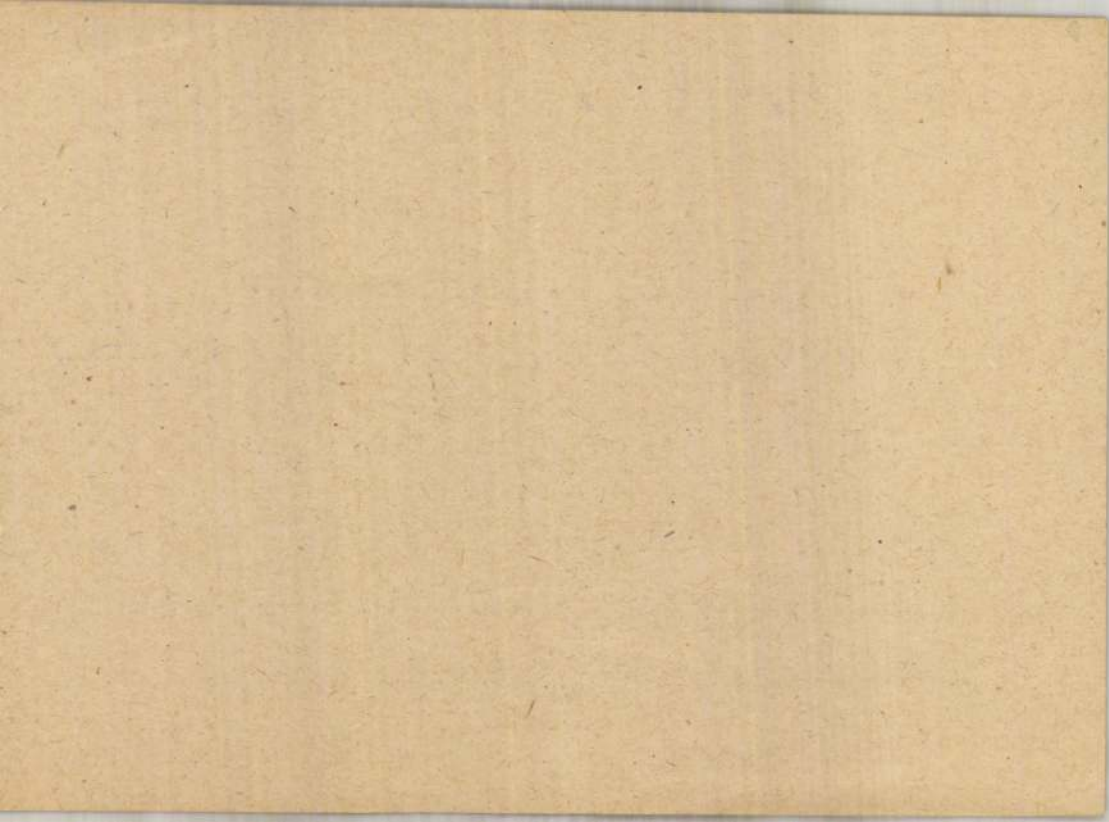

Typical Findings

6 complete lobotomies performed
from 60-1940 (May 1st, early)

Key Person: A. M. M. M. M.
M. M. M. M. M.

Reviewed by II. A. 33 Oct.

Tyroler

P.

Heute Montag 22

XXXV. Jahre (1912)

131. n.

淡
香
海
味
不
宜
食
之

Tyröler

(Tyrölerer vva)

2,
Apr. 1. Bornel 105. ant.

Jan. 30. m.

[Faint mirrored handwriting]

[Faint mirrored handwriting]

RUKEBAYAGD

DRAVASCAY

Stems

Grasses, 1947.

Tynda

Самое дорогое

Р.

забытые

всё

свое

и в том

числе

всё

Лука Магути 1800-50

496,498.1.

Самое дорогое

всё

забытые

свое

Casorati Felice

Fehászkodás

Almák

Csoport

Nők a dombon

Paradicsomok

Arckép

Alvó lányok

Kórház

Április

Cavalli Emanuele

Arckép

Csendélet

Asszonyok

Tyroler.

2.

LYKÄN OMZUOMANTIKA
214.0.

TRAPUVA

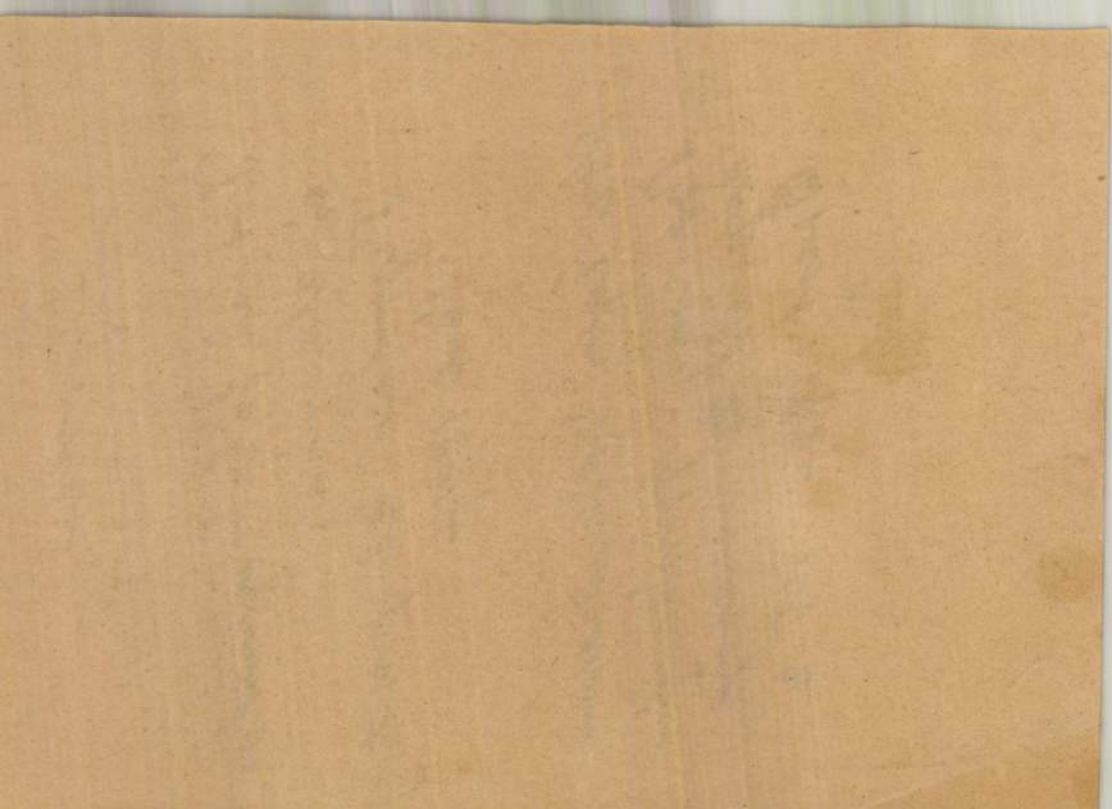
3

Tyrrodes

Tetrani' fo' h' e' r' e' g' n' a' d' a' s'
e' i' a' l' a' r' i' a' s'.

Tyrrodes komponata (?)
Pest 1847.

Ar. Egn. Rafinidulum
Barrocy - gryphene -
nyeneis! ~~to~~ vesetoye
Pest. 1937. 305. K.

Tyrroler

Land

Charles Smolgyai

116.8

NYOMTATVANY

Budapest

irmale

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègesi egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $1/2$ 6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR

az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

FABINYI TIHAMÉR

a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Tyroler

2.

Bartmayer's

18. 2

50

Handwritten vertical text, possibly a list or index, including characters like 一, 二, 三, 四, 五, 六, 七, 八, 九, 十.

Handwritten vertical text on the left side, possibly a title or section header.

Työsköler-
aikalukirje

Varstamyn
nyin utas

Varstamyn
kaikepo
Ruhingyi-

Varstamyn
is
kaikepo
Ruhingyi-

Varstamyn
kaikepo
Ruhingyi-

Varstamyn

Varstamyn
kaikepo
Ruhingyi-

Varstamyn
kaikepo
Ruhingyi-

Varstamyn
kaikepo
Ruhingyi-

Varstamyn
kaikepo
Ruhingyi-

Rothermere-utca 12. III. 2.

Budapest, V.

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

EUROPA

1.

Tyroselen

d.

Coatham's list

329. n.

September ho'

	Tartotak	Köretel
Ar	Pengo f.	Pengo f.
	15,000 -	300
		2000
		9200
5000 pr 96		
0		
pr 9680	3400	
2. 3.90	2340	
		8120
kesen	20.740,	11531.20
		090890

Tyroler

resin

l.

Philipp: Wag-venner
am - R. 77 - l

可與... 所... 年... 月... 日... 亥

可與... 所... 年... 月... 日... 亥

...

...

Tyroler

1.

Preischersgymnastik

24. 8 -

26. 1. Wien

66. 1.

82. 1 -

Nyarady E. Gyula, all. polg. isk. tanár

v. 61.

MDK

Tyroler

Hirtlapirodalbank a 19.sz.-ban. Vas. Ujs.
1866. 574 1.

1888

1888

1888

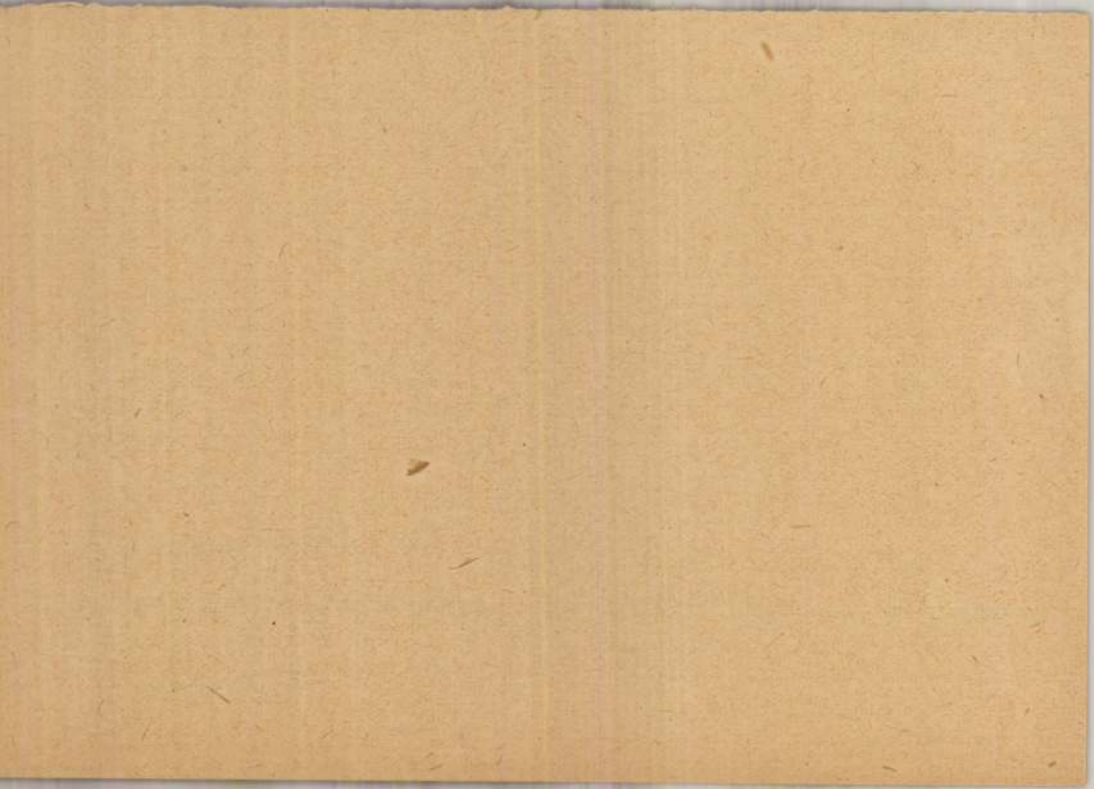
1888

M. D. K.

TYROLER

Paris ~~est~~ ~~le~~ ~~plus~~ ~~grand~~ ~~port~~ ~~de~~ ~~France~~ XIX. 09. i. total.
~~XIX. 09. 02~~

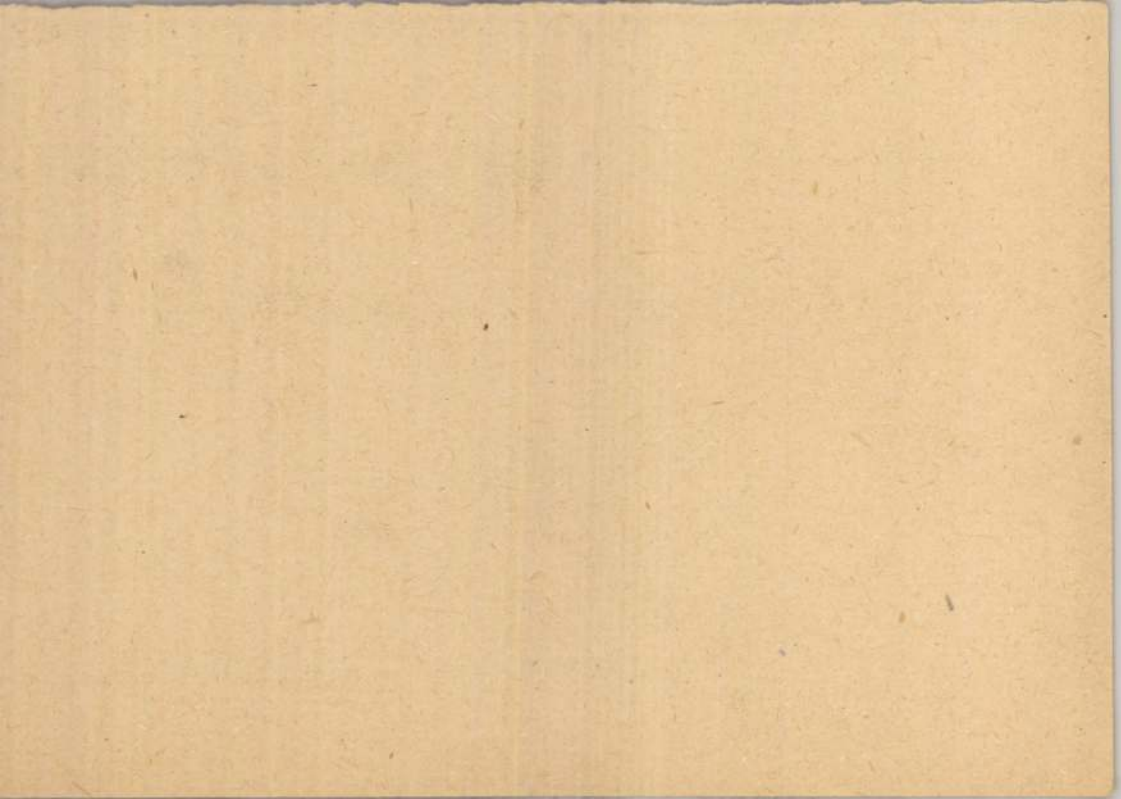
System. 233.

TYROLER
Wärmehöhle

K. D. K.

Dresdner P. Bode. Tais. 8. Mai. 16.

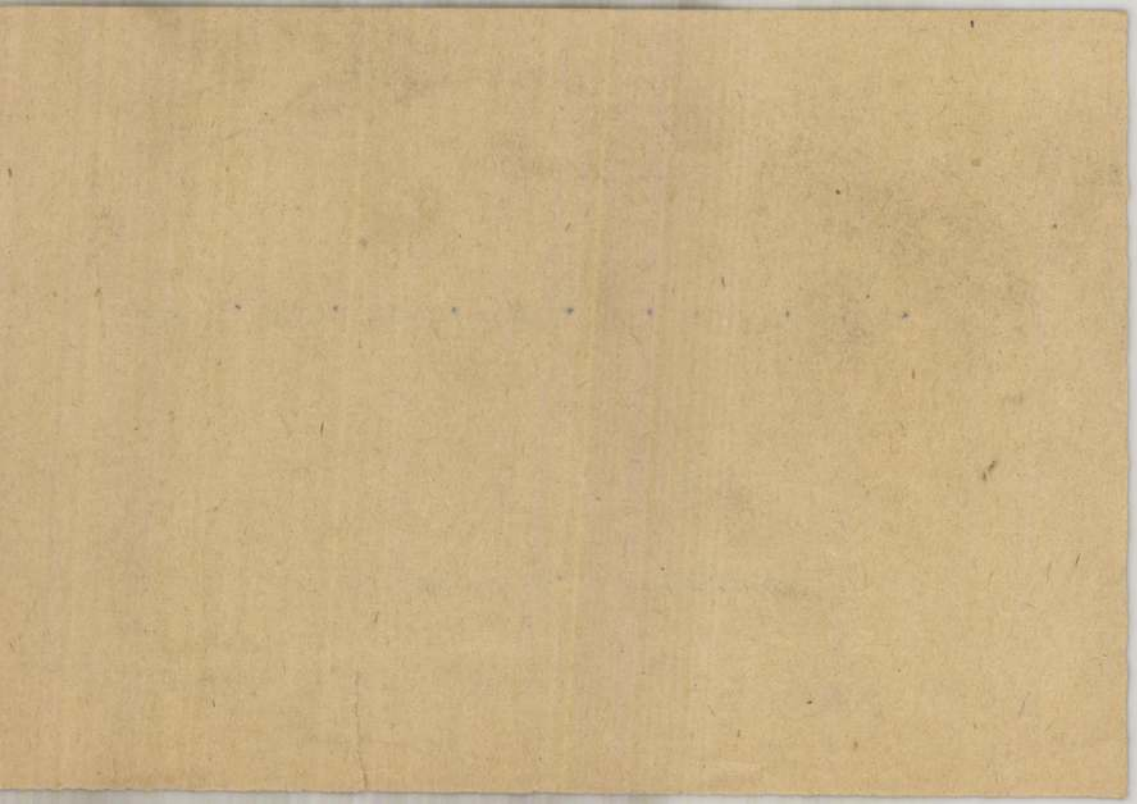

Szepm. Husz. Graf. Ost. 87. K1411. 1954.

Petőfi Sándor arcképe. acélmetszet

Tyroler Antal

MDK

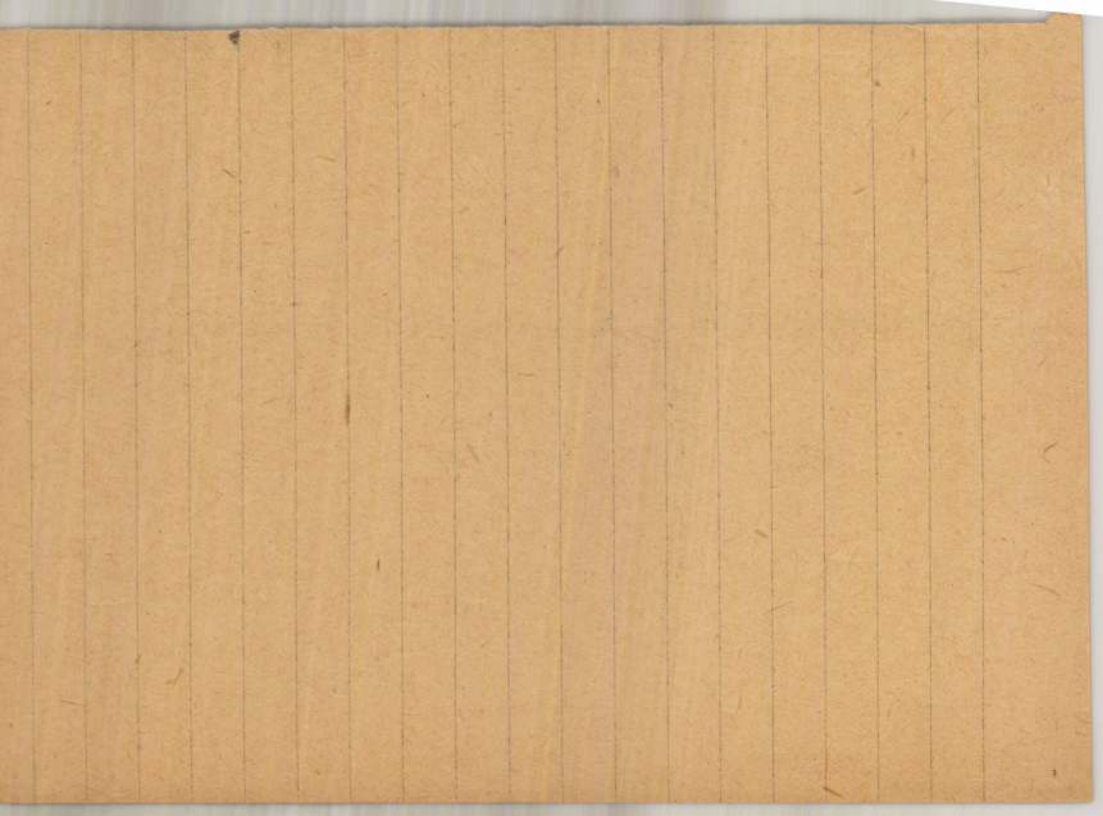

Zuboly: Magyar Képző-Iskolák. VI 1914. 7. sz. 130 l.

Tyroler

1914

Tyrtoles

Unio. Verrilli. Potis.
Tyrtoles. Pecten. etc.

Tyroler

Prüfen (Kortierung) als
sias. Leveitische Seckel
Kochbuchet Prinzip.
Voll. Tyroler Post.

40

Najamer Seel neillich
Seitliche Z. Morgen-
näthe ' 1848.

Thores

Stenige in klunge.

Var. Pönnings' & Camp. Pösk.

St. Thy Pösk 1853.

Dr. H. J. 1873.

100. 50. 100. 100. 100.

100. 100. 100. 100.

100.

Hymer

Almridge mit Karte.

M. oben P. 5. 8. Meeresst. a

Kriegsjahr - 1858

Fest 1858.

1872

Wm. H. ...
... ..
... ..
... ..

Wm. H. ...

Tyrtles ^{note} (855)

Beatrice Wisque

Can. on. 1891

Ken. - 1891

note

across - 4. 40

part per

Rickl-féle ház Debrecenben V. 221

Tyroler

Tab. 77. 107

Tyroler

acceleratio

1. Peter's level

Arise

Na No's Ernst pmp

Other notes on the same
116-P

indulok új alkotmányos küzdelembé, ezel
gítimizmus lánglelkű apostola: Griger Milk
királyság megváltó eszméjének. És fegyv
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát é
Ezért fordulok barátaimhoz, hiveiml
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkhoz.
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonómiáj
sok ezer embertársamon, joggal kérhetem
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.

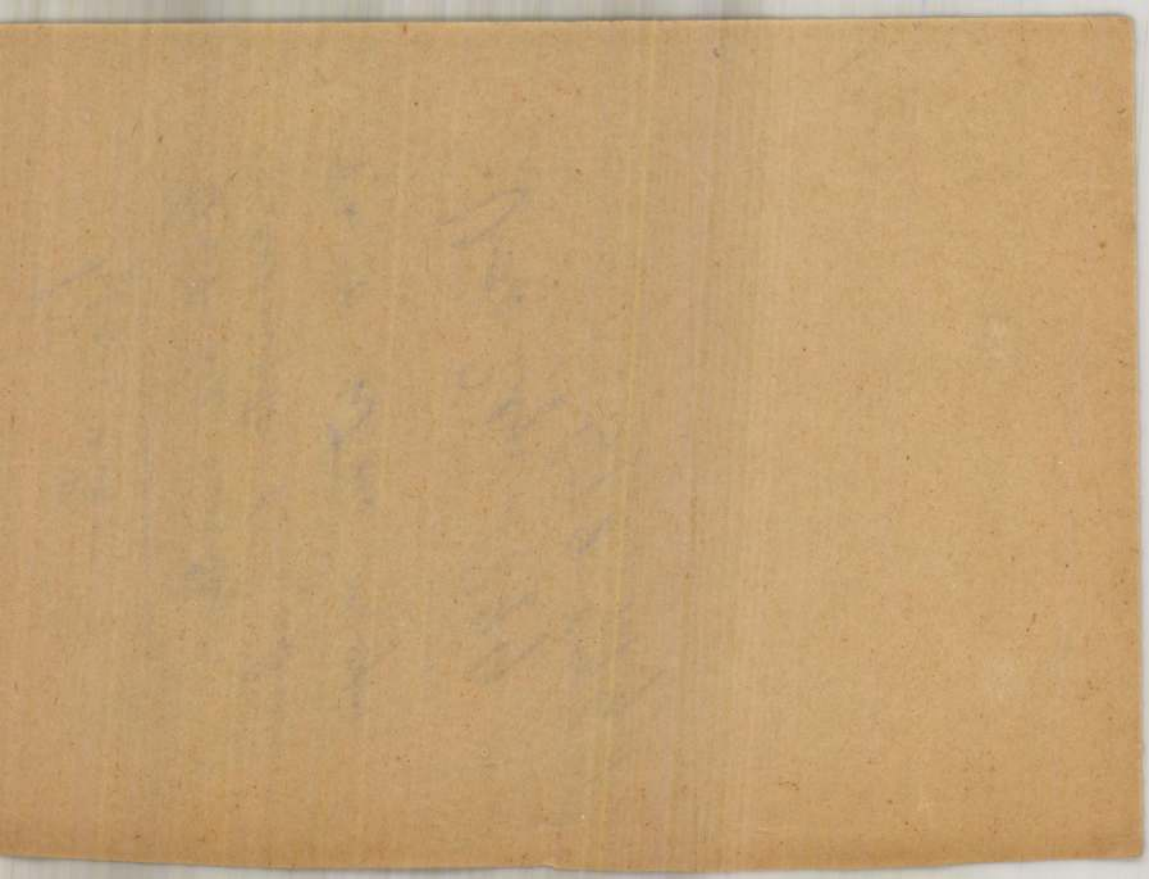
És kérek mindenkit, akit közös eszme
nek semmit, amíg igazolt embereim
Griger Milkós és az én nevem szer
Budapest, 1935 március havában, a

Tyroler

Deutsche arische
monarchische Bank
1846
Kapital 10000000

Verz. 2 1/2% - 1899
578, 579. P.

Työdet löpö, profim.
1831. anvæstet smitt Pore, but
a reinvæstet lauvtha, 1 antain
or Ninger. c. lap kopos moloi
Leseit, ~~anvæstet~~. 1848. Koonth pa
Kipaineviel loivæstet J. metropite.
Lauvthi ~~loivæstet~~ ^{metropite} Petti lauvthi
and Bege (Baratan vejin istain). ch
1860. ~~anvæstet~~ elojin Pektin halt veq.

Laid Reva Lex. 18 R.

Sp. L.

P. 1.

saub

v.

July, 1883
~~Wm. L. Garrison~~

VIII. 183.

Tyroler

requisiten

N: 2176.

N:

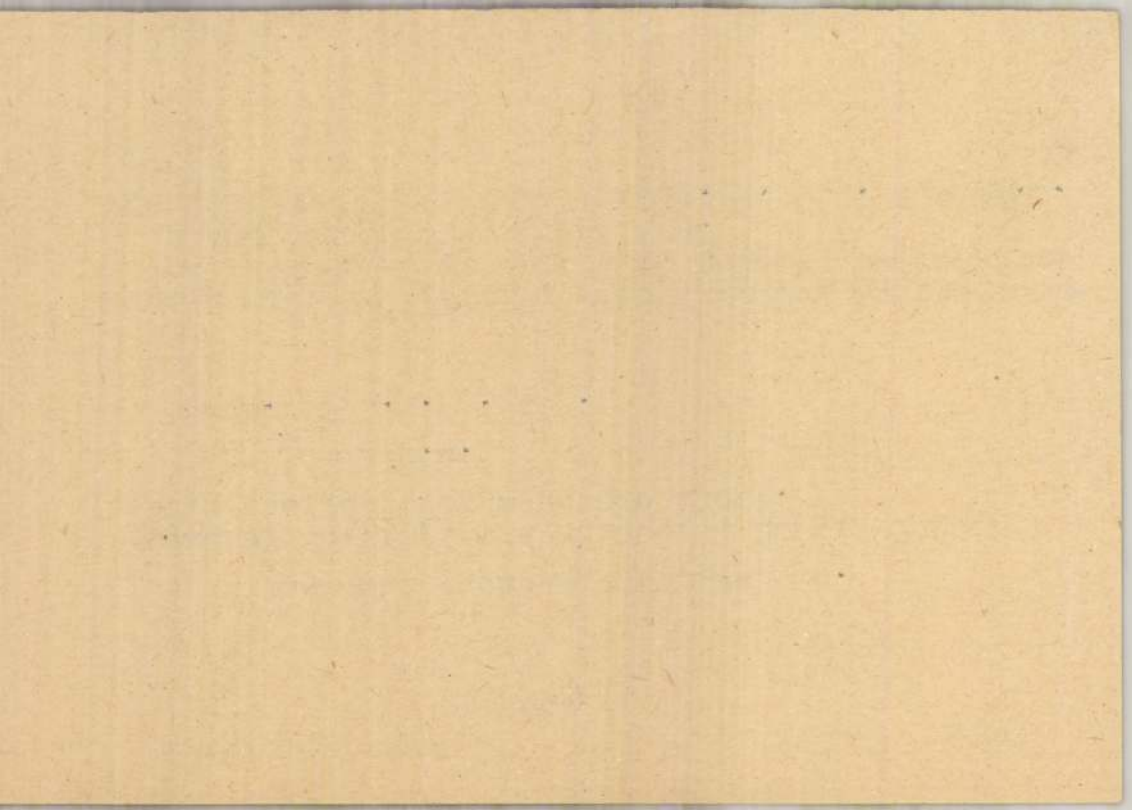
A kismartoni vadaskert tervrajza.

Jacoby tervrajzát a nürnbergi Martin Tyroff
metszette rézbe és sokszorosított.

130.o.

Repr. 131.o. 1. kép.

Valke Artstid: Jacoby Miklós németk nagykorosa-
gi szereplése és működése, különös tekintettel
a területi kasszák építésére.
Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960. 129-144. l.

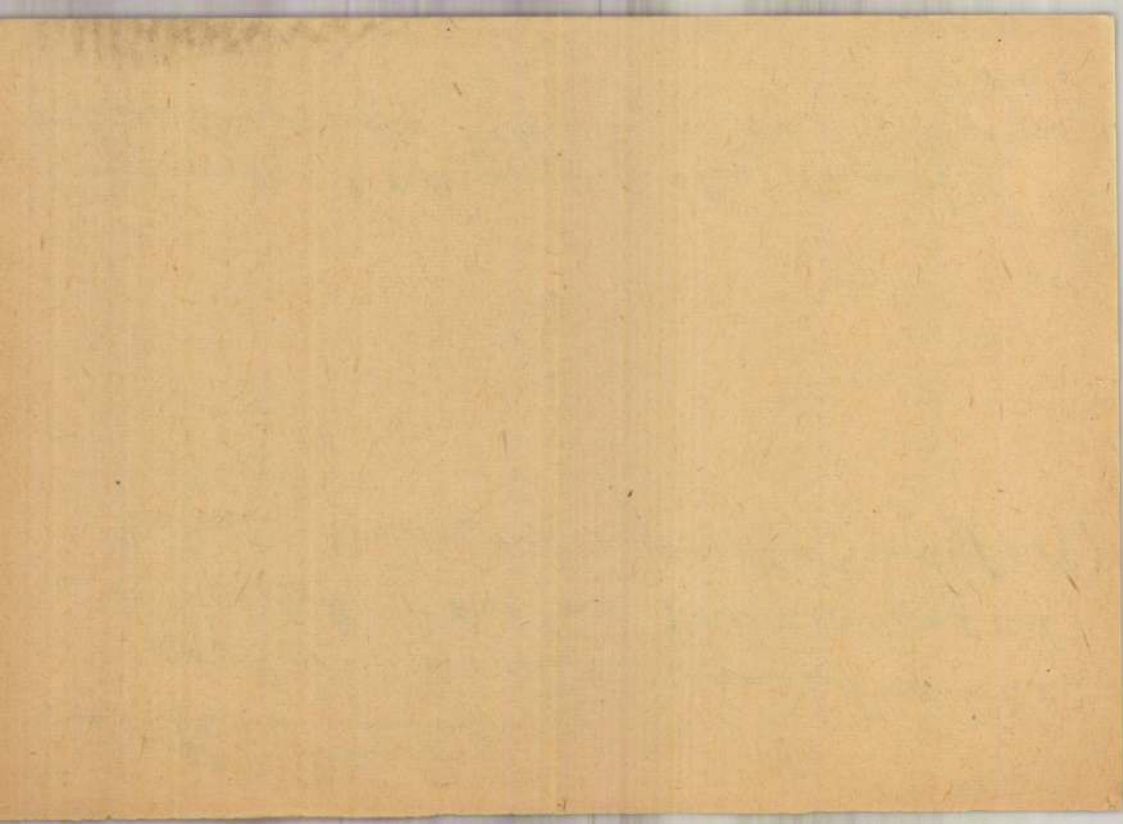

Tychoff, Martin

perpetrator of the
a latest Russian
beim Wundt, purp. 2 (1749)

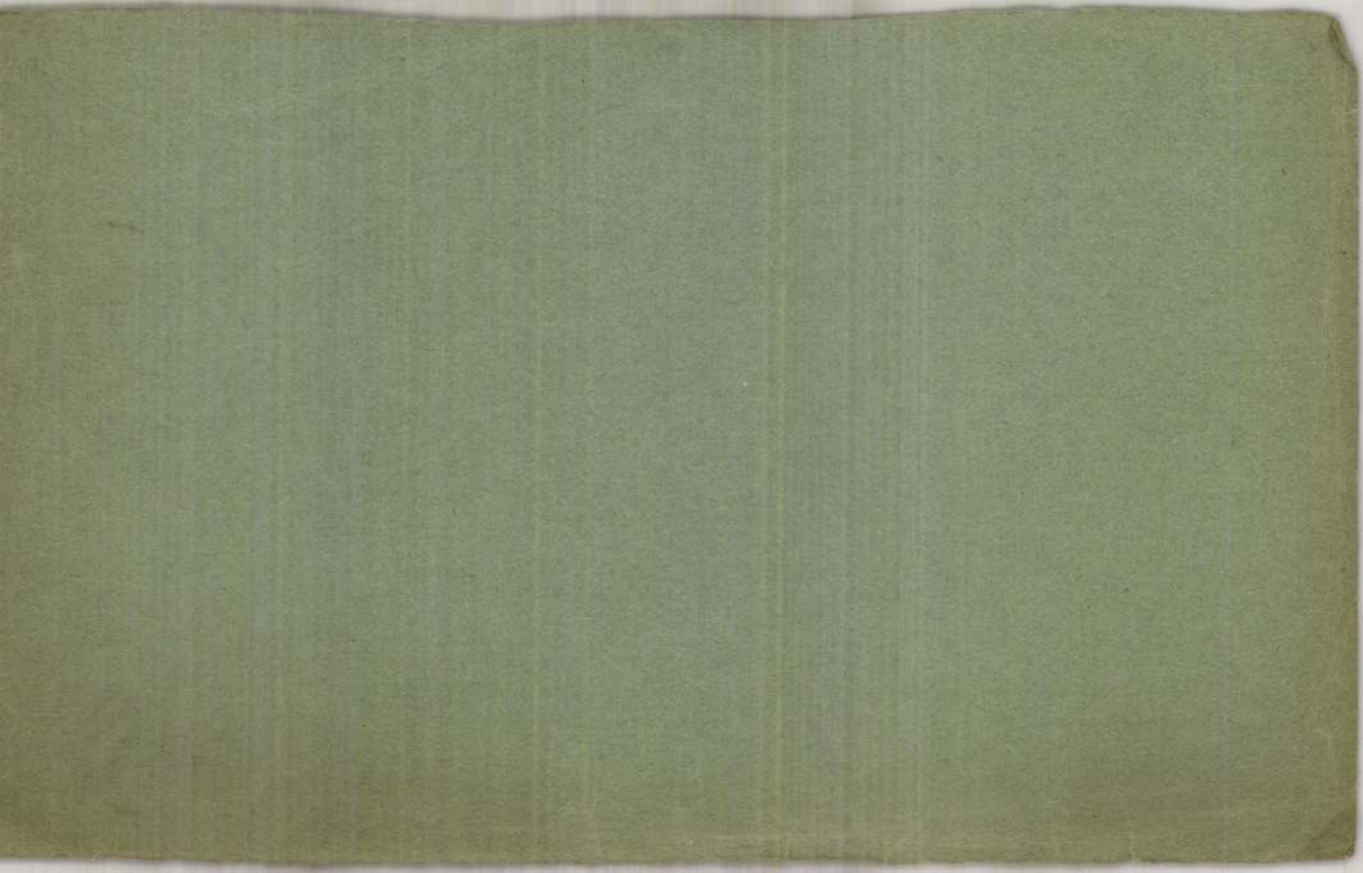
MBK

P. 121, A. Photographing the dead.
Atta Holmische Archivum 11/15m. 1916 1-22.
170.

Tyroler

N. 1497

Tyroler

Freiburger Bank

Öhnen erkandt a

magparrang,

hoingsmyndatar,

Reichsmühlstift.

Apr 1900

Tyroler men n

omletti ~~120511~~

~~2011~~ 25

de a

~~1111~~

bankförsynsmola

kontoret verdet

omletti.

Kisgarau. h. n. 01. 315.

2
Groff, Martini

pears⁴

2
Coal - Frey 634 - Kinnell,

XXTV. h

286. p

Énytár

A mű neve

Leánykönyv

A mappa jelzése

Megjegyzések

A magyarországi művészet története
Bpest, 1961. II. kiadás.

1. 216.1.

MDK

Tyrnstain Mihály miniátor 15.sz.

Zsigmond személyéhez kapcsoló egyik kodex írója.

A magyarországi művészet története I. 216.1.
Bpest, 1961. II kiadás.

Typical - 1911

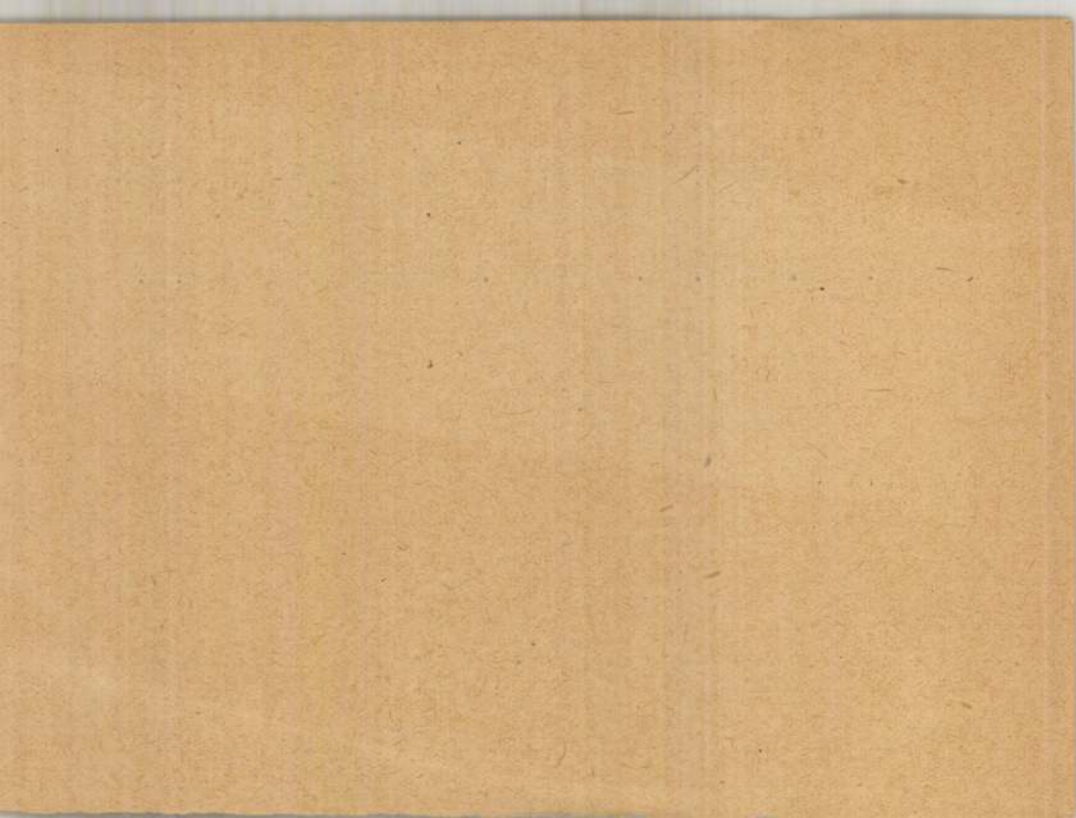
Annual Report of the Board of Directors

Tyrnstain Mihály
miniátor

MDK

Munkái: "De Feudis" és "Colo dei seu
liber de peste" kodexek.

Magy.Műv.Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 202.o.

2
Jagmaria, Michael de

Minister

Arnos Weppondat.

Wickilgat -

f.

Magyar Könyvtár

1927. 12. 13. f.

1905. január 13.

A Cassa-oderbergi vasút igazgatóságának; Mihali & József min. bizt.
újjár 1905. évi a Cassa-odornai, Cassa-ordói és környék bányái vonalakra
szabadjegy kiállítására kérem (1884/1904.)

Tyrnawia Magnum
best Michael de
Michael de Tyrnawia
Wingstede, Kanoniker
1381-1403

L.
Hoffmann Persony
48. 7.

Hoffmann Südost 7

2
Gymnadeni, Michaelis

—
ole

Arrens Nassauwacht!

Bruders miniatoren!

Laid
2

Magyar Könyvtár

1927. 12. 13. P.

FERENC JÓZSEF TUDOMÁNYEGYETEM
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI INTÉZET
KOLOZSVÁR, FARKAS-U. 1.

~~Előzetes~~
Előzetes

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula Urnak
a M.O.B. főtitkára

B U D A P E S T .

XI. Lágymányosi utca 16.

Tyroler Löwe

erod

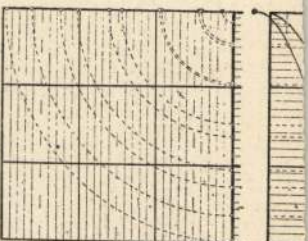
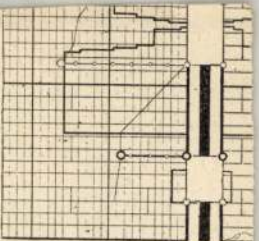
Várkonyi Vándor

Petőfi arca.

Pécs c. n. 10. 11. p.

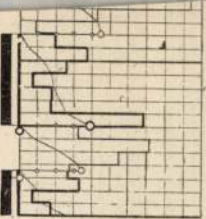
15. 16. p. - 17. l. 18. p.

képpel.

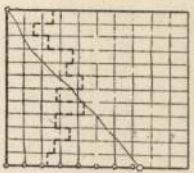

33. ábra.

16 1897 Zala-eggersz. esőmaggasság
11 évi középértéke.

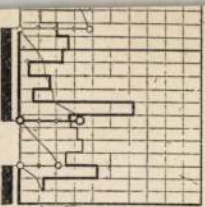

5 106% 133%

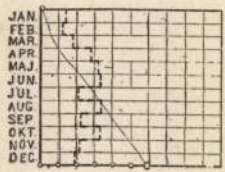

43. ábra.

B-fürdői esőmaggasság
11 évi középértéke.

109% 106%

Jyveler Löief

med
2

Tonellipentbud

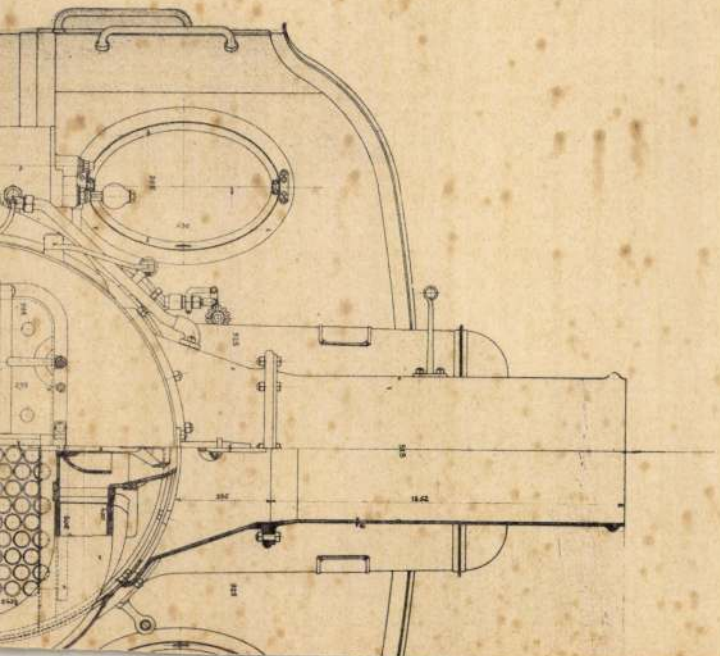
95. l.

109. l.

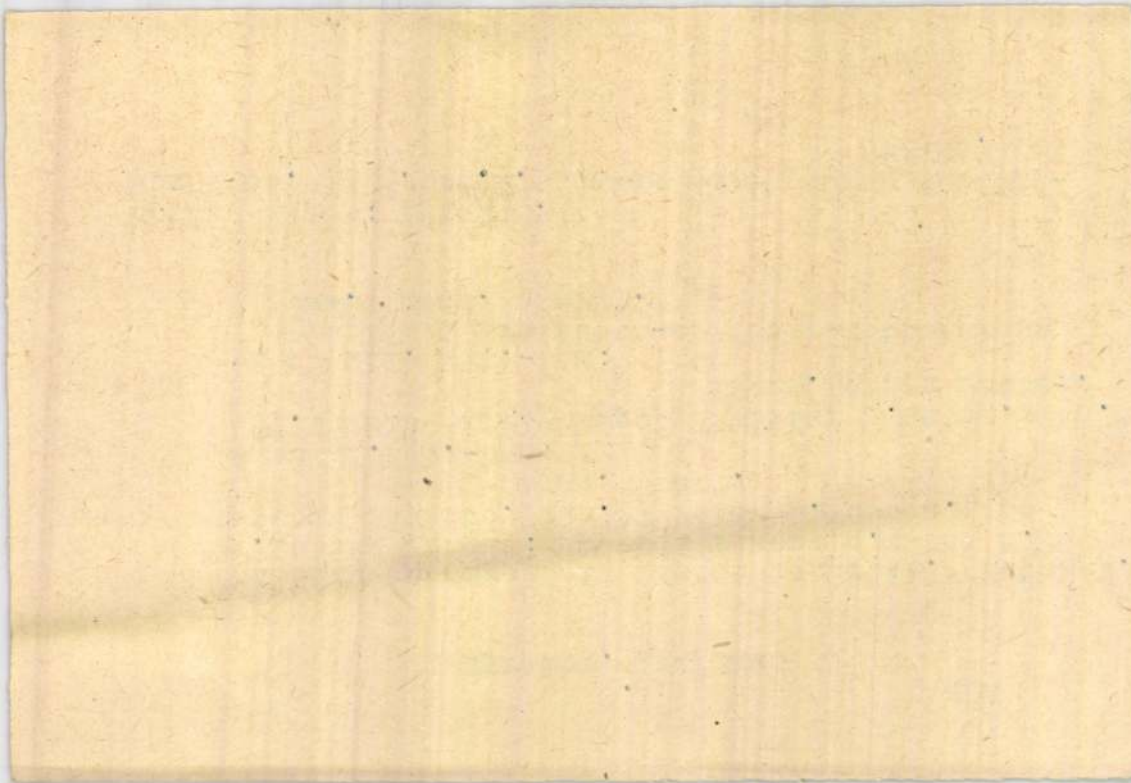
Kejserl

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZEK EGYLETÉNEK

MAGYAR KIRALYI ÁLLAMVASÚTAK GÉPGRÁFIA BUDAPESTEN.

"Albert és Erzsébet fátal korukban." Metszet.
 gr. Teleký József: Hungaradak kora c. munka X. kö-
 tetében látható. Jelz. "Tyroler m. Pesten." és
 Nyom. Brey".

A mű XI. köt.-ben:
 "V. László király" képét "Tyroler S. metsz. 1855."
 "Nyom. Lorber Pesten."

A mű XII. köt.-ben:
 "Szilásvi Erzsébet"-e "Metszetett Axmann
 József igazg. alatt"

Kemény Lajos: Tyroler.
 Művész. 1915. 94. l. Adatok művészetünk történe-
 téhez.

TYROLER, József rézmetsző

/1822-1860-as évek/

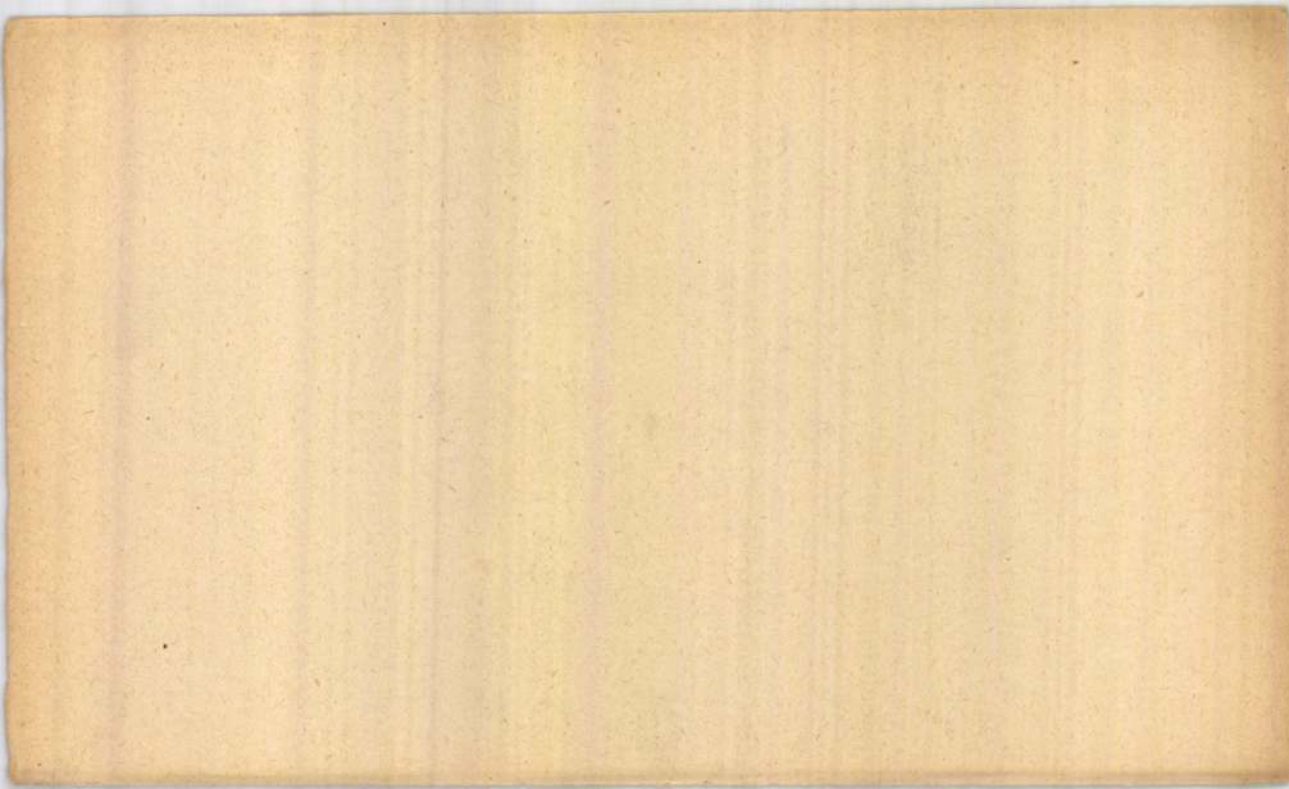
A bankjegynyomda alkalmasoztja, rézbe metszette a
Kossuth bankkát.

Hem, Guyon tábornok képmása.

Görgey Artur arcképe /Rézmetszet/ 1849. repr.

Gennérné Wilhelm Gizella: Magyarorszag történetének
képekonyve 896-1849. Bp. 1962. 312. l.

M. D. K.

Tyroler Jörner

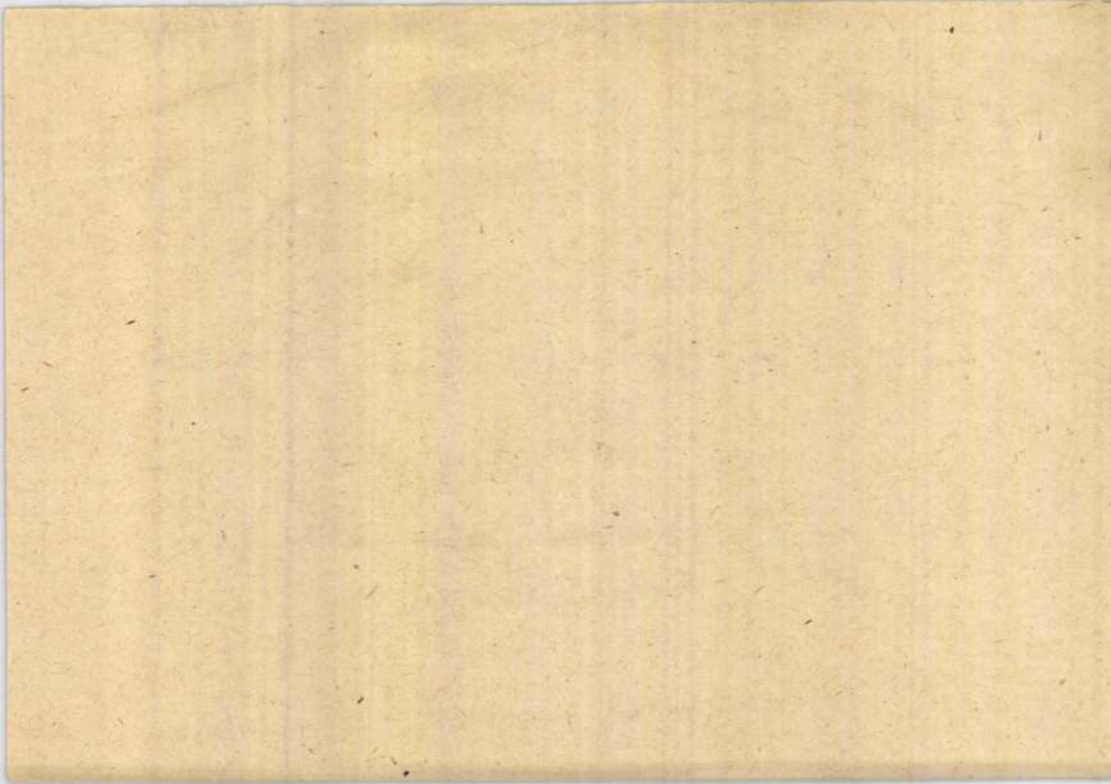
Neu

Land

W

Wurzach

486. 184 L.

Tyroler Jönkf, sézmetés

A málvásnyáron pénzét
a Komuth - bankot kénitette.

Pakots György: Baranqolás a ségi
Behúvóban

3.

Printer's

SI 1

MDK

Tyroler J.

M.T.Akad. Széch. Muzsoma. 1902. máj. 1.

21 1.

MDK

Tyrder József

Kossuth emlékkiáll. Nemz.Muz. kiáll.II. Bp. 1924.

24 1.

T. 5531.

n van Fehértemplom, a mely előtt
era partja közelében több csolna-
ol kétkereses talyiga halad, há-
rakozik a podgyász mellett. Fel-

N im BANATE

anst. d. ~~1844~~ Bibliogr. ~~4~~ Instit

Verleger.

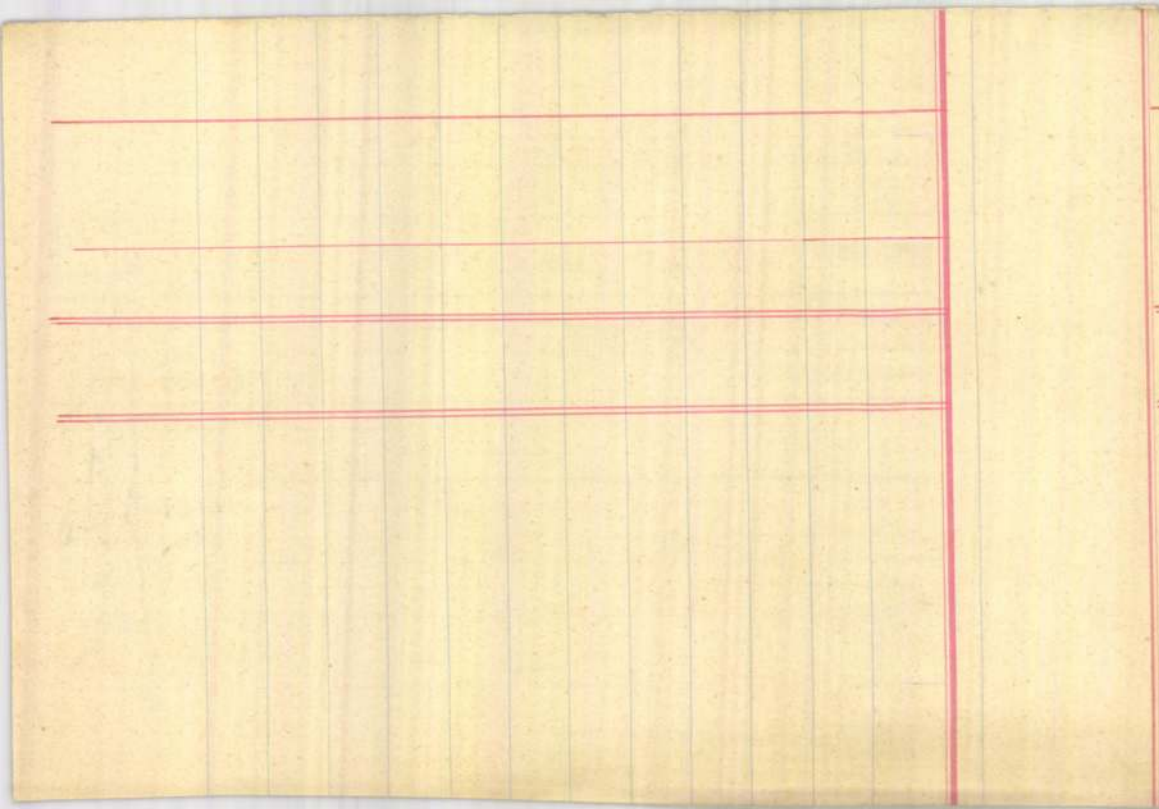
: 18.7 cm.

Tyroler Jancs
építész

Chil. Pehescraba 1898

oklevelet nyert 1924

Aczarys műegyetem 21 l.

Transfer Book

Mineral 1910 96

- 1915, 94

Zong
Abel
Bel
Fel
Gro
Ese

mer

U.
S.
Le

11572,

orán játszva van ábrázolva, mi
koszorús bőségszarura lép, a mely-
lőn szárnyas alak lebeg pénzes
disszített karosszéke mögött pedig
öb könyv és írat fekszik, A könyv-
írásai: List Politisch Oecon Handel
sses CLAVIER CONCERT von Franz Liszt
alól jobbra: Tyroler sc, és balra:

etei 15.6:22, 4 cm,

328-912

b-912-1

lt, 9409,

Liszt Ferencz,

Gúnylapon és zong-
közben jobb lábával babér-
ból pénzek ömlenek ki, Ba-
zacskóval, rózsafüzérrrel
egy földön ~~szex~~ férfi, t-
vek, illetőleg iratok fel-
~~3c~~; List Eisenb ~~3c~~ és Gro-
I-t Theil, 2-t Th, Jelzése
Verlag des, Ungar 1847,

Leleírás

Aczélmetszet, mér

Sz, n,
103-
Át, le

Juonp
Ggi. Bassan

J. mester n. Bassanofan 1570

~~Jkus has
Jobbd all Jokus,
Jokis is elan e e
lony bigon epye
Jus jobd kecvél
"Máirha! Máirha!
Jokis an aptai
a túrnel mit lét
lanki is félé a
togyas és bognar,
Hók III a Kapu.
a w félé = Kúf.~~

Váiron,
A Nem

522
~~Könlöm is kúrya á macka ^{arai} ~~torrad~~ ~~amissable~~ ~~on~~
nem mense ~~tóas~~ ~~egy~~ ~~fiatal~~ ~~ember~~ kalaf ~~ho~~ a ~~to~~
sárbaa, mig balvóe
Kisrítta scányasor~~

Pyralis Foveol

laia

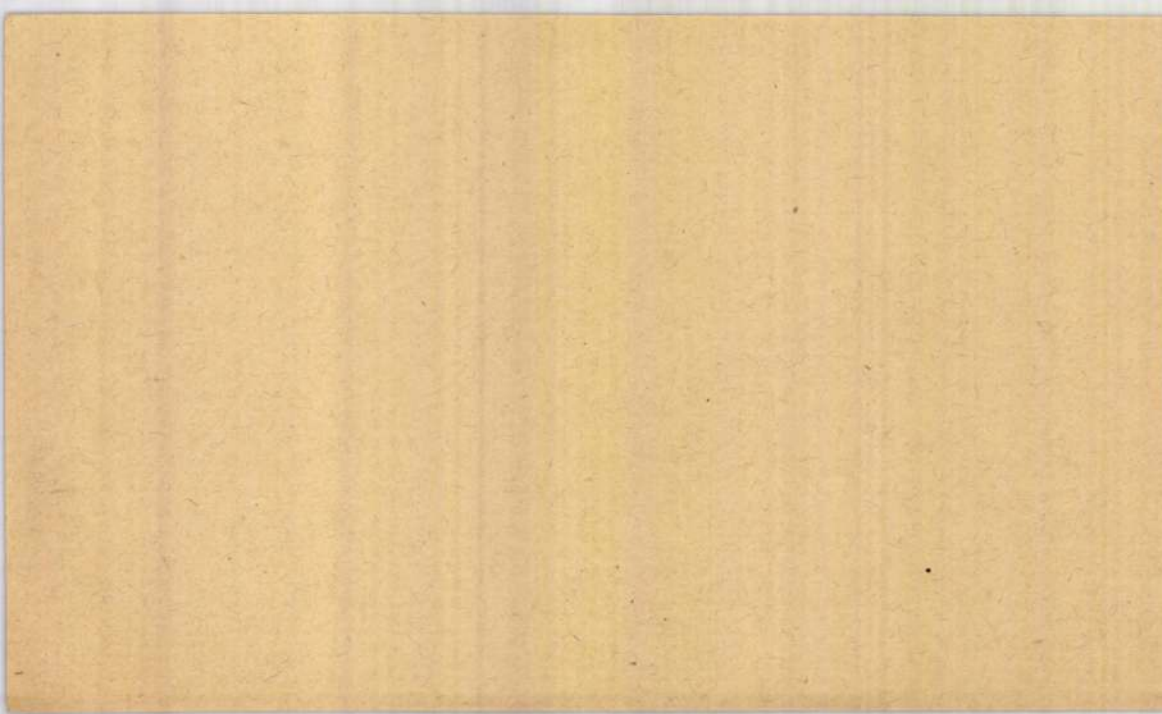
~
Tanager's Nests:

N Ross with - banked

Near.

Spent, e.m.

115, 284, 295, P.

Tyroler Jäger
auskunft"

des Thrupar 1845. jun. 4.
Verkehrten" messigpar's

Kalman

Handwritten notes on the left margin, possibly including a date or reference number.

Main body of handwritten text, appearing to be a list or account of items, written in a cursive script.

~~Handwritten scribble~~

~~Handwritten scribble~~
228
~~Handwritten scribble~~

~~Handwritten scribble~~

Tyroler Brief

4. class' major August -
Ten peles' ministerium,
1848 mai. 15. Reimager.
Fent' mesyette, Webe Hon.
ml' rya' stan, -

Wassers glanz
mit Wasser

~~Handwritten scribble~~

Ha eljönél velem, én oda vinnelek
A mennyei karba, a szent szüzek közi,
Hogy betelneék veled azok kögyves tenői;
A mennyei hócsot adnám a kezébe;
Első kakasszökor jönnék nézésödre,
Másod kakasszökor téged megkérnélek,
Harmad kakasszökor Égöd elvinnélek.

Az anyához fordul Julia szép leány,
Szóval mongya neki: anyám, édes anyám!
Én is csak bímönék búzavirág szödni,
Búzavirág szödni, koszorúba götni,
Koszorúba kötni, magamat mulatni;

Fyrrer Lovet

noim -

f.

Farmhøiingsk. Op.

Mulhyat.

II. 197. f.

~~ipítók és vállalkozók
városépítései és a
beruhatók által vala-
mint határozott köze-
gységek,~~

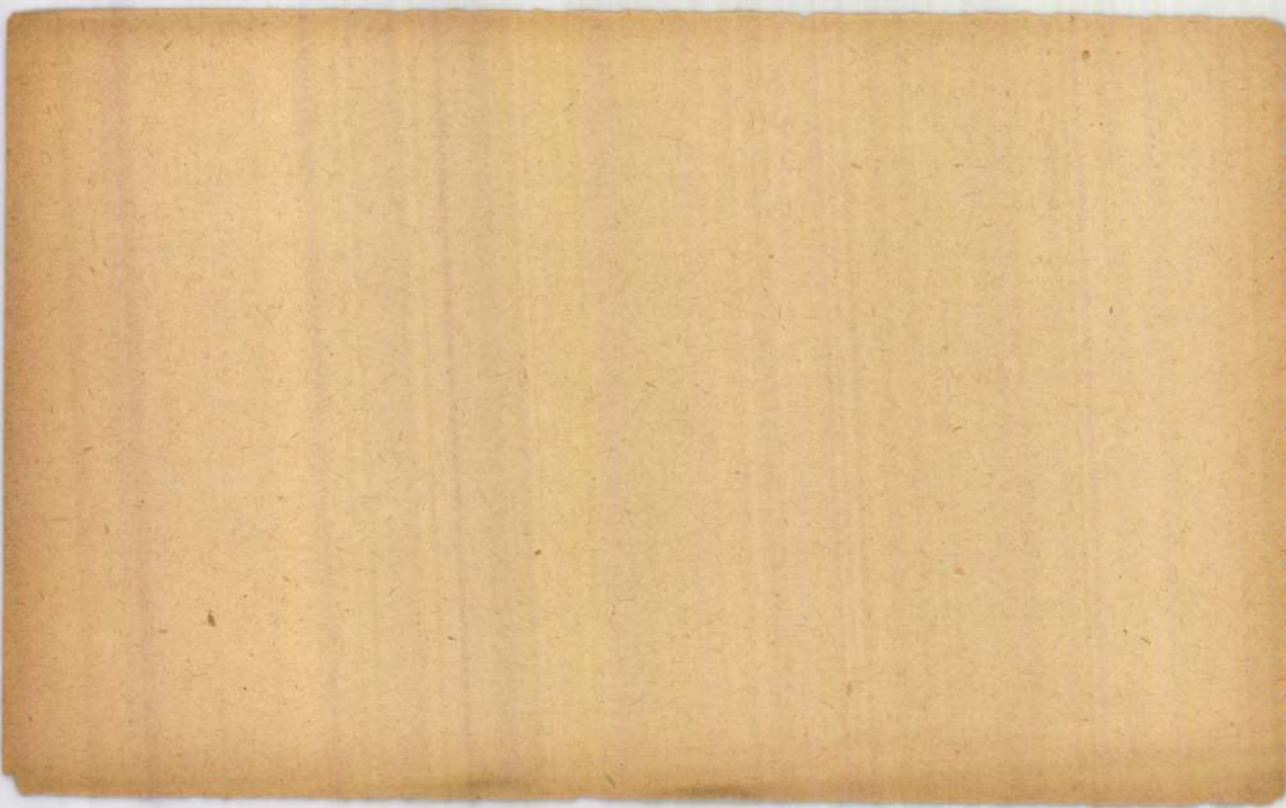
Templomok és állomások,
középületek és villák,
repülőgépek és óceán-
járó hajók, amcsarnt-

Tyrroles Joræf

sað og karikatúrarn
audein; egnelshen þre-
humbæk og saopurke-
aðhol emeli. hi dritet.

Geat drit I.

179. l.

Tyroler

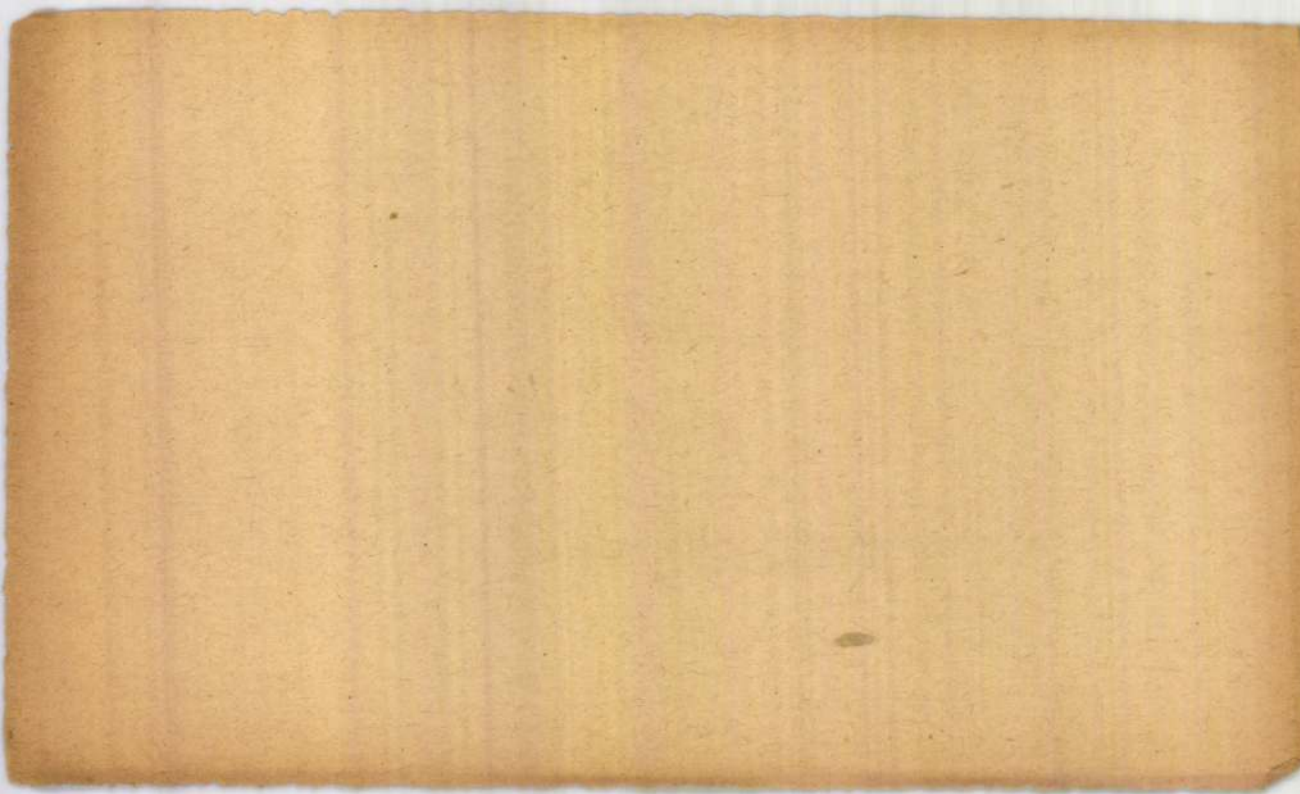
Of Khunoy, Morise
(Calaïria), Drueten

page " ~~60~~

Tyroler meto? acc.
Pester

N. 80

Tyroler in Ost

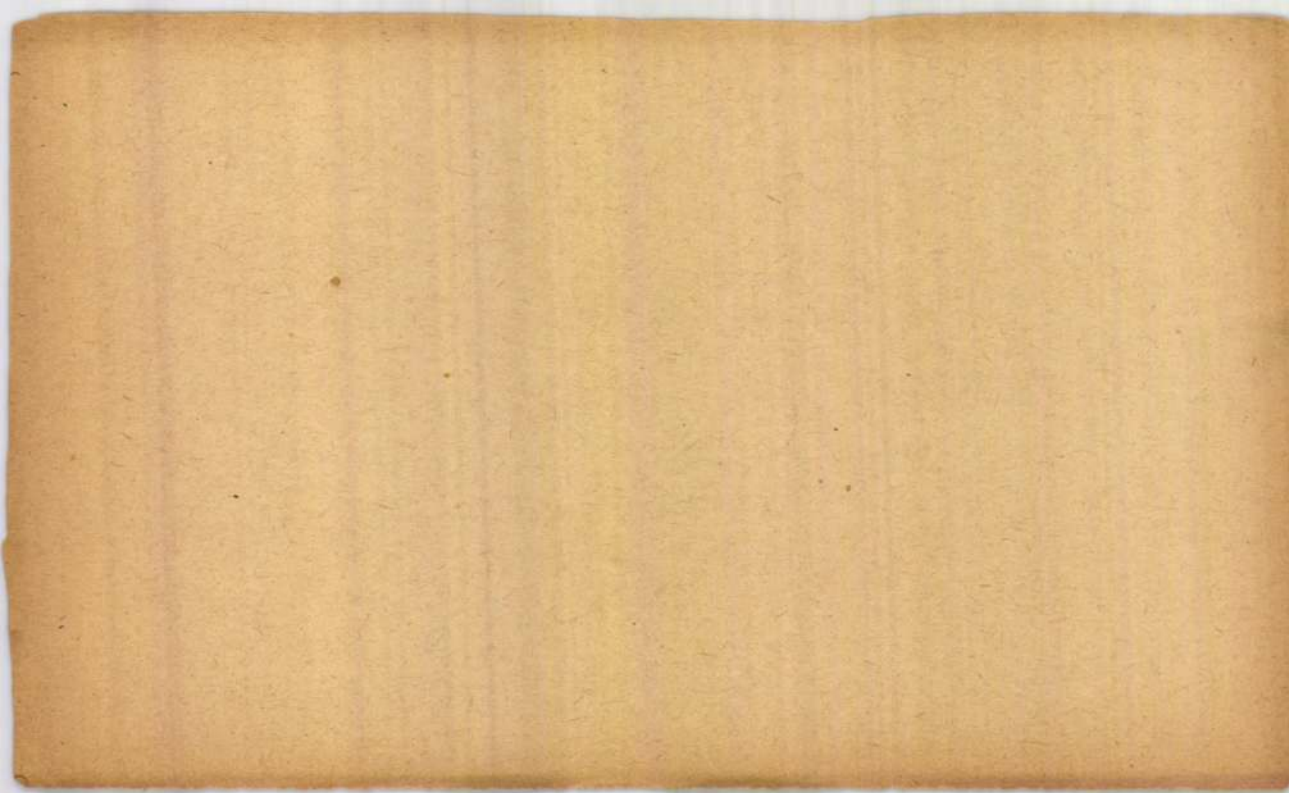

Dem (Touff)

areel jokus

Chiere

gent. 1820

Trerher

Wrisette an Winger
e. Frank west
day as the best
a 400 s. in the
over the. 4000

TYROLER József, réz és acélmetszo. 1827 körül. Arvamegyéből került Pestre az 1830-as években. Itt tanulta a réz- és acélmetszést s aztán főleg az Ungar e. lap képes mellékleteit (divatképek, jelenetek, satirikus ábrázolások, stb.) metszette. Önálló műlapokat is adott ki, melyek közül ki-válók Az első magyar függelen fele-lős miniszterium 1848 márc. 15. e. réz-metszete (Weber Henrik rajza után). Kossuth Lajos papírpénzöknek leme-zeit 1848, mint az állami bankjegy-nyomda alkalmazottja, T. készítette, amiért a szabadságharc leverése után néhány hónapig az Újvilágban ra-boskodott. Metszetei közül legnépse-rőbb volt Petőfi Sándor arcképe. Ba-rahás rajza után. Az 1860-~~as~~ években halt meg Pesten. †

8.9.V. 5531

1850-~~es~~
Erdősi

ménytár

A mű neve	A mappa jelzése	Megjegyzések
<i>Kelemen Lajos</i>		

Taylor's Lays⁴

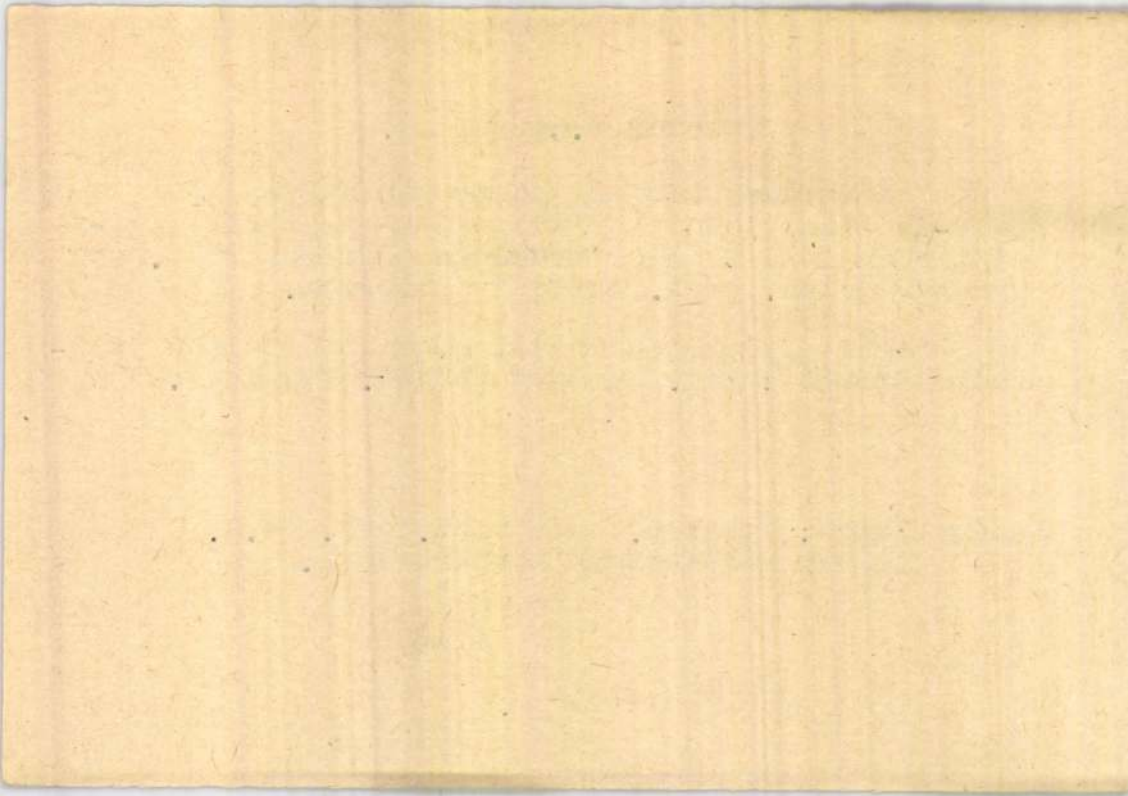
Reguly Antal arc-
kepe Barabás acél-
Miklós utam, acél-
mestert.

Arie, Csamok

(1925 Feb) 27. cücke

419. 2.

Tyroler S., grafikus.

A Szalkay Gergely és Németh János által az ~~184~~
1847-ik évre kiadott s Budapesten megjelent Ipar-
címterben Luka Sándor arcképén "Barabás rajz. és
Tyroler metsz. acél. Pesten" aláírások.

Az eredeti papirkötésű fedélnek rokokóstilben tar-
tott keretét : "Raj. Glembay" és "Met. Tyróler".

Kemény Lajos: Tyroler. Művészet. 1915. 94. l.
Adatok művészetünk történetéhez.

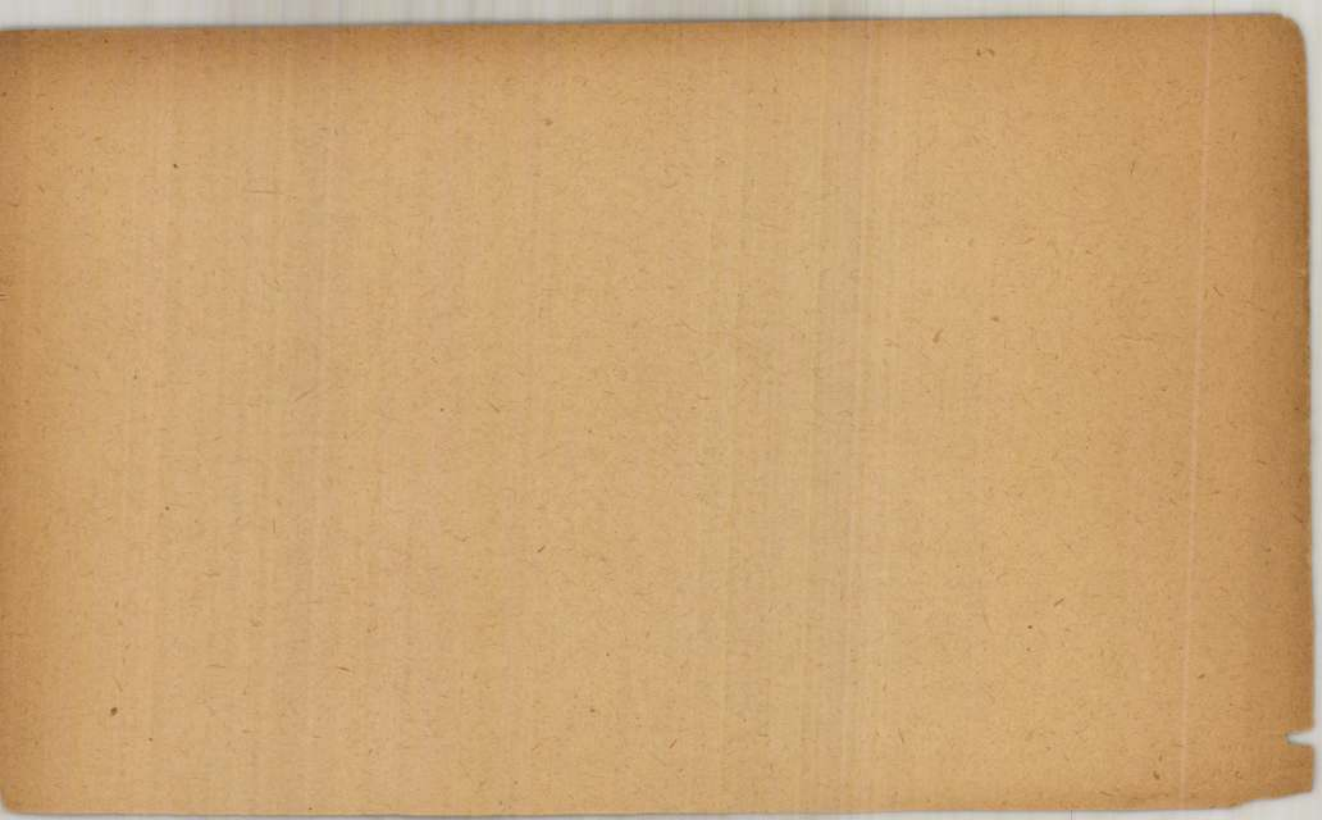
Tyroler Lorist

acrelentoo.

Nador emlich.

Aridn. N_g folio.

Weber H. rapra utani
acrilke n. Tyroler.

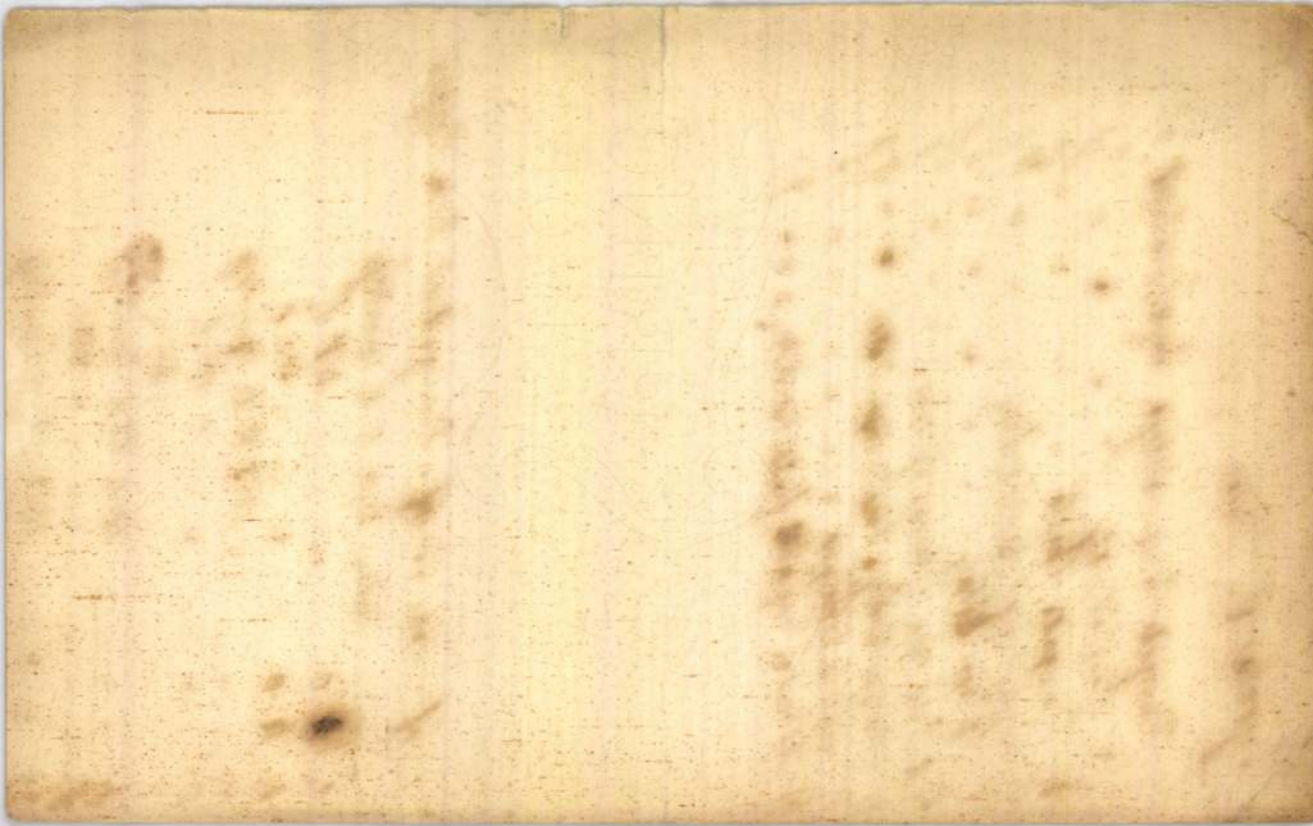

Lyons

1809

1

Part I. 508.

Lyroler V. Pösten.

- 1) *Jumadi Jamus mull'ige.* Angelanotyet. 1)
- 2) *V. Ruzgl'ikunaly.* " " " "
- 3) *Langals' d'ig'igle.* " " " "
- 4) *Makop's k'ig'ly* fur talad'sh Konkhas " " " "
- 5) *Ak' h'ig'ly. Ak' h'aly.* " " " "
- 6) *Il' P'uo papa* (Ikonas s'yler'us.) " " " "
- 7) *Mak'gas k'unaly* a bucl' ad'om' m'isten. " " " "
- 8) *Reb'et'ia k'aly'g'ny.* " " " "
- 9) *Albed'e, Es'p'et'at' f'iant's* Konkhas a a. v. 9)

1) *G'of' S'elaki. Voz's'ok.* H'ung'ar's'k' K'om' H'og'yan-

oz's'yon. Pösten. 1852. II. K. Op'ink'ep.

2) *N. O.* " " " 257. l.

3) *N. O.* " " " 508. l.

4) " " " 1853. III. K. Op'ink'ep.

5) " " " 192. l.

6) " " " 320. "

7) " " " 1854. IV. K. Op'ink'ep.

8) " " " 480. l.

9) " " " 1853. I. " Op'ink'ep.

1851-1852
1853-1854
1855-1856
1857-1858
1859-1860
1861-1862
1863-1864
1865-1866
1867-1868
1869-1870
1871-1872
1873-1874
1875-1876
1877-1878
1879-1880
1881-1882
1883-1884
1885-1886
1887-1888
1889-1890
1891-1892
1893-1894
1895-1896
1897-1898
1899-1900

Tyroser Jörref

1822 - 1854

Agidts L.

915.8.

Tyroler

Moisars (hadig minis-
ter) Polz. : Tyrdles Posten,
Börsmetod, 4r.

Tyroler Gioeck

rod

2

Kapmissioneler

34. 2.

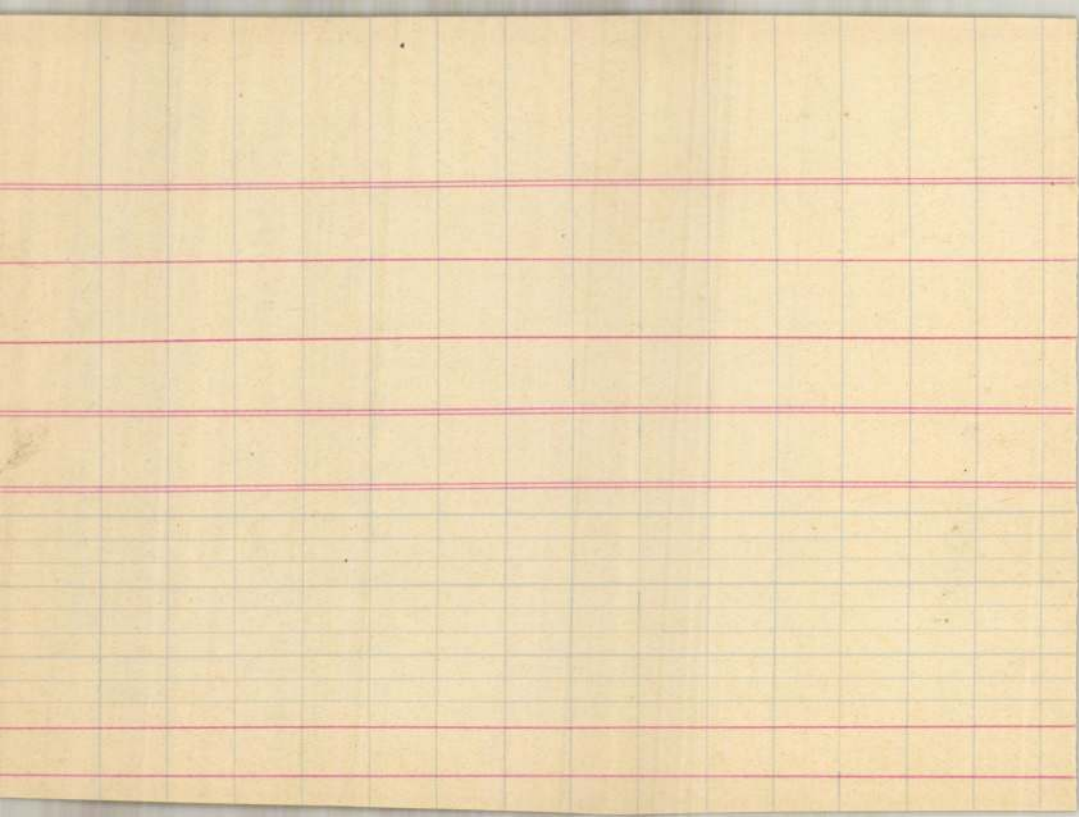
Cinnamomum auriculatum
Korhombelweide, Laos

Tyrroler Zwiig

Abtheilung?

1. Ferrenschicht SM Petrovskien

9. 1. (30. 5. n.), 27. 1.

6.

Tyroler Bönd

1820 - 1860/4

Nayer hochburgl

109. P. 110. L.

FELSŐMAGYARORSZÁGI RAKÓCZI-MUZÉUM

KASSA
TELEFON 24-37.

Nagyságos

Dr Szentiványi Gyula titkár úrnak

B u d a p e s t . X .

Högyes Endre-utca 10

Müemlékek Országos Bizottsága

Tyrannus bicinctus

Merim -

and

2

Ernallio's Petrel

aroleptis Ernallio - Alu

Seamus D. 1911 - 1921

21 L.

Petrel's Canada Tyrannus

1911 Rogers

1910 32 P.

A
SZÉKES

DR. DERO

Tyroler Zooge

1.

hykacembelberg

228. P.

Éveszármós pénztárkönyv.

1931. é.

Irányító

1. Befektetett üzleti tőke

1. 5. Hátralék fizettem

2. 9. Vásároltam berendezést

3. 14. Vettem k. p. - ért 1000 g porosz szén
és 1000 g aprított tűzifát 3200 pr. g.

4. 20. Eladtam készpenzért 500 g porosz s

5. 26. Eladtam készpenzért 600 g. tűzifát

6. 30. Költségek a hó folyamán

Tyroler Land

d,

Carthagen's Zeit
182. P.

$$\begin{array}{r}
 314 \times 70 \\
 21980 \times 92 \\
 \hline
 43960 \\
 197820 \\
 \hline
 2022160
 \end{array}$$

Budapest, 1930, aprilis 2 - om

Hari feladat

$$\begin{aligned}
 F_k &= 2ot = 803.84 \text{ cm}^2 \\
 &= 1 \square t = 205.66 \text{ " } \\
 &= \frac{2009.50 \text{ cm}^2}{2}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 Kbt. &= at \times m = 9646.08 \text{ cm}^3 \\
 &h.
 \end{aligned}$$

$$2ot = \pi \times \pi \times \pi \times 2 = 16 \times 16 \times 3.14 =$$

$$\begin{array}{r}
 803.84 \times 12 \\
 160768 \\
 \hline
 9646.08 \text{ cm}^3
 \end{array}
 \quad
 \text{ok} - \pi \times \pi \times \pi \times m = 2 \times 16 \times 3.14 \times 12$$

Frédéric Volp
actuel

Petofi János ^{német} 1847. nov.
24-án Pesten levelet írt a-
hoz, kiirnió aednyetpeten
ardelyi ügyében. ^{Frédéric Volp}
Bairnák 1846-ban kérvél
kutatás után megkezdett
a Petofi önéletrajzát
lent meg.

Pesti Hírlap. 1914. jún. 4.
(Petofi német levele.)

N. 2176.

nia. Acél és fametszetű képekkel. (Mit Stahlstiche
1839.

V. Barlette acélmetszeteivel (Mit Stahlstiche). 2 kötet.

etekkel. (Mit Stahlstiche). London, 1820.

W. Williams acélmetszetű képeivel. 2 kötet. — Mit

JRES, acélmetszetű képekkel. 2 kötet. — 2 Bände

OOK, acélmetszetekkel. 5 kötet. — Mit Stahlstiche.

REPUBLICAN COURT, acélmetszetű képekkel. —

RY STATES OF THE HOUSE OF AUSTRIA, 50
stiche. London, 1804.

WERK, 42 rézkarc. — 42 Kupferstiche. 1905.

av Doré illusztrációival. (Folio.) Párizs, 1867.

1181. KÉT KÉZIRATOS PERGÁM
— Zwei Pergamenthandschrift

1182. GERIDON, faragott fa, baro

1183. KIS OLTÁRKA, aranyozott
Szent János a Moldvába ve
Rokokonische Relief: Der Mä

1184. A FELFESZITETT KRISZTU
Christus, Buchsbaumholzschmi

1185. TINTATARTÓ, hullámos szél
felnyló 3 karu bronzgyertyat
darab a Goldschmidt—Rotsch
Lackplatte mit welligem Rand
Streusandbüchse aus chinesiscl
leuchter. Ähnliches Stück Auk

1186. KÉT TÉRDELŐ ANGYAL, s
Engel, farbig und vergoldetes

1187. FŐPAP, kalappal, festett fa, e
ter, mit Hut, bemalt und vers

1. 565
1. 225
1. 275

laid Balogh Mátás ardepei

for, or verolth

Neovák Ede és Hamburger István, építészek

Tyroler József, ép. mérnök.

A lágymányosi isr. templomot Neovák és Hamburger tervezték, kivitelezte Tyroler építésmérnök. Nestői monumentalitást eredményez az alátámasztás nélküli lebegő hatalmas női karzat.

Az új Lágymányosi templom.

Tér és Forma. 1936. 12. sz. 353. 354. l. 3 kép.

Tyroler Sámuel József ~~Leitner~~
öccse

V. László Király mekkéjére. Aranyéremmel kitüntet.

Teljes: Tyroler Sámuel 1855. Magyar Lovasr. Partén.

---

az Telcski József. Flungyadnak kora Magyar.
országban. Párt. 1855. II. k. Czimbabé.

Tyroler Józsefnek
allitól 12 dechere

volt. is fent
~~Leitner~~ volt neki.
öccse

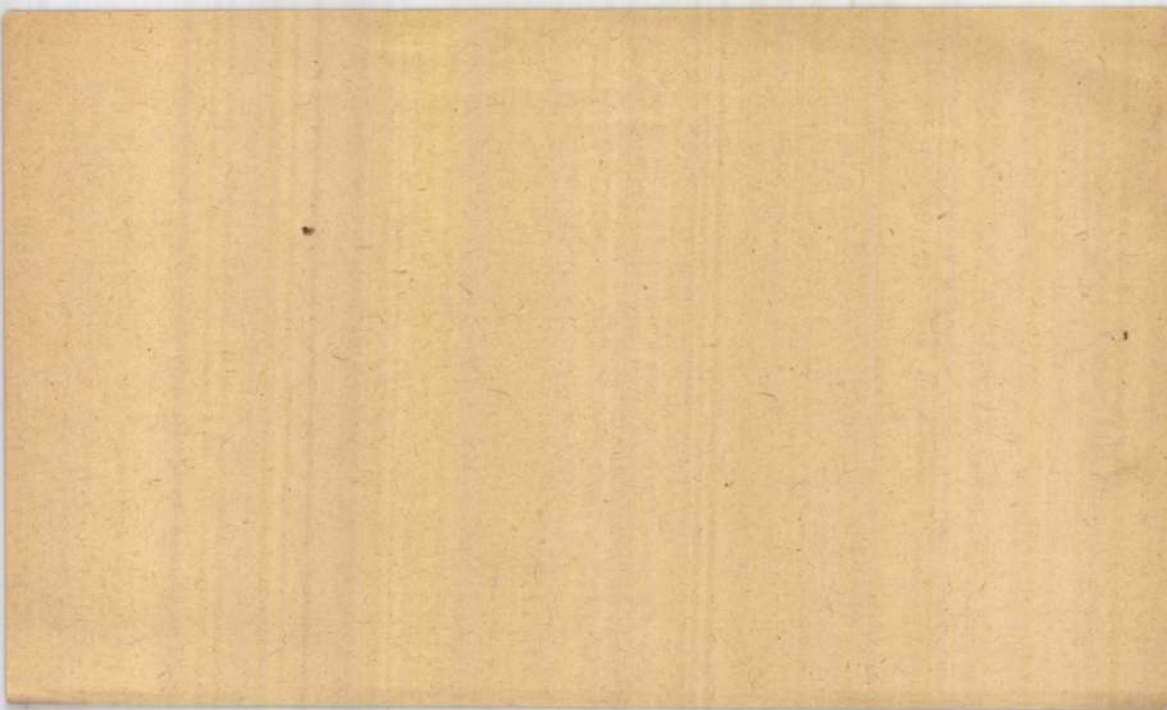
1. 2. 3.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Tyszywie
Pechó (Lingold)

ber ungar 1844. dec. 23.
(Pesth. öfver Notizen.)

Kalman

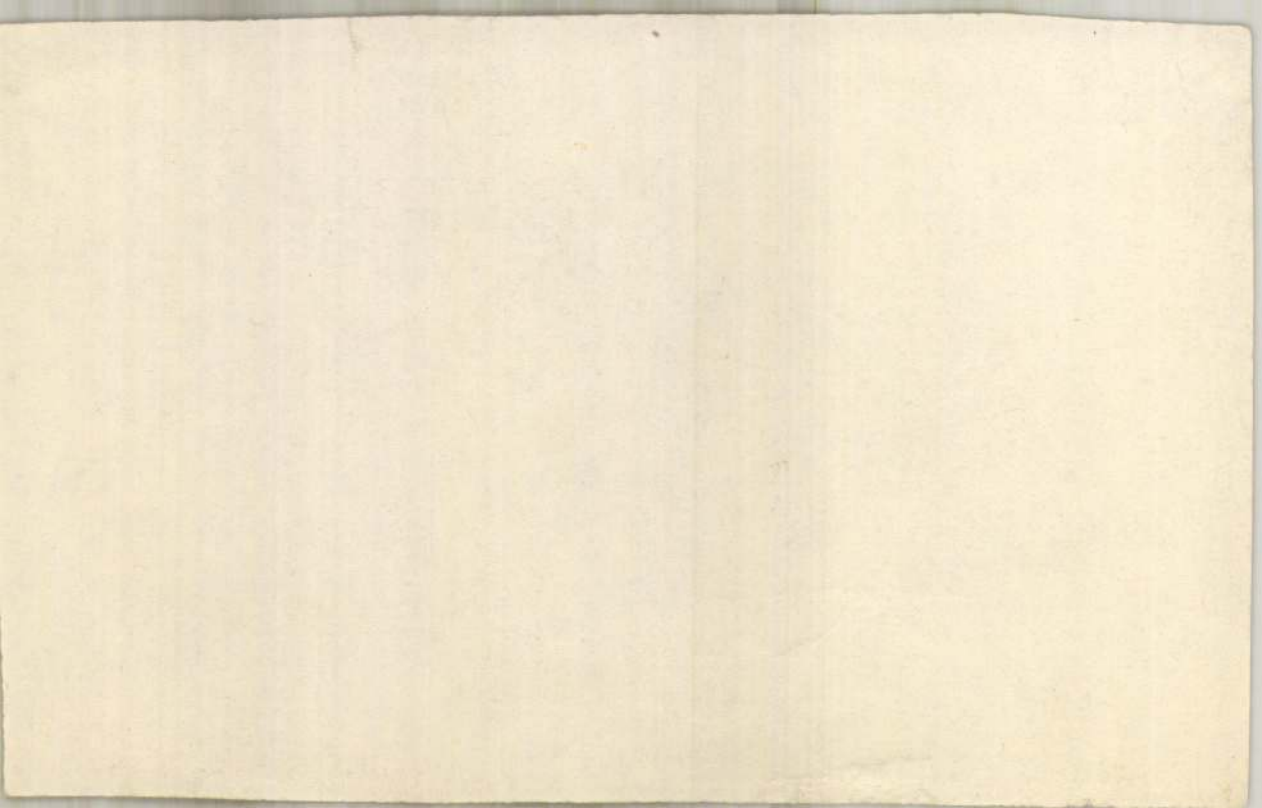
Trude Pat

parelsommer Kolonni

1748-ten a parelar
cel / 1992070 voff.

²
Johs Kolonni

III. 272. P.

Tyukoch kaisik

Rivoboy es
Kialit Marupin

Kasid: Mariray Sandur

Kasidun Kibutko: Agg. sept. 28

által az ötösség. Termékeinek korszakunkban is sok
kori művészet esztétikai szempontból is legrangosabb
es, mindennapi használati tárgyak is ide tartoznak.
gészen a jobbagyi függőségben álló, a legkülönfélébb
. Az ötös által feldolgozásra kerülő nyersanyag – az
Ebből következik, hogy az ötöstárgyak – használati
rgyként funkcionálnak korszakunkban is: átalakítás,
s el tulajdonítás stb. tárgyat képezik. Ezért a ma is
eredetinek, másfelől a reá vonatkozó (és ugyancsak
apvetően gazdasági és jogi természetű (hagyatéki
ek, periratok stb.). A fennmaradt tárgyi és írott
ódásából kell tehát rekonstruálnunk – mindenekelőtt
esség egészének korszakunkon belül is állandóan
ként az ötösök társadalmi státusára, a megrendelők
oncentrálvá.

tt monetáris reformjai következtében a nemesfém
ilyi monopólium törekvése határozta meg. Az új

TZORTZOGLOU GEORGIO S

TZORTZOGLOU
GEORGIO S

MATYAR HILAR, 1999
SUPT. 28. 8. 0.

Nyitott Műterem

(MH/MTI) A képzőművészeti, az irodalom és a zene különböző műfajainak képviselői is bemutatkoznak a Nyitott Műterem '99 elnevezésű rendezvényesorozat idei háromnapos programjában, Sebestyén János festőművész fővárosi műtermében. Az október 1-jén, pénteken, a tereztvárosi Kmety György utcai műtermében – Berzeviczy Zoltán verses koncertjével – kezdődő kulturális programsorozatban a képzőművészeti Fischer György és Orosz Gergely szobrászművész, Kelemen Kettenbrücke Károly, Szurcsik József, Tzortzoglou Georgios és Sebestyén János festőművész, valamint Kovács Emese textilművész munkái képviselik. A fesztiválon közreműködik Léka Géza költő, a Timelless Life Quartet dzsesszegyüttes, Horváth Csaba koreográfus-táncos, illetve az Arcangelo barokk kamarazenekar.

2.

my father's son

Tyroler - Orban

alabamys

1905-6.

Zinnick 1930

89.1.

Tyler Freire

Auto Revista

1918-19

Einmick 1930

89.0

1918-19

ms

19

Jyll Petrs

pöytäkirja

1576. Kallion miöistä.

219. l.

Tym Mutaf

otris VIII.

wod Magnets

Om III. 452

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tesztétel

jelenhéték, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ..... , 191..... év

.....
tanu.

.....
tanu.

Tyma cluckis

1022

bird

For 632

YERBUM T

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményeknek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményeknek átvételére.....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta.....

Kelt ..... , 191..... é

.....
tanu.

.....
tanu.

Tyma diklis(?)

koparagi mair Kasik

TT n

last

2

For 599

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhe

Miután keresményemnek 191
tésénél

jelenhetek, keresményemnek átvételére
nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt _____, 191

tanu.

tanu.

Tinayre Gula
(Tinayre Gula)

1877/8. I. fannetrő talantolaj

Tinayre Tinayre-nak
isítvá. mil. 1860 dec. 26.
Noire (Puy de Dôme),
stápis. komjéretes Párisba
2 real. véprék Svájcban.
Ungaryból Francia, tud ma.
Narud.

1877/8. II. fannetrő

1878/9. I. fannetrő

A nyári felében kitért
es vintélle Párisba.

1878/9. II. fannetrő

Wickeslänsi Puutarma- ja
kivien kauppa

V. 193

Tinayre
(Tinayre) Lajó

1877/8, I. vandejlatofato'

Tinayre mel is irva. mit. 1861
maie. 14. Parisban. helw. hito
Atyja komjerepede Parisban.
Anya nyelwe franczia, tud ma-
gand is. Feto arar lenni.

1877/8, II. vundejlatofato'

1878/9, I. vundejlatofato'

1878/9 II. -

~~Stückchen waren unter Maßstab~~

~~VI. 193~~

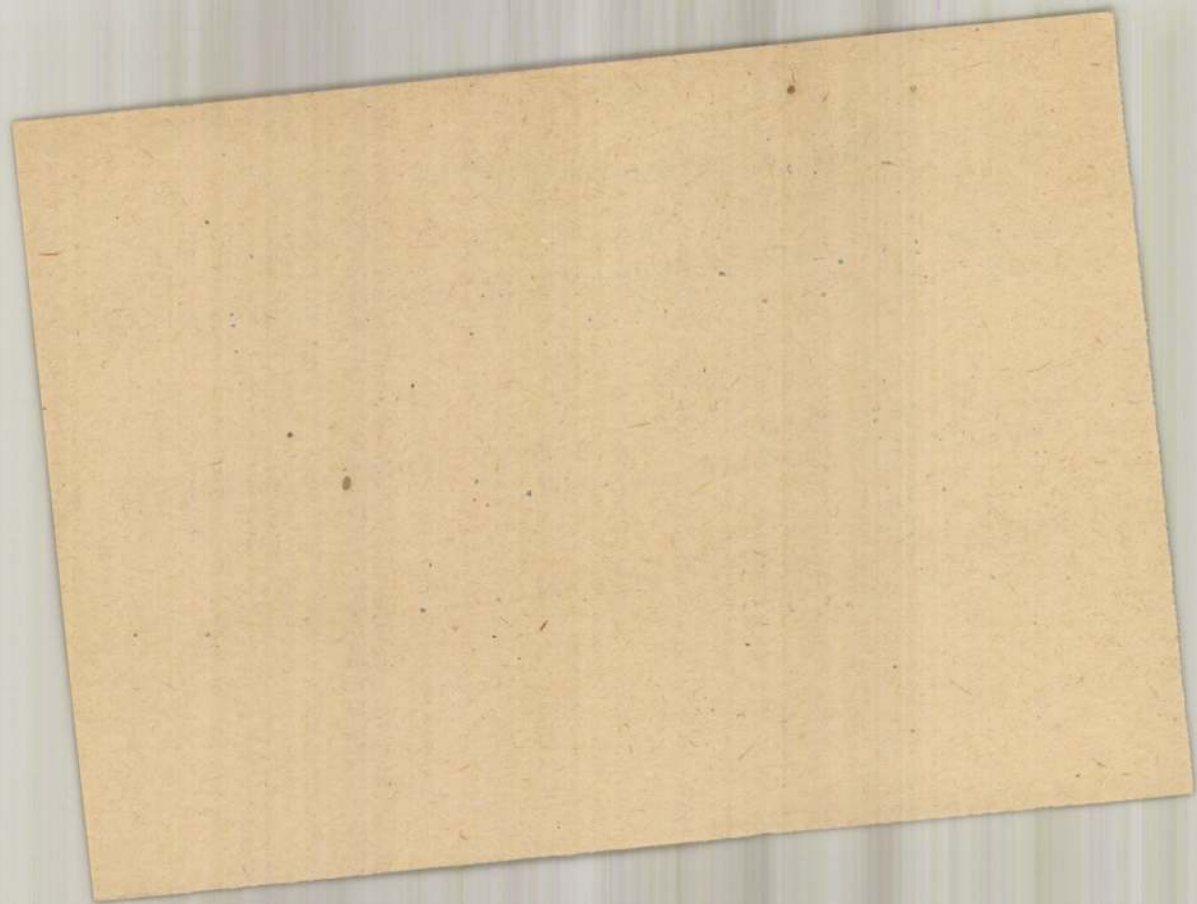

BALCZER TYNKO, Valasztó

Említve: 33.-1634. Pénzverőházi kifizetések: "Balczer
Tynko sit 18. f." 28.old.

SZÁSZ PÁL: Adatok a nagybányai pénzverő alkalmaz-
zattairól 1530-1660 25.old.

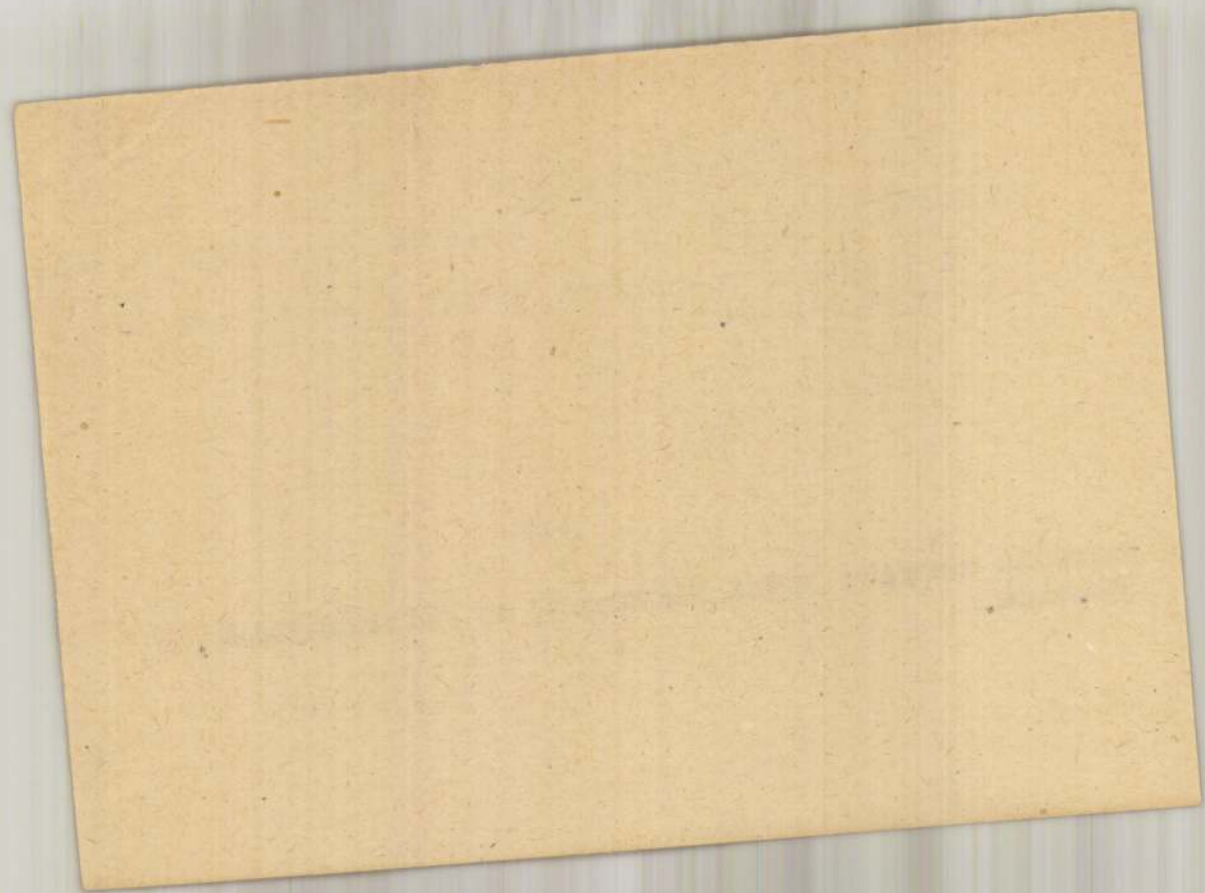
NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII. évf. 1957-1958.
Akad. Kiadó, Bpest. 1958

MDK

Tyno fia János köfaragó
Saint Dié-ből.
Johannes Lapidida filius Tynonis de civitate Sancti
a Dec.
aki 1287-ben szerződést kötött a gyulafehérvá-
ri káptalannal.

Herváth Henrik: Budai köfaragók és köfaragójelek.
Bp. 1935.

Tyno fia, János kőfaragó

MDK

St. Die-ből származó kőfaragó 1287-ben oklevélben megállapodik a püspökkel, hogy a gyulafehérvári székesegyház épületfalát egy év alatt helyreállítja.

A magyarországi művészet története. I.
Bpest. 1961. LL. kiadás 82.1.

THE LIBRARY

U.S. DEPARTMENT OF AGRICULTURE
BUREAU OF PLANT INDUSTRY
WASHINGTON, D.C.

1911

Työriikän Säänd
Nobran

reit vett ar alatt.
Kerppäjäätön
de dijas uen
myet.

wd
2

A. Neij 124. dec. 25.

(„Felekeret” alayon
ortokortik ki'a Jotai-
nimelät päjäät dijäit.)

Tyorean Sándor

Ar. Gy. Jóditz "családok"
terv, mint volt terv

MAGYAR. ÉPÍTŐMŰVÉSZEK

1930. 10-11. n. 39. l.

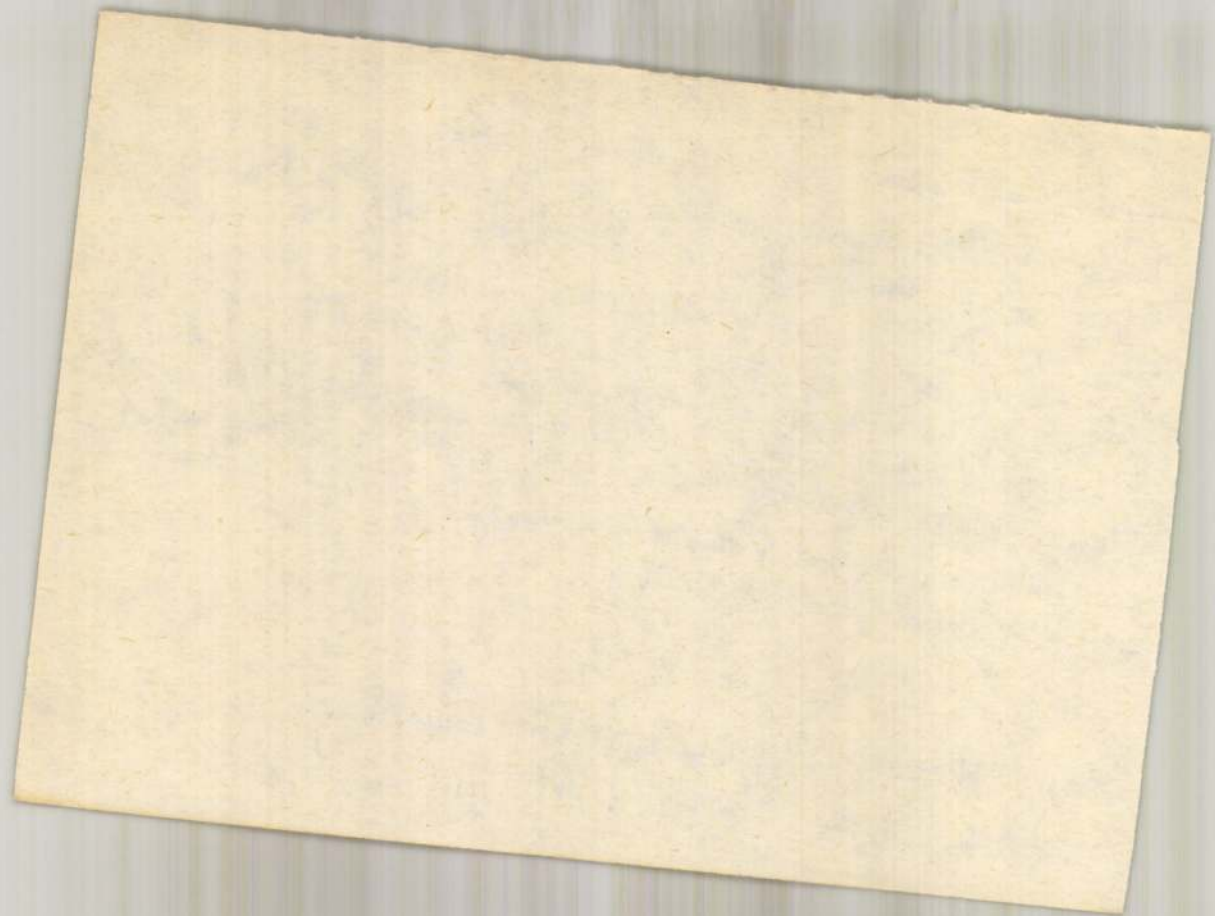
művelet végrehajtás

Tyichomirov szorjéti művésztörténetéről

Vidovszky Béla keményen dolgozott; jácinta az értékek óta ki-
tapasztalt útját, nem bocsátotta kalandorként. Jellemző rá, hogy
az ötvényes bukás, az elején, rendületlenül fejtette a simegi, utca-
kat, enteriőröket, hangulatos vendéglátásokat - és sikert aratott velük.
Még az 1957. évi moszkvai magyar képzőművészeti kiállításán is
kiemelten díjazta műveit Tyichomirov ismert szorjéti művésztör-
ténetéről. Néhány évvel később Budapesten járván írta a művészek:
"... Rendszer, hogy a felhabarult magyar nép teljes legényében élis-
merje és értékelje művészetét!"

Lóczy Miklós: Vidovszky Béla emlékére.
Békes Megyei Népiújság, 1983. júl. 7. 8. old.

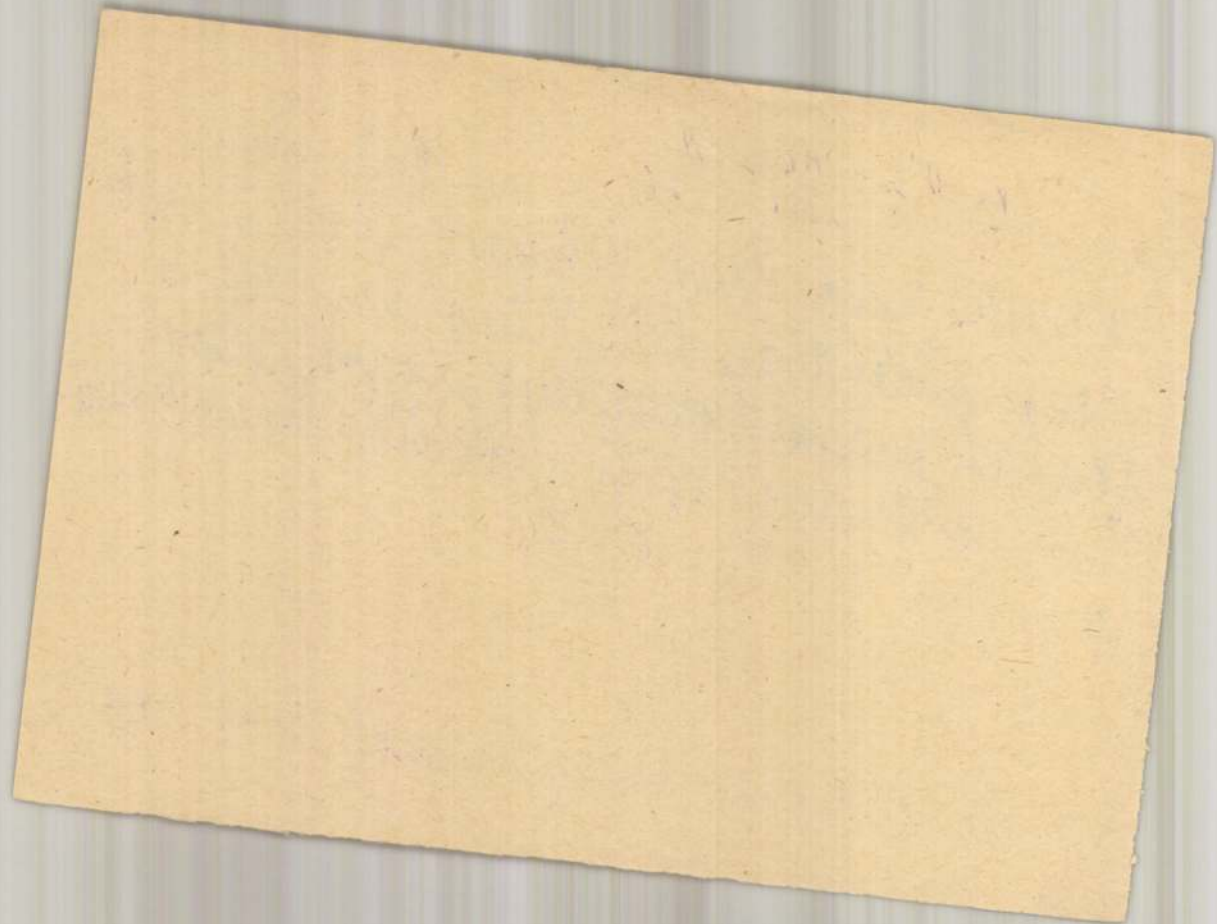

Tyebó Miklós

grafikus

a Bartók Béla Mű. Központ fiatal mű-
vészek klubjában kiállítás nyílik 3
fiatal szegedi grafikus: Mórán Gyula,
Szebenes Ferenc és Tyebó Miklós reklám-
grafikai alkotásival.

Del Magyarországra / Szeged, 1946. sept.
15.

Tyemnák György

Tyemnák György, festő, Gribóról
(Sáros m.), 17 éves korában, 1863
okt.-ben iratkozott be a festészeti elő-
készítő szakosztályba, melynek 1866
nov.-ig hallgatója volt.

Fleischer Bécs

92. l.

Franklin, 1791, VII. 40.

Tyihomirov A. Ny.

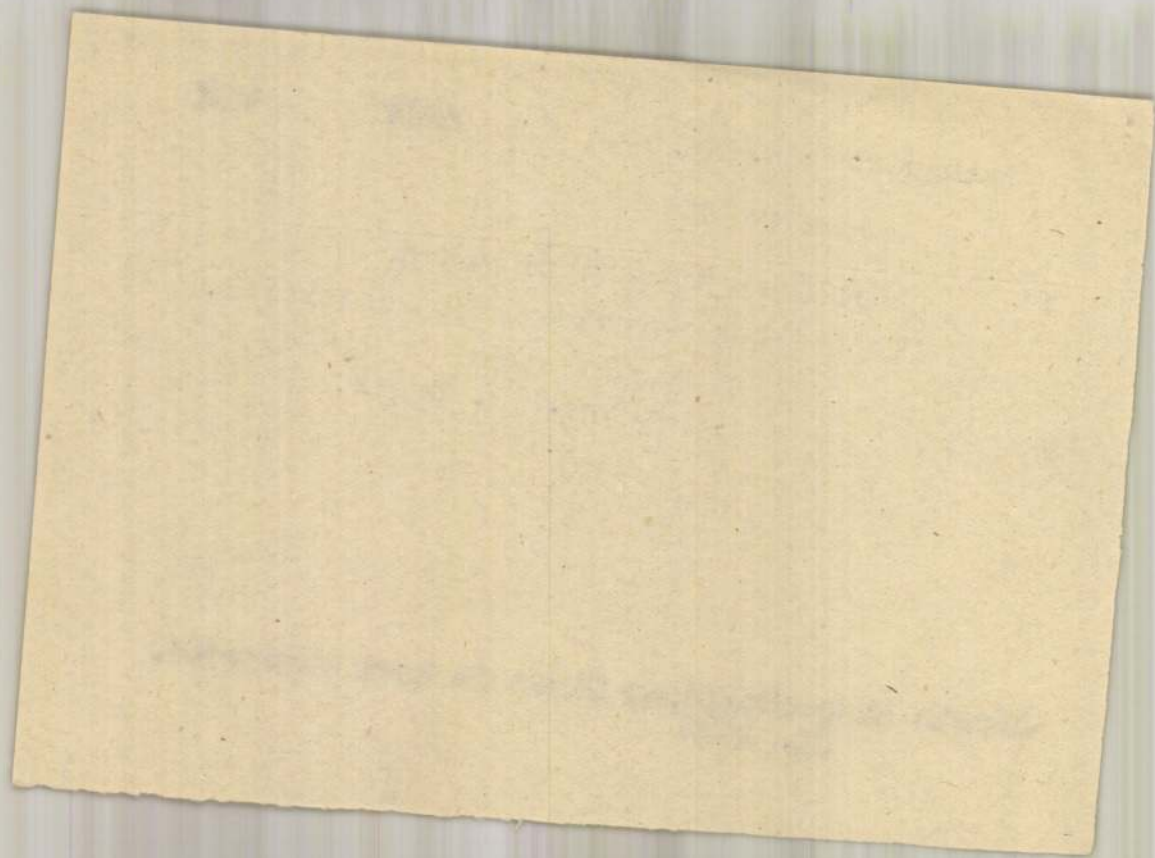
orosz festő

Hollóssy Simon tanítványa.

Több ízben megemlékezett mesteréről.

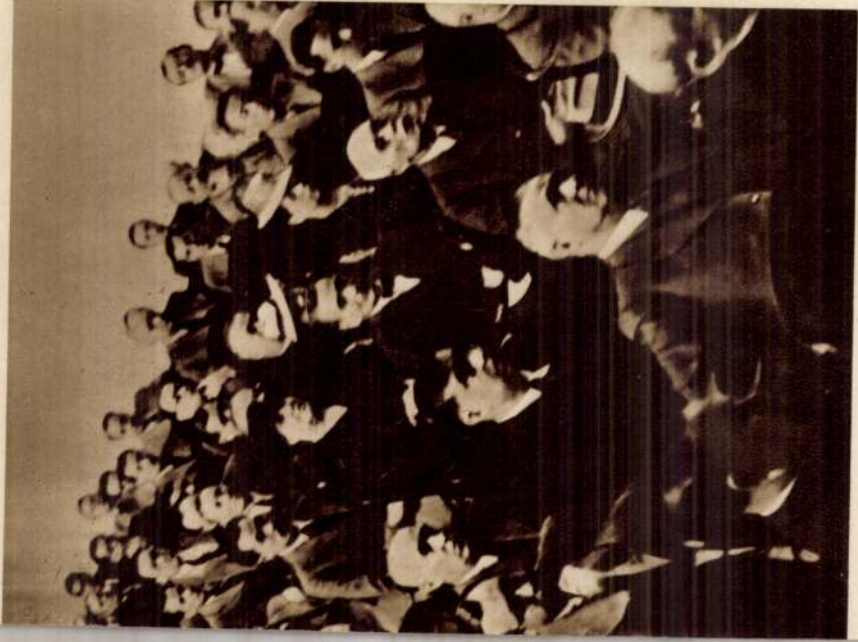
137.o. 13. jegyz.

Németh Lajos: Hollóssy Simon és kora művészete.
Bp. 1956

Tyivoran Mātē
Olak eremoster
Olak Kōhōōn,

l.
Malangyapūmūr I
39. P.

Ége a Zeneművészeti Főiskola kamaratermében.

Tzschocha (Csoha)

Domonkos

ötös

Ukalki J.

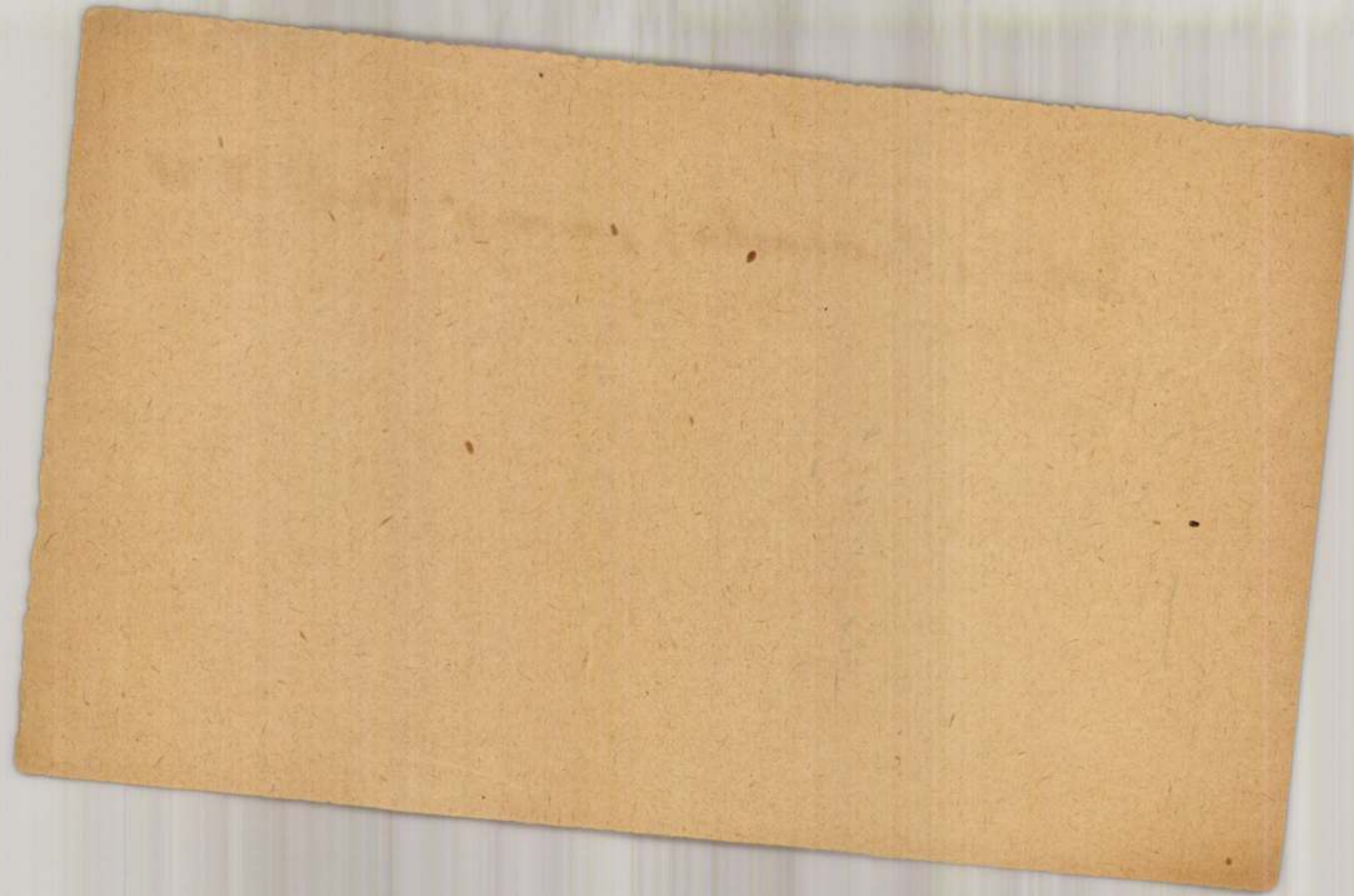
Fladonrai év

a Worsung

étw. 107 Höl.

98. 119. l.

Csoha (Tzschocha) porouj. ötös V. 98.

W. Tscholcha Sommer
ötter

Leisa

Milk. Doz. 88. L.

Gotha Samokos

photos 1648

Land

Mil. Soc. 119

Gooka = Tachooka

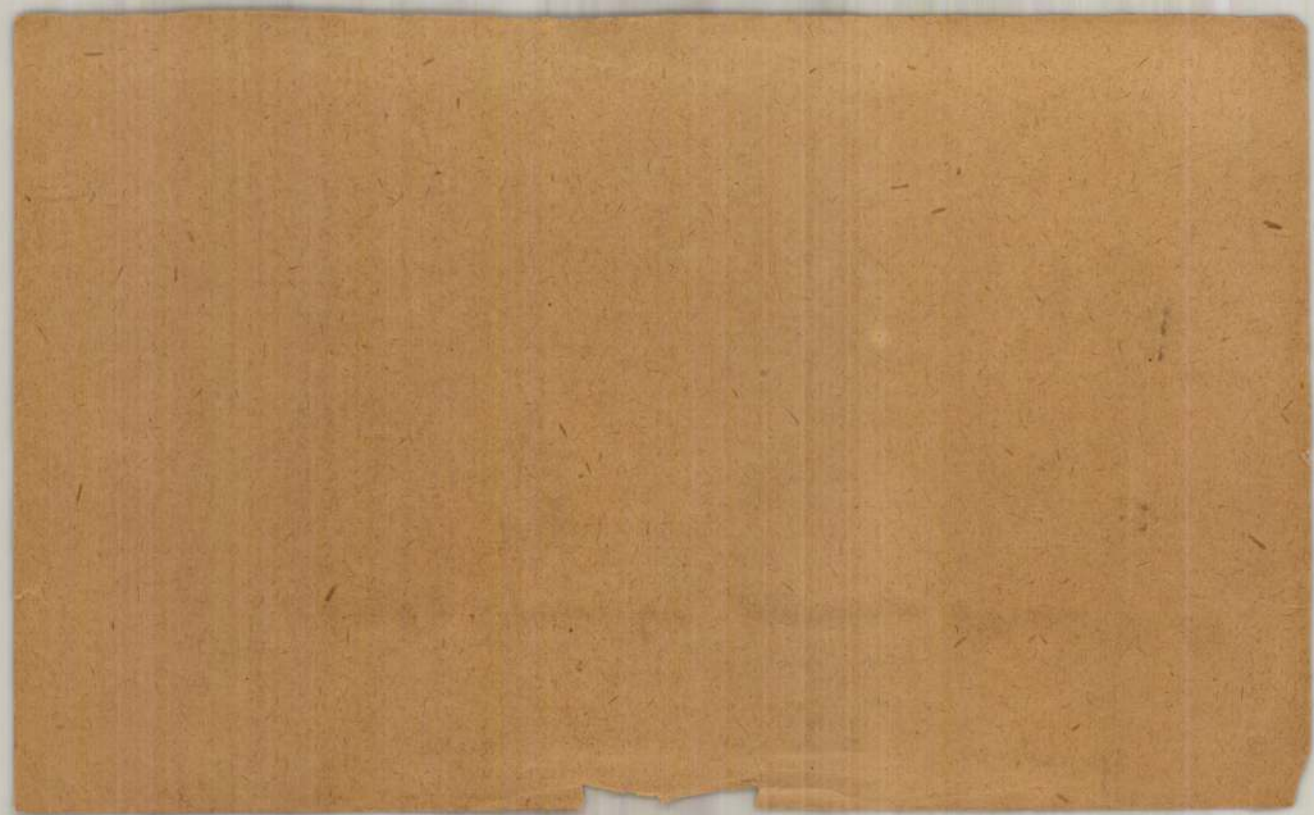
Stoa

Latid

W. P. P. 98

Franchetia Dromedary, ³ Lyons V. 88.

20. TZSCHOCHA (CSOHA) DOMON-

KOS. (Dominikusz Tzschocha). 1648.

1648. nov. 4-én Dominikusz Tzschocha (= Csoha)
bemutatván filigránműből készült körtét
ábrázoló remekét, «ibrat zoerckh eine birn»,
mesterül fölvetetik.

Mikalich
Fläimmarer ev.
M. Kov. Est
1911. 119. l.

egyesületek elnökségeinek s a Janus és J. Országgyűlés hatáskörébe tartozó intézeteknek. Ezenfelül s igazolt képviselők között is. Indítványozza megjelölni a jelentések felolvasottaknak tekintésének s tudomásul vétésének. — A közgyűlés a jelentéseket tudomásul veszi.

7. Elnök jelenti, hogy az Országos Tanács állása óta működő egyik buzgó tagja, Emich Gusztáv m. kir. udv. tanácsos, aki a hazai könyvnyomtatás és könyvkereskedelem fejlesztése s elsősorban Petőfi költeményeinek olcsó népies kiadása terén nagy érdemeket szerzett, f. é. június hó 29-én elhunyt. Indítványozza, hogy emléke jegyzőkönyvileg megörökíttessék, az ekként megürrült helyre pedig nagy Szövetség szervezete 4. §-ának 3. pontja értelmében gróf Klebelsberg Kunó Julián-egyesületi igazgató urnak megválasztását ajánlja az 1912-ben lejárandó ötéves ciklus végéig. — A közgyűlés a elnök indítványát elfogadván, néhai Emich Gusztáv emléket jegyzőkönyvileg megörökíti s gróf Klebelsberg Kunót közfelkiáltással az Országos Tanács tagjává választja.

8. Elnök indítványozza, hogy a Szövetség Tanács vezetőinek 3. §-a értelmében, mely szerint az Országgyűlés tagjai s az ügy iránt érdeklődőkkel közösen szervezhetők, a következő urakat válassza meg a Szövetség tagjaival:

1. Gróf Széchenyi Miklós, v. b. t. t. püspök.

Cy Twombly

Banthes, Roland: Cy Twombly. Berlin, Merve V. 1983

rec. SEBOK Zoltan: A rajz amatoriaja
Hid, 49, 1985, 40. 1406-1408.

distinction to be made is between low lying fortifications and those on heights. Among the former may be counted the castles on islands, on promontories, and on valley edges. Among the latter, around, castles on the edges of hills or on promontories (cutting them off as 'promontory-forts'), and castles on plateaux. Based on their ground-form, next to the irregular shapes which were conditioned very much by the lie of the land, there are various regular plans: 1. round, round to oval, 2. square, rectangular to quadrilateral, and 3. transitional forms (fig. 42). Frequently a large bailey was subordinated to the *Hauptburg*, which was most often small. The size of castles was directly related to their importance and function: larger fortifications were found mostly by far in the hands of great territorial lords, secular or ecclesiastical, the smaller were found primarily in the hands of ministeriales and knights. For the dating and typological development of castles there is seldom based on datable archaeological material. Evidence is only on historical evidence or settlement archaeology. Thus the existence of promontory-forts and *Ansitzen* as well as mottes are to be found by at least the eleventh or twelfth century in southern Germany. In northern Germany's colonised territory one finds large round, oval,

MOU

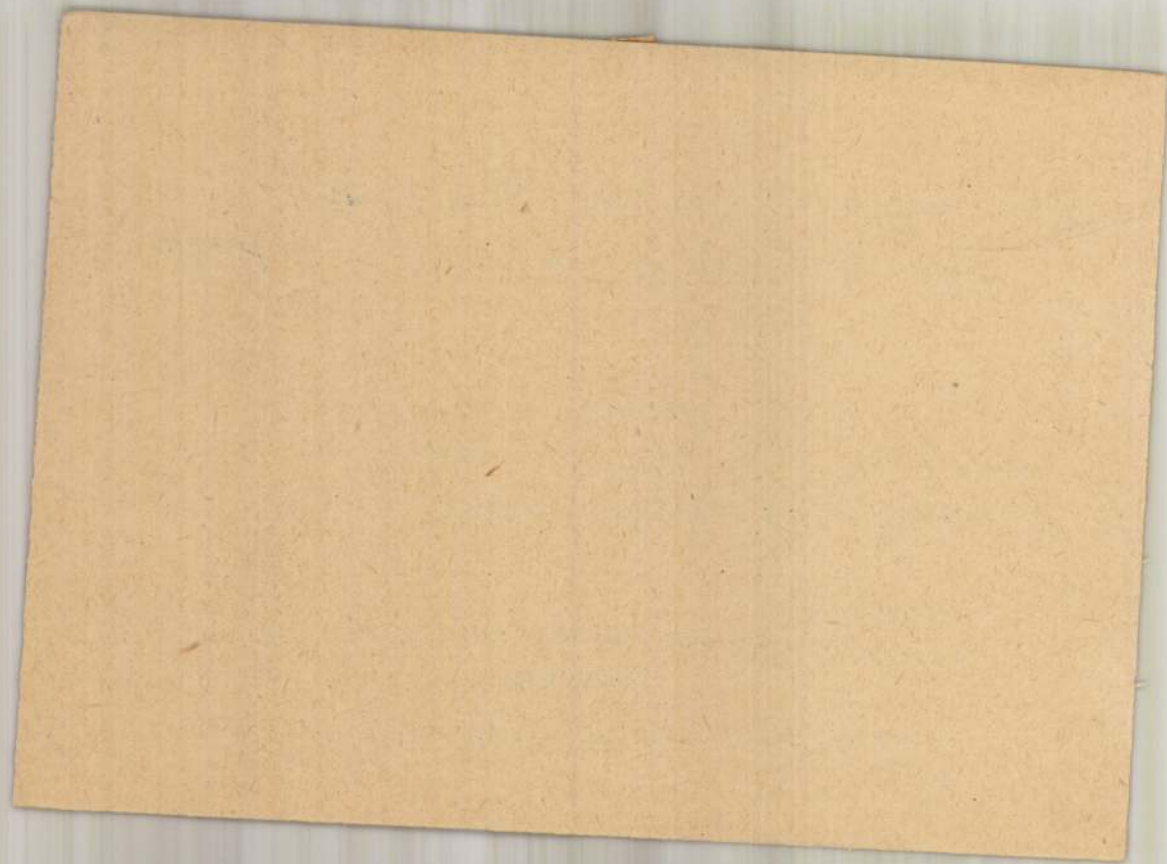
Jam. Smellie, Neelapa. (Cochin) no. 1970 Series

~~Oratrazon~~

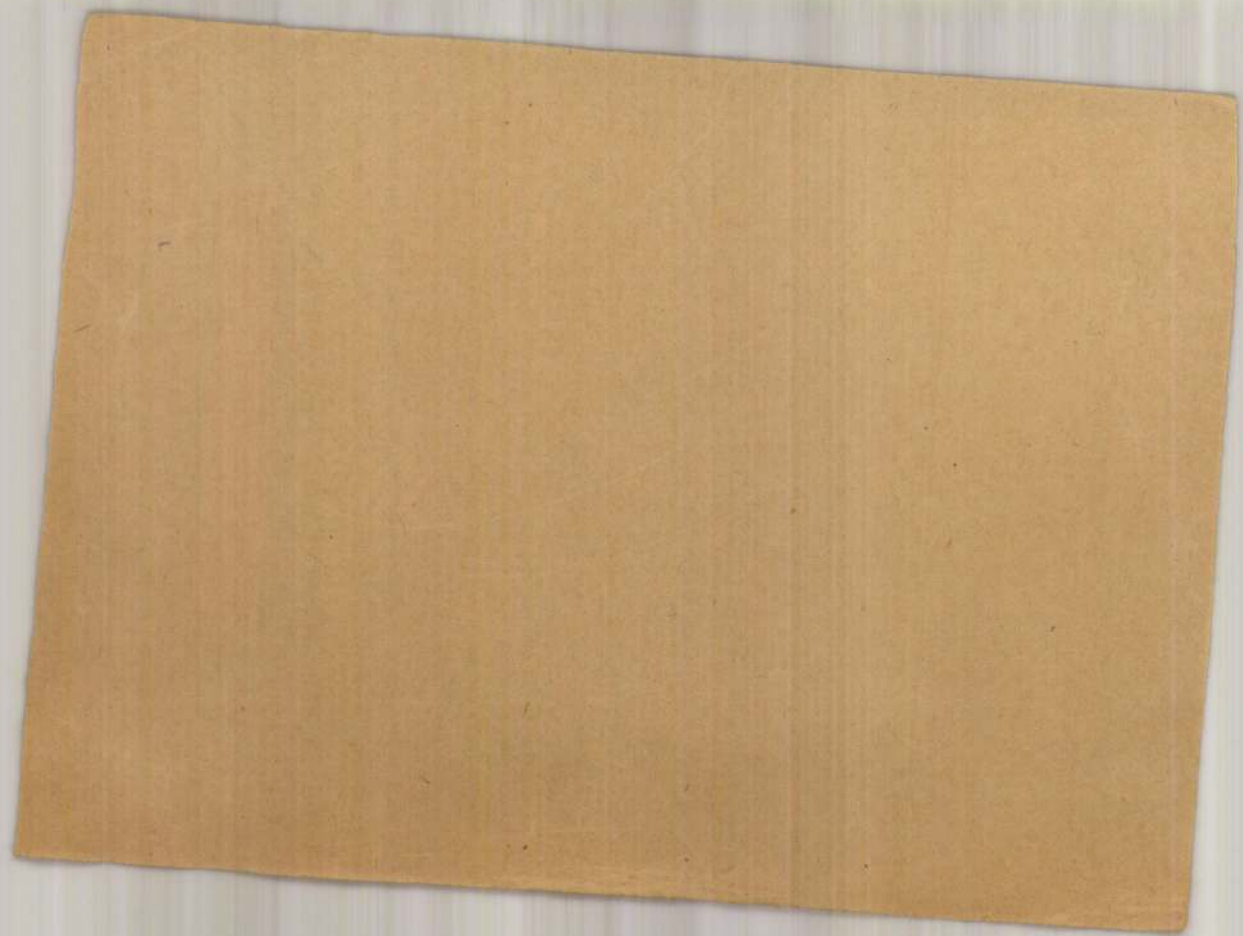
Psittacops. l. M. Stejneger. Cox's.
342.-345.8.

Josephine Comstock, Karachi Nala Baramias
at Semarang, 1914. (not publ.)
Med. hist.

Franz Oppen, Ceyl, xxix. Mus. nat. hist. - 1919.
Ix. 29-30. - 2 Opuscul. v. conf. 5m. - Mus. n. - 68. f.

NYELTÉR SÁMUEL, RÉZMETSZŐ, I.
Cziffer.

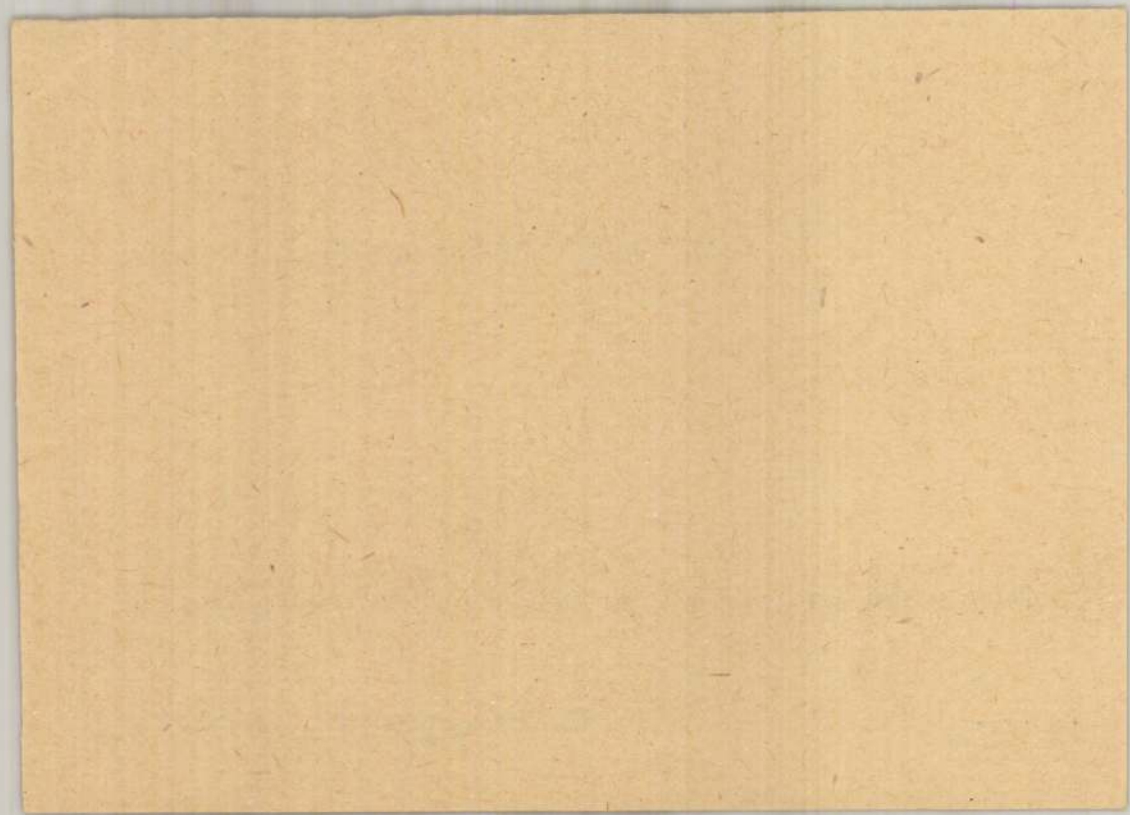

T20NY *delhiace*

M. D. K.

1926-ban "Egybenyen a szabóiskola tagja

Reti: "Egybenyen... 358.1.

TRONY Lilliane

1920-ben Nag bany n a szabdokola cegje

H6 01: "Egyedinye.. 3.27.1.

1911: "Kluge" ... 1911

1911: "Kluge" ... 1911

1911

M.D.K.

TRONV KERNIAE

1922-ben Negybanyan dolgozot a *szabad-*

szabadon

Réti: Negybanya... Bp. 1954. 335.1.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

PHYSICS DEPARTMENT

5712 S. UNIVERSITY AVE.

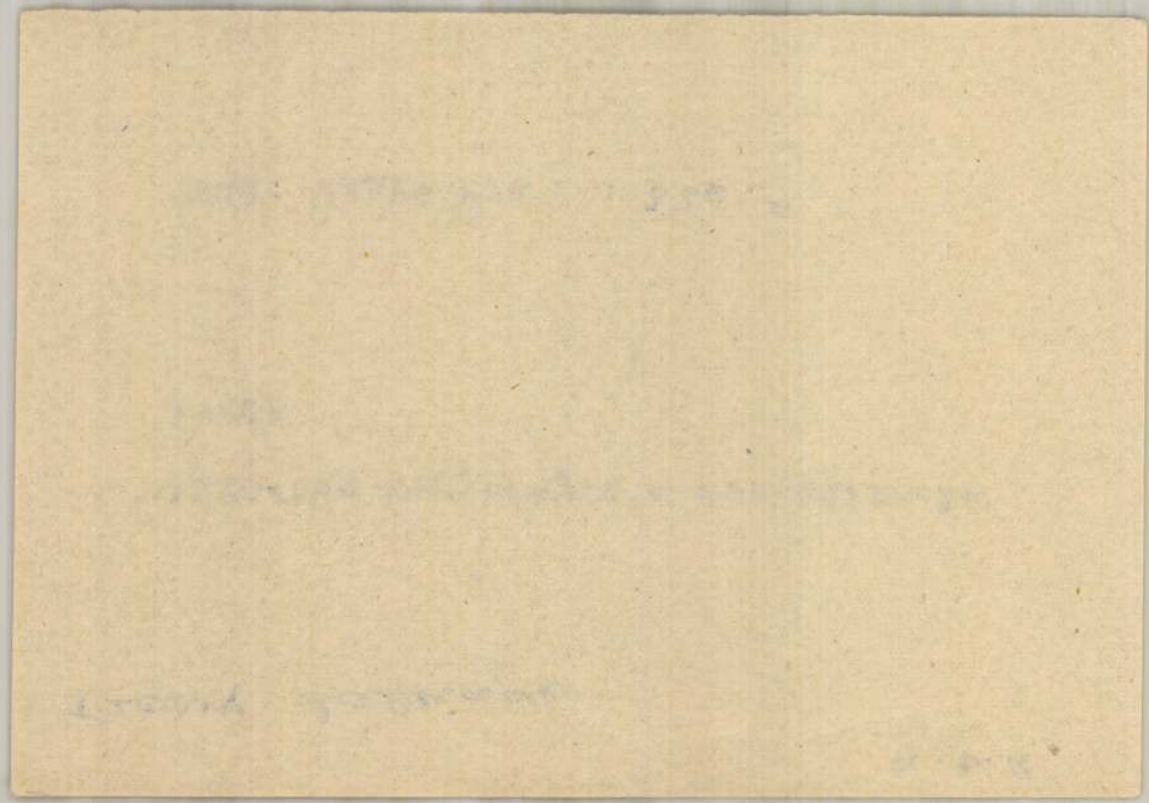
CHICAGO, ILL.

R. P. K.

Tromy, Ukraine

1924-ben Nagybányán a Szabadszék
beje

Rejt: Nagybánya . . . 336. 2

K. D. U.

Trouy Mithiade

1923-ban Nagybányán a Szabadságkölés
tagja

Réti: Nagybánya ... 336. é

№ 11. Небольшая ... 320.6

№ 12

№ 13. Небольшая ... 320.6

№ 14. Небольшая ...

№ 15

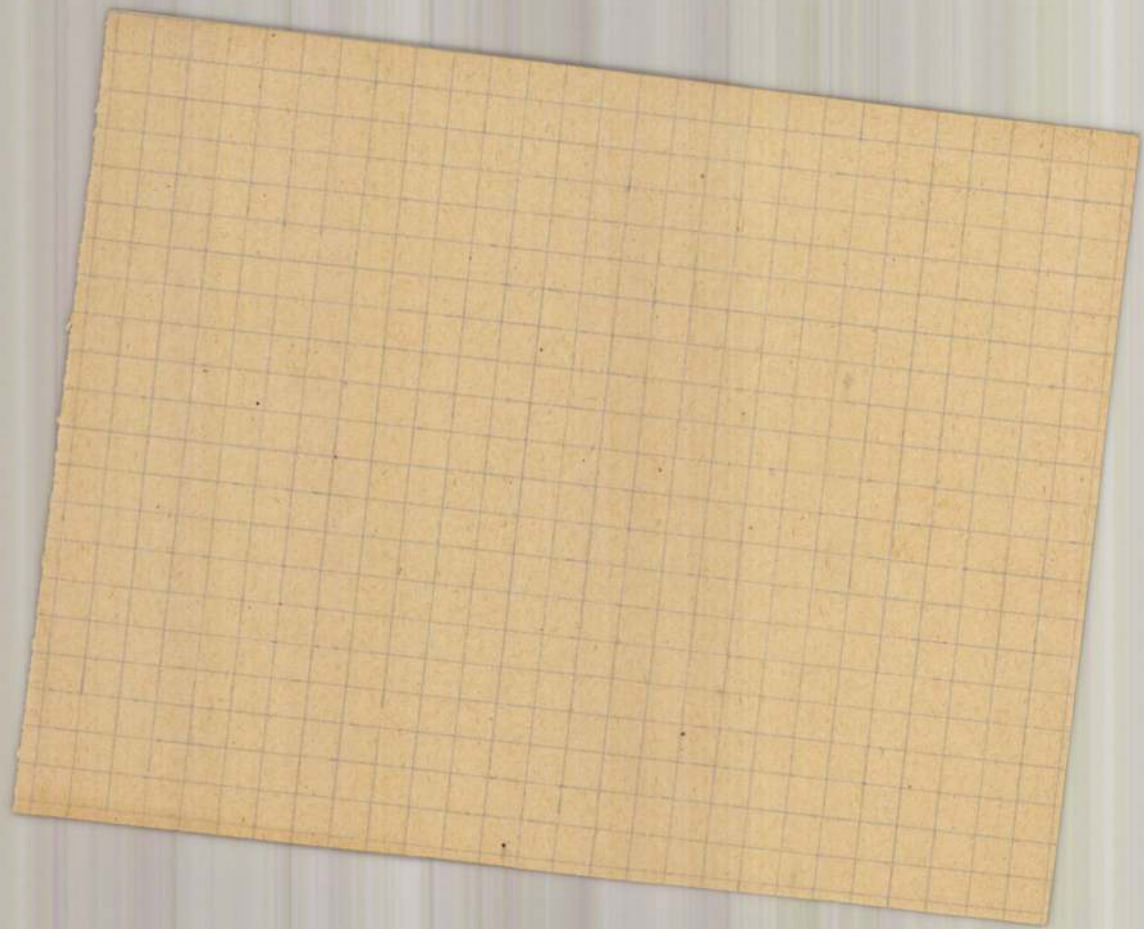

Friedrich Daniel
Auhofenterré

1933. vöðvir þó

ÍPARMISTIK ÉVK.

1930-34 47.8

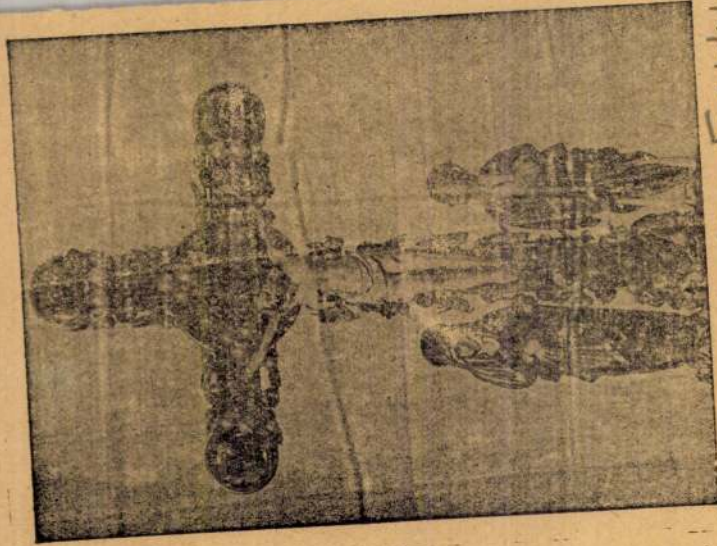
Tvetter Daniel
epist. parvum

1929-34

FRONTISPIECE

1930-34. 46 p

H. H.

238. kép. Mátyás király kálváriájának teteje.

Tá

H 2

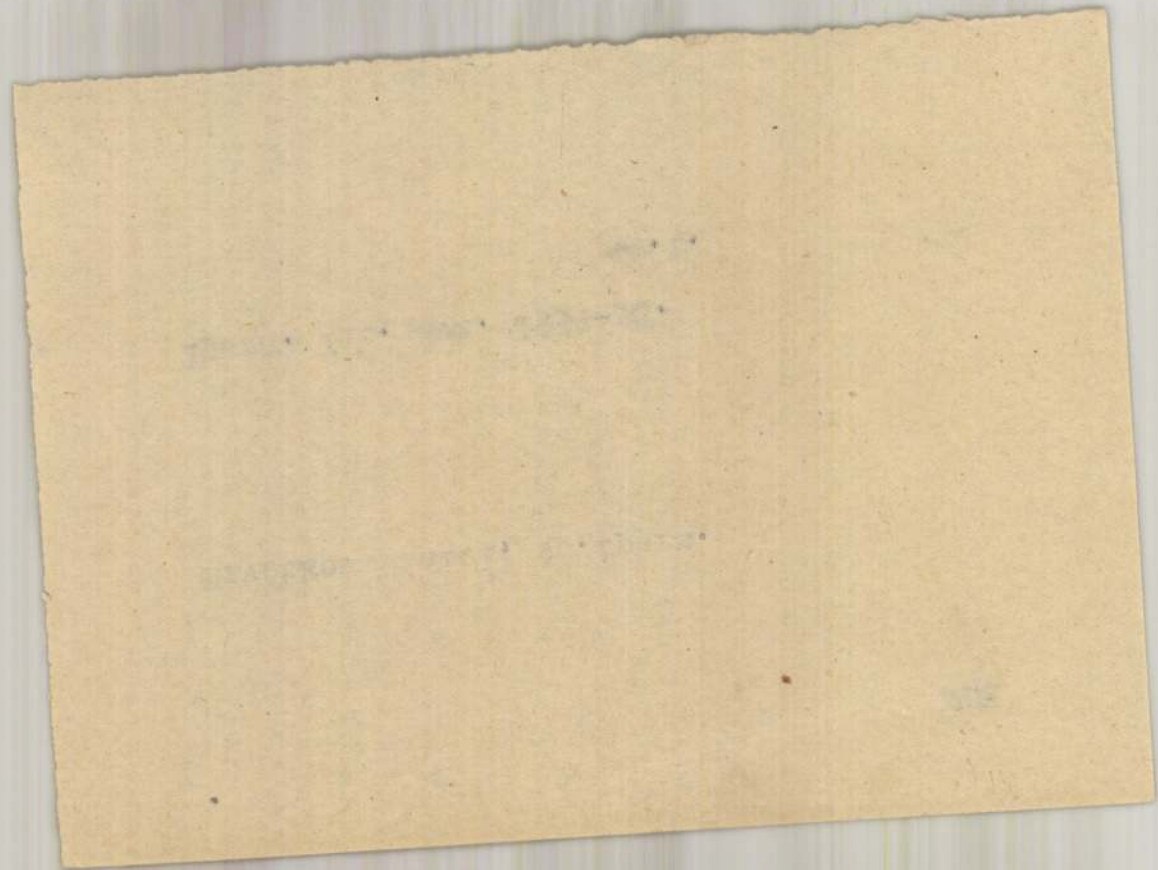
Helyő Népe

44.1.

Ирм. Ис. Евр. 1934-36.

Тзветков Даниел, ер. Ирм.

ИДК

MDK

Tzetter Sámuel

Venus diadalma /Maulpertschtól, rézbe met-
szette Tzetter Sámuel, XVIII.sz./

Magy.Hirmondó, 1793. Bécs. III.szak. IV. 2.
451-452. 1.

Twerdoj Mikhlo's
gitein

Epin be veie nemelgor an
spom ep'itetet (spalator
campanilbet) Twerdoj
Mikhlo's gitein nimenber last-
jid, k'art 14/6 - ba neger-
te volna be.

(K)

78.1

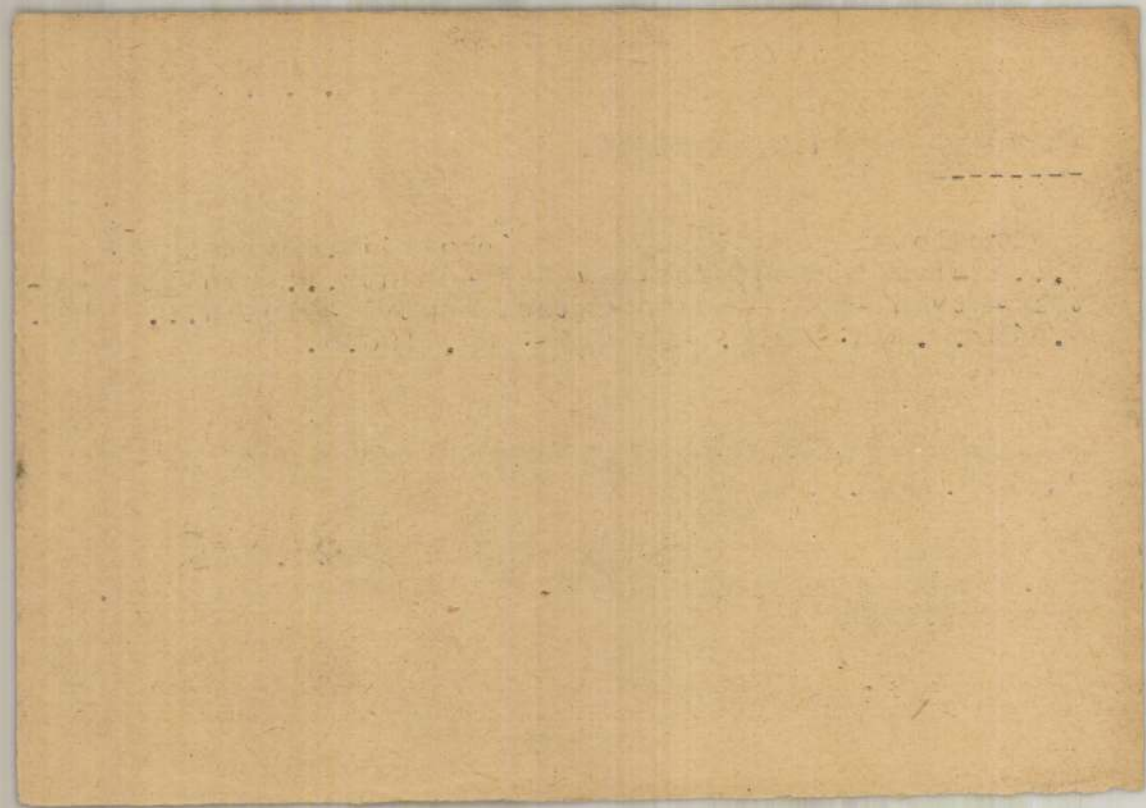
M. D. K.

Tzávgler Ferentz, posztósm.

A várpalotai posztós céh cserénkorsója. Felirathól:
"...Szolgálló mestere Tzávgler Ferentz...Tsinálta Lan-
tai István Ifjú Fazekas ~~Mester~~ Mester Palotán..."1834.
M. Népr. M. Lsz:43242. Függelék: 60. 196.o.

Magybákay Péter: Veszprémi és Veszprémmegyei céh-
korsók. 139.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Vesz-
prém. Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága.
Veszprém. 1965

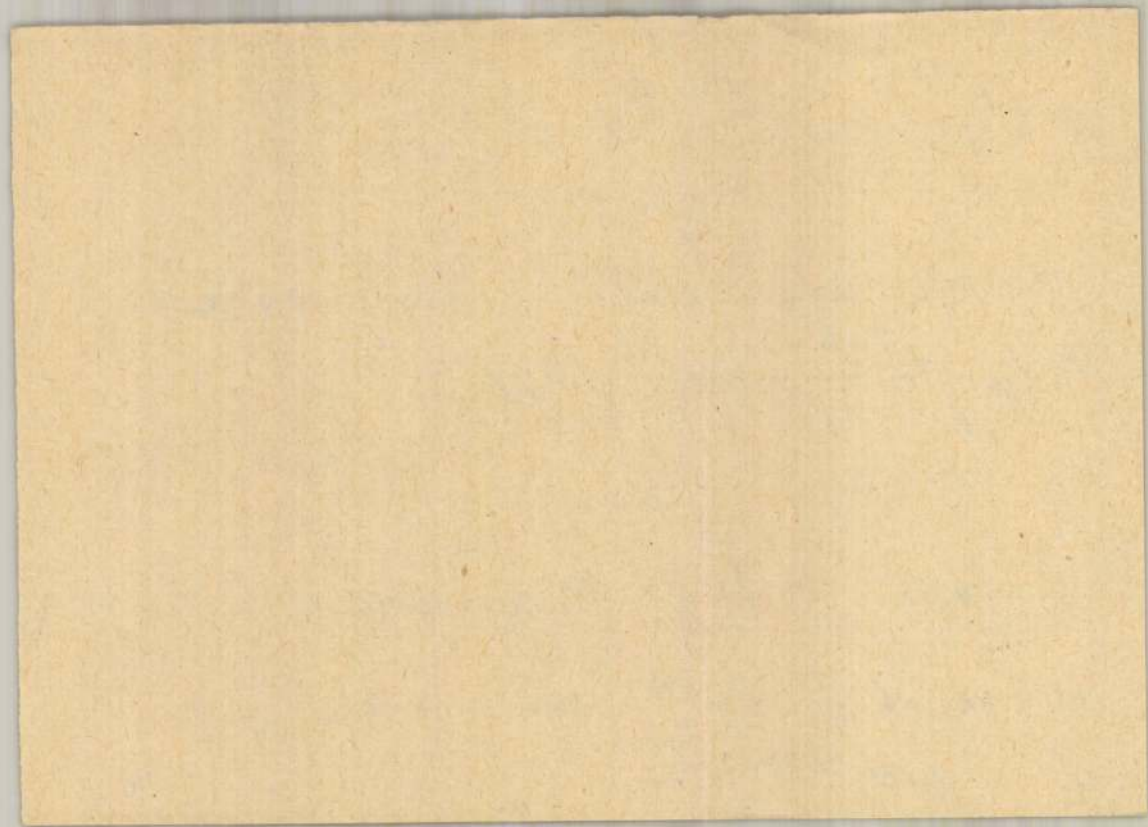

Izohmeister Pol

a győri rajziskolában bábáért "mesternek"
képezte ki magát 1792-ben.

Sabolcsi Hedvig: Magyarországi leírás -
művészet a 18-19 század fordulóján,
Budapest, 1972

651

Tetter laid

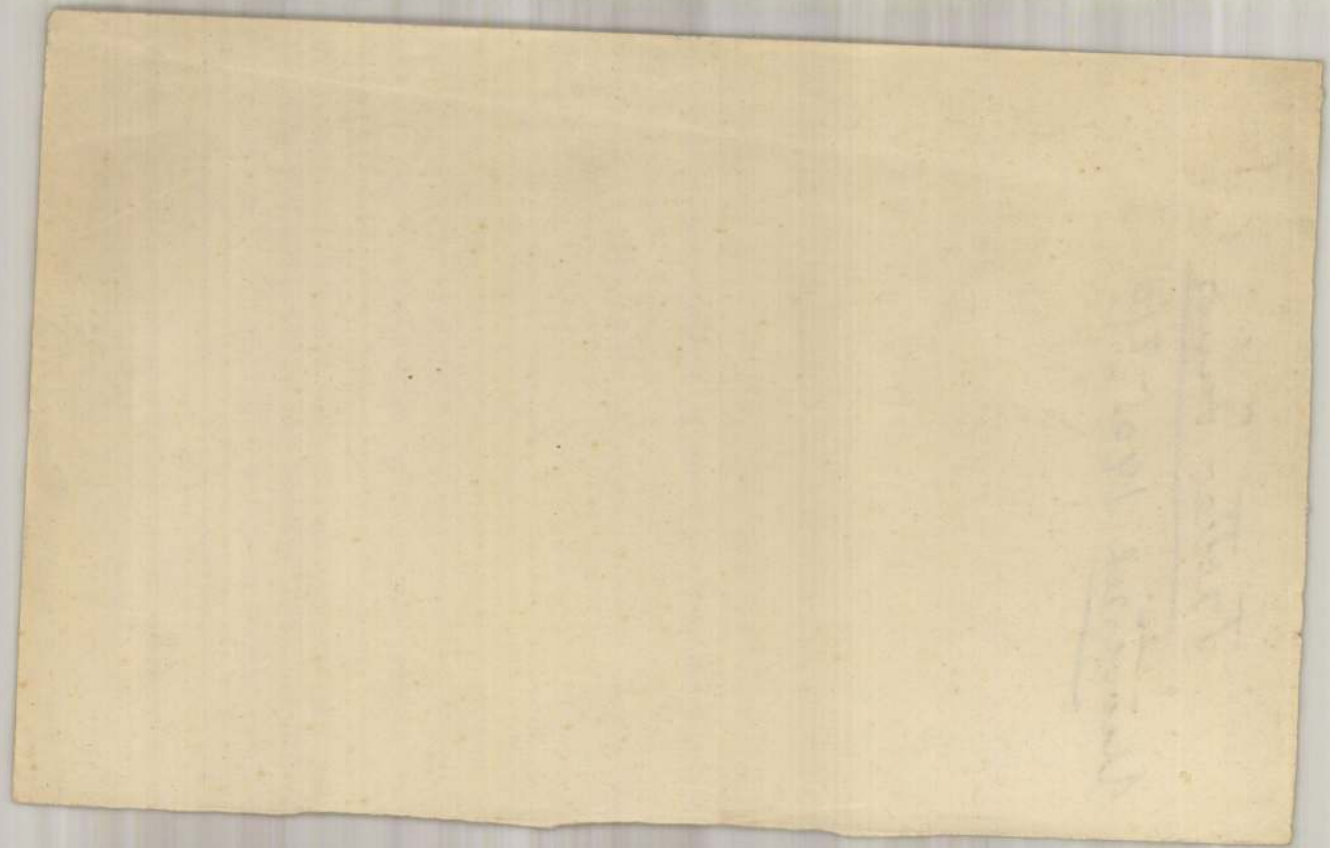
Cretter

Trotter Jains

Numbered 1905. 210

Travoska vltahaly

spiteri

Gud. Beregnar 1897

oklevet nyot 1921.

decszemesyoban 21.

T. 5530.

Élytól jobbra két tornyu temp-
fogatú hintó halad, a tóban két
gerebenező piros ruhás leány
írata:

• 25.6 : 42.2 cm.

98

36

Türes Sándor

1913. Fajrintentes

kiállítás díjazásai

Tandmány, díj 300.-

Mecsegs, díj 400.- K

971. Flammé

28 x 07 - x VIII. Paris

emuoio deuo

~~et de son~~ ~~de son~~

~~de son~~ ~~de son~~

~~de son~~ ~~de son~~

~~de son~~ ~~de son~~

~~de son~~ ~~de son~~

~~de son~~ ~~de son~~

~~de son~~ ~~de son~~

~~de son~~ ~~de son~~

~~de son~~ ~~de son~~

2 peu altérer

578

28 x 07 - x VIII. Paris

Tuzes Gabus

Porter

1686. Pent

d. Pomer Florida.

A negj' Part.

Apr. 1873. 1752

1000000000

Ad vete!

Gr. 925, no. 31.

Gr.

Türes Gábor

Weinethy Lajos: Adatok

Türes Gáboról. Szécsenek

1882. 415-420 f.

...

...

...

...

...

...

...

...

56.12.

Nagy Telekinté" 33.

F. o: oktober 29. kein
vitina toria tortel
keitoluainyazott 9
settem.

ed templom fel
leke miatt, így ki
szedhetjük meg.

knod festh.: A magyar nemzet tört.

Tűres Gábor
Angel Gabrielle

du Mirza

frater
germanai hármadrón
ferencs barát

Buda 1686.

Luid

Paistor Bp. 4.2

MOB KN. 2144

Luid Tűres Gábor

alatt is
Paistor Mihály: Budacsi Pest a
történelom után. Bp [1936] 2

LEÍRÁS (ANYAG, ALAK, MEGMUNKÁLÁS, DISZITÉS, FELÍRAT, JELZÉS):

TÁRGY

TULAJDONOS

ÖRZESI HELYSÉG

VÁRMEGYE

HELYSÉG

SZAKCSOPORT

KOR

MÉRLET

ALCSOPORT

SZÁRMAZÁSI HELY

MESTER

SZEMÉLYI VONATKOZÁS

EGYÉB ADAT

Tiiseo Gabriel

Perencsrendi igazság

XVII. N.

Valami ábránd, elcsúszta -
Kattán társaság talált
fel, melyet Ruda, Erdélyben
a mai város névadójánál
is először karantán, de még
művelési ismeretek is voltak
még a háziipar jóneművel is
megteremt, Tiiseo nevű lelkész
díjazott költővel Magyarországon
visszatérte is nagy része az új
Gyógytany Útja : Magyar -
ország & török - fejedelmek Em -
ben 1660-1692, R. P. 1892.
69. t. 1. fejelet.

Leid

Tieser Gabler

Thaly Katalin barátok

1882. X. Tűzes

Nevelési tárgj közlekedés

Levelezés, Hoz?

Könyv, Hoz; Birtok

Post. utasítások

308.

11/12

ELHŐRPA
Könyvtár és könyvtársági t.

Könyvtár-ned 13. III. 5
 Budapest, V.

EUROPA
film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Táboz Gábor
[Pater Gabriel]
3 G. Müller Handl.
Preussische Post

Buda ostromások.

Bpó 1886.

106. P. - 109. P., 102. P. - 105. P.

Stannum genui Neivichy
Keges' nei-megillapintás
a keges, de nem bio-
nyas, hogy magán let-
tesse. ^{notna.} Gábor a
székesfehérvári kőműves ~~székes~~,
laboratóriuma Győrben volt,
1886-ban.

Handwritten text in vertical columns, likely a list or account. The characters are in cursive script. The text is arranged in approximately 10 vertical columns, with some characters appearing to be numbers or specific terms. The ink is dark and the paper is aged and yellowed.

Tivés Gaber

Laird

Thady Rulman

Swarlock 1882. 852. R.

Thady point Gabrieli. Ra -
factures unciar p

Meinethy Lya's cikke
Fentirif, kit

Pater Gabornas
Alind.

p s sörvideki
megyar papeler
2000

Swarlock
1882. 415. R.

had'leau
meg?

1885. XII. 8.

Magyarországnak

Magyarországnak

Magyarországnak

Magyarországnak

Magyarországnak

Magyarországnak

A károk jellege

A háborús események

Magyarországnak

Magyarországnak

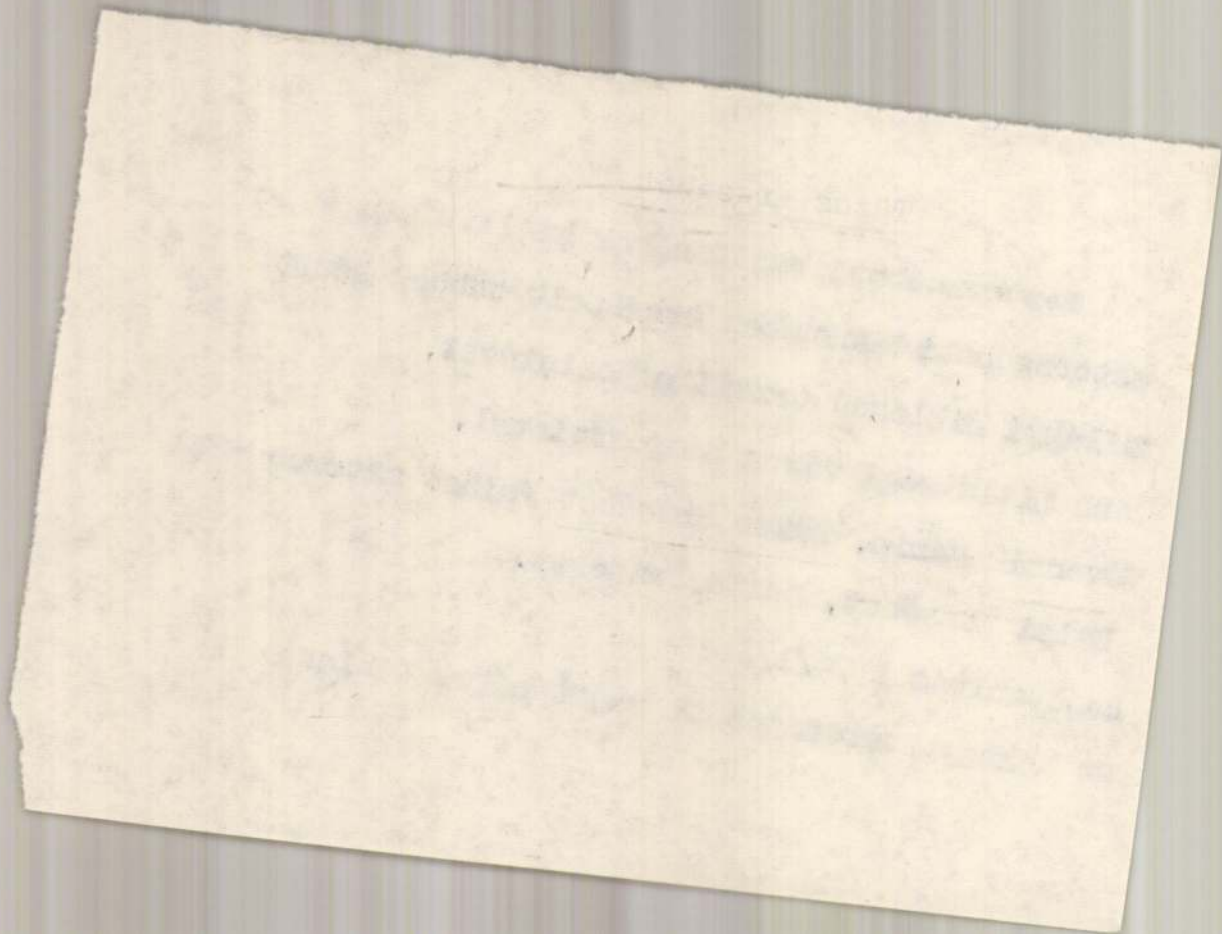
Magyarországnak

Magyarországnak

Magyarországnak

Tüzes Erzsébet

A Pesterzsébeti rajztanárok kiállításán a
Pesterzsébeti Múzeumban szerepelt többek között
Kzilágyi Miklósné textilkompozícióval,
Kóth Lilla régi város kompozícióval,
Kovacsik Mária, Tüzes Erzsébet Falusi műterem -mel
Balai Erzsébet, Daló Erzsébet.
Rajztanítás 1974/1/30
Dr Maksay: Pesterzsébeti rajztanárok tárlata

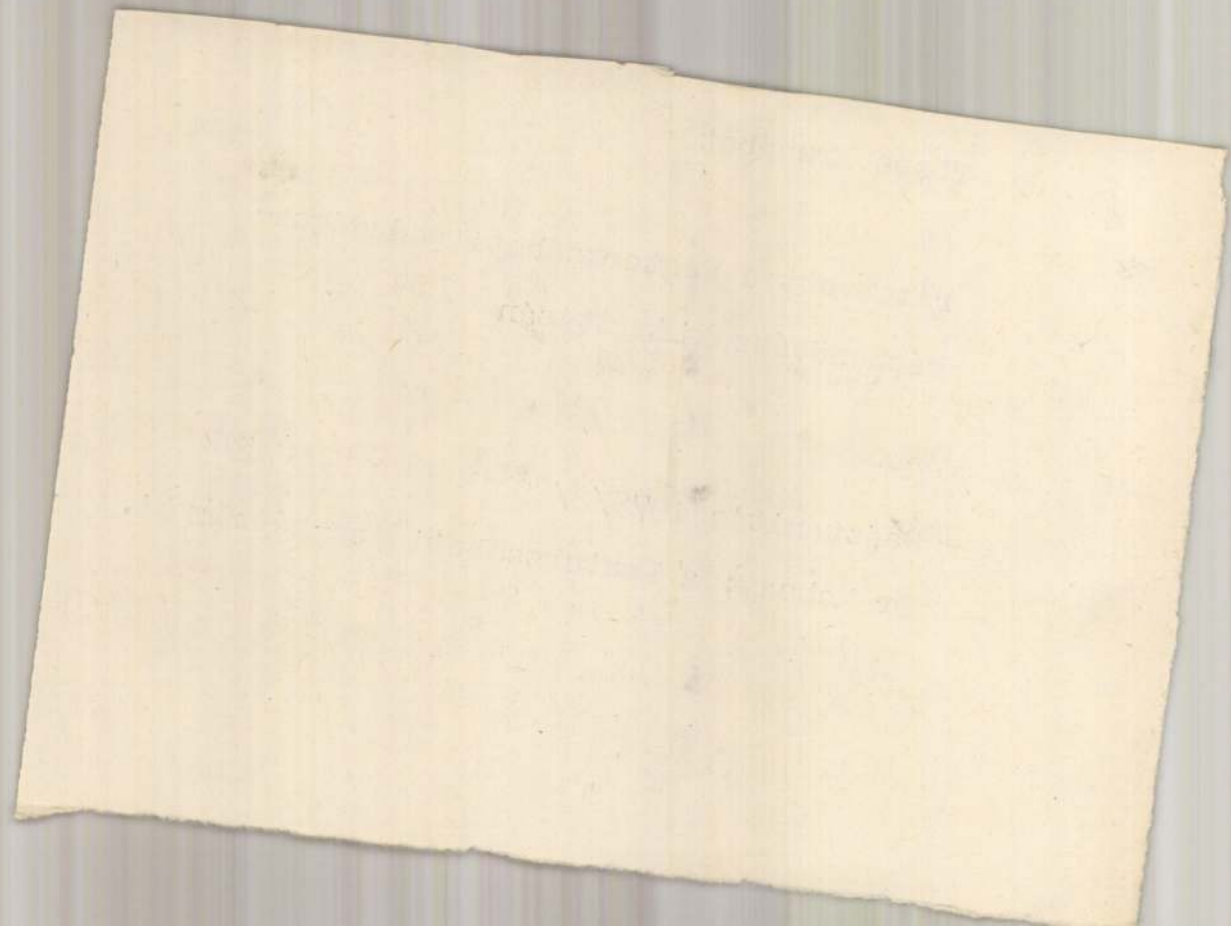

Tüzes Erzsébet

résztvett a Pesterzsébeti pedagógus-
képzőművész kiállításán

Rajztanítás 1975/2/29

Dr Maksay: a Pesterzsébeti pedagógus-
képzőművész kiállításán

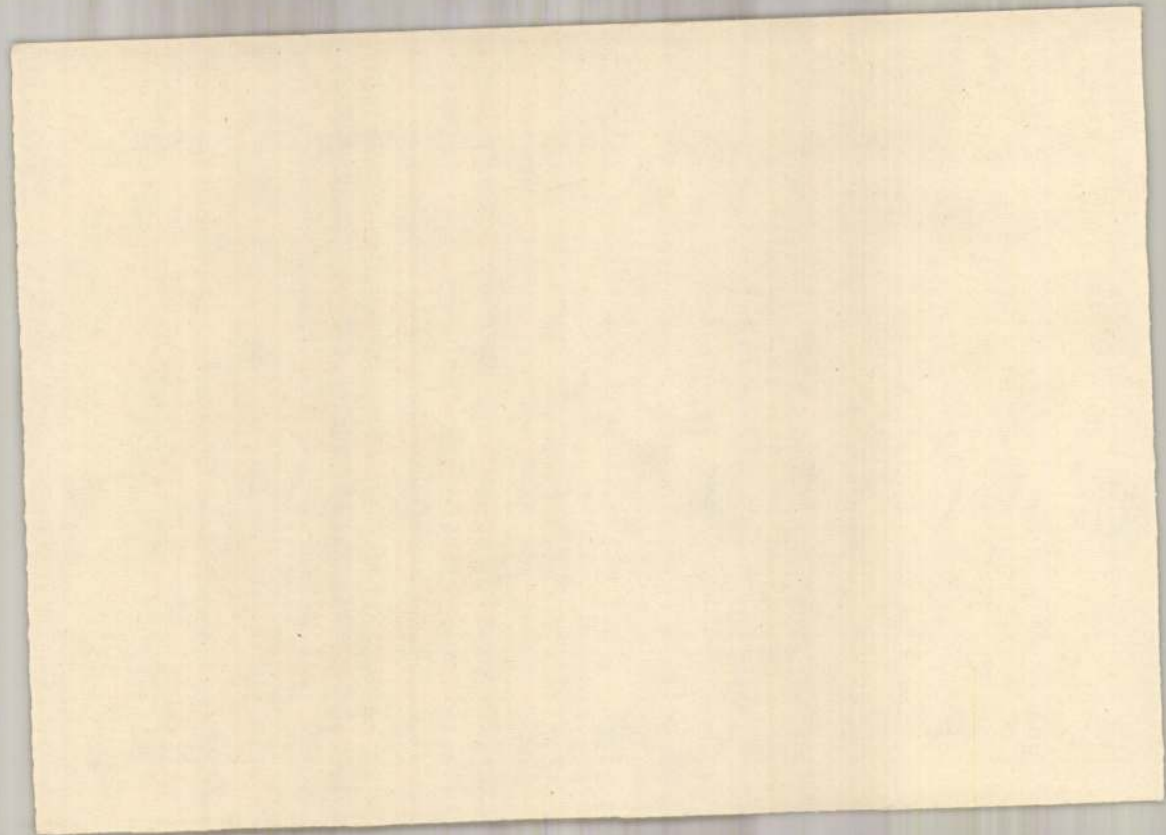
Opises Gossibel
Galusi miherme heigabb hangvételü .

Dr. Maksay László: Gossibel naptanáriak
kiállítására.

Naptanáriak

1974/1

30 old.

Tuzsér

TUZSÉR (Gyakorlat)

LÓNYAI-KASTÉLY, ma ^{Győr} Ambrosiusz
né utcajében, építette Mária Teré-
ria egyik testvére. Ul' Miklós két szob-
nyat épített hozzá. Manzarottó,
szamárhátas, ködporom mindkét
oldalán. A szalon mennyezetét ~~Ul'~~
Wurczinger Miklós, Kassai Feszté-
allegorikus freskója díszíti. ¹⁸⁷¹ ~~Ul'~~ ^{Ul'} ~~Ul'~~
három tetemen freskó, má, kei-
től.

Wurczingerrel l. Műveiről,
XI-1912, 323-25 l.

Voit Pál közlése, 1938.
(Gyakorlat má, minc, itt.)

TUESDAY

LEWIS EAST Y. ...
...
...
...
...
...
...
...

(... ..)

K. Turson Erővel

l.

61

MAGYAR I P A R M U V E S Z E T

1940. 39. l.

Blank lined paper with faint bleed-through text from the reverse side. The bleed-through text is oriented vertically and includes the words "MAY 19 1914" and "MAY 19 1914".

Tür kékő

Fémmorai & lapokkal a dajjal
az padművelési vállalat
divatbemutatóján

Revid Pöröskő: Brassó, fémmorai
az -padművelési) divatbemutatóján

É a divat, 1969 XI.

5/0 12

PÉTERFALVAI PAPIRGYÁR

PÉTERFALVAI (Erdély)

közönséges irodai anyag
ordinär Kanzleistoff

Tuttenheller Michael

öfers 1728
1734

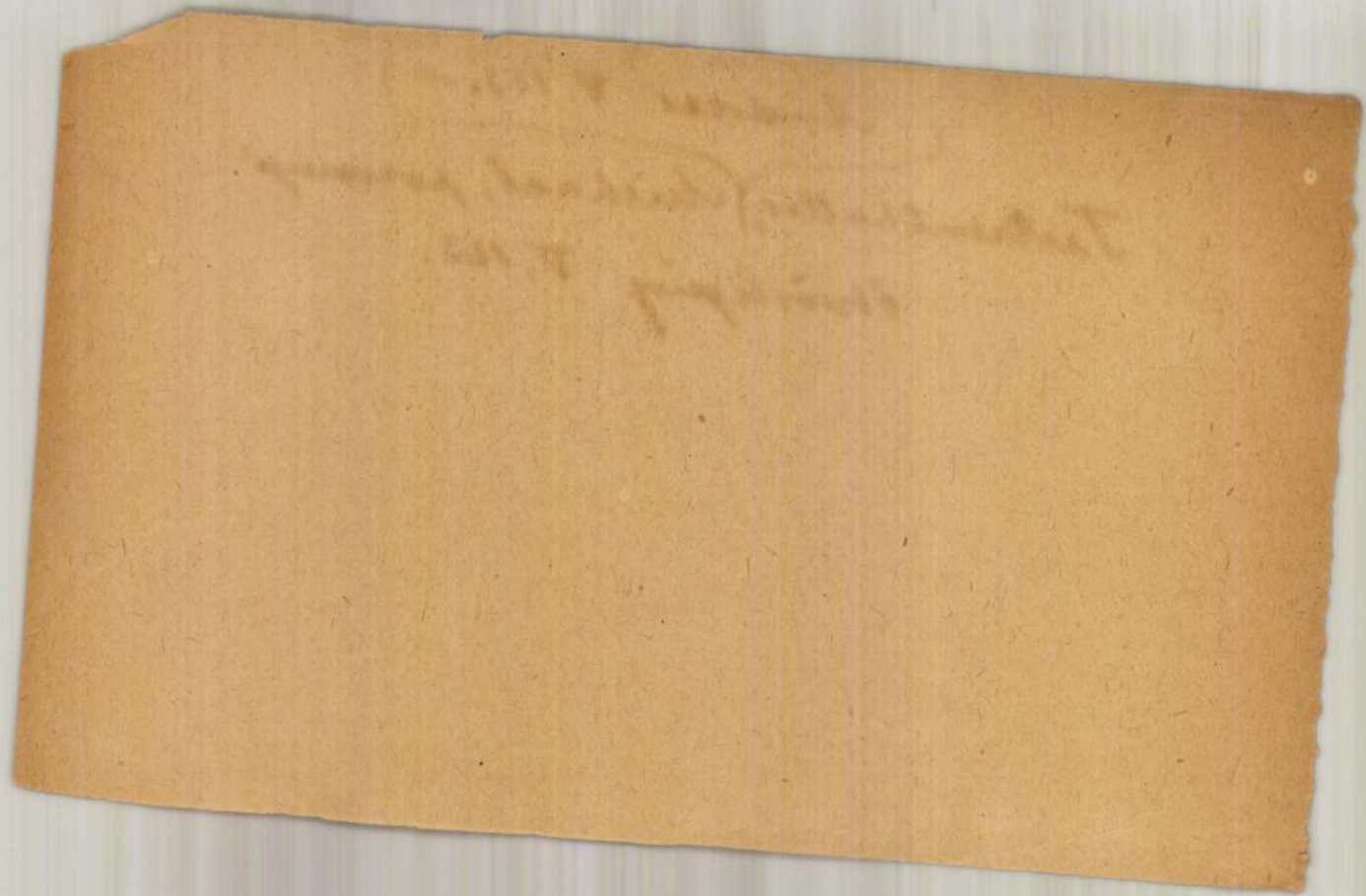
Sand

Mil. Pers. 123

(Andreas V. 123. -)

Tutzenhaller, Michael, poroupi
ötvöslegény V. 123.

Neu in Kat. SA

Illuminert Rezitator TV. 242

Tinko's
Book of Almanacs
Binnick 1912/13. 271.

S a n y a g a a z 1915. é v v é g é n .

- ..hírlap; ..aprónyomt.;
- ..kézirat;.....egyéb.
- ..római;.....közép- és újabbkori;
- y;.....érem- és pénzjegy.
- .....hazai nemzetiségi;.....rokon
- nüvelt népi;.....külföldi primitív
- .....szobor;.....festmény;.....
- ..fénykép;.....modern iparművészeti tárgy.
- ..állat;.....növény;.....és-
- lártojás;.....állatpreparátum.
- .....n látogatták s használtak
- gyűjteményt.....nyitási napon
- ti át iakból befolyt.....

Tutts' Sanders
or Sparrowcatcher
Tasmanian's book

Ginnick

1912/13

28, P

530

10/11/14

H. H.

10/11/14

10/11/14

Titto's Sailer

Skivito's pohrainssban

II. dy.

Brdimick 1911/12

23. P.

T. 1192. III.

„
gia dess Uthalten Löblichen Hausses
urg ^{stie} Czimü családfának alján a grófi
emlélhetjük, mig fölül balra S. Hard-
g és ~~Udalricus~~ Udalricus der letzte Ertz-
ek felhőkön trónolva. Jelzése alól
it Monachy Ao 1679.

-nál 45.8: 61.1, B-nél 44.9 : 61.1,
4.5 : 61.1 cm.

Pritho's Vaidya

Licilio's notations on

II. dy.

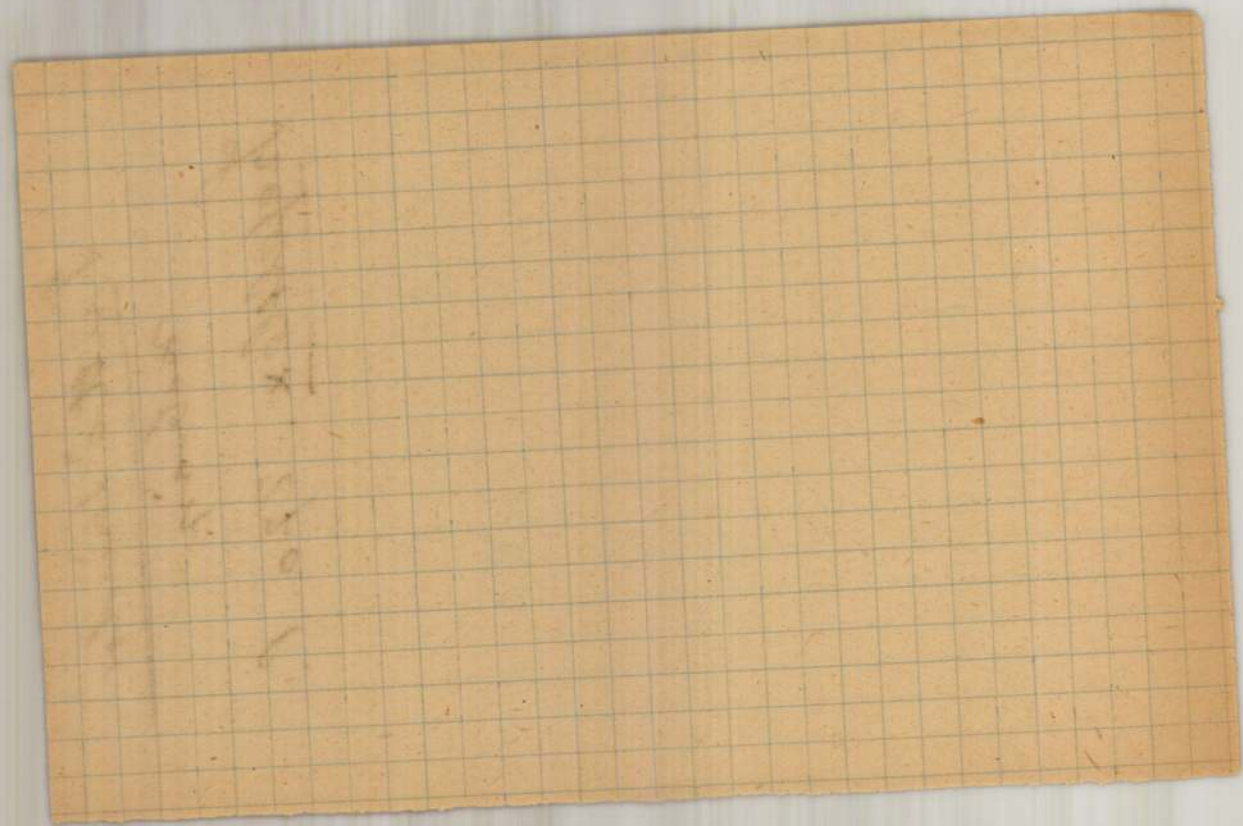
Estimate 1910/11. B. P.

Witt's Binder
Moberly -

Reflex. 220. P.

Stet. and.

M.O. 1090. P.

Tricks' Sander
Book allmooey
Kathman's 1911/12

24.6

Pikko Sanders

Parsons' Tarn -
last book.

Britannia 1911/12

29.8.

Roma CentKarte VI. 282.

Luze 3.90
3.60

RORSZÁGBAN 2 kötet 760 oldal P 1.50

ve	3.-
ve	9.60
tve	2.80
	7.-
	4.80
ei kötve	2.-
kötve	2.40
ny kötve	2.-
kötve	3.20
ve	3.10
	12.-
/II. kötve	7.-
üzve	3.60
kötve	2.-
kötve	4.80
kötve	2.40
aprirkásról füzve	2.40
vékában kötve	3.50
kötve	3.90
	2.90

APON MEGJELENNEK A LEGKIVÁLÓBB

OLT MÜVEIKET DEDIKÁLJÁK.

Tritto Sandor

Sinay Tíme Annabá-
dya.

Kütpályirat, refer-

Magyar Sparmisség

1912. 35. p.

753. - C xxxviii

Tuho "Laidur"

J. Gwyn ocene

garage pärtur

Laid oker

Malmay neopini. III.

31-35. l. 37, 38 l.

arcepyid s

kejerred

116. l. 282. l. 285. l.

273. l.

274. l.

275. l.

279. l.

Tiitto "Laidor"

1914. maj - jun. Kiell. Heinelti
Hatom

Monsiöläi Egnikoula, Espo
1000. -

Mesterjegyek, pozsonyi V. 155-161.

ÁRVERÉSI NAPTÁR.

I. nap december 2.	II. nap december 3.	III. nap december 4.	
Festmények 1-63 Ezüst 461-501 Porcellán 641-669 Fajánsz 841-860 Fajánsz 861-881 Porcellán 670-710 Ezüst 502-540 Festmények 64-125	Festmények 1-63 Ezüst 461-501 Porcellán 641-669 Fajánsz 841-860 Fajánsz 861-881 Porcellán 670-710 Ezüst 502-540 Festmények 64-125	Festmények 126-186 Ezüst 541-565 Porcellán 711-751 Fajánsz 882-921 Szobor 1193-1223 Üveg 951-981 Fém - Vegyes 1371-1440 Textil - Szőnyeg 1371-1440	Festmények 1-63 Ezüst 461-501 Porcellán 641-669 Fajánsz 841-860 Fajánsz 861-881 Porcellán 670-710 Ezüst 502-540 Festmények 64-125
Festmények 1-63 Ezüst 461-501 Porcellán 641-669 Fajánsz 841-860 Fajánsz 861-881 Porcellán 670-710 Ezüst 502-540 Festmények 64-125	Festmények 1-63 Ezüst 461-501 Porcellán 641-669 Fajánsz 841-860 Fajánsz 861-881 Porcellán 670-710 Ezüst 502-540 Festmények 64-125	Festmények 126-186 Ezüst 541-565 Porcellán 711-751 Fajánsz 882-921 Szobor 1193-1223 Üveg 951-981 Fém - Vegyes 1371-1440 Textil - Szőnyeg 1371-1440	Festmények 126-186 Ezüst 541-565 Porcellán 711-751 Fajánsz 882-921 Szobor 1193-1223 Üveg 951-981 Fém - Vegyes 1371-1440 Textil - Szőnyeg 1371-1440
Festmények 187-259	Festmények 260-318	Festmények 319-400	Festmények 401-500
IV. nap december 5.	V. nap december 6.	VI. nap december 7.	

Gütts "Saindor

nostrum

1
Sharon, air et

1912-13. 23. kille

Lilke Ferenc

hangoskeresítő

Kőorshely

slabult 1894

L.

Errediveskiall.

I. B. 28. l.

foje 69, nyelének átmérője 2.1 cm. A kristály halószertűen finom filigrános foglalara arany, közepét felül kettős granulációs körbe foglalt fonatos s ugyan-

csak granulációs technikával készült éktiménv díszít, amelyhez hasonló műt-
rát románkori kőornamentikánkban ev-
dömösi oszlopfőn (CXLIV/2) is talál-
lunk. A fonatos dísztiménv középen,
tehát a jogar gombjainak tetején, kis luv-
kat találunk, ami arra mutat hogy a
gombot még valami azóra elűnt kis-
éktiménv vasv inkább drágakő díszí-
tette. A gömb filigrános hálózatát az
ornamentika és a technika, valamint a
motivumok alapján már a XII szá-
zadba helyezzzük. A XII. század első év-
tizedeihez vezet a démoni oszlop ana-
logiája is, amennyiben a Szent Margit
szteletére Almos hercegtől emelt temp-
lomát Lörinc esztergomi érsek 1107-ben
szentelte fel, mie kolostorának *antyk*
II. Béla és neje Ilona, 1138-ban fejezte
be (v. ö.: BARNA. id. m. 34. l.) A jogar
nyelet hengeres fa alkotja, amelyet *sz*-
novozott ezüst palmetra-díszítés fon kö-
rül: alsó gombja is aranvozott ezüst. A
nvel a gömb foglalatát a vilámmivel ké-
sőbbi. A XII. század második felére,
III. Béla idejére tehető, a szövegben
említi decsi analógia alapján is. A
szividomba zárt palmetta-díszítés a

Tiitto's Grocery
Parasi pastorin

Laid

Maalinasuopiminen III

21 - 31. l.

arhopyys: Epöölle

100. l, 181. l

282. l

hinnuileis lupuleis

houlo!

Tüthö-lyőng, népművelő

keresek a nagykövetségi kiállításra.

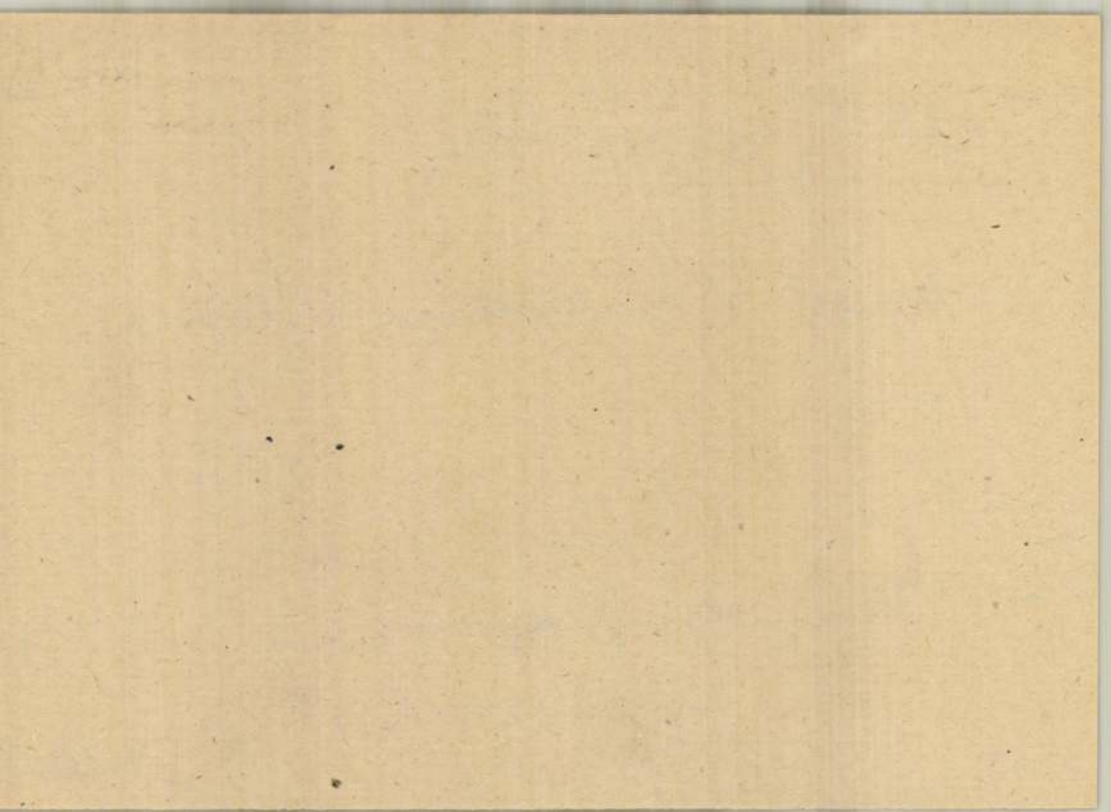
—: Gösej népi faragó művelete

13

Bp. 1968, márc.

Népszabadság,

2. [Videki]

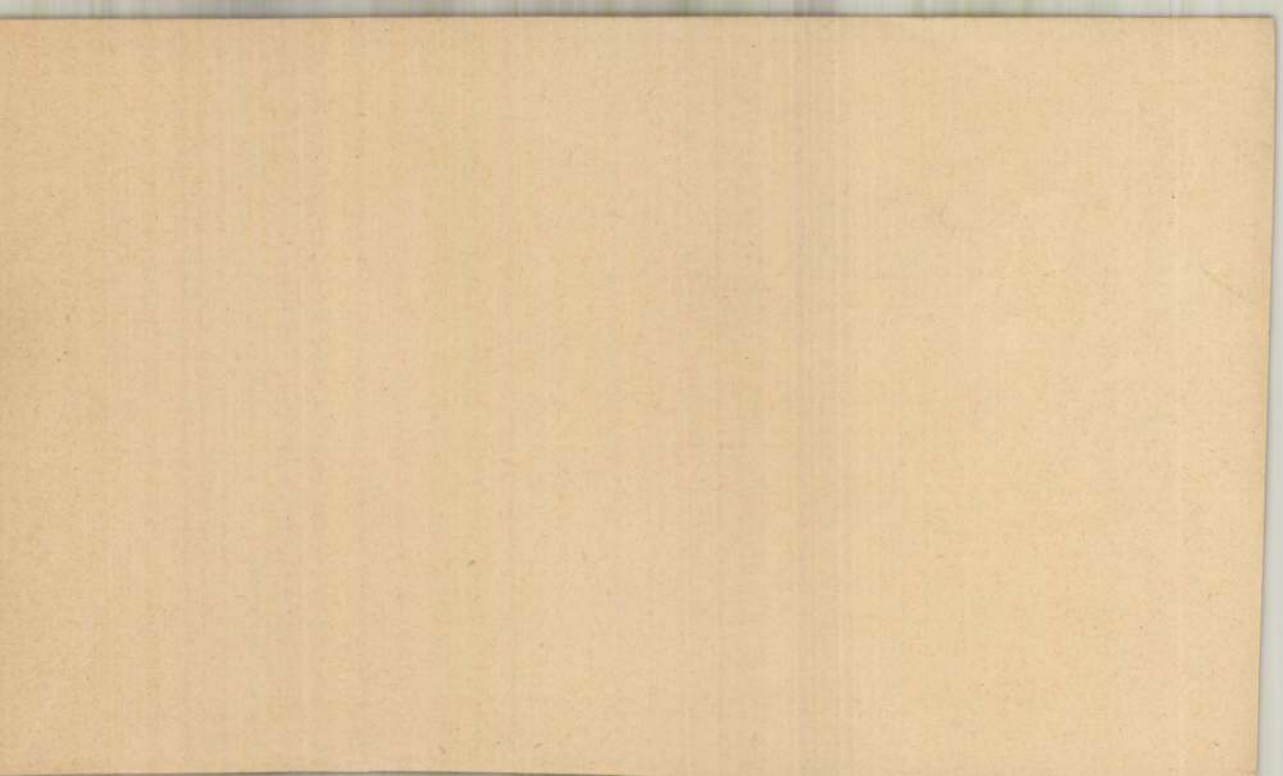

Tiitto Jacobs
kirjastonmies

Lisa
s

Don Balaton

46.1.

Tütts Sändor
notran

l. Adakias
III. eif. 112. l
7. 2

zottsági

ri székesegyház helyreállítása részére
utalt 2417.81 K.-t elszámolva - a kö-
retében feltérjeszteni:

960.79

dő 45.--

dő

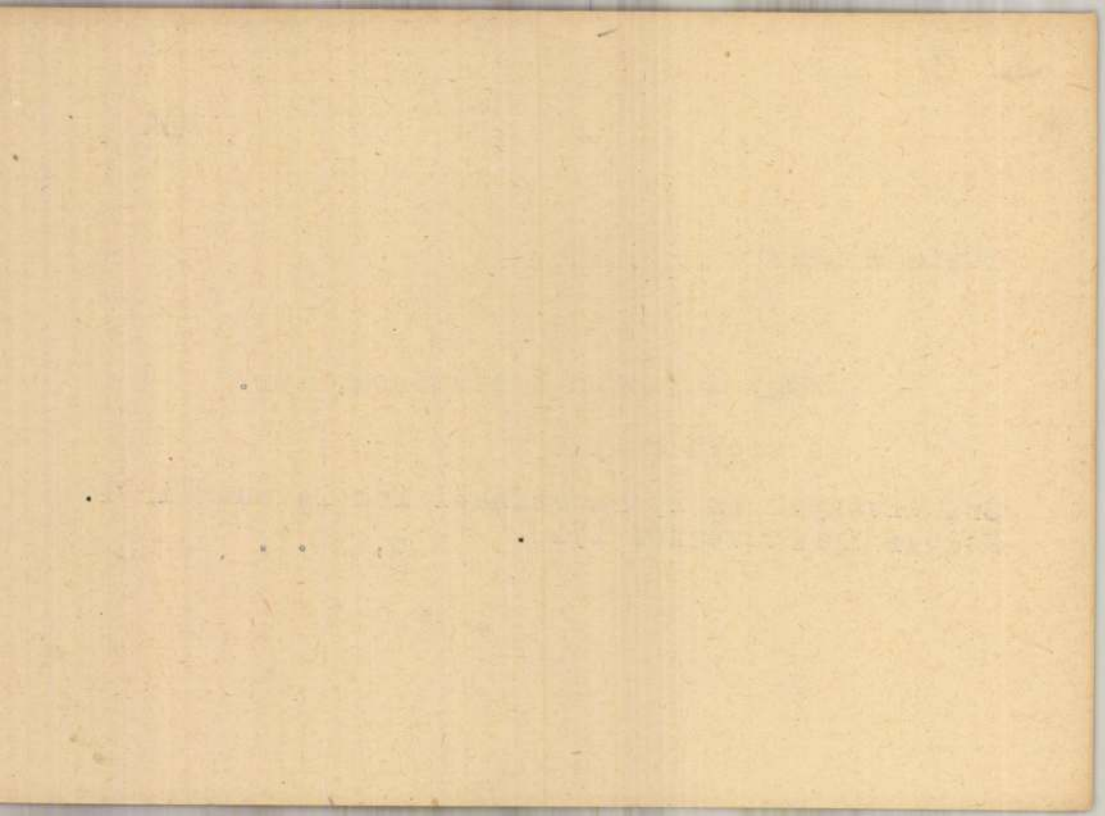
MDK

Tüttő Sándor

Megy a juhász a szárára, repr.

A szent család

Szemelvények az iparművészeti iskola munkáiból.
Magyar Iparművészet 1912. 238,239.1.

Júlio Landor

obran

1910-13

Ermité 1930

89. p.

A m. kir. vallás- és közokt.
ügyszám alatt a keb. számv.
rendeletének másolata:

Költségvetési év: 1931/32. S
gatása". Műemlékek Országos
t.o. oltalma alatt álló műem

Utastíom

a Műemlékek Országos Bizotts.
VI. Állatkerti-út 1.sz. Műem
tulajdonában lévő falképmáso

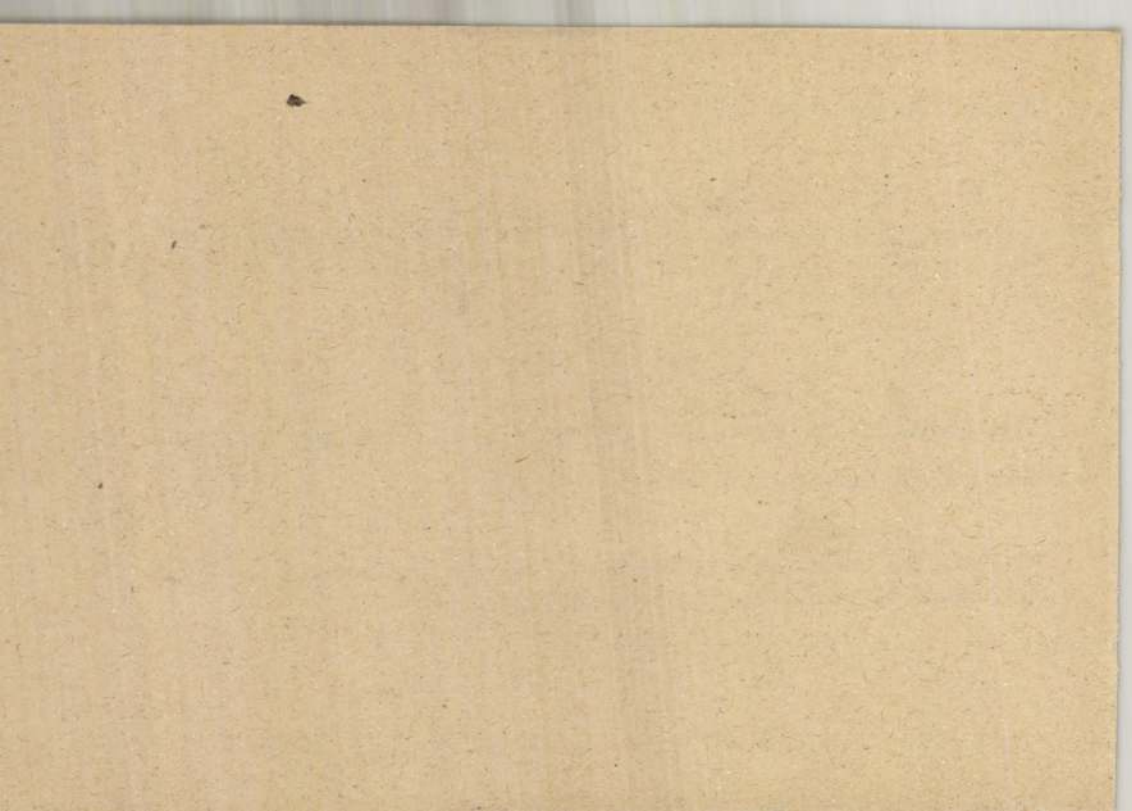
TÜSKŐ A. szüicsmester

A Néprajzi Múzeum Adattárá~~nk~~ban, a rajzraktár leltárában rajzaival szerepel. & Jászárokszálláson dolgozott. ~~222~~ 293. old

CS. SEBESTYÉN KÁROLY: A Néprajzi Múzeum rajzgyűjteménye 287. old

NÉPRAJZI ÉRTESÍTŐ, Nemzeti MÚZEUM, NÉPRAJZI MÚZEUM
Évkönyve. XXXVI. 1954, Bpest, 1954

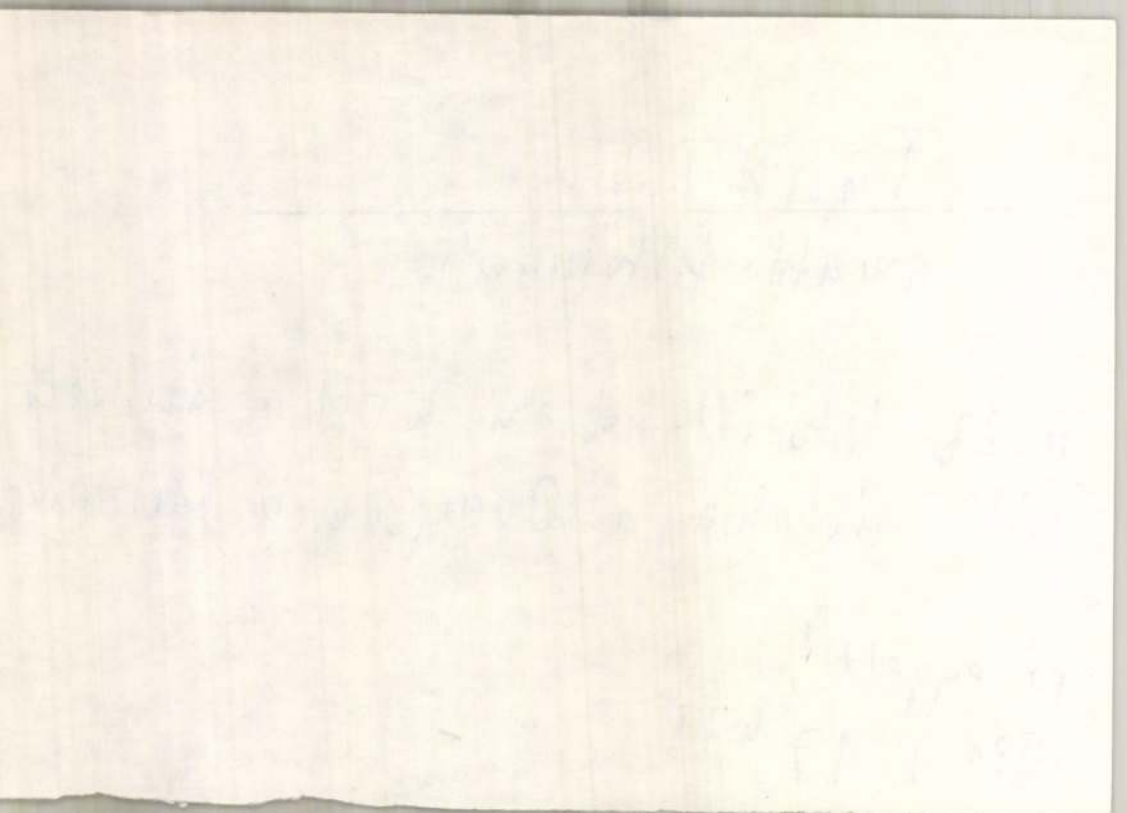
Tünzö Tibor

amatör festőművész

A 23 festő ill. névűen törtt a Székely
Téli Tárlaton, a Dányánich Múzeumban

ho' vegezt!

1981. 1. 17. 425

Tiiskerian palos

Klastron

hutorainah arweise -
ret milo' hii -

Vepelajto, 1865.

111. P.

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,

Es a meglévő holmিদra vajjon, miért nem vigyázol?

Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,

Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!

Biztosításod van már rég (jobbát nem is tehetnél),

De manapság e kis pénzért mondd, hogy mit is vehetnél?

Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,

Az értéket nagy sietve jó lesz ma felelnem!?

AZ ORSZÁGOS MAGYAR RÉGÉSZETI
ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI TÁRSULAT
és
A MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

tisztelettel meghívja

L. VAN PUYVELDE

a belga művészeti múzeumok igazgatójának,
liègei egyetemi tanárnak

folyó hó 28-án (csütörtökön) délután $\frac{1}{2}$ 6 órakor
a Magyar Tudományos Akadémia előadótermében

Rubens et l'influence italienne

címmel tartandó előadására.

(Vetített képekkel)

GEREVICH TIBOR

FABINYI TIHAMÉR

az Orsz. Magy. Régészeti és
Művészettört. Társulat elnöke

a Magyar-Olasz Társaság
elnöke

Tischlermeister (2)

Waldenmühl

Reper

14600=70

Kampfbühnenbauwerk

227.8

NYOMTATVANY

Budapest

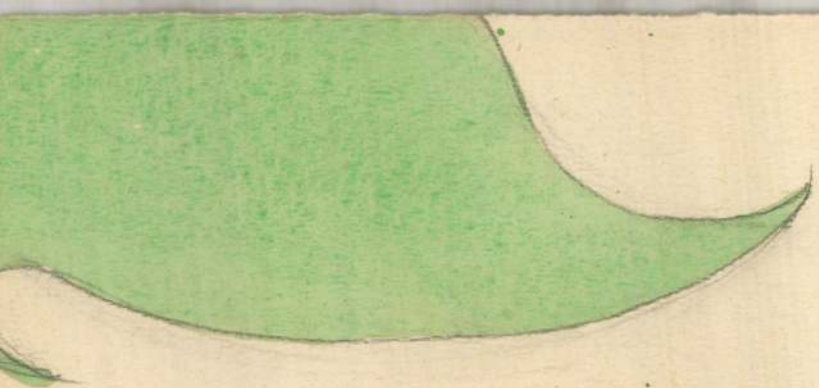
írtnak

Tűskevár (nagy-
ví) palókolostor

Mohar Ernő: A
nagyjénő-küskovári
palókolostor. Bp
1936.

red.

1. LAMP

TÜSKEVÁR (Veszprém)

RMV 5, 339.l.

R. K. PLÉBÁNIA TEMPLOM falán Garai
Gábor temesi gróf feliratos sírhőve.

Tüskevár

TIVKVAR (Number)

RVN 2, 2912

123456789

R. K. PLEBANIA TEMPLON (Number)
Sama sama yang berbeda-beda

(Tüskeväri pälö-

teuplorn)

Adam J. A ( )

Arch. Ktbl. 1885.

XVIII. C.

~~236~~

Paris 1838

Walter Pater

Subversive

Tüskewari pálos

templom eladományja

Keleti rész -

Rekberdudtor

78. l -

~~Manuscript, M. 166.~~

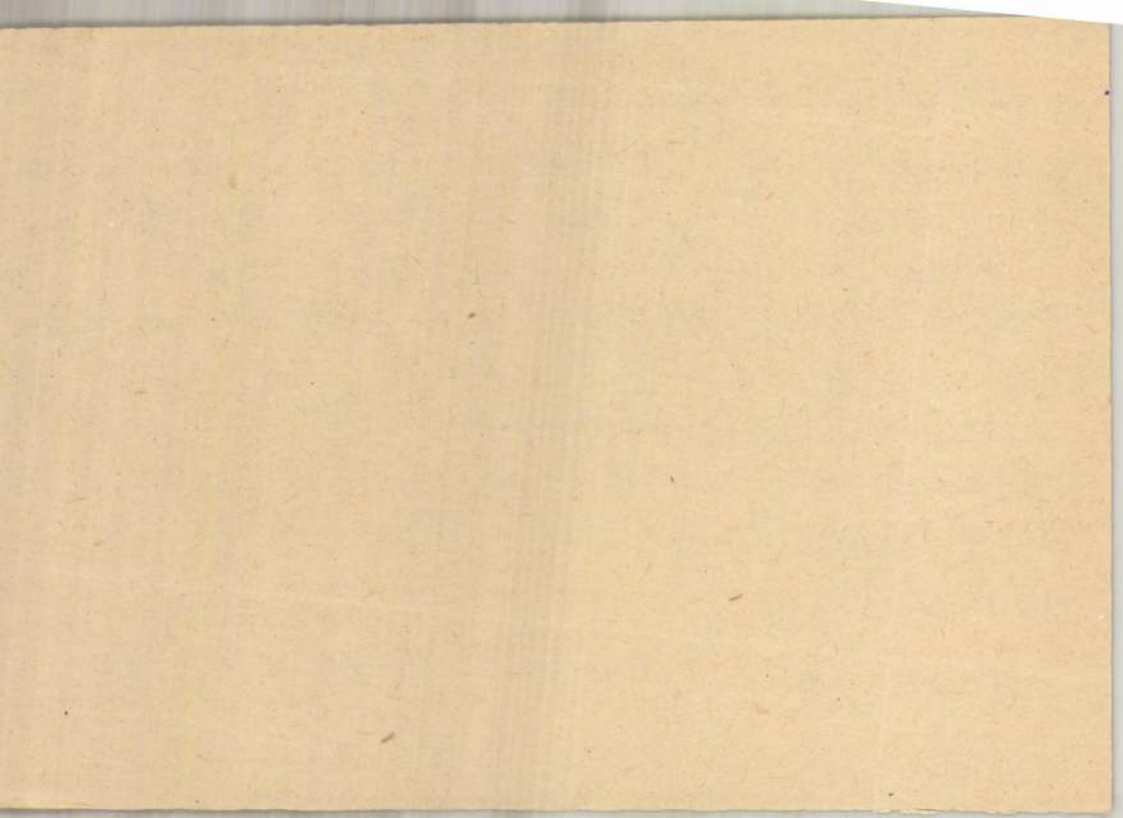

Tüskés Tibor, úr

M. Kiss József grafikusművész új rajzos albuma
38 motonokét megjelent. A keletgöngyi műhely tagja
és líbrissével megépült az országos kisgrafikai kiállítá-
sokból az Eggeden, Keszthelyen és dijart is kapott. — Tüskés
Tibor megjegyezte a könyv előszavában, hogy eme archip-
sorozatot M. Kiss József egyiptomi emlékeivel, aronai techniká-
val, öndeló letásmóddal formálta meg, méltatja a mű-
vészteljesítményét, mint a rajzot, burkolt iródalomtörté-
net. Valóban az.

L. M.: archipászannok, Balassitól Nagy Lászlóig.

Észak-Magyarországi, 1983. okt. 1.

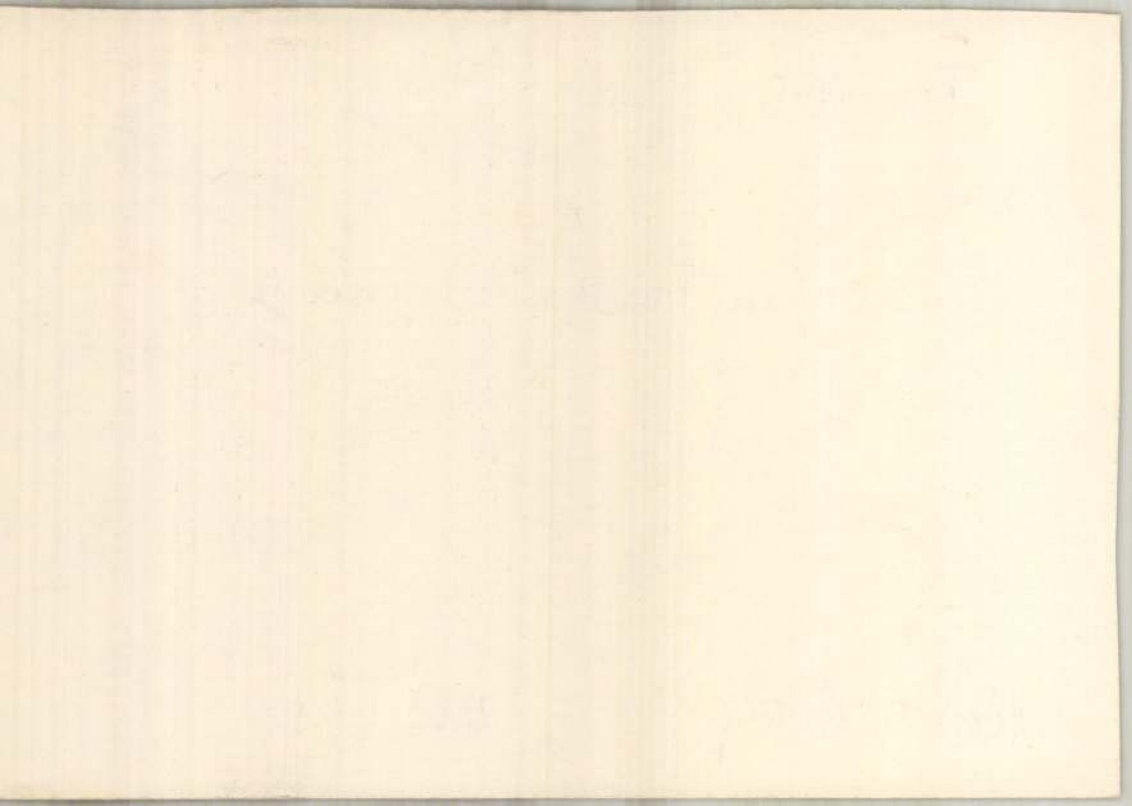

TÜSKÉS Tibor

Torjdu Tamás: Könyvszemle

Képzelmélet

1983. VII. 5.

Tüskewari palowendi

Zaida

Flary L.: A palow-
wend tüskewari zai-
dajanak történetle.

24 L. Szombathely,
1878.

Gent (917)

Hydrographisches

und meteorologische

Beobachtungen in der Gegend

Camargolam is pellitane

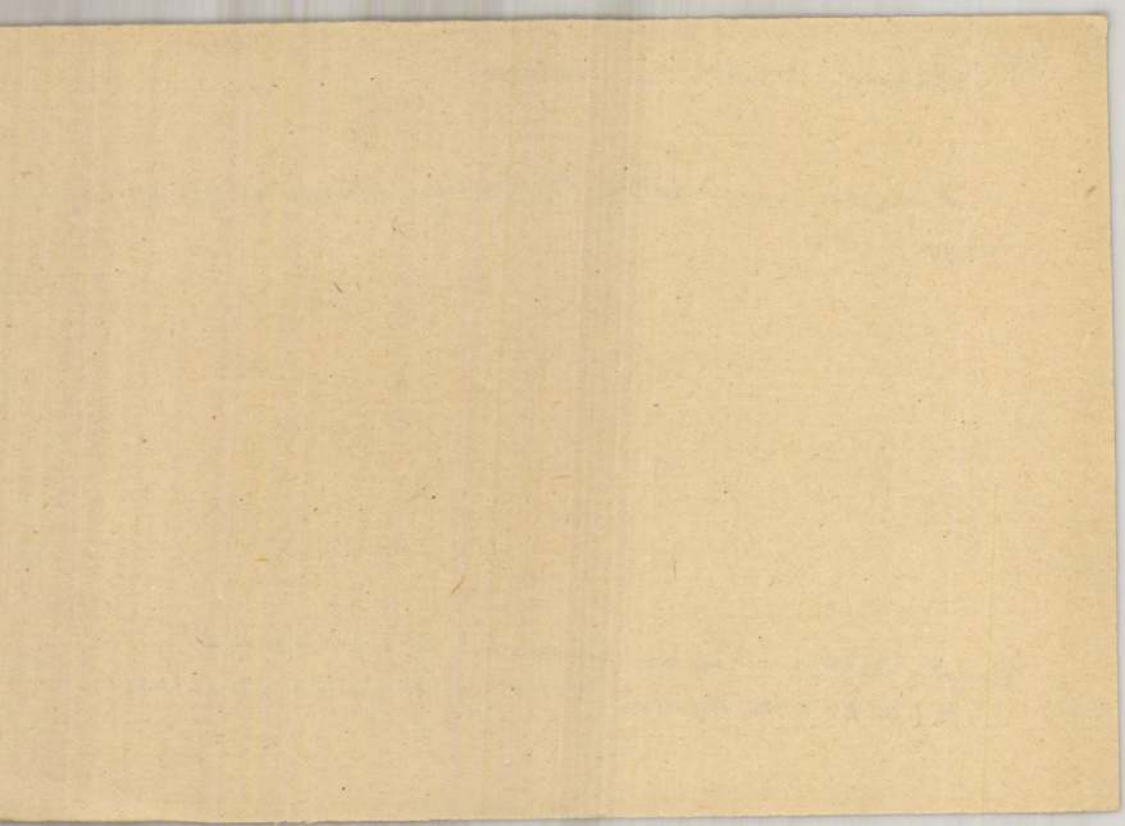
clacmolas mellet surca

Kogadnerocce 19

Tüskevendi Madonna mestere

A mestere vepõ tozon Multscher stersingi Madonaidide
vegi visza.

Balogh József: Képzőművészeti fennsőbb tanácsok
MTA II. Tanszék. Tud. Öst. Közl. II. köf. l. n. (1951) 43. l.

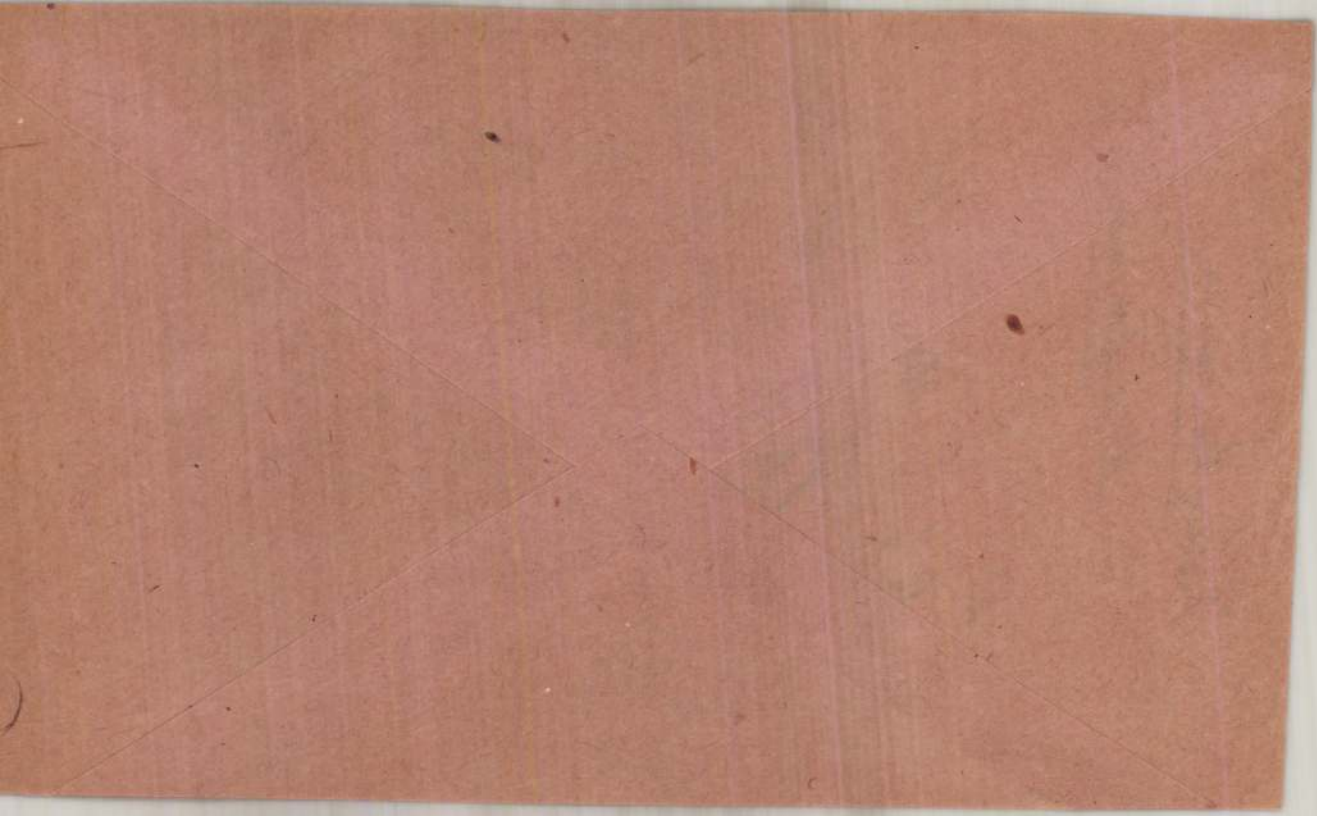

Tuskevari

Madonna

L.
Salm. Mur. Eide

XX. VIII. Sable

TÖSKÉS TIBOR

Takáts Gyula: Töskés Tibor grafikai gyűjteménye
("Szántód partjánál")

in. T.Gy.: Töskés Tibor ~~és~~ rava-betűl arca.
Bp. Szep. 1985. 172-175.

TOXES TROU

... ..
... ..
... ..

... ..
... ..

Tuisk' Tiber = Triptichon. Bp. Prépivadskii,
1986, 534 p. rec. Kanay Lab'lab'.
Hk 1987-1988. 3. 378-379.

Tuisk' Tiber

őrünk. Möller rájuk vonat-
nak támpontot a feldolgozás
restaurálás előtt is.
*m. padozattal bírt/
ból.*

*elvezés. /a külső oszlop talán
és"*

is vannak

haranghízás miatt helyre

gyházlátogatási jegyzőköny-
kripta a főoltár előtt, a má-
rellékhajóban fekszik. Amíg
ntos ismeretünk. Möller fel-
zetét és kiterjedését rögzíti,
páti kripta kelet-nyugat irá-

dongaboltozattal fedett apá-
lységben fekszik a szentély-
közéleben helyezkedik el, a

Tűskés Madár

1917/18 - 1918/19

Ferkészomfoiskövök

143. l.

1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

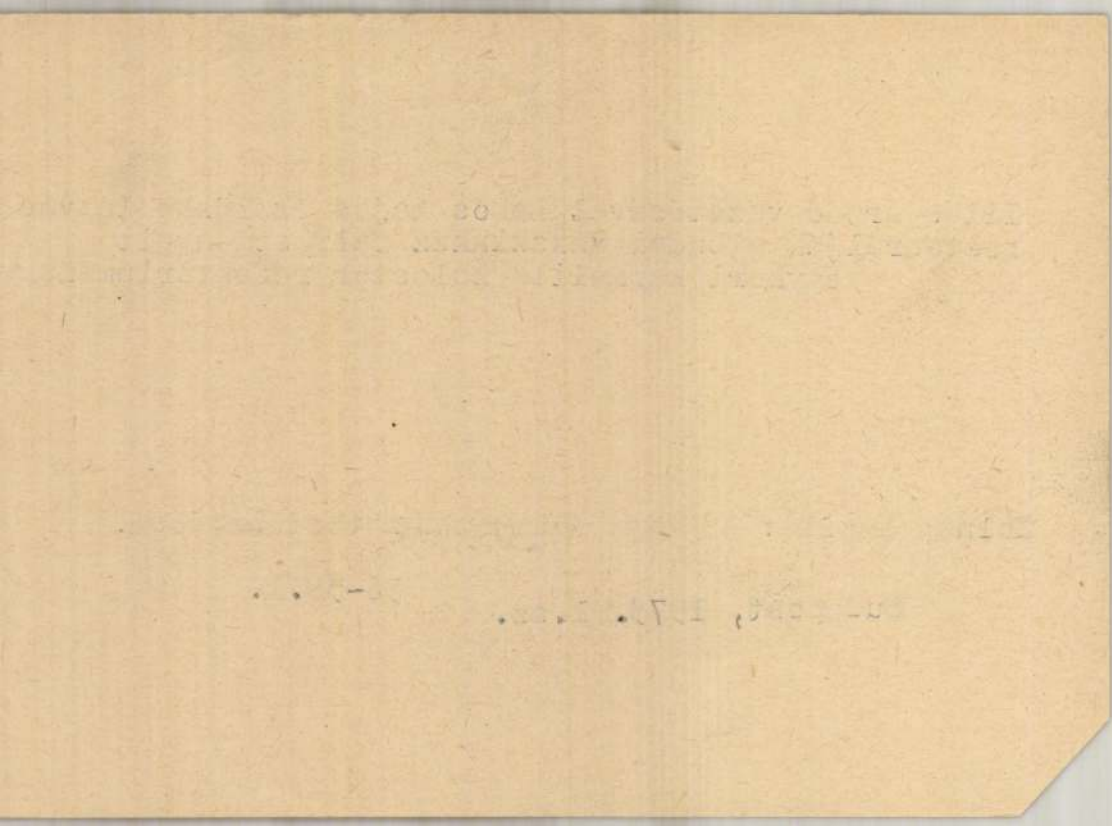
Tüske István

Illés Árpád vezetésével Lakos Lajos és Tüske István
restaurálják a budai ~~Várszínház~~ falfestményeit
(egykori karmelita kolostor refektóriumának)

Zolnay László: A Budai Várszínház történetéből.

Budapest, 1975. 1.sz.

36-38.l.

Tüskés Tibor

Tüskés Tibor: A déli part /Varga Hajdu István/. - Ka-
posvár, 1968.

az 1968. évi magyar nyelvészeti tudományok és nyelv-
tanok iránti érdeklődés - Budapest, 1971. 2. sz. 149-152. l.

196. l.

John T. Jones

These books are for the use of the
Government, 1900.

Tüstkes Tibor, oraphus

szántód - Pusztán hídlelősa
nyílik május 11-én

- Jakob nagyán kora a bűnű

8

Esti hírlap, 1980. máj. 16.

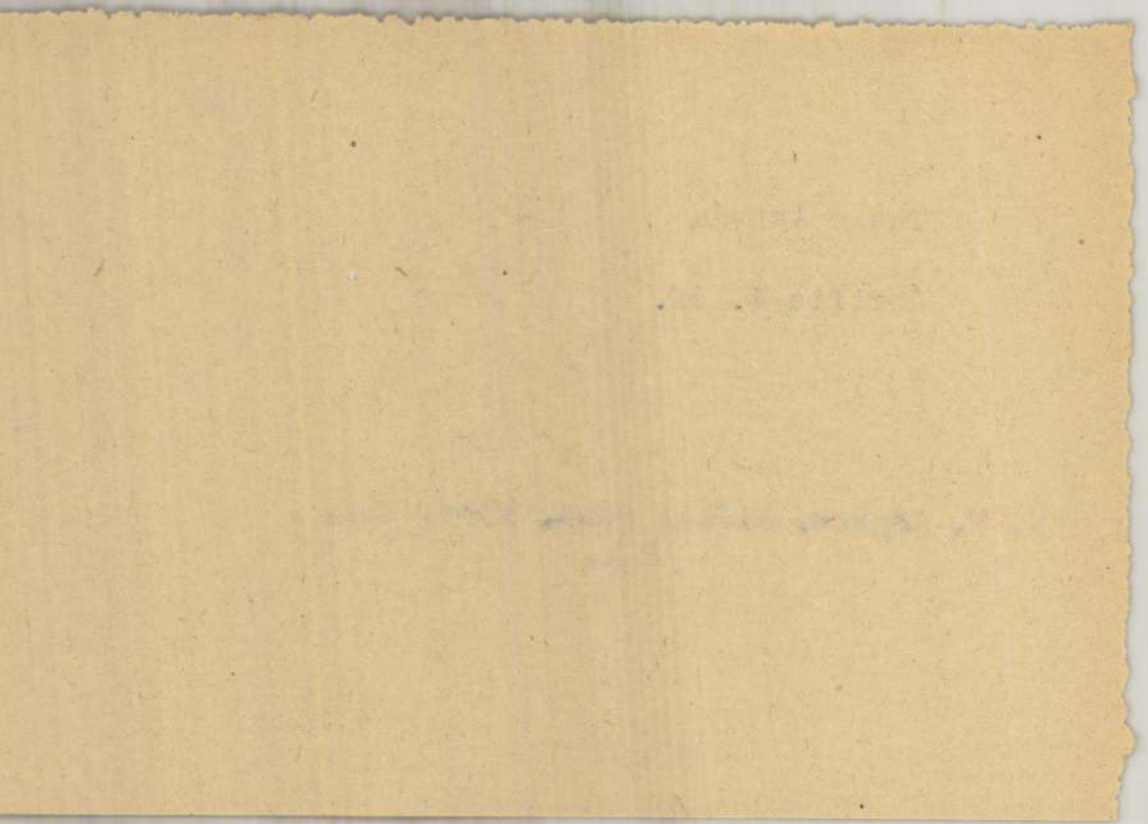
MDK

Tüske István

Április 4. of.

I. M. Kézsm. Kiáll. Múcs. 1950. aug.

7 l.

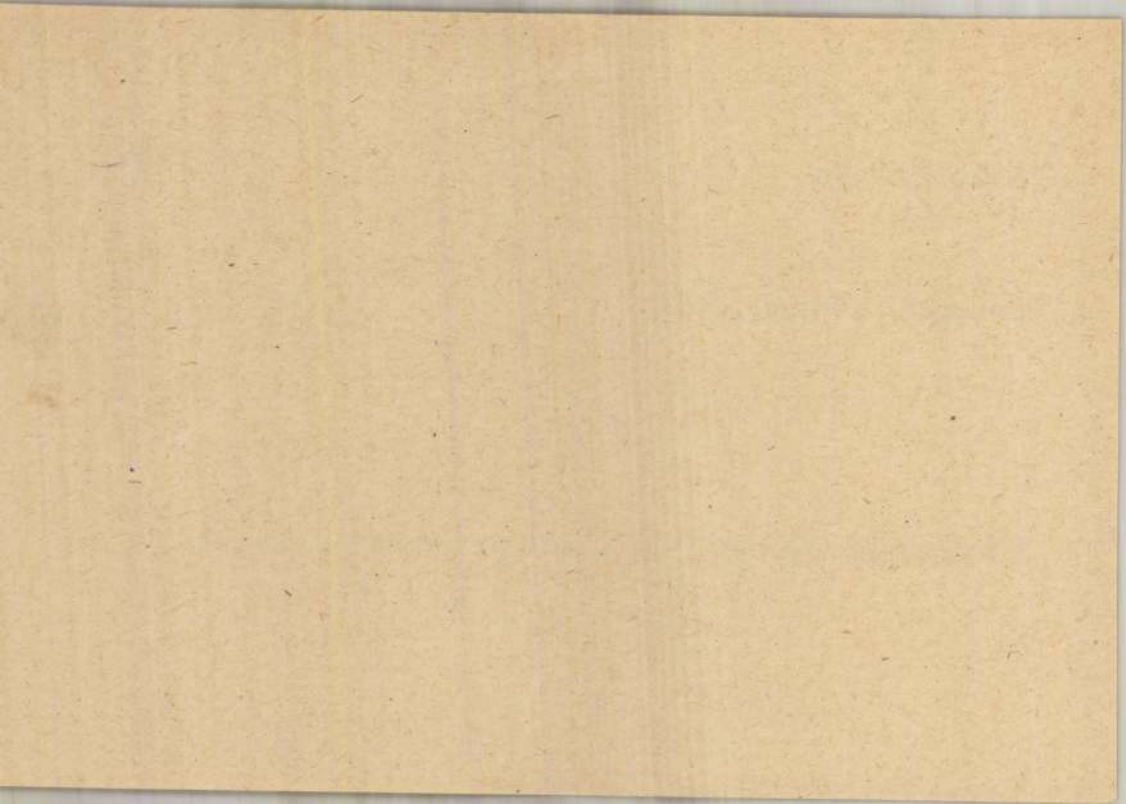

Tüske István

MDK

Dunapart ködben, olf.

Műcsarnok 1952-53 III. Magy. Képsém. Kiáll.

Tüske István

MDK

Április, 4. öbf.

Műcsarnok 1950. I. Magy. Képzőm. Kiáll.

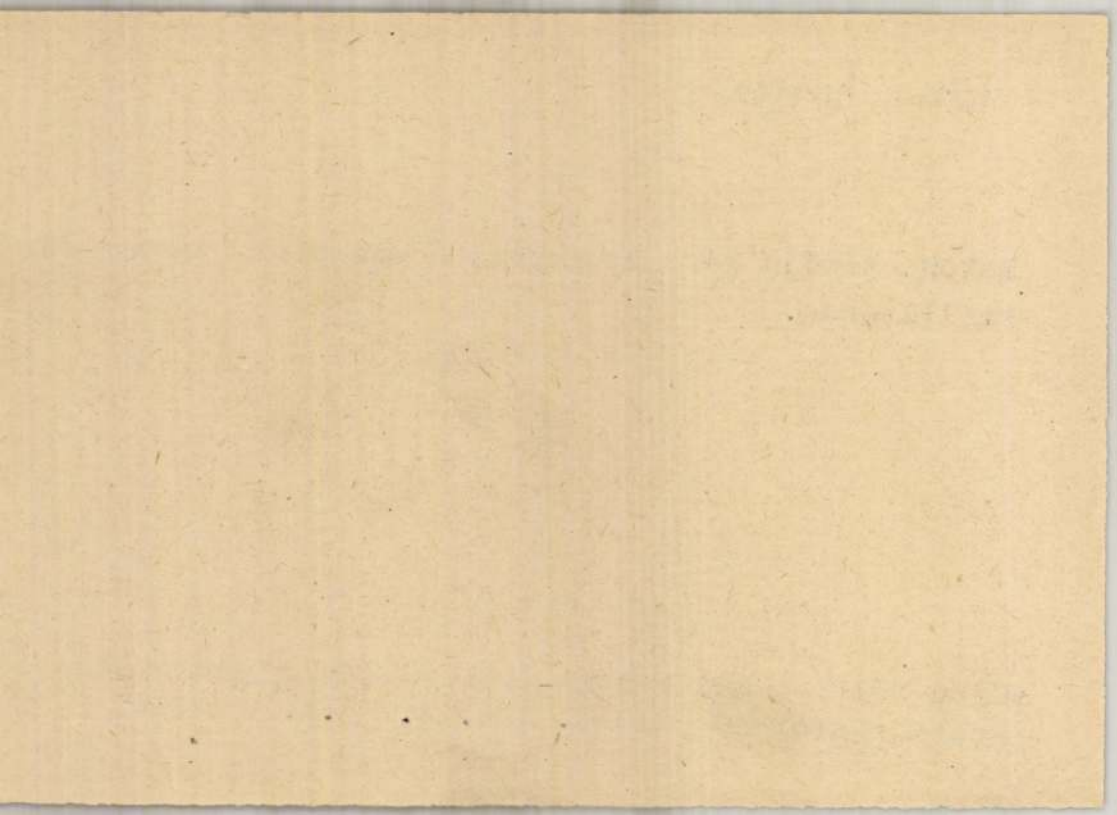
1870

April 1870

Tüske Lóvász

Katona témájú képe szerepelt a miskolci katona-élet kiállításán.

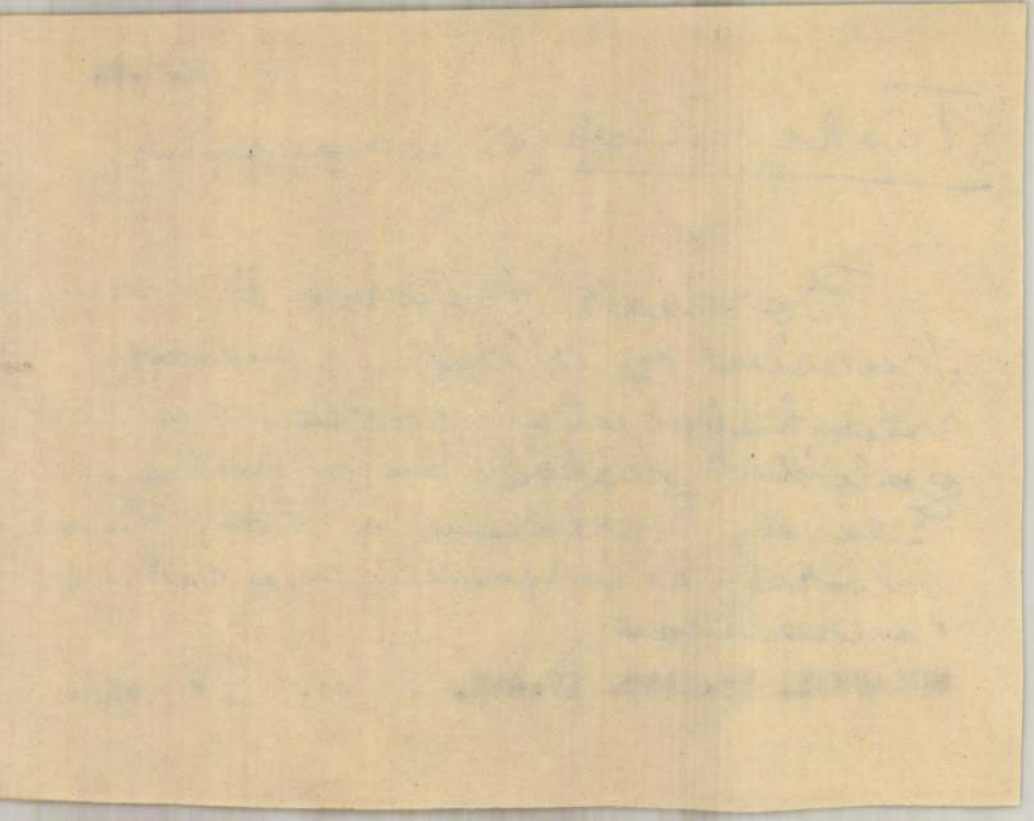
Hajdu Béla: A mai katona-élet képzőművészetünkben
Északmagyarország 1960. dec. 1. 5.1.

Tüske István, restaurátor

Borriás Jenővel és Örmény
Jánoséval együtt végzi a másod-
vilápháborúban erősen megpor-
yalódott kárpát-kiselyi templomban,
Székely Bertalan és Lotz Károly,
bálok és falfestmények restau-
rációját.

BUDAPEST, Bp. 1966. IV. évf. 6. sz. 4. old.

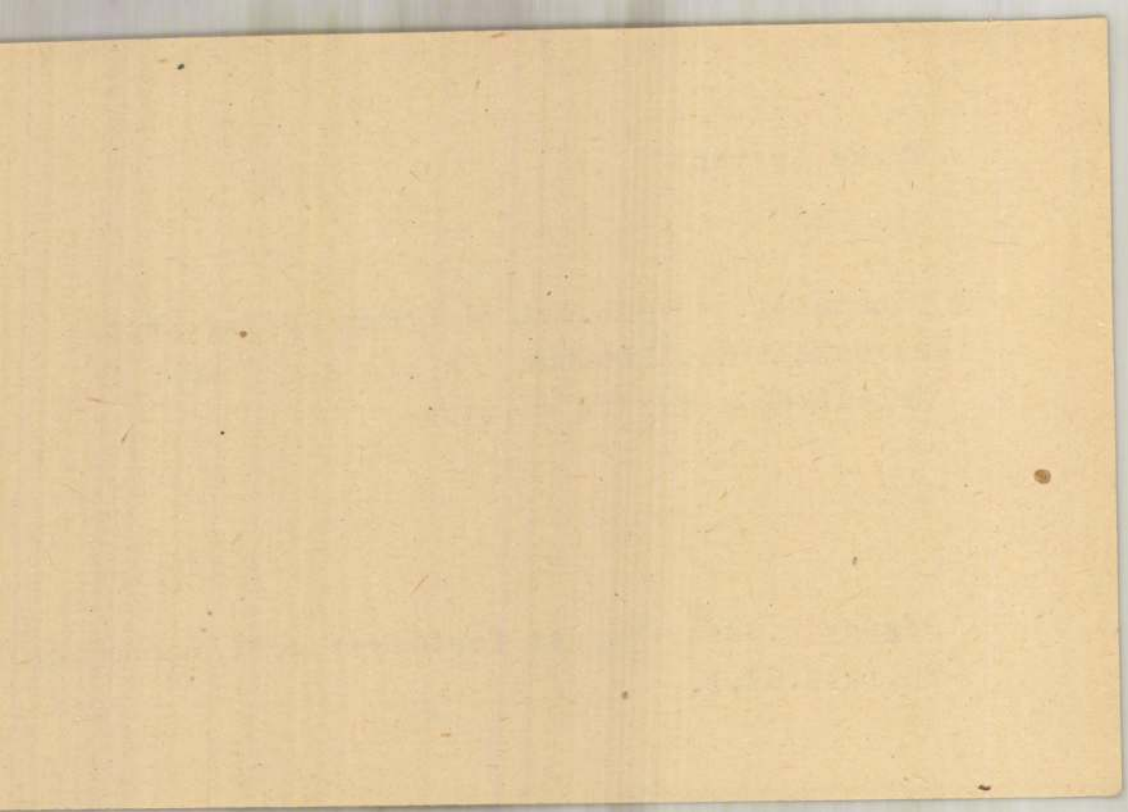
Tüske István

MDK

Sz. 1317

Résztvett az 1950.évi Első ~~Köz~~ Magyar Képző-
művészeti Kiállításon/ "a nép sűrűjéből"
jelentkezők között említve/

Pogány Ö.Gábor:Magyar festészet a XX.században.
Bp.1959.67.1.

Tieske Janis

grafibus

P. Rabad ulivinet

1949. 342.1-

344.1.

Koddyway

TVAI

L A T

Könyvkiadó és

TÁRSVÁLLALATOK:

BUDAPEST:

GENIUS RT. IV, MUZEUM-KORUT 3.
ENCIKLOPEDIA RT. IV,
MUZEUM-KORUT 3.
KUNOSSY GRAFIKAI-MINTÉZET RT
VIII, STÁHLY UCCA 13.

NEW YORK:

LANTOS INC. PUBLISHERS AND
BOOKSELLERS 313 EAST 79TH
STREET, TEL. BUTTERFIELD 5625

Méltóságos
Nagyságos

.....
Dr. Székely

Sajnálattal látjuk, hogy
ralékos tartozásának kiegyenlítő
radt.

Ezuttal ismételtén fel-
tozásának kiegyenlítéséről a csa-
si lap felhasználásával gondosko-

1930. máj. 1. P. 18. - az elől.

1 bef. lap

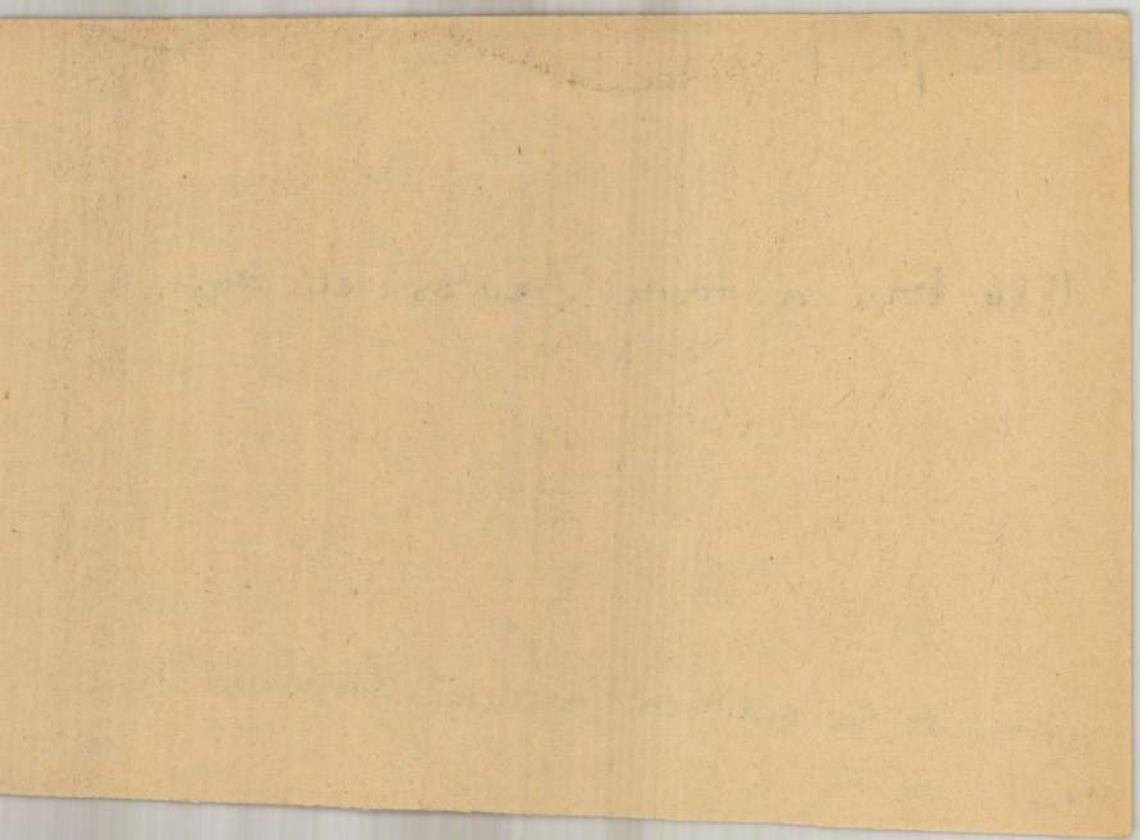

Tiiske försel

1886-ban a tatari forerass-celi halja.

Körmendi Geia: A tatarai forerass-ef hii fenele. Komadom,
1964.

1400

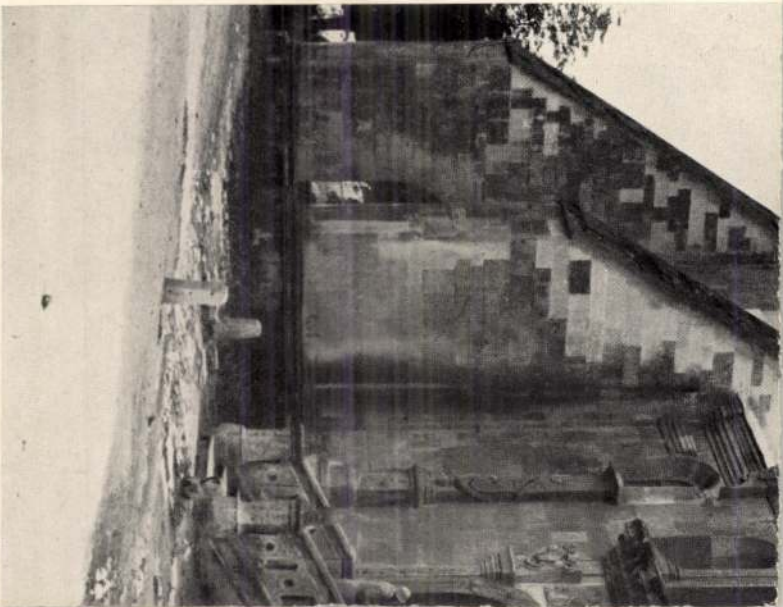

Fiske Jøsep

1.

Stedy your my book

19.1.

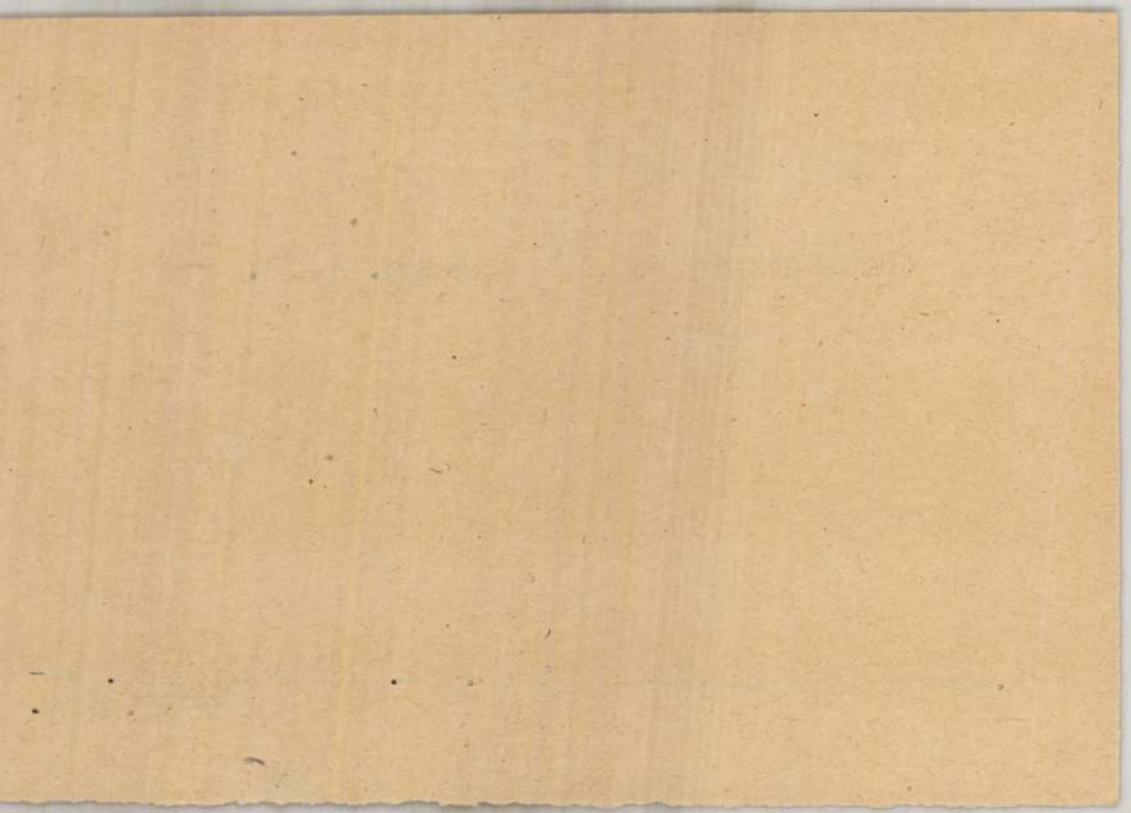

TÜSKED ISTVÁN

Dunapart ködben. Olaj ~~80x70~~ 90x75.

III. Magyar Képzőművészeti kiáll.kat. Múcsarnok 1952.dec-
1953.márc.

Triskis Aladas

Mül. Zalaegerszegi
1898 aug. 4. Pk.

1919 nyári tanf.

3-adeses rajztanárjelölt

Halber
Kerner: Phoenix "reg. euter"
nr. Festung VIII. 152

¹⁴
Keres medaillanta. Sejei koma mu;
szu. Palasijai cat faryja ipre. Selirata

il."

a vmatkesetnes 39:2.7 Sm.

9199.

140/95 N° 102.

Fürstlich Michail

Ätzer

1771 Penary

Geist's vatergesellschaft

Wappensteinzer Ätzer 31 f.

Fürstlich
Michail

Tirochits Mukofits

Stos 1761

Land

Mil. Pos. 125

何處有花
香如故

思遠
正

全

集

卷

三

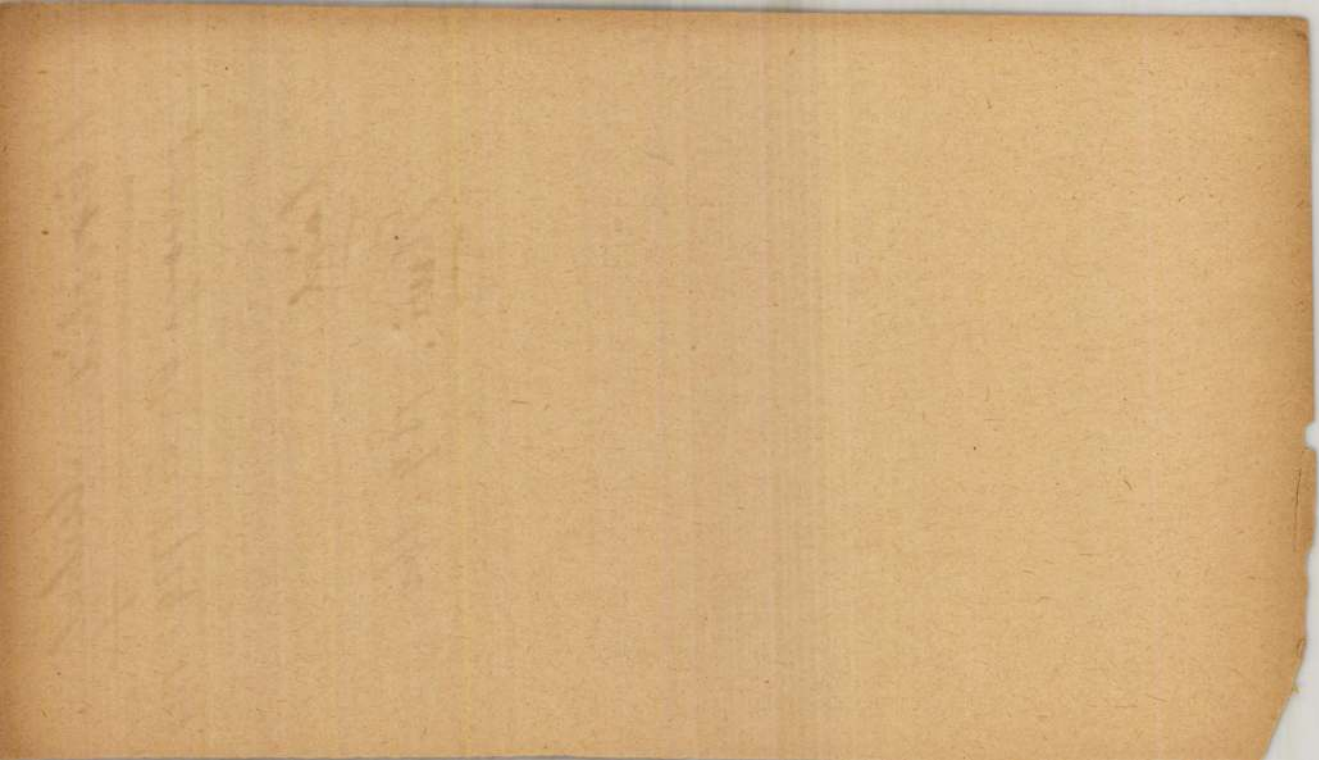

Tiirschitz Michal

Porong'strow 1729. 1758

Laid

Thur. 159, 160

Thierschitz Schulz

87005 1761-1765

Leid

Mil. Pers. - 133

子

子

子

子

子

子

子

子

子

子

子

子

子

Türschitz Mihály porroenyi ötvös
gyertyalastói V. 150. - mesterjege
V. 159.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher but appears to include a name and a date.

Wm. H. ...
1850

Tierschutz Mihály, poronyi ötvös.

V. 130.

[Faint, illegible handwriting]

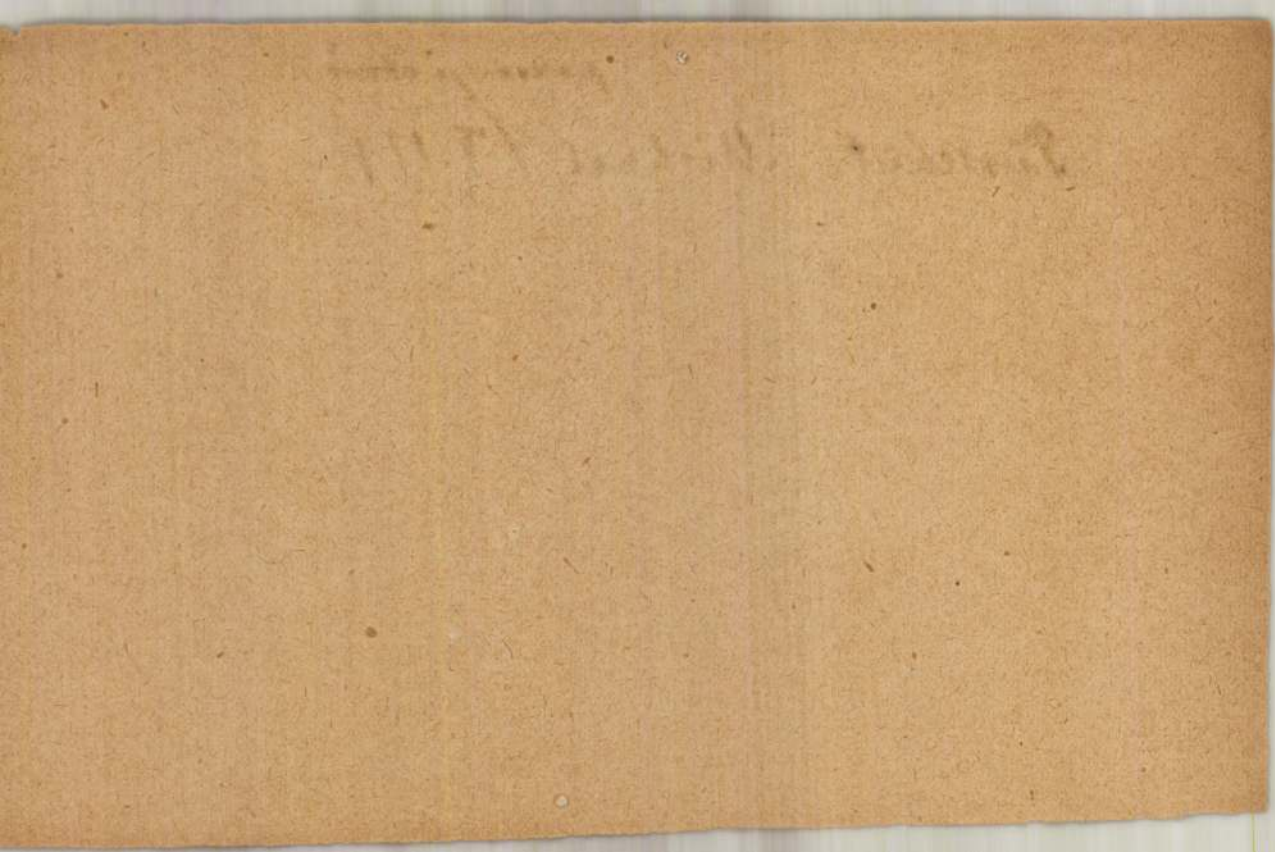
Türrschitz Mihály, porcosnyí őtűs

V. 133.

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and difficult to decipher but appears to include the words "Lecture" and "No. 12".

πορταλι ότσοι

Türschütz, Michael, V. 127

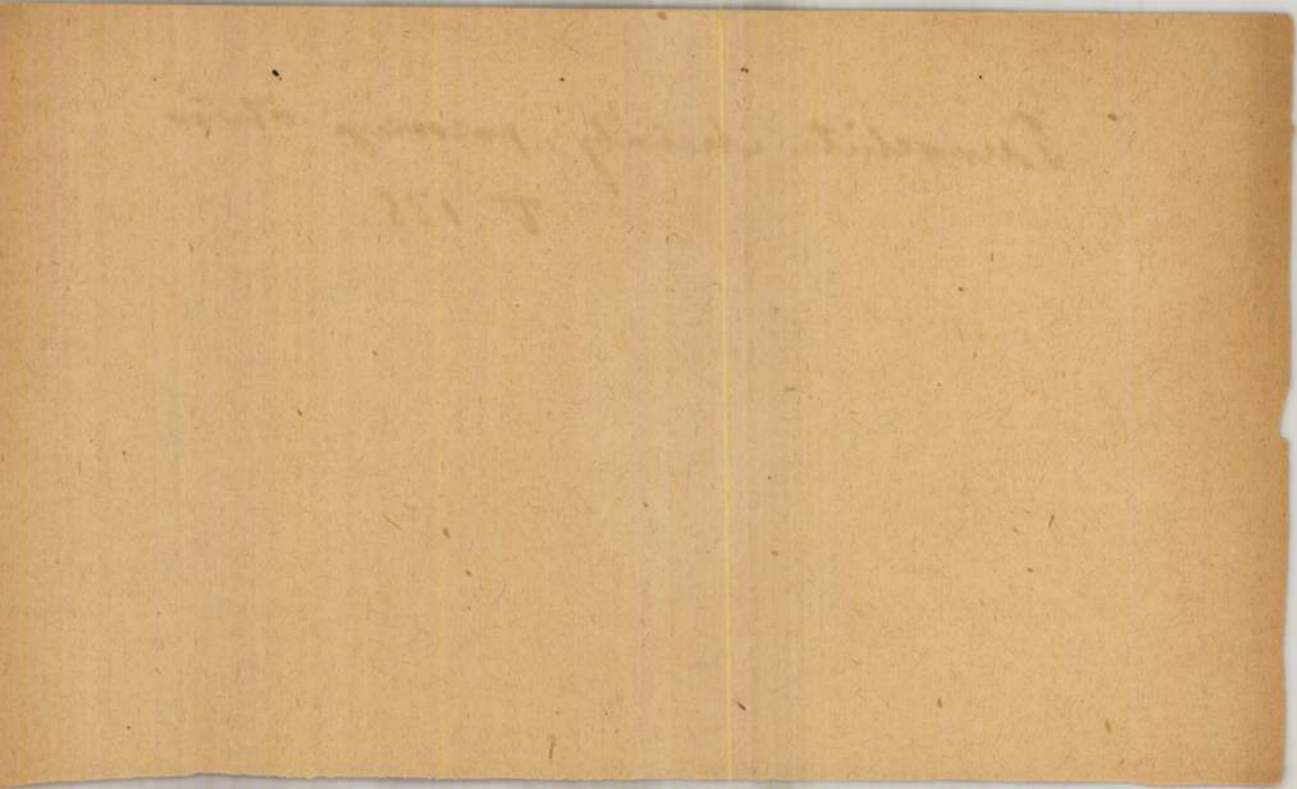
Türrschitz Mihály, poksonyi ötvös

V. 125.

Faint, illegible handwriting, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Türschitz Mihály, porouyi ötvös

V. 135.

M. D. K.

TÜSKE István festő

1952)

Művert. Fogány Ö. Gábor: Az Első Magyar Képzőművé-
szeti Kiállítás 129. l. 128.

TÜR^{..}TSCH Michael l. TIRTSCH

MDK

Tüske István, festő

Április 4.

01f.

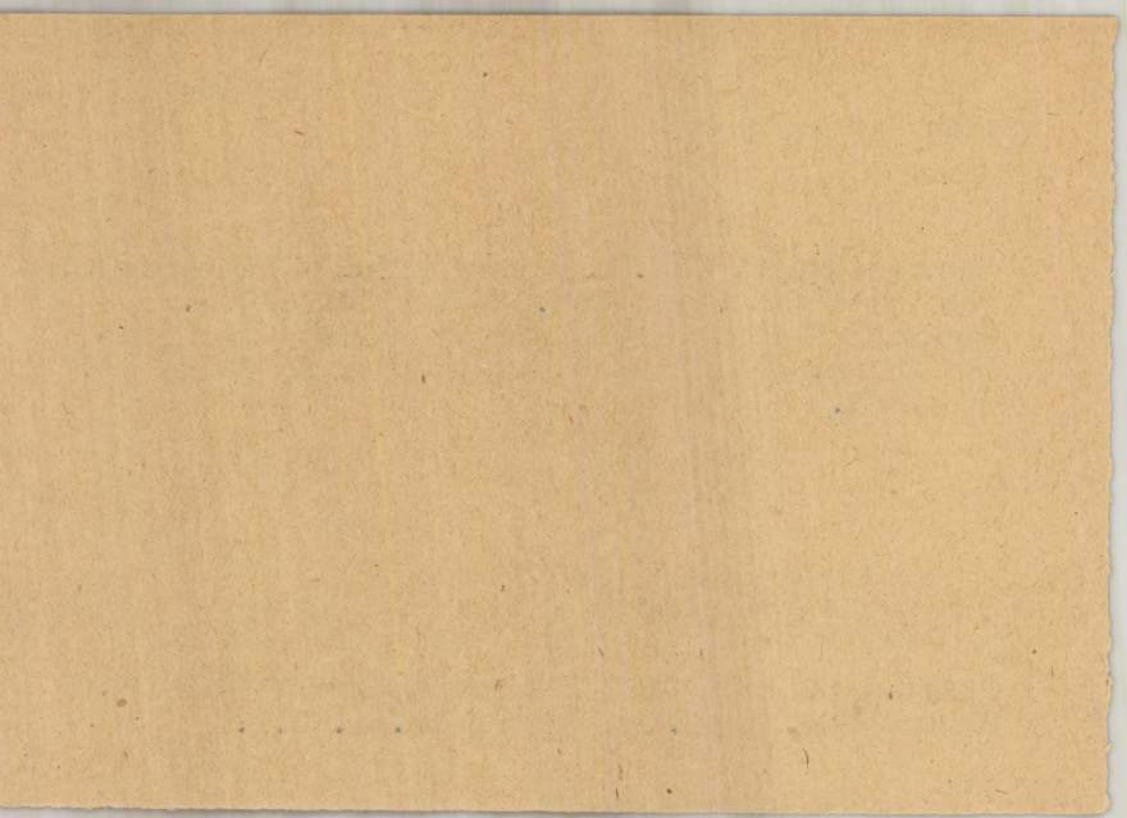
Műcsarnok.-I.M.Képsém.Kiáll. 1950. Kat.7.1.

REPORT ON THE PROGRESS OF THE WORK DURING THE YEAR 1900.

Tüske István festő

Munkásművész, VIT. a magyar ifjúság képzőművészetének bemutatója a Főv. Képtár termeiben. Szakmai felkészültség hiánya mellett is a mű tartalma, élményszerű hitelessége ad átütő erőt a műnek.

F;A;E.: "Haladó fiatal képzőművészek" című cikk Szabad Nép, 1949. augusztus 18.sz. 6.l.

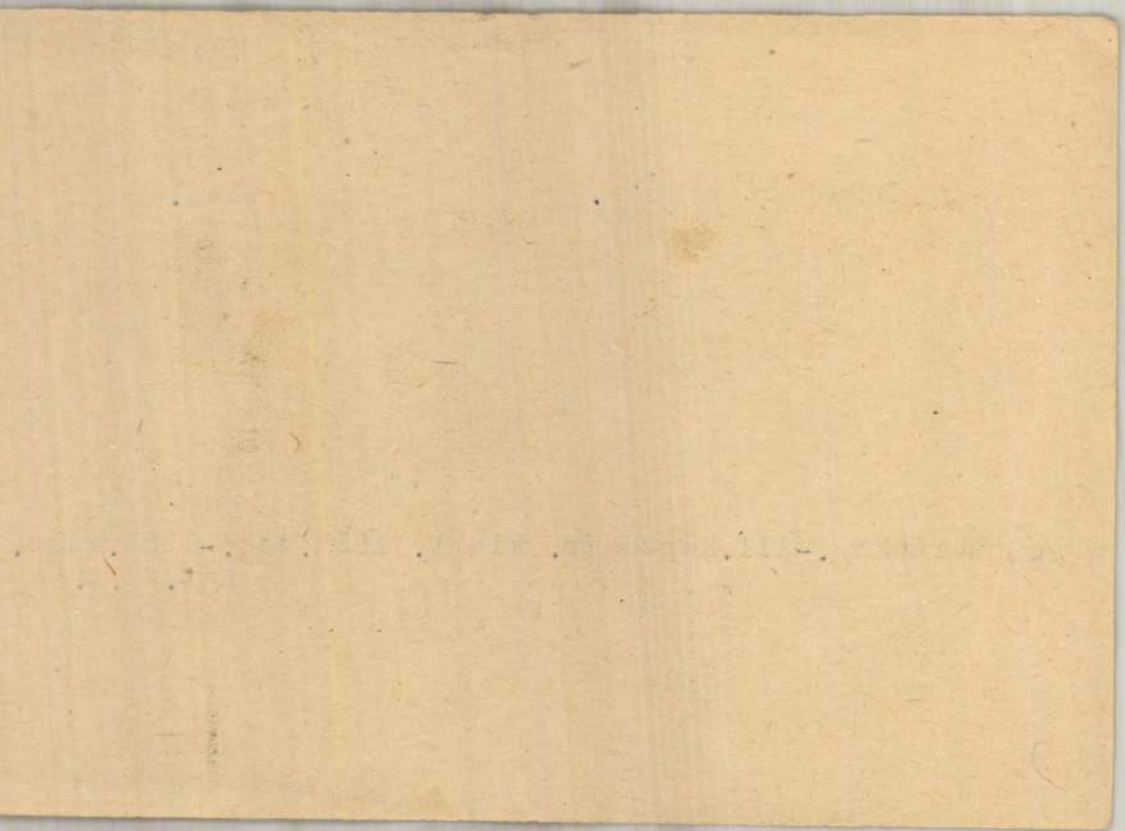

Tüske István, festő

Dunapart ködhen.

Olaj.

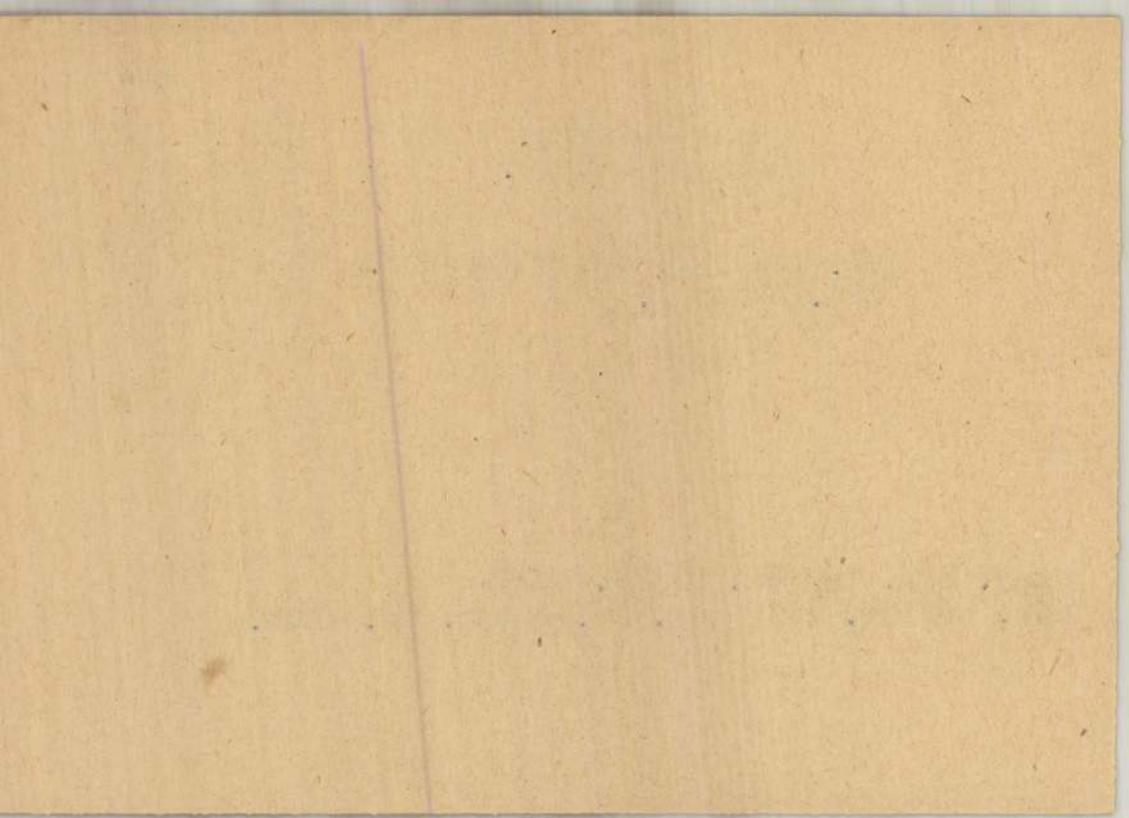
/Műcsarnok?/.-III.Képzőműv. kiáll. 1952.dec.-1953.márc.
Kat. 9.1.

Tüske István, *facló*
Honvédség Háza.

193. Falujáró törzsörmester.
194. Május 1.

Magy. Ifj. Képzés. Kiáll. /VIT/
Föv. Képtár. 1949 aug. 16.-szept. 16. Kat.

TÜRSCHITZ, Johannes Michael János (Pony)

Mét 131. 1999.

ERSTER TEIL

3. Abschied von Apoll

Die Stunde des Louvre 63

Das ideale Museum 67

Das reale Museum 69

Die erste Museumskritik 72

Apoll im Museum 75

4. Der «Traum Raffaels»

Die Madonna der Deutschen 83

Kunstandacht und Genie 88

Absolute Kunst 91

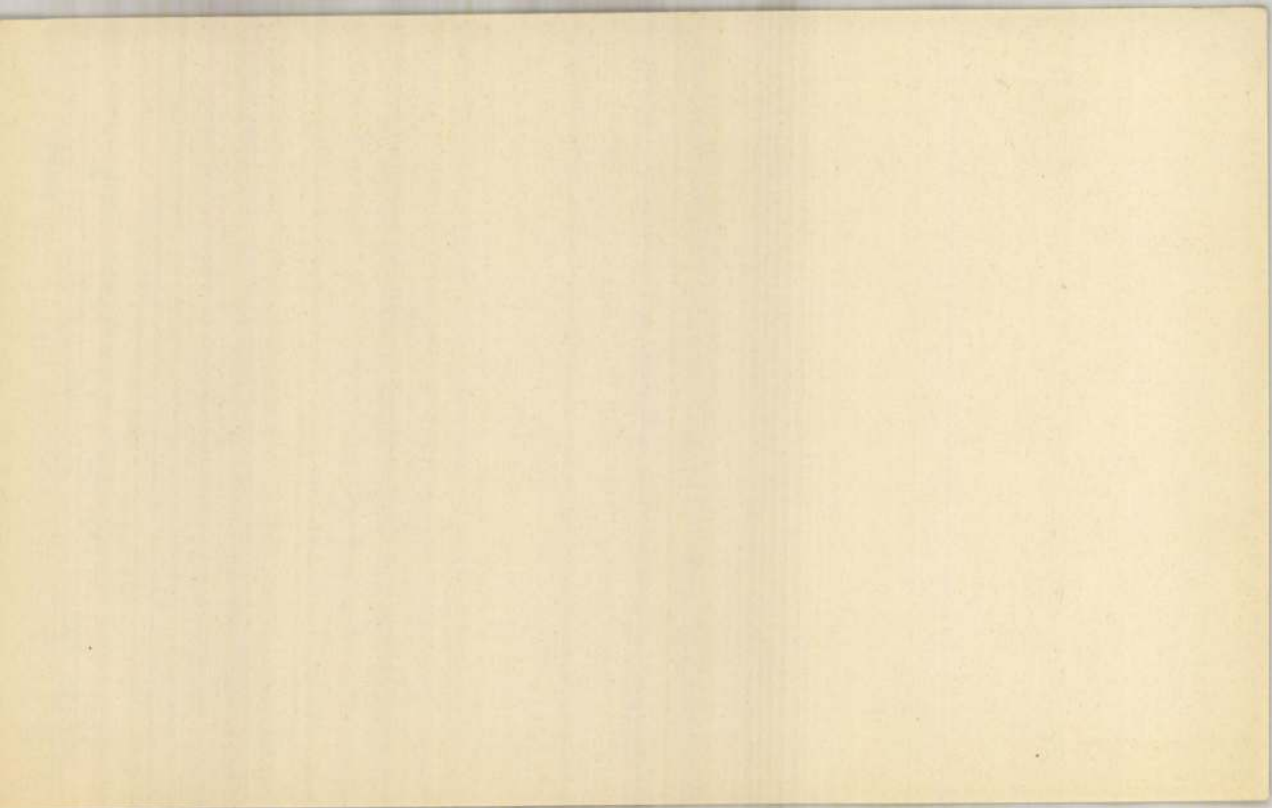
Fausts Erlösung 94

Ein Aharbild im Salon 99

Troschitz's Jammer

OK

Königsberg. 1747. 2.

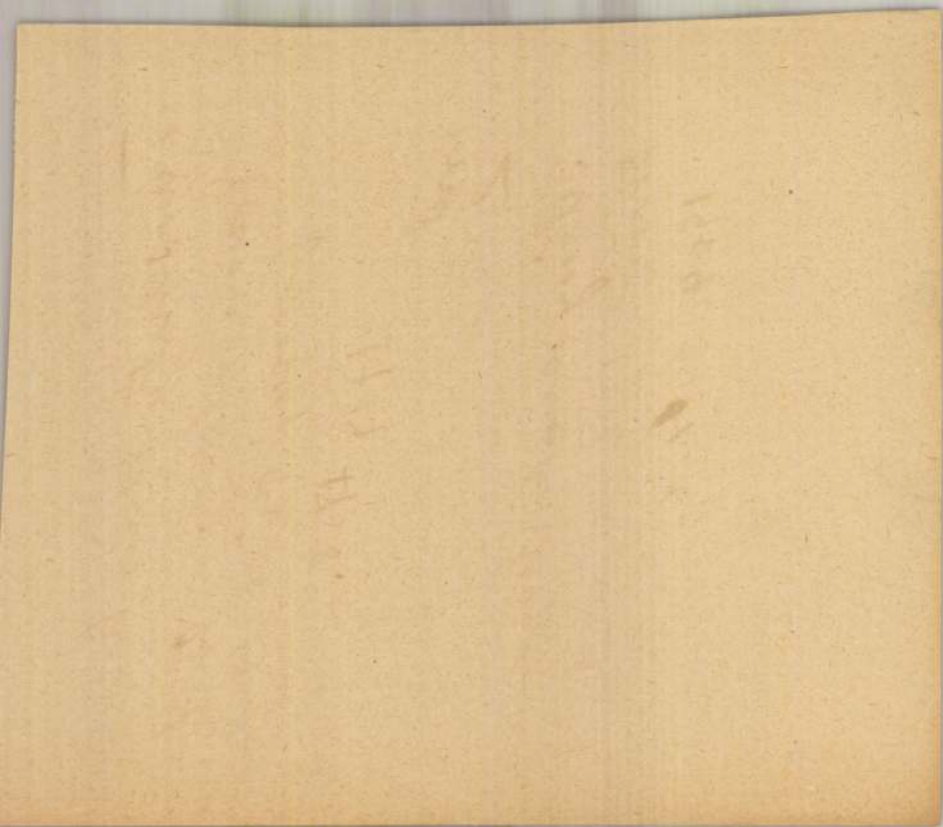

Tinschitz's pair's Turkey

~~Brown melstörn~~ Belt
Lairaug, Shor Skudras
1729 1758. male
Lairaug.

Wed
2

Melroy's pair's. Lapparung
5th Nov 1732 - do. 4th. 5th
1904. 394. 1.

Türschitz János helye

1729-1758

Land

Mag. Jozs. 125

VIII
168

King's College London

1858-1859

1858

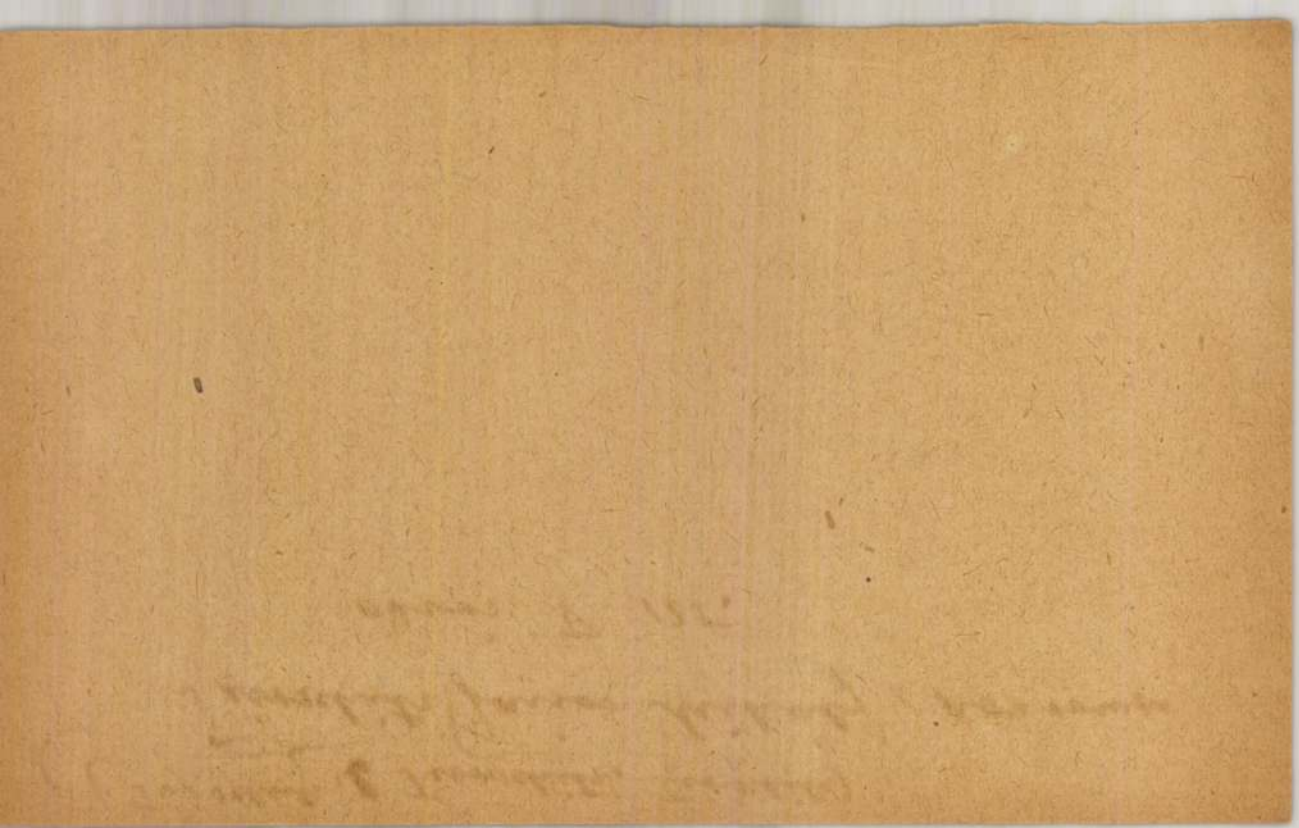
1859

Leg
Alle

(Fürschütz, Fürschütz, Fürschütz)
Fürschütz, Fürschütz, Fürschütz

№ 125

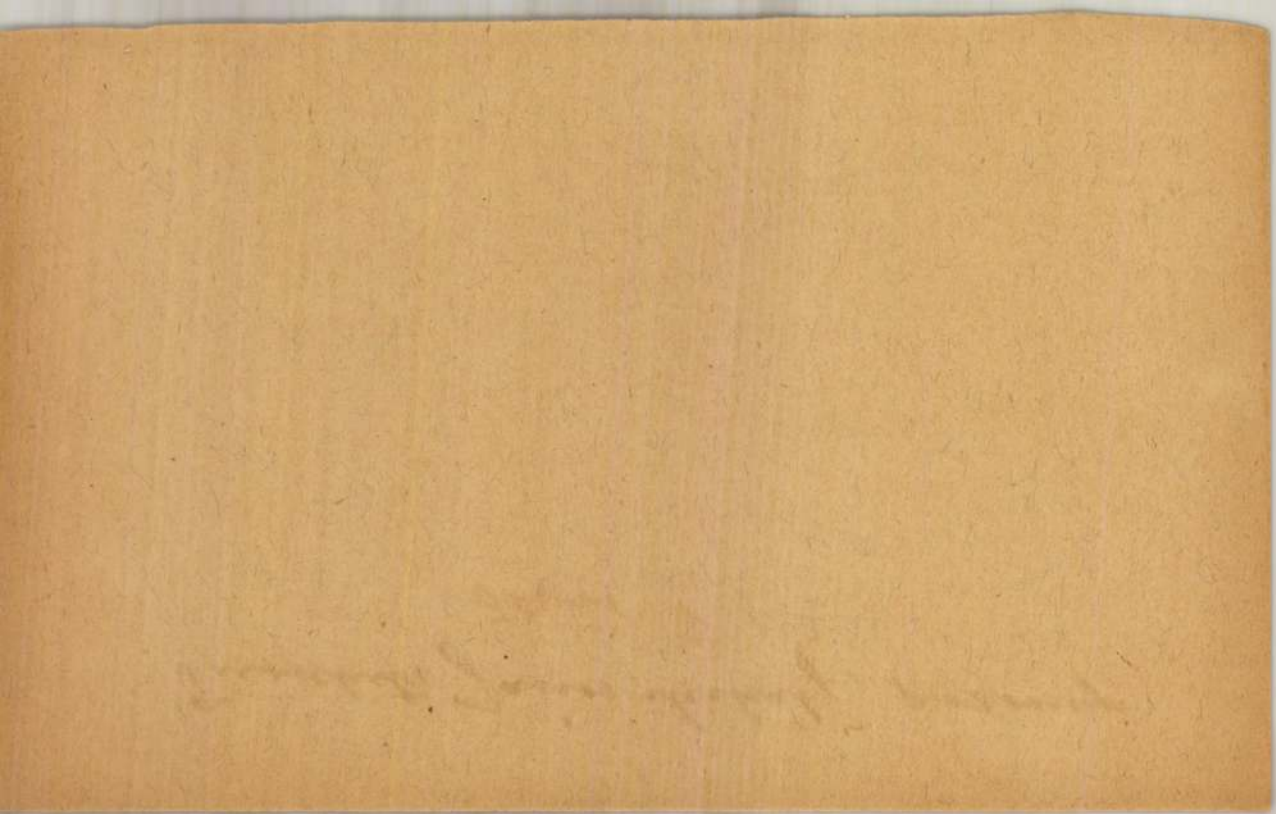

Sirotekta James Michal, Norway
Chas T. 129.

1847
James G. Thompson

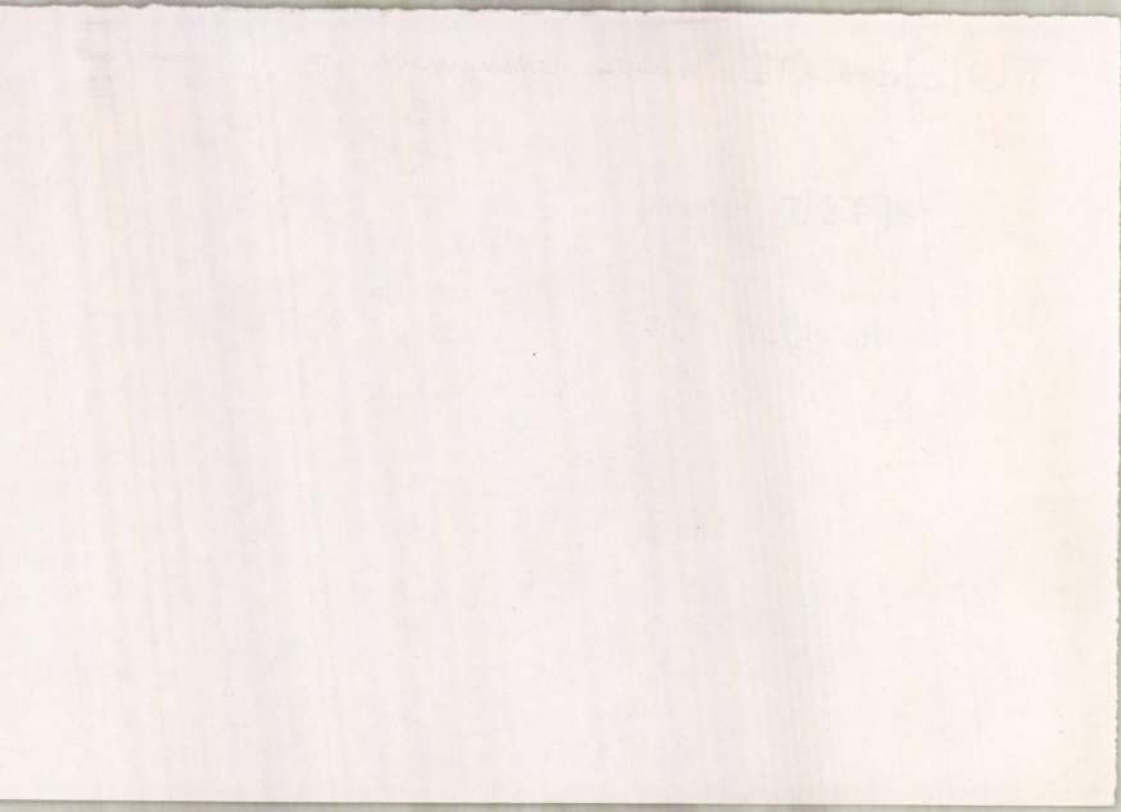
Литература Лавро Михайл, 1833
Ольга Т. 133.

TÜRSCHÜTZ, Franz anonymis

1785 Porsou

An 1998. 246

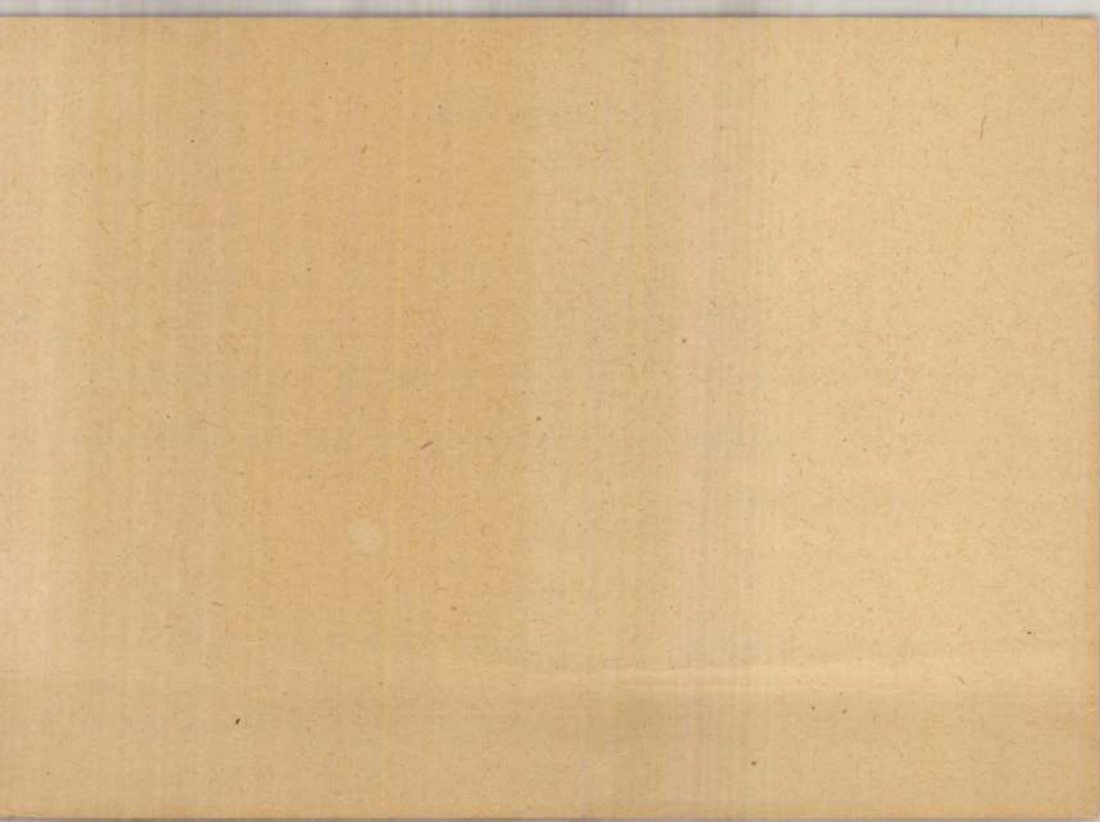

Türsch Dávidjános
nyomdász

MDK

Rövid ideig vezette a kassai nyomdát;
Lalala után özvegyére járt ki annak 1668-ig
volt birtokában.

Firtinger Károly: Hazánk könyvnyomtatási.
Grafikai Szemle. 1892. 127. 199l.

Dürschitz Januar

Ökuvös

[Faint, illegible handwriting]

Dischidia lanata

aranyminis

Agos, 1952

h

Dischidia

laid
Heischer Beer 37.8

Doszkár János és Ferenc
Háztatarozási, építési és átalakítási
vállalata
Budapest.

Troda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon Főv. 853.

Dirschitz (Dorschitz)

Fanis Puhel

upon arrangements

Laid

Florsmarkt Heiden

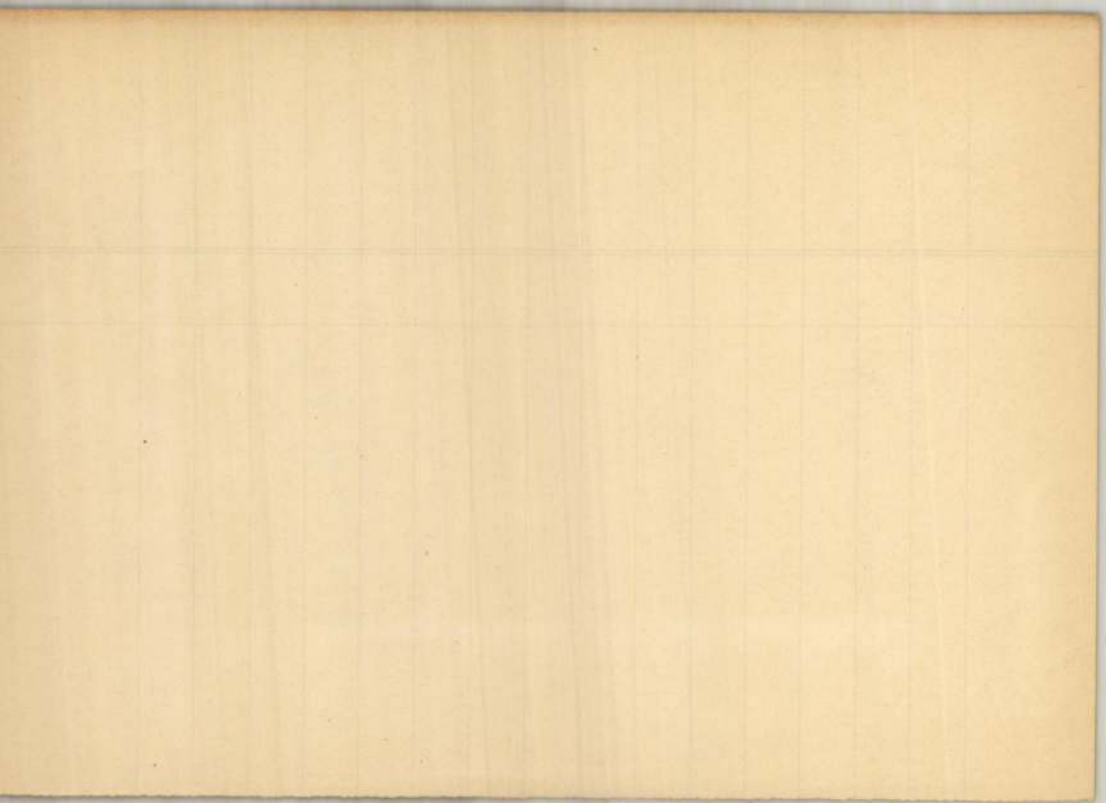
7.8-

Faint, illegible handwriting on lined paper, possibly bleed-through from the reverse side. The text is arranged in several vertical columns.

Dirschitz Mikaly
OFMS

Apron, 1953

4857e

Dürschwitz Mikahy'
átvös

1732 Pörsöny

Pörsönyben Peter Andrei Jan-
bertuel' tanult.

Magyarország történel. 162.

Pörsöny

Exhibition, 1875. N. 55.

Dusschutschikaly

Stin

St.

Stuetting - Stuettinger

406.1.

Prinzipy Poeszo:

Serdig, all ~~ma~~ es k
taljara! odalau togo
jara! ekono foglaty
rend, bognora korzei. U
nyakbaridoge comora ko
mores, mentekitoge es i
alok karom tartan:

Baro'

magy. kis. A

es om?

a jebb karual: "Gieloi
aloi kalra: "kiadra oz
kiegnit: "man
o jitor: "dy. de

Stonyomat, ara
Kote rajotta: Q

Sofra

Rivschütz Nikolaj

ohn

Warkaisprosmuicent

II - 84.8.

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután
1/25 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT diszter-
mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó : Kézai Béla.

Stephanum r. t. Budapest.

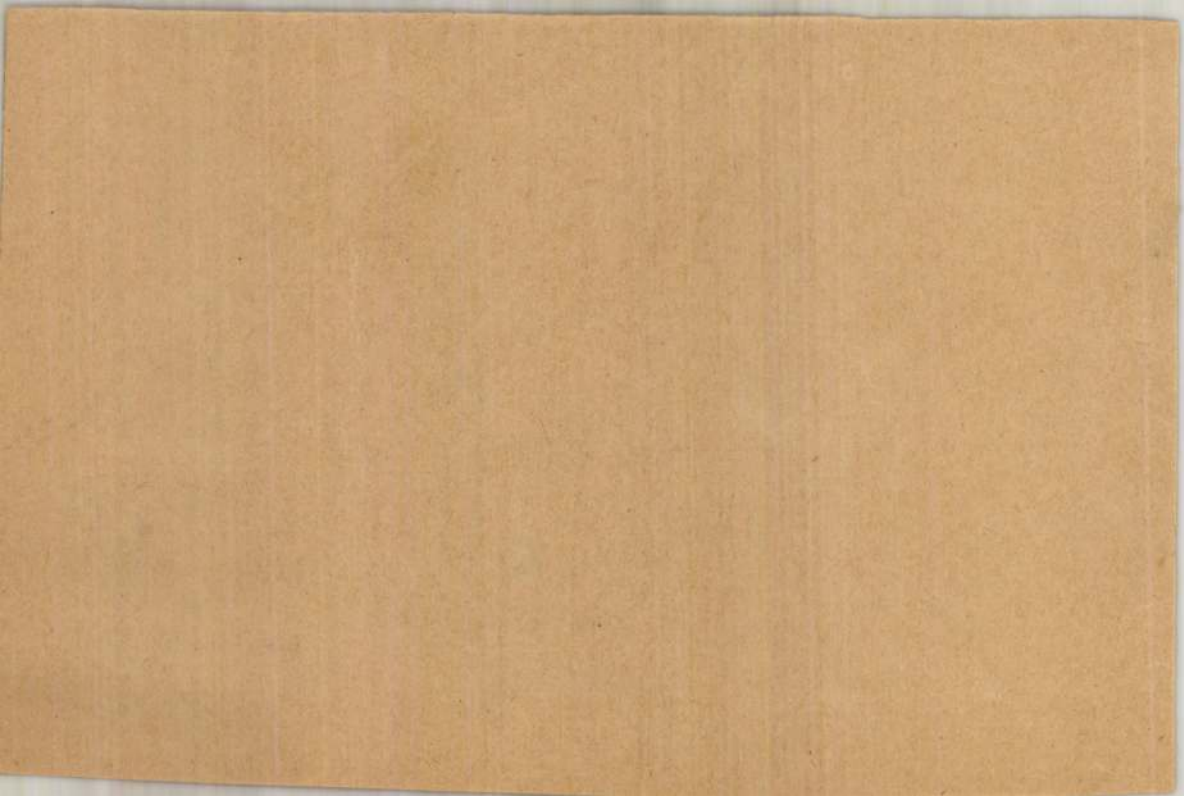
Tirochits Fene

67205

P.

Gadepromot

22. P.

Liriodendron latifolium, Persoon, Ohio

T. 135

251
The first of the series

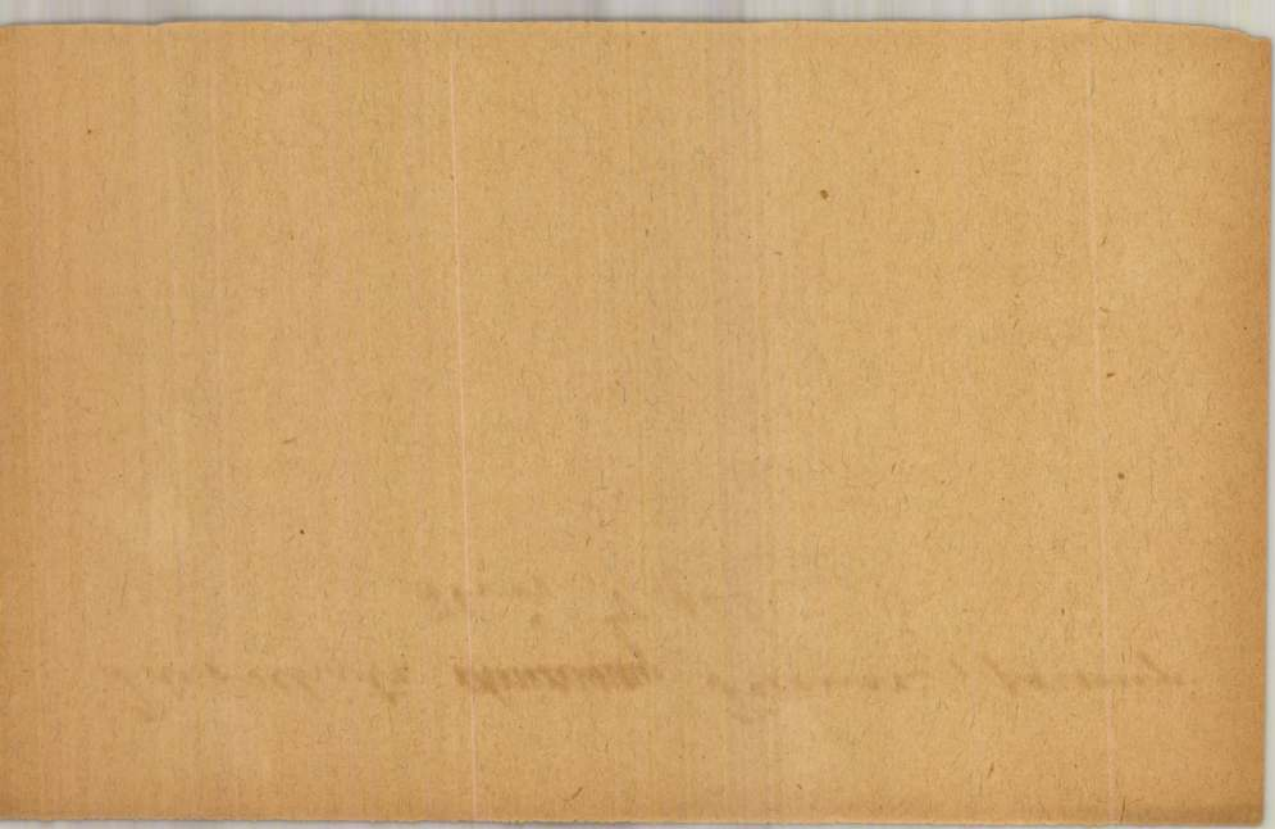

Inscribed forever, forever yours
Mrs. D. W. D.

V. 138.

1842
The [illegible] of [illegible]

Dr. J. W. Schmitt
St. Louis, Mo.
V. 133

~Intochite feruss, peroxony olvee T. 92.

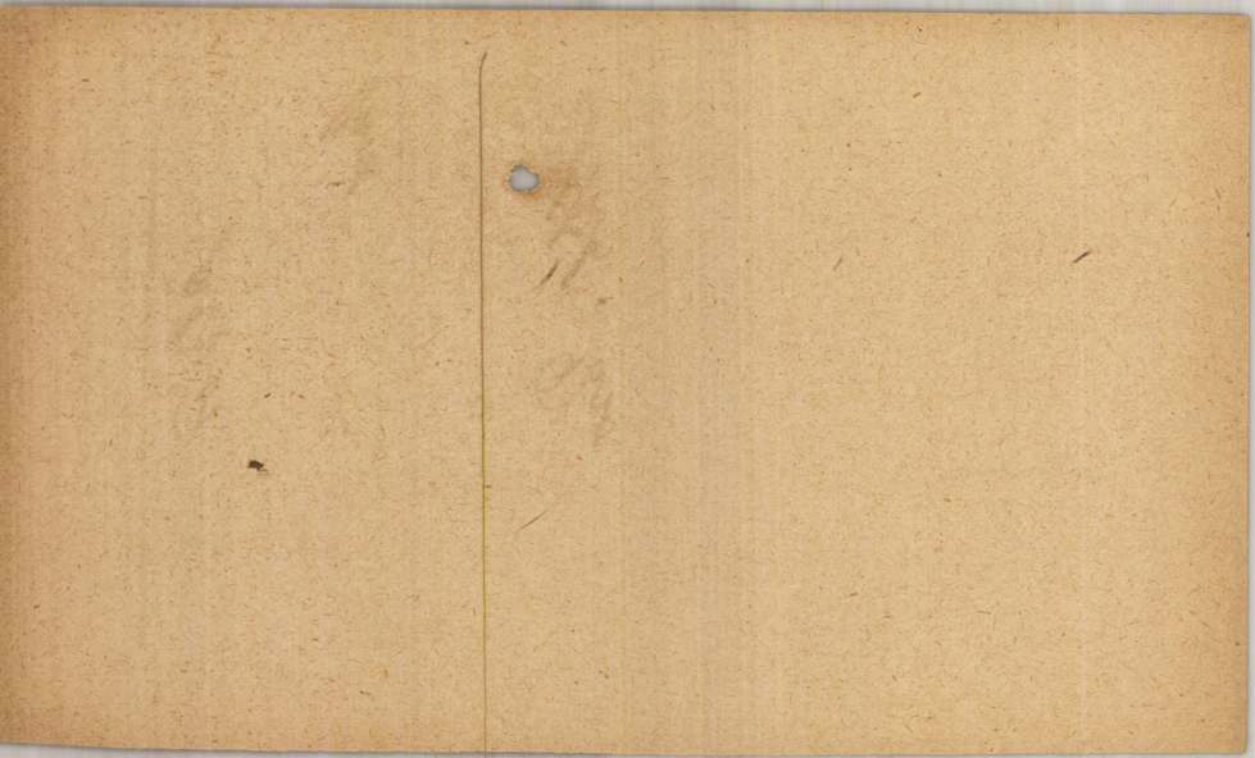
1875

Tirockite Ferme

Stav 1769-1778

Stav

Stav. Stav. 135

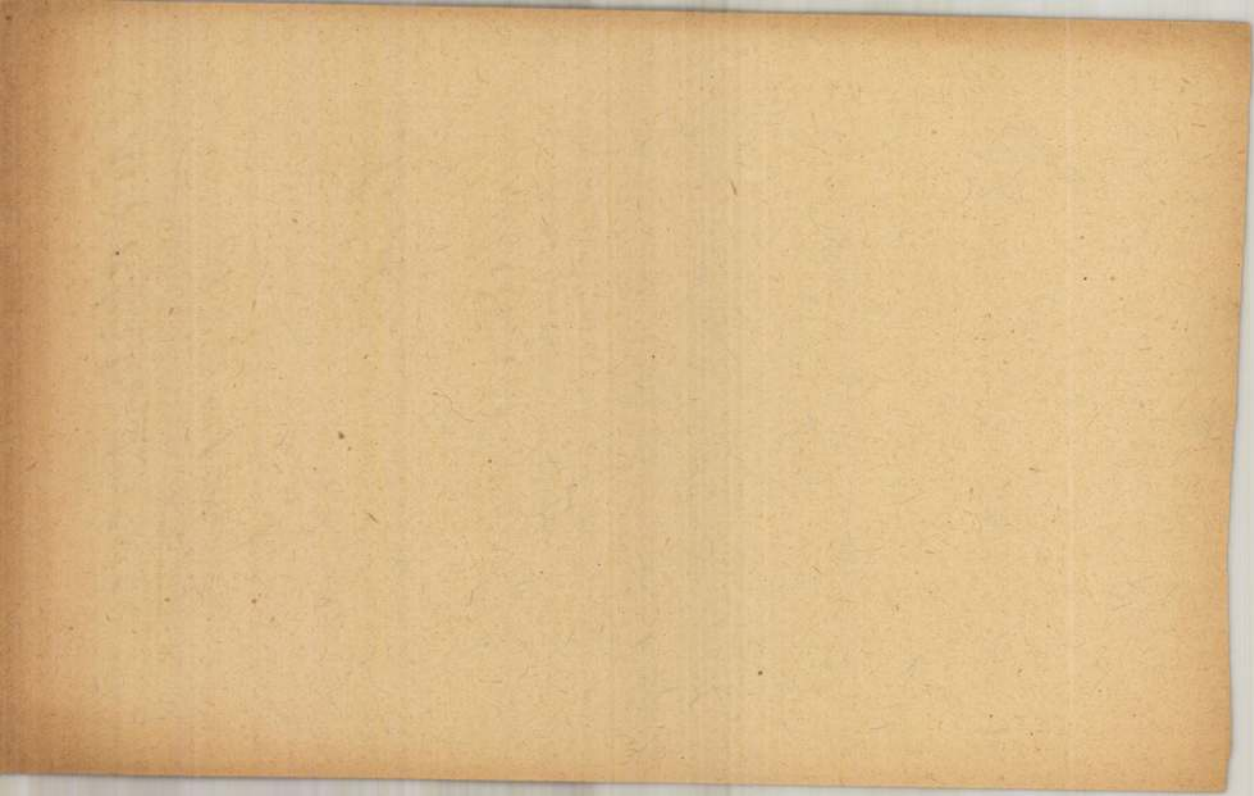

Türschitz Forster

Nov 1769

Laid

Mil. Nov. 133

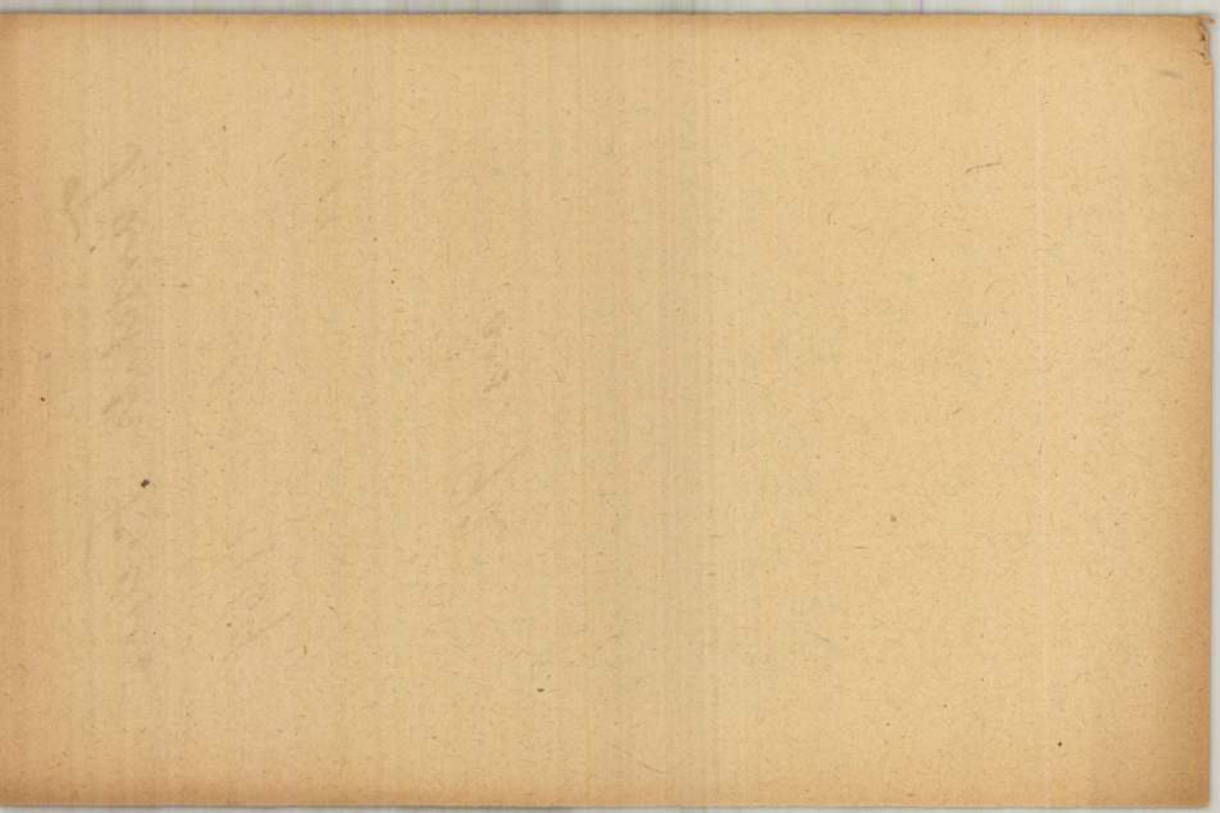
Türschitz Feuer

Stros 1769

Said

Whis. Bars. 92.

Türk Daire

---

muhterir

1.
Reşmî Şiirî Cihet

1570.

reudeletel i
solone, vevind -
drem Seidhtal .
au s' g'elolee o'ae

182

es 13 Pevos' S'hevoini
vauuoz adua .
R'v'e le 7'ell g'auv'au' .

Türk Länder

mit Monoton (Zemphaim)

1863 Okt. 22. JH.

A been Siretnera unter
Zabbe Geing kennelt.

1873-1879. Siretnera

1880/81. I. Jannetrop-ontes

Longer number, VII. 247.

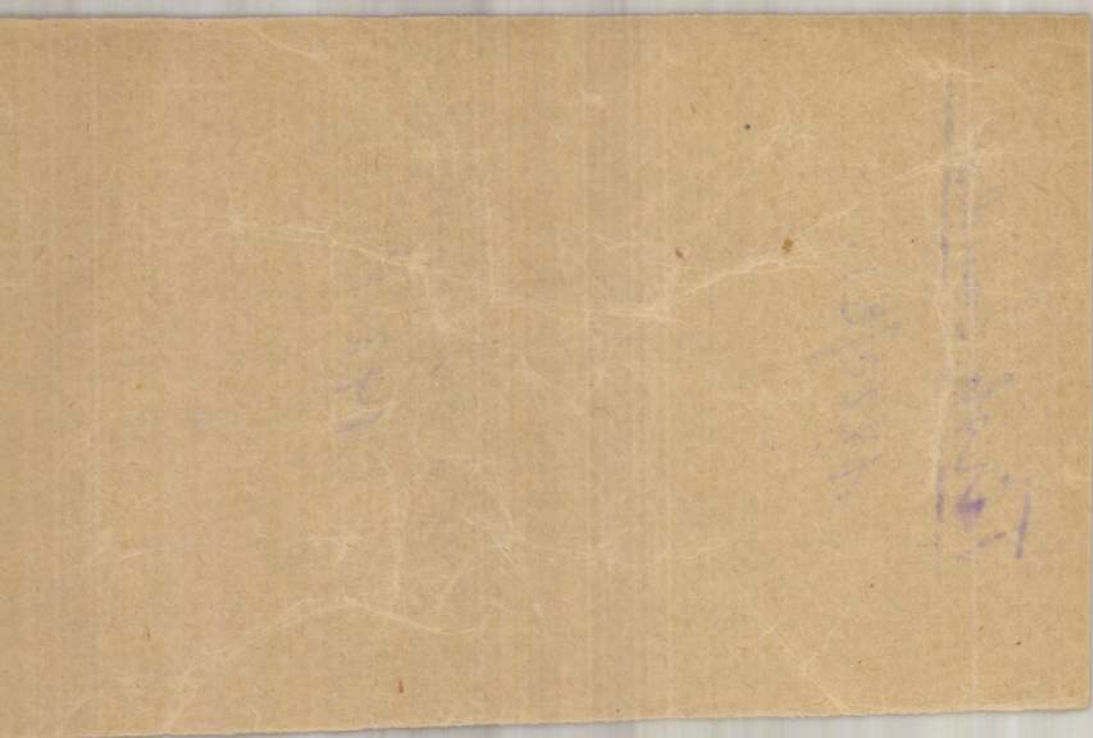

Türk Sander

1880/81.

Ferképzomfoiskèvk

143. l.

Turner B./Blasius/,asztaloslegény, Turner
-----, Turner

Győrben 1674-1699 között megfordult asztaloslegények jegyzéke származási hely szerint: "Dingelfingen, Bayern: Turner B." 121.old

B
Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII. században - Adatok Győr város asztalosművesség-történetéhez 93.old

Arrabona, S. - Aantus János Múz. Győr, 1967. - a Győri Múz. évkönyve

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

TÜRNSCHWAM (Dürnschwam), Johann ferts

Porsay, 1643

An 1697 245.

A XVII. századbeli articuláris templom helyén 18 Oltára XVII. századbeli, 460 cm széles, 980 cm egykorú epitáfiumokra emlékeztető, két oszl fakeretben, 11 olajfestésű kép díszíti. A predella k vándorlása a pusztában, a utolsó vacsora, a ma középső nagy kép: a hit diadala, allegorikus tárgy számos alakkal s ezek compositiói körül magyaráz E mellett kétfelől: Jónás próféta, sánson és az oro emberpár bűnbeesése, a kálvária, vallásos felirato ormában a Thurzó és Cobor czímer között az festménye díszíti. Az ikonographiai szempontból compositiójában, előadása módjában s allegorizálásában mesterkelt, de ügyesen megfe nagy festmény alján ez a felirat: Illmus Dnus C Thurzó de Bettlehmfalwa Com de Arwa ein

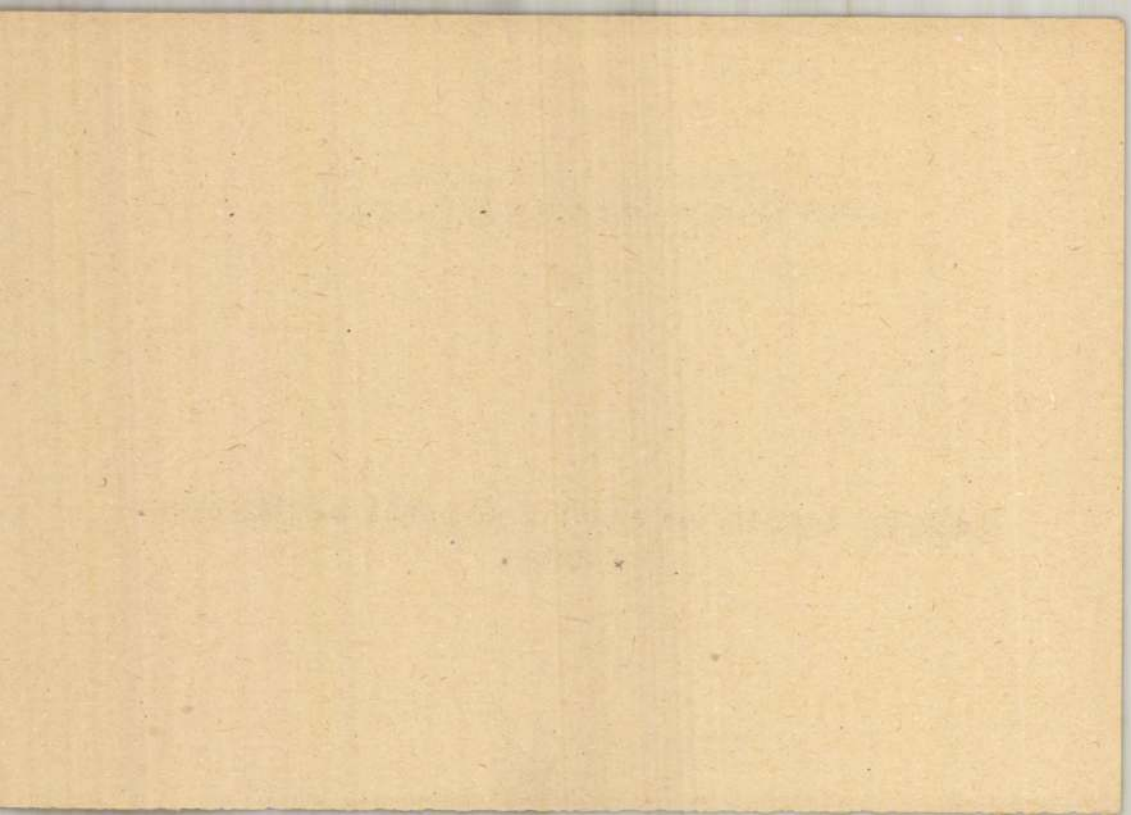
Türr István

MDK

Panama csatorna kezdeményezője
Korinthoszi csatorna építője.

50.o.

Székely László/szerk /: Budapesti zsebkalauz.
Bp. 1959.

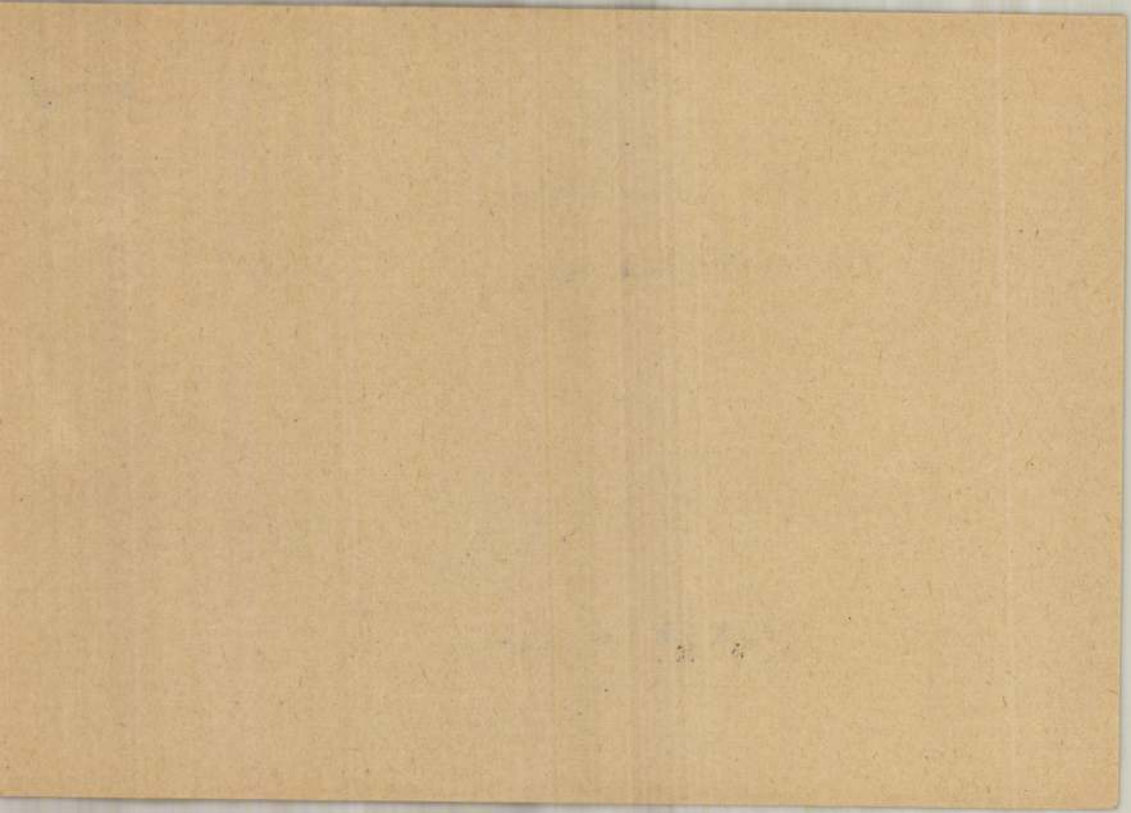

MDK

Tiitt István

1870-71. KT min. elnöke

MDK-A-1-1/565.

218. **Brankovics György**, írta Obernyik Károly, első sügópéldány 1856-ból Egressy Gábor jegyzetével és igazfálsaival.

Nemzeti Színház Múzeuma.

219. **Szabad beléptjegy** a Magyar Nemzeti Színházba.

Nemzeti Színház Múzeuma.

220. **Nemzeti Színház, földszinti zártszék.** Belépőjegy kartonra ragasztva.

Nemzeti Színház Múzeuma.

221. **Üdvözlő vers** (kisméretű) Munkácsy Flórának, Pápa, 1858. Arany papírkereteléssel.

Nemzeti Színház Múzeuma.

2. ÜVEGSZEKRENYBEN.

(222—252. sz.)

222. **Karmesteri pálea**, ezüsből, domborműves és vésett díszítéssel, körülcsavarodó kék zománcszalagján: „Hunyadi László szerzőjének a nemzeti színészet barátjai 1844“ felirattal. Aranyozott nyelében 100 darab cs. és kir. arany volt.

Történeti Osztály.

223. **Aláírás egy karigazgatói páleára** (Tactierstock) karmester Erkel F. úr megtisztelésére. Petricevich Horváth Lázár gyűjtőive az előbbi ütempálea megszerzésére.

Országos Széchenyi Könyvtár.

224. **Karmesteri pálea**, ezüsből, végén a Zene Múzsájának szobrocskájával, nyelén aranyozott domborművű virágdíszítéssel, mondatszalagján „Erkel Ferenc főzeneigazgató úrnak Beethoven IX. Simphoniájának a pesti nagy redoute teremben 1865 március 25-én történt első előadása emlékéül. Tiszteletteljesen ajánlják a városi redoute termek bérlői Seeger Frigyes, Közel Jakab“ vésett felirat.

Történeti Osztály.

210. **Klappka-induló**, zongorára szerzé Egressy Béni. Rózsavölgyi és Társa, Budapest. Kóta, három oldal.
M. Kir. Hadimúzeum.
211. **Utasítás** a Pesti Magyar Színház igazgatóságára részére, a Helytartó Tanács rendelete. 22 oldalas német, 35 oldal magyar nyelven. Kelt december 21, 1854.
Dr. Tóth László.
212. **Neger dalok**, Chansons Negres The Padlock per Ira Aldrige. Pest. Rózsavölgyi & Comp. (1853). Kóta, hat oldal. A címlapon Ira Aldridge képe J. Tyrollyer metszete.
Hollós Oszkár.
213. **Souvenir de Rachel** ~~Quadrille par A. Ellenbogen~~. Pest chez Rózsavölgyi & Cie. ~~Kóta, hat oldal~~. Címlelapján Rachel arcképe. Kórajz. ~~Kriehaber~~, 1850.
Hollós Oszkár
214. **Aranyvány Emilia** francia négyes. Zongorára szerkesztette Guzmann Johanna Opera dallamaitól Ellenbogen Adolf, a Nemzeti Színház zenekarigazgatója. Pesten, Rózsavölgyi és Társánál. Kóta, 6 oldal. Címlelapján Aranyvány E. arcképe. Kórajz.
Hollós Oszkár.
215. **Egressy dalai**, piros bársony kötésben. De Caux Mimi kultúrházi hangversenyén ezzel a kezében énekel. Kéziratos kóta, 38 oldal.
Kultifay Izabella.
216. **Üdvözlő Költemény** Fancsy Ilkához. Pest, dec. 14., 1857. Selyemre nyomtatva, fehér szalagsokorral és zöld vászonzöldkorsórdíval díszítve.
Dr. Bedő Rudolf.
217. **Tudor Maria**, nagy opera 3 felvonásban. Viktor Hugó után szabadon kidolgozta Gségi Frigyes, zenéjét szerezte Bogrnár Ignác, a Nemzeti Színház katanálója. 1854. A Nemzeti Színházban színekerült mű eredeti szövegkönyve.
M. kir. Operaház ereklyegyűjteménye.

3*

Hollós Nemz. hím. Képek

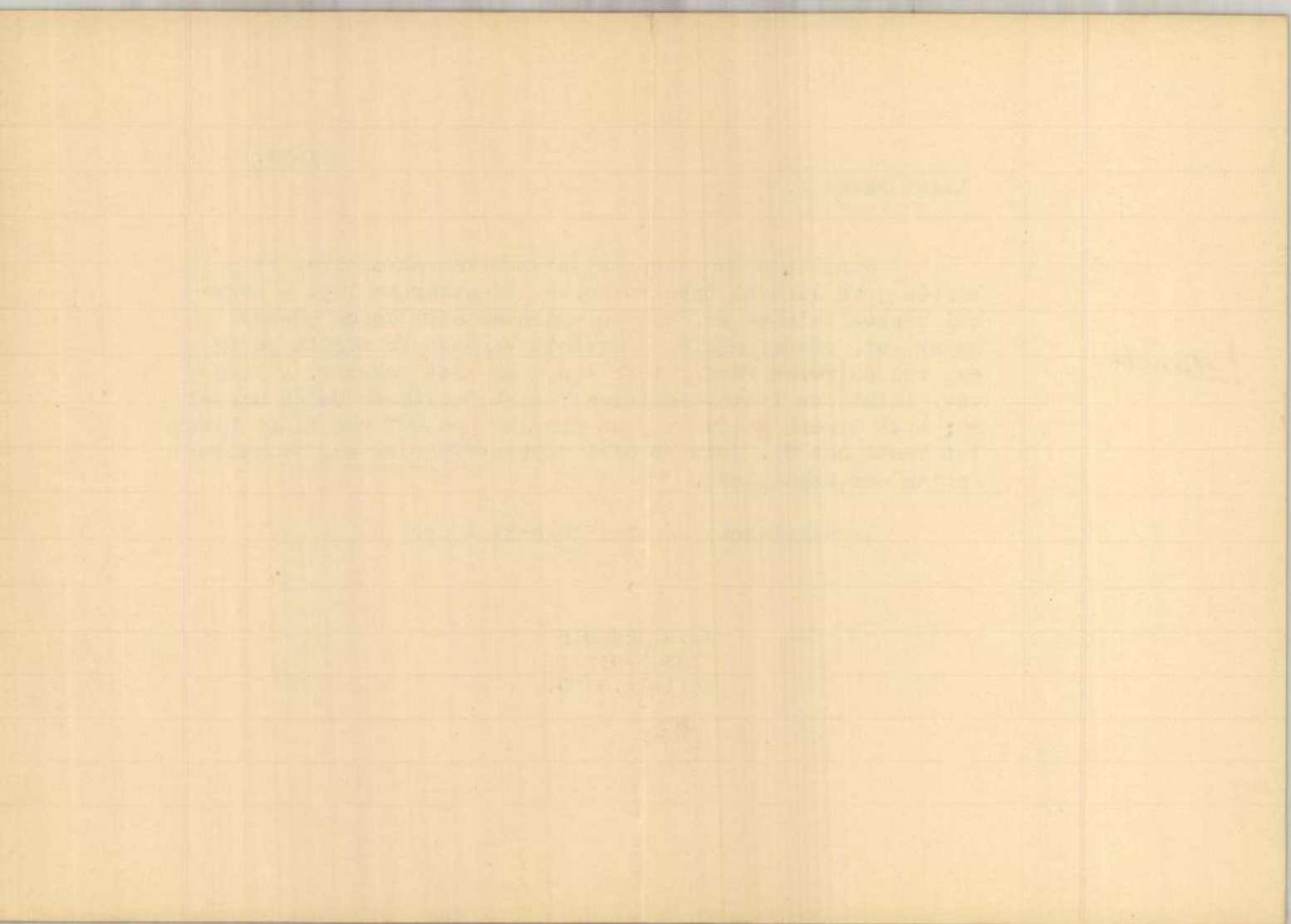
Liszt Ferencz.

Gúnylapon és zongorán játszva van ábrázolva, mi közben jobb lábával babérkoszorús bőségszarura lép, a melyből pénzek ömlenek ki. Balján szárnyas alak lebeg pénzes zacskóval, rózsafüzérrel diszitett karosszéke mögött pedig egy földön ~~szó~~ férfi, több könyv és irat fekszik. A könyvek, illetőleg iratok felirásai: List Politisch Oecon Handel & Co; List Eisenb & Co és Grosses CLAVIER CONCERT von Franz Liszt I-t Theil, 2-t Th. Jelzése alól jobbra: Tyroler sc. és balra: Verlag des Ungar. 1847.

Aczélmetszet, méretei 15.6:22.4 cm.

Sz. n. 328-912
103-b-912-1
Át. lelt. 9409.

Lelkerült

Népszabadság B.n. 1981 nov. 15.

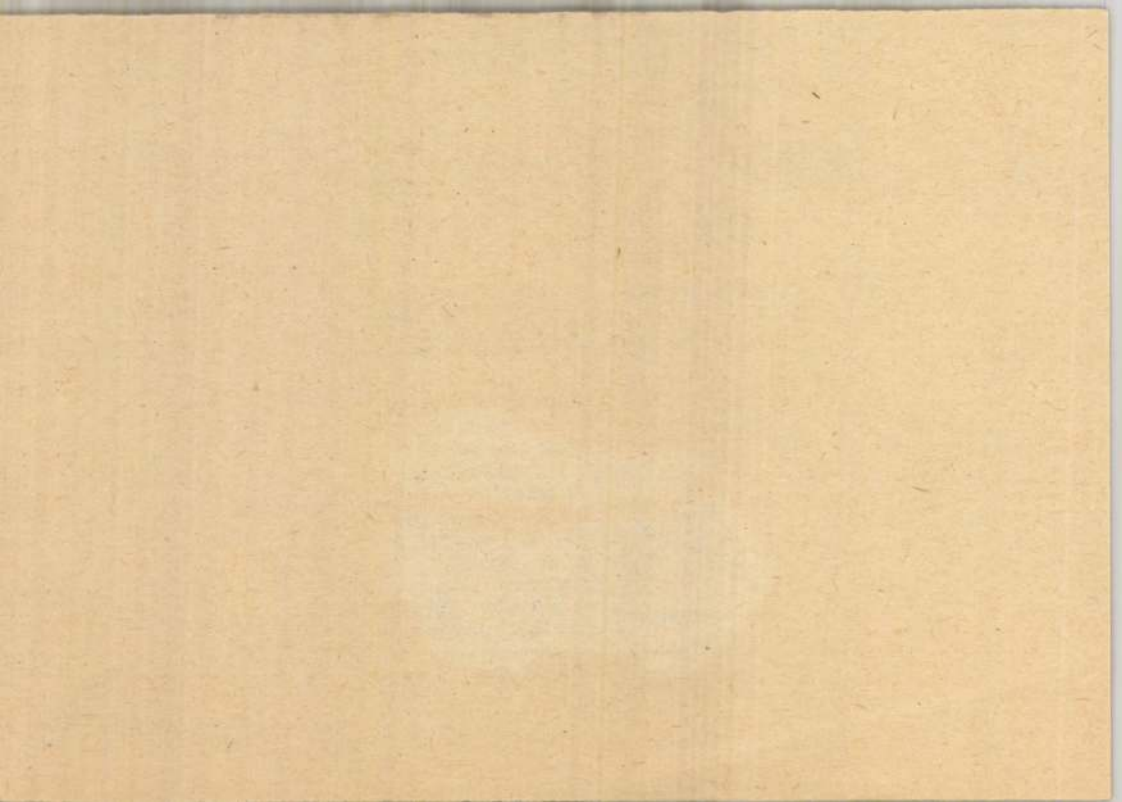
Kálmán Gyula

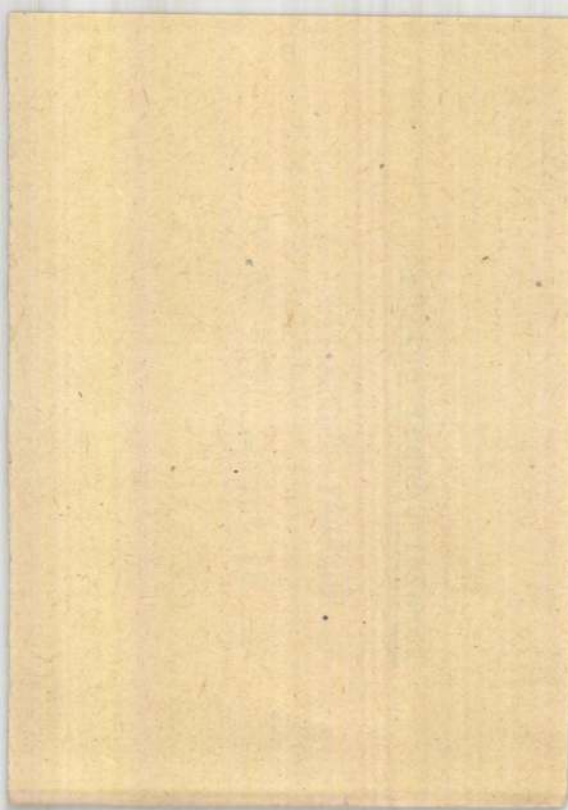
Guyon Richard a branyiszki
csatában.
TYRÖLER JOZSEF METSZETE

Tyröler József, aranylív

19

Tyroler József építész

Bp. Harangvirág u. ház

Tér és Forma, 1936 IX. 8

Tyroler József, grafikus

Életrajzok, 1847. VII. 4.sz. boríték

Mondanivalónk

Grafika XIX. sz., acélmetszet. Fejős
Nádor-emléklap / Tyroler Józseftől /

Életképek 1848. febr. 27. I. k. 9. sz.
287-288 l. és márc. 5. I. k. 10. sz.
319-320 l.

Schultz Augustzt: Egy-két szó a "Nádor-
emléklap"-ról.

Grafika, XIX.sz., acélmetszet

I. Ferenc József és Erzsébet arcképe
Tyroler Józseftől

Divatcsarnok, 1853. nov. 13. 65. 1317.

Író- és művészélet.

Acélmetszet

Gr. Esterházy Miklós nádor

Tyroler J.

Száadok 1874.185-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Tyroler J./

/Réz?-/metszet

Gran Lucille a "Bandita" c. balletban

Tyroler J.

Századok 1874. 185-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Tyroler J. /

Grafika, XIX.sz., rézmetszet

A koronzási jelvények visszavitele
a Vár-kápolnába, Tyroler Józseftől

Divatcsarnok, 1853.nov.20.67.1358.

Író- és művészélet.

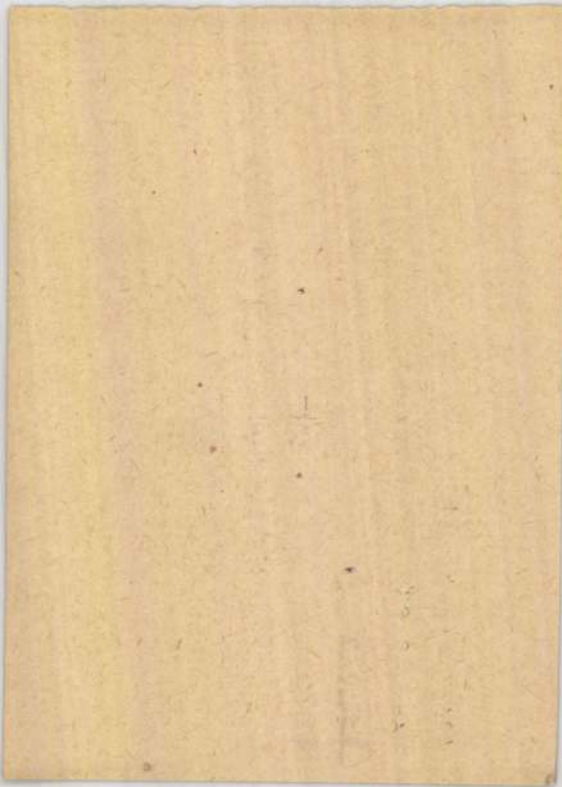
Acélmetszet

Gr. Zrínyi Miklós a költő

Tyroler J.

Századok 1874. 185-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képművészei
/Tyroler J./

/Réz? - / metszet

József főherceg nádor

Tyroler J.

Századok 1874.185-205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészei

/Tyroler J./

/Réz?-/metszet

Teresa et Maria Milanollo

Tyroler J.

Századok 1874.184-205 o.

Nagy Iván:Magyarország képzőművészei

/Tyroler J./

Tyroler József, grafikus

Életképek, 1848. I. 287-288, 319-320.

Schultz Augustzt: Egy-két szó...

Frater Sóssef néjzmetűzö^s

Pesti Utca. 1879. szept. 14. A.

A Barabai-féle Petőfi-kép....

Тыңлыр Қызыл ақпаратқа

Қызыл Қызыл. 1880. ж. 18.5.

Қызыл ақпарат

Tyroler József, grafikus

Bönderü, 1847. I. 500-501.

Meti szemle

Tyroler J. réz és acélmetsző

Századok 1874. 184-III205 o.
Nagy Iván: Magyarország képzőművéssei
/Tyroler J./

Tyroler József, grafikus

Di v a t c s a r n o k , 1853 . n o v . 20 . 67 . 1358 .

I r ó - é s m ű v é s z é l e t .

Tyroler József, grafikus

Divatcsarnok, 1853. nov. 13. 65. 1317.

Író- és művészélet.

Trypoxylon gibber, reiteris
accil-metru, XIX. m.

gleitwegen, 1848 Jhr. 27. Jh.
qm. 287-288.

Schulte Cuapant: 295- mit-
mit...

Post

Századok 1874.184-~~20~~205 o.

Nagy Iván: Magyarország képzőművészeti
/Tyroler J. /

8. 0000. 1. 4. 1. 0000. 8

21

10000

Grafika, acélmetstszet
József és István nádor emléklap, Tyroler
József

Életképek, 1848. I. 287-288, 319-320.

Schultz Augustzt: Egy-két szó...

I
highest level

Pinar' High

1924 Dec. 18. P.L.

Benedek Péter, festő

XXII

ouvelle République de Hongrie

1937. XXX. année, LVII. tome,

320-321. l.

Rónoffy-Demő: Benedek Péter.

Metszet.

Venus diademe Maulpertschtöl, rézbe
metszette Tzotter Sámuel. XVIII. száz.

Magy. Hirmondó. 1793. Bécs. III. szak. IV. 2.
451-452. 1.

Tinder House - ^{Lot 3} John Cairns
Thom. Mac Fellowship

Tinderin Chapel 1866 - XII. 8. 1150.

185

Türk Péter, grafikus és fotós.

Székely Péter: Az értékelő szem, Türk Péter munkái.

Türk Péter: A vörös színeknek helyi értékei vannak, szitanyomat, 30 x 120 cm, 1974 (fotók Türk Péter)

Művészet, 1988. február, 46-47. oldal.

... az alkotás lépés-
... kimerülő, át-
... hirtelen kezdte létez-
... megismereni. — az
... ő maga — a való-
... szerezett dargató
... a logikai szerző-
... megismerés, for-
... Erre az a foto va-
... létező vizsgálata is
... szívesen érvel, hogy
... az művelővel egy-
... rendű bizalmas,

... egy transzparensz kép létrehoz-
... ta a vizuális utat, bekap-
... dultak 25 órára, azaz — te-
... lért „váltás” egy speciális
... ógyesre készítő, költészet
... opyma mellett elő — „vadás-
... ság” egyetlen új, művésze-
... legmegismerés. Az erzo-
... káló szem, amely már annyi
... minden megismeréstől el-
... tét követel tudja rövid mé-
... keredés, úgy azt az után,
... hogy a „Lark” elindította

... abba a „vadász” jelző-
... róp. Ez az a pontos leírás
... be. Ezt a kép legelőbbi kör-
... zékben a legjobb művekből
... néhány esetben a tervezés-
... től kezdve azonban mutat-
... ták az 1987. márciusban.
... A példányunk a valóság
... megismeréséről szól.
... „Jánosról” is beszél-
... ták. A technika és a mű-
... vesztés közötti kapcsolat
... megismerés. Így az

T ÜRVE Péter

szűk kapu

angusta porta

σῆμα πύλη

ἄνοιξις

Berhidi Mária
Érmezei Zoltán
Gémes Péter
Kelényi Béla
Lovas Ilona
Schmal Károly
Siflis András
Szöllőssy Enikő
Türk Péter

A Budapest Galéria
meghívja Önt a
SZŰK KAPU
c. kiállítás megnyitójára
1991. augusztus 15-én
este 20 órára a
Budapest Kiállítóterembe.
(V., Szabadsajtó út 5.)

A kiállítás megtekinthető
1991. szeptember 15-ig
hetfő kivételével
naponta 10-18 óráig.

Sorozatok címmel nyílik kiállítás a Kortárs Művészeti Múzeum – Ludwig Múzeum Budapest gyűjteményéből. A kiállítás a sorozatok – több, összetartozó kép együttese – kortárs művészetben játszott szerepével, főbb válfajaival foglalkozik. A kiállításon többek közt Pablo Picasso, Frank Stella, Zuzanna Janin, Köves Éva, Herskő Judit, Drodzik Orsolya és Türk Péter sorozatban alkotott műveivel találkozhat a közönség.

The Museum of Contemporary Art – Ludwig Museum Budapest organizes an exhibition on **Series** from its own collection. The exhibition deals with the roles of series in contemporary art. Series of Pablo Picasso, Frank Stella, Zuzanna Janin, Éva Köves, Judit Hersko, Orsolya Drodzik, Péter Türk and others will be exhibited in the museum.

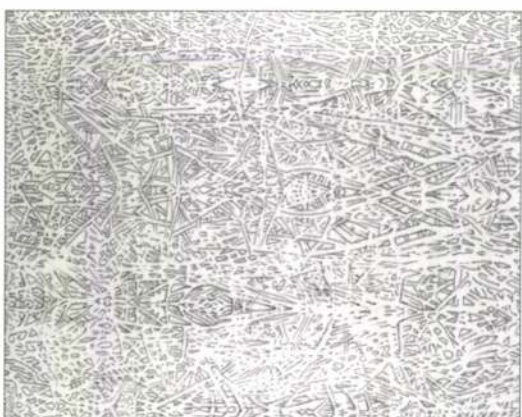
Sorozatok - Series

a múzeum gyűjteményéből - from the collection of the museum

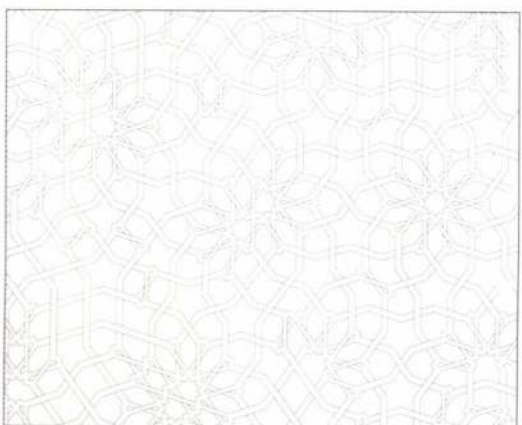
1999. december 2 - 2000. január 12. - December 2nd, 1999 - January 12th, 2000

TÜRK PÉTER

OLAJOS GYÖRGY

FAA BALÁZS

A Székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt
a Csók István Képtárba (Bartók Béla tér 1.)

a **Végtelen Kifutás:**
Türk Péter, Olajos György, Faa Balázs
képzőművészek kiállításának megnyitójára

2004. május 15-én 15 órára

A kiállítást bevezeti:
Szűcs Erzsébet művészettörténész

Megtekinthető június 28-ig, hétfőtől péntekig 10-19 óráig,
szombat, vasárnap 10-18 óráig **OLX 04.05.07**

DÍJ HITELEZVE
8002 Pf. 78.

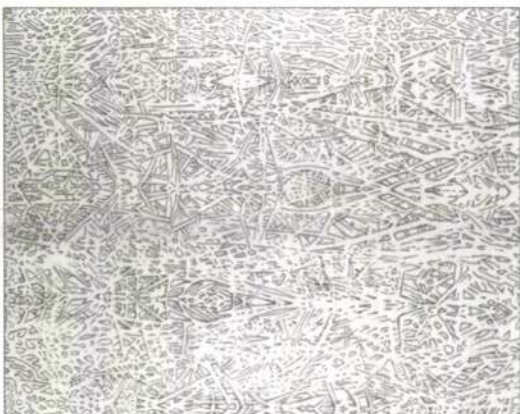
Bardoly István
művészettörténész
Országos Műemlékvédelmi Hivatal
Budapest
Táncsics M. u. 1.
1014

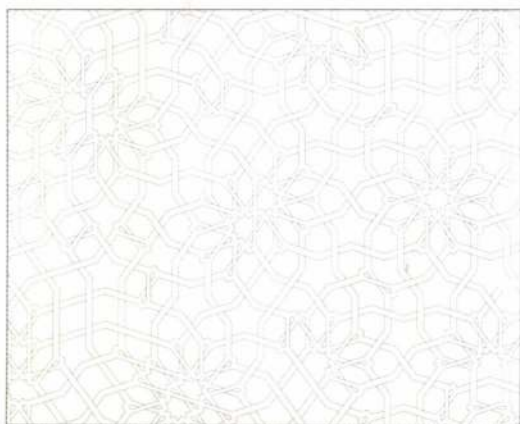

TÜRK PÉTER

OLAJOS GYÖRGY

FAA BALÁZS

A Székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt
a Csók István Képtárba (Bartók Béla tér 1.)

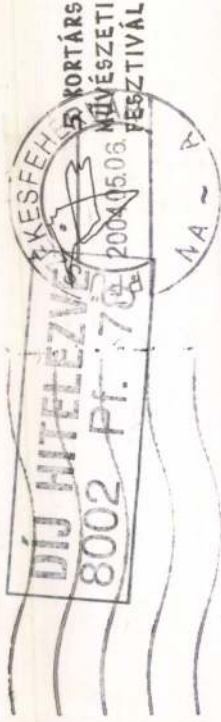
a **Végtelen Kifutás:**
Türk Péter, Olajos György, Faa Balázs
képzőművészek kiállításának megnyitójára

2004. május 15-én 15 órára

A kiállítást bevezeti:
Szűcs Erzsébet művészettörténész

Megtekinthető június 28-ig, hétfőtől péntekig 10-19 óráig,
szombat, vasárnap 10-18 óráig

CILX 04.05.07

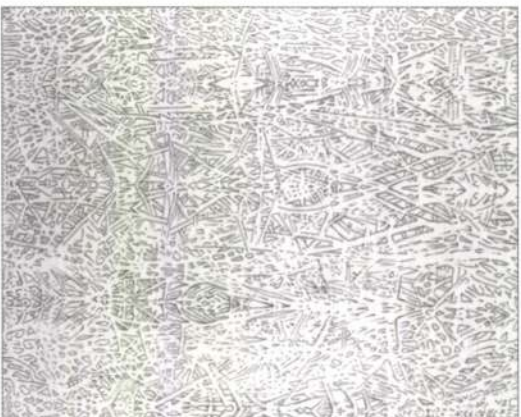

Bánóci Zsuzsanna
művészettörténész
MTA. Művészettört. Kut. Int.
Budapest 1
Pf. 27.
1250

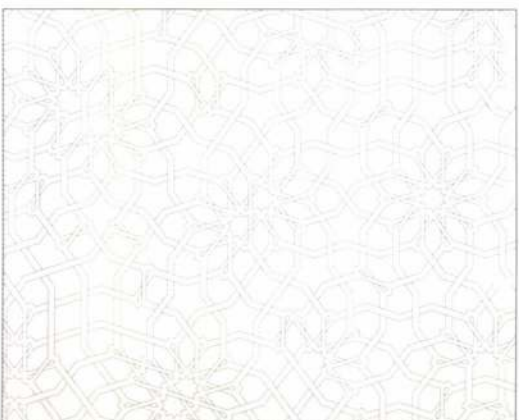

TÜRK PÉTER

OLAJOS GYÖRGY

FAA BALÁZS

TURK PETER

A Székesfehérvári
Szent István Király Múzeum
meghívja Önt
a Csók István Képtárba (Bartók Béla tér 1.)

a **Végtelen Kifutás:**

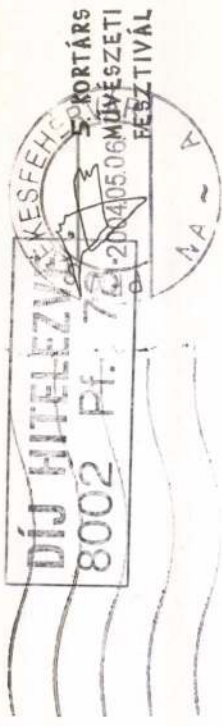
Türk Péter, Olajos György, Faa Balázs
képzőművészek kiállításának megnyitójára

2004. május 15-én 15 órára

A kiállítást bevezeti:

Szűcs Erzsébet művészettörténész

Megtekinthető június 28-ig, hétfőtől péntekig 10-19 óráig,
szombaton, vasárnap 10-18 óráig **OLK 04.05.07**

Timár Árpád
művészettörténész
MTA Művészettörténeti Kut. Intéze
Budapest
Úri u. 49.
1014

SZENT
ISTVÁN
KIRÁLY
MÚZEUM

Végtelen kifutás

**Türk Péter, Olajos György, Faa Balázs képzőművészek
kiállítása**

2004

Időpont: május 15-én 15 órakor

Helyszín: Szent István Király Múzeum, Csók István Képtár

Megtekinthető: június 28-ig

A három képzőművész három különböző generáció tagja, nem alkotnak művészcsoporthoz.

A közös kiállítást képszerkesztés- és alkotásmódjuk indokolja.

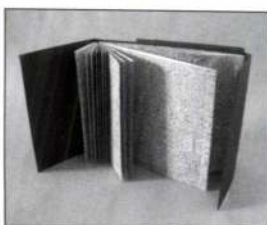
Egymáshoz hasonlóan: gyakran matematikai- kombinatorikai elvek alapján gondolják végig, kísérletezik ki alkotásaikat, törekedve az ideális formák megtalálására.

A tökéletesség keresésében a valóság, hol matematikailag megszerkesztett, hol végtelenül egymásra vetített vagy tükrözött elemeit használják fel.

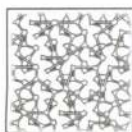
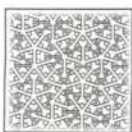
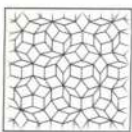
Munkáik Türk Péter 1970-es években készült alkotásaitól indulva egy sajátos vonalat képviselnek a magyar képzőművészetben.

Türk Péter

Olajos György

Faa Balázs

ÖREGHEGYI
ÉS FELSŐVÁROSI
KÖZÖSSÉGI HÁZ

VALAMI AUSZTRÁLIA
Klotz Miklós fotókiállítása

Időpont: május 17-én 18 órakor

Helyszín: Öreghegyi Közösségi Ház, Fiskális u. 93.

Megtekinthető: június 20-ig

A belépés díjtalan.

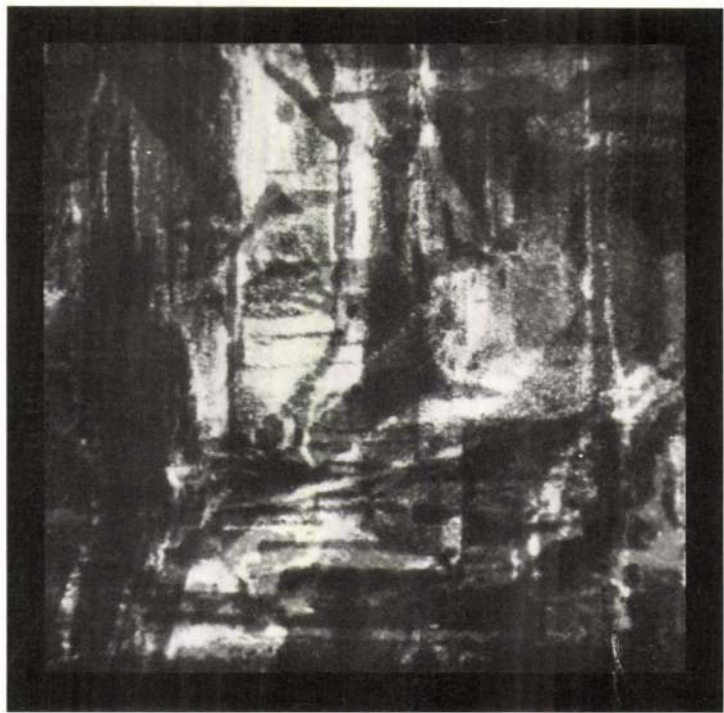
Megnyitja: Szabó László a MAFOSZ alelnöke, a Főnix Fotóművészeti Kör művészeti vezetője

Közreműködnek: Mujahid Zoltán ének, zongorán kísér
Kovács Gábor, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Jazz
Tanszakának hallgatói

Kísérőműsor: diavetítés Ausztráliáról

Támogatók: Vista Utazási Irodák, British Airways, Bujdosó Szőlőbirtokos Pincészet.

A Budapest Galéria
tisztelettel meghívja önt

TÜRK PÉTER

„PSZICHOGRAMOK,
FENOMÉNEK”

c. kiállítására

a Józsefvárosi Galériába

(Budapest VIII. ker., József körút 70.)

Megnyitja 1987. szeptember 10-én 18 órakor
Paternák Miklós művészettörténész

Megtekinthető: 1987. október 30-ig
naponta 10–18 óra között.
Hétfőn zárva.

MAHIR – Zalai Ny. 87 3092 o

1987
IX
DÍJELŐLEGE S

MTA MŰVTORT. KUTATÓCSOP.
KÖNYVTÁRA

BUDAPEST
URI U. 62.

1014

Tisztelettel meghívjuk 1988 február 9-én
kedden este 5 órára a Herman Terembe

TÜRK PÉTER

festőművész kiállítására

Megnyitja:

PETERNÁK MIKLÓS

művészettörténész

Megtekinthető: 1988 február 26-ig
délután 2 és 8 óra között
szombat-vasárnap és az ünnepnapok
kivételeivel.

Művészeti Szakszervezetek Szövetsége
FÉSZEK MŰVÉSZKЛУБ
Budapest VII., Kertész utca 36.
Postacím: Budapest
Postafiók 8.
1400

e

BUDAPEST
1962
Se

DÍJELŐLEGES

e

BARDOLI ISTVÁN
MTA. Művészeti Bizottság
Bp.
Uni u. 62

Türk Péter

Türk Péter Pszichogramok és
fenomének című kiállítása ok-
tóber 30-ig tekinthető meg a Jó-
zsefvárosi Galériában.

Magyar Nemzet

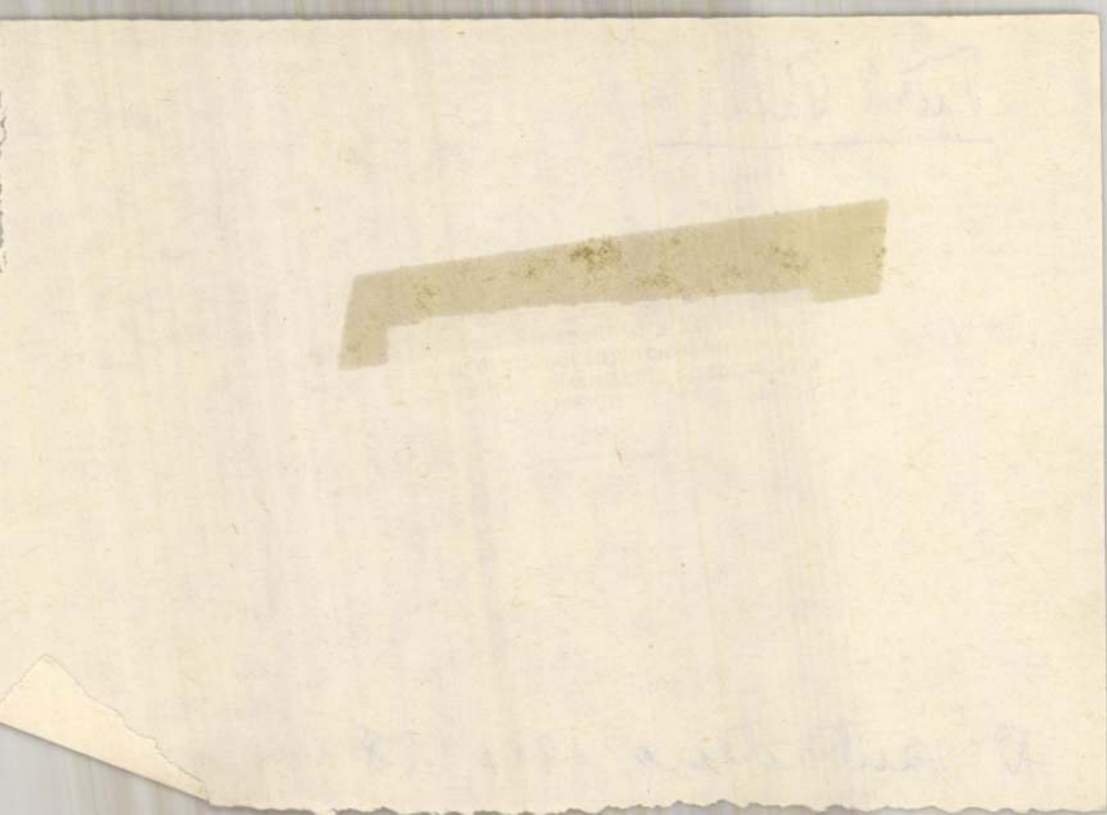
1977. IX. 6.

Türk Péter

▲ Türk Péter kiállítása csütörtök-
től látható a Józsefvárosi Galériá-
ban (VIII., József körút 70.).

Népszabadság, 1987. IX. 8.

Türk Péter: Vizuális általánosítás 9 egyforma kép összeszővésével, fotó. 71x78 cm. 1977 (fotó Türk P.)

Művészet, 1982. február

55

Türk Péter

Kiállítások a Kisfaludy Színházban

1021
Az 1981–82. évad kezdetétől a győri Kisfaludy Színház vezetősége lehetőséget kíván teremteni képzőművészeknek a nagy-

Heitler László: Relikviák,
olaj, vászon, 50x70 cm, 1977 (fotó Heitler)

56

művészeti nevelését teszi lehetővé ez a kiállításorozat, melynek eddigi közönség-sikere bizonyítja, hogy megnyitásával régi óhaj vált valóra.

Nádor István

Kondor György-emlékkiállítás

Forradalmi Múzeum, Szombathely

Kondor György, a Szocialista Képzőművészek Csoportjának legifjabb tagja, az egyesülés 1939–1940. évi újjáalakulásának egyik fő szervezője 1981-ben lett volna hatvanéves. 1921-ben született, 1942-ben került börtönbe, s 1945-ben pusztult el Dachauban. E három évszámmal jelezhető rövid élet és nagy ívűnek induló, de hamar megszakadt művészi pálya termé-

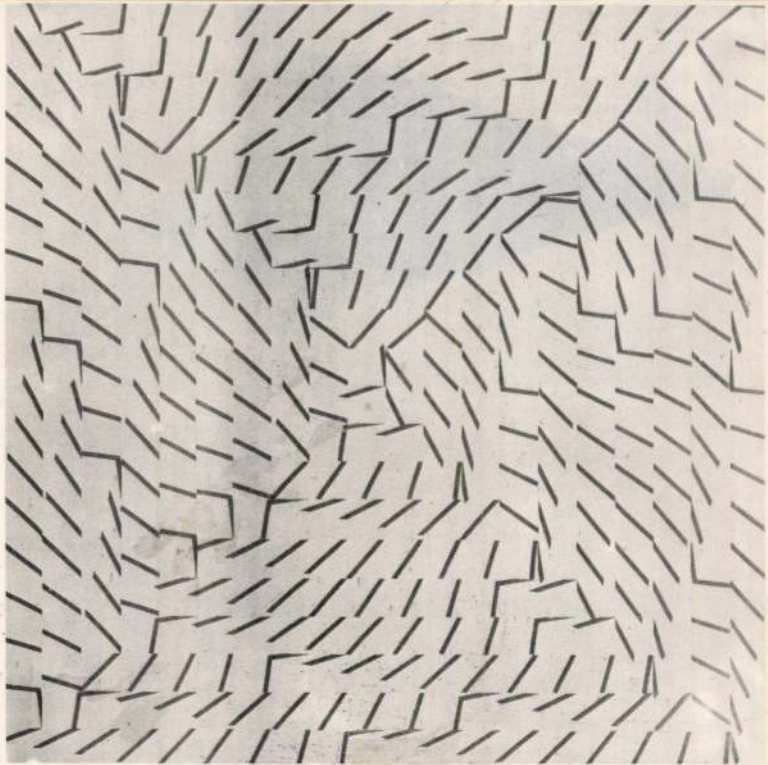
Türk Péter

Mechanikus formaképzés számtani alapu
ritmusokkal.

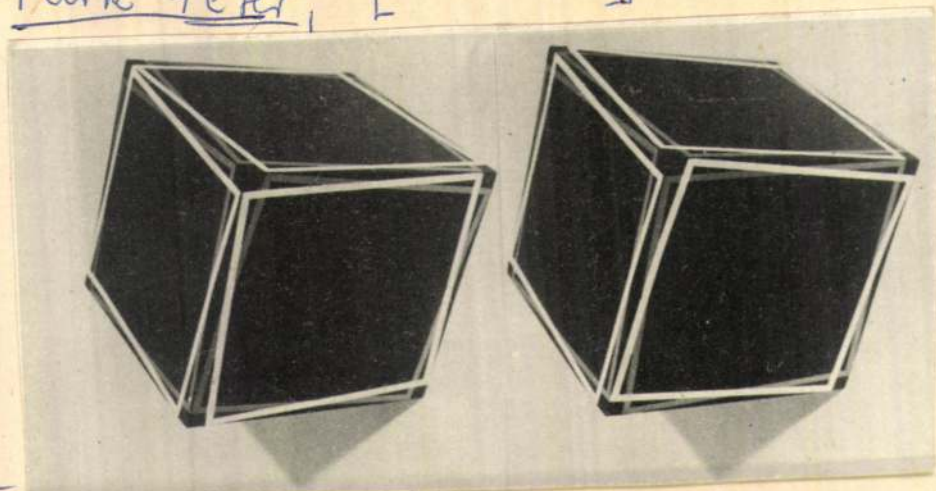
Idézetek a hetvenes évek irodalmából.

Összeállította: Szabó Szabó Julia

Művészet, 1980. október - 16. lap.

Türk Péter, [ ]

Türk Péter: Irt, formák
Látóhatás, Bp. 1977. majus

Borók. 2.

Türk Peter belyegel

Profession: .....

Address: .....

Name: .....

F. TÜRK

1059 B. P. BOYLAR N. 2

×WORLD×ART×POST×731×

Kézes képek

megtögni, sem elrendezni, sem átszellemiteni nem akarja őket.

Korábbi műveiben Baranyai

gyakran élt azzal a módszerrel,

hogy egymásra kopírozta a mozgó

jelenet fázisait. A szó szoros értel-

mében szellemképet hozott létre.

Bizonytalanna vált — megsokszo-

rozódott — a körvonal, s fel- és

megnyílt valami, ami a kontúrok

és formák mögött helyezkedett el,

mintegy bezárva, láthatatlanul. Ezt

az eljárást egyik munkáján most is

feltegedezhetjük, többi képen azon-

ban nyoma sincs annak, hogy fel-

bontaná akár a körvonalat, akár a

kompozíciót. Színes fotókat látunk,

amelyeket ceruza és pasztell tesz

artisztikusá. Ezért aztán már

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR
HIRDETO

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61

Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

ÉLET ÉS IRODALOM

Budapest

1975 SEP 2 01

1021 Türk Péter

Türk Péter:
A repülő ember képe

KÁROLYI AMY:

Részlet a Ku

A TAPASZTA

A megromlott barátság, mint a

(HÁRO

SZÍNEKRŐL ÉS ÉVEK

„Szőke, barna, fekete” aztán m

HA FÜVECSKÉS

Orchidea a virágok kurtizánja.
hús. A mások pusztulásából élő
Mogyoróbarka a virágok okto
pikkelyeit lazítja, lebeg a szélb
se hallott volna. Egy fagyos é
megtépázott kamaszlányok. Ez

VAGY MACSI

S az első rigótettem még jobba
a szívósabb. Nincs ablak, amin
amin ki nem ugrott. Ha máské
lőjén gubbaszt. A hóésésben n
kot tettem az ajtó elé. Azóta n
az ölemben és én simogatom.

FORDÍTOT

Az ágyam mellett csupasz a fa
ni. Valami kárpit kellene, puha
éjjel eloltom a lámpát, ott van
zolta oda. Az ablakráczsozat há
nája, barkái csöngetnek a rácsi
pet, mint firkáló bogár a levei
szövi, a nappal bontja.

KI

ÉLET ÉS IRODALOM
Budapest

1975 APR 19

Türk Péter

1021

...sorsban ha rontta az ellen

vak vigadalmas evet

de sor

sát utoléri

amaz

amaz

Türk Péter: Hangulatok

PINCESZER

„jobb helyeken” odakinn lóg a
don valami füstöltnemű, az
azi értéknei pedig dió és alma
akad. Amikor itt a zöldhagy-
a ideje, csak ki kell lépni az
és húzni a földből. Pörkölt
tán kolbászos rántot-
elképzelhető
fűtüz-

— Új embert kaptunk egyszer
valamelyik nyugati megyéből —
meséli az egyik középállalat kö-
zépvezetője. — Persze megjött ve-
le a káderjelentés is. Csupa szak-
mai dicséret, de a végén egy mon-
dat: „Sajnálatos módon nincs az a
bormennyiség, ami le ne folyna a
torkán!” Ott ezt zokszónak szán-
ták — élénk meglepetés, féltől-

— úgy érzem, egyáltalán nem
utolsó helyen áll a pincészer.

Tény, hogy nemcsak odabenn, a
panelházak máig kialakulatlan
életformájának keretei között, ha-
nem a mesészép dombok oldalá-
ban, tőzsomszédságban vagy kőha-
jításnyira, futamodásnyira lévő
présházakban is csak egymás mel-
lett élnek emberek, kis embercso-
portok, de nem együtt. Ezt azonban
legalább őszintén teszik. Mert van-
nak ravaszabb pincészek is.

A ravaszabb pincészer nemcsak
szónakozást, kikapcsolódást, ha tet-
szik elzárkózást jelent, hanem
előbb-utóbb hasznot is hoz. Köz-
vetlenül vagy közvetve. Létezik a
hegyekben egy-két akkora pince,
melynek lejáróján kisebb teherautó
behajthatna. A présház szinte te-

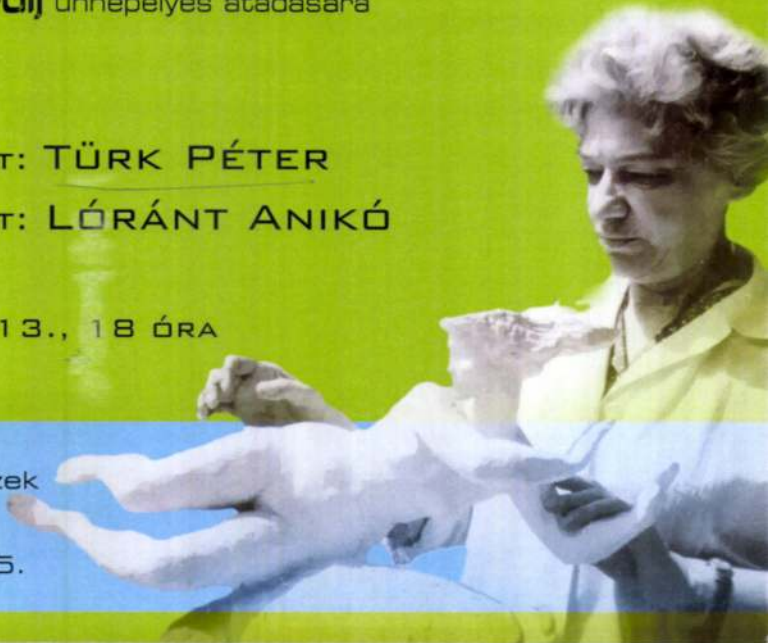
A Fiatal Képzőművészek Stúdiója Alapítvány szeretettel meghívja Önt a
Herczeg Klára-díj ünnepélyes átadására

SENIOR DÍJAZOTT: **TÜRK PÉTER**

JUNIOR DÍJAZOTT: **LÓRÁNT ANIKÓ**

2005. OKTÓBER 13., 18 ÓRA

Helyszín:
Fiatal Képzőművészek
Stúdiója Egyesület,
1077 Budapest,
Rottenbiller utca 35.

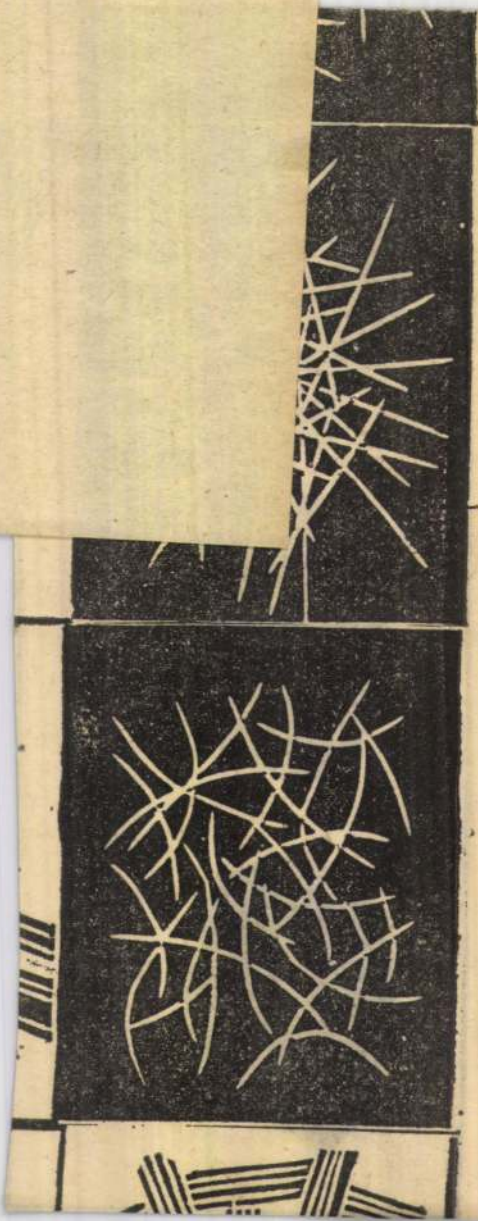

Tímár Árpád
MTA Művészettörténeti Kutatóintézet
Budapest
Úri u. 49.
1014

Szabó M. László: Kontrasztok

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR
HÍRKEZŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81

Telefon: 138-068, 337-748, 340-176

Türk Péter

ELFELHATÁROLÁS

Budapest

1975. március 20.

1021

Türk Péter: Kö-kenyér

Türk Péter a rá jellemző elmélyültséggel ismét létrehozott egy sorozatot, amely a kívülről származó az első pillanbtan talán ezoterikusnak tűnhet (bár nincs benne semmi "érthetetlen"), másfelől valóban nehezen hasonlítható bármihez is, amit az elmúlt évtizedben már megszoktunk.

Százna is több azonos méretű, álló formátumú fehér lapról van szó (közülük a kábiláson csak néhány szerepel), rajtuk vörös, másutt vörös és fekete vonalakkal. A vonalak hosszabbak, rövidebbek, olykor metszik egymást; néhány vörös elemkéntve kizárólag (megközelítőleg) függőlegesek, vízszintesek vagy ezekkel 45°-os szöveget zárnak be. Megfigyelhetjük, hogy a legtöbb vonal tulajdonképpen olyan sáv, amelynek a két szegélye tónusosan elhalványodik és belevész a fehér alaphoz. A figyelmes szemlélő arra is hamarosan rájön, hogy a vonalak valamilyen elv szerint meg-megszakadnak és valamilyen láthatatlan vonalrendszer egyes részleteit teszik láthatóvá.

Ha emnyivel megérgesztünk, már akkor is kellemes élményben van részünk. Ezek a rajzok Klee és Mondrian absztrakcióival tartják a rokonságot (utóbbinak különösen „Módo és óceán” sorozatával, melynek darabjai „keresztből” épülnek fel, de tudjuk rólok, hogy egy látvány fokozatos elvonatközvetítésével jöttek létre). Türk Péter rajzai is feltölgathatók kompozitívokként, és mint ilyenek, nagyon „szépek”, csupán néhány vonatkozásban találhatjuk őket mégis „túrcsának”. Az egyik a tellőző egyneműségük, a másik a „stilisztaiáságuk”. Az egyes lapok az *egység* a sokféleségben elve alapján különbözödek és egyformán „jók”, mástest semminemű „egyéni kezlegy” nem ismerhető fel rajtuk (abban az értelemben, ahogy felismerjük Van Gogh, Csontváry vagy akár Birkás Akos kezvonásait, ecsetjelzését stb.). Erezhető, hogy Türk Péternek valamilyen különleges szándéka volt a sorozat létrehozása során. Valamilyen tilkozatosság lengi körül, valamilyen tilkozásra emlékeztet.

Megsem tilkozítás, mert a művész készséggel eljárja, hogy „mit jelent” és hogyan jött létre. A KENYÉR és a VIZ szavak be-tűt írta rá minden egyes lapra, különböző méretű betűket egymásra, ráadásul „vakon”, azaz a fényes fehér papírra színielen ragasztóval. A következő fázisban festékpóros váltással gyenge-den tapogattva láthatóvá tette a betűk egyes részleteit — mintegy „előhívta” néhány fölön a láteus képet.

Miért „kenyer” és „viz”? Fellehetőleg más szavak is hasonló látványi eredményeztek volna ezzel a technikával, de természetesen nem véletlen a választás. A szópár a régi, bunitelési formát idézi, de itt hiányzik az „és” kötöszó, ezért legtlejebb a bőjtetés vagy a vezeklés asszociáció lehene jogos. Vagy talán az sem — elégedjünk meg azzal, hogy szakrális aurája van a szavaknak. Azt is mondhatnánk, hogy Türk Péter vallási gyakorlatként rajzolta fel őket, de ez sem lenne teljesen pontos. Vallásos érzület lehet az alkotást, enny bizonyos. De lehet-e ma egyáltalán áhíthatos lélekállapot „vizualizálni”, málkakötösköba átülteni? Valamilyen mélységesen benső élményt mások számára tolmácsolni? Elképzelhet, hogy ez a probléma vizuális tilkozítás formájában jelentkezik. Hogyan lehet azt megmutatni, ami csak éntám tartozik? De ami csak éntám tartozik, vajon mégsem közérteku?

Türk Péter rajzain fontosak a kihagyások, a láthatatlan részek — mert szervesen összteligenek a láthatókkal. Utóljára a romantika kísértetizett hasonlival: hieroglifának tekintette a természet formát, amelyből az Isten jelenlétét és üzenetét akarta kiolvasni, és magát a műalkotást is ilyen hieroglifarendszernek képzelte el.

Türk Péter már a 70-es években is foglalkozott elvont fogalmak megjelenítésével, de ekkor még pusztián művész és intellektuális indítatásból. A mai művek már egy mélyen átált lelkiség felszínre került látható jelei. Struktúrájuk a romantikus hieroglifájára emlékeztet, jelentésük mégsem tilkozatos. A művész előhív, felid és megglátat valamit: egy formai sokféleséget, amelyben megfézhetjük az Isten adta végtelen szabadság jelenlétét.

Beke László

Peter Turk, engrossed, as always, in his work, has again created a series which, for outsiders, may seem at first glance esoteric (although there is nothing “incomprehensible” in it); on the other hand it is true that it could not be easily compared to anything we have got used to in the past decade.

The series consists of over hundred white pages in standing format (only a few of them are exhibited), with reddish, or reddish and black lines on them. The lines may be longer or shorter, sometimes they intersect; apart from a few arcs they are exclusively (almost) vertical, horizontal or at an angle of 45° to them. One may observe that most lines are stripes whose two borders fade in tone and are lost in the white background. Attentive observers will perceive soon that the lines are interrupted from time to time according to some principle, and render visible some details of some invisible system of lines.

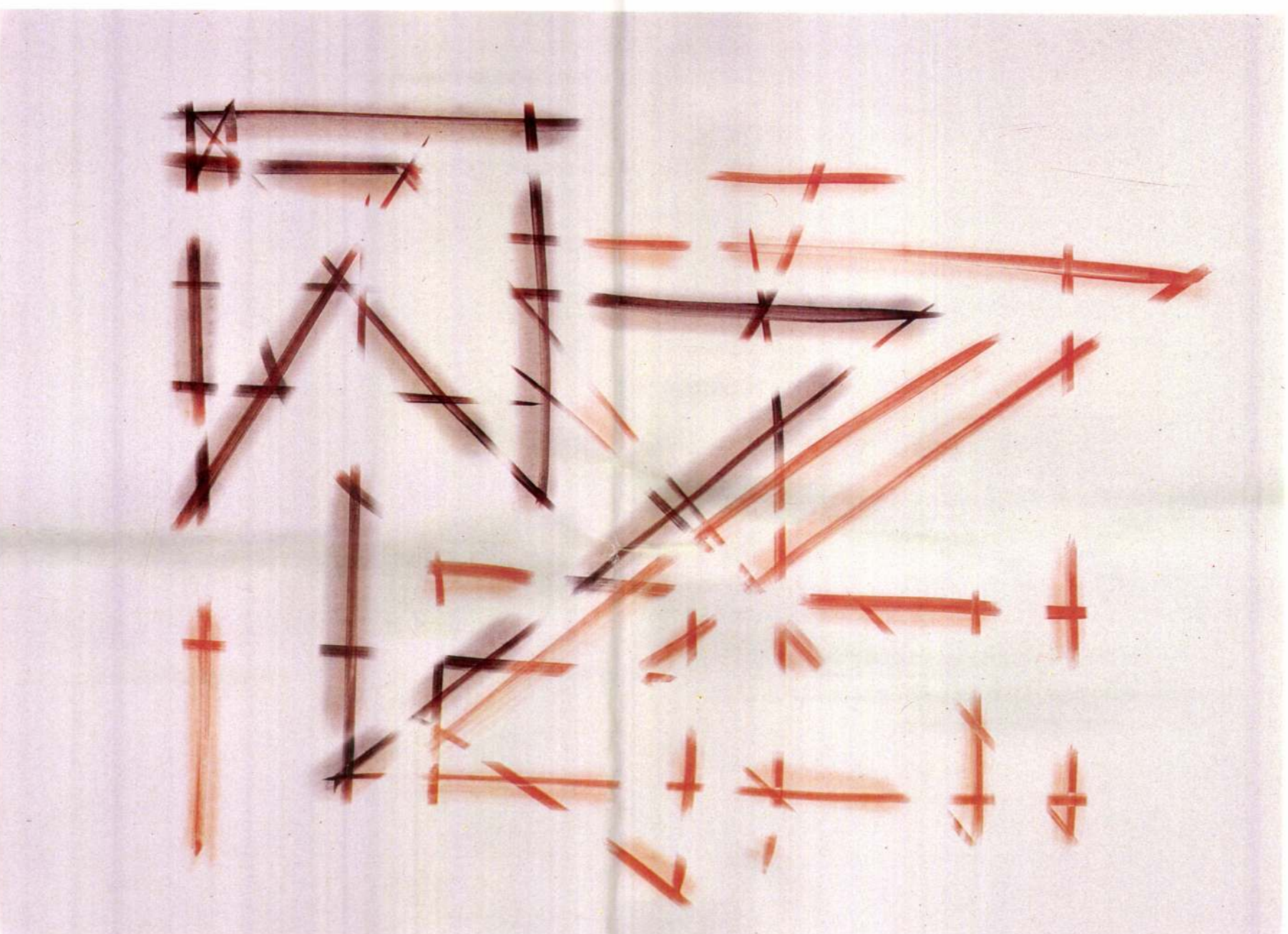
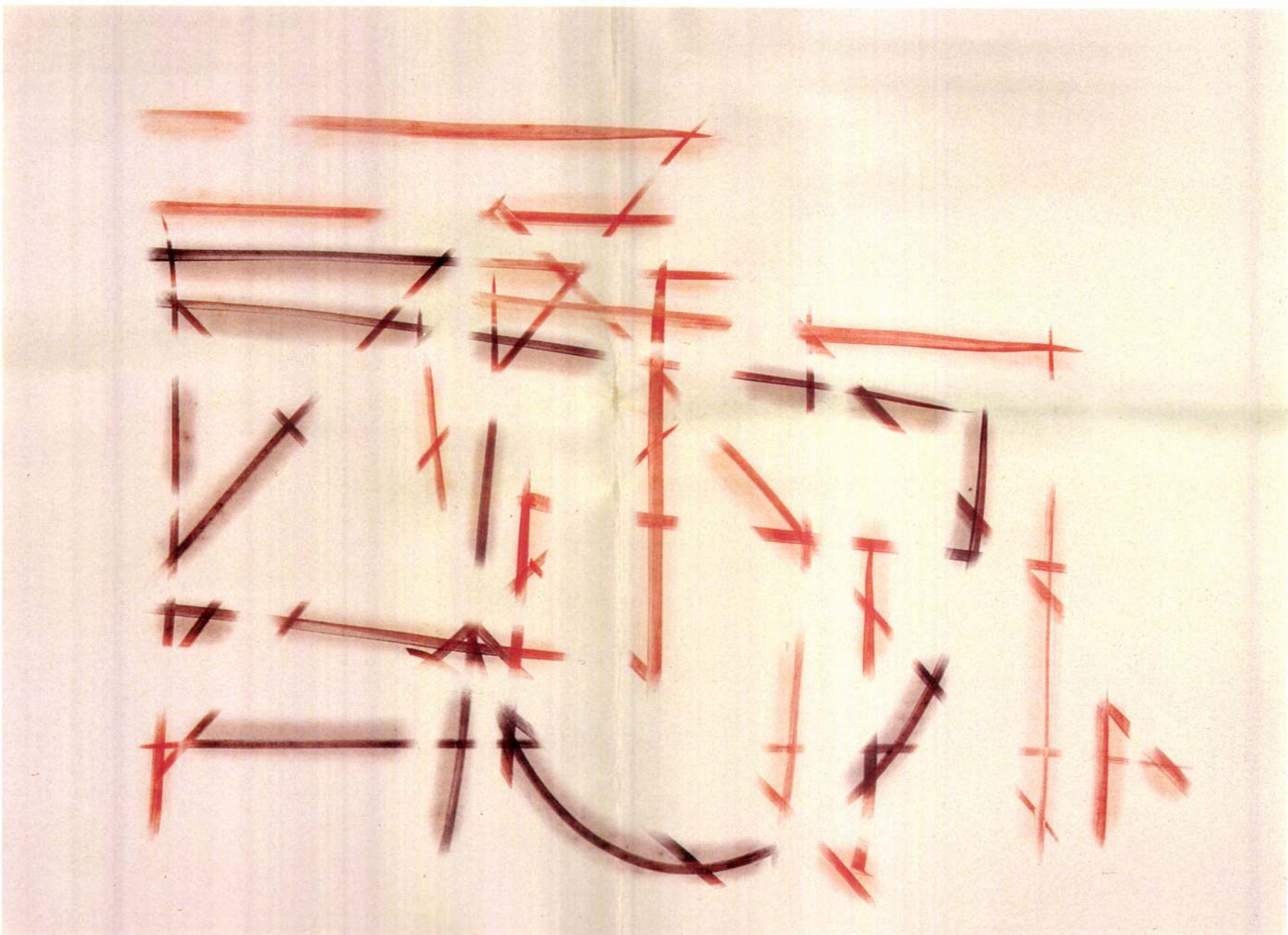
If we content ourselves with that much, we will have an agreeable experience. These drawings are related to the abstractions of Klee and Mondrian (especially with the latter's series “Pier and Ocean” whose pieces are built from crosses but we know that they have come to existence with the successive abstraction of a sight). Peter Turk's drawings can be conceived also as abstract compositions but as such they are very “beautiful”, and we may find them “strange” only in some respects: their conspicuous homogeneity and their “lack of style”. Individual pages differ on the basis of the principle *diversity in unity*; they are equally good, and the spectator cannot discover any “individual mark” on them (in the sense as we recognize the hand or brushwork of Van Gogh, Csontváry or even Akos Birkás). One feels that Peter Turk had some special intention in producing this series surrounded by a sort of mysteriousness recalling some secret writing.

But it is not a secret code, the artist reveals willingly “what it means” and how it came into being. He wrote on each page the letters of the words BREAD and WATER in different sizes onto each other, and to boot, he did it “blindly”, i.e. with colourless glue on the glazed white paper. In the next phase he touched the letters gently with paint-powdered cotton-wool and so rendered some details of them visible — he sort of “developed” the latent picture on some spots.

Why “bread” and “water”? Other words would have produced a similar sight with this technique but the choice is of course not accidental. The word-pair evokes the old form of punishment without the conjunction “and”, hence the association of fasting or penitence would be rightful here or not even that — let us be content with the sacred aura of the words. We could say that Peter Turk has drawn them as a religious exercise but this would neither be quite accurate. It is sure that the work was inspired by religious feeling; but is it possible today to “visualize” a reverential state of mind, transplant religious feeling into a work of art? Can one interpret a deeply interior experience to others? It is quite conceivable that this problem appears in the form of a visual cipher. How can one show others one's deepest concern? But is what concerns me not also of public interest? The omissions and invisible parts are important on Peter Turk's drawings because they are organically related to the visible. Romanticism had experimented with something similar for the last time: it considered the forms of nature hieroglyphs and wanted to read the presence and message of God from them, and conceived the work of art itself also such a hieroglyph-system.

Peter Turk has concerned himself with the representation of abstract concepts back in the 1970s but at the time only prompted by artistic and intellectual ambitions. The present works are the visible signs of a deeply felt experience appearing on the surface. Their structure recalls the romantic hieroglyphs yet their meaning is not mysterious. The artist calls forth, reveals and renders visible something: a diversity of form in which we may feel the presence of God-given infinite freedom.

László Beke

KENYÉR VÍZ □ TÜRK PÉTER KIÁLLÍTÁSA

TÜRK PÉTER

1943-ban született Budapesten
Tanulmányok: Képző- és iparművészeti Gimnázium, Budapest, 1957—61.
Nyomdaipari Tanulmányintézet, Budapest, 1963—64.
Tanárképző Főiskola, Eger, 1964—68.

PÉTER TÜRK

Born: Budapest, 1943
Education: Secondary school of Arts and Applied Arts, Budapest, 1957—61.
Printing School, Budapest, 1963—64.
Teachers Training College, Eger, 1964—68.

KIÁLLÍTÁSOK:

1968. Eger, Tanárképző Főiskola (egyéni)
1969. Bp. SZÜRENON Kassák Lajos Művelődési Ház
1970. Bp. Műszaki Egyetem R-Klub, Az új magyar avantgarde
1970. 1971. 1972. Balatonboglár, Kápolnaárlatok
1974. Tihany, Szemiotikai kiállítás
Bp. Egyetemi Színpad (egyéni)
Bp. Fiatal Képzőművészek Klubja, Tavasz i tárlat, Képzések
1975. Bp. FMK, Tavasz i tárlat, Montázs
1976. Bp. FMK, Tavasz i tárlat
Székesfehérvár, Csók István Képtár, Sorozatművek
Hatvan, Hatvany Lajos Múzeum, Fotó-Művészet
1977. Bp. FMK, Tavasz i tárlat, Diapályázat
1977. Amsterdam, Konstruktivische Ungarische Kunst 1912—75.
1978. München, Konstruktivische Ungarische Kunst 1912—75.
1979. Bp. Józsefvárosi Kiállítóterem, Fotogram
Bp. Kassák Lajos Művelődési Ház,
SZÜRENON 1969—1979.
1979—80. Düsseldorf, Kunstpalast Ehrenhof.
Ungarische Konstruktivische Kunst
1980. Aalborg, Nordjyllands Kunstmuseum
Ungarische Konstruktivistier
Norvégia Hovikadden, Henie-Onstad Kunstseier,
Ungarish Konstruktivisme
NSZK Wilhelmshaven Kunsthalle, Künstler aus Ungarn
1981. Pécs, Pécsi Galéria, Vonal
Bp. Óbuda Galéria, Tendenciák 1. Új művészet
Bp. Óbuda Galéria, Tendenciák 3.
Geometrikus és strukturális tendenciák
Bp. Óbuda Galéria, Tendenciák 6.
Pontkonceptuális tendenciák
Zágráb, Galeria suvrnene umjetnosti, Konstruktivisticka
stremljenja u madarskoj umjetnosti
Bp. Fészek Galéria, Nyitás II.
Ausztria, Bécs, Wiener Secesion, Erweiterte Fotografie
Bp. Mücsarnok, Tény-Kép
1982. Bp. Fészek Galéria, Kalligráfia
Pécsi Galéria, Rajz/Drawing '82
1983. Szeged, Új művészetért
Bp. „Helyzet” A 70-es évek művészete
a Sárospataki Képtárban
Budapest Kiállítóterem, Film/Művészet
Animációs film készítése Statikus mozi címmel,
Balázs Béla Stúdió
1986. Premiere Biennale Internationale pour la Photographie
d'Art et de Recherche — Sélection nationale de la Hongrie,
Galerie Donguy
1987. Budapest Galéria Józsefvárosi Kiállítóterem,
Pszichogramok, fenomének (egyéni)
Fészek Klub (egyéni)
Székesfehérvár, Csók István Képtár, Régi és új avantgarde
1988. Fészek Galéria, „50X70”
1989. Bp. Nemzeti Galéria, Szimmetria és aszimmetria
Bp. Ernst Múzeum, Más-kép
1991. Új törekvések a magyar képzőművészetben

TÜRK PÉTER

KENYÉR VÍZ című kiállítása
Óbudai Társaskör Galéria
1991. szeptember 17—október 20.

A kiállított művek a KENYÉR VÍZ című sorozat 150 db lapjából
vannak válogatva

Felhasznált anyagok: papír (50X70 cm), ragasztó, porfesték.

A művek 1990-ben készültek

A katalógus képei: 1. KENYÉR VÍZ 58.
2. KENYÉR VÍZ 139.
3. KENYÉR VÍZ 145.

A katalógus a Soros Alapítvány
és a Tótfalusi Kis Miklós Nyomdaipari Műszaki Szakközép- és
Szakmunkásképző iskola támogatásával készült.

Exhibition of PÉTER TÜRK: BREAD WATER
in the Óbuda Club Gallery
Sept. 17—Oct. 20, 1991.

The exhibits have been chosen from the 150 pages of the series
Bread Water

Materials: paper (50X70 cm), glue, pulverized paint; the works
were produced in 1990.

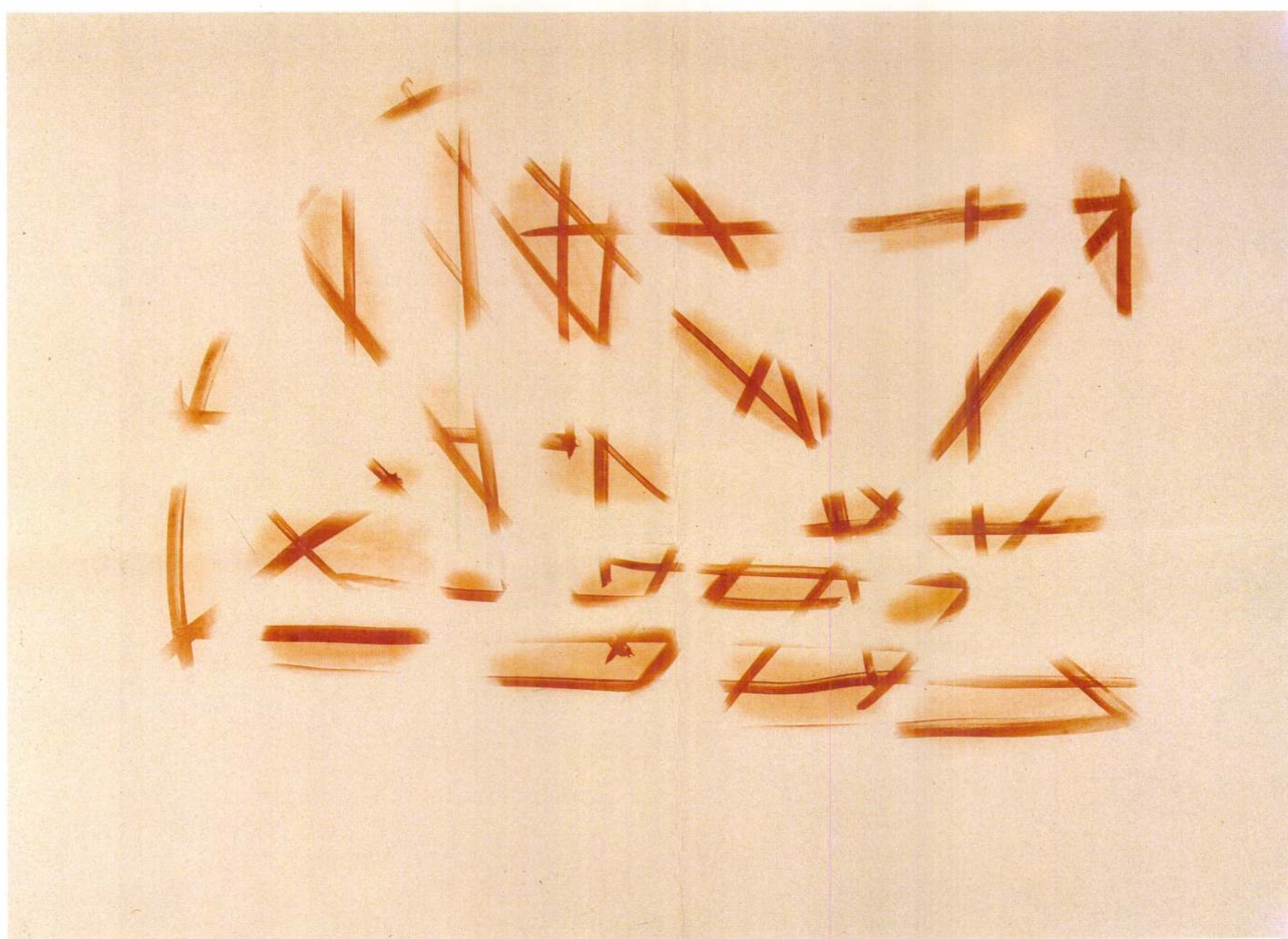
Pictures in the catalogue: 1. BREAD WATER 58.
2. BREAD WATER 139.
3. BREAD WATER 145.

The catalogue has been produced with the support of the
SOROS Endowment and the Tótfalusi Kis Miklós Secondary
Technical and Vocational School of the Printing Industry

A kiállítást rendezte / Arranged by: ANDRÁSI GÁBOR

Fényképek / Photos: HAHIS LASZLO

F. k. / Editor: Dr. Merényi Judit
910483 Tótfalusi Tannyomda

TÜDVE Péter

SZILÁGYI ALADÁR:

A csángók (négy) magyarul énekelnek

PETŐCZ ANDRÁS:
*Madarak:
hegyes csőreikkel*

*Ha majd a madarak!
Vissza-visszatérnek, hegyes
és éles csőrökkel. Ha majd
a madarak: vissza-vissza.*

*Nem ezt a pillanatot vártam.
Csendbe- és szomorúságba-
zártan ülök, részemmel lett
minden, mi rettenetes és csend.*

*Ugy hittem végig öröm és
játsszadozás. Ugy hittem
diadalmanor és biztos
siker. Most éles és hegyes
csőrökkel madarak köröznek
földrehangyaltott koponyám felett.*

Nyelvében él a nemzet

Egy szállóige keletkezése

Megannyi közhazsánú és közkedvelt közmondás- meg anekdotal-egyújtóemlékével együtt a fánadai-
lan Békés Istvánnak köszönhetjük azt a monumentális szintézist is, amely *Napjaink szállóigéi* címmel egyfajta össze, rendszerezte és magyarázta-értelmezte a magyar nyelvben ismeretes-hazsánátokat szállóigéket, bármilyen korúak vagy eredetűek legyenek.

E mű második, javított és bővített kiadásából (Bp. 1977. II. 742.) idézem az Arany Jánosról származó szállóigéink sokaságának szentelt fejezetet alábbi részletét:

"Az Egriesség Gáborának ajánlott költemény (1850) utolsó előtti szakaszában olvasható három sor:
Fétre, kisitűek, félrei nem veszrei el — mint joga nyelvében, émi mávezettel

Még soká e nemzeti!

— oldottabb alakzatban, de lényegében szó szerinti tartalmazza ismert szállóigéinket: Nyelvében él a nemzeti!

A szállóige egyébként ebben a csiszolt formában egyetlen magyar irodalmi műben sem foglaltatik. Legközelebbi, de ki nem mutatható alaki rokonság az állítólag Mon-tesquieu-tól származó francia mondásból fűzi: *(La langue, c'est la nation)* *A nyelv a nemzet; viszont eszmei a nyelviségé igen kiterjedt*

sora után Kőváry Lászlót (1819—1907) irodalmunk egén csak a százzal pisztolót kisebb csillagok között szokás számon tartani; jellemző, hogy Békés ezennel lapján fölsem bukkon a neve. Pedig a sokoldalú köztűri és szerkesztő, statisztikus és történész, valamint — mondjuk ki nyugodtan — néprajztudományunk egyik derék előfutára az utókoról több figyelmet érdemelve; már ez az egyetlen szállóigéje is elégséges ahhoz, hogy szerény nevének új csillogást adjon.

Mindegyike huszonegy éves volt, amikor *Székegyháza* című könyvét írta, és huszonhárom, amikor a könyv 1842-ben Kolozsváron nyomdátelést látott — kilenc, illetőleg nyolc évvel a Békéstől idézett Arany-vers előtt. Címe kissé csalóka, mert a Székegyháza minden társadalmi haladás és lángjelű fiát aposztrofa a polgári fejlődés élen járó országok és nemzetek példájával kísértette, majd tanítsa és buzdítsa-bátorítsa olvasóit. És bizonyval nem hatástalanul, mert a Benedek Marcell szerkesztette *Magyar irodalmi lexikon* (1963) találoan írta róla: „Megkapó stílussal, szőzár ismeretanyag közlésével és

1. Környörölj, Uram, e-za csángó népen,
Mindig szenvedünk, hiszen ké-nyerünk!
2. Nincsen házsunk, nincsen falakunk (?) és,
Nincsen ná nézünk (?) — nincsen mit együnk.
3. Környörölj meg cingó nemzetünkön,
Szóználj meg, Uram, márt, ninc-
mész házsunk!
4. Rejtünk te márt) a magasz
menyegéből,
5. Miképp jensegi a zsidó népre,
Kivérted márt) faráron hatal-
miból!
6. Konyörölj meg, szájánál meg
már minköz,
7. Vagy ki mindköt e-za ná(57)
radszagból!)

Jánó Honka, 38 é,
Léspod, 1990.

Seres András—Szabó Csaba: *Csángómagyar daloskönyv*, Moidva 1972—1983 (Hétorony Könyvtár, 577 lap, ár nélkül). *A kötet a Múzeumi-tudományi és Köztudományi Minisztérium támogatásával készült. Lektorálta: dr. Vargyas Lajos. A boríték és a rajzokat Szerdatus Tibor készítette. A tipográfiai terv Ábonyi Ferenc munkája. Felelős kiadó: Veró László, Felelős szerkesztő: Szoller Zsuzsa. Készült 1000 példányban.*

Ioan Robu, valmkieri Rab János, Bukaresti román katonikus érsékeknek megküldendőre felvételre ajánlta

fára Domokos Pál Péter „titokzatos tartomány”-ából azt a minitegy négyezer felvételt, amelyből a Csángómagyar daloskönyv összeállt. A gyűjtés körülményeinek drámaiságát nem csak színezi az a tény, hogy a rudimentáris technikai adottságok miatt több felvételt alig használható, másrészt szalagszike miatt a gyűjtőnek gyakran kellett törölnie, fel kellett áldoznia a már rögzített anyag egy részét!

A zeneludománk sem lelettett könyv-nyűt a doigá, hiszen ezekről a szalagokról kellett a több mint tízezer szövegsort és a hozzájuk tartozó dallamot papírra venni, illetve leköltáznia. Seres András és Szabó Csaba „szerencséjére” talált támogatókat, a támogatók kiadó, a kiadó nyomatát, hogy ez a csodálatos, keltsnyben is remek könyv elke-szülhessen. (E sorok papírra feljónemreviben szomorotan tapasztalta, hogy egy tisztánkhi Kisváros könyvtársaai jösszerel szemmit sem tudnak a Hétorony Könyvtárköz tés-megysegéről, kiadványairól. Hát Budapesti irodalmi berkeiben?...) Mit nyűit, mit kínál a Csángómagyar daloskönyv?

Az érdeklődő kultúrember számára a csángómagyar népköltészet és zenekultúra sokoldalú megismerését.

Urunk, Teremtőnk, ha éppen csodátbó kedvedben vagy, támaszd fel halottiból legadob egy csendes szombt este időjére hásges szolgálatlányodát és gyermekeit, Lorinc Györgyné, Hodorog Luca kétszi parasztsasszonyt, kiterben ezrendés magadához szorítottól. Hehzed Ol gyöngydet egybegyűlegett falusfelei mellé, s ha mindenatadogódból csinyítvevess is tekk, ragadd el Ioan Robu névre hallgató szolgádat az ő trónusáról, kittesd a kétsziék körbe, a ngy körtébe, amelyből fogant, hogy látván lassa, halaldn hallja, aminit Luca néni elbortorja rejtékből feltve örözött kinsét, keztársos en-készknyvet, s abból az egybegyű-
tek nagy gyöngyűségre mondókál-
va-énkelek felolvasas-előadja A POKOLBAN KENILODO DÜSGAZDAG HISTORIKÁJA című Comico-Tragoediát. Imgyen gyűjtésít vild-gossagot a népből elibantoglt fő-pap elnéjében-lelkében: bármenny-njre is rugodózik elone, ez a nép papok nélküli kátortor nélküli, tanitók nélküli, papok ellenére, kán-torok ellenére, tanítók ellenére, szöszszetés hángyártats-gyóbbörre-tés ellenére csángómagyarul beszeél, énekel, tél-túl nagyttogaru-tr is a mai napig!

Seres András, öntevékeny nép-

ezért volt szükséges például az „a” magánhangzót háromféleképpen, az „e”-t ötleképpen jelölni! Ennek az élő nyelvnek a hangzásbeli gazdagsága valójában csak a kötelekhez mellékelt, a legszebb darabokat megörökítő lemezek segítségével lett volna visszaadható! Nyelvészek számára külön kutatási terület lehet felhasznált, és még bizonyára sok felve örözl-dugdosott kézirata, hiszen a csángó szíjtelek) anyanyelvű írásbeliségének ritka dokumentumai ezek, melyekből minden rejtékezés, szélszórtság és elszigetelés, az anyanyelvű oktatás hiánya ellenére kirajzolódik egy-
fajta „egységcsángó helyesírás”, az élő nyelv következetes írásbeli rögzítésének kísérlete. (E sorok íroja nem szándékszik előtérbe-lakodni „csángó ügyben” semmiféle érdeme sines, csak éppen szomorú tényként említi meg, hogy egy-szer, egytelenször volt hossz-szabb alkalmá vitába szállni a könyvismertetés elejen emlegetett renegát Ioan Robu érsekké, aki határozottan tagadta magyar anyanyelvű papok és tanítók Moidvára helyezésének „szükségességét” és „célzerűségét”, methogy a csángók — szerinte — „csángóul” beszélnek, ez pedig minden egyes faluban egyaránt élesen különböző dialektust jelent, olyanmaga, hogy az írásbeliség — a csángó írásbeliség — bevezetéséhez minden hely-ségben külön nyelvtant, külön helyesírtst kellene létrehozni. A „tudós” főpap talán Új-Guinea elszigetelt dzsungellakó törzseire gondolt... Ott valóban ahány falu, ahány „pápuá” nyelvi létezik!)

Bár a népzében, a népköltészetben sok az átadás, a gyűjtémény összeállításí anyagukat hét-fejezbe rendszerezték. Az I. a nép-szókákat tartalmazza, a II. a táncdalokat és azok furulyaválto-zatait, a III. a gyermekdaloké, a IV., V. és VI. fejezet a régi, az új, illetve a vegyes stílusú dalokat fog-lalja egybe. A VII. fejezet a vallás-sos anyag, melyben imák, népéne-kek, halotti siratók tematikus rendbe-található és egy kézziratos könyvből vett iskoladrama. Igen gazdag az előszó, a jegyzetanyag bősé-
fia, a mutatók sora-
zék. Akár a törzsi-
elő- és utómelék-
fel az emberfia
daloskönyvet, m-
matú óborból koi-
Hódolat illelt
emlegetett kléz
elhunyt Lőrinc
Luca nént,
harmadát
anyagár

Rákerülni a versenytáblára

Nehezen indul be David Mamet dramaturgiai gépezete. Vagy csak az előadás eleje csikorog? Minden esetre a *Radnóti Színházban* túl hosszú üresjárat kísérelti a ráhangolódást a *Floridai örökösök* előadó című darab alaphelyzetére. Az első dialógban arról van szó, hogy egy ügynökféle alázatoskodó főlényvel próbálja ingatlanvásárlásra kapható vevők címeit kicsikarni egy főnökétől. A jelenet a megszorult, de magabiztosságot erőltető ügynök szóaradata és a pökhendi listabirtokos blazirt hallgatása közötti feszültségre épül. De negyed-órásig nincs feszültség. Tapintható a nézőtér közönye. *Gera Zoltán* tippkunyaerelő erőszakossága nem elég kétségbeesett és nem elég izdadságos, *Lengyel Ferenc* hallgatósa nem elég jelentőségteljes és nem elég tenyerbemászó. A rendező *Baltók Tamás* elnézte a jelenet lényegét. Hogy amíg a játéknak nincs téje, addig a figuráknak kell érdeklődést kelteniük maguk iránt.

Később javul a helyzet. Újabb és újabb kettősök lépnek színre, kialakul a darab — nem túl bonyolult — szerkezete, a cselekménybe kódolt — nem túl mély — mondánivaló. Mamet az üzleti versenykönyvtelenségéről beszél. Az érvényesülésért folytatott hajszáról. A pénzről. Ami egyszerre hagyományosan amerikai és újmódián mai

magyar téma. Az emberek előrujják, korrumpálják és legázolják egymást az üzleti előnyért. Nincs barátság és nincs morál, csak metelen érdek. A cél: rákerülni a versenytáblára. Ha eredményt mutat sz föl, jobb tippet, jobb címet kapsz. Ha jobb címet kapsz, nagyobb az esélyed, hogy fejbe kerülj a táblán. Ha az élre verek-szed magad, minden hónapban nyerhetsz egy Cadillacet. Ilyen egyszerű. Az élet. Meg David Mamet darabja.

Az újnaturáizmus bővületében fogant a színmű meg az előadás. De ezt még mindig nem tudjuk eléig jól. Bámulum azokat, akik megvetően emlegetik új—Hollywood részletező játéktechnikáját. Ez az alaptéchnika egyike; kizárólagos jelenlétének csak az zavaróbb, ha nincs jelen, amikor kellene. A rajtakapható eszközökkel csak fokozatosan, a második részre oldódik ki a Radnóti Színház előadásából. A drasztikus nyelvhasználatban kész brömmel többös szóveg — fordító: *Ungvári Tamás*, dramaturg: *Morcsányi Géza* — addigra átveszi vezető helyét a jellembrázolásban, sőt a humor előidegenítő hatásával árnyalja a figurákat. Időközben kiismertük a szerző viszonylag egyszerű, engem leginkább a hacsekizmusra és sa-

Nem rossz az egész, de nem is igazán jó. Az életképe ágyazott ember dráma, ami az üzleti típusdásból, a sikerelenségből való elszánt menekülési kísérlet fiaskója után kiszikítja a szereplők egyikének sorsát, nem rendít meg. Marad az életkép; amerikai élet, magyar kép.

szék alatt guggolva sem látta, vagy ha igen, eddig úgyesen titkolta.) Fogalmakat kever össze. Tény- és tárgyismerete: nulla. Érvelése: logikátlan.

De menjünk sorjában.

— Színházam valódi kisserővetkezetek működik. Ennek összes művészetet nem éppen segítő — terheivel, járulékaival, kötelezettségeivel, pénzügyi revizióival.

— *Hivalkodás nélkül* is látszik, hogy mindeddig eltartottuk magunkat (és a hozzáak szerződő több száz művészt, fizikai dolgozókat, stb.).

— *Sajat zsebből*, tízmillió hitelt folyamatosan törlesztve, új színházat építettünk, és *magunk is tartjuk fenn*.

— Támogatásra, művészi előrelépéshez, a világon minden színháznak szüksége van (gazdasági

Vigyázat, színházi pumpoló!

Örültem *Koltai Tamás* az *ES* augusztus 30-i számában megjelent *Pérez, pénz, pénz* című dolgozatának. Alaptételével is egyetérték: a pártállam színházi finanszírozási rendszere tarthatatlan.

A legnagyobb veszélyek egyike, mely szerinte ezt a körös rendszert hivatott fenntartani, és színházi életünk tréfájának: a *Karinty Színház*. Megszűnését terjedelemben foglalkozik vállalkozással, ami egyértelműen jelzi kiemelkedő szerepüket a *struktúraváltásban*.

Elemzése ugyanakkor tisztázza az erővonalat: *miért jött létre ez a színház, mi adott erőt fennmaradásához, mely szemlélet ellen küzd immár tíz éve előadásai-
val*.

Furcsa vélelten: az elmúlt évek alatt *Koltai* hallgatott e veszélyről, féltelméről. Igaz, nem is követte figyelemmel előadásaimat, munkáimomat. Eppen most szólalt meg, vajon miért? *Vásár*

Vén Zoltán rézkarca

VADAS JÓZSEF:

Képzőművészet

Kötőszó nélkül

Napjaink művészete — saját szöfűzésével — minimál artra redukálta önmagát. Már nem hivatkozik a világmindenségre. Nem próbálja megmenteni a végétől az emberiséget. Tényeket közöl, hangulatokat rögzít, csöndben meddítál. Egyelőre. Gongútjára vár. Egyszer majd ismét eljön a nagy elmények szemléltetésének ideje.

Erről az introvertált állapotról tudósít *Türk Péter* kiállításán, amely *Kenyer víz* címet kapta az *Obudai Táraskör Galériájában*. E két szót írta Türk láthatatlan írómal mintegy száz fehér kartonra; egymásra és szinte vakon, akár a rab, akít a sötétzárkában kenyerén és vízen tartanak. Persze, mint minden börtönben, a rácsok át olykor ide is beszűrülnek némi fény. Ennek — s egy jólékony vegyszernek — a segítségével most mi is láthatjuk tizenvalahány lappon a dülöngélő és szabálytalan betűket a rejtélyesen és szépségtelen megnyíló fehér felületeken.

Mint a gyerektűrkák, mondhatják a látogató; olyan göcsörtösek ezek az ákom-bákom betűdarabok. Türk ugyanis tudatos önrevízióval alkotta meg őket. Nem lehetett könnyű: az írás tudományát ösztönössé nevelték bennünk. Így annál erősebb a nézőnek az az érzése, hogy aki ezeket a szócsafatokat csinálja, attól megvonnák valamit. Az inségre kényszerült. Ebben kenyéren és víz, lefogott, meg-
a keze, elvesztet-
ességét saját tény-

arra gondol, hogy arúságot mutatónódon tükröződ-
ervei, azt ki kell
ségeitlen, mi is
nek volna oka
jék. Ahhoz

Türk és az árnyék realizmusa

● Michel Portal francia zeneszerző a Budapesti Tavaszi Fesztivál és a Francia Intézet meghívására Budapestén lép fel. Klarnétművészként április 4-én komolyzenei koncertet ad az MTA Nagyeremében a Keller-vonós-négyes közreműködésével, 6-án pedig improvizációs dzsesszestét tart a Petőfi Csarnokban.

● A tavaszi iskolai színhetben, április elseje és ötödike között rendez ötödösör Nenzetközi Gyermekesztivált a Zabhegyező Gyerekanimátorok Egyesülete. Az ország minden tájáról, a határon túli magyar területekről és Németországól összesen huszonnolc gyerekcsoportot várnak a bemutatkozásra a rendezők. Színdarabokkal, dalokkal, kézművesmunkákkal a Konnyfa utcai Általános iskolában (Budapest, 1156 Konnyfa utca 5.) várják a diákokat.

● Nagy András: Báthory Erzsébet és Rátkó József: Segítség a királyi című drámáját, valamint Kodály Zoltán Hány János című daljátékát kínálja az idén – kísérvényszorok mellett – a Gyulai Várszínház. A teátrum 33. évadját június 29-én nyitóműsorral kezdődik, s augusztus 13-án a Magyar Tánccsapat előadásával galárával fejeződik be.

● Az olasz operajátszás szentélye, amilánói La Scala 1999 végén két évre bezárja kaput, hogy elvégezzék a szükségessé vált felújítást – közölték a városi hatóságok. A renoválás idejére az operatársulat új épületbe költözik, amelyet majd ezután építenek fel 27 milliórd líras költséggel a város egyik külső negyedében. A XVIII. század hetvenes éveinek végén épült és sűrűsösen renoválásra szoruló La Scala a tervek szerint 1999 decemberben zárja kaput. Az újanyitást 2001 szeptemberére tervezik.

● Gondolkodom, tehát vagyok. A tudományos világnak e talán legtöbböszi idézet mondását a 400 évvel ezelőtt született René Descartes írta le 1637-ben. Ez a mondas a következő évszázadok filozófiájának egyik alapköve lett. Azt fejezi ki, hogy az igazságot nem tapasztalat útján lehet megismerni, hanem csak racionális úton, kétfelkéve mindenben, kivéve abban, hogy gondolkodó emberként léteztünk.

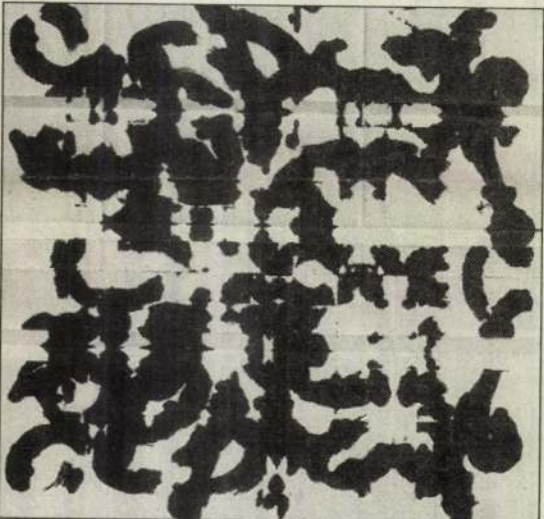
Ha vállalkozna rá valaki, hogy egyetlen összefoglaló dolgozatban áttekinthe és értékelje a tavaszi fesztivál alkalmával fővárosunkban bemutatásra kerülő gazdag kiállítási anyagot – az az ember bizony lehetetlen dologra vállalkozna. Lehetségtelen, már csak azért is, mert egy-egy képzőművészeti bemutató (gondoljunk pl. a Műcsarnokban „Plangóhatás” néven nemrég bezárt kiállításra) maga is olyan bonyolult konglomerátum, amelynek megértéséhez az interpretáláshoz nem is csak egy, de legalább két dolgozat kellene. Az egyik dolgozat a kiállítás céljáról, jelentőségéről, divatos szóhasználatról élve: demotátumáról ill. deszignatúrától kellene hogy szóljon; a másik pedig a tanulmányról bátorrájáról, szemlémi és anyagi háttéréről, amely érthetővé tenné és hitelesíthetné is szavait, ill. interpretációját. De még ezzel sincs kétszen, mert valahogy az olvasóit is fel kellene emelnie arra a szintre, amelynél alább szakmai tisztesség okán nem adhatja.

Tehát maximum „féltannulmányok” megírására van lehetőségünk, és arra is azzal a megszorítással, hogy nemcsak a képzőművészeknek, de a szakrónak is problémája a valóságának, társadalmi és kulturális környezetének adekvát megjelenítése, nehézsége, sokszor lehetetlensége. Küzdélme a „hárgyal” esetenként azonban mégis arra ösztönzi őt, hogy „feldolgozatit” is közzétegye.

Ezzel szeretném utóira boocsiáni sorozatomat, mely a tavaszi fesztivál keretében megrendezésre kerülő képzőművészeti kiállítások gazdag anyagából válogatva, legalább a reprezentatívnak mondható kiállítókermek és kigaleriák bemutatóit igyekszik áttekinteni.

✳

A Kiscelli Múzeumban február 29-én nyílt meg **Türk Péter** kiállítása. 70x100 cm-es hajtogatott papírra kalligraphikusan esestetelt fekete folijai ránkészelt leginkább a gesztusfestészetet juttatják eszünkbe. A geometrikus rendben hajtogatott papír kísérvényszorok után részben elválasszja, éles határral kettévágja a foliokat, másrészt a hajtásokba becsorogó festék szimmetrikus alakzatokat eredményez. A képeken így egyszerre van jelen az expresszív hatású és kaotikus jelcsoport, valamint a hajtogatás nyomán kirajzolóódó logikai háló. Mindehhez társulnak a könnyű belátást lehetővé tevő szimmetrikus „ábrák” – amelyek léftket szemmel láthatóan a logikai hálónak közzönhetik. Az egész kissé szürrealisztikus struktúrájú, egyszerre rendelten és rendezett halmaz, amelynek címe: *„Forró vágyam árnyékában ülni”*, a maga költői módján bizonyítja és ugyanakkor magyarázza is a képek fölött. A magyarázat mint konceptuális elem – ti, hogy a foltok egy fa lombjában nyári vöröfényben vetett árnyéka, gyors esetteléssel rögzítve az előtér behajtogatott papíronkon – kiterjeszti a képek értelmezését a természet felé, ugyanakkor misztikus-transzcendentális vonatkozást is fölvet, hi-

Türk Péter: „Forró vágyam árnyékában ülni”

szem az idézet az Énekek énekéből való. Az impresszió és az expresszió, a kívülvilág ábrázolása és a művész önkifejezése, mint a képzetes és a presztizs művészet határáról a leképező típusú ábrázolás irányába visszafelé elindult ókeresztény művészet vagy a „klasszicizáló barokk” és a hasonló társulások tulajdonképpen ugyanazt a célt tűzték maguk elé: realistaabb képet alkotni a Valóságról – Türk viszont úgy tesz, mintha teremteni akarna semmiből és nem is eszköztelenül megvégye, hanem azoknak a legkorszerűbb képnyelvi analíziseknek segítségével, amelyek megnuttatják nekünk, hogy milyen helyiértéke van a formának, színnak, rendszernek, ritmusnak, egyensúlynak – és deszignálnak egy árnyékrealizmust. Türk a platoniai hasonlat parafrazisaként mint az igaz realizmus árnyékát állítja elénk képeit, amelyeket akár ideogramoknak is nevezhetnénk. Türk elvont művészt, a fészta absztrakció és az érzékelés önkifejezés határán – polemizálva a kortemp divatos törekvéseivel: interaktív műhelyett interpasszív műveket alkot. Nem pejoratív jelző az „intepasszív”, hiszen „árnyékrealizmus” megtart bennünket az „igazi realizmus” hitében, nem teszi lehetővé, hogy valamiféle akhivizással kilejünk passzív képzőművből. És a mai világban ez már komoly értéknak számít. Művészt, aki legalább nem ronbol, nem tesz székeptikussá, és nem infantilis – olyan, mint vállhatban (Sturm und Drang) a jó horgony, a biztos kikötő.

Ui.: Feltétlenül dícséretet érdemel a kiállítást rendező *Lortányi Judit* finom ízlése és lenyeglátó szellemisége.

Legendy Péter

Tan- és szakkönyvek a nagyvilágból

Az Osiris Kiadó társadalomtudományi újdonságai

Mivel a tudományos monográfiá-honosítását jelenti, különös te-kiadásnál már eleve ráfizetéssel kell számolni, a könyvkiadók szak- és tankönyvek megjelenítésével tudják csak előteremteni ilyen irányú kiadásait – tudtuk meg *Gyurgyák Istvánól*, az Osiris Kiadó vezérigazgatójától, a kiadó öt új tan- illetve segédkönyvének minnap bemutatóján, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár olvasótermében.

Ami a tankönyvpiacot illeti: mivel hazánkban már ezen a területen is mintegy kétszáz kiadó versenyez egymással, szintén nem könnyű a helyzet, így szakosodásra és átgondolt program kidolgozásra van szükség. Ez a program az Osiris esetében a külföldön már ismert, jól bevált felsőoktatási tankönyvek meg-

bridge-i kollégák

A nemes cél érdekében frissen megjelent – az összehasonlítható polihkáról, a politikus személyiségéről, a közigazgatásról, illetve az amerikai, illetve a prulisista demokráciáról – szóló köteteket *Ágh Attila* politológus, a budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem tanszékvezető tanára mutatta be a sajtónak.

Gs. O.

Az ezredvég Bowie-ja

A rock kamelionjának is titulált *David Bowie* már többször visszavonulni látszott pályájáról, de aztán mindig visszatért, és mindig tudott valamilyen meglepetést szerezni, igaz, vele kapcsolatban már nemigen lehet meglepődni semmin, mert első lemeze, a *„The World of David Bowie”* megjelenése óta már annyira színt villantott fel, hogy már csak az árnyalatokkal lehet variálni.

A buddhizmusban hívó és a pantomim világát is megjárta angol énekes (gitáros, saxofonos, billentyűs) az *Artsia* kiadó gondozásában nemrégiben megjelent *„1. Outside”* című legutóbbi albuma egészen izgalmas. A korongon hallható dalok összefüggnek, a lemez pedig egy – a tervek szerint – 1999-ben befejeződő sorozat első része, egy sorozat, amely egy kitálat sze-

Erno kezének nyomait

Az 1. Outside azok közé a lemezek közé tartozik, amelyek először inkább érdekesnek tűnnek, majd többször meghallgatva kezdenek el tetszeni.

(-kor)

Türk Péter

Uy Nag aranoj 1996 Nozo. 79

4

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos valutafolyamatai

Pénznem	Vételei árfolyam 1 egységére, forintban	Közép árfolyam 1 egységére, forintban	Eladási árfolyam 1 egységére, forintban
Angol font	221,54	223,76	225,98
Ausztrál dollár	114,10	115,20	116,30
Belga frank (100)	477,52	482,31	487,10
Dán korona	25,41	25,67	25,93
Finn márká	31,36	31,68	32,00
Francia frank	28,77	29,06	29,35
Görög drachma (100)	60,20	60,80	61,40
Holland forint	87,69	88,57	89,45
Ír font	228,61	230,89	233,17
Japán jen (100)	136,98	138,06	139,14
Kanadai dollár	107,84	108,84	109,89
Kuvaiti dinár	487,17	492,01	496,85
Német márká	98,11	99,09	100,07
Norvég korona	22,58	22,81	23,04
Olasz líra (1000)	92,46	93,39	94,32
Osztirák schilling	13,95	14,09	14,23
Portugál escudo (100)	95,07	96,02	96,97
Spanyol peseta (100)	116,70	117,87	119,04
Svéd korona	121,50	122,71	123,92
Szlovén frank	21,92	22,14	22,36
USA-dollár	145,81	147,26	148,71

A Magyar Nemzeti Bank hivatalos devizafolyamatai

Devizanem	Árfolyam 1 egységére, forintban
Angol font	223,45
Ausztrál dollár	115,04
Belga frank (100)	481,70
Dán korona	25,66
Finn márká	31,61
Francia frank	29,03
Holland forint	88,56
Ír font	230,29
Japán jen (100)	137,95
Kanadai dollár	107,88
Kuvaiti dinár	491,68
Német márká	99,10
Norvég korona	22,90
Olasz líra (1000)	93,18
Osztirák schilling	14,09
Portugál escudo (100)	95,87
Spanyol peseta (100)	117,83
Svéd korona	122,66
Szlovén frank	22,02
USA-dollár	147,11
ECU (Közös Plac)	184,02

● Az idegenforgalom olyan világméretű szakma, amely Magyarországon még nem vezet iparág, bár tavaly 600 millió dolláros pozitív szaldóval javította a devizaegyenleget. E szavakkal nyitotta meg csütörtökön a debreceni utazási vásárt Székely György, az Országos Idegenforgalmi Bizottság főtitkára. Május 10-én nyílt parlamenti napot tartanak a turizmusról.

Munkaügyi rendőrség

A munkaadók szerint felesleges és csekély eredményt lenne a foglalkoztatási könyv újóli bevezetése. Ugyanakkor a feketegazdaság visszaszorítása érdekében szükségesnek tartaná a munkaügyi rendőrség léteztetését. A munkaügyi ellenőrzést munkaügyi rendőrség formájában kellene megvalósítani – jelentette ki Rólek Ferenc, a Munkaadói Szövetség ügyvezető elnökségének tagja, amikor az ET napirendjén lévő, a munkaügyi ellenőrzésről szóló törvénytervezetről beszélt. A Munkaadói Szövetség érdeklét egy hatékonyan működő ellenőrzésben, mert a legáltalánosabb vállalatoknak életbe kellene lépnie, hogy rend legyen, és hogy igazi versenyhelyzet alakuljon ki. A szövetség azonban attól tart, hogy a törvénytervezet adminisztratív típusú munkaügyi ellenőrzés létrehozását tervezi. A bevezetésről, ügyvezetői foglalkoztatási napló és könyv felesleges terheket ró a legáltalánosabb vállalatokra és nem éri el eredeti célját, a feketegazdaság radikális visszaszorítását. Szigorúan meghatározott jogosítványokkal munkaügyi rendőrségre lenne szükség, amely ellenőrzése során akár a helyszínen is büntethet.

Mérsékli kamatait az ING Bank

Az általános kamatcsökkenési tendenciának megfelelően április 1-jétől átlagosan 1 százalékkal mérsékli a lakossági betétek után nyújtott kamatait az ING Bank. A kamatcsökkenés néhány rövidebb lejáratú betét esetében ennél kisebb, az egy évet megközelítő és elévő futamidőre viszont ennél nagyobb mértékben mérséklődnek a kamatok. A lakossági lekötött forintbetét esetén pedig többletkamattal honorálják a Mezőbank, az IBUSZ Bank megtakarítási formái jó részét pedig 500 ezer forint felett 2 százalékkal, 5 millió forint felett pedig 3 százalékkal a kamatprémium.

Az ING Bank a közelmúltban vásárolta meg a Dunabankot, és annak üzletágait azóta a holland tulajdonú cég működteti. Így a

Az Autóipari Kutató és Fejlesztő Részvénytársaság (1151 Budapest XI., Csóka u. 7-13.) értesíti részvényeseit, hogy KÖZGYŰLÉSÉT 1996. április 29-én 10 órára összehívja. A közgyűlés helye: AUTÓKUT RT., 1115 Budapest XI., Csóka u. 7-13.

A közgyűlés napirendje:

1. Beszámoló az 1995. üzleti év tevékenységéről
2. Az Igazgatóság beszámolója, indítvány a mérleg- és eredménykimutató megállapítására, a nyereség felosztására, az osztalék megállapítására
3. A Felügyelő Bizottság jelentése a számadásnak, a mérlegnek és nyereség-felosztási indítványának megvizsgálásáról
4. Könyvvizsgáló jelentése a mérleg és eredménykimutatásról, hitelesítő záradék
5. Az 1995. évi mérleg megállapítása és a nyereség felosztása (osztalék)
6. Az 1996. évi üzleti terv ismertetése és elfogadása
7. Az első számú vezető kinevezése, munkadíjának és premizálásának megállapítása
8. Az Igazgatóság és a Felügyelő Bizottság tagjait érintő személyi kérdések és a tiszteletdíjak megállapítása
9. A Könyvvizsgáló tiszteletdíjának megállapítása
10. Alapító Okirat módosítása
11. Egyebek (csak tájékoztató, határozatot nem igénylő ügyekre)

A szavazati jeggel rendelkező részvény alapján a részvényes jogosult indítványt tenni és szavazni.

Dunabank egykori betéti konstrukciói is az ING Bank Lakossági Igazgatóságához kerültek. A Duna betétjegyet és a Szinnyei takarékjegyet ugyan megszüntették, de más megtakarítási formájuk továbbra is elérhető az egykori Dunabankhoz tartozó fiókokban. Hasonló helyzet más egyesülők és beolvadók bankok esetében is előfordul. Az Agroséklődnek a kamatok. A lakossági lekötött forintbetét esetén pedig többletkamattal honorálják a Mezőbank, az IBUSZ Bank megtakarítási formái jó részét pedig 500 ezer forint felett 2 százalékkal, 5 millió forint felett pedig 3 százalékkal a kamatprémium.

Az ING Bank a közelmúltban vásárolta meg a Dunabankot, és annak üzletágait azóta a holland tulajdonú cég működteti. Így a

Az ING Bank Lakossági Igazgatóságának betétkamatai április 1-jétől

Megtakarítási forma	Lekötési idő (nap)			Betét-biztosítás
	31-90	91-182	183-273	
ING Bank, Duna értékpapír	23,25	23,50	23,50*	-
ING Bank, Csontváry betétjegy	22,75	23,00	23,25	23,50 van
ING Bank, Duna pénztárjegy	23,25**	23,75***	24,00****	24,00 van
ING Bank, Lakossági betét				
- 50 ezer és 500 ezer forint között	20,50	20,75	21,00	21,00 van
- 500 ezer és 5 millió forint között	22,50	22,75	23,00	23,00 van
- 5 millió és 10 millió forint között	23,00	23,25	23,50	23,50 van
- 10 millió forint felett	23,50	23,75	24,00	24,00 van

* 183. napon, ** 2 hónapra, *** 4 hónapra, **** 7 hónapra

Mérsékli kamatait az ING Bank

Az általános kamatcsökkenési tendenciának megfelelően április 1-jétől átlagosan 1 százalékkal mérsékli a lakossági betétek után nyújtott kamatait az ING Bank. A kamatcsökkenés néhány rövidebb lejáratú betét esetében ennél kisebb, az egy évet megközelítő és elévő futamidőre viszont ennél nagyobb mértékben mérséklődnek a kamatok. A lakossági lekötött forintbetét esetén pedig többletkamattal honorálják a Mezőbank, az IBUSZ Bank megtakarítási formái jó részét pedig 500 ezer forint felett 2 százalékkal, 5 millió forint felett pedig 3 százalékkal a kamatprémium.

Az ING Bank a közelmúltban vásárolta meg a Dunabankot, és annak üzletágait azóta a holland tulajdonú cég működteti. Így a

Handwritten notes and scribbles at the bottom right of the page.

Ósáv az óirat felé

örggyel –

– Közelről sem. Minden rendes CD-s folyóirat interaktív, de általában szorosan kötődnek az új, számítógépes kultúrához (értsd: főleg programleírások és játékok tartoznak a profiljukba.) Mondhatni, nem kultúrebereknek, hanem technofileknek készülnek.

– Bármennyire is forradalmian újak ezek a formák, abban azért hasonlítanak a hagyományos megoldáshoz, hogy valahol (újságárusnál, könyvesboltban, műszaki üzletben, mindegy) csak be kell szerezni őket. Az Interneten, a számítógépes hálózatok világhálózatán viszont mintha csak a semmi-ből érkeznenek az adatok: a kép, hang, program vagy éppen az újság. Teljesen mindegy, hogy hol van az én számítógépem, és hol, a világ melyik részén található az adatforrás. Alsómocsolád és Új-Zéland egyformán közel (vagy egyformán messze) van.

– Igen, ez valóban igaz. Ha Szomáliában akarod olvasni az ÉS-t, akkor valaki utánad kell hogy küldje a lapot (illetve annak floppy-n vagy CD-n megjelenő változatát). Amennyiben viszont „rajta vagy” az Interneten és hasonlóképpen „rajta van” az adott elektronikus folyóirat is, akkor bárhonnét ugyanúgy elolvashatod, mintha az asztalodon álló számítógépben lenne, vagy a kezeden tartanád. Ilyen – hogy végre hazabeszéljek egy kissé – a Solaria is, amit én szerkesztek.

– A sci-fi-ben járatosak persze most egyből rávágják, hogy a cím alapján úgy tűnik, tudományos-fantasztikus folyóiratról van szó...

– És igazuk lenne. Isaac Asimov valamelyik robotkrimijében egy olyan bolygót neveznek Solariának, ahol a lakosok kizárólag számítógépterminálón keresztül hajlandóak kommunikálni egymással. Ha ezen a

mizantropokkal benépesített planétán volna újság, akkor éppen olyan lenne, mint a mi Solariánk és társai.

– Mi adott indítást egy számítógépes science-fiction-lap megalapítására?

– Eredetileg egyetlen Home Page-ről volt szó valamelyik egyetemi komputeren. De aztán nagyon csábítóan találtuk a gondolatot a barátommal, hogy egy olyan folyóiratot szerkesszünk, amit esetleg tíz- és tízmilliók olvashatnak az Interneten keresztül (különösen, ha le van fordítva angolra). A sci-fi pedig – mint tárgy – majdhogynem adja magát: a számítógépes nehézfűik valószínűleg szívesebben olvasnak ilyesmit, mint egy „hagyományosabb” irodalmi alkotást. És persze hozzánk is közel állt ez a műfaj.

– Eddig hány szám „jelent meg”, és mi várható a közeljövőben? Vagyis: ha mondanál valamit konkrétan a Solariáról is...

– Három szám, valamint hozzávetőleg kilencven író-írogató. Érdekes módon sokan közülük éppenséggel nincsenek felkészülve arra a kihívásra, hogy számítógépen keresztül férjenek hozzá saját megjelent írsaikhoz. De olykor nem csak a technikai felkészültség hiányáról van szó: elképzelhető az is, hogy valakinek egyszerűen nincsen Internet-kapcsolata. Ezért állítottunk fel egy úgynevezett BBS-t: ha van egy komputered, amit egy modem nevű szerkentyűvel rákapcsoltál a telefonra, akkor elég felhívnod a telefonszámot, és már olvashatod is a téged érdeklő írásokat... De nem ez az egyetlen lehetőség. Szó van róla, hogy az Other Side is biztosít számunkra némi helyet, és cserébe a Solaria is reklámozza azt – a különböző formákban megjelenő kiadványoknak egyáltalán nem feltétlenül kell élethalálharcot vívniuk egymással. Éppen ellenkezőleg: pilanatokon belül sor kerül arra is, hogy szövetségre lépünk egy hagyományos, „papírlapú” science-fiction magazinnal, a Nexussal is.

– Vagyis úgy foghatjuk fel a dolgot, hogy az asztal, a számítógépben ott van egy teljes kiadvállalat nyomdagéppel meg mindennel együtt? Vagyis gyakorlatilag mindazt megteheted, amit egy hagyományos kiadó?

– Igen, és nem látok rá okot, hogy kizárólag a Solaria kiadására korlátozzam magam. Az előbb emlegetett BBS-forma különösen alkalmas

arra, hogy nagyobb arányú tevékenységbe kezdjek – akár „könyvkiadásba” is.

– Csinálják ezt más BBS-ek is?

– Amennyire tudom, a magyar BBS-ek kizárólag számítógépes anyagokat terjesztenek, illetve közszolgálatot látnak el, ám „kiadói” szempontból egyedül vagyok a piacon.

– De nem jár-e ez azzal a veszéllyel, hogy azok a dilettánsok fognak megrohanni téged, akik az „igazi” kiadók-nál nem boldogultak?

– Ez a sci-fi legamatórebb ágánál, a fanzin-műfajnál szinte elkerülhetetlennek tűnik, viszont az új technika vélhetően új tartalmat és új elveket is hoz magával. Eddig általában legfeljebb néhány embernek mondhattad el a véleményedet egy új szoftvertől vagy netán a kormány valamelyik döntéséről, és nem igazán volt lehetőség a „visszacsatolásra”. Mostantól azonban – optimális esetben – akár máshogy is lehet: az elmarasztaló vagy piederesztő emelő véleményt azonnal ezrek vagy milliók olvashatják. Ez hatást kell hogy gyakoroljon a média szereplőire, nyilatkozgatóira, reklámozóira. Várhatóan az egész módszertan meg fog változni, mert ha csak egyetlen ember is átlát az ostobaságon, akkor holnap mindenki azon a süket reklámon röhög. Vagy rajtad, aki olyan otromba módon félreértetted...

Tehát más súllyal esik majd latba megjeleni egy patinás kiadónál meglehetősen alacsony példányszámban – vagy mintegy „közkinccsé válni” valamelyik elektronikus formán keresztül.

– Ilyenkor szokás azt kérdezni, hogy: vége a Gutenberg-galaxisnak?

– Dehogy, szó sincsen semmi ilyesmiről. Mindaddig csúfosan megbuktak a könyv helyettesítését és kiszorítását célzó kísérletek, és valószínűleg a jövőben sem lesz máshogy. Csak éppen össze fog fonódni a hagyományos forma az újjal, és az új a még újabbal. A különböző fórumok részben átveszik a másik anyagait, formáit és feladatait, és – ismét csak az optimális bekövetkeztében bízva – nem megfojtani, hanem erősíteni fogják egymást. És véleményem szerint ez volna az egész lényege.

Balogh Attila – Galántai Zoltán

Az Élet és Irodalom-ban augusztusban

A zsidó Budapest

volt a hónap könyve.

Lapunk most új lenyomatban
ismét hozzáférhetővé teszi

Komoróczy Géza és munkatársai

Élet és Irodalom 1996. márc. 29

Kiscell, Türk Péter

Kortárs képzőművészetünknek vannak csendesen, visszavonultan dolgozó, a feltűnés elől elbujdosó alakjai, akiknek a munkássága a szélesebb közönség előtt úgyszólván ismeretlen. Molnár Péter, Schmal Károly, Baranyay András vagy Donáth Péter nevét említhetném. Különböző habitusú művészek, ám közösek abban, hogy a művésztsadalom, a „szakma” annál inkább számon tartja őket. Közéjük tartozik Türk Péter is, aki most az utóbbi években kiérlelt ciklusának legfontosabb lapjait mutatja be. Jellemző a művészre, hogy a legendás *Szürenon* kiállítás (1969) óta, azaz amióta számon tartjuk műveit a magyar művészet részeként, a jelenlegi mindössze a negyedik önálló kiállítása. (Igaz, annál többet szerepelt kollektív tárlatokon, itthon és külföldön.) Külön tanulmányt igényelnének ennek az öntudatosan szerény, elvonultan és elmélyülten alkotó művészmagatartásnak a belső-külső indítékai. Annál is inkább, mert míg Türk (sz. 1943) korosztályánál ritka különtségnek vagy művészhóbortnak tetszhet ez az életforma; esetleg az elmúlt rendszerben meggyökeresedett avantgardista magatartásnak (hiszen művészete tiltva volt), addig feltűnő, hogy a mai ifjú művészek jelentős számban fűtyülnek a karrier-, pénz- és presztízsszempontra. Fiatalkorú képzőművészek tömegesen gondolják úgy, hogy más az élet és más a művészet, s eszerint viselkednek is. Az okok sokrétűek és messzire vezetnek – közép-kelet-európai régióink történeti mélységeibe.

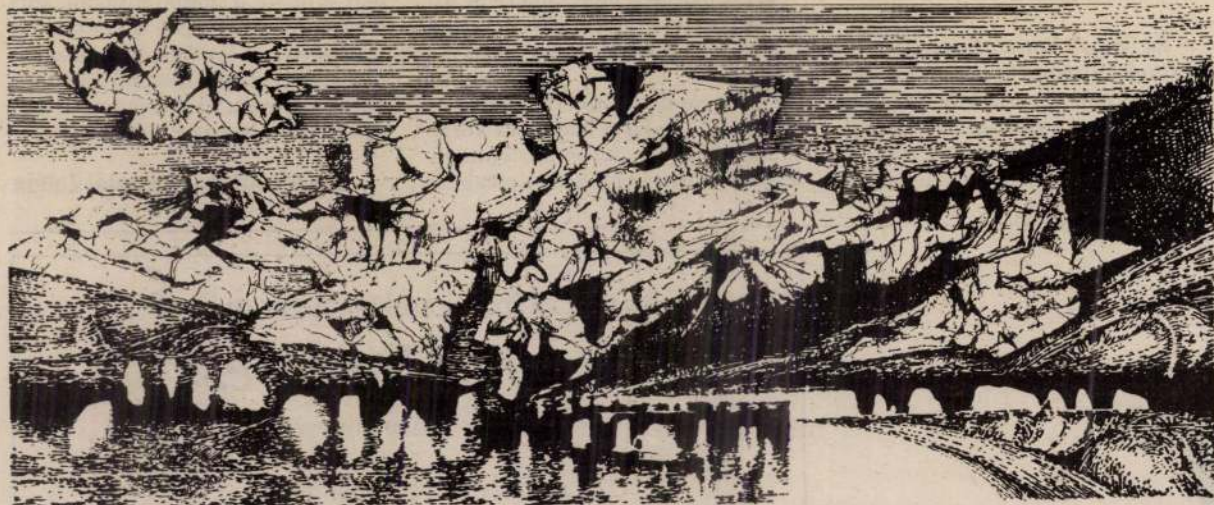
Türk Péter művészeténél maradván. Ez a fajta, tendenciákra nem, divatokra még kevésbé tekintő alkotói magatartás, amely közvetlen, intenzív személyes élményből indul ki (legyen az vizuális, vallási, filozófiai vagy olvasmány-élmény) egyrészt kü-

lönleges, szokatlan, másrészt mélyen átélt, szuggesztív eredményhez vezet. A Fővárosi Képtár (az egykori trinitárius kolostor) oratóriumában megrendezett kiállítás híre okkal mozgatta meg a pályatársak nagy részét. A festő következetesen végig gondolt gondolatairól és konzekvensen kivitelezett sorozatairól volt ismert előtűnik. Most is az elmúlt években született „vizuális bölcsekedéseiről” ad számot; *Andrási Gábor* szavaival: a *gondolat formái* öltének testet. A falakon függő fekete-fehér munkák egységesen markáns, súlyos hatása a nézőt érő első benyomás. Az önálló létre kelt kép-tárgyak mocanatai, interakcióba kényszerítő akarata a botszemű nézőt is hatókörébe vonja. Ez persze csak a művek külső rétege. *Beke László* megnyitójában, és *Peternák Miklós* katalógus-bevezetőjében Türk művészetének számos művészettörténeti és gondolati-filozófiai vonatkozására mutatott rá. Az elmélyülten szemlélődő nézőnek is bizonyára felöltik majd a Rorschach-tesztől a biedermeier árnyékrajzolatokon át távolkeleti eszterajzokig és papírhajtogatásokig sok minden.

De mit is látunk? Ecsettel vont fekete gesztusok első tekintetre át nem látható rendszerét, egységes méretű lapokon. Az alkotói elv másodjára sejtethető csak meg, leginkább azonban a katalógus írásai alapján válik világossá. A bámulatos az, hogy a festő a legközönségesebb naturalista indítéknál kezdte, hogy az elvont gesztussal, a tárgyiasult formával végezze. Türk a nyári lombok által vezetett szeszélyes árnyékok körülrajzolásából indult ki. Az avantgárd festő találékonysága, az anyagok kezelésében való jártassága lépett működésbe akkor, amikor az árnyék felfogására alkalmazott pa-

pír bonyolult hajtogatásába kezdett. Az ábra az összehajtogatott felületre került, hogy aztán széthajtva a papírt, szétnyíljon maga is, olysféle hatást téve, mint Poloniusra Hamlet szavai: a rendszer fölsejlik, de nem „érthető”. Ez azonban a művészetben kifejezetten előnyös, alighanem a „szépség” egyik összetevője. Ez a szépség itt a „hajtások és préselések, vágások és ragasztások, festett és átnyomódott gesztusok” (Peternák) nyomaiból táplálkozik.

Ám a művész nem állja meg, hogy tovább ne lépjen. Amikor elégedetlen a kapott képpel, a széthajtogatott lapra ismét ráfest és ismét hajtogat. Az eredmény egy bonyolultabb struktúra, melynek létrejöttében szétbogarozhatatlan szerepe van a festő tudatos és ösztönös tevékenységének, tervszerűségnek és rögtönzésnek, s a véletlennek. Az árnyékkal kapcsolatos eszmetársításoktól messzire távolodik a művész, amikor – a sorozat záró darabjainál – csak a hajtogatás által keletkező szimmetria-variációkra koncentrálnak. Ezek az általa csepp-formációknak nevezett alakzatokkal telehintett lapok viszont már más asszociációs mezőket nyitnak meg, a psziché mélyvilágába visznek. Ugyanakkor szemléletes példáit nyújtják a képzőművészeti formálás egyik igen jellegzetes, és kívülálló számára nehezen megérthető fajtájának, amikor is az obligát dolgokkal, tárgyakkal történő elmélyült, intenzív és ismétléssel többszörösen súlyosbított fizikai fogalomosság szellemi szférába csap át, s egyszerű banális technikai művelet révén az anyag emberi tartalommal, mélységgel, lélekkel telítődik. Ha ez elmondható korunk egy alkotójának művéről, többet és fontosabbat nem is szükséges elmondanunk.

Selmecy István rajza

Két szék közt a padra

Elrepülőik a rosszilletet elől

Éz a hónap a természetrajz

Szemadám György: Nyíltáras kőgolyó (1983)

Ez a hónap a természetrajz latrendezői vicci) című képen

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

5. Kétfelületű

Türk Peter (Budapesti Tavas-

6. Erdőben

Palkó Tibor (Lőrincz Ga-

4. Dűbönen

TANÁCSALÁNSÁG UTÁN

Marad a két színház Szegeden

Nem volt könnyű dolguk a

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

szászított haldoklik.

2. Bálnások

Földi Péter (Comany T-

1. Finomkőben

Magyar nyelv értéke-

TURK Peter

Faint, illegible text in the top-left column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the top-middle column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the top-right column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the middle-left column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the middle-right column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the bottom-left column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the bottom-middle column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the bottom-right column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the bottom-left column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Faint, illegible text in the bottom-right column, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

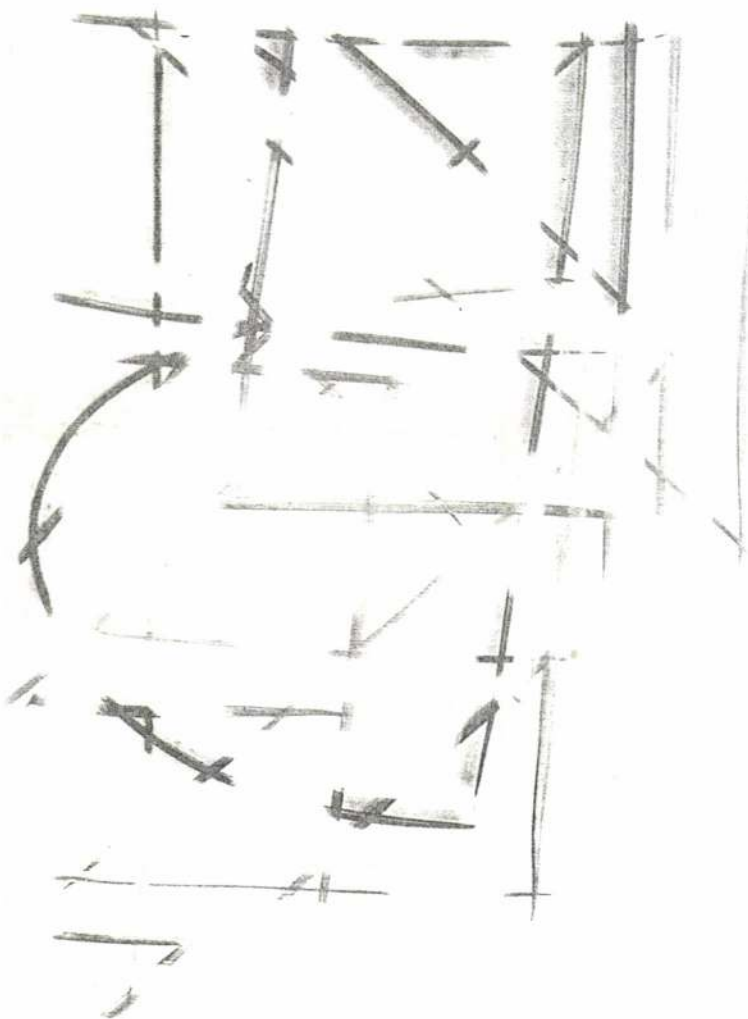
K... ..

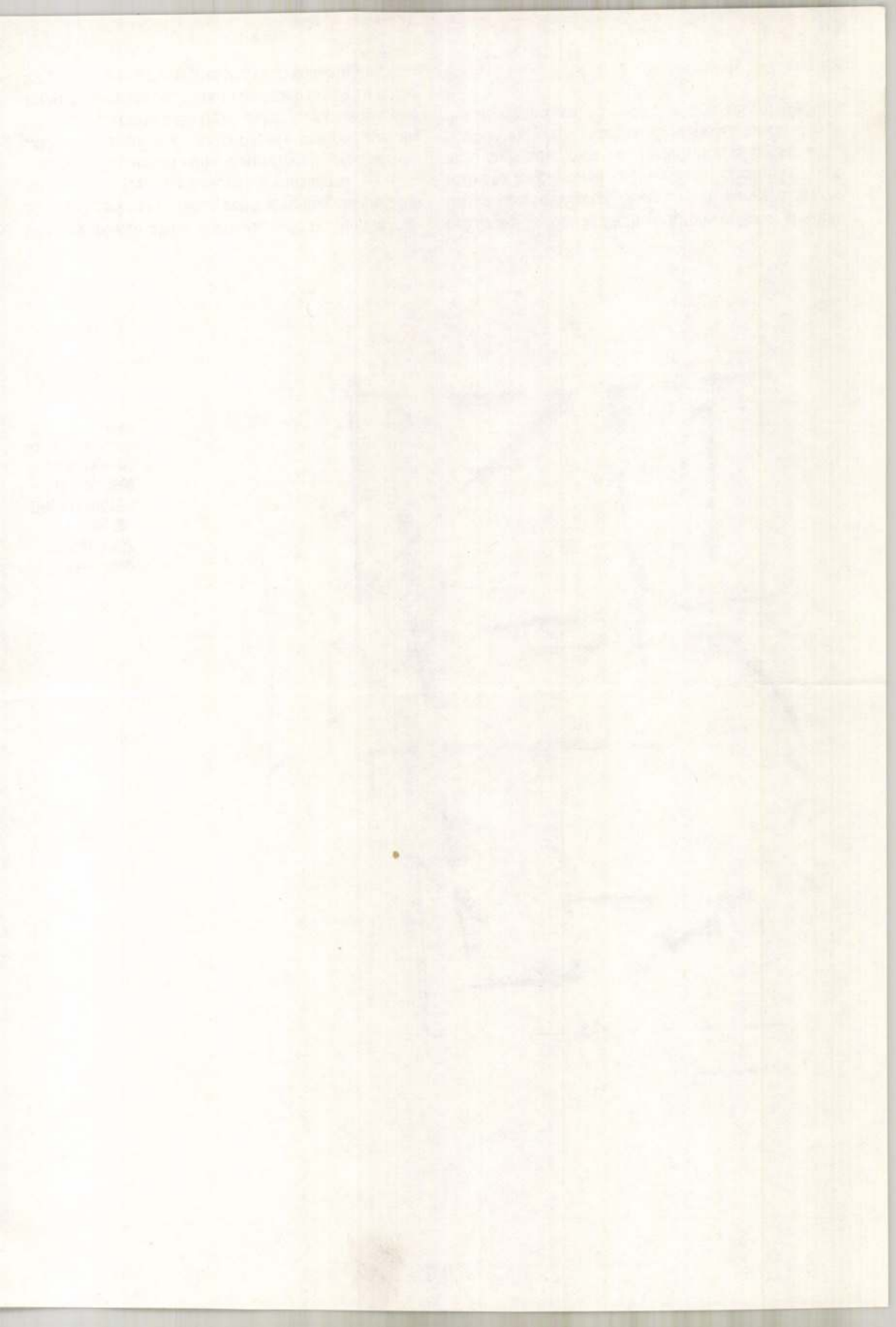
... ..

beteljesüljék ör. Kezdetben fotorechnikára gondolt, majd a vásári csillámpor ötleme után állapodott meg a városbarna festékpornál: utóbb ehhez vette a fekete kor-
 mor, mely anyagokat variálva dörzsöli rá gyengéden a
 lapra. A ragasztós felületen megapad a festék, másutt
 puhán elhatványul. Ez az elötűnés, megnyilvánulás,

den megpróbálni azonosítani öket. A fény különös hatá-
 sokat keletkezeken a lapokon, amint meg-megcsillanítja hol
 ezt, hol azt a részleteit a ragasztós vonalaknak.
 Ebből a láthatatlan vonalszövevényből kíván valamit
 „előhívni” a művész, mégpedig oly módon, ami alig
 több a pusztia érintésnél. Ugyanakkor megtehetősen szu-
 verén módon, mindegy vakon tapogat a ragasztós felüle-
 tek után, hiszen azért rejti el a rajzolatokat, hogy azok ne

Türk Péter:
 KENYÉR VIZ,
 No. 39 /
 BREAD WATER,
 No. 39, 1990,
 papír, ragasztó,
 korom, porfesték,
 70 x 50 cm

KENYÉR, VÍZ

Türk Péter sorozata • Varga Zsuzsanna

„Minden jó adomány és minden tökéletes ajándék fölülről való, és a világosság Atyjától száll alá, akinél nincs változás, vagy változásnak árnyéka” (Jak 1, 17)

Ritka az olyan művészet, melytől az ember valóban megajándékozottnak érezheti magát. Gyümölcsseiről ismerzik meg a növény, ajándékáról az ajándékozó. A felülről inspirált művészet fölemel inspirálójához, aki által világosságot nyerhetünk. Benne táruul föl számunkra az igazi távlat, az igazi cél és mindaz, ami teremtetlen, örök, maradandó. Elvárjuk a műalkotástól az ajándék örömét, hiszen legyen az igazi meglepetés, vadonatúj többlet, amit nem egyszerűen máshonnan vettek el, és következképp valahol hiányzik is. Nem volna maradéktalan az örömről. Az ajándék eredetének tehát gyanú fölött kell állnia, jó forrásból kell származnia.

Az ember, a műalkotás forrása, igen sok rokon vonást mutat Atyjával. Istenhez való hasonlóságunk — az élet továbbadásán kívül — talán éppen a művészi tevékenységben tud a leginkább felragyogni. Hiszen az ember nem merül ki pszichikus képességeinél és intellektusánál (anima), hanem teremtetlen és halhatatlan életet (pneuma) is hordoz magában. Azonban vajmi keveset jelentene az élet és a művészet számára ez az értékes, isteni eredetű szellemünk, ha csupán mint egy eltemetett mély réteg szunnyadna bennünk — amint ez általában sajnos mégis így van. (*Fra Beato Angelico* óta nem sok művész tűnt fel a porondon, akiben ez az isteni összetevő lett volna releváns...)

A művész csak abból tud meríteni, ami számára átél valóság. A kívülről jövő élménynek be kell épülnie, át kell szellemítődnie ahhoz, hogy mozgósítható legyen; a belülről, a pneumából jövőnek pedig fel kell törnie a psziché zónájába, hogy tapasztalattá váljon. Lehet, hogy ez így túl szemiatikus, de talán segít belátni azt a kétségtelen tényre, hogy a legnagyobb értékforradalom az, amikor az isteni minőség áttör a gátakon és egyszer csak felülkerekedik az emberben.

Miként csapódik le egy ilyen horderejű forradalom a művészetben? Egyáltalán, miként inspirálhatja a mulandó világ rendjéhez kötött tevékenységet egy lényegében nem ebből a létrendből származó impulzus? Tovább

tud-e rezegni egy ilyen impulzus a művészetben, és hogyan? Úgy véljük, *Türk Péter Kenyér, víz*-sorozatában némiképp feleletet találunk az ilyen kérdésekre. (A 150 lapból álló sorozatból mutattak be tizenhatot az *Óbudai Társaskör Galériában* 1991. szeptember 17.—október 20. között.)

Anélkül, hogy törést látnánk Türk munkásságában, valami finom, alig látható átrendeződést lehet észrevenni a művek indíttatásában, mely legalapvetőbb viszonyulásait is érinti. A szokástól eltérően maga nyitotta meg kiállítását egy meghitt vallomás keretében. Személyesen kívánta átadni műveit a közönségnek. Ennek során ő maga tárta fel tevékenységének kapcsolódási pontjait világképpel, és maga adta kezünkbe a lapok kulcsát.

„Szellemi öröklétbe ágyazottságunk az igazi lényegünk, ebből kell fakadnia a művészetnek is” — mondta. * „Hogyan lehetne a teremtetlen létből való credeztetést megcélozni a művészetben?; miként lehetne „az Igére alapozni a képet”, amint a hívó számára Krisztus a megtestesült Ige, a szegletkő? Hogyan lehetne úgy forrásot tenni a művet, mint ahogy az élővíz, a forrásvíz fakad, magától? Miként alakulhatna a műalkotás az isteni élet erejéből, annak törvényszerűségei által? Ezekre a problémákra alkotói pozíciójának felülvizsgálatával, újraértelmezésével keresi a megoldást ebben a sorozatában.

A természet jelenségeinek önkéntelen megmutakozása már korábban is megragadta Türk Péter képzeletét. Ennek nyomai az 1983-ban készült *Fenomének*, melyek létrejöttében nagy szerepe volt egy fenomenológiai definíciónak. Ennek bővületében megpróbálta elérni, hogy „a művészet történjen, mint az évszakok változása, ne én csináljam”. Tehát minél kevésbé kelljen beavatkozni a valóságba, inkább engedni, hogy a dolgok magukat megmutassák.

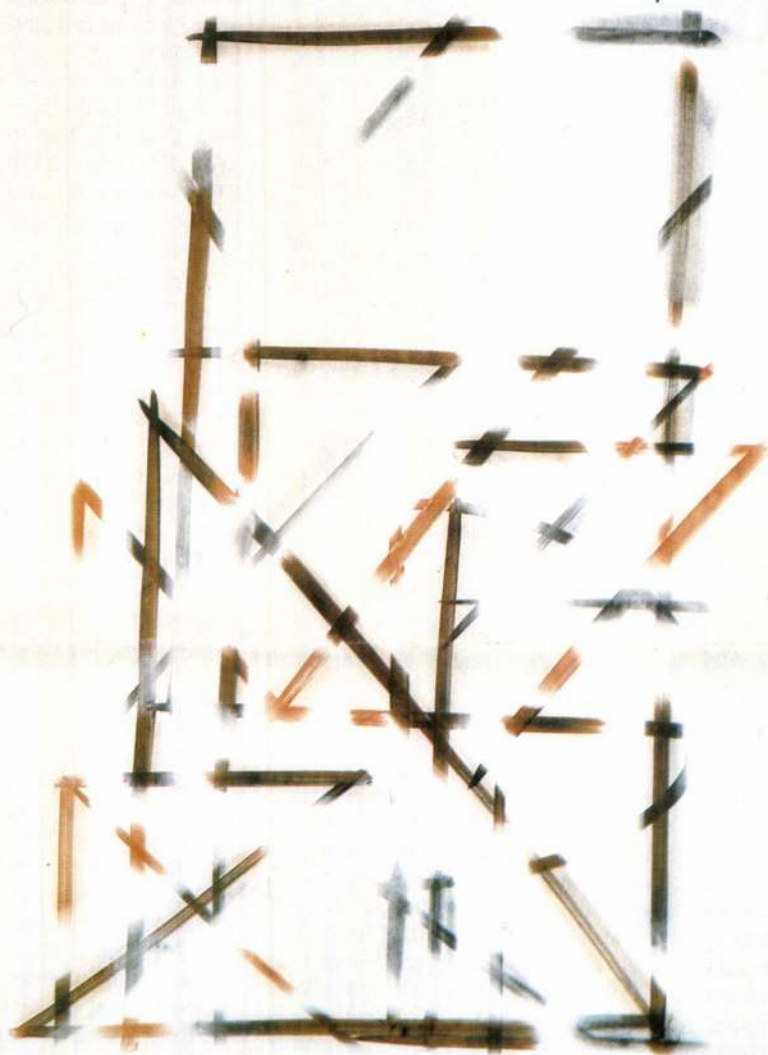
Valahol már megfogant a szinte magától, a mindenségből csak úgy előgördülő mű ideája. Mi más volna ez, ha nem a művész kihívása, hogy az isteni cselekvésekre hagyatkozva tulajdonképpen Neki, az egyetlen igazi cselekvő alanynak engedje át a terepet?

*Idézôjelben közöljük a művész szavait, melyeket a megnyitón és beszélgetéseink során jegyeztem fel. Egyéb — szentírási — idézeteknek a helyét is jelöljük.

a távoli vidékek képeivel, és felfedezték az őket körülvevő táj szépségeit; az Île de France falusiasságát, Normandia ködös vidékeit. Az ismeretlen presztízsét lassan felváltotta az ismert, karnyújtásnyira elterülő helyek vonzereje. Ez azonban nem gátolta meg a festőket abban, hogy továbbra is fessenek keleti témájú képeket. Sőt 1892-ben még létrehozták az *Orientalista festők egyesületét* is, bár képeik tárgyát már nem az egzotikum jellemezte. *Jean Seignemartin* és *Alfred Lebourg* (a későbbi Monet-követő) hosszabb időt töltöttek Afrikában anélkül, hogy ez festészetüket valójában megérintette volna. Maga *Auguste Renoir* is festett algériai tájképeket, de ez nem befolyásolta sem stílusát, sem pedig a palettáján kikevert színeket.

A modern festészet megjelenése — elutasítva mindent, ami akadémikus — megkongatta a vészharangot az orientalizmus felett, utat nyitva az impresszionistáknak, a szimbolistáknak és számtalan más, a korra jellemző iskola képviselőinek. A művészeti divatok azonban hasonlatosak minden más divathoz: jönnek, majd letűnnek. Ma újra felfedezték a Keletet s a raktárakban heverő vásznakat. A berlini, müncheni, washingtoni kiállítások s monográfiák sora jelzi, hogy az az iskola, amely úgy elbűvölte a régieket, mindmáig megőrizte értékeit. Ami pedig a „par excellence” divatot illeti, a Kelet, egészen Indiáig — jelen van az életünkben, még akkor is, ha ezt egyelőre csak a hölgyek csilingelő fülbevalóiban vagy a szobánkban szétáradó füstölő illatában vesszük észre.

Türk Péter:
KENYÉR VÍZ,
 No. 124 /
BREAD WATER,
 No. 124, 1990,
 papír, ragasztó,
 korom, porfesték,
 70 x 50 cm

Egy egészen új, átütő életérzés — „nem vagyok a magamé” (vö. 1 Kor 6, 19b) — csak támogatta ezt az irányultságot, és egyre világosabban megfogalmazott elhatározásokra vezette: az ember alkotótevékenységének „Isten hatalmába kell esnie”; az érzéki motiváltság helyett valamiképp pneumatikus vezérlésűvé kell válnia. Újabb kísérletbe kezdett, melyet az a tapasztalat is táplált, hogy a szellemi látás, az Isten szemével való látás új megvilágítá-

tásba állítja a világot. „A mi szemünk, a fizikai látás függönnyt húz a szellemi látás elé; de ha az ember szeme megnyílik Istenre, ... e belső szem működtetésével érzéki szemünk is megigazul...”

Ennek jegyében készültek a *Kenyér, víz*-sorozatot közvetlenül megelőző át-, illetve *Szétrajzolások*. Egyszerű ábrákat, képeket vetített egymásra, majd a monitoron megjelenő képet kezdte pauszpapíron — nem lekopíroz-

Türk Péter: Tanulmány a „Vetítövásznak” című sorozathoz
Study to the series „Screens”, papír, zsírkréta, 61 × 43 cm

ni, hanem szabadon átértelmezni. „A rajzolás fel kell váltania egy szabad cselekvésnek” — mondta. A kiinduló ábrázolás csak ürügy, az egyik pólus, amelytől maximálisan el lehet rugaszkodni. Az anyag ilyenkor konfrontálódik a szellem szabadságával, melynek során egy másfajta rendszer jegyei ütköznek ki rajta. A művész tehát csak mint egy felülről vezérelt eszköz „pusztán hitelesíti — egy-két vonással — ezt a másféle rendszert”. Maga a művész személye is felszabadul az érzéki valóság kötelékeiből, hogy a szellemi törvényszerűségeit közvetíthesse. Ez abban is megnyilvánul, hogy az ábrázolás során a művész a témáját magától elidegeníti és átengedi, „felajánlja Istennek”.

Türk Péter szabadság-fogalma tehát szorosan összefügg első élményeivel. „Az igazság szabadabbá tesz” (Jn 8, 32), mondja az Írás. Ennek következményeként tudja a művész meghaladni előző önmagát, sőt a szakma hagyományait is. A művészet igazi értéke számára többé nem ragadható meg csupán művészetben belüli kategóriákkal, mint a kvalitás, stílus, eredetiség stb. „Minden írástudó, aki a mennyek országa felől megtanított, hasonlatos az olyan gazdához, aki éléstárából régít és újat egyaránt vesz elő”. (Mt 13, 52) Tehát nincs többé különbség régi és új, eredeti és már jól bevált között, ha az egész jó helyről,

az igazi gazdától való. Sőt a stílus és a kvalitás követelményei inkább csak emberi megegyezésen alapulnak, holott elsősorban nem az ő kedvüket, hanem Isten tetszését kell keresni. Így a közönség vonatkozásában is más, küldetésjellegű feladata lesz a művésznak: jelt adni, tanúskodni Isten országáról.

Ezzel a kitérővel szeretnénk rámutatni arra, hogy a művészi problematika ütőere már korábban is kitapintható Türk munkásságában, sőt ez készít helyet, jelent nyitást az új erők számára. A *Kenyér, víz*-sorozat technikai ötlete lehetővé teszi, hogy a már korábban megjelent gondolatok együttesen juthassanak szóhoz egy új szellemi töltés sodrásában.

Hófehér papírlapra víztiszta ragasztóval ír. Az ily módon tartalmassá tett, de mégis fehérén maradt lapoknak mély, jelképes értelmük van Türk számára. „A láthatatlant jelentik, amelyből minden előtűnik; mely a mi születésünk és halálunk titkát is hordozza; a mindenséget, mely bár megragadhatatlan, mégis képes minket megragadni”; és amely úgy mutatkozik be, hogy „vagyok, aki vagyok” (Kiv 3, 14). Röviden tehát „a teremtetlen létet jelképezik, amelyen kívül nincs semmi”. Ez végtelenül fontos Türk számára, innen jön a tápláléka is, a „kenyér és a víz”, ahogy ezt ő maga mondta.

E két szó megtalálásával sikerült megvalósítania azt az elképzelését is, hogy az Igére alapozza művét. „E két súlyos, az egész Szentírást átfogó fogalommal dolgozva” leomlott a válaszfal profán és szent között, e világ és Isten országa között, testi, mulandó és lelki, örök érvényű cselekvés között. E két szóban találkozik a természetes és természetfölötti lét szükséglete, amint Jézus is így választotta meg a szent jelképeket. A kegyelem a természetre épít, Jézus a test táplálékát választotta ki, hogy abba szorítsa bele egész Isten-mivoltának minden élető erjét: „Én vagyok az élő kenyér, amely a mennyből szállott alá; ha valaki eszik e kenyérből, él örökké” (Jn 6, 51). A táplálék a víz segítségével szívódik fel a szervezetben; a víz a kegyelem szimbóluma, mely nélkül senki sem üdvözülhet. „... aki abból a vízből iszik, melyet én adok, nem szomjazik meg soha többé. Az a víz, amelyet én adok, örök életre szökellő forrás lesz benne” (Jn 4, 14).

Elgondolkodtató a kiállításról megjelent kritikák félreértése a technikát illetően is, de még inkább a kiválasztott két szó jelentésével kapcsolatban. Ugyanis éppen ellentétes, negatív értelmet, a „megvonás”, a „büntetés” képzeteit vetítették bele e két hatalmas szimbólumba. Igaz, hogy a bőjt kenyéren és vízen élést jelent, de az nem büntetés, hanem aszkézis, áldozat. A kenyér a legalapvetőbb táplálék, de nem különösen ínycsiklandó. Az íny kényeztetése puhánnyá tesz, érzékivé zülleszt az embert, míg az aszkézis a lélek uralma alá rendeli a természetet.

Türk a kenyér és víz szó nagy betűit írja rá ragasztóval a lapokra, mindegyikre csak egyszer, de nem sorban, hanem egymásra és eltérő léptékben. Izgalmas a surló fény-

nalakon ülő kis csomók, metszéspontok a szögesdrót képzetét keltik. Amikor a két szín áthatja egymást, igen megszínesedik a kép. Más és más értékek jönnek létre attól függően, hogy melyik szín van alul, illetve felül.

Néhány lap a vonalas jelleggel ellentétben egészen folt-hatású. Ezeket a festék széles, ovális foltban gyűrűzi körül a megérintett ragasztós felületet. A ragasztatlan felületen oly vékonyan tapad meg a festék, hogy egész halvány rózsaszínnek látszik. Szürke példányaik, mint a felhők, úgy úsznak a hófehér lapon.

Ugyancsak a lenyűgöző gazdagság mutatkozik, ha pusztán a formákat, alakzatokat nézzük. Néhol a hegyes-szögek dominálnak, mint megannyi kiálló könyök. Az „R” betű nagy, kerek ívéből is kilóg egy szarvacska, egy kis tüske. Másokon inkább merőleges, állványszerű konstrukciók emelkednek ki valami puha ködből, mint-

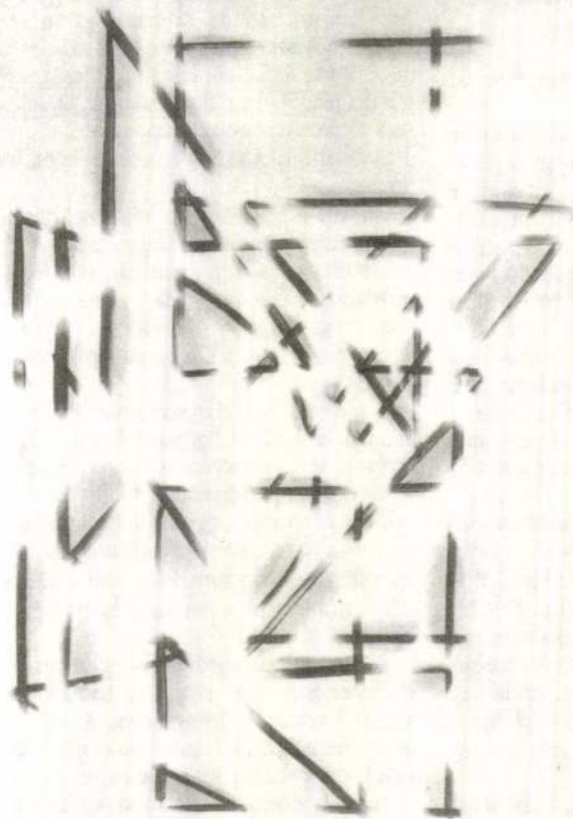
ha Märklin-szerelvények volnának. Néha vékony, kecses pálcá-konstrukciók keletkeznek. A kiszínesedő vonalak némely lapon nyitott formákat alkotnak, máskor pedig négyszögszerűen zárt alakzatok jönnek létre.

A lapok érzelmi hatását talán elsősorban hűvös eleganciával jellemezhetnénk. Mégis, a közvetlen érintésnyomokban annyi nemes szépség és szemérmes személyesség van! Meghökentő az is, hogy mennyi meglepő alakzat, különös összhatás keletkezhet ebből a teljesen autonóm cselekvésből! Mintha valóban egy kiapadhatatlan invenció-forrás fakadt volna! Mégis, nincs az a forma, legyen az bármennyire új, sőt idegen, mely valamit ne érintene meg bennünk, valamilyen válaszra, visszhangra ne találna részünkről. Szinte bizonyítékai e lapok annak, hogy milyen magasrendű szellem az, Aki előtt közvetlen akarásával nagylelkűen visszavonul a művész ebben a Neki átadott cselekvésben.

E lapok lelket felüdítő hatása is abból fakad, hogy a művész egyénisége szinte teljesen háttérben marad. Nincs e képeken semmi direkt hatáskeltés, semmi agresszivitás. Saját szabadságának bővelletében a mi szabadságunkat is végtelenül tiszteletben tartja a művész. Ajándékot készített csupán, mely semmiféle kényszer elé nem állít minket.

Annál vonzóbb ez az attitűd, mely végül is egyetemes emberi mivoltunkban érint minket. Az itt bemutatott megoldás, hogy hiszen magára a forrásra kell „rákötni” az életet, hogy bővelkedhessen, nincs fenntartva csak művészeknek; nemcsak a műveknek kell megtalálni a jó ihletforrást, hanem még inkább magának az életnek.

□

Türk Péter: KENYÉR VÍZ

No. 147 / BREAD WATER

No. 147, 1990–91, papír,

ragasztó, porfesték, 70 × 50 cm

(Fotók Tahin Gyula)

nat, mondjuk az 1983-as Marx-év művészeti világ-kezeszmetszetét *ingyen* begyűjtse? És ez az a pont, ahol bizonyos mértékig túl kell lépünk a marxizmus határain (meggyőződés, ha Marx ma élne, ő lenne az első, aki ezt a lépést megtenné). Be kell ugyanis látnunk, hogy a pénz, a tőke és a mögötte álló nemzetgazdaság nem ad minden kérdésre választ, nem magyarázza meg a dolgok alakulásának minden vetületét. Van a tőkének egy sajátosan tudati, kulturális formája, ami szintén a történelem „terméke”, de meglehetősen függetlenül, mondhatnám makacsul tartja magát ott, ahol erre évezredek tradíciói vannak. Csak azzal az angol szóval tudom jellemezni ezt a kissé cinikus okos, mindent túlélő, a szemétből is aranyat csináló mentalitást, ami úgy hangzik, hogy „clever”. Nem feltétlenül szimpatikus — legalábbis nem minden szerepben meg-

nyerő. De hatékony formája az anyagi javak megőrzésének.

S ahogy múlik az idő, ahogy kopnak az ideológiák, úgy válik egyre élesebbé a kép: a nagy különbségek a világban a bővített újatermeléssel rendelkező világtájak és a velük nem rendelkező más tájak között vannak.

A modern művészet történetébe sokan beleszólhatnak, időnként még a gyarmati országok népei is. De a művészettörténeti folytonosság kiváltságos szerepét tekintve csak két — nagyon prózai módon felosztott — táborra oszlik a világ:

Gazdagokra és szegényekre.

(1983)

(A közölt képek reprodukciók Pernecky Géza: *A báló című könyvéből*, Héttorony Kiadó, 1991. A Szerk.)

K E N Y É R , V Í Z

Türk Péter sorozata • Varga Zsuzsanna

Folytatás a 23. oldalról

konkrétta, láthatóvá válás finom utalás a megtestesülés misztériumára.

A szavak, az írás vagy bizonyos betűk korábban is megjelentek Türk művein. Már 1969 körül volt egy olyan törekvése, hogy írott képeket hozzon létre, de képzőművészeti elemekkel. Azután a kérdőjel mint önmagát feltevő kérdés lett témája egy időre műveinek; és idetartozik az X-motívum szerepeltetése is. Türk Péter nélkülözhetetlennek tartja a szavakat. „A mindenségről nem lehet szavak nélkül beszélni.” A titok, amit az üres lap jelképez számára, végtelen lehetőségeket tartalmaz, és csak a szavak kimondásával válik egyértelművé a „sokféle érvényesség”. Ezért kell a szavakat bevonnai a művészetbe. Isten is szavakkal szólt az emberhez, és az ige testesült meg fiában. Így mondta ki magát, így tette egyértelművé kiletét.

Ha ezek ismeretében tekintünk a *Kenyér, víz*-sorozat lapjaira, a láthatatlan szavak titokzatos, töredékes előtűnése egy újabb bibliai igazságot juttat eszünkbe: „Most még csak tükör által látunk, homályosan.” (1 Kor 13, 12).

Amint a *Szétajzolások* lényegében egy új értelmezés felülkerekedése miatt történtek, úgy az átlátszó ragasztóbetűk „előhívása” is küzdelem azért, hogy sikerüljön elkapni egy aktuálisan érvényes rendszert; az előhívott részeket értelmes rendet alkossanak, vagy megfordítva: értelmezzék a láthatatlan rendjét.

Közben sok rontott példány is keletkezik, melyeket alkotójuk nem tud elfogadni. Az előhívás úgy történik, hogy az első megjelenő forma „nyomába szegődve” tapogtatja ki a következőt. „Néhol lelkesítő, másutt kevésbé

lelkesítő részeket kerülnek elő, nagyon nagy a szabadság. Nem abban van a szabadság, hogy olyan sokféle lehetőség van, ez adottság. A szabadság a megformáltságban van, ott mondja ki magát igazán.” Lényegében a döntés, választás, cselekvés szabadságáról, szuverén jellegéről van szó. Nem lehet rákérdezni, miért pont az a részlet jelenik meg, hiszen bármelyik lehetne az. Ezeknek a légiesen könnyed lapoknak talán éppen ez az Istenben föltáruló szabadság kölcsönöz komolyságot és méltóságot.

Amikor a legnehezebb kérdéssel kerülünk szembe, hogy miben is rejlik e sorozat szépsége és értéke, elsősorban a változatok nagy számánál, a sokféleség hihetetlen gazdagságánál kell kissé elidőznünk. Két szó és két szín minden gazdagságom — vethetné ellen a művész, és ez így is van. Mégis, a százötven lap között nincs két hasonló.

A sorozatot végiglapozva olyan benyomásunk lehet, mintha zeneművet hallgattunk volna. Az egyes lapok ugyanis egy kompozícióba szerveződnek, melyben az akkordok sokfélesége mellett különböző dallamok szövődnek egybe. Mint egy újabb hangszer, úgy lép be egyszer csak az új szín; az árnyalatok gazdagodása olyan, mint amikor a hangterjedelem szélesedik. Végül oly sok árnyalatra bomlik a két szín, mintha egy egész kórus zengene.

Kezetben csak vörösben — egy hangszeren — játszik a mester és hosszan elnyújtott hangokat szólaltat meg, vagyis a vonalak jelennek meg. Azután inkább a metszéspontok izzanak fel, mint kis csillagok a sugárnyalábok között. Máskor sűrű ritmust vesznek föl az előtűnő formák, az analitikus kubista képek hatását idézve. Vannak lapok, melyeket szinte egyenletesen kitöltötenek a formák, másokon viszont csak egy-két motívum lebeg.

Amikor megjelenik a fekete szín, a hosszú, szürke vo-

Enteriőr Türk Péter kiállításáról / Interieur from the exhibition of Péter Türk

BREAD, WATER

The series of Péter Türk • Zsuzsanna Varga

It is rare that art gives you the feeling of having been presented with a gift. You know the plant by its fruit, the donor by his gift; art inspired from above raises us to its inspirer through whom we gain clarity. The true perspective and the true aim, and everything lasting and eternal are revealed to us in this art. People expect a work of art to offer the joy of a gift because it should be a real surprise, a brandnew surplus not simply taken from somewhere else where it is missing. In this case our joy would not be complete: hence the origin of the gift must be above suspicion, it must spring from a good source.

The artist can draw only from reality experienced by himself. The experience coming from outside must become interiorized and spiritualized for becoming mobilizable, and the experience coming from within, the pneuma, must break out to the zone of the psyche for becoming a lived experience. Maybe this is too schematic

but helps to realize the undoubted fact that the greatest revolution of values is when the divine quality breaks through the barriers and suddenly prevails in man.

How does a revolution of such significance affect art? In fact, how can an impulse coming from a different sphere of existence inspire an activity attached to the order of the transient world? Can such an impulse continue to vibrate in art, and in what manner? We think to find some answers to these questions in Peter Türk's *Bread, water-series*.

The spontaneous manifestations of the phenomena of nature have fascinated Péter Türk's imagination also in the past. The traces of this are the *Phenomena* made in 1983 to which a phenomenological definition had contributed very much. Under its spell Türk wanted to achieve that "art should *bappen* as the changing of seasons, not I should produce it". He wanted to interfere

with reality as little as possible and rather leave things to show themselves. The idea of the work rolling to the fore from the universe almost of itself was conceived already at this time. And what else is this than the challenge of the artist: by relying on the divine activities he leaves the terrain to Him, the only true acting subject.

A new, all-powerful awareness of life — "I do not belong to myself" (see 1 Cor. 6, 19b) supported this tendency and led him to more and more clearly formulated resolves: man's creative activity "must fall within God's power", and instead of sensory motivation it must somehow become pneumatically controlled. Türk started another experiment nourished also by the experience that spiritual vision, vision with the eye of God, put the world into a new light. "Our eyes, our physical vision draw a curtain before spiritual vision but if man's eyes open to God by calling into play the inner eye our sensory eye will also be justified."

Scattered-away drawings directly preceding the *Bread, water*-series were produced in this sign.

So Türk's idea of freedom is closely linked with his inner experiences "... the truth shall make you free" (John, 8, 32) says the Bible. As a consequence of this the artist is able to transcend his earlier self an indeed, the traditions of his profession. Forth — with the true value of art cannot be seized by him merely with categories within art, such as quality, style, originality, etc. "Therefore every scribe instructed concerning the kingdom of heaven is like a householder who brings out of his treasure things new and old" (Matth. 13, 52). So there is no difference anymore between the new, original and the well-tested, if everything comes from a good place, from the true master. Indeed, the requirements of style and quality are based rather on human consensus although one most not seek their enjoyment in the first place but the pleasure of God. Like this the artist will have a different task, a kind of mission also with regard to the public: to give a sign and give evidence of the land of God.

He writes on snow-white paper with crystalline glue. These pages which have a content but remain white have a deep, symbolic meaning for Türk. They mean the invisible from which everything rises to view, which carries also the secret of our birth and death; the universe which, although useizable, is able to seize us; which introduces it — self with the words "I am who I am" (Kings, 3, 14). In brief they "represent uncreated existence outside which there is nothing". This is infinitely important for Türk, his nourishment, "bread and water", also come from here, as he has said himself.

By finding these two words he managed to realize his concept of basing his work on the Word. "Working with these two heavy concepts spanning the entire Holy Bible" the wall dividing profane and sacred this world and

the land of God, physical temporal, and spiritual eternal activity, has crumbled. The exigence of natural and supernatural existence meet in these two words just as Jesus has chosen these holy symbols.

Türk writes the letters of the words bread and water in capitals with glue on the pages; once on every page but not one after another, they are heaped on each other in different scales: their identification in the light filling on them is an exciting task. Light produces strange effects on these pages illuminating this or that detail of the glued lines.

The artist wants to "develop" something from this invisible tangle of lines in a manner which amounts only to a mere touch. At the same time he gropes about the glued surfaces rather sovereignly, almost blindly, since he hides the outlines because he wishes to avoid being influenced by them. In the beginning he thought of phototechnique, then, after the idea of trashy mica powder, he turned to red-brown paint powder, which he has kept and then enriched with black soot: these materials are rubbed gently onto the paper with cottonwool. The paint clings to the glued surfaces, elsewhere it fades softly. This emergence, manifestation, this becoming visible is a delicate allusion to the mystery or incarnation.

When confronted with the difficult question of the secret of the beauty and value of the series we should dwell a little on the great number of variants, the unbelievable wealth of their variety. The artist could counter that all his wealth consists of two words and two colours, and this is certainly true, yet there are no two similar pages among the hundred-fifty.

Leafing through the pages of the series one gets the impression of listening to a work of music. The individual pages organize themselves into a composition where different melodies combine, along with the variety of chords. A new colour joins in like a new musical instrument, and the successive enrichment of nuances is like the amplification of the range of voices. Finally the two colours dissolve in so many nuances as if a whole chorus resounded.

The emotional impact of these pages could be called at first sight maybe coolly elegant, yet there is so much noble beauty and shy personalness in the direct traces of touch! The large number of surprising forms and unexpected total effects resulting from this autonomous activity is also remarkable, as if they arose from an inexhaustible source of invention. Yet there is no form, however new or alien which does not touch something in us, does not find an answer or echo in ourselves. These pages seem to be proofs of the exquisiteness of the spirit in Whose presence the artist renounces his direct will generously, leaving this activity to Him.

(Translated by Éva Polgár)

mint hogy rögzíti, pontosan megfogalmazza a pillanatot, amelyben él. Ehhez azonban ide kellett volna hozni ezeket a műveket. De akár észreveszik a rendezők, akár nem: *a művek írják a művészettörténetet, s a művek túlélik az alkalmi koncepciókat.*

Talán alcímet kellett volna adni a kiállításnak, s az megszabhatta volna a válogatás irányát és a rendezés szempontjait. De bármi lett volna is ez, nehezen hihető, hogy a hatvanas évek művészetét bemutató művek között a legmonumentálisabb Lossonczy Tamás Európai Iskola-szellemiségű festménye — bármennyire visszacsendülnek is melodikus vonalai a vele szemben elhelyezett Molnár Sándor-képről. Tisztelet Lossonczy-nak, de ennek a korszaknak nem ő volt a hőse. Sokkal inkább elmondható ez Kondor Béláról, akitől azonban *egyetlen egy* festményt látunk (és három grafikát, illetve rajzot): míg az akkor semmiféle szerepet nem játszó, talán utólag felfedezett Fenyvesi Tóth Árpádot hat lapból álló, jelentéktelen grafikai sorozat képviseli.

Teljességgel elfogadhatatlan, hogy a korszak olyan főszereplőit, mint Jovánovics György, mindössze kettő, Hencze Tamást három, Nádler Istvánt kettő, Keserü Ilonát négy, Bencsik Istvánt egy mű képviseli, Méhes Lászlót pedig *egyetlen egy sem* (bár a katalógus ígér *egy képet*), teljesen hiányzik a tehetséges és sokoldalú Kovásznai György — csak a legdurvább aránytalanságokat sorolom —, míg a hatvanas évek megújuló szellemiségétől meglehetősen távol álló Vigh Tamás három művel van jelen; valamilyen okból Varga Imre is megjelenik, Türk Péter kevésbé izgalmas műveiből hatot is láthatunk; a főként a következő korszakhoz, a koncept arthoz tartozó Erdély Miklóst pedig, aki sokkal inkább személyes barátként, inspirátorként és az elkövetkező idők előrejelzőjeként volt jelen, semmint *e kifejezetten festészeti és szobrászati* megújulás részeseként, több mint két tucat fotó, illetve mű idézi meg. Ezenkívül megjelenik az Európai Iskola néhány fontos és kitűnő művésze, akiknek a műveit nagyon szívesen látnám egy *Európai Iskola* című kiállításon.

Más kérdés, hogy a fiataloknak közvetlen motivációt jelentő Korniss, Kassák, Gyarmathy, Veszelszky és

Jovánovics György: Ember 1968.

Martyn Ferenc művei itt vannak: az ő jelenlétük nagyon fontos volt ebben a korszakban, akárcsak a hirtelen megfiatalodó Schaár Erzsébeté és Vilt Tiboré. Műveik azonban követhetetlenül szóródnak szét a kiállítás terében, Kornisst csak kalligráfia-festményei képviselik, holott más művei is erősen hatottak a fiatalokra, Kassák pedig két művével nyomja agyon követőjét, a jelen tárlat egyik virtuálisan fontos szereplőjét, az itt egyetlen művével megjelenő Fajó Jánost. Persze nemcsak számokról, *művekről* is szó van. A korszak nem jeleníthető meg hitelesen Keserü Ilona nagylélegzetű, kolorittól lobogó képei nélkül, mint a *Nagy Vidám*, a *Tükörkép* és számos *Sírkő*festménye; sem Méhes *Hétköznapja* vagy *Palánkja* nélkül; hiányzik Pauer *Pseudoja* mellől a *Pseudo Manifestum*, amelyet ő maga mindig kiállított, és folytathatnám. Tóth Menyhért magányos művészete nem kapcsolódott e korszak lendületéhez,

ugyanezért irreleváns az örök klasszikus Borsos Miklós jelenléte is. Az ő műveik helyett jobb lett volna bemutatni Donáth Péter 1968-as kiállításának néhány darabját, Siskov Ludmil egy képét, vagy többet Karátson Gábor képeiből, Major János néhol Francis Bacont idéző grafikáiból. S ha a rendezők jónak látták dokumentálni a korszak happeningjeit, amelyek kétségtelenül érdekesek voltak, akkor dokumentálhatták volna az olyan eseményeket is, mint a két Iparterv kiállítás, az „R” kiállítás, a „Mozgás 70”, a Szürenon, Halász Péterék színházának az előadásai, az Egyetemi Színpad eseményei, a Balázs Béla stúdió stb., stb., stb. S nem korrekt és nem is korhű, hogy Pernecky Géza és Körner Éva, Sinkovits Péter, Szabadi Judit kritikai és szervező tevékenységére még a katalógus is alig utal. Az ő elfelejtésük éppúgy a történetek meghamisítása, mint egy-egy művész vagy mű kihagyása.

Mintha a rendezők nem látnák, vagy nem akarnák látni, mi történt itt a hatvanas években, amikor, ha rövid időre is, a képzőművészet hitelesebben és bátrabban fogalmazott, mint az irodalom, még ha el volt is rejtve a nagyobb nyilvánosság elől. Ez egy okkal több arra, hogy legalább utólag láthatóvá váljék mindez. A kiállítás nem idézi meg hűen, nem mutatja be a kort úgy, ahogyan az akkor hihetetlenül rövid idő alatt létrejött művek ma már történeti távlatból is láthatóan kimagasló kvalitása megköveteli. A korszak legnagyobb egyéniségeit szürkébbekkel, jelentéktelenebbekkel mosták egybe, más korszakok szereplőivel elegyítették, legfontosabb műveiket el sem hozták. Nem idézték meg azoknak az éveknek a fényét és pezsgését.

„Mi mindannyian az egész világot akartuk” — mondja katalógusinterjújában Keserü Ilona: erről szólt ez a korszak, és erről szóltak azok a művek, amelyek ezeknek az éveknek a hiteles kifejezői, s amelyek nagy része hiányzik erről a bemutatóról. Persze, éltek mások is. Például Anna Margit, aki arra emlékszik vissza: „Akiben volt pezsgégnivaló, az pezgett... Nem tudom, én nem pezsegettem.” Őket másutt és máskor kellene megidézni.

Forgács Éva

gadja azt. Csak a tényekre figyel, de számára tény a gyengeség, az önáltatás, a hazugság is. A megváltók szemében éppen miatta nem megy előre a világ – ő azonban mikroszkópja fölé hajolva csak mozgást lát, irányokat nem. Szerinte az önáltatástól kába hangya-lét önmozgását segíteni kell, nem pedig halálra bénítani, mint teszik azt a Gregers-féle világboldogítók. A doktor talán boldogtalan, de ezt bőséges reggelivel és néhány üveg borral jól elviseli.

Ők nem változnak, vitájuk lezártan. Kettejük között hever az áldozat, ők pedig mint gombostűre tűzött érdekes példány felett folytatják életidegen párbeszédüket. A drámaírók többsége itt megáll: két összebékíthetetlenül szembenálló pólus konfliktusa, és köztük az áldozat – drámának ez elég. Csakhogy Ibsen tudja, hogy a lényeg éppen az, ami az elvek közé szorul – legyen az mégoly kis-szerű és gyarló, mint például Hjalmar Ekdal fotográfusnak és családjának története.

Gregers persze nem sokra tartja ezt a hazugságból és álmokból épített családi fészket, és igaza van, neki „elvilég” mindig igaza van: ha jobban megpiszkáljuk a család múltját, lefoszlik a jelen harmóniája, kiderül az igazság. És van-e szentebb az igazságnál? Az öreg Ekdal (Győry Emil) szenilis vénember, megy és megtömi pipáját, ezt mondja, de titkon konyakot vedel, néhány százalmas karácsonyfa közt nyulakra vadászik a padláson, büszkén lóbálja a megnyűzött zsákmányt, és elégedetten vihog, pedig az az igazság, hogy mindene elveszett, erdeje is, önbecsülése is. Hedvig (Szentendrei Angéla), a tizenégy éves kamaszlány rajongva csügg apján, elvégzi helyette a retusálást, és rézmetszésről, rajzolásról álmodik, de az igazság az, hogy lassan meg fog vakulni, ezt a betegséget örökölte apjától. Mert az is igaz, hogy apja minden valószínűség szerint a látását hamarosan elveszítő öreg Werle (Kátay Endre). Erről anyja (Spolarics Andrea) hallgat. Terített asztala mellől nézve úri feleslegességek az elvek, hiszen az élet a mindennapok apró tényeiből épül. Az asszony a kép fölé hajol és gondosan retusál, lusta örömmel adja át magát a pillanatnak, múlt és jövő horizontja számára lezárul a mai kiadások feljegyzésével és a

holnapi reggeli eltervezésével. Szinte lényeg meghosszabbítása a kés, a tányér, az asztal, és miközben együgyű határozottsággal megterít, olyan ártatlan természetességgel néz a világra, hogy elhisszük: nem az a lényeg, férje elmegy-e a háztól, hanem az, nem felejt-e feltenni sálját, kalapját. A férfi pánikban van: kalapját nem találja, egyáltalán, elveszíteni látszik azt a helyet, ahol eddig otthon tudhatta magát. Menekült a vendégségből, hol karótnyelt görcsben, merő feszültségben, megaláztatásként élt meg minden pillanatot. De volt hová menekülnie: várta a házikabát, várta a padláson titkon nevelt vadkacsa és

várta a család. Egyik oldalon tehát az otthon, másikon a nagybetűs igazság. Köztük billeg zavarodottan Ekdal fotográfus. „Egy olyan ember, mint én...”, motyogja elesetten, és próbál „felnöni” barátjához, az elvek embe-réhez, „majd útközben veszek egy kalapot”, tervezi, de büszkesége elillanóban, már visszafordult az ajtó-ból, az asztalnál ül, kávékat kortyol, vajkenyeret majszol. És a reggelivel szemben barátjának sincsenek érvei, Ekdal menthetetlen. Kérdés, meg kell-e őt menteni.

Bérczes László

A HATVANAS ÉVEK MŰVÉSZETE

Magyar Napló
III. évf. 1 sz.

Egy korszak hűlt helye

Intenzív képi élményt, a hatvanas évek képi sűrítm-nyét vártam ettől az első összefoglaló

bemutatótól, amelyre már nem nehezedett semmiféle, művészettörténeti megfontolásoktól idegen nyomás. És mégis zavarosra sikeredett, eltorzítja és meghamisítja azt a korszakot, amelyet egymással összeegyeztethetetlen szempontok szerint mutat be.

Lehetett volna kiállítást rendezni azzal a címmel: *A hatvanas évek a Magyar Nemzeti Galéria gyűjteményében*, s akkor a torzkép egyúttal a hivatalos műgyűjtés pontos képét adta volna. Vagy raktárba lehetett volna hordani a Galéria állandó kiállításának teljes anyagát, és megtölteni az összes termet a hatvanas években készült művekkel, ha valaki ennek értelmét látja, a Vásárhelyi Iskolától a szocreálból kimosakodók 1960 és 1969 között készült munkáiig minden-nel. De tudják a rendezők – hiszen 1970–1971-es műveket is kiállítanak –, hogy a *hatvanas évek* szókapcsolatnak önálló jelentése van, csak nem döntötték el, mi. Pedig a művészet-történet háziszótárában ez elég pontosan körülhatárolható. Aminthogy

ötvenes éveken az 1949 és 1956 közötti szocreált értjük (és nem az ugyanezen naptári években készült Gadányi, Vajda Júlia, Czöbel stb. műveket), úgy *hatvanas éveken* minde-nekelőtt annak az akkor pályakezdő nemzedéknek az 1970–1972-ig készült műveit, amelyek nyitást és meg-újulást jelentettek a magyar művészetben; s mellettük a korszak olyan nagy magányos egyéniségeit, akik ekkor alkották főműveiket, mint például Kondor Béla, Bálint Endre, Ország Lili.

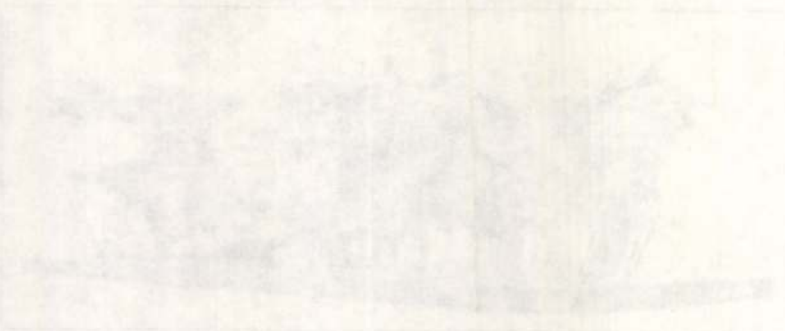
Hogy a kiállítás hangsúlya hova es-sék, azt eldönti az, mennyire egye-dülálló a magyar művészet történeté-ben az ilyen kirobbanó tehetségű, nagyformátumú egyéniségektől né-pes generáció színrelépése. Különö-sen, mivel fiatalságuk egybeesett egy történelmileg is ifjúsági pillanattal, a remény utolsó hiteles korszakával. Ha a rendezők nem emlékeznének mind-erre, elolvashatják saját katalógusuk néhány művészinterjújában, tanul-mányában, de érzékelhetnék a mű-veknek abból a máig ható sugárzásá-ból, amely csak kivételes alkotói kor-szakok sajátja. Olyan ritka pillanato-ké, amikor egy generáció véletlenül időben érkezik, és nem is tehet mást,

Ke-100-an tahun perjuangan kemerdekaan

100 TAHUN BERDIRINYA NEGARA KEMERDEKAAN

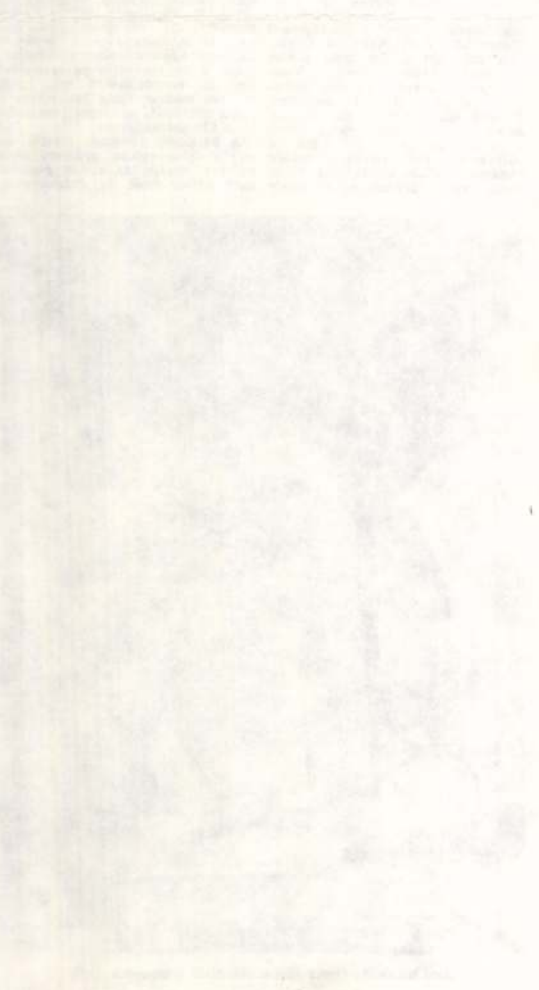
100 tahun telah berlalu sejak Proklamasi Kemerdekaan Indonesia pada 17 Agustus 1945. Dalam perjalanan panjang ini, bangsa Indonesia telah mengalami berbagai tantangan dan perubahan. Namun, semangat perjuangan dan persatuan telah menjadi fondasi utama dalam membangun negara yang merdeka, bersatu, dan berkeadilan.

Perjuangan kemerdekaan Indonesia adalah perjuangan yang tidak pernah berhenti. Dari masa penjajahan Belanda dan Jepang, bangsa Indonesia telah menunjukkan ketahanan dan keberanian dalam mempertahankan hak-hak mereka. Kini, tantangan baru muncul dalam bentuk globalisasi dan kemajuan teknologi, yang menuntut adaptasi dan inovasi.

Salah satu tantangan terbesar yang dihadapi bangsa Indonesia adalah kesenjangan sosial dan ekonomi. Meskipun telah mencapai kemajuan pesat, masih banyak masyarakat yang tinggal di garis kemiskinan. Oleh karena itu, pemerintah harus terus berupaya untuk meningkatkan pemerataan pembangunan dan kesejahteraan rakyat.

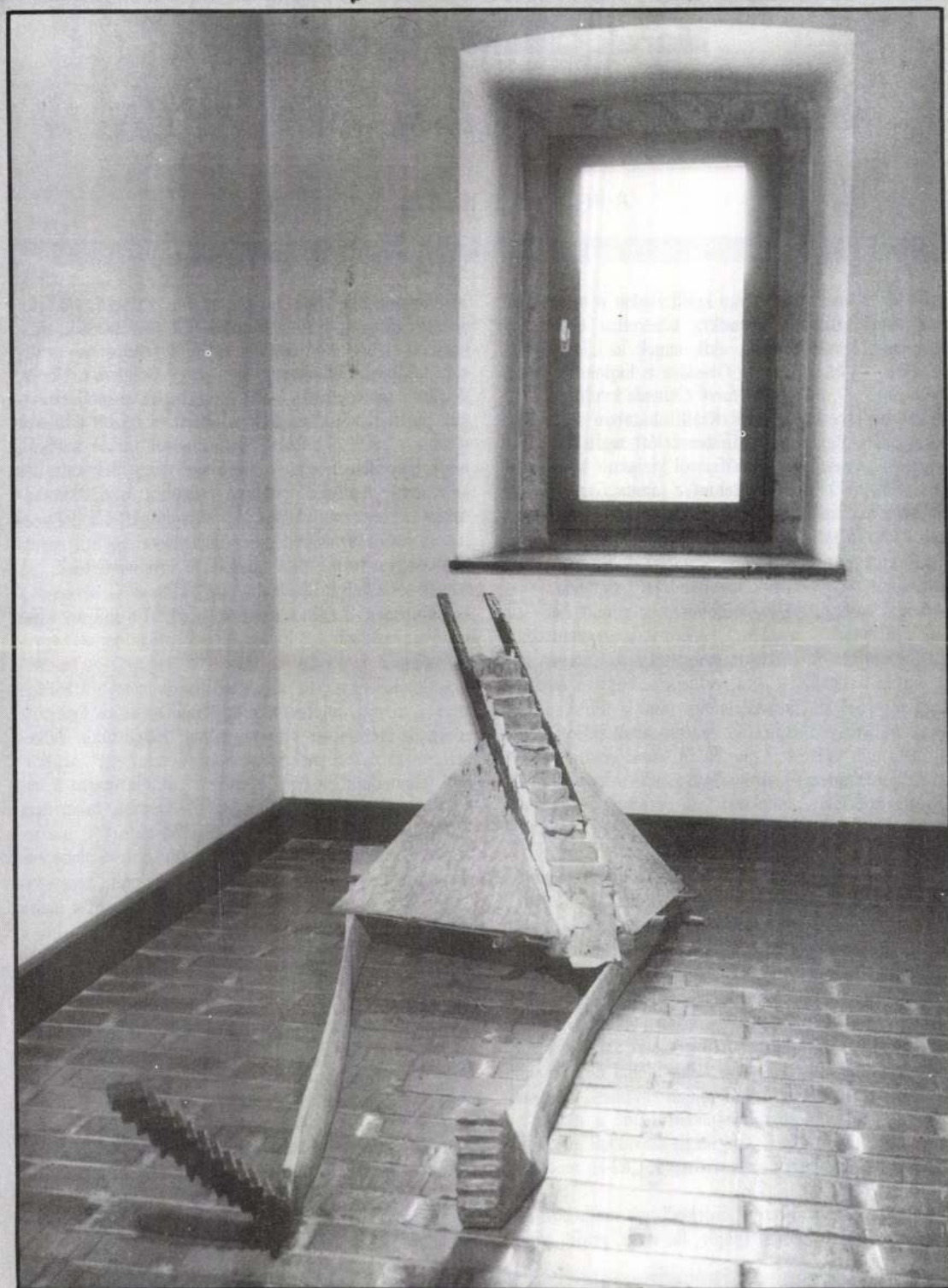
Perjuangan kemerdekaan Indonesia adalah perjuangan yang tidak pernah berhenti. Dari masa penjajahan Belanda dan Jepang, bangsa Indonesia telah menunjukkan ketahanan dan keberanian dalam mempertahankan hak-hak mereka. Kini, tantangan baru muncul dalam bentuk globalisasi dan kemajuan teknologi, yang menuntut adaptasi dan inovasi.

Salah satu tantangan terbesar yang dihadapi bangsa Indonesia adalah kesenjangan sosial dan ekonomi. Meskipun telah mencapai kemajuan pesat, masih banyak masyarakat yang tinggal di garis kemiskinan. Oleh karena itu, pemerintah harus terus berupaya untuk meningkatkan pemerataan pembangunan dan kesejahteraan rakyat.

TURK Péter

Marek Chlanda kiállítása

SZEMEK A FALLAL SZEMBEN

ANDRÁSI GÁBOR

Azon keveseknek, akik olyan kiállításokat is megéneznék, amelyeknek alkotója számukra ismeretlen művész, és azon még kevesebbeknek, akik ennek az „ismeretlen” művésznek a kedvéért még Óbudára is hajlandók voltak „kimenni” (?), a lengyel Marek Chlanda kiállítása a Budapest Galéria Lajos utcai Kiállítóházában számos tanulsággal szolgálhatott. Mindenekelőtt segít(het)ett ártékelni az *environment* műfajáról kialakult hazai felfogást. Néhány kivételtől eltekintve (Samu Géza 1983-as műcsarnoki kiállítása; a Xertox-csoport, Swierkiewicz Róbert és Tolvaly Ernő tevékenysége) a hazai *environment* látványos-improvizatív – még tragikusnak szánt összehatása vagy bölcs „mondandója” esetében is –, „könnyű műfaj”, mely – különösen az elmúlt évek stúdiókiállításain – számos gigantikus-magamutogató blöffben jutott el lehetséges mélypontjára. Chlanda művei láttán testet öltött az az evidencia, hogy az *environment* ugyanolyan „nehéz” műfaj, mint a többi, ugyanolyan szellemi erőfeszítést és koncentrációt igényel, mint bármely más művészeti munka. A hazai *environment*ek rendre „berendezni” akarnak egy adott teret (szobát, termet, galériát); „érdekesek” és „eredetiek” kívánnak lenni; a megvalósult műben az ötletek és esetlegességek döntő szerepet játszanak.

Ezzel szemben Chlanda értelmezi a teret; pontosabban a térről (mint olyanról); a dimenzionálható térről – ahogyan ő mondja: a helyről – van mondandója; a térrel kapcsolatban vannak alapvetően szobrászi természetű gondolatai. Művei nem spekulációk, kiagyalmányok, hanem primer, közvetlen-érzéki tapasztalatok és élmények egyszerű, csaknem verbalizálhatatlan eredményei – rajzok, tárgyak, építmények. A problémát nem „bennük” vagy „általuk” állítja a térbe; Chlandánál nincs semmiféle „áttétel”, „másság”, ami valami egyébként, mint magának a műnek szubsztanciájaként lenne a műben; a tárgy maga a probléma. Ami mégis szavakkal megfogalmazható, az tagolatlan, ősbeszédszerű: „fel-le, mögé-elé, bal-jobb”.

Chlanda nem törekszik „érdekes”-nek mutatkozni; a legegyszerűbb anyagokat (papír, fa, viasz, grafit, gipsz)

alkalmazza, rendkívül puritán módon. Színei is visszafogottak; tárgyain a sötét tónusok (feketék, szürkék, törtbarnák) mellett a természetes anyagok (elsősorban az oly sokféleképpen felhasznált friss vagy öregszürke lécek, deszkák) színei uralkodnak. Az anyagok megválasztásának puritanizmusa munkáin a festett és rajzolt felületek gazdag, érzéki faktúrává fejlesztésével társul anélkül, hogy bármiféle felszínes „festőiség” vagy dekorativitás keletkezne. Különös, póklábú polcokra és deszkarakásokra helyezett vagy kaput idéző ácsolatok közé függesztett rajzai és festményei az építményekkel együtt, egyetlen talányos-tartózkodó objektként értelmezhetőek. „A szobrot és a helyet felcserélhetőnek tartom” – olvassuk a katalógusban (szerencsétlen fordításban) a művész kijelentését, mely minden bizonnyal a két fogalom elvi egyezésére utal.

Chlanda műveinek visszafogottsága nem erőtlenség, mert a tárgyak maradéktalan átszellemítésére fordított energiák érezhetően ott munkálnak mögöttünk. Jelképek, parabolák és metaforák helyett, mint egy „árulkodó” félmondatában írja, a művész „átadja magát a nézésnek” (Türk Péter felkiáltása jut eszembe, talán nem véletlenül: „Nekem nagy gyönyörűség nézni!”); a közvetlen, elfogulatlan nézésnek. Az ebből induló akció során nincs helyük a kategóriáknak (művészet, kép, szobor, stílus); a megszülető „dolog” önmagában, a maga akkor-meghatározhatatlanságában „kerül elő”, hogy majd utóbb, „a reflexió nyugalmában és a külvilág fogalomrendszerének ismeretében »kép«-nek, »szobor«-nak neveztessek” (Csillag Ádám).

Marek Chlanda munkái végtelenül személyesek anélkül, hogy a személyiség tolatkodóan rájuk telepedne; a tárgyak nem hivalkodnak a művész „szubjektív mitológiájá”-val, nem hirdetik egy görcsösen akart sztárimage sikerét. Alapállása más; nem saját image-a megteremtésén, hanem az őt nyugaltató (és ezért tárgyakkal reinkarnálódó) szellemi problémák feszültsége miatt dolgozik. Kiállítása egyetlen *environment*, a személyiség, a személyesség *environment*je, ahol aztán, törvényszerűen, létrejön a ritkán átélt, szívet dobogtató varázslat.

Türk Péter levele Mezei Ottóhoz
(Részlet)

Pár éve úgy gondoltam, hogy a látás természetén való gondolkodás új szempontokat, más potenciális helyzetet teremthet az átélésben és a formai gondolkodásban. Hogy olyan egyszerű formai meghatározottságok, mint például: minden dolog nem látszik, ugyanakkor egyszerre több dolgot van alkalmunk látni, hogy figyelmünk összpontosulhat egy dologra, fontos kiindulópontok nemcsak a forma szám-szerű és minőségi értékelésében, hanem a filozófiai általánosításban és lelki karakterünk megformálódottságában is ugyanakkor.

Szóval lehet olyan érzékeny pontokat találni, melyek elég elemiek ahhoz, hogy a művészetnek mint formának a megismerését segítsék, ugyanakkor és ugyanabban a pillanatban lényünket érzékenyítsék. Ezeknek a pontoknak az „ingerlésével”, megmutatásával a szervezetünket és agyunkat arra kényszerít-hetjük, hogy megmutassa saját alkotó módszerét, „stílusát”.

Ennek a „stílusnak” a keresése tartott izgalomban a katalógus számára elküldött munkámnál is (a Sárospataki Képtár tulajdona). Ezt a képet „vizuális általánosításnak” nevezem. Huszonöt darab utca-részletet ábrázoló fotó mindegyikét 1 x 1 cm-es modulokra vágtam fel. A 25 db kép minden azonos helyén levő elemét csoportosítottam, 5 x 5-ös blokkokat csináltam belőlük. Tehát egymás mellé, egymás közönségébe került 25 db egymáshoz hasonló kis modul. A látás mechanizmusán keresztül ezeknek a blokkoknak a közös tulajdonságai érvényesülnek, létrejön egy általánosított vizuális érték. A vizuális élményben fontos szerepet játszik maga az általánosítás ténye a kép tárgyának jelentésén túl. Tehát az UTCA, ahogyan fogalmi értelemben is használjuk, most vizuális értéket kapott.

Ez az alkotó módszer (a vizuális általánosítás) a maga mechanikus voltával együtt azért is fontos számomra, mert egy mai, átlagot kereső és átlagot építő szemlélet tükrének láthatom. (Kis szatirikus éllel is.)

(A szerzőhöz írt 1979. júl. 5-i levél nyomán)

15/b

Mezei Ottó: Bevezető a Szüreenon 1969–1979 című kiállításhoz
(Kassák Lajos Művelődési Ház) készült fényképes kiadványhoz

Tíz évvel ezelőtt egy tizennégy tagú művészcsoport Szüreenon elnevezéssel ugyanezen a helyen, a Kas-sák Lajos Művelődési Házban mutatta be újabb munkáit. Az elnevezés a kiállítás szervezőjétől, Csáji Attilától eredt, s elsődleges értelemben a szürrealizmus és a nonfiguráció kapcsolatára utalt. A laza csoportosulás néhány egymással szorosabb kapcsolatban álló művészre épült (Csáji, Csutoros, Haraszty, Pauer, Prutkay, Papp, Illyés, Türk), akik többször kiállítottak közösen. Valamennyien egyetértettek azonban „egy szellemi nyitottság és frissesség vállalásában, abban az igényben, hogy az emberi lét jel-legzetesen e századi átéléséből, szellemi problémáiból fakadó formavilágot kell létrehozni, valamint ab-ban is, hogy mindebből kiiktathatatlan a második világháború utáni évtizedek avantgarde irányzatainak formavilága, kutatása” (Csáji Attila).

Ha akkortájt a tágan értelmezhető szürrealizmus és a nem kevésbé formális értelmű absztrakció te-remtett is egyfajta kapcsolatot a kiállító művészek és a művek között, évek során e megjelölés egyre kevésbé volt alkalmazható az akkori csoportosulás egészére. Változatlanul jellemezte azonban őket az automatikusan továbbélő „hivatalos és divatos irányzatok destruktívójának tagadása, a nyitottság to-vábbi megőrzése, egy független emberi kutatási mód vállalása”, s nem utolsósorban „az itt és most elfo-gadása”, ami ugyancsak az eredeti elnevezéséből, annak egy további értelmezéséből eredt. Ugyanakkor a csoport tagjai közül többen a kifejezetten jelszerű tömörségű kép- és plasztikai fogalmazást, illetve a (konceptuális, szeriális) fotó alkalmazását tették magukévá.

Így e kiállítás elsősorban a tíz év alatt bejárt utak összegezése, részben tehát azáltal, hogy a korábbi eredményeken való túllépést s az időközben felmerült problémák merőben újfajta megoldását szem-lélteti, részben pedig azáltal – ami nem kevésbé reveláló értékű –, hogy a korábbi eredményeket az újabb munkákba szervezen beépítve és törésmentesen továbbfejlesztve mutatja. Nehéz lenne eldönteni, legalábbis hosszabb távon gondolkodva, hogy a kétfajta megnyilatkozás közül melyiket tekinthetjük elsődlegesnek.

Tíz évvel ezelőtt sem volt kétséges, hogy a csoportosulás tagjai a hatvanas évek elején-közepén újrafömlődő magyar művészet jelentős, sajátos hangvételű és színezetű képviselői, akik a külföldi és a hazai úttörő kezdeményezésekről csupán részben informálódva vállalkoztak arra, hogy azon időszak gondolati-vizuális problémáit újszerű módon értelmezzék, tekintet nélkül arra, hogy tevékenységük széles körű elfogadásra talál-e vagy sem. E magatartásnak ma is természetesen csak a művek szerezhetnek érvényt, kellő megbecsülést, s e művek, az itt láthatók és a továbbiak, így válhatnak érdemessé arra, hogy esetleges kritikai élük ellenére nyíltan a magunkénak tekintsük, hiszen élményanyagukban, problémafelvetésükben, jelentésszférájukban ide, itt gyökereznek, hozzánk szólnak.

(A fenti kiadvány nyomán)

15/c

Mezei Ottó: A Szüreneon 1969–1979 című kiállításához készült kiadvány művészpálya összegezései

BOCZ GYULA: A Szársomlyó hegy oldalában létesített siklósi kőszobrász alkotótelep alapító tagja, közel tíz éve az egész idejében itt dolgozik. Eleinte fába, majd kőbe faragta az anyag természetét, szerkezetét figyelembe vevő figurális munkáit. Siklóson készített s a szabadban álló, nagyméretű munkái a hazai absztrakt szobrászat jelentős képviselői, melyek Henry Moore plasztikáira emlékeztető szemléletre és stílusbeli folytonosságra mutatnak. A Keleti kőbánya egyik hatalmas sziklájának üregekkel megbontott plasztikai kialakításán egy évig dolgozott. A szürke mészkőbe faragott „Spirál” (1971–72) és „Buborékok” (1975) az újabb nyugati törekvésekre érzékenyen rezonáló monumentális jel-plasztikák, melyek legyszerűsített formai megjelenésükkel, megmunkálásukkal ugyanúgy a természeti formákra utalnak, mint a természet alakító munkáját fokozottabban láttató plasztikái.

CSÁJI ATTILA: Első jelentősebb munkái absztrakt-szürrealis jellegűek, majd a kivételes művész természetességével építi be műveibe az újabb avantgarde törekvések formai eredményeit, a gesztusfestészet, a francia „új realizmus” és a „strukturális” technikai, metodikai újításait. A munkáiból sugárzó, hol parázsló, hol felcsapó szenvedély jellemzi az „Üzenet-sor” („Jelrácok”, 1967-től) plasztikus kalligráfiai és a „Feketék” (1970-től) monumentális tájait. Ez utóbbiak, melyek merevített fóliából, hulladékokból összemontírozott képreliefiek, egy önmagát kíméletlen öszinteséggel feltáró művész vallomásai. Valóságos emberi problémák, a század égető, megoldhatatlanságukkal is aktualitásukat hangoztató sorskérdései feszülnek e tüélesen fogalmazott képi metaforákban. Legújabb munkáiban a rovásírás szabadon formált betűiből teremt jelegyütteseket, melyek festészetének az őskultúrákkal és a népművészettel való kapcsolatát mutatják. Készített rajzokat Ady verseihez (Ifjú szívekben élek, 1977), absztrakt plasztikákat és aktuális társadalmi problémákat érintő konceptuális munkákat, fotó felhasználásával.

CSUTOROS SÁNDOR: „26 éves vagyok. Munkámat és életemet kísérletnek tekintem” – írta magáról 1968-ban. Tíz év óta tart ez az életet alakító kísérlet, kísérletsorozat, amelynek az ember, a művész és a különböző anyagokból formált mű az eszköze. Készített a népművészettel érintkező absztrakt szobrokat fából és polírozott fémből, melyek profán kultusz tárgyainak tűnnek; a tisztán elemi formák közül főként a gömb és ennek lehetséges alakváltozatai foglalkoztatták; Ady kuruc verseihez fából, kőtelekből összerótt s a szöveget mozgatóval tolmácsoló bábokat szerkesztett. Munkái konceptuális térszervezési együttes tagjaként is szerepeltek (Haris László és Molnár V. József munkáival közösen). Bódy Gábor filmjében, az Amerikai anixben (1976) főszerepként Fiala Jánost alakította, majd fél tucat színdarab díszleteit és jelmezeit tervezte. Legújabb, vegyes technikával készült grafikai sorozatai korábbi, népművészeti indítatású motívumainak továbbélését mutatják, más munkáit a szürrealis képi fogalmazás jellemzi.

HARASZTY ISTVÁN: A hazai gépszobrászat legeredetibb képviselője. Amikor tízegynéhány éve első, még „praktikus” funkciójú mozgó tárgyait készítette, sem Tatlin, sem Schöffer munkáit, sem a manierista, illetve a XVIII–XIX. századi agyafúrt gépi szerkezeteket nem ismerte. Azóta félszázánál több, mérnöki szabattossággal megszerkesztett s mégsem mérnöki eljárással (előzetes tervrajz alapján) készített mobilja tanúsítja páratlan leleményességét, ösztönös konstruktóri tehetségét, amely „a hajdani alkotó szellemű ezmesterek hagyományának örökösévé” avatja. Vannak a klasszikus mobil formai sémái szerint szerkesztett, fényt és mozgást párosító gépszobrai, s vannak olyanok, melyek működésük végig gondolásával fedik fel sajátos értelmüket. Ez – kétségkívül – gyakorta az abszurditásba torkollik, de az értelmetlenség apoteózisra nagyon is az értelemhez szól: a konceptuális objekték társadalmi visszasságokról, manipulációkról, közhelyekről beszélnek, néha élesen, máskor csak érzékeltetve a káros jelenségek me-

Altorjai Sándor. Altorjay Gábor. Attalai Gábor. Bak Imre. Balogh István Vilmos. Berczeller Rezső. Birkás Ákos. Csáji Attila. Ducki Krzysztof. e/ Zámbo István. Erdély Miklós
Ficzek Ferenc. Frey Krisztián. Galantai György. Gáyor Tibor. Gellér B. István. Gulyás Gyula. Gyémánt László. Halász Károly. Haraszty István. Harris László. Hencze Tamás
Karátson Gábor. Kemény György. Keserü Ilona. Kondor Béla. Konkoly Gyula. Lakner László. Lossonczy Tamás. Maurer Dóra. Nádler István. Paizs László. Pálfalusi Attila
Pauer Gyula. Pinczehelyi Sándor. Sáros András Miklós. Siskov Ludmil. Szentjóbý Tamás. Tót Endre. Tóth Gábor. **Türk Péter** Veszely Ferenc

A Hungarofest Kht. és az OSA Archivum tisztelettel meghívja Önt a **KIÁRAMLÁS ÉS DELEJ** – 1968 hatása a kortárs magyar képzőművészetre című kiállítás megnyitójára. A kiállítás anyagát válogatta és rendezte: Hajdu István. A kiállítást megnyitja: Beke László művészettörténész. Happening: www.8691.eu/GaborAltorjay
Centrális Galéria 1051 Budapest, Arany János u. 32. **2008. szeptember 8. 18 óra.** A kiállítás **2008. szeptember 9. és október 5. között, hétfő kivételével minden nap 10 és 18 óra között** látogatható. A kiállítás az NKA által támogatott SZÁZARCÚ HAPPENING programsorozat része.

nka
Nemzeti Kulturális Alap

H

HUNGAROFEST

Türk Péter: Egy nagy téglakép

Türk Péter kiállítása a Kiscelli Múzeum/ Fővárosi Képtárban
2006. augusztus 19. és szeptember 17. között tekinthető meg.

A kiállítás címe: Egy nagy téglakép. Hosszúság, szélesség, magasság, mélység.

Megnyitó: 2006. augusztus 22. (kedd) 18 óra

Megnyitja: Varga Zsuzsa művészettörténész

A volt trinitárius kolostor templomának tégláig lecsupaszított falai inspirálták Türk Péter munkáját:

"A templom oldalából kivett alkotóelem, a téglá, ennek a hatalmas térnek az alapegysége. A belőle épített munka a templom szellemi arcából is örököl. A térben való mozgás, helyfoglalás, a helyek megjelölései, az építés lélektani és biológiai indítékai és hatásai végtelenül gazdagok és titokzatosak. A ház, az épület, az építés, az épülés, az alapelem, a téglá jelentéseit, szimbolikáját, a kultúra és a nyelv rendkívül sokrétűen használja és építi be."
(Türk Péter)

Türk Péter 1943-ban született. A 60-as években, főiskolásként absztrakt és új-expresszív képeket készített. A 70-es évektől geometrikus, majd konceptuális alkotásokat hoz létre, vizuális szemantikai-logikai vizsgálatokra specializálja magát. Fotókkal dolgozik, fotomontázsokat készít, a fotogram technikát is használja. A szem mozgásának tudományos vizsgálata új képalkotási módszerekre inspirálja, pszichogramoknak és fenoméneknek nevezi új sorozatait.

Súlyos szembetegségéből felépülve, a kereszténység felé fordul, az isteni bizonyosság keresése határozza meg művészetét. A 90-es években készült sorozatai - Kenyér, Víz, "Forró vágyam árnyékában ülni" és a Szomjúságvirágok - is a fény-árnyék, sötét-világos, pozitív-negatív, látható és láthatatlan ellentétére épül.

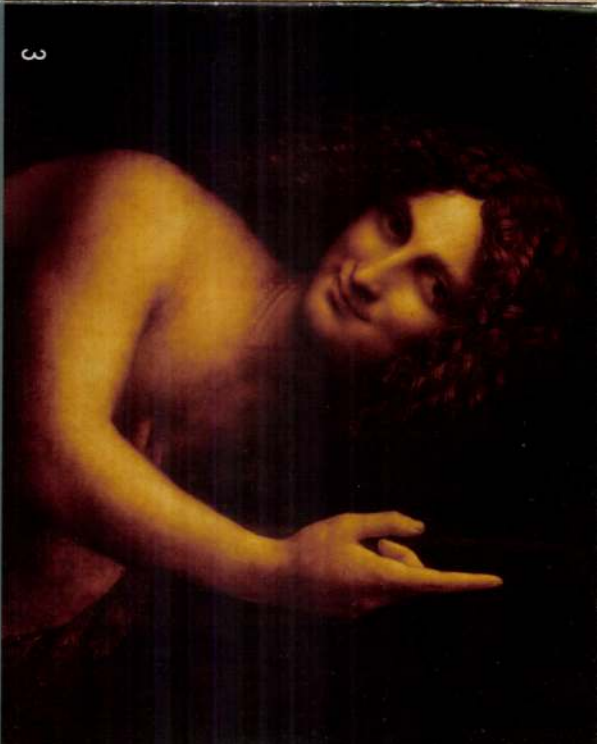
1968 óta állít ki. Számos csoportos kiállításon szerepelt, Magyarországon kívül Ausztriában, Németországban, Hollandiában. Egyéni kiállítása volt már a Kiscelli Múzeumban is 1996-ban. Művei a hazai közgyűjteményekben (Ludwig Múzeum, Magyar Nemzeti Galéria, Fővárosi Képtár) megtalálhatóak.

T022 Peter

2

3

4

È un evento espositivo di grande commozone che ci rende testimoni del rientro, seppure temporaneo, di questo capolavoro del più grande genio del Rinascimento nella città dove l'artista iniziò, intorno al 1508, il dipinto, poi proseguito nel tempo almeno fino al 1517. L'opera rimase in Francia alla morte di Leonardo.

È un'occasione che non solo i fiorentini ma tutti gli italiani e i cittadini del mondo di passaggio per Firenze dal 10 settembre al 10 gennaio 2011 non dovrebbero perdere!

Il quadro ribadisce l'intensa influenza di Leonardo sulle opere di Giovanfrancesco Rustici, suo allievo e pupillo che realizzò nel 1508 i modelli dei tre bronzi della *Predica del Battista* nello stesso atelier (a casa di Piero Martelli) dove Leonardo contemporaneamente lavorava agli studi per la *Battaglia di Anghiari* per Palazzo Vecchio e al *San Giovanni Battista* oggi al Louvre. La *Predica del Battista*, innalzata sopra la *Porta Nord del Battistero fiorentino nel 1511*, oltre a rappresentare il capolavoro del Rustici è punto focale della mostra che presenta una rassegna pressoché completa delle sue opere (invetriati, marmi, terrecotte, dipinti e altri bronzi di medie e piccole dimensioni), a testimonianza della sua grande versatilità tecnica e delle caratteristiche del suo stile. Accanto alle opere del Rustici conservate al Bargello completano l'esposizione i pezzi maggiormente significativi riconosciuti alla sua mano, oggi divisi fra i più importanti musei europei e americani.

This is an exhibition that arouses great emotion, as it witnesses the temporary return of this masterpiece by the greatest genius of the Renaissance to the city where the artist plausibly conceived the painting's layout around 1508. Leonardo then continued to work on it at least until 1517. The painting remained in France at his death. It is an opportunity not only for Florentines, but for all Italians and people from all over the world who come to Florence between September 10 and January 10, 2011, one they should not miss! The painting confirms Leonardo's intense influence on the work of Giovanfrancesco Rustici, his student and protégé, who in 1508 realised the models of the three bronzes of his Sermon in the same studio (in the house of Piero Martelli) and at the same time when Leonardo was working on studies for the *Battle of Anghiari* for Palazzo Vecchio and on the *Saint John the Baptist of the Louvre*. The *Sermon of Saint John the Baptist*, placed above the *North Door of Florence's Baptistery in 1511*, not only is Rustici's masterpiece, it is also the focal point of the exhibition which indeed presents a practically complete review of his work (glazed ceramic, marble, terracotta, paintings and other bronze statues of small and medium dimensions), testifying of his great technical versatility and the characteristics of his style. Alongside Rustici's works held in the Bargello the exhibition is completed by the most significant pieces attributed to him and today divided amongst the most important European and American museums.

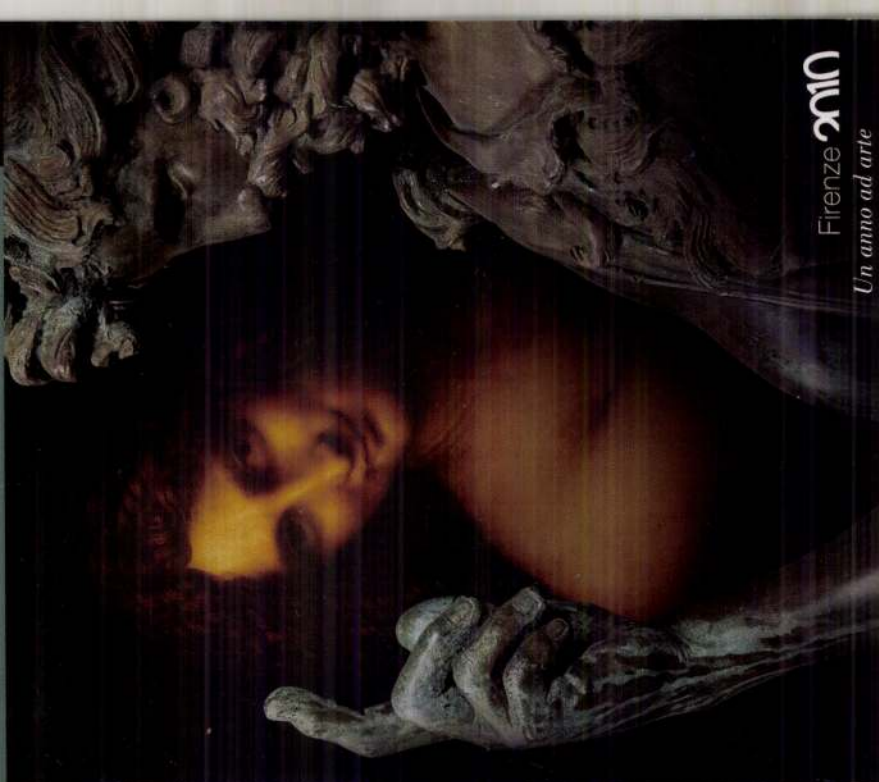

1

- 1 - Giovanfrancesco Rustici - *Predica del Battista* / *The Sermon of Saint John the Baptist* - Bronzo / Bronze - Firenze / Florence, Battistero di San Giovanni
- 2 - Leonardo Da Vinci - *Studio di battaglia* / *Study for a battle scene* - Penna e inchiostro bruno su carta / pen and brown ink on paper - Venezia / Venice, Gallerie dell'Accademia

- 3 - Leonardo - *San Giovanni Battista* / *Saint John the Baptist* - Olio su tavola / oil on panel - Parigi / Paris, Musée du Louvre
- 4 - Giovanfrancesco Rustici - *Zitta* / *Battle* - Terracotta - Parigi / Paris, Musée du Louvre

Leonardo torna a Firenze
dopo 500 anni!

Firenze **2010**
Un anno ad arte

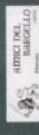
I GRANDI BRONZI DEL BATTISTERO RUSTICI E LEONARDO

Firenze - Museo Nazionale del Bargello
10 settembre 2010 - 10 gennaio 2011

www.unannoadarte.it

Ministero per i Beni e le Attività Culturali
Direzione Regionale per i Beni Culturali e Paesaggistici della Toscana
Soprintendenza Speciale per il Patrimonio Storico,
Artistico ed Etnoantropologico
e per il Polo Museale della città di Firenze
Museo Nazionale del Bargello
Firenze Musei
Opera di Santa Maria del Fiore
Ente Cassa di Risparmio di Firenze

I GRANDI BRONZI DEL BATTISTERO RUSTICI E LEONARDO

Dopo più di cinquecento anni torna per la prima volta a Firenze il San Giovanni Battista di Leonardo da Vinci

Firenze - Museo Nazionale del Bargello
10 settembre 2010 - 10 gennaio 2011

ORARIO

10 settembre - 1 novembre
martedì - domenica, 1°, 3° e 5° lunedì del mese ore 8.15 - 17.00
2 novembre - 24 dicembre
martedì - venerdì, 1°, 3°, 5° lunedì del mese 8.15 - 14.00;
sabato e domenica 8.15 - 17.00
26 dicembre 2010 - 10 gennaio 2011
martedì - domenica, 1°, 3° e 5° lunedì del mese 8.15 - 17.00
Chiuso il 2° e il 4° lunedì del mese, 25 dicembre, 1 gennaio

After more than five hundred years, Leonardo da Vinci's Saint John the Baptist returns to Florence!

Florence - Museo Nazionale del Bargello
September 10, 2010 - January 10, 2011

EXHIBITION HOURS

from 10 September to 1st November
Tuesdays - Sundays, 1st, 3rd e 5th Monday of the month from 8.15 a.m. to 5.00 p.m.
from 2nd November to 24th December
Tuesdays - Fridays 1st, 3rd e 5th Monday of the month from 8.15 a.m. to 2.00 p.m.
Saturdays and Sundays from 8.15 a.m. to 5.00 p.m.
from 26th December 2010 to 10th January 2011
Tuesdays - Sundays, 1st, 3rd e 5th Monday of the month from 8.15 a.m. to 5.00 p.m.
Closed 2nd and 4th Monday of the month, 25th December, 1st January

Per informazioni e prenotazioni / Info and reservation:
Firenze Musei +39 055 294883 - firenzemusei@operalaboratori.com

www.unannoadarte.it

Leonardo da Vinci, San Giovanni Battista, olio su tela, Parigi, Museo del Louvre - © Musée du Louvre - Museo del Louvre - Giovanfrancesco Rustici, Predica del Battista, particolare del San Giovanni, bronzo, Firenze, Museo Nazionale del Bargello

SENZAFILIPPO.COM

náziuma. Ez utób-
rendiek vetették.
legújabb időben I
berendezett muze-
tetet számlál.

Rokokó stílus
—42-ben, Acsády
elliptikus középte-
van. Szentélye a n
főoltár, mely fölö-
festmény függ. M
a Boldogasszony
a Dunántúlon, har-
vezetesen a főhaj-
deplói, gyóntatósz
is elsőrendű mest-
jét és hátulját kitö-
jeleneteket örökít

Tovahaladtunk
mátus nőnevelő-ir-
ról a Széchenyi-t
ges térsége tűnik
honvéd emlékoszlo-

Kmetty honvédtábornok es Schutte csaszari vezer naadai kozotti — a város

Türk Janus
egri festő
Lard okv.
Bar Eger
25, 26. l

szilvástott A t-

netlenségét megszüntetni és a tennálló ellentéteket kiegyenlíteni akarta a jeles szerző.

Az ellenreformáció térhódítása nagy zavart támasztott a pápai hívek között is. Földesuruk gróf Esterházy Pál nádor, 1660-ban az abban az időben divó cuius regio eius religio elve alapján, a reformátusok templomát iskoláját, tanári lakásait elkobozta és katolikus jobbágyainak adománnyozta

A Wesselényi-féle szabadságmozgalmak szálai Pápara is elvezettek. Nagy vizsgálat indult, melynek eredményeként a részességgel vádolt Sélley István lelkeszt és Csergő Bálint iskola igazgatót hűtlenség címen gályarabságra vitték. Ártatlanságuk később derült ki.

III. Károly, illetőleg a vallási dolgokban még türelmetlenebb Mária Terézia alatt, mikor a protestánsok a végvári jellegétől megfosztott városban elvesztették szabad vallásgyakorlási jogukat, az iskola egyidőre megszünt, illetőleg korlátozott tanítási szabadsággal a szomszéd Teverre költözött. Ez a száműzetés 32 évig tartott, mert II. József rendelkezése folytán az intézet csak 1785-ben folytathatta minden korlátozás nélküli működését.

Tanítási szabadságában még csak egyszer, a Thun-rendszer alatt (1849—1860.) volt korlátozva, de 8 évvel a szabadságharc leverése után némileg enyhült a helyzet s a főiskola 1857-ben nyilvánossági jogát visszanyerte. A főiskolát 1804-ben a magyarhoni református egyház egyetemes konventje a debreceni és sárospataki iskolákkal egyenrangú kollégiummá emelte. Tanulói közül az 1848—49-iki szabadságharcban többen résztvettek.

A négy százados multtal bíró főiskola idők folyamán a jeles férfiak egész

Türk Karoly

---

egri rajlámas.
és festo^s
Lásd oku
Barsayegri várnur

231-

1855
1856
1857
1858
1859
1860
1861
1862
1863
1864
1865
1866
1867
1868
1869
1870
1871
1872
1873
1874
1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

mit 1888. Gott' lant.

Gott' lant

Gott' lant

Gott' lant

Gott' lant 1903/4.

45. f.

Türk Margit

Kacsák

Türk Margit: Kacsák

Népszava, 1977. október 29.

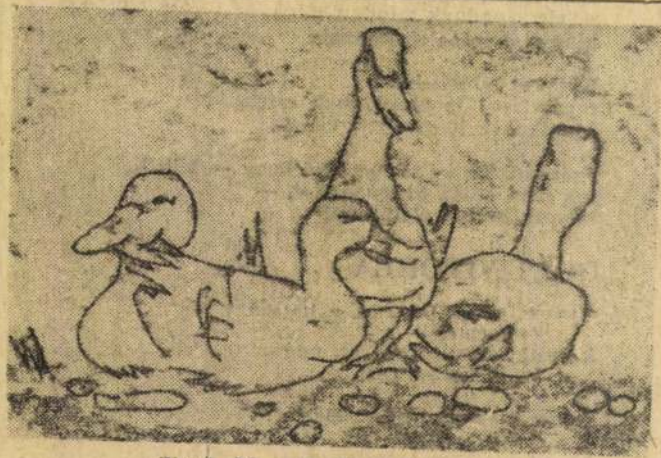
6. oldal.

1911

1911

W. W. & J. W. O. Paper Co.
L. of Pa.

Türk Margit

Türk Margit: Kacsák

Népszava, 1944. ápr. 29.

mint kinek fogy a levegője
s vele sápadnak mind, zihálva,
kiknek ő volna nyíló szája.

Különös bibliát-idéző
ragály! — De birodalmak estek,
nem kapva lélekzetnyi verset.

Szörnyű. De — zsenge bárhogy — költők,
kik nem adják ki igazunkat, —
rászolgálnak, belefűlnak!

DŐLT VITORLA

Reeseg, megdől a rúd, a hosszú
vitorlarúd,
kaszálja szinte a habot, míg
a bárka — fut!

Árboc s vitorla, nézd, előre
mikor repül
leggyőztesebben? Amikor leg-
mélyebbre dül!

M SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR
NEMZETI

BUDAPEST, IX., ULLOI UT 51
Telefon: 387-748, 340-726

NÉPSZAVA
Türk Margit

1977 OKT 29

1021

Türk Margit: Kacsák

mint kinek fog
s vele sápadna
kiknek ő volna

Különös bibliá
ragaly! — De
nem kapva lel

Szörnyű. De —
kik nem adják
raszolgálnak, l

DÖLT VITORLA

Kecseg, megdől a tud, a hosszú
vitorlartud,
kaszálja szinte a habot, míg
a bárka — fut!

Arboc s vitorla, nézd, előre
mikor repül
leggyözelesebben? Amikor leg-
mélyebbre du!

Türk Antal építmeister

TÜRK ANTAL ÉPÍTŐMESTER
(1750—1798)

I. Erdély mértékartó barokk építészetében a klasszicista stílusörökvések a XVIII. század utolsó két évtizedétől kezdődően tűnnek fel. Az 1742-ben épített nagybányai Teleki házat díszítő fészes coep fonatok és tárcsasorok; a homlokzat füzeres íon oszlopai még csak előfutárjai az új stílus szellemének; a század vége felé azonban már határozottabban érzékelhető a stílusváltásra való felkészülés. A klasszicizmus útjának egyengetésekben különösen a szombeni és szamosújvári mesterek játszanak jelentős szerepet. Mással inkább elszórt kezdeményezésekre figyelhetünk fel, egy-egy később betelepedett pallér „modernebb” stílusára vagy egy-egy vándorlásból frissen hazatért fiatal mester új formákkal való próbálkozására. Mindez együttesen azonban félreteretelenül utal a változás igénylésére.

A kutatások eddigi eredményei még nem tették lehetővé, hogy a századvég építészeti stílusában végbemenő változásokat pontosan felmérhessük, hogy a klasszicista stíluselemek sokasodását regisztrálva, figyelemmel kísérjük a továbbelő késő barokk útját is, és ugyanakkor felfedjük, milyen társadalmi okok eredményeként jött létre e bonyolult stílusegyüttes. Még távolabb vagyunk attól, hogy név szerint ismerjük a klasszicizmus nagy európai stílusáramlata számára utat készítő mestereket. Türk Antal tevékenységének ismeretével ezen a hányon szeretnénk enyhíteni. Ő még késő barokk iskolázottságú mester, de művein a rokokó díszítőformák mellett klasszicizáló stílus elemek is jelentkeznek, s a keleti egyéni kombinációjából alkotta meg késő rokokó stukkókkal díszített, klasszicista nyugalmú belső tereit, jellegzetes homlokzait. Működésének feltárása tehát egyben a századvég stílusproblémájának megoldásához is közelebb segít.

Türk személye nem ismeretlen a művészettörténeti szakirodalomban. Entz Géza és Biró József foglalkozott vele az 1940-es évek elején, székellyudvarhelyi és besztercei, illetőleg marosvásárhelyi és erdőcsinádi tevékenysége kapcsán. Mivel jómagam Erzsébetvároson Hoffmayer Simon szobrász után kutatva egy eddig ismeretlen művére akadtam, s mivel a reá vonatkozó irodalom megállapításai és felételezései egy gazdag életmű feltárásának lehetőségét sejtették, úgy véltem, hogy nem lesz érdektelen, ha alaposabban utánajárok munkásságának.

Türk Antal magát Antony Türknek írja alá a marosvásárhelyi Teleki ház felépítésére kötött szerződésében, neve azonban Türk, Türk formában is előfordul, s magyar megrendelői többször titulálják egész egyszerűen Török Antalnak. Elettől meglehetősen keveset tudunk. Marosvásárhelyi lakos volt, de hogy oda mikor és valóban Bécsből került-e, mint ahogy többen tu tni vélik, az a vásárhelyi városi levéltár irataiból nem derül ki. Az adótabellákban 1779-ben szerepel először, mint „neogannus”, 18 xr. taxával. Az anyakönyvi bejegyzés szerint 48 éves korában halt meg, tehát első marosvásárhelyi emlitése idején 29 éves. Sokkal korábban nem is kerülhetett a városba.

Az évi adókimutatások néhány adatából felve anyagi helyzete nem volt valami fényes, mindössze annyi ingatlant valhatott magának, amennyire egy pallérnak elengedhetetlenül szüksége volt ahhoz, hogy az építetőkben

B. Nagy Margit: Stílus, műveltség, munka
Kisvárdán, Budapest, 1977

Érdekes viszont, hogy a mikolai eredetű könnyező Madonna mása a marosszéki Hodosra is eljutott; a katolikus templom XVIII. századi alapítású jobb oldali mellékoltárán áll (17. kép). Az ívelt lezárási barokk keretbe foglalt kép a kolozsvári könnyező Szűz stílusához igazodik. Mária arca ugyan az eredetinelől gömbölydedebb, minden szomorkássága ellenére az egészségtől kicsattanó falusi lány arca, de ruhájának redői, díszítése, Krisztus alakja, lábratása és kezének elhelyezése a példakép felé utal, s azt idézi a dicsfények alakja és a névbetűk gondos felírása is. Az alap itt is virágos, barokk hímzés-minta-motívumokkal díszített. Az egész kép síkhatású, a festő a mélységi dimenziókat éppen úgy nem érzékelteti, mint az ikonfestők vagy mint a metszetek készítői. Keletkezési ideje a XVIII. század közepe tájára tehető. Lehet, hogy akkor készült, mikor Boér Imre éneklő kanonok átalakíttatta a templomot (1763—1766). Hogy a hodosi oltárra miért állították éppen a kolozsvári Máriát, az jelen pillanatban csak akkori nagy tiszteletével magyarázhatjuk, de megtörténhet, hogy a falu lakóit 1719-ben megütödéző pestis emlékeként, fogadalomból került oda. Hiszen az 1710-es pestisjárvány idején Kolozsvárt is körmenetet tartottak vele. Bármi volt is az oka, az ábrázolás ilyen távoli vidéken való előfordulása arra figyelmeztet, hogy még több változat előkerülésével számolhatunk, az eredeti hatósugarától messzebb eső részeken is.

A mikolai Madonna-kép jelentőségét nemcsak saját művészi értéke határozza meg. Művészettörténeti szerepét jelentősen megnöveli, hogy ez a XVII. századi román ortodox ikon magyaroknál, örményeknél egyaránt ismertté vált, és sok másolat készült róla. Híre még az eldugottabb helyekre is eljutott, s mindenütt a máriazelli és csíksomlyói Madonnákat megillető tiszteletben részesült.

bizalmat keltsen. Az építőmester ugyanis bevett szokás szerint a szerződésben néhány év garanciát vállalt munkájáért, s legfőbbször ingatlanának leköltésével kezeskedett arról, hogy az esetleges hibákat a szerződésben megállapított időn belül módjában lesz ingyen kijavítani. A kolozsvári unitárius templom építése idején viszont már anyja házá t abláztatta be, s mikor halála után özvegye az elhunyt mester 2000 forintjáért perelt annak kolozsvári szállásadónojét, kiderült, hogy Türknek nemcsak 2000 forintra nem volt, de állandó kölcsönökkel tartotta fenn magát. A pallérság tehát nem volt annyira jövedelmező számára, hogy családját rendezett anyagi viszonyok között hagyta volna. Nagy dolog viszont abban az időben és teljes becületességgel mellett bizonyít, hogy munkáit időre befejezte, és építkezéseit nem kísérték hosszadalmas perek. Egyedül a szépnéyi templom feltehetően félbemaradt építkezése miatt perelik halála után hozzátartozóit 200 forintért.

Első három munkája, a beszercei volt piarista, az udvarhelyi katolikus és az erdőcsinádi református templom építési körülményeinek vizsgálatából kiderült, hogy mindhárom helyen a híres vásárhelyi építőmester, Schmidt Pál dolgozott előtte; Besztercére pedig egyenesen Schmidt ajánlására került, de igen valószínűnek tartjuk, hogy Udvarhelyre is. Így nyugodtan feltelezhettek, hogy már korábban ismerték egymást, s kettojük között pallér-vicepalléri kapcsolat állhatott fenn még Schmidt gyermekzegei és Türk beszercei megbízatása előtt, különben Schmidt nem ismerte volna Türköt annyira, hogy Besztercére merje ajánlani. Talán éppen a közösen vállalt munkák miatt telepedt meg Türk is abban a városban, ahol Schmidt lakott. Onálló tevékenysége során azonban mind távolabb került Vásárhelytől, élete vége felé pedig Kolozsvárra tette át működése színterét. Itt is halt meg 1798. december 23-án, s három nappal később a Házsongárdba helyezték örök nyugalomra.

Egy fiától tudunk, aki zászlotartó volt a Splényi-ezredben, tehát nem folytatata apja mestersegét. Özvegye, Renner Borbála egynehány évig még perelt az elhunyt mester kolozsvári és vásárhelyi adósait, de 1803-ban ő is meghal.

II. Ha feladatunk tűzzük ki Türk munkásságának vizsgálatát, elsősortban azt a kérdést kell tisztáznunk, hogy a mesterünkre jellemző templontípus kialakítása mennyiben az ő érdeme, ha első három munkáját a Schmidt Pál kezéből vette át. Kezdjük talán első ismert művével, a beszercei piarista templommal, melynek megvan a Schmidt-féle tervrajza is.

A Besztercén meglepedő piaristák, templomra lévén szükségük, először arra gondoltak, hogy a hospitálisok középkori templomát javítják meg maguknak; ehhez az elképzelésükhöz 1762-ben Eisenbach János György, a dési ferences templomot építő odavaló pallér rajzolt terveket. Később, úgy látszik, mégis új építésre határozták magukat, amhez Eisenbach bécsi terv igénybevételel ajánlotta nekik. Valószínűleg ez érkezhett meg 1778. március 9-én a gubernium közvevítésével Szébenből. A Schmidt aláírásával ellátott tervrajz közvevlenül e tárgyalás után készülhetett. Schmidt jelenleg is meglévő tervéről nem tudjuk, hogy mennyiben támaszkodott a bécsi típus tervre, de azt sem, hogy azt a tervet a piaristák egyáltalán elfogadták-e vagy nem. Annyi biztos, az alapkő letételénél 1781. március 19-én már nem Schmidt, hanem a maga helyett ajánlott „homo juvenis“, Türk Antal volt jelen. Ha a Schmidt-féle tervet összevevjük a Türk építette beszercei templommal, megállapíthat-

juk, hogy mesterünk elődje munkáját átdolgozta, és sokat csiszolt elképzelésin (19. kép).

A *besztercei* volt piarista templom tervrajza az udvarhelyi plébánia-templom iratai között láppangott. Rajta „Paul Schmidt Kays. Königl. fortil. Maurer Meister” saját kezű aláírása szerepel. A terv egytornyos, egyhajós késő barokk templomhoz készült, melynek háromtengelyes ívelt homlokzatát magas lábazon álló páros lizénák tagozzák. A két melléktengelyben egy-egy nagyméretű, bojtos-kötényes, félköríves lezáródású, szalagkeretes ablak található, a főtengelybe eső lépcsős bejárat félköríves lezáródású és szemöldökpárkányos, felette a két szélsőnél kisebb méretű, félköríves ablak, gömbölyű formájú, gerendezt testű erkéllyel. Az ablak fölött stukkó dekoráció látszik. A három részre tagolt főparkány felett emelkedik a barokk sisakos torony, melyet két urnával díszített voluta kapcsol a hajó testéhez. A torony alsó szintje sávozott, és homlokzati oldalát ovális ablak töri át; felső részén a lizénák közé fogott félköríves lezáródású ablakok fölött órahely és óraíves párkány van. A két boltszakaszos, félköríves szentéllyel lezárt hajót Schmidt korinthoszi falpillérekre támasztott duplahevederes csehüveg-boltozattal fedte. A pillérfők és a boltozat közé hármastagolású, nehéz atikát iktatott.

Az ismertetett terv és a meglévő templom részletformái között a megfélelések mellett elég sok eltérés is mutatkozik. A templom erősen ívelt háromtengelyes homlokzata késő barokk jellegű, és magas lábazon álló, füzéres, csigás fejezetű falpillérek tagozzák (20. kép). Páros pilaszterekkel közrefogott középrészét kosárféle bejárat, felette bábos mellvédű, ugyancsak kosárféle íves ablak hangsúlyozza. A bejáratot kompozit fejezetes falpillérek keretelik, s a rajtuk nyugvó, hármastagolású szemöldökpárkányra támaszkodik az emelített ablak balusztrádjá. A párkányt Mária-monogramos, koronás kartus hangsúlyozza. A bejárat záróívét rózsagírland szegi, bélletét rokokó indák és mélyített falsávok díszítik. Az ablak ugyancsak széles bélletét kétoldalt egy-egy csüngődíszsel ékes, mélyített falsík élénkíti, középrészét pedig egy nagy rokokó kagyló uralja. A kagylóval bélelt ablaknyílás mindvégig jellemző marad Türk homlokzataira (21. kép). A két szélső tengelybe eső, szalagkeretes, kosárféle, záróköves ablak fölél mesterünk íves, tört szemöldökpárkányt helyezett, a szemöldökfrízben stukkódíszsel, a könyöklőpárkányok alatt párnásan hasasodó, négy pikkelysoros barokk köténnyel (22. kép). A Schmidt-féle terven a stukkós frízű ívelt szemöldökpárkányok nem szerepelnek, az ablak-kötények is egyszerűbbek, csüngős díszűek. A középtengely Türk-féle megoldása a baluszteres erkéllyel és a stukkódíszsel bélelt nyílásokkal elegánsabb a Schmidt elképzelésénél. Ezt mondhatjuk a fogrovatos hármastagolású főparkányról is, mely frízében feliratot hord, s felső tagozata a középtengely feletti ívet formálva, lunettával koronázza a homlokzatot. A toronytetet voluták helyett félormok kapcsolják a hajóhoz. A torony alsó szintje az eredeti toronynek megfelelően sávok vakolású maradt, közepén oválablakkal. A második szint ablakai viszont már megint eltérnek a Schmidt elgondolásától; a kötényes, félköríves lezárású, szemöldök-köves ablakok felett hajlított szemöldökpárkányok húzódnak, a sisak alatt pedig óraíves, fogoros párkány zárja le a kompozíciót. A torony minden oldalát korinthoszi fejezetes pilaszterek kereteelik. A homlokzaton a rokokó dekoráció ellenére már a kora klasszicizmus szelleme érződik.

Ami a belső tér megformálását illeti, a legnagyobb változás az, hogy a hajót nem két, hanem három boltszakasszal fedte, de a hajóhoz részös falrész-

szel kapcsolt szentély fölél az eredeti tervnek megfelelően fogoros parkányra fektetett negyedgömb kupolát borított. A hajó csehüveg-boltozatát duplahevederek tartják, melyek a nehéz, fogorsódiszes atika közvetítésével korinthoszi fejezetes falpillérekre támaszkodnak (24. kép). A pillérfők fejleménél felülünk a szentény kivitelű abakusz-virág is, mely későbbi műven mind hangsúlyozottabb formában jelentkeznek. A falpillérek profilja megegyezik a Schmidt-féle alaprajzon lévőkével. Az orgonakarzatot két négyzetletes pillér és három nyomott kocsártv tartja. Enyhén előrévelő mellvédje tükrös-lizénás, a pilléreket tagoló lizénákon csüngős dísszel (23. kép). A boltozat hevederein megjelenik a barokk szalagmű; itt kialakított formája mindvégig jellemző díszre a Türk-boltozat hevedereinek.

Az elmondottakból levonva az általános következtetéseket, megállapíthatjuk, hogy a barokk iskolázottságú Türk a beszercei templomnak új homlokzatot tervezett; ennek lényeges elemei minden további munkáján megtalálhatók. Mind a Schmidt terve, mind a Türk műve késő barokk alkotás, de a klasszicizmus közelsége már mindkettőn érzik. Míg azonban Schmidtnél ez a formák megmerevedésében jutott kifejezésre, Türk az új stílus formacelmével próbálkozik, s a belső terek kiegyensúlyozott nyugalmára összpontosít. Későbbi alkotásain a korai klasszicizmus mind erőteljesebb jelentkezését figyelhetjük meg, a rokokó jellegű stukkókról azonban ennek ellenére nem mond le.

A beszercei templomot 1787-ben felszentelték, s Türköt egy év múlva már a székelvudvarhelyi plébániatemplom építésénél találjuk.

A *székelvudvarhelyi új plébániatemplom* a középkori Szent Miklós-templom helyén épült, amit a XVIII. század közepétől a jezsuiták használtak (25. kép). A rend 1773-ban történt feloszlása után a plébánia élére világi pap került, s mivel a középkori templom állapota 1780-ra nagyon romlott, új templom építést határoztak el. Amint az építési iratokból és költségvetésből kiderül, a terv 1781-ben már kész volt, de csak 1786. március 29-én terjesztették fel jóváhagyás végett Bécsbe; ott az építési engedélyt 1787. február 20-án írták alá. A munkálatok még abban az évben meg is indultak. Türk azonban, amint egy 1791. június 2-án írt beszámolójából kiderül, az irányítást csak 1788-ban vette át, nem sokkal az építkezés megkezdése után. Ebből nyilvánvalóan az következik, hogy a megkezdett munka alapjául szolgáló terveket nem ő készítette. Ezt a feltevést megerősíti az is, hogy az udvarhelyi templom építési iratai közül került elő Schmidtnék a beszercei piarista templomhoz készített terve is. Noha e már ismeretett munkának az általános stílussajátosságokon kívül nincsen köze az Udvarhelyen felépült plébániatemplomhoz, azt a feltevést sugalmazza, hogy a templom tervezője itt is Schmidt Pál volt. Erre annál inkább is gondolhatunk, mert Schmidt 1780-ban az udvarhelyi református templom építésére alkuszik, s a megbízást elnyerve, 13735 forint 27 és fél dénár költséggel megépíti a templomot. A templom fedelén *KG* monogram (Kis Gergely) és az 1781 évszám áll, ami azt jelenti, hogy ekkorra a munka be is fejeződött. A fenti évszám segítségével határozhatjuk meg annak a dátum nélküli szerződésnek a szövegét is, amelyben Schmidt Pál „főpallér” és legényei vállalták a református templom megcserepezését. Schmidtnék tehát volt alkalmuk arra, hogy kapcsolatot keressen az építési szándékozó katolikus egyházzal is. Mindezek azonban csak logikai érvek, az egyház építési iratai között a Schmidt neve nem fordul elő.

De ha Schmidt tervezi a templomot, az miért hasonlít mégis — kevés elteréssel — a Türk munkáira, s miért nem Schmidt építette fel, ha ugyanott a református templom munkálatait személyesen vezette? Az utolsó kérdésre Schmidt munkásságának ismeretében könnyű a felelet. Schmidt ugyanis 1786-ban mint „császári királyi főkőművesmester“ három katonai élestar felépítésére szerződött. Az egyezséget Gyulafehérváron kötötték, s mesterünk itt is fogott munkához. Szerződése a polgári építési gyakorlatról eltérően arra kötelezte, hogy állandóan Gyulafehérváron tartózkodjék, s feleltesei addig nem engedték el, amíg a megkezdett építkezést be nem fejezte. Így kényszerülhetett tehát arra, hogy udvarhelyi vállalkozásáról lemondjon, s maga helyett a Besztercenc már bevált Türköt ajánlja. Mivel Türk Udvarhelyre kerülése idején a templom munkálatai csak a kezdeteknél tartottak, mesterünknek volt lehetősége a tervek bizonyos fokú módosítására. A párkányok és a boltzat típusán, a dekoráció módján ugyanis anélkül változtathatott, hogy ez az eredeti terveket alapvetően érintette volna.

Az utólagos módosítások mellett bizonyít az is, hogy a Schmidtnek tulajdonítható református templom stílusa teljesen elűt a plébániatemplom stílusától, s homlokzati felépítésük is teljesen különbözik egymástól. A református templomn csupán a két erőteljes pilaszterrel keretelt bejárat feletti csenevész kagylómotívum idézi Türk kagylóval bélelt homlokzati ablakait. Jó arányú belső terének fiókos dongaboltozata megint idegen a Türk boltzói módiától, s noha itt is megtalálható a pillérekben nyugvó két oldalkarzat, ezeknek tömör, tükrös mellvédje, a pillérek párkányfejezete s a rájuk támaszkodó félköríves árkádok arról árulkodnak, hogy Türk és Schmidt nem azonos utakon indultak a klasszicizmus felé. Ha tehát a Türkre jellemző templomtípus kialakításában Schmidtnek mint tervezőnek volt is valami szerepe, az erkélyes homlokzat, a stukkódíszes lapos boltzattípus meghonosítása teljes mértékben mesterünk érdeme.

Az udvarhelyi plébániatemplom homlokzata 5 tengelyes és már klasszicizáló jellegű (26. kép). Talán itt változtatott Türk a legkevésbé Schmidt-féle terven. A homlokzatot lezáró két, volutára emlékeztető félórom, a lépcsőzetesen előreugró toronytest középső részének sávos vakolása és a kis ovális ablak, a felső szint ablakának bojtos köténye a besztercei templom Schmidt-féle tervére utalnak. A homlokzat egyszerűsége, a szegmenstíves vakolatkeretes, záróköves ablakok, a magas lábazon álló párkányfejezetes lizénák, az egyszerű főpárkány, a szalagkeretes mélyített falmezők, melyekben egymás fölé helyezett ablakok ülnek, klasszicizmus felé orientálódó építészeti felfogásról tanúskodnak, mely azonban nem Türkre jellemző. Viszont a szegmenstíves, íon fejezetes pilaszterekkel keretelt, egyhén ívelt és mérsékeltlen profilált szemöldökkpárkánnyal lezárt főbejárat fölötti stukkófüzér a Türk stílusáról árulkodik, s azt idézi a szemöldökkpárkány fölött a két erősen stilizált voluta közé fogott, erkélymellvédet imitáló szalagfonat is (27. kép). A bejárat feletti ablak ívelt szemöldöke, a mellékbejáratok fölötti bevilágítók a késő barokk formaiárból valók. A besztercei piarista és a székyudvarhelyi plébániatemplom homlokzata alig hasonlít ugyan egymásra, az udvarhelyi templom bejáratí része mégis a besztercei templom központi részére emlékeztet, s magában foglalja a Türk-homlokzatok sok lényeges elemét. A két torony-sisak formája azonban végtelenül közel áll egymáshoz. A teljesen egyszerű, de jó arányú s környezetében kitűnően érvényesülő udvarhelyi templom belső

épitészeti megoldása sokkal nagyvonalúbb, mint külseje, s itt maradéktalanul a Türk építészeti törekvéseire ismerünk.

A háromhajósra tervezett templom oldalhajói fölött négy pilléren nyugvó, kosátríves nyílású oldalkarzat húzódik. Enyhén ívelő mellvédjén szalagotnát a dísz, melynek egykor játékos vonalát a klasszicizmus belopakodó szelleme merevvé dermesztette (29. kép). A két oldalkarzat a hajónak rendkívül elegáns téhatartást biztosít. A karzatot tartó pilléret egy-egy korinthoszi fejezetes lizéna díszíti, felettük hármás tagolási fogsordíszes nehéz antiká, tartja a boltozat reá támaszkodó hevedereit. A hajó boltozata négy szakaszból áll, és erősen nyomott ívű csehüveg-boltozatot imital, habár valójában a tükköbtozathoz áll közelebb. Mind a hevedereket, mind a sokszög három oldalával zárul. Boltozata az alaprajznak megfelelően egy téglalap alakú és egy sokszögű boltszakaszból áll. Ez utóbbinak hevederei nehéz, függőlemez párkányra támaszkodnak, melyet négy korinthoszi fejezetes falpiller és az előtünk álló oszlopok tartanak. A középső oszloppár a főoltár retablójának is keretül szolgál, mely ilyen módon szervesen illeszkedik bele a szentély formavilágába. A visszalépő szentélyt kétoldalt részös falrészek kapcsolják a hajóhoz, felettük falpillérekre támaszkodó hármás heveder feszül.

Ha a beszercei templom esetében egy jellegzetes homlokzatípus születésére figyelhetünk fel, az udvarhelyi plébániatemplomban a stukkódíszes, lapos csehüveg-boltozat keltheti fel az érdeklődésünket. Az átmeneti jellegű boltozat és a rokokó utánérzésű stukkódísz együttese a későbbiekben is jellemzője marad mesterünk épületeinek. Ha a Türk-féle boltozat stukkóíval kapcsolatosan már a beszercei templom elemzése közben felsejlett bennünk a gondolat, hogy nem hozhatók-e valami módon kapcsolatba a szamosújvári barokk-al, az udvarhelyi templom részletformáinak számbavétele után már határozottan meggyőződésünk, hogy Türk ismerte a befejezés előtt álló szamosújvári nagytemplomot és a szamosújvári barokk stílusjelmeit. Erre vall a szentély feletti boltozatrészt stukkója, a hevederek szalagműve, valamint a szentélyzáródást tagoló falpillérek és az előtük álló szabad oszlopok együttese is. Az oldalkarzatokkal kapcsolatban Entz Géza is lehetőségesnek tartotta a szamosújvári örmény nagytemplom hatáának érvényesülését. Mindezek ellenére a kérdés végleges eldöntésére csak akkor kerülhet sor, ha Türk feltételezett szamosújvári kapcsolatait egyéb források alapján is alátámaszthatjuk.

Az udvarhelyi plébániatemplom építésével Türk 1791-re készült el. Az épület felszentelésére 1793. május 27-én került sor.

Ha Türk Besztercén és Udvarhelyen későbbi műveire jellemző homlokzat-, illetőleg boltozatípuszt alakított ki, következő ismert művével, az erdőcsinádi templommal a barokkból a klasszicizmusba hajló falusi templom prototípusát teremtette meg, mely, mint a későbbiekben láthatjuk, sokáig a vidéki templomépitészet példaképe maradt.

Erdőcsinád a harmadik hely, ahol Türk Schmidt örökebe lépett. Schmidt az erdőcsinádi templom építését 1785. július 2-án vállalja fel azzal, hogy a régi templomot „ex fundamento” lebontja, és a „sáromberki templomhoz és toronyhoz hasonló templomot és tornyot épít”. Schmidt azonban említett kincstári megengedése miatt csak keveset dolgozhatott az épületen. A templomot építtető Szucsáki család és a Schmidt-örökösök között később meginduló perből az derül ki, hogy Schmidt a pénzt felvette ugyan az építésre, de a

patronus a „Schmidtek tudta nélkül⁶ volt kénytelen építkezni, mivel a mester feléjük sem nézett. Később „Schmidt Pál meghalálózván, minthogy a munka félbenmaradt... Felperes Asszonynak kellett... a félben lévő munkának tökéletességre való vitelére más, ahhoz értő Kőművespallért fogadnia, fizetvén... kőművespallér Türk Antolnak, amint quietantiája is bizonyítja, 1789-ben Martius 12-én 200 m. forintokat és 86 pénzeket, in Summa 796 m[agyar] forintokat és 86 pénzeket.“

Az erdőcsinádi templom építéséhez vagy esetleg átépítéséhez — a Sípos Dávid faragta szöszék 1761-ből, szép barokk ajtajta pedig 1725-ből való — azonban aze előtt hozzáfoghattak, mielőtt Schmidt szerződtették volna. Az emléktábla ugyanis a leghatározottabban 1783-ra — két évvel korábbra, mint a Schmidt-szerződés dátuma — teszi az építkezések megindulását, a befejezést pedig 1789-re; ez utóbbi évet a fent idézett szövegrész is hitelesíti.

Türk az erdőcsinádi templomon udvarhelyi tevékenységének kezdeti szakaszában, 1789-ben dolgozott, s ebben az évben tető alá is hozta a félbe maradt épületet (30. kép). Most már megint csak az a kérdés, hogy Erdőcsinádon is Schmidt nyomdokain járva, ervényit tudott-e szerezni saját stílusának.

Erre könnyen adódik válasz, ha az erdőcsinádi református templomot összehasonlítjuk a Schmidt szerződésében példaképpül megjelölt sároemberkivel. Az összevetésből az derül ki, hogy mindkét templom homlokzata háromtengelyes, ennek megfelelően négy lizénával tagolt, mindkettő kissé zömökebb a megszokottnál, s mindkettő esetében a torony alsó része sávozott vakolású, kis ovális ablakkal. Ezek az általános stílusjegyeken kívül azonban semmi más egyezést nem találunk a két épület között. A sároemberki templom homlokzata merőben elüt az erdőcsinádi templom kedves, falusi hangulatot árasztó íves-pilléres portikussal bővített homlokzatától. Noha mindkét templom tornyát íon fejezetes pilaszterek szegik, mint a beszercei templom homlokzatát és az udvarhelyi templom bejáratát, a sároemberki óraíves párkányból hiányzik a Türk minden párkányára jellemző fogördisz, s toronysisakja is elüt az erdőcsináditól, mely az udvarhelyinek hű mása. Míg a sároemberki homlokzaton nyomát sem találjuk stukkónak, az erdőcsinádi templom portikusa Türk eddigi munkáihoz hasonlóan stukkóval díszített. A templomot tagoló, az udvarhelyihez hasonló párkányfejezetes lizének egyikén bojtos drapéria látható; ez a későbbiek során szintén előfordul a Türk-munkákon. A kellemes hatású belső tér nem haladja meg a falusi templomok méreteit. Jellemzője a két vaskos pilléren nyugvó orgonakarzat, a dupla hevederekkel hátróm mezőre osztott, erősen nyomott csehüveg-boltozat, valamint a szentélynek az udvarhelyihez hasonló boltozása. A boltozat formája ugyan csak az udvarhelyi temploméhoz hasonlít, s azonos a hevederek alatti fogoros párkány is. Míg azonban Udvarhelyen a párkányt tartó pilaszterek korinthoszi fejezetűek, Erdőcsinádon íon fejezeteket találunk (32. kép), melyeket mesterünk belső térben ez ideig nem alkalmazott. A jellegzetes lapos boltozat viszont már teljesen Türkre vall, s ráismerünk abban is, hogy még szerényebb körülmények között sem mond le a stukkódíszről (31. kép). A boltozók medáljai és a hevederek díszítése az egyszerűbb kivitel ellenére is Beszterczéhez és Udvarhelyhez köthetők. A portikus megépítése valószínűleg a megrendelő kívánságára történt, de Türk művészi invenciójának köszönhető, hogy ezzel az új építészeti motívummal követésre méltó templomúptust alkotott.

III. Türek eddig ismertett három munkájával a mester életének kezdeti, de teljesen éret szakasza zárul le. Schmidt 1789 januárjában bekövetkezett halálával Türek egyénisége kibontakozásának lehetőségei megővekedtek. Önálló tervező lett. Jól végzett munkái révén ettől kezdve már ő számított a legjobb vásárhelyi mesternek, s ennek megfelelően egyre igényesebb megrendelésekhez jutott. Ezt bizonyítja, hogy mikor a marosvásárhelyi református vártemplom renoválására került a sor, a meglehetősen kényes, nagy szakmai tudást igénylő munkára is őt szerződtertek. Azt megelőzően azonban már dolgozott az egyháznak. A református kollégium régi könyvtártemének fedelét 1790 májusában ő szedeti le, amiért „Turk Antal kömlyvesnek” 60 forintot fizettek.

A marosvásárhelyi református vártemplom renoválására és újraboltozására, Kömlyvespallér vásárhelyi polgár Türek vagy Török Antal ökl[egyel]l-mé”-vel a szerződést 1790. június 21-én kötötték meg. Az egyezés négy lényeges pontot tartalmaz: a boltozat, a boltozatot tartó falpillérek, valamint a karzat megépítését, ezeken kívül a boltnézők, a hevederek és a diadalív díszítését. Minderkezből különösen fontos a boltozatra vonatkozó rész: „Az már megírt oszlopokra [falpillérek] az ácspallér által készítendő bolthajtás-forma stakatur alá való munkát dróra és ahhoz való szegekkel nádalással, jó móddal és allandóul a Templomnak egész most mennyezetes felében megkészíti, bévakollya, kipallerozza, és mind ezen stakaturát az Templomhoz való illendőségig szép rajzolásokkal, mind pedig az oszlopokat a már írt Delineatio szerint lévő párkányozásokkal és formákkal felékesíti.”

Az idézett szöveg a Türek-féle lapos boltozat szerkezeti megoldására vet világot. A megfogalmazásból kétséget kizáróan megállapítható, hogy nemcsak a boltozat stílusa átmeneit, de szerkezetiileg is annak számít. Az ács csinálta „árkusok” még a boltvállak elkészítéséhez kellettnek, a „boltozat” többi részét viszont már dróthálóval és náddal, tehát síkmennyezet módjára készítették. A hevedereknek szerkezeti szerepe már nem volt, csupán tagolták a felületet és a csehsüveg-boltozat imitálására szolgáltak.

A boltozat stukkóval való díszítése kiterjedt a diadalívre is, amit Türeknek „a Templom nagyobb részében véghezvívendő díszességhez” alkalmazkodva kellett készítenie.

A boltozat megépítésével egy időben egyenlő nagyságúra vették a déli fal és a nyugati főomlokat ablakait is. Ezek egyenletlensége még akkor keletkezett, mikor a vár építése idején a templomot is erődrendszerbe foglalták s emiatt az ablakokat meglehetősen egyenetlenül felfalazták. A Türek-féle renoválás során ezt a régi szépségéhibát is meg akarták szüntetni.

A szerződés kiköri, hogy Türek a főbejárati fölé, a templom egész szélességében két pillerre állított, hajlított mellvédű, stukkóval díszített karzatot építsen. A munkadíj összegét arról tették függővé, hogy a karzatefeljáró a két központi pillérbe beépítve épülne-e meg, vagy pedig valamelyik sarokból csigalepcső szolgálna feljára. Türeknek egy elszámolásából azonban az tűnik ki, hogy a karzatefeljáró egy harmadik megoldással készült el, nevezetesen „kívülről applicíratott”.

Anyagról, állványozásról, a földmunkáról és a napszámokról szokás szerint az egyházközösségnek kellett gondoskodnia. Bánatpénzül 100 aranyat állapítottak meg, és Türek 3 év garanciát vállalt munkájáért. Szokatlan módon a garanciális idő alatti romlások ingyen javítását mesterünk abban az esetben is kötelezőnek tartotta magára nézve, ha azok „tűz vagy földindulás

által^{ca} esnének. Türk az építést a szerződés szerint elvégezte, sőt szerződésen kívüli munkákra is vállalkozott. Amint az említett elszámolásból kitetszik, 1791-re mindennel elkészült, de az egyház 311 forint 68 dénárjával adós maradt. Valószínűleg ezt az összeget kéri 1799-ben özvegye a konzisztóriumtól.

A marosvásárhelyi református vártemplom térfedése közeli rokonságot mutat az udvarhelyivel (33. kép). A dupla hevederekkel négy szakaszra bontott boltozat éppen olyan lapos, mint az udvarhelyi, csak a középkori templom méreteinek megfelelően sokkal magasabb és szélesebb. Megalkotásával Türk technikai felkészültségét illetően is kitűnőre vizsgázott. A boltozatot a beszercei katolikus templomban lévőkhöz hasonlóan profilált korinthoszi fejezetes falpillérek tartják (35. kép). A fejtemezőket díszítő abakusz-virág már a Türk-munkákat jellemző hangsúlyos középrészrel készült. A pillérfők rendkívül magas, három szakaszra tagolt atrukát hordanak, melyben Beszterce, Udvarhely és Erdőcsinád után itt is megtaláljuk a fogsordíszít. A meg lehetősen magasra épített boltozat minden lapossága ellenére sem hat nehézesnek, de igaz, ami igaz, nem idézi az elpusztult gótikus boltozat hangulatát.

Ahogy a szerződés is előírta, a boltozatot, a hevedereket és a diadalívet stukkódíszszel borította. A stukkók mesterünk ismert stílusában készültek, talán valamivel variáltabb motívumkincessel. A boltmezők középrészét kitöltő stukkomédaólok keretelése és a bennük elhelyezett dekoráció ritmusosan változik, de az alapmotívum továbbra is a barokk szalagmú marad. Ez díszíti a diadalívet és a hevedereket is. Újdomságnak számít egy máltai keresztire emlékeztető középdsz, valamint a középső boltmező ovális, késő rokokó korosorúja, benne napraforgó- vagy dáliavirággal, felette koronával; alatta keresztbe tett két trombita látható kis koszorúval átfogva (36—38. kép). A vásárhelyi vártemplomban a Türk-féle lapos boltozat mind szerkezetét, mind dekorációját tekintve teljesen kiforrott formában jelenik meg.

A három kosárvés árkádra és két pillérre épített karzat hajlított, tűkrös-lizénás mellvédjén kétfelől ott találjuk a már Udvarhelyről ismert merrev szalagfonatot, de a középső szakaszt leveles indákból formált, egymást érő könnyed körökből alkotott díszítősor tölti ki. Az arkádok íve fölé füzéretet feszített, s a mellvédet tagoló törpe lizénákat is szerény stukkóval hangsúlyozta (34. kép).

A helyreállított vásárhelyi vártemplom nagy hatással volt a vidék XIX. századi templomépítészetére, és végképp megalapozta mesterünk hírnevét. Vásárhelyi munkája befejezése után egyszerre két rangos megrendelést is kapott. Rábízták az erzsébetvárosi örmény mechtarista rend templomának felépítését, s vele szerződtek a kolozsvári unitárius templomra is. A két templomot egymással párhuzamosan építette, bár egy kis időbeli eltolódás van befejezésük s valószínűleg tervezésük között is. Türknek e két temploma a gyakorlott, saját útját járó mesterről vall, aki az előtte álló két nagy feladatot fantáziabőséggel és a felmerülő különböző jellegű igényekhez való teljes alkalmazkodással oldotta meg.

Erzsébetvároson szerzetesi templomot kellett építenie, mégpedig olyan rend számára, mely a római egyházhoz tartozott ugyan — a rend anyakuralostora Rómában működött —, de hivatása a keleti eredetű örmény kultúra ápolása és terjesztése volt (39. kép). Ebből következően az építész sem dolgozhatott sablon után. A rácsos oratóriumablakkal áttört hosszú szentély

a rend kívánóságára épült, az arabeszket utánzó barokk szalagmű, a dekoráció módfeletti eluralkodása s helyenként keleties jellege az örmény ízléshez való alkalmazkodásból fakadt, az oszlopos homlokzat pedig a Szent Erzsébet tiszteletére épült örmény nagytemplom portáljájának igényes továbbfejlesztéséből született.

Az erzsébetvárosi mehiarista templom építési idejéről nincsenek pontos adataink. A rend iartára, miután a templomot 1913-ban a katolikus egyház-közösség megvásárolta, Rómába került. A vedlik Lukács a városról írott monográfájában elkészültét 1705-re teszi, de nyilvánvaló, hogy sokkal későbbi. A homlokzat akkor még olvasható felírra a templom építésére vonatkozóan nem tartalmazott adatokat. A diadalíven azonban van egy stukkó évszám, mely alapján a templom befejezését 1795-re tehetjük. A stíluskritikai összevetés alapján Turk szerzősége nem vitás, az 1795-ös dátum pedig azt bizonyítja, hogy a vásárhelyi református templom befejeztével mestereink egyenesen Erzsébetvárosra szorultak.

Az erzsébetvárosi mehiarista templom homlokzata, a már említett oszlopos megoldástól eltekintve, sok hasonlóságot mutat a beszercei katolikus templom homlokzatával (40. kép). A háromtengelyes, hat íon oszloppal tagolt homlokzatról kilépő toronyrest ugyan már nem ívelt alaprajzú, mint Beszercén, de a főtengely felett a nehéz, fogrovatos főpárkány éppen úgy lunettát alkot, mint a beszercei templom erkélyablaka felett. A szemöldökköves, teljesen lapos ívelt lezárt bejáratot két pilaszter fogja közre, felette sarokleveles, szalagsokkorral díszített emléktábla. A két pilaszterre fogrovatos párkány támaszkodik. E felett van a kagylós béléttű, félköríves lezárdóráú emeleti ablak csüngő rőzsagírtaladdal, valamint könnyű szalagfonattal díszítve (42. kép). A két oldalengelyben egy-egy egyenes lezárdóráú, szalagkeretes ablak van, mindkettő felett csokros stukkófüzér, alattuk két szembe fordított volutából képzett kötény, melyet arabeszkre emlékeztető szalagmű kapcsol az alájuk helyezett stukkómedái füzérdíszéhez. A homlokzati részt az íon oszlopokra támaszkodó, már említett fogrovatos főpárkány zárja le, melynek felső tagozata a főtengely felett lunettát alkotva íveltlen hajlik. A főpárkányt az oszlopoknak megfelelően gerendezeli, tobozos urnák hangsúlyozzák, a középső kettőt füzérdísz is övezi (41. kép).

A tornyot a hajóhoz háromszögű félormok kapcsolják. A torony alsó szintjét nagy, szalagkeretes, szegmentíves, szemöldökköves ablak tagolja, a sarokokat lizénák szegik. A gazdag tagolású válaszpárkány felett a felső szinten minden oldalon párkányfejezetes lizénákkal közrefogott két-két félköríves ablakot találunk, záradékukban arabeszkes stukkóval, bojtos, csüngős kötényekkel. Az ablakok felett órahely, óráíves párkány s az udvarhelyi és erdőcsinádi temploméhoz hasonló sisak látható, golyós szárú Konstantin-kereszttel. Türk templomhomlokzatai közül az erzsébetvárosi a legdíszesebb s talán a legharmonikusabb is.

Ami a templombelsőt illeti, ez már közvetlenebbül kapcsolódik a mester eddigi műveinhez. Megtervezésekor Türk mindent felhasználált, ami előbbi templomépítő tevékenysége során már bevált és jónak bizonyult. A hajó háromszakaszos boltozatát ugyanagy készítette, mint Udvarhelyen. A boltszakaszokat elválasztó dupla hevederek a már jól ismert faspillírekre futnak le, ezek profilja szintén a megszokott (44. kép). A hevedetek szalagmű díszítése ugyancsak megegyezik az előbbi művein látottakkal. A megnyújtott szentélyrész boltozata egy boltszakaszból és a záró három boltszékből áll. A

szentély két oldalán 2—2 vasráccsal elzárt kötényes, befalazott oratóriumablak van. Az ablakok rácsa kitűnően harmonizál a szentély két oldalán elhelyezett csengők díszesen kiképzett kovácsoltvas állványával. A főoltár már Udvarhelyen is tökéletesen beillt az építészeti konstrukcióba, de építészeti megkomponálása Erzsébetvároson még feltűnőbb. A sokszög három oldalával záródó szentély középső boltsüvegét páros pilaszterekre és ikeroszlopra támaszkodó dupla heveder választja el a két szélsőtől; ezeket pedig a hajó felőli boltsüvegtől szintén 1—1 pilaszterre és oszlopra futó heveder határolja. A szentélyt tagoló oszlopok kannelúrák, korinthoszi fejezetekkel, a jól ismert nehéz attikával. A két szélső oszlop attikáján egy-egy angyal térdel, a két közülső pedig volután nyugvó koronát emel az oltár fölé.

Az erzsébetvárosi mechtarista templom boltozatán az Udvarhelyről és Vásárhelyről jól ismert medállokba zárt stukkódísztményeket találjuk a boltszakaszok közepén — a szentély fölötti istenszem ugyanolyan, mint Udvarhelyen —, de az alábbi példaktól eltérően a boltmezők sarkait és az ablakok feletti íveket is stukkóból formált virágcsokok, füzérek és gúrlandok töltik ki (45—47. kép). Az akantuszleveles páros konzolokon nyugvó ívelt orgonakarzat mellvédjét rozetták és csüngő füzérek díszítik (43. kép). Ebbe a harmonikusan díszített intérieurbé kitűnően illelnek bele a fehér-arany oltárok és a szőszék, az aranyozott reliefek és szobrok, a szentély ablakainak kovácsoltvas mellvédjei, a csengők vascipkés állványai s a falra aggatott kovácsoltvas babérkoszorúk. Meg kell jegyeznünk, hogy az oltárokat Udvarhelyen és Erzsébetvároson egyazon mester, a kolozsvári Hoffmayer Simon és műhelye készítette.

Az erzsébetvárosi mechtarista templom kiegyensúlyozott belső tere a gazdag dekoráció ellenére már a klasszicizmus nyugalalmát sugallja. A díszítőmotívumok elhelyezése, a szimmetria elvének tiszteletben tartása a világosan áttekinthető szerkesztési elvek kiemelését szolgálja, s ezt hangsúlyozza az oltárok méltóságos nyugalma s az erősen klasszicizáló szobrászmunka. Türk az oltárokat készítő Hoffmayer Simon személyében méltó társra lelt, s közös munkájukkal az egyik legérdekesebb átmeneti stílusú templombelsőt alkották meg.

Az erzsébetvárosi mechtarista templom építésével párhuzamosan, 1792-ben szerződik utolsó nagyobb szabású munkájára, a *kolozsvári unitárius templom felépítésére* (48. kép). Ez a vállalkozása, amellet, hogy sok egyéb kolozsvári megrendelést is szerzett számára, megint új feladatot elé állította. Az eddig főként katolikus templomokat építő Türknek ez alkalommal a protésztaans egyházi szertartás követelményeihez kellett alkalmazkodnia, melynek központjában az igehirdetés áll. Ezért a templombelsőt úgy kellett megterveznie, hogy az igehirdető alakja minden oldalról látható legyen. A torony—hajó—szentély térfűzésű templomtípust tehát ennek a követelménynek megfelelően kellett átalakítania, nevezetesen a belső tér centrális elrendezésére kellett törekednie. Mivel a centrális térerrendezésre való törekvés meg lehetőséget tárta a kísérlet az erdélyi késő barokk építészetben, ezért merülhetett fel Kelemen Lajosban pusztán logikai következtetés nyomán Ugrai László építette. Feltevésezést a templomról beszélve többször kifejtette, s Balogh Jolán, majd később Entz Géza is a tőle kapott információk alapján foglalt állást Ugrai szerzősége mellett. Mikor azonban az unitárius egyház levéltárában Kelemen megtalálta a templom Türk aláírását viselő „delineatio“-ját, elállt

előbbi véleményeyől, de már nem volt alkalma rá, hogy írásban is kifejtse megváltozott álláspontját. A templom felépítésének hiteles történetét később Kecskés Lajos unitarius teológus írta meg 1958-ban készített szakdolgozatában, a templomépítés iratanyagát kihűnően ismerő Lőrinczi Mihály teológiai tanár irányításával. Tanulmánya azonban kéziratban maradt. Az ő munkájára támaszkodva, Lőrinczi Mihályról és e sorok írójától kapott információk és adatok segítségével Mircea Toca immár nyomtatásban megjelent két dolgozata tisztázta, hogy miért nem lehetett Ugrai a templom építője — a templom befejezése évében még Bécsben tanul —, s kit kell valódi mestereként tisztelnünk.

Türk a templom tervét még 1791 végén elkészítette, mivel az egyház-köztség vezetősége 1792. február 21-én értesítette a mestert arról, hogy tervrajzát tetszéssel fogadták. 1792. május 21-én meg is kötik vele a szerződést, július 16-án pedig sor kerül az ünnepélyes alapköletételre is. Türk szerződésébe leszögezi, hogy az épüendő templom minden tekintetekre nézve maga a palér által készíttetett és tulajdon nevének alája írásával s szokott pecsétyével megjegyeztetett Delincatio szerint építtessék. Minden építványgot az egyház adott hozzá, Türk pedig köteles volt a munkásokat fizetni. Eppen ezért a templomnál dolgozó mesterekről nem is igen maradt feljegyzés az egyházi levéltárban, még vicepallérjának sem tudjuk a nevét, de gyanítjuk, hogy Klemis Antal volt. A templom építése a szokott módon zajlott. Menet közben tervet módosítottak, mivel rájöttek, hogy az építési költség sokkal több lesz, mint ahogy előre kiszámították, s elhatározták, hogy a toronyra szándékolts, delincatio szerint való szarvazat boldogabb üdőre halasztassék. Türk és az egyház között az építkezés ideje alatt anyagi természeti nézeteltérések támadtak, de sok viára adott alkalmat a határidők be nem tartása is, habár a templom a szerződésben kikötött évben elkészült, s 1796. december 14-én fel is szentelték.

Türk az egyházzal való határidő-viárában többször hangsúlyozta: a templom felépítését „magam megismertetésemért vállaltam”, „munkámból mint Remekből lehet megismertetésemért cselekedem”. Ez a törekvése teljes mértékben tükröződik az elkészült templomon.

Há a besztrecei, erzsébetvárosi és kolozsvári Türk-templomok homlokzatát összehasonlítjuk, azonnal megállapíthatjuk, hogy azonos típusú képviselek: a közöttük lévő különbségek csupán a felépítésük között eltelt időszak stílusváltozásából adódnak. A besztrecei piarista templom homlokzatának ívelt barokk alaprajza Erzsébetvároson már nincs meg, de a toronytest még lépcsőzetesen kilép a homlokzat síkjából, míg Kolozsváron a torony már szinte belesimul a homlokzatba. A központi tengelyt koronázó lunettaszertű oromtész Besztrecén a hajó főpárkányára támaszkodik, Erzsébetvároson a középső oszloppár tartja, Kolozsváron pedig már a hajó főpárkánya alakul a homlokzat középtengelye felett ívelté. Besztrecén a homlokzat feletti lunetta lezárja az épület alsó szintjét, Erzsébetvároson az oszlopokra támaszkodó ívelt párkány átöleli a középtengelybe eső bejáratot és a felette lévő ablakot, Kolozsváron a fapillérekre futó ívelt párkánynak ugyanaz a funkciója, azzal a különbséggel, hogy itt már a tagolás óriásrendre emlékeztet, s az óriásívvvel egybefoglalt középrész visszahangjaként a két oldaltengelybe eső oldalbejáratot és a fölöttük lévő ablakot szintén szalagfonat béléttű vakív fogja össze. A hajó és a toronytest közötti átmenetet Besztrecén ívelt, Erzsébetvároson háromszög alakú, Kolozsváron pedig urnás-volutás félormok hi-

dalják át. A torony alsó szintje a kolozsvári unitárius templom esetében sokkalanul magas, így az átmenetet képező félformok a megszokottnál magasabbak lettek. Nehézségüket Türk egy-egy ovális ablakkal igyekezett enyhíteni. A felső szint korinthiszi fejezetes pilaszterei, a fogsordíszes, óraíves párkány Türk minden műven megtalálható.

Az unitárius templom homlokzatán újításként tarthatjuk számon az egymás fölé helyezett nyílásokat egybefogó, szalagfonat béléttű óriásiívet, valamint a központi bejárat feletti, rózsagirlanddal körbefogott oválablakot (50. kép). Ez utóbbinak ötlete már az erzsébetvárosi mechtarista templom tervezésekor is felmerülhetett benne, de ott a kolozsvári unitárius templom bejáratával teljesen megegyező, nyomott ívű főbejárat fölé még csak stukkokeretes táblát helyezett. Kedvenc motívuma, a központi tengelybe eső kagylós béléttű ablak az unitárius templom homlokzatán is megtalálható, alatta az udvarhelyi plébániatemplomhoz hasonlóan erkélyt imitáló mellvédet találunk, ugyancsak különböző nagyságú körökből formált szalagfonat dísszel (49. kép). Itt azonban a szalagfonatot klasszicista mellvédírcsokra emlékeztető, egymást metsző csücsívsorba foglalta. Az ablak béléttét a kagylón kívül leveles-fürtös szőlőindával díszítette; ez szintén új motívum mesterünk formatarában, de éppen központi helyen való alkalmazását a protestáns szimbolikával magyarázhatjuk. Hogy mesterünk ebben a korszakában határozottabban fordul a klasszicizmus felé, azt a főpárkány metopékkal váltakozó csüngős triglifés, szigorú dór fríze mutatja. Eddigi munkáiban ezt a frízt soha nem alkalmazta, s nem is a kolozsvári építészetből kapott hozzá indítást. Alkalmasint ebben is szamosújvári ösztönzést kell latnunk (51. kép).

A homlokzattal ellentétben a templombelső stílusjegyei alapján egyenesen késő barokknak mondhatnók — csak a Türknél elengedhetetlen fogsoros párkány mutat a klasszicizmus felé —, ha téralkotásának módja nem sugallná a klasszicizmus közelségét (52. kép). Mint már említettük, a templom megtervezésekor Türk az unitárius egyházi szertartásra való tekintettel arra törekedett, hogy a hosszégszög alakú belső teret centralisan alakítsa ki. Ennek érdekében a szentélyt nem választotta el a hajótól, s a belső teret — a szentélyvégződést leszámítva — úgy osztotta három részre és boltozta be, hogy a középső boltszakaszt másfélszer nagyobbra tervezte, mint a két szélőt. Így a négy pillérre fektetett, dupla hevederekkel elválasztott cseh boltozat középső szakasza kupolaszerűen hat. Ezenkívül az említett pillérek közötti karzatot mindkét oldalon homorúan ívelt alaprajz fölé építette, s a felettük lévő teret a szentélyvégződéshez hasonlóan boltozta. Ilyen módon az alaprajz úgy hat, mintha két, egymást keresztező oválisból alakította volna ki. A szószeket bal oldalra, a szentély felőli középső pillérre állította, a szentélybe és a két félkupolával fedett oldalrészbe pedig a hívek számára padokat tervezett.

A belső tér itt sem nélkülözi a Tükrre jellemző dekorációt. A korinthiszi fejezetes falpillérek a mar megszokott háromosztatú, fogsoros, nehéz párkányt viselik; a gazdag megmunkálású fejezetek fejlemezein lévő abakuszvirágok a marosvásárhelyi vártemplomban lévőkhöz hasonlóan szarvaszerű díszítményt viselnek központjukban (54. kép). A kosárféles karzatnyílások mellvédjét a homlokzatról ismert, különböző nagyságú körökből formált áttört szalagfonat, valamint csüngő harangvirágok sora díszíti, a boltnézők pedig éppen úgy stukkómedállokkal, a hevederek pedig szalagművel ékesek, mint a többi Türk-templom boltozata. Külön ki kell emelnünk a szószeket, melyről

1796. augusztus 14-én az egyházi gyűlés úgy határoz, hogy a pallér csnaltája a kőfaragóval — sajnos nem tudjuk, kivel — „az eleiben adandó forma szerint alabástromból”. Tehát ezt is Türk tervezte. Formája késo rokokok, de alsó peremét tojássor zárja le. A mellvédjét díszíté, leveles indával körbefogott rozsamottívum, az alját borító akantuszlevelek formája, a hátlapján lévő drapériák, valamint a koronájáról csüngő rojtok merevsége már a klassziszizmus közelségéről vall (53. kép).

IV. A kolozsvári unitárius templom felépítésével Türk elérte célját: a „magasmerretese” sikerült, és a városon sok jelentős megrendelést kapott. Mikor az unitárius egyházi tanács, feltehetően 1796-ban, megintü Türköt, hogy a templomot nem végzi be időre, a vádpontok között az is szerepel, hogy előbb csak egy, de csakhamar más munkát is, mind itt a Városon, mind más helyekben fogadott”, s a templom építésének gyakori hátrahagyásával a legényeit azokon dolgoztatta, s miatuk maga is gyakran „a városról hosszas időköz elávozott, s mikor jelen volt is a városon, gyakraabban más épületeinél, mintsem a templom építése mellett látatott s látatuk ma is”. Kolozsvári tartózkodását már erzsébetvárosi munkája miatt is gyakran meg kellett szakítania, de amint a levéltári adatokból kitűnik, 1795-ben készíti el Bethlen Rozália számára a küküllővári kastély és a nagyalmasi udvarház becsüjét, s feltelezük, hogy ez utóbbi helyen nagyobb szabású munkára is vállalkozott. Mesterünk már 1794-ben kérte a városi tanácsot, hogy Nagy Andrásné lefoglatl házánál állan¹⁶ lakása lehessen, amire a fenti idézet szerint nemcsak az unitárius templom építése miatt leherett szükségé. Kolozsváron és környékén végzett tevékenységét mind ez ideig nem ismerjük pontosan, csupán Bethlen Rozáliának végzett munkáiról tudunk, s néhány század végén épült házról feltételezzük — pusztán stíluskritikai alapon —, hogy szintén mesterünk közreműködésével épült fel.

Bethlen Rozáliának a Jósika ház mellett lévő főtéri házát 1794-ben már befejezhetre, mert mikor a Jósika ház fedelének magasabbra emelése miatt a szomszédok között perre került a dolog, a Bethlen Rozália házán már kész volt a tető. Tulajdonképpen a peres iratokból derül fény az építőmester személyére is. Bethlen Rozália második beadványában — ezt a gubernium 1795. február 26-án küldötte le a városhoz vizsgálás végett — a Jósika ház magára emelt fedele és kéményei miatti sérelmeit előadván, a következőket olvashatjuk: „Abban is látatuk menstégit helyhezretni az építető mester, hogy az én Pallérom, Török Antal az én kéményeimnek fellyveleb való emelésével biztattra volna, de ezen menstég sem elegendő, mivel hogy és miképpen építse azon Pallér az én házaimat, mennyire emelje fel mind a házam fedelit, mind a kéményeket, az nem rajta, hanem rajtam fog állani. . . .”

Bethlen Rozáliának második férjéhez, Wass Samuhoz írott, 1796. május 29-én keltezett leveléből az derül ki, hogy Türkkel való építéssbeli kapcsolatai kolozsvári háza elkészültével nem szakadtak meg, hanem egy meg nem nevezett vidéki birtokán is építetni akar vele. A meglévő épületter akarja kitoldani 3—4 szobával, „de megváls¹⁷juk, Türk uram mit mond” — írja, a mester véleményétől téve függővé a terv kialakítását. Leveléből az is kitűnik, hogy Türk az unitárius templom befejezése évében a Kolozsváron vállalt egyéb munkái ellenére sem tartózkodik állandóan a városon: „most mongyák, hogy bétkezert” — írja róla pénteken, s vasárnap már hajlandó is kimenni a birtokra az építénivalót megnézni, ha szombaton szekeret küldenek érte. A

birokt, ahol építkeztek, fél napi járóföldnél nemigen lehetett messzebb, s ebből gondoljuk, hogy a munkálatok Nagymásdon folyhattak. Ugyanebben az évben, 1796-ban építi a Híd utcában a Komjátszegi ház két szobából, egy könyvházból és egy boltból álló emeletét Ajtai Mózes és neje, Komjátszegi Judit számára 800 forintért.

Az 1797. esztendőben Türk még Kolozsváron tevékenykedik. A városi tanácshoz intézett beadványában afelől érdeklődik, hogy Pizer nevű kőműves-legénye hogyan szabadult ki a város tömlöcéből. Kolozsváron kellett töltenie a következő év egy részét is, hiszen a halál is itt éri utol.

Noha a fent idézett adatok meggyőzően bizonyítják Türk nagyarányú kolozsvári építőtevékenységét, még sincs egyetlen ház sem, amelyről bizonyosan tudnók, hogy az ő műve lenne. Van viszont egy épületcsoport, mely feltűnő rokonságot mutat mesterünk stílusával s jól elkülöníthető a kolozsvári emlékanegyron belül. Míg a kolozsvári barokk homlokzatok a Rhédei házat leszámítva nélkülözték a stukkódíszít, a századvégi nagy tűzvész után keletkezett épületek egy csoportja (régii vármegyeház, Karacsay ház, Kemény—Filitich ház, kis Bánffy ház) jellegzetes füzéres stukkódíszít visel. A Karacsay ház leveles füzéréi és a kis Bánffy ház csüngő fonatai, amellet hogy szoros rokonságban vannak egymással, mesterünk stílusától sem idegenek. A Kemény ház ablakai feletti stukkók pedig feltűnő hasonlóságot mutatnak az erzsébetvárosi mechtarista templom oratóriumablakainak stukkódíszével. E csoportra jellemző, hogy tagoló pilasztereinek korinthoszi fejezeteiről sóha nem hiányzik az abakusz-virág, mint ahogy a Türk művein sem, s főpárkányuk frízében vagy kapuk vállpárkányában mindig megtalálható a fogsordisz is. Távol áll tőlünk, hogy a felsorolt épületeket egytől egyig a Türk művének tartssuk, de az tagadhatatlan, hogy az ő stílusa érződik rajtuk. Valószínűnek látszik, hogy e csoport kialakítása Türk munkásságával függ össze, de a kérdésben végleges eligazítást csak a felsorolt épületekre vonatkozó, remélhetőleg előkerülő levéltári anyagtól várhatunk.

V. Kolozsvári építőtevékenységével párhuzamosan 1797 nyarán Türk ismét Marosvásárhelyen vállal munkát, mégpedig elég rangosat. Július 16-án Teleki Sámuel kancellárral szerződik marosvásárhelyi háza és könyvtárterme felépítésére. Az eddigi művésztörténeti irodalom nem tudta eldönteni, hogy a Teleki Téka tervezésében Türknek tulajdonképpen milyen szerepe van. A Téka felépítésére ugyanis Teleki vele kötötte meg az első szerződést, de az ő tervei nem maradtak fenn a ma is meglévő iratanyagban, csak az utána következő mester rajzait ismerjük. Türk életrajzi adatainak ismeretében talán most már könnyebb lesz a kérdést megválaszolni.

A Teleki Téka első terve, melynek mind ez ideig kevés figyelmet szentelt a kutatás, Ernest Koch, feltehetően osztrák építómestertől származik 1797-ből (55. kép). Ez a Teleki ház és könyvtárterem alapterve; a későbbiek ennek koncepcióját megtartva csak apróbb részletekben térnek el tőle. Ezzel lehet egykorú és szinten Bécsben készülhetett a könyvtárterem akkor teljesen modern felfogású Ugrai László-féle két rajza is; ezeknek azonban a Téka felépítésében semmi gyakorlati szerepük nem volt (57. kép). Mindkét mester megbízása közvetlenül Teleki Sámueltól származhatott, aki véleményünk szerint nemcsak élénk érdeklődéssel kísérte a könyvtárépítés menetét, hanem magának is pontos elképzelései voltak a leendő Tékaról.

A két terv közül a kancellár a Kochét választotta, mely a meglévő Szent

Miklós urcai épülettel jobban harmonizált, s amely konzervatívabb fellegősávsával jobban beillett a századvég helyi stílusába, mint az Ugrai centrális elrendezésű, új építészeti elveket tükröző csarnoka.

A Teleki és Koch közös szellemi munkájának tekinthető Koch-féle tervet a könyvtárlapító küldte le vásárhelyi megbízottjának, hogy aszerint lássanak hozzá az építkezéshez. Ennek alapján tárgyalhattak a kivitelező pallérral is. Ezért fogadja Türk a szerződésben, hogy a Teleki házat az élbe adott delineatio szerint építi fel. Az élbe adott delineatio alapján azonban Türk készíti el a saját és a Teleki Sámuel aláírásával ellátott, kivitelezésre kerülő tervrajzot és annak az építetönél maradt párját. A két tervrajz számos elkalodott a sokféle mester kezén, így nem tudhatjuk, hogy Türk változtatott-e valamit a mintátul kapott rajzon, s ha igen, miben állott a változtatás. A galériás könyvtárterem fogoros római parkánya vall egyedül mesterünkre, de az is az átmeneti stílus általános formarához tartozott. A Türk-féle tervek levezését a Téka építése körül folyó levelezés is bizonyítja. Mikor 1799. június 22-én kelt leveleiben Kadácsi István arról informálja a kancellárt, hogy a Türk halála után milyen lépéseket tett az építkezés biztosítására, a következőket írja: „Amint ennek előtte jelenttem szolgálai engedelmességgel Excellenciádnak, lementem K[aroly] Jeleverátra, magammal vivén mind a contractusnak, mind a Török Anral delineatiojának párját (mert Törökneől az originalisokat csak tegnap kaphattam kezeimhez), és egyik oda való Slaff [!] Ignatz nevezetű, mind becületes characteretől, mind mesterségtől azok előtt, akitől róla tudakozódtam, igen jó emlékezetű Kömüvesmeisterrel mindenkben a szerent, valamint a Török Anral contractussa tartotta, megalkudtam...“ A Kadácsi szövegéből félreérthetetlenül kiűnik, hogy Türknek voltak tervei a Tékához, s az utána következő építész is annak alapján dolgozott. Gyujtó Sándornak 1799. július 22-én kelt leveleiben azonban találunk utalást arra, hogy a könyvtárterem boltozása és pillérének elhelyezése tekintetében az új mester bizonytalan volt: ezért új tervet készített, amit azzal küldtek fel a kancellárnak, hogy a pillérek alapjainak kiásásához addig nem fognak hozzá, amíg Teleki utasításai erre vonatkozóan meg nem érkeznek. Schlaff tervrajzán a könyvtárterem A-val és B-vel jelölt két változata látható. A B-vel jelölt jobban ragaszkodik a Koch-féle elképzeléshez, csak a tetőt és az ablakokat illetően észlelünk rajta változtatásokat (56. kép). Az A-val jelzett rajzon a két galériát keskenyebbre vette, s a szélesebb központi teret kosárféves csehsüveg-boltozattal ívelte át. Ezen a pillérek alapozása masszívabb, mint a B jelzésűn, s talán Schlaff ennyiben módosította volna Türk elképzeléseit. Koch lendületes manzardfedele mindkét rajzon nyomottabb, erdélyiesebb formában látható. Ennek okát az ácsszerződésből tudjuk meg, mely szerint a fedél formája a régi ház fedeléhez igazodik.

Mivel a Schlaff 1799. március 27-én kötött szerződésében az alapok kiásásától is szó esik — az alapkövet április 24-én tesszik le —, úgy látszik, Türk nem teljesítette azt a szerződésben vállalt kötelezettségét, hogy 1798 tavaszán hozzáfog a munkához, „kirakja“ a fundamentumot, és abban az évben a falakat is embermagasságig felviszi. Halála csak 1798 végén következett be, addig ha hozzáfogott volna az építéshez, az arra az évre eső penzumot el is végezhette volna.

Az elmondottakból arra a végkövetkeztetésre juthatunk, hogy Türk a kezébe adott modell alapján elkészítette a Téka kivitelezésére kerülő tervét, de a kivitelezés munkájában egyáltalán nem volt szerepe. Ennek ellenéte, ami-

kor az 1799-ben szerződött Schlaff Ignác helyett 1800 tavaszán már új pal-
lért keresnek, azzal is a Türk szerződése alapján egyeznek meg. Gyűjtő Sán-
dor 1800. április 29-én Marosvásárhelyen kelt levelében a következő sorok
olvashatók: „Amint Tordáról alázatosan megírtam vala, hogy Követesi pallér
urammal megalkudtam, hogy a Tirkel csinált Contractus mellett az épüle-
tünket elvégezné.“ Annak további nyomozása, hogy a boltozáshoz kiúton
értő Követesi János fejezte-e be végül is a Tékát, s ha igen, mennyit dolgozott
rajta, már nem tartozik dolgozatunk tárgyához. Annnyit azonban még itt meg
kell jegyeznünk, hogy a Téka építéstörténetének kibogozását az is nehezíti,
hogy Teleki Sámuel a Tékaival egyidőben a főterem egy korszerű „fogadó“
isépíttetett (Apolló szála), s intézői ennek sorsáról is állandóan informálják
a kancellárt. Bíró József például ennek homlokzati rajzáról gondolta, hogy
a Téka-hoz készült.

Türk Antal valószínűleg a Teleki ház építésével párhuzamosan, esetleg
még hamarabb vállalhatta fel a Beszterce melletti Szépnýr katolikus temp-
lomának renoválását vagy felépítését. Hogy dolgozott-e rajta, vagy csak az
előleggel maradt adós, azt a 200 forint felett folyó perlekedés elveszett ak-
tájának szűkszavú regesztiájából nem tudhatjuk meg. Mindenesetre a Szép-
nyíren vállalt munkája az utolsó, melyről a halála utáni kevés peres iratból
tudomást szerzünk.

VI. Türk munkássága nagy hatással volt mind a korabeli, mind a XIX.
század eleji templomépítészetre. Jellegzetes homlokzatípusát ismerhetjük fel
a *szászrégeni* katolikus (58. kép) és ortodox (59. kép) templomon, a *csík-
somyói* volt ferences templomon (60. kép), a *küküllőszéplaki* unitárius temp-
lomon (61. kép). Türk marosvásárhelyi és erzsébetvárosi építőtevékenységével
hozható kapcsolatba a *bethlenszentmiklósi* református templom stukkós bol-
tozata, valamint a *nagykendi* református templom ablakainak stukkó- és kö-
ténydíszre. A csüngős ablakkötény- és lizénadísz különben nagyon elterjedt
a XVIII. és XIX. század fordulóján renovált csíki katolikus templomokon is.

Külön figyelmet érdemel a marosvásárhelyi vártemplom helyreállítása
után épült Felső-Nyárad vidéki református templomok stílusa, mely végső so-
ron a Türk építőmódjára vezethető vissza.

A vártemplom belső építészeti kiképzésének legközvetlenebb hatását az
„ispotály“ helyén épült *marosvásárhelyi kistemplom*on figyelhetjük meg; en-
nek tervezője Sófalvi József geometra volt. Az 1815 és 1830 között épült
templom stílusa, copf füzéres ablakai, boltozata, két szembeforduló karzata,
a karzatmellvédek és a boltozatok dekorációi igen közeli rokonságot mutat-
nak a helyreállított vártemplommal. Sófalvi templomának sikerét bizonyítja,
hogy őt kérték fel a *nyárádszeredai* református templom megtervezésére is,
melyet az 1835-ben lebontott gótikus templom helyén és részben annak kö-
veiből 1838-ban építettek fel a marosvásárhelyi református kistemplom szel-
lemében. A két Sófalvi-mű teljes mértékben megnyerte a környék ízlését. Az
egyemás után épülő református templomok mind a két épület sémáját követik.
Jellemző sajátjuk a dupla hevederekkel tagolt lapos csehüveg-boltozat vagy
annak imitációja, az egymással szemben épült két, pilléres-arkados karzat, a
füzéres pilasztertagolás, a nehéz római párkány és a karzatmellvédek copf
stílusú stukkódekorációja. Mindez megtalálható még a XIX. század vége felé
épülő templomokon is; különösen a füzéres stukkódísz vidékies változatainak
továbbélése jellemző a századvégi épületekre. Példának hozhatjuk fel *Már-*

kod, Bede, Havad (1800 körül), *Torboszló* (1837—1838), *Nyárádmagyarós* (1846—1852), *Mája* (1860—1868), *Vadask* (1887) és *Geges* (1890-es évek) református templomait. A felsorolt épületek, amellet hogy Türk stílusának késői hatását tükrözik, a stílusok továbbélése szempontjából is tanulságosak. Úgyisintén a kolozsvári unitárius templom is nagy hatással volt az utána épülő vidéki unitárius templomokra.

A legközvetlenebb Türk-hatás a *torockói* unitárius templomon tükröződik; ennek renoválását a kolozsvári befejezése évében, 1796-ban kezdték meg, így teljesen érthető, hogy mintaképül a frissen elkészült kolozsvárit választották. A torockói unitárius templom belső tere levegős, vidéki viszonylatban nagyvonalú alkotás (62. kép). A két karzattal és a nyugati bejárat felért oldalkarzattal fellazított belső teret dupla hevederes csehsüveg-boltozat fedi, a boltozatot pedig korinthoszi fejezetes falpillérek tartják (63. kép). A boltozat és a pillérfők közé fogsoros római párkány ékelődik, majd nem úgy, ahogy Türk csinálta volna. A hevederek stukkói, a bolnemezók stukkó medalljai is megegyeznek a Türk által használt formákkal. A nyomott kosárféven és két pilléren nyugvó orgonakarzat, a szentélyi záró, három részre tagolt negyed-gömb-kupola, az ívelt oldalkarzatok, a karzattalvédék lyuksora és egymást keresztező csúcsívora, de maga a szósék is félreérthetetlenül a kolozsvári unitárius templomra utal. A stukkók azonban új motívumokkal, a szimbolikus kalázmintával, valamint a zsinóra fűzött pikkelysorrall gazdagodtak. A templom olyan közel áll a Türk stílusához, hogy az sem hatna meglepetésként, ha ő tervezte volna. Mindenesetre tervezője olyan személy lehetett, aki maga is részt vett a kolozsvári templom építésében.

Úgyancsak a kolozsvári unitárius templomot idézi az 1841 és 1869 között épülő *székelyszentmihályi* unitárius templom belső térének megformálása és tagolása is. Az építész, Pakey Lajos, itt már tudatosan igyekezett Türk stílusának, pontosabban az unitárius főtemplom formáinak átvételére. A *kővendi* unitárius templom oldalbejárata feletti karzat Kolozsvár és Torockó felé is utal. Az 1842—1844 között épülő *homoród-szentpáli* unitárius templom dupla hevederekkel tagolt nyomott boltozata szintén közel áll a Türk-féle boltozatirpusához. A *korondi*, a *keissolymosi* (1799—1811), a *bözödi* (1810), az *újszékelyi* (1816—1827), a *csekefalvi* (1833), a *décsfalvi* (1843), *nagykelelőcsi* (1837), *gyepesi* (1844), *recsenyédi* (1866) unitárius templom térfedése pedig szemléletesen érzékelteti, hogy a Türk-féle lapos boltozat a XIX. században hogyan alakul át tükröboltozattá, majd sík mennyezetté, amit még akkor is szívesen díszítenek rokokó utánérzésű, de már helyi jellegű primitív stukkóval.

Amint a fentiekből is kitűnik, Türk stílusának kettőssége azt eredményezte, hogy hatása sem volt egysíkú. Művei egyrészt a klasszicista stílus-elemeket és építészeti megoldásokat közvetítették környezetük felé, alapvetően hozzájárulva a klasszicista vidéki építészeti kialakításához, másrészt a késő rokokó és kora klasszicista elemekből ötvöződő stukkó és belső dekoráció anakroniztikusan hosszú életének forrásává váltak. Közvetlenül az ő tevékenységére vezethető vissza, hogy bizonyos vidékeken, a Székelyföld egy részén és az Aranyos vidéke templomepítészetben a stukkók átmeneti stílusú díszítőelemei az egész XIX. század folyamán divatoznak, majd a falusi házak homlokzataira kikerülve, népi jellegűvé válnak.

Egy alig ismert marosvásárhelyi építőmester tevékenysége ilyen adalékokkal szolgál a XVIII—XIX. század fordulója stílusproblémáinak tisztázásához.

LEDER JÓZSEF ÉPÍTŐMESTER (1749—1814)

I. Leder József műveit tanulmányozva elsősorban a stílusváltás problémájára figyelhetünk fel. Ő már valamivel közelebb áll a klasszicizmushoz, mint Türk Antal, de még mindig késő barokk iskolázottsága határozza meg stílusát. Munkásságára a kolozsvári Teleki palota révén figyeltek fel a kutatók, és e munkája, valamint a bonchidai Bánffy kastély felmérési rajzai alapján a századforduló jelentős kolozsvári mesterének tartották. Ennek ellenére életműve nagyrészt feltáratlan maradt, napvilágra került életrajzi adatai hiányosak voltak.

Eleteréről, iskolázottságáról más pályatársához hasonlóan szinte alig tudunk valamit, még születési idejét is csak közvetett úton abból állapítottuk meg, hogy halála bejegyzésekor, 1814. április 28-án hatvanöt évesnek tudták. A bejegyzés a mester nevének ritkábban használatos, hosszabb formáját, a Lederert örökítette meg, habár ő mindig Ledernek írta magát. Nevének előfordul még Leider változata is.

Mivel 1749 táján a kolozsvári anyakönyvekben a felsorolt nevek közül egy sem szerepel, biztosra vehetjük, hogy nem itt született; és mivel a polgári esküt csak 1788-ban tette le, az is nyilvánvaló, hogy nem sokkal előbb költözött ide. Az a Josephus Lederer nevű szász építómester tehát, aki 1722-ben teszi le a polgári esküt, a szakirodalom eddigi feltételezésével ellentétben, nem lehetett őse.

Ledernek a városi polgárság elnyeréséért 1788-ban beadott kérvényét június 4-én azzal a megjegyzéssel hagyták jóvá, hogy a kérvényező jó erkölcsű, és itt lakik a városban. Az 1780-as években kötött néhány szerződésén viszont szamosújvári mesternek tüntetik fel, ez áll a hadadi kastély melléképületeinek munkáját felvállaló, 1783. január 25-én és 1787. február 22-én aláírt egyezésén is. A két időpont között tehát Szamosújváron dolgozott; korai munkáinak feltűnését ezért Szamosújvárról és környékéről remélhetjük.

Mesterünk az idézett második szerződés dátuma alapján hozzávetőlegesen egy évvel a polgári eskü letétele előtt telepedett meg véglegesen Kolozsváron — ingatlana természetesen már valamivel korábban is kellett hogy legyen. 1782-ben azonban még nem volt, mert noha már dolgozott a városban, nem szerepel az adóösszeírásban. Mikor azonban beírják a kolozsvári polgárkönyvbe, neve után nem azt jegyzik be, hogy szamosújvári, hanem hogy „Germanus ex Bohemia civitate Sigisvalden“ [!]. Ezek szerint Leder, származását tekintve cseh területen élő német mester volt, aki a Monarchia országból bevándorló többi kézműveshez hasonlóan a jó munkalehetőség reményében költözött Szamosújvárra, születési évéből következtetve az 1770-es évek körül. Mesterségbeli tudását feltehetően szülőföldjén szerezte, ebből következően tevékenysége a cseh késő barokk formaelemeit közvetítette az erdélyi barokk építészet felé.

Hogy a kolozsvári polgárkönyvbe nem mint szamosújvári mestert jegyzik be, annak egyszerű oka: nem volt a város polgára. Szamosújvárra minden bizonnyal meghatározott munka elvégzésére költözött, így ottani tartóz-

TÜRK ANTAL ÉPÍTŐMESTER
(1750—1798)

A Tütk Antala vonatkozó irodalom: Biró: *Germyszeg* 30, 34, 99, 103. — Entz: *Udvarhely* 99—112. — B. Nagy Margit: *Egy régi építőmester nyomában*. Urmak 1970/3.

Életrajzi adatok: Adótablellak a következő évekre: MvLvt 1779/80 (Nr. 108), 1780/81 (Nr. 109), 1786/87 (Nr. 115), 1788/89 (Nr. 116), 1789/90 (Nr. 117), 1790/91 (Nr. 118), 1791/92 (Nr. 119), 1792/93 (Nr. 120), 1793/94 (Nr. 121), 1794/95 (Nr. 122), 1795/96 (Nr. 123), 1796/97 (Nr. 124), 1797/98 (Nr. 125), 1800 (Nr. 126), 1800/1801 (Nr. 127), 1802 (Nr. 128), 1802/1803 (Nr. 129), 1803/1804 (Nr. 130). — 1781 és 1786 között Vásárhelyen nem fizet adót, ami azt jelenti, hogy Besztercén dolgozván, valószínűleg ott adózott. A marosvásárhelyi római katolikus egyház marikuliája 1771—1803. MvAlvt Nr. 270/6. Ennek adataiból kitűnik, hogy mesterünk 1779. szeptember 6-án esküszik Barbara Kramlmal, 1784. november 20-án szünetik Josephus, 1797. június 18-án Lori nevű fia. — KMatr III. 1785-ben szerepel benne Rebeka Tütk mint keresztanya, de nem tudjuk, hogy mesterünkkel van-e valamilyen kapcsolata (16. lap). 1792-ben vizont mar Anton Tütköt és Anna Maria Rip-pelint jegyezték be keresztülőknek (72. lap). Halála betársa ugyanitt található 1798. december 23-án, amikor 48 évesnek jegyezték be. — Apróbb peret Marosvásárhelyen pénzügyek miatt: MvLvt. Acta Judicaria 1787/217; 1791/407, 426; 1792/454; 1798/1128, 1128 A.

Tütk kérésére a kolozsvári város tanácshoz állandó lakás ügyében: ProIurid 1794, 135. — Beadványa elfogort, de szabadon engedett legénye ügyében: ProIurid 1797, 129.

A Tütk halála utáni peres ügyek: ProIurid 1799, 145; 1800, 380; 1801, 13; 1802, 176. A per folyamán megállapítják, hogy a panaszos özvegy „nehai férjének nem hogy olly feles számu pénze lett volna, sőt sokaknak adós volt, és több versenst Kölsönzöirt pénzszel porolta maga szükségert”, ProIurid 1802, 162.

A *besztercei* katolikus (volt pliarista) templom: Biró Vencel: *A kegyesrend Besztercén, Madgyesen és a kolozsvári főiskola bölcseleti karán*. Kolozsvár 1948. 9—10. — Entz: *Udvarhely* 100—106. — Biró Vencel a besztercei templom építését 1779. X. 10-étől, az építési engedély keltétől számítva 1787. V. 20-ig, a felszentelésig (10.). — A templom homlokzatának felirata: DEO VNI EI TRINO HAS AEDES POSVIT JOSEPHVS II. ROM. IMP. MDCCCLXXXVII.

Schmidt Pál *germyszegi* szereplése: Biró: *Germyszeg* 26, 46—53. — Entz: *Udvarhely* 104.

A *székelyudvarhelyi* katolikus plébánia templom: Entz: *Udvarhely* 100—109.

A székelyudvarhelyi református templom: Az udvarhelyi református egyházaközség leveltárában őrzött építési iratok. — Biró: *Germyszeg* 140. Közli Wessenyi Daniél prefektusnak 1780. május 1-én Telesi Józsefhez intézett levelét.

Schmidt Pál *gyulaférvári* tevékenységére: Biró: *Germyszeg* 28.

Az *erdőcsinádi* református templom: Biró: *Germyszeg* 27—28, 30, 99. — Entz: *Udvarhely* 108. — *Kegyeletos Innepély-tervezet az Erdőcsinádi ref. templomot építendő Szeucsáki Ferenc és Kabos Klára 100 év előtti alkouátalk emlékére mint a kiki: több egyházaknak s a Maros-Vásárhelyi kollegiumnak és egyháznak jöletvői voltak*. Marosvásárhely 1911. — *A kegyelet innepélye, melyet erdőcsinádi Szeucsáki Ferenc és magyaryerőmonostori Kabos Klára templomépítők emlékére rendezett az erdőcsinádi református gyülekezet 1911. évi november hó 4. és 5. napján*. Okm. után az egyház történetével összehasonlítva Bőlythe Ödön lelképászor. [Marosvásárhely 1911.]

Az építési emléktábla szövege: D.O.M.S. / EZT A TEMPLOMOT / A KOZONSEGES ISTENI TISZTELETINEK / EZEN E. TSNADI REF. EKKLESIA TAGJAITOL / JOBB MODDAL LEHETO GYAKORLASA / VEGETT / NEHAI ALDOTT EMLEKEZ. / KEDV. / BERENEK / E. TSNADI / SZUTSAKI FERENTZ / URNAK KEGYES INTENZESE SZERINT / ELMARADOTT ÖZVEGYE / M. GYERŐ MONOSTORI / KABOS KLARA / TULAJDON KOLTISEGEVEL FUNDAMENTOMABOL EPITETTE / KEZDVEN EPITTESEHEZ / AZ MDCCCLXXXIII DIK / AUG XIV NAP / ELVEGEZVEN ISTEN SEGEDELMEAL [1] / AZ MDCCCLXXXIX DIK ESTENDŐBEN XX. OCTOBER.

A *marosvásárhelyi* református vartemplom: Entz: *Udvarhely* 108. — Az udvarhelyi és vásárhelyi boltozatok rokonságára Entz is felfigyelt, de nem tudhatta, hogy a vásárhelyi boltozat a Tütk munkája.

A vásárhelyi templom renoválására kötött szerződés: MvRELvt. Nr. 709/1790. Elszámlolás: Uo. Nr. 706/1790. Tütk feleségének folyamodványa az egyház vezetőségéhez: Uo. Nr. 776/1799.

A marosvásárhelyi református kollégium: Koncz József: *A marosvásárhelyi Evang. Reform. Kollégium története*, Marosvásárhely 1896, 719—720.

Az *erzsbetvárosi* volt mechtarista, jelenleg katolikus plébánia templom: Avedik Lukács: *Szabad királyi Erzsébet város monográfiája*, Szamosújvár 1896, 10, 112—115. — A ma már olvashatatlan egykori latin és görögnyelvi feirát szövegét Avedik magyar fordításban adja: „A Sz. Háromság és Sz. Szűz tiszteletére építeték az Antonianus atyák.” Alatta: „Péter és Pál és a Szent Szűz tiszteletére építette ezen egyházat az Antonianus vallásosság és kegyelet.” Avedik szövegében a templom építésének éve hol 1705, hol 1705, hol 1895. Valószínűleg a diadály 1795-ös dátumának két hibás változata.

A templom hajójának a diadály melletti boltmezejében a stukkókereszt szárjai között az örményül felírt dátum látható.

A kolozsvári unitárius templom: Balogh 37. — Entz: *Udvarhely* 108. — Kecskés Lajos: *A kolozsvári unitárius templom építése és leírása*, 1958, (Kézirat). — Toca, Mircea: *Biserica unitariană din Cluj*, Studia 1970/1, 71—90. — Uő: *Citeva lămuriri în legătură cu viața și activitatea arhitecturală a Ladislav Ugrai*, SCIA 1962/2.

A templom építésének legfontosabb iratanyaga a Kolozsvári Unitárius Egyházközsőség Levéltárában. Az *Eklézsiá leveleinek jegyzéke* cím alatt (a továbbiakban: *Lev.*), a XXXIII. Fasciculásban található; ezt a köteget azonban, arra való hivatkozással, hogy nincs a helyén, kutatásom idején nem kaptam kézhez. Ezért a benne foglalt iratoknak csak másolatait olvashattam az idézett szakdolgozathoz csatolt okmánytárban, valamint az Eklézsiá 1788 és 1805 között vezetett *Jegyzőkönyvében* (a továbbiakban: *Jegyz.*). Ez a köteg tartalmazza a templom tervrajzát is, amelyet csupan Kelemen Lajos elbeszéléséből ismerek.

A temploterv bemutatása: *Lev. Fasc.* XXXIII. Nr. 3, 51. — A templom oldalhomlokzataival kapcsolatban felmerült termódosító elképzelések: *Jegyz.* 1793. június 29-i gyűlés. — A torony fedelének módosítása: *Jegyz.* 1796. augusztus 14-én tartott gyűlés. — Az egyház és Tűnk között felmerült határidő-viták: *Jegyz.* 62—64., valamint *Lev. Fasc.* XXXIII. Nr. 18. Szözsök: Kecskés, i.m. 22., valamint *Jegyz.* 1796. augusztus 14-én tartott gyűlés.

A templomnál dolgozó mesterek közül ismerjük a régjavető Kercsedi Dániel nevét (*Jegyz.* 48.), akinek a munkájára eéggé panasztoltak, a fedélszekeret készítő Überlacher Antal (*Lev. Fasc.* XXXIII. Nr. 15.) és az „Antoni” névre hallgató vicepallér (*Lev. Fasc.* XXXIII. Nr. 18. Lásd adattár: Klemis Antal). A munkálarokt ellenőrző építési gazda Kőműves Fekete István volt (*Jegyz.* 257.). — A padok elkészítésére Asztalos Vas István vállalkozott (*Jegyz.* 1795. december 27-én tartott gyűlés), az orgona Metz Samuel berethali orgonakészítő mester műve (*Lev. Fasc.* XXXIII. Nr. 31.), festését és aranyozását Pozsonyi György végzi 1806-ban (*Lev. Fasc.* XXXIII. Nr. 34.). 1839-ben Szentgyörgyi Bálint javítja, festi és aranyozza az orgonát (*Lev. Fasc.* XI. Nr. 93.). A három harangot Andrásovski János öntötte (*Jegyz.* 1796. augusztus 28-i gyűlés). A farragott követken H.F.S. betűk vannak (Kecskés, i.m. 29.). Az ablakramakra Gosztin János brassói asztalossal szerződnek (*Lev. Fasc.* XXXIII. Nr. 20.), az ablakszemeket pedig, a bükszádi hutából rendelik (*Lev. Fasc.* XXXIII. Nr. 48.).

A templom további története rendjén érdemes megjegyezni, hogy mivel az vizenyöz talajra épült — az északi részén az alapozás cölöpökre került —, az alap hamar megmozdult, és így a boltozatban is hasadások jelentkeztek. Az épület javítására Leder József pallérral szerződnek 1806. február 23-án (*Lev. Fasc.* XXXIII. Nr. 51.). A Leder-féle javítás azonban nem tartott sokáig, mert 1817-ben a régi bajok újra jelentkeztek. A boltozat ismét kezdte szétnyomni a falakat (Kecskés, i.m. 25.).

Megjavításának lehetőségéről valószínűleg Winkler György kőművesmesterrel tárgyaltak, mivel ő 1829. június 4-én 2947 forintra rügő költségvetést készített a boltozat leszedéséről. A boltozat leszedésébe azonban a tanács nem nyugodott bele, ezért a helyzet megvizsgálására bizottság alakult az Aedilis Directio igazgatója, Thallinger Frigyes és adjunktusa, Hermann Sámuel, valamint Winkler György kőműves- és Kiermayer Krisztián ácsmester részvételével. A bizottság 1830. december 4-én keltezett szakvéleményében szintén arra az elhatározásra jutott, hogy a templomot csak úgy lehet megmenteni, ha leszedik a boltozatot, a falakat pedig néhány támpillérrel megerősítik (*Lev. Fasc.* XI.). Ennek ellenére a boltozat lebontását az egyház továbbra is elengedte. Ez abból látszik, hogy Winkler 1830-ban nemcsak a boltozat lebontásának a költségvetését készítette el (*Lev. Fasc.* XI. Nr. 78.), de azt is kiszámította, hogy mennyibe kerülne, ha a boltozatot mégis meg akarának tartani. Mivel Winkler boltoztatlenés volt, olyan pallért kerestek, aki a boltozat megtartására nemcsak immel-ámmal vállalkozott, de hitt is benne, hogy meg lehet menteni.

Ekkor indultak meg a tárgyalások a színházat és a vármegyeházat is építő Alföldi Antallal (Nagy Lázár 1831. március 4-én kelt levele Mátéffy Józsefhez. *Fasc.* XI.), hogy

vállalta el a romladó templom megmentését. Alföldi nagy szakértelmével tervet és költségvetést is készített a munkához, de több szerződésvezet szünetelt, amíg végre egyszerre léptek. Alföldinek a fundamentum megerősítésével, a kiltső támaszok megépítésével, a falak, tartópillérek, boltozatok „összeköcsösítésével” valoban sikertült megmentenie a templomot. Mivel biztos volt hozzáértésben, bátran vállalta a szerződésben: „teljesleg jól állók Hat egymás után következők Estrendőkgig arról is, és a Tiszr. Sz. Ecclesiát teljes bátorrágha helyszíntem az arán, hogy az általam projectált Planum szerént ezen romladó félben levő Templomot úgy megaritom és helyre álítrom, hogy ki vévén valamely rendkívül való föld mozgást, Szélsévi vagy tüzet, abban legkisebb romlás, káros vagy veszéllyel fenyegető hasadás nem fog történni...” A szerződésben foglalt munkadíjat 6000 forintban állapították meg — Alföldi 390 forintól szóló költségvévetést Biringer geometra vizsgálta felül —, de az 1831 és 1834 közötti kelt hivatalos kimutatások szerint a templom renoválásáért 6800, a torony kifestéséért 500, a papi házak javításáért 400 forintot fizettek neki (*Lev Fasc. XI. Nr. 116.*) Alföldi így is perelte az egyházat ki nem fizetett munkái miatt (*Lev Fasc. XI. Az Alföldi illerd levelek.*)

A *kükküllővári* kasély becsüje: 1794. július 26. Jósika hibb. Ivr. Fasc. K. Nr. 194.

A *megyudmási* udvarház becsüje: 1795. június 19. Jósika hibb. Ivr. Limbus.

Bethlen Rozália *főfőri* házának építése: KVLvtr Nr. 1794/171, 1794/222, 1795/61. —

Bethlen Rozália levelei: Jósika hibb. Ivr. Limbus.

A *Komjatszgi* ház építése: Kelenen Lajos: *Köbbe farragott kolozsvári ötvösjeletemek.* P 1925. 405. — Az építkezés iratai a Kolozsvári Unitárius Egyházközség Levéltárában.

A *marosvásárhelyi* Teleki ház és Teleki Téka építésére lásd: Biró: *Germeszeg* 34—35, 103. lap és 315, 317. jegyzet. — Enz: *Udvarhely* 108. — Az építési iratok a Teleki Téka kezirratában találhatók, a 16-os kötetben. Teleki—Bojvai Könyvtár, Marosvásárhely.

A Téka építések a Türk örökbe lépő Schiaff Ignacról — róla mindaddig igen keveset tudunk — Gyujtó Sandor a következőket írja a kancellárának 1799. április 24-én kelt levelében: „A Pallatunkhoz jó bizodalumnak vagyom. Gondolnam, hogy ötlet Ex[cel]lenciád is ismerheti, mert ez gr. Bethlen Miklós ő Ex[cel]lenciádja hozta volt bé a kükküllővári nagy ploria boltozására, s azután életéig pallariának tartotta, hólta után Bethlen Gergely ő N[egys]sége vette Pallariának, és most az ifju gr. Bethlen Gergely uról is tudakozhat róla Ex[cel]lenciád ottan Betsben.” Ha Schiaff emnyire a Bethleneknek dolgozott, megéhet, hogy a lebonított, sarokpavilonos bonyhai kasélynak a Teleki ház erőszakkerítésének hogy az ács személye, akit ugyancsak a Bethlenek ajánlottak a Teleki ház erőszakkerítésére, szoros kapcsolatban volt az említett bonyhai építkezéssel. Gyujtónak 1799. június 10-én kelt leveléből ugyanis megtudjuk, hogy „az Ábrspallárban, a kit Türk uram commendált” csaldotak, mert a küszöbököt és átfordítákat hibásan csinálta, s Teleki Mihály, akinek a múlt évben dolgozott, szintén rossz véleményvel volt róla. Ezért fordultak Bethlen Ádámhoz, hogy megkérdézzék tőle, ki csinálta a bonyhai kasély fedelét. A grófné az egyelőre meg nem nevezett ácsot jó és megbízható embernek tartotta, s megírta, hogy éppen Kükküllőváron dolgozik. 1799. július 21-én szerződést kötöttek a Teleki ház francia fedelének elkészítésére, s azután életéig pallariának tartotta, hólta után Bethlen Gergely ő N[egys]sége Schén (Schön) Krisztián Köhalmomban Jakó ácsmesterrel, akit Gyujtó 1799. július 22-én írt levele szerint Fogarásból Kükküllővárra szállítottak, s onnan vitték Marosvásárhelyre. 1799. szeptember 11-én azt írja az ácsról, hogy visszament Kükküllővárra a Bethlen József munkájára, de mikor kell, visszajön. Így tehát a Bethlen Ádámné ajánlására felfogadott ácsmester Schön Krisztián volt. A Kadicsi szeptember 13-án kelt leveléből azt is megtudjuk, hogy a mester, akkor a legényeit is ábrszai Marosvásárhelyre, mert ott nem kapott megfelelő segítséget. Gyujtó fent idézett levelében azt ajánlja a kancellárnak, hogy a malinokat is vele csináltassa meg, mert Rákoson (Alsórákos) Fogarásban és Obrázsin híres malinokát épített. A Schiaff után dolgozó Követsi nevű tordai kőművesmester az Aranyoson épített házá miatt örövendett nagy megbecsültsének. A kolozsvári régi városháza boltozatát is ő építette újra.

A Teleki ház mesterei között a parkettai és egyéb apró asztalosmunkát készítő Mojnár Ádámot (Szerződés: 1799. április 24. Specifitacio: 1805. július 5.), valamint a lakatosmunkát végző Nagy Ignacról ismerjük (Specifitacio: 1801. február 4.).

Megjegyezzük, hogy a főfőri Teleki építkezéseknél 1804 és 1806 között ismét új mester, Sommer János kolozsvári pallér dolgozott, aki a Kendeffi ház építési munkálatai miatt tartózkodott ott.

A *szépnyeri* katólikus templom: MVLvtr Index acta politica et judicialia. 1790—1803. Nr. 425. Csak a regesta van meg, az irat hiányzik.

A *nagybenedi* református templom az 1780-as években épült, s az egyházközségi feljegyzések szerint egy Antal nevű pallér építette helybéli segéderők felhasználásával.

LEDER JÓZSEF ÉPÍTŐMESTER
(1749—1814)

- A Leder József munkásságára vonatkozó irodalom: Balogh 35—36. — Bíró: *Germeszeg* 22—23. — Bíró: *KétPal* 116—118. — Bíró: *Bonchida* 147. — Entz: *KolHáz* 113—118. — B. Nagy 313—315.
- Életrajzi* adatai: KMatr III. 51, 83, 128, 133, 142, 147, 152, 159, 161, 164, 168, 169, 170, 172, 188, 221, 223, 250, 254; KMatr IV. 54.
- A kolozsvári városi polgárság elnyerése: ProtOecPolit 1788, 224. — KvPjegyz V. 130. 1795-ben fizetett adója: KvLvt Adókönyvek X. kötet. Fasc. 8.
- Téglagégetés: KvLvt Nr. 1790/309; 1790/420.
- Első felesége halála: KMatr III. 100. — Első esetben hallunk róla, hogy egy kőműves-pallérnak családi kripája van a temetőben.
- Újranősülése: KMatr III. 79.
- Rokonai kapcsolatai: Bíró: *Germeszeg* 23.
- Anyagi helyzetere, különböző városi munkáira, a város előtti zajló perére vonatkozó levéltári adatok: B. Nagy 313—315.
- Josephus Lederer*: Bíró: *KétPal* 118.
- Sebastianus Lederer*: A szamosújvári római katolikus egyház keresztelési, esketési és temetési matriculája. I. 6, 29. KvLvt Nr. 141/1.
- A kolozsvári Farkas utcái *Bethlen ház*: 1781. május 4-én kötött egyezség. Wesselényi lvt., építési iratok.
- A *bethleni kastély* építése és renoválása: a bejáratát díszítő családi címer feliratában 1768 szerepel építési évként. Entz Géza: *Szolnok-Doboka műemlékei. Szolnok-Doboka magyarsága*. Dés—Kolozsvár 1944. 225. Lásd még: Bíró: *Kast* 65. — Leder 1793. április 9-én kelt nyújtója: Bethlen lvt. K. Limbus.
- A kolozsvári *református kollégium* építése: Török István: *A kolozsvári ev. ref. kollégium története*. III. Kolozsvár 1905. 368—369. — A második építési periódusra vonatkozó iratanyag és az elszámolások: Teleki lvt. S. Limbus.
- Az épületet méltató irodalom: Balogh 36, 37. — Bíró: *EMű* 144. — *Clujul* 257. — Debreczeni 243, 245. — Jakab: *Tört* III. 103, 354—355, 438, 529, 824, 827, 835—837.
- Az épület emléktáblájának szövege: LITTERIS ET PIETATI / SACRUM / A. AFR. CHR. MDCCCI.
- Az építkezés annyira elhúzódott, hogy a könyvtárnak és a díszteremnek még 1815-ben is csak a fala volt meg. A boltzatokat Gold Ferenc kőművespallér készítette el 1818. október 1-re. (Török, i.m. 328.)
- Leder és a Bánffy család* építési kapcsolatai: Bíró: *KétPal* 118. — Bíró József: *A kolozsvári Bánffy palota és tervező mestere, Johann Eberhardt Blaumann*. Különlenyomat az EM 1933-as évfolyamából, 9. — B. Nagy 188. — Jakab: *Tört* III. 559. — Jakab: *Reiz* IX. tábla. — Wesselényi Farkas válszifogalmazványa Leder 1794. március 28-án kelt megkérdésére. Wesselényi lvt., építési iratok.
- A *bonchidai kastély*: Bíró: *Bonchida* 147. — Bíró: *KétPal* 118.
- A *hadadi kastély* mellékszárnyának felépítésére kötött szerződése: 1783. január 25. 1787. február 22. Wesselényi lvt., építési iratok. — Benkő Margareta: *Castelul din Hodod si unele consideratiuni asupra arhitecturii barocului in Transilvania*. SCIA 1966/1. 103. — B. Nagy 172—173, 182.
- A *torndai és enyedi* katonai raktár építése: KvLvt. Betáblázási jegyzőkönyvek 1781—1799. 218., valamint Nr. 1792/89.
- A kolozsvári Szén utcai *Wesselényi ház*: Szerződéstervezete: Jósika lvt. F. Limbus. — Az előlegek listája: Wesselényi lvt., építési iratok Nr. 9. — A ház helyének meghatározása: 1811. május 24-én kelt osztózási Wesselényi Farkas fiúörökösei között (Wesselényi lvt. Nr. 363/839).
- A Wesselényi levéltár építési iratai között találjuk meg Wesselényi Farkas beadvány-fogalmazványait a gubernátorhoz és a városi tanácshoz Leder megintése ügyében, valamint az 1797. július 10-én kötött újabb szerződés szövegét is. Ezeket kívül az Überlacher ácsmestert illető iratok is itt olvashatók.
- A kolozsvári *Teleki palota* irodalma: Balogh 36. — Bíró: *KétPal* 116—122. — Bíró: *EMű* 140—141. — *Clujul* 253. — Debreczeni 242, 245. — Toca: *Plastica* 474—476. — Toca: *Contribuții* 39—40.
- Az épültre az első szerződést 1786-ban kötötték (Kelemen: *Vált* 261—262.), a következőt 1787. április 18-án, a harmadikat 1789. április 20-án írják alá (Teleki lvt. Kl.). — Az 1790-ben elfogadott termódólistás: „Ezen Rajzolás bizonyos Részekbe, nevezetesen a Kő

II hor
186

Türke A. Fawer

Kot parakh kopt kopt a
"Regio" 1840. 42. nainaban
Mivend, 1903. 347.

TÚRJE

PREMONTREI PRÉPOSTSÁGI TEMÉLOM. 1230 ELŐTT

Gerevich : ill. romantikori esml.

Inu
c
e

Apod. Den
Apod. Devis.
I ruyedi nb.

44.1-

David 1927

2.

XIII. 4.

Neurhythm

Trigler present

572.4.

Herrenschatz

Keper 1763

Dorfmeister hat

(2000 m)

Neupfand

Träger Präsident

BAASSAAT

T. EUROPA RT.

Az Önök terjesztésében lévő kiadványokból részemre az
alanti példányszámot kérem küldeni:

Magyar Collisban vagy (nem kívánt rész förlendő!)
Postán

Magyar/Nemzet köznap	Nemzet vasárnap	Film, Színház, Irodalom	Független Magyaror.	Képes Sport	Rejtv. Újság	Sztár		
		20	20	10	20	2	2	2

Kelt *Budapest 1939*

ETI JAKAB

aláírás.

Templomaink

Erzsébetváros

Lapunk 28. számának keresztretjvényében szerepelt a meghatározás: örmény szertartású katolikus kongregáció... A *mechitarista* rendről volt szó, az 1701-ben, Konstantinápolyban *Manuk Mechitar* által alapított örmény ferencesekről. Hazánkban Erzsébetvárosban épült számukra templom kb. 1795-ben, Türk Antal tervei alapján és vezetése mellett.

A templom homlokzata háromtengelyes, hat íon oszloppal tagolt - a Szent Erzsébet tiszteletére épült örmény nagytemplom portáléjának mintáját követi. A torony közepén helyezkedik el, a homlokzat fölött, fogrovatos kőpárkánnyal; a bejárat fölött sarokleveles, szalagcsokorral díszített emléktábla. Fölötte rokokó jellegű, kagylódíszes, félköríves lezárású ablak, lecsüngő rózsagirlandokkal. A két oldaltengelyben is egy-egy egyenes lezáródású ablak található, bőséges stukkódíszítéssel. A torony a hajóhoz háromszögű félormokkal kapcsolódik.

A templom belseje a gazdag díszítések ellenére a szimmetria-elv nyilvánvaló tiszteletben tartásával is a klasszicizmus nyugalmát sugallja. Ezt különben az oltárok, a szobrászmunka - *Hoffmayer Simoné* - is hangsúlyozza. A hajó háromszakaszos boltozatú, az ezeket elválasztó dupla hevederek korinthoszi fejezetű falpillérekre futnak le. A megnyújtott szentélyrészt egy boltszakasz és három záró boltcikkely fedi. A rend külön kívánságára a szentély két oldalán két-két, vasráccsal elzárt oratórium-ablak van: a zárórács és a szentély két oldalán elhelyezett csengők díszes kovácsoltvas állványa egyforma stílusú. A szentélyt tagoló oszlopok közül a két szélső attikáján egy-egy angyal térdel, koronát tartva az oltár fölé. Az orgonakarzat mellvédjét rozetták és lecsüngő füzérek díszítik. - Ez utóbbiak részletezése ez esetben fontos, mert a dekoráció eluralkodása és keleties jellege az örmény fzlésvilágra utal; az épület maga a klasszicizmus formavilágába tartozik.

B.M.

Következik a székelyudvarhelyi Jézus Szíve kápolna.

TÜRÖK Antal építész

Ki. Mindezek ellenében a magyar tömegek a Magyar Népi Szövetséggel mind élesebben szembe fordultak, és annak vezetőit a legsúlyosabb vádakkal illetik. A Magyar Népi Szövetség ennek ellenére igyekszik pozícióját megtartani, de az eszközök, melyeket ennek érdekében éppen ezekben a napokban alkalmazásba vett, a terror jegyeit viselik magukon. Az újságok szerint Nagyméltóságod több ízben úgy nyilatkozott, hogy a román közigazgatás területén élő magyarság a saját elhatározásából illeszkedik be a román állam kereteibe. Mivel itt a román-magyar vita gyökere van érintve, kötelességemnek tartom kendőzés nélkül nyíltan megmondani, hogy erre az önkéntes beilleszkedésre nem tapasztalható *semmiféle hajlandóság*.

Lapszemle

Az Üzenet október 15-i számában Péter Miklós *Tanévnyitó istentisztelet* címmel a kolozsvári Református Líceum tanévnyitójáról, a Farkas utcai református templomban megtartott ünnepségről tudósít. A lap közli dr. Csiha Kálmán püspök kollégiumi tanévnyitó igehirdetését (*Új kutakat ásunk*), Székely József igazgató *Tanévnyitó beszédét* és dr. Gálfy Zoltán az ünnepségen elhangzott beszédét (*A Református Líceum-Seminárium megnyitóján*).

A Romániai Magyar Szó október 20-21-i számában *"Együtt kell megtanulnunk a párbeszédet"* címmel Emil Puni atyával, a romániai jezsuiták provinciálisával készült interjú olvashatunk. A vallási pluralizmusról szólva számol azzal, hogy nem lesz könnyű az ún. "népi egyháznak" az új áramlatokkal szembesülni, hiszen a romániai kerületi egyházak már a két világháború között is elhanyagolták az értelmiséget. Úgy véli, hogy az ökumenizmus fejlesztése érdekében egyetlen katolikus egyházat kellene létrehozni Romániában.

Ugyanitt hírszerűen hozzák az olvasó tudomására, hogy október 18-án befejeződött a romániai zsidó közösségek kongresszusa. A föderatív bizottság elnökévé Moses... A kongresszus határozatában felszólítanak minden dez... orítására, mely az utóbbi időben Anto... inimalizálásában, sőt igazolásában, nyilvánul meg.

A kardinális címmel Varga Gábor... alakjára emlékezünk - állítja a

gatolja a kormányt jószándéku terveinek végrehajtásában is, de Nagyméltóságod, aki szereti saját nemzetét, bizonyára megérti, hogy a magyarság sem áldozhatja fel magát a román-eszme oltárán. Az erdélyi románság számbeli többségére és a 27 éves birtoklásra hivatkozva, igényt tart Erdély egész területére. A magyarság a maga igényét jelenleg számbeli többséggel nem indokolhatja (mert elvesztett a török-tatár küzdelemben), de felhozhat ugyanolyan értékű gazdasági és politikai érveket, melyeket a történelem is támogat. A románság Erdélyből nem akar eltávozni - természetesen nem akarjuk azt elhagyni mi, az ezer esztendő óta itt lakó és Erdély kultúráját megalapozó magyarság sem. Az autonóm vagy független Erdély létesítése sem oldaná meg a

és sorsának alakulása iránt nem lehetek közömbös. A papi hivatásom pedig arra kötelez, hogy a kérdéseket erkölcsi szempontból is mérlegeljem. A román fennhatóság alatt élő magyar helyzete nem felel meg azoknak a nagy erkölcsi követelményeknek, melyeket az Egyesült Nemzetek Szövetségének Alapokmánya a békés együttélés rendező elveiként megjelölt. És ha a nemzetek közötti békét őszintén akarjuk elindítani, úgy gondolom, a kibontakozás útját abban az irányban kell keresnünk. Ezért voltam bátor ezt a legkényesebb kérdést Nagyméltóságod előtt leplezetlen nyíltsággal felvetni, és arra kérem, hogy őszinteséget ne vegye rossznéven. Levelem másolatát mint érdekeltnek a Magyar Népi Szövetség elnökségének is megküldtem.

Alba-Iulia - Gyulafehérvár 1946. jan. 28.

szerző -, nem annyira a magyar ellenreformáció vezéregyéniségét, a kérlelhetetlen hitvitázót tiszteljük, hanem elsősorban a saját nemzete pusztulása miatt felelősséget érző egyházi főembert, a haza békességéért aggódni nem szűnő országos tisztségviselőt, az egyházi hierarchia jövőre figyelő vezéralakját. A lap szemelvényeket közöl az 1613-ban Pozsonyban megjelent *Isteni igazságra vezető kalauzból*, Pázmány Péter virtuóz nyelvismeretről tanuskodó főművéből.

A Luceafrul 38. számában Nadia Anghelescu *Az iszlám-keresztény párbeszéd* má címmel közöl tanulmányt. Szélmalomharcként láttatja az egyéni és kollektív tudatlanban a középkorból fennmaradt motivációk alapján folytatott vitákat, akkor, amikor a keresztény és az iszlám vallás közös gondja a vallás elvesztése vagy degradálódása. A párbeszéd nemcsak a dogmatikus teológiát érinti, hanem a hívők számára a kérdések nagy része erkölcsi: mindkét vallás egyetemes erkölcsi elveket vall és ezeket igyekszik terjeszteni.

A Népszava október 16-i száma *Gorbacsov Nobel-díja* címmel tudatja, hogy idén a szovjet elnök nemzetközi tevékenységét méltatták a Nobel-békedíj odaítélésekor. Gorbacsov javára az döntött (Vaclav Havel, csehszlovák elnök, Nelson Mandela, dél-afrikai polgárjogi aktivista, Csai Ling, a pekingi diákmegmozdulások egyik vezetője ellenében), hogy kulcsszerepe volt abban, hogy megszűnt a világ keleti és nyugati fele közti állandó konfliktus, véget ért a hidegháború időszaka, a fegyverkezési verseny.

B.A.M.

Vonta kétségbe a kisebbségi sors tartathatatlanságát hangzatos írott iróniák a jóhiszeműséget, ám figyelmeztettek (s ez a mai távozókra is szól), hogy amit Makkai "életörvényként" utasít el, azt nem lehet veglegesen tekinteni. A kisebbségi feltétel, mint minden társadalmi jelenség, alakulnak és változnak.

Az íttmaradás tegnapi és mai szószóli nem tagadják, nem is tagadhatják, hogy az anyanemzetüktől elszakított töredékek küszködése gyakran tragikus színezetű, ám jogosan hivatkozhatunk-hivatkozhatunk arra, hogy mint súly alatt a palma, a romániai magyar művelődés nőni és fejlődni volt képes. Ez a kultúra nagyszertű, maradandó értékeket hozott létre. A *Nem lehet* szerzőjét bírálók többnyire együtterezték. A *Nem lehet* szerzője bírálók töbnyire együtterezték. A *Nem lehet* szerzője bírálók töbnyire együtterezték. A *Nem lehet* szerzője bírálók töbnyire együtterezték.

Az ötven évvel ezelőtt lezajlott polemia részvevői közül többen előszeretettel hivatkoztak arra, hogy a "nem lehet" kimondása folytán Makkai önmagával, saját korábbi nézeteivel is szembefordult. Megtagadta azt a hitvallását, amely — véleményünk szerint — annak idején az erdélyi szellem és humanum jellemző megnyilvánulása volt. 1931-ben Makkai még azt hirdette, hogy a magyararságnak itt kell maradnia, s ezzel hivatást is tölt be. "Kisebbségi világhivatal" talisán, amennyiben a kisebbségek a helyzetükből kiváltképpen kedvező szennvedésekkel fogva különösen alkalmasak arra, hogy egy nemesebb humanum érvényesülését bizonyítsák. Az elvesztett politikai hatalom helyett a romániai magyararság "szellemi és erkölcsi impérium birtokába jutott", s ez a forrulat az önvizsgálat, az önkritika, az alkotási erényt szerzői lehetőségét nyitotta meg előtte. A kenyiszertől erénytelő kovácsoló kisebbségi lét távlatát ma is ösztönző perspektíváként kínálkozik, ám lassuk be, hogy e hatását legfeljebb az értelmiség szűk csoportjába érvényesítheti. Ez a — kisse rezignált, ám valós — felismerés természetesen semmit sem von le erkölcsi értékeiből. A hétköznapiok sürgető gondjai és igényei nyilván elsőbbséget élveznek, de ne feledjünk azt sem, hogy az eszmék és az eszmények nélkülű életű előbb vagy utóbb bebizonyosodik, hogy valóban nem emberhez méltó.

Mutatis mutandis, ebben a szellemben írta meg Szilágyi N. Sándor nyílt levelet egy kivándorolni készülő értelmiséghez (Látó, 1990. 5.), s ezt a kivétel meggyőző-moralis erőt kiegészítő epizódokat egy Makkai Sándornak, illetve a ma nyomdokába lépőknek is küldött válaszként, felszólításként értékelhetjük. Hadd idézzünk az 1988 elején kelt leveleiből, amely kísértetiesen egybeesik az egykor Makkai-nak címzett szemrehányásokkal: "... bárki légy is — társadalmi, politikai, erkölcsi, művész, tudományos kutató, színész vagy akármi más —, a magad helyén pótolhatatlan vagy. Ez elmenetelleddel újabb terhek szakadnak azok nyakára, akiknek eddig sem volt könnyebb, mint nekéd."

Gall Ernő

A Romániai Magyar Szó július 28-i számában Keszegh András református lelkipásztor a Küküllői Református Egyházamagához tartozó gógánváraljai plébániatemplom történetét, az ottani egyházközösség megpróbáltatásait idézte fel 1332-től napjainkig.

A Híd 9. száma közli Tökés László királyhágomelleki református püspök állásfoglalását az oroszhegyieket sújtó biróági itélettel kapcsolatban. Ugyanitt Foszto A. Zoltán Ferenci István történésszel a szekelyek eredetét kutató próbalikőzásokról beszélt.

A Hét 30. számában Veress Károly *Kisebbségi lét és civil társadalom* címmel a jelenlegi társadalmi szerződést elemzi. Megpróbálja eloszlatni azt a tévhitet, hogy a kisebbségi jogfeszítottsági állapotok és annak tudata összetartó erőkölcsit eredményez. Állítja, hogy az egyéneknek a közösséghoz való közös érdeklődés, a civil társadalom elterjedésére. Az antipolitikát az egyen szabad akaratának gesztusaként, a hivatalos rangra emelt hazugságával való szembenállásként értelmezi.

Lapszemle

A száz éve született Makkai Sándor alakját és életművét felidézve egy régi, több mint ötven évvel ezelőtt kiadott kiadványt látunk. A *Nem lehet* című cikk kiváló társadalmi polemika volt. A *Nem lehet* című cikk kiváló társadalmi polemika volt. A *Nem lehet* című cikk kiváló társadalmi polemika volt.

Több mint fél század múltán sem állítható, hogy az 1937-es kísérlet, amely — Cseke Péter szerint — egy nagy ellentmondás megoldására irányult, megnyugtató eredményt zárt volna. Az újraindult, most is tartó kivándorlasi hullám is bizonyítja, hogy a Makkai megfogalmazta érvek tizezrek döntését és lépését motívumok. Aki elővasta Ágoston Vilmos *Hűd a hűmussz, ne karomkodj!* című könyvét (Budapest, Szépirodalmi Könyvtár, 1989), egy önmagát kivándorlásba hajszolt erdélyi magyar család kalváriájáról szól, azt a következtetést vonhatja le: a kisebbségi sorsot most már tömegek "levégőtlen börtön"-nek érzik, amelyből menekülniük kell!

Eppen ezért a veszélyeztetett népcsoport önvédelmének és élni akaratának hangot adó világi és egyházi személységek bőven meríthetnek a Makkai tetteivel hajdan szembeforduló érveiből. Ok is elmondhatják, el is mondják, hogy egy etnikum nem hagyhatja el szülőföldjét, s éppen ezért Makkai ma sem segíthet azoknak, akiknek muszáj itt maradniuk. Töle nem kaphatnak választ arra a döntő kérdésre, hogy ebben az esetben miként kell tovább élniük, mit kell tenniük? A korabeli vitapartnerek nagy többsége nem re, hogy ebben az esetben miként kell tovább élniük, mit kell tenniük? A korabeli vitapartnerek nagy többsége nem re, hogy ebben az esetben miként kell tovább élniük, mit kell tenniük? A korabeli vitapartnerek nagy többsége nem

A Lathatarban megjelent látélet és szentencia akkoriban értelmiséget, megdöbbent és szenvedélyes visszautasítást váltott ki. Természetesen a Makkai álláspontjához közeledő, azt védelmező vélemények is megjelenhettek. A cikkben kifejező "Nem lehet" re adott válaszok közül maig emlékeztet az *érvenyes* módon a Reményik Sándor emelkedett ki. A költő felelete így hangzott: "Nekünk lehet — mert kell."

Az ötven évvel ezelőtt lezajlott polemia részvevői közül többen előszeretettel hivatkoztak arra, hogy a "nem lehet" kimondása folytán Makkai önmagával, saját korábbi nézeteivel is szembefordult. Megtagadta azt a hitvallását, amely — véleményünk szerint — annak idején az erdélyi szellem és humanum jellemző megnyilvánulása volt. 1931-ben Makkai még azt hirdette, hogy a magyararságnak itt kell maradnia, s ezzel hivatást is tölt be. "Kisebbségi világhivatal" talisán, amennyiben a kisebbségek a helyzetükből kiváltképpen kedvező szennvedésekkel fogva különösen alkalmasak arra, hogy egy nemesebb humanum érvényesülését bizonyítsák. Az elvesztett politikai hatalom helyett a romániai magyararság "szellemi és erkölcsi impérium birtokába jutott", s ez a forrulat az önvizsgálat, az önkritika, az alkotási erényt szerzői lehetőségét nyitotta meg előtte. A kenyiszertől erénytelő kovácsoló kisebbségi lét távlatát ma is ösztönző perspektíváként kínálkozik, ám lassuk be, hogy e hatását legfeljebb az értelmiség szűk csoportjába érvényesítheti. Ez a — kisse rezignált, ám valós — felismerés természetesen semmit sem von le erkölcsi értékeiből. A hétköznapiok sürgető gondjai és igényei nyilván elsőbbséget élveznek, de ne feledjünk azt sem, hogy az eszmék és az eszmények nélkülű életű előbb vagy utóbb bebizonyosodik, hogy valóban nem emberhez méltó.

Mutatis mutandis, ebben a szellemben írta meg Szilágyi N. Sándor nyílt levelet egy kivándorolni készülő értelmiséghez (Látó, 1990. 5.), s ezt a kivétel meggyőző-moralis erőt kiegészítő epizódokat egy Makkai Sándornak, illetve a ma nyomdokába lépőknek is küldött válaszként, felszólításként értékelhetjük. Hadd idézzünk az 1988 elején kelt leveleiből, amely kísértetiesen egybeesik az egykor Makkai-nak címzett szemrehányásokkal: "... bárki légy is — társadalmi, politikai, erkölcsi, művész, tudományos kutató, színész vagy akármi más —, a magad helyén pótolhatatlan vagy. Ez elmenetelleddel újabb terhek szakadnak azok nyakára, akiknek eddig sem volt könnyebb, mint nekéd."

Gall Ernő

Több mint fél század múltán sem állítható, hogy az 1937-es kísérlet, amely — Cseke Péter szerint — egy nagy ellentmondás megoldására irányult, megnyugtató eredményt zárt volna. Az újraindult, most is tartó kivándorlasi hullám is bizonyítja, hogy a Makkai megfogalmazta érvek tizezrek döntését és lépését motívumok. Aki elővasta Ágoston Vilmos *Hűd a hűmussz, ne karomkodj!* című könyvét (Budapest, Szépirodalmi Könyvtár, 1989), egy önmagát kivándorlásba hajszolt erdélyi magyar család kalváriájáról szól, azt a következtetést vonhatja le: a kisebbségi sorsot most már tömegek "levégőtlen börtön"-nek érzik, amelyből menekülniük kell!
 Kevényes Sándor, 1980. 28. a

Ma sem lehet?

Antal László felvétele

geskedéseit hetes, hónapos időszakok szaktíják meg. Az úgynevezett habituális ivót a megszokás vezeti. A nők körében többnyire kompenzáció jellegű az alkoholibetegség indítéka — elérte-tenedést, bódulatot és felejtést keres-

Dr. Ander Zoltán

Lehetne a szentek életéből sorozatot közölni, továbbá csodálatos gyógyulásokról a Szűzanya jelenéseinek helyein (Lourdes, Fatima).

Irti kellene azokról a körülmények-ről, amelyek előrevetítik az "egy akol, egy pasztor" elvének megvalósulását. Mit tesznek ebben a szellemben a vi-lágban?

Jó lenne statisztikai adatokat közölni: mennyi a katolikusok száma a vilá-gon? Hol vannak ők? Hányan vannak Romániában? Erdekesek témák lehetnek: más vallá-sok leírása — például a mohamedán vagy a buddhista vallások, bódulások, Lehetne írni a zsinatokról, a konkla-ve-ről. Miben áll a '60-as évekbeli zsinat-nyitó szerepe, milyen újításokat hozott? Jóllesz ez lenne számonra, ha lap-jukból Csikszeredában nem 1500, ha-nem 15 000 kéjné el s ez nagy részben Onoktól is függ, higgyék el nekem.

Csikszereda
Csergő Antal

Egy sajtótermékek rendkívül nagy szerepe van az olvasótábor nevelése-ben, formálásában. Hogy makkora ez a tábor, az az illető termékek minőségétől függ. Hallottam olyan panaszt, hogy a Keresztény Szót olvasók tabora csöke-nőben van. Nincs lehetőségem felmér-ni, nem rendeltek-e sokkal többet, mint normális körülmények között szűkséges volna. Az, hogy a lap minden katolikus család asztalán ott kellene hogy legyen, csak utópia. Néhány javaslatommal sze-retnék a lap iránt érdeklődők számá-nak növeléséhez hozzájárulni.

Századunk végének emberére — szerintem — legjobban az elismert cso-dák leírása hatna. A csoda közlése u-gyanakör vonzó is. Közölhetnék re-szleteket Fatimáról. Mi rosszat ten-nének azzal, ha leírnák, hogy Maria márt 1917-ben megjelent az Oroszor-szág ateizmusát, de azt is, hogy a szá-zad vége előtt megter? Es ime: teljesen azon az úton halad.

Templomaink

Székelyudvardi hely, plébániatemplom

Székelyudvardi hely neve a régi (1270, 1280) oklevelekben a Telegd elnevezés-hez kapcsolódik — az egyik székely-földi esperesség is ezzel az elnevezés-sel szerepelt (mely a székely Adorján-törzs Telegd nevű ágától származik).

A városnak legkésőbb az 1200-as é-vek elején kellett hogy legyen temp-loma. A Szent Miklós-templom 1633-ban, igen pusztán állapotban volt, 1783-ban pedig megállapított nyert, hogy igen szűk, elegendően a hívek befogadá-sára. 1788 és 1791 között épült az új, ma is látható templom Turék Antal épí-tőmester irányításával, s 1793. május 27-én szentelték fel.

Stilus a klasszicizmus felé orienta-lódó építészeti felfogásról tanuskodik, a homlokzat díszletlensége, a vakolatke-retes, zárköves ablakok, az egyszerű kőparkány ezt bizonyítja. Ugyanakkor késő barokk elemek a bejárat fölötti ablak ívelt szemöldöke, a mellékbejára-tok fölötti bevilágítók.

A templom háromhajós, egyes oldal-hajói fölött négy pilléren nyugvó ol-dalkarzat húzódik; a hosszú, visszalépő-szentély kétoldalt részis farszszel kap-csolódik a templomhajóhoz. Az oldalké-pek az előző templomból valók, de nem középkoriak.

Következik a nagyváradi-velencei plé-bániatemplom ismertetése.

A munkahelyi, utcai, kocsmai konf-liktságok hamar nyilvánosságra kerü-lnek, és egyeseknek közülük büntető-jogi következményei vannak. Ezzel szemben a családon belül felmerülő, szaporodó és súlyosbodo konfliktusok elinté többnyire titokban maradnak, pontosabban titkolni igyekeznek azokat. A hangos veszekedés, a család küzde-se a lakásból, a család tagján feltűnő se-rülések (szem körüli "monoki", kire-pedt ajkak és kék foltok) mindent el-ártnak. A veszekedések fő témái a re-szegedés okozta anyagi problémák, dur-vaság, feltékenykedés, a gyermekneve-lés problémái és egyébebék. Az iszákos po-tenciaja csökken, de paranoiá feltékeny-sege fokozódik. Incestus (vérfertőzés) is előfordul. A választás vezeto út hosszú és nagymeretűekben függ a partner tem-peramentumától, jellemétől, magatar-tásától. Anélkül, hogy részletekbe bo-csátkozzánk, megemlíttük, hogy a ré-szeseges férjek feleség-típusát a kuta-tók találo nevekkel illették. *Kontrollo-to Katalin* nyomoz a férje után. *Bün-tető Beáta* különféle szanckciókat alká-lmaz a férjével szemben. *Ingadozó Iren* határozatlan, kapkod, nem tudja, mit csináljon. *Szenvedő Szidonia* panasz-kodik, passzív viselkedik.

Az alkoholibeteg gyógyítása, az ital-tól való leszoktatása ritkán sikerül és ehhez a család segítése nélkülözhetet-len. A leszoktatás kilátásait előrelátni nem lehet. Amnyi bizonyos, hogy az ivás lellekami indítéka, fennmaro okai és leküzdésének lehetőségei meghata-rozó jellegűek. Felsorolunk néhány ilyen indítéket. Az abulia ivók akarat nél-küli, környezetüknek nem tudnak el-tenállni. Az elviharhászok (hedonisták) rendszertint nagy evők, nagy dohányo-sok egyidejűleg. A periodikus, időszá-kos ivók (dipszomaniások) súlyos része-

CsomaFáy Ferenc fotója

Magyar London.

New-York, január 13.

Utazó ember, ki a világot nyakába vette, nem mindig ura elhatározásainak, s annál fogva ígéreteinek sem. Én is rég tettem egy ígéretet a „Vasárnapi Ujság” olvasóinak, s azt csak most, ilykésőn s a mellett igen hiányosan is válthatom be.

Párisból az ostromzár és az ebből reám következő czél nélküli tétlenség elől Londonba menekülve szándékom volt ott hat hónapot tölteni, de alig félannyi mult el, midőn egy Amerikából váratlanul érkező levél és utazási jegy szándékomat megváltoztatá, s rábírt, hogy átjőjek ide a szabadság és gyakorlatiasság hazájába, s megismerkedjem egy óriási léptekkel előrehaladó néppel és intézményeivel, melyek a mi jó, vén, kedélyes Európánkat mind czélszerűség, mind nagyszerűség tekintetében oly messze túlszárnyalják.

Lesznek talán még olvasóim közt, a kik emlékeznek, hogy e lapban megjelent „Magyar Páris” című közleményem végén megígérttem volt a „Magyar London” megírását is. Ez ígéretemnek ott az idő rövidsége miatt nem tehettem eleget, de mulasztásomat most innen, tengeren túlról akarom pótolni, bár előre ki kell jelentenem, hogy a hideg London nem nyújtott oly kedvező tért a magyar elemnek, mint a vendégszerető, örökké mosolygó Páris; de hiszem, hogy a kevés is, a mit írhatok, elég érdekes arra, hogy arról az otthoniaknak említést tegyünk, s tudassuk velük, hogy vannak tények, melyek életünkről a külföldön tanubizonyosságot tesznek még e nagy világvárosban is, egy nagy nemzet közepette, mely különben nem sokat törődik kisebb nemzetekkel akkor, ha politikai vagy anyagi érdeke nem kényszeríti.

Londonban, ez óriási, komoly, hideg városban keressük föl először is a „Londoni magyar munkások együletét”, melynek elég számos tagja van ugyan, de annál kevésbbé, a ki a helyiséget és gyűléseket olykor meg is látogatná. Nem az első magyar egyület ez, mely ez óriási háztenger közepén hazánkfiai erkölcsi és anyagi támogatására alakult. 1849—50-ben Kossuth Lajos közreműködése és előlétele alatt alakult volt Londonban egy „Magyar jótekonny egyület”, melynek czélja volt az oda menekülő honfiakat segíteni. Helyisége a Hollbornon volt a „Blue Boar” („kék vadkan”)-hoz czimzett vendéglőben. Alapszabályainak egy példánya megvan még a mai „Londoni magyar munkások együletének” könyvtárában, úgy szintén egy kis bádogg szelencze is „A szegények számára” felirattal, melyben az adakozások gyűjtettek. A fentebb említett alapszabályok három nyelven nyomattak, magyarul, németül és angolul; az örökös tagsági díj 10 font sterling volt. Ez egyület később feloszlott s némileg a még mai napig fennálló „Concordia” nevű német együletbe olvadt belé, minek bizonyossága, hogy ennek könyvtárában még mai nap is akadnak magyar könyvek.

A jelenleg fennálló egyület 1869. májusban alakult s az e körüli fáradozásban elismeréssel kell megemlékeznünk Ráth Nándorról, ki sem költséget, sem időt, fáradságot nem kimélt, hogy a londoni magyarokat felkeresve, az egyület tagjainak meggyerje. Az egyület jelenlegi helyisége: Hollborn 281. Tagjainak száma 50—60 közt változik. Van csinos könyvtára és számos lapjai. Együleti helyiségében Kossuth Lajos mellszobra és egy csinos magyar czimer adja tudunkra, hogy otthon vagyunk. Czélja kölcsönös művelődés és segélyezés. A mult őszzel különösen György Aladár tanárjelölt érdekes felolvasásai nyújtottak legtöbb élvezetet a tagoknak. Rendkívüli tagjai közül ki kell emelnem a magyarok nagy barátját Goldsmith Ágostont és az ismeretes angol magyar írótt Patterson Arthurt, ki Magyarországról irt jeles művét magyar ajánlattal ellátva ajándékozta az együleti könyvtárnak.

Bármily csekély is legyen még jelenleg anyagi ereje e nem régen alakult együletnek, Londonba vetődő hazánkfia mindég támaszt és tanácsot fognak találni ott, és ez utóbbi oly nagy városban sokszor többet ér, mint a rendesen ugyis igen szerény anyagi segély.

A kristály-palotában igen megleptek az 1862-ki világkiállításról ott maradt magyar népviseletek színezett fényképei, melyeket Tiedge János pesti fényképész küldött volt be. Ugyanott találtam még több szekrényt, szinte a kiállítás maradványait, melyek magyar terményeket, különösen dohányt tartalmaznak, s jól esett látnom a gyönyörű verpeléti és csetneki leveleket átkötve nemzeti színű szalagcsokrokkal. A mi e fényes, óriási tündér palotában legjobban meglepett: hogy

benne egy életre való, soha Amerikát nem látott, angolul is alig tudó ember „American pop-corn” czimben árult — képzeljék: mit? valóságos magyaros „pattogatott kukoriczát” — melyet kis serpenyőkben kis adagokban pattogatott ki a huszó angolok szeme láttára. Némely részt megfestett vörösrre, s czukorporban meghengerítvén előállítá a legegyszerűbb czukrászterményt, melyből 10—12 szemet adott egy pennyért (2 1/2 kr.), az öt valóban ostromló finom angol közönségnek. Visszagondoltam Pestre, hol a szénatéren a református iskola sarkán 3—4 napig elálldogál hazánk e terményével telt szalmazsákja mellett a tápió-bicskei asszony, ki itezéjét adja 2 krajczárért a nélkül, hogy kapkodnának utána. Hiába, az új, az életrevalóság kifizeti magát mindig. Kristálypalotai kópékn valószínűleg megfordult Magyarországon s itt tanulta el ez egyszerű, de ránézve nagyon jövedelmes iparágat, s most egy cső kukoriczából könnyű szerrel árul egy shillinget a londoni közönségnél. Sőt mi több, pattogatott kukoriczából már filiókat is állított fel és mindenütt jó üzleteket csinál.

A muzeumokban sem találni sok magyar tárgyra. A „British Muzeum”-ban említést érdemelnek a nagyszámu magyarországi lobbók (meteorok), melyek némelyikét drága pénzen vásárolták meg a legteljesebb muzeum számára az angolok. Igen becsesek itt még a nemes opálok, melyek tudvalevőleg csak hazánkban található, úgy szintén a jegeczült aranyérczek Vöröspatakról. Meglepő egy lépcsőfolmenetnél egy magyar ökor kitömött alakja, mely „Bull of Hungary” aláírással fogadja a látogató hazafiakat. A muzeumi könyvtárban találunk magyar könyveket nagy számban, csak kár, hogy ezek nem a nyelv, hanem szerzők nevei szerint vannak a lajstromba írva, és így kikeresésük nem kis fáradsággal jár.

A „South Kensington Muzeum”-ban kevés az, mi hazánkra emlékeztet. Így a tanszaki osztályban több magyar iskolakönyv. Termények-tárában magyar gabona és kukorica, ugyszintén az ékszerek közt egy gyönyörű művü mentekötő magyar föliratával.

A könyvkereskedésekben s ódonászkornál nem igen találunk magyar könyveket, de annál több angolt, melyek 1848-iki magyar forradalmat tárgyalják, s különösen sokat, melyek Kossuth élet-íráttat tartalmazzák. Ugyszintén a „Kossuth induló” is igen gyakori a zenekereskedésekben. Voltam egyszer egy angol ismerősömmel, kinél egy 10 forintos magyar bankjegyet láttam berámázva Kossuth arczképe mellett, melyet a magyar-kedvelő angol nagy kegyelettel őrzött, mivel azt egy magyar menekülttől kapta, de a kinek nevét a név tulságos magyarsága miatt elfelejtette. Kossuth általában igen nagy szeretetben és becsületben áll itt, s valóban legnagyobb részt neki köszönhetjük, hogy itt némileg ismernek bennünket, mint szabadságszerető és az után vágyó nemzetet.

A jzenecarnokokban (Music Hall) is találunk némi magyar elemekkel. Így a „South London Palace” és „Metropolitan Hall”-ban magyarruhás pinczerek szolgálnak, különösen ez utóbbiban oly csinos pitykés, vörösségelyű barna ujjasban hozzák előnkbe a kávét vagy sört, hogy egy 48-iki honvédet képzelünk magunk előtt. A „London Pavillon”-ban a zenekar főnöke pedig nem más, mint Sárközy János, ki 1846—47-ben jött Londonba magyar ezigány bandájával hangversenyezni, s mig társai a szabadságharcz kitörésekor haza mentek, ő két más magyar társával Londonban maradt, és most mind hárman együtt a magyar nótákat huzzák legörömebb, melyek itt ugyszólván szükségessé lettek, mivel a szinte aprózott kis lépésekből álló angol tánczba sokat átvittek az angolok közt működő magyar tánczmesterek, különösen a Királyfi testvérek, kik jelenleg itt New-Yorkban vendégszerepelnek. Ott énekelt ez időben Angyalfi nevű újmagyar énekes is. Egy, még pedig csupán férfiak részére berendezett „Music Hall”-ba „Hungarian polkát” is hallottam, melyben azonban minden volt, csak magyar dallam nem.

Az utcánzán menve, kevés jelenségét találjuk itt valami magyarnak; egy pár német borkereskedés hirdeti, hogy magyar borai is vannak. De annál inkább meglepett, midőn egy a Tottenham „Court-Road”-ról beforduló utca sarkán olvasám e feliratot: „Shaving with Hungarian Razors.” Micsoda? kérdém magamban, e borotva-termelő ország fővárosában „magyar borotvával borotválnak”? Ketten mentünk be ezen, a magyar borotva dicsőségét hirdető borbély műtermébe, s megborotváltatván magunkat, kérdezősködtünk magyar borotvái eredete felől, s megtudtuk, hogy biz azok

Magyarországot soha nem látták, hanem a rajta levő bélyeg szerint Birminghamból kerültek ki, csak hogy, mint eleven borbélyünk mondá, azon gyár egy magyar borotva után készíté ezeket, melyeknek „good shaving”-je van, mivel a kés háta nagyon vastag, az éle pedig a háttól hajolva rendkívül gyorsan vékonyul. Mi hittünk a szakférfi nyilatkozatának, és örültünk, hogy magyar borotvánk is oly elismerésre talált az angol borbélyoknál, hogy azt még külön is hirdetik az ajtó fölött.

Ádám Arnold magyar szivarkákat árult nemzeti magyar czimerrel díszesített és magyar-angol felirattal ellátott csomogokban s azok meglehetősen keletnek örvendettek.

A „Chatam Street”-en, épen midőn egy humbugszerű hirdetés előtt annak tartalma felett vitakoztam egy magyar barátommal, megszólít valaki bennünket ily szavakkal: „Az oraságok is a Magyarországnak vannak?” — megfordultunk e talán legjobb szándékkal, de nem a legjobb magyarsággal mondott szavakra, és igennel feleltünk, midőn emberünk tüstént tért engedve kereskedelmi szellemének, kezünkbe nyomott egy pár czimkártyát, hogy nézzük meg üzletét, a hol ki van írva, hogy magyarul is beszélnek. Kíváncsiságból csakugyan felkerestük az üzletét, mely egy ruhakereskedés volt, s a kirakatban csakugyan megtaláltuk az ígért feliratot: „Magyaróll beszélnek iten.”

Az itt lakó önálló magyarok közt főlemlíthetem az örökké elfoglalt Diósy Márton hazánkfia, kinek igen kiterjedt magyar borüzlete van; Zohnsdorf József könyvkötőt, kinek diszkönyvkötészete az első Londonban; Ráth Nándor kereskedőt a „City”-ben, kire sok magyar halával és elismeréssel fog visszaemlékezni, s kinek őszinte előzékenysége a tanácsért hozzáfolyamodó magyarok iránt őt tiszteltté és szeretetté tették a londoni magyarok előtt. Kigyósy Mihály és Strobel hazánkfiait, kiknek borbély-műhelyök és Blum testvéreket, kiknek terjedelmes szivarüzletük van Londonban és szivargyáruk Havannában. Csomor Mihály és Komlós Antal szücsöket, Greger Miksa, Vidéky Adolf, Fischer Leo borkereskedőket, Tündérváry Attila vésnököt, Büchler János műgépészit, a „Politechnical Hall”-ban most kiállított „repülő Leotard”-ot készíté, a hires testgyakorló Leotard után. Witt D. fakereskedőt, Rochlitz Bélát, a most otthon levő eperjesi Rochlitznak öcsesét; Bárány Miklós aranyműves és vendéglő-tulajdonost, Roth Mátyás és Schlesinger M. orvosokat. Vannak még talán számosabban is letelepedett magyarok, csak hogy azt kitudni oly rövid ott létem alatt lehetlen volt.

A követségnél és konzulátusnál is jobban vagyunk képviselve mint Párisban. Követünk Apponyi Rudolf gróf, úgy szintén titkára gróf Kálnoky beszélik a magyar nyelvet. A konzul is Schäffer lovag elismerésre méltó igyekezettel tanulja a magyar nyelvet.

Végül emlékezzünk meg azon kevés magyar halottainkról is kegyelettel, kik távol a hazától idegen földben nyugosznak örök álmukat. A londoni temetők egyikében fekszik Kmety ezredes hazánkfia, kinek sirját hat nyelven szóló feliratokkal ellátott emlékkő díszíti, melyet a helybeli török követ emeltetett fölébe. Ugyanitt fekszik báró Kemény Farkas, kinek sírfelirata következőleg szól: „To the memory of Baron W. Kemény, Colonel in the Hungarian Army 1848—1849. Lived as Patriot, Died in Exile in 1852. Aged 56.” Mészáros Lázár, volt hadügyminiszterünk is nem messze Londontól fekszik eltemetve, úgy szintén Loránd János csak a mult évben elhunyt hazánkfia is, ki tudománya s műveltségéért széles körben kedvelt egyén volt, s több helyen nyilvános felolvasásokat is tartott.

Ha ifju honfitársaink Londonba szándékoznak, bizzanak leginkább csak önmagukban, ajánló levelek és más effélék nem sokat vagy semmit sem használnak, mivel még magyar hazánkfiai is annyira elangolosodtak, hogy a hozzájuk utasított fiatal ember önbizalmát könnyen elvesztheti. Csete Gyula barátomat, ki a gépészetnek még otthon nagy hasznára lehet, Sz. nevű és otthon valami feltalált mázáról is ismeretes hazánkfia, daczára a több rendbeli ajánló leveleknek, röviden azzal fogadta, hogy csak pakoljon újra össze, és azon legyen, hogy mentül előbb elhagyja Londont, mert ott munkát nem kap és ez nem fiatal embernek való hely. Csete barátom nem fogadta meg ez őszinte tanácsot, hanem Londonban maradt, magyar ember tanácsa és közbenjárása nélkül keregyárban dolgozik, hol tanulmányait szorgalmat által kifejtvén, gyűjti azon tapasztalatokat, melyeket otthon érvényesíteni szándékozik. Ezt csak

Was. Ujs. 1871. 75. l.

* Szerkesztő

azért említem fel, mivel e hidegséget a magyarok részéről honfittársaik irányában sehol sem találtam, csak Londonban. Azért önbizalom és kitartás azon fiatal emberbe, ki Londonban tanulni és dolgozni szándékozik.

E rövid ismertetésemet ismét új ígérettel zárom be, s ez, hogy az itt levő nagyszámú magyar dolgokat és embereket is mint a „Magyar New-York“-ot összeszedem majdan. De még előbb néhány más közleményem lesz, a mihez az érdekes tárgyat bőven nyújtja az itteni élet és forgalom, s különösen azon különbség és ellentét, mely New-Yorkot az európai városokkal oly sok részben szemben helyezi.

Liptay Pál.

A francia ágyunaszádok.

Nem panaszkodhatik a technologia, hogy a porosz-francia háboru nem gyarapítá új vívmányokkal. Szomoru vívmányok! Eddig a háboruban ember gyilkolt embert, most már ezt a munkát is gépekkel végezteti, s csak itt-ott keveredik a véres munkába az ember keze is.

Ott vannak mindjárt a százféle mitrailleurök, golyószórók, valóságos kaszáló puskák, melyek egész rendeket lönek le emberekből, a mesés távolságra hordó ágyúk, gyújtó, robbanó, faltörő lövegekkel, a miknek mindenféle alakja van a gömbtől a cukorsüvegig, a másfél öl hosszú löcsövek, a miket három lábra állítanak, mint a csillagász távcsövét s lövöldöznek belőlök oda, a hova már puska el nem ér: a léghajóig; páncélos gőzmozdonyok, amelyek egy központ körül minden irányban forgatható ágyu van, és az ágyunaszádok.

Mindezen fegyvereket és emberölő gépeket e háboru folytán véették alkalmazásba először.

Képünkön egy ágyunaszád látható, a melyenket Páris védelmére állított ki a francia kormány. Ily ágyunaszádoknak a háboru kitörésekor a Rajnán szerepléséről is volt szó, de a csatátér dislokációja folytán csakhamar megszűnt felőlök beszélni a krónika.

Párist nyugat felől csak a Valerien-erőd védi, ez uralja a sikot arra felé s itt kanyarodik háromszorosan a Szajna folyó.

Miután pedig a fort Valerien ágyui nem voltak elégségesek ily felette nagy terület felett uralkodni: Páris védői arra a gondolatra jöttek, hogy ágyúkkal ellátott, kisebb olynemű hajókat alkalmaznak a Szajna nyugati kanyarulatain, melyek szélesek és könnyűek levén, a sok helyt sekély folyón is könnyen megtehetik mozdulataikat.

Ez vezette a Páris védelmével foglalkozókat egy képünkhez hasonló naszádokból álló hajóraj fölszerelésére.

Az ágyunaszádok apró, könnyű csavargözősökből állanak, melyek részint egyszerű, részint kettős gőzgépekkel vannak ellátva, hogy ezek segítségével a gyors evezés, hirtelen fordulatok, rögtöni megjelenés egy bizonyos helyen s ugyanoly váratlan eltűnés lehető legyen. A hajók között az ágyunaszádok tehát ugyanazon szerepet viszik, melyeket a szárazföldi hadviselésben a guerillák vagy franc-tireurök.

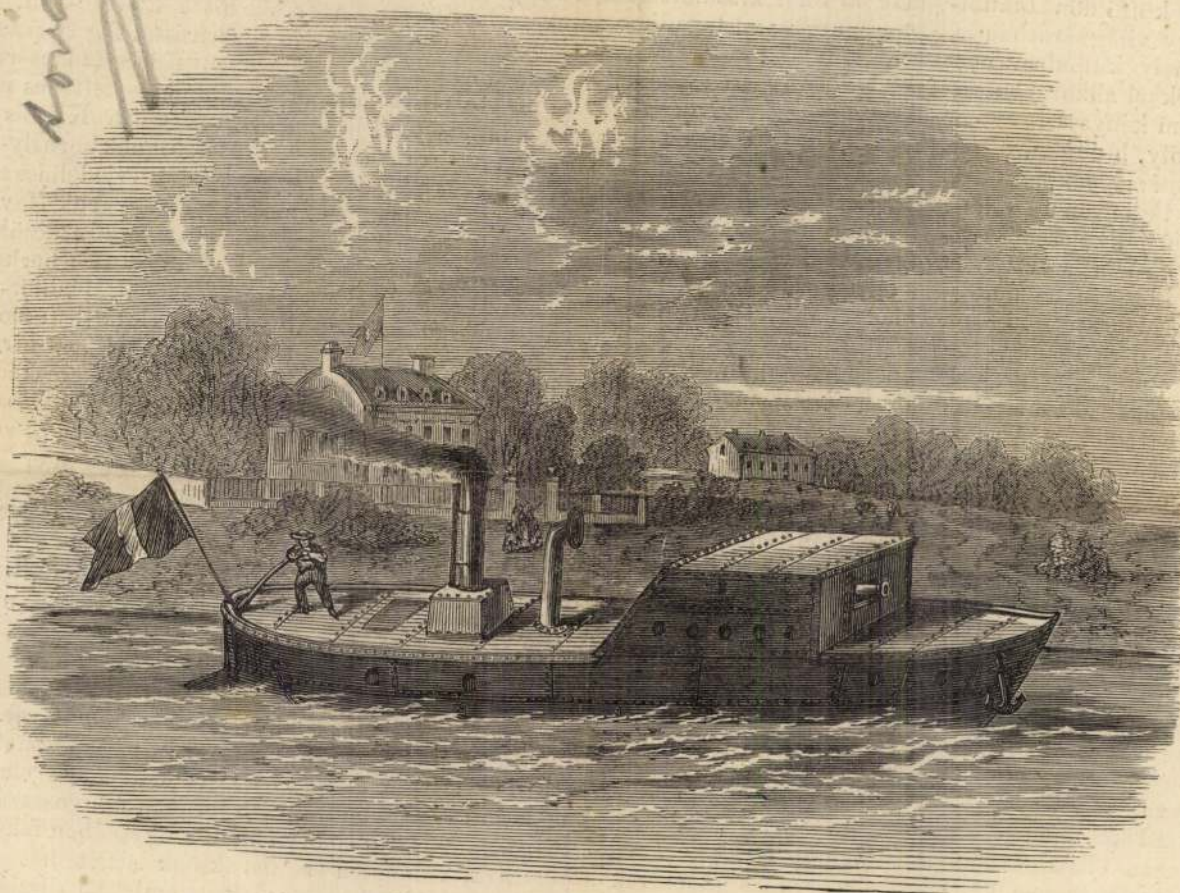
E kishajók eleje u. n. kazamátával van ellátva, egy neme a négyzetes szekrénynek, melyben egy, esetleg két ágyu van elhelyezve, s lőréssel van ellátva. A löveg természetesen csak közép-nagyságú lehet, miután a könnyű jármű az oly súlyos ágyukat, melyekkel a tengeri hajók vannak ellátva, el nem bírná. A naszádok kazamátája és oldalán vékony vaslemezekkel vannak ellátva, melyeknek ugyan a puska golyó nem árt, de melyek az ágyugolyónak sikeresen ellent nem állanak.

Az ágyunaszádok e háboru folyama alatt nem játszottak kiváló szerepet.

Első csatájok szept. 23-kán volt, négy nappal a Sceaux melletti szerencsétlen ütközet után. A „Claymore“ és „Sabre“ nevű ágyugözösök ugyanis e napon a Szajna folyónak St.-Cloud és St.-Denis közé eső kanyarulatára küldettek, a hol is Suresnes falu mellett hidat akartak verni a francziák a folyón, hogy a Mont-Valerien összeköttetésbe hozassék a Páris felé eső boulognei erdővel s a belső védművekkel.

A két ágyunaszád utja arra felé zavartalan volt. De miután mégis fényes nappal tartani lehetett a poroszok támadásától, visszatérésüket éjfelre halasztották.

Mikor a naszádok éji 10 órakor a Sévres hidjához értek, a Szajna balpartjáról, daczára a borzasztó sötétségnek, iszonyu erős tüzeléssel találkoztak a poroszok részéről. A balsors ugy hozta magával, hogy mindjárt az első lövések egyike mellbe találja a „Claymore“ kormányosát, ki halálra sebesülve, holtan lerogyott. Egy másik lövés a kormány kereket zuzta össze. A matrózok zavarba hozatva a váratlan támadás által, a fedélzetre borulnak a süvítő golyók elöl, s a kormánytalan hajó neki fut a Szajna balpartjának, épen a porosz golyók legnagyobb zápora alá s ott megreked egy zátonya a Séguin sziget mellett. A poroszoknak nem voltak csolnakjaik, hogy a zátonyra futott naszádot elfoglalják.

Ágyunaszádok a Szajnan Párisnál.

De a naszád rettentetlen kapitánya nem veszté el fejét az irtózatoss tüzelésben. Nem gondolva a záporként hulló golyókkal, néhány kartácslövést bocsát a poroszok közé s mozgásba hozza a gőzgépet és borzasztó fáradság után leszabadítja a naszádöt a zátonyról.

A „Sabre“ hűségesen mellette maradt megszorult társának s erélyesen tüzelt közéje a rejtékből puskázó poroszoknak, a kikből nem egy hagyhatta ott a fogaféherét, habár azt a porosz csatajelentések akkor nagyban tagadták.

Igy menekült meg Franciaország két kis hadihajója a legnagyobb veszélyből.

Egyveleg.

** (Molière-ünnep Párisban az ostrom alatt.) Molière 249-dik születésnapját Párisban az ostrom-ágyúk dörgése közt is megünnepelték. Az egész Páris a Théâtre-francaisba sietett, hogy legnagyobb költőjének szobrát megkoszorozza, s ez alkalommal egy a nép alsóbb osztályából fölemelkedett költő Gondinet alkalmi költeményét olvasták föl, melyet Hegedűs István sikerült fordításában mi is bemutatunk:

Többé nem Páris, mely mosolygott, kérkedett, Szentel Alcest, — Scapin — Agnesnek ünnepet, De Páris, mely fogoly, sebzett, alélt — nyugodt, Ünnepelet egy lángész, mig dörg az ágyu ott.

Te mondád, hogy Páris egy világnak éke. Balga népek! Páris nem csupán miénk-e? E tudat hat át most oly mély gyűlölettel, Mely töletek falnál jobban elszigetel.

Áldjuk a balsorsot. Törpe Európa Az ököljog előtt hadd omolj a porba: Ismét a hazának hő szerelme hat át, Megvetjük a sikert, lenézzük a halált.

Szívünk lüktetését számláld? No jól van! Számláld, Vilmos király, mig utolsót dobban. Frankhon még felszárnyal, lerázza szégyenét, Ellenei előtt felemeli fejét.

S emelt feje ragyog dics- és fényugártól, Sebére mutat majd, mig a világ bámul. Szébb, hevesebb, büszkébb mint csak volt valaha, Kiséri szabadság örömitas zaja!

** (Szini előadások Párisban a bombázás alatt.)

Párisban a gránátzápor alatt „az ostrom áldozatainak javára“ szini előadásokat és hangversenyeket rendeztek. Az első előadást e célra m. hó 17-én a „Théâtre francais“-ban rendezték, s egy angol lap tudósítása következőleg írja le az előadás folyamát: „Minden elszavalt költemény a mostani helyzetre vonatkozott. A bombázás: „Páris koronáztatása.“ „Le sacre de Páris“ czim alatt Agar Leconte de Lisle költeményét szavalta el. Mr. Saint Germain „Le Bavaois et Marguerite Schneider“ czimú humorisztikus szatírárt olvasott föl Banville-től. Egy német fogolynál ugyanis kedvesének, Schneider Margitnak levelére akadtak, ki

szívére kötötte, hogy neki gyémántos fülönfüggőket vigyen Párisból. Rendkívüli sikere volt két, épen most föltűnt költő művének: az „1792-diki katonák“-nak s az „Ardennei 1870-diki parasztok“-nak. Zajos tetszéssel üdvözölték Hugó Viktor legújabb költeményét: az „Apargyilkos“-t, s egy tizennyolcz éves, eddig egészen ismeretlen fiatal költőnek „Iskolamester“ czimú balladáját. A ballada iskolamestert rajzol, ki a falu fiatalságát a németek gyűlöletére tanítja, s egy fiatal özvegyet, ki hasonló dallal csitítja csecsemőjét, mig a jegyesek, a boszú kardát zengik. Ez irányban legutóbb több tehetséges költő tűnt föl.

** (Egy kis demokratikus számítás.) Minden embernek 2 szülője, 4 nagyszülője, 8 öszszülője, 16 ükszülője és 32 ös ükszülője van az ötödik nem-

zedékben, 64 a hatodikban, 128 a hetedikben, 258 a nyolczadikban, 512 a kilenczedikben és 1024 a tizedikben. — A tizenhatodik nemzedékben mindenkinek már 65,532 öse van. Tizenhat nemzedék 500 évi időközön vesz igénybe. A 65,532 ös között, melylyel a most élő emberek mindegyike a 13. században birt, bizonyára minden rangu és rendü, szegény és gazdag ember volt, miből kitűnik, hogy senkinek sincs oka reá, hogy származására oly nagyon büszke legyen.

** (Új állat.) A „Természettudományi Közlöny“ írja: Egy új igen érdekes állatot talált Krefft, az ausztráliai természetrajzi muzeum főnöke Sidneyben, a Burnet folyóban. Ezen új állat, egy halgöte (Ceratodus Forsteri), mint közvetítő tag a kétéletűek (Amphibia) és a halak közt áll. Régióta ismeretesek már pikkelyesgötek, melyek ép annyira kétéletűek mint a halak. Ha vízben élnek, kopolyukkal lélegzenek, ha azonban szárazra kerülnek, mint tropikus hazájuknak száraz idejében rendszeren történik, akkor tüdőiket veszik igénybe. Az új állat jelentősége abban áll, hogy szerzeténél fogva a legszebb átmenetet képezi a kétéletűektől azon halakhoz (Gonoidák, zománcpikkelyűek), melyeknek az ősvilágban igen számos fajja, és neme népesíté a földet, s melyektől a jelenleg uralkodó csontos halak származtak. A Ceratodus tehát igen valószínűleg a kétéletűek ősapja.

~~Achatesse I. 208.~~

Funderivar myoma

Kolononostov

Korean Independent

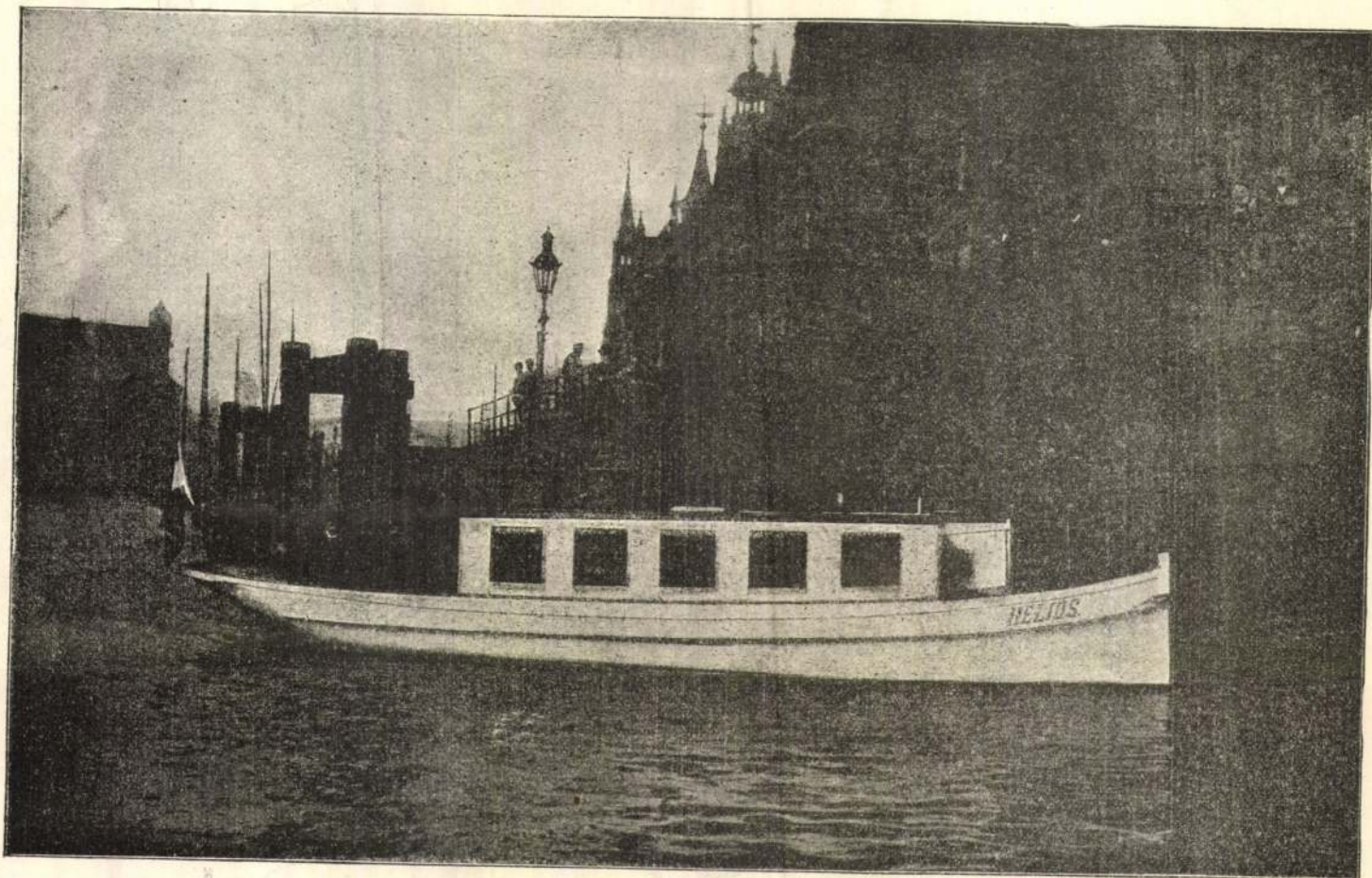
65. P.

izzólámpa-karral és elágazással. A fentebb említett tekercs a lámpakar végére az izzólámpa fölé van szerelve. A 10. és 11. ábrák a hármasszigetelő, vasmag és izzólámpa metszetét mutatják nagyobb léptékben. A légvezetékét egész hosszába végig feszített tüskés vasdróttal biztosítják a villám ellen.

Mivel a gépházak mind a két végponton a csatorna déli oldalán vannak, az északi oldalra szolgáló vezetékét át

Az egész berendezés megindításakor kitűnt, hogy a fent ismertett program minden pontját megvalósítottak lehet tekinteni. A mű megnyitása óta teljesen biztosan, magamagát szabályozva nagyon gazdaságosan dolgozik. Minden egyes lámpa a többitől egészen független. Ez a szép megoldás méltó elismerést arathat.

A holtenai ünnepekkor az ottani villamos telep

12. ábra. A csatornavezeték szerelésére használt motoros ladik képe.

kellett húzni egy helyt a csatornán. Ez az átmenő kábel a csatorna fenekébe 1 m mélyen van bekotorva s két, indukciómentesen egymás mellé tett gummiköpenyes drótból áll, melyek guttaperchával vannak borítva s cinkezett vasdróttal fegyverezve. A kábeleket 15000 V-ra próbálták ki, feltehető tehát, hogy a 7500 V-nyi üzemfeszültséget biztosan elviselik.

a rendes világításon kívül még 164 iv- és több mint 500 izzólámpával világította ki a tereket és az ünnepi csarnokokat.

Végül bemutatjuk a 12. ábrában, a csatornavezeték szereléséhez használt 12 lóerejű motoros ladikot, melylyel 15 km sebesség mellett az egész csatornán 7 és fél óra alatt lehet végig menni.

M—s.

A pest-kőbányai próbavasút.

Edvi Illés Aladár-tól.

(Befejező közlemény.)

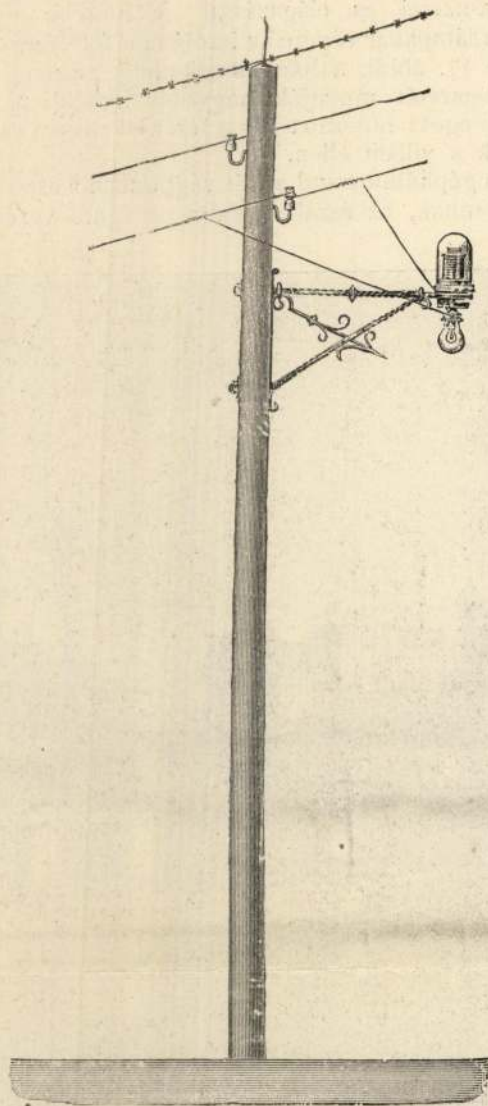
Bodmer az előmunkálatok megtétele végett 1827 április első heteiben érkezett Pestre, nemsokára követte őt Wenckheim József báró is. Miután a helyszíni szemlét április 19-én megtartották s az ügyet a pesti magisztratus és a választott polgárság tagjaival is behatóan megvitatták, Wenckheim báró a főhercegtől kinevezett kiküldöttség tagjait a consultationális gyűlés megtartása céljából április hó 21-ik napjára hívta össze, hogy a

mint e megbízó levélben mondja: *a világszerte elismert vasutak felállításának kiterjedt nagy haszna, melyek által főképp a magyarországi természetnyeknek a tengeri révparkhoz való igen könnyű és gyors szállítása s következésképp a természetnyeknek igen jó ára is eszközölthetne, a magyar kereskedelemnek rend felett való és álméltkodásra méltó rugót adhatna . . . hazánk kebelében is egy actia társaság által megvalósítható legyen.*

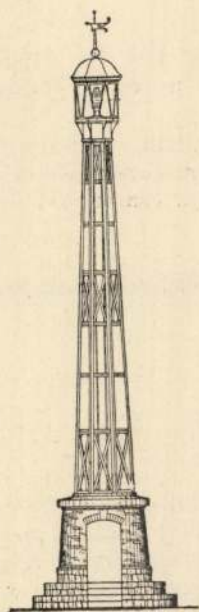
MMEE Kőöl 1895

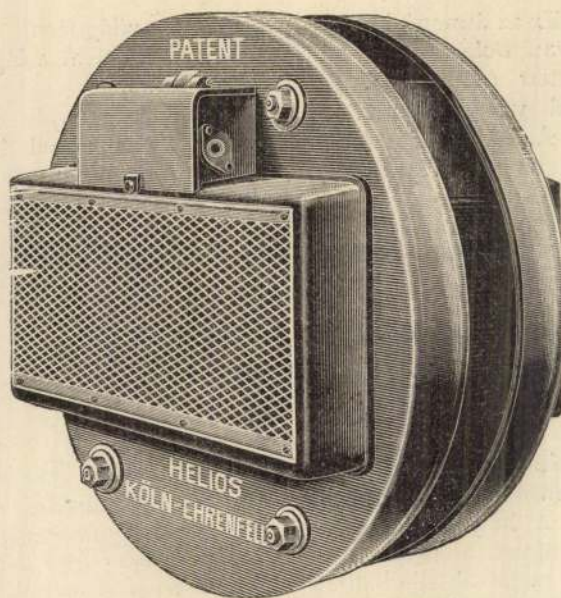
6. ábra. Világító torony.

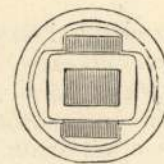
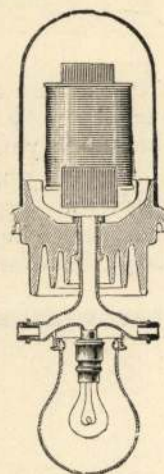
9. ábra. Vezetékoszlop.

7. ábra. Világító torony.

8. ábra. Helios-féle transzformátor.

10-11. ábra. Hármasszigetelő, vasmag és izzólámpás.

1828 március 20-iki ülésében¹⁴ előterjesztett jelentéséből, a vasútépítés költségeit és műszaki berendezését illetően a következő adatokat találjuk:

1. Bodmer-t és családját illető személyi kiadások ¹⁵	8877	frt	24	kr.
2. Különbféle munkák	11522	»	38 ^{1/2}	»
3. Felügyelet a munkára	439	»	30	»
4. Mérőkészülékek rajz- és irodai szerek	149	»	32	»
5. Szerszámokra	2251	»	46	»
6. Kovácsvas, acél, öntöttvas és sárgaréz	15587	»	09 ^{1/2}	»
7. Kőszénre	142	»	36	»
8. Faszénre	299	»	—	»
9. Olajra	35	»	34	»
10. A kovácsműhely építése és berendezése	1178	»	55	»
11. Kőműves, ács és napszámos munkák; faanyag	21450	»	34 ^{5/12}	»
12. Kátrányozás	3398	»	49 ^{5/8}	»
13. Az új támasztékok	2604	»	15	»
14. Srófokra és szegekre	2939	»	—	»
15. Különbféle egyéb tárgyakra	1897	»	09 ^{1/2}	»

Összesen 73073 frt 53^{13/24} kr. bécsi értékben, vagy 29.229 frt 33^{5/12} kr. conv. pénzben.

Ehhez az összeghez járult később kezelő díjak címén 452 frt 40 kr. és a pálya gondozása és ehhez való eszközök címén 1409 frt 52 kr., úgy hogy a próbavasút a részvénytársaságnak 31.332 conv. frt 42 kr-ába került. A mint látjuk a túllépés a preliminált 20.036 frt 40 kr-hoz képest tetemes 11.296 conv. frt 02 kr. volt. Ezt a nagy túllépést megokolta 1. Bodmer halála révén fölmerült tetemes költségszaporodás (lásd a 15. számú jegyzetet) 2. az, hogy a pesti kovácsok a szükséges kovácsmunkákat elvállalni nem tudván vagy akarván, azokat házilag kellett készíteni, s e célból műhelyt felállítani és felszerelni, 3. a pálya bekátrányozása (kiadás 1359 conv. frt 32 kr.) 4. kőzbülső pilóták beverése (862 conv. frt 40 kr.), 5. örök alkalmazása és lótarítás és 6. az, hogy meg kellett fizetni az első vasút építésének tandíját is, a rosszul végzett munkák javítása vagy újból való elkészítése címén.

A túllépés folytán fölmerült költségek fedezése céljából új részvényeket bocsátottak ki. Az augusztus 4-én tartott építőköltségi 13-ik ülésben, a részvénytársaság elnöke *Wenckheim* báró bejelentette, hogy *Liebnberg* Ignác és fiai 50, *Sina* György 10 és *Wenckheim* József gróf 2 részvényt jegyeztek (lásd az 10. számú jegyzetet), úgy hogy ezekkel együtt a részvénytársaság 26.266 conv. frt felett rendelkezett. A hiányzó összeggel *Spiegel* József ácsmesternek tartoztak.

A mi a vasút üzeme dolgában elért tapasztalatokat illeti, konstatálták, hogy a Bodmer-féle négykerekes lebegő vasút jobb, mint a Palmer-féle kétkerekes vasút, mert szélesebb alapja lévén nem ing oly könnyen, a kocsik nem siklik ki és járását a surlókerékek nagyon egyenletessé teszik. A mondott okokból a Bodmer-féle vasutat nem kell oly nagy pontossággal építeni

¹⁴ Mind a három okmány megvan a székesfővárosi levéltárban Int. f. 33. No. 2728. szám alatt. Lásd még az Országos levéltár palatinális iratait Praesid. XIII. és XVII. 1828-ból.

¹⁵ E tétel kapcsán megjegyezzük, hogy a részvénytársaság *Bodmer*-nek készpénzben 5500 frtot b. é., családjának 735 frtot b. é., halála után fedezendő költségek címén 585 f. 24 krt b. é. fizetett ki, eltemetésére 396 frt 30 kr. b. é. adott, sőt még a lakását is kifizette (175 frt b. é.). Utódjának *Claus*-nak napidíja 821 frt 30 kr. b. é. rugott. A hivatalos 63 frtot, a fiakker pedig 601 frtot kapott. Teljes összeg 8877 frt 24 kr. b. é.

mint a Palmer-félet. Az utóbbinak az előbbi felett csak az a jó oldala van, hogy egyszerűbb és olcsóbb.

Azonban az első magyar vasút a hozzá fűzött reményeket nem valósította meg; 1827 augusztus 21-től 1828 március 1-éig a forgalomban levő 8 kocsi csak 85.737 mázsa építőanyagot szállított, mely után a személyzet fizetése, a lótarítás okozta költségek, az olajozás és az árúk ki-berakása révén 2466 bécsi frt kiadás mutatkozott, tehát minden mázsa szállítása bécsi értékben 1^{3/4} krba és conv. pénzben ^{3/4} krba került. Ezzel a jövődelemmel szemben 6 óra a következő kiadások mutatkoztak:

A pálya gondozásának költségei ... 2299 frt 15 conv. p.
Az épületek gondozásának költségei ... 30 » — » »
Kamat 27.591 frt 51^{2/5} kr. után ... 827 » 42 » »

Tehát összesen 6 óra ... 3156 frt 57 conv. p.

jövedelmet kellett a vasútnak hajtania, hogy abból a részvényesek is némi hasznot lássanak. A jövedelemnek ily mértékű fokozása azonban a meglévő kocsi-parkkal csak úgy lett volna lehetséges, ha az árú mázsáját 3 kr-ával conv. p.-ben (7 kr. b. é.) fizetik, ezt azonban a magánfuvar okozta konkurrencia nem engedte meg. A mázsánkénti 1^{3/4} b. é. fuvar mellett a napi kiadásokat 10 kocsival és naponkénti 2 fordulással érhető volna el, 24 kocsival pedig a vasút már tisztességes hasznot ígért. Az első esetre 13 frt 10 kr., a másodikra 34 frt 56 b. é. napi tiszta jövedelmet számítottak ki; azonban az volt a bökkenő, hogy ily nagy forgalomra szükség nem volt. A kőbányai téglágyók és kőfejtők Pest városa szükségletét a szállítás mutatkozó mértékeig teljesen fedezték. Ezenkívül volt még egy más dolog is, a mely a próbavasút üzletét problematikusá tette. *Spiegel* Józsefnek 1827 szeptember 16-án kelt jelentéséből az tetszik ki, hogy a téglágyókban és a kőfejtőkben alkalmazott művezetők féltve a téglaszállításból származó mellékjövedelmüket, úgy eszelték ki a dolgot, hogy a vasútnak különösen az első hónapokban alig volt mit szállítania. Így az első négy hét alatt 725 frt 53^{1/2} bécsi ért. volt a forgalomban levő 8 kocsi után a jövedelem, míg a kiadás 463 frt 36 kr-ra rugott, levonva még a javításokra fordított költségeket maradt 12 frt 40 kr. felesleg. A legtöbb jövedelmet a sétakocsizások és a faszállítás hajtotta, különben a vasút technikai szempontból sem felelt meg a hozzáfűzött várakozásoknak. A mint *Spiegel* Józsefnek 1828 április 4-ikén kelt jelentéséből¹⁶ kitetszik, télen a következő bajok mutatkoztak: 1. a sínek és a gerendákat összetartó srófok a pálya összehúzódása következtében elszakadtak; 2. dér esetén a kocsik vontatása négyszer annyi munkát kívánt; 3. a puhafa pálya rossznak bizonyult, az egészét keményfával kellett volna kicserélni; 4. a kocsik járásának nagyobb biztosítékára még két surlókerék vált szükségessé; 5. nagy szelek esetén a kocsik oly lengésbe jöttek, hogy a forgalmat be kellett szüntetni.

Fellépett tehát a lenni vagy nem lenni kérdése, mely fölött a részvényeseknek 1828 március 20-án Pesten tartott ülése határozott.

Tekintettel arra, hogy a vasutat az építőköltségek révén 4339 frt 35 kr. adósság terhelte, de tekintettel arra is, hogy a vasút némi hasznot csak nagyobb kocsi-parkkal mutathatna ki s ennek beszerzése megint tetemes áldozatot kívánt, vagyis a vasút további forgalomban való tartása esetén 15 frtot kellett volna részvényenként befizetni; ezt az összeget a kedvezőtlen forgalmi viszonyokra való tekintettel a részvényesek nem

¹⁶ Székesfővárosi levéltár Int. fasc. 33. No. 2782.

szavazták meg, hanem elhatározták, hogy a vasutat lebontják és anyagát eladván, annak árából az adósságot kifizetik, a maradék összegből pedig *Havass* József jelentését kinyomtatják¹⁷ és a részvényeseknek szétküldik. A határozat végrehajtásával az építőbizottságot bízták meg, mely a húsvéti ünnepek után a vasút szétbontásához hozzá is fogott, a mint az építőbizottság április 2-án kelt jegyzőkönyvéből¹⁸ kitetszik.

A próbavasút révén szerzett tapasztalatok, úgy látszik elhallgattatták a pest-szolnok-debreczeni vasút dolgát is, nem akadt senki, a ki a költséges vállalat megvalósításával megbirkózni mert volna; azonban, hogy a pest-kőbányai vasút fiaszkója hasonló vasútak építésétől a vállalkozókat teljesen még sem riasztotta el, bizonyítja a következő dolog. *Ullmann* Móric 1828 február 24-ikén József nádorhoz terjedelmes memorandumot nyújtott

be, melyben a gabonakereskedelem emelésének érdekében, Győr és Mosony között lebegő vasút építését ajánlja, hogy: 1. a győri Dunaágnak több hónapig is tartó alacsony vízállása esetén a gabonaforgalom fel ne akadjon, 2. hogy a kereskedő vagy termelő ne legyen kénytelen drága fuvarot fogadni és, 3. hogy a nagy hajókról a kishajóra való költséges, sok veszteséggel járó és sok időt rabló átrakodás elkerülhető legyen.

Ullmann e vasút jövődelmezőségét arra a kimutatásra alapította, hogy évenként a budai hajóhídon, 2—3 millió pozsonyi mérő gabonát szállítottak át, melyből 1 millió mérőt a vasúti szállítás számára vélt megnyerhetni.

Azonban ebből a szép tervből nem lett semmi. A vasútépítés ügye hazánkban csak a nagyszombat-pozsonyi lófogatú vasút felépítésével nyert újabb lendületet.

SZEMLE.

1. Mű- és középítés. Építő anyagok.

A fővámteri híd környékének rendezése. Az épülő fővámteri híd pesti és budai oldalának rendezése dolgában *Bakos* János műszaki tanácsos és *Szerdahelyi* Ágost miniszteri főmérnök a fővárosi Közmunkák Tanácsának műszaki osztálya részéről terjedelmes javaslatot nyújtottak be, melyet a kormány és a székes-főváros kiküldöttei helyesnek, jónak találtak, azt elfogadták; tehát e híd környékének rendezése ezen az alapon nyer megoldást. Ebből a javaslatból a következőket vesszük át. Mivel a szóban forgó híd a fővámház előtti téren a mai partnál mintegy 3⁰⁰ m-el lesz magasabb, a hídról lejáró és a hídon, valamint a téren átmenő közlekedés biztonságosítása céljából nagymértékű feltöltés válik szükségessé. *Bakos* és *Szerdahelyi* ezt a feladatot úgy oldották meg, hogy a hídról (l. 1. ábra) minden irányban 2⁵ % eséssel jutunk le a mai útszín magasságára, hol a fővámház előtti téren, a mai piac területén mintegy 2160 m² nagyságú parkot terveznek, melyet a rendes sablontól kissé eltérően a kölni, antwerpeni és párizsi szokás szerint mélyített park alakjában óhajtanak rendezni. A feltöltés következtében a fővámház északnyugati sarka másfél méterrel lesz mélyebben, mint maga az úttest. Ezt a magassági különbséget a tervezők csinosan kidolgozott széles és egyúttal alacsony, tehát 0⁴⁰/0¹⁴ m méretű lépcsőfokokkal ellátott és a fővámház előtti jelenlegi gyalogjárókban menedékesen elvesző lépcsőzetet alkalmaznak.

Ilyképpen tehát a fővámház épületének északnyugati sarkán 18 m hosszúságban 11 darab lépcsőfokot kell elhelyezni, melyek a kocsitűt esésének arányában, ezzel együtt ugyancsak 2⁵ % eséssel tovahúzódva, mindinkább kevesbednének, úgy hogy a *Sóház-utca* sarkán bekanyarodva, attól 15⁰⁰ m-nyi távolságban valamint a *Csepel-akparton* levő kapubejáratnál az utolsó lépcső már a jelenlegi gyalogjáró szegélyezéséhez csatlakozik.

A *Ferenc József-rakodópart*, *Fővámter* sarkán és a *Molnártalca* sarkán levő régi házak előtt ideiglenesen az út felső színe fölött kiemelkedő támasztófalat kell emelni, hogy a régi házat el ne töltsék.

A felső rakodópartnak régi, gyenge és hibás szerkezetű függőleges falát a híd építése miatt 158⁰⁰ m hosszúságban

le kell bontani és helyette a hídfő magasságáig emelendő új, erős és minden tekintetben biztos falat építeni.

E fal mentén levő alsó part is átalakítandó, hogy rendeltetésének tökéletesen megfelelhessen.

Javaslattevők a jelenlegi kövezett részsíval ellátott alsó part elé — a létező alsó rakodóparti fal meghosszabbításában egészen a lépcsős partig ugyanily függőleges rakodóparti falat terveznek és az így nyert 18 m széles alsó partot egy harmadik függőleges fallal kétfelé osztva, alsó felét + 6⁰⁰ m vízszintes magasságban kikövezett rakodóparttá, a másik felét pedig kikövezett lejáró úttá vélik átalakítani, amely lejáró út 4⁰ % emelkedéssel a *Ferenc József-rakodópart* felső kocsitűt az alsó rakodóparttal kötné össze. A kocsitűtakit gránit kockakövezet és a gyalogúttakat aszfaltjárda fogja borítani.

Ezek és a *Fővámter* körüli egyéb munkálatok költsége a következőképpen alakulna:

1. A tér feltöltése és az útéptető munkálatok ...	88.286 ⁴⁸ frt
2. Faragott kőlépcsők elhelyezése a vámház előtt és néhány magánház előtt ...	5.819 ²⁹ >
3. Kisebb támaszfalak a kocsitűt és a gyalogút között, valamint a park bekerítése ...	10.248 ⁷⁴ >
4. Új víznyelő csatornák ...	5.000 ⁰⁰ >
5. Régi csatorna-aknak fölfalazása ...	274 ⁰⁸ >
6. Gázcsövek átfektetése és kandallóbercek átállítása ...	3.300 ⁰⁰ >
7. Vízvezetéki csövek átfektetése ...	3.300 ⁰⁰ >
8. Függőleges rakodóparti falak építése ...	111.886 ⁰³ <
9. A vámbórdi lebontása és átépítése ...	4.500 ⁰⁰ >

E munkálatok összes költsége: 232.314⁶² frt

Mind e munkálatokon felül megtervezték, hogy a *Vámház-körútról* és a *Sóház-utca*-ból a *Boráros-tér* felől a villamos közúti vasút, a dunai rakodó part mindkét irányában *Budán* megy tova.

Ugyancsak a *Fővám-terén* végig és a hídon át vezetik föl a *Gellérthegyre* az oda tervezett vízmedencékhez az új vízvezetéki főcsöveket is.

A híd *Sárosfürdő* előtti része (l. 2. ábra) mintegy 6⁰⁰ m-rel fog magasabban feküdni a mai part fölött, tehát e helyen jóval nagyobb feltöltésre és e környék rendezetlen viszonyai következtében jóval terjedelmesebb egyéb munkálatokra is van szükség, mint a pesti oldalon. Tervezők a lebontott *Sárosfürdő*-épület helyén a híd előtt megfelelő teret óhajtanak létesíteni, mely az oda torkolló utak összegyűjtésére és a hídra irányuló forgalom lebonyolítására szükséges. Ez a tér 49⁰⁰ m széles; tehát 5880⁰⁰ m² területű lenne.

¹⁷ Ez úgy látszik nem történt meg, mert efféle nyomtatványt sehősem találtam.

¹⁸ Székesfővárosi levéltár Int. fasc. 33. No. 2782.

Ascometer
Inkönyv (Székesfőváros)

7. ábra. (Felvette és rajzolta Hofbauer János.)

Pest és Buda képe a Rákos mezejéről a próbára felállított vasút rajzával.

A nemes magyar nemzetnek ajánlja Hofbauer János.

Végül az elnök az építőtisztviselt elnökövé *Pestlis* János József grófot, ennek helyettesévé *Keménzer* Károlyt, építőtisztviselővé *Bodmer*t, pénztárosává *Kapbell*, építőmesterévé *Spiegel*t és jegyzőjévé *Hannass* nevét kinevezte ki.

A próbavasút-építési-műfőmájus havában megkezdődött. Az építés minden egyes fázisáról bőven tájékoztattak az a 14. jegyzőkönyv, melyet az építőtisztviseltnek szombatonként tartott üléséről, *Hannass* József, a bizottság jegyzője vezetett le.

Ezekből a jegyzőkönyvekben az építés történelmének megvilágítására, a következő adatokat jegyeztem ki.

Mindjárt az építés erőteljes megkezdésekor, május 18-án, meghalt *Bodmer*, ezért *Henkheim* báró 1827 május 23-án írt levelében az építés vezetését az elhunyt igazgató vejlére és titkárára *Claus* Ferenc-re bízta; azonban ez a váratlan eset nem zavarta meg az építkezést, mert *Claus* már régóta segédkezett a munkában. *Spiegel* ácnemester pedig *Bodmer* minden tervét látta és át is érte. Sokkal nagyobb bajt okozott az, hogy a pesti lakatosok és kovácsok a szükséges vas alkotó részeket elkészíteni nem tudták, vagy akarták, ezért kovácsműhelyt állítottak fel és mindent háziilag készítettek.

A vasútépítés dolgában járatan polgári mesterekből helyett katonasággal kellett dolgozniuk. Április 1-től május 6-ig *Frischl* és *Arlander* tüzérekáplát vezetés alatt összesen 74 ember, 3 tüze, 1 gyalogos káplár, 1 dobos és 69 közember, május 7-től 12-ig pedig 79 ember közül 72 gyalogos dolgozott. Június 1-étől kezdve megcsökkent a katonai munkások száma, kiknek vezetője napjára 1 főt, a tüzérekáplát 24- és a gyalogosok 18 krt kaptak. Az állandóan foglalkoztatott kovácsok száma 5—10 és a lakatosok száma 7—10 között ingadozott.

Június 16-ikán a vasút elkészült részének kipróbálásakor kint, hogy a pilótákat egymástól kissé távol verték be, mert a vízszintes gerendák a nehéz teher alatt több helyen beropedtek. Ezen a bajon segített, közbülső pilótákat vertek be s elhatározták, hogy a könnyen korhadó puhafa védelmére az egész pályát testet beaktrányozzák.

Bodmer, arra való tekintettel, hogy a vasút csak Pest városába szállítható, ezért a kocsik útján mennek vissza, a vasutat úgy tervezték, hogy a pálya, a terep eresz-kedését követve Pest felé lejtősen vagy vízszintesen haladjon; ez a körülmény az egyengető munkák és a nagyobb faanyag beszerzése miatt sok késztetést és időt kívánt.

A fannálkálkál június utolsó hetében már annyira készen voltak, hogy elkezdhették a sínk lerakását. A vasút július 21-ikén már olyan állapotban volt, hogy azt július 26-ikán kővekkel tehelt 4 kocsival végig kipróbálták. A szükségre mutatkozó javításokkal és a pálya teljes felszerelésével augusztus derekára elkészült, a vasút hivatalos megnyitását augusztus 20-ikára, Szent-István napjának délutánjára tűzték ki.

A próbavasútát a kifizető napon 1/25 órákor maga *József* nádor nyitotta meg. Az akkor lefolyt ünnepségtől a naplópok elég bőven írtak: mi a Nemzeti Újság leírását közöljük.

11 Székesfővárosi levéltár Int. fasc. 33. No. 2782.
12 *Nemzeti Újság* szerkesztő *Kalász* József 1827-ik évi II. félfy 16. szám. (123—124 oldal). *Terrénjáró* *Opner-Pater* *Zahung* 1827-ik évf. 23-ik 67-ik száma 1130 oldal. *Gemeinnützige Blätter d. Terrénjáró* *Opner-Pater* *Zahung* szerkesztő *Kalász* 1827. aug. 26-ik száma (537—541 old.) aug. 30-ik száma (545—549 old.) és szept. 2-ik száma 551 old. (Ez a leghívebb tudósítást közlő) *Stadtblatt* *Prachauer* *Zahung* kiadja *Wigand* Károly Frigyes 1827-ik évf. 68-ik száma (880—881 old.), 70-ik száma (891—892 old.), 71-ik száma (905—906 old.). Ez a Gemeinnützige Blätterben megjelent cikkeket nyomatta le.

A kiküldöttség tölését az említett napon meg is tartották, még pedig a lehető legkedvezőbb kiliátásokkal, mert az elnök bejelentette, hogy *Dietrich* József báró az esetben, ha a már jegyzett 281 részvény után befolyó összeg a vasút felépítésére és felszerelésére elég nem lenne, ő a szükséges összeget a kiküldöttség rendeltetésére bocsátja.

A kiküldöttség legfontosabb tárgya a vasút vonalának megállapítása volt. Mindenekelőtt fölhagytak azzal az eszmével, hogy a próbavasút belilleszkedjék abba a vasútvonalba, melyet *Pestől* kiindulva és *Szolmon* átvezetve *Debrece*nig akartak építeni. Irányadóvá lett a próbavasút vonalának megállapítása dolgában az, hogy megvalósulása esetén, a tervezett nagyvasút felépítéséhez szükséges tapasztalatok gyűjtésére való, kísérleti objektum legyen. A próbavasút helyét azonban a főherceg nádorispánnak már idezett levele értelmében mégis úgy választották meg, hogy a reményelhető jóvédelem révén ne csak magát tartsa fenn, hanem a részvényeseknek is hasznos némi hasznos s a majdan építendő pest-debreceeni vonalhoz könnyen csatlakozhassék.

A próbavasút vonalának, az április 19-iki szemle és megbeszélés alapján való, végleges megállapítása a következő volt.

Arra való tekintettel, hogy a *Hatvani-utca* a fővárosi kőfejtőhöz vezető útvonalban felszük és jókarbalozására könnyű, de a legbiztonságosabb is, a kiküldöttség elhatározta, hogy a vasút a hatvani lineától induljon ki s lehetőleg egyenes vonalban a kőbányai szőlőköz vezetessen; itt aztán kétágra szakadván, egyik része a baloldalon fekvő *Kausser-féle* és a szépitő bizottsági (Ver-schönerung-Brunn) új kőfejtők mellett elhaladva a *Lechner* féle téglaféltől végződnék, a másik pedig a kápolna, a magán-, és a kvader kőfejtők (Werksteinbrüche) érintésével az ottani téglaféltől menne. Ez a vonal alig több 4000-önel (1 német mértől) és azt a kőbányai kápolnától kiindul és annak az építendő debreceni kereskedelmi vasúthoz való összekötését az illő határon levő korcsnánál végződik 1000 öl hosszú szárvasúttal tervezték.

Ezzel kapcsolatban a kiküldöttség elhatározta azt is, hogy a vasút építéséhez teljes erővel ugyan, de mégis a lehető legnagyobb takarékosággal rögtön hozzá fog, hogy azzal a *Medárdus* napi vásártól elkészült, a *Pestre* gyűlékező vidéket megközelítve s gyakorlatilag voltáról meggyőződés, hasonló vagy nagyobb vasúti építésére buzduljanak. Mivel az építéshez szükséges keményfa-pilótákat megszerzeni 6 hónapban belül nem lehetett, elhatározták, hogy puhafát használnak s annak beszerzését *Spiegel* József bizottsági tagra bízzák. A szükséges vasnak és vasalkotórészeknek kiválasztását és megvételét, valamint az építéshez szükséges segédanyagokat felfogadását oly meghagyással bízták *Bodmer* igazgatóra, hogy a mennyire lehet hazai anyagot használjon és mindent hazai munkásokkal készítsen el. Egyben elhatározták azt is, hogy *Bodmer* és *Spiegel* az összes kimutatásokat, költségvetéseket, alkordókat és számlákat a következő bizottsági töltség, jóváhagyás céljából mutassák be. Az előmunkálatokat illetőleg elnök bejelenté, hogy a szállítás és terepfejtérel gyors elvégzéséhez céljából *Kadetzky* gróf táborosnagynak alkalmasságának közreműködését ígerte meg. Végül a kiküldöttség *Bodmer* igazgatónak a vasút felépítését 2000 conv. fírt honoráriumot szavazott meg, melyből 1000 conv. fírt 20 db részvény aláírásában adtak át és az elnököt megbízták, hogy az építés vezetésére bizottságot nevezzen ki, mely bizottság minden szombaton ülést tart.

A kiküldöttség 2-ik ülését május 6-án tartotta meg. Ezen az ülésen *Bodmer* bemutatta a kiszemelt útirányban felépítendő próbavasút költségvetését, mely a helyesbített számlások szerint 16,244 conv. fírt 32-kr-ra rugott. Ez az összeg a következő tételekből állott:

1372 db pilóta bevégyása és ki-bevégyése á 8 kr.	182 conv. fírt 56 kr.
A) <i>Ács</i> és egyéb <i>készítők</i> munkái.	
1372 db pilóta bevégyása vagy bevégyése á 48 kr.	1097
2744 db tálygfartó, 13 ^u hosszú, 5 ^u és 2 ^u vastag, munkabér á 3 kr.	137
2744 db puhafartó 3 ^{1/2} hosszú 2 ^u széles és 11 ^u vastag, munkabér á 2 ^{1/2} kr.	114
2744 db 15' hosszú gerendatárs vágása á 3 ^{1/2} kr.	160
1372 db 8 ^u hosszú és vastag tuskók vágása	45
1372 db mező felállítására a sínk felszerzésével együtt á 1 fírt	1372
10 pár tengelyállványt munkabér á 5 fírt	50
2897 öl 10 ^u —12 ^u vastag fenyőfa ölenkint 20 kr.	965
3430 db 15' hosszú és 2 ^u vastag fenyőfátác á 38 kr.	2172
180 db 12' hosszú és 2 ^u vastag tálygfátác á 1 fírt	216
50 db bukklánt á kocsikhoz á 48 kr.	40
Összesen	6553 conv. fírt 52 kr.
B) <i>Vas</i> és egyéb <i>munkák</i> :	
512 mázsa sín á 7 fírt	3584 conv. fírt
A lyukak kifúrására	150
14000 db szeg á 1 kr.	233
4500 db sínróf á 10 kr.	750
5600 db pályaróf á 13 kr.	1213
2744 db hevederlemez (Seitenplatten)	400
Memórkök, rajzoló, írók, segéddek, művezetők, szolgálók stb.	200
Tűzi munkák	400
Különbefe vasrészkek az átereszekhez és kiterőkhöz	150
Hét kocsi	1610
Fuvarra s előre nem látottakra	1000
Összesen	9650 conv. fírt 40 kr.
Ehhez adva	6553
A két tétel összege	16244 conv. fírt 32 kr.

Bodmer eredeti költségvetésének túllépcsét azzal okolta meg, hogy *Pesten* a fa- és földmunka 2944 conv. fírtal a vasunka pedig 713 conv. fírtal drágább, mint a hogy azt a bécsi egységátrak szerint számították. E két tétel összege 3657 conv. fírtá rug.

Azonban a kiküldöttség még ezt az összeget is keveslőn, hozzászámított a kocsik árához 1500 fírtot, a pilóták bevégyéséhez szükséges 6 db. cölöpvetőgép ára fejében (á 60 fírt) 360 fírtot, előre nem látott kiadásokra 932 fírtot és *Bodmer*nek honoráriuma fejében 1000 fírtot. Így lett 16,244 fírt 32 kr. 60 db. fírt 40 kr. Mivel ez az összeg, a jegyzett 281 részvénynek megfelelő értékét jóval fölösleg, az építés fölös költségeinek fedezése céljából új részvények gyűjtését és *Dietrich* József báró már említett ajánlatának elfogadását határozta el.

Körösé N.-Zerindnél, a Békés melletti vízállás is 5 m alá süllyedt volna egy újabb árhullám közbejötté nélkül mindenestre azt bizonyítja, hogy kedvező körülmények mellett a szabályozás előtt is gyors volt az apadás.

Ha azonban a Tisza visszahatásától és egyéb hátrányos körülménytől is eltekintünk, azt látjuk a közlött grafikonokból, hogy a szabályozás előtti időszakban két — vagy legföljebb öt nap múlva azután, hogy a Fekete-Körös vízállása N. Zerindnél 5 m alá süllyedt, a Kettős-Körös vízállása is 5 m alá süllyedt* míg a szabályozás után ez a különbség csak 1—2 napot tesz ki. *Az árvizek-*

nek a szabályozás révén Békésnél elért megrövidítése tehát a legjobb esetben is csak 2—3 napot vagyis körülbelül csak tízdrészt teszi ki annak, mint amennyinek a többször említett előterjesztés föltünteti.

Azt hiszem, hogy a miniszteri előterjesztés tekintélye megkövetelné hogy abban ily kézzelfogható hibák ne forduljanak elő és éppen ezért kötelességemnek tartottam itt a Közlöny hasábjain, ahol a műszaki igazságon kívül más célt és tekintélyt nem ismerünk, kimutatni, hogy a Körösszabályozás nagyszerű eredményeinek hány százaléka felel meg a valóságnak.

A pest-kőbányai próbavasút.

Edvi Illés Aladár-tól.¹

Magyarország vasútépítésének történetét a pozsony-nagyszombati lófogató vasút építésétől, vagyis 1838-tól kezdve számítják. A közmunka- és közlekedési m. kir. miniszteriumnak az 1885-iki országos kiállításon írt nagy-szabású jelentésében² sincs említés arról, hogy 1838 előtt hazánk területén vasút létezett volna. Tudomásom szerint csak Kisfaludi Liphay Sándor³ emlékszik meg arról, hogy a magyar vasútépítés jóval előbb kezdődött s néhány markans vonással elmondja a tulajdonképpeni első magyar vasútnak — a pest-kőbányai próbavasútnak — történetét. Mivel erről a vasútról több adat az újabb hazai irodalomban nincsen és az egykorú régi feljegyzések is felettébb hézagok, a jelen cikkelyem keretén belül, annak történetét óhajtom megvilágítani, hogy erről a jórészt elfeledett érdekes kísérletről, a Közlöny hasábjain is megemlékezzünk.

*

Alig hogy 1825-ben a nyilvános forgalomra szánt gőzlokomotív vasutat Angliában Stockton és Darlington között megnyitották, az egész kontinensen lázas tevékenység indult meg, hogy a közlekedésnek ezt a fontos eszközét, az ipar és kereskedelem fejlesztésére meghonosítsák.

Európa majdnem minden iparos országában inventorokkal találkozunk, a kik vagy a ló- vagy a gőzlokomotív fogató vasútnak javítása és fejlesztése dolgában tett találmányaikat szabadalmaztatják. Ezek közül bennünket legkövetlenebbül érdekel az a szabadalom, melyet Bodmer János Gáspár a badeni nagyhercegség sóbányáinak igazgatója és Bollinger és Társa bécsi mechanikusok a Palmer-féle lófogató lebegő vasút javítására,⁴ 1826 december 26-án kaptak.

* A helyes nullpontra átszámított mérceállásoknál esetleg más számok fognak ugyan az összehasonlítás alapjául szolgálni, de azért az itt kifejezett viszony természetesen érvényben marad.

¹ Előadta a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet 1895. januárius 26-án tartott egyetemes szűkülésen.

² A hazai közmunka- és közlekedési ügyek története és fejlődése. Budapest, 1885. III. fejezet 145—268. oldal.

³ Vasútépítéstan I. kötet (Budapest, 1885) 21—22. oldal.

⁴ Bodmer szabadalmát megelőzte Schuster János György szabadalma, ki 1825 május 7-én: 1. egyvágányú magas vasútra; 2. kétvágányú magas vasútra; 3. kétvágányú földönfekvő vasútra és 4. különféle vasúti berendezésekre kapott szabadalmat. Később közte és Bodmer között e dologban pör is folyt. Lásd az Országos Levéltár kancelláriai iratait 763: 1827 és 16829: 1828 szám alatt. Bodmer szabadalmát röviden közli a Beschreibung der Erfindungen und Verbesserungen, für welche in den kais. königl. österreichischen Staaten-Patente erteilt wurden. I. kötet (Wien, 1841. 4°) 363 old. Bodmer a Palmer-féle vasútnak, 1824-ben angolországi útjában látta.

Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye.

1895

A Palmer és Bodmer-féle lebegő-vasútról különösen a *London Journal of Arts*-ban és Dingler *polytechnisches Journal*-jában találunk leírásokat.⁵

Bodmer vasútja Palmer vasútjától abban különbözött, hogy az előbbinek két, az utóbbinak pedig csak egy sínje volt s az előbbinek kocsija négy-, az utóbbié pedig két keréken járt. A Bodmer-féle kétsínű vasút pályáját az 1. ábra s kocsiszerkezetét a 2. és 3. ábra; a javított Palmer-féle egysínű vasút pályáját pedig a 4. ábra és kocsiszerkezetét az 5. és 6. ábra tünteti elő.

A pályatestet az *n* illetve *m* bakokra erősített *m* illetve *n* gerenda alkotja, melynek felső felére az *r* sint erősítették. A kétkerekű vasút sínét 6—10^l hosszú és 5—8 helyen átfúrt hengerelt vasrudak alkotják, melyeknek végét faszrófok közbülső részét pedig szegek tartották. Az egykerekű vasút sínje ettől keresztmetszetének domború alakjában különbözött. A 4^{II} széles sín két szélét 3^{III}-, közepét pedig 4^{III} vastagra hengerelték. A kocsi vázát alkotó *f* rudak az *a* öntöttvas csiga *d* illetve *e* tengelyén függöttek. Felső részüket öntött vasjáróm (*b* illetve *c*) tartotta össze, az oldalal ingásokat pedig *j—j* illetve *h—h* keresztvasak akadályozták meg. Az *f* vázra tett *j* illetve *h* saráglya alkotta a kocsikat, *l* lánc pedig a kocsikra rakott árúk megkötésére szolgált.

A Bodmer-féle vasút kocsijának súlya összes tartozékaival együtt 850—920-, Palmeré pedig mintegy 809 fontot nyomott. Egy ily kocsira rakhattak mintegy 40 mázsa terhet, melynek elvontatására 25 font vonóerő elégséges volt. Mivel állandó munka mellett egy ló 175 font vonóerőt fejthet ki, egy lóval 20.000 fontnyi teherrel megrakott 5 db, körülbelül 4500 font sajtósúlyú kocsit vontattak el. A kontinensen az első lebegővasútnak 1826 körül Harkort és Társa wetteri (Elberfeld mellett) gyárosok állították fel kísérletképpen. Tapasztalataik szerint vízszintes pályán 1 font vonóerővel, mely másodpercenként 2¹/₃ láb sebességgel haladt, 214 font terhet szállíthattak.

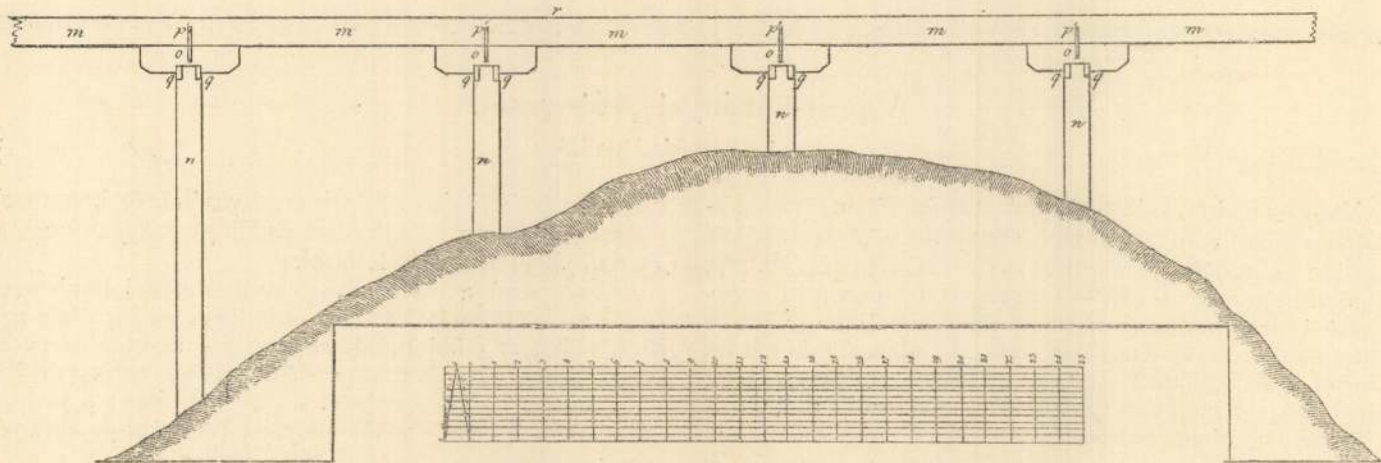
A lebegő vasút jó oldalát, az akkori műszaki

⁵ Palmer Henrik kir. építőmester (Angliában) lebegő vasútjára az első szabadalmat 1821 november 22-én kapta. Szól róla a Gill-féle *Technical Repository* 1822-ik évfolyama 286. oldal, a *London Journal of Arts* 1823-ik évf. V. köt. 26. szám 57 oldal és 1825-ik évf. 56. szám, továbbá Dingler's *polytechnisches Journal* VIII-ik kötet (1822. év.) 253—254 old. XI-ik kötet (1823. év.) 178—185 oldal és az V. tábla 1—9 ábrája és a XVIII-ik kötet (1825. év.) 266—267 old. Ez utóbbi a hertfordshiri grófságban épített cheshunt-i vasútról szól. Palmer vasútjáról 1824-ben könyvecske is jelent meg.

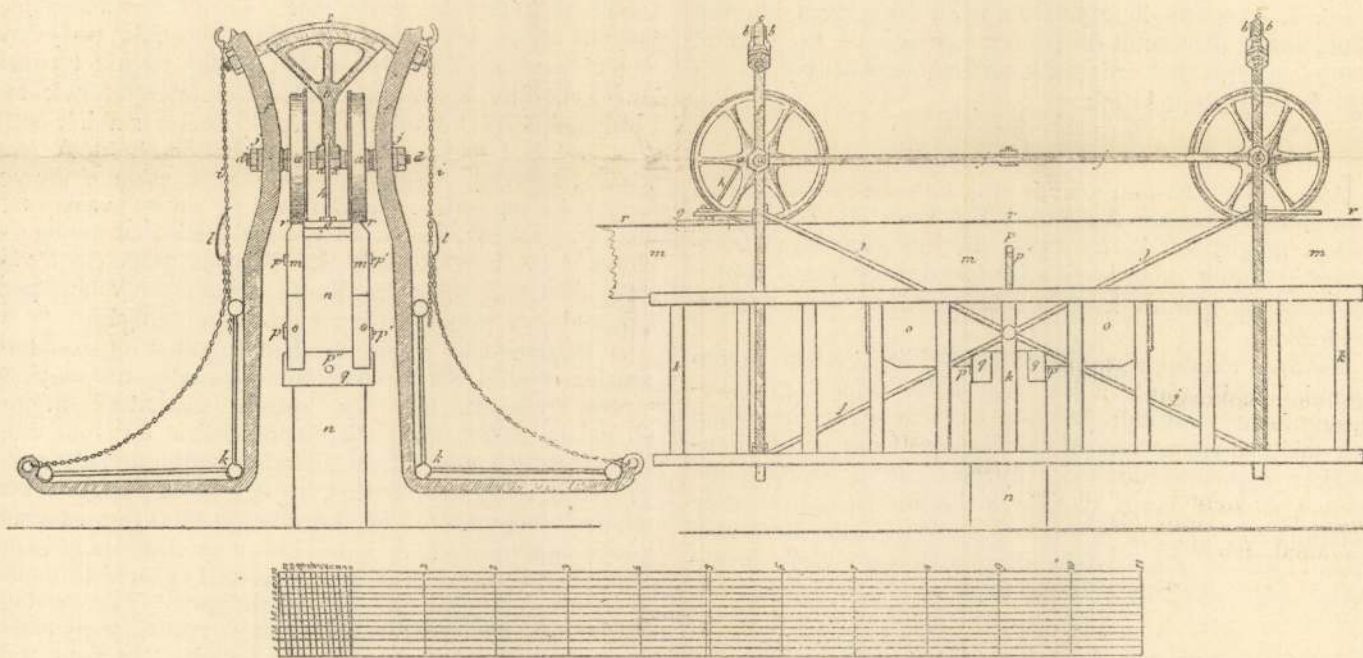
A Palmer és Bodmer vasútnak összehasonlító leírását közli a Dingler's *polyt. Journ.* XXIX. kötete (1828. év.) 248—252 oldal, a rajzok a VI-ik táblán vannak. A kocsik ismertetésének alapjául ezt a közleményt használtuk.

fogalmak szerint, következők képezték. 1. A lebegő vasút felényivel kevesebbe került, mint a jól és tartósan épített fekvő vasút, mert nem kívánja a költséges alépítményt, a mi különösen mocsaras vidéken a fekvő vasúttal építését szerfölött megdrágítja, ezenkívül a talaj egyenetlenségét könnyebben és olcsóbban kerülheték ki a pálya egyenletes emelésével vagy pedig keskeny (8^l széles) bevágásokkal. 2. Árvizes vidéken ezt a vasutat azért tartották jobbnak, mert a vasút a talaj szintje fölött volt és a vonólónak erős, drága

politikai vezérferfiak is kezdtek a vasúttal ügyével foglalkozni. A *regnikoláris deputáció*⁶ a kereskedelemről szóló javaslatának: *de vehiculis communicationis commercialis* című V-ik részében a *de utilibus Operibus per Societates vel Privatos struendis* című szakaszában kimondja, hogy a magányosok vagy társaságok a kereskedelem emelésére és a lakosság kényelmének előmozdítására szolgáló hidak, vasúttal (ductus ferreos) vagy csatornák építésére megszabott díj mellett szabadalmat kapnak. Az országgyűlés kedvező hangulatát a *Bodmer-féle*

1. ábra. A Bodmer-féle vasút pályája.

2—3. ábra. A Bodmer-féle lebegővasút kocsiszerkezetének elő- és oldalnézete.

hidak nem kellettek. 3. A lebegő vasút nem sok helyet kívánván, azt az országutak mentében is felállíthaták s az útkeresztezéseknél előfordulható forgalmi zavarok megszüntetése céljából, a pályatestbe kiemelhető gerendát iktattak. 4. A pályatest és a kocsit egyszerű volta következtében, a lebegő vasutat könnyen jókarban tarthatták. 5. Gyorsan építhették fel, egy mérföld hosszú út teljes felépítése kedvező időjárás esetén 4—5 hetet kívánt.

A vasútépítés dolgában nálunk az első akció a Pozsonyban összegyűlt 1825/27-iki országgyűlés tagjai között indult meg. A külföldi példákat látva a magyar

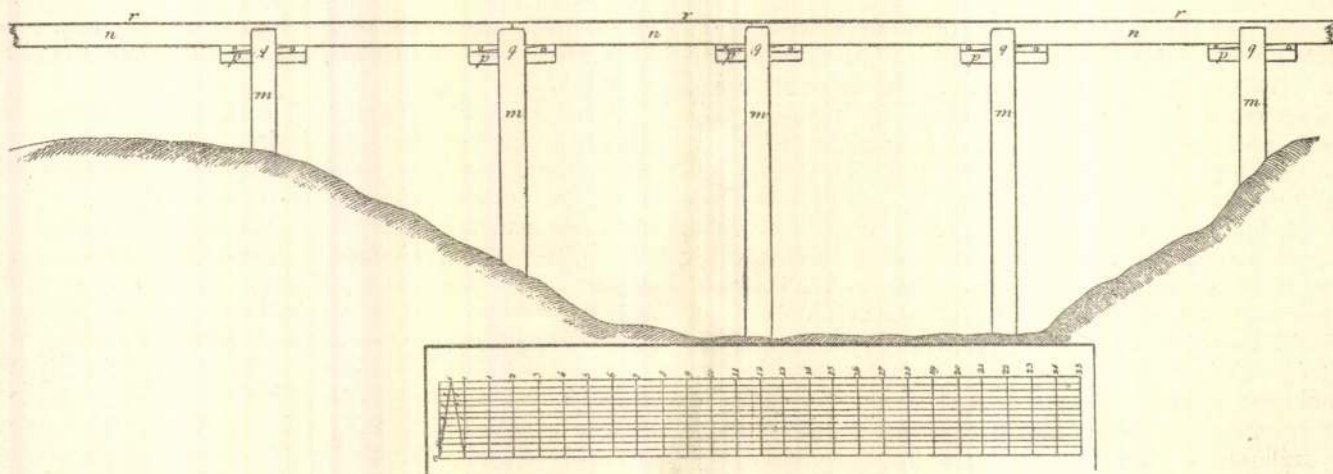
pátens társtulajdonosa *Bollinger és Társa* kialakarván használni 1826. őszén *Schlegel* Heinrich ügynökével megindította az akciót. Ausztriában már akkor a Bodmer-féle vasút érdekében elég élénk lehetett a mozgalom, mert a mint *Schlegel* Heinrich 1827. februárius 1-én kelt leveléből kiteszik^{7a)} Triesztből, Stájerországon át a bécs-

⁶ *Opinio excelsae regnicolaris deputacionis motivus suffulta ... ad deputacionem commercialem* 85. oldal. (Pest, Trattner-Károlyi nyomása 1831. év 40.)

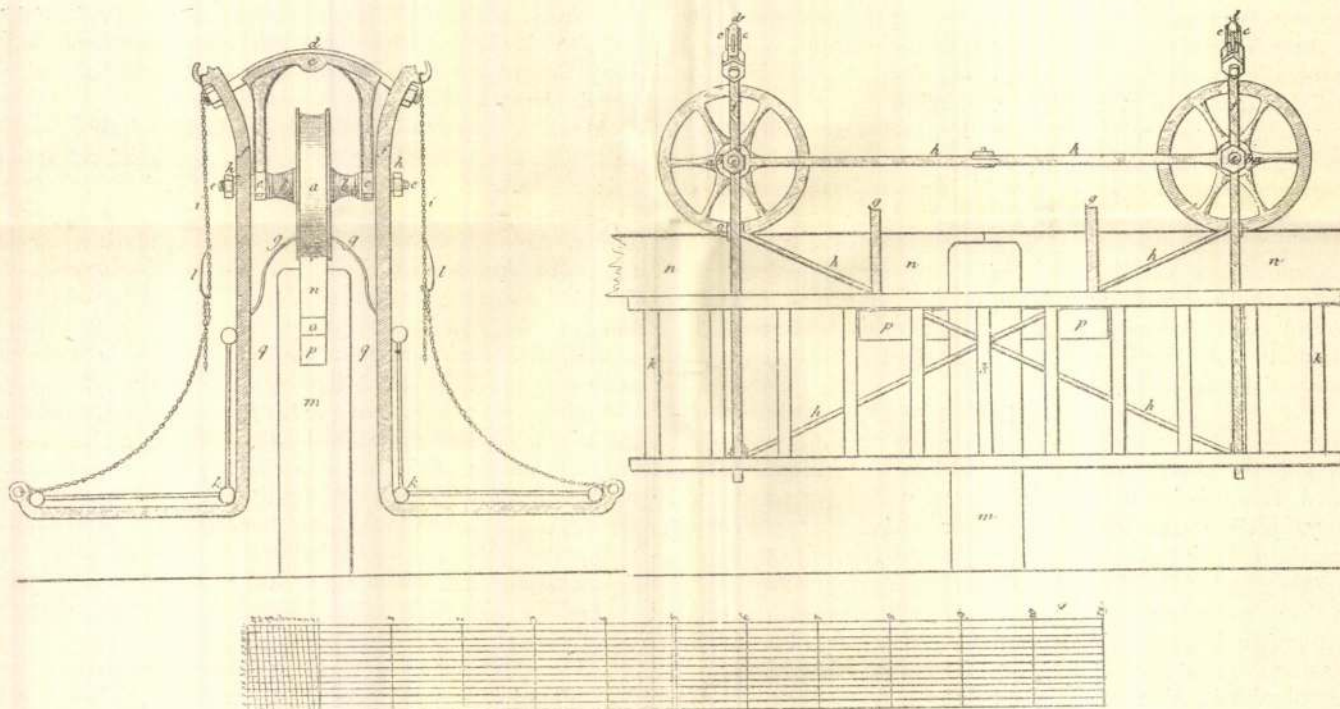
^{7a)} Országos levéltár palatinális iratok Praesid. II. 1827-ből
^{7b)} Praesid. II. 1827-ből; lásd még az I. és IX. számú iratokat. ^{7c)} Praesid. VIII. 1827-ből.

új helyi csatornáig 2,000.000 conv. forint alaptőkével 76 mérföld hosszú vasút építését kezdték el és a maut-hausen-budweisi vonal $16\frac{1}{2}$ mérföld hosszú vonal építését már el is kezdték. *Bollinger és társai* az akkor szóban forgó pécs-szolnoki vasútról 1826. október 31-én részletes költségjegyzéket is készítettek.⁷⁶⁾ E szerint a

Tőketörlesztés és kisorolás 20 évre	11.000 conv. frt
A vasút javítása	11.000 > >
A kocsik javítása à 10 frt	1540 > >
50 ló és 50 szolgálta tartása, illetve fizetése	15.000 > >
Regie költségek	6460 > >
Tehát összesen 45.000 conv. frt	

4. ábra. A Palmer-féle vasút pályája.

5-6. ábra. A Palmer-féle lebegővasút kocsiszerkezetének elől- és oldalnézete.

11 mérföld hosszú vasút építése	
14000 frtjával	154.000 conv. frt
$\frac{1}{2}$ mérföld hosszú kitérő vasút	
építése 14000 frtjával	7000 > >
154 kocsi készítése 230 conv.	
frtjával	35420 > >
Előre nem látottakra	13580 > >

Tehát az egész vasút összesen 210.000 conv. frtba került volna. A jövedelmet 400.000 mázsa árúnak ide-oda szállítása után számították; ez 12 krajczárjával 80.000 conv. frt, melylyel szemben a következő kiadásokat állították.

E szerint tiszta jövedelemképpen 35.000 conv. frt maradt volna.

A rá következő év elején *Bodmert* is Pozsonyban találjuk, hogy személyesen mutathassa be vasútjának mintáját s ezzel kapcsolatosan erőteljes akciót indíthasson a pest-szolnoki vasút megépítése dolgában. Csakhamar a dolog annyira fejlődött, hogy többé nem a pest-szolnoki, hanem a debrecen-szolnok-pesti, a budagyőr-sopron-bécsújhelyi és a győr-fiumei vonalak kerültek szóba. *Bodmer* ezeket 5 év alatt, részvények útján beszerzendő 350.000 conv. frt befektetéssel (700 db 500 conv. frtos részvény) ajánlotta kiépíteni.⁷⁷⁾ Terve a következő

volt. Az első évben a már részletezett költség szerint kiépítenék a 12 $\frac{1}{2}$ mérföld hosszú vasutat Pesttől Szolnokig 220.000 conv. frton; ennek tiszta jövedelme 400.000 mázsa teher szállításból a költségek levonása 120.000 conv. frt, tehát marad a vonal tovább építésére (350.000—220.000+120.000)= 250.000 conv. frt. A 2-ik évben tervezte a 14 mérföld hosszú szolnok-debreceni vonal kiépítését 241.000 conv. frt költséggel. Ennek első évi jövedelmét 340.000 conv. frtra számította, melyből 80.000 frt költséget levonva tiszta jövedelemként 260.000 conv. frt marad. A rendelkezésre álló 250.000 conv. frtból a 241.000 conv. frt levonása után maradt tehát 9000 conv. frt, ehhez adva a 260.000 conv. frtot, marad a 3-ik évre 269.000 conv. frt. A 3-ik évben tervezte a 26 mérföld hosszú pest-győr-sopronbécisújhelyi vasutat 417 kocsiival. Ez belekerült volna 529.000 conv. frtba, ennek fedezetül az első üzlet év tiszta nyereségét (260.000 conv. frt) és a 2-ik évben fenmaradt 269.000 frtot szánta. Hátra volt még az 55 mérföld hosszú fumei vonal építése. Bodmer ennek a költségvetésével is könnyű szerrel elkészült. Szerinte ennek a vonalnak megépítése 1,054.500 conv. frtba került volna; ez pedig fedezhető a pest-bécisújhelyi vonalon szállítandó 2,500.000 mázsa és az új vonalon szállítandó 400.000 mázsa árú szállításának költségéből. Bátran elmondhatjuk, hogy vasútépítés dolgában ennél naivabb költségjegyzéket aligha készítettek. Noha a terv nagyon csalóka volt, József főherceg mégsem ragadtatta el magát annyira, hogy rögtön belefogjon a hosszú pest-szolnok-debreceni vasút építésébe; előbb kiakarta próbálni azt, vajjon Bodmer rendszere a valóságban is úgy beválik-e, a mint azt feltalálójának szavaiból következtetni lehetett? Ezért egyelőre egy mérföld hosszú próbavasútnak oly módon való létesítését határozta el, hogy a vasút kiindulván Pest városából egyelőre csak a város határában levő kőbányáig húzódik. A terv megvalósítása céljából részvénytársaság alakítását tervezte, mely csakhamar létre is jött, mert az ügyet a Pozsonyban összegyűlt karok és rendek oly melegen karolták föl, hogy rövid idő alatt a szükséges pénz nagy része együtt volt.

Hogy a terv végrehajtását késleltető akadályokat könnyebben elháríthassák és a munka rendjét azonnal megállapíthassák, bizottságot küldött ki, melynek elnökévé *Wenckheim* József bárót Arad vármegye főispánját, jegyzőjévé *Havas* Józsefet, pénztárnokává *Kappel* Frigyes nagykereskedőt, építómesterévé *Spiegel* József ács mestert, tagjaivá pedig *Brudern* József bárót, *Dietrich* József bárót, *Fellner* Benedek pesti polgármestert, (később ennek betegsége következtében *Boráros* János helyettes polgármestert), *Fesztetics* János József grótot, *Hangyás* Dávid főszolgabíró, *Keglevits* Sándor grótot, *Kemnitz* Károlyt, *Mayerffy* Xavér Ferencet, *Podmanitzky* Károly bárót és *Teleky* József grótot nevezte ki. A bizottság tagjai voltak még *Bodmer*-en kívül Pest vármegyének és városának mérnökei.

József főherceg nádorispánnak ez ügyben *Wenckheim* József báróhoz írt levele, — mely bizonyára a magyarországi vasutak dolgában az első engedélyokmányok egyike — magyar fordításban így hangzik:⁸

Nagyságos Báró Főispán ur!

Mint hogy jó alkalom kínálkozott az ország lakói előtt annak az előnynek feltüntetésére, mely a vasutak révén a terhek könnyű szállításával az ország egyes részei közt való közlekedésre és a kereskedelemre származik s melyet

a külföldön már mindenütt ismernek; a jelzett cél megvalósítása érdekében az igazgatást Nagyságod kezébe óhajtánám adni, kinek minden, a közügy javára szolgáló ügyben kifejtett buzgalmát, régóta ismerem. Bízva ezekben s tekintettel arra a jelentékeny összegre, mely a jelzett célra rövid idő alatt összegyűlt, erős a reményem, hogy ezt a magánosok áldozatkészségéből tett kísérletet a siker fogja koronázni, mert ezzel vetnénk meg az alapot arra, hogy ez a jeles közlekedő eszköz hazánkban is minél jobban elterjedvén, példáján mások még nagyobb vállalatokra buzduljanak.

A mi a vasút vonalát illeti, nem csatlakozhatom Nagyságodnak véleményéhez, én alkalmasabbnak vélem a kőbányai bányáig vezető vonalat. Igaz ugyan, hogy jó lenne, ha a Debreczen felé vezető vasutat valósággal kiépítenék, de az is igaz, hogy az Üllő és Szent-Lőrincpuszta közötti városi legelőn nehézségekre bukkannának, ellenben a városi kőbányákból e próbaképpen kiépített vasúton beszállított követ mindjárt a közjóra értékesíthetnék és az ország lakosai remélhetőleg már ebből is meggyőződhetnek a vállalat hasznáról és gyakorlati értékéről. A fenforgó körülmények között leghelyesebb lesz a vonalat egyelőre a kőbányai bányák felé vezetni, a hol a városi hatósággal folytatandó tárgyalások után megállapítható lesz, mi volna annak legalkalmasabb végpontja, minthogy a régi kőbányával felhagyni szándékozván, az útnak elágazása e helyiséghez a költségeket csak növelné. A mi e vasútnak a debreczeni országúttól elváló irányát illeti, annak megállapítására legjobb volna egy mérföldet számítani, akként, hogy Szent-Lőrincpuszta felé a vasutat csak akkor folytatnák, ha a kellő költségek összejönnek.

A mi az előzetes intézkedéseket illeti, minthogy e vasútnak vonala részben megyei, részben pedig városi területen haladna, reményem, hogy e fölött békésen megállapodhatnak és nem lesz szükség a helytartó-tanács beavatkozására. Az ugyanis a célunk, hogy ezt a néhány magánostól próbaképpen megépített vasutat a kormányzék szakértőkkel megvizsgálhassa. Ennek a vizsgálatnak feladata lesz az, hogy a tervről és rendszerről ítéletet alkotván, azokat a kormányzéknek és ennek útján Ő Felségének terjeszse fel, hogy az ő legmagasabb jóváhagyásával megerősítve a részvénytársaság számára a közigazgatásnak mind azt a támogatását megszerezhesse, melyek a hasznos terv megvalósítására szükségesek. A mennyiben pedig a kísérlethez a vármegyének és Pest városának támogatása is szükséges, az erre való intézkedésekre a felhatalmazást megadván, Pest városát különösen is felhívom, hogy e vasút építő kísérletének az is egyik célja, hogy az új építkezésekhez megkívántató követ a magánosok hasznára az eddigénél sokkal kisebb költségekkel szállítsa, azért a város, mivel a vasút csak a városi területéről indulhat, a hatvani kaputól a kőbányai vámgig való vonalat jó karba helyeztesse és a tárgyalásokkor kerülje mindazt, a mi a magánosoknak megnehezítené az ezúton beszállított köveknek felhasználását.

A föltételeknek Nagyságod vezetése alatt való megállapítására a következő urakat nevezem ki: *Fesztetics* János grótot, *Teleky* József grótot, *Brudern* József bárót, *Podmanitzky* Károly bárót, *Keglevich* Sándor grótot, *Dietrich* József bárót, *Hangyás* Dávid városbíró, *Kemnitz* Károlyt, *Fellner* Benedek tanácsost, *Mayerffy* Xav. Ferencet, *Kappel* Frigyes, egyúttal pénztárosnak és a számadások vezetésére is; továbbá a megyei és városi főmérnököket és *Spiegel* József ács mestert. A jegyzőkönyv vezetésére pedig *Dubraviczky*-t, ha nagy hivatalos elfoglaltsága s a kecskeméti nagy pör megengedi, hogy Pesten lehet. E bizottságnak tanácskozásaitól függ, hogy miképpen kezdjék meg az építkezést, s függ az is, vajjon nem volna-e jó az építés vezetésére és

⁸ Eredetije a székesfővárosi levéltárban van. Int. fasc. 33. No. 2782.

felügyeletére külön bizottságot állítani, végül megjegyzem, hogy a bizottság, ha a kísérletre szükséges összeg egybe gyűlt az építés részéről, a várható haszonról, a tartalék-alapról és a szükséges intézkedésekről, e vasút teljes kiépítése után jelentést tegyen. Egyebekben szíves hajlandósággal maradván Nagyságodnak Pozsony, 1827 April 8. lekötelezettje József nádor.

A vasúti bizottság elnökének, *Wenckheim* József bárónak első dolga volt a vasútépítéshez még szükséges pénzt összegyűjteni. E célból aláíró íveket küldött Pestre, melyekhez *Bodmer* körülményes felhívást mellékelte. Mivel az egész mozgalom célját, rugóit és eszközeit, valamint a vasútépítés dolgában akkor uralkodó felfogást ez a felhívás kiválóan jellemzi; ide igatjuk annak szó szerinti szövegét.⁹

Ha valaha volt olyan igen nevezetes egy szempillantat elvesztét se engedő időpont, hogy a magyarországi minden más európaiakat általában elismért jószágok végett felyül haladó gazdasági természetűek, az egész világ kereskedésében részt vehessenek, az bizonyára most adja magát elé. Az Életnek Angliában való szabad bevitel (Korn Bill) tág utat nyit a földművelőnek természetűje jobb eladhatására nézve. — Ha a magyarországi gabona, melyben a másokéhoz képest több liszt, szesz vagy, belső közösíthetés által sebesen és olcsón a tengeri révpartokhoz juthat, elnyomja az illetén idegen természetűeknek elkelését, mert akkor Anglia, Portugallia, Spanyol és Olaszország inkább azokat fogja választani. — Mennyit halad ez által a bornak, gyapjunak, és más holminknak kivitele, azt a tapasztalás bővebben megfogja bizonyítani, ha egyszer a jó sikerrel megállapított kereskedési utvonat magát hasznosan kiterjesztheti. — Egy hathatós örökös mozgásban lévő, és azért pénzt hozó külső kereskedés lelkesíti az eleven belső folyamot, a nemzeti vagyonságnak gyarapodását, s általános kihatását, mely nélkül Magyar ország igazán gazdag és boldog soha se lehet. — Ezen szerencsés időpontot, melyet legkegyelmesebb fejedelmünk 's népeinek igaz atya, szerető népeinek nyújt elősegíteni, annak megnyerhetésére az eszközöket kikeresni, ez a nemzetnek legdiszesebb tisztje, ez azon becses feltétel, melyet mind a maga, mind a jövendőség javára nézve könnyen felfejthet. — A világ kereskedésében való részvételben főrgóul szolgál az, ha a teher bent az országban rövid 's minden időben alkalmas egybekapcsolható eszközök által sebesen, 's mindig vitethetik. — Csinált utak, csatornák, drága és sok időt, erőt, 's pénzt kívánó közösítő módok, melyek az idő viszontagságainak őszi és téli hónapokban ki vagynak téve ugyanynyira, hogy nagy költségek pótlása mellet is sok részeiben Magyar országnak a teher elő állításának által nem hágható akadályokat okoznak.

Anglia talált legelőbb fel mesterséges könnyítő módokat, Francia, Németország, 's az austriai monarchia ugyanazokat felkapta, és ha van egy rendelkezés, mely főképp Magyar országnak fekvésére nézve hasznossá, a nemzeti vagyon gyarapítását megállapíthatóvá válhat, az kétségen kívül volna egy ugynevezett vasut által az ország középpontjának, annak minden tájkával, Austria fő városával, a külfölddel, főképp pedig Fiumével, a napkeleti 's éjszaki tartományokkal való egybe köttetése.

Első tekintetre ugyan ugy látszik, hogy az végben vitel nehéz, s' majd nem lehetetlen, de senkinek se kell elijedni egy jól meggondolt munkától csupán csak annak nagy volta miatt; az közakarát az a nagy erő, mely mindig a világnak csuda miveit végrehajtotta; a nélkül soha se ásta volna Svéczia a Fröhötti csatornát, se Brunel a Themse

alatt levő utat, csak ennek köszönheti Magyar ország is a Ludovica utat, mely Károlyvárat, Fiumével gyors és alkalmas egyben kapcsoltatásban hozta.

A nagyobb vagy csekélyebb haszon leginkább a célirányos elkészítéstől függ, az előbbi angol vasutaknak megbirálásából az jön ki, hogy a tökéletlenebbeken 1 $\overline{f}$ erő 87 $\overline{f}$ terhet, a legjobban 1 $\overline{f}$ erő 170 $\overline{f}$ terhet szállit el egy óra alatt $2\frac{1}{2}$ angol mértföld messzeségre. Minthogy azonban egy német mértföldnyi ilyen legtökéletesebben készült angol vasut ott 240.000 conv. forintba kerül, a szegegyebb Németországnak módja nincs ilyeneknek végrehajtására.

Az ilyen utak a megkivántató nagy költségen kívül, még más akadályoknak is vagynak kitéve. A fagy 's annak kiengedése által az utnak alapja könnyen helyében meginog, a por 's hó sokszor belevén azt, azoknak ártalmas.

Ezen eddig volt vasutak a földszinén nyugodtak, 's két kerékvágásból állottak, melyeken csekély dörzsölés lévén, a holminknak elszállítása könnyen esett ugyan, hanem a mint fellyebb mondódik az első nékiek káros volt hóban a járhatósága csak nagy költséggel eszközöltethetik. Az utnak szükségképpen szélesebb volta nagy és nehéz szekereket kíván, felállításuk sokba kerül, fuvarbère több mint a milyet a csináltatásának megjutalmaztatásáról várni lehetne, és jöllehet a duzs Angliának abból már nagy haszna kerekedett, még se szünt meg annak kutató elméje, mig még nagyobb pénz és erőbeli kémélésre nem jutott.

Igy találta fel 1824-ben Palmer a szabadonálló, korlátlan nyugvó sing vasutat mely minden eddig volt hibáktól ment, és a melyen egyenes uton 1 $\overline{f}$ erő 214 $\overline{f}$ terhet mozgásban tart, egy secundum alatt $2\frac{1}{3}$ lábnyi messzeségre.

A Palmer vasutjának tulajdonságai a következők:

I. Annak olcsósága. A földnek melyen által megy megváltáson kívül, egy német mértföldnyi ilyen ut, 5 szekerekkel együtt valami 15000 conv. forintba kerül. Egy szekérre 40 mázsa rakodhat. 7 ilyen szekérhez csak egy ló szükséges, és egy azt hajtó ember.

II. A föld megváltása nem lehet nevezetes, sőt ritkán, s talán soha elő nem fordul, minthogy ezen ut neme oly csekély helyet foglal el, hogy az országos 's kereskedésbeli utaknak szélein állítódván fel, a többi utasnak szabad menetelét legkisebbet se gátolja. A hámos lónak, mely hosszabb vontató kötél eleibe van fogva, legfellyebb egy pár lábnyi szélességű járó hely kell. Az árkokon, gödrökön könnyű keskenyútjárás csinálódhat, az ut mellett is.

III. Ezen ut által semmi álló kereszt utak meg nem akadályoztatnak, mivel az már a felnyitásra ugy is készített korlátot a fuvarozó kocsis által csak akkor és addig bocsátják le, mig a teher rajta által megy, azután ismét felnyitattik. Magosabb helyeken pedig a vasut a hidaknak boltozattja alatt is vivődhet a nélkül, hogy a keresztben járó utasoknak gáncsot tegyen,

IV. Az idő vagy hó viszontagságainak nincs rá befolyása, minthogy az 5 vagy 6 lábnyira a földszinén felül levő korlátlan nyugvó singvasut, a hó fuvatagok által be nem takartatik, mindig használható; sár 's por nem piszkolhatja el, minden akadály vagy dörzsölés el van hártva, csekély költségből felépülhet, fentartása nem sokba kerül, 's így rajta a legtöbb mennyiség legcsekélyebb erővel, az az legkönnyebben 's legjutányosabban szállíthatók.

Ez által tehát adódik mód a belső és külső holminknak megbecsülhetetlen közösíthetését feléleszteni, minek utánna lehetséges, a fuvarbért 75 pro centummal megkisebbiteni, és mindent igen nagy sebességgel odább szállítani.

Magyarországban az egybe kapcsolni való pontok közül egy leginkább figyelmet érdemlő az volna, mely Pestet az ország közepét ilyen út által Szolnokkal összecsatolná, mert ide juthatnának el a Tiszán 's az Ungvár vármegyében uj

⁹ Eredetije a székesfővárosi levéltárban van. Int. fasc. 33. No. 2782.

csinált uton a' Lengyel országból 's az Orosz birodalomból jövő holmik, a' nemes Hegyallyai borok a' felső magyar országi vászon, innen hamar, és olcsó pénzért szállíthatóknak mind ezek a' világ piatzára. Szolnokból kiágazhatna ezen ut egy részt Debreczenre, mely Erdély s' Moldva országot Pesttel szinte összekapcsolná, a' másik ága fordulhatna Déli Magyarországnak és Bánátusnak, mely az Oláh országi, 's a' napkeletnek portékáit Szolnokon keresztül szállíthatná Bécs-felé, a' napnyugotti Európa részeibe. Azon kereskedési ut, mely Pestről Fehérváron, Kanizsán keresztül egy részről Stiriának 's Triesztnak, más részről Károlyváron által Fiume felé szinte elágozna, ilyen oda vezető vasut segédelmével szemlátomást könnyebbülne, 's éllesztődne.

Ezen fő 's akadály nélkül való egybekapcsolható pontok a' kereskedésnek virágzása következtében új mellék elterjedéseket fognak szülni, főképp a' már népesebb dunai vidékeken. Így lenne a' világ kincseit elnyelő napkelet azon pont, melyet ilyen vasut által kellene legelőbb végben vinni Szolnoknak és Debreczennek Pesttel könnyen eszközölhető egybecsatolásával, hogy amannak portékái Magyarországon keresztül nagy mennyiségben könnyen behozódhassanak, 's helyettek a' monarchia természetményei, kézművei, borai s. t. b. szinte könnyen kivitelődhessenek, 's ez által az ottani pénz 's gazdaságból egyrészt az országban maradván. Ha Magyarországnak két fele ilyen vasut által egymáshoz közelíttetik, az a' különös haszonra is szolgálna, de szaporodna a' Monarchiának kincse is, úgy annyira, hogy ezen építendő útnak bizonyos haszna maga nyujtana alkalmatosságot a' fentebb nevezett egybe kapcsoló új felállítványokkal lehetővé hajtására.

Ha azon holmiknak mennyisége, mely esztendőnként mindig Pest és Debreczen közt ide 's oda vitetik elegendő bizonyos nyereséget nyujt Erdély és Felső-Magyarország szükségének pótlása mellett, mennyivel fog az nyólni Pest és Szolnok közt, azt alig lehet képzelni, minthogy minden napkeleti portékáknak vitele itten összejön, így lehet idővel Magyarországnak keleti része a' nyugottival egy Fiume felé folytatandó, és lehető hamarsággal felállítandó vasut által nevezetes résztvevő a' világkereskedésben, minthogy azt a' napkeleti folyamattal magánál egyesítheti.

Hogy az ilyen utak készítésével a' Magyar országi vasbányák nyernek, a' mesteremberek, 's a' föld népe az élledő kereskedésbeli mozgásnak hasznát tapasztalni fogják már rég elismert igazság.

Hogy ilyen utak az Aerialis, és katonai transportokban a' szegény adózó népnek nagy könnyűségeit szereznek főképp háborúnak idején kétséget nem szenved.

Ezen szerencsés jövődőséget megvalósítani a' közjó elősegítettése tekintetéből bizonyára a' legjutalmazhatóbb igyekezet.

A' tárgy új, a' kivitele könnyű, a' költség igen mérsékelt, egy kisebb-, csak egy mértföldnyi messzeségre készített ilyen ut is kevés esztendőnként alatti kifizeti magát; minden ilyen ut, azonnal nagyobb távolságra is folytatódhat. Az alolítottnak czélja az, hogy a' közkivánatot hathatósan elősegítse, melyért is felakar állítani egy német mértföldnyi, az az 4000 bécsi öl hosszúságú vasutat, mely kezdete a' Pestről Szolnokon keresztül Debreczenbe vezető útnak.

Ő cs. kir. Herczegségének Magyarország Nádorispányának kegyes pártfogása alatt az általános kívánság szerint ajánlja az alól írott magát (a' ki Ő cs. kir. Felsőjétől Privilegiumot is nyert) a' fent említettnek végrehajtására, vagy is az ilyen egyben kapcsoló vasutaknak elkészítésére, a' ki is ezen a' tavaszon Pest városánál azon egymérföldnyi vasutat felfogja állítani 's avval az egésznek könnyen lehető végben viteléről kit kit meg fog győzni, és megmutatja, hogy az utnak vízmértéki helyeztetésében egy ló vagy is 175

HP-nyi erő 4 óra alatt 280 mázsa terhet oda és vissza elszállíthat.

Ezen próba vagy is meggyőződésre szolgáló ut, a' mint felyebb jelentetett mindjárt úgy leszen helyeztetve, hogy a' Szolnokra vitendő ut ezen nyerné elejét.

Hogy ezen próba ut az ahhoz szükséges szerekkel együtt felállhasson szükséges rá 14.000 conv. forint, mely 280, 50 frtos actiákból kerekedne ki.

Az ezen próba utnak résztvevői egyszersmind pénzbeli sommájokra nézve részesek maradnak a' később felállítandó nagy utnak hasznaiában is. Mind ezeknek rajzolatjait költség kiszámításait Ő cs. kir. Főhercegsége által nézni, helyben hagyni 's annak kivitelét kegyes pártfogása alá venni méltóztatott. A' szükséges szereknek vétele a' munkára való felügyelés az alol írottra 's ahhoz a' résztvevők közül kinevezendő tagokra leszen bizva.

Az alol írott kérkedni fog azon szerencsés időpontról, mely nekie alkalmat ad arra, hogy Magyarországnak haszna elősegítésében eszköz lehet. (Dátum nélkül) J. C. von Bodmer s. k.

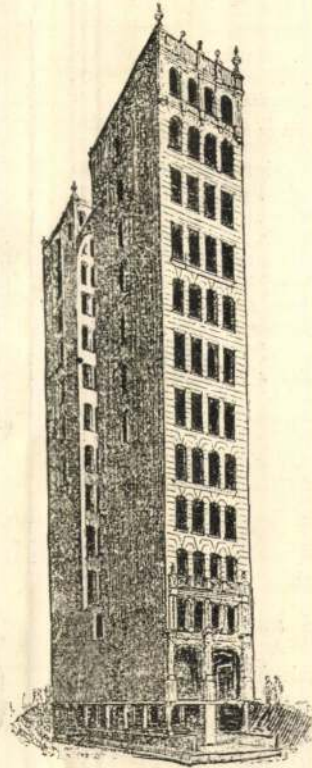
Wenckheim J. báró megbízásából, ezt — a' pozsonyi karok és rendek közt is cirkáló — felhívást Pisztorj és Takácsi vitték Pestre. A' nevezetteknek sikerült is különösen a' zsidó kereskedők között sok aláírást toborzani. Úgy szólván már az építés megkezdésekor együtt volt a' szükséges pénz. Mivel Bodmer költségvetése szerint a' próbavasút 14.000 conv. frtba került volna, 280 darab 50 frtos részvényre nyitottak aláírást. Ebből Pozsonyban jegyeztek 171, pesti magánemberek 57, a' polgári kereskedők 20 és a' zsidó kereskedők 33 részvényt. Összesen 281 részvényt. A' részvényesek végleges listája (a' vasútépítés befejeztekor) Bodmer-en kívül, a' ki a' szerződés értelmében 20 darab részvényt kapott, 191 tagot, köztük 34 pesti polgári kereskedőt és 29 zsidó kereskedőt számlált és Bodmer részvényein kívül a' részvények teljes száma 513-ra rúgott. A' legfő részvényesek Dietrich József báró (160 darab), Liebenberg Ignác és fiai (50 darab) és József főherceg (20 darab) voltak.¹⁰

¹⁰ A' székesfővárosi levéltárban őrzött lista szerint (Int. fasc. 33. Nr. 2782) a' részvényesek a' következők voltak. A' névsorban a' *-gal jelöltek a' pesti polgári és a' ** -gal jelöltek a' pesti zsidó kereskedők.

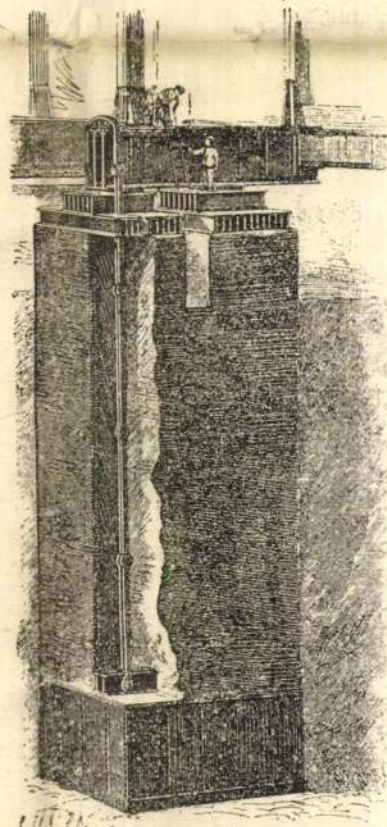
Adamovits György* 1/4, Aigner Ferenc* 1/5, idősb Almássy József Gömör vm. főispánja 1, Andrássy grófó szül. B tthyány 3, Andrássy György gróf 5, Batthyány Fülöp herceg főispán 10, Batthyány János gróf 1, Bauer Móritz és Márkus** 2, Bácsay Pál alispán 1, Berényi Miklós gróf 1, Biedermann M. L.** 2, Biedermann H. fiai** 2, Birnstingl J. G.* 1/2, Bittó Albert alispán 1, Bodmer J. G. (szerződés értelmében) 20, Boscovits Herschl** 1, Boscovits Marcus** 1, Boscovits Simon** 2, Boscovits Simon fia** 2, Böhm István* 1/5, Braucher Ferenc* 1/5, Breisach Hermann** 1, Breisach Izsák Dávid** 1, Breisach Joachim** 1/2, Brudern József báró 1, Cahem M. A.** 1, Csáky grófné szül. Szapáry grófó szül. Csáky István gróf Szepes vármegye főispánja 2, Császár Sándor főjegyző 1, Csekonics-né szül. Jankovich 2, Delnió báró alezredes 1, Dietrich József báró 160, Draskovich György gróf 1, Döry Vince alispán 1, Erdélyi János 1, Erdődy Károly gróf főispán 2, Eötvös Ignác báró 1, Esterházy grófné szül. Castiglione grófné 2, Esterházy grófné szül. Esterházy grófné 1, Esterházy János grófné szül. Bánffy Ágnes grófné 2, Esterházy János Nep. gróf 2, Esterházy József gróf főispán 2, Esterházy Mihály gróf 2, Fascho József Arad megye követje, főügyész 1, Fáy Barnabás főispán 2, Fehérvári József főjegyző 1, Festetics Albert János gróf kamarás 2, Festetics grófné szül. Wenckheim báróné 2, Festetics László gróf kamarás 2, Festetics T. gróf, kamarás 1, Forray András báró adminisztrátor 1, Földváry József alispán 1, Goldberger Gerson és fiai** 1, Guggenberger Leopold* 1/4, Győry Ferenc gróf főispán 2, Gyulay Ignác gróf horvát bán 2, Gyuresányi Gábor Nógrád vármegye követje 1, Hacker József 1, Hacker Lambert 1, Halbauer János* 1, Halbauer József* 1, Hasenstab János* 1/4, Hardegg Louise grófnő született Gileis grófnő 2, Heinrich Sámuel* 1/5, Hild József* 1, Hoffmann János Bap.* 2/5, Horváth János kamarás 2, Huber József* 1/5, Jakabffy Simon 1, Jankovics Izidor kamarás 2, Jalicz Fr. A.* 1/4, József Nádor 20, Jurenák Pál* 1/5, Kadisch Joachim** 1, Kappel Ábrahám**

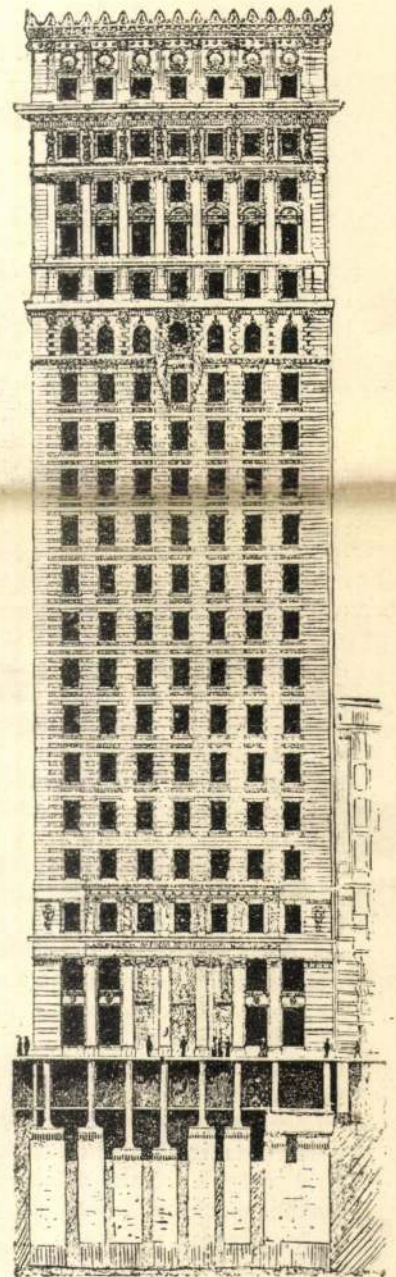
1. ábra. A Manhattan Life Cie. háza.

2. ábra. A chicagói Fehy-féle ház.

4. ábra. Az American Surety Cie. házának alapzata.

3. ábra. Az American Surety Cie. háza.

Manhattan
Turkey (Spiegel) font

1, Kappel Frigyes* 3, Kassovitz J. H.** 1, Kárász Miklós 1, Kárász Anna 2, Károlyi György gróf 2, Károlyi Lajos gróf 2, Keglevich János gróf Bars vármegye főispánja 2, Kemnitz Károly 1, Kohn Hermann** 1, Kopácsy József püspök 2, Koszgleba László*^{1/4}, Kovács István alispán 1, Kray báró 1, Krausz Károly*^{2/5}, Laffert Vince báró 1, Lánzy József főispán 1, Leittner Jakab**^{1/2}, Liebenberg Ignác és fiai 50, Liebmann Heinrich** 1, Liedemann Frigyes* 1, Liptay Frigyes báró 1, Löwy Hermann** 1, Macher Károly*^{1/2}, Majláth Antal gróf 1, Majláth György 1, Mandl Joachim** 1, Marczibányi János 1, Marczibányi Márton 2, Marich István Dávid 1, Mautner Ádám** 1, Musch S.* 1, Mukics Simon 1, Nádasdy gróf váci püspök 2, Nedeczky Ferenc 1, Nikolits Cyrus 2, Oreczy György báró 2, Oreczy Lőrinc báró 5, Pekarik László* 1, Perényi Zsigmond báró alispán 1, Petrovics Balázs Krassó. alispánja 1, Péchy Imre szeptemvir 1, Péchy János főispán 1, Pisztori Jakab Pest város alkapitánya 1, Podmanitzky Károly báró 1, Pollák Leo** 1, Pollák és Herz Joachim** 1, Pontzen Ábrahám** 1, Prix István*^{1/5}, Prónay Sándor báró 2, Ragályi Ábrahám alispán 1, Ragályi Tamás 1, Redlich József*^{1/5}, Ritter J. C.*^{1/5}, Rosenfeld Móritz L.** 1, Rosenthal J.** 1, Rosenfeld Leo**^{1/2}, Rosenfeld Móric** 1, Rötth József 1, Rudnay Sándor hercegprimás 2, Sartory György* 2, Sándor Móritz gróf 2, Scherz Fülöp 2, Sina György lovag 10, Skerlets kamarás 1, Schmidegg Tamás gróf 2,

Schmidegg Tamás grófné szül. Quabeck grófné 1, Schneznitzky Rudmus 1, Spiegel József 2, Splényi Ignác tábornokszernagy 1, Stan-kovics Szilárd* 1, Starhemberg Károly gróf 2, Steinbach József*^{1/2}, Steinbach Ferenc királyi fiskus 1, Steinlein báró 1, Stettner József 2, Strausz Károly*^{2/5}, Szentkirályi László 1, Szerentsy István főjegyző 1, Szécsen Károly gróf 1, Szécsen Miklós gróf Posegamegye főispánja 2, Széchenyi István gróf 2, Szilassy József adminisztrátor 2, Szontágh János*^{1/4}, Sztáray Albert gróf kamarás 1, Takátsy György 2, Teleky Johanna grófné, szül. Mészáros báróné 2, Teleky József gróf 2, Tihanyi Tamás 2, Tököly Péter alispán 2, Ullmann 10, Ullmann Gábor és Auer** 2, Úzovics János Nyitra alispánja 1, Úzovics Lőrinc özvegye, szül. Kvassay Franciska 1, Úrményiné született Komjáthy 2, Valero Antal és Apiano* 1, Vidovics György alispán 1, Vigyázó Antal kamarás 1, Végli Ignác főjegyző 1, Vécsey Ágoston gróf tábornokszernagy 1, Vrány Constant* 1, Walterskirchen György báró 1, Weber Mihály*^{1/5}, Wenckheim József Antal gróf kamarás 2, Wenckheim József báró Aradmegye főispánja 5, Wenckheim Teréz báróné 2, Wenckheim Vilmos báróné, szül. Rosenfeld báróné 8, Wurum József váradi püspök 2, Zappert Joachim**^{1/2}, Zichy Ferraris gróf főispán 2, Zichy Franciska grófné, szül. Colloredo grófné 2, Zichy János gróf kamarás 2, Zichy Károly gróf kamarás 1, Zichy Károly gróf elnök 2, Zograf Miklós*^{1/5} részvény.

(Befejezzük.)

SZEMLE.

1. Mű- és középítés. Építő anyagok.

Az amerikai óriásházak. Mióta Észak-Amerika magát az európai befolyástól teljesen emancipálta, a technika terén is lépten-nyomon alkot oly dolgokat, melyek az ó-világ sablonokhoz szokott embereit méltó bámulatba ejtik, eredeti, meglepő és merész mivoltukkal. Ily rendkívüliségekkel az építészet terén is találkozunk, így az amerikai óriás- vagy torony-házak meg a hozzá értő szakembert is bámulatba ejthetik a gondolat merészségén és annak megvalósításakor érvényesült találékonyságon és számításán, melynek nyitja rendszeren a bő pénzforrás és a cselekvésnek az építés-rendőri szabályzatoktól ment korlátozatlansága.

Valóságos legendákat olvashatunk néha-néha a napilapokban és a képes újságokban a sky-scraffer-ekről vagyis a felhő- vagy égszűrőkről, amint az amerikai humor New-York és Chicago húszemeletes palotáit elnevezte. Róluk Közlönyünk is megemlékezett.* Ezekről az érdekes építményekről csak legújabbban találunk egyes szaklapokban részletes műszaki adatokat,** úgy, hogy ma már építésük módjáról is tájékozathatjuk olvasóinkat.

E házóriások jogosultságukat abban a körülményben találják, hogy nagy kereskedelmi városokban a tulajdonképpeni üzleti világ rendszeren a város kellő közepében tömörül össze, miért is a fejlődő, főképpen pedig amerikai értelemben fejlődő városokban, a hely csakhamar szűkké válik, a telkek ára óriási mértékben emelkedik, úgy, hogy az épülettel a magassági irányban kénytelenek terjeszkedni. A legszokásosabb, üzleti célokra szolgáló házak magasságai 12—14 emeletig terjednek, sőt az ilyen magas épületeket néha lakóházaknak, nevezetesen szállóknak is használják. Egészségi szempontból a magasabb emeletek határozottan egészségesebbek mint az alsóbb emeletek, a mennyiben a levegő fönt portól mentes és nyáron kellemes, hűvös. Rendszeren hozzájárul még a remek kilátás is, úgy, hogy aki egyszer a tizedik emeleten lakott, ritkán kívánczik megint le az elsőre vagy másodikra.

* Lásd Közlönyünk 1892. évi XXVI. kötet 150—152. oldalát.

** The American Architect and Building News.

Le Genie Civil, tome XXV. 115. oldal és tome XXVI. 262. oldal.

Zeitschrift für Bauwesen, Jahrg. XLV. Heft IV—VI.

Zeitschrift des Österr. Ing. u. Architektenvereins XLV. Jahrg. Neubauten und Concurrenzen 1895. I. évf. VI-ik füzeté.

A fentemlítettnél többemeletű házak már inkább csak reklámulat szolgálnak. A legnagyobb ház a világon jelenleg a new-yorki Manhattan életbiztosító-társulat palotája, toronycsúcsig 116 m-nyi magasságával; más nevezetes ilyen épület a chicagói Masonic-temple 97 m magasságával, miből a 20 emeletre 82 m esik. Ujabbán ezeknél is magasabb épületet terveznek, ezek közé tartozik a Sun-épület New-Yorkban, 32 emelettel.

Bármiként alakuljon e házóriások jövője, elég érdekes új feladatok fölvetésére szolgáltak már a közelmúltban és szolgálnak még most is szerkezet, munkabeosztás, műépítészet, fűtés, szellőzés, személy- és teherszállítás dolgában arra, hogy mi is megismerkedjünk azokkal.

E házóriások építéskor fölmerülő technikai feladatok legnehezebbje közé tartozik az alapozás, mert rengeteg terhek kellően szolid támasztásáról van szó. Így pl. a Manhattan Life Co. palotájánál (l. 1. ábrát) maga a szerkezet 30.000 tonnát nyom, mihez előreláthatólag 2500 tonna ingó megterhelés járul. Ezt az épületet 15 darab masszív falazott pilléren nyugvó 32 darab acéloszlop támasztja, Minden egyes pillért nyomja tehát 2200 és minden oszlopot 1000 tonna súly. Más 20 emeletes épületeknél az egyes oszlopokra eső nyomás 700—1280 tonna között változik, míg a 14 emeletes épületeknél a 400 tonnát haladja meg. Belátható ebből, hogy ezeknek az oszlopoknak az alapozására a legnagyobb gondot kell fordítani. Két alapozó rendszert használnak. A new-yorki építkezés veleje az, hogy az alapozó vásszekerényekkel, esetleg cölöpökkel lemennek a szilárd talajrétegre és erre alapoznak.

A Manhattan-palota építéskor 16 m-nyi mélységben a gyalogjáró alatt találtak szilárd réteget; az American Tract Society palotájánál 30 m-nyire kellett lemenni. Az egész területet aztán 0,5 m középponttávolságú 6—7,5 m hosszú, 0,25—0,3 m átmérőjű cölöpökkel verték ki. Egy-egy cölöptől viselendő teher a 20 tonnánál nem nagyobb. A cölöpök fejtét 0,45 m vastag cémentrétegre temették.

Más eljárást használnak Chicagóban, hol a szilárd talaj sokkal mélyebben van, semhogy arra alapozhatnának. A 2-ik ábra a chicagói Fahys-féle házat láttatja, melynek alapját következőképpen készítették. Csekély mélységben a pincepadló színe alatt betonréteget helyeztek el, erre pedig harántosan, 0,30 m tengelytávolsággal 0,50 m magas, folyóméterenkint 150 kg súlyú I vasgerendákat fektettek és az

Tüdös Klára, jelmeztervező

Elhunyt Tüdös Klára

Tüdös Klára jelmeztervező április 16-án, 85 éves korában, Budapesten elhunyt. Györfly István tanítványa és munkatársa, a néprajz és a népművészet kutató munkása, népszerűsítője volt. Pántlika néven Budapesten divatszalonot nyitott, és abban az egész országból való paraszthímzéseket, -szötteket, -csipkéket hozta divatba. Hosszú éveken át az Operaház kosztümtervezője volt. A Hány János bemutatójára is ő tervezte a jelmezeket.

- = Műr

Népszavadság, Bp. 1980. ápr. 19.

160

TÜDŐS KLÁRA

órát
járat
jár.
13.00
sák-
72-es
szle-
em-
és
dik.
78-
fíg
öt-
te-
ki-
tat

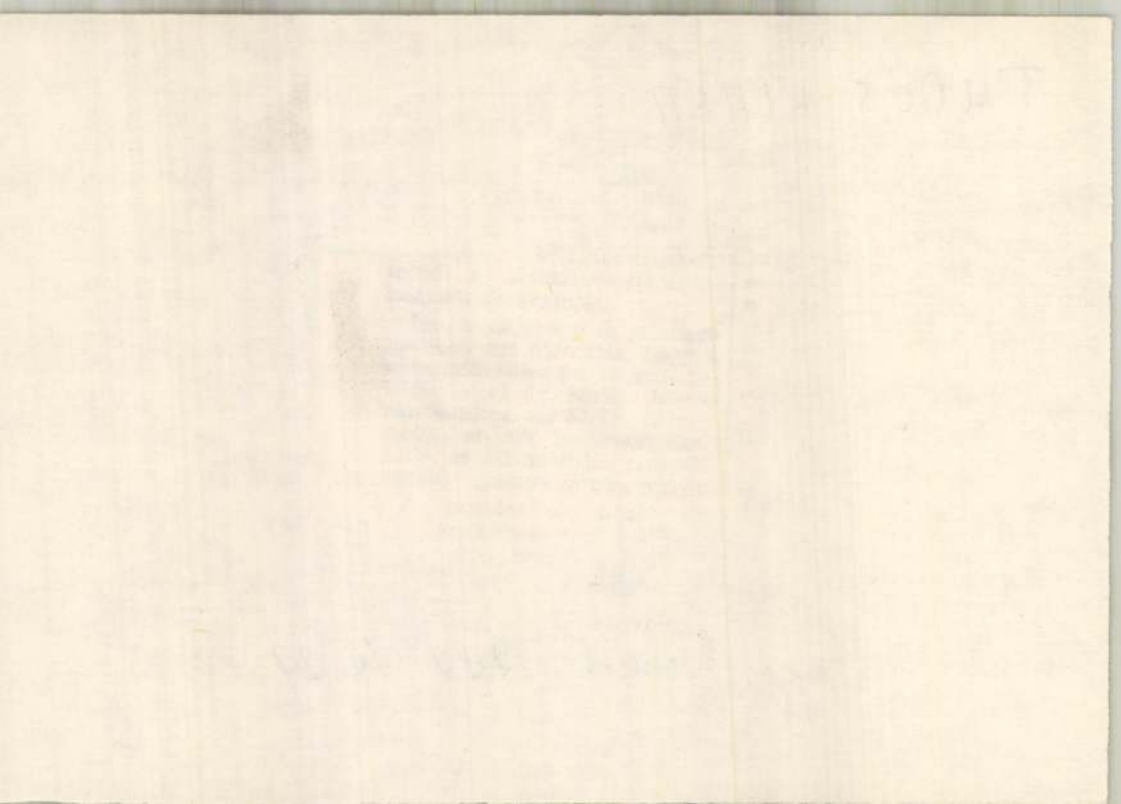
roldi útjat. A kórház-
ben veszünk tőle búcsút 1980. má-
jus 15-én, csütörtökön délelőtt 10
órákor. A gyászoló család. X

— Dr. Zsindely Ferencné Tüdős
Klára, hosszú szenvedés után,
1980. április 16-án, 85 éves korá-
ban, csendesén elhunyt. Hamvasz-
tás utáni temetése 1980. május
7-én, 1/2 12 órákor lesz a Farkas-
réti temetőben. Gyászolták: leánya
Marosszéky Emília és családja
(Ausztrália), valamint a kiterjedt
rokonság. X

— Soha el nem múltó fájdalom-
mal tudatjuk mindazokkal, akik
... és tisztelték, hogy Da-

2011.08.11. 16:27

Magyar Nemzet 1980. IV. 27.

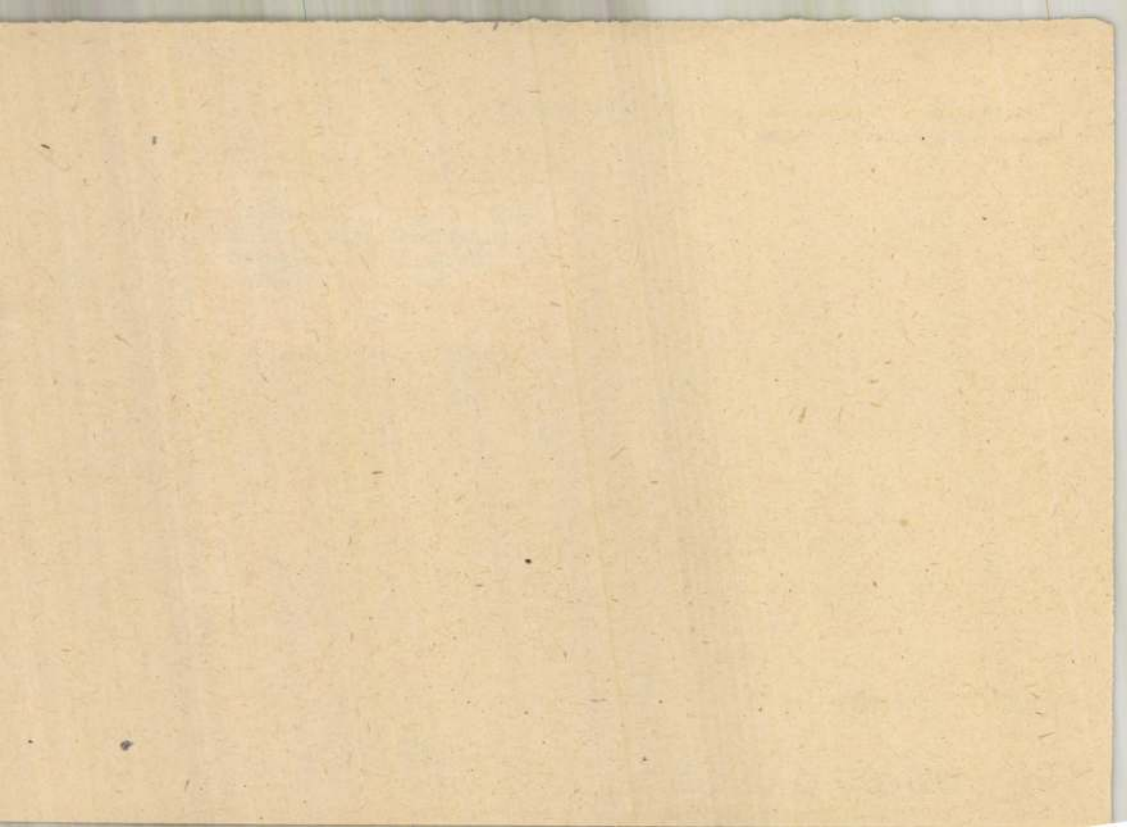

Tüdös Klára, jelmeztervező

TÜDÖS KLÁRÁNAK, Györffy István tanítványának és munkatársának, az Operaház április 16-án elhunyt, volt kosztümtervezőjének a temetése május 7-én, szerdán, fél 12-kor lesz a Farkasréti temetőben.

-Hír

Népszabadság, Bp. 1980. máj. 5.

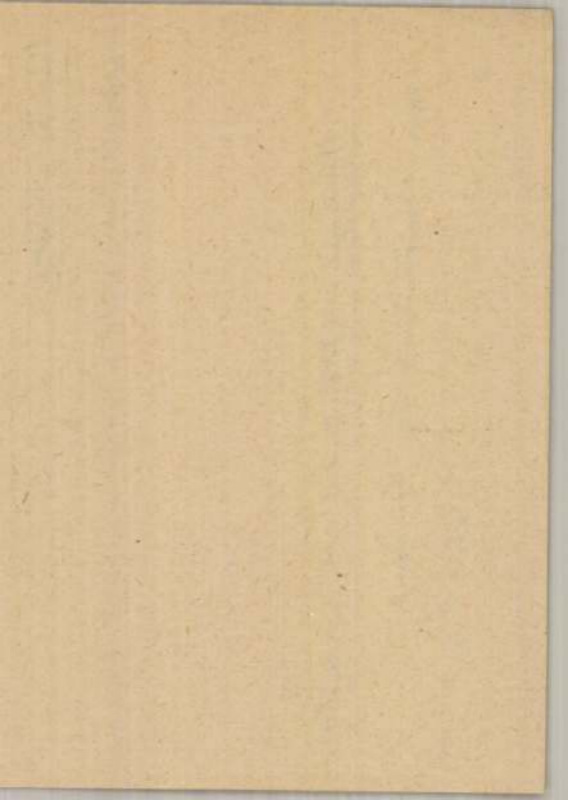
Tiedäs Klara

Arvonnainen

Müncheni, 1938. III. pöf. 16/17. m. T. E.

Maan Keskimmäinen Tonttola.

(Rönnöä kivi.)

MAGYAR NŐK LAPJA

IV. EVFOLYAM 36. SZÁM

BUDAPEST, 1942 DECEMBER 20

SZÉPIRODALMI, TÁRSADALMI, DIVAT, KÉZIMUNKA ÉS HÁZTARTÁSI FOLYÓIRAT

Megjelenik havonta háromszor: 1-én, 10-én és 20-án.
Postatakarékpénztári csekkszám: 20.334. Előfizetési ár:
egész évre 26.40 pengő, fél évre 13.20 pengő, negyed évre
6.60 pengő, egy óra 2.20 pengő. Egyes szám ára 88 fill.

SZERKESZTI

PAPP JENŐ

Németországban, Svájcban és Olaszországban: egész évre
33 pengő, fél évre 16.50 pengő, negyed évre 8.25 pengő.
Amerikában 1 évre 44, fél évre 22 pengő. A lap egy ne-
gyedévnél rövidebb időtartamra nem rendelhető meg.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV., FERENCIEK-TERE 7, II. EMELET 6. AJTÓ. TELEFONSZÁM: 18-73-42
FIÓKKIADÓHIVATALOK: KOLOZSVAR, KAZINCZY-UTCA 15, DEBRECEN, KONDOR-UTCA 19, SZEGED, BARÓ JÓSIKA-UTCA 4
SZABADKA, PRAGAI HID-UTCA 56, ÚJVIDEK, JÓKAI-UTCA 31, MISKOLC, GHILLANYI-UTCA 13

Köszöntünk, Kisded

Irta Papp Jenő

Isten tudja, hogy a karácsonyfák ragyogásán túl mi egészen mást várunk ma az égből, mint amit a gyerekek várnak és kapnak. A gyerekek karácsonya pontosan megérkezik s a szegények markába is hull némi morzsa. Még azt se tagadhatjuk, hogy a kicsinyek boldogságából visszazugáznak reánk is a tiszta öröm. Az ártatlan anyagok átsuhognak a lakások mennyezete alatt és égi illatuk felderíti a felnőttek szívét is. A mi szemünk azonban túl lát a csillogó díszek fénykörén s a selyemkorcák, amelyeket az idén kivételesen engedélyeztek, csak a szánk ízét édesítik meg. A lélek éhes marad. A boldog karácsonyok messzeségéből gurulnak elő a vérbélű narancsok, a sütőből kikerülő szerény kalácsok. Megteremnek az örökzöld fa tűlevelei közt a régi aranydiók is. Talán még angyalhaj is száll a fákra és hó is hull a fa kitárt karjaira. Régi a gyerekek elámulása és zívaja is, az angyal is a régi ezüst-esengővel jelzi jövetelét s az ének is megindultan esendül fel a meghatott torkokból. Mennyire ugyanaz a kinti hideg nap-sütés is és a háztetőkön heverő békés hó-takaró is. A karácsony minden külsősége és szeretetbe mártott anyaga ugyanaz. Mit vársz hát, ember, a Kisdedtől, aki egykor e világra jött?

Arcunkon előmlik a karácsonyi mosoly s az áhitat pillanatnyi esendjében felsír a szívünkben a forró vágy, hogy jöjj el még egyszer a földre. Úgy érezzük, hogy rajtunk most már csak az segíthet. Ügyeink összekuszálva hevernek halomba hányva,

eszméink megtépdesve menekülnek. A virágzás kora, amelyért lelkesedünk és amelyben hiszünk, egyre véresebb váltásdíjat követel tőlünk. Nézz vissza Te is, ve-lünk együtt, az elmúlt századokra. A le-folyt két ezredév tele van az emberi természet gyökeres hibáival. Minden bajunk abból származik, hogy rossz a természetiünk. Jöjj le a földre és változtasd meg az élő ember szellemi összetételét. Karácsonykor kérünk erre, mert ez az az ünnep, mikor a szüzi fogantatásból megszület-tél erre a földre és az addigi rossz világot megváltoztattad és megváltottad a szere-tet és önfeláldozás esodálatos eszközeivel. Sejtelmünk sines, hogy ma mi az a gondo-lat, az az eszme és az a világokat átfor-máló erő, amely visszatérítene bennünket a Te magasztos tisztaságodhoz. Csőd fe-nyegeti az emberi alakulatokat. Mindenki a maga külön igazságára esküszik s a bet-lehemi csillagra volna szükségünk, hogy visszataláljunk az eredeti és jó útra. Nem esodát várunk, hanem isteni ujjmutatást. Megoldást, még pedig nem pillanatnyit s nem évtizedekre szóló megalázó megalku-vást és bizonytalan egyességet, hanem végleges és megdönthetetlen rendezést, a kül- és belvilágban egyaránt.

S nem azért kérünk Tőled ilyen sokat és nagyot, mert szerénytelenek és türelmetle-nek vagyunk, hanem, mert belátjuk, hogy magunk már aligha tudunk rendet terem-teni ebben az emberi kaoszban. Alakultak itt e földön már világbirodalmak, kor-

mányoztak bölesek, parancsoltak diktáto-rok és uralkodtak vak tömegek. Egyetlen grandiózus kísérletük se sikerült. Vakme-rően visszaétek a hatalommal, a Te ne-veddel, az emberiség bizalmával. Vagy gyengéknek és tehetelleneknek bizonyul-tak, mikor a hatalom esúcsán álltak és Istenné nyilvánították magukat. Azt sem állítjuk, hogy biztosan ők voltak a hibá-sak. Lehet, hogy a népekben és nemzeték-ben volt a hiba.

Hálások vagyunk, hogy hajszálpontosan elküldöd nekünk reggelenként napodat, amely nem engedi kihűlni ezt a sárteket. Hálások vagyunk termékenyítő és pihen-tető évszakaidért, a hitért, a jóságért, a földre szállott szeretetért és mindennapi kenyerünkért. Adtál szellemet is nekünk és játszunk költéssel, meg a művé-szetekkel. Lelkünk felragyogva repül Feléd az emelkedett pillanatokban. Adtál akaratot is, van kitartásunk, becsvágyunk, szerelmünk, gyönyörünk és eszményi vi-lágunk, ahová lankadatlanul vágyunk. Kitűnően fel vagyunk szerelve az életre és mégse tudunk élni. Mégse tudunk megfelelni a nőknek és gyermekeknek, ha egyszer azt kérdik tőlünk, hogy meddig még? ...

Titokban, hogy a kicsinyek ne lássák, be-lopózunk a karácsonyfához, letérdelünk az öröm és a szeretet e bensőséges szim-bóluma elé és elhomályosodó tekintetün-ket felvetjük hozzád, Uram, hogy jöjj el és jöjjön el a Te országod.

Indor Klara

Ki az igazi nő?

erről nyilatkozik Tüdős Klára

Zsindely Ferencné, Tüdős Klára minden lélekzetével, minden erejével a Jó Úgy harcosa. Munkásságának sokféle területén mindig biztos szemmel akad rá a mesebeli igaz útra. Nem tudja, mi a fáradtság, meg a közöny. Lelkesen, éber és odaadón követi hitét és meggyőződését. Az Operától az Áruházig, a Pántlika-szalóntól a Győrffy-kollégiumig mindig és mindenütt a magyar kultúrát terjeszti és a magyar tehetséget ápolja. Kinyitja az emberek szemét és felgyújtja bennük az érdeklődés tüzét.

Nőnek lenni, nem könnyű feladat, kivált akkor nem, amikor a nő a legtöbbször sajátmagától követeli. Tüdős Klára munkásnak is, asszonynak is ráér, hogy házatáját rendben tartsa és férjének, a kiváló politikusnak és államtitkárnak, mindenben igazi társa és segítőtje legyen.

A dolgozó nő és a feleség kettős hivatásáról beszélünk. Zsindelyné azt mondja:

— A dogozó nő munkaképességének első feltétele, hogy környezete megbecsülje és családja se nézze irigyen és féltékenyen munkáját. Amikor a nő dolgozik is, feleség is, kell, hogy két nő éljen benne: az egyik a munkát szeresse, a másik az otthont. Ha érdeklődése őszintén kettős, ha munkája nem foglalkozás, hanem hivatás, akkor sohasem fárad bele. Természetesen dolgozó nőnek nézem azt is, aki rendszeresen neveli gyermekeit és lelkiismeretesen ellátja házt.

— Boldognak látja a mai nőt?

— Kétféle nőt ismerek: az egyik ad, a másik kihasznál. Az boldogabb, aki ad, mert ahogy kopik az élet, rájövünk arra, hogy semmink se marad, csak az, amit elajánlunk. A nőt végeredményben csak az boldogítja, amit erejéből elpazarolt. Ezt érzi az anya is. Nem törődik azzal, hogy megöregedett és megcsúnyult, ha gyermekei szépek. Misztikus törvény ez: mennél többet adunk magunkból, annál erősebbek vagyunk.

— Nőiességét hogyan őrzi meg a dolgozó nő a munka harcában?

— Nem igazi nő az, akit a munka megfoszt varázsától. A pénzkereső munka sem nehezebb a komoly háztartási munkánál. A munkának se minősége, se mennyisége nem őrli meg a nőben a nőt. Attól függ minden, kit nevezünk igazi nőnek...

— Vagyis kit?

— Nem a falánk, kis csukákat, nem a bárgyú kis cicákat, hanem azt a bizonyos odaadó lényt, aki nem takarékoskodik magával, hanem mindig segít és gondját viseli övéinek. A nő legyen bátor és erős: az ő kezében van az emberiség sorsa és jövője. A nő feladata, hogy gyermekét, férjét és mindenkit, aki körülötte él, a helyes útra vezesse. Az ember egyénisége gyermekkorában alakul ki. A gyermek: a jövő. És a gyermek senkiben sem bízik annyira, mint az édesanyjában. A gyermekben keresztül a nőn mulik, hogy mi lesz a világból. Ha a nő kezéből kiesik a Biblia és szívéből kivész a hit akkor nem sikerül neki semmi. A történelem nagy asszonyai, a Lorántffy Zsuzsánnák, hittek Istenben, azért vittek véghez elképzelhetetlen nagy tetteket. Hiszek a Biblia szavában: «kérjétek és megadatik nektek...»

— Hogyan osztja be idejét?

— Semmittevésre sajnos nem érek rá. Azért mondom, hogy sajnos, mert a sokat dolgozó ember életében a semmittevés nagyon termékeny valami. Akkor érik meg benne a gondolat. Gróf Teleki Pál azt mondta: «Bor-

zasztó, hogy nincs időnk arra, hogy egy kicsit gondolkozzunk. Dönteni kell, mielőtt meggondolhatnók, miről is van szó.» A rohanó emberben ez a bizonyos «döntő-ideg» fárad el leghamarább. Az időbeosztásnak lényeges fejezete, a dolgok fontosságának a mérlegelése.

Nevet:

— A háztartás? A ház asszonyának tudnia kell, hogy otthonában vagy tisztaság ragyog, vagy békesség él. A tisztaságért mindig veszekednünk kell: a gyerekekkel, hogy mossák ki fülét, a személyzettel, hogy söpörje ki a szobát. A tisztaságért való harcban belekényszerülünk a diktatúrába. Reggel, mielőtt elmegyek hazulról, úgy rohanok végig a lakáson, mint a pergőtűz: rövid időm alatt, mindenkinek belekapok a munkájába.

— Van nő, akit annyira lefoglal a háztartása, hogy másra rá sem ér...

— Az tulságosan sokat foglalkozik önmagával. Belenéz a tükörbe és megállapítja, hogy ma jó napja van, vagy rosszul diszponált, ma jobblábbal kelt-e föl, vagy ballal. Az Ért helyezi előtérbe, mert nem tudja, micsoda boldogság egy kicsit megfelejlteni önmagunkról. Miféle egyensúly az, amely tüstént felborul, mihelyt az ember egyet tüstént, vagy elrontja a gyomrát?

A női problémák után a divatról beszélünk. — Igaz-e, hogy a divat a kort fejezi ki?

— A divat története a kultúrtörténetnek legérdekesebb része. A divat: tökéletes fotográfia egy-egy korról. Erkölcsei, gazdasági és izlésbeli tükör. A legjobb példa erre a barokk-kor. Az emberek jó dolgukban és bőséges ráérő idejükben nem győztek elég cirádát rakni ruhájukra. A divat olyan volt, mint a barokk-ember gondolatvilága: agyondíszített, kacskaringós, nagyképu, de a grandezza se hiányzott belőle.

— A mai divat?

— A női divatban ma az a komikus, hogy a vasút, a posta, a repülőgép meg a rádió elárulja egyik népnek, hogy a másiknál mi a divat. Amikor divat az angóra, akkor a forró égőv alatt is minden nő angórában izzad. Amikor a nők felfedezik, hogy Hawaiban szandált hordanak cipő helyett, akkor az Északi Sarkon is szandálban dideregnek. A nők unisono követik a divatot, egyéniségükre való tekintet nélkül megfelejltenek arról, hogy a tájék és az ember összefügg egymással.

— Hogyan képzei el a nőnek a divattól való elszakadását?

— A kultúra növekedésével a nő egyre kevésbé lesz a divatörület rabszolgája. A kultúra legmagasabb fokán a nő egyénien öltözködik, ruhájának megválasztásában lelki tulajdonságai és jóegészségének a követelése vezet.

— Hogyan hat a nőre a külsőség, meg a jó ruha?

— A jó ruha: biztonság. De a külsőségek hatását a nők sokszor túlértékelik. Különösen azok az öregedő nők, akik vasaltatják rucaikat, mángorollatják gyomrukát, de amikor megszólalnak, mérhetetlen unalom árad belőlük, vénség és fáradtság csillog szemükben. Tragédia, hogy görcsösen ragaszkodnak a fiatalos külsőhöz, ilyenkor keservesen és szegyenletesen csalódnak önmagukban. Ismerek olyan öregedő nőt is, aki divatjamull ruhájában középpontja társaságának. Amikor rámosolyog valakire és szeméből a lélek tüze világít, nem a ruháját nézik, hanem őt. A férfiak is körülveszik, mert az öregedő asszony lelki „sexappeal“-je árad belőle. Van vele miről beszélni, kedves, érdeklődő... Sikerének fő titka ez, ami minden külsőségnél többet ér.

— Sokféle tevékenysége közül melyik érdeklí legjobban?

— A gyermekvagyók, amelyeket Fesztly Mással együtt a Zöldkereszt keretei között állítok fel. Agglegény jóbarátaimtól egy-két üveg pezsgő árát kérem, barátnőimtől néhány pár selyemharisnyát és ebből az összegből két nőgrádi és hat komáromi faluban etetem a gyermekeket. Ötven pengőből, naponta kétszer meleg étellel etetünk négy hónapig egy gyermeket. Legfontosabb és legszebb feladatunk a gyermekért, a jövő generációért való küzdelem!

Gách Marianne

SIEMENS
VILLAMOS FORRÓVIZTAROLÓ

Ürtartalma: 8 liter

MAGYAR SIEMENS MŰVEK

Villamossági Részvénytársaság. Budapest, VI., Teréz-körút 36

1942. nov. 7.

És. Sz. Nagy

Tüdősi Klára

Tüdősi Klára szervezi Debrecenben a Győrffy-kollégium pártfogó testületét

Hírt adunk arról, hogy Debrecenben is felállítják a Győrffy-kollégiumot, melynek célja a városba került tehetséges paraszti-
ifjak tanítása. Budapesten már megalakult a kollégium pártfogó testülete és elhatározták, hogy minden vidéki kollégium mellé hasonlót szerveznek. A debreceni mozgalom élén dr. Karácsony Sándor áll. Zsindelyné Tüdősi Klára szombaton Debrecenbe utazott, hogy tárgyalásokat folytasson a város vezetőivel a pártfogó testület megszervezéséről.

Ozora Gyula f. Baross-utca 112. (378.) NK.

Ősz Dénes f. Baross-utca 99. (340.)

Pap Domokos f. Baross-utca 112. (378.) NK.

Utólag: Pataky Ferenc f. Ráday-utca 22. (691-723.)

muraközi Radnay Rózsai Miklós f. Olasz-fasor 45/a. (361.,
632.)

Rainer Istvánffy Gabriella f. Kut-utca 7. (367.) BSzPB.

Remsey Jenő f. Gödöllő. (531.)

Reuter Ágost f. Kinizsy-utca 10. (651., 670.)

Rimanóczy Géza f. Székely-utca 2. (550.)

Rombay István f. Simor-utca 43. (667.)

Rónay Kázmér f. Lágymányosi-utca 17/a. (724., 726.)

Rottmann Mozart f. Vilma királynő-ut 29. (542., 668.)

rumi Rajki István sz. Irányi-utca 9. (291.) E. K.

vodiczai Sashegyi Kálmán f. Pestsashalom, Hunyady-utca
9. (455.)

Sárdy Brutus f. Dósa-utca 17. (440., 442., 444., 446.) TESz.,
KEE., NK.

Sárkány Gyula f. Sziget-utca 38. (370., 374.) F., KE., EK.,
KE.

Sárközy Elemér f. Sip-utca 6. (520., 666.)

Sárosy Endre f. Gróf Haller-utca 16. (351., 360.)

Szeyer József f. Baross-utca 75. (384.)

Közhit szerinti szép típus. (Alföld-taurid-nordicus keveredésű matyó leány Tardról). *Bartucz Lajos: A Magyar Ember c. műből.*

gazdag életét a tudományos kutatás megvilágította. „A magyar anekdóta forrásainak beható tanulmányozása egy sereg olyan érdekes tárgyat dob felszínre, amelyek további messzi tájakra és óriási terjedelmű vándorút távlatába terelik érdeklődésünket.” Az érdekes és egyben értékes könyvet Sch. Kovács Kálmán szellemes, finom rajzai díszítik. (Ára 6 P.)

Háborús irodalom

VITÉZ BOKSAY ANTAL: **A felhők katonái.**

modern haditechnika képének hű megrajzolásában. A könyv 11 fejezetben külön tárgyalja a háborúkat. Ezek: I. Magyarország megszállása. II. A török szabadságharc. III. Az orosz háborúk. IV. A felsősziléziai német- lengyel háború. V. A szíriai drúz felkelés. VI. A marokkói háború. VII. A tripoliszi olasz hadjárat. VIII. A Chaco háború. IX. Az olasz-abesszín háború. X. A távolkeleti bonyodalmak és a japán-kínai háború. XI. A spanyol polgárháború. A könyvet irodalom, időrendi táblázat egészíti ki, 300 kép és 50 térkép-vázlat teszi szemléletesebbé. A mű nyomdai kiállítása mintaszerű

vitéz ROSZNER ISTVÁN báró: **Katonák, népek, események.** Jász-kúnokkal a világháborúban. (*Singer és Wolfner* kiadás. 600. lap).

A magyar háborús irodalom legújabb alkotásának szerzője vitéz báró Roszner István. Háborús naplója, melyet szinte az ütközetek hevében írt, megrázó és nagyszerű élmények összefoglalása. Egyszerűsége, közvetlensége és tartózkodása minden irodalmi fogástól és hatástól, a háborúnak reális, őszinte és megdöbbentő képét tárja az olvasó elé. Az élet és halál nagy misztériuma ez itt, ahol a Végzet áll sötétben az emberi sors fölött. Objektivitásának tiszta tükrében éles és kemény vonalakkal bontakozik ki a háború minden realitása, de nagy emberi élménye is. Meghatódva kell néznünk, hogy „egyszerű” emberek a hazaszeretet és kötelességtudás lázában milyen hősi erőfeszítéssel emelkednek felül önmagukon. A magyar katona hősiességének kiváló és méltó emléke vitéz Roszner István könyve. (Ára 8 P., kötve 10 P.)

A. DUFF COOPER: **A nyugati hadszíntér.** Fordította: *Balla Antal.* (*Singer és Wolfner* kiadás. 456. lap).

Ez a könyv műfajára nézve történelmi életrajz lenne, *Douglas Haig*, a világháborús angol hadak főparancsnokának élettörténete, melyet az író Douglas Haig napról-napra pontosan vezetett naplója alapján írt, — ha az angol hadvezér élete és tettei egyben nem kapcsolódnának össze a világháború legnevezetesebb hadszínterével és eseményeivel: a nyugati fronttal és az entente háborús működésével. Így a munka, mely Douglas Haig ifjúságának rajzolásával kezdődik s a hadvezér temetésével zárul, túlnő az életrajz határain s a háborús irodalom egyik legérdekesebb és igen nevezetes

tanulmányok ellenére a tárgy távolról sincs kimerítve s a nagyközönség előtt úgyszólván ismeretlen." Különösen a középkor első részét „a legtöbb ember zavaros, kúszá időknek tartja s nem látja értelmüket”, pedig „a középkor hajnala valójában éppen olyan mozgalmas volt, éppen olyan jelentős változásokkal teli, mint az európai civilizáció bármely más korszaka.” Ezt a kort nagy történeti érzékkel, széles távlatú képen rajzolja meg művében. A könyv három részre oszlik. Az első az *alapelemek* (a római császárság, az egyház és a barbárok) mutatja be, melyekből a középkori Európa kialakul. A második rész a *keleti befolyások* történetét és jelentőségét tárgyalja (Bizánc, az Iszlám, a bizánci renaissance, a mohamedán kultúra). A harmadik rész a *nyugati kereszténység kialakulását* foglalja össze (a barbárok megtérése, a nyugatrómai birodalom restaurációja, Észak-Európa megtérése, és végül a középkori egység jelentkezése). (Ára 6 P.)

Dr. LÁZÁR BÉLA: **Művészet.** Kis művészettörténet a nagyközönség számára. (Rózsavölgyi kiadás. 352. XLVIII. lap.)

„Hogy keletkezik, hogy alakul, hogy fejlődik az emberi lélekből az a vágy, hogy érzéseit formába öntse és formáit érzésekkel átítassa? A néprajzi kutatók a primitív törzseknél, az őskor tudósai a jégkori barlangokban már ilyenfajta művészi megnyilatkozásokkal találkoztak és azóta az emberi fejlődés egész folyamán, szakadatlanul folyik a művészkedés. Mi indítja meg ezt az emberi tevékenységet: az erőfölösleg levezetésének vagy az álmoképek kialakításának vágya? Az emberi szellemnek ezt a legcsodásabb megnyilatkozását kíséreljük meg e lapokon megrajzolni.” Így ír a szerző művéről, mely a *művészet lényegére és történetére vonatkozó ismereteket* a közönség szélesebb rétegeinek számára foglalja össze. A hatalmas kötet teljes áttekintést ad a művészetről a legrégebb időktől kezdve napjainkig. Felöleli az építészet, szobrászat és festészet egész anyagát. A könyvet közel 100 szöveggép és 64 művészi kép teszi szemléletesebbé. A könyv régi hiányt pótol: a művészetekkel nem foglalkozók számára is világossá teszi a művészeti problémákat. (Ára 7.60 P.)

DR. MESZLÉNYI RÓBERT: **Hangverseny kalauz.**

a tudományos eredményeket és problémákat. Könyveinek közérthetősége mellett jellegzetes értékei saját szkématis rajzai, melyek a szöveget mintegy kiegészítik. Világfelfogásában materialista alapon áll. Új könyve az ember fejlődését mutatja be a primitív állapottól a mai kultúrfokig. A könyv nyolc fejezetében az egyes emberi szerveket veszi sorra s ezekből kiindulva viszi végig a fejlődést. Az ember mint föltaláló a Föld őstörténetét mondja el. Az állatbortól a felhőkarcolóig a ruházat és építkezés fejlődését, A csodatevő kéz az ember munkáját végző technikai berendezéseket, A lábtól a repülőgépig az utazás eszközeit, A megsokszorozott száj a jelzőkészülékek, távbeszélők, és az írás, könyvnyomtatás kialakulását, Az orr, A fül, A szem pedig ezekkel az érzékszerveinkkel kapcsolatos technikai haladást mutatja be. (Ára kötve 5 P.)

TÜDÖS KLÁRA: **Ünneplő.** Új magyar díszruha sorozat. (Officina kiadás. 60 lap.)

Tüdös Klára tervei nyomán, az ő magyarázó szövegével jelent meg a magyar díszruháknak ez az új gyűjteménye, amely elsősorban a magyar középosztály számára készült azzal a céllal, hogy úri középosztályunk elé adjon magyaros, ünnepeken viselendő ruhatervezeteket. A főnemességnek ugyanis megvan a hagyományban gyökerező ruhája, a magyar népi osztálynak is a maga ősi viselete, csupán a nemzet gerincét alkotó középosztálynak nincs ünneplő ruhája. Amit a magyar középosztály ma visel, az silány utánzata a főnemesi dísznek, vagy paraszti jelmez. A 60 lapból álló sorozat megtartja az egyes vidékek népművészeti gyökereit és a nemesi ruhák történelmi vonalát. A régi magyar divatképek módorában készült kézzel színezett metszeteket Szabó Gabriella készítette. (Ára 30 P.)

HÖLLRIGL JÓZSEF: **Régi magyar ruhák.** (Officina képeskönyv. 60 lap.)

„Ez a könyv magyar ruhadarabokat mutat be, a XVI. század elejétől egészen a XX. századig. A képek időrendben úgy következnek egymás után, hogy már magukban is mutatják az időtől kezdve a magyar úri ruha történeti fejlődését.” A hat évszázad magyar ruharemekeit bemutató képekhez Höllrigl József írt magyarázó tanulmányt. Ez „felhívja a figyelmet az eltérésekre és esetleg azokra a hatások-

Három példa beszél a filmről (Fény és árnyék, Sári bíró, Makacs Kata)

Irta: Saád Béla

A filmnek máig sincs esztétikája. Ama kevesek élén, akik kellő felkészültséggel a film esztétikai szempontjainak tisztázását művelik, jár Kispéter Miklós dr. egyetemi magántanár, aki átfogó könyvén kívül az elmúlt években több, színvonalas tanulmányt is írt filmművészeti kérdésekről s ezekben immár gyakorlati példákon igyekezett bemutatni az esztétikai tényezők hiányát vagy jelenlétét.

Kispéter Miklós dr. a film képszerúsége mellett történetét, s a képet, mint a filmszerúség egyetlen eszközt mutatja be.

Már Kispéter Miklós eszmeifuttatásainak olvastán gyakran felmerült bennünk a gondolat, hogy nem veszi figyelembe kellőképpen a hangosfilm létezését, nem a helyes arányt igyekszik megállapítani, a kép és hang, azaz egyrészt a kép, másrészt a kísérőzene, természetes zajok és párbeszédek között, hanem mintegy reakcióként az elburjázott szózuhatokkal szemben a képszerúség követelésének olyan erőteljes hangsúlyt ad, hogy oly színbe tűnik, mintha a hangot, a filmtermelés forradalmi találmányát kevésbé venné.

Nem lehet pedig vitás, hogy az egyik legfőbb esztétikai követelmény minden műfajban és minden művészeti ágban a rendelkezésre álló kifejezési eszközök alkalmazásának helyes aránya, illetve maga az arány, az arányosság, kifejezési módok és mese, szerkezet és tartalom között. És ezt az arányt sem lehet mereven számokkal meghatározni, mert például sokkal többet bírunk el abból a dialógusból, amelyet Móríz Zsigmond és Terstyánszky J. Jenő írt, mint tapasztaltuk most a Sári bíróban, mint abból, amellyel Bánky Viktor szaporította fel a hiányos eszelekményt a Makacs Kata-ban. Lehet a filmdialógus fontos s olyan sűrű, mint a színpadi beszéd, s a film szalagon színházat ad, azaz inkább reprodukció, mint filmszerű alkotás. (Megjegyzendő, Kispéter Miklós elismeri a reprodukció létjogosultságát)

A most élénk került magyar filmek közül, a *Fény és árnyék*-kal, mint filmszerű filmmel foglalkozhatunk. A *Sári bíró* reprodukciónak számít, de ennek jó és hatásos. A harmadik a *Makacs Kata* tulajdonképpen alkalmatlan arra, hogy esztétikai igényekkel vizsgáljuk, mert üzletfilm, technika,

1.

A „Fény és árnyék”-ot írója, Tüdős Klára a költői mag megerzésének pillanatában képekben kezdte látni. Nem ötletből keletkezett, hanem belső s képekben, tehát filmszerűen elképzelt mondanivaló kényszeréből. Ötlet talán csak annyi járult az alkotás keletkezésének kezdetén a műhöz, hogy írója mingyárt kiszemelte a színészeket is, akiket alkalmassnak vélt arra, hogy ellentétes jellemeit megelevenítsék. A költői mag, amelyben írói mondanivalója összesűrűsödik, nagyon kemény, olyan, mint az élet: a férfi bűnös szenvedélyéért és az asszony rövidlátó jóhiszeműségéért emberi élettel fizetett, s holtig és az öregségben büntet. Főalakja, a feleség gazdagon rájzolt, nemcsak emberi és asszonyi jelleme mély, hanem művészi tehetsége is igaz és őszinte. Mindezt képek és cselekmények éreztetik meg velünk, hasonlóképpen felfedeztetik, akiket alkalmassnak vélt arra, hogy ellentétes jellemeit megelevenítsék. A költői mag, amelyben írói mondanivalója összesűrűsödik, nagyon kemény, olyan, mint az élet: a férfi bűnös szenvedélyéért és az asszony rövidlátó jóhiszeműségéért emberi élettel fizetett, s holtig és az öregségben büntet. Főalakja, a feleség gazdagon rájzolt, nemcsak emberi és asszonyi jelleme mély, hanem művészi tehetsége is igaz és őszinte. Mindezt képek és cselekmények éreztetik meg velünk, hasonlóképpen felfedeztetik, akiket alkalmassnak vélt arra, hogy ellentétes jellemeit megelevenítsék. A költői mag, amelyben írói mondanivalója összesűrűsödik, nagyon kemény, olyan, mint az élet: a férfi bűnös szenvedélyéért és az asszony rövidlátó jóhiszeműségéért emberi élettel fizetett, s holtig és az öregségben büntet. Főalakja, a feleség gazdagon rájzolt, nemcsak emberi és asszonyi jelleme mély, hanem művészi tehetsége is igaz és őszinte. Mindezt képek és cselekmények éreztetik meg velünk, hasonlóképpen felfedeztetik, akiket alkalmassnak vélt arra, hogy ellentétes jellemeit megelevenítsék.

szcenírozására, Bulla Elmának a megcsúfolt asszony minden kínját és fájdalmát érzékeltető árnyjátékára, a szerelmesen szép holdfényes Balatonparton. S filmszerúségben és hatásban mindent betetőz az a pár perces jelenet az ősi tihanyi templomban, hova egy eszelősség

bugóhangú fősztárunk hathatós vetélytársa lesz. *Ajtay* Andor szerepe szerint egyszerű volt. A filmben seregyei epizód szereplő tűnik fel, mindannyian kitűnő és jellegzetes maszkban, gondos beállításban s a drámai erejű, feszült érdekességű mese vonalához igazítva.

Kép a „Fény és árnyék” című Tüdős Klára-filmből
Bulla Elma és Nagykovácsy Ilona

határán vergődő szenvedő asszony lép be s megnyugodott és megcsendesedett ember jön ki.

Ha már most választani akarunk, vajjon Tüdős Klára, mint filmíró, vagy mint rendező adott-e teljesebbet, akkor az utóbbira szavazunk. Mert mindez, amit eddig mondtunk s amit még alkotását részletezve mondhatnánk, első-sorban a filmrendezőt dicséri. A magyar filmekhez hozzászóltunk, hogy színészeket lássunk és semmi mást, s a rendezőt alig többnek, mint aki alkalmat és keretet teremt arra, hogy a sztárok azt játsszák, amit akarnak és amit tudnak. Tüdős Klára filmjében még a legfontosabb szereplők mögött is mindig jelen van a rendező, s nekik sem ad döntő szerepet, mert ez a képé, a filmnek nevezett közös művészeté, amelyben váltakozva és arányosan kap hangsúlyt és jelentőséget, táj, operatőr, hang, zene, színész, virág, sőt földi giliszta is.

A film írójával szemben azonban volna néhány észrevételünk, kifogásoljuk a megoldást, amely időben nagyon távol esik a történetétől, továbbá az árnyaltan jellemzett női figurákkal szemben egyszerű maradt a férfi, feltűnő volt ez különösen abban, hogy gyermekei vesztését csak az anya szenvedte, az apa érzelmevilágából semmit sem mutatott a film.

Bulla Elma ebben a filmben legjobb képességeinek megcsillogtatására kapott alkalmat és rendezőt. Nagykovácsy Ilonát Tüdős Klára úgy mutatta be, mint filmszínésznőt, hogy rövidesen

lődésének érzékeltetése a filmben, ami kissé operettesen sikerült s elűt a film rendezői vonalától, amely mindenütt, hűen az íróhoz, a jellemkomikumot hangsúlyozta ki s annak az édes, derűnek adott kifejezést, amely belülről az emberekből tükrözik ki a nagyvilágba. Egyébként pedig a Sári bírót Móríz Zsigmond is népszínműnek írta, csak éppen jó, igaz embereket s valódi emberi tulajdonságokat fejlesztő népszínműnek, amely egyúttal kerek, egész és hibátlan vígjáték is.

Hegedűs Tibor rendezése a Sári bíróban a színészi játék finom kidolgozásával törődő s ebben épp akkora gondot fordít a pillanatokig látható kis szereplőkre, mint a fontos szerepet játszó színészekre. Ugyanez az aprólékos gondosság jellemzi beállításait, a játékot és rendezést a legapróbb részletekig árnyalja. A film szereplői közül első helyen említendő Mály Gerő, de jó alkalmat kaptunk minden szereplőtől, Lázár Máriától, Gozmány Györgytől, Bihari Józseftől, Kamarás Gyulától, Mihályi Ernőtől, Kelemen Évától, Simon Marcsától s többiekől is.

3.

„Makacs Kata” című filmjüdjönságra áttérve, emlékeztetjük az olvasót, arra a néhány hónappal ezelőtt megjelent cikkünkre, amelynek ez volt a címe: „Rossz filmek nagy sikerének titka”. Ebben azokat a tömeglelektani okokat tanulmányoztuk, amelyek közrejátszanak, hogy kritikailag rossz filmek hatalmas közönségsikert aratnak. Elméleti mondanivalónkhoz gyakorlati példákat kerestünk s két filmet választottunk ki, az akkoriban látott terméskből, az egyik a Fekete hajnal volt, a másik...? Hát, igen, itt egy névcsereét követtünk el, mert a Makacs Kata szerepelt e cikkben, jóllehet A makrancos hölgy című burleszkalkotást láttuk s arra gondoltunk fejtegetéseink során. A Makacs Kata alkotói tüstént felpattantak a magas lóra és erélyesen tiltakoztak, helyreigazítást követeltek, kártérítéssel fenyegettek amiatt, hogy kritikát írtunk olyan filmről, amely még meg sem jelent. Nem vehettük rossz néven, hogy újságírói műfajok között e filmeknek nem vesznek észre különbséget s számukra kritika a tanulmány is s a publicisztikai alkotás is. Elvégre előfordult már, hogy filmben is összekeveredtek a műfajok s ami drámának hirdetődött, abból a nézőtérén vígjáték kerekedett. Mi mindenesetre vártunk mostanáig s jelenleg abban a helyzetben vagyunk, hogy látván és hallván a Makacs Katát — jósnak érezhetjük magunkat.

A lényegre térve, a Makacs Kata című filmről állapítsuk meg azt a jótulajdonságot, hogy *Butykay* Emmi bemutatásának gyarapította az alkalmas filmszínésznők számát. Egyébként a film bevezetése hosszadalmas, míg párbeszédekből s fölösleges kiabálásokból áll. Van olyan jelenete, amelynek az elejét elfelejti a rendező, mire a két vagy három perc végére ér. A terjedős expozícióban csak Hajmássy Miklós színészi egyénisége ébreszt érdeklődést. Aztán végre majdnem félidőben megindul a cselekmény, az asszonyi állapot ellen lázadó Makacs Kata megszeliidítésének története. A mesének ez a része friss s a szemben álló jellemek ütközése írói lehetőséget kínál. Író és művész után kiabál itt a film. Sajnos, hiába.

*

Ha az elmondottak alapján azon is gondolkozunk, miért voltunk egy héten olyan szerencsések, hogy három magyar film közül kettőtől az elismerés őszinte hangján írhattunk, akkor a feleletet a rendezésben kell találnunk, helyesebben a rendezők személyében. Tüdős Klárában új magyar filmrendezőt avatunk, akit nemcsak tehetsége, hanem széleskörű tudása és mély kultúrája tett hivatottá. Hasonlóképpen Hegedűs Tibor is tehetségén kívül gazdag ismereteinek, művészi elmélyülésének köszönheti sikeres alkotását.

És ezek a megállapítások mingyárt a magyar film javításának egyik útját is megjelölik...

Az Ország 1944. jan. 1.

ÍRÁS ÉS LÉLEK

Napfordulás

Karácsony és óév... Ilyenkor kapja sovány bérét kezébe, szegődik és szerződik újra az esztendő cseléd, a részes, csikarva, mint a jót a rögből, gazdakézből a bért, a részt, aggódva: mit hoz a jövőendő: fagyot, vizet, aszályt, verést.

Karácsony első napja ünnep, béke, de másodnapja harc. — Jönnék a betlehemesek: tégy jót ember, ha jót akarsz. Kivont karddal küszöbődön angyal van és három király, s a három király leborul a Szűz Anya lábainál.

Csörgős bottal a pásztorok házad pallóját döngetik. — Fel, gazda, gazdasszony, kalácsot, jó bort és tallért adj nekik! Ingben-gatyában jár az angyal, hirdetve, hogy örök a nyár, hiába tél, fogság: az élet nem halt meg és az ige áll.

Most kezdődik a tél, a hosszú, de itt van már hó, jég alatt, az új év, mint titokban egy szép, világhódító gondolat, mint patyolatpólyában egy kis magatudatlan csecsemő, ki pad alatt, hamuban is, a felnőttek fejére nő.

Akármiylen lassan, de nyílik a tél-börtön jégajtaja, s egyszer csak hóvirág csilingel, felébred a bús ibolya, felébred a hófoltos erdő, a kiskert a kis ház előtt, egyszer csak a felhők szerelme, borús keble feldübörög...

Ezerkilencszáznegyvennégy, — kétézeréves hosszú tél! S kezdetén, vagy végén vagyunk-e? Ki tudja? De az ige él, s eljön az ország mégis, eljön, feláll hadak, romok felett, rügyet pattant, bimbót fakaszt, rózsát nyit egy nagy kikelet!...

Tél van s tél lesz még sokáig, csak most kezdődik komolyan. Óévet irunk még, de máris, az új naptárnak ára van. Fedelén új évszám ragyog, piroslik, mint a hajnal-ég... Fel-le! Fel-le! Fel!... Így forog, forog a nagy világkerék.

ERDÉLYI JÓZSEF

Réten

Még körülvesz a hűs éjjel, Simogató csöndességgel. Alszik még a gondom raja S felmosolygok a magasba...

Visszanevet három csillag, Kacérkodnak, égbe hívnak. Nem mehetek s lágy fényzálon Ereszkedik mind a három...

A többi is utánuk száll, Telehold is köztük kószál. Fürödnek a Balatonban, Valami oly' halkan esobban...

Tündér talán? Ezüst szárnya Megesillan a holdsugarba. Hold halványul, árnyék ritkul, A csillag a tóból kihull...

Ott ragyog már a fűszálon, Harmattá vált csillagálmom. Ébredsz a gondom raja, Feltekintek a magasba.

Visszanevet rám a hajnal S elindulok a madarakkal. Fűre vágyik kaszám éle, Megesillan rajt' a Nap fénye...

BORSI DARÁZS JÓZSEF

ÚJ MAGYAR ESZTENDŐ

Irta: ZATHURECZKY GYULA

Kolozsvár, Szilveszter napján.

Mint mostanában mindenik másik, az újesztendői gondolat is súlyos és borús. Hálával köszönünk el és sóhajtással az őszszendőtől, mert megtartott bennünket és csak annyi, amennyi bajt hozott, de szorongó szívvel tekintünk a jövő elé, vajjon mit tartogat számunkra. Egyéni gondok s közösségi gondok tornyosulnak fölénk és biztató jelek helyett a vést látjuk komoran közeledni. Mi itt Erdélyben különösen érzékenyek vagyunk a közelgő veszedelmekkel szemben (sokban volt részünk minden időkben), de éppen ezért hamarabb igyekezünk felkészülni reá s szeretünk vele eleve szembenézni. A rengeteg tanít meg erre, az égbenyúló hegyek, rohanó folyók, a szál-fákat tördelő vihar s a magunk sorsának kieltelensége, véres és verejtékes volta, mely megtanított arra, hogy mindenért — a legkisebbért is — meg kell küzdenünk s csak vérző ujjakkal csikarhatjuk ki magunknak a gyér örömet az Isten összeszorított ökléből. Közlebb élünk egymáshoz mi magyarok ezen a bajlatta földön s közel a többiekhez, akik velünk együtt élnek itt. Az arcunkat perzseli a tekintetük, amelyben a miénkkel ellentétes vágyak égneek és a puska-lövésnyire sem lévő határon túlról áthangzanak a szavak... élesek és fenyegetőek. És áthangzanak más szavak is, még fájdalommasabbak, mint a miénkkel együtt voltak alig néhány esztendeje s minden betűjük mint porölycsapás hull a szívünkre. A kisebbségi időkben szinte sikerült megtisztulnunk s már-már valósággyá lett a közösség, amely egyetlen formája és lehetősége a magyar életnek. Nemcsak az a sokat emlegetett huszonkét esztendő tanított erre, hanem a magyar mult, amely benne elevedett fel s jutott közel hozzánk. Így lettünk érzékenyebbek a nemzet dolgai, mint az állam ügyei iránt s ezen a nehéz és komor szilveszteri napon is így igyekezünk tekinteni a magyar újesztendő elé.

Sokat mondogatták nekünk a visszatérés óta, hogy nincsen érzékünk a „politikához”. Sajnálkozva és kissé csufondárosan mondták ezt... a látszat szerint joggal. Csak hogy nem is igen törtük magunkat, hogy jó „politikuskok” hírébe keveredjünk. Mert az effajta istenteremténye — a maga szemszögéből joggal — maradtalanul rendben lévőnek találja és találhatja az ország dolgát és nagy bizakodással tekinthet a jövőre, amelyben minden bizonytalanság csak nem hágy el a „szerencse”. És ha így nézzük a dolgokat, úgy vitába szállanunk is nehéz, mert hisz az ország kormányzata szilárd, nemzetközi vonatkozásaink rendületlenek és ígéretteljesek, hadseregünk állandóan erősödik, biztosítva a rend, a termelés, a pénz, szociális feszültségekről súlyos aggodalommal aligha lehet beszélni, nemzetiségünk csendben s jó részük békességben van, a pártközi harcok elcsitultak, szép és színvonalas volt a költségvetési vi-^{va}, elfogadtatott az államháztartás terve stb., stb. Miért aggodalmaskodjunk hát?

Nincs itt részünkről sem az aggodalomnak fikarcnyi jele. Csak éppen szeretünk felkészülni a viharra, mint olyanok, akiket sokat tépett már. Mert úgy érezzük, jönni fog kérelmetlenül. Miképpen, milyen formában...? az ma talán nem is fontos... Belekerülünk-e a háború porsztító forgatagába, vagy mindvégig elrohan mellettünk... ki annak a megmondhatója. Lángba és tűzbe borul-e

nálunk is minden, mint annyi más helyén a világnak és patakjai kell, hogy elfollyanak ismét a magyar vérnek is... nem tudjuk. De nem is ez a mi gondunk. Ha így lesz, elkerülni nem tudjuk s akkor nem lesz más feladat számunkra, mint állani rendületlenül s ha kell, meghalni híven. Élő hittel a szívünkben, hogy a mi porainkból új és jobb magyar élet fakad, mint ahogy tették és hitték azt, minden előttünk járó magyarok. Másfajta vihart érzünk s erre készülődünk.

Sokan és sokszor szokták mondogatni mostanában, hogy „nem lesz megegyszer tizennyolc”. Nem is lehet olyanformán, ahogy a szónokok értelmezik. Nem tesszük le a fegyvert kezünkből, amíg minden jogunkat nem biztosítjuk. Nem tőrjünk, hogy idegen eszmék lovgajai hódítsák el a nemzetet. Nem tőrjünk, hogy néhány zsidógyerek kezébe ragadja a főhatalmat. Nem tőrjünk, hogy idegen erő tollakodjék az országra. Mindezt nem tőrjünk, s ilyen értelemben valóban nem lesz megegyszer „tizennyolc”. De lesz olyan értelemben — és ez pozitív értelem — hogy egyszer a háború is befejeződik. Hogy egyszer valahol elhallgatnak a fegyverek. Hogy népek és egyének keresik a békességet és örökké valóvá karják tenni. Hogy jönnek kicsinyek s nagyok, akik meg akarják teremteni az „új rendet”. S készülődünk erre, hogy mi hajthassuk végre, magyarok, magyarul, magyaroknak azt a bizonyos „tizennyolcát” s benne ne engedjük elsikkadni azt, amit elcsépezt szóval úgy hívunk, hogy „szociális Magyarország”. Mert, ha nem volt merő örültség mindaz, amit immár harmincadik esztendeje átéltünk, úgy mindebből a

gyötrelemből, pusztulásból, szenvedésből jobb emberi élet kell, hogy fakadjon. Világok mesgyéjén állunk. Az egyik már-már rombadólt mögöttünk s a másiktól csak annyit tudunk, hogy jobbnak kell lennie az elpusztultnál. Éppen ezért lehet, hogy nem alkalmas a szó, amelyet használna gondolunk a jövődőrre: „szociális Magyarország”. Hiszen ma is az s másképpen milyen legyen? Ha ezt boncolgatjuk, elveszünk a részletkérdésekbe s szavak fölött vitázva soha meg nem találjuk egymást. Ezért csak annyit mondunk ma, hogy erős legyen az a Magyarország. Legyen benne mindenekfölött erős a hadsereg. S legyen olyan erős a központi hatalom, hogy magabiztosan bírasson elintézés végett ügyeket arra alkalmasokra. Javítsunk mindenben, ami javítandó s megjavítható s ami nem az, azt dobjuk ki életünk-ből, mint fölösleges terhet. Ne intézményeket létesítsünk, hanem hajtsunk végre cselekedeteket. S legfőbbképpen és mindenekelőtt igyekezzünk megváltozni önmagunkban, minden egyes ember a maga lelkében, hogy alkalmassá tegye magát a jövődőrre. Bontsuk le már ma, a még meglévő társadalmi válaszfalakat és tegyük meg valóban az emberi megbecsülés egyetlen értékmérőjévé a munkát és a becsületet s az utóbbit nem a törvény megkerülhető paragrafusai, hanem a lélek igazságai szerint. És készüljünk fel már ma valamennyi nagy magyar kérdés megoldására. Mert való, hogy sok mindent nem lehet ma megoldani, de való, hogy még többet meg lehetne s bizonyos, hogy ha nem készülünk fel idejében, jaj nekünk, ha elérkezik a cselekvés pillanata.

Hogy mindezt hogyan és miképpen — bajosan fér el egy cikk keretében. De elmondották mások és másutt, parlamentben, cikkekből, könyvekben, gyűléseken és tanácskozásokon. Ezeknek a szerény soroknak mindössze annyi a céljuk, hogy emlékeztessenek az elmondottakra, s figyelmeztessenek újévi köszöntőül, hogy vihar közelít, s készen kell állanunk!

A nemzetiségi törvény

Ferenc József király 1868 decemberében írta alá a nemzetiségi egyenjogúságról szóló törvényt. Akkor már félszázados volt az a harc, amely szembesítette a magyarságot az államegység megbontására törökkel. A szabadságharc után a nemzetiségek is csalódással nézték a helyzetet, úgyhogy rövid idő múlva már nyugodtabb légkörben fogtak hozzá a kérdések rendezéséhez. Tragikus emlékek és a jobb jövő közös akarása hozta össze a tárgyaló feleket. Végül nagynehezen ennek az eredményeképpen jött létre az 1868:XLIV. t.-c. A bizakodók sok reményt fűztek ehhez a jogalkotáshoz, csak hogy a nemzetiségi vezetői féltelen kívánságai miatt a remélt termékeny együttműködést nem sikerült olyan zavartalanul biztosítani, mint a törvény kihirdetésekor remélték. Mégis egyik legkiemelkedőbb jelentőségű alkotásunk ez, melyről nyugodtan megállapíthatjuk, hogy megelőztük vele Európa többi nemzetét.

Ennek a törvénynek megszületését, előkészületeit és parlamenti tárgyalásait mutatja be két kötetes munkájában vitéz Nagy Iván dr. egyetemi magántanár, a Kisebbségi Intézet neves munkatársa. Ennek a műnek második kötete most jelent meg és ismerteti az összes idevonatkozó okmányokat, adatokat. A kutatóknak és minden nemzetiségi politikusnak, a publicistának épűgy, mint a közigazgatási tisztviselőnek

pompás adatgyűjtemény, megbízható forrásmű ez a hatalmas kötet.

A könyvet a pécsi Erzsébet Tudományegyetem Kisebbségi Intézete adta ki gondos és könnyen áttekinthető kiadásban.

Halászsok

Kádár Lajos új regénye mindig eseménye a magyar könyvpiacnak. Az ízes magyar nyelvű író most is új kötettel jelentkezett. A természet szépségeivel, az időjárás viszontagságaival küszködő halászsok életét írta meg, a tiszai halászsokét. Ez a szinte külön társadalmi kasztot alkotó nép a maga sajátos érzés- s lelki-világával érdekes anyag, de nehéz. Kádár Lajos őszerejű mesélőkedve, finom elbeszélő művészléte mesterien rajzolja néhány képviselőjén át ezeket a különleges embereket. Vér Péter, Boriska, Koczka Pali, Zsolnai és a többiek története, emberi drámája, szerelme, harca ott lüktet a regény minden sorában. Kádár Lajos néha csak egy odavetett jelzővel vagy határozóval jellemez, de így is sokkal többet mond, mintha oldalakon keresztül írta. Epikus részeit természetesen báj hatja át: szinte hallik a parti füzesek suhogása, a madárdal és az örök magyar folyó, a Tisza fölött lengő, remegő békés végtelenség mennyire megkapó ellentét a rajta és belőle élő emberek lelkének. Az értékes regénynek, amelyet az Athenaeum adott ki, nagy sikert jósolunk.

Tudósok Klára

Tüdös Klára

BOMBATÁNC

A nőtaöv tengerentúli újdonság. A szabályszerűen megvonalmazott bőrvörré apró fémhangjegyekkel divatos refrént raknak ki. A csat két hegedükules.

Élet és divat Európában és a tengeren túl

Amerikában szeretik az agyafúrt, merészen ötletes ajándékokat. Ízelítőül bemutatunk néhányat:

Cigarettaárca, amelyből égő cigarettát lehet kivenni. A cigarettát a tárcából apró szerkezet löki ki és gyújtja meg önműködően.

Retikülrádió. Többlámpás vevőkészülék. Olyan apró és könnyű, hogy a nők kizitáskaszzerű tokban a karjukon viselik. Rúzs, púder és pénz számára is van benne helye. Hasonló cikk a gázmaszkaszűrt tokban gázmaszkaszűrt viselhető készülék és az utazókofferbe beépített rádió.

Villamos fogkefe újfajta fogfehérítővel.

Csavarírón beépített öngyújtóval, vagyis öngyújtó, amellyel írni lehet, illetőleg ceruza, amellyel cigarettára lehet gyújtani.

»Portable Bar.« Bőröndben hordozható házibár, számos különféle pohárral, itallal, italrázóval, állványokkal és koktél-receptkönyvvel.

Különleges szerkezetű ágy-asztal, ágyban reggeliző hölgyek részére. A csészék és kannák nem borulnak fel, a kávé sem lötytyenhet ki. Külön ízléses rekesz a reggeli postának, külön a számláknak és végül elmésen rászertelt njságtartó.

Apró kutyalámpa. Ezt éjszaka szerelik a kutyák nyakörvére, hogy a sötétben is könnyen meg lehessen őket találni. Ezenkívül a vörös ebmészes óvatosságra inti az autóvezetőket is.

Láncszerűen összefűzött betűkön lógó

kulestartó. A betűláncon a tulajdonos neve és lakcíme olvasható.

Világító estélyi láska

Számos esikösműntájú anyagból készült modellt terveznek a francia és német szalonokban. A ruhák, kosztümök egyes részeit úgy illesztik össze, hogy a csíkok ellentétes irányban fússanak. Ez főképp a zsebekre vonatkozik, esíkjaik derékszögben kell hogy szeljék az alapvonalazást.

Az ékszereket is szőrméből készítik, rubinkövekkel

Berlini divatötlet a ruha plasztronját és zsebeit azonos fehér pikéanyagból készíteni.

Svájcban is csak jegyre szabad már ruhaneműt vásárolni. Újabbban a perui népviseletre emlékeztető exotikus formájú kalapokat hordanak a nők. Ezeket egyszerű neretompokból készítették. A kalaptomp ugyanis jegy nélkül kapható.

Amerikában a hosszú körmöket négyszögletesre vágják le

Ügylátszik, mégis divat marad a csöbútor. Az olasz lakberendező művészek újabbban ismét csöbútorokat terveznek, csupán a régi rideg, merev, tisztán fémes és csöves megoldásokat enyhítették némi romantikus fa-, szövet- és szalmafonatkombinációval. Különösen szép a hajlított csöblábakon álló, oldalt színes szalmafonattal burkolt, falapú, könnyed íróasztal.

Gyönyörű virágvázát alkotott Enrico Ciuti, a divatos római kerámiaművész. A karesú vázára férfikéz tapad. A kéz szinte remeg, a váza csaknem sóhajt. Ciuti sejtelmes életet búvól plasztikába.

Csikágóból újfajta tánc születését jelentik. Állítólag vidéki városokban jár-

PESTI DIVAT

Perényi Istvánné tojáshejszínű ruhában, korál-gyöngyhímzésű boleroval

24

(Rotschild Klára szalonja)

Bud Melitta égszínkék muszlinbársony ruhában

(Preuninger-szalon)

Tudós Klára

JELMEZBŐL ESTÉLYI RUHA

FILM KÉSZÜLT
TÜDŐS KLÁRA DIVATBEMUTATÓJÁRÓL

*Hópehely-jelmez,
a tüllre dolgozott
angóra — boleró
nélkül — elsőbálos
ruha*

séggel. A közönség soraiban sok előkelő hölgy foglalt helyet.

A zsinórozás technikáját Tüdős Klára szinte a tökéletességig fejlesztette. Gyönyörű volt egy tiszta fehér ruha, melyet csak a saját anyagából készített zsinórozás díszít... A színösszeállítás mindig a legnehezebb problémák közé tartozott. Tüdős Klára ezt is biztos ízléssel és friss fantáziával oldja

Mézeskalács-jelmez. A pántokra erősített mézeskalácsok levehetőek, s a jelmezből egyszerű estélyiruha lesz

meg. Még a pávakéktől és a legmerészebb rózsaszíntől sem riad vissza. Nagyon szép volt egy óaranylaméből készült boleró, zsinórozással.

Míg a budapesti szabónők most különösen a flitterben és gyöngyhímzésben tobzódnak, ezen a bemutatón egyetlenegy flitterrel díszített ruhát láttunk. Egy flitterrel átszőtt tüll-bolerót, a csíkok közé kis színes virágok vannak beszöve. Végtelenül finoman hatott egy fehér torockói ruha piros szalaggal. Egyáltalán nem hivalkodó és mégis népies jellege volt ennek a ruhának.

Érdekes volt megfigyelni, hogy a szabás mennyire alkalmazkodik az anyaghoz. Tüdős Klára nem akar egyre agyafurtabb szabást kitalálni, az a célja, hogy az anyag szépsége minél jobban érvényesüljön. Igyekezett minden egyes ruhát a legcélszerűbben megoldani. Ebben a tekintetben különösen jelmezei bizonyítják ötletességét. Egy fejdísz, kevés tüll, egy köpeny vagy öv mingyárt jelmez-jellegűt kölcsönöz a ruhának. A különböző időkben származó stílusruhák kis változtatással estélyiként hordhatók. Mikor a spanyol reneszánszbeli dáma leveti fodros, kemény gallérját s fejdíszét, senkise gondolná sötétzöld vacsorázóruhájáról, hogy az percekkel ezelőtt még jelmez volt. Seherzadénak sem kell báli kosztümjét eldobnia! A nadrág és a fekete felsőrész, ha leveti díszeit, pompásan megfelel pizsamának. Leginkább akkor estek gondolkodóba a nézők, amikor belibeggett egy középkori apród, szürke rövidnadrágban. Istenem, hogy' lesz ebből a fiúból leány! Nem kellett sokáig várni, már ott is állt az apród, az imént még vállaira vetett köpenyből készült szoknyában. Ennyi ötletességet a legkényesebb

Matyó Tündér Ilona... Sűrűn pliszírozott nehéz selyemszoknya, szatén-pruszlák és kötény, mezőkövesdi hímzéssel

közönség sem várt. Nem esoda, ha Tüdős Klára nevét már az ország határán túl, sőt Amerikában is ismerik. Erről a bemutatóról film is készült, amely bizonyítani fogja majd szerte a világon a magyar divattervezés találékonyságát és kifinomult ízlését.

P. M.

Guvrirozott sötét estélyiruha, írdosos övvel és vállpánttal

Hid. 1941. jan. 21. S. Kán

Fent a gyilkos képe. Baloldalt a Mikulás-álarc, amelyet a gyilkos az tőddben hagyott, jobboldalt Szombathy Jánosé, a gyilkos másik áldozata

Az utolsó vasárnapi ebéd... Cseka Erzsébet szülei és bérmelegítéssel

As első kép két évvel, a második két héttel ezelőtt készült a budafoki rabló-gyilkosság áldozatairól. Cseka Erzsébetről. A kézírás az első fénykép hátáról való. A HÉV-bérlőbe az érettségi képet helyezte Cseka Erzsébet

MIKULÁS-ÁLARCOS GYILKOS

Égyedül vasárnapi ebédem, 1933. január 30-án, 1933. január 30-án, 1933. január 30-án

Az egész város megsiratta azt a huszonnégyeszdős hivatalnokkisasszonyt, akit egy budafoki irodában kegyetlenül megölt ifj. Eberth Rezső. Az írógep mellett halt hősi halált Cseka Erzsébet, pár nappal az esküvője előtt... Mikor temették, gépirókiasszonyok, hivatalnoknők, dolgozó lányok százai zokogtak a sírjánál. A gyilkos Mikulás-álarcban támadt rá Cseka Erzsébetre. Itt mutatjuk be a drámai kelleket, s a dráma szereplőit: Cseka Erzsébetet, Szombathy Jánosét, akit az öngyilkos Eberth Rezső magával vitt elfogatása előtt a halálba.

Zsindelyné Tudas Klára fölötti tűz máthelyében

Barsonymné, estélyi kabátka helyett, az újfajta kidolgozása
magyar bárdnyprém úgy hat, mint a kétróka

Keresztes-Fischer Ferencné a divalbermulato közönségének sorában

Staggardi derek

Südds Klára magyaros divatbemutatója

A magyaros női ruha divatja gazdag és meglepő szépségekben bontakozott ki azon a divatbemutatóon, amelyet Zsindelyné Tüdös Klára rendezett. Pénteken a Corvin aruházban. Száz modell lebegtek végig a szőnyeges hosszú dobozon a szőke és barna próbakísaszonnyok, s a közönség egyre fokozódó ámulattal látta az anyagok, formák és ötletek bőségét. Sokan idegenkednek a magyaros női divattól — de bizonyára megtért e divatbemutató minden nézője, ha talán bizalmatlanul ment is oda. Láthatta, hogy a valódi, hámistalan népi anyagok és népi kézimunkák természetes szépséggel illeszkednek a nyugati divat vonalaiba.

Zsindelyné Tüdös Klára a forrásokból merített, nem könyvből rajzolta ki mintáit, hanem bejárta mindazokat a vidékeket, amelyeknek elő nem-művészete van: legutóbb Erdélyt utazta be, szinte faluról falura. A kézimunkákat a parasztszasszonyokkal és leányokkal készítette, lent a falukban; a megfertélt ruhákat leküldeti kidolgozásra. Nőgrádban szövőtelepet rendezett be, s a magyar parasztlécek az angoljal vetekedő tweedet, vagyis magyarul darócot készítenek ott. Kenderesen a Komáromyó Úr Hitvesének felügyelése alatt kötik a parasztlányok a gyönyörű keményszálú velt csipkét, mely Tüdös Klára ruháit díszíti. Felhasználja a sokac ragyogós tarka himzést, a kiskunorsági füles gombot, az erdélyi vőfélykendőt, a buszáki vagdalsót a vistai gyöngyöt s a magyar népviseleteknek meg sok-sok szépséget...

S ezek a népi szépségek előkelő bajjal tűndökölnek a nyugati divatban. Néha csak egy-egy dísz, egy-egy kedves és üdítő színt adnak hozzá, néha egészen áthatják s a maguk jellege szerint alakítják. Csodálatosan szépé tesz egy egyszerű fehér estélyiruhát az írásos fekete himzés. Egy fekete ruhának varázsosan ünnepi jellegét ad az estélyi kabátka helyett viselt párnyipremes bársonymente. Egészen »mondan« hatása van egy teljesen katólaszegei vonalú vállfős inges ruhának, mely fekete alapon türkizkékkel készült... De ezeket a modelleket látni kell, mert a szürke leírás nem tudja éreztetni egyszerűségükben is pompás szépségüket. Minden korosztály és minden alkalom számára jut be-1610ük. Elbűvölőek a gyermekruhák, amelyeket edes kis manekének mutattak be.

A divatbemutató jóvedelmét az Erdélyi Zöldkereszt kapja.

Margitszigeti orgonák, matyó kis estélyi, zöld tafi kis estélyi vajsztini csipkével

Kisvárosi ruha, türkizkék tűll, parasztrózsaszín szegélyezéssel, tarka himzett pannyitragokkal

Csikószőrtűző, mint nagy délutáni női ruha

Arz első hó

Híd. 1940. dec. 6. 11. péntek

találkoztam tegnap — húsz év után —
 Londaal. Nézem friss arcóréi, friss
 tekintetét, nem úres bök, amit a szemébe
 mondok: nem nyugt, nem rongált rajta
 semmit ez a húsz év. — Pedig, — azt
 mondja — képzeld csak, még mindig itt
 lakunk a Margit-körton, abban a régi
 bérházban, a negyedik emeleten, lift
 nélkül még mindig! Es mennyi bajom
 volt... szakadtalan anyagi gondok!
 Lona frissen továbbélt, mint a köny-
 nyű mosoly és én a liftre gondoltam.
 A liftre, a porstövögre, az autóra, a
 vízvezetékre, a villanyvillágitásra, a
 gázvezetésre, a modern háztartás renge-
 leg furfangos kényelmére, amelyről
 Alex Carell, a nobeldíjas orvos azt írja
 híres könyvében, hogy ezek a gépek el-
 puhították, betegg tették a mai embe-
 riséget, de különösen asszonyainkat. Mi
 is gyakran emlegetjük, hogy bezeg a
 mi anyánk, kevesebbet fajt a fejük, ke-
 vesebb volt a gyomorországuk, ok, a régi
 középosztálybeli asszonyok hajnalban
 kellek fel a disznóelétréshez, többet mo-
 zogtak, hajlongtak, törőlgettek az alma-
 ritumokat, frissébbek, boldogabbak vol-
 tak, egészségesebbek, lélekben és testben
 egyaránt. Azt mondják nehezebb idők
 jönnék, mint az elmúlt évtizedek. Na-
 gyobb gond lesz a háztartás is minde-
 nyit a villágon. De a jó Isten ilyenkor
 nagyobb erőt ad az asszonyoknak is,
 akik a világ egyik felét mégis csak
 gyenge vállalkon hordják. Nagybó
 gondok, de nagyobb erők, kiegyenlítődik
 az élet, ezek az idők se lesznek nehezeb-
 bek, mint a közelmúlt, ami — visszagón-
 dotva rá — szörnyű néheznek látszott.
 Sőt talán használ is a mai asszonyunk:
 mert a nagyobb testi és lelki erőfeszítés
 a legjobb széptüszter. Így mondja ezt
 Carell, a nagy orvos és így mondja ezt
 Lona friss és könnyű mosolya.

Aranyom,

Gr. Andor Anna

Ki az igazi nő?

erről nyilatkozik Tüdős Klára

Zsindely Ferencné, Tüdős Klára minden lélekzetével, minden erejével a Jó Úgy harcosa. Munkásságának sokféle területén mindig biztos szemmel akad rá a mesebeli igaz útra. Nem tudja, mi a fáradtság, meg a közöny. Lelkesen, éberén és odaadón követi hitét és meggyőződését. Az Operától az Aruházig, a Pántlika-szalóntól a Györfly-kollégiumig mindig és mindenütt a magyar kultúrát terjeszti és a magyar tehetséget ápolja. Kinyitja az emberek szemét és felgyújtja bennük az érdeklődés tüzét.

Nőnek lenni, nem könnyű feladat, kivált akkor nem, amikor a nő a legtöbbet sajátmagától követeli. Tüdős Klára munkásnak is, asszonynak is ráér, hogy házatáját rendben tartsa és férjének, a kiváló politikusnak és államtitkárnak, mindenben igazi társa és segítője legyen.

A dolgozó nő és a feleség kettős hivatásáról beszélünk. Zsindelyné azt mondja:

— A dolgozó nő munkaképességének első feltétele, hogy környezete megbecsülje és csáládja se nézze irigyen és féltékenyen munkáját. Amikor a nő dolgozik is, feleség is, kell, hogy két nő éljen benne: az egyik a munkát szeresse, a másik az otthonot. Ha érdeklődése őszintén kettős, ha munkája nem foglalkozás, hanem hivatás, akkor sohasem fárad bele. Természetesen dolgozó nőnek nézem azt is, aki rendszeresen neveli gyermekeit és lelkiismeretesen ellátja házat.

— Boldognak látja a mai nőt?

— Kétféle nőt ismerek: az egyik ad, a másik kihasznál. Az boldogabb, aki ad, mert ahogy kopik az élet, rájövünk arra, hogy semmink se marad, csak az, amit elajánalkoztunk. A nőt végeredményben csak az boldogítja, amit erejéből elpazarolt. Ezt érzi az anya is. Nem törődik azzal, hogy megöregedett és megesúnyult, ha gyermekei szépek. Misztikus törvény ez: mennél többet adunk magunkból, annál erősebbek vagyunk.

— Nőiességét hogyan őrzi meg a dolgozó nő a munka harcában?

— Nem igazi nő az, akit a munka megfoszt várásától. A pénzkereső munka sem nehezebb a komoly háztartási munkánál. A munkának se minősége, se mennyisége nem őrzi meg a nőben a nőt. Attól függ minden, kit nevezünk igazi nőnek...

— Vagyis kit?

— Nem a falánk, kis csukákat, nem a bárgyú kis cicákat, hanem azt a bizonyos odaadó lényt, aki nem takarékoskodik magával, hanem mindig segít és gondját viseli övéinek. A nő legyen bátor és erős: az ő kezében van az emberiség sorsa és jövője. A nő feladata, hogy gyermekét, férjét és mindenkit, aki körülötte él, a helyes útra vezesse. Az ember egyénisége gyermekkorában alakul ki. A gyermek: a jövő. És a gyermek senkiben sem bízik annyira, mint az édesanyjában. A gyermekek keresztül a nőn mulik, hogy mi lesz a világból. Ha a nő kezéből kiesik a Biblia és szívéből kivész a hit akkor nem sikerül neki semmi. A történelem nagy asszonyai, a Lorántffy Zsuzsánnak, hittek Istenben, azért vittek véghez elképzelhetetlen nagy tetteket. Hiszek a Biblia szavában: «kérjétek és megadatik nektek...»

— Hogyan osztja be idejét?

— Semmittevésre sajnos nem érek rá. Azért mondom, hogy sajnós, mert a sokat dolgozó ember életében a semmittevés nagyon termékeny valami. Akkor érik meg benne a gondolat. Gróf Teleki Pál azt mondta: «Bor-

zasztó, hogy nincs időnk arra, hogy egy kicsit gondolkozzunk. Dönteni kell, mielőtt meggondolhatnók, miről is van szó.» A rohanó emberben ez a bizonyos «döntő-ideg» fárad el leghamarább. Az időbeosztásnak lényeges fejezete, a dolgok fontosságának a mérlegelése.

Nevet:

— A háztartás? A ház asszonyának tudnia kell, hogy otthonában vagy tisztaság ragyog, vagy békecsigány él. A tisztaságért mindig veszekednünk kell: a gyerekkel, hogy mossa ki a fülét, a személyzettel, hogy söpörje ki a szobát. A tisztaságért való harcban belekényeszerülünk a diktatúrába. Reggel, mielőtt elmegyek hazulról, úgy rohanok végig a lakáson, mint a pergőtűz: rövid időm alatt, mindenkinek belekapok a munkájába.

— Van nő, akit annyira lefoglal a háztartása, hogy másra rá sem ér...

— Az tulságosan sokat foglalkozik önmagával. Belenéz a tükörbe és megállapítja, hogy ma jó napja van, vagy rosszul diszponált, ma jobblábbal kelt-e föl, vagy ballal. Az Ént helyezi előtérbe, mert nem tudja, micsoda boldogság egy kicsit megfelejtkezni önmagunkról. Miféle egységű az, amely tüstént felborul, mihelyt az ember egyet tüszent, vagy elrontja a gyomrát?

A női problémák után a divatról beszélünk.

— Igaz-e, hogy a divat a kort fejezi ki?

— A divat történetének legérdekesebb része. A divat: tökéletes fotográfia egy-egy korról. Erkölcsei, gazdasági és izlésbeli tükrök. A legjobb példa erre a barokk-kor. Az emberek jó dolgukban és bőséges ráérő idejükben nem győztek elég cirádát rakni ruhájukra. A divat olyan volt, mint a barokk-ember gondolatvilága: agyondíszített, kacskaringós, nagyképű, de a grandezza se hiányzott belőle.

— A mai divat?

— A női divatban ma az a komikus, hogy a vasút, a posta, a repülőgép meg a rádió elárulja egyik népnek, hogy a másikonál mi a divat. Amikor divat az angóra, akkor a forró égő alatt is minden nő angórában izzad. Amikor a nők felfedezik, hogy Hawaiiban szandált hordának cipő helyett, akkor az Északi Sarkon is szandálban dideregnek. A nők unisono követik a divatot, egyéniségükre való tekintet nélkül megfelejtkeznek arról, hogy a tájkép és az ember összefügg egymással.

— Hogyan képzelel el a nőnek a divattól való elszakadását?

— A kultúra növekedésével a nő egyre kevésbé lesz a divatörület rabszolgája. A kultúra legmagasabb fokán a nő egyénien öltözködik, ruhájának megválasztásában lelki tulajdonságai és jóégszégének a követeléseit vezetik.

— Hogyan hat a nőre a külsőség, meg a jó ruha?

— A jó ruha: biztonság. De a külsőségek hatását a nők sokszor túlértékelik. Különösen azok az öregedő nők, akik vasaltatják ráncsaikat, mángorollatják gyomrukát, de amikor megszólalnak, mérhetetlen unalom árad belőlük, vénség és fáradtság csillog szemükben. Tragédia, hogy görcsösen ragaszkodnak a fiatalos külsőhöz, ilyenkor keservesen és szegyenletesen csalódnak önmagukban. Ismerek olyan öregedő nőt is, aki divatjamult ruhájában középpontja társaságának. Amikor rámosolyog valakire és szeméből a lélek tüze világít, nem a ruháját nézik, hanem őt. A férfiak is körülveszik, mert az öregedő asszony lelki „sexappeal”-je árad belőle. Van vele miről beszélni, kedves, érdeklődő... Sikerének fő titka ez, ami minden külsőségnél többet ér.

— Sokféle tevékenysége közül melyik érdeklí legjobban?

— A gyermekkönyvhák, amelyeket Feszty Mással együtt a Zöldkereszt keretei között állított fel. Agglegény jóbarátaimtól egykét üveg pezsgő árát kérem, barátomtól néhány pár selyemharisnyáért és ebből az összegből két nőgrádi és hat komáromi faluban etetem a gyermekeket. Ötven pengőből, naponta kétszer meleg étellel etetünk négy hónapig egy gyermeket. Legfontosabb és legszebb feladatunk a gyermekért, a jövő generációért való küzdelem!

Gách Marianne

§
SIEMENS
VILLAMOS FORRÓVIZTAROLÓ

Úrtartalma: 8 liter

MAGYAR SIEMENS MŰVEK

Villamossági Részvénytársaság. Budapest, VI., Teréz-körút 36

MAGYAR NŐK LAPJA

IV. ÉVFOLYAM 36. SZÁM

BUDAPEST, 1942 DECEMBER 20

SZÉPTUDALMI, TÁRSADALMI, DIVAT, KÉZIMUNKA ÉS HAZTARTÁSI FOLYÓIRAT

Megjelenik havonta háromszor: 1-én, 10-én és 20-án.
Postakarékpénztári csekk számla: 20.334. Előfizetési ár:
egész évre 26.40 pengő, fél évre 13.20 pengő, negyed évre
6.60 pengő, egy óra 2.20 pengő. Egyes szám ára 88 fill.

SZERKESZTI

PAPP JENŐ

Németországban, Svájcban és Olaszországban: egész évre
33 pengő, fél évre 16.50 pengő, negyed évre 8.25 pengő.
Amerikában 1 évre 44, fél évre 22 pengő. A lap egy ne-
gyedévnél rövidebb időtartamra nem rendelhető meg.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: BUDAPEST, IV., FERENCIEK-TERE 7, II. EMELET 6. AJTÓ. TELEFONSZÁM: 18-73-42
FIOKKIADÓHIVATALOK: KOLOZSVAR, KAZINCZY-UTCA 15, DEBRECEN, KONDOR-UTCA 19, SZEGED, BARÓ JOSIKA-UTCA 4
SZABADKA, PRAGAI HID-UTCA 56, ÚJVIDÉK, JOKAI-UTCA 31, MISKOLC, GHILLANYI-UTCA 13

Köszöntünk, Kisded

Irta Papp Jenő

Isten tudja, hogy a karácsonyfák ragyogásán túl mi egészen mást várunk ma az égből, mint amit a gyerekek várnak és kapnak. A gyerekek karácsonya pontosan megérkezik s a szegények markába is hull némi morzsa. Még azt se tagadhatjuk, hogy a kicsinyek boldogságából visszasugárzik reánk is a tiszta öröm. Az ártatlan anyagok átsuhognak a lakások mennyezete alatt és égi illatuk felderíti a felnőttek szívét is. A mi szemünk azonban túl lát a csillogó díszek fénykörén s a selyemcukorkák, amelyeket az idén kivételesen engedélyeztek, csak a szánk ízét édesítik meg. A lélek éhes marad. A boldog karácsonyok messzeségéből gurulnak elő a vérbélű narancsok, a sütőből kikerülő szerény kalácsok. Megteremnek az örökzöld fa tűlevelei közt a régi aranydiók is. Talán még angyalhaj is száll a fákra és hó is hull a fa kitért karjaira. Régi a gyerekek elámulása és zívaja is, az angyal is a régi ezüstcsengővel jelzi jövetelét s az ének is megindultan csendül fel a meghatott torkokból. Mennyire ugyanaz a kinti hideg nap-sütés is és a háztetőkön heverő békés hó-takaró is. A karácsony minden külsősége és szeretetbe mártott anyaga ugyanaz. Mit vársz hát, ember, a Kisdedtől, aki egykor e világra jött?

Arcunkon előmlik a karácsonyi mosoly s az áhítat pillanatnyi csendjében felsír a szívünkben a forró vágy, hogy jöjj el még egyszer a földre. Úgy érezzük, hogy rajtunk most már csak az segíthet. Ügyeink összekuszálva hevernek halomba hánnya,

eszméink megtépdeseve menekülnek. A virágzás kora, amelyért lelkesedünk és amelyben hiszünk, egyre véresebb váltságdíjat követel tőlünk. Nézz vissza Te is, ve-lünk együtt, az elmúlt századokra. A le-folyt két ezredév tele van az emberi természet gyökeres hibáival. Minden bajunk abból származik, hogy rossz a természetiünk. Jöjj le a földre és változtasd meg az élő ember szellemi összetételét. Karácsonykor kérünk erre, mert ez az az ünnep, mikor a szűzies fogantatásból megszület-tél erre a földre és az addigi rossz világot megváltoztattad és megváltottad a szere-tet és önfeláldozás esodálatos eszközeivel. Sejtelmünk sínes, hogy ma mi az a gondo-lat, az az eszme és az a világokat átför-máló erő, amely visszatérítene bennünket a Te magasztos tisztaságodhoz. Csöd fe-nyegeti az emberi alakulatokat. Mindenki a maga külön igazságára esküszik s a bet-lehemi csillagra volna szükségünk, hogy visszataláljunk az eredeti és jó útra. Nem esodát várunk, hanem isteni ujjmutatást. Megoldást, még pedig nem pillanatnyit s nem évtizedekre szóló megalázó megalku-vást és bizonytalan egységet, hanem végleges és megdönthetetlen rendezést, a kül- és belvilágban egyaránt.

S nem azért kérünk Tőled ilyen sokat és nagyot, mert szerénytelenek és türelmetle-nek vagyunk, hanem, mert belátjuk, hogy magunk már aligha tudunk rendet terem-teni ebben az emberi káoszban. Alakultak itt e földön már világbirodalmak, kor-

mányoztak bölesek, parancsoltak diktáto-rok és uralkodtak vak tömegek. Egyetlen grandiózus kísérletük se sikerült. Vakme-rően visszaéltek a hatalommal, a Te ne-veddel, az emberiség bizalmával. Vagy gyengéknek és tehetetleneknek bizonyul-tak, mikor a hatalom esúcsán álltak és Istenné nyilvánították magukat. Azt sem állítjuk, hogy biztosan ők voltak a hibá-sak. Lehet, hogy a népekben és nemzetek-ben volt a hiba.

Hálások vagyunk, hogy hajszálpontosan elküldöd nekünk reggelenként napodat, amely nem engedi kihúlni ezt a sárteket. Hálások vagyunk termékenyítő és pihen-tető évszakaidért, a hitért, a jóságért, a földre szállott szeretetért és mindennapi kenyerünkért. Adtál szellemet is nekünk és játszunk költészettel, meg a művé-szetekkel. Lelkünk felragyogva repül Feléd az emelkedett pillanatokban. Adtál akaratot is, van kitartásunk, becsvágyunk, szerelmünk, gyönyörünk és eszményi vi-lágunk, ahová lankadatlanul vágyunk. Kiténően fel vagyunk szerelve az életre és mégse tudunk élni. Mégse tudunk megfelelni a nőknek és gyermekeknek, ha egyszer azt kérdik tőlünk, hogy meddig még?...

Titokban, hogy a kicsinyek ne lássák, be-lopózunk a karácsonyfához, letérdelünk az öröm és a szeretet e bensőséges szim-bóluma elé és elhomályosodó tekintetün-ket felvetjük hozzád, Uram, hogy jöjj el és jöjjön el a Te országod.

Megpróbáltam a lehetetlent

IRTA TUDÓS KLÁRA

Amikor magyar divatról kell írnom, vagy beszélnem, mindig kicsit röstellem magam, hogy ennyiszor mondom már ugyanazt. Ha unalmas vagyok is vele, a hiba nemcsak az enyém. Miért nem értik meg hamarabb s kevesebb szóból a magyarok, hogy ma-

Tudós Klára

gukra vannak utalva mindenféle problémáikkal s a létjogosultságuk eme problémáik önálló magyar megoldásától függ. Különösen ma, amikor akkorát fordult a világ kereke.

Ezredforduló közeledik s az emberi társadalom vajúdvá próbálja újjászülni önmagát.

En már idestova tíz éve bontogatom azokat a csomókat, melyek a problémának rámeső részén vannak. Nem mondom, néha le-letőri a körmöm ez a bogozás, mert kerges kötél a magyar társadalom értetlensége, rosszhiszemű, cinikus ellenállása, de Isten neki, én nem sajnálom a

körmöm és vannak ebben a munkában nagy örömök is. Az én munkám irányán is nagyot fordított ez a világfordulat. Eddig a külföldet csalogattam be vásárlónak a magyar falusi nép kezemunkájára. A nagyvilág számára igyekeztem találni a parasztjaink eredetiségét színben, formában, díszítésben.

Tetszett is a nagyvilágnak módfelett.

A mi tarka kis piacunk útját azonban bevágták a bombák s most itt állok, mint a hoppon maradt vásáros.

A parasztszokás készíti és hordják elem a sok szebbnél-szebb portékát s néznek rám remegő reménykedéssel, hogy — jaj, csak azt ne mondjam egyszer — vigyék asszonyok, nem kell, nincs rá vevő!

Az ő bennem való bizalmuk olyan korbács a számomra, amely a lehetetlent is megpróbáltatja velem.

Egy évvel ezelőtt szántam el magam az igazán lehetetlenre: *magyara városi népből verbuválni vevőkört a magyara parasztmunkák számára.*

A Belvárosban, vezető körök asszonyainál hiába próbálkoztam, megbuktam.

Kimentem hát a tömegek közé s egyéni művészkedésem ambícióit feldobtam áldozatul a népi háziipar fejlesztésének kicsi oltárára.

Meggyulladt!

Felfelé ment a füstje s ezerméteres végekben rendelkeztem már házivásznak.

Elfogynak lassan a régi madaras baranyai lepedők. De az új lepedőkön újra ott virítanak a régi virágok s begyessednek a piros-fekete régi mintájú galambok.

Uj szövőszékeket barkácsolnak a falusi ácsok, kender vetnek a komáromi gazdák, gyapjút fognak a palóc asszonyok, mert van kinek dolgozni, mellénk állottak Budapesten s a többi magyar városokban is a kis emberek.

Ők örülnek a magyar szöttesekből készült, vagy magyar hímzéssel díszített ruhának, nemcsak azért, mert tetszik nekik, hanem azért is, mert tudják, hogy másik magyarnak adnak vele kenyeret.

Bennem most már nincs semmi kétség, tisztán és biztosan látom az utat, amerre mennem kell és megyek is, amíg Isten engedi.

ERDÉLY FŐZTJE

nemes és öntudatos, mint maga a kis ország, melynek egy részét most öleltük vissza kebelünkre. Nemeslevele ősi, dicső fejedelmek ütötték rá a pecsétet, híre-neve messzire terjed, túl a határokon. Kínés, nagyrabesült értéke kínés Kolozsvárnak, aranytermő Erdélynek. Régi műveltség, régi hagyományok íze érzik ki belőle. A havasok zamatos füvei, a sík mezők illatos virágai fűszerezik.

Aki nem ismeri, vegye kezébe Apor Péter Metamorphosis-át, böngésszen a Radvánszky-gyűjteményből való szakácskönyvben, melyet az erdélyi fejedelem főszakácsmestere írt a XVI. század vége felé. Megbarátkozik belőlük a fényes multtal, hogy aztán, ha megizelheti a tárkonyos bárányt s a csomborddal ízesített lueskos káposztát, fal (magyarországián: falatoz) egy keveset az aprópecsenyéből, kóstolót kap a eukros mandulában meghengergetett »poronyó« kúr-tóskálásból, meglássa, mennyire méltó maradt elődéhez a jelen.

Új, sokrétű, kívánatos izeket talál, szokatlan fűszerekre bukkan, hogy lelkes hívükké szegődjék s ha csak egy kis jártassága van is a finom étkezés tudományában, élvezettel állapítja meg,

milyen érdekes zamatarnyalatok kínálkoznak az igazi ínyes falatokban.

A Királyhágón túl az elmúlt századokban sok jeles mester és főmester sütött-főzött a fejedelmi udvarban, főúri kastélyokban s munkájuk nyomán az eredeti népi adottságokból, a magyar-székely-örmény-szász-román, sőt török elemek java értékeinek összjátékából, de nem utolsósorban a francia főzés mód ismeretéből kialakult az annyira változatos, annyira színes, lenyegében mégis jellegzetes erdélyi konyha.

Nagyurak ebédlőpalotáinak dús asztalára — miként feljebb mondtam — hírneves szakácsmesterek küldték be a nyársakkal, rostokkal, bográcsokkal felszerelt hatalmas, lobogó szabad tűző konyhából a régi és új, pazárnál pazarabb ételalkotásokat, de egyszerűbb helyeken, hol a háziasszony kezében maradt meg a konyha marsallbotja, a főzőkanál, ugyancsak mindig jó sora volt az asztalhoz ülőnek. Az erdélyi portákon minden időben szívesség és ízes, jó eledel volt a jelszó s bizonyos, hogy az imént lezárt súlyos esztendő után is az maradt. Szívesség, kedvesség vérében van az erdélyi embernek, a főzés tudománya meg

szinte veleszületett az aszszonynéppel. Nem kell félni, hogy hibát talál a vendég, ha eléje kerül a párolgólaves, melyben a szabógalérnak nevezett derelyeféle tászkák úszkálnak, ha sorra kerül a berbécsotkány (melynek oly alkalmas, simülékony melléklet a gyenge puliszka), fatányéron felvonul a kívül ropogós, belül puha és nedvdús, szénensült bél-színflekkén és hozzá a pirosló paprikamártás, valamint az elmaradhatatlan eika, az egészben savanyított, lelapított tortamódjára szellett káposztafej, míg végül lezárja a sort a citromhéj-illatú, könnyed székelyfüredi vajasztásza. Műsoron kívüli, de igen jól eső számnak persze akad még egy-két üdítő, napsugárízű batul- vagy pónyikalma, aminthogy az ebéd elejéről is aligha maradt el egy kupica étvágygerjesztő fenyővíz, azaz felvidéki módon: borovicska. Ha pedig közben egy kis csillogó, kedvverítő celnai bort is tölt a poharakba a gazda (kinek tetszik: gyöngyöző borszéki vízzel párosítva) bizony mondom, hálás, kit a gondviselés a vendéglátó házhoz vezérelt.

De mi ez a derekas, csupaíz-ebéd, nagy sokadalmához a nevezetes fogásoknak, melyek együttvéve megalakítják az erdélyi konyhát.

Íme, itt van még mutatóba a leveles rendjéből a különös örmény angadzsaor, fő-tartozékával, az oltott tejből készült csombordos, petrezselymes, pikáns ízű churuttal, a becsináltak közül a bosporos, meg a tárkonytól jószágú malacaprólék s a tokányok nemzetiségéből a borsos, a hagymás és a savanyú. A káposzták fajtájából is meg kell említeni a lueskos mellett a hírneves rakottat, valamint az erdélyi módon töltött (mily kiváló egytál-ételek) s a sült húsokból a becsületes tordaipecsenyét. A téztások osztályából idekívánkozik az ordáspalacsinta, a bálmos, a köttes- és vargabéles, a pi-rahi, a csigarétes, a pánkó (fánk), a tordai pogácsa, a borbamártogató brassai evibak, a diós-mákos-mézes dalauzi s — de már mégis csak meg kell szakítanom a sort, hisz tán sohasem lenne vége, ha mind elmondanám nevét vadnak, halnak, csodálatos dísznótóros holminak, kászúban (fahánes-zaeszkó) tartott fenyőszagú székelytúrónak, mik mind ott ékeskednek a jeles erdélyi éledelek nyajas címjegyzékében.

Úgy gondolom, Erdély főztje rövidesen a majdan újra meginduló idegenforgalom vonzóerői közé emelkedik.

Inyestemester

Handwritten note: *Hand. 1940. sept. 27. 1. szám*

HÖLGYEIM,

engedjék meg, hogy ítéletük alá bocsássak egy különös esónakverseny körül felmerült vitát.

Szerelmes vagyok a Balatonba. Rendes, szabályos szerelem, az összes jellemző tünetekkel. Amikor nem láthatom imádottamat, például télvíz idején, otthon, 200 km-re tőle, olyankor sűrűn előveszem az arképét, vagyis a térképét és hosszasan elgyönyörködöm benne. Így papírról is jólesik látnom a vonásait. További tünetek: szeretek Róla beszélni és mindenkihez vonzódok, akinek imádottamhoz valami köze van.

Béla barátomnak is sokat beszéltem a Balatonról, sűrűn küldözgettem neki levelezőlapokat a Balaton mellől, vagyis mindig ugyanazt a levelezőlapot, amin a Balaton térképe van. Tintával jelöltem meg rajta, milyen utat jártam meg újabban a vízen a *Vadkacsa* nevű evezősesónakomon. Ugyanis Béla barátom sportember, őt legjobban mégis a teljesítmények érdeklik. Volt egy kis hencseregés is ebben, egy kis bosszantás is, nesze neked, sportember, irigykedj egy kicsit. Ilyen nagy utakat járok én meg esónakon, holott nem is vagyok sportember. Mialatt Te otthon a kánukulában tátogsz, 300 km-re hőstetteim színhelyétől.

Nem is bírta sokáig Béla barátom, egyszer csak kijelentette nekem, mikor éppen hazajöttem a Balatonról, hogy most meg ő utazik le a Balatonra és szeretne egy kicsit a esónakomon járni, adjam oda neki két hétre. Szívesen beleegyeztem, Béla elutazott, pár nap múlva már levelezőlapot kaptam tőle, azt a bizonyos balatoni térképet, amit eddig én küldözgettem neki több példányban. Ő is tintavonással jelezte rajta, milyen utat tett meg eddig a esónakomon. Akkor vettem észre, ő most versenyre kelt velem, felül akar múlni engem. Kitért belőle a sportember féltékenysége. Hihetetlen nagy utat tett meg egy nap alatt és az időt is odajegyezte a térképre, 28 km-t, 8 óra 22 perc. Egymásután jöttek aztán a levelezőlapok, mindig ugyanaz a térkép és én, hűledezve láttam, hogy Béla villámgyorsan körülveszi az egész Balatont. Úgy is történt. Egyszer csak tudatta velem, hogy 8 nap alatt körülvezte. Valóban megdöbbentő teljesítmény, valami kétszáz kilométer! Nyolc nap alatt! Evezősesónakon!!! Egy ember egyedül!! A kutya-fáját.

Megérkezett aztán Béla feketére sülve, diadalmasan. Ragyogó arccal dicselkedett, hogy ezt a nagy utat milyen rövid idő alatt járták meg kettesben! Kisült, hogy egy hölgy is volt a esónakban.

Ámulva néztem rá, most először csodálkoztam el igazán.

Ha ezt az utat egy férfi ismerősével evezzi végig anynyi idő alatt, akkor nem csodálkozom. De hogy női segítséggel, mégha kitűnő evezős is a hölgy, gyorsabban haladt, mintha egyedül lett volna, ez már igazán csodálatos.

En egyszer ugyanezt az utat szintén egy hölgyismerősömmel eveztem végig, aki szintén kitűnő evezős volt, ugyanazon a esónakban mentünk, ugyanolyan időjárási viszonyok közt és mi akkor ennek az útnak egy csekélyke kis szakaszát három hét alatt tettük meg. No igen, egyedül én is gyorsabban megjártam volna.

Ítéljék meg Önök, Hölgyeim, ezen az útvonalon ki volt a győztes. Kié a palma?

Nadányi Zoltán.

Előkelő angol ház

— Sir, azt hiszem, hogy a víz most már megfelelő hőfokú.

— Megkérted a kezemet a papától?

— Igen, felhívtam telefonon. Azt mondta, nem tudja ugyan, hogy ki beszél, de a maga részéről boldogan beleegyeznek.

— Ha nem hagyja abba a lármát, telefonálok a rendőrségre.

Felelős kiadó: KALLAY MIKLÓS.

Kiadja az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt.

Terjesztési engedély száma 147.293/1940.

Előfizetési ár: negyedévre 6.— P, félévre 12.— P.

Andor Kára

Tüdös Klára ruhatervei: baranyai szőttés dísszel

ERDÉLY

25 tanulmány Erdély földjéről, népéről, műveltségéről, gazdaságáról, nemzetiségéről

Írták:

Gróf Teleki Pál, Hóman Bálint, Alföldi András, Mályusz Elemér, Pukánszky Béla, Tamás Lajos, Kniezsa István, Lukinich Imre, Eckhart Ferenc, Deér József, Berlász Jenő, Tóth András, Elek Lajos, Viski Károly, Gerencsényi Tibor, Fitz József, Makkai László, Imre Sándor, Rónai András, Makkai Sándor és Kovács Alajos

300 műmelléklettel, ábrával, térképpel, 4 külön egész íves térképmelléklettel. A térképeket a M. Kir. Honvédelmi Tervezési Intézet készítette

A monumentális mű ára egészvászonra kötésben 28 pengő

A Magyar Történelmi Társulat kiadása

Előállította és terjeszti az

ATHENAEUM

Kapható minden könyvkereskedésben

és igéret ugyanakkor a jövőnek. Olyan ígért, mely- nek beváltására a magyar társadalomnak okvet- lenül számot kell tartania. Akár széleskörű megértes- fogadja és szép művet, akár nem, szerzőnek a további kötetéről nem mondhat le senki, elsősorban ömaga nem. A képszerűség és a szakismertet kötelez. Kötelez arra, hogy azt senki véka alá ne rejtse, hanem ajándéknul adja a köz számára. Akár a jelen, akár pedig a jövőnk közössége lesz megértő a közle- ménnyel szemben, vagy menjenek bár el nemzedékek mellé a közműben, a szakértőnek csak az a feladata, hogy tudását hozzáférhetővé, közkincesé- tegye.

Tüdös Klára e könyv lapjain a magyaros öltöz- ködsnek kitűnő szakértőjeként mutatkozik be. Hejvesebben beszélünk, ha úgy mondjuk, szak- értőjeként annak: miként lehet egyfelől a történel- viéselek elemiből, másfelől a népi viséletek és disztiménekek segítségével új, modern, url, magyar es amellélt mégsem exotikus, mégsem európaiállan ruhafantazmákat teremteni!

Fantazmák a b6, szinte kitalálhatatlan. Minden néprajzi vidék motívumkinése megindítja. Némelyik többször is visszatér a lapokon. Alkalmomnak meg- felelő változatok kerülnek ki tervezőcecséje aól anélkül, hogy e változatok egymásra visszahatá- nak. Fantazmák hallhatatlanul dekoratív. Nemcsak a motívumismertet és az anyagszervi követelések kormányozzák, hanem az emberalakra kifejtéhető dekoratív biztos, szinte törvényyszerű ismeretei főkent. Mert a példák szerint mértékartó e fantazmák. Nem szabadul neki a disztis öneli lehetőségeinek meg akkor sem, ha erre akarunk csabító alkalom banteleni adódnék is. Ahol das a disztis, ellensúlyozza egyszerű felületekkel, ahol sovány a lehetőség, módot talál néhány színt, néhány vidám formát rejtve belőlni.

Unepióruhák gyűjteménye a könyv. Unep végigtörantni e lapok derus tanulságokkal teli sorát. Bar mihamarabb látnok az igéret folytatásak melyben sor kerülhetne a hétköznapok ruházatának okos és esszszervi nemzeti reformjaira is.

AZ IPARISKOLA ÉVKÖNYVE. Szép, ünnepi kül- sővel, gazdag tartalmú közleményekkel és

növendékmunkák Illusztrációival jelent meg a Szekesfevárosi Községi Iparrajziskola évkönyve. Tartalma, éppennygy, mint az iskola egész szellemé, becsületére válik Z o m b o r y - M o l d o v a n B e l a igazgatónak és annak a teljes munkatársi gar- dának, mely az iskola személyzetét alkotja. A köte- len vorstogantaként húzódik végig az iskola 160 éves fennállásának jubileumi kötelezőteljesítése: ál- do- zas a múltnak és erőteljes program a jövő számára. Megkapó azt a kis klassziczizáló budai épületet látni, mely Maria Terézia okos iskolapolitikája folytán a fővárosi iparosképzés és rajztanítás jelentős otho- náva vált. Es ötom látni, hogy a százhatvan év elteltével rendezett kiállításason mennyi eleven anyag- ismeret, triss alkotókédv vezette a műhelyekben tevékenykedő növendékek kezét. Z o m b o r y - M o l d o v a n igazgató és K o v a c s József tanár aprólékos kutatómunkával vázolták fel ennek a más- felszázados tanításmenetnek egyes korszakait, ese- ményeit, s az utat, melyen át az egykori, tovább- képző, intézményből sokoldalú, egész embereket

képezo igazi szakiskola lett. Az iskola még ma is szem előtt tartja eredeti célkitűzését, amennyiben az iparoságnak esti tanfolyamain szelcs körben, s szakmanként csoportosítva, biztosítja a rajzbeli, s formális továbbképzést. De amellélt elérte műhe- lyeinék, s munkatertmeinek fokozatos fejlesztésével azt is, hogy az ipari pályán érvegyesitimi akaro fiatal- ságnak is nevelőhelyévé lett, s az iparművészettel kapcsolatos ipari szakmák minden egyes ágazatában mester-öklével is tud nyújtani növendékeknek. Ebben forérsze a főváros közönségének áldozatkész- sége mellet annak a csendes, de elmélyült mun- kának van, mely úgy az anyagok ismertetésével, mint a rajzi és technikai gyakorlatok folytonos fejlesztésével tartja európai színvonalon az iskolát.

BOLDOG MARGIT LEGENDÁJA... Az „Egyetemi Nyomda tradicionális nagysikerű könyvkiadásasáiban is kellemes feltűnést keltett a legbájosabb magyar királyiány „árpádházi szüz es boldog Margit” legendájának stílusos és díszes külsőben való megjelentetése.

A „szent Katalin” verses legendája mellett a „legszébb magyar legendák” teljes szö- vegű s Baros Gyula patinas, középkori magyar- nyelvű ábrásában kiadott, 14 tv terjedelmű könyv: magyar könyv-kultúresemény.

A könyvhöz előszót ír P. Böle Kornel joggal és helyesen állapítja meg, hogy „ennek a könyvnek megjelenetése nemcsak öröm az iradalmi gyö- tul, igaz magyar lelket kereső magyaroknak is tisz- tult, az öt szímben nyomott, számszerint 10 illusztra- cióval, mely Minánné Teohert Anna temperatés- t- ményeivel készült, — egy érezzük — külön is meg kell emlekeznünk. IV. Béla és Laskaris Maria leánya, Szent Margit ihomleke — úgy látszik, — nemcsak „sok tollat és alkat”, hanem esetet is megihletett! Az illusztrációk nagy stílusértekről, fesznek tanúbizonyyságot, mellyel a középkor mű- vésszi stílusát átérzve sikeresen oldotta meg a rá váró művészi és tárgyi problémákat. Alttalában teljes elismerést érdemel M. Teohert Anna, hogy a legenda pazar szépséget között nagy művészi meg- érzéssel és biztonsággal választotta ki esetje té- majani a legszébb és a legendát karakterizáló rész- leteket; művészte pedig a temperatés összes előnyeit: a színek nagy élénkséget, világító erejét mind igazolni és érvegyesitimi tudta.

A könyv izlises kiállítása és tyopográfiai kivitele az Egyetemi Nyomda műterkeit bizonyítja. A könyv a maga teljességében azt a határozott meg- győződést kelti az olvasóban, hogy a téma, az illusztráció, a könyv külső megjelenési formája, — tehát egy könyvsiker összes komponensét szere- csesen egymásra találták.

G. M.

BIRÓ JÓZSEF: A GERNYESZEGI TELEKI-KASTÉLY. Kultúrpolitikai célkitűzésünkben eredően lapunk hasábjai képszerűvel biztosítanak helyet kínases Erdélyünk művészi értékeit tárgyaló műveknek. E szempontból örömmel vettünk tud- mást arról, hogy egy igen érdekes könyv jelent meg a közeli múltban Bíró József tollából: A gernye- szegi Teleki-kastély címen. A nagy, történelmi múltú Teleki-család ősi kastélya Marosvásárhely közelében

• PÁLYÁZATOK •

magasrendű polgári kultúrájáról, ugyanakkor pedig a tárgyak történelmi vonatkozásai, a török alól való felszabadulás óta, a Főváros történetének szinte minden fontosabb eseményét érintik és illusztrálják. A kiállított darabok közül főképp a szép Kuny Domokos-tele Rayence darabokat és a pest-budai ötvösök, Pasberger, Giergl, Kovácsy stb. munkáit emeljük ki. Külön kedvessége a kiállitásnak, hogy még a kisebb tárgyakat magukbazzó üveges szekrények is a kiállítás anyagához tartoznak. Mégpedig a gyűjtes szép egyensúlyát jellemezve, egyikük Vogl budai, másikuk Steindl pesti asztalosmester munkája. K. A.

A FIRENZEI KIRÁLYI MŰVÉSZETI AKADEMIA PÁLYÁZATA A „STEFANO UZZI”-DÍJRA. (Közi az Országos Irodalmi és Művészeti Tanács).

1. Pályázat hirtétetett olajfestményre, amely pályázon mind olasz, mind külföldi pályázók vehetnek részt. Mindegyik pályázó csak egy alkotással vehet részt a pályázon, azonban egy festménynek számlit több, ugyanazon témát tárgyaló, egy keretbe foglalt alkotás is (diptychon, triptychon stb.).

2. A díjnyertes jutalmazására 50.000 olasz líra levonatk: 10% a kiadások részbeni fedezésére, továbbá az adók és illetékek, melyek a pályázat befejezése után a díjat terhelik.

3. A pályázat 1939. év őszén fog lefolytatani. 4. A pályázon részt vevőknek legkésőbb 1939. március hó 31-ig ezt a kifejezett szándékukat be kell jelenteniük a kir. Akadémia vezetőségnek. 1939. augusztus hó 31-ig az egyes alkotások méretei is közlendők a királyi akademiával és pedig úgy, hogy a megadott méretek a keretezést is magukban foglalják.

5. A műveket bekerepezve és bérmentve legkésőbb 1939. évi szeptember hó 30-ig 18 óráig kell a firenzei kir. Akadémia elnökségének megküldeni. (Reale Accademia delle Arti del Disegno di Firenze). Ez a határidő nem hosszabbítható meg.

6. A pályaművek díjkiosztás előtt és után 14 napig nyilvánosan kiállítatnak. 7. A pályázók szabadon választhatják meg festményük tárgyát és nagyságát.

8. A bírálóbizottság áll: három olasz festőművészből, akiket a kir. Akadémia nevez ki és két külföldi európai festőművészből, akiket a pályázók szavaival választanak.

9. A két külföldi bírálóbizottsági tag választása a kir. Akadémia által kiadott szavazó-jeggyel történik, melyet gondosan kitöltve, ajánlva kell ismét visszaszármaztatni. A szavazó-jegyek leltérszámlálata a kir. Akadémia által meghatározott közjegyző jelenlétében fog megtörténni. Egyforma szavazati eredmények esetén sorshuzás dönt. Amennyiben olyan választatnak meg, aki nem választható, vagy pedig a

1937.

• SZAKIRODALOM •

10. Az alapító akaratának megfelelően a bírálóbizottság a díjat annak a festménynek ítéli, amely kivéle és összes többi értékei által egyésti előadása, ban mindazokat a sajtóságokat, amelyek az igazi művészi alkotás fogalmát kimerítik. 11. A szavazatok megközelítendők. A díj oda-átadását a bírálóbizottság az Akadémia elnökségének előjárásáról részletes jelentést tesz, amely magában foglalja minden egyes bírálóbizottsági tag állásfoglalásának megközelítését és ezt a véghatározatot az összes bírálóbizottsági tagok aláírják. Mivel a szavazás törvényszerűsége a kir. Művészeti Akadémia szenátusa megállapította, jogerős a véghatározat. A döntés eredményét a szenátus tudósításában hozza nyilvánosságra. A pályázat eredménye azonban már előzőleg nyilvánosságra fog hozatni a „Gazetta Ufficiale” hivatalos közlönyben, továbbá mindegyik fontossághoz ismertető napilapban. 12. A festmények csavarral rötösített fedéllel ellátott szilárd ládákba csomagolandók. A ládák belsőjében gondosan és olvashatóan fel kell tüntetni a pályázó nevet a katalógusban való kinyomtatás céljából. 13. A pályázatra beküldött festményeknek külön erre az alkalomra kell készülniük és nem vehetnek részt olyan alkotások, amelyek nyilvános, vagy magánkiállításon vagy pedig más pályázon már szerepeltek. 14. A díj nem kerül kiosztásra, ha a bírálóbizottság véleménye szerint a festmények közül egy sem felel meg a 10. pontba foglalt követelményeknek. A díj semmiesetre se osztható meg. 15. A díjat elnyert mű, az alapító akaratára szerint, a firenzei kir. Művészeti Akadémia kizárólagos tulajdonába megy át. 16. Az Akadémia a beküldött festményeket a legnagyobb gondossággal kezeli, azonban semmiféle felelősséget nem vállal az esetleges sérülésekért. 17. A nem díjazott festmények 14 nappal a nyilvános kiállítás bezárása után a pályázó felősségre és saját költségére elszállítandók. Ennek a határidőnek eltelte után az Akadémia a festmények orszéert semminemű felelősséget nem vállal. 18. A pályázók részvétele (4. pont) bejelentésvel alávevők magukat a pályázati feltételekben foglaltaknak.

TUDÓS KIÁRA: UNNEPIÓ UJ MAGYAR DISZRUHA SOROZAT, SZABÓ GABRIELLA RAJZAIVAL BUDAPEST, 1938. OFFICINA. KUNOS KÖNYV. Szövege talán nincs is. Nincs, mert az a néhány szerény, am szerényességben is magabiztos, öntudatos sor, mellyel a szerző művet útnak indította szövegnek ahig nevezhető. Keret, összetoglalás és szellemes megközelítés e néhány sor a tulajdonképeni munka, a következő 60 színes tábla számára

fordul

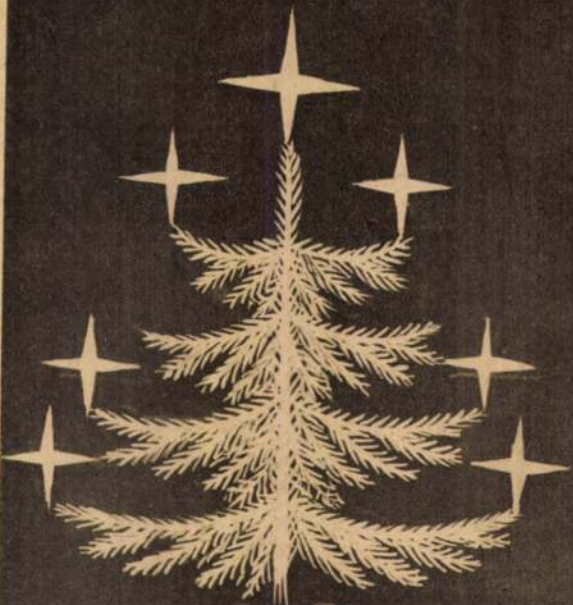
...man, penge, tál,
...-vel borotvál.

IVÁNYI-GRÜNWARD ÚJ KÉPEI

Öreg ember nem vén ember. A képteremtés, amely Iványi-Grünwald életének hatvankilencedik nyarából fakadt, az alkotó erő lankadatlan bőségére vall. Méltán csodálni benne a végzett munka mennyiségét, de még inkább a képzés üde színvonalát, a napfényes derűt, az esztétikus könnyen, frissen mozgó elevenségét. Azt mondják, hogy boldog emberen nem fog az öregség. Iványi-Grünwald színéről csak úgy sugárzik a boldogság: a természettel együtt érző lélek harmóniája. A mester szeme örökké szomjasan issza a természet szépségét, a napsütötte színek párák csordulását. Szíve mámorba szédül a látás örömeitől és ez a mámor mint hatalmas tűz hevül az ábrázolás mélyén. Iványi-Grünwald nemcsak éleszemű megfigyelője, de boldog szerelmese is a természetnek. Új műveiben a festői képzés érzelmű sodra erősebb és szabadabb, mint valaha.

Valamikor, ifjú korában, a mester Basien-Lepage példájára a természet

PHILIPS

PHILISHAVE

Gyüdös Klára

Hid. 1942. 34. 4.

Fabry

Ünnep

magyar díszöltöni, ünnepi lesz a léte is tőle. A mai háborús világban ilyen ruhát venni szinte bizonyágtétele: ünnepre készülünk, magyar ünnepre. — A festményen fekete-arany ruhához vajszínű bruxellesi csipke-élom, a pártás leány ruháját matyó költészet díszítette, a harmadiknak a selyemhímzése régi úriasszonyok ékes gondolatait szövi csokorba.

GYÜDÖS KLÁRA TERVE VÁLA...

Kállai Ernő

CORVIN AJÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

Női ruha osztályunk művészeti vezetője:

Gyüdös Klára

A legszellemesebb filmvígjáték

Mindennek a férj az oka

(Metro-Goldwyn-Mayer-film)

MYRNA LOY
MELVYN DOUGLAS
LLOYD

Tüdös Klára téli divatbemutatója

Ismét egy divatbemutató, amely elsősorban a magyar izlésnek, a magyar tervezőművészetnek szerez elismerést és híveket! Örömmel tapasztaljuk, milyen nagy érdeklődés nyilvánult meg Tüdös Klára téli divatbemutatója iránt, amely csütörtökön délután nyílt meg a Corvin-áruházban. Közel száz ruha vonult fel, szabása mindnek modern, de legfőbbjének a szebbnél-sebber népi hímzések, zsinórozások, paszományok megadják azt a magyaros jellegét, amit ma már hölgyközösségünk anynyira megszeretett és szívesen visel minden alkalomra. A magyaros divat egyre fokozódó népszerűségében kétségtelenül oroszlanrésze van Tüdös Klárának, aki évek hosszú sora óta szívvel-lellekkel, izléssel és szakértelemmel dolgozik azon, hogy a magyaros öltözékek elfoglalják a divatban azt a helyet, amelyet joggal megkövetelnek maguknak. A bemutatón egész sorozat „Risemagyar”-ruhát láttunk — egyszerű, szép kisestélyi ruhákat, amelyeknek elegáns vonalvezetése és finoman alkalmazott népi hímzések, zsinórozások előnyösen emelik. Különösen nagy sikere volt két toalettnak, amelyeknek a bő, lebegő „csikós-ujj” egész különleges hatást ad. A kosztüm-kabátok kiegészített selyemruhák mellett nagyon tetszetek a boleros, „Kismagyar”-ruhák, rövid kabátjuk ragyogott — csillogott a gyöngy —, paillette- és aranyhímzéstől. Gyönyörűek a magyaros estélyi ruhák, taftból, tüllből búbajos fiatalos táncruhák láttunk a praktikus újítás a rövidszoknya estélyi ruha, aminek megjelenését a mostani taxihány indokolja. A bemutatón teljes képet ad a téli divatról, az egyszerű délelötti, a különböző alkalmi ruhák mellett egy sereg kedves gyerekruha is szerepelt a műsoron.

A bemutató végeztével Tüdös Klára bejelentette a közönségnek, hogy öltözködési és akasberendezési tanszadót létesítenek, amely Malikai Domokosné vezetésével készséggel ad útbaigazítást mindenféle ruha- és berendezési kérdésben. Rővidesen pedig állandó kép- és szoborkiállítás nyílik meg az áruházban, ahol a kispénzü publikum olcsón hozzájuthat művészi, szép képekhez, metszetekhez, szobrokhoz. A jól sikerült bemutatón megjelent Kárpáthy Kamillóné, Johan Bélané, Ulein-Reviczky Antalné, Baranyai Lipótné, Antal Istvánné, Tasnádi Nagy Andrásné és még sok más előkelőség, Tüdös Klára téli modelljeit december 13-ig minden délután bemutatják az érdeklődőknek, a jövedelmet a zöldkereszt gyermekkönyvházak juttatják.

A pirossapkás kislány

Vitéz Somogyváry Gyula regénye

Vitéz Somogyváry Gyula, aki több munkájában olyan szép és megkapó emléket állított a világháborús magyar katonáknak, most a történelemhez fordul, a 48-ás szabadságharc idejéhez. Miként minden eddigi regényében, témáját nem a főhősök sorsával érzékelteti, hanem az eseményekben sodródó mindennapi emberek életével. Somogyváry munkája nagy-szabású Görgy-regény anélkül, hogy a cselekmény fővonalaiban maga Görgy Arthur állna. A liberális forradalomnak és a vele egybeeső, ezért teljesen összekészült önvédelmi harcnak eddig úgyszólván egyik részleteként ismert szépirodalmi formában az olvasóközönség. Somogyváry munkája az első kísérlet, amely az egész kort és annak két átköző világnézetét és a világnézetek problematikáját hozza eléénk regénykeretben. A sorozat első kötete, amely a szabadságharc előtti évek magyar életének keresztsmetét és a nemzeti későbbi hőseinek elevenen megrajzolt polgári sorsát, örömeit és napi gondjait tárja eléénk, a „Pirossapkás kislány” címet viseli. Különböző és megváltozó történet mellett torzysodik föl ebben a kötetben a magyarság nagy történelmi korszaka és szinte észrevétlenül hirtünk el Somogyváry Gyula látvány keresetű nagyszűleink és dédszüleink világának korrajza középpontja a villámterhes feszültség: a szabadságharc trombitáinak megszendüléséig! Somogyváry nem a politikusok személyén érzékelteti a kor problémáit, hanem a katonák sorsánál. Azok sorsán keresztül, akik a küzdelem véres fordulatának hősei, áldozatai voltak és akik a vezetői politikai elveinek leg-értélyosabb eredményeit is viselték.

Bárdossy László nagyobb összegű erdélyi nyereménykötvényt jegyzett

A magyar közönség valóban lelkes megértéssel fogadta azokat a nyereménykötvényeket, amelyeket a kormány az erdélyi beruházások érdekében bocsátott ki. Beszédesebben bizonyítja ezt az a körülmény, hogy a jegyzők nagy jóváhagyásával megbízott pénztárnokok a legnagyobb örömmel és lelkesen osztályt állítottak fel a munka elvégzésére.

A jegyzők sorát néhány nappal ezelőtt a kormányzó úr nyitotta meg és csütörtökön délután Bárdossy László miniszterelnök jelent meg a postatakarékpénztár Klebelsberg Kunó-utcai központjában, hogy aláírja a kötvényjegyző nyilatkozatát. A miniszterelnök délután tizenkét órakor Ulein-Reviczky Antal meghatalmazott miniszter, sajtófőnök kíséretében érkezett a postatakaréképítőrendszerbe, amelynek bejára-

tánál Szász Lajos államtitkár, Paul Iván miniszteri osztályfőnök és Jakabffy Károly, a postatakarékpénztár vezérigazgatója fogadták.

A miniszterelnök és kísérete elvegyült a bank épületében ügyes-bajos dolgait intéző közönség tömegében és Bárdossy László a pénztárteremben nagyobb összegű kötvényt jegyzett. A miniszterelnök még megtekintette a magyar stílusban újjáépített főpénztár helyiségét, barátságosan elbeszélgetett a tisztviselőkkel, majd kíséretével visszatért a miniszterelnökségre.

Itt említjük meg, hogy a budapesti ügyvédi kamara ülésén Kövess Béla elnök Lukács Imre pénztáros előterjesztésére egyhangú és lelkes helyeslés közepette bejelentette, hogy az ügyvédi kamara 50.000 pengőt jegyzett az erdélyi kölcsönre.

Levelek Erdélyből és Erdélyről

Megható, hogy az Új Magyarság széles olvasótáborából milyen lelkes, biztató hozzászólások érkeznek az erdélyi nyereményköltésben jegyzése alkalmából. Ezeknek a leveleknek az értéke éppen az, hogy nem a földi jóban dűskálódók írják, hanem a társadalom legkülönbözőbb rétegeiből kishivatalnokoktól, tanítóktól, gazdától, iparosoktól kapjuk a hozzászólásokat. Idős emberek is megmozdulnak Erdély megmentésének hírére s kapunk levelet, amelynek írója azt közli, hogy a temetésére összegyűjtött összeget adja oda kölcsönjegyzésre. Az egyik levél így szól:

Tekintetes Szerkesztőség!

Ha jó az öreg, de nem vén, csak nyolcvanketes tanító eszméje, úgy tessék közölni nem szeretem a „múltóztassék” szót. Ugy hiszem, sikeres hírvérese lenne a nyeremény-kölcsönnek. Adjon a vasúti miniszter a következő három hétre 66 százalékos kedvezményt Erdély meglátogatására. Akik megtapasztalja Erdély kincseit, szívesen áldoz. Én a temetésemre gyűjtöt négyezer pengőért két kötvényt veszek. A két kötvényt a pápai református főiskolának adom, mert földönfutó koromban Pápa fogadott kebelére ezelőtt hatvanegyzesztendővel. Áldom nagy tanáram: Bocsor, Tarczy, Vályi emléket, akik Petőfit tanították nekem. Akik követ, kétszeresen jót cselekszik. Debrecen, Szentjóni Szabó Kálmán.

Részlet egy másik levélből:
... Még a békéldőben történt, hogy a tan-

felügyelőt látogatásakor egyik erdélyi falusi iskolában öreg rektor fogadta.

— Hogy van tanító úr? — kérdezte a tanfelügyelő.
— Nem tudok megélni instálom, olyan szegénységbe kerültem.
— Mennyi a jövedelme?
— Minden tanuló után tíz koronát kapok.
— És hány tanuló van?
— Tizenhárom, instálom.
— Hallja, ez azért mégis csak százharminc korona.

— Igen, instálom, csak hogy a tizenhárom tanuló közül tizenkettő az én gyermekem.

Hát kérem, én egy majdnem ilyen szegény iskolában kaptam az első nyelvést s a kopott ruháim, öreg erdélyi tanító olyan szívvel tanított, olyan lélekkel, mintha dúsán megfizették volna. Ezt az erdélyi lelket nem bírom elfelejteni s ezért most megtakarított vagyonkamat boldog szívvel adom oda...

Es még egy levélrészlet:
... Nem vagyok már fiatal ember, nyugdíjat nem kapok s ezért egy élet keresményéből telketek vettem, hogy majd a telek árának emelkedése után, amikor atbahagyom a foglalkozásomat, majd csak megérek valahogy. Nem várom meg a telek árának emelkedését, mind a három telkemet eladtam s a kapott pénzből nyereménykölcsönt vásároltam, mert ezzel nemcsak hazámot segítek, hanem úgy érzem, a négyezer szölekes kamattal elvessék tőlem az öreg napok gondjait... D. M.

A jótékonycélú állami sorsjáték huzásának eredménye

A 77-ik m. kir. jótékonycélú állami sorsjáték december 4-én megtartott sorsolása alkalmával az alább feltüntetett számok sorsolták ki.

A 40.000 pengős nyereményt nyerte a 138.631 számú sorsolój.

A 20.000 pengős nyereményt nyerte 37.947.

A 10.000 pengős nyereményt nyerte 232.664.

5000 pengős nyertek: 33.485, 102.200.

2500 pengős nyertek: 118.794, 180.805, 184.210, 247.595.

2000 pengős nyertek: 134.762, 142.168, 147.281, 176.381.

1000 pengős nyertek: 653, 7518, 37.981, 67.905, 69.751, 70.643, 77.489, 87.143, 87.427, 111.845, 119.332, 121.306, 126.648, 127.398, 140.304, 147.512, 160.737, 162.692, 165.587, 179.375, 180.976, 193.062, 196.974, 200.271, 217.410, 217.525, 236.216, 268.478, 278.525.

500 pengős nyertek: 500, 5014, 5323, 24.155, 26.306, 29.578, 33.451, 40.459, 53.306, 64.850, 79.215, 81.146, 108.478, 111.161, 113.018, 120.557, 126.894, 134.272, 135.323, 135.690, 143.408, 151.221, 156.034, 163.233, 181.271, 171.844, 176.118, 187.098, 190.847, 211.222, 220.494, 222.932, 224.909, 227.774, 243.455, 251.148, 255.581, 267.111, 269.262, 270.893.

250 pengős nyertek: 999, 9481, 14.444, 16.001, 25.066, 34.742, 35.342, 54.896, 58.229, 62.690, 72.224, 76.159, 93.961, 98.101, 108.489, 109.622, 115.814, 118.507, 120.878, 127.871, 132.769, 132.879, 136.170, 141.526, 149.934, 155.785, 157.385, 163.136, 164.978, 177.088, 182.878, 182.753, 190.820, 202.471, 225.635, 229.163, 235.056, 237.205, 254.568, 268.958.

150 pengős nyertek: 166, 1410, 2623, 5944, 6395, 7649, 8814, 9985, 15.891, 18.990, 19.580, 19.653, 19.692, 20.961, 20.062, 22.379, 23.317, 21.933, 35.433, 37.197, 40.434, 43.762, 45.894, 48.998, 49.282, 49.423, 50.322, 54.841, 56.090, 57.103, 60.221, 61.615, 64.365, 66.753, 71.336, 75.621, 76.953, 78.878, 79.359, 83.080, 86.540, 87.058, 87.359, 87.996, 95.968, 96.976, 98.573, 100.067, 104.347, 105.761, 107.667, 109.978, 109.913, 111.110, 116.226, 118.745, 117.677, 119.443, 128.518, 129.845, 132.712, 134.639, 136.512, 139.435, 142.475, 144.538, 146.077, 147.018, 149.067, 149.446, 149.930, 150.333, 151.283, 151.608, 151.704, 154.253, 160.251, 163.411, 164.784, 165.312, 166.899, 168.995, 167.112, 168.159, 171.199, 174.626, 176.874, 176.899, 180.753, 180.853, 182.053, 183.192, 187.255, 188.372, 189.025, 191.261, 191.842, 192.819, 193.477, 194.894, 195.588, 196.065, 202.206, 203.222, 206.558, 206.581, 210.592, 218.990, 227.112, 238.561, 239.696, 240.499, 241.674, 245.440, 247.691, 257.440, 260.068, 262.062, 262.674, 262.942, 264.739, 267.059, 268.693, 268.928, 278.182, 278.267.

100 pengős nyertek: 281, 1088, 1356, 1618, 2156, 3299, 3707, 4652, 5903, 5985, 6685, 6942, 7758, 7829, 8895, 12.822, 13.365, 14.177, 15.765, 16.462, 17.407, 18.493, 19.002, 19.688, 19.777, 21.820, 21.944, 22.519, 23.293, 24.317, 24.594, 26.445, 27.212, 27.429, 28.182, 29.711, 32.451, 32.629, 39.033, 44.996, 46.181, 46.263, 47.013, 49.950, 50.392, 50.628, 51.671, 51.897, 55.075, 57.351, 60.408, 60.900, 64.236, 65.111, 65.598, 73.011, 72.689, 75.715, 74.724, 76.381, 77.210, 79.234, 80.288, 83.031, 84.405, 85.003, 85.796, 87.569, 89.599, 90.558, 90.089, 93.712, 95.471, 96.014, 96.629, 96.945, 99.279, 102.982, 103.713, 105.632, 107.185, 109.652, 112.346, 118.065, 115.019, 115.257, 115.264, 119.016, 118.343, 118.520, 118.658, 119.333, 119.745, 120.233, 125.127, 125.568, 125.935, 127.196, 127.680, 127.730, 128.258, 128.612, 128.737, 129.181, 130.308, 131.893, 132.167, 132.226, 132.299, 133.869, 134.242, 135.933, 138.438, 138.445, 141.587, 142.915, 143.385, 144.098, 147.323, 147.365, 147.537, 148.331, 148.821, 149.111, 149.839, 149.897, 149.939, 150.750, 151.769, 154.103, 156.504, 156.816, 157.302, 157.540, 158.290, 158.380, 169.038, 161.954, 169.772, 164.782, 166.462, 166.814, 170.419, 171.993, 172.106, 172.491, 172.475, 173.520, 173.880, 174.035, 177.984, 178.966, 180.424, 190.512, 182.267, 182.587, 182.802, 182.924, 185.098, 185.316, 187.003, 188.345,

188.435, 188.705, 188.849, 189.502, 189.740, 189.940, 191.242, 191.628, 194.041, 197.622, 201.588, 205.229, 205.256, 205.406, 207.262, 207.831, 208.430, 209.119, 211.642, 211.982, 212.009, 213.520, 213.990, 215.576, 216.191, 222.935, 224.813, 225.261, 226.439, 229.063, 230.103, 230.956, 232.002, 234.948, 235.581, 237.216, 238.852, 239.392, 240.446, 241.654, 243.442, 247.149, 247.312, 247.987, 248.904, 252.791, 256.707, 258.257, 259.583, 260.598, 260.796, 262.755, 262.934, 263.874, 264.718, 265.093, 266.598, 268.542, 270.573, 270.586, 273.875, 274.044, 275.315, 275.822, 276.171, 276.609, 279.760.

50 pengős nyertek: 727, 1116, 1670, 1713, 1778, 1789, 3076, 3441, 4723, 4722, 4738, 7508, 14.818, 15.255, 15.967, 17.498, 18.712, 20.117, 20.722, 21.364, 2.756, 21.915, 24.258, 27.716, 27.909, 29.875, 30.118, 32.993, 33.036, 33.119, 37.598, 41.848, 42.589, 46.071, 47.075, 47.273, 49.344, 60.656, 61.341, 53.978, 64.559, 64.619, 65.962, 55.975, 66.795, 66.610, 63.064, 63.243, 65.258, 65.535, 67.200, 68.033, 69.859, 70.094, 72.477, 75.109, 76.452, 73.710, 78.199, 80.094, 80.157, 80.599, 82.859, 83.029, 83.065, 83.264, 86.128, 87.539, 89.846, 90.115, 91.124, 91.327, 91.500, 91.957, 94.748, 95.962, 96.131, 96.387, 98.670, 99.725, 100.681, 101.402, 104.894, 104.676, 106.445, 109.148, 111.132, 111.215, 111.943, 112.809, 112.890, 115.709, 118.173, 119.576, 121.421, 121.656, 121.701, 124.565, 124.603, 124.626, 125.260, 126.376, 126.565, 129.589, 131.171, 132.120, 132.888, 132.890, 133.074, 133.317, 135.043, 135.645, 137.176, 137.888, 138.230, 138.566, 141.859, 142.449, 142.493, 143.155, 144.216, 147.224, 147.571, 147.787, 149.883, 150.161, 150.168, 150.255, 150.683, 151.365, 161.622, 152.862, 153.310, 153.629, 153.630, 154.939, 155.500, 156.323, 156.731, 159.383, 161.643, 161.849, 162.029, 162.091, 162.565, 163.440, 164.489, 166.335, 166.945, 168.526, 167.354, 167.931, 168.022, 168.418, 168.843, 169.286, 172.529, 172.563, 173.273, 174.914, 175.756, 176.152, 178.899, 177.561, 177.739, 179.940, 180.984, 180.982, 181.220, 182.668, 183.577, 184.123, 186.173, 187.934, 187.882, 187.889, 188.449, 188.503, 188.559, 189.718, 189.875, 191.125, 191.361, 193.498, 193.545, 193.678, 193.884, 194.822, 194.901, 194.997, 195.064, 196.158, 196.181, 199.856, 200.649, 201.009, 203.161, 206.298, 208.767, 211.908, 212.124, 215.267, 216.466, 216.505, 224.979, 225.378, 235.691, 226.238, 231.418, 233.132, 234.507, 235.611, 236.572, 236.695, 237.738, 237.971, 238.722, 239.840, 240.529, 240.944, 241.431, 241.693, 246.401, 247.206, 247.297, 248.684, 249.588, 250.574, 250.628, 251.429, 252.064, 252.453, 252.992, 253.894, 255.034, 255.481, 258.997, 259.934, 260.524, 260.755, 260.866, 263.045, 263.472, 265.183, 266.515, 266.926, 267.922, 268.322, 268.375, 268.500, 270.395, 273.398, 273.780, 276.418, 276.599, 276.736, 276.979, 277.061, 279.946, 279.674, 279.838.

25 pengős nyertek: 278, 684, 1770, 2946, 3548, 3706, 4756, 6315, 6367, 7110, 8134, 8426, 10.649, 12.724, 12.787, 14.323, 14.456, 16.680, 17.242, 17.645, 17.696, 18.092, 15.380, 18.528, 20.046, 20.580, 21.137, 22.243, 22.410, 22.645, 22.916, 22.994, 23.428, 25.491, 21.554, 25.608, 27.512, 8.741, 29.985, 31.096, 31.494, 32.256, 32.789, 32.900, 40.142, 40.793, 41.649, 42.161, 45.276, 45.887, 46.136, 46.724, 50.831, 50.831, 52.199, 52.868, 53.657, 54.027, 54.297, 54.599, 54.839, 56.656, 57.387, 58.519, 60.011, 60.387, 60.258, 60.458, 60.690, 62.208, 63.456, 64.134, 64.896, 65.196, 65.609, 66.465, 66.887, 66.770, 67.189, 68.620, 71.236, 71.570, 73.728, 73.718, 74.027, 74.923, 75.557, 77.442, 78.745, 79.144, 79.786, 80.980, 81.901, 83.988, 84.166, 84.204, 87.692, 89.645, 89.696, 91.044, 95.030, 95.295, 96.580, 97.469, 98.063, 98.900, 99.506, 100.090, 103.657, 105.501, 107.537, 108.419, 109.722, 109.851, 109.889, 110.066, 111.496, 111.514, 112.615, 114.352, 114.487, 115.706, 116.008, 116.743, 117.797, 117.831, 118.679, 119.105, 119.108, 121.370, 121.611, 121.819, 112.910, 129.420, 127.329, 128.419, 129.089, 131.708, 131.821, 139.408, 132.765, 132.515, 133.502, 133.633, 136.068, 139.037, 139.018, 139.727, 141.212, 141.860, 142.930, 144.608, 144.991, 147.901, 148.921, 149.296, 150.038, 151.034, 151.265, 151.792, 161.998, 162.306, 162.570, 164.192, 165.079, 167.312, 167.922,

Okos ajándék:
a jó szemüveg, látszó
CHMURA
IV. FERENCIEK-TERE Z

158.044	158.420	158.492	158.862	159.069	159.063	159.867
159.655	160.248	161.192	161.690	161.931	162.800	162.866
162.881	163.636	164.225	164.267	164.561	164.532	165.596
167.560	169.054	169.498	172.282	172.943	178.465	174.458
176.139	176.407	177.020	177.161	177.481	177.940	177.906

Tokióban koronatanácson vitatták meg a helyzetet

Tokió, december 4.

A koronatanács csütörtöki rendes ülésén, amely 10 órától 12 óra 30 percig tartott, Tozso miniszterelnök és Togo külügyminiszter részleteket közölt a legutóbbi diplomáciai eseményekről, amelyek Japánban és főleg a japán-amerikai tárgyalásokkal állanak kapcsolatban. A miniszterelnök, a külügyminiszter és a koronatanács tagjai azután megvitatták a helyzetet.

A Csendes-óceánon bekövetkezett legutóbbi események miatt, amelyek a kelet-ázsiai helyzetet növekvő mértékben veszélyeztetik, Keletázsia ma soha át nem élt válság előtt áll, jelentette ki Togo külügyminiszter a háromnapos keletázsiai gazdasági értekezlet megnyitása alkalmával mondott rövid beszédében. Anglia, Amerika és más országok még mindig nem akarják megérteni Japánnak a Távolkeletre vonatkozó eszméit és megakadályozzák, hogy Japán végrehajtsa a keletázsiai újrendelést, amelynek célja az, hogy tartós békét és jólétet biztosítson mindenkinek, állapította meg a külügyminiszter. Olyan időben, mint a mai, rendkívül jelentőségteljes, hogy Japán, Mandzsukuo s Kína képviselői összejönnek, hogy azokról az intézkedésekről beszéljenek és döntsének, amelyek a közös jóléti szférán belüli gazdasági önállóság megvalósítása érdekében megerősíthetik gazdasági kapcsolataikat.

Washington, december 4.

Hull külügyminiszter a sajtóértekezleten a japánok címére intézett szemrehányás formájában szóvá tette, hogy a japánok az

általuk megszállott országokban katonai diktatorikus uralmat vezettek be. A külügyminiszternek ezt a nyilatkozatát Washingtonban annak jeléül veszik, hogy a helyzetet borulátóan itéli meg.

Berlin, december 4.

A német távirati iroda diplomáciai tudósítója írja:

„A Távolkeleten nincs válság. Ahol olyan hatalom, mint Japán, ily szilárd nemzeti elvekkel és ily szilárd eltökéltséggel áll készen arra, hogy az új rend politikáját ezen a térségen végrehajtsa, ott lehetetlen válságról beszélni. Legfeljebb arról van szó, hogy mások kísérleteket tesznek válság előidézésére, hogy ilymódon beavatkozzanak a távolkeleti ügyekbe.

Irányadó berlini részről tették ezt a megállapítást és ebben nem csak az jut kifejezésre, hogy mily nyugalommal kísérik felelős német körök a japán-amerikai kapcsolatok alakulását, hanem az a fel fogás is, hogy Japán meg akarja és meg tudja tartani a vezetőre irányuló jogát a Távolkeleten. Nagyon jól megértik, hogy Japán minden esetben még fennálló lehetőségét szeretne kimeríteni a célbérés elérésére. Az északamerikai Egyesült Államok nyilvánvalóan sokkal messzebbre kitűzött célokkal ezen a téren is átvette a másutt túlságosan igén; bevett Anglia szerepét és tekintettel a Roosevelt-féle hatalmi és gazdasági politika általános irányzataira, feltehető a kérdés, hogy az Egyesült Államok akar-e szakítani a Japán jogos politikai céljaival szemben tanúsított megmerevedő magatartásával.

A nevelő száj

megszépíti és megfiatalítja minden nő arcát, mert a jól ápolt száj vonzó és elbájoló. Az ODOL használata tökéletes szájpótlás, mert az ODOL behatolva a száj minden részébe — a fogak közé is — alaposan tisztít, elpusztítja a baktériumokat és úde lehelletet biztosít.

Tudósok véleménye

Pénteken válaszol a miniszterelnök a felhatalmazási javaslat szónokainak

Tasnádi Nagy András elnök negyed tizenegykor nyitotta meg a képviselőház csütörtöki ülését, melyen folytatták a megajánlási javaslat vitáját.

Máthé Imre kifejtette, hogy a kizsádatársadalomnak vannak jogos panaszai, de az is bizonyos, hogy a kormány a legjobb szándékkal törekszik a lehetőségek keretein belül az összes kérdések megoldására. A felelős vezetőkre olyan nagy feladat hárul, hogy joggal tarthatnak számot a nemzet minden rétegéből kiinduló hazafias támogatásra. A kormány külpolitikai ténykedését az egész nemzet hazafias öntudattal, egységes magatartással teszi erőssé, ugyanígy egyöntetű lelkesedéssel vesz részt a fegyveres honvédelem érdekében hozandó áldozat vállalásában is. A kormányzatra és segédsszerveire az a nehéz munka sulyosodik, hogy a nemzetet és az egész gazdasági életet fogékonyra tegyék a rendkívüli feladatokra. Az árrányítás terén, ha volt is panaszra okunk, bizalommal tekinthetünk a jövő felé.

A belső árrögítésnek az iparcikkek terén sem lehet különösebb akadály. Nem képzeltető el olyan mezőgazdaságfejlesztés, amelyek ne a magyar ipar lenne az alapja. A közlekedési problémák megoldását kérte, hogy a magyar vidék elfoglalhassa a neki kijáró helyet a gazdasági vérkeringésben.

dasági vérkeringésben.

Kunder Antal arról beszélt, hogy állattenyésztésünk fejlesztése hatalmas lehetőségeket biztosít majd nekünk Európában. Sajnálatlalt állapította meg azonban, hogy juhállományunk alacsony, pedig a gyapjútermelés most fokozottan fontos volna és az árat is szabadabban lehetne megszabni. A szarvasmarhaállomány szaporítása kell, hogy legjelentősebb részét alkossa állattenyésztésünk fejlesztésének, hiszen talán évtizedes lehetőségeink nyílnak Európában a szarvasmarhaállomány pótlására. A mai szarvasmarhaállományt legalább kétszeresére kell emelnünk, ennek pedig két útja van: a hizlalás kifejlesztése tétele és a tej árának helyes megállapítása. A hizlalást azonban most akadályozza a takarmányhiány. A mai tejárak sem alkalmasak a szarvasmarhaállomány fokozására, hiszen, ha valamely termelés ágát fejlesztetni akarunk, akkor az odavágó árakat ki kell emelni az általános árszínvonalból. Végül határozati javaslatot terjesztett elő: utasítsa a Ház a kormányt, hogy az ország gazdasági helyzetére vonatkozó összes adatok feltárásával ismertesse a 42-es bizottság előtt a gazdasági élet irányítására vonatkozó át fogó tervét és ezt a tervet bocsássa vita alá.

Uj európai korszellem és ősi magyarság

Vita Sándor fejtegette, hogy a mai Európa jellemző szellemi jegyét három pontban lehet összefoglalni. Először: megváltozott az egyén és a nemzet, a társadalom és az állam egymáshoz való viszonya. Ebből következnek az individualista életformákról kollektívebb életformákra való áttérés, a szociális gondolat előterbe kerülése és azoknak az akadályoknak eltávolítása, amelyek ennek a szociális szemléletnek, illetőleg közösségi életformának útjában állnak. Másodszor: megváltozott a nemzetet vezető elit kiválasztási módja. A mai kiválasztási elv alapja egy közös hit és közös hivatástudat, közös életszemlélet és mindezek alapján egy akarat a vezetés megszerzésére. Ez az elit az egyes államokban más és más ideológiák szerinti hittel úgy igyekszik megalkotni a maga államrendszerét, hogy ő maga hatalomra kerüljön és ezt a hatalmat minél huzamosabban és minél erősebb eszközökkel tudja gyakorolni. Ebből a rendszerből tehát a maximális állami beavatkozás elve következik. Harmadszor: megváltozott az emberi ideál. A mai emberi ideál a korábbi korszakok embertípusa helyett a népéért és népében élő áldozatos, mondhatni hősi embertípus.

Eltner Akos a mezőgazdaság intenzívbbé tételét kérte. Az a legjobb befektetés, amelyet a kormány a mezőgazdaság felségítésére fordít. A mai nehéz időkben a magyar nép fegyvermezzel viselkedik. Az ellenzéknek nem célja, hogy a be'ső ellentéteket fokozza. Ilyen lojális ellenzéké még nem volt kormányának, mint most. Hibáztatja, hogy

nyugalmozott főispánok, közéleti férfiak nagyüzemek élére kerülnek. Hir szerint Barcsy Akos a Barcsi vasüzemek vezérgazdátja lesz.

Balás Károly arról beszélt, hogy a most megnyitott antibolszevista kiállítás, amely minke szomorúan érdekel, emlékeztet arra, hogy a világháború harcok milyen emberirtással jártak. A megajánlási vitának hivatása azokat az áldozatokat meghatározni, amelyeket az ország lakossága hoz. Ilyen joga csak az országgyűlésnek van meg, pusztán tanácsadó testületekkel ilyen jog nem jár, mert ott a kormány teljes hatalommal nyúlhat bele a polgárok zsebébe, anélkül, hogy bárkinek a felhatalmazására szükség lenne. Az alkotmányban nagyjából ez a lényege. A magyar történelemben az alkotmányt úgy fogtuk fel mindig, hogy rajta eredeti rendeltetésének értelmében és célzatosan félre nem magyarított, mai divatos módszerek ki nem fordított olyan rendszert értünk, amely ellentéte az abszolutizmusnak. A nép áldozatainak hova fordítását ellenőrzi ez a rendszer. Az alkotmányban mindig benne van az örendelkezés, az önkormányzat és bizonyos szabadságjogok alapelve. Mindenütt, ahol van valamely országos testület, amely szuverén módon szól bele az ország áldozatainak hova fordításába, ott megvan a parlamentarizmus csirája és megvolt ez a rendi országgyűléseknél is, mert az adó és katonai megzavadási jogáról a nemzet nem mondott le. A történelmi alkotmányú népeknek, mint nálunk, az alkotmány rugalmasága alkalmas arra, hogy a változó köröknak megfelelően változó intézményeket teremtsünk.

Nem lehet háromféle földreform rendelkezéseit fenntartani

Rajnisz Ferenc vitába száll Balás Károly néhány megállapításával, hangoztatva, nem volt soha ellenzéki képviselő, aki idegen eszméket akart volna importálni és pártjában nem akadt soha senki, aki fel akarta adni a

magyarság szuverénitását. Nem szabad többé olyan frázisokat használni, amilyeneket az egyik oldalról kiáltanak a másikra: hogy egyéni politikai ambíciókért futunk. A most lezajlott vita bizonyítja, hogy alapvető kérdéseket vetettek fel mind a két oldalon. Meg kell állapítani, hogy a legbecsültebb foltzó munka sem segít, alapvető változásokra van szükség. Igaza van Pál Gábornak, aki rámutatott arra, hogy nem lehet háromféle földreform rendelkezéseit fenntartani, mint ahogy ez ma érvényben van. A földreform terén joggal adnak tápot annak a hiedelemnek, hogy itt nem akarnak rendet csinálni. Középbirtokokat a 80—100.000 holdas birtokok terhére alakítsanak, ne legyen 5000 holdon felül birtok. Nem helyesli az álláshalmozásokat, különösen azt, hogy egyesek szakértelem nélkül helyezkednek el a vas, toll és egyéb szakmákban. A zsidókérdést illetően ma a zsidóság gazdagabb, mint a két zsidótörvény előtt. A zsidókérdés legkiválóbb eseteinek orvoslására sincs mód. Kéri, hogy azokat, akiket annakidején elítéltek, mert a zsidókérdésről irak, részesítsék rehabilitációban. Ezután a cenzuráról beszélt, amely sok mindent kihat és nem érti, hogy a szociáldemokraták röpiratai miért jelenhetnek meg. Idézeteket olvas fel a röpiratokból, amelyek a fasizmus minden formája ellen támadnak.

Ő nem az ilyen írók és költők ellen és a némes irodalom ellen emelt szót, hanem az olyan irodalom ellen és az olyan írók ellen, akik az osztályharcos irányzatot képviselték és a történelmet átértékelték. Tusa Gábor félreértett szavainak helyreigazítása címén kért szót. Az ülés ezzel délután negyed hét órakor véget ért. Mint ismeretes, a házszabályok az approprációs javaslat tárgyalására hat napot engedélyeznek. Mivel a vitának a pénteki nappal befejezést kell nyernie, valamennyi oldalon nagy érdeklődés előzi meg Bárdoşy László miniszterelnök felszólalását, aki az itt elhangzottakon kívül válaszolni fog a miniszterelnöki tárcsa vitája során felvetett politikai kérdésekre is. Az elterjedt hírek szerint a miniszterelnök a kora déli órákban szöval fel pénteken.

A Cormoran legénysége megmenekült

Sangháj, december 4. Melbourneból jelentik, hogy a Cormoran német segédcirkáló legénységének 286 tagját, köztük parancsnokát is, sikerült megmenteni. Mint a továbbiakban közlik, a Cormorannak a Sydney elsüllyedésével végződött tengeri csatában leadott első sor-tüze már telitalálatot ért el az ausztráliai cirkálóra. Az ausztráliai tengerészetiügyi minisztérium a Sydney legénységének teljes elvesztésére követelket abból a tényből is, hogy eddig csak egy mentőövet találtak meg.

Átalakult a román kormány

Bukarest, december 4. Antonescu tábornagy államvezető csütörtökön kiegészítette és átalakította kormányát. A nevelésügyi tárcát, amelyet négy hónapja Antonescu vezetett, Petrovics, a bukaresti egyetem bölcsészeti tanára vette át. Közoktatásügyi államtitkár Petrescu, az egyetem nevelésügyi magántanára lett. A hónapok óta be nem töltött propaganda államtitkárságot Marcu bölcsészeti dékán és az egyetem olasz nyelvtanára kapta. A románosítási és telepítési államtitkár Dragos Titus pénzügyminisztériumi főtitkár lett Zvideneck tábornok helyett. Kormánykörökben hangsúlyozzák, hogy az átalakításnak nincs politikai jelentősége. Az új kinevezettek közül Petrovics kultuszminiszter volt már a Goga-kormány idején, a többiek még nem szerepeltek a politikai életben.

BUNDAT SZEMERE SZÜCSNÉL OLCSON VEHET ERZSÉBET-KÖRUT 26. SZÁM MASODIK EMELETEN

"A színész adja meg a darab lelkét, a kosztümtervező a testét"

mondja Tüdös Klára, a legszebb magyar
és külföldi filmkosztümök tervezője

A Mozi Ujság, amely eddig a filmművészet és filmtechnika majdnem minden területére bevezette olvasóit, eddig még nem foglalkozott a filmgyártás egyik nagyon fontos segítő művészetével: a filmekben szereplő kosztümök és ruhák megtervezésével.

Hogy ezen mulasztást kipótoljuk, felkerestük az ismert tervezőművésznőt, Zs. Tüdös Klárát, akinek kitűnő kosztümtervei külföldi filmekben is, nagy sikert arattak és megkértük: beszéljen olvasóink számára a filmkosztümtervezés elemeiről.

— A szerep szentség — kezdi a művésznő — ezt kell szolgálnia a színész, a rendező, a díszlettervező és természetesen — a kosztümtervező is.

Csodálkozunk. Mikor a kérdést feltettük a kosztüm, a ruha szerepéről a magyar filmben, azt vártuk, hogy a magyar viselet mellett foglal állást, s talán filippikát mond a magyar filmek ellen, amelyekben nem jut szóhoz eléggé a magyar ruha.

— A kosztümtervező karaktereket formál — folytatja Tüdös Klára — s ugyanúgy át kell éreznie a szerepet, akár a színésznek. Munkájuk közös. A ruha kötelez. Másképp viselkedik valaki koronával a fején, mint mondjuk egy olyan humoros modern findzsakalóban. A tervező tehát a maga módján karaktert alakít. Igaz persze az is, hogy a vérbeli színész, ha királyt játszik, már ott a próbán, civilben, úgy tud leülni egy faládra, hogy az trónussá lesz alatta. Viszont van példám az ellenkezőjére is. Mikor a kis szeleburdi színésznőt brokát uszályal, kirakott nehéz koronával, gyönyörű feszes derékkal tettem „királynővé”.

— Hogy miért nem látunk magyar ruhát a filmben? Mert nem látjuk az életben. A mozi a magyar ruháért szalmaláng volt, mely elaludt. Vagy mondjuk: divat, mely elmúlt, nem vert gyökeret. Az idén március 15-én például a hölgyek a székelyben felejtették a magyar ruhát, csak én s egy osztrák származású dáma voltunk díszmagyarban. Már szinte magam is tüntetésnek éreztem.

— De a magyar film jóformán semmit

sem mond a külföldnek a speciálisan magyar öltözködési kultúráról — vetem közbe.

— A film adja az életet, — válaszolja — de ne hazudja azt! Ha nem viselünk magyar ruhát az életben, miért tennénk bele a filmbe?

— És a kosztümös filmek?

— A népszínmű giccsekről hála Istennek már kezdünk leszokni. Viszont a történelmi filmekhez kevés a pénz, mert hiszen nemcsak a főszereplők ruháit kellene megtervezetlni, hanem a statisztéria kosztümjeit is. Szív kell ahhoz is, egy-egy, már elkészült ruhát, ha a felvételen úgy látszik, hogy nem sikerült (mert hiszen ez csak a felvételen dől el igazán), félredobjuk és helyette mást csinálunk. Így csinálják ezt Hollywoodban. Persze ehhez, ahogy mondtam, szív kell, no meg pénz. Szóval

ehhez is az a bizonyos három dolog kell: pénz, pénz, pénz — vagy izlés. Nem! Mindenekelőtt izlés. Egy jó ötlettel sokszor pótolni lehet azt, ami anyagiakban hiányzik. Miért utánozzuk az amerikai milliódolláros grandiózus kiállítású filmeket, amikkel úgy sem versenyezhetünk, miért nem a franciákat vesszük példának? Miért nem mélységben építjük ki a témát, miért a kiállításra költsünk, ha nincs pénzünk? Reinhardt — aki valóságosan pazarolt helyenként — mert és tudott egyszerű lenni. Ehhez bátorság kell és sok, sok tudás.

— Mindebből világos, — folytatja — hogy a kosztümtervezés szorosan összefügg a film legbelsőbb problémáival. Persze félrefogások nemcsak magyar filmeknél fordulnak elő. Láttuk már Romeo és Juliát reoustilusban rendezve, s Julia — ez a bájos és exaltált gyereklány — olyan volt, mint egy raffinált hollywoodi démon. Nálunk viszont más a hiba. Történelmi filmjeink sokszor egy-egy körüli jelmezkölcsönző stílusában és izlése szerint készülnek. Az is előfordul, hogy a háttér üti agyon a ruhát. Magam is terveztem már történelmi darabhoz kosztümöt. A jeleneteket egy köfal előtt képzeltem el. Viszont

a díszlettervező brokáttapétás termet állított fel. A brokát falat persze elnyelték az én brokát ruháim; borzasztó volt! Brokát mérgezést kaptam.

* Most egész csomó vázlatot és fotografiát vesz elő — csupa filmkosztüm, egyik artistikusabb, ötletesebb, megkapóbb, mint a másik.

— Legkedvesebb filmkosztümterveim — magyarázza — azok, amiket a Tavaszi parádé című filmhez készítettem.

Végignézzük a film képeit. Csak úgy árad belőlük a régi ferencjózsefi kor búhájos, valeerforgatagos, romantikával telt levegője.

A beszélgetés később megint a tervezés általános és állandó értékű elvei felé kanyarodik.

— A színész adja meg a karakter lelkét, — mondja a művésznő — a kosztümtervező — hogy úgy mondjam — a testét. S aztán jön a díszlettervező dús faragású bútorai, plüsfoteleivel és pálmáival... És a szerep elmerül, az ember belefullad a formák zsúfolt zürzavarába. Mire jó ez a szegénységet takaró talmi gazdagság? Ez a válogatás nélküli halmozás? A tejszínhab is jó, a szalámi is jó... tálaljuk fel hát mind egyszerre! Több őszinteség, több egyszerűség, több izlés kellene filmjeinkben! Ez mind ingyen van. Ezt még mi is megengedhetjük magunknak, Merni kell egyszerűnek lenni. Ha már itt tartunk, meg kell mondani azt is, hogy ellensége, még a jó filmnek az a sztár, aki tűzön-ózen keresztül elragadó akar lenni, s nem azt a ruhát óhajtja viselni, amit a karakter előír, hanem amiben ő elbájolónak érzi magát.

A darabban karakterek élnek, a darab korlátokat szab. Ám ez a korlát nem elzár, hanem vezet, ebbe kapaszkodni lehet, ez erőt ad, erre támaszkodni kell. A darab inspirál. A kosztüm? A ruha alakít, de nem teremt. Takaró. De a legszebb kosztüm sem tud betakarni egy sivár témát, egy élettelen karaktert... Rossz kosztüm elronthat egy jó darabot, de a legjobb kosztüm sem menthet meg egy rosszat...

— Mindezt pedig nem azért mondom, — fejezi be búcsúzóul — mintha nem bíznék a magyar film jövőjében. Ellenkezőleg! Nincs még egy náció, melynek több esélye volna ezen a téren. Ötletesség, szellemesség, gyors elhatározás, bravuros ügyesség kell hozzá, s ebből talán sehol annyi nincs, mint nálunk...

MARKOS ERZSÉBET

Mozi Ujság 1942. máj. 18. szám

TÖKÉS ANNA:

— Vidéki főszolgabíró feleségét játszom a „Fráter Lóránd“-ban. Van egy anygali kislányom, Goll Bea és egy ugyancsak anygali férjem, Ajtay Andor. Lánykoromban szerelmes voltam a híres nótaköltőbe, most pedig ijedten látom, hogy kislányom — szemem fénye —, félig-gyermek, félig-nő szivecskéjét is túlságosan megdobogtatják Fráter tündérien szép dala. A nagy „nótázó“ maga is megszédül pillanatra a bűbajos gyermek ragyogásától és rajongásától, de aztán győz a józan ész, belátja: öreg ő már ahhoz, semmihogy boldogíthasson ilyen fiatal lányt, akinek — évekkal ezelőtt — az édesanyjába volt szerelmes. Annyira bölcs és okos, hogy végül is ő maga „hozza össze“ az ifjú lányt a hozzávaló fiatalemberrel.

— Akácillattal teli tavaszi éjszakák emléke kísértelt mialatt a filmet forgatták — folytatja a gyönyörű, éjszekeré Tökés Anna. — Istenem, de sok Fráter-nótát húzták el az ablakom alatt a kolozsvári aranyifjak... „Mit susog a fehér akác...“ — dúdolja bársonyos, simogató asszonyhangján és könnyfényes, karbunkulus szeme kibámul a későnyjött, napsütéses tavaszba...

Aztán abba hagyja az éneklést, kicsit zavartan nevet:

— No látja, milyen impresszionista vagyok! Mindjárt meghatódom, de annyira a szívemhez nőtt ez a kedves dal és ennek kapcsán a szerep is. Azt szeretném, ha ez — a napsugaras magyar közelmúltat hűen és híven tükröző film — a nézők szívét is úgy megfogná, mint ahogy a mienket (már mint a szereplőkét) fogvatartotta egész idő alatt, amíg készült. Megérzi-e vajjon a közönség, hogy valamennyiünk egy darabka szívét is ajándékozott az alakításához?...

(Kedves Anna művésznő — ebben biztos lehet...)

AJTAY ANDOR:

— Nagyon sokat dolgoztam ebben az évadban. Eddig több, mint 300-szor lép-

tem fel és az évben tudvalevően „mindössze“ 365 nap van. Mégis szívvel-lélekkel vállaltam szerepet a „Fráter Lóránd“-ban, mégpedig — nem főszerepet. Tudnivaló, hogy ennek a filmnek valójában egyetlen igazi főszereplője van: — az akácfavirág. Ezzel természetesen nem azt akarom mondani, hogy Páger Antal, a nagy dalszerző megszemélyesítője nem főszereplő.

— Ugyanám az! De azt hiszem, hogy ő éppen úgy megérezte, mint én s mint valamennyien, akik a filmben felléptünk, hogy nincs abban főszereplő, nincs epizódista és „mindössze“ csak azért készült, hogy ebben a szomorú és nehéz magyar világban a közönség elé vetítsük azt a szép, színes és boldog életet, amelyben nem volt részünk s amely sajnós, egyelőre — a múlté.

Kicsit hallgat, aztán elmélázva folytatja:

— Későn jelentkezett a tavasz az idén Pesten. A Fráter-filmet úgy adjuk át a magyar mozikközönségnek, mint — egy csokor friss, illatos, hófehér, csodaszép akácvirágot...

SZILASSY LÁSZLÓ:

— Az ifjú, tehetséges — és egyáltalában nem a magánvagyonából élő — bonviván Fráter-dalokkal akarja meghódítani a vidéki kisváros közönségét. Nem is lenne baj, ha ügybuzgó direktora el nem híresztelné, hogy a fiatalember maga Fráter Lóránd. A hazugság azonban nagyon hamar kiderül. Magának Fráternek jut fülébe „alteregójának“ váratlan felbukkanása, s érthető kíváncsisággal — leutazik vidékre megtekinteni saját másodpéldányát.

— Megjelenése kissé megzavarja ugyan az ifjú színész sikeres működését (akiről Fráter eleinte titokban azt hiszi, vagyis inkább reméli, hogy — a fia), végül azonban a kölcsönös kimagyarázkodás során a két úr megérti egymást és az igazi Fráter még arra is vállalkozik, hogy az ál-Fráter szívehőlygét személyesen készíti elő a kérő jelentkezésére.

— A leányszív azonban — mint mindnyájan tudjuk — igen kiszámíthatatlan — így történik aztán, hogy a fiú egyszerre csak azon veszi magát észre, hogy álmainak tündére alaposan beleszédült az ő „képviselőiben“ jelentkező Fráter Lórándba.

— Az érett férfi is tüzetfog. De jövőbelátó szemének tiszta tekintetét csak pillanatra homályosítja el saját szívének késői fellángolása és a gyermeklány szerelemnek vélt rajongása, — hogy aztán ő maga fűzze egymásba a két szerelmes kezét... egy egész életre...

A fenti nyilatkozatok után az eddiginél is nagyobb várakozással tekintünk a „Fráter Lóránd“ május 7-i bemutatója elé.

NMK

GOLL BEA:

— Isten segítségével második nagy szerepemet játszottam a Fráter-filmben — „nyilatkozta“ Budapest legszebb és legifjabb nagyságos asszonya: a tizenötéstudós Takács Antalné. — Magamról — folytatja — és „alakításomról“ nem mondok semmit — annak elbírálása a közönség dolga lesz. A film oly nagyon szép, hogy sírok és nevetek egyszerre, ha rá gondolok. Pedig csak házivetítőben láttam eddig, ami sokat — sokkal többet, mint gondolná — elvesz az illuzióból. Végreis, ott „csak“ szakmabeliek vannak jelen, akik természetesen szigorúbban bírálják, mint a nagyközönség. Semmi idealizmust nem tapasztaltam eddigvaló, akár táncosnői, akár filmszínésznői tevékenységem során. A „Fráter Lóránd“ levetítésekor azonban a szakmabeliek — tehát a „von Haus aus“ legszigorúbb és legcinikusabb közönség — úgy tapsolt, könnyezett és nevetett, mint a legártatlanabb „civil“ publikum...

(Nem azért mondom... néni — itt a nevetem mondja —, de én percek óta vagyok férjnél. A filmben viszont Págerért rajongok, ne tessék tőlem kínos dolgokat kérdezni, elvégre a férjem joggal rossznéven vehetné, ha azt „hazudnám“, hogy tényleg tetszik nekem ez a Fráter.)

Handwritten notes at the bottom of the page, including the name 'Mária' and some illegible scribbles.

LOSPORT

Ma délután: Nemzeti díj!

A tavalyi legjobb 3 éves Fokos a startnál

A tattersalli versenypálya mai közönsége nem mindennapi sportláványosságban részesülhet. Ma délután futják a Nemzeti díjat, melyben a derbyjelöltök jóformán teljes létszámban starthoz állanak. Az 5000 pengős elsődíj versenyt részesít a tavalyi legjobb 3 éves, Fokos is, melyet trénerre természetesen erre a versenyre készített.

Fokos startja önmagában is érdekessé teszi a versenypályát. A Baranyai-ló tavaly kimagaslóan a legjobbjá volt évvártának.

Fokos ellen nyolc derbyjelölt veszi fel a küzdelmet. A tavalyi formákat figyelembevéve a legversélyesebbnek Kovács István lovai, Cirkáló és Csallóka látszanak, de határozottan jogos győzelmi kilátásokkal indul Ficzko és Fontos is.

Véleményünk szerint Fokost nehéz lesz a mezőny bármely résztvevőinek megverni, azonban »verseny, verseny« látunk már jóegyhánszor, hogy a futópályán oly eredmények is megszülethetnek, amelyekre a józan számítás avagy tréningformák alapján senki még csak gondolni sem mer. Fokos határozottan első, sőt ki-magasló eséllyel indul. Nemileg óvatosságra int azonban ellene, hogy ezidén először szalad s lehet, hogy az út végső felében mutatkozni fog nála a kondícióhiány. Amellett ellenfelei is az évvártat jelesei közé tartoznak. Újból ismételve: Fokos győzelmében bízzunk, azt hisszük azonban, hogy ez a győzelem nem lesz túlságosan könnyű.

A Nemzetközi versenyben a tavalyi derbygyőztes G. H. Robinson lesz előreláthatóan a favorit. A kitűnő General Hannover-mén többnapos rossz szereplése után a közelmúltban óriási formába lendült. Legutolsó három ideje 1:26,5, majd 1:25,3, utána 1:26,2 volt.

A Kettesfogató úrkocsis-verseny könnyű feladatnak látszik a Buzakalás-Búzavirág C. fogat részére.

A Nemzetközi hendikepben Csallóka és Doba, a Májusti hendikepben Pique Dame és Azdaja, a Graffitidíjban S. Irmus és Zala között várható érdekes küzdelem. A Hidegkút-díjban a javulóképesnek látszó Gala Petert véleményezzük, míg az utolsó versenyben Durák indul kedvező starthelyről.

Jelöltjeink az egyes versenyekre:

- I. Wiltshire hajtás—Bell Hall, II. Fejyencé—Dusi—Muki, III. Búzavirág fogat, IV. Csókos—H. Paló—Úrliány, V. Fokos—Kovács II. hajt—Ficzko, VI. G. H. Robinson—Ráró—Négus II., VII. Csallóka—Doba—Csákány, VIII. S. Irmus—Zala, IX. Pique Dame—Azdaja—Dombrád, X. Gala Peter—Mókus—Dulcinea Foote, XI. Durák—Angyalka—Vilma.

felhívjuk a figyelmet!

VICTORIA utoljára 31,9-es idővel lett második, a nagyot javult Huba mögött. A nyilvános formák szerint nyernie kell. Amennyiben Wiltshire Victoria helyett másik 3 évesét, Hahótát hajtja, vegyük ezt is figyelembe. CSÓKOS-nak a közelmúltban, egy alkalommal 1:26,8-as időt mértek! G. H. ROBINSON munkaforma szerint megismételheti 26-os idejét. Ez esetben pedig adhat a legutóbb könnyen nyert Rárónak 20 méter előnyt. PIQUE DAME határozottan nem mondható különösen szerencsés állatnak: állandóan jól fut s mindig akad egy ellene a sok közül, amelyik a második helyre utasítja. Talán az alkalommal szerencsésje lesz. GALA PETER — különösen kitűnően hajtó tulajdonosának, Reimer Gézának a keze alatt — megjavíthatja 34,9-es nyertes idejét. A Nevadian-mén a reggeli munkákban igen biztatóan mozog.

— Az Új Világ e heti száma dr. Gesztélyi Nagy László vezérékkel közli az iparfejlesztési törvény reformjától és érdekes beszámolót ad a baccakai hitelplac rendezéséről, az erdélyi sz.árkölcöskök felfedezéséről, a filmgárda felállításáról, stb.

SPORT

Fel kell számolni a volt futballkapitány teljes angol-rendszerű gárdáját is!

Fábián József volt futballkapitány lemondása körül keletkezett vita még eddig semmi irányban sem folytatódott. A volt futballkapitány tegnapi ajánlott levelében érdemben még nem válaszolt a Ferencváros ügyvezetőelnökének arra a felhívására: jelentse ki, hogy a lemondását kísérelt levelben mondottakat a Ferencvárosra értette-e s mivel támasztja azokat alá. A Labdarúgó Szövetségben sem foglalkoztak még a futballkapitány lemondásával. A bukott angol rendszer terjesztői, a két sportlap pedig néma hallgatással igyekeztek a feledés fátylát borítani Kölnre és a 7:0-ért való felelősségre.

A sportközvélemény azonban már döntött:

nincs olyan árnyalata a magyar sajtónak, amely ne hangzottatta volna, hogy végre vissza kell térni a magyar futballnak sok dicsőséget szerzett saját futball-rendszerére.

mert egyedül csak ez hozhatja meg a megújulást, hódíthatja vissza nemcsak a magyar futball világhírnevét, hanem az elpártolt közönséget és ifjúságot is.

A magyar futballrendszerhez való visszatérésnek azonban egyelőre

útjában állnak azok, akiket ott lehetett látni a válogatott futballkeret minden tréningjén Fábián körül s akik tanácsaikkal, vagy bölögtatásukkal ép olyan felelősök a kölni 7:0-ért, mint Fábián maga.

Ezek az újonnan felállított futball-tréner testület, az »edzőtestület« vezetői: Senkey Imre és Kutrucz János. Ők voltak azok, akik az angol rendszer szolgálatába szegődve kimondták: »a legjobb futballrendszer az angol rendszer«, továbbá: »ez a rendszer nem védekező, hanem támadó rendszer«. Valószínűleg azt is kimondták volna, hogy a fehér fekete, ha az angol rendszer terjesztői ezt kívánták volna.

A rendszerkérdezt azonban sohasem a zöldasztalnál szavazással intézték el a sportban, hanem kint a pályán.

A pályán azonban sem Senkey, sem Kutrucz nem bizonyították be eddig fensőséges hozzáértésüket.

amely jogot adhatott volna nekik ilyen — mindenkre nézve kötelezőnek kimondott — elvi döntés hozatalára.

Senkey Imre évekig eredménytelenül trenirozta a Hungaria csapatát,

amikor Schaffer Alfréd vette át tőle a csapat trenirozását. Kijelentette, hogy nincs szükség egyetlen játékos vételére sem, olyan jó az anyag. És

Schaffer Senkey eredménytelen játékosanyagával egymásután két bajnokságot nyert s majdnem megnyerte a harmadikat is.

Majd amikor Schaffer külföldre ment, Feldmann vette át a Hungaria trenirozását. Feldmann is kitűnő eredményt ért el, a Hungaria már öt ponttal vezetett a Ferencváros előtt a bajnokságban. Hirtelen megbetegedett, visszahívták Senkeyt s neki sikerült is elvesztenie ezt az öt pont előnyt.

Kutrucz Jánosnak, amikor a Beszkrá bekerült az I. osztályba, pompás sporttelep, kitűnő játékosanyag és áldozatkész vezetőség állott a rendelkezésére.

A csapatot megerősítették Biróval, a Hungaria, Miklóssival, a Szürketaxi válogatott háttvédjeivel, a Nemzeti híres fedezetsorából Tulival és Balogh-gal, továbbá Szabó III-mal, a Hungaria balszélsőjével. És

ezt a kitűnő gárdát Kutrucz Jánosnak — hála az angol rendszer

erőszakolásának — sikerült levinni a kiesési zónába.

Személy szerint sem Senkey, sem Kutrucz ellen nincs kifogásunk. — jól ismerjük őket abból az időből, amikor még nem voltak ilyen hívei az angol rendszernek — ellenben károsnak tartjuk működésüket, bárki lesz is az új futballkapitány, mert őt nem helyes, hanem helytelen irányban befolyásolni.

Hiszen máris ők voltak azok, akik be sem váru a kölni 7:0-ás eredményreális vártanak igazolását,

meghívták Herberger német tréner Budapestre,

hogy ő tanítsa az angol rendszert a magyar trénereknek. Svájci győzelme után azonban egyáltalában nem siettek a svájci csapat bécsi trénerét, aki a bécsi futballal azonos magyar futball-rendszert tanítja, ugyanolyan meghívással megitéselni.

Az MLSz. miniszteri biztosa előtt már hangoztattuk: ha a magyar futballistáknak és trénereknek igazi véleményét meg akarja tudni,

rendeljen el titkos szavazást a régi magyar válogatott futballjátékosok között, meg fogja látni, hogy azoknak kilenvenkilenc százaléka az angol rendszer ellen és a régi magyar futball-rendszer visszaállítását melletti foglal állást.

A futballkapitány lemondása után pedig joggal várjuk tanácsadóinak, elsősorban Senkeynek és Kutrucz-nak lemondását is, akiknek további működését csak a legnagyobb bizalmatlansággal kísérhetjük.

Dr. Földessy János

Szombaton: Moreyon - Trummer Váry - Németh

A profi öklövő- és birkózómérkőzések szombaton folytatódnak a Fővárosi Nagy-cirkuszban. A néger Moreyon ellenfele ezúttal Trummer lesz, aki eddig két sikerült mérkőzést vívott s ezzel minősítette magát a Moreyon elleni kiállásra. Trummer most 92 kiló, tehát sokkal nehezebb, mint Moreyon. A Moreyon-Trummer mérkőzés előtt végre megvívhatja kecseskezesen revánsmérkőzését Németh Sándor profi Európa-bajnok Váry Sándorral, Newyork kecseskezesen bajnokaival. Legutóbb Váry Németh bordatörése miatt tudott győzni.

A MAGYAR KUPÁÉRT mérkőzik május 1-én Szolnokon a Szolnoki MÁV és a Szeged csapata 4 órai kezdettel, Kékesi vezetésével. Szolnok nagyobb esélyével.

»A MAGYAR SPORT ÁTSZERVEZÉSÉRŐL« kezdett vitát pénteken május 2-án este 7 órakor folytatják az Egyesültközeli Együttműködés V. József nádor tér 1. alatti helyiségében.

HAJDU SÁNDOR, az FTC volt bajnokfutója 36 éves korában meghalt Jászalszentsztyórgyön.

ÚJ MAGASUGRÓ VILÁGREKORDOT állított fel Lee Steers 210 cm-rel Newyorkban.

Főnemesi igazolás, A m. kir. belügy-miniszter 38587/1941. szám alatti bizonyítványával dr. báró Kemény Boldizsár, dr. Pazár Zoltánné sz. báró Kemény Katalin és dr. báró Kemény Gábor budapesti lakosok magyar bárói rangját és a magyar-győr-monostori előnév használatával ősi magyar nemességét igazolta.

MŰSOROK

A színházak mai műsora

OPERA: Manon Lescaut (N. 8.; ¼8). — NEMZETI: A fülemile (¼8). — KAMARA: Kaland (¼8). — MADÁCH: Bécsi gyémántok (¼8). — VIG: Színház (¼8). — MŰVELŐDES HÁZA: Filmelőadás (3). — MAGYAR: 2000 pengős térfi (¼8). — ANDRÁSSY: Egyszer megcsallak (¼8). — FŐVÁROSI OPERETT: Fityiritty (¼8). — PÓDIUM A PESTI SZÍNHÁZ-BAN: Meztelen igazság (¼9). — KAMARA VARIÉTÉ: Napos oldal (¼9). — KOMÉDIA: Vigyázat, törékeny (¼9). — NEMZETI BABSZÍNJÁTEK: Aranyszörű bárány (4); Toldi (8). — ERZSÉBETVÁROSI: Elveszem a feleségem (¼6, 8). — JÓZSEFVÁROSI: Csak egy asszony van a világon (¼6, 8). — KISFALUDY: Kék lámpás (¼6, 8). — MAGYAR MŰSZÍNHÁZ: Vasárnap: Aranyhattyú (¼4, 6, 8).

Mozik műsora

Rövidítések: Sz = szombat; V U = vasárnap és ünnepnap; M = malinó

ADMIRAL (353-707): Egy csók és más semmi. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U ¼12-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Koch Róbert. — ALKOTÁS (355-374): Nem gyerekjáték. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U 11 és ¼12-kor is.) — ANDRÁSSY (124-127): Szörösök egymást. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U 2 4 6 8 10.) Vasárnap d. e. 11-kor: Hyppolit, a lakáj. — ATRIUM (154-024, 159-034): A kék madár. (¼6 ¼8 ¼10: Sz V U ¼12-kor is.) — BELVÁROSI (384-593): Balalajka. (Jobbterem: 4 6 8 10; V U 2-kor is; Balterem: ¼8 ¼6 ¼4 ¼10.) — BELVÁROSI HIRADÓ FILMSZÍNHÁZ (181-244): Belgrád pustulása. A görögországi offenzíva. Rajzos híradó a csángókról. Varázsos vízek városa (kulturál). Mítől kék a Duna (színes rajzfilm). Magyar, Ufa, Luce és Fox híradók. (Folytatás az egykoros előadások 10-24 óráig.) — BROADWAY (423-722): Olajváros. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U 12-kor is.) — BUDAI APOLLO (351-500): Egy csók és más semmi. (¼6 ¼8 ¼10: V U ¼12-kor is.) — CAPITOL (134-357): Egy életem át. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U 11 és ¼12-kor is.) — CASINO (383-102): Negyedik hére prolongálva! A Mandorlay-ház asszonya. (¼8 ¼6 ¼4 ¼10: Sz V U 2-kor is.) — CITY (111-140): Negyedik hére prolongálva! Gulliver a törpék országában. (¼6 ¼8 ¼10: Sz V U ¼12-kor is.) — CORSO (182-319): Egy szív kiadó. (¼8 ¼6 ¼4 ¼10: Sz V U ¼12-kor is.) — CORVIN (139-384, 138-968): Elnémult harangok. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U ¼12 órakor is.) — DANJANICH (425-644): Egy csók és más semmi. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U 2 4 6 8 10.) — DECSI (121-343, 125-932): Igy élni jó. (¼6 ¼8 ¼10: Sz V U 3-kor is.) — ELIT (114-302): Hatásfogat. (4 6 8 10: V U 2-kor is.) — FORUM (119-107, 119-543, 119-528): Bagdád tolva. (¼6 ¼8 ¼10: Sz V U 3-kor is.) — GLÓRIA (437-521): Egy csók és más semmi. (¼6 ¼8 ¼10: V U ¼12-kor is.) — HIRADÓ FILMSZÍNHÁZ (228-499): Belgrád pustulása. A görögországi offenzíva. Rajzos híradó a csángókról. A varázsos vízek városa (kulturál). A kis balta (magyar bábfilm). Magyar, Ufa, Luce és Fox híradók. (Folytatás az egykoros előadások 9-24 óráig.) — HOLLYWOOD (225-098): Elnémult harangok. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U ¼12 órakor is.) Vas. d. e. 11-kor: Botróny a cirkuszban. — HOMEROS (296-178): Elitált egy asszony. (Eltáadások: ¼6 ¼8 ¼10: V U ¼12-kor is.) — IPOLY (292-326): Egy csók és más semmi. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U ¼12-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Sivatagi éjszakák. — JÓZSEFVÁROSI (124-644): Egy csók és más semmi. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U ¼12-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: A miniszter barátja. — KAMARA (423-601): Egy asszony három élete. (11 ¼4 ¼6 ¼8 ¼10.) — KULTUR (386-193): Tópárti látomás. (¼6 ¼8 ¼10: V U ¼12-kor is.) — LLOYD (111-994): Szerelm és várpád. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U ¼12-kor is.) — NYUGAT (121-022): Alexander's Ragtime Band. (¼8 ¼6 ¼4 ¼10: Sz V U 2-kor is.) — ODEON (423-785): A repülő őrdörmök. (Folytatás az előadások kezdete: ¼6 ¼8 ¼10: Sz V U ¼12 órakor is.) Vasárnap délelőtt 11 órakor: Szegény gazdagok. — OLYMPIA (423-188): Tópárti látomás. (Mindennap: 11 2 4 6 8 10.) — OMNIA (130-135): Nem gyerekjáték. (¼6 ¼8 ¼10: Sz V U 4 6 8 10.) — ORIENT (114-926): Tópárti látomás. (Folytatás az előadások kezdete: ¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U ¼12 órakor is.) Vasárnap délelőtt 11 órakor: Szervusz Péter. — PALACE (221-223): Harmadik hére prolongálva! Dankó Pista. (Mindennap: 11 2 4 6 8 10.) — PATRIA (145-673): Ma, tegnap, holnap. (4 6 8 10: V U 2-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Kacagóverseny. — PHONIX (223-242): Salvador Rosa kalandjai. (Folyt. előadások: 11 1 3 5 ¼8 ¼10.) — RADIUS (122-098, 120-564): Második hére prolongálva! Aki az igazságot veri. (¼6 ¼8 ¼10: Sz V U ¼12-kor is.) — RIALTO (224-443): Egy csók és más semmi. (Mindennap: 11 1 3 5 ¼8 ¼10.) — ROYAL APOLLO (225-002): András. (3 7 9: Sz V U ¼12 óráig ¼10: V U 11 és ¼12-kor is.) — Kacagóverseny. 3 Ritz. Stan és Pán. Popeye. Mikl. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U 11 és ¼12-kor is.) — SCALA (114-411): Halálraítéltek. (¼6 ¼8 ¼10: Sz V U 3-kor is.) — SIMPLON (268-298, 268-999): Elnémult harangok. (¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U ¼12 órakor is.) Vasárnap d. e. 11-kor: Örömapa. — STUDIO (225-376): Második hére prolongálva! A fekete asszony. (Mindennap: 11 ¼2 ¼4 ¼6 ¼8 ¼10.) — TIVOLI (225-602): A titkok kastélya. (Folytatás az előadások kezdete: ¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U ¼12 órakor is.) Vasárnap d. e. 11-kor: Szegény gazdagok. — TURÁN (130-008): Egy csók és más semmi. (11 ¼2 ¼4 6 8 10: V U 11 2 4 6 8 10.) — URÁNIA (146-046): Prolongálva! Kivánsághangverseny. (5 ¼8 ¼10: Sz V U ¼12-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Gegus Kornélia táncmalinója. — VESTA (222-401): Szúz. (11 ¼2 ¼4 ¼6 ¼8 ¼10: V U 11 2 4 6 8 10.)

BALALAJKA EDDY NELSON * H'JM' SSSY ILON BELVÁROSI (Metro-film). Telefon: 38 45-63.

Májusi elégia

Ó, május! — sóhajtott fel valamikor a költő ezen a napon. Ó, május, te csodálatos hónap, mindenekközt a legszebb, virágok és sugarak hónapja, be gyönyörű is vagy! S ami a legszebb: a költő szava pontosan fedte az igazságot. Május valóban andalító volt hajdan, napsugaras és orgonavirágos. Egyszer, valamikor fehér bárányok táncoltak ilyenkor a zöld fűvön és a nyárba melegedő tavasz aranybogarái rezsegték a kék levegőben, hol angyalok és fecskék, Isten madarai cikáztak. Bizvást lelkesülhetett hát a költő — aki nek pedig tudvalevően hazudni is szabad, ha rajta nem kapják — ezért a kiválasztott hónapért, a boldog aranykorban, amikor még csakugyan álomszép valóság volt a május. De mostanában, mióta egy zordonabb vaskor köszöntött ránk, mintha az évszakok is megváltoztak volna s május ragyogó bűbája egyszerre odalett. Az idén legkivált. Melegítő sugarai fázós felhők térlől-maradt, komor subáiba takaróznak s nevető mosoly helyett síró könnyek esője hull a nap lehúnyt szeméből. Az elnémult költő helyét így a vezércikk-író foglalja el. Ő sóhajtván el most kissé fanyalgó lírai hévvel és jóval kevesebb meggyőződéssel a kötelező igét: Köszöntünk, ó csodaszép május, — mire az olvasó természetesen mingyárt hazugságon kapja, mondván: egy szó sem igaz az egészről.

És az igazságszerető olvasónak ezúttal csakugyan igazza van. Ez az idejű május — hiába erőltetnék a dolgot — olyan, mintha nem is május, de egyenesen október lenne, amelyről a költő joggal dalolta egykor, hogy »ülj mellém a kandallóhoz, fel van szítva meleg«. Májust az idén megint elverte a ragya, kilelte a hideg. Bűbájába egyszerűen belefagyott a napsugár. Mi tagadás benne, keserves május ez, a tavaszi megújulást sóvárgó ember és termő anyaföld számára egyaránt. Ahogy legalább ma indul, igazán kevés jót ígér. Felleges, hűvös, morcos kedvű, fénytelen. Ami hiányzik belőle: ép maga a tavasz. A lelket-szívet és barázdába vetett magot újító, mámoros biztatás, a gyümölcsös nyár örömeit ígérő virágos reménység, ami pedig úgy, de úgy kellenék a hosszú, rideg tél után.

Bajos hát őszintén dícséretet mondani erről a szinte csak nap-tárilag elkövetkezett májusról. Főként bajos publicisztikai alapon, ha csak a komoly közíró ki nem rándul a »költői szabadság« ellenőrizhetetlen, himes mezejére, — természetesen nyitott esernyővel fegyverezve fel magát e csodálatos tavasz zuhogó viszontagságai ellen. Az ember inkább panaszkodni szeretne az idejű májusra, ha nem unná már a panaszt is mindenki úgy, mint magát a túlbőven ömlő májusi esőt.

— Házasság. Botos Erzsébet és nemes Rátz Endre ma délután 6 órakor tartják esküvőjüket a Kálvin-téri református templomban.

Május 1-től **RUDAS PARK**
kerthelyiségében
Csorba Gyula és zenekara
és zenekara muzsikál. Telefon: 354-113.

GRÓF LUTZ VON SCHWERIN-KROSIGK NÉMET BIRODALMI PÉNZÜGYMINISZTER TASNADI NAGY ANDRÁS HAZELNÖKKEL ÉS KISÉRÉTÉVEL A KÉPVISELŐHAZ ÜLÉSTERMÉBEN

Bábolnára utazott ma délelőtt a német pénzügyminiszter

A kedd óta Budapesten tartózkodó gróf Lutz von Schwerin-Krosigk német birodalmi pénzügyminiszter ma délelőtt autón utazott el Bábolnára és Kisbérre. Magyar részről Kállay Zoltán pénzügyminisztériumi miniszteri osztályfőnök és Zboray Ferenc gazdasági felügyelő van kíséretében. A birodalmi miniszter megtekintte a ménest és a ménesbirtokot. Délután Kisbéren vaddisznó vadászatot vesz részt. Az éjszakát is kíséretével együtt Kisbéren tölti.

Tegnap délután a birodalmi minisztert meglátogatta Bárdossy miniszterelnök, Reményi-Schneller pénzügyminiszter, Tasnádi Nagy András hazelnök és Baranyai Lipót, majd a miniszter a margitszigeti Palatinus szállóban teán látta vendégül a magyar sajtó képviselőit és a Budapesten működő német újságírókat. Az újságírókat Wolff Gusztáv titkos tanácsos, a német követség sajtóosztá-

lyának vezetője mutatta be. Schwerin-Krosigk kifejezte örömeit, hogy a magyar fővárosba jöhetett és előadást tarthat a háború pénzügyi fedezésének kérdéseiről. Néhány évvel ezelőtt már tett rövid látogatást Budapesten. Most annál nagyobb örömmel tölti el, hogy hosszabban időzhet a baráti Magyarországon, a gyönyörű fővárosban és a vidéken is. Megköszönte azt a rendkívül meleg baráti fogadtatást, amelyben őt és kíséretét részesítették.

— Ez a fogadtatás — mondta — szintén egyik bizonyítéka annak a barátságának, amely a Német Birodalmat és Magyarországot már hosszú idő óta összefűzi és éppen a mostani sorsdöntő időkben még szorosabban egymáshoz kapcsolja, mint valaha. Tegnap este Reményi-Schneller Lajos pénzügyminiszter és felesége vacsorát adott a németbirodalmi pénzügyminiszter tiszteletére.

Kevés a májusi költözök

A lakáshiány következtében még sohasem volt Budapesten olyan kevés költözés május elsején, mint most. Míg tavaly májusban, amikor az előző évekhez viszonyítva már csökkent a költözök száma, még 8700-an változtatták Budapesten lakásukat az Elektromos Művekhez történt bejelentés szerint, addig az idén csupán 3170 lakásváltoztatási bejelentés érkezett a Székesfehérvári Elektromos Művekhez. Az utóbbi

években Budán nagyarányú építkezések folytak és éppen ezért eddig a költözök száma szempontjából Buda vezetett, most azonban Budán már alig van költözök. Mindössze 880-an változtatták Budán lakást, míg a pesti oldalon 2290 költözök történt. A legtöbb bejelentés a József-körútból kifelé eső területekről és a XIV. kerületből érkezett, de még ezeken a vidékeken sem jelentős a költözök száma.

Álkuksos betörőt fogtak a Damjanich-utcában

A Damjanich-utca 21. számú ház nyugalmát tegnap estefelé női segélykiáltások hangjai verték fel.

— Tolvaj! Tolvaj! Viszi a táskámat! Kiderült, hogy Vincze Mihályné, a házban lakó főpincér felesége kiáltozik. Látták is, hogy egy fiatalember bőrönddel a kezében fut a kapu felé. Üldözőbe vették a házbeliék a menekült, majd rendőr is csatlakozott

hozzájuk s végig a Damjanich-utcan folyt az üldözés. Sikertől is elfogni Vinczené tolvaját, akiről kiderült, hogy Graller Ernő 25 éves gyárimunkás. Nem tagadta, hogy a bőröndöt, amelyben Vinczeék ruhaneműje és néhány ékszer volt, ő hozta ki, de konokul hangoztatta, hogy nem tolvaj. Graller »védekezése« május elsejei mese volt, egy terveiben csalódott ligeti csavargó fantáziájának szüleménye. A kerületi kapitányságon, ahova bekísérték, megmotozásakor álkuksot találtak nála és ékszereket. Itt aztán bevallotta, hogy ezen a délutánon már a Damjanich-utcai látogatása volt a második álkuksos betörése. Letartóztatták.

Százhusz új magyar ruha Tüdös Klára divatbemutatóján

Tavaszi ragyogás és perzselő nyár árad sajtósági színének pazar tobzódásával azon a divatbemutatóon, amelyet Budapest társasági asszonyainak, ismert színésznőinek és a sajtó meghívottjainak jelenlétében nyitott meg szerdán délután a Corvin áruház éttermében a pompás és nemcsak látványos, de ötletes bemutató modeljeinek fő-fő tervezője és rendezője, Zsindelyné Tüdös Klára. Ott láttuk vitéz Horthy Istvánnét, Tasnádi Nagy Andránnét, gróf Bethlen Margitot, Bajor Gizit, Prónay Györgynét, vitéz Keresztes-Fischer Ferencnét, Ravasz Lászlónét, Darányi Kálmánnét, Bonczos Miklósnét, Antal Istvánnét, Baranyai Lipótnét, Karafiáth Jenőnét, Szendy Károlynét és még sok társadalmi előkelőség feleségét, valamint az ifjú színészgeneráció tagjai közül is sokakat.

Igazán szakértő társaság szemlélte és Tüdös Klára külön kérésére bírálta is a ruhatárat mutató modeljeit. Százhusz különféle alkalmi és különböző fajta ruhában vonultak el és ezentúl a délutáni ószonnán naponta újra és újra megismétlik bemutatójukat a model-hölgyek. Láttunk az egészen újszerű, főleg magyarosságukban és anyagukban újszerű otthonitól kezdve a strandruháig, a dirndlit helyettesítő karton, sifon és habos szadából készített cikornyamentes utcai viganóg a minden alkalomra való női magyarosig s a menyasszonyi ruhától a magyar textilgyárak új remekléseiből, az úgynevezett magyar empriméből, a min-tás selyemből készült nyári estélyi ruháig mindent, ami a magyarosan öltözködni kívánó hölgy ízlését kielégítheti.

Külön sikerük volt a bűbajos kis gyermek-magyarosoknak és vastapsot kapott a régi híres francia emprimét most már teljesen kiszorító magyar virágornamensekkel, sőt kecskeméti barackkal és erdélyi, valamint sárközi írásmintákkal díszített magyar emprimé. A hölgyeknek újra és újra el kellett sétálni a kiváncsi női szemek előtt, a Tüdös Klára és kiténő munkatársai tervezte magyarosokban. (Sz.)

ANNIE KELLY Royal Szálló éttermeiben

Védekezzünk a vízvezeték befagyása ellen

Most, amikor hazafias kötelesség az ipari nyersanyagokkal való takarékoskodás, fokozott jelentősége van a székesszévi vízművek tájékoztató közleményének, melyet ma tett közzé s amelyben tudomására hozza a közönségnek, hogy milyen intézkedéseket kell tenni a vízvezeték csövek befagyásának megakadályozására.

A közlemény szerint a következő óvintézkedések alkalmazandók: a pinceablakokat mindenütt zárva kell tartani, a törött, a hiányzó ablakokat meg kell csináltatni. Ha a vízmérők fagyveszélynek kitett aknában vannak, tartsuk az akna fedelét állandóan zárva, a vízmérőt pedig hőszigetelő anyaggal takarjuk le, előzetesen azonban az aknába befolyt vizet el kell távolítani. Ha a vízmérők zárt helyiségben vannak, a vízmérőt szükség esetén megfelelő hőszigetelő anyaggal burkoljuk be.

A fűtetlen helyiségekben lévő csövezetéseket a nagy hideg beálltával ugyancsak megfelelő szigeteléssel kell a fagytól megvédeni. Ha a hőmérséklet este 10 órakor a -5 C fokot eléri, a vízvezeték este 10-től reggel 6 óráig zárva tartható. Ha pedig a hőmérséklet -10 C fok alá is szállna, a vezetéseket időről-időre nappal is el lehet zárni, de ezt minden egyes esetben az

elzárás előtt egy órával a lakók tudomására kell hozni.

A házi főcsap zárásakor az egész hálózatot a házi főelzárócsap, valamint a felszálló vezeték fűtőcsapjainak nyílásain át vízteleníteni kell. Az elzárásnál ügyeljünk arra, hogy a víztelenítés ideje alatt a legfelsőbb emeleteken az egyes felszálló vezeték végpontjain lévő kifolyócsapok nyitva legyenek. A víztelenítés után az összes kifolyócsapot el kell zárni. A házi főcsapot, valamint a felszálló vezeték fűtőcsapját, vízelenítési nyílásait vagy csapjait ajánlatos a téli fagy beállta előtt szakszerűen megvizsgáltatni és a hibákat kijavíttatni. Az utcai főelzárócsapot az ingatlan tulajdonos nem zárhatja el. Ennek lezárása a hálózat vízelenítését megakadályozhatja és ezzel fagyveszélyt okozhat. Ha valamely lakóház vízvezeték berendezésében, csövezetékében a víz megfagy, az ingatlan tulajdonosnak a vízszolgáltatás helyreállítását iránt haladéktalanul intézkednie kell. A csövek, vízmérők és a berendezési tárgyak tönkremenetele az ingatlan tulajdonosnak, vagy a külön vízmérővel ellátott helyiség bérlőjének kára.

Jóteknycélú műsoros est. A Mészáros Dezső fémipari r. t. alkalmazottai Szász Coburg és Rainer Gothai herceg öfensége fővédnöksége alatt az orosz harc-téren küzdő m. kir. I. honv. feld. z. j. gépkocsiszázad karácsonyi megajándékozására december hó 6-án este 7 órai kezdettel műsoros estét tart a Vasúti és Helyi Club összes termeiben. Belépődíj nincs.

NEMET ELŐRSÖK A MOSZKVA KÖRÜLI HARCOKBAN

Felavatták Sao Paolóban a magyarság új református templomát

A délamerikai magyarság részvételével november 30-án szentelték fel a sao paolói új református templomot, ifjabb vitéz Horthy Miklós brazilai magyar követünk jelenlétében. A templomépítés javára egyébként nagyszabású filmet mutattak be Sao Paoló-

ban, ifjabb vitéz Horthy Miklós követünknek a délamerikai kontinens belsejében lévő magyar telepen tett útjáról s a film jövedelmét követünk az új templom javára ajánlotta fel. Decem-berben avatják fel egyébként a szintén új Brazíliai Magyar Házat.

Reményi-Schneller a bécsi Mozart-ünnepen

Fécs, december 5. Reményi-Schneller La os pénzügyminiszter csütörtökön Berlinből jövet kíséretével Bécsbe érkezett, hogy a birodalmi kormány meghívására résztvegyen a Mozart-hét egy részén.

Ma, Mozart halálának évfordulóján, megkoszorúzzák a Mozart-emlékművet. A megkoszorúzáson ott lesznek a Mozart-ünnepi héten résztvevő nemzetek képviselői is. A magyar kormány korszorúját S.tojay Döme berlini magyar követ helyezi el az emlékművön.

Délután Furchtwängler vezetésével a zeneegyesület nagytermében előadják Mozart Requiemjét. Ez az előadás hivatalos ünnepnek számít, amelyre Berlinből magas állami méltóságok érkezését várják. A Requiem előadása ugyanis ez alkalommal nemcsak Mozart emlékének szól, hanem mindazok emlékének is, akik a háborúban hősi halált haltak.

Reményi-Schneller pénzügyminiszter valószínűleg ma utazik haza Budapestre.

Ismét öt árdragítót ítelt el a pestvidéki törvényszék

Ma délelőtt ismét öt árdragító került a pestvidéki törvényszék elé, akik zsirt és fát árusítottak a megengedettnél magasabb áron. Tabik Mihály maglódi hentes és feleségét zsirdragítás miatt 300-300 pengőre ítélték. Szliska József ecséri lakost, aki szent drágított, 100 pengő pénzbüntetésre. Dr. Hajnady

Gusztáv egyesbíró Kiss Istvánt, aki tűzfát drágított, hathónapi börtönre, 50 pengő pénzbüntetésre és 100 pengő vagyoni elégtétel megfizetésére ítélte. Kiss János rákoscsabai fakereskedőt szintén fadrágításért 100 pengő pénzbüntetésre. Valamennyi ítélet jogerős.

Téli ruhaköltemények Zsindelyné Tüdös Klára divatbemutatóján

Zsindelyné Tüdös Klára egy-egy szezonleleji divatbemutatója ma már társadalmi összejövetelnek számít. Az 1941-es tél divatját tegnap délután a Corvin Áruház uszonnatermében mutatták be a pesti társaság hölgyeinek. A divathölgyek sorában feljegyeztük gróf Edelsheim Gyulai Lipótné, Tasnádi Nagy Andrásné, Ulein Reviczky Antalné, Johan Béláné, van Jagow német követ felesége, Baranyai Lipótné, Antal Istvánné, Kárpáthy Kármillóné, Kodály Zoltánné, Kállay Mikósné és mások neveit, de ott láttuk a tapsolók sorában színművésztünk igen sok hölgytagját is.

A téli divat általános hangulnya, min a pódiumon elébégő ruhakölteményeket szemlélve tapasztaltuk, az, hogy komoly időkben az anyaggazdálkodásra is gondoljunk és ruháink korszerűek, minél egyszerűbbek legyenek. A legtöbb ruha még így is egyenesen pompás. A Vándormadr, amely nemcsak délutáninak, de hangulatos zöld kombinációjával kisestélyinek is tetszetős és alkalmas, vastapsot kapott.

Kedves és jól használható a Gerle téli kosztüm, az arannyal himzett és különleges hátdíszítésű Aranyhal, a türkisszel díszített Alom és Mámor, a fiatalos estélyi ruhák sorában pedig a kékpetyes Bárányfelhő, a Szepescsárdás, a komoly, de mégis mutatós Ciklámen, a Fekete tulipán, az égszínkék Vetélytárs, a délszaki színekben pompázó Narancsvirág, a Pillangó és Hópehely. A hölgyek elégedetten távoztak, mert sok ruhagondjukra találtak kitűnő megoldást a tegnapi Tüdös Klára revün, amely után röpke látogatásn jártak Dajbukát Ilona első-emeleti kozmetikai szalonjában. (Sz.)

PEST

POLITIKAI NAPILAP
Megjelenik minden hétköznap délelben
Felelős szerkesztő:
BAKOS AKOS
Felelős kiadó:
VITÉZ HORVÁTH JÁNOS
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 54
TELEFON: *222-630, *222-220, 222-555, 222-636
Előfizetési ár 1 héra 2.50, 3 héra 7.50 pengő
Kéziratot nem örnünk meg és nem ödünk vissza

Express hirdetések

Ebbe a rovatba délelőtt 9 óráig fogadjuk el hirdetést. A legkisebb hirdetés ára 4 pengő. - Állást keresők és oktatók részére 2 pengő.

Ajándékozzon Schleifer kötött-szövöttárukat
Vilmos császár-út 10

Használt férfi és női ruhákért, EGYENRUHÁKÉRT, cipőkért legjobbat fizetnek. Freund, Doboz-utca 27. Telefon: 142-673. Hívásra látók. Szövevény.

BÉRAUTÓK minden időben. Lágymányosi bérautóüzemnél. Tel.: 269-450

Használt férfi, női ruhákért egyenruhákért szövevény. Árat fizetnek. Garati. István-út 28. Telefon 426-547

Gobelin bergére és faragott szekrények eladók. Megtekinthetők 3-6-ig: IV., Bastya-utca 3. földszint; 1. ajtó.

Használt férfi női ruhákért egyenruhákért, cipőkért, fémruháért nagy árat fizet. PINIASZ. 421-488. Lujza-utca 7. T.

Jó megjelenésű negyvenéves áriasszony előkelő úr ismeretségét keresi. Házasság lehetséges. Jellegre Haasen-stein és Vogler Rt.-hoz. Dorottya-utca 8.

BUNDABÉLÉS női vagy férfibélésnek alkalmas, még használatlan, szürke, opossum-báránnyal eladó. Tel.: 296-418.

Karácsonyi akciónknál már néhány órai munkával is 10 pengő. Fő- vagy mellékfoglalkozás. G. F., Szervezés, Erzsébet körút 61.

Államilag képzett okleveles **zongoratanárnő** vállalja kezdőknek és haladóknak zongora tanítását elsőrangú módszerekkel és felvettől vizsgákra való előkészítéssel. T. 122-088.

Írógép, számológép eladás, csere, vétel, kölcsönzés. **DIXI** írógép-üzlet. VI., Podmaniczky-u. 1. T: 115-453

Használt férfiruhákért egyenruhákért óriási árat fizetnek. Spiegel, Török-út 2. P. T. 224-842

Aranyat, briliánst ÉKSZERT. VESZÉK. TAUB. THÖKÖLT-ÚT 18

VISELT RUHÁIT legmagasabb áron megvevő. Wertheimer T. 426-727

Neves iparosok. kiállításra készülő nemes kivitelű **BÚTORAI** előnyös áron lekötethetők. Tervező: Novák András tanár. Tervek megtekinthetők: IV., Múzeum-körút 31. III. 2. 12-3-ig, 3-5-ig. Tel.: 183-717.

Tökéletes német-magyar **gyors- és gépiró vagy nő,** csakis elsőrangú irodai erő. KERESTETIK délelőtti elfoglaltságra. Ajánlatok kor, eddigi alkalmaztatás és fizetési igény megjelölésével. Lehet esetleg nem keresztény. Jellegre Bloekner hirdetőbe, Városház-utca 10.

Irodabútor LAKÁSBÚTOR minden részre. Klauzál-utca 26.

Címírási és minden egyéb írásmunkát vállalnak. Gyarmati, VII., Rottenbiller-u. 37/F. I. em. 12. (Ódeon moziház)

Kémia-, fizikaszakos, németül és angolul perfektil beszélő és tanító egyetemi hallgató négyvörös és korrepetálást vállal. Múzeum-körút 27. sz. IV. em. 3. Telefon: 389-006.

Telefonáljon a leggyorsabb taxigépirónóknak! Telefon: 226-136

ORDÓDY ruházati cikkek, **Rákóczi-út 26.** Férfitöltényök, sport- és magyars ruhák, Booskai kabátok, átmeneti és télikabátok, bekecskek, bundák OLCSÓN, kiváló minőségben!

FIGYELEM! használt ruhákért, egyenruhákért legmagasabb árat fizet Schulcz, Németvárosi utca 21. Telefon 142-567

Briliánst aranyat, ezüstöt a legmagasabb áron vesznek. Schwarcz Daniel ókeresés, 16 Károly körút

Egy csaknem új **férfi irhabunda** egy használt férfi BORKABAT és egy használt női CSIKOBUNDA eladó. Érdeklődni lehet: Honvéd-u. 17/a VI. emelet 4. ajtó, délután kettőtől ötig.

Gyönyörű **"Airdale terrier"** kutyát találok. Tulajdonos sürgősen jelentkezzon. T: 116-090.

OROSZ fűzőszalon Tökéletes fűzők, haskötők, melltartók. VII., Erzsébet-körút 18. Árvárban jobbra. Telefon: 427-777.

Rekamiereladó Hollán-utca 51. földszint 4.

Óbudán keresek SZOBÁT Ajánlatokat "Szerény igények" jellegre ármezsgélőssel a kiadóhivatalba kérek.

Angoi, német tanítás, társalgás, fordítás, levelezés. Vilmos császár-út 76. II. 3

Különbejárható, nagyon szép, tágas **utcai szoba** állandó meleg vízzel, fürdővel, szép berendezéssel vagy üresen magános úrnak kiadó. Lenke-térre jellegre a földadóhivatalba.

Magyarország, Jugoszlávia, Románia és az egykori Lengyelország területét szovjet-protectorátus alá akarták helyezni

MIT FŐZZEK?

Az olasz ökölvívők megérkeztek

Csütörtök délutánra jelezték az olasz ökölvívők érkezésüket a minden ellenkező hírrrel szemben a megadott időpontban meg is érkeztek...

Az olasz ökölvívők tegnap este a Műcsarnok tornacsarnokában már tréninget is tartottak a magyar válogatottakkal együtt...

Uj középcsatár a Ferencvárosban is, Szegedben is

A vasárnapi Ferencváros-Szeged mérkőzésre, amelyet az illóúti pályán 1/3 órai kezdettel játszanak le, ma állítják össze a csapatokat.

A Ferencvárosban az már bizonyos, hogy Finta helyett új középcsatár irányítja a támadást. Valószínű az, hogy ismét dr. Sárosi veszi át a középcsatár szerepét...

A Szeged csapatában is új középcsatár fog játszani, de még ott sem tudják, ki lesz az. Szó van egy új csatár szerződéstől...

Ma még diákok, később inasok is lesznek levente ifjú-vezetők

A Tattersallban tegnap este ünneplésen indította meg az Ifjúság Országos Vezetője a levente ifjúvezetők munkáját.

Rátok bízom a magyar ifjúság vezetését, legyenek büszkék rá. Aki kötelességet követel másoktól, az először maga teljesítse kötelességét...

Közel ezer levente ifjú vezető vonult fel, egyelőre diákokból, de hamarosan sor kerül inasokból kiképzett 15-18 éves levente ifjú vezetőkre is.

Végül a Levente Országos Parancsnoka ismertette a vezetőképzés feladatait. A most meginduló levente képzésben ország-szerte 50.000 levente vesz részt.

A megnyitó úszóversenyek indulói

Az FTC vasárnap, az Úszó Szövetség pedig hétfőn rendezi meg a téli úszóverseny első versenyét. Az indulókról a következőket jelenthetjük:

Az FTC versenyén 100 m-en biztosan indul Eleméri és Körösi, a hátúszásban Kovács, Galambos és Barbácsi, a 200 m mellúszásban Fábán, Siklóssy és Lemhényi...

A MÚSz Homonnay-vándordíjas versenyén 100 m-en indul Eleméri, Körösi, Angyal, Hámos, 400 m-en Gróf, Vörös, Angyal, 100 m mellúszásban Fábán, Szegedi, Siklóssy...

A SVÉD-MAGYAR FEDETTPÁLYA TENISZMÉRKŐZÉS ma kezdődik Stockholmban a Davis Cup szabályai szerint.

Záráb, december 4. (A Pest zágrábi tudósítójának jelentése.) A zágrábi lapok bő kivonatban ismertettek egy könyvet, amely Miért folyik a háború Sztalin ellen? cím alatt jelent meg...

1940 nyarán a kommunista propaganda parancsot kapott, hogy változtassa meg eddigi álláspontját és fejtsen ki erős németellenes tevékenységet.

Szenzációs a belgrádi német követéség 1940 június 13-iki jelentése, amely szerint Zágrábban a jugoszlávai kommunisták titkos ülést tartottak...

Moszkva megkezdi a propagandát

Jugoszláviában mindenütt szovjet filmeket mutattak be. Mint mindenütt, itt is előtérbe került a nemzeti mozgalom és így a kommunisták azt az ügyes jelszót adták ki: a szlovének megvédése.

Szovjet-Oroszország elismerése Jugoszlávia részéről úgy volt beállítva, mint a német-szovjet együttműködés folyománya.

A következő lépés már sokkal világosabb volt. Moszkva azt követelte a jugoszláv kormánytól, hogy tiltsa be három kimondottan kommunistaellenes lapot.

Még több hadianyagot tudunk küldeni. Az ár és a fizetési feltételek tekintetében Jugoszlávia önmaga határozhat.

A Szovjet tartotta fent az összeköttetést az angol és jugoszláv hírszerző szolgálat között

A jugoszláv katonai attasé közlése szerint a bolsevisták egyet'en kikötése a fegyverszállítások körül az volt, hogy senkinek sem szabad tudnia a dolgról.

A szovjet tisztek részben Szófián, részben Szkopljen keresztül utaztak Belgrádba. Bebizonyított tény, hogy az 1940-ben végrehajtott részleges jugoszláv mozgósítást Moszkva utasítására hajtották végre.

vezérkar rendelkezésére boosította, elsősorban Bulgáriában tartózkodó ügynökeit. A szovjet hírszerző tisztek tartották fenn az összeköttetést az angol és a jugoszláv hírszerző szolgálat között.

Moszkva nem mulasztotta el beavatni Belgrádot abba a titokba sem, hogy Németség most már veszélyes ellenség és Moszkvában felkészültek ellene. A moszkvai jugoszláv követ meg volt győződve arról, hogy a Németországnak ígért orosz küldeményeket csak szándékos késedelemmel továbbítják.

Sztalin örömeiben egész éjjel a jugoszlávokkal ivott a Kremlben

1941 tavaszán az egész világ feszült figyelemmel várta a Balkánon kifejlődés előtt álló eseményeket. Mindenki tisztában volt azzal, hogy a zavaros balkáni helyzetet Oroszország rendezze.

Anglia segítségével hónapokig dolgoztak Belgrádban azon, hogy mindent előkészítsenek a nagy feladatra. Aztán jött a hírhedt márciusi puccs és a szovjetdiplomácia magatartásától felbátorítva Gavrilovic moszkvai jugoszláv követ április 3-án azt az ajánlatot tette a moszkvai kormánynak, hogy kössön meg a németekkel és a barátsági szerződést Jugoszláviával.

Gavrilovic már 4-én megtáviratozhatta Sztalinnak az egész bejegyzését. 5-én már Moszkvában voltak a jugoszláv küldöttség tagjai és a szerződést április 6-án kellett volna aláírni.

Világos volt, hogy Sztalin minden áron háborút akart. Ezt a kívánságát egyáltalán nem titkolta. Ezen a nevezetes éjszakán igen sok szó esett a vörös hadseregről.

Biztos, hogy ellen tudnak állni? Világos volt, hogy Sztalin minden áron háborút akart. Ezt a kívánságát egyáltalán nem titkolta.

Április 10-én Jugoszlávia már a lejtő útján volt és feldarabolás előtt állott. A Krasznaja Zvezda című orosz lap ekkor a jugoszláv-német szerződést világielentőségűnek mondotta és hangsúlyozta, hogy ez a szovjet békepolitikának kifejezése.

A magyar sajtó hódolata Horthy Miklós kormányzó előtt névnapja alkalmából. Az Országos Magyar Sajtókamarában tömörült hivatalos újságírórend december 7-én, vasárnap délután 5 órai kezdettel a Magyar Újságírók Egyesületének Pátria Klubjában (Magyar Sajtó Háza, VI. Andrásy-út 101. földszint) tartja hagyományos összejövetelét.

A magyar sajtó hódolata Horthy Miklós kormányzó előtt névnapja alkalmából. Az Országos Magyar Sajtókamarában tömörült hivatalos újságírórend december 7-én, vasárnap délután 5 órai kezdettel a Magyar Újságírók Egyesületének Pátria Klubjában (Magyar Sajtó Háza, VI. Andrásy-út 101. földszint) tartja hagyományos összejövetelét.

Szombaton

Ébba: Zöldséges daraleves, húspudding, tormamártás, töpörtyűspogácsa.

Vacsora: Lecsó tarhonydval.

Tanács: A húspuddinghoz szükséges marhahúst a levesben félíg megfőzzük. A levesbe beleöntjük a tegnapi fészék főzlevét.

A töpörtyűspogácsát két napra készítjük. Ha vasárnap a sütőben felmelegítjük, olyan mint a friss.

A lecsót üvegben ellett, vagy konzervlecsóból készítjük.

Recent: Húspudding. 30-40 dg húst, 2 darab áztatott zsemlyének megfelelő kenyeret, hagymát, párolt gombát húsdarálón áthajtunk. 2 tojás sárgáját, sót, borsot, mustárt, 1-2 evőkanál morzsát vagy lisztet, egy kávéskanálnyi sütőport, végül a 2 tojás kemény habját hozzákeverjük.

Tormamártás. Világos rántást készítsünk, felengedjük, 1 szál reszelt tormát és tejfelt keverünk bele. Ízlés szerint sót, cukrot és néhány csepp citromot teszünk bele.

Töpörtyűspogácsa. 15 dg töpörtyűhöz 15 dg lisztet veszünk. A lisztből 1 kávéskanálnyi zsír hozzáadásával langyos sóvízzel rétestésztát készítünk, amelynek 1/2 óráig pihennie kell. A tésztát kinyújtjuk vékonyságúra kinyújtjuk és a megdarált töpörtyűt rákenjük. A tésztát néhányzor összehajtogatjuk és 10-10 percig pihentetjük.

— Az üzletek és áruházak december 8-1 zárórāja. A Kereskedelmi Érdekvéviselőtestület Allandó Bizottsága elhatározta, hogy 1941 december 8-án, a hétfői ünnepnapon az áruházak déli 1 óráig, a többi üzletek déli 2 óráig zárnak.

— Gazdasági szakemberek, figyelem! A Biztosító Intézetek Országos Szövetsége kötelelességükön figyelmezteti mindazokat az agrárpolitikusokat és szociológusokat, valamint a gazdasági életben működő szakembereket, akik az Első Magyar Általános Biztosító Társaságnak a budapesti Biztosítási Napokon kihirdetett 'Milyen eszközökkel volna az életbiztosítás elterjeszhető a magyar kisgazdaságtársadalom körében?' című pályázatán résztvevni szándékoznak, hogy a pályázat határideje e hónap végén lejár. A pályázati feltételek szerint ugyanis a pályamunkákat 1941 december 31-ig kell a megadott címre; a Biztosító Intézetek Országos Szövetsége elnökéhez (Budapest, V., Deák Ferenc-utca 16-18.) beküldeni.

— Budapest Székesfehérváros Gyógyfürdői és Gyógyforrásait üzem igazgatósága közli, hogy december hó 6-án, 7-én és 8-án a Szent Geléti, Széchenyi, Rudas és Szent Imre gyógyfürdők gőz- és kádfürdőit déli 1 óráig, (pénztár 12 óráig), a Pézsgőfürdőt déli 8 óráig (pénztár 7 óráig), a Buda-udszót pedig este 6 óráig (pénztár 5 óráig) tartja üzemen. A Hungária, Attila és Juventus ivóforrások déli 1/2 óráig állanak a közönség rendelkezésére.

— A Magyar Föld új száma. Megjelent a Magyar Föld legújabb száma. Vezető cikkeket a falusi szervezeti mozgalmról írt Schandl Károly. A magyar kisgazdaságtársadalom helyilapjának új száma szakcikkeket közöl a törkölly és a seprő felhasználásáról, a pekingi kecska hizlalásáról, ismerteti, hogyan tarthatnak a gazdák tehent abrak nélkül. Fényképek, rendeletek és piaci árak mellett a budapesti háromfikiállításról szóló beszámoló teszi teljessé a lapot.

ROBERT MONTGOMERY Amerikában gengster, Angliában gróf Csikágó grófja (Metro—Goldwyn—Mayer-film) ELIT

Tiéd... pláne

Magyar színek, himzések

Írta: R. Szörédi Ilona

A magyar fajta egyik legsajátosabb, legragyogóbb szellemi terméke, népművészete. Van piktoránk, szobrászatunk, ami felveszi a versenyt Európa művelt országaival, vannak hatalmas művészeink, mégis a népművészet az, ami legeredetibb, a legmagyarabb, a népművészet engedi legmélyebben gyökereit a magyar rögbe és ebből a talajból, a házi föld erejéből egészen egyedülálló ízeket, illatokat termel.

A vidék őstalaján már évszázadok óta csiszolódik a díszítőművészet s tökéletes formákat nyer a magyar jelleg: a mi színeink, a mi virágbokerédánk, gallyaink, indánk, galambjaink, pávdánk mások, mint a szomszéd népek virág- és madárornamentikái. A mi vonalvezetésünk lendülete, ötleteink eredetisége és mozgalmassága, a stílus és a szerkezet kiforrottsága előtt a környező népek tervezésmódjától. A magyar piktura még küsz, forrong, még nem érkezett be, de a magyar néphimzések már klasszikusak, sőt némelyikük már túlhaladt deklampontján, mások pedig a jelenben érkeztek teljes virágzásához. Most, mikor a figyelem mindinkább ráterelődik a népi értékekre, östehetségekre, falusi építészeti formákra, a földszagú irodalomra, népi zenékre, most, mikor falut kutatunk, tájsszállással trunk és a Gyöngyösbokrétát tombolva ünnepejük, már nem meglepő, hogy egész életünket átiszóvík a népi magyar talajból sarjadó díszítések lakásunkban, öltözködésünkben, kultúránkban, zenénkben. Az iskolákban is általánosan elterjedt a magyar népizene, mindenütt énekelnek Bartók és Kodály szellemében a gyermekkorusok, az ifjúság megismeri a népi késmunkát, sőt az öltözködés is magyar irányba halad. A háború következtében ismét nagyra nőnek a távolságok, nem vezethet Páris, London normája s mi felszabadult

látással, kitisztult szemmel vesszük észre a mi egyedülálló értékeinket.

Lehetetlen, hogy ép szemmel és ízléssel rendelkező magyarnak eszülletett aszsonyt vagy férfit ne ragadjon el a magyar színek, himzések, ékességek lendülete, a ragyogó fantázia kincse. A Gyöngyösbokréta telt házi is azt jelzik, hogy elérkeztünk végre önmagunk megbecsüléséig. Építésmódunkba, lakásunkba, öltözködésünkbe, zenénkbe szinte észrevétlenül surran be a magyar népi ízlés. Mennyivel egészségesebbek vagyunk most, mint húsz-harminc évvel ezelőtt. Ha a régi divatlapokat, iparművészeti folyóiratokat nézegetjük, akkor észre vesszük a különbséget. Ma előkelő otthonokban igen gyakran fogad magyar előszoba, régi, virágos festett szekrény vagy matyóláda. „gondolkodó szék“ és a falon szádlánvarrott himzések, kalotaszegi írócsok, vagy matyó lepedőszélek. Egymás mellé sorakoznak antik vagy új fayance tányérok, a korsótartókon habán korsók vagy frissen készült, ragyogó mású cserépedények. De sokszor nem áll meg szerényen az előszobánál, a kertibútoron és a verandán a magyar ízlés — behatol a szobába is. Különbösen a nyaralókba, ahol a napfény, a nyár öröme, a levegő üdesége, a kert lombjai szinte harsogva kővetelik a magyar színek tisztaságot, a fehérre meszelt falakat, a pirossal himzett függönyöket, asztalterítőket, a virágos keretbe foglalt tükröt, a szőldmásas kályhát, kődosolt vaslámpát, színes tányérokat puha erdélyi gyapjútakarót, tarkán csikozott rongyszőnyeget.

Ha ma utazunk az országban, mind több helyen látjuk a magyar stílus bevonulását az építkezésbe is, nemcsak családiházaknál, hanem az állami építkezéseknél isintén. Milyen más vasúti állomások készültek az utóbbi években hófehérre meszelt, szellős boltívekkel, szőld-

26 Magyarországi Evkönyve
1942.

Tudós Klára

szalus ablakokkal, mint ez előtt ötven évvel!

Ez az egészséges áramlat természetesen átterjed öltözködésünkre is és különösen a női ruháskodásra. A női öltözködés érzékeny szeizmográf, mindig fejtgyel az eszmé-áramlatokra — sajnos, sokszor gépiesen szolgailag reagál minden külföldi hatásra. A nők legtöbbször csak az esztétika szempontjából bírálják el a látott s árusított darabokat, nem öntudatos magyar érzéssel. Ma azonban már esztétikailag és anyagilag is eljutottunk arra a pontra, hogy a drága esztélyi toalettektől az olcsó kartonruhákig és strandöltözetekig magyar ízlés szerint tudunk öltözni, ha akarunk. Tüdös Klára bátor mozgalma egyre szélesebb réteget hódít meg ötletes, frappáns tervei-vel és pár év óta a női iparrajzei-vel vezetői egymással versenyezve tervezik szebbnél-szebb használatos modelljeiket.

Néhány évvel ezelőtt még eljlesztettek a magyar ruhák: inkább pedagóguskülsejű, idősödő hölgyek, vagy csitri lányok viselték a „magyar ruhát“ a régi hulladékanyagokból, vagy olcsó taftokból házi-
lag összeállított családi remekeket. Ma jóalakú, előkelő társadalmi állású asszonyok, elegáns művésznők hordják, mint legújabb divatot a belvárosi szalonokban formázott kalotaszegi trásos, vagy szakmári korszorúkkal ékesített öltözékeket. Nincs olyan parádé, nincs az a párisi esztélyi divat, ami jobban kiemelne a női szépséget, mint egy díszmagyar ruha. S nincs az az átlagarc, amely nem válna elragadóvá a csipkék, bársonyok keretében. Sokszor azt hozzák fel a magyar esztélyi divat ellen: túlzottan drága! De van-e minden nőnek díszmagyarja és értékes, népi kézimunkával ékesített, téli, nyári ruhája, aki perzsa-, neri- vagy mókusbundát, esztróka-kepet, vagy bódit hord? A magyar népművészet drága kincse ma már úgy meghódítja a várost, az úriosztályt, mint ahogyan azelőtt sok esetben az úri művészet szivárgott át a falukba. A reneszánsz ma is él Erdély népművészetében, de az erdélyi falu szája-

ize szerint átalakítva. Így kerül mi-hozzánk is a nép művészete, az értékét, zamatát megtartjuk, csak a mi alakunkra öltjük, a mi testünkre formázzuk. Mi, városiak nem szorítjuk el vállunkat, mellünket, nem viselünk ráncos, bő szoknyát, hanem plüsszét vagy sugárplüsszét, ha karosúak akarunk maradni, a csizma helyett magassarkú félcipőt hordunk, a nehézkes, férfiaknak való szürszabást harangformára alakítjuk a hátat, az élénk színeket egyszerűsítjük, tompítjuk s így átstilizáljuk városiá, divatosá a népi öltözéket, anélkül, hogy eiron-tanánk, vagy szegényessé tennénk. Hasonló ez az átalakító művellet a múlt század költőinek stilizálásához, ha hozzáértő ízléssel és művészi érzékkel végezzük — Arany és Petőfi működéséhez.

Sajnos, most is erődik azonban a külföld hatása, nem vagyunk elég öntudatosak, elég erősek ahhoz, hogy megmaradjunk a helyes úton. A gyári termékek, az ízléstelen, fantáziátlan formák még mindig tért hódítanak. Ahol ékes galambok, gyönyörű, gazdagrajzú szürtulipánok sarjadnak, ahol remekbe készült zsinórozásokról vehetünk mintát, ott nem szükséges drága pénzen megvásárolni a külföldi gyárak által szállított géphímzéseket, jelvényeket, címereket.

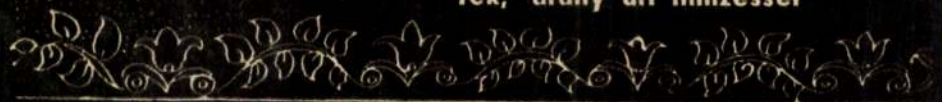
A háború okozta nehézségek bizonyára mérséklék a kedvet a művészi ízlés fejlesztése terén, az alkotó tevékenység a „mentsük, ami menthető“ anyagias elvébe torkollik. Eppen az ideális célokért áldozó, lelkes réteg érzi meg legsúlyosabban a nehézségeket, a drágaságot, azok, akik a magyar művészetet, zenét, építkezést, hímzést szerették és felkarolták. De az ő lelkükben még mindig parázzlik az elfojtott vágy: ha átmentettük magunkat és családunkat a világégésen, ha győzünk, akkor csak magyar szellemben születtünk újjá s a magyar építke-és, piktúra, muzsika, tánc, öltözködés többé nemcsak próbálkozás lesz, hanem az úttörő küzdelmek után kiértett stílus és korszak. Csak kitartás, hit, bátorság és meggyőződés kell hozzá!

Szép magyar ruhák

TÜDÖS KLÁRA TERVEI
KERETRAJZOK: TONCZ TIBOR

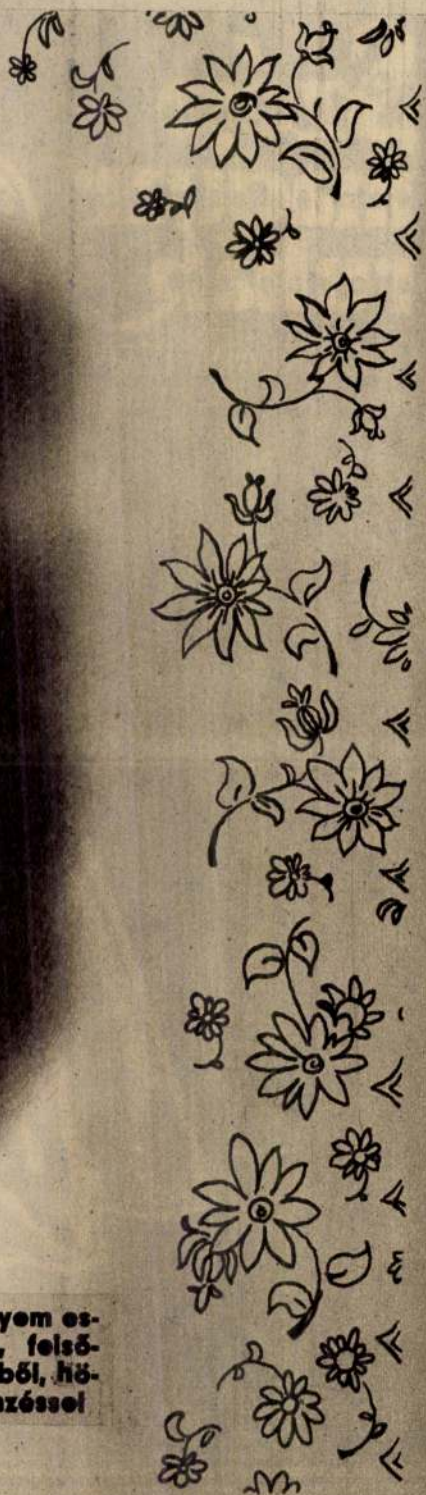

Fekete taftszoknya és de-
rék, arany úri himzéssel

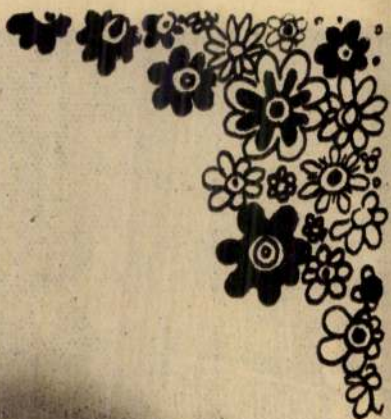
Fekete selyem es-
tői ruha, felső-
része tüllből, hű-
velyi hímzéssel

Barna taftszoknya,
barna derék, ujj
és kötény piros
felvidéki himzés-
sel

Fekete estélyi ru-
ha, buzsáki rá-
téttel

Aranyárga színjátzó taftszoknya színes kúnhimzésű derékkal. Kötény és ujjak csipkéből

Halva kordbárony
derék színi palóc-
kóssal

Fehér szürposztó-
kabát, fekete szür-
virágos zsebekkel
és nyakkal

Délutáni fekete
bársonyruha, szí-
nes szakmári hím-
zéssel

Belföldi események

1931.

NOVEMBER. — 19. Öngyilkos lett *Fodor Lajos* kabaréigazgató feleségével és anyósával együtt. — 20. *Árpád-házi Szent Erzsébet ünnepe*. — 21. Megnyitották a

debreceni állami Horthy Miklós-köz-körházat.

DECEMBER. — 15. *Schill* Ferenc tábornok öngyilkos lett a fogházban.

1932.

JANUÁR. — 1. Elárverezték a *Magyar Színház* épületét.

FEBRUÁR. — 10. *Tellyesnický* Kálmán ny. orvosprofesszor öngyilkos lett. — 19. A véres *pacsai vásár*.

MÁRCIUS. — 8. Az újjászervezett *Idegenforgalmi Tanács* első bejelentése: a *Füllérs Gyors*. — 9. Agyonlőtte magát *Szepszky* Zoltán főszolgabíró, *Putty Lia* volt férje. — 11. *Bethlen* Margit grófnő hazaérkezett nagysikerű amerikai turnéjáról. — 13. Viharos jelenetek közt meghiusul a *Magyar Pen Klub* békéje. — 15. Az országos ünnepek során az egyetemi ifjúság nyilvánosságra hozza tizenkét pontját. — 23. *Berzeviczy* Albertet választották meg a *Pen Klub* elnökévé. — 30. *Ferenczy* Tibor Budapest új főkapitánya.

ÁPRILIS. — 6. A *Népszava* további megjelenését látítás miatt betiltotta a belügyminiszter. A nyomdászok ezért háromnapos demonstratív sztrájkot rendeztek. Ez idő alatt *Reggeli Hírek* és *Esti Hírek* címen jelent meg egy reggeli és egy délutáni lap, amelyet az állami nyomdában állítottak elő. — 7. A gyári munkások egy napig sztrájkoltak. — 19. Újra megengedték a *Népszava* megjelenését. — 22. *Tisza* István születésének évfordulóján a *Tisza István Társaskörben* *Berzeviczy* Albert és *Horánszky* Lajos emlékbeszédet mondott a nagy magyar államférfiúról.

MÁJUS. — 1. A *diplomás munkanélküliek* memorandumát átadták a miniszter-

elnöknek. — 13. Jubilált az ötvenéves budapesti *Baresay-utcai Madách Imre állami reál-gimnázium*. — 15. Megjelent *Horváth Jenő* egyetemi tanár *Fehérkönyve*, amely egykorú okmányok hiteles ismertetésével mutatja be *Tisza* István és Magyarország „háborús felelősségét”.

JUNIUS. — 3. Halott gyermeke született *Endresz* György özvegyének. — 17. Megindult az első *Kandó-mozdony*, a villamosított komáromi vonalon.

JULIUS. — 1. Agyonlőtte magát *Bettelheim* Mór, ismert bankár. — 22. 800 *olasz balilla* érkezett Magyarországra.

AUGUSZTUS. — 14. A belügyminiszter vizsgálatot rendelt el a *Zsófia Gyermeke-szanatórium* ügyében. — 20. 60.000 idegen *Szent István napján* Budapesten. — 25. *Labass* Juci, a híres primadonna, álmában hirtelen meghalt.

SZEPTEMBER. — 6. Vitéz *Kozsala* Károly sportrepülőgéppel *leszuhant és szörnyethalt*. — 11. Teljesen automatizálták a *budapesti telefont*. — 25. *Erzsébet királyné emlékművét* leleplezték. — 26. Borzalmas katasztrófa a rákosi gyakorlótéren. *Asbóth* Oszkár gyáros találmányát, a légesavaros autót próbálták ki, a gép eltört és két szerelőt halálra zúzott.

NOVEMBER. — 3. A *Tisza* István-emlékinnepen *Hegedűs* Kálmán mondta az emlékbeszédet. — 5. *Horthy* Miklósné meg-rázó rádiószózzal fordul a magyar közönséghez, hogy támogassa az inségeseket.

Világ folyása

1931.

NOVEMBER. — 13. Ünnepelesen fogadták *Bethlen* Margit grófnőt Newyorkban. — 21. Elűlyesztették a *Nautilust*.

DECEMBER. — 19. Agyonlőtték *Jack Diamondot*, a newyorki gangster-vezért.

1932.

JANUÁR. — 28. A *La Manche-csatornán* elsüllyedt az „*M. 2*” búvárnaszád: ötven-négy főnyi személyzete odaveszett.

MÁRCIUS. — 4. *Lindbergh* összekötte-tésbe lép *kisfia* állítólagos elrablóiával. — 10. Elkezdődött a rosszul sikerült „*világítási*

Ha betegség gyötri, arra legyen gondja, „Igmándival” emésztését, mindig rendben tartsa!

Tisza Klára

sztrájk" a berlini kávéházakban és éttermekben. — 13. Ivar *Kreuger*, a „gyufakirály" agyonlőtte magát Párizsban. — 23. Fízetéképtelen a *Junkers-művek*.

ÁPRILIS. — 9. Megindul a *Maros áradása*, amely heteken át végpusztulással fenyegette Arad városát. — 10. *Koosen dr.*, a közgazdasági elméletek fanatikusa, sikertelen *revolveres merényletet követett el Luther dr.*, a német Birodalmi Bank elnöke ellen. — 30. *Kóreai össeeseküvők* levegőbe röpítették az egész japán vezérkart.

MÁJUS. — 6. *Doumer* elnököt agyonlőtte Gorgulov Pál orosz emigráns. — 10. *Lyonban leomlott egy hegyoldal*: két bérházat temetett el az omladék, harminc ember meghalt. — 13. *Lindbergh kisfiát* holtan megtalálták. — 18. A *Georg Philipper* francia gőzös *tűkatasztrófája*: száz halott. — 21. Lezuhant és porráégett a római repülőterén

a *Justice for Hungary*: *Endresz György*, a magyar óceánrepülő és *Bittai Gyula* navigátor szörnyethalt. — 24. A *Do X* óriási repülőgép átrepülte Európa felé az óceánra.

JUNIUS. — 7. *Húszezer éhező frontharcos* indult Washington felé.

JULIUS. — 4. *Elsülyedt a Prométhée* nevű francia tengeralattjáró: 66 főnyi személyzete odaveszett. — 13. *Bata*, a cseh „Cipőkirály" repülőgéppel *lezuhant és szörnyethalt*. — 22. A *Niobe* nevű német vitorlás iskolahajót *felfordította a vihar*: 69 tisztt és kadett a vízbe fulladt.

NOVEMBER. — 10. Genfben a *Kommunisták* utcai zavargásokat rendeztek, amelyek során tizenkét ember életét vesztette. — 18. *Amy Johnson* pilótánő a london-fokvárosi repülésben megdöntötte férjének, *Mollisson*-nak világrekordját.

Tudomány, művészet

1931.

NOVEMBER. — 6. A *Bibliás ember felújítása* az Operában. (*Kienzl*.) — 14. A *Vegyi Nobel-díjat Bergius és Bosch* német tudósok kapták. — 20. A *Szent Erzsébet*ről szóló *Liszt-oratórium* felújítása az Operában. — 22. A *Becsületes megtaláló* premierje a Magyar Színházban. (*Faragó Sándor*

és *László Aladár*.) — 29. A *Porcellán* bemutatója a Kamara Színházban. (*Anday Ernő*.)

DECEMBER. — 11. *Nicholas Murray Butler* és *Jane Adams* asszony a *Nobel-békedíjak* nyertesei.

1932. — *ben.*

JANUÁR. — 24. A *Gyöngykalász* (*Sz. Tüdő Klára*) bemutatója a Nemzeti Színházban.

FEBRUÁR. — 6. *Krády Gyula* és *Móricz Zsigmond* kapta meg *Rothermere* lord irodalmi díját. — 9. *Arany* és *Goethe* emlékezete a Kisfaludy-Társaságban. — 18. *Zilahy Lajos Tűzmadár* című drámájának bemutatója a Művész Színházban.

MÁRCIUS. — 17. *Bethlen Margit* grófnő előadása a Vígyszínházban amerikai élményeiről.

ÁPRILIS. — 2. Árpád-kori temetőre bukkantak a régi piarista-ház telkén. — 24. Stratfordban megnyílt az új *Shakespeare színház*.

MÁJUS. — 4. Megkezdődött az *Akadémiu nagyhete*, amikor döntöttek a pályázatokról és tagajánlásokról. — 5. *Mányoky* Ádám híres önarcképe Münchenből hazakerül a Szépművészeti Múzeumba. — 15. Két-százhetven külföldi író részvételével megkezdődött a *Pen Khubok* világtkongresszusa

JUNIUS. — 10. Neandervölgyi ember esontváztal találták meg Eger mellett. — 17. A *Royal Asiatic Society* aranyéremmel tüntette ki *Stein Aurélt*, a világhírű magyar kutatót.

AUGUSZTUS. — 7. *Piccard* professzor újabb sztratoszféra repülése.

SZEPTEMBER. — 18. *Björnson* centenáriuma.

OKTÓBER. — 7. Kegyeletes ünneppéggel avatták fel a *Magyar Fájdalom* szobrát, lord *Rothermere* ajándékát, *Emile Guillaume* francia szobrászművész alkotását. — 16. *Hévesi Sándor* megvált a Nemzeti Színházról, a színház vezetésével *Márkus Lászlót* bízta meg a kultuszminiszter. — 22. *Arany* János napja: halálának ötvenedik évfordulóján kulturális ünnepekkel adózott a nemzet a nagy költő emlékének.

NOVEMBER. — 3. *Egyiptomi Heléna* bemutatója az Operában. (*Strauss Richárd*

Himmler Katalin 1933

Olaszországban megtiltották a cukrászsütemények készítését

Róma, szeptember 19.
Olaszország egész területén egységesen szabályozták a vendéglői étkezést. A most tett intézkedések értelmében a nyilvános éttermekben egységes menürendszert vezettek be. Az éttermi kategóriák szerint ötféle menü van, amelyek közül a legdrágább 32 líra, a legolcsóbb pedig 6 líra. Étel szerint tehát ezután nem lehet teljes ebédet, vagy vacsorát emni Olaszországban. A hústalan napokra vonatkozó intézkedések továbbra is érvényben vannak.
Egy másik intézkedéssel a cukrászsütemények készítését Olaszország egész területén megtiltották a háború tartama. Kétszershétfő is csak betegek és gyermekek számára szolgáltatnak ki.

A madridi új magyar követ látogatása a spanyol külügyminiszternél. Madridból jelentik: Ambró Ferencet, Magyarország madridi új követét hivatalosan bemutatatták Serano Suner spanyol külügyminiszternek.

Kettészakadt a temesvár-bukaresti személyvonat. Bukarestből jelentik: A Temesvárról Bukarest felé haladó személyvonat Pitesti állomáson bejárójánál az erős fékezés következtében kettészakadt, majd a második rész nekifutott az előtteleadónak. Az összeütközés következtében három utas meghalt, egy súlyosan megsebesült.

RÁDIÓ JÖLEGVÉN

SZIÁGYI-től vegyen. 1941/42. évi új típus. VÉTEL CSERE. JAVÍTÁS. VI. Aradi-utca 16. sz. Telefon: 119-833.
Tudnivalók a Széchenyi-ünnepséggel kapcsolatban. A szeptember 21-én tartandó Széchenyi-émlékünnep rendezőbizottsága kéri, hogy a Ferenc József-téren tartandó ünnepségen a közönség legkésőbb délelőtt 10 óráig foglalja el helyét. A közönség csak a Tisza István-utcán és a Mérlég-utcán át juthat a tere, míg a zárt csoportban érkező testületek és egyesületek Budáról a Lánchídon keresztül, a pesti oldal felől pedig a Zrinyi-utcán át érkehetnek. Az iskolák felvonulására a kiadott főigazgatói rendelkezés az irányadó. A Lánchídon a forgalom délelőtt 10-től kezdve szünetel, illetve ettől kezdve csak a zárt csoportban érkező testületek és iskolák közlekedhetnek. A rendezőbizottság közli továbbá, hogy vasárnap délelőtt Széchenyi István szobránál Arany János „Széchenyi emlékezet” című óráját Lehota Arpad közbejött betegsége miatt Nagy István, a Nemzeti Színház tagja szavalja el.

Naturalista festőművészek

figurális témákra adják meg címüket „Művészet” jelleg alatt Blokker hirdetőjébe, Városház-utca 10.

Gruber Lajos volt nyilas képviselőt a komáromi törvényszék is elítéli. Komáromból jelentik: Az itteni törvényszék Gruber Lajos volt nyilaskeresztes képviselőt, akit a tárgyalásra a szegedi Csillagbörtönből vezettek elő, ahol egyéves börtönbüntetését tölti, felhatalmazásra üldöződő becsületességért 100 pengő pénzbüntetésre, behajthatatlanság esetén 10 napi elzárásra ítélte. Gruber Lajos a múlt év szeptemberében Felsőgalán a csendőrőrsön személyileg megsejtette Czinege Ferenc csendőrtiszthelyettes. Gruber Lajos megnyugodott az ítéletben, az ügyész súlyosbírást fellebbezett.

Házasságfűrészesektől másfél évi börtön. Az ügyészség házasságfűrészes csalás bűntette miatt eljárás indított Kondora János többszörös bűntettét, előleletű kereskedő ellen. A vádirat szerint Kondora főlegénye volt egy leány, akitől üzleti vállalkozás érve alatt 1400 pengő készpénzt csalt ki. A pénzt nem fizette vissza, a leányt nem vette feleségül. Az ügyet pénteken tárgyalta a budapesti büntetőtörvényszékben Nagy Ferenc dr. egyesítő, aki előtte a vádlott azt hangoztatta, hogy az üzleti vállalkozás nem sikerült s a házasság ezért maradt el. Több tanu terhelo vallomása és a perbeszéd elhangzása után a törvényszék Kondora Jánost csalás bűntette miatt nem jogerősen másfél évi börtönnel sújtotta.

A vállamoson fogtak el egy szobtolvajt. Geiger Gyula, a Nemzeti bank nyugalmazott főtisztviselője pénteken délelőtt a 6-os villamoson észrevette, hogy egy idegen férfi benyúl a zsebébe és kiakasztja aranyóráját. A tettenért betört a főkaptányásra kísérték, ahol kiderült, hogy Medve Antal huszonnyolcvés, kilencszer büntetett, rovtomtűtő egység került rendőrkézre.

Halálozás

Óz. Kerekes Lajosné dr. szül. Szilágyi Erzsébet, 72 éves korában sztem 18-án Székesfehérváron elhunyt. Szeptember 20-án szombaton délután 5 órakor temetik a Szentháromság-temető kápolnájából a római katolikus egyház szertartása szerint.

Örkényi Ottília dr. temetése szeptember 20-án szombaton délután 4 órakor lesz a Kerepesi-úti temető halottasházából.

Napi hírek

Vitézi tettek Ukrajnában

Fáradságot nem ismerő vállalkozó készségével, kiemelkedő személyes bátorságával tüntette ki magát a szovjet elleni hadjárat során **Zádor Endre alezredes**, az egyik felderítő zászlóaljunk parancsnoka. A legfontosabb feladatok megoldásával megbízott járőrök vezetésére rendszerint maga vállalkozott és a legnehezebb helyzetekben is mindig kitűnt talpraesett és vitéz magatartásával. Ez által alárendeltjeinek kiváló példát mutatott. Két alkalommal nehéz viszonyok között is döntő jelentőségű szolgálatot tett. A visszavonuló ellenség üldözése közben ugyanis mindkét ízben nagyszerű erőszakos felderítést végzett, ezeket maga tervezte, személyesen vezette és irányította. Tevékenységével olyan kiválóan értékes adatokat szerzett, amelyeknek felhasználása lehetővé tette az erőknek a leghatásosabb

ponton való, meglepetésszerű és gyors bevetését. Ennek eredményeként támadásunk szíjvelverte a vörösök visszavonulását fedező egyik szovjet hadosztályt.

Példaadó bátorságával tünt ki **Mathauser Béla tizedes**, rohamraj-parancsnok. A bekerített szovjet csapatok egyik nagy szabású kitörő kísérlete alkalmával társaival együtt észrevette, hogy a kitört vörös erők gyors rohamukkal már közvetlenül az egyik szövetséges hadtestparancsnokságot veszélyeztetik. Mathauser tizedes, bár osztatával eredetileg más parancs végrehajtására rendelték ki, a helyzet felismerve, gyors elhatározással az ellenségre vetette magát. Raját példaadó bátorsággal vezette rohamra s a legnagyobb hősiességgel küzdött mindaddig, amíg a győzelmes küzdelem során harc képtelenné nem vált.

Steeg berlini főpolgármester pénteken meglátogatta a főváros méntelepét, élelmiszerüzemét és kislakásait. A Budapest tartózkodó Ludwig Steeg berlini főpolgármester pénteken délelőtt meglátogatta a főváros méntelepét, ahol Salamon Géza tanácsnok fogadta. A berlini vendég ezután Szendy Károly polgármester kíséretében a közszéri élelmiszerüzemet kereste fel. Itt Rosta János tanácsnok és Baitz József vezérigazgató kalauzolta a berlini főpolgármestert, aki végigjárta az élelmiszerüzem egész telepét, megtekintette a husizemet, a szállítási osztályt és az élelmiszerek gyártását. Steeg főpolgármester délelőtt felkereste a főváros Pongrácz-úti kislakástelepét is, ahol a szakoskerü felvilágosítást Szeben József tanácsnok nyújtotta.

Nem lesz kíméleti idő a rádiókereskedelemben. Tudnivaló, hogy a kereskedelemügyi miniszter 232.751/1941 számú rendeletével elrendelte a rádió eladási engedélyek felülvizsgálását. Ennek folyománnyaként szeptember 30-ikával az 1939. IV. t. c. hatálya alá eső valamennyi cég köteles beszűntetni működését. A további árusításra jogosított keresztény kereskedők a Baross-szövetség keretében külön elektromos- és rádiókereskedői szakosztályt alakítottak Horváth István elnökségével és a szakosztály működésének első eredménye volt, hogy az engedélyket vesztes kereskedők kérését — hogy a kiárusításra megszabtott szeptember 30-iki határidőt félévvel hosszabbítsák meg — a postavezérigazgatóság elutasította és a szakosztályhoz intézett 249.470/1941. számú értesítésében közölte, hogy október 1-től kezdve szűkös nem adhatnak el rádiót és reaktóron sem tarthatnak.

A magyar hírlapírók országos nyugdíj-intézetének igazgatósága pénteken délután a sajtókamara tanácsstermében ülést tartott. Zimmer Ferenc ügyvezető elnök meleg szavakkal emlékeztet meg a nyár folyamán elhunyt tagtársokról, köztük Babits Mihályról, akinek emlékét jegyzőkönyvben öröklítették meg. Az elnök ezután beszámolt az intézet jubilárius esztendőjének gyűjtéséről, amelynek eddigi eredménye meghaladja a 600.000 P-t. Az igazgatóság helyeslően vette tudomásul, hogy a gyűjtött összeget az elnökség háziingatlanban helyezte el. Berecz Lajos dr. indítványára az igazgatóság köszönetet szavazott az elnökség körültekintő munkájáért. Lovik Károly titkár beszámolt a pénztári forgalomról és a folyó ügyekről. Az igazgatóság végül az intézet tagjai sorába iktatta a sajtókamara újonnan felvett újságró és újságróljelölt tagjait, akiknek legnagyobb része az erdélyi lapok munkatársaiból került ki.

Börtönre ítélték és megfosztották iparjogától egy cukorral láncló cukrász mestert. A pestvidéki törvényszék uszorabírósa Bogiutz László dr. elnökségével most vonta felelősségre Tóth Mihály harmincnégy éves, dúsagabb gödöllői cukrász mestert, továbbá Bohus János harminchat éves ügynököt és Vályi Brenner Frigyesné negyvenöt éves gödöllői lakost, akiket az ügyészség árdrágitó visszaélés bűntettével vádolt meg. A vád szerint Tóth Mihály havonta öt mázsa cukrot kapott cukrászüzeme részére feldolgozás céljából s ebből több alkalommal mintegy másfél mázsat eladott különként 1.84 pengőért Bohusnak, aki azután két pengőn felül aron tovább adta a cukrot és ebben a lánclásban Ványiné is résztvett. Oláh János dr. ügyészségi másodelnök vádbeszéde, valamint a védők felszólalása után a bíróság Tóth Mihályt a vádbeli cselekményért tízhónapi börtönre, háromévi politikai és fogvesztésre, száz pengő vagyoni elégtételadásra ítélte, továbbá elrendelte Tóth Mihály iparigazolványának örökre történő elközbítését. Az ítélet indoklása szerint az a cukrász mester, akit az ipari feldolgozás céljából kiutalt cukorral üzekeredik, maximálisan magasabb árú láncláskedelmet folytathat, nem érdemli meg, hogy a cukrászmesterséget folytathassa. Bohus János héthónapi börtönt, Ványi Brenner Frigyesné pedig árdrágitás vétségéért harminc pengő pénzbüntetését kapott. Az ítélet nem jogerős.

Rendelet a tanítási idő napi kezdetének megállapításáról. A Magyar Távirati Iroda jelentik: A Budapesti Közlöny legközelebbi számában jelenik meg a vallás- és közoktatásügyi miniszternek a tanítási idő napi kezdetének megállapításáról szóló rendelete. A miniszter a tanterületi főigazgató, illetőleg a tanfelügyelő hatáskörébe utalja annak a kérdésnek a megállapítását, hogy a téli hónapokban a rendkívüli időszámítás tartama alatt az iskolai tanítás reggeli kezdőpontja mikor legyen. A reggeli kezdőpontot az iskolába járó gyermekek szülei többségének foglalkozására és munkarendjére, a helyi közéleti viszonyokra, a világitóanyagokkal és eszközökkel való takarékosagra és különleges helyi szempontokra való tekintettel közösen kell egységesen megállapítani.

Vármegyei közgyűlés Veszprémben. Veszprémből jelentik: A vármegyei törvényhatósági bizottsága Mesterházy Ferenc főispán elnökével most tartotta rendes őszi közgyűlését. A főispán megnyitójában lelkes szavakkal emlékezett meg a hazáért harcoló honvédek nagy síkéről. A közgyűlés az üresedésben lévő szolgabírói állásra Bibor Dező vármegyei fogalmazót választotta meg.

Bosznijában ismét öt kommunisztát végeztek ki. Zágrábról jelentik: Bosznijában a tuzlai rögtönítelő bíróság öt kommunisztát halálraítelt. Az ítélet már végre is hajtották. A hatodik halálraítelt kommunista vádoltokra a Poglavinék megkegyelmezett és büntetését húszévi fegyházra változtatta.

Jungerth-Arnóthy Mihály szófiai magyar követ tanulmánya a magyar-bolgár baráti kapcsolatokról. Az Archives Diplomatiques et Consulaires diplomáciai folyóirat legutóbbi száma külön mellékletet szentel az új Bulgáriának. A terjedelmes folyóiratban előkelő helyet foglal el Jungerth-Arnóthy Mihály szófiai magyar követ „Bolgárok és magyarok” című tanulmánya. A követ ebben hangsúlyozza, hogy a magyarok és bolgárok között természetes és szoros barátság áll fenn. A két népet nem választja el egymástól semmiféle politikai, gazdasági vagy nemzeti érdekellet. Ismerteti a két nép történelmi kapcsolatát s rámutat arra, hogy a politikai, gazdasági és kulturális baráti viszony elmélyítéséből haszon származik mind a két országra.

Két medve tizenhárom birkát fepett szét. Pozsonyól jelentik: A Magas Tátra egyik havasi legelőjén két hatalmas medve megtámadott egy juhnyáját és tizenhárom borkát szétépett. A medvékre most hajtóvadászatot rendeltek.

A mi szűcsünk a Váci-utcai Palugyal.
A Máv kedvezményes utazásai a katolikus nagygyűlésre. A Budapest október 4 és 7 között tartandó országos katolikus nagygyűlés alkalmából a Máv 50 százalékos utazási kedvezményt engedélyezett a nagygyűlésen résztvevők számára. Az utazási kedvezmény érvényes odaútasára október 2-án 0 órától október 7-én 12 óráig, visszautazásra október 4-én 12 órától, október 9-én 24 óráig. A kedvezményes utazásra jogosító igazolványok ára a kötelező 1 pengő nagygyűlési tagsági jeggyel együtt 2 pengő. Az igazolványok kaphatók az Ibusz összes irodájában, bizományosainál és pályaudvari pavilonjaiban.

Külön bizottság alakul a főváros anyaggazdálkodásának ellenőrzésére. Szendy Károly polgármester már 1939 őszén felhívta a főváros hivatalainak és intézményeinek figyelmét a szigorú anyaggazdálkodásra. A polgármester most megállapította, hogy az anyagtakarékoskodással kapcsolatban kiadott rendeletét többszörösen nem hajtják végre, éppen ezért felhívta az üzemgazdasági bizottságot, hogy a főváros anyaggazdálkodásának szigorú ellenőrzésére szervezzen külön bizottságot. Ennek a bizottságnak feladata lesz a főváros anyaggazdálkodása ügyében kiadott rendeletek végrehajtásának szigorúbb ellenőrzése, a szükséges utasítások és felvilágosítások megadása is.

A gombosi hidromok eltávolítása sürgős

Szabadka, szeptember 19.

A magyar és a horvát kormány között még korábban megegyezés jött létre a felrobbantott gombosi hídnak a Dunából való kiemelésével kapcsolatban. A hidrom eltávolítása igen sürgős lenne, mert a tél folyamán komoly árvízveszélyt jelentene a Dunán. Magyar részről már megkezdtek a munkálatokat a hid romjának kiemeléséhez, horvát részről azonban még nem. A szakértők szerint, ha a túldoldalon nem kezdik meg hamarosan a munkálatokat és a romokat a tél beállta előtt nem emelik ki, Középbácskában és Baranyában nagy területek kerülhetnek víz alá. Az érdekelt államok közötti tárgyalások vezetői most különösen Budapestre utaztak, hogy illetékes körök közbenjárását kérjék az irányban: amennyiben a horvátoknak nem áll módjukban teljesíteni a megállapodást, Németországból kérjenek megfelelő műszaki személyzetet a horvát oldalon lévő hidromok eltávolítására.

Elsötétítés az ország keleti részén. A Magyar Távirati Iroda jelentik: Az ország keleti részén szeptember 20-án este 6 óra 50 perckor kell elsötétíteni. Az elsötétítés szeptember 21-én reggel 5 óra 45 perckor ér véget.

Fogadás a német követségen. Dietrich von Jagow budapesti német követ és felesége pénteken este a budapesti német építőművészeti kiállítás megnyitása alkalmából a követség Uri-utcai palotájában fogadást rendezett, amelyen a Budapesten időző német előkelőségek és a magyar közélet vezető személyiségei vettek részt.

FELHÍVÁS

Bibbaum György 35 éves magántisztviselő (lakása: XII. Zsámbok-utca 2) kedden délután 5 óra felé eltűnt. Felkérjük mindazokat, akik őt azóta látták, értesítsék felelősgöt 308-918 telefonszámon, a lakásán. Személyleírása: 173 cm magas, borított arcú, jól öltözött, eltűnésékor barna csikós ruhát, barna kalapot zöld szalaggal, barna fécipőt, bordó nyakkendőt viselt.

Internáltak két tornaljal mészáros. Rimaszombatról jelentik: A tornaljai járás főszolgabírája Iván Béla 38 éves és Csernóta Gyuláné, szül. Szabó Julianna 33 éves mészárosokat Tornalja nagyközség területéről hat hónapi időtartamra kitiltotta és internálásukat elrendelte, mert a zsírt a hatóságilag magasabb áron szolgáltatották ki. Az ítélet kihirdetése után a két mészáros a budapesti tolonházba szállították.

A zongora kiváló szakemberei és orléási választék Sternberg hangszergyárban. Rákóczi-út 60.

A protestáns napok programja. Az országos Bethlen Gábor-szövetség az idei protestáns napokra még nagyobb szabású műsortervet állított össze, mint az előző években. Október 29-én a főiskolások tartanak konferenciát a pesti Vigadó nagytermében, október 30-án értelemzési hivatások konferenciája lesz, majd lelkesítésteleket, amelyen a „protestáns uniót” tárgyalják. Október 31-én munkásokonferenciája, este pedig a reformáció emlékünnepe a Vigadóban. November 1-én asszonykonferenciája és november 2-án egyházvédelmi gyűlés.

KOPROL *Ukoládán használd!* **KOPROL** 12 fillér

Ujabb hétvégi balatoni járatokat indít a Máv. Az államvasutak igazgatóságától kapott értesítés szerint szeptember 20-án szombaton és 21-én, vasárnap a balatoni forgalomban a naponta közlekedő rendes vonatokon kívül a következő hétvégi vonatok fognak közlekedni: Szeptember 20-án, szombaton Budapest déli pu-ról 15.10-kor sebesvonat indul Székesfehérváron és Balatonfűre-den át Tapolcára. Szeptember 21-én, vasárnap Budapest déli pu-ról 8.10-kor gyorsvonat indul Nagykanizsára, ellenirányban Nagykanizsáról ugyancsak gyorsvonat 23.30 órakor érkezik Budapest déli pályaudvarra. Ezenkívül Tapolcáról Balatonfűre-den és Székesfehérváron át sebesvonat 23.15 órakor érkezik Budapest déli pályaudvarra.

Széltekedésknél és emésztési zavaroknál, valamint az ezekkel kapcsolatban fellépő vértódulásoknál, fejfájásnál és álmatlanságnál igyunk reggel éhgyomorra egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet, mert ennek hajhajtó hatása igen alapos és főitő kelemes. Kérdezze meg orvosát!

Biztosításiügyi rádióelőadást tart CSIZIK BÉLA dr. államtitkár szeptember 25-én, 18.45-kor.

Házasság

Kubányi Margit és Augustin János tanító szeptember 21-én délben 4/1 órakor tartják esküvőjüket Esztergomban a belvárosi plébániatemplomban. (Minden külön értesítés helyett.)
Baghy Sárkál szeptember 19-én eljegyezte ifj. nemes Halász János. (Minden külön értesítés helyett.)

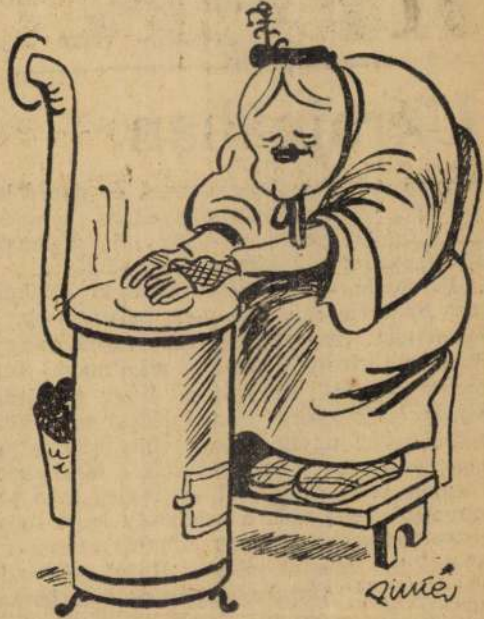
Az osztályosorsjáték pénteki húzása

Table with lottery results for various prize amounts (20,000, 10,000, 5,000, etc.) and names of winners.

175 pengő nyertek:

Large table listing names and numbers of winners for a 175 pengő prize.

Vénasszonyok nyara 1941

Hol a boldogság mostanában? Barátságos meleg szobában!

Tüdös Klára őszi divatbemutatója

Pénteken délután mutatta be Tüdös Klára, az ismert divattervező őszi-téli ruhakollekcióját a Corvin-áruházban.

A bemutatót a sort kosztümök, utcai komplék és szövetruhák kezdték meg.

Renkívül érdekes újítása Tüdös Klárának: a téli viganó. Meleg flanellből, matlászszéből, szatenből készülnek ezek a szoknyabél, derék- és kis kötényből összeállított háziruhaik.

A bemutató egyik eseménye volt a magyar homespunból készült kabátok és kosztümök sorozata.

A fővárosi kórházak élelmiszerellátásának biztosítását sürgették a közegészségügyi szakbizottság ülésén.

Színház, Film, Művészet

Solvejg: Raffay Erzsi

A Nemzeti Színház az elmúlt évadban nagy sikerrel felújított „Peer Gynt“-öt vasárnap estére ismét műsorára tűzte.

Kodály Zoltán nyitánya a „Háry János“-hoz

Rövidesen a közönség elé kerül a nagyotmondó legendás obsitos, Háry János sok színes kalandja a mozi vásznan is.

IFJ. SZELECZKY A. J.

* Évadnyitás az Operaházban. Csütörtökön, szeptember 25-én Erkel Ferenc dalművével a Bánk bánnal nyitja kapuit az Operaház.

* Fedák Sári a Vígyszínházban. Két évvel ezelőtt játszott legutóbb a Vígyszínházban Fedák Sári, aki azóta a Magyar Színház tagjai közé tartozott.

* A zeneművészeti főiskolán énektaniszokra iratkoznak be az idén is a legtöbben. Iszó Kálmán dr., a zeneművészeti főiskola agilis főtitkára mondja: „A beiratások főiskolánkon szeptember 25-ig tartanak.

* Rendőrtilsztek a Hunniában. A Hunnia műtermében érdekes társaság jelent meg: Jeszenszky Andor vidéki főkapitány, a bűnügyi osztály vezetője, Kemény Gábor és Bozsy Gyula rendőrfőtanácsosok, akiket Kalmár László rendező hívott meg.

* A kalózkapitány kardja. Az az arany kard, amelyet szízarany markolata miatt nevezték el így, háromszáz évvel ezelőtt még a világtengereket uraló Geoffrey Thorpe kalózkapitány, a későbbi híres államférfi tulajdona volt.

A becsület lovasa (Uránia, Atrium)

Az Ufa új filmje Langen bárónak, a világháború utáni idők legendás hírű német lovásának életéből merítette a tárgyát.

Arthur Maria Rabenalt igazán hozzáértéssel és művészi érzékkel nyúlt ehhez a hálás, értékes témához.

Mindenki a pénznek dolgozik Amerikában

A pénz, a trösztök, a korlátlan üzletek varázskeze az egyik témája Frank Capra új filmjének, amely sikerben, színészeinek új fellegében méltóan sorakozik a világhírű olasz rendező többi nagy filmjei mellé.

Megalakult a legnagyobb magyar hangversenyvállalat

Dohnányi Ernő, a zeneművészeti főiskola igazgatója és a filharmoniai társaság elnöke-karnagya legfőbb irányításával megalakult a „Harmónia művészeti szövetkezet”.

* Bolsevik szatíra filmen. A Metro nagy-szabású Garbo-filmje, a „Ninocska” maró szatírja a bolsevizmusnak, amelynek képviselőitében a film története szerint három szovjetmegbízott jár Párisban milliós hercegi ékszerre értékesítéssel.

KÖVETKEZŐ HUZÁSI NAP: IX. 23. SZERENCSE SORSJEGYEK AZ V. OSZTÁLYRA ÉS A KÖVETKEZŐ SORSJÁTÉKRA KAPHATÓK: UJHELYI ÉS TSA

szent istván-körút 27. T.: 123-271

Table with lottery numbers and names of winners for the Ujhelyi és TSA lottery.

Esetleges számbákvétel nem vállalunk felelősséget. A húzást szeptember 28. kedden folytatják.

Sorsjegyek a legközelebbi játékhoz kaphatók.

LENGYEL Gábor osztályosorsjegy-főírásító, Budapest, ANDRASSY-ÚT 82.

Tápiószelén meggyilkoltak egy fiút. Tápiószelén közszégyen egy szalmakazal tövében meggyilkolták holtan találták Katona Károly 16 éves fiút.

Szechenyi Istvan Pólingben

Szarbas Miklos Szechenyi-portreja (Keszut 1896-ban)

As ifta Szechenyi Parisban (Johann Bader vizfestmenye)

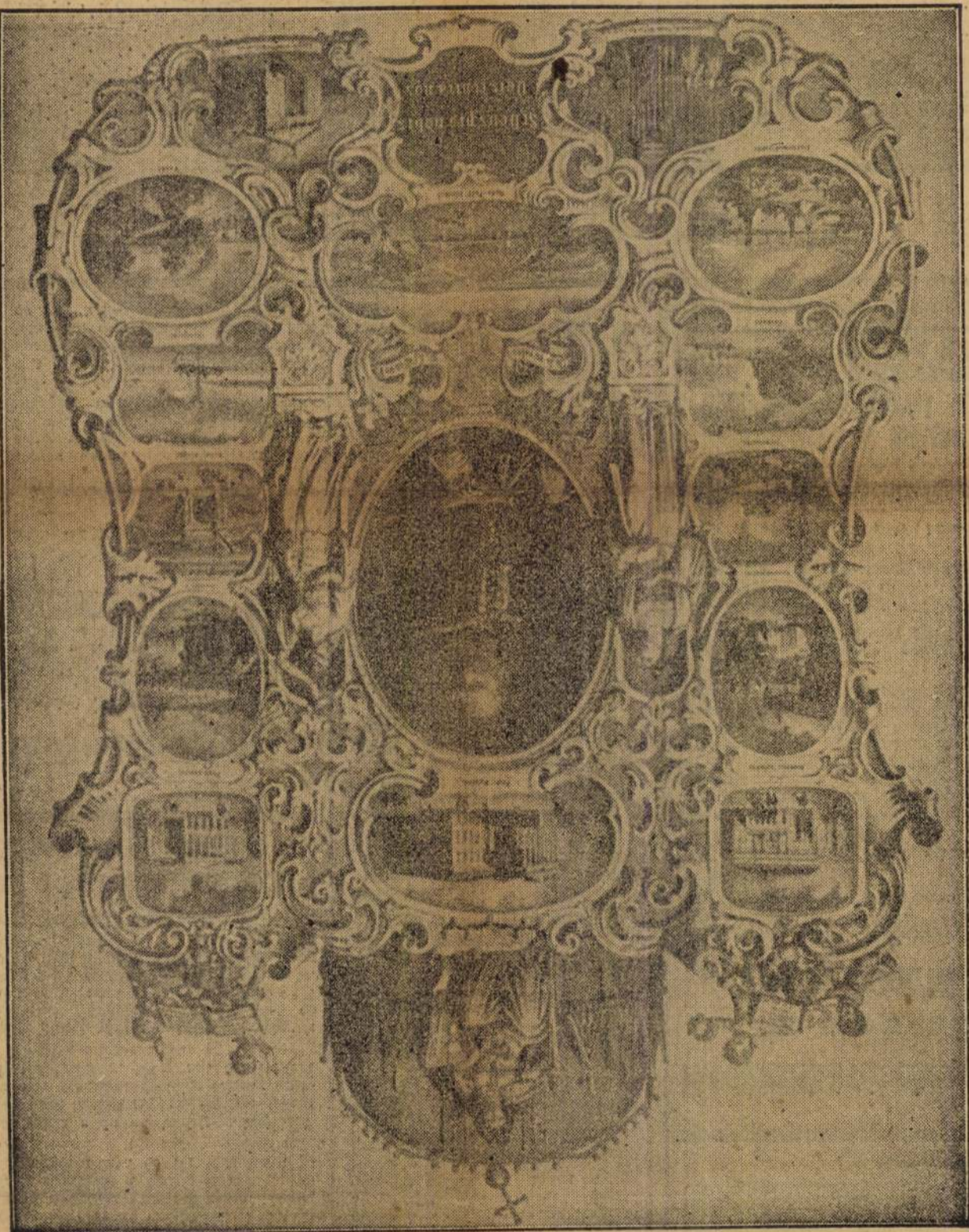
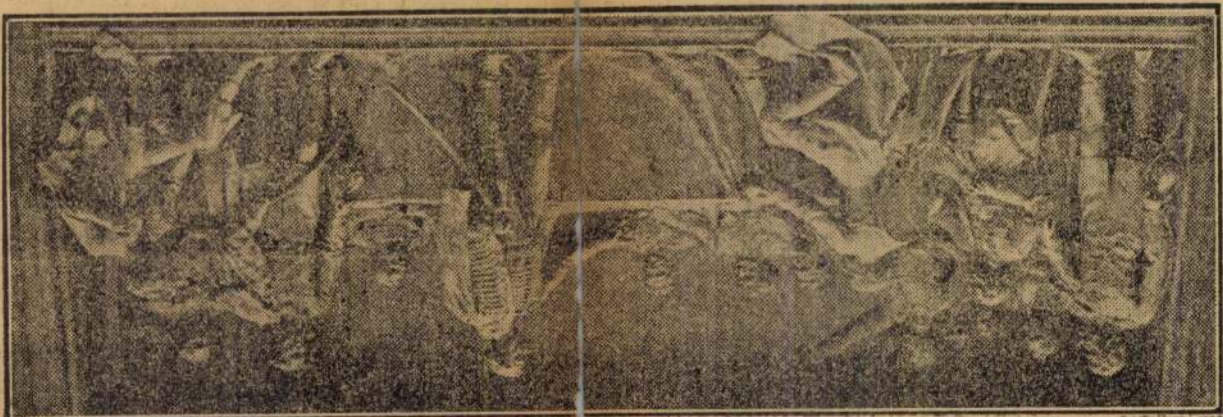
Grót Szechenyi Istvan

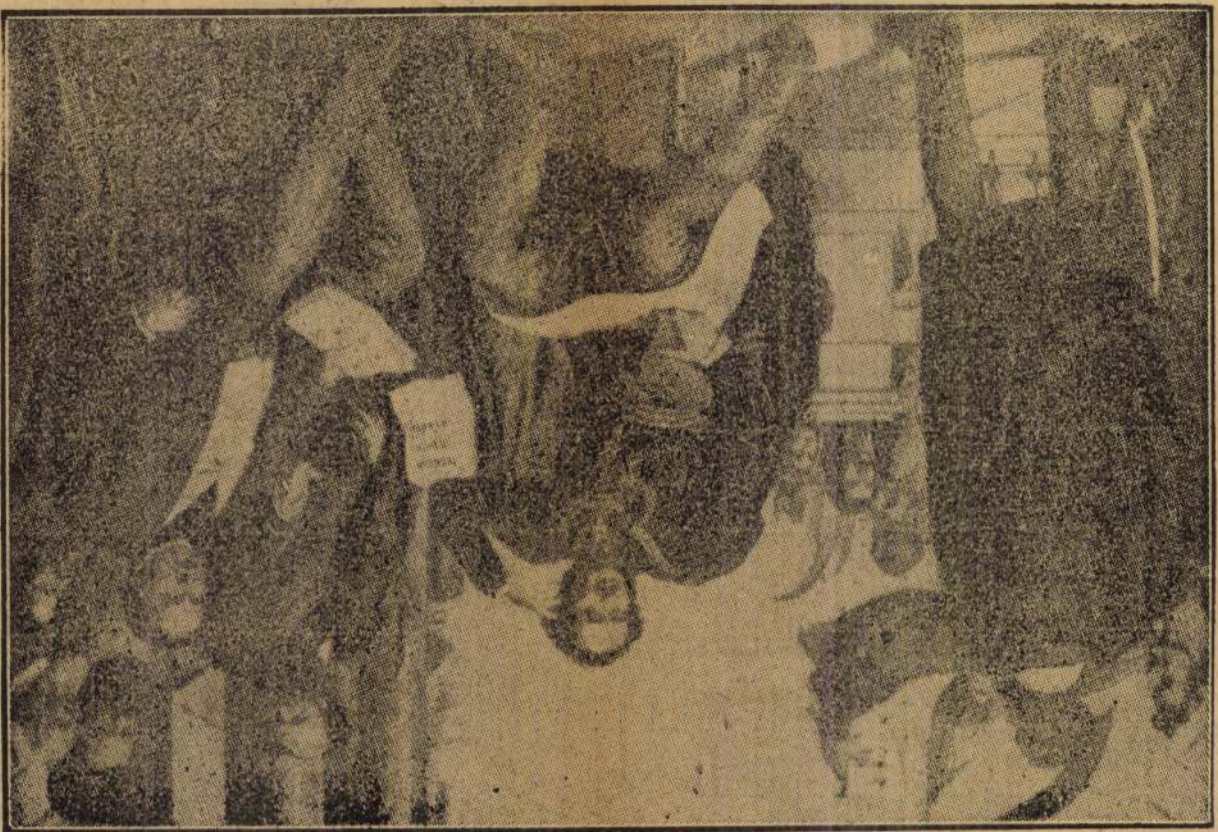
Vasárnap, 1941 szeptember 21

Figyelmeztetés

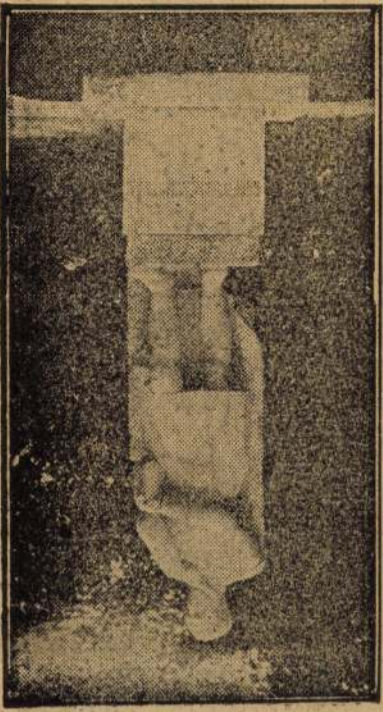
Szechenyi Istvan megalapítja a Magyar Tudományos Akadémiát

Szechenyi alkotásai

Szechenyi és kora (Istvan Mór festménye a Magyar Nemzeti Múzeumban)

Szechenyi Istvan grót 1812-ben mint ulanustóhadnagy

Szechenyi Istvan grót (amerling trigyos festménye)

Grót Szechenyi Istvan, Sellen Crescencia grófna

Istvan Szechenyi

Trója mesés kincsei egy német muzeumban

Királyi diadém, amely 13 ezer arany lapocskából áll

Ritkán találni olyan csodálatos munkaeredményt és szép életcélokat embertől, mint amilyenek birtokában a német Schliemann Henrik, Trója feltárója hűnyta le örökre a szemét ötven esztendővel ezelőtt. Ez az ember, aki egy egészen Isten háta mögött fekvő, allg néhány házból álló falucskából indult el, szinte mese-szerű pályát futott meg s most, amikor halálának ötvenéves fordulóján emlékeznek róla, mint a német tudományok egyik vezéralakja szerepel a halhatatlankönyvében.

A tiszteletes úr meséi

Meoldenburg területén, erdők és hegyek közé rejtve fekszik egy egészen apró falucska: Ankershagen. Itt működött, mint evangélikus tiszteletes, a szobanforgó Schliemann édesatyja. Szegény volt és elhagyott; de lelke felfogta és továbbadta azokat a regéket, amelyek romantikussá tették a környéket és minduntalan nagy történelmi események áttanulmányozására készítették a tudós papot. E tanulmányokba a pap beavatta egyetlen fiát is, aki, mikor el kellett hagynia otthonát, hogy saját életútján haladjon, magával vitte a legnagyobb kincset, amit apától örökölni lehet: a szép lelket.

A tiszteletes úr, felhasználva csekélyke összeköttetéseit, fiát kereskedőnásnak adta. A fiatal ember azonban túlszüknek érezte maga körül a boltot. Hamburgba utazott és hajóra szerződött inasnak. Már első útján hajótörést szenvedett mint félhalt embert vetették ki a

hullámok a holland partokon s így került a fiatal Schliemann kifutónak Amsterdamiába. Voltaképpen itt kezdődik egy csodálatos élet-pálya, amely tele érdekes fordulatokkal és annak a bizonyosságával, hogy szorgalmas ember soha nem veszhet el a nagyvilágban.

"Most teljesítem apámnak adott ígéretemet!"

Schliemann a szabaddéjében teljes erejével a modern nyelvek elsajátítására vetette magát, ezután Oroszországba került s itt olyan ügyes üzletembernek bizonyult, hogy egészen rövid idő múlva több mint tízezer márkát vagyont szerzett. A javakorában levő férfi, mikor eladta üzletházait, ismerősei nagy meglepetésére kijelentette, hogy most érkezett el annak az ideje, amikor teljesítenie kell az édesatyjának adott fiatalkori ígéretét, nevezetesen, hogy kiássa Tróját, Homeros halhatatlan hősköteményének főhelyét.

Szerencsése, amely végigkísérte egész életét, az ásatások idejében sem hagyta el. Három esztendőig turkált hiába, de a negyedik év elején a történelmi évezredek klasszikus sírjának színhelyén egész sereg arany- és rézhalmot talált. Most aztán már könnyű volt az elmúlt időszak egymásra épített vagy temetett emlékeinek feltárása. Véleménye szerint az által feltárt relikviák közül a legelső fölötte volt Homeros Trójája valamikor...

Priamus és Hektor földjén

Az ásatások egyre több és több kincset vettek felszínre és csakhamar nyilvánvalóvá lett, hogy Schliemannnak sikerült kiemelnie a mélyből a trójaiak legendás királyának Priamusnak, valamint fiának, Hektornak, a mese-szerű hősnök, aki Achilleussal harcolt, — a kincseit is. Többek között olyan diadémet emelt ki a német tudós a mélyből, amely nem kevesebb, mint 13.000 aranylapocskából állott s egyetlen, általa talált ezüsturnában 8700 aranygomb és aranygyűrű akadt.

Mikene környékén Schliemann egész sor királysírt tárt fel. 1881-ben nyitotta meg Archemenos királysírját és 1884-ben bukkanthatta Tírnya, egykori város helyén arra a mese-szerű palotára, amelynek szobát görög földön még soha ki nem dozott régész. Móra fel-szítgetén kiásta Agamemnon városát.

"Semmit el ne adjanak senkinek!"

Schliemann azon elképzelései, amelyek abban a kis eldugott faluban, egy paródián születtek meg, fényesen átmentek a valóságba. Mikor elfáradt a munkában és miután meg-

írta az eddig legértékesebb könyvet Trójáról, könyvének végére odairta végrendeletét is: *"Trójai kincseim kifejezhetetlen értékűek, mégis megírtam, hogy azokat bármikor és bárhol áruba bocsássák. Ha életem folyamán el nem ajándékoztam azokat, határozott kívánságom, hogy ezek a kincsek annak a nemzet-nek múzeumaiba kerüljenek, amely nemzet-ből származom, melyet mindenek fölött szeretek és tisztetek."*

Igy történt, hogy ma, ennek a nagy ember-nek a halálára való emlékezés idején a német tudósok pontosan leltározták Schliemann hagyatékát a berlini néprajzi múzeumban és megállapították, hogy a hálás német megtartotta Schliemann végrendeleti kívánságát: az utolsó kis rész-hajcsát minden megvan s annak idején még a németországi kommunisták-nak sem jutott eszébe, hogy Trója kincseiből a legcsekélyebbet is eladják vagy eluttaladjon-ták.

Tokió alatt süllyed a föld

Tokió sokmillió lakosa hozzászokott a természet csapásokhoz. Csaknem naponta földrengés rázza meg könnyen épített há-zait, gyakran alig észrevehetően, gyakran azonban olyan erősen, hogy az ablakok és ajtók zörögni kezdenek és a lámpák ingának. Olyan katasztrófák azonban, mint az emlé-kezetes 1923. évi földrengés, szerencsére rit-kák. Most azonban az a hír rémítette meg Tokió lakosait, hogy városuk bizonytalan ta-lajon épült. A talaj szintje évenként több centiméterrel megváltozik. A város egyes részei állandóan emelkednek, más város-részek viszont süllyednek. A legutóbbi tí-zenhat év alatt, azaz a nagy földrengés után, egyes városrészek több mint másfél méterrel süllyedtek le. Nem nehéz kiszámítani, hogy mikor jön el az az idő, amikor ezek a város-részek lassan eltűnnek a tengerben. A város egyes részei máris a tenger szintje alatt te-rülnek el, aminek következtében természetesen állandó árvíz-katasztrófa fenyegeti ezeket a negyedeket.

Keresztény kereskedők és iparosok kirakata

LEIDENFROST
IV., Pázmány Péter-íér 5.
Gyapjuszövet-selyem

CSAKIS
keresztény mestereknél
csináltasson fényképet!

Borsay János (fotócikek is), VI. ker. Király-
utca 72. Telefon: 224-316.
Brunbuber Béla udv. és kamarai fényképész,
VIII. ker. Baross-utca 61. Telefon: 134-178.
L'art fénykép műterem. Tul.: Tölvölgyi Já-
nosné, Erzsébet-írt. 56. I. em. 3. T.: 222-067.
Teichtmann Emil fényképezőmester műterme
és amatőr-fotólaboratórium, VI. ker. Podmanicz-
ky-utca 20. Telefon: 312-724.

Cipő
elegáns, jó, olcsó
Domonkos-nál!
VI., Teréz-körtút 27.
Fióküzlet nincs
55 éves cég

Könyvet,
színházjegyet
PFEIFER
Ferdinándi
IV., Kossuth Lakó-u. 5.
Telefon: 185-730.

ING
mérték után is
HARISNYA
BAZSÓ
VIII. Baross-u. 66

Vidéki kereskedők figyelem!
SCHERZINGER
Textil, divat, rövidárak
nagykereskedése
IX., RÁDAY-U. II.

TÉRKEPEK
KÓKAI LAJOS cégnél, Budapest, IV.,
Kammermayer-u. 3. (Központi város-
háza épületében.) Telefon: 189-444
179-464

fabian
cipő 42-
kézzel varrott
Preudenberg
IV., Váci-utca 19.

Finom, megbízható
Siményitől
cipőt
készen és rendelésre
IX., Ferenc-írt. 26. sz.

MŰBUTOROKAT
Kispesti műasz-
tálosok szövet-
kezete mint az
IOKSZ tagja
Budapest,
VIII. Baross-utca 1.

Léber-boroíva
Léber-penge
A legjobb acélból készült
A legjobban van fenve
Léber Kálmán
boroíva- és késárnyár,
Budapest, Rákóczi-út 61.

EZÜSTRÓKA
NERZ
RÁCZ SZÜCS
VÁROSHÁZ-U. 6.

SIMAY
SZÖVET-SELYEM
IV. PETŐFI-SÁNDOR-U. 17.

BUNDÁK,
cziútrókák stb.
nagy választékban
Katzer Árpád
szücs
VI., Nagymező-utca 23

BAZSO
ing, harisnya
Budán
XI., Horváth Miklós-út 60.
Telefon: 456-780
Úri és nőt dívat

EHALL
Andrássy-út 15
legnagyobb
keresztény
vállalat
olcsó árak

Jourkészlet
Fehérnemű
Agykabát
KIRSCHNER
IV., Váci-utca 30/b

Olajfestmények
Gerától
VII., Rákóczi-út 42.
(A Corvinnal szemben)
Szentképek nagy választékban. Kedvező
részletfizetés.

Fűzőt
milliárítói, gyógyha-
kótól csak a készítőitől!
Kunhegyiné
üző, fehérnemű,
harisnya szaküzlethez.
VIII., József-írt. 30-32.

kalapokat
Nagy Ferencnél
Károly király-út 1.
Erzsébet-körtút 27

Magyar perzsa
Torontáli,
paplan takaró
CSÁSZAR IMRE
IV., Petőfi Sándor
utca 3. udvarban.
Linoleum: Lónyai-
utca 36.

Zebkendő
fehérnemű
pongolya
MÖSSMER
cégnél
IV., Váci-u. 1.

Papírárú
TÖLTÖTOLL
NÉVJEGY
Farkas
papírüzlet
IV., Rákóczi-út 8

GÉBLER
gyermekkoskik
gyermekágyak
Népszínház-utca 32

NOI és FÉRFI
KELENGYE
Triznyai-nál
IV., Petőfi Sándor-utca 7.

Bútor
Keresztény
Műasztalosok
Bútorcsarnokából
STYLBUTOROK is
fizetési kedvezmény
ÜLLŐI-ÚT 19.
Telefon: 181-591

BUNDÁK
WEINGART
SZÜCS IÓI
VIII. Üllői-út 42
Telefon: 1-314-79.

Iroda, háló
kombinált
BUTOROK
Kotzo Károly-
nál
Király-u. 86.
Vörösmarty-u. oldalán

WIVA
SPORT
Budapest, IV.,
Tűrr István-u. 7

SAPKÁT
Vásároljunk a készí-
tőnél!
FAZEKAS
KÁLMÁN
Budapest, IX., Ráday
utca 3. Sport-, diák-
szíjör- különleges
sapkák kaphatók.

Jó izlés
meglepo olcsó árak,
nagy választék
ZSUBORY
NELLY
divatszalonjában
IV., Bécsi-u. 5.

CIPŐT
TIMÁRTÓL
RÁKÓCZI-ÚT 52

Csomagolópapír
papirzacskó
GASPAR
BELA
VIII., Nefővaros-u. 4.
Telefon: 336-706.

Csillárt
a készítőnél vegyen
NAGY,
VII., Almássy-utca 4.
Telefon: 421-673.

BUTORT
Kocsis Jánostól
vegyen.
Üzlet: Visegrádi-utca 14
Telefon: 112-821.
Üzem: Bálvány-utca 22.
Telefon: 310-628.

Költőzködési
helyben, vidékre és külföldre zárt butorkocsi-
ban és teherautóval szakszerve-
n vállal!
LEHRNER MÁTYÁS
szállítványozó és beraktározó
Budapest V., Váci-út 6. Tel:
112-157

Hoepfnerne
ÉS TÁRSA
Függőnyanyag
bútorcsövet,
bütorkelet,
csipkék,
fátyolok
Budapest, IV., Harris-kör 2
Telefon: 187-308

Balázs
Cipői
elegánsak,
tartósak
Múzeum-körtút 11.
Telefon: 833-091.

Testvér!
Mindennemű
BUTOR
URÁNIA
butorüzletben
Békány-u. 27.
Részlete is.

FÉRFI
ING
URI DIVAT
cikkek
öz. Glass Viktorné
IV. Múzeum-körtút 1.

Fáth
harisnya,
kesztyű
Budapest
IV. Ferenciek-tere 2

Megnyílt Hetesi és Tsa
bútorháza
V., Vilmos császár-út 53.
Mindennemű bútorok
óriási választékban.

Arany
ékszer
eladás, beváltás, elvétel-
és nagy választékban
Wintermantel
és Szombathy
VII. Békány-
utca 7. sz. 3m

Testvér!
szemüvegl
fotocikkfel
ZSOLDOS-TÓI
Vilmos császár-út 17.
(Bakalival szemben)

Amerikai rendszerű
iroda bútor
IPARI ÉS KERES-
KEDEMI K. F. T.
VIII. MAGDOLNA-U. 6.
Mindennemű
iroda-bútor
raktáron.

RÓZSIKA
kalapszaloni
különleges
merőzettek
Átalakítás 3 P-től
Budapest, IV., Kisgyó-u
4-8 telemelet

Gerescher
cipőt
IV. Múzeum-krt. 33

Testvér!
A közöcs cé
érdekeben
vásárlásaidná
hivatkozz
Magyarságn

Utászok jéghegyek között a Duna közepén

Szombaton abbahagyták a jég robbantását Borsod megyei falvak az árban

(A Magyarság kiküldött tudósítója.) Vigasztalan, szomorú kép fogadja az embert, amint az autó Budapest felé rohog. Az út mindkét oldalán szinte beláthatatlan tenger, amelyben hol derékig, hol eresztig vízzel elárasztva állanak a házak és ahol búsan meredezik az ég felé egy-egy akácfa vagy nyírfa koronája.

Az egész környéken az országút számított egyetlen magaslati helynek, amely kiállt a vízből, bár egy-egy szakaszán itt is átcsap a víz.

Beljebb az útról alig láthatóan az egyik parttól a másikig átfagyott Duna, ahol a tulajdonképeni jégtorlasz képződött. Valóságos sarkvidék tárul a szemlélő elé a hatalmas jégmezőn egymásra torlódott emeletmagasságú jégtáblák mindenütt, le egészen Dunaegyházig.

Dunaegyháza határában a községtől néhány kilométernyire folyik a jég robbantása. A robbantás helyéhez autóval, vagy egyéb járművel el sem lehet jutni,

mert a végát útja, amely tulajdonképen a robbantás színhelyére vezet, a talaj felázása folytán járhatatlan.

Benn, a Duna közepén két század utász dolgozik a robbantáson, amelynek az a célja, hogy három kilométeres hosszúságban ötven méter szélességben sávot vágjanak a jégbe s ezzel az egész, helyenként három, helyenként öt méter vastag jégpáncélt meglazítsák.

A földművelésügyi minisztérium vízrajzi osztálya megállapította, hogy a dunaegyházi Dunarészen jelent a legnagyobb veszélyt az összetorlódtatott páncélerős vastag jégréteg. Itt kezdte meg tehát néhány nappal ezelőtt két század utászkatona a jég robbantását.

Maga az eljárás korántsem olyan egyszerű, mint a laikus hinné, mert az utászoknak bent, a jégpáncél, — azaz a Duna közepén kell működniük.

A robbantás kiinduló helyét a vízrajzi osztály főmérnöke állapította meg, azt véve alapul, hogy ezen a részen hol a legerősebb és megfelelőbb a Duna sodra. Itt, a Duna közepén a katonák szekercéikkel felszakít-

gott lyukba, erős, megvasaltvégtű facölöpökkel a jégpáncél felső rétegét, azután a kiválasztottak és azt leverik a jégbe, mindaddig, míg a facölöp a jégrétegen keresztülhatol. Ahol a jég fenéig ér, ott fenéig fúrnak le. Ötven méter széles sávban sakktablaszerűen huszonnégy nyílást vágunk a jégbe a nyílásokba huszonnyolc darab 18 kilós robbanótöltetet helyeznek el. A tölteteket huzallal kötik össze és elektromos árammal robbantják.

TOBBMAZSAS JÉGTÖMBÖK REPÜLNEK A LEVEGŐBE

A robbantás ereje olyan nagy, hogy nemcsak a jeget vágja fel harminc méternél is magasabba, hanem a Duna fenekéről földet és kagylókat is kivet. Egy kilométeres szakasz robbantásához mintegy 2200 kilogramm robbanóanyag szükséges. Érdekes megfigyelni, hogy a Duna jégén állva, az ember alig érzi a robbantás erejét és a légnomást.

Ilyenképen egy-egy robbantás alkalmával körülbelül 450 kilogramm robbanóanyag veti a levegőbe a jeget, egy-egy nyílásba helyezett 18 kilogramnyi robbanóanyag körülbelül 10 méternyi körzetben kásátá töri maga körül, további 5 méternyire pedig körben teljesen meglazítja a jeget.

SZOMBATON EGYELŐRE ABBAHAGYTAK A ROBBANTÁST, MERT ELETVESZÉLYES

Naponta az utászok 800 méter, illetőleg egy kilométernyi hosszúságban robbantják fel a jeget a Duna folyási irányában 50 méter szélességben, ami naponta körülbelül öt ízben való robbantást jelent, mert egyszerre kb. 200 méternyi hosszúságban robbantják fel a jeget.

Szombaton az esti órákban egyébként vitéz Bonczos Miklós belügyi államtitkár elrendelte a robbantások beszüntetését, mert a jég puhulása következtében a robbantással kapcsolatos munkálatok életveszéllyel járnak.

műszaki főtisztviselői jelentést tettek a csőrepedésről, aki úgy intézkedett, hogy a Vizművek műszaki közgei a bajokat a legelőreidőben belülről hozzák rendbe, amire annál is inkább szükség mutatkozott, mert a Margit-körútnak ezen a részén a közlekedés teljesen megbénult.

FORGALMI SZUNET A MAV-NAL

A Magyar Országos Tudósító jelenti, hogy az árvízokozta pályarongálások miatt az Aszód-Balassagyarmati vonalon Aszód és Szügy, a Balassagyarmati-Losonci vonalon Órhalom és Losonc, a Vásmogyórk-Ujszászi vonalon Jászárokszállás és Jászócsa állomások között szünetel a forgalom. A helyreállítási munkák mindenhol folyamatban vannak.

BORSODI FALVAK VIZ ALATT

Az országos eső és a hőmérséklet emelkedése következtében beállt gyors olvadás Borsodmegyében is emelte a folyók, patakok vízszintjét és megkezdte kártevését az árvíz. Tiboldaróc és Kács községeket elöntötte a víz. Mezőnyáradón négy házból kellett kilakoltatni az embereket. Két ház összeomlóban van. Keresztespüspököt körülvette a víz. Szentistván községet is elárta az áradás, bár magában a községben nincs árvíz. Mezőkeresztesen három házból lakoltatták ki az embereket. Mezőkövesd és Bogács között 300 méteres távban az állami úton 35 centiméteres víz áll. A községet is veszélyezteti a csatornák víze. A lakosság nyulgátákat épít. Felsőborsodban Arlónál és Bolyokvasvárnál a Hangony-patak kilépett medréből. Mezőnyárád és Mezőkeresztes közt megszűnt a forgalom. A Mezőcsát és Gelej közti úton 60 centiméteres víz áll. Gelej községben először 15 házat elöntött a víz, később már 60 házat fenyegetett. Több házból kilakoltatták az embereket. Az árvíz-

A Margit-körúton történt vízcsőrepedés miatt az útvonalat a javítási munkák tartamára el kellett zárni. A BSzKRT értesíti az utazóközönséget, hogy a forgalom zavartalan lebonyolítása céljából a Zsigmond-utca, Fő-utca, Battyán-utca, Széna-tér, Széll Kálmán-tér útvonalon számjelmű nélküli autóbusz-ingajaratot helyez üzembe, amelyen a villamos vasúti viteldíjak érvényesek.

Pénteken este 12 órától kezdve többször hívták a Postaigazgatóságot és panaszkodtak, hogy bizonyos telefonszámok nem felelnek. A posta megállapította, hogy a Kerepesi-úton és a külső Kerepesi-úton lévő telefonszámokat nem lehet hívni, mert a Baross-tér szomszédságában, az Újtelepi pályaudvar körüli beázott a kábel. Annál is kellemetlenebb volt az eset, mert ebben a kábelben vannak elhelyezve a Szürketaxi hívóvonalai is és a közönség nem tudott taxit rendelni. A posta műszaki emberei azonnal megkezdtek a kábel kijavítását és néhány óra alatt be is fejezték a munkát.

ARVIZHATAS A FŐVÁROSBAN

Pénteken délután háromnegyed 4 órakor a budapesti tűzoltók öt órszállal és megfelelő felszereléssel kivonultak a Rákospatakhoz, amely rendkívüli módon megáradt, s kilépett medréből. A tűzoltók az Erzsébet királyné-út és a Szőnyi-út között lévő részen egy hidat, amely a víz folyását akadályozta, lebontották, s ezáltal sikerült elérni, hogy a Rákospatak visszatért medrébe.

NYIREGYHÁZA ALACSONYABBFÉKVÉZSÉ HELYEI VIZ ALÁ KERÜLTEK

A napok óta tartó esős időjárás és a felgyülemlött nagymennyiségű talajvíz következtében Nyiregyháza város egyes alacsonyabban fekvő részei víz alá kerültek. Eddig öt ház omlott össze. A védelmi munkálatok folyamatban vannak.

Budapesten 6 óra alatt 93 centimétert apadt, Paksnál 114 centimétert áradt a Duna

A jég majdnem mindenütt zajlik

Vitéz Bonczos Miklós belügyi államtitkár, a dunai árvízvédelem kormánybiztosa, február 15-én este 9 órakor a következő tájékoztatót adta:

A Duna jege ma a déli órákban Nagytétény és a Paks feletti Ordas község között megindult és kisebb-nagyobb megszakításokkal zajlik. Ordás és Baja között egy kb. 2 km hosszú síkvízes szakaszt kivéve áll a jég, Baja alatt zajlik. A jég megindulása Budapesten és a budapest-érdi szakaszon apadást, Adonynál átmenetileg áradást, majd itt is apadást, a lejjebb fekvő szakaszokon pedig áradást idézett elő. Budapesten délelőtt 2 órakor 683 cm., este 8 órakor 590 cm. volt a vízállás, tehát 6 óra alatt 93 cm-t apadt. Adonyban az átmeneti áradás után 40 cm-t apadt a víz, Paksnál délután 4 óráig 114 cm-t áradt.

perc elteltével a felpuposodott részek hirtelen besüppedtek majd helyükön víztört elő. A vízművek bizottsága azonnal kiszállt a helyszínre s megállapította, hogy nagyobb

MAYER vegyilisztása fogalom
IV. DEÁK FERENC-UTCA 16. SZÁM
Telefon: 187-437 és 381-599.

arányú csőrepedés történt. A fővezetéket lezárták, majd a rendőrség kordont vont, mert attól tartottak, hogy az úttestet a feltörő víz más részeken is alámosta. Szendy Károly polgármesternek a főváros

ARVIZKÖRUTRA INDUL A FÖLDMIVÉLÉSÜGYI MINISZTER

A belvizek áradásának kitett alföldi vidékek megtekintésére Bánffy Dániel báró földművelésügyi miniszter Bárczay János államtitkárnak, Trummer Árpád miniszteri tanácsosnak a vízügyi főosztály vezetőjének és Bauer Sándor miniszteri osztálytanácsos, miniszteri biztossnak társaságában hétfőn reggel kétnapos utra indul. A földművelésügyi miniszter személyesen kíván közvetlen értesüléseket szerezni az árvíz helyzetéről és a szakértők, érdekeltek meghallgatásával a szükséges intézkedéseket megtenni. Az első napon a Duna-Tisza közt látogatja meg és utjának ez a része Szegedig tart. Másnap Hódmezővásárhely, Orosháza, a Körösvidék és a Zagyva vidékének megtekintése következik. Ez a nagyszabású tanulmányút a jelenlegi helyzet nehézségeinek leküzdésén kívül azt a célt is szolgálja, hogy az alföldi belvízrendezés egységes tervét a földművelésügyi miniszter személyes irányítása mellett minél célszerűbben lehessen megvalósítani.

ELÖNTÖTTE A VIZ A MARGIT-KÖRUTAT CSŐREPEDÉS MIATT

Szombaton a Margit-körúton az úttest három helyen hirtelen felpuposodott félméteres magasságban. A közönség hiedlen nézte a szokatlan jelenséget s ez elő pillanatban nem tudta-e mire magyarázni az úttest felpuposodását, amely olyan erejű volt, hogy a villamos sineket is elgörbítette. Néhány

Különböző alkalmazkatta:

színházba, vacsorához | tánchoz kabát nélkül
hosszu ujjú, nyakig gombolt | ujjatlan, kivágott
és mégis csak egy ruha
Urhímzéssel disztelt, jóminőségű fekete műselyem moszkitéből készült estélyi komplé.
Tervezte Tüdős Klára P 168-

CORVIN A JÓ MINŐSÉGEK ARUHÁZA

HÖLGYEIM,

engedjék meg, hogy ítéletük alá bocsássak egy különös esónakverseny körül felmerült vitát.

Szerelmes vagyok a Balatonba. Rendes, szabályos szerelem, az összes jellemző tünetekkel. Amikor nem láthatom imádottamat, például télvíz idején, otthon, 200 km-re

tőle, olyankor sűrűn előveszem az arképét, vagyis a térképét és hosszasan elgyönyörködöm benne. Így papírról is jólesik látnom a vonásait. További tünetek: szeretek Róla beszélni és mindenkihez vonzódom, akinek imádottamhoz valami köze van.

Béla barátomnak is sokat beszéltem a Balatonról, sűrűn küldözgettem neki levelezőlapokat a Balaton mellől, vagyis mindig ugyanazt a levelezőlapot, amin a Balaton térképe van. Tintával jelöltem meg rajta, milyen utat jártam meg újabban a vízen a *Vadkacsa* nevű evezőcsónakomon. Úgyanis Béla barátom sportember, őt legjobban mégis a teljesítmények érdeklik. Volt egy kis hencégés is ebben, egy kis bosszantás is, nesze neked, sportember, irigykedj egy kicsit. Hyeen nagy utakat járok én meg csónakon, holott nem is vagyok sportember. Mialatt Te otthon a kánukulában tátogsz, 300 km-re hőstetteim színhelyétől.

Nem is bírta sokáig Béla barátom, egyszer csak kijelentette nekem, mikor éppen hazajöttem a Balatonról, hogy most meg ő utazik le a Balatonra és szeretne egy kicsit a csónakomon járni, adjam oda neki két hétre. Szívesen beleegyeztem, Béla elutazott, pár nap múlva már levelezőlapot kaptam tőle, azt a bizonyos balatoni térképet, amit eddig én küldözgettem neki több példányban. Ő is tintavonással jelezte rajta, milyen utat tett meg eddig a csónakomon. Akkor vettem észre, ő most versenyre kelt velem, felül akar műlni engem. Kitért belőle a sportember féltékenységé. Hihetetlen nagy utat tett meg egy nap alatt és az időt is odajegyezte a térképre, 28 km-t, 8 óra 22 perc. Egymásután jöttek aztán a levelezőlapok, mindig ugyanaz a térkép és én hűledezve láttam, hogy Béla villámgyorsan körülveszi az egész Balatont. Úgy is történt. Egyszer csak tudatta velem, hogy 8 nap alatt körülvezte. Valóban megdöbbentő teljesítmény, valami kétszáz kilométer! Nyole nap alatt! Evezőcsónakon!!! Egy ember egyedül!! A kutyafáját.

Megérkezett aztán Béla feketére sülve, diadalmasan. Ragyogó arccal dicsekedett, hogy ezt a nagy utat milyen rövid idő alatt járták meg kettesben! Kisült, hogy egy hölgy is volt a csónakban.

Amulva néztem rá, most először csodálkoztam el igazán.

Ha ezt az utat egy férfi ismerősével evezi végig anynyi idő alatt, akkor nem csodálkozom. De hogy női segítséggel, mégha kitűnő evezős is a hölgy, gyorsabban haladt, mintha egyedül lett volna, ez már igazán csodálatos.

En egyszer ugyanezt az utat szintén egy hölgyismerőssel eveztem végig, aki szintén kitűnő evezős volt, ugyanazon a csónakban mentünk, ugyanolyan időjárási viszonyok közt és mi akkor ennek az útnak egy esekélyke kis szakaszát három hét alatt tettük meg. No igen, egyedül én is gyorsabban megjártam volna.

Itéljék meg Önök, Hölgyeim, ezen az útvonalon ki volt a győztes. Kié a palma?

Nadányi Zoltán.

Előkelő angol ház

— Sir, azt hiszem, hogy a víz most már megfelelő hőfokú.

— Megkérted a kezemet a papától?

— Igen, felhívtam telefonon. Azt mondta, nem tudja ugyan, hogy ki beszél, de a maga részéről boldogan beleegyezik.

— Ha nem hagyja abba a lármát, telefonálok a rendőrségre.

Felelős kiadó: KALLAY MIKLÓS.

Kiadja az Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt.

Terjesztési engedély száma 147.293/1940.

Előfizetési ár: negyedévre 6.— P, félévre 12.— P.

Megpróbáltam a lehetetlent

ÍRTA TUDÓS KLÁRA

Amikor magyar divatról kell írnom, vagy beszélnem, mindig kicsit röstellem magam, hogy ennyiszor mondom már ugyanazt. Ha unalmas vagyok is vele, a hiba nemcsak az enyém. Miért nem értik meg hamarabb s kevesebb szóból a magyarok, hogy ma-

Tudos Klára

gukra vannak utalva mindenféle problémáikkal s a létjogosultságuk eme problémák önálló »magyar« megoldásától függ. Különösen ma, amikor akkortól fordult a világ kereké.

Ezredforduló közeledik s az emberi társadalom vajdva próbálja újjászülni önmagát.

En már idestova tíz éve bontogatom azokat a csomókat, melyek a problémának rámeső részén vannak. Nem mondom, néha le-letöri a körömöm ez a bogozás, mert kerges kötél a magyar társadalom értetlensége, rosszhiszemű, cinikus ellenállása, de Isten neki, én nem sajnálom a

körömöm és vannak ebben a munkában nagy örömök is.

Az én munkám irányán is nagyot fordított ez a viláfordulat. Eddig a külföldet csalogattam be vásárlónak a magyar falusi nép kezemunkájára. A nagyvilág számára igyeksztem találni a parasztjaink eredetiségét színben, formában, díszítésben.

Tetszett is a nagyvilágnak módfelett.

A mi tarka kis piacunk útját azonban bevágták a bombák s most itt állok, mint a hoppon maradt vásáros.

A parasztok készítik és hordják elém a sok szebbnél-szebb portékát s néznek rám remegő reménykedéssel, hogy — jaj, csak azt ne mondjam egyszer — vigyék asszonyok, nem kell, nincs rá vevő!

Az ő bennem való bizalmuk olyan korbács a számomra, amely a lehetetlent is megpróbáltatja velem.

Egy évvel ezelőt szántam el magam az igazán lehetetlenre: »szöggyártó városi népből verbuválni vevőkört a magyar parasztmunkák számára.

A Belvárosban, vezető körök asszonyainál hiába próbálkoztam, megbuktam.

Kimentem hát a tömegek közé s egyéni művészkedésem ambícióit feldobtam áldozatul a népi háziipar fejlesztésének kicsi oltárára.

Meggyulladt!

Felfelé ment a füstje s ezerméteres végében rendelkeztem már házivásznakat.

Eltöngynak lassan a régi madaras baranyái lepedők. De az új lepedőkön újra ott virítanak a régi virágok s begyessednek a piros-fekete régi mintájú galambok.

Új szövőszékeket barkácsolnak a falusi ácsok, kendert vetnek a komáromi gazdák, gyapjút fonnak a palóc asszonyok, mert van kinek dolgozni, mellénk állottak Budapesten s a többi magyar városokban is »a kis emberek«.

Ők örülnek a magyar szöttekekből készült, vagy magyar hímzéssel díszített ruhának, nemcsak azért, mert tetszik nekik, hanem azért is, mert tudják, hogy másik magyarnak adnak vele kenyeret.

Bennem most már nincs semmi kétség, tisztán és biztossan látom az utat, amerre mennem kell és megyek is, amíg Isten engedi.

ERDÉLY FŐZTJE

nemes és öntudatos, mint maga a kis ország, melynek egy részét most öleltük vissza kebelünkre. Nemeslevele ősi, dicső fejedelmek üttették rá a pecsétet, híre-neve messzire terjed, túl a határokon. Kiucs, nagybecsült értéke kincses Kolozsvárnak, aranytermő Erdélynek. Régi műveltség, régi hagyományok íze érzik ki belőle. A havasok zamatos füvei, a sikk mezők illatos virágai fűszerezik.

Aki nem ismeri, vegye kezébe Apor Péter Metamorphosis-át, böngésszen a Radvánszky-gyűjteményből való szakácskönyvben, melyet »az erdélyi fejedelem főszakácsmestere« írt a XVI. század vége felé. Megbarátkozik belőlük a fényes multtal, hogy aztán, ha megízlelheti a tárkonyos bárányt s a esomborddal ízesített lueskos káposztát, fal (magyarországián: falatoz) egy keveset az aprópecsenyéből, kóstolót kap a cukros mandulában meghengergetett »poronyó« kúr-tóskálésból, meglássa, mennyire méltó maradt elődéhez a jelen.

Új, sokrétű, kívánatos ízeket talál, szokatlan fűszerekre bukkan, hogy lelkes hívükké szegődjék s ha csak egy kis jártassága van is a finom étkezés tudományában, élvezettel állapítja meg,

milyen érdekes zamatárnyalatok kínálkoznak az igazi ínyes falatokban.

A Királyhágón túl az elmúlt századokban sok jeles mester és főmester sütött-főzött a fejedelmi udvarban, főúri kastélyokban s munkájuk nyomán az eredeti népi adottságokból, a magyar-székely-örmény-szász-román, sőt török elemek java értékeinek összjátékából, de nem utolsósorban a francia főzés mód ismeretéből kialakult az annyira változatos, annyira színes, lényegében mégis jellegzetes erdélyi konyha.

Nagyurak ebédlőpalotáinak dús asztalára — miként feljebb mondtam — hírneves szakácsmesterek küldték be a nyársakkal, rostokkal, bográcsokkal felszerelt hatalmas, lobogó szabadtüzi konyhából a régi és új, pazarnál pazarabb ételalkotásokat, de egyszerűbb helyeken, hol a háziasszony kezében maradt meg a konyha marsallbotja, a főzőkanál, ugyancsak mindig jó sora volt az asztalhoz ülőnek. Az erdélyi portákon minden időben szívesség és ízes, jó eledel volt a jelszó s bizonyos, hogy az imént lezárult súlyos esztendő után is az maradt.

Szívesség, kedvesség vérében van az erdélyi embernek, a főzés tudománya meg

szinte veleszületett az aszszonynéppel. Nem kell félni, hogy hibát talál a vendég, ha eléje kerül a párolgó leves, melyben a szabógalérnak nevezett derelyeféle tászkák úszkálnak, ha sorra kerül a berbécestokány (melyhez oly alkalmas, simülékony melléklet a gyenge puliszka), fatányéron felvonul a kívül ropogós, belül puha és nedvűs, szénensült bél-színflekkén és hozzá a pirosló paprikamártás, valamint az elmaradhatatlan eika, az egészben savanyított, lelápított tortamódjára szellettelt káposztafej, míg végül lezárja a sort a citromhéj-illatú, könnyed székelyfüredi vajasztésza. Músonon kívüli, de igen jól eső számnak persze akad még egy-két üdítő, napsugárzó batul- vagy pónyikalma, aminthogy az ebéd elejéről is aligha maradt el egy kupica étvágygerjesztő fenyővíz, azaz felvidéki módon: borovicska. Ha pedig közben egy kis esillogó, kedvverítő celnai borjt is tölt a poharakba a gazda (kinek tetszik: gyöngyöző borszéki vízzel párosítva), bizony mondom, hálás, kit a gondviselés a vendéglátó házhoz vezérelt.

De mi ez a derekas, csupaíz ebéd, nagy sokadalmához a nevezetes fogásoknak, melyek együttvéve megalakítják az erdélyi konyhát.

Íme, itt van még mutatóba a levelek rendjéből a különös örmény angadzásbor, fő-tartozékával, az oltott tejből készült esombordos, petrezselymes, pikáns ízű churutal, a becsináltak közül a bosporos, meg a tárkonytól jószágú malacaprólék s a tokányok nemzetségéből a borsos, a hagymás és a savanyú. A káposztás fajtájából is meg kell említeni a lueskos mellett a hírneves rakotat, valamint az erdélyi módon töltött (mily kiváló egytál-ételek) s a sült húsból a becsületes tordaipesenyét. A tésztások osztályából idekiváncozik az ordáspalacsinta, a bálmos, a köttes- és vargabéles, a pirahi, a csigarétes, a pánkó (fánk), a tordai pogácsa, a borbamártogató brassai evibak, a diós-mákos-mézes dalauzi s — de már mégis csak meg kell szakítanom a sort, hisz tán sohasem lenne vége, ha mind elmondanám nevét vadnak, halnak, csodálatos dísznótóros holminak, kászúban (faháncs-zaeskö) tartott fenyőszagú székelytúrónak, mik mind ott ékeskednek a jeles erdélyi eledelnek nyájás címjegyzékében.

Ugy gondolom, Erdély főztje rövidesen a majdan újra meginduló idegenforgalom vonzóerői közé emelkedik.

Inyemester

ATHENAEUM IRODALMI ÉS NYOMDAI RT. MELYNOMÁSA. FELELŐS: KÁRPATI ANTAL IGÁZGATÓ

Híd 1940. máj. 27. 1. sz.

ERDÉLY

25 tanulmány Erdély földjéről, népéről,
műveltségéről, gazdaságáról, nemzetiségeiről

Írták:

**Gróf Teleki Pál, Hóman Bálint,
Alföldi András, Mályusz Elemér,
Pukánszky Béla, Tamás Lajos,
Kniezsa István, Lukinich Imre,
Eckhart Ferenc, Deér József,
Berlász Jenő, Tóth András, Ele-
kes Lajos, Viski Károly, Gere-
vich Tibor, Fitz József, Makkai
László, Imre Sándor, Rónai And-
rás, Makkai Sándor és Kovács
Alajos**

300 műmelléklettel, ábrával, térkép-
pel, 4 külön egész íves térképmel-
léklettel. A térképeket a M. Kir. Hon-
véd Térképészeti Intézet készítette

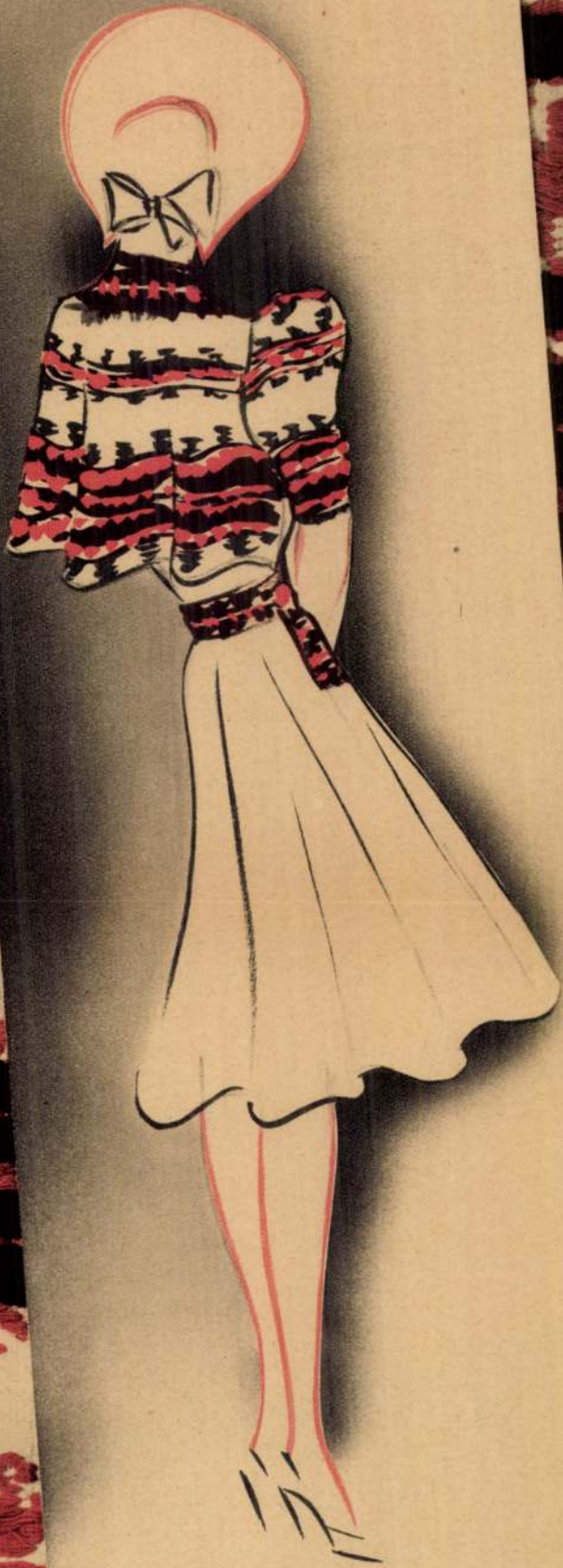
A monumentális mű ára egészvászon-
kötésben 28 pengő

A Magyar Történelmi Társulat kiadása

Előállította és terjeszti az

ATHENAEUM

Kapható minden könyvkereskedésben

Tüdös Illára ruhatervei: baranyai szőttés dísszel

Tüdös Klára

— Tüdös Klára divatbemutatója. A Corvin-áruház nagyszabású divatrevü keretében mutatja be Tüdös Klára legújabb magyaros ruhamodelljeit. A kitünő divattervezőnő évek óta fáradhatatlanul dolgozik a magyaros ruhák népszerűsítésén és az a nagyszerű eredmény, amit e téren tapasztalunk, elsősorban az ő érdeme. Kifogyhatatlan az izléses összeállításokban, az új ötletekben s mostani kiállításán is egész sora vonul fel a szebbnél-szebb ruháknak. Rendkívül hatásosak estélyi toalettjei és különösen finomak a fiatal leányok számára tervezett magyaros rátétmunkával, kalotaszegi, sárközi és egyéb népi himzésekkel díszített selyem- és gyöngyruhái. Tüdös Klára a mai gazdasági viszonyokra való tekintettel egész sereg egyszerű, szép szövet- és selyemruhát is mutat be, amelyek olcsó áraikkal hozzáférhetőek a kisebbjövedelmű középosztály számára is. A divatbemutatót nyolc napon át minden délután megismétlik, a teljes jövedelmet az erdélyi zöldkeresztes mozgalom javára fordítják.

Új Magyarországi
1941. január 19.

SOLYMAR

Templem

Keye W 1863, 1202.

MAGYARSÁG Színház Zene.film Művészet

Zsindely Ferenc államtitkár megnyitotta a Bokrétások gyönyörű népművészeti kiállítását

Ünnepélyes külsőségek között nyitották meg a Nemzeti Szalomban csütörtökön délelőtt a Bokrétások házipari és népművészeti kiállítását, amelyet Paulini Béla, a Bokrétaszövetség elnöke rendezett. Résztvettek a megnyitó ünnepélyen Zsindely Ferenc államtitkár, a kultuszminisztérium képviselőiben, vitéz Huszár Aladár miniszteri osztályfőnök, Tihamér Lajos miniszteri tanácsos, a polgármester képviselőiben Kovács Vilmos tanácsnok, a székesfőváros idegenforgalmi hivatala megbízásából Zilahy Dezső dr. és Markos Béla dr. igazgatók, az országos idegenforgalmi hivatal képviselőiben Komáromy Koller Ferenc főtanácsos. A megjelentek között volt Dohnányi Ernő is feleségével, Galafrés Elzával, aki feltűntést keltett izéles magyar öltözetével.

A polgármester megbízásából Kovács Vilmos tanácsnok üdvözölte az előkelőségeket. A kiállítást Zsindely Ferenc dr. kultuszállamtitkár nyitotta meg, méltatva a főváros áldozatkészségét, amely lehetővé tette a gyönyörű bokrétamozgalom kifejlődését és a most megújuló népművészeti kiállítás megrendezését elősegítette. Az államtitkár kiemelte Kovács Vilmos tanácsnoknak és Paulini Bélának, a bokrétaszövetség elnökének érdemait a világhírű Gyöngyösbokrétamozgalmak megszervezése körül. A megnyitó beszéd után a megjelentek Paulini Béla vezetésével megtekintették a kiállított anyagot.

*

A népipari tárgyak változatos gazdagságban töltötték meg a Nemzeti Szalon teremt. Láttunk mezőkövesdi szőteket a legkülönösebb korból és pedig olyan szembélyőrködött példányokat, hogy elképzeltek párnákon, székátlakon és úgy érezték, hogy ezek a magyar népipari termékek bármely angol főúr vidéki kastélyába is beillenének. Megállásra készített a

szemlélt a ragyogó csipkesorozat, a legkülönösebb vidékekről. A fehér, tündéri minták között káprázatos látványt nyújt a színekben dúslalkodó szögárdi himzés. Nem tudjuk levenni a szemünktől a tardi és a matyó szűrhimzésekről se. És azután a sárközi szőttek, a rábaközi keresztöltésű, úgynevezett rózsa-szőttek, a türeményes szakmári himzések?! Az ember szeretne nábob lenni, pedig nem is kell túl sok pénz ahhoz, hogy kedvére vásárolgasson. Zempléni és mezőkövesdi, meg különböző más vidéki cseréptálok díszelnek a falakon. Valóságos kóbok-sorozat is láttunk, elkeveredve különféle fafaragványokkal és festett tojásokkal. Külön élmény a patyolatnál gusztyosabb zsebkendő-sorozat. Nem lehet elmenni hosszas gyönyörködés nélkül a szentistváni kézmunkák mellett. Az a mozgalom, amelynek a kormányzóné adott lelket a magyar ruhaviselet felkarolásával, ezen a gazdag kiállításon bőséges tápot nyerhet. Szépek versengve lehetnek el szebbnél szebb motívumokat.

Szakértő gyönyörködéssel szemléli a kiállítást, Tüdős Klára is, akinek „Pántlika”-studiójáról néhány nappal ezelőtt adott részletes tudósítást az Uj Magyarorságnak. Most megkérdeztük férjét, Zsindely Ferenc államtitkárt, helyesli-e a magyar ruhaviselet-mozgalomnak a férfi nemre való kiterjesztését?

— Annnyira, — hangozott a válasz, — hogy magamnak egész csinos magyaros férfiruhakollekcióm van. Igaz, egyelőre még nem igen jelentem meg így, a nagy nyilvánosság előtt.

A kiállításon becses könyvek is szerepelnek, amelyek a magyar népművészet anyagát dolgozták fel. Különösen tetszett az „Officina” kiadásában megjelent „Magyar népviseletek” című, szép illusztrációkkal kiegészített mű, amelynek szerzője Palotay Gertrud. Háits Géza

A lengyel főiskolai hallgatók ének- és tánc-csoportjának vendégjátéka a szegedi Dóm-téren

Szeged, augusztus 12.

A lengyel főiskolai hallgatók híres tánc- és énekcsoportja néhány nap óta Szegeden tartózkodik, hogy visszaadja a szegedi egyetemmel énekkar nyári lengyelországi látogatását. A lengyel diákok vendégfelvételének híre örömet szorított a városban, csupán az az aggály merült fel, hogy az ünnepi játékokra való tekintettel, nem mutatkozik majd ki a kiállítás. A főiskolások vendégfelvételéért. Műtán azonban a „Turandot”-péntekre tervezett nyolcadik előadását nem sikerült megtartani, péntek este szabaddá vált a színpad s ezért előadásokba kezdtek a lengyel diákokkal, akik a legnagyobb kész-

séggel vállalkoztak arra, hogy a szegedi Dóm-téren pénteken este bemutatják a legszebb lengyel nemzeti táncokat, nemzeti viseleteket. A lengyel műsorán különféle eredeti egyéni és csoportos tánckompozíciók szerepeltek, a mazur, krakowjak, kujawjak, trojak, oberek és goral nevezetű táncok, továbbá lengyel népdal szólók és kóruszámok. Szombaton este harmadszor került színre a „Háry János”, vasárnap pedig az „István király népe” előadását ismételték meg. Az ünnepi játékok hétfőn este a „Bizánc”-cél-érnek véget. Hétfőn délelőtt a Dómban bemutatásul Liszt Ferenc „Esztergom miséjét” adják elő.

Ania Suli meghódította a pesti közönséget is

Érdekelt mősoros est volt az Angol-parkban, amely Dayka Margitnak és Ania Sulinak, a magyar származású amerikai rádió-énekesnőnek hozott forró sikert. Dayka Margitot, aki a Szabófi-fükkal adott elő jeleneteket, tüntető melegséggel ünnepelte a közönség. Kirobbanó sikere volt a szép, fiatal magyar-amerikai énekesnőnek is. Négy amerikai songot adott elő, köztük a nagy népszerűsége számítható „Ejféli sláger”. Színes, melegtónusú hangja, megnyerő fellépése és kifejezőképesen gazdag előadóművészete már első dalánál biztosította számára a nagy sikert.

AZ ALLATKERT JÖVŐHETI MŰSORA:

Kedden, 16-án Beethoven IX. Szimfónia. Csütörtökön, 18-án Paraszttbecsület Gyenge Anna fellépésével, utána Gyenge Anna hangversenye. Pénteken, 19-én Pódium-kabaré évdzáró-est.

Ma: Podium Kabaré

az Allatkertben. A magyar kabaré 1908-1938-ig. Belépő 1.20 Ft.

MILYENEK AZ ÚJ filmek?

Nem félek senkitől

(Radius, Atrium)

Az új Harold Lloyd-film ismét a régi területen mozog, amelyen a szemüveges filmszínésznek mindenkor nagy sikerei voltak. Burleszk-film, a szó jó értelmében. Egy 3000 éves egyiptomi történet modern parodiája, Harold Lloyd ügyefogyott múzeumi professzor alakít, akinek a sors szerénye következtében szerelméért a legszűkebb körökben a fokról-fokra erősödik s tetőpontját éri el, amikor Harold Lloyd felbosszant 30-40 embert csak azért, hogy megmutassa, mennyire nem fél senkitől. Egyik ragyogó ötlet pereget a másik után, a közönség hahótázik, a rendező: Elliot Nugent azonban fáradhatatlanul ontja a remek megoldásokat. A főszereplő méltó partnere Phyllis Welsh és Raymond Walburn. A kisérő műsorban ismét Popeye-tengerészét látjuk „fűtüllő pipájával”, most azonban nem a „vad-matroz”-szál közd, hanem házat épít szerelmének, hogy illusztrálja a kis film címét: „Az én házam, az én várom”. A humor természetesen ebből sem hiányzik. A Paramountnak sikerült bebizonyítania, hogy a burleszkek mindenkor megen a közönségre s a közönség hálás, ha alkalmat adnak neki a mai kesernyes világban másfélórás kacagásra.

MAGYARSÁG Sportversenyek

Lengyel harmadik a hátúszásban, vízipólócsapatunk a belgák ellen is győzött

Wembley, augusztus 12.

(Az Uj Magyarorság londoni munkatársának telefonjelentése.) Meglehetősen kevés közönség előtt a műugrás kötelező számával kezdődött Wembleyben a pénteki program. A bajnokjelöltek szépen ugráltak a magas toronyból, az angol közönség azonban végtelen közönyt figyelte őket, a hangulat pillanatig sem tudta megközelíteni egy izgalmas kritikának atomoszféráját. Az úszószámok már valamivel jobban megmozgatják a nézőket, különösen, mert az angolok a vártnál többet és jobban szerepelnek.

A nap első száma a százméteres hátúszás döntőszáma volt. Először a vizgász-díj mezőnybe állott starthoz, győzött Erdélyi 1 p 13.7 mp idővel, a dán Baeth és az angol French-Williams ellen. Utánuk következett a „komoly” döntő. Lengyel Árpád szépen úszott és elég jól tartotta magát, a holland Schefferrel a harmadik helyen osztozkodott. A németek külön versenyt úsztak a bajnoksáért. Az eredmény a következő:

1. Schlauch német 1 p 09 mp. 2. Nusske német 1 p 10.8 mp. 3. Lengyel Árpád magyar és Scheffer holland holtversenyben 1 p 12 mp. 5. Taylor angol 1 p 12.4 mp.

Az 1500 méteres gyorsúszás első előfutamban Gróf Ödön a harmadik helyen végzett, tovább jutott a döntőbe. Idejét nem mérték.

A vízipólómérkőzések során Hollandia 4:3 (1:1) arányban győzött Olaszország ellen. A francia-német mérkőzés parázs kis küzdelem, úgymondhatnánk, hogy vereség volt. A franciák hatalmasan beleszálltak az elején, a németek ellen mindig van kedvük játszani. Mire kissé magunkhoz térünk, már 3:0-ra vezetett a francia csapat. A németek negyeméteresből érték el az első gójukat, a félidő végéig azonban kiegyenlítették. Ekkor már tudtuk, hogy a franciák kiadták mérőüket és nem bírják tovább. A második félidőben csakugyan főlénybe kerültek a németek és biztosan győztek 5:3 arányban.

A mi csapatunk nem kezdett jól a belgák ellen. Az első gólt a belgák érték el, a magyar csapat jobb taktikája és pontos összejátéka azonban hamarosan érvényesült. 4:1 arányban győztünk, ami nem kellett különösebb emóciókat az úszóstadionban. Mindenki megszokta már, hogy a magyar vízipólócsapat győz, a magyar úszók pedig többé-kevésbé lemaradtak.

Hegedüs Adám

Sport hírek

(1) Mór, a Ferencváros egykori válogatott középfedeze, Romániába szerződött. Mór, aki hosszú éveken át rugta a bőrlabdát a debreceni Bocskai, majd a Ferencváros színeiben a válogatottságig is felvitte, a nyár folyamán hazatért Franciaországból, ahol az Olympique Lille színeiben játszott. Mórának kitűnő szerződése volt Franciaországban s nagy megbecsülésnek örvendett, de a honvágy hazahozta. Budapesti tárgyalásai nem vezettek eredményre s így bukaresti és erdélyi egyetemen vette fel a kapcsolatot. Mint bukarestből jelentik, az aradi Glória csapatának sikerült megegyezni a kitűnő középfedezettel, aki már el is utazott Aradra. Mórét játékosának, egyben edzőjének is szerződött az erdélyi egylet.

(2) A nemzeti spanyol futballszövetség a háború ellenére sem szüntette be aktivitását, a labdarúgó bajnokság akadálytalan lebonyolítása után most nagyszabású külföldi túra leköötésével foglalkozik. A jövő év tavaszán hathetes közép- és keleteurópai portyára indulnak a spanyol nemzetiek, s ennek során Berlinben, Rómában, Bécsben, Budapestben, Bukarestben, Belgrádban, Szófiában, Athénben és Angorában fognak mérkőzéseket játszani.

(3) Szekeres új rekordot ért el az egyéras motorvezetéses kerkaportversenyben. Szekeres, aki az amsterdami világbajnoki versenyekre készült, a Millenárius-pályán nagyszerű rekordot futott. Egy óra alatt 79 km 840 m-es távot abszolváit, jelentősen megjavítva Bániczky 1925-ben elért 71 km 995 m-es csúcsteljesítményét.

(4) A londoni úszó Európa-bajnokságok hősei Budapest. A magyar úszóvezérek azon fáradoznak Londonban, hogy a szeptemberi Amerika-Magyarország viadalt ki- sebb világversenyé bővítsék ki néhány kitűnő külföldi úszó leköötésével. Az EB-on nagyszerűen szerepelt külföldi úszónagyságok közül Hoowing, Dowe, Plath, Heibel és Levers indulását már sikerült biztosítani.

(5) A Szent István nemzetközi lövészverseny vasárnap reggel veszi kezdetét, s azon a legkiválóbb magyar versenyzők mérküzése erejüket a kitűnő külföldi mezőnyrel. Vadnay László szövetségi kapitány a következőképpen állította össze a magyar színeket képviselő csapatokat. Célilövő pisztolycsapat: Balogh Ambrus műgyémeli LE, Tölgyessy Sándor E. MOVE, Zsótér Bertalan fgy, B. HOTIS, Papp László MLE. Tartalék: Lukács Kornél dr. hadbíró szds, Székesfehérvár, Takács Károly örm., Békéscsaba. Olimpiai hatalakos pisztolycsapat: Vadnay László szds, B. HOTIS, Börzsönyi Lajos BPLE, Babinszky László szds, E. HOTIS. Tartalék: Besztek J. Jakab Közseg, lovag Zirthy Dezső RAC.

Magyar Lovaregylet versenyi tarl

14-én és 15-én d. u. 3 órakor

(1) Asbóth döntőbe került Berlinben, Gábor Klesett. Berlinből jelentik: A Blau-Weiss nemzetközi teniszversenyénél pénteken a férfi egyes elődöntőjében Asbóth 1:6, 8:6, 9:7-re győzött az angol Butler ellen, a német Redl viszont Gáboryt verte 6:4, 2:6, 6:3 arányban.

(2) A Kispeszt győzött Varsóban. Varsóból jelentik: A Kispeszt FC pénteken a varsói Polonia ellen igen szép játékkal 8000 fős közönség előtt 3:1 (2:0) arányban győzött.

Magyar lovassíket Aachenben

Aachen, augusztus 12.

Pénteken délután ünnepélyes keretek között megnyitották a XIV. nemzetközi lovassíketmézőkést, amelyen tizenöt nemzet legkiválóbb lovasai vesznek részt 581 lóval. A megnyitó nap műsorán került sor a díjlövélás első részére, a magyar színek képviselői a rendkívül erős mezőnyben képszerűen szerepeltek. Paull-Hartmann őrnagy legszebb nevű lovával második, Látó lovával pedig negyedik helyezést ért el. Vitéz Bíró József százados Kont nyergében hetedik lett.

Szombaton került lebonyolításra a versenyek egyik legnagyobb érdeklődéssel kísért száma, a Hubertus vadászgratár verseny, melyben a legerősebb magyar tiszti csapat mellett három hölgyversenyzőnk is résztvesz.

TURISTA-ÉLET

VASÁRNAPI KIRÁNDULÁSOK

MAGYARORSZAGI KARPÁT E. 84. és evezősoszt.: Kajaktúra a velencei tóra. Jelentkezés Szattler Károly vezetőnél. Ujpesti o.: Aquinum. T.: 8 ó.-kor az újpesti hídnál. Chinoin-Asztal: Aggteleki cseppkőbarlang (autobusszal). Jelentkezés Módos László vezetőnél. Fátia o.: Nyergesújfalú-Bajóti öregkő-Héreg (h)—Pisznicai barlang—Piszke. T.: 6 ó. Nyugati pu.— ÜGYVEDEK SE: Kétnapos fürdő- és gyalogkirándulás Tihanyba. T.: Vasárnap reggel Keleti pu. Jegyek váltandók az IBUSz-irodában, előre. — BUDAPESTI TE: Központ. Csúcshegy. T.: 13-án 3 ó. Berlin-tér. Alpín o.: Horgászúra Sziget-szentmirkóra. T.: 13-án d. u. 2 ó. 30 p. MFTR Esku-tér. Juvenius A.: Nyolcnapos balatoni túra. T.: 13-án d. u. 2 ó. Déli pu.— SOLYOM TE: I. Hájókirándulás Leányfalu. T.: 7 ó. DGT Esku-téri állomás. (Jegyek váltandók Czeizer Márton vezetőnél.) II. Zugliget—Makkosmária—Farkasrét. T.: 8 ó. zugliget vill. végáll.— HUNGARIA TE: I. Strand-túra Szigetmonostorra. T.: 7 ó. 30 p. MFTR Esku-tér. II. Evezóstúra Szigetmonostorra. T.: 7 ó. szigetcsúcsnál. III. Evezóstúra Csepel-sziget körül. T.: 13-án d. u. 4 ó. újpesti hídnál. — KERAK TE: I. Evezóstúra Szigetmonostorra. T.: 9 ó. Robinsonnál. II. Falboot-túra a Drávan és a Szávan. T.: 13-án reggel 8 ó. 45 p. Déli pu.— POSTAS SE: Strandtúra a horányi víztelepre. T.: 7 ó. MFTR Esku-tér. — GOLDBERGER SE: Strandtúra Horányba. T.: 13-án d. u. 2 ó. MFTR Esku-tér.— FTC: Kétnapos táborzás a szigetmonostori vizitányán.— BANK SPORTLIGA: Strandtúra Szigetmonostorra.

PETŐFI EMLÉKRE UTAT JELEZTEK A KÖHEGYEN

A Magyar Turista Egyesület szentendrei osztálya július 31-én, Petőfi eltűnésének évfordulóján utat jelzett a Köhegyre, amelyen a múlt század negyvenes éveiben Petőfi is megfordult, — amint egy leveleben megírja. A turisták Petőfi-útja — piros jelzéssel — Pomázról a János-forrás érintésével a régi szepertin úton felvezet a Köhegyre a Czibulka-menedékházhoz, majd onnan az északi oldalon le Szentendrére. A MTE ezzel az útjelzéssel is kifejezésre kívánja juttatni, hogy félvészázó munkája mennyire a hagyományoknak gyökerezik.

A Szent István-repülőtalálkozó résztvevői a Balatonon

Balatonalmádi, augusztus 12.
A Szent István-évi repülőtalálkozó résztvevői 46 repülőgéppel pénteken délelőtt 10 órakor Veszprémbe érkeztek, ahonnan Balatonalmádi repültek. A Balaton mellett kitűnő idő várta a nemzetközi repülőközönséget. A külföldi repülőket, akik Zichy Nándor gróf és Szentkirályi Ákos dr. vezetésével érkeztek meg, hamarosan a Balaton hullámaiban kerestek üdülést, mások pedig a balatonalmádi Yacht klub vitorlásain vitorlázásra indultak. Délben a Panonia-étterem terraszán 140 terítékes ebédet vettek részt a repülőket, akiket a Balaton Szövetség nevében Iklódy-Szabó János, Tormay Béla a fűrdőigazgatóság nevében, Jánossy Károly főjegyző a község nevében üdvözölt. A felköszöntésekre E. Messner ezredes, a svájci Aero Szövetség nevében válaszolt. Beszédében a nemzetközi repülőtalálkozást felállítva áldozott a Debrecen mellett hősi halált halt magyar újságírók emlékére. J. A. Capeilléren francia és Michele olasz vezető köszönték még meg a szívélyes fogadtatást. Délután a repülőket Veszprémbe repültek, este Budapestre tértek vissza.

Három év alatt harmincnyezer zsidó vándorolt ki Berlinből

Berlin, augusztus 12.
A zsidók kivándorlásáról most először állítottak össze statisztikát Berlinben. Eszerint 1933 február elseje óta 1935 június 30-ig kerekben 9000 zsidó vándorolt ki Berlinből külföldre. Ugyanakkor pedig 4500 külföldre utazott a kivándorlási szándék bejelentése nélkül. A nürnbergi törvények következtében 1935 őszén a kivándorlás fokozódott. Azóta 1938 március 1-ig újra 17.000 zsidó hagyta el Berlint és költözött külföldre, hateret pedig külföldi útra indult. Hitler kormányának uralomra jutása óta tehát összesen 32.000 zsidóvállalású egyén vándorolt ki, ha tekintetbe vesszük, hogy a külföldi útra indult zsidóknak is legalább a fele nem tér többé vissza. Ehhez a számhoz jön azután még a zsidófajú, de másvallású egyének kivándorlása, amely 3300-ra rög. Összesen tehát kivándorolt Berlinből 34.300 zsidó, ugyanakkor azonban körülbelül tízezer zsidó vándorolt be külföldről a német fővárosba. Ezek nagyrésze visszavándorló volt.

Sirtatok már, gyerekek?

Írta: Thury Zsuzsa

A két kis csavargó ebédidőben jelent meg a konyhaablaknál. Fejükkel nem érték el a párkányt, a mélységből nyöszörgött a két vékony gyermekhang:
— Nagysága, kérem, éhesek vagyunk...

Az asszony éppen a konyhában tartózkodott. Az ablakhoz sietett, szigorú tekintetét a mélybe merítette.

— Ki küldött benneteket koldulni? Hol vannak a szüleitek?

A nagyobbik fiú elmondta, hogy apja ismeretlen, édesanyja meg korán reggel bemegy a városba takarítani és őt kizárja a lakásból. A kislány szülei betegesek, — anyja kórházban van, apját meg már délelőtt „leveri lábáról az ital”.

— Nem szeretem az ilyesmit, — hallatszott az asszony hangja a konyha belsőjéből, ahol a délről maradt főzeléket két tányérra osztotta, — egy szavatókat sem hiszem. Most az egyszer adok és ezzel kész. Ne járjatok a nyakamra.

Két nagy szelet kenyeret vágott és a vacsorára eltett vagdalt pogácsából kétötöt rátett a főzelékre.

— Gyertek a lépcsőhöz, — kiáltotta erősen és elindult a tányérokkal az előszobájú felé. A kis csavargók már vártak rá, leültek a lépcsőre és mohón kanalazták a főzeléket.

— Ha készen vagytok, kopogjatok az ajtón, — mondta még az asszony, azután bement a szobába, hogy férjének beszámoljon a történetéről. A férfi szelíd mosollyal hallgatta, azonnal felállt, hogy megnézzék a falatozó gyerekeket, de az asszony visszatartotta.

— Hagyd őket. Te képes lennél mindennap megebédeltetni ezt a két csirkefogót, hogy végül a szemünket is ellopják. Ismerem az ilyen népséget.

— Ugyan fiam, — ellenkezett szelíden a férfi. — Szegény éhes gyerekek ezek, nem tolvajok.

— Mindenesetre csirkefogók, — zárta le a vitát az asszony és kiment, hogy

Vámbéry Rusztem példátlan cikke egy angol lapban Csehország és a zsidóság védelmében

Ezekután maradjon Csehországban, vagy vándoroljon ki akárhová, de ne logyassa a magyar kenyeret

Vámbéry Rusztem ügyvéd, a baloldali, szabadkőműves-zsidó-szociáldemokrata intellektualizmus legtipikusabb képviselője. Vámbéry Rusztemnek, — aki a Magyarországra érkező idegeneknek s különösen angol vendégeinknek két év-tized óta a rossz szelleme, a magyarellenes külföldi propaganda hazai prókátor, — újabb szégyentelen, felháborító akciójáról értesülünk, a Manchester Guardian hasábjairól.

Vámbéry Csehszlovákiában „üdül” s „Lubochná”-ról nyílt levelet intézett a Manchester Guardianhoz. A levél, mely címében a menekültügyi problémával foglalkozik, utal Charles Roden Buxton egy július hó 19-én megjelent levelére és kötelességév akarja tenni a szövetséges hatalmaknak, hogy ezt a kérdést megoldják. Miután megállapítja, hogy sem Kenya, sem más afrikai gyarmat nem alkalmas a menekültek letelepítésére, kijelenti, hogy a menekültügyi probléma megoldása nemcsak erkölcsi, hanem törvényes kötelessége is ama államoknak, amelyeknek mulasztása következtében voltak kénytelenek a menekült áldozatok kivándorolni. A levélíró szerint a nemzetközi jogban is érvényre kell juttatni azt az elvet, hogy mindenki felelősségre vonható mulasztásainak következményeire. Márpedig kétségtelen, hogy az úgynevezett gyözők elmulasztották azt, hogy megakadályozták oly magánhadserg felállítását, amelynek segítségével a nagyzási hóbortban szenvedők tömege kisebbrendűségeket mindenféle faj-

védelmi ostobasággal juttathatták érvényre.

A szuverenitás fogalma szerint nem szabad más államok belső ügyeibe beavatkozni. Hogy van az akkor, hogy Csehszlovákia szuverenitásának el kell tűrnie, hogy nyomást gyakoroljanak rá az „üldözött” német lakosság jobb védelme címén. Vagy talán a szudétánémetek állítólagos elnyomása kegyetlenebb, mint a zsidók, szocialisták, papok, stb. üldöztetése a Harmadik Birodalomban?

Ezután idézi Latimert, Bodint és Macchiavellit, akik meghatározták a szuverenitás fogalmát. Előbbi szerint az igazság minden valószínűség szerint az üldözöttek oldalán van. Már pedig az igazság még a szuverenitás felett is áll.

A menekültügyi problémák radikális megoldására nincs más mód, mint az, hogy azok a nemzetek, akik még nincsenek híján az emberi érzésnek, erőlyes együttes akcióval akadályozzák meg a további üldöztetést. A legkevésbé hatékony megoldás az, hogy ha megnyitják szíveiket és tanácskozáscsat kezdenek, emellett azonban lezárják a határokat és a kincstárakat.

A külföldi zsidók bizonyára nagy meglepéssel olvassák ezt a levelet s fel is használják a maguk céljaira, de magyar szemmel és szívvel ebből a forrásból csak nemzeti ügyünknek, a magyar nép egyetemes vágyainak előrelépését olvashatjuk ki.

Amikor Vámbéry fölényesen gúnyoló-

behozza az üres tányérokat.

A két fiú egy hét múlva újra jelentkezett. Halkan énekelni kezdtek, azt hogy: Csákváron volt egy kápolna... Megszámlálhatatlan strófát dünyögtek végig vékony, esdeklő hangon, amikor az asszony alakja végre feltűnt az ablakban.

— Mit kornyikáltok itt?
— Nagysága, kérem, éhesek vagyunk — mondta a nagyobbik.

— Hol tanultátok a dalt?

— Az iskolában, nagysága, kérem.

Az asszony sűrű redőkhöz vonta homlokát és valósággal csattogott a hangja: gyertek a lépcsőhöz.

Kiadta a két tányér főzeléket, meg a kenyeret és becsapta az ajtót. Haragudott magára. Csavargó, tolvaj kölykök, ahelyett, hogy elzavarná, még eteti őket. Amikor a férfi hazajött, neki is megmondta, hogy utóljára vannak itt a gyerekek. Ha még egyszer itt találja őket, rendőrt hív. Ő nem eteti a más ember gyerekeit. A szelídszemű férfi nem válaszolt, de amikor kiment az asszony, óvatosan kinyitotta a lépcsőfeljárathoz vezető ajtót.

— Kezét csókolom, — köszönt a két fiú.

A férfi megsimogatta a kerek koponyákat és melléjük ült a lépcsőfokra. Csendesesen beszélgettek hárman, hétköznapi dolgokról, üzleti ügyekről. Hogy ezek a villanegyedek nem kedveznek a mesterségnek. A kapuk többnyire zárva, ahol mégis nyitott ajtóra találunk, ott harapós kutya marakodik a rongyos ruhájú ágrólszakadttal. Ha azonban jól beossza az ember a házát, mégis mindennap meleg ételhez és néhány fillérhez jut, — mondta a nagyobbik fiú. A férfi megértően bólogott, rézpénzt vett elő a zsebéből és csak akkor ugrott fel, amikor az asszony lépteit hallotta a konyha felől. Lesurrant a ház előtti kis kertbe és egész figyelmezt az ujonnan ültetett négy rózsafának szentelte.

— Takarodjatok — mondta az asszony és elvette a tányérokat. — Több-

ször ne lássalak itt, értitek?

— Igenis, nagysága kérem.

Már az úton topogott a két gyerek és az asszony még mindig döhögött.

— Azt hiszed, hálásak lesznek nekünk? Olyanok ezek, mint a féreg. Ideszoknak, nem lehet szabadulni tőlük, szemtelenek és ragadóknak kezűk.

— Ahogy gondold, fiam, — csendesítette a férfi. — Pedig hidd el, derék gyerekek ezek.

— Az ilyen derék gyerekekkel legjobban megjárja az ember. Elhíheted, hogy nem sajnálom azt a tányér főzeléket. De jobb elkerülni a kellemetlenséget.

Vagy tíz napig nem mutatkozott a két fiú. Azután megint ott ácsorogtak a konyhaablak alatt, vágó szemüket megemelve az illatgőzös, csábító helyiség felé, ahol időnként feltűnt a nagysága szigorú és egyenes alakja.

— Már megint itt vagytok? — csapott le az asszony. — Lódludjatok, mert rendőrt hívok.

A gyerekek elsompolyogtak. Tanácsalantul néztek a lépcsőfeljáróra, azután az ablakokat vizsgálták és lassan előre lopakodtak a házfal mellett. Az egyik kerti ablak előtt megállapodtak.

— Nem ad, — mondta a kisebbik.

— Nagyon dühös, — válaszolta a másik és halkan füttyentett.

A férfi az ablak mögött állt, onnan figyelte a két tanakodó csavargót. Éppen mutatkozni akart, amikor a beszélgetés folytatódott ott lenn.

— Enekeljünk, — mondta a kicsi. — Ezeknek az kell.

Röhögtek. A kicsi kavicsot emelt fel két lábujja között és azt ügyesen az ablak felé rugta.

— Enekeljük el nekik a Sej haj Li-nát, — mondta a nagyobbik gyerek és foga között a földre köpött.

— Vagy a...

Összehajoltak, sunyin nevettek, a kicsi már halkan füttyülte is maga elé a csunya nótá dallamát. A férfi elhúzódt az ablaktól, zavartan és félszegen mosolygott. Mégis igaza van az ass-

dik a cseh járomba fogott szudétánémetek szenvedéseit és síkra száll a magyar Felvidék jogtalan, jelenlegi urainak védelmére s vak és feneketlen zsidó fajvédelmében igazságnak, jognak, emberségnek csak a zsidóság védelmét hirdeti, amikor a cseh állam szuverenitásának biztosítására Bodint és Macchiavellit idézi, akkor Vámbéry Rusztem megtagadja s történelmi jogában megsérti azt az országot, amely legszerencsétlenebb korszakában is el-tartotta őt!

Vámbéry csak kisebbrendűséget lát a fajvédelemben s együttes akcióra hívja fel a nagyhatalmakat a zsidó-üldözések megakadályozására. Vámbéry megvédi a cseh szuverenitást s azt ajánlja, hogy más népek szuverenitását törjék le, az egyetlen igazságnak, a zsidó szuverenitásnak biztosítására! Mikor írt Vámbéry nyílt leveleket az üldözött magyar kisebbségek védelmére? Mikor írta meg a külföldnek, hogy Károlyi Mihály és Kun Béla uralma alatt a zsidó szupremácia, a zsidó vezetők telhetetlensége, mohósága s bomlasztó ösztöne fordította meg a pajzsot a régi Magyarország sírján? Mikor szólította fel Vámbéry Rusztem a nagyhatalmakat valóban vállalt kötelességeiknek betartására — a magyarság érdekében? És miért kívánja Vámbéry Rusztem, hogy zsidó fajvédelmének brutális, primitív és ostoba fitogtatása után a magyar nép ne saját, hanem a világzsidóság érdekeit védje meg?...

Vámbéry Rusztem becstelenségül visszaél a magyarság türelmével s elnéző jóindulatával s ezt teszi fanatikus következetességgel a nemzeti Magyarország megszületése óta — megtorlatlanul! Vámbéry pohara megtelt s az együgyű jóindulatból, magyar oldalon, elég volt. Túrhetetlen már ez a zsidó prepotencia, túrheteretlen külpolitikai érdekeinknek örökös veszélyeztetése, a sok magyarelleses suttogás, megbeszélés és levelezés! Vámbéry Rusztem maradjon Csehországban, menjen el Madagaszkár virányaira, menjen akárhová, s ne boldogítsa többé Magyarországot a jelenlétével. Miért élne egy ilyen nagy szellem a „kisebrendű” népek között? És miért várná meg az igazságszolgáltatást a magyar nép végeiben?...

Tudós Károly

ERTESITEM AZ URI HÖLGYEKET!

Itt az őszi és nemsokára eljön a tél is. Siettem elkészíteni az őszi és a téli modelljeimet. Egész finom gyapju anyagból: kabát, kosztüm és ruhák. A legújabb és legelőkelőbb divat kivitelben. Raktárain jól felszerelten a legjutányosabb áron a t. vevőim rendelkezésére állanak.

Tisztelettel

KOVÁCS FERENC, IV., Múzeum-körút 21.
35 éve alapított öskeresztény cég.

vichyi kormányt is. Mint azelőtt Iránnal kapcsolatban, az angolszász sajtó az észak- és nyugatafrikai francia gyarmatokról is hetek óta hirdeti: biztosítani kell a területek „függetlenségét”, nehogy a német hadvezetés az angolszász hatalmak ellen irányuló akcióra használja fel ezeket a területeket. Bergeret tábornok észak- és nyugatafrikai szemléltetése, Nogues tábornok és Weygand vichyi tanácskozásai a legkézenfekvőbb módon helyezik a nemzetközi politika előterébe az észak- és nyugatafrikai francia gyarmatok biztosításának a kérdését. Franciaország gyarmatbirodalma már Iránt megelőzően is tapasztalhatta, milyen tettek követik az angolszász sajtó különböző kampányait és nem kétséges, hogy Dakar és Szíria példájából okulva, Vichy most meg akarja előzni az angolszászokat.

Nem volna talán a tényeknek teljesen megfelelő, ha azt írnék, hogy ezek a Távolkeletől az Atlanti-óceánig mutakozó jelek sejtetni engedik, hogy döntő fordulóponthoz érkezett el a háború. Kétségtelen mégis, hogy az elmúlt két esztendő alatt talán még egyszer sem álltunk olyan nagy horderejű események küszöbén, mint éppen most, a háború második évének végén...

A jó hírt hozó fiatal festő azonban közelebbi részleteket nem tudott a készülő akcióról, ezért magához a kezdeményezőhöz, Tüdős Klárához fordultunk és megkértük, mondja el, hogyan akarja megvalósítani szociális és kulturális szempontból egyaránt nagyjelentőségű tervét?

Tüdős Klárát munkahelyén kerestük fel. Előtte rajzok, vázlatok, levelek, az asztalokon, szekrényekben selymek, csipkék, magyaros himnuszok, tarka szalagok egész tárháza, amelyből az ő keze alatt azok a szívet-szemét gyönyörködtető ruhák alakulnak ki, amelyeket ma már az ország minden részében büszkén viselnek a magyar asszonyok.

Régi szívügyem ez, — mondja kérdésünkre Tüdős Klára. — Már hosszabb idő óta gondolkodom azon, miképpen lehetne a rászoruló magyar művészeket segíteni. Az ismeretlenek, a még be nem érkezettek. Akiknek csupa gond az életük, akikben a lelket már csak a művészet iránti végtelen rajongásuk tartja. Tudom, hány és hány jobb sorsra érde-

mes művész sínylődik szerte az országban és gyámoltalanul, reménykedve várják, hogy valahonnan segítő kéz nyúljon feléjük. Az erdélyi festők érdekében, még a visszacsatolás előtt, kiállítás rendeztem a Nemzeti Szalóban, ennek szép sikere is volt de természetesen egyetlen ilyen akció nem oldhatja meg a nyomorgó festők ügyét.

Elgondolkodva folytatja: — Azóta is egyre töprengtem ezen a gondolaton és egyre erősebbé vált az a meggyőződés: valamilyen állandó jellegű mozgalmat kell indítani, hogy érdemlegesen lehessen segíteni a magukra hagyott művészeket.

Közben elfogadtam a Corvin-áruház meghívását, hogy náluk a magyaros ruhaosztályt megszervezzem. Mivel a magyar divat népszerűsítése már régóta szívemhez van kötve, örömmel vállaltam el ezt a feladatot. De nem álltam meg itt. Tavaly a visszacsatolás után bejártam Erdélyt, a Székelyföldet, közvetlen közelből ismertem meg az ottani remek népművészeti kincseket és utamról azzal jöttem vissza: rendezzünk be magyar népművészeti osztályt is! Megvalósítottuk és boldogan mondhatom: a háziipari osztály pompásamny meg! Hány asszony jön ide azzal, hogy ruhát, kalapot vagy egyéb holmit vásároljon, és amikor megmutatják nekik a gyönyörű magyar himzéseket, a szőtteseket, kerámiákat, nem tudnak elmenni anélkül, hogy valami kézimunkát, vázát, korsót is ne vigyenek magukkal hazára... Ez a tapasztalat megerősítette bennem azt a hitemet, hogy a vásárló közönséget lehet és kell is irányítani... És ezzel együtt eszembe jutott, miért ne lehetne berendezni képekből, szobrokból egy művészi osztályt is? Ha a közönség — mert alkalma volt rá — megszerette a magyar háziipari munkákat, akkor ugyanígy fel lehetne benne ébreszteni a szép képek iránti szeretetet is!

Csupa meggyőződés, csupa melegség Tüdős Klára hangja, amikor mondja:

— Hát ezt akarom most megcsinálni! Sikerült is már erre rábeszélnem a Corvin vezetését, most már csak az kell, hogy az engedélyt megkapjuk hozzá. Ez a képzőművészeti osztály tulajdonképpen állandó tárlata lesz a magyar művészeknek. S megvalósítása kettős célt szolgál: egyrészt a festők, szobrászok megsegítését, másrészt a közönség művészi nevelését! Mert erre is szükség van ám! A fővárosi közönség jórésze, sajnos, nem jár tárlatokra, a vidékieknek meg erre alig van alkalma. Így van aztán, hogy a polgári otthonokban olyan értéktelen, izléstelen képeket, silány olajnyomatokat látni, amelyekkel megrémül a hozzátartó. Rá kell tehát szoktatni a közönséget a művészet, a szép szeretetére, — ez nem lehetetlen, csak hit, jóakarát és kitartás kell hozzá!

Ezután megkérdézzük a lelkes magyar asszonyt, hogy akarja a festők bekapcsolását, a képek beszerzését gyakorlatilag megoldani?

— Mint már mondtam, — hangzik a válasz, — a névtelenek, a kezdők, a küzködő művészek felkarolását tűztem ki

Még vehet!

Balatoniöldváron villákat

nagyon kedvező részletre. Minden telek befásítva, villany-, vízvezeték csatlakozási lehetőség. Árunk a legelőcsőbb. Okvetlen kérjen tájékoztatást. Balatoniöldvár fűrdő r-t. parc. Irodája Budapest, V., Szabadság-tér 14. Telefon: 127-660.

célul. Tehát nincs szó neves, tárlatokon folyton szereplő festőkről, akik ilyen akcióra nem is szorulnak rá. A Nemzeti Szalont kérem majd fel, hogy legyen segítségemre a képek összegyűjtésében. A Szalón eljuttatja hozzám a tehetséges ismeretlen művészek munkáit és azokból aztán magam fogom kiválogatni azokat, amelyek az áruházi publikum igényeinek megfelelnek. Akvarélek, rajzok, metszettek, szép esendéletek, magyar tájak, magyar figurák, enteriőrök, — s mindent olyan árban adni, hogy azt a polgári osztály büdzséje elbirja. Hányszor beszélgettem asszonyokkal, akik elmondották: szívesen vennének szép képeket, de nem értenek hozzá és nem is tudják, hol, kinél keressék. Nos, ez az akció ennek a kívánságnak is eleget akar tenni. Híszem, hogy a magyar asszonyok boldogok lesznek, ha olcsón hozzájuthatnak szép lakásdíszhez. Ezzel szebbé teszik otthonukat és hozzájárul még az a jóeső tudat is, hogy vásárlásukkal enyhítik a mai művésznyomort és erősítik a magyar kultúrát.

Ismerve, hogy Tüdős Klára mennyit dolgozik a magyaros divatért, a népművészetért, hány helyen tart előadást, mennyit tesz az erdélyi háziiparosok munkával való ellátásáért, — megkérdézzük:

— És lesz erre is elegendő idő?

Elmosolyodik:

— Lesz. Lenni kell. Kérdezték már tőlem is tőlem: miért kezdek megint új dologba? Nem foglalnak le már ugysis eléggé az elvállalt feladatok? Hát erre én csak ezt felelem: rengeteg a tennivaló az országban s mindenkinek erejéhez, tehetségéhez képest ki kell venni részét a munkából. Amit erőm és időm enged, azt megcsinálom! Engem a nehézségek nem riasztanak vissza, ha tudom, hogy munkámmal másokon segíthetek és a legszenvedőbb célt: a magyarság erősödését, emelkedését szolgálhatom vele... És nem szűnök meg dolgozni mindaddig, amíg olyan feladatot látok magam előtt, amit, érzem, meg kell és meg tudok oldani...

Amikor hallgatjuk ezt a rendkívül tehetséges, agilis magyar asszonyt és látjuk, mennyire tele van hittel, lelkesedéssel, munkakészséggel, bizonyosra vesszük, hogy a művészekért indított akciója megértésre talal az illetékes tényezőknél és majd ugyanígy a közönségnél is, hogy egymást segítve, anyagilag és kulturálisan is előrehaladjon az a nagy család, amelynek a neve: magyarság!

Bartók Irén

Tüdős Klára új terve:

Művészeti szalon ismeretlen, tehetséges festők munkáiból a nagyközönség részére

Fiatal festőművészek beszélgettek egymás között. Panaszkodtak, hogy képeik ott zsúfolódnak otthonukban, nem tudnak túladni rajtuk. Kezdő művészek még valamennyien, ismeretlenek a nagyközönség előtt, tárlatokon ritkán kapnak helyet, így nem csoda, ha képeik nem találnak vevőre. Tele vannak ambícióval, a művészet iránti szeretettel, de pártfogók, előrelendítők hiányában súlyos gondokkal küzködnek és kénytelenek kemény harcot folytatni a mindennapi kenyérért.

Igy keseregtek, panaszkodtak a fiatal művészek, amikor ragyogó arccal robbant közéjük egyik társuk. — Van már remény arra, — mondotta, — hogy a mi sorsunk is jobbra fordul. Épp most hallottam, hogy Zsindelyné Tüdős Klára, ez a nagyszerű magyar asszony akciókat kezd a küzködő festők érdekében. Aki ismeri az ő energiáját, művészet iránti szeretetét, az tudja, hogy a siker, az eredmény — mint a többi akciónál — itt sem marad el!

A csüggött arcok egyszerre felvidultak.

Vásároljunk a Baross Szövetség tagjainál!

Könyv Színházjegy Pfeifer Ferdinánd Budapest, IV., Kossuth L.-u. 9. Telefon: 185-730	CSERY GYULA szűcsmester I., Bástyasétány 2. szőrmebundák, Olcsó árak!	RETIKUL Bőrönd Pénztárca MITNYIK ÉS AUGUSZTNE Kossuth Lajos-u. 1 Udvarban.	Legújabb Székelyföld térképe, 100x87 cm, 1:200000, színes. Ára P 2.50. A. M. Kir. Honvéd Térképészeti Intézet nyomása. Kókai Lajos Budapest, IV., Kamermayer-u. 3. (Célszerű bélyegeken 2.70 P-t beküldeni.)	Bundák most olcsón, alakítások nyári áron Kóczy Endre szűcsmesternél, V. Vilmos császár-út 10. Tel.: 386-784	Bel- és külföldi férfi és női gyapjuszövetek, selymek ÜRMOSSY és EÖRDÖGH IV., Petőfi Sándor-utca 3. (Udvarban.)
LEIDENFROST IV., Pázmány Péter-tér 5. Gyapjuszövet-selyem	függönyanyag, bútorzövet, bútorkreton, csipkék, ísfolyók Hoepfner és társa Bp. Hárts-köz 4. Telefon: 187-308	Ezüstrókéák, bundák stb. nagy választékban Katzer Árpád SZŰCSMESTER főh. udvari szállító VI., NAGYMEZŐ-U. 23.	VÁZON FENÉRSEMÜ KELENGYE MÖSSMER cégnél, IV., Váci-u. 1.	INTÉZETI RUHA GYERMEKRUHÁHÁZ-ból VIZ ISTVÁN IV., Kecskeméti-u. 2 BUTORT Tomory és Társánál Háló, ebédlő, kombinált szoba	EZOST RÓKÁT bundát, bolerót POREMBÁ SZŰCSMESTER Károly-körút 28. Tel.
Vászonáru tehénemű kelegye KUNZ Petőfi Sándor-utca 16	BUNDÁK nagy választékban Varsányi La'osnál IV., Múzeum-körút 7.	Női, leány-, gyermek- és intézeti egyenruhák SCHICK Intézetek és zárdák szállítója IV. Kamermayer K.-u. 3 Telefon: 3-891-41.	FERFI ÉS NŐI szövetkülönlegességek PAUPERT IV., SEMMELWEISS-UTCA 9.	Perzsa bundák Somogyi SZŐRME-SZALON IV., Kossuth Lajos-utca 13., félémelet.	CONTINENTAL IRÓGÉPEK, KÖNYVELŐGÉPEK vezérképviselők GOY és KOVALSZKY RT BUDAPEST, V., NADOR-UTCA 11. SZ. Telefon: *114-630, 124-580, 126-933.
BUDÁN gyermekruha szaküzlet Kuti Józsefné Krisztina-körút 32. (Templomnál.)	Zománcodények, háztartási cikkek, evőeszközök, tűzhelyek, kályhák IESZENSZKY JENŐ Ráday-utca 17. Telefon: 185-435	ING mérték után is hártsnya BAZSÓ VIII., Baross-u. 66.	BUTOR Molnár-nál VI., Nagymező-u. 30. Modern kombinált szoba, kárpitos áru, háló, konyha. Fizetési kedvezmény. Telefon: 115-528.	Rókák, nercek, bolerók BODNÁR szűcsnél, IV., Párisi-u. 2. Telefon: 181-317.	Mindennemű BUTOR URÁNIA butorüzletben Dohány-u. 27. Részletre is
KERÉKPÁR házi és külföldi gyártmányok WANDERER, STEYER, VIKTORIA nagy választékban JENEY IX., Ráday-utca 2.	SPORT CIKKEK SKABA és PLÖKL IV., Váci-utca 40. TELEFON: 182-421.	Károly király-út 1 Erzsébet-körút 27.	Nagy Ferencné	SKABA és PLÖKL	SKABA és PLÖKL

A harmadik háborus év küszöbén

(A Hitler-Mussolini találkozó – Japán és az Egyesült Államok – Vichy védelemre készül Afrikában)

(V. F.) Hétfőn lesz két esztendeje, hogy a német csapatok átlépték a lengyel határt és megindult a háború. Főlegesen volna most részletesen visszaidézni 1939 tragikus augusztusának eseményeit, az angol-francia háborús úszítás száz és száz megnyilatkozását. Még mindannyiunk emlékeztetésében élnek a nehéz, felelőségteljes órák, amikor már tudtuk, hogy nem Danzig a tét a nagy játszmában, nem is Európa, hanem az egész világ. A magyar közvélemény szívvel-lélekkel Németország mellett állott e pillanatban s őszintén kívánta minden magyar, hogy Hitler vezér és kancellár békés szándéka győzzön a Londonból, Párisból és Washingtonból szított lengyel háborús szenvedéllyel szemben. A német birodalom, mint azt a későbbi napfényre hozott titkos okmányok is bizonyítják, meg is tett a maga részéről mindent, hogy elkerüljék az újabb háborút. A német önmérséklés okos, józan szava azonban ugyanúgy pusztába kiáltó szó volt már 1939 augusztus végén is, mint a későbbi hónapokban, amikor Hitler többször is megismételte békejavaslatát s egész Európa reménykedett, hogy Anglia és Franciaország vezető politikusaiknak a lelkében mégis fölébred az a felelősségérzet, amely a legellenállóbb gátakat emelhetné volna a háború vésszes áramlata ellen. Hiába volt azonban minden, hiabavaló volt az 1939 augusztus 31-én és szeptember 1-én vívott óriási diplomáciai küzdelem, akkor már nem számított semmi rábeszélés, semmi logika, Anglia eldobta a kockát, s nem volt hajlandó letérni a végzetes útról.

Már akkor éreztük, hogy e lokális háborúnak induló küzdelem méreteit nem lehet szűkre szabni s fokról-fokra ismét világháborúvá szélesedik ki Anglia és Franciaország háborúja. A háború igazi arányait mindenki el sejtetni engedte az angol-francia szövetséges diplomáciai akciója, amely Washingtontól Sziamig, Fokvárostól Alaskáig minden erőtenyezőt megmozgatott a tengelyhatalmak elleni világblokád kiépítésére. Hitler és Mussolini mindent elkövettek, hogy szűkre szabják az ellenségeskedések határait és minél több nép számára lehetővé tegyék a békés, boldog, alkotó élet továbbfolytatását. Így menekültünk meg akkor mi is, a Dunavölgy népei a háborútól s a német-olasz akciónak köszönhető, hogy már 1939 szeptemberében nem öltött olyan szédítő arányokat a világ hadszínterének vér- és vaspróbája, mint később, amikor London háborús politikája mind több országot dobott a véres küzdelem porondjára.

Ha egyszer a történelem már minden elfogultság nélkül mérlegelheti a háború okaival és kiterjesztésével járó felelősséget, okvetlenül az angolszász-francia hegemonia terhére írja mindazt, ami 1939 szeptember elsején indult el feltartózatlan lavinaként. Mint 1939 szeptember elsején, úgy Hitler későbbi békeszavatai alkalmával is meg lehetett volna menteni még mindent, ha a Rajnán túli régi világ, Páris és London plutokráciái nem ragaszkodtak volna olyan csökönyösen ahhoz, amiből élete biztosítására, fejlődése támogatására csak szerény százalékot kért az új világ.

*

Ha Hitler és Mussolini mostani tizenegyedik találkozásukon felállították az elmúlt két esztendő mérlegét, még a legridegebb realitás ítélete alapján is sokkal, százszorosan többet írhattak a pozitív sikerek oldalára, mint négy héttel ezelőtt Roosevelt és Churchill. A német és az olasz hadicélok eddig mindenütt megvalósultak s a két vezér az elért eredményeket ismét új, világraszóló sikerek, haditettek alapjává tette. Ami az egyszerű hétköznapi embert a legjobban meglepte két éves hadvezetésükben, az kétségtelenül az az észszerűség, az események és elért

sikerek ama logikus egymásba kapcsolása volt, amely oly gyorsá és aránylag könnyűvé tette győzelmeiket. Ma a világtörténelem legnagyobb küzdelmét vívja Németország és az olasz birodalom vezére s ha valaha biztosra vehették megkezdett akciójuk sikerét, úgy most, amidőn a szovjethadszintér térképén álló kis zászlócskákat vizsgálták, amidőn a Dnyeper partján küzdő katonáikat meglátogatták, büszkén érezhették, hogy semmi, senki se tudja feltartani az új világ diadalmát, friss erőit. A szovjetháború egész vezetésében, megvívásában is biztos fölényt nyújt számukra az a mélységes öntudat, az a lankadatlan küzdenivágyás, az a végtelen, kiirthatatlan hit a győzelemben, amely népeik lelkén kívül azok lelkében is ott él, akik csatlakoztak az új világ keresztshadjáratahoz.

A találkozó kiadott részletes jelentés természetesen nem árul el semmit ama politikai és katonai tervekéről, amelyeket a két vezér megbeszélte egymással, s nincs utalás egyik jelentésben sem arra, hogy mi lesz most a tengelyhatalmak legközelebbi akciója. Immár tradícióvá vált, hogy a döntő német-olasz megbeszélések témáit a világ közvéleménye csak a megvalósulás stádiumában ismeri meg, kétségtelen viszont, hogy valahányszor a két vezér találkozott, néha napokon, de legkésőbb heteken belül olyan „meglepetésekben” volt része mindenkinek, amelyek mindig új és új irányt adtak a háború és a politika egész fejlődésének. Főlegesen volna találgatni, hogy milyen közelebbi tervek állottak megbeszélésük középpontjában, az orosz hadszíntér fejleményei és a világpolitika ügyis rövideben választ adnak minden kérdőjelre, amely ma, a találkozóval kapcsolatban szinte önmagától tornyosul fel mindenkiben.

A tanácskozások kiadott jelentés szövege, hogy a tengelyhatalmak véleg ki akarják irtani a mostani háború minden okát, hogy ne legyen soha többé háború. Ezen általános kijelentésben benn van az elmúlt huszonhárom esztendő minden tragikuma, minden szenvedése és minden reménykedése is. Szinte önmagától adódik, hogy ez a program ma nemcsak Hitler és Mussolini hitvallása, hanem mindazoké is, akik vállvetve küzdenek német és olasz szövetségeseik oldalán a szovjet frontokon. Békét, áldásos, állandó békét akar egész Európa és az

egész világ is, ezt pedig csakis Hitler és Mussolini radikális, új világot teremtő programjával lehet elérni, nem pedig a Prince of Wales szózatával, amely ismét a wilsoni szenvedést ajánlotta fel a világnak.

*

Mint Hitler és Mussolini eddigi tíz találkozója alkalmával, a német és az olasz lapok most is azt írják egyébként, hogy a jelenlegi találkozóznak a nemzetközi helyzet jelöli meg igazi fontosságát és problémáit. Vitathatatlan, hogy ma a szovjet hadszíntér a tengelyhatalmak első és századik problémája, de kétségtelen az is, hogy mint mindig, most se kerül el Hitler és Mussolini figyelmét egyetlen olyan megmozdulás sem a világpolitikában, amely összefüggésben áll a háború további kimenetelével. Az iráni helyzet alakulása beigazolta feltevésünket: a Churchill békebeszéde után az angol katonák oldalán Iránra rázuduló bolsevikiek máris ölnek és gyilkolnak Perzsia egykor boldog, békés földjén, s mint egy évvel ezelőtt Litvániaiban, Lettorszáiban vagy Besszarábiában, a kiküldött zsidó népbiztosok máris szovjetekeket alakítanak az elfoglalt iráni területeken. Churchill és Sztalin szövetezése most világnézeti szempontból is totálissá vált, s a bolsevizmus hordái olyan létezőben is pusztítanak már, amely nemcsak a tengelyhatalmak érdekeit érinti, hanem Távolkelet nagyhatalmát, Japánét is. Tokiói jelentések szerint a japán közvélemény az iráni események hátterében beigazolódtott totális szovjet-angol együttműködés következtében egyre idegesebben követeli a Vladivosztok felé irányuló amerikai szállítmányok azonnali megszüntetését, hiszen immár semmi kétség se fér hozzá, hogy holnap vagy holnapután Anglia ugyanígy szövetezne a bolsevizmussal a Távolkeleten is, Japán térdrekenyeszerítésére. Minden egyes gránát, minden liter repülőbenzin, minden tank, amit az Egyesült Államok Vladivosztokon át Moszkvának szállítanak, Japán nemzeti jövőjét is veszélyezteti, s e válság óráiban, amidőn az egész japán közvélemény egységesen áll a hivatalos japán követelések mögött, Tokió csakis a saját nemzeti érdekeit tarthatja szem előtt. A „tengerek szabadsága” Távolkeleten most nyert először angolszász értelmezést a gyakorlatban, s az Egyesült Államok tüntető kihívással hirdetik, akár tetszik Japánnak, akár nem, továbbra is használni fogják Japán víziútjait. Hogy hová fog vezetni az angolszász-bolseviki szövetség és Japán érdekelletéte, talán már a napokban megtudhatjuk, annyit azonban most is megállapíthatunk: Japán nem tűrheti, hogy

Az új rádiók nagy kiállítása
Sternberg hangszergyár
Rákóczi-út 60. Árjegyzék ingyen!

Éiadja:

Cserei rádió

Andrássy-ut 47 (Abbázia-kávéház mellett) Telefon: 225-815.

Hangszereit és rádióit bemutatja

MOGYORÓSSY

ut 71. Csere, részlet. T. 13-16-81. hangszergyár. Budapest, Rákóczi-

Kapható részletre is
Hahn Arthur és társai

VI., Andrássy-ut 10. Telefon: *113-619.

Ázsia népei előtt sárbarántsák nagyhatalmi tekintélyét...

Az iráni események egyébként, úgy látjuk, azonnali cselekvésre készítik a

ISKOLAÉV kezdete előtt

kell gondoskodnia, hogy gyermekek csinosan és jól felszerelve járjanak iskolába. Ezért ne mulassza el felkeresni gyermekruhá és papírúru osztályainkat. Mindenkor a lehető legjobb minőségekkel állunk a Vevőink rendelkezésére.

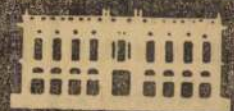
Rajztábla 1/4 lves	P 1.40	Háromszög	P 32
Rajztábla tartó	P 90	Fejésvonalzó	P 48
Tolltartó	P 18, 40, 60	Iskolatáska, vászon, bőr hátszíjjakkal	P 2.88
Redőnyös tolltartó	P 1.56	Iskolatáska, lakk-vászon	P 5.50
Redőnyös tolltartó dupla	P 2.70	Iskolamappa, hasított tehénbőr	15.80, 13.50
Diák iron	P 10	Uzsonnatáska, fonott vessző	1.88, 1.58
Színes iron	P 54, 1		
Hölló tus	P 42		
ÖSSZES M.O. SZ. FÜZETEK KAPHATÓK.			

ISKOLA CIPŐK fekete v. barna bőrből, bőrtalppal (utalványra)	27-30	31-35	36-39
	P 11.85	13.98	18.33
Fekete box bőrből, márkás gummitalppal, (utalvány nélkül)	27-30	31-35	36-40
	P 20.90	24.80	28.90
Ugyanaz barna boxbőrből	P 20.50	24.20	28.20

BOCSKAY FIÓ TÉLIKABÁT, erős, sötétszürke szövet, tűzoltó béleléssel, panofix szőrmegallérral, 60-as nagyság P 48.90 számonként + P 2.20

BOCSKAY LEÁNY TÉLIKABÁT, szép sötétkék szövet, szürke szőrmegallérral, 65-ös nagyság P 57.10 számonként + P 2.48

CORVIN

AJÓ MINŐSÉGEK ÁRUHÁZA

Népművészeti elemek a magyar ünneplőruhán

Tudós Klára kísérleti előadása az Iparművészeti Társulat
mozgalmában

Zsindely Ferencné Tudós Klára, az ismertnevű tervező-művésznő, február 28-án, kedden délután 6 órakor az Országos Magyar Iparművészeti Társulat előadótermében (V., Mária Valéria-u. 12.) „A magyar ünneplő” címen vetítettképes és kész munkák bemutatásával kísért előadást tart. Az előadás fellelő a mai magyar középosztályban megnyilatkozó ama kívánságokat, hogy a magyar nemzeti öntudat sajátosságai és finomságai a női divatban is érzékelhetők és megvalósíthatók legyenek.

Zsindelyné Tudós Klára ezeket a kívánságokat a művész alkotó képzeletével és a népművészet színpompájának izléses alkalmazásának segítségével elégíti ki. Az előadás

mindazok számára, akiket a magyar nemzeti viselet fejlődéstörténeti és tanulmányi szempontból érdekel, maradandó értékűnek ígérkezik. Az előadónő a helyszínen minden hozzáfűzött kérdésre válaszolni fog.

Az előadás tartalmában a következő fejezetekre oszlik: A középosztály ruhaszükséglete és ruhapompája; Nagymagyarország népművészeti értékes területéről felfogott hatások; a népi kézimunkák nemzeti viseletté való feldolgozása; a nemzeti ünneplő, mint külföldi propagandaeszköz és belföldi egyesítőkapocs. Az előadás külöségeiben is igen érdekesnek ígérkezik, mert a közönség nagy része magyar ruhában fog megjelenni.

Tudós Klára

Magyar Nemzet
1937 febr. 23.

LETI TÁRSULAT ELSZÁMOLÁSA.

Az 1896. évi forgalom eredményének kimutatása.

		Forint	kr.	Forint	kr.
BEVÉTELEK					
	1 Eddigi üzlet-eredmények	2271	87		
	2 Tagdíjak	1684	—		
	3 Értékpapírok kamatai	1146	—		
	4 Egyéb kamatok	270	35		
	5 A M. Tud. Akadémia adománya a Szécsényi Mohár Istvan-féle alaphoz	100	—		
	6 Szt. László ermek eladása után járó jutalék	63	99		
	7 A kereskedelemügyi minister segélye »Az Iparművészet Könyve» költségeire	750	—		
	8 A vallás- és közoktatásügyi minister segélye a társulat kiadványaira	3200	—		
	9 Előfizetések a társulat kiadványaira	120	—		
	10 Az ezredéves kiállításból	52	24	9658	45
				9658	45

ott és renáben találott:

k. Hoffmann Alfréd s. k. Lipsey József s. k.
számvizsgáló. pénztárnok.

érleg 1896 december 31-én.

TEHER		Forint	kr.	Forint	kr.
1	Tőke alapítvány	38450	—		
2	Előre befizetett tagdíjak	40	81		
3	Üzlet-eredmény 1896 év végén	5200	81	43690	81
332					61

SZÍNHÁZ • MOZI • MŰVÉSZET

Harsányi Zsolt új darabja

A Vígyszínház legközelebbi újdonsága, a „Harsányi napsütés“ nagysikerű sorozata után Harsányi Zsolt új színműve, a „Grófkisasszony“ lesz. A címszerepét Tolnay Klári fogja játszani, akinek az idén már volt egy nagy sikere: „A francia szobalány“ és most a Hunyady-darabban is általános tetszést arat esténként.

Ludas Matyi

Dékány András zenés vígjátékot ír a Nemzeti Színháznak Fazekas Mihály híres hősről, Ludas Matyiról. A darabot már próbálják a Nemzeti Színházban és legközelebb színpadra kerül.

Ujra kapcsolja a rádió az Erzsébetet

Január 30-án lesz a nagysikerű Erzsébet 25-ik előadása. Huszka Jenő daljátéka eddig mindig feltűnt előtt került színpadra. A jövő héttől kezdve tisztviselői és ifjúsági előadásai is lesznek a darabnak február elsőjén, február 4-én és 11-én délután. A 25-ik előadást a rádió is közvetíti immár második ízben.

Osváth Júlia, Kálmán Etelka és Rösler Endre

az Operaház művészei február elsőjén közreműködnek a Vasúti és Hajózási Klub művészestélyén.

— Szigeti Jenő nem léphet fel az Andrássy Színházban. A Színészakadémia válaszműve a kifogást-tett Szigeti Jenőnek a „Mondj igazat“ című Vaszary János-darabban való szereplése ellen. A szerepet az Andrássy Színház igazgatósága Pártos Gusztávnak osztotta ki újabban.

— A NEMZETI SZÍNHÁZ összes előadásaira jegyek nagy kedvezménnyel a 8 Órai Újság jegyrodájában, Andrássy-út 16. sz., válthatók.

A mai műsor

OPERAHAZ: Mária Veronika (1/2). — NEMZETI: A mizantrop, A pörüljárt negédek (3). — NEMZETI KAMARA: Utolsó tánc (8). — VIG: Havasi napsütés (8). — MAGYAR: Erzsébet (8). — BELVÁROSI: Örökölés (8). — VÁROSI: Haramiák (1/2. előadás, d. u. 3). — ROYAL: Nincs előadás. — ANDRÁSSY: Bubus (8). — ERZSEBETVÁROSI: Angyalt vettem feleségül (1/2, 1/2). — JÓZSEFVÁROSI: Érik a búzákász (1/2, 1/2). — KISFALUDY: Fűszer és csomago (1/2, 1/2). — KOMEDIA: Tanganyika (1/2).

— Belsőnyeség és az ennek következtében fellépő emésztési nehézségek, gyomoralfajás, májzsugorlás, ingerlékenység és álmatlanság esetén az emésztősatornát reggel felkeléskor egy pohár természetes „Ferenc József“ keserűvizet kiegészítve iszogatni és így a gyomrot és a beleket fertőtleníteni, továbbá a vérkeringést helyes útra terelni és az egész szervezetet fellétesíteni. Kérdezze meg orvosát.

Szenzációs könyvudonság!

FELD ZSIGMOND EMLÉKIRATAI

A 99 éves Feld Zsigmond, aki félszázadot meghaladó időt át működött mint színházigazgató, ebben a könyvben megírta páratlan érdekességű emlékeit, amelyek a hazai színház történetét eseményekben túl felelelik az egész európai színházi élet legutóbbi félszázadának kimagasló eseményeit. Az emlékek háttérben élesen domborodnak ki az egyes korszakok politikai és társadalmi rajza is.

Valóságos kútforrás ez a mű mindazok számára, akik színházi életünket a múlt század hetvenes éveitől napjainkig ismereni kívánják.

Feld Zsigmond Emlékiratai a 8 Órai Újság könyvtárában is megrendelhető. Ár 3 pengő.

2 komikus és 13 szék

Ha egy filmnek ilyen címe van: „13 szék“, eleve sejtjük, hogy ez nem lehet valami sötét dráma. De arra nincs elképzelésünk, hogy a film első jelenetétől az utolsó kockáig egyetlen vogné küll — boeszárati! — röhej-fergeteg rázza meg a színház falait és a végén mégis könnyes szemmel kellünk fel helyünkről. Humornak és feszültségnek különös vegyüléke ez a 13 szék. Végig nem lehet tudni, de még csak sejtteni sem, hogyan fog megoldódni ez a fejtetőre állított hatemeletes bolondéria. Minden pere új meglepetést hoz, a legnagyobb meglepetés azonban a befejezés, amilyenre igazán nem számíthat senki. Emberileg szép és megindítóan komikus ez a vég.

Két ragyogó komédiás — Heinz Rühmann és Hans Moser — játsza végig a filmet. Ők ketten csinálnak mindent. A

többi csak epizodista, jönnek és eltűnnek. A két komikus azonban gáttalannal kiöhlő istenadta jókedvét. Rühmann és Moser nem először szerepelnek együtt. A 13 szék a hetedik film, amelyet közösen csináltak. Jól ismerik tehát egymást és pontosan tudják, mint kell egymás kezére dolgozni, hogy nagy, együttes hatást érjenek el. Ha két olyan formátumú színész kerül össze, mint Moser és Rühmann, abból rendszerint nemes vetélkedés születik, ebből pedig olyan összejáték, amely valóban méltó erre a névre.

Az olvasó talán észrevette, hogy szóval sem érintettük, miről van tulajdonképpen szó a filmben. Szándékosan történt. A közönség hálás lesz érte, hogy nem árultuk el előre. A legjobb mulatságtól fosztottuk volna meg vele. A 13 szék-et a Corso-filmstudio mutatja be.

Magyaros, de olcsó ruhákat tervezzünk!

— Hozzászólás Tüdös Klára divatképeizez —

Kaptuk a következő levelet:

Kedves 8 Órai Újság!

Nagy érdeklődéssel olvastam a magyar női díszruhákról írt cikküket. Alkalmam volt Tüdös Klára könyvét végignézni s szerintem is remek munkát vezetett a szerző, amikor ezt a művet összeállította és fáradságot nem kímélve, a legszebb és legszínpompásabb magyar ruhákat ismerteti meg velünk.

Szeretnék, mint lelkes magyar asszony, hozzászólni ehhez a könyvhöz. Tüdös Klára azt kérdezi mulajpaihoz írt bevezetésében, hajlandók vagyunk-e mi magyar asszonyok magyarrabbak lenni? Szeretjük-e fajtánkat annyira, hogy színt valljunk mellette? S vajjon kell-e ehhez szerény tanács, jóakarati segítség? Azt hiszem, nemcsak a magam nevében beszélhetek, mert hála Istennek vagyunk még magyar asszonyok, akik nemesek most, hanem a múltban is hitvallást tettek magyarságunk mellett. Tudjuk és érezzük azt is, hogy ha valamikor, akkor most van szükség arra, hogy még ruházatként is hirdessük magyarságunkat s ezért nagy örömmel köszöntjük Tüdös Klára művészi magyar divatmozgalmát.

Azonban van egy szerény kérésem is a divatképek alkotójához. A felsorakoztatott képek gyönyörűek, de talán túlszépek és túldíszesek is! Tüdös Klárának is számolnia kell azzal, amivel mi, középosztálybeli asszonyok naponta kénytelenek vagyunk számolni: csak akkor tudjuk a szép divatábrákat megvalósítani, ha egyszerűbb alapokra helyezkedünk. Egyszerűbben, vagyis olcsóbban tudnak csak ruházni!

Tüdös Klára körülbelül ötven ruhát mutat be nekünk, de ezek néhány kivétellel csupa selyem, brokát, kasmír, muszlin ruhák. Csupa olyan díszruha, amilyenre, sajnos, egyelőre nincs szüksége és nincs pénze a középosztálybeli magyar asszonynak. (Az arisztokrata hölgyeknek úgyis megvannak ős díszruháik, a pénzarisztokrácia asszonyai kevesen vannak! Az tehát a kérésem, jelentesse meg Tüdös Klára beígért második könyvét, amelyben majd egyszerűbb, a mi szerény anyagi körülményeinknek megfelelő ruhákat találunk, hogy kiszoríthassuk a külföldi árndlit és hasonló társait. Egy kis himzés akár gyöngyökkel, akár fonálból kivarva, máris nemzetivé varázsolja a leg egyszerűbb mosóanyagot is! Ezen az úton kell haladnunk s ehhez várjuk és kérjük Tüdös Klára szakavatott és művészi kalauzsolását.

Sokszor üdvözlö a 8 Órai Újság-ot!

Egy alföldi magyar asszony.

A többmázsás peimadonna és a négylábú táncoskomikus

a Délibáb legújabb színe. Ez a ragyogó hetilap nagy terjedelemben jelent meg. Pompás illusztrált rádióműsorokat, egyfelvonásos színdarabokat, premiebeszámolókat, színházi pletykákat, divattudósításokat, nagyszerű filmröportot és több mint száz szebbnél-szebb képet talál az olvasó a népszerű hetilapban, amely eredeti felvételekben, érdekes cikkeket számlal be a színház, film és rádió összes híreiményeiről.

Ára 20 fillér.

„Ös-Newyork“

Ös Newyork a newyorki vilákiállításnak oly attrakciója lesz, mint annak idején nálunk Ós Budavár. George Jessel, a filmek révén nálunk is ismert amerikai énekes komikus, épített fel a díszletvárost. Ötvennél több mulatóhely lesz benne. Akrácsak a mi néhai Ós Budavárunkban.

A bécsi Stadttheater megnyitása

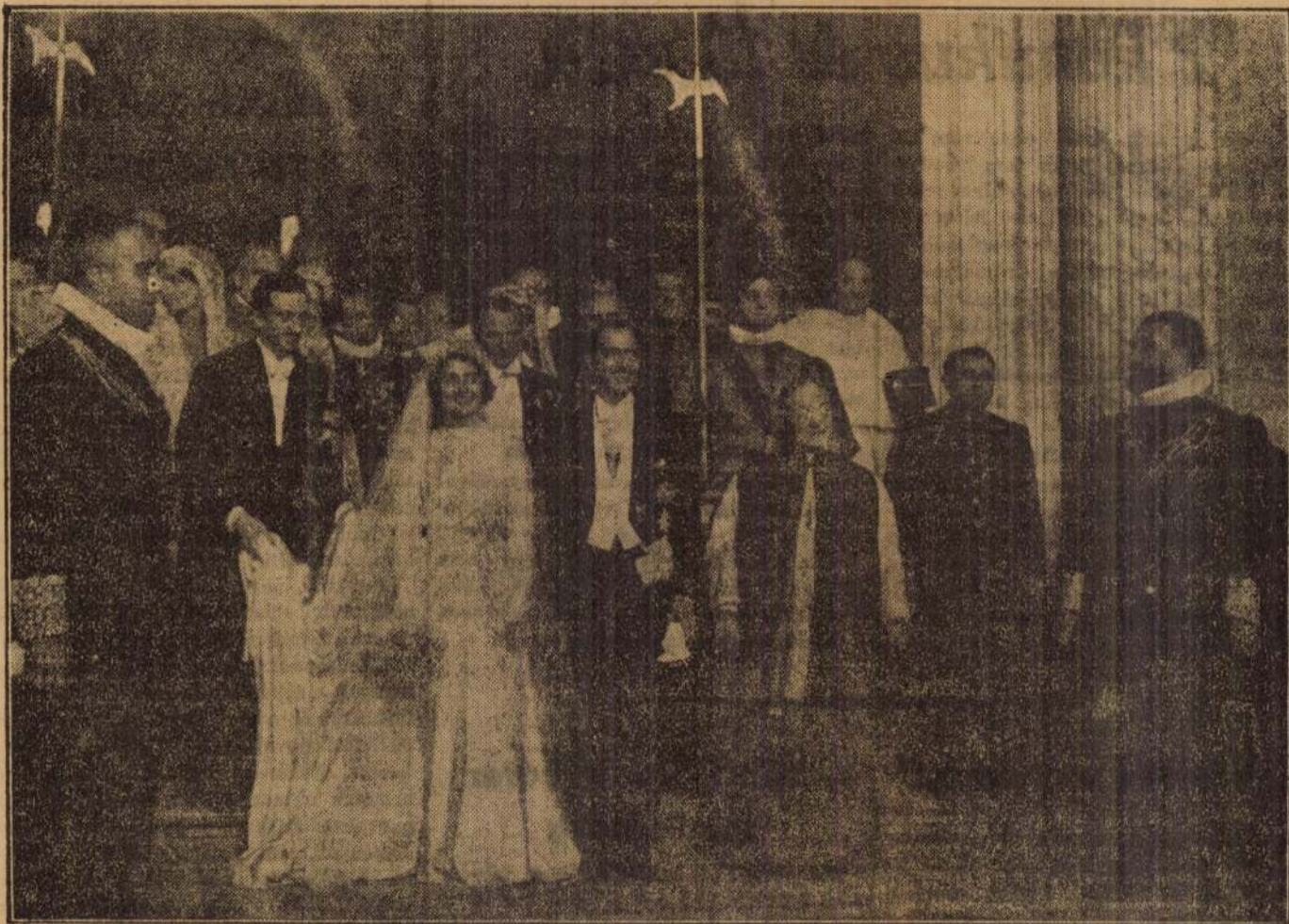
Hans von Pott igazgatása alatt február 8-án nyílik meg ismét a bécsi Stadttheater a „Liche in der Lerchengasse“ című darabbal, amelynek főszerepét Lisl Andergast, Ernst Tautenhaim és Louise Kartouch játsszák. Szóval: a régi gárda.

MIT NÉZZEK MEG A MOZIBAN?

ADMIRAL (Margit-kr. 5/b. T. 35-37-07): Első tavasz. Kakasvilág. Híradó. (1/4, 1/6, 1/8, 1/10, vas. 1/2-kor is) — ALKOTÁS (L. Gombócs Gyula-út 1. T. 155-374): Arsene Lupin visszatér. Csofánatos Mexikó. Híradó. (1/4, 1/6, 1/8, 1/10) Vasárnap, jan. 29-én d. e. 11 órakor matiné: Vadnyugati éjortár. — ALFA (Kápolna-u. 3/b. T. 348-185): Vágyak. Híradó. (Hétk. 5, 7, 9, vas. 3, 5, 7 és 9) — ANDRÁSSY (Csengery-u. és Andrásy-út a. T. 124-127): Azurexpress. Stan és Pan váll. Híradó. (1/4, 1/6, 1/8, 1/10, vas. 2, 4, 6, 8, 10) — ASTORIA (Szt. László-út 14. T. 148-089): Beszállás. Híradó. (5, 7, 9, vas. 3, 5, 7, 9) — ASTRA (Ugoosa-u. 10. Böszörményi-útnál. T. 154-422): Várjú a toronyórán. Kiserönműsor. Híradó. (Előadások kezdete: 1/4, 1/6, 1/8, 1/10) — ATRIUM (Margit-kr. 5/b. T. 153-034, 154-024): Héfeherke és a hét törpe. Zenélő tündérek. Híradó. (1/6, 1/8, 1/10, szomb., vas. 1/4, 1/6, 1/8, 1/10) — BELVÁROSI (Irányi-u. 21. T. 384-563): Beszállás. Hazug egér. Híradó. (4, 6, 8, 10, vas. jobb t. 2, 4, 6, 8, 10, bal t. 3, 5, 7, 9) — BEKE (Szent László-út 48): Beszállás. Híradó. Kiserönműsor. (5, 7, 9, vas. 1/2, 3/4, 1/6, 1/8, 1/10) — BODOGRÁF (József-kr. 63. T. 149-510): Beszállás. Tinta Mukli kalandjai. Híradó. (1/4, 1/6, 1/8, 1/10, vasárnap 1/2-kor is) — BROADWAY (Károly-kr. 3. T. 144-212): Adonyszeszély. A rádium regénye. Híradó. (d. e. 11, 1/2, 3/4, 1/6, 1/8, 1/10) — BUDAI APOLLO (Csalogány-u. 46. T. 351-500): Beszállás. Kiserönműsor. (1/6, 1/8, 1/10, vas. 1/2, 3/4, 1/6, 1/8, 1/10) — CAPITOL (Baross-ter. 32. T. 134-387): Az algrit légió. Cleokongresszus. Híradó. (1/4, 1/6, 1/8, 1/10, vas. 1/2, 3/4, 1/6, 1/8, 1/10) — CITY (Vilmos császár-út 36-38. T. 111-140): Párisi nászút. Tiltos a lázadás. Popeye. Híradó. (1/6, 1/8, 1/10, szomb., vas. 1/4-kor is) — CORSO (Váci-u. 9. T. 182-518): Pusztai királykisasszony. A méltóság bölcsége. Híradó. (1/6, 1/8, 1/10, szomb., vas. 1/4, 1/6, 1/8, 1/10) — CORVIN (József-kr. és Cláui-út a. T. 138-584): Az óserdó kéme. Híradó. (1/4, 1/6, 1/8, 1/10) Vasárnap délelőtti 11 órakor: Modern All Baba. — DAM-JANICH (Damjanich-u. 1. T. 134-803): Isten hozzád. szerelem. Kiserönműsor. Híradó. (1/4, 1/6, 1/8, 1/10, vasár. és ünnepnap 2, 4, 6, 8, 10) — DECSI (Tere-kr. 28. Tel. 125-952, 121-343): Második hétére prólongálva Rétzabla a kapu alatt. Híradó. (Előadások kezdete hétköznap: 1/4, 1/6, 1/8, 1/10, szomb., vas. ünn. 3, 1/4, 1/6, 1/8, 1/10) — ELIT (Szt. István-kr. 16. T. 114-502): A szerelem ügyvédje. Ezak Velen-céje. Híradó. (4, 6, 8, 10, vas. 2, 4, 6, 8, 10) — ELDORADO (Népszínház-u. 31. T. 133-171): Három bajtárs. Híradó. (4, 6, 8, 10, vas. 2, 4, 6, 8, 10) — FORUM (Kossuth L. u. 18. Tel.: 189-548, 189-707): 3. hétére prólongálva Tiltos utakon. Popeye kislím: Fő a jó modor. Híradó. (Előadások kezdete hétköznap: 1/6, 1/8, 1/10, szomb., vasárnap, ünn. 1/4, 1/6, 1/8, 1/10) — FLORA (Kispst. T. 146-702): Vágyak. Szénes trükkfilmek. Híradó. (1/6, 1/8, 1/10, vas. 1/2-kor is) — HOMEROS (Hermina-út 7. T. 296-178): Isten hozzád. szerelem. Kiserönműsor. Híradó. (1/6, 7, 1/10) — HOLLYWOOD (Bethlen-ter 3. T. 142-455): Az óserdó kéme. Híradó. (4, 6, 8, 10) Vasárnap délelőtti 11-kor: Koldus és királyfi. — JÓZSEFVÁROSI (Kálvária-ter 7. T. 134-644): Beszállás. Spanyol románc. Híradó. (1/4, 1/6, 1/8, 1/10) — KORONA (Attila-kr. 15-21. T. 138-338): Azurexpress. Két kisl csacsi. Keresd a kölyköt. Híradó. (1/4, 1/6, 1/8, 1/10, vas. 1/2-kor is) — KULTUR

(Kinizsi-u. 16. T. 386-193): Azurexpress. Kiserönműsor. (5, 7, 9, 1/10, vas. 1/2, 3/4, 1/6, 1/8, 1/10) — LLOYD (Hollán-u. 7/a. T. 111-994): Csavargókirály. Híradó. (4, 6, 8, 10, vas. 2, 4, 6, 8, 10) — NYUGAT (Tere-kr. 41. T. 127-162): Beszállás. Párik a cirkuszban. Híradó. (1/6, 1/8, 1/10, szomb. 4, 6, 8, 10, vas. 2, 4, 6, 8, 10) — ODEON (Rottenbiller-ú. 37/1. T. 130-263): Beszállás. A halálgát hőse. Híradó. (1/6, 1/8, 1/10, vas. 1/2, 3/4, 1/6, 1/8, 1/10) — OLYMPIA (Erzsébet-kr. 26. T. 342-947): Beszállás. Kék Madár kabaré. Nagymama kedvence. Híradó. (Előadások: d. e. 11, 2, 4, 6, 8, 10) — OMNIA (József-kr. és Kölcsey-u. s. T. 130-125): Második hétére prólongálva Tarzan, a rettenetes. Kleg: Szak kutyá egy sorban. Híradó. (Előadások kezdete 5, 1/8, 1/10, szomb., vasárnap 4, 6, 8, 10) — ORIENT (Izabella-u. és Aradi-u. s. T. 114-926): Kissasszony a mostohám. Meséből játékholtban. Híradó. (Folyt. 1/6, 1/8, 1/10) — OTTHON (Beniczky-u. 3. T. 146-447): Arsene Lupin visszatér. Kiserönműsor. Híradó. (Előadások kezd. 1/4, 1/6, 1/8, 1/10) — PALACE (Erzsébet-kr. 8. T. 136-523): Rozmaring. Híradó. (Mindennap: 11, 2, 4, 6, 8, 10) — PATRIA (Népszínház-u. 13. T. 145-673): Beszállás. Téli világ Ausztráliában. (1/4, 1/6, 1/8, 1/10, vas. 1/2-kor is) — PHONIX (Rákóczi-út 68. T. 144-454): A táncoló angyal. Híradó. (Folyt. mindennap: d. e. 11, 1, 3, 5, 1/8, 1/10) — RADIUS (Nagymező-u. 22-24. T. 122-098, 129-564): Otodik hétére prólongálva Héfeherke és a hét törpe. Zenélő tündérek. Híradó. (1/6, 1/8, 1/10, vas. 1/4-kor is) — REX (István-út 39. T. 138-416): Isten hozzád, szerelem. Második felcselem. Híradó. (1/6, 1/8, 1/10, vas. 1/2-kor is) — RIALTO (Rákóczi-út 70. T. 139-497): Beszállás. Budapestem egyedül! Revuparadé. (Előadások kezdete: 1/11, 1/12, 1/13, 3, 5, 1/8, 1/10, vas. 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10) — ROYAL APOLLO (Erzsébet-kr. 45-47. T. 141-902, 342-946): Kódos utak. Híradó. (1/6, 1/8, 1/10, vas. 2, 4, 6, 8, 10) — SAVOY (Kálvária-ter. Cláui-út a. T. 146-040): Prólongálva Az első tavasz. Híradó. (1/4, 1/6, 1/8, 1/10, vas. 1/2-kor is) — SCALA (Tere-kr. 60. Tel.: 11-44-11): Prólongálva Alexander's Ragtime Band. Híradó. (Előadások kezdete hétköznap: 1/4, 1/6, 1/8, 1/10, vas. 3-kor is) — SIMPLON (Horthy Miklós-út 64. T. 268-999): Berlini olimpiász. II. rész: Magyar győzelmei sorozata. (Előadások kezdete: 1/4, 1/6, 1/8, 1/10) — STUDIO (Akácia-u. 4. T. 140-840): Negyedik hétére prólongálva Robin Hood kalandjai. Híradó. (Mindennap: d. e. 11, 2, 4, 6, 8, 10) — TISZTI KASZINÓ ZÁRTKÖRŰ FILMSZÍNHÁZA: Jan. 25-én: Nagy ábránd. (La grande illusion.) 26-án: Asszonyvesztély. 29-én: A hölgy egy kislé bogaras. (Előadások kezdete: 1/6, 1/8, 1/10, vas. 3, 5, 7 és 9 órakor) — TIVOLI (Nagymező-u. 21. T. 128-049): Beszállás. Vig mulák. Harelas muszkák. Híradó. (Folyt. 1/6, 7, 1/10, szomb. 1/4, 1/6, 1/8, 1/10, vas. 1/2, 3/4, 1/6, 1/8, háromnegyed 10) — TURÁN (Nagymező-u. 21. T. 128-401): Aranyborjú. Rabok paradésoma. Híradó. (Hétk. 4, 6, 8, 10) — URANIA (Rákóczi-út 21. T. 146-946): A pusztai királykisasszony. Madárserelem. Híradó. (5, 7, 9, 1/10, szomb., vas. 1/3, 5, 1/8, 1/10) — WINKLER (Róbert Károly-kr. 61. T. 293-012): Gálász kaland. Bolond nász. Karambol-matadorok. (Hétk. 6, 1/2, vas. 3, 5, 7, 9) — ZUGLÓI (Agtól-u. 36. T. 290-309): Beszállás. Kiserönműsor. Híradó. (1/6, 1/8, 1/10, szomb. 1/4, 6, 8, 10, vas. 1/2, 4, 6, 8, 10)

Férjhezment az olasz király legkisebb leánya

Mária savoyai hercegnő, az olasz király legkisebb leánya, férjhezment Bourbon-Párma Lajos herceghez. Ez a kép a Vatikánban készült az ifjú párról

Enyhül az influenza-járvány

— A 8 Órai Újság tudósítása —

A múlt héten érte el tetőpontját Budapesten az influenzás tömegmegbetegedés annyira, hogy a fővárosban többszáz ezer hurutos, lázas és náthás beteg volt, akiknek mind-egyike enyhe, vagy súlyosabb influenzától volt megfertőzve. A székesfőváros részéről kiadott hivatalos jelentés körülbelül 230 halottról számolt be, akik január első három hetében haltak meg olyan tünetek között, amelyeknél az influenzát kellett feltételezni. A kórházak zsúfolva voltak betegekkel, közöttük nagyobb számban olyanok, akiknél az influenza enyhe lefolyású volt, de aggasztóan nagy mértékben ápoltak olyan betegeket is, akiknél az influenza a legsúlyosabb formában jelentkezett. A magánorvosok és a hatósági orvosok egyöntetűen azt a nézetet vallották, hogy

a budapesti influenza járványszerű jelentkezése január 15—21 között érte el a tetőpontját, de számolni lehet azzal, hogy a megbetegedések száma hamarosan csökkenő tendenciára hajlik.

Az elmúlt három nap igazolta ezt a feltevést, mert az influenzafertőzöttnél lényeges javulás mutatkozott. Enyhült a járvány, kevesebb a megbetegedések száma, amit a legszembetűnőbbben igazol, hogy a kórházban jelentkezettek száma erőteljesen kevesebb és a betegség lefolyása is mintha enyhébb jellegű lett volna.

Átkelési hajójárat megindítása.

A M. F. T. R. az átkelési hajójáratot Budapesten Hunyadi-út és Óbuda között január 23-ával megindította.

Hivatalosan cáfolják a német-csehszlovák vámunió hírért

Prága, jan. 25.
(A 8 Órai Újság tudósítójától)

A Poledni List mai számának első oldalán feltűnő helyen közli azokat a külföldi sajtóban napvilágot látott híreket, hogy a közeljövőben közös

vám- és pénzügyi unió létesül Németország és Cseh-Szlovákia között. A lap hivatalos helyről nyert értesülése szerint a leghatározottabban cáfolja ezeket a híreket s kijelenti, hogy ezek csak a nemzetközi börzespekulánsok agyában születtek.

Meghalt Gadó István törvényszéki elnök

— A 8 Órai Újság tudósítása —

A magyar igazságszolgáltatást súlyos gyász érte: Gadó István, a budapesti királyi büntetőtörvényszék elnöke 63 éves korában a Lénárt-féle gégeklínikán ma éjjel két órakor meghalt.

Gadó István 1876-ban született és jogi tanulmányainak befejezése után, 1899-ben lépett állami szolgálatba Nagybecskerekben, mint ügyész. Különböző vidéki bíróságoknál működött hosszabb időn keresztül, majd, mint a nagybecskereki törvényszék elnöke, nagyjelentőségű büntetőügyek főtárgyalását vezette. A háború folyamán a legnagyobb hadseregszállítási bűnperekben ő vezette a nyomozást és képviselte a vádat. A háború után Budapestre helyezték át. Itt, mint tanácselnök, vezette a Tisza-féle gyilkossági bűnpert főtárgyalását, mely tudvalevőleg féleven keresztül tartott. Ezon a nagyszabású és az igazságszolgáltatás történetében szinte páratlanul álló tárgyaláson tűnt ki rendkívüli jogász tudása, tüntetőeseményes emlékező tehetsége és mindenre

kiterjedő ügyelme. A Tisza-tárgyalás után a budapesti királyi ítélőtáblához, majd a királyi Kúriához került, inner: a tábla egyik büntetőtanácsának elnöke lett és rengeteg olyan sajtóperben ítélkezett, amely annakidején az érdeklődés középpontjában állott. Ebből a pozíciójából került a budapesti büntetőtörvényszék élére, mint elnök, 1934-ben. Ebben a minőségében is nagyon sok nagyjelentőségű bűnügy főtárgyalását vezette, elnökölt statáriális tárgyalásokon is és tudvalevőleg ő volt a rendtörvény értelmében megalkotott ötös tanácsnak is állandó elnöke.

Körülbelül egy esztendő óta alig szerepelt tárgyalásokon, mert betegszabadságon volt. Gégebaj támadta meg, amelynek tünetei már a Tisza-tárgyalás alatt mutatkoztak fátyolozott, halk hangjában. A Tisza-tárgyalás után annakidején szabadságot kapott és hosszú tengeri útra indult, de ez sem tudta egészségét helyreállítani, úgy hogy a büntetőtörvényszék élén már inkább adminisztratív tevékenységet fejtett ki.

Halála mélységes részvételt keltett, úgy a jogásztársadalomban, mint barátai és tisztelői között. Temetése iránt még nem történt intézkedés.

JANCSI Palló Imre
JÁNOS VITÉZ

ILUSKA Dayka Margit
JÁNOS VITÉZ

BAGÓ Kiss Ferenc
JÁNOS VITÉZ

MOSTOHA Peéry Piroska
JÁNOS VITÉZ

KIRÁLY Csontos Gyula
JÁNOS VITÉZ

Simor Erzsébet, Vitéz Tibor, Nagy Izabella, Gózon Gyula és Bilicsi PETŐF SÁNDOR örökbeccsű költeménye
Film író: Vitéz Somogyváry Gyula dr.
Zene: Kacsóh Pongrác Irodalma; Gaál Béla

HOLNAP PREMIER!
KAMARA
CITY-ÁTRIUM
KINO-FILM

Tibor Vitéz

SZÍNHÁZ

Dr. Palló Imre és Gyurkovics Mária hangversenye a debreceni nyári egyetemen

A Nyári Egyetem idei, XII. tanfolyamán érdekes előadások, nagyszabású ünnepségek és bemutatók szerepelnek. A gazdag program egyik legkiemelkedőbb száma lesz dr. Palló Imre és Gyurkovics Mária magyar hangversenye. A hangverseny számait a magyaros műzene és a magyar népi zene gazdag kincséből válogatták össze.

Tüdös Klára és Zsindely Ferenc államtitkár házassága

A budapesti előkelő társadalom és a művészvilág érdekes házassághoz gratulált vasárnap. Zsindely Ferenc kultuszminiszteri államtitkár feleségül vette Tüdös Klárát, az Operaház kosztümtervezőjét. A kiváló művészasszony nemrégiben nagy érdemeket szerzett a magyar ruha propagálásával. Az Operaházban rendezett kiállítása az ország határain túl is feltűnést keltett.

Az új pár kétnapos nászútra utazott. A Balatonon töltötték a vikendet. Ma délelőtt visszaértek a fővárosba és kiki megkezdte a munkát, az államtitkár a kultuszminisztériumban, a tervező pedig műtermében.

Színpadi baleset televíziós színpadon

London, július 11
(Az Est tudósítójától)

Angliában, ahol a televíziós előadások most már éppen olyan mindennapiak, mint a rádióelőadások, a televízió nézői először voltak szemtanúi váratlan balesetnek a televíziós színpadon. Egy XVIII. századbeli kosztümös revüt adtak elő a londoni stúdióban, amely a romantikus szegénylegények életét mutatta be. Joan Collier, Anglia egyik népszerű fiatal színésznője, pompás kosztümjében a kórus előtt énekelt, amikor a távolbalátó szerkezet nézői egyszerre csak azt látták kézzel láthatóan, hogy a fiatal színésznő egyszerre csak megtántorodik és a következő pillanatban ajultan esik össze.

A televíziós leadást azonnal kikapcsolták és a stúdió mérnökei átkapcsolták egy másik terembe, ahonnan televíziós híradót közvetítettek a legfrissebb eseményekről. Néhány perces szünet után ismét visszakapcsolták a revüt, azonban az első jelenetekben Joan Collier még nem szerepelt. A felvonás végén azonban a fiatal színésznő mégis csak megjelent és végigénekelte a befejező áriát.

Shirley Temple

100.000
dollárt kap
mindegyik
filmjéért
Shirley
Temple

Hollywoodból jelentik: A világ egyik legtöbbet kereső nője a kis Shirley Temple, aki a múlt esztendőben kerek 600.000 dollárt kapott filmjeiért. A gyermek sztár nem hajlandó állandó szerződést kötni egyetlen filmgyárral sem, hanem csupán egyes filmekre szerződik. Kerek százezer dollárt kér — és kap — egyetlen filmjéért. A gyárak még így is nagyon meg vannak elégedve a befektetéssel, mert ma világsztár a Shirley Temple-filmek jelentik a legnagyobb sikert.

KISS FERENC, »AZ EMBER TRAGÉDIAJA«-NAK FÖRENDEZŐJE EJSZAKAI PRÓBAN UTASÍTÁSOKAT AD A HATALMAS STATISZTERIANAK A SZEGEDI SZABADTERI SZÍNPADON

Lengyel Menyhért hazajött s beszél a titokzatos Greta Garbóról, Gaál Franciska karrierjéről s a hollywoodi magyar írókról

Lengyel Menyhért

Közel háromévi külföldi tartózkodás után vasárnap hazaérkezett Hollywoodból Lengyel Menyhért, a kiváló író.

— Hat hétre mentem és majdnem három évig maradtam, — mondotta mosolyogva, amikor felkerestük szállásbéli lakásán.

Az elmúlt esztendő alatt sokat hallottunk Lengyel Menyhérről és amerikai sikereiről. Legutóbb nagy megtiszteltetés érte: őt bízták meg, hogy Greta Garbónak filmet írjon, miután előzőleg a Marlene Dietrich számára írt filmje az egész világon sikert aratott. Elsősorban új munkájáról és a »misztikus primadonnáról« kérdésközdünk.

— Greta Garbo, mint a lapok megírták, Svédországban pihen. Arról volt szó, hogy meglátogatom és együtt beszéljük meg a filmen végzendő utolsó simításokat. Erre azonban nem került sor, mert igyekeztem haza és nem óhajtottam ilyen nagy kerülőt tenni. Garbo is sokat dolgozott, talán jobb, ha rövidre szabott szünetében nem foglalkozik hivatalos dolgokkal.

— Miről szól Greta Garbo új filmje?

— Az ujdonság címe: »Ninocska«. A művész nő egy fiatal orosz leányt játszik, a mai nemzedék tagját, a háborús években született szovjet-alattvalót, aki nem ismer más rendszert, mint az ottani. Egyszer azonban váratlanul kiragadják a környezetéből és Párizsba viszik. Ott megismerkedik a kapitalizmussal és demokráciával országával, amelynek törvényeivel és szokásaival összeütközésbe kerül. Természetesen nincsen politikai tendenciája a filmnek, amely bővelkedik mulatságos részletekben is. A felvételeket minden valószínűség szerint augusztus végén, vagy szeptember első napjaiban kezdik.

— Milyen Greta Garbo, mint magán-

— Heteken keresztül úgyszólván naponta dolgoztam vele és mondhatom, hogy a róla elterjedt fantasztikus hírek legalábbis túlzottak. Értetű, hogy kissé visszavonult életet folytat, mert hiszen rengeteget dolgozik és az emberek ezrei fordulnak hozzá különböző teljesíthetetlen kérésekkel. Igaz, hogy kicsit szomorúság, bizarr teremtés, de ez a természete feloldódik a jóbarátok társaságában. Aranyos! Teljesen pózmentes, egyszerű asszony. Amikor dolgozik, úgyszólván perceről-percre megvan határozva az életmódja, amelyet vállalkozói és orvosai szabnak meg. Igen szigorú diétát tart. Ezekben a hetekben senkivel nem érintkezik, mert fanatikus rajongója a munkának.

— Kik a barátai Garbonak Hollywoodban?

— A legbizalmasabb barátnője Salka Viertel írónő. Ő a legnagyobb hollywoodi Garbo-szakértő. Elválhatatlanok. Ha valaki Greta Garbónál kihallgatást akar, vagy valamit óhajt a művésznőnél elérni, Salka Viertel-hez fordul, neki van legtöbb befolyása a világ első filmszínésznőjére. Igazi jó barát a magyar származású George Czukor, a »Kemélias hölgy« rendezője. A Ninocska-t is ő rendezte. Művészi kérdésekben Greta Garbo elsősorban Czukorra hallgat és méltán, mert George Czukor egyike a filmfőváros legképzettebb és legtehetségesebb rendezőinek. A legnagyobb lelkesedéssel beszél Budapest-ről és megígérte, hogy jövőre is itt tölti a szabadságát.

— Stokowskit ismeri? Igaz, hogy elveszi Greta Garbot?

— Lengyel Menyhért nevetve cáfolta meg ezt a hírt:

— A művész nő társaságában sokszor találkozom a kiváló karmesterrel. Nagyon jó barátok, az is lehet, hogy szeretik egymást, de hogy házasság nem lesz belőle, azt mindenki tudja Hollywoodban. Egyébként ők maguk

is folyton ezt hirdetik, de senki sem akarja nekik elhinni.

A hollywoodi magyarokról

Attértünk a Hollywoodban élő magyarokra.

— Mi van Gaál Franciskával?

— Az a motor, amely Európában is az elsők közé lendítette ezt a kivételes tehetséges színésznőt, Hollywoodban is teljes erővel működik. Már mindenki tudja róla, hogy fáradhatatlan, szorgalmas és ambiciózus. Tehetségét az első felvételi napon elismerték. Bátran mondhatom, hogy az összes hollywoodi magyarok között ma már ő tud a legkézzelrögzítetlenebb angolul, beleszámítva azokat is, akik esztendő óta laknak Amerikában. Második filmje bizonyára nagy siker lesz az egész világon. Rövid idő alatt Gaál Franciska a hollywoodi filmvilágban is éppen olyan előkelő művészi helyet foglal majd el, mint idehaza.

— A magyar írók!

— Bus Fekete László és Vadnai László jól vannak odakint, mindkettőnek állandóan van munkája, sőt szerződése, ami most nagy dolog, mert az író-társadalomban sokan foglalkoztatás nélkül lézengenek. Mind a ketten rövid idő alatt szép sikereket értek el. Herczeg Géza nagy kitüntetésekkel kapott Zola filmjéért és most Tell Vilmosról ír filmet.

— Mi igaz a hollywoodi válságról?

— A válság annyiból áll, hogy a rossz és a közepes filmek nem mennek. Ezzel szemben a vállalkozási kedv nem csökkent és a tehetséges képeknek most is megvan a világpiacon. Az íróknak már nincsen olyan konjunktúrájuk, mint volt azelőtt, de még ma is sok-sok ember húz fizetést nagy vállalatoktól, súlyos ezer dollárokat, minden ellenszolgáltatás nélkül. Közismert dolog, hogy szerződötnek kiváló európai írókat, hónapokig fizetik őket anélkül, hogy alkalmat adnának ellenszolgáltatásra.

Még a hollywoodi életről beszél Lengyel Menyhért.

— Bizony az nagyon unalmas! Alig vártam, hogy ismét itthon legyek.

— Munkaprogramja? Tervei?

— Először élvezem Budapestet, aztán egy kisebb fürdőhelyre megyek pihenni és csak ősszel térek vissza Amerikába. Remélem, hogy közben megvalósíthatom legfőbb óhajomat és írhatok egy színdarabot. A sok filmezés után az a vágyam, hogy a Broadwayn kerüljek színre,

A LENGYEL-SVÉD-MAGYAR PENTATLON KÉT ELSŐ MAGYAR HELYEZETTJE, balról vitéz Orbán Nándor főhadnagy, aki az első helyet szerezte meg, jobbról Bolgár Kálmán hadnagy a második helyezett

A finn Pekuri 70 méterrel verte 5000 méteren a harmadiknak befutó Szabó Miklóst Finnország-Magyarország 47:30

Helssinki, július 11

Tizenhét ezer főnyi közönség előtt folyt le a stadionban a Finnország-Magyarország atlétikai mérkőzés első része. Az első nap eredményei után a pontversenyben Finnország vezet 47:30 arányban.

A lelkes közönség soraiban ott van Kekkonen finn kultuszminiszter is. Az első nap 7 versenyszáma közül csak kettőben győzött magyar versenyző és pedig a 110 méteres gátfutásban és a 200 méteres síkfutásban. Mind a két versenyt Kovács nyerte. A többi öt versenyszámban a finn versenyzők voltak az elsők.

Részletes eredmények:

110 m gát: 1. Kovács 15.2 mp. 2. Jusila V. 15.2 mp. 3. Szabó Endre 15.8 mp. 4. Jussila T. 15.9 mp.

80 méterig Jussila vezetett és itt két méter előnye volt. Kovács hallatlan energiával felnyomult és az utolsó gátról már együtt jöttek le. Végül biztos mellbedobással győzött.

Magasugrás: 1. Kotkas 197 cm. 2. Kalmha 197 cm. 3. Cserna 190 cm. Magyar ifjúsági rekord. 4. Gyuricza 160 cm.

Cserna harmadik kísérletre könnyen ugrotta a 190-es magasságot. Kotkas a 200 cm-es magassággal is kísérletezett, háromszor verte, de egy alkalommal majdnem túljutott rajta. Pontverseny-állása 12:10.

800 m: 1. Peussa 1 p 53.8 mp. 2. Teileri 1 p 54.3 mp. 3. Harsányi 1 p 55.8 mp. 4. dr. Istenes 1 p 56.5 mp.

Az első kört gyenge 57 perces idővel Harsányi és Peussa együtt vezették. A finisben mind a két finn könnyen győzött a magyar versenyzőkkel szemben. Istenes a teljes letörtség jeleit mutatja.

Gerelyvetés: 1. Nikkanen 74.59, 2. Järvinen 74.48, 3. Várszegi 67.69, 4. Makkai 62.97 m.

Nikkanen első dobása volt a leg hosszabb. Järvinen másodikra érte el legjobb eredményét. Várszeginek volt egy kb. 69.80 m-es dobása, amelynél alig lépett be.

200 m: 1. Kovács 22 mp. 2. Gyenes 22.2 mp. 3. Tammisto 22.8 mp. 4. Sturskruk 23.1 mp.

Gyenes pompásan indult, mozgásában teljesen hiányzott már az előző versenyek merevsége. Ötven méternél már teljesen behozta a finnek pályaelőnyét, a cél-egyenes elején a 110 méteres gátfutást lá-bában érte Kovács megelőzte és két és félméterrel megverte. Ppá: 31:24.

Súlydobás: 1. Bärlund 15.85, 2. Bachmann 15.54, 3. dr. Darányi 14.55, 4. Németh 14.14 m.

Bärlund biztosan győzött. Bachmann azonban csak úgy dobált, mint Darányi, azonban egyetlen kicsúszott dobásával majd egy méterrel megelőzte a magyar csapat kapitányát.

5000 méter: 1. Pekuri 14:37.8, 2. Mäki 14:39.2, 3. Szabó 14:49.2, 4. Simon 15:01.6 mp.

A finnek hallatlanul erős iramot vezettek, egy pillanatig sem engedték, hogy a magyar futók az élre kerüljenek. Simon ilyenirányú kísérletét biztosan visszautasították. A 3000 méter ideje (Pekuri) 8:43.4 mp.

A finnek taktikája az volt, hogy az egyik versenyző, Pekuri, igyekezett a mezőnytől elmenni, míg Mäki visszatartotta a magyarokat. Amikor már kb. 60 méterre leszakadtak Szabóék, Mäki otthagya őket és 300 méterrel a cél előtt beérte Pekurit. Kettőjük között hatalmas verseny keletkezett, ebben Pekuri biztosan utasította vissza honfitársát. Végül körülbelül 70 méterrel előzte meg a harmadik helyre befutó, fáradtnak látszó Szabót.

A finn-magyar viadal második része hétfőn délután lesz a stadionban.

Toldit orronvágták, Hádát megkövezték, mégis győzött a Ferencváros Bukarestben

— Az Est tudóstíjójától —

A Középeurópai Kupa második fordulójának mérkőzésel vasárnap megkezdődtek. A négy magyar csapat közül három már kiesett az első fordulóból és így a magyar színeket a Ferencváros egyedül képviseli. A Ferencváros Bukarestben játszotta mérkőzését a Ripensival. A mérkőzéstől nem sokat várt a futballközönség, féltette a zöldfehérek fáradt csapatát és mindenre gondolt, csak arra nem, hogy a Ferencváros győzelemmel tér vissza a román fővárosból. A játékosok nagy lelkesedése, küzdenilakarása azonban szép eredményt produkált, a Ferencváros együttese győzött.

Ferencváros—Ripensia 5:4 (3:3)

A bukaresti Vénus-pályán 20.000 néző előtt az olasz Barlassina sippjére így álltak fel a csapatok:

Ferencváros: Hada — Tátrai, Korányi — Magda, Polgár, Pósa — Tancos, Kiss, dr. Sárosi, Toldi, Kemény. Ripensia: Pavlovics — Bürger, Chiroiu — Nagy, Kotormány, Lázár — Bindea, Beke, Marcu, Schwartz, Dobay.

Nagy melegben kezdődött a mérkőzés. A választásnál Sárosinak kedvezett a szerencse, úgy, hogy a Ferencváros szünet előtt nappal hátra játszott. A román csapat rögtön támadott és Hádának már a második percben kifutással kellett menteni egy veszélyes labdát. A nyolcadik percben a Ripensia belőtte vezető gólját. A tizenharmadik percben a Ferencváros egyenlített, sőt négy perccel később megszerezte a vezetést. A harminnegyedik percben a Ferencváros már 3:1-re vezetett.

A román közönség látva a magyar főlényt, üvegeket hajított be a pályára. Hlavay, a Ferencváros trénerre felkapott egyet, beszaladt a pályára, hogy megmutassa Barlassina olasz bírónak. A játékvezető a tréner kutasította a pályáról. A tribünön összeverekedtek a nézők és a mérkőzés negyvennegyedik percében óriási botrány történt. Bindeához került a labda, aki ofszájd-gyanus helyzetben védhetetlen gólt lőtt a magyar kapuba, ezzel 3:2-re javította az arányt. Nagy izgalom kerekedett a gól miatt a pályán és a nézőtérén. Szóváltásba elegyedtek a játékosok.

Bindea, a Ribensia jobbszélsője egy óvatlan pillanatban orron boksolta Toldit, akinek eleredt az orrávere.

Pár perccel később a román közönség biztatására a Ripensia kiegyenlített. Erre a tribün Hádát, a Ferencváros kapusát örömeiben kövekkel dobálta meg.

Szünet után újból a Ferencváros ragadta magához a játék irányítását és a tizedik percben gólt rúgott a Ripensia kapujába. Pár perccel később a román együttes kiegyenlített. Ezután öldöklő iram kezdődött a győztes gólig, amelyet a negyvennegyedik percben Tancos szerzett meg a Ferencvárosnak.

Góllövők: Bindea, Toldi, Toldi, Sárosi, Bindea, Bindea, Toldi, Bindea, Tancos.

A magyar bajnokesapat lapos összjátéka és támadó stílus kitűnően érvényesült a Ripensia darabos játékával szemben. A Ferencváros megérdemelten győzött és ha csatárainak valamivel nagyobb szerencséje lett volna, jobb gólaránnyal győzhetett volna.

A Ripensia együttese lelkesen küzdött, góljait azonban a ferencvárosi védelem hibáinak köszönheti. A román csapat lelkesen küzdött, de sport-szerűtlenül viselkedett. Barlassina bizonytalanul és a közönségtől megfélemlítve vezette a mérkőzést.

Torinóban a Juventus 4:2 (2:2) arányban verte a Kladno együttesét. Bukarestben a Genova 3:0 (1:0) arányban győzött a Rapid csapata ellen. A Slavia—Ambrosiana Középeurópai Kupamérkőzést ma játsszák Prágában, Hertzka Pál bíraskodásával.

SPORT EGY MONDATBAN

A KÉTNAPOS bécsi nemzetközi regatán a kormányos-négyesben a Pannonia, a középsikolások nyolcasában Budapest csapata, a kettős-párevezősben pedig a Nemzeti Hajós Egylet győzött.

A BALATON KARDVIVÓBAJNOKSÁGÁT Palócz (UTE) nyerte Tabajdy, Dunay, Szidanic, Hidas, Robinson és Nedeczky előtt.

SZALAI NAGY MEGLEPETÉSRE LEGYŐZTE KARAKIT, az FTC 140 km-es országúti kerékpárversenyén.

NEMETORSZÁG győzött a kézilabda-világbajnokság küzdelmeiben, a magyar csapat pedig harmadik lett, mert 10:2 arányban verte Svédország együttesét.

VASÁRNAP délelőtt atlétikai verseny volt a BEAC-pályán, amelynek pontversenyében a BEAC győzött az FTC és a Postás atlétagárdája előtt.

A ZSE 4:1 (2:1) arányban verte a MAVAG együttesét.

AZ ORSZÁGOS AMATŐR FUTBALLBAJNOKI MÉRKŐZÉS során a Tatabányai SC 4:0 (1:0) arányban verte a Rákospalotai TE együttesét, az országos ifjúsági bajnokság döntőjében pedig a MAFC csapata 6:0-ra győzött a Pécési TK ellen.

MEZEI — Hazai, Sárkány — vitéz Halassy — Bozsi, Németh, Brandi öszzállí-tású vízipólócsapat játszik szombaton a német vízipólóválogottal.

Toldi Hada

Nemzeti szépségeink védelme és ápolása

Tüdös Klára előadása
a szegedi faluképző tanfolyamon

Tanfolyamok korszakát éljük, tanfolyamokkal telnek el az 1939-es nyári hónapok. Magyarország lakossága hihetetlen iramban tanul, dolgozik, készülődik, munkálkodik valamely, eddig ismeretlen, ki nem fejezett cél érdekében. Csak az eredményeket látjuk: szabadabban él, mozog, lélekszik az egész ország. *Felnőtt emberek állnak be diákoknak, ceruzavéget rágó nebulóknak*, úgy görnyednek az iskolapadokban, akár a lelkük üdvössége függne a vállalt feladat elvégzésétől.

Az elmúlt napokban újabb „iskola” hírt vettük: Szeged városa népművelési és faluvezetőképző tanfolyamot indít.

A lelkes munkát Szeged iskolán kívüli népművelési bizottsága rendezi, első előadását „Nemzeti szépségeink, értékeink védelme és ápolása” címmel Zsindely Ferenc államtitkár felesége, Tüdös Klára tartja.

Az előadó személyét nem kell külön bemutatnunk a közönségnek, Tüdös Klára neve ma a népművészet nemzeti viselet terén márkát jelent. Ellátogattunk a Kristóf-téri „Pántlika” szalonba, ahol *faragott ládák, kéziszőttes falszőnyegek, gyönyörű népi hímzések és magyar díszítések* között fogadott az üzlet tulajdonosa, egyben az új divatirányzat koronázatlan királynője, Tüdös Klára.

Sohasem fölösleges luxus az igazi művészet

— Nagyon szívesen megyek Szegedre — mondja, — ritkán adódik ilyen kedvemre való alkalom.

Egyszerű emberek, falusi jegyzők, tanítók, kántorok, papok előtt magyarázhatom el népművészetünk alapvető elemeit, hallattam értékeit és súlyos problémáit.

Elmondhatom mindazt, amin jómagam nyolc hosszú éve dolgozom. Hiszen a *népművészetet nem a budapesti íróasztal melől kell irányítani*, hanem a nép közé vegyülni, együtt dolgozni, tanulni, okulni és oktatni.

— Véleményem szerint a mai népművészet az *átállításból* kezdődik. Az igazi művészet sohasem fölösleges luxus, azonban a mai képzőművészet *eltaszította magát az életet*, átváltozott és így nem talál magának támogatást.

Az iparnak és kereskedelemnek kell visszaállítania a képzőművészetet arra a síkra, ahol együtt dolgozva megérthetik egymást. A technokrácia korában élő, mai embernek is szüksége van a szépségre, művészetre,

ott és úgy kell tehát megadni neki azt, ahogy számára megérthető, felfogható és érzékelhető válik.

— Ősi, magyar művészetünk az az érték, amely számunkra, az idők változásán keresztül is, hamisítatlan és örök marad.

Vegye számba minden vagyonát ez a kicsiny, maroknyi magyar nemzet, féltse, óvja, vigyázzon rá gondos kézzel, szerető szíjjel, aggódó lélekkel.

Minden technikai tudás nélkül, zsebbevaló bicskával is faraghatunk remekművet, hiszen a primitív népek művészetében éppen egyszerűségük és őszinteségük megrendítő.

„Órizzük meg a magyar csudafa gyönyörű virágait”

— A magyar paraszt művésze is egyszerű és őszinte. Azonban csak addig hamisítatlan és valódi, amíg egyszerű ember műveli. A városi iparművészet „népiesch”-kedése silány kontármunka és gyalázatos hamisítvány.

A városi iskola „népművészet mentése” divatos frázis, amelynek semmi köze sincsen az ősi népszokásokhoz,

Az ötvenes években lévő egyéneknek leggyakrabban felkeléskor egy felpohár természetes „Ferenc József” keserűvíz könnyű béliürítést, kielégítő gyomoremésztést, jó étvágyat és nyugodt alvást biztosít, az agysejtük működését pedig gyakran megelégedő módon fokozza. Kérdezze meg orvosát!

hagyományokhoz.

Mindaddig, amíg a falusi pásztorok maguk faragják használati tárgyukat, míg a parasztasszonyok szönek, fonnak, amíg az egyes vidékeken a népi kézimunka gyönyörű virágai teremnek a színes kanaváson, addig az irányító biztosan mutatja a járható utat.

— A magyar népművészet nem szabad léhán, feleltlenül közelélni. Azokhoz a faluvezetőkhez szölok, akikre, — hasonlóan Balassi Bálint végvári vitézeihez, — a magyar csudafa őrését bízták. A népművészetet szeretni kell; — olyan nebütsvirág az, amely az első gyöngédelen érintésre becsukódik előttünk.

Gyöngyösbokréfájával, Paulini Béla statuálta az első művészetszerető faluvezetés hatalmas példáját.

A bokréta-mozgalmat számosan gáncsolják, — tudom, — pedig értéke szinte felbecsülhetetlen, hiszen a gatyás és nadrágos embereket hozza közel egymáshoz.

Megértő, mély, igazi kapcsolatot teremt a jómódú parasztgazda és a legszegényebb nincstelen között. Dalban, táncban, népviseletben egybeforva táncolja a verbunkost és torozót szegény és gazdag egyaránt.

— Tojás — tojás, falu — falu; egyforma mind — mondja a városi ember. Hihetetlen lassúsággal, szinte lépéssről-lépésre kezdjük csak megérteni a népet, elképzelhetetlen a mélység a főváros és a vidéki városok között. Ugyanílyen szakadnak válsztja el a vidéki városokat a falvaktól. Találjuk meg végre az utat, amelyen óvatosan, féltőn, szeretettel, kézenfogva vezethetjük a magyar parasztot a maga eredeti hagyományai között.

A magyar nép megértéséhez a vikszes csizma is hozzátartozik

— A népművészet támogatása a légtör megteremtésénél kezdődik. Szedje össze minden falu tudását legjavát, *fafaragásait, gölöncser munkáját, szőtteit, hímzéseit, régi mintáit*, válogassa ki belőle az elsőrangú minőségű anyagot és — itt kezdődik a faluvezetők legkomolyabb feladata — bocssáza szakértő bírálók szemébe elé.

Lépjen összeköttetésbe a faluvezető Györffy István professzorral, az etnográfiai múzeummal, vagy a magyar néprajzi társasággal, kérje ki a szakértő ítéletet, bírálatot és csak azután keressen kapcsolatot az újonnan alakult Magyar Házipari Központtal.

Nagyarányú munkamegtakarítást jelent a falu népének, ha szakszerű vezetés mellett tervszerűen dolgozik, és nem forgácsolja szét értéktelen eredményekre szorgos munkáját.

— A magyaros öltözködési mozgalom fejvesztettségéről és összevisszaságáról tulajdonképpen nem is kívánok nyilatkozni. Ne vegye magára a középsztály a *díszmagyart*, ne akarjon mindenki *Mária Teréziának* öltözni. Hagyjuk meg ezt a viselőket arisztokráciánknak és a főúri esküvők hagyományos díszének, — 1848-ban jobban tudta a magyar társadalom, hogyan viselkedjék.

Ha a faluvezetők igazi szándéka a nép megértéséhez akarnak elérkezni, ne resteljék maguk is felhúzni a vikszes csizmát meg a helyi népviseletet. Szimuljanak ruházódásukban a faluhoz, — szívesen segít nekik ebben a törekvésükben.

Küldjék el nekem a helyi népviselet *jószínezett rajzát, éles fényképét*, megtervezem, kialakítom belőle az úriember számára alkalmas viseletet. Meglátják majd, mennyivel könnyebb boldogulni a magyar paraszttal, ha a társadalmi különbségek zavaró külsőségeit elhárítják az útból. *Higyjék el végre, hogy a keménykalap, vagy máselyem pongyola a józan magyar nép számára nem elég indok az úrtiszteletré.* Annak a faluvezetőnek azonban, aki megértéssel, szeretettel, igaz, mély átértéssel közeledik hozzá, nyert ügye marad az idők végezetéig.

B. M.

az Ésti Újság közgazdasága

Növekedik a gyümölcsfelhozatal

A keddi nagypiac áru kínálata közepes kelet között mozgott. A *gyümölcs piacon* azonban a felhozatal újab élénkület mutatott, aminek következtében a jegyzés mérséklődött. A *friss főzések* és *zöldségfélék* piacán általában csökkentek az árak, ami a hét eleji mérsékelt érdeklődéssel és a tegnapi visszamaradt nagyobb készletekkel magyarázható.

Olesóbbodott a burgonya fél fillérral. Gyengült a kelkáposzta, kalarabé, tök, sóska, paraj, hegyes paprika, zöldborsó és a paradicsom ára.

A *baromfi piacon* ma ismét tekintélyes volt a kínálat, amellyel nem állt arányban a hét eleji gyengébb érdeklődés. A jegyzés itt az egész vonalon 5-10 fillérral csökkent. A *tojás piac* forgalma változatlan. A ládatojás árát leszállították 1-2 fillérral. Legnagyobb volt a gyümölcs piac felhozatala. Itt az érdeklődés kielégítőnek mondható.

Az utóbbi napokban oly nagy mennyiségben özönlik fel az ország minden részéből a gyümölcs, hogy az értékesítés nehézségebe ütközik.

Különösen nagy a *dinnyekínálat*, de hasonlóképpen nagy tételek kerülnek piacra az *őszi barackból* is. A *szilva* egyelőre még nem tömegszik. Ennek az ára még tartott. Olesóbbodott a *köszömbös körté*, a gyengébb minőségű *csemegező* és az *őszi barack*. A *diny-*

nye árát ismét leszállították 2-5 fillérral. Egyedül az elsőrendű *ringló* és a prima minőségű *őszi barack* jegyzése tartott.

Felhozatal: 72 vagon, darabaru 41, burgonya 7, paprika 4, káposzta 2, tök 2, hagyma 2, sárgadinnye 3, gyümölcs 11 vagon. Hajón 201 mázsa, östermélokocsi 543, autó 18, rendeltárakocsi 95, autó 77, kertészkecsi 1, batus 252, előbaromfi 216, ketrec, vágott 115 mázsa, tojás 104 láda.

Baromfi: előcsirke 170-175, tyúk 140-145, kacska 145-160, lúd 150, vágott csirke 150-240, vágott tyúk 110-160, ruca 110-170, lúd 120-170 fillér.

Tojás: ládaaru 115-122, selejtés tojás 112 fillér.

Zöldség: burgonya, Gülbaba 9.5-10, nyári rózska 10, Ella 8.6-8.8, zöldhagyma 1.5-3, makói hagyma 8-9, fejekkáposzta 14-18, kelkáposzta 14-2, veyeszöldség 5-16, kalarabé 1-106, fejessaláta 4-8, karfiol, leveles 35-800, tök 3-6, sóska 14-18, paraj 15-20, zöldpaprika, hegyes 12-25, zöldpaprika, tölteni való 25-40, uborka 8-28, paradicsom 6-14, zöldborsó 30-70, vajhab 26-34, csiperkegomba 150-260, fokhagyma 12-16, zöld tengeri 3-6 fillér.

Gyümölcs: alma 8-30, körte 8-38, málna 63-75, szrgadinnye 6-23, görögadinnye 16-25, őszi barack 8-75, kajszi barack 8-24, ringló 14-40, szilva, vörös 6-10, szőlő 24-36 fillér.

Mit veszünk és mennyiért a kispiacon

Borjúcumb születelvé 260-320, vesés 180-290, marhahús, leveshús 100-180, juh, hátulja 140-18, sertéskaraj 2100-270, tarja, comb, lapocka 172-208, oldalas 136-160, ház 150-160, zsír 148-160, előcsirke drb-ja 110-850, előtyúk 200-350, vágott tyúk 150-200, ruca hizott 150-220, vágott lúd 150-220, vágott sütnivaló csirke 220-350, vágott pulyka 200, ponty, jegelt 110-160, ponty, élő 120-240, teatojás 8-9 tojás *főző kg-kint* 135-145, teavaj 320-340, veyeszöldség 6-20, sóska 20-28, paraj, tisztított 20-28, fejessaláta 6-10, kalarabé, új árba 3-8, vörshagyma, makói 10-16, vajhab 38-44, újdonság 26-32, fokhagyma 18-32, tök, főző 5-9, kelkáposzta 14-24, savanyúkáposzta 32-40, uborka 12-32, burgonya, Gülbaba 12-14, Ella 9-12, burgonya, új 10-18, nyári rózska 12-14, zöldborsó 30-44, zöldborsó 36-56, zöldségtengeri 6-8, zöldpaprika, tölteni való 25-50, paradicsom 10-20, alma 14-46, körte 20-40, sárgadinnye 14-40, őszi barack 20-100, ringló 20-56, málna 80-98, kajszi barack 12-30 fillér.

Szilárd áruk a takarmánypiacon

A gabonapiacra tovább tart a takarmány-cikk drágulása. A kínálat ugyanis feltűnően gyöngye és így a budapesti piacon jelenlegi szükségletet csak emelkedő árak mellett lehet kielégíteni.

A takarmány piac szilárdasága barátságosabbá tette a búzáru iránymutatást is, ahol húsz pengő körül kielégítő áru kínálat jelentkezik.

A felsőtiszavidéki, a pestmegyei és a dunántúli állományokról egyaránt és így a takarmány-cikk napok óta tartó áremelkedése a budapesti búzáruakat nem befolyásolja előnytelenül. A *rozsi piacon* újabb 5-10 filléres drágulás volt ma délelőtt, amennyiben pestmegyei rozsa 74.50-14.40 pengővel is vevőre talált.

A zab piacon 18.25 pengővel volt a zab a délelőtti órákban értékesíthető. Későbbi határidőre alacsonyabb áru kínálat is van a piacon, azonban a *takarmány-cikk* emelkedésének azonnali szállításra van szükségük és így inkább

többet fizenek azokért a zabtételért, amelyek nyolc napon belül átvételre kerülhetnek.

A tengeri piacon 18 pengő körül tovább tart a kereslet és ezen az áron főleg hajdúmegyei tengerit lehet kapni a budapesti piacon. Máshonnan alig jelentkezik kínálat. Árpában is gyöngyök a felhozatok, mert 64-65 kilós takarmányárpa 15.75, a 68-70 kilós árura 16.20 pengős pénzajánlat van a piacon. A takarmányozásra alkalmas örlemények közül korpát 15.25, takarmánylisztet 15.50 pengővel keresnek Budapesten. A *magpiac*on aldbbhagyott a *bíborheremag*-kereslete, mire lassan lemorzsolódtak a magas árak. Uradalmi kékmakat feladállomásokon 93-94, borsót 17.50 pengővel kötöttek.

Lanyha és üzletlenség az értéktőzsde

Az értéktőzsde tovább tart az üzleti csend. A külföldi részdek gyengülő irányzata nem nyújthat újabb ösztönzést az üzleti tevékenység megélénkítésére és így a forgalom csak a korábbi kötések lebonyolítására, illetőleg fedezésére szorítkozik. Külső megbízások igen szórványosan érkeznek a pénzügyintézetekhez és a bizományi cégekhez, úgyhogy a tőzsdéi forgalom javarészből a hivatásszerű spekuláció kezében bonyolódik le.

A bányapiacra a *Baurit-, Kohó-, Kőszén-, Sárgó- és Urkányi*-részvényben fejlődött ki a forgalom gyengülő árfolyamok mellett. A többi bánya és téglagyári érték iránt érdeklődés egyáltalán nem mutatkozik. A vasipari értékek piaca is üzletlenség és csak a *Réma- és Ganz*-részvényben fordult elő annyi kötés, amennyit forgalomnak lehet nevezni. A többi ipari értékcsoportban tartós üzleti csend mellett szintén lassan visszajelődnek az árfolyamok.

A lebonyolításra váró kötések száma jelentéktelen, azonban mégis csak árenged-ménnyel adhatók el a részvények,

mert a vételkezdés teljesen hiányzik. A tegnapi zárlati árfolyamok alatt kínáltak a mai megnyitáskor a *Nasici, Tröst* és a cukoripari részvényeket, amivel szemben *elő tartja árat* a *Dröher, Gechwind* és néhány textilipari érték. A fixkamatozású értékek piacán is gyengülésre hajlik az irányzat, a fővárosi kölcsönkomplekt közül az 1914. évi kínálják a tegnapi zárlati árszint alatt.

Holnap fokozódik a meleg

A METEOROLÓGIAI INTÉZET HIVATALOS ELŐZETES JELENTÉSE.

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS A KÖVETKEZŐ HUSZONNÉGY ÓRÁRA:

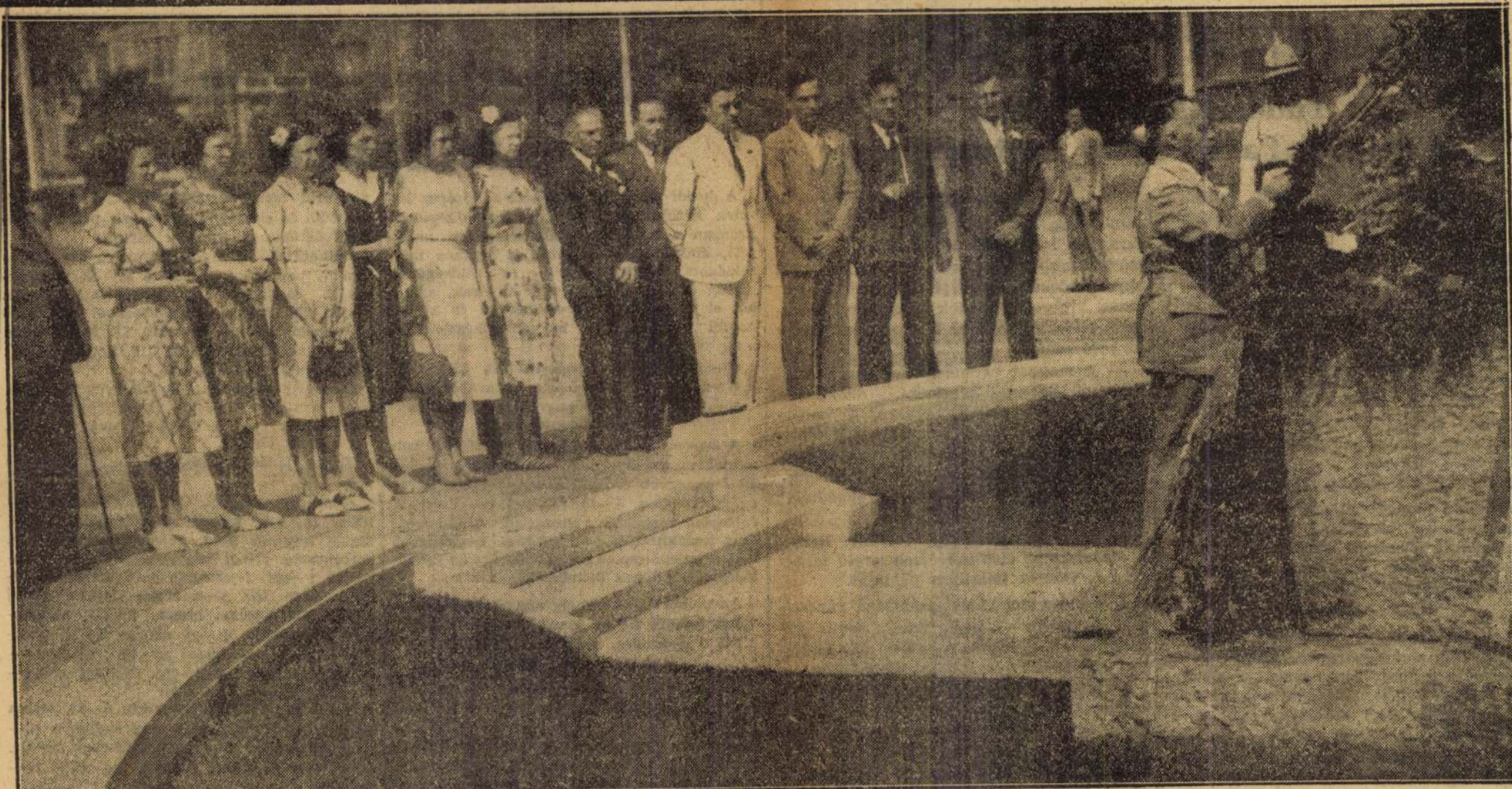
Nyugati szél. Felhőátvonulások. Délután néhány helyen, főleg nyugaton és északon záporosó vagy zivatar. A meleg átmenetileg csökken, de holnap újból fokozódik.

BUDAPESTEN

ma délben: plusz

24 fok

Tudós Klara

AZ AMERIKAI MAGYAROK MÁSODIK GENERÁCIÓJÁNAK CSOPORTJA MEGKOSZORÚZTA A HŐSÖK EMLÉKMŰVET

Elkészül az autót Abesszínia és a Vörös-tenger közt

Róma, augusztus 1.

Néhány nap mulva már teljesen készen áll az a hatalmas autót, amely Abessziniát a Vörös-tengerrel köti össze. Az új autót Sardo és Dessie városokon vezet át és Soa és Dzsimma tartományok hozzáférhetővé tételére szolgál. Ha a Permaberen keresztül vezető elágazó út is elkészül, Addis Abebától Assabig az út lényegesen megrövidül és két nap alatt tehető meg autón.

Ezzel új gyors összeköttetést biztosítanak a főváros és a tengerpart között, ami dzsibuti vasutvonal forgalmát érzékenyen befolyásolhatja.

Nagyarányú katolikus ünnepségek Spanyol- országban

Július hónap folyamán az új Spanyolország a különböző nagyszabású hitvalló ünnepségek jegyében állott.

Az összesek között talán legnagyobb szabású volt azonban az a hatalmas Jézus Szíve körmenet, amelyet július 29-én Madridban magas egyházi és világi méltóságok és több mint 50.000 hívő jelenlétében tartottak meg. A körmenet végén annak valamennyi résztvevőjét felajánlották Jézus Szívének. A felajánlási formulát a madridi püspök mondta.

A karmelhegyi boldogasszony, Spanyolország védasszonyának ünnepén Barcelónában ünnepélyes istentisztelet volt, amely alkalmából a barcelonai püspök 1200 gyermeket áldoztatott meg és részesítette őket a bérmlás szentségében.

2400 barcelonai hívő, akik a polgárháború idején fogságban voltak, közös hálaárandókat rendeztek a Pilari Műszonyunk kegyhelyére. A zárandokok között volt a katalán főváros polgármestere is.

Burgosban nagyszabású körmenettel ünnepelték Avillai Szent Teréznek a városban őrzött ereklyéit. A „Munkanapját” egész Spanyolországban ünnepélyes istentiszteletek és külön alkalmi szentbeszéd kísérték.

Július 25-én Jakab apostol ünnepén, akinek ereklyéit Santiagr de Compostela szentélyében őrzik, a városban fényes vallásos ünnepségeket rendeztek. Franco tábornok az ünnepségeken Moscardo tábornokkal, a toledoi Alcazar hősi védőjével képviseltette magát.

Az urológiai megbetegedések kezelésében reggel éhgyomorra egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvíz gyakran fontos segédeszköz, mert a gyomorbélcsatornát könnyen és mégis alaposan kitisztítja s az anyagcserét és az emésztést lényegesen előmozdítja. Kérdezze meg orvosát!

Összeszurkálta feleségét és annak csábítóját a féltékeny férj

Véres családi dráma játszódott le kedden hajnalban a Vay Ádám-utca 8. számú házban. Az egyik szoba-konyhas lakásban lakó Marton Ferenc, 34 éves napszám 32 éves feleségével. A férj éjszaka jár munkába. Egy pestkörnyéki gyárban dolgozik és rendszerint reggel 7 óra tájban szokott hazatérni.

Marton és felesége között az utóbbi időben napirenden voltak a veszekedések, mert a férfi megtudta, hogy az asszonynak van udvarlója.

Ez nagyon elkésztette. Többször fel is szólította, hogy váljanak el, menjenek külön lakni, de az asszony nem akart beleegyezni a válásba.

Az elkéseredett férj megtudta azt is, hogy Kiss Lajos 26 éves foglalkozás nélküli egyén udvarol az asszonynak. Legutóbb az utcán találkozott vele, amikor feleségével együtt sétáltak.

Marton erélyes hangon felszólította a fiatalembert, hogy hagyjon fel a feleségével való barátkozással, mert rossz vége lesz a dolognak. A fenyegetés olyan komoly volt, hogy Kiss Lajos annakidején meg is jelent a rendőrségen és veszélyes fenyegetés címén jelentette Marton Ferencet. A feljelentés ügyében éppen a közeli napokban akarták kihallgatni.

Kedden hajnalban Marton Ferenc rosszul érezte magát és ezért a munkát korábban abbahagyták, mint máskor. Öt óra után hazaérkezett lakására, bezörgött az ajtón, azonban

az asszony nem akarta beengedni.

A férj gyanusnak találta a dolgot, benyomta a konyhaajtót és amikor belépett a szobába, legnagyobb felháborodására

ott találta Kiss Lajost is.

Marton Ferenc annyira feldühödött, hogy kirohant a konyhába és ott magához vette a kenyérvágó kést, azzal tért vissza a szobába. Felesége és Kiss Lajos védekezni akartak, de Marton sokkal erősebbnek bizonyult, mindkettőjüket a földre teperte és

a konyhakéssel többhelyen összeszurkálta a hűtlen asszonyt és csábítóját.

A házbeliek vetették azután közbe magukat és lefogták Martont, aki azzal fenyegetőzött, hogy elteszi láb alól feleségét és Kiss Lajost is. A gyilkosságot azonban megakadályozták, rendőr érkezett közben a lakásba és a mentőket is értesítették. Marton Ferencné és fiatal férfiismerőse súlyos szűrt sérülésekkel a Rókus-kórházba került, Marton Ferencet pedig előállították a főkapitányságra. Marton kijelentette, ha kiszabadul, végez az asszonnyal.

ügyeletlen éjjelkor váltás volt. Azok a rendőrtisztek, akik előzőleg szolgálatban voltak, lepihentek és újabb tisztek vették át az ügyeletet. Azok nem tudtak arról, hogy a fiatalember tíz óra tájban már szerepelt a rendőrségen. A Nyugati-pályaudvarról állították most elő. A rendőr, aki kísérte, elmondta, hogy Nemes Trocsányi Ferenc beült egy taxiba és a sofőrrel a városban különböző helyekre vitette magát. A fiatalember kötelező ígéretet tett, hogy családja kifejezi a taxiköltséget és most is úgy döntöttek a rendőrtisztek, hogy elengedik a fiatalembert, mert hiszen bejelentett lakása van és szülei jómódú emberek.

Reggel hét óra tájban már ismét azok a rendőrtisztek vették át a szolgálatot, akik este tíz óra tájban az ügyeleten voltak. Legnagyobb meglepetésükre ismét eléjük került Nemes Trocsányi Ferenc, most már dülöngve, ittas állapotban. Most is egy rendőr állította elő, utcai botrányokozásért, azonkívül kedvenc passziója miatt: autón vitette magát és nem fizetett a sofőrnek. Most azonban nem üszta meg olyan könnyen a dolgot, mint előző két alkalommal. A rendőrtisztek most már tudták, hogy harmadszor van a főkapitányságon és meg is kérdezték tőle, hogy tulajdonképpen miért is csinálja a sorozatos botrányokat.

A fiatalember elgondolkozott, azután öszintén megszólalt:

— Elárulom a rendőrtiszt uraknak, hogy állis vagyok és ez a magyarázata mindenemnek.

Nemes Trocsányi Ferencet most már nem bocsátották el a rendőrségről, hanem őrizetbe vették és rendőrorvos fog intézkedni, hogy a jövőben ne csinálhasson hasonló botrányokat.

A RÁDIÓ MŰSORA:

KEDD:

Budapest I.: 13.30: Országos Postászenekar. — 14.30: Hírek. — 16.15: „Feljűdünk gyönyörei.” (Előadás.) — 16.45: Pontos időjelzés, időjárásjelentés, hírek. — 17: Hírek szlovák és magyar-országi nyelven. — 17.10: Study Nándorné zongorázik. — 17.40: „Arad marad.” (Párbeszéd.) — 18.10: A Rádió szalonzenekara. — 19.15: Hírek. — 19.25: „Emlékezés vérre és dicsőségre.” (Előadás hangfelvételekkel.) — 20.15: Komjáthy Aladár verseiből ad elő. — 20.35: „Az én rádióműsorom.” VII. — 21.40: Hírek, időjárásjelentés, hírek szlovák és magyar-országi nyelven. — 22: Hangfelvételek. — 22.40: Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. — 23.00: Az Emke-kávéházból Farkas Béla cigányzenekara. — 0.05: Hírek.

Háromszor került egy éjjel a főkapitányságra a hőbortos iparoslegény

Változatos és a rendőri krónikában is egyedülálló eset, hogy valaki egy éjszaka folyamán háromszor kerüljön a főkapitányságra. Ezt az érdekes rekordot állította most fel Nemes Trocsányi Ferenc 30 éves fémciszolósegéd.

Először este tíz óra tájban a Dembinszky-utcából állította elő egy rendőr. A fiatal iparoslegény megszöktette a járőrelő nőt, azonkívül kavicsot dobált utánuk. A főkapitányságon a központi ügyeletre került, ahol megállapította a rendőrorvos, hogy beszámít-

ható képessége korlátozott ugyan, de nem elmebeteg. Utánanézték előéletének és a bűnügyi nyilvántartóban nem szerepelt. Nemes Trocsányi Ferenc szüleinél lákik és úgy döntöttek, hogy hazaengedik és szülei gondjaira bízzák. Természetesen megmondták neki, hogy a jövőben ne csináljon utcai botrányt, mert különben a jövőben szigorúan fognak eljárni vele szemben.

Ejszaka két óra lehetett, amikor a főkapitányság központi ügyeletére ismét előállították Nemes Trocsányi Ferencet. A központi

Esti Hírség

POLITIKAI NAPILAP

MEGJELNIK MINDEN HÉTŐZNAF DELBEN

Főszerkesztő: Földes szerkesztő:
TÖRS TIBOR MAKKAI JÁNOS

Felolós kiadó:

Dr. BATHORY-HÜTNEK JÁNOS

Nyomtatott a Stádium Sajtóvállalat környergépeim (Budapest, VIII., József-körút 5. sz.)
S Felolós: György Aladár igazgató.

Keresztény Szabóiparosok Szövetkezeténél

Budapest, IV. Károly-körút 30 (Városháza) jó szövetet vásárol!

Nagy választék! Olcsó árak

Tanítói kinevezések

A vallás- és közoktatásügyi miniszter Antal Györgyné sz. Bogdán Margit bilkei, Azary Antal bustyaházi, Bacsinzky Dánielné sz. Ivancsó Mária sztrabicsói, Bacsinzky Tivadarné sz. Pajkossy Sarolta nagysongovai, Balogh Béláné sz. Kalabiska Olga závidfalvai, Balog László závidbosi, Balogh Miklós urmező, Bányász Árpád gyertyánligeti, Bellovics Dezső kuzminai, Bellovics Elemérné sz. Hornyák Anasztázia nagyLucskai, Bilej Pál plöszkői, Bokotey Józsefné sz. Kucsinka Mária felsőveresmarteri, Botos Péter podheringi, Csajkovics Károly huszteserjési, Cseh Viktor lukovai, Cserniczky Gézné sz. Szofilkánics Erzsébet ignóci, Csicsilla Inre székői, Csicsilla Imréné sz. Nemes Borbála karcsavai, Bobej Athanaszné sz. Pényzli Irén percenyi, Dunda Ödön István és Dunda Ödön Istvánné sz. Nemes Iréne nagyLucskai, Eck-smjéd József felsőkerepeci, Eckschmielt Péterné sz. Kabáczki Anna újdávidházi, Farnics Elek felsővíznicei, Fotul Miklós rakaszói, Gacsár Gyuláné sz. Mészáros Anna körömezői, Gáspár Mihályné sz. Schifferer Mária alsóverecsei, Geletka János lyutai, Gyula Béláné sz. Vladimir Erzsébet trebusaféjerpataki, Havasi Jenő oroszletki, Havasi Mária geryési, Havrilla Jánosné sz. Szabados Erzsébet tarackőzi, Holovács Ignác tiszbogdányi, Horváth László iloncai, Horváth Mihály romocsafalvai, Horváth Mihályné sz. Jantsky Emília romocsafalvai, Hriczó Margit téesói, Izák Ferenc volöci, Jacina Anna szöllősegresi, Jackovics Istvánné sz. Varga Magda felsőapsai, Kampó Julia nagyLucskai, özv. Karpinec Zoltánné sz. Bony Irén szeklencei, Kacsala Györgyné viskai, Kápuszter Dénés sztrabicsói, Klekner Aladárné sz. Haraczimovics Paula huszti, Koncs János závidfalvai, Koszlej János iloncai, Kovács Béla zsukói, Kovács János berepápfalvai, Kovács János szentmihályi, Kruk Béláné sz. Paulyuk Mária ustyaházi, Kurtán János zsukói, Kusnyír Pál faluszlatinai, Legeza Elekné sz. Borsos Mária magyarkomjátói, Lengyel Györgyné sz. Havasi Eleonóra urmezői, Lengyel Jánosné sz. Logojda Juliab ilosvai, Lukács János ördögvágyai, Lukács Vencel beregleányfalvai, Mackó Gézné sz. Szabó Anna drágabártfalvai, Malinics Géza závidfalvai, Malinics László bilkei, Malinics Lászlóné sz. Schmidt Mária bilkei, Malýár Tibor János frigyefalvai, Markovics Miklós sz. Zselvtay Anna nagyLucskai, Menykö József bresztói, Mihovics Ferencné sz. Horváth Margit bilkei, Miklócik Györgyné sz. Ham Veronika kuzminai, Mikula János sztrabicsavai, Mikula Mihályné sz. Dobej Piroška závidfalvai, Nagy Gáborné sz. Spenik Róza szentmihályi, Neviczky Miklós sz. Kurucz Erzsébet oroszvolöci, Noszkay Béla fenyevalgyi, Oniszko Istvánné sz. Polyanszky E. Anna nagyszöllői, Orosz Józsefné sz. Kótán Mária lozai, Pajkossy Ilona ökörmezői, Perinec Ferenc ökörmezői, Popovics Endre ilosvai, Popovics Jánosné sz. Megela Mária pudolöci, Popovics László ilosvai, Porátunsky András ballósfalvai, Purzás Miklós nagyLucskai, Romzsa Istvánné sz. Fiksztal Margit rahoncal, Ruszin Kornél miskaröcsei, Safrankó Lászlóné sz. Paulisnec Irén koloniaci, Skirák Miklós felsőszlatinai, Spiesz Árpádné sz. Homóky Anna bustyaházi, Suszta János nagyszöllői, Spon-ták Emil rakaszói, Stjma Lászlóné sz. Dem-jancsik Olga kovácsréti, Szikszai Ignác sz. Vaszócsik Emma podheringi, Szücs József kisbocskói, Szverenyák Lászlóné sz. Vaszko Irén mihályi, Tángel József zsófi-falvai, Thegze Miklós sz. Bokotey Margit zsukói, Tihanyi Miklós tarackőzi, Uhrin Anna berep-nagyalmási, Urszta László lipcehársi, Vég-heső Margit podheringi, Volosini Demeter plávjai, Wronovszky László geryési, Zavar-czky Miklóné sz. Balczyk Irén hársfalvai, Záhorscák Mihály lipcemezői és Zelinszky Dezső körömezői lakos okl. tanítókat állami népiskolai rendes tanítókká; Albert Gizella berezneki, Markó Ernőné sz. Bacsinzky Magda zemplerörszi, Baltovics Margit podheringi, Barry Tiborné sz. Galamb Anna lo-hói, Bucsin László kövesligeti, Danaecskó Gyula felsőszinevéri, Dankó József maszár-falvai, Daru Gyula poroskói, Dobrovólay Anna husztközi, Geczko Tivadar makarjai, Gutics Miklós sz. Patak Margit nagyLucskai, Helebrand Eitel repedői, Henny Ödönné sz. Himinec Rozália hátrégi, Hnigák Mihály beregkfaludi, Homicskó Mária ung-csertési, Hrabár Miklós sz. Boksy Éva podheringi, Dolya János husztközi, Kacsör Ilona szélesloncai, Koroly Antalné sz. Vuik Mária sztrabicsói, Krajnyák György dub-rókai, Krjstfoji Irén dunkófalvai, Kusnyir Pálné sz. Kádár Mária faluszlatinai, Med-veczky Tibor mártinkai, Mezey János tisza-fejéregyházi, Mészár Róza huklivai, Michály-

csinecz Lászlóné sz. Orosz Gabriella herin-csei, Minesics Zoltánné sz. Turánics Piroška huklivai, Nagy György alsóapsai, Nagy Katalin bedőházi, Nagy Mária sztrabicsói, Novák Ilona filőpfalvai, Papp Lajos un-pinkőci, Parancs Piroška ignői, Peres Gyula szajkófalvai, Petenykó József szöllőse-gresi, Pékölcz Károly visdi, Ringér Mihály alsóbisztrai, Simsa István ötvősfalvai, Som-lyai Márta irholci, Szabó Demeter alsószel-lyei, Szabó Sándor kisbocskói, Szarkanics Gábor figyefalvai, Szobányi Irén, viski, Szid-dor Jenő mokrai, Sztegrua János laukai, Schick Mihályné sz. Réthy Magdolna ilosvai, Teszlóvics Erzsébet nagyturicai, Volocsuk Istvánné sz. Romzsa Margit herinceji és Za-horánszky Sándor nagyLucskai lakos okl. tanítókat pedig a középiskolai képzéstől gyakorlatok számára megállapított illetmé-nyekkel állami elemi népiskolai helyettes ta-nítókka nevezte ki.

►►►
 Egy régi kolozsvári
 „egyetemi polgár”
 a szegény erdélyi diákokért

Levelet hozott a posta az *Uj Magyarság* szerkesztőségébe Munkács városából. „Mert tudjuk igazán, akik megismertük húsz év rabkálváriáját — írja benne Tárczy Károly dr. tanügyi főtanácsos —, mit jelentett huszonkét évig megszállás alatt élni s magyarnak maradni Erdélyben...” Aztán megszólal a sorokban a hű diák emléke-zése, aki harmincöt évvel ezelőtt *Bartók* Györggyel, *Ravasz* Lászlóval, *Lukinich* Imrével, *Ady* Lajossal együtt szorongó szívvel fogott kezet a kincses város egyete-mének rektorával, aki — doktorra fogadta. Érheto, hogy könnyes megállapítást hallgatta az öszbeborult levélíró az egyetem hazate-résének ünnepeit 1940 rádiószávan. Akkor határozta el, hogy megírja ezt a levelet.

A kolozsvári egyetem hallgatóinak tekin-télyes része tandíjmentesen rótta a fél-éveket. „Azt hiszem — írja a meghatott egykori diák —, ha kötelezvényt irattak volna velünk alá, hogy a kedvezményt csak kölesőnek tekintjük, s anyagiakban meg-emberedve visszafizessük: szó nélkül vállaltuk volna mindahányan az obligót. Az életben azonban vannak aláírt szövénél erő-sebb kötelezettségek is, s ez most sokunk-nak azt fogja diktálni, *adójuk vissza ezt a tandíjat egy-egy mai szegény erdélyi egye-temi hallgató javára*. Egy erdélyi magyar ifjúnak ma negyvenkét pengő kell tandíj-címén befizetnie. En három felévet végez-tem tandíjmentesen, ezt az összeget tehát a *felévek kezdetén eljuttattam Bartók György rector magnificus kezébe*, hogy egy-egy fiatal bölcsészhallgatónak fedezze belőle tandíjzükségletét. Külön jutalom lesz számomra, ha ezt személyesen adhatom át s így rajta keresztül köszönhetem meg az Alma Maternek azt az értékes tudást és azt a történelmi szellemet, amelyet kincses Kolozsváron szivtam magamba. A jó Isten legyen tanum, más cél nem vezet e gondolat publikálásában, csak a legtisztább önzetlen hálá. Boldog lennék, ha harmincöt-éves közéleti pályám után cselekedetem nem hangzanék el pusztába kiáltott szó-gyanánt. Talán követnek mások is.

►►►
 Nyugdíjasok postája

Tisztelt Szerkesztő Ur! A nyugdíjas köz-tisztviselők már hosszú ideje kérték, hogy szüntessék meg azt a sérelmet, amely azzal állt elő, hogy annakidején különböző ellátási csoportokba osztották be őket. Az első csoportba tartozó tisztviselők, akik 1925. évi július 1-e előtt mentek nyugdíjba, más megállapítás szerint kapták ellátásukat, mint a második csoportbeliek, akik közé azok tartoztak, akik 1925. évi július 1-e előtt kerültek ugyan nyugdíjba, de 65-ik életévüket már betöltötték, továbbá azok, akiket 1925. július 1-e után és 1927. no-venber 1-e előtt nyugdíjaztak. Ismét más elbírás alá kerültek a harmadik csoport-beliek: akik 1927. november 1-e után mentek nyugdíjba. Ez a hármaské csoportbeosztás sok keserőséget szerzett az érdekelteknek, mert a különböző időpontokban érvényben volt fizetések alapján történt

Csekély négy millió hatszáz ezer lejjel nem tud elszámolni Petrescu Cézár, a Romania című egykori félhivatalos román lap főszerkesztője, ahogy a Curentul írja. Négy és félmillió még lejjben is igen szép összeg és Domnule Petrescu igen szorgalmasan költhette a pénzt, számolatlanul a százezreket, ha ennek a tisztes summának nem tudja urát adni. Emlékszünk még, hogy a kiváló fő-szerkesztő a romániai rendszerváltozás előtt milyen puritánnak mutatkozott, milyen kérlelhetetlen erköcsi szigorral ítélkezett az erdélyi magyarság felett s azt se felejtettük el, hogyha olykor-olykor bátor-kodtunk megjegyezni: éppen ő, Petrescu úr a legkevésbé hivatott akármiféle morálról prédikálni, mindannyiszor a leghevesebb vissza-utasításban volt részünk s a Ro-mania valósággal szobortalapzatra állította a Domnule főszerkesztőt. És lám, csak egy kis változásnak kellett történnie, máris kiderült, hogy ez a Cézár egyáltalán nem tartozik az antik jellemek közé. — legalábbis, ami az anyagiakat illeti. Csak az titok még, hogy vajjon a Romania vagyonát verte-e el, vagy netán állami pénzeket sajátított ki abból a tekintélyes támogatásból, amelyet illo tempore Romania Mare védelmére és szolgálatára kapott...

A kis halak is szeretik a zavarost, mint a valutaügyészség detektívjeinek szombaton reggel tartott razzija bizonyítja. Nemcsak a görbe dolgokban pallérozott kereskedők igyekeznek külön hasznót húzni a rendkívüli időkből, nem csupán a Kállai-Kaufmannok drágítanak, hanem a piaci kis kofák is, ha már egyebet nem, hát a paszulyt, káposztát s egyéb szegény embernek való elsőrendű élelmészeti cikkeket. A hivatalos jelentés azt mondja, hogy a budai és pesti piacokon, csarnokokban meglepetésszerűen tartott ár-ellenőrzés során a negyven detektív rengeteg visszaélést leplezett le, egész sor filléres árdrágitót csipett fölön. Ebből a tanulság nemcsak az, hogy körmérel kell nézni a háborús világban mindenkinek, akit az alkalom elcsábíthat, hanem az is, hogy az ilyen vizsgálatokat minél sűrűbben s mentül meglepés-szerűbben kell végezni. A büntetés-neg pedig, amelyet a szombaton le-leplezett árdrágitók fejére kiszab-nak, olyan elrettentőnek kell lennie, mintha nem filléres jogtalan ha-zsonról, hanem százezrekről volna szó. Mert a láncolók és árdrágitók veszedelmes népség s ha példát nem statuálnak előttük, ha csak egy csöpnyei emberi irgalommal fordul-

megállapítások jelentős eltéréseket okoztak a nyugdíjasok ellátásában. Nagy örömmel vettük tehát a kormány elhatá-rozását, hogy ezeket a különbségeket megszünteti és mindhárom nyugdíjcsoport ellátási díját az 1927. évi fizetések alapján állapítja meg. Másik intézkedése a kormánynak, hogy az egységessített nyugdíjak összegét 4 százalékkal feleme-li. Amilyen hálával vesszük azt a meg-értést, annyira fájdalmasan érint ben-nünket, hogy a nyugdíjakat csupán 4 száza-lékkal emelik, amit a mai megélhetési viszonyok közt nem nevezhetünk elegendő segítségnek. A nyugdíjak csökkentése a 4 százalékos emelés után is még mindig 8-12 százalékos tiszti, a lakáspénz pe-dig az 1931. évi állapottal szemben az 1934. évi I. t.-c. alapján a szolgálathoz képest még mindig kisebb összegben van megállapítva. Mi, akik hosszú időn át lelkiismeretesen végeztük munkánkat, meg-érdemeljük, hogy megszolgált nyugdíjunkt végre teljes összegben visszakapjuk. Kérjük tehát az illetékes tényezőket, hogy ezt a kérésünket is hallgassák meg jó-indulatúan. Hazafias tisztelettel: Több ál-lami nyugdíjas.

nak azok felé, akik rajtavesztettek, a többi egész bizonyosan mérlegre teszi, hogy a kis büntetés megéri-e a reménybeli hasznót s ha úgy dönt, hogy igen; párnapi fogház, vagy néhány pengő nem fogja vissza-riaszítani.

Az én klubom, az én váram: ezt tartotta mindig az angol és meglepetéssel tapasztalja most, hogy országának olyan sok más erődjével együtt rés-sek tántognak ezen a váron is. Leg-alább is erre enged következtetni az a hirdetés, amely a Timesben a következő szöveggel jelent meg: „Tekintélyes londoni klub szép fekvéssel és minden kényelemmel, mint hálószobák, légvédelmi pince, stb., a jelenlegi háborús viszonyok kö-zött a szükségleteken felüli fel-készültséggel, szívesen venné, ha egy másik Westend-klub vezetősége hajlandó lenne átmeneti megállapo-dást kötni, amellyel mindkét rész-ről az üzletvezetést egyszerűsíteni és a tagok kényelmét javítani le-hetne. Azok kérelmére is jóindulatú-lag elbíráljuk, akiknek klubépülete kárt szenvedett.” Két fontos dolog következik ebből a hirdetésből. Az egyik az, hogy a londoniak nagy-arányú elköltözése miatt a klubok meglehetősen üresek, a másik pedig az a körülmény, hogy igen sok tag kénytelen klubot cserélni. Külön-ösen ez az utóbbi áll szöges ellentét-ben a tradícióval. A klubélet bizo-nyos mértékben exkluzivitást jelen-tett mindig, mindenki ragaszkodott a saját klubjához, amelyet második és — igen sok esetben — jobbik otthonának tekintett. Ezt a rend-szert most a felborulás veszélye fenyegeti. A háború kiűzi a klub-tagokat a megszokott környezetből, a kényelmes fotóőkökből, amelyek-ben aludni is lehet, elszakítja a tag-társaktól, a személyzettől, amely kérdezés nélkül tudta, mikor, mit kell nesztelenül az asztalkára he-lyezni, portot, cherryt, vagy whiskyt és melyik évjáratból. Min-den klubnak más volt a „csendje” és mások a bútorai, amelyekhez, különösen a régebbi tagok olyan szívósan ragaszkodtak, hogy nem egyszer valóságos lázadás tört ki, amikor a vezetőség fel akarta újítani őket. Konzervatív, maradi világ volt ez és Anglia mai helyzete-nek történelmi kutatói vizsgálhat-ják majd, hogy mi volt a szerepük, befolyásuk ezeknek az intézmény-eknek a birodalom sorsára. Valóság-gal szimbólum van abban, ami je-lenleg a londoni klubok körül tör-ténik. Anglia helyzetét ott kezdik súlyosnak érezni, ahol annak irányí-tását annyi befolyással intézték eddig.

Jancsi nyeregbe száll

Baktay Ervin ifjúsági regénye
 Ifjúsági irodalmunk legjobb művelői közé tartozik az európai híró Ázsia-kutató, Baktay Elvin. Uj könyvének hőse egy fiatal magyar fiú, az ő kalandjait mondja el Észak-Amerikában, a híres és legendás vadnyugaton. Izgalmas kalandok, nyaktörő vállalkozások során Jancsi megismerkedik a romantikus vidék életével, szokásaival, embereivel. Remekbe-szabott, hamisítatlan vadnyugati alakokkal kerül kapcsolatba, kitanulja a cowboyok veszedelmes mesterségét és mindenütt kitűnően, bátran megállja a helyét. Baktay Ervin itt sem tagadta meg önmagát: sok néprajzi és földrajzi ismeretet halmozott fel ebben a könyvében; mindig érdekesen és szívesen. A regényt saját maga illusztrálta.

Import vámkezelésben nagy expedíós gyakorlattal bíró ökszeresztény

tisztviselőt keres
nagyvállalat

Ajánlatokat élettelre szóló fizetési ígérennyel „Egy-egy mányozás” jellegre Rudolf Mosse Rt. hirdetővértá-lakos, Erzsébet-kört 23.

Magyar utak
 Magyar ruháját
 MOHÁCSY készíti
 UZEUM-KÖRÚT 11. FELEN 4.T.383.548

Pétain marsall kormánya gyors ütemben akarja megvalósítani a nemzeti forradalmat

Vichy, november hó.

(Az UJ Magyarország levelezőjétől.) Nemrégiben bensőséges ünnepség zajlott le Vichytől mintegy 150 kilométerre. Pétain marsall bejárta a troncçais-i erdőt, melynek százados tölgykoronáit a francia történelem ódon és dicső hadserege ültette meg. Az egyik tisztáson a hivatalos kíséret megállt az egyik tölgy előtt — ősz fa találkozott az ősz államművel — és szembenéztek egymással. A 84 éves katoná egyenes, töretlen tartással tekintett fel a tölgyre. A 42 méteres, hatalmas fa megőrizte lombkoronáját. 300 esztendő mutatja be hódolatát az előtt, akit már a francia háza újjáalapítójának neveznek. A tölgy, amelyet valamikor Colbert ültetett el, a Pétain marsall fája nevet kapta.

A magyarság lelke nem érzéketlen a multnak jelenformáló ereje iránt. Amikor ezt a tölgyet elültették, a XVII. században Franciaország Európa vezető birodalma volt. Meg lehet értenünk, ha az összeomlott és lehanyagolt nemzet most visszafordítja arcát fényes történelme felé. A régi iskolások könyveket, amelyekből egy garázda baloldaliság még ezt a szót is száműzte: haza, most elégetik vagy átírják. Vichy vissza akar térni a régi és népi hagyományokhoz. Az új francia kormány az eddigi agyocentralizált francia közigazgatást újjal készíti felcserélni: 20 nagy népi körzetre, regiona osztja fel az országot. Az ősz elején a marsall nagy beszédben ünnepelte „Provence daltelt mezőjének” s koszorús költőjének, Mistral-nak emlékét. Legutóbbi hivatalos útján, Dél-franciaország fővárosában, Toulouseban, az ottani „Dalmokok Akadémiáján” méltatta a népi költészet nemzetfenntartó jelentőségét. A kormány kultuszminisztere, Ripert jogtanár, maga is Provence szülőtte, rendeletileg utasította a tanítókat, hogy az eddig semmibe vett népi szokásokat, a táj irodalmát, énekeit tanítsák, ismertessék.

Vissza a földhöz!

Az új jelszó: vissza a földhöz! A kormány egyik legfontosabb gondja, hogy visszafejlessze azt a folyamatot, amit a népfrent vezetői nemhogy megállítani nem parkodtak, hanem egyesenes elősegítettek: a falvakból a városokba való toldást, a szakszervezetek karjába döntött, a nemzeti rögtől elszakadt városi proletáriátus kialakulását. Milyen kísértetiesen szomorú volt az ódon, pókhálós francia falvakat járni, melyeknek halálos csendjét sem gyermekírás, sem aratók dala vagy sertések röffentése soha nem zavarta fel, legfeljebb egy-egy autó pöfékelt az elhagyott utcákon a roskadozó kastély felé, amelyben magvavesztett család utolsó férfitagja küzködik az anyagi összeomlással. Ha a vonat a Duna mellékéről jött utassal szaladt Páris felé, az embernek elszorult a szíve a meg nem művelt földek, az erdőkhöz kezdleges nyomainak, a roskatag tanypai épületeknek a láttán. Egész megyék, mint Corrèze vagy Landes váltak kietlennek, ugyanakkor, mikor a szomszédban mocsarakat csapolnak vagy verejtékes fáradozással verik magasra a föld hozadékát.

A francia forradalom már ismer egy „kertész-marsall”-t, Bugeaud-t, aki az alig meghódított Algirt felvirágoztatta. Az új francia államfő a „francia föld marsallja” akar lenni. Kormányának egyik első rendelete az volt, hogy a meg nem művelt földeket kényszerbérletbe adja azoknak, akik megművelésére alkalmasak s akiknek 3 éven át semmit s azontúl igen csekély bért kell fizetniük és a földeket bizonyos

esetekben végleges tulajdonukba veszik. 1840-ben még a lakosság 75%-a művelte Európának ezt a termékeny kertjét, amit Franciaországnak nevezünk, száz esztendő multán már alig 40%. A kormány a falusi lakosság anyagi és szellemi érdekeinek védelmére messzemenő munkaprogramot dolgozott ki. 30 év alatt a sertéshús ára 400%-al emelkedett, az ekéé már 1000%-al. Az agrárrolló nyilásait szabályozni, következményei elől a mezőgazdasági termelést védeni fogják.

Harc a dekadencia, a zsidóság és a szabadkőmivesség ellen

Ugy látszik, hogy a területi összeomlás a Duna és a Szajna mellett ugyanazon problémákat veti fel. Az új kormány a földdel együtt vissza akar térni a régi ősi erényekhez. A dekadens irodalom, amelyben csak ösztöneikhez láncolt, élvezeteiket vadul hajszoló emberi rabszolgák mozogtak, egy csapásra eltűnt. Egy új lap megindulásához a francia cenzura nem adta meg az engedélyt, mert gyilkosságok és büntettek szenzációs ismertetését tartalmazta. Vissza a földhöz, a régi erkölcsökhöz és a lelki egészséghez. Ennek miazmáit, a zsidó szellemiséget és a páholykultúra hagyatékát egy-kettőre kiséper-ték az új francia lelkiségből és máris az összeomlás más, ismert problémáival birkóznak. Nemsokára 24.000 francia katonatisztet kell majd a polgári életben elhelyezni, megállítani a polgári középosztály elproletárosodását. Az egyetemeken nincs ugyan numerus clausus, mert a francia zsidótörvény nem korlátozza a zsidók működését a szabad pályákon, csak a közszolgálatban és a sajtóban, de már is megalakult az orvosok kamarája, amely az idegen származású orvosok működését gyakorlatilag lehetetlenné teszi, most készül a mérnöki és kétségtelenül a többi hasonló rend megalakulása. És készül az új francia alkotmány. Talán még Németországban sem lehet olyan általános a kiábrándulás a parlamenti rendszerből, mint az összeomlott Franciaországban. Elméletben a parlamenti rendszer még létezik, legalább is abban a formában, hogy a volt képviselők és szenátorok továbbra is húzzák a parlamenti fizetésüket. A valóságban minden alkotmányos jog forrása Pétain marsall egyéni diktatúrája, amely mind erősebben jelentkezik. „Eddiq — mondotta a marsall egyik legutóbbi beszédében — mint atya szóltam hozzátok, ezentúl mint főnökök.” A Führer, Duce, Caudillo után talán a Chef jön. És jön a többi súlyos problémával. Különösen a munkátlanység fenyegető veszedelmével együtt az új reformok egész sora. Vichy a „nemzeti forradalmat” gyors ütemben kívánja megvalósítani. Az összeomlott régi Franciaországot még emlékeiben is el akarják tüntetni. A Jean Jaurès-utcákat, amikből minden városkában akad, át keresztelik a régi fényes életszínvonalat leszállítják és kezdenek ők is kifordított ruhákat viselni.

Beilleszkedés az új Európába

A reformok követelésében a franciák egységesek a demarkációs vonalon innen és túl. De különösen a megszállott területeken Pétain marsall kormányának ellenzéke jelentkezett. Egy időben Páris és Vichy ellentéte elég éles volt, a Marsall és a Führer legutóbbi találkozása óta erősen szűnőben van. A párisi francia politikusok támadták a vichy-i kormányt a multba visszanező tekintetét, keveselték dinamizmusát, kigúnyolták forradalmiságát. Bizalmatlanul figyelték a királysági körök állítólagos befolyását, az Egyház súlyának és tekintélyének gvarapodását. A szerzetesrendek iskolafenntartási és oktatási engedélyezését, egyszóval a „reakciót”. Leginkább azonban azzal vádolták Vi-

Meghívó

A Corvin Áruház az Erdélyi Zöldkereszt Mozgalom javára 1940. november 30-án, szombaton d. u. 1/25-kor földszinti nagytermében nagyszabású magyar- és magyaros női- és gyermekruhabetűt rendez, melyen az áruház művészeti vezetője

Tüdős Klára,

ki október 1. óta kizárólag áruházunk kötélékébe tartozik, legújabb modelljeit mutatja be.

Bemutatónk meg fogja győzni a kételkedőket, hogy délelőtti, délutáni, estélyi ruháink magyar stílusuk mellett a mai kor követelményeinek mindenben megfelelnek, hogy díszmagyarunk a nemzeti ünnepek méltó parádéja, hogy magyaros ruhában szebbek a magyar menyasszonyok és vidámabbak a gyermekek.

Ruháinkat a közismert Corvin minőségben méltányos áron november 30-tól árusítjuk az I. emeleti nőruha osztályunkon.

A divatbemutatót f. évi december 2-től 7-ig naponta 1/25 órai kezdettel megismételjük. Belépőjegy 50 fillér, mely összeg teljes egészében az Erdélyi Zöldkereszt Mozgalomra szolgálja.

Jegyek földszinti Tudakozónkban előre válthatók.

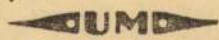

chyt, hogy az új fiatal eszmeráramlatokkal szemben elzárkózást tanusít. Nem akar vagy csak nagyon kelletlenül, kényszerűségből követi az európai rendbe való integrálódást. Innen már csak egy lépés választotta el őket attól a vádtól, hogy a vichy-i kormány nem őszintén, talán egyesenes ellenséges hátsó gondolattal munkálja a német-francia együttműködést.

Bizonyos, hogy mint minden forradalmi vagy félforradalmi mozgalomnak van egy szélsőségesebb és egy mértékletesebb szárnya. A vichy-i agg államfő ragaszkodik a nemzeti hagyományokhoz és óvatossággal halad a reformok útján. Külpolitikailag is a végsőkig leszögezte magát a francia öncélúság mellett. A francia élettér megfogalmazásában is óriási távolságok választják el őt azoktól a fiatal párisi politikusoktól, akik már türelmetlenül követelik Franciaország aktív integrálódását a tengelyhatalmakhoz. A marsall kormánya igyekszik a fegyverszüneti szerződésnek lojálisán eleget tenni. Mers el Kebir, Dakar és legutóbb Libreville véres védelme mutatja, hogy el van szánva fegyveresen is ellenállni De Gaulle tábornok csapatainak, amelyek az angol hadsereg keretében küzdenek. De ellenáll minden olyan kísérletnek is, amely Franciaországot az Anglia elleni aktív katonai beavatkozásba kényszerítené.

A két irányzat harca jelenleg megnyugtató és csakugyan nem kell, hogy kikerülhetetlenül szembe kerüljön egymással. Leglényegükben egyetértenek. Ugy Párisban, mint Vichyben meg vannak győződve arról, hogy az európai

szárazföld egységes gazdasági és politikai területté való kialakulása halaszthatatlan szükségesség. Ez a fontos, az egyéb részletkérdésekben mindig lehet járható utat találni, ha nagyon keresnek. Amint egy vichy-i politikus mondotta: „Mi inkább vonzódunk a spanyol és a portugál totalitárius államrendezések felé és ezekkel együtt kívánunk az új európai rendbe beilleszkedni”.

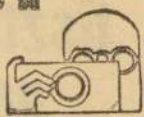
Varga József miniszter többnapos látogatásra Rómába utazik

Varga József dr., a kereskedelem és közlekedésügyi minisztérium vezetésével megbízott ipariügyi miniszter Host-Venturi olasz közlekedésügyi miniszter meghívására vasárnap többnapos látogatásra Olaszországba utazik. Utjára elkísérik: Schlick István dr. miniszteri osztályfőnök, a kereskedelem- és közlekedésügyi minisztérium vám-, kereskedelem- és gazdaságpolitikai szakosztályának vezetője, vitéz Pétery István ipariügyi minisztériumi tanácsos, Fluck István dr. miniszteri osztálytanácsos, Királdi Ákos miniszteri műszaki tanácsos és Fórián-Szabó László dr. miniszteri titkár, a miniszter személyi titkárai. Varga József Rómában látogatást tesz a kormány több tagjánál, majd néhány gazdasági intézményt s több nagy vidéki gyártelepet és üzemet tekint meg.

A kormányzó Varga József külföldi tartózkodásának idejére az ipariügyi minisztérium, valamint a kereskedelmi és közlekedési minisztérium ideiglenes vezetésével Reményi-Schneller Lajos pénzügyminisztert bízta meg.

KERN ÉS TÁRSA OPTIKA-FOTO

Kossuth Lajos-u. 3. Tel.: 188-604. Honvédségi szállítók, Baross-szöv. és Nrukozsz tagja.

Móga-csipke örök érték, Móga-csipke fogalom!

IV. Deák Ferenc-u. 14

Kennedy megcáfolja angolelles kijelentéseit

Newyork, november 30.
(Reuter) Kennedy, Amerika londoni nagykövete, angol lap tudósítók előtt megcáfolta azt a hírt, hogy angolelles kijelentéseket tett. Legfőbb törekvése — tette hozzá —, hogy Amerika a háborún kívül maradjon. Mindenki tudja egyébként, hogy kezdettől fogva el-

lenezte Amerika belépését a háborúba.
Kennedy befejezésül a következőket mondta:
— Minduntalan azt kérdik tőlem: Mit gondolsz, megnyeri-e Anglia a háborút vagy elveszti? De ki tudná ezt megmondani, ha nem ismeri Németország erőit? (MTI)

Félmillió amerikai katona áll kiképzés alatt

Washington, november 30.
(Reuter) Marshall tábornok, amerikai vezérkari főnök pénteken este rádióbeszédet mondott a nemzetvédelmi programról. Hangoztatta, hogy jelenleg félmillió katona áll kiképzés alatt s ez a szám néhány héten belül eléri a nyolcszázszázat. (MTI)

Washington, november 30.
(KH.) Knox tengerészeti miniszter bejelentette, hogy a jövő héten megkezdődik tíznapos szemlekirándulás a Panama-csatorna környékén és a

Karai-tenger mentén. A hadügyminiszter utazása egybefügg az ottani tervbevetett légi és tengerészeti támpontok, valamint parti erődítmények építésével.

Folytatódottak a német légitámadások Anglia ellen

London, november 30.
(NST.) Pénteken egész nap ismét igen élénk volt a légi tevékenység Anglia fölött. Londonot többször egymásután támadták meg német bombavetők, amelyek hullámszerűen váltották egymást. A német légitámadások az ország számos más részére is kiterjedtek. Ugyanakkor az észak-francia partvidéken felállított német messzehordó tüzérség is folytatta a délanglial partvidék stratégiai pontjainak lövelését. Ez a tüzérségi tűz most már mindennapossá vált a délanglial partvidéken.
Az angol főváros ellen intézett

sorozatos légitámadások folyamán az utóbbi napokban telitalálást ért több ismert londoni szállodát, köztük a Carlton-szállodát is. A Carltonban éppen akkor robbant egy nehéz német repülőbomba, amikor a Londonba menekült emigráns belga kormány Pierlot miniszterelnök elnöklésével «minisztertanácsot» tartott az épületben. A belga minisztereknek nem történt komolyabb bajuk, a gyarmatiügyi miniszter kabinetfőnöke, Camille Camus azonban életét vesztette.
Az angol fővárosból és a többi fenyegetett nagyvárosból eddig másfélmillió aggot, gyermeket és asszonyt vittek vidéki táborokba.

Angol hivatalos közlés az éjszakai légitámadásokról

London, november 30.
(Reuter.) A légügyi minisztérium közli:
Az ellenség támadásai a szombatra virradó éjjel főleg London ellen irányultak. Sok kisebb tűz keletkezett Lakóházakban és más épüle-

tekben némi kár esett. Néhányan meghaltak vagy megsérültek.
Bombák estek egyes délanglial és keletanglial helységekre is, valamint egy délnyugati helységekre. Itt is tűzek keletkeztek és házak rongálódtak meg. (MTI.)

Megélenkült a tengely érintkezése Jugoszláviával

Berlin, november 30.
(NST.) Jugoszláv részről nemrégiben érintkezést kezdeményeztek a tengelyhatalmakkal, s ez az érintkezés az utóbbi napokban erőteljesen megélenkült.
Beavatott körökben ezzel kapcsolatban utalnak arra, hogy a délkelet-európai térség átszervezésére irányuló akciók természetesen lélektani tényezők is befolyásolják. A tengelyhatalmak, mint már a múltban is mindig hangsúlyozták, gondosan figyelik tárgyalófelek politikai beállítottságát, s főleg azt vizsgálják meg, mennyire bizonyult az illető állam magatartása szilárdnak és állandónak. Az ilyen megállapításokból folyó következtetések természetesen konkrét kihatásokat kell, hogy eredményezzenek. Számotartják ebben a vonatkozásban a délkelet-európai térségben lakó népek bizonyos politikai aspirációit is, amelyek arra irányulnak, hogy kihasználják a tengelyhatalmak rendező és kiegyenlítő akciója által nyújtott

esélyeket ebben a térségben. Az érdekelt délkelet-európai tényezők szemében, a jelek szerint, egyre időszerűbbé válik az a kérdés: fennmaradnak-e a jelenlegi állapotok s ezzel magyarázható nyilvánvalóan az is, hogy kísérletek történnek olyan politikai igények érvényesítésére, amelyeknek kevéssé változó körülmények között nem lenne reálpolitikai alapjuk.

Sorozatos tanácskozások Suner külügyminiszternél

Madrid, november 30.
(KH.) A spanyol külügyminisztériumban pénteken több érdekes tanácskozás folyt. Suner külügyminiszternél megjelent Spanyol-Marokkó főbiztosa, aki a reggeli órákban érkezett Madridba és kevéssel érkezése után hosszabb kihallgatáson jelent meg a külügyminiszternél. A nap folyamán Suner külügyminisztert fölkereste a német és a japán nagykövét, valamint a madridi magyar követ is.

Madrid, november 30.
(Reuter.) Hoare angol nagykövét, aki csütörtökön felkereste Suner, pénteken újból tanácskozott a spanyol külügyminiszterrel. (MTI.)

Megszavazták a bolgár fegyverkezési hitelt

Szofia, november 30.
(KH.) A szobranje pénteken törvényerőre emelte a kormány javaslatát, amelynek értelmében 1300 millió leva hitelt bocsátanak rendelkezésre fegyverkezési célra.

Weygand tábornok Casablancába érkezett

Vichy, november 30.
(KH.) Pénteken ideérkezett jelentések szerint Weygand tábornok Rabatból Casablancába érkezett. Röviddel megérkezése után haladéktalanul érintkezésbe lépett a helyi hatóságokkal, amelyekkel hosszús tanácskozást folytatott, majd megtekintette a kikötő védelmi berendezéseit.

Börtönre ítélték egy postamestert

Novák József pitvarosi postamester több alkalommal a nála feladott pénzeket nem továbbította, hanem saját céljaira fordította.
Hivatali szikkasztás büntette miatt a szegedi törvényszék vonta felelősségre, ahol azzal védekezett, hogy a szikkasztásokat öntudatlan részeg állapotban követte el. A törvényszék a kihallgatott tanúk vallomása után Novákot egy évi börtönre ítélt.
Ezt az ítéletet a tábla és most a királyi Kürta Gergely-tanácsa dr. Mikolczy Ágost koronabíróhelyettes felszólalása után helybenhagyta.

Ruhabemutató a Corvinban

Zsigmond Klára, a kiváló magyar művész, a kiváló nagyváradi művész legújabb kreációit mutatta be tegnap délután meghívott előkelő közönségnek a Corvin-Áruházban. Ez a ruhabemutató szép és nemes célt szolgál. Célja a magyar viselet népszerűsítése volt és annak igazolása, hogy az angol és francia szabásmintákhoz szokott magyar hölgyek teljesen indokolatlanul idegenkednek a magyar ruhakreációktól.
Tudós Klára ruhatervei óriási tetszést arattak a szakértők, főleg hölgyekből álló közönség körében. Bizonyították ezek a kreációk, hogy a magyar motívumok, formák és vonalak alkalmazása teljes sikerrel veheti fel a versenyt a nyugati divattal.
Tudós Klára kifinomult művészi ízléssel alkalmazta kreációját a magyar motívumokat és nyilván ennek köszönhető, hogy egyetlen terve sem látszik erőltetettnek, kérésnek. A lelkes közönség előtt hosszú sorban vonultak el a szebbnél szebb kombinációk, amelyek közül nem egy nagy tapsot kapott.
Gyönyörű nappali ruhák, kabátok, kosztümök, gyermekruhák, jökök, menyasszonyi ruhák szerepeltek a divatbemutaton, amely érvényre juttatta a magyaros díszítő-motívumok legszebbjeit: a kalotaszegi, a torockói, a matyi, a sárközi, a hódmezővásárhelyi, a kalocsai, a rábaközi díszítések legszebb motívumait.
Tagadhatatlan, hogy a Corvin Áruház divatbemutatója nagy szolgálatot tett a magyar divat ügyének.

— Villamos főzömbemutatók. Eskü-út 5. sz. alatt az Elektromos Művek délelőtti főzömbemutatói hétfőn, csütörtökön és pénteken 10 órakor kezdődnek, délutáni főzömbemutatókat pedig minden szerdán 5 órai kezdettel tartanak. Részvétel díjmentes.
Ezt a köz-életet azonban még

KORLÁTOZZÁK A ZSÍRFOGYASZTÁST és bevezetik a vendéglői zsírjegyeket

600 vagón burgonyát tárolt a főváros

A főváros élelmiszerhelyzete a legutóbbi hetekben nagy javuláson ment keresztül. Az összes élelmiszerekben nagy a felhozatal, úgy, hogy most már sehol semmi fennakadás nincs.
Mindenekelőtt is a burgonyafronton a legjobb a helyzet.
600 vagón burgonyát máris tároltak a fővárosban
s ebből a hatszázból négyszáz a főváros tulajdona, míg kétszáz a kereskedők tulajdonában van.
De ezen a nagy mennyiségén kívül óriási készleteket kötöttek le későbbi szállításra, úgy, hogy azok a lekötések minden pillanatban «lehívhatók».

A fővárosban tárolt mennyiség kitűnő állapotban van, azt állandóan hőmérőzik, szellőztetik,

úgy, hogy semmi körülmények között sem fenyegeti az a veszély, hogy csak egy töredéke is megromolhasson.
A zsírelállítás terén is erősen javult a helyzet, mióta a főváros újabb tartalékokat dobott a piacra. Azóta megnyugodott mindenki, tekintve hogy

a közönségi élelmiszerelárusító üzemek mindenkinek a zsírjegyeket pontosan beváltották és beváltják.

Előreláthatóan tehát ezen a vonalon a jövőben sem lehet semmi fennakadás. Újabb erősen emelkedett a sertésfelhozatal is és a hideg idő beállta és az első hó leesése után a vidéken is megkezdődtek a vágások, úgyhogy

a zsírelállítás terén országosan nagy javulás észlelhető.

A nagytétlenyi sertésfészaló számára is tömeges vásárlások történtek, úgyhogy a sertésállomány ott is

napról-napra növekszik. Ezeket a sertéseket januárig hízlalják, tovább nem érdemes és akkor ez az újabb hatalmas mennyiség is piacra kerül, illetőleg emeli a főváros zsír-készleteit.
Talán még a tejellátás terén a legkedvezőtlenebb a helyzet, tekintve, hogy

a felhozatal 10 százalékos eszkénést mutat tavaly óta.

Ez főleg a vajarak emelkedésére vezethető vissza, tekintve, hogy a vajtermelés és vajfelhozatal erősen emelkedett, tehát a tejet inkább vaj- és egyéb tejtermékek felhasználására fordítják. A főváros azonban lépéseket tett, hogy a tejellátás frontján is megváltozzon a helyzet.

Mindezekről függetlenül azonban bizonyos korlátozásokra mégis sor kerül talán már a legközelebbi napon. Ebben a kérdésben tegnap beható tanácskozásokat folytatott a minisztertanács, amely a késő éjjeli órákig tartott. A kiszivárgott hírek szerint új rendszer lép életbe.

A vendéglőkben is életbe lép a zsírnapjegy, ugyanakkor, amikor a kávéházi cukornapijegyek kimennek a forgalomból.

Az ipari üzemek vagyis kávéházak és vendéglők számára eddig kiutalt zsírmennyiségeket csökkentik, de a már kiadott zsírjegyeknél is további korlátozások várhatók.

A gyakorlatban ez annyit jelent, hogy a 20 dekás heti zsírfej-adagot, vagyis egy-egy 20 dekáról szóló zsír hetiszelvényért csak 16 vagy 18 dekát adnak, amikor beváltásért jelentkeznek.

A kiszivárgó hírek szerint azonban egyéb élelmiszerkorlátozásokra is sor kerül.

Budapest vette át Páris szerepét —ÍRJA A BELGRÁDI VREME

Belgrád, november 30.
(Magyar Táv. Iroda.) A «Vreme» szombati száma háromhasábas cikket közöl Budapestről, mint Közép-európa leglátogatottabb fűrdővárosáról és idegenforgalmi központjáról. A cikkel kapcsolatban közöl a «Vreme» egy budapesti látkepét és Karafiáth Jenő polgármester arcképét is.

A cikk szerint a legutóbbi események után Budapest vette át Páris világvárosi szerepét.

Ezt a szerepet meg is érdemi fekvése, rendezettsége, szervezottsége és magyaros vendégszerellete miatt. Belgrádot azonban bizonyára az érdekli a legjobban — mondja a cikk — hogy a magyar főváros mindig nagy rokonszenvet mutatott a jugoszláv vendégek iránt. Karafiáth főpolgármester azt mondta, hogy a jugoszláv idegenforgalomra nagyobb súlyt helyez, mint bármely más országból jövő idegenforgalomra.

A cikk további részében közli még dr. Szivessy Zoltán miniszteri tanácsos és dr. Márkus Béla igazgató nyilatkozatát. Mindkét vezető férfiú részletesen szólott a Magyarország és Jugoszlávia között megindult politikai és kulturális közlekedésről.

Ezt a köz-életet azonban még

mindig csak kiindulópontnak kell tekinteni.

Kulturális kapcsolatokon belül azután sor kerülhet az egyre bensőségesebb társadalmi és turisztikai érintkezésre is; ennek az érintkezésnek a biztató jelei már világosan mutatkoznak.

„Mikulás”-Kenesén

A Fővárosi Alkalmazottak Segítő Alapja Mikulásor társaságkirándulást rendez a Balatonkenesei fővárosi üdülőhelyre. Indulás december 5-én, csütörtökön 16 óra 35 perckor a Délivasútról, külön kocsikban, visszaérkezés december 8-án, vasárnap 19 óra 45 perckor, ugyanakkor a Délivasútra. A társaság kirándulás részvételi díja három teljes napi szállással és ellátással, az összes borraivalokkal és adókkal az északkeleti fekvésű szobákban 16 pengő, a déli és délkeleti fekvésű szobákban 19 pengő és a fűrdőszobás szobákban 22 pengő. Az utazás költsége külön kocsikban odavissza P 6.40. Jelentkezési határidő december 4. A rendezőség kirándulókat vezet Zircre, Veszprémbe, Herendre és Tihanyba. Jelentkezés és felvilágosítás a Székesfővárosi Alkalmazottak Segítő Alapjának «Budapest» Üdülő- és Turisztizálók Irodájában, VII. Madách Imre-ter 2, földszint. Telefon: 423—386.

OSTENDE
DÉLUTÁN
BUTTOLA JAZZ
BUTTOLA
ÉNEKEL

MIT NYUJT ÖNNEK

ERMA KARÁCSONYRA?

Stoppoló készlet	—68	Journal abrosz, kézzel hímézve	4.90	Tüllterítő, kézzel hímézve	4.20
Irókészlet	—85	Szobalány készlet, hímézve	3.50	Hálóing m. s. lavable mintás	10.80
Zsebkendő, divatmintás, 6 darab dobozban	1.32	Zsebkendőtartó doboz	3.95	Kombiné m. s. lavable mintás	5.25
Zsebkendőtartó	2.25	Diszpárna, tűzött vászon	5.80	Musslin sál, tiszta selyem 70x70	3.50

Függönyök, terítők, dísztagyok, leherneműek, pongyolák és vászontökök.
Stoppoló- és írókészletből vidékre legkevesebbet 10 darabot szállítok.

Rózsa Gyula ERMA, Teréz-rt 4.

Roosevelt családja

Mrs Roosevelt: Amerika legelfoglaltabb asszonya
Mit csinál az öt gyerek?

A bíró

Tárgyalásom volt a törvényszékem.
Ritka esemény nálam, nem szeretek pereskedni. Már csak azért sem, mert rendszerint éjszaka dolgozom, tehát haragszom a korai felkelésre. Most is fel kellett kelnem hét órakor, hogy fél kilenctől kezdve már ott álljak a bíró előtt. Vagy üljek, mikor hogy. De az ilyesmi inkább használ a tárgyalásnak; azt tapasztaltam, hogy a kívüllaltan ember ideges figyelem éberebb. Figyeltem tehát szakadatlanul negyed-kettőig, mikor a bíró mingyárt ítéletet is hirdetett.

Nemcsak a magam dolgát figyeltem. A környezetet is, a színhelyet is, a szereplőket is. Annak lefolyását, hogy az igazságot hogyan kapja meg, akinek jár. S a bíró igazságkereső munkáját. Az egyszerű és tiszteln hivatalt helyiséget, amely nem is tárgyalóterem, hanem hivatali szoba csupán. Az ember képzeletét általában téved, mikor peres ügyekről olvas az újságokban: csarnokot fest magá elé emelvényen ülő bírákkal, korláttal, padsorokban ülő izgatott hallgatósággal. Nem, így a nagy bünyűk szoktak lefolytani. A szokványos polgári per színhelye a rideg butorzatú, egyszerű szoba, a bíró asztalnál ül, egy másik asztalnál ülnek az ügyvédek, a felperes, az alperes és a bíró asztala mellé állított széken ül az a tanu, akút éppen beszólitanak. Oldalt néma hölgy dolgozik az írógépénél. Az ablakon át benéz a csunya időjárás szürke égboltja. A jelenlevők állandóan aktákba vagy jegyzetekbe néznek és felváltva beszélnek, többnyire duruzsoló egyhangúsággal.

Ehhez a külső képhez egységesen illeszkednék hozzá, ha a bíró unottan, a fáradt köteleességteljesítés kedvetlen ségével végezné a dolgát. Meg lehetne érteni, ő is ember, munkája nehéz, évek óta végzi napról napra. De nem így történik: a bíró a legélénkebb az egész társaságban. A peres felekkel is élénkebb, pedig azoknak a bőréről van szó. Az ügyvédekkel is élénkebb, pedig azok most vannak elemőkben. De a szobában a bíró serény figyelemé egy világit, mint a lámpa. Mindenkinél minden ki-mondott szavára ügyel. Pillantása frissen ugrik az alperesi arcra az ügyiratokba s onnan maga elé a szembe, hogy összefoglalja, amit az ellentétes vallomásokból eddig kislábilált. Arcára van írva, ahogy a gyököl. S arcára van írva a roppant igyekezet is: mindenáron meg akarja tudni az igazat. Valószínű, hogy emberileg az alperes sokkal rokonszenvesebb neki, mint a felperes vagy fordítva. Lehet, hogy az ügyvédek egyikét ügyetlennek találja, a másikat ügyesnek. S lehet, hogy éppen a jó ügy mellett áll a gyengébb ügyvéd. De lehet fordítva is. Az egész szobában mindenki a maga érdekét keresi, ékezzszóval, érveléssel, szépséggel, ferdítéssel, jóhiszeműen, minden módon. Ügyfelek, ügyvédek, tanu, legkevesebb hat ember. Hat ügyvéd dolgozik a bíró egymaga, mert alapjában ezek neki mind ellenfelei. Er-deket keresnek, ő pedig csak az igazságot keresi mindenre való tekintet nélkül.

A levegőben nagy pénzüsségek ropkálnak. Ezer pengő, tízezer pengő, haterer pengő, tizenhaterer pengő. Külföldi utazások. Szőlőbirtokok, fényűzési igények. A bíró ott ül e számok felett a maga tisztességszűzében. Mennyi fizetése lehet? Gondolom, havi négyszáz pengő. Ha iskolás gyerekei vannak, embertelen kűdelmet kell folytatnia a mai drágasággal. Vallomás hangzik el, hogy egy hölgy havi kétezer pengő háztartási pénzt kapott. A bíró bólint. Pár percre berekeszti a tárgyalást. Szünetet ad. Kinyitja a hivatali szekrényt, kivész belőle egy megtisztított sárgarépát. Tíz-óraizik. De míg ezt harapja, aszalát is az igazságon jár az esze. Semmi más.

Később egyik ügyfél állit valamit s jár perc múlva egy eddig elé nem került írásból kitudik, hogy pontosan a valódságot állította.

— Ezért jó, ha az ember igazat vállal — mondja elégtétellel.
De a bíró fejét ingatja.

— Nem ezért, kérem. Azért kell igazat vallani, hogy az ember becsülhesse saját magát.

A tárgyalás folyik. A bíró faggat, homlokát ráncolja, táncodik. S bár a

Washington, október. (A Pesti Hirlap tudósítása.) Akár az előző két alkalommal, a mostani elnökválasztáson Roosevelt legtevékenyebb kortese ismét — a felesége.

Ez a rendkívüli nő harmincöt év előtt, Philadelphia egyik előkelő nevelőintézetéből kijövet jelent meg a társaságban és nyomban beleszeretett daliás unokafivérére: F. D. Rooseveltbe, aki akkor csak kezdő ügyvéd volt, de ékezzszóval és munkakedve minden ajtót megnyitott előtte.

Mrs. Rooseveltről az ellenzéki lapok enyhé gunnyal azt írják, hogy már valódsággal „nemzeti intézményé” lett. És amikor egy nagy newyorki újságban naponta megjelenő rovatának ezt a címet adta: „My day” (Az én napom), az ellen-lapban nyomban ellenrovat indult meg „My say” (Fecségésem) címmel.

Minden perc drága!

Tagadhatatlan, hogy ez a fáradhatatlan asszony az USA minden városában, sőt legtöbb falujában felszólt már. Hívei kiszámították, hogy az előző választás korteshadjáratát alatt 95.000 kilométert tett még, vasuton és repülőgépen. Még a levegőben sem marad tétlen — hátradölyve a repülőgép kényelmes karszékében, postáját intézi, a legújabb divatos regényt olvassa, vagy legközelebbi előadását készíti elő. Barátainak, akik aggódtak, hogy milyen keveset alszik, így felelt:

— Az olyan asszony, aki naponta nyolc órát aludt és hatvanéves korában halt meg, husz évet aludt el életéből, vagyis tulajdonképpen csak negyven évet élt. En sokkal többet akarok élni!

Mrs. Roosevelt kétségbeejtíti a fogadó-bizottságokat. Ha megérkezik valahová és bankettel várják, végig sem hallgatja a szónoklatokat. Jobban érdeklik a környék gyárjai, munkaházai, szociális intézményei; mindenről akar tudni és mindent a helyszínen vizsgál felül. Így nem csoda, ha a kisebbek körében mitsem veszített népszerűségéből. Statisztikusok kimutatták, hogy nemcsak a legelfoglaltabb asszony az Egyesült Államokban, egyuttal az a nő is, aki a legtöbb emberrel fogott kezét az utóbbi négy év alatt. Emellett reggelenként sohasem mond le háziornájáról, háromszor hetenként kilovagol, szerez jól és sokat enni, de szeszesitalt nem iszik egy cseppet sem.

Annyi a dolga, hogy néha maga az elnök sem tudja, hol van. Bennfentesek meztelen, hogy Roosevelt egy napon így szólt titkárához, tárgyalás közben:

— Menjén csak át a feleségemhez, kérdezze meg tőle, mit tart erről az ügyről. Kíváncsi vagyok a véleményére.

Mire a titkár, tiszteletteljes mosollyal: — Elnök ur, ugy látszik, elfelejtje, hogy Mrs. Roosevelt három napja felolvasó körútra indult. Ha nem családóm, most Los Angelesben kell lennie.

Változatos életsorsok

E rendkívüli házaspárnak öt gyermeke van.

James, a legidősebb fiu, filmekeket gyárt Hollywoodban és legalább annyit keres évente, mint az apja. Tartalékos tengerészkapitány.

Elliot volt már farmer, újságíró, vezér-titkár, ő a legnagyobb és Roosevelt-fiuk közül. A mostani sorozáson önként jelentkezett; a Csendes óceán hajóhadába osztották be szolgálatra. Első feleségétől elvált, akár a bátyja, James. Polgári foglalkozása jelenleg, változatosság kedvéért, a rádióbemondás. Azt mondják, kitűnően érti ezt a nehéz mesterséget, fizetése mindenesetre fejedelmi: 80.000 dollár évente.

Franklin, a harmadik fiu, vérbeli sportember, sok gondot okozott már a hatóságoknak, mert hatalmas gépkocsiját szédítő sebességgel vezeti. Felesége a fiatal és ragyogóan szép Ethel du Pont Nemours, abból a milliárdos fégyvergyáros-családból, amely néhány év előtt még Roosevelt esküdt ellensége volt. Franklin a Wall-Street egyik ismert ügyvédi irodájában dolgozott, de a jogi pálya aligha felelt meg vérmérsékletének, mert csakhamar ott-hagyta. Amikor most a sorozóbizottság elé állott és foglalkozását kérdezték tőle, a világ legteremtésesebb hangján válaszolta: „munkanélküli”.

John, a negyedik fiu, fiatal házas, az egyetemről kijövet, Bostonba ment állás-

magam ügyéről van szó, nem tudok nem gondolni az ő saját emberi ügyére. Tiszviselő ül ott az asztalnál, szegénysorsu hivatalnokember. Magyar közép-osztály. S a maga sorsában egyszerre a sugárzó hősök sorába magasodik előtem. Élete ott a tintapecsét és a nyirkorgó szék közepette hősköltemény. Justitia regnum fundamentum. Ezt negyven éve tanultam az iskolában, de soha így meg nem értettem. Ebben a polgári perben és minden más perben

ba, heti tizenkilenc dollár fizetéssel, ami igazán nem sok. De csakhamar fölfedezte igazi hivatását: beállt a haditengerészethez és eddig sorhajóhadnagysággá vitte.

Az elnök egyetlen leánya egy Boettiger nevű könyvkiadó felesége. Szerény, visszavonult asszony, nem szeret a nyilvánosság előtt szereplni.

Anya és gyermekei

Amikor a Roosevelt-gyermekek tanácsot kérnek édesanyjuktól valamilyen ügyben, a nagyszerű asszony így felel nekik:

— Well! Tegyetek úgy, amint jónak látjátok. Nektek kell tudni a legjobban, nem tévedetek-e.

Amikor pedig egyszer a család egyik jóbarátja annak a szerény nézetének adott kifejezést, hogy az elnök feleségének igazán nem kellene agyondolgoznia magát, Mrs. Roosevelt felkiáltott:

— Az elnök feleségét épp úgy megilleti a családi és szőlásszabadság, mint a sokmillió amerikai nő választó bármelyiké!

Tüdős Klára előadása

„Miért mentem most Erdélybe?” címmel szerdán délelőtt érdekes előadást tartott a sajtó képviselőinek Tüdős Klára, a Corvin Aruház művészeti vezetője.

— Aki háziiparral foglalkozik, — mondotta Tüdős Klára — annak azért érdemes épp most Erdélybe mennie, mert ott most alapkövetélet van. Mindent elől lehet kezdeni. Jól tudjuk, hogy Erdélynek hosszú tele és sovány földje mellett a háziipar még többet jelent, mint Magyarország. Találkozni akartam azokkal, akik az induló háziipari ágakat irányítják és számára piacot keresnek. Végigjártam egész Erdélyt, le egészen Háromszék leg-távolabbi csücskéig, szóval minden háziiparilag érdekes falut. Az ut érdekes és tanulságos volt számomra, mert megtehették azt, hogy a ládák fenekéről előkotorá-szott örejt szőttés és varrottas rongyok nyomán újakat rendelhettem. Összeszedtem törött guszalyokat, fonószekeket, ládapadokat, szuszékokat és megrendelhettem utánuk az újat. Országos viszonylatban arra kell törekednünk, hogy megteremt-sük azt a népies, de mégis modern ruhát, amelyet a széles néprétegek is viselhetnek. Ezeknek a ruháknak olyan legyen az alap-anyaga, hogy azért, ne kelljen valutával fizetnünk. A lényeg az, hogy a divát hid legyen a város ruházkodói és a falu háziipari termelői között. Az új út: bevenni a közösségbe, természetesen kis pénztért, egy porcellánban, mint méteráruban, butorban és ruházatban a magyaros ízlést. Ugy ér-zem, hogy utam sikerült és utmutatásaim-mal hozzájárulhattam Erdély háziiparának feltámasztásához.

„Erdélyért!”

A Pesti Hirlap kiadóhivatalához az erdélyi inségesek fölségélyezésére a következők újabb adományok érkeztek:

M. kir. 19. Határudász úteg le-génysége	10.20 P
Dóra László (Budapest)	10.— P
Morincser Antalné (Soroskász)	2.40 P
Várady Istvánné (Abony)	1.— P
Összesen	23.60 P
Korábbi kimutatásunk	38.237.22 P
Eddigi gyűjtésünk	38.260.82 P
Október 21-ig bezárólag csekklapjaink befolyt	19.412.38 P
Október 22-én befolyt	238.16 P
Október 23-án befolyt	179.52 P
Október 24-én befolyt	279.13 P

A Pesti Hirlap gyűjtése eddig — 58.370.01 P

Október 16-án csekklapjaink az alábbi nagyobb adományok folytak be:

Budapesti Unitárius Egyházaköz.	100.— P
Halmos Péter: győri áll. tanító-nőképzői gyakorló iskola és cserkészpródok (Győr)	46.08 P
Csigó Aranka (Gyulakeszi)	30.— P
A régi zékely fiuk asztaltársasága (Budapest)	21.34 P
Mezőberényi áll. el. isk. tantest.	21.— P
Adriányi Zoltán (Budapest)	20.— P
Dr. Vértes Lajos (Budapest)	20.— P
Suri Rezső (Szerencs)	20.— P
Hoffer Béla (Budapest)	20.— P

A csekklapjaink befolyt adományok köz-lését legközelebb folytatjuk.

sokkal többről van szó, mint két tetszés szerinti ügyfél érdekkülönbségéről. Az országról és a nemzetről van szó minden tizenöt pengős perben. Magyarország fogalmába vetett hitünkéről.

Mély tisztelettel hoztam magamban er-ről a tárgyalásról a bíró iránt. Ezt most már megirhatom róla, mert ügyem kikerült a kezéből, nincs több dolga vele. Az ítéletet már kihirdette. Ter-hemre itélt. De ez már nem a tárgyra tartozik.
Harsányi Zolt

Szindbád hazamegy

Márai Sándor új könyve

Hogyan találkozott Márai Sándor Szind-báddal, a „hajóssal, íróval és úriemberrel”, akinek neve mögött — mindnyájan tudjuk — A vörös postakocsi költője rejtőzik, ho-gyan találkozott Márai, ez a világosságra és rendre törekvő nyugati lélek, azzal a sejtelmesen gomolygó, rendszertelen és kódös keleti lélekkel, amely Szindbádban megtestesült? Ez lehetne az első kérdés, ahogy nagy íróknak ezt az új könyvet kezünkbe vesszük. Az ilyen találkozások író és hőse (ebben az esetben író és író között) lehetnek véletlenek, de lehetnek törvényszerűek is. Márai Sándornál nem lehet szó véletlenről, — utóbbi éveinek írói érdeklődése egyre határozottabban a magyar lélek titkai felé veteti, emberi fejlődése pedig az élet egyszerű, bölcs és vég-leges igazságainak felismerésére. Hol van az a magyar lélek, amely sürítettében őrizné a titkot Szindbádnál és hol van az a magyar élet, amely a sors korbácsütéseiből, a szenvedélyek és szenvedések viha-raiból és a haszontalan álmok elszürkült hím-porából az egyszerű és végleges igaz-ságoknak olyan mély és tiszta bölcsességét szűrte volna le a maga számára, mint Szindbád, a hajós, író és úriember? Nem nehéz elképzelní egy magányos éji órát a kihalt óbudaí utcán, amikor Márai, a ma-gyar élet, a magyar lélek titkain tündödvé, ballagott hazafelé és egyszerre előtte állt annak a Szindbádnak roppant árnya, aki mindezeknek tudója volt és hordozója, hőse és áldozata egyszemélyben. Ez a ta-lálkozás — mondom — nem véletlen, még kevésbé szeszélyes kitérő Márai írói pá-lyáján, amelyen a Szindbád hazamegy új megérkezést és új elindulást is jelenthet.

Márai Szindbáda egy májusí reggelén elindult a szendergő Obudáról a város felé, ahogy megkeresse azt a hatvan pengőt, amely egy magyar író végső járandósága e földön. Az emlékek, álmok és nosztal-giák vedlett, korszerűtlen konfliktuskisán baktak a vénhedt hajós, író és úriember a város felé, amely már nem az ő városa, egy világ felé, amely már nem az ő világa és mire hajnaltájt és most már örökre „hazamegy”, újra és megegyszer végig-csinálja mindazt a jót és keserveset, amely egy magyar író minden osztályrésze a vi-lágból. Szindbád nyilván nem is sejtí, hogy mi, akik utítársai vagyunk, közben bejár-tuk vele azt az egész végtelenséget, ame-lyet valamikor magyar glóbusznak szeret-tünk nevezni. Végigkóstoltuk vele ételünk ízét, boraink zamátát; bejártuk kisérteben a barna őszi erdöket, a nyáresti szőlö-keket, amikor a présház körül már a tücsök muzsikál; mellette sétáltunk a kúvárosok esti útjain.

„Idéki szepesszony” — az utóbbi években láttuk az írókat és költöket, amint ugy hajolnák a kávéházi márványasztal fölé, mintha életük sorsvonalait keressék — a márvány kuszta ereiben; hallgattuk Szindbád egy-szerű igazságait életéről, halálról, kaland-ról, szerelemről, csapat sörörl, magyar sorsról, irodalomról, székelgyuláról és megtanultuk tőle azt a legnagyobb, mert végleges bölcsességet, hogy mindez összer-tartozik, hogy minden összetartozik ezen a világon, mert ez az élet. És mert — kü-lönösképpen — ez volt az a régi magyar élet, amelynek égboltján ugy úzte egymást ábránd és valóság, mint őszi felhők a pusztai alkonyatban. Márai Szindbáda — talán akaratlanul is, öntudatlanul is, de hiszen ez benne a legszebb — vezetők volt az ősi magyar lélek tájain át, nem „idegenvezetők”, mert hiszen ezek a tá-jak mindnyájunknak meghittten ismerősek, csak épp, hogy itt-ott meg kellett vele állanunk, hogy szeges botjával rámutasson valamire, amit eddig is éreztünk, anélkül, hogy tudtunk volna, amit eddig is láttunk, anélkül, hogy mélyére néztünk volna...

De mindezenen túl, mi az, ami legerő-sebben szól hozzánk e könyv lapjairól? Egészen bizonyos, hogy az a dús és má-morító dallam, amely ugy árad belőle, mint egy mesteri cigány muzsikája. Márai „rubato” muzsikál itt, kötetlen csapongás-sal dallamról dallamra, hangulatról han-gulatra és a vezető szólamot az a mély és nemesen komoly hang jártsza mindvégig, amely a gondolkáé és a tárogatóé. Olyan az egész, mint valami káprázatos rögtön-zés, mint kifogyhatatlan változatok füzére egyetlen témára és ez a téma: a magya-rság ősi lelke. Ugy olvassuk ezt a könyvet, mint amikor nehéz keserűséggel a szí-vünkben és könnyü mámorral a fejünkben, emlékeket, álmokat, reményeket te-met és idéz bennünk a cigány vonója, de Márai, amikor fülünkbe muzsikál, maga is megbüvöltén hajtsa fejét hegedűjére, hogy közelebről hallja a titokzatos han-got, azt, amely Szindbádban muzsikált, amikor a kéziratpapír fölé hajolt és azt, amelytől ugy zeng és énekel ebben a könyvben egy egész egykori magyar világ, mint megütött hangvilla rezgésében a tel-jes skála.
Fóthy János.

Francia cáfolat

Washington, okt. 30. (Reuter.) A washingtoni francia követség cáfolta és alaptalanoknak minősítette azokat a híre-keket, amelyeket a Németország és Francia-ország közötti béketárgyalásokról és terü-létátengedésekről, támaszpontoknak a ten-gelyhatalmak rendelkezésére bocsátásáról, vagy a francia felségjogok bizonyos fran-cia területre való kiterjesztéséről szóltak.

Hősi temetők

A nemzet évente kétszer rendez a hősi halottak emlékére gyásznapot. Május 6. utolsó vasárnapján s Mindszentek napján. A honvédelmi minisztérium külön ügyosztálya gondoskodik hősi halottainkról, még pedig úgy az ország területén, mint a külföldön nyugvókról. Hogy az összeomlás, az ország szétdarabolása után micsoda óriási munka volt a sokszáz ezer, többnyire idegen földben nyugvó hősi halott nyugvóhelyét felkutatni, ezt csak az tudja megítélni, akinek alkalmá volt a honvédelmi minisztérium 22. ügyosztályának lelkes és megfeszített munkájába beletekinteni.

A magyar hősi halottak száma 580.000. Ebből a mai Magyarország területén keresken 50.000 (a trianoni Csonka-Magyarországon: 37.000, Felvidéken és Kárpátalján: 4000, Kelet-Magyarországon és Erdélyben: 9000) magyar halott alussza örök álmát. A külföldön nyilvántartott magyar hősi halottak száma 160.000. A hiányzó 370.000 halott magyar katonát nyugvóhelye ismeretlen. Legnagyobb részük a volt lengyelországi, oroszországi és szibériai jeltelen tömegsírokban pihen.

A mai Magyarország területén eltemetett összes hősi halottak száma — beleszámítva az idegeneket is — a most visszacsatolt keletmagyarországi és erdélyi terület nélkül, melynek összes adatai még nem ismeretesek: összesen 110.000, ebből 41.000 magyar, a többi idegen.

A hősi halottak legnagyobb része, 87.000 halott, a hősi- és hadifogoly-temetőben nyugszik. Ilyen temető ma az országban 38 van. A többi 23.000 az ország területén szétszórtan fekvő polgári köztemetőben alussza örök álmát.

Az ország legszebb és legnagyobb hősi temetője a rákoskeresztúri. Hogy oly szép és gondozott, az olyan lelkes férfiak önfeláldozó munkájának köszönhető, mint vitéz Szabó Andor alezredes, aki maga is sokáig volt hadifogoly Szibériában. Mindenben meglátszik, milyen szeretettel foglal kozik a temetővel és több mint 22.000 halott katonával. *A hősi temetőket jóformán teljesen a közönség önkéntes adományaiból tartják fent. A rákoskeresztúri temető karbantartása*

A héti 1000 pengőbe kerül. A főváros nagylelkű támogatása nélkül, egyedül az önkéntes adományokból a hősi temetőt nem lehetne oly rendben tartani, mint ahogy alkalmunk volt most látni. Dr. Salamon Géza tanácsosnak, az illetékes ügyosztály vezetőjének, — aki maga is csapatízt volt a világháborúban — szívügye, hogy a hősi temető kifogástalan állapotban legyen. A legmesszebbmenő módon támogatja a hősi temető katonai vezetőségét.

A magyar harcosokon kívül külön temetője van a 197 német, az 1530 olasz, 538 lengyel, 15 bolgár, 470 török hősnak, míg 350 osztrák katoná temetőit díszes osztrákban gyűjtötték össze. A hősi temetőket jellegzetes és igen izléses szobrok díszítik. 90 ismeretlen nemzetiségű és nevű katonai sírhalmát egy lehajtott fejű imádkozó honvédszobor őrzi. A hősi temetőben jóformán mindenféle nemzetiségű halottat találunk, többek között 3 franciát, angolt, belgát, sőt még egy perzsát is.

Feltűnő sok, 2438 a bosnyák hősi halott. A munkácsj cseh betörés 9 áldozata külön pihen, ékes márvány síremlékek alatt és új keresztetek emlékeztetnek, hogy az 1939-es lengyel menekült és internált katonák közül már 22 fekszik magyar földben.

1919 óta mintegy 2000 katonát temettek el; ezekről családjuk gondoskodik. A hősi halottak lehetőleg nemzetiség, vagy ezred-kötelék szerint olyan parcellákban nyugszanak, amelyekben a síremlékek, vagy fejfák egyformák.

Az egyes parcellákban azonban az emlékkövek, keresztetek más-más típusúak, aszerint, hogy melyik évben készültek; ezeket egységsítenni akarják. Külön múzeum készül, amelyek a szobrok modeljeit, albumokat, koszorúk szalagjait helyezik el. A berendezés a magyar iparosok áldozatkész-ségét dicséri.

Jóleső érzéssel hagytuk el a temetőt; lelkes, megértő férfiak gondoskodnak a rétek katonáink örök pihenőhelyéről, emlékeztetben tartva Horatius örökség mondását: „Dulce et decorum est pro patria mori...”

Suhay Imre.

A magyar-olasz-német gazdasági együttműködés

Gróf Teleki Mihály földművelésügyi miniszter beszéde a római rádióban

Róma, okt. 30. (MTI) Gróf Teleki Mihály földművelésügyi miniszter és felesége Tassinari olasz földművelésügyi miniszter társaságában szerdán Predappio városkában, a Duce szülői sirján, magyar nemzeti színű szalaggal átkötött hatalmas koszorút helyeztél el. A koszoru letétele után a sirboltban tisztelettel a Duce atyjának, Alessandro Mussolininak és édesanyjának, született Rosa Maltoninak koporsói előtt, majd felkereste a Duce szülőházát és megtekintette Alessandro Mussolini kovácsmester szerény otthonát és műhelyét.

A földművelésügyi miniszter rádióbeszéde

Gróf Teleki Mihály szerdán este a római rádióban a következő beszédet mondotta:

— Igen nagy örömmel szolgál nekem, az agrár Magyarország földművelésügyi miniszterének, hogy az olasz rádióiról keresztül üdvözölhetem annak a baráti Olaszországnak gazdáit, amely csodálatos ipari fejlődése mellett is megőrizte mezőgazdasági jellegét, sőt azt lángeszű vezetőinek, Mussolininak bölcs irányításával példátadónan fel is virágoztatja.

— Itáliában a külföldiek a táj szépségét keresik és csodálják, én azonban a munka szépségét akarom látni, azokat a nagszerű eredményeket, amelyeket a bonifica integrale művei hoztak létre. Mult vasárnap, október 27-én, a Duce Agropropinóban tett látogatása alkalmával elkísértem Mussolinit a nagy mű szemléjén. Míg néhány évvel ezelőtt még vízek borították ezt a hatalmas területet, az most termékeny síkság, amelyen mindenfelé házak, tanyák és városok terülnek el és boldogan munkálkodnak az emberek. Amikor alkalmam volt megismerlmi e hatalmas művet, akkor akaratlanul is a mű alkotójának, a Ducenak következő szavai jutottak eszembe. „Ez a nap szerencsés és boldog a fasiszta forradalom és egész Olaszország számára. Amit annyi évszázadon át hiába kísérletek meg, azt most sikerült megvalósítani.” A Duce ezeket a szavakat tíz esztendővel ezelőtt mondotta, de az azóta bekövetkezett tények azt bizonyítják, hogy a Ducenak mint mindig, ebben is igazya van.

Magyarország a rossz termés ellenére is szállit Olaszországnak és Németországnak

— Giuseppe Tassinari mezőgazdasági és erdészeti miniszter volt szives meghívni egy többnapos tanulmányutrá, amelyen ő sajátmaga mutatta meg nekem és szakértőimnek a bonifikációs munkák egyes tanulságos vidékeit. Nem kételkedem abban, hogy ez a tanulmányút igen hasznos lesz a magyar mezőgazdaság számára is, amely a legnagyobb mértékben óhajta az

együttműködést az olasz mezőgazdasággal a termelés, a feldolgozás, a szociális gondoskodás tapasztalatainak kicserélése terén éppen úgy, mint az agrárkékek kereskedelmi forgalmának fejlesztése tekintetében.

— Ezen az utóbbi téren ezelőtt két hét-tel megegyezés jött létre a magyar és az olasz gazdaságpolitikai tárgyalóbizottságok között. Nálunk az idén a rossz időjárás miatt a terméseredmények igen gyengék, a legalacsonyabbak az utóbbi 50 évben. Ez különösen a gabonaművekre áll, míg a tengeri és a burgonya termése kedvezőbbnek mondható. Magyarország erélyes intézkedéseket tett saját fogyasztásának csökkentésére, kötelezővé tette a lisztnak burgonyával, illetőleg burgonyatermékekkel való keverését.

— Ezt azzal a céllal tettük, hogy a velünk baráti viszonyban lévő tengelyhatalmak országába a buza kivételét, ha csökkentett mértékben is, de fenntarthatassuk, ne legyünk kénytelenek azt teljesen megszüntetni. A Quarnerót mezőgazdasági terményekkel még nagyobb mértékben ellátjuk, mint eddig. Ha közellátásunk helyzete meg fogja engedni, Olaszországnak az eddig beígért mennyiségén felül is fogunk búzát szállítani.

— Készek vagyunk arra, hogy a magyar-olasz egyezmény kontingensein felül szállítsunk Olaszországnak marhahúst és huskonzerveket. A zab kivételét is igyekszünk a lehetőséghez mérten fokozni. Általános jellegű tervgazdálkodást készítek elő a sertéstartás és hizalás irányítására, hogy új tengertermésünket céltudatosan felhasználhassuk. Ezzel kapcsolatban gondom lesz arra, hogy ne csak a magyar szükségleteket elégítsem ki zsirral, zsírdékkal és sertéshussal, hanem Olaszország és Németország fogyasztásának céljaira is nagyobb mennyiségeket exportálhassunk.

Fokozódik a magyar-német-olasz mezőgazdasági árucseréje

— A baráti együttműködés szellemében októberben megállapodás történt Németországgal azzal a céllal, hogy mezőgazdasági árucserénket fokozzuk és ennek célkitűzéseit szerint fejlesszük a magyar mezőgazdaságot. A megállapodásban kifejezetten az áll, hogy Magyarország azonos vagy hasonló módon egyezményt létesíthet Olaszországgal is. Ez is mutatja, hogy mindig gondoltunk olasz kapcsolatainkra is, amelyek a világháború óta, hála Mussolini bölcsességének, mindig az őszinté barátság szellemében fejlődtek.

— Ebben a szellemben fejezem ki kívánságomat, hogy öfélése a király és császár bölcs kormányzása, a Duce lángeszű vezérlete alatt Olaszország népe és mezőgazdasága a virágzásnak olyan magas fokát érje el, amely a baráti Magyarországnak és egész Európának nagyobb boldogulását jelenti.

Rendelet az aranykészletek bejelentéséről, a lisztforgalmi adóról és a gazdavédelemről

A devizarendeleket kiterjesztették a visszacsatolt területekre

A hivatalos lap csütörtöki száma több rendeletet közöl, azonkívül hirdmény jelenik meg arról, hogy az acélból vert 10 és 2 filléres érmeiket a Magyar Nemzeti Bank november 4-től hozza forgalomba.

Az aranyrendelet

Az egyik rendelet módosítja az aranykészletek bejelentéséről szóló korábbi rendeletet. Bejelentés alá eső „aranyon” a színaranyat, az aranyötvezeteket — ideértve mindenfajta aranyérmét is —, az aranyvegyületet, továbbá a bánya- és hordalék aranyat (aranypor, aranyfoncsor, ciánarany stb.) kell érteni. Azt az aranyat, amelyet a korábbi rendelet alapján nem lehet bejelenteni — tehát a bánya- és hordalékanyagot és az aranyérmék minden fajtáját — november 30-ig kell a Nemzeti Bank főintézeténél bejelenteni. Nem kell bejelenteni azt az aranyat, amelyet valaki már bejelentett, továbbá, ha tulajdonosa a P. K.-nak eladja, amely a felejárlott aranyat megveszi, anélkül, hogy kutatódná, ki az arany tulajdonosa. Bejelentendő azonban a jövőben megszerzett arany, ha a szerzés nem a Nemzeti Bank engedélye, vagy vételi igazolvány alapján, hanem más módon (pl. öröklés, külföldről érkezé ajándék stb.) történik. A bejelentési kötelezettség megszegését büntetéssel sújtják s az aranyat elko-bozzák.

A lisztforgalmi adó mérséklése

Egy másik rendelet a lisztforgalmi adót 50 százalékkal mérsékli november 1-től, az ennek folytán beálló árcsökkenés azonban teljesen a kenyérlisztek árában érvényesül, más lisztfajták ára változatlan marad. A malmoknál, pékeknel és kereskedőknel azok a készletek, amelyek után a maga-

sabb liszt forgalmiadót már megfizették, összeírják, mert az árcsökkenésnek megfelelő összeget a készletek után visszatérítik.

A gazdavédelem 1941 végén megszűnik

A gazdatartozásokról szóló rendelet szerint a védelem hatálya 1941 december 31-ig ezúttal még meghosszabbodik, de azután az időpont után már csak az olyan birtok marad védett, amelyre nézve a teherrendelési eljárást addig befejezni nem tudták. Az a gazdaadós, aki a védelemmel a rendelet életbelépése után önként törölteti, a bíróságtól tartozásainak fizetésére többéves halasztást kaphat, zálogleveles kölcsönét után régi annuitásátralékait öt év alatt részletekben fizetheti. Egyéb kedvezmények iránt is intézkedik a rendelet. Bizonyos esetben 1941 augusztus 31. után a védett birtokra elrendelhető a hitelezői felügyelet. Szabályozza a rendelet, hogy a „nem védett” és a „védett” gazdaadósok november 1-től milyen kamatot fizetnek régi tartozásaik után. A rendelkezések a visszacsatolt Felvidék és kárpátaljai területekre is érvényesek.

Másik rendelet szerint az Országos Hitelügyi Tanács a bírói uton érvényesíthető és a pénzintézetek egymásközötti váltólezárszámlázási ügyletei után felszámítható kamat mérvét az egész vonalon 1 százalékkal, a betéti kamatra az eddigi irányadó mérvét ½ százalékkal csökkentette. Az új kamatmegállapítások 1940 november 1-én lépnek életbe.

A deviza-, értékpapir- és aranyforgalmi rendeletek kiterjesztése

Kormányrendelet kiterjeszti a visszacsatolt területekre a devizarendeleket,

Keres Vasárnap

LEGUJABB SZÁMÁBÓL:

A mai Görögország (11 képpel). Itália és Hellász háboruja (2 térképpel), Franco, a Caudillo (4 képpel). Roosevelt vagy Wilkie? (4 képpel). A két Franciaország (16 képpel). A kolozsvári egyetem megnyitása (6 képpel). A kolozsvári egyetem világhírű orvostanára, János Zsigmond (1 képpel). A mai Magyarország helységnevtára (harmadik rész). Ezenkívül: apróságok hölgyek részére, divat; történetek híres emberekről, szerkesztői üzenetek, a K. V. ételreceptpályázatának feltételei, rejtvény, humor és sok kép a hét érdekes eseményeiről.

ÁRA 20 FILL.

valamint az értékpapírok és az arany forgalmára vonatkozó rendeleteket. A leubankjegyeket ebből a szempontból külföldi fizetési eszköznek kell tekinteni. A devizarendeleket alkalmazása szempontjából a visszacsatolt területek minden vonatkozásban belföldnek tekintendők. A visszacsatolt területeken lakó (szék helyett bíró) személyek, cégek kötelesek az október 31-iki állapot szerint bejelenteni 1940 november 30-ig a tulajdonukban vagy birtokukban levő külföldi fizetési eszközöket és külföldi követeléseket. Nem jelentendők be a külföldi váltópénz-érmék és — a romániai értékpapírok kivételével — az október 31-ig megszerzett külföldi kibocsátású értékpapírok. A bejelentés alá eső értékeket a Nemzeti Bank felhívására érvényes napi árfolyamon kiszámított pengő-ellenértékért a Nemzeti Bank rendelkezésére kell bocsátani. Ez alól mentesítés lehet kérni olyan cimen, hogy az illetőnek a gazdasági élet folytonossága, vagy létérdek szempontjából az értékekre szüksége van. A bejelentési kötelezettség megszegése büntetett és igen súlyos büntetés alá esik.

November 30-ig be kell jelenteni a visszacsatolt területeken a fentebb ismertetett rendelet alapján az október 31-én tulajdonban vagy birtokban levő színaranyat, s b. Nem kell bejelenteni az aranyból készült ékszereket és használati tárgyakat s a 20 grammot meg nem haladó tört aranyat. Bejelentendők továbbá a romániai adóssákkal szemben fennálló követelések, ha 6000 leut meghaladnak, a romániai ingatlanok és vállalatok, romániaiaknak itteni ingatlanai, végül bármely fennálló tartozások (a romániaiak csak akkor, ha 6000 leut meghaladnak). A román állammal szemben létrejött követeléseket és tartozásokat is be kell jelenteni. A bejelentéseknél követendő eljárásról a Nemzeti Bank tájékoztatást ad ki, amely a Bank kirendeltségeinél és a postahivataloknál beszerezhető.

Külföldi hitelező 1940 szeptember 14 előtt keletkezett követelését a visszacsatolt területi adóssal szemben per útján csak a Nemzeti Bank előzetes engedélyével érvényesítheti, továbbá a Nemzeti Bank engedélye nélkül tilos értékpapírokat a visszacsatolt területekről az ország egyéb területére vagy innen a visszacsatolt területekre bevinni.

Tanítói kinevezések

A vallás- és közoktatásügyi miniszter

Andriško Mihályné, Riba, Stefanec Györgyné, Biczkó Andrásné, Beré-Szabó Antal, Szakács nyi Józsefné, Buleca Béla, Szidor Mária, Márta, Czilly Magdolna, Szima L.-né Székla J.-né, Csépes Péterné, nosné, Szilávik György s Dallos Sándor, Daniélo-Györgyné, Sziuk Erzsé- vich Klára, Derkács bet, Szmocskó János, Nesztorné, Dohorovics Szócika Ákos, Szova Mihály és Dohorovics Mihály, Sztripszky Má- Mihályné, Havasi Iza-ria, Szukovszky Ilona, bella, Hingak Erzsébet, Szvitlik Péterné, Ta- Hnigvák Tivadar, Hra- kács Gyula, Takács G. bár Emil, Huszár László, Kornél, Thege István, lóné, Jancsik György, Tigris Péter, Tigris János, Kalenyuk Péterné, Tincsik Mik- Péterné, Kilb Mihály-lós, Tusa Menyhértne, né, Kocserhán Mihály, Vaszócsik Ilona, Voi- Koncz Béláné, Kopecsák csehovszky János, Wla- Jánosné, Kopin Bazil dimir Endre Kárpát- és Kopin Bazilné, Kos- alja kormányzó bíztó- sey László, Kriksó sának tanügyi osztályá- György, Kubinyi Jenő, ba beosztott átmeneti Laurisán János, Len- szolgálatot teljesítő áll- gyal Mária, Leudár el. népszik. tanítókat László, Matécsa György áll. el. népszik. r. tani- né, Mattyasovszky Iókká, továbbá Gulyás László, Mauksinszky Endre, Hézsely István, Péter Pál, Megyesi Ist- Linczky István, Ivaskó- vánné, Monics Eml- vics Zoltán, Kovács Margit, Nemes Viktorne, Zse- Jolán, Kovács Margit, inszky Erzsébet, Paj- Marina Zsófia, Minczer kossy Magda, Parlag Anna, Mitrik Sarolta, Mihály, Parlag Mihály, Orosz Ferencné, Popo- né, Paulczy János, vits Erzsébet, Remecz- Petrusz József, Petrusz ky Ilona, Rigán János Józsefné, Pfau Béláné, né, Szidor Emil, Szik- Polyánszky Erzsébet, ás Mária, Szikszal Pukan Gyuláné, Rom- Gabriella, Szimkovic za Sándor, Roszochá György kirákosai étme- Pál, Simona Emilné, neti szolgálatot teljesítő Schmidt Eduárdné, áll. el. isk. tanítók: Skovrán András, dr. áll. el. isk. h. tanítók: Skultty Tivadarné, ká kinevezte. Szucs Olga, Spetok Má-

Minisztertanácsot tartott pénteken este a kormány

Teleki Pál gróf miniszterelnök kedden választotta a megajánlási vita szónokainak Megkezdődött a M P-propaganda!

Teleki Pál gróf miniszterelnök a pénteki nap folyamán sorozatos megbeszéléseket folytatott. A képviselőházbeli dolgozószoba jában fogadta Teleki Mihály gróf földművelésügyi minisztert, Zsidely Ferenc miniszterelnökségi államtitkárt, Bárczay János földművelésügyi államtitkárt és Báranyos Károlyt, a földművelésügyi minisztérium osztályfőnökét.

Egyébként pénteken este a kormány tagjai Teleki Pál gróf miniszterelnök elnökelete alatt minisztertanácsot tartottak, amelyen az időszerű kormányzati kérdéseket és a folyó ügyeket tárgyalták.

A képviselőházban a megajánlási javaslat

tárgyalása pénteken tovább folytatódott. A jövő hét keddjére véget ér a vita és akkor kerül sor Teleki Pál gróf miniszterelnök minden oldalról nagy érdeklődéssel várt beszédére.

Itt említjük meg azt is, hogy

a Magyar Élet Pártjában teljes erővel megkezdődött a szervezkedés, az országos propaganda.

Minden kerületben választmányi üléseket tartanak, folyik a szervezkedés. Előrelátólag december derekán a MÉP valamennyi választmánya együttes megbeszélést tart Budapesten.

Nagy érdeklődés mellett folytatta a képviselőház a megajánlási javaslat tárgyalását

Bajcsy Zsilinszky Endre érdekes nyilatkozata az alkotmányreformról

Törs Tibor alelnök nyitotta meg a képviselőház pénteki ülését. A megajánlási javaslat tárgyalását folytatták, az első fejszóaló

Bajcsy Zsilinszky Endre (Független Kisgazdapárt) volt. Beszède elején mély hálaival emlékezett meg Lord Rothemeregről, a magyarság nagy barátjáról. Ezután az alkotmányreformról beszélt.

— Sokat emlegetik mostanában az érdekképviseleti rendszert — mondotta —, de mind-éideig nem sikerült világos képet kapni arról, hogyan akarják beilleszteni ezt a konstrukciót az alkotmányba.

Megállapítja, hogy a mai országgyűlés nem képviseli a nemzet akaratát. Szétszórta a kezét a választójogból, mégpedig éppen olyan rétegeket, amelyek színmagyarok. Alkotmányreformra csakis ebben az értelemben van szükség. Nem az alkotmányban és a törvényhozásban van a hiba, hanem abban a kormányban, amely nem hoz gyökeres reformokat. Foglalkozik a külügyminiszter egy régebbi nyilatkozatával, amelyet az alkotmányreformmal kapcsolatban tett és sorra cáfolja a nyilatkozat állításait. Követeli, hogy a képviselőházban a döntő szó a dolgozó parasztság, munkásság és a polgárságé legyen. Nekünk a népképviseleti rendszert akkor sem szabad feladni, ha történetesen az egész kontinens elterne tőle. A javaslatot nem fogadja el.

Máté Imre (MÉP) rámutatott arra, hogy addig, amíg a nemzetközi nyugalom helyre nem áll, belső radikális átalakulást nem lehet végrehajtani. Felveti a kérdést, hogy szabad-e zavarni a kormány munkáját ma, amikor olyan nagy feladatokat kell megoldani. Mindenki dolgozzon becsületesen ott, ahová a sors állította. A javaslatot elfogadta.

Szöllőssy Jénő (nyilas) foglalkozik a mult, a jelen és a jövő politikai kérdéseivel és többek között elismeréssel beszél arról, hogy gróf Bethlen István megteremtette az olasz-magyar barátságot. Elmondta azt is, hogy Bethlennek nagy híve volt hosszú ideig, egészen addig,

amíg az úgynevezett ingyeneszövegék ügye nyilvánosságra nem került. A földreformmal foglalkozva azt állította, hogy még mindig alakulnak nagybirtokok és nemrégiben gróf Palavicini Györmegyében kétezerholdas birtokot vásárolt. A javaslatot nem fogadta el.

Hokky Károly (felvidéki MÉP) Szöllőssynek válaszul kijelenti, hogy legjobb tudomása szerint egész Györmegyében nincs kétezerholdas birtok. Azt fejtegeti ezután, hogy a különböző pártoknak nagyobb megértéssel kellene tárgyalniuk a magyar sors problémáit. A nemzetiségi kérdéssel foglalkozik és a javaslatot elfogadja.

Rajniss Ferenc (Imrédy Párt) kifogásolta, hogy Teleki miniszterelnök és a kormánypart támadják a kormánypartból kilépett Imrédyt és társait. A javaslatot nem fogadta el.

Csorba Sándor (MÉP) az előbbi felszóalóval szemben védelmébe vette a kormány politikáját és visszautasította azt a gúnyos hangot, amelyet Rajniss a miniszterelnökkel szemben használt. A javaslatot elfogadta.

Baky László (nyilas) nem fogadta el a javaslatot.

Saryai Jenő (MÉP) kiemelte a belügyi kormányzat érdemes tevékenységét a népegészségügy védelme körül. A jövőbeni átalakulás nem lehet má, mint magyar jellegű. A javaslatot elfogadta.

Pintér Béla (Imrédy Párt) is visszautasította a javaslatot.

Siltz János (MÉP) felhívta a figyelmet arra, hogy a kórházak különösen a visszakerült részekben nagyon elhanyagolt állapotban vannak. Nemcsak a fővárosban, hanem a vidéki városokban is létesíteni kell kulturális, gazdasági és szociális intézményeket. Foglalkozott még az államrendőrség fogalmáról és felügyelői karának előléptetési viszonyaival, majd a javaslatot elfogadta.

A vitát hétfőn délelőltől 10 órakor folytatják. Az ülés délután 6 órakor ért véget.

Merénylet Sanghaj és Nanking közti egy személyvonat ellen, száz áldozat

Sanghaj, november 29.

(Német Távirati Iroda.) A Sanghaj- és Nanking közti vasútvonalon merényletet követtek el egy személyvonat ellen. Több mint száz ember életét veszítette vagy megsérülte.

Az Evening Post jelentése szerint a dinamit

A nankingi kormány elismerése

(Német Távirati Iroda.) Abe japán nagykövet forrskarának kíséretében felkereste Vangcsingvej elnököt Abe és Vangcsingvej

Japán támadás 300.000 fős kínai hadsereg ellen

Tokió, november 29.

(Német Távirati Iroda.) A Domei Iroda jelentése szerint a japán hadsereg támadása 370 ezerfős kínai hadsereg ellen harcok. A harc vonal 170 kilométer hosszú. A vonal a Yangce melletti Icsangitól — Hupechtől keletre — ki-

aknával elkövetett merénylet Szucsantól nyolc km-re délkeletre történt. Öt kocsi teljesen elpusztult. Azt hiszik, hogy a merényletet kínai szabadosapatok követték el. Az volt a tervük, hogy elpusztítsák azokat, akik a kínai-japán szerződés aláírásával kapcsolatos ünnepségek alkalmából Nankingba utaztak. (MTI)

megbeszélésének, amely a pénteki nap folyamán ment végbe. Különös jelentőséget tulajdonítanak. (MTI)

indulva egészen a honani határ közeléig balra, Shuisientől nyugatra. Három szakaszon már heves harcok dúlnak. A Tang tábornok vezette alatt álló kínai csapatok nyugat felé vonultak vissza: 1450 helottát s 400 foglyot hagytak a harcúterem. (MTI)

MEGHÜLÉS

és fájdalmak esetén

Causyth

TABLETTA

Kérdezze meg orvosát! Magyar gyártmány!

Minden gyógyszerésztárban kapható.

Gyártja: Ternajgó gyógyszerár, Budapest, Szent Gellért-gyógyfürdő.

Varga József miniszter Olaszországban

Róma, november 29.

Varga József magyar kereskedelem és iparügyi miniszter olaszországi látogatása során esütörtökön megtekintette a lardarellói ipartelepeket. Lardarello főnevezetessége a földkutatból előtörő klórgáz, amelyből értékes anyagokat vonnak ki. Délután vizsztatért a miniszter Firenzébe, ahol Host-Venturi miniszter vacsorát adott tiszteletére, majd éjszaka mind a két miniszter folytatta útját Észak-Olaszország felé.

Pénteken reggel fél 10-kor érkeztek a brenneri hágtól nem messze levő Fortezza állomásra, melyet ez alkalomra magyar és olasz zászlókkal díszítettek fel. A pályaudvaron díszszárad várta az érkezőket, akik kíséretükkel megtekintették az Isarco folyón létesített hatalmas duzzasztóberendezést. Innen a vadregényes Usteria völgyön át a Biemza folyóhoz mentek, majd Bresanone felé folytatták útjukat. A zászlódíszlőített városon áthaladva a most létesült villanyerőtelephez érkeztek, ahol a fasiszta ifjúság alakulatát és a munkásszervezetek vezetőit fogadta. A villamosvállalat főmérnöke üdvözölte a minisztereket. Az üdvözlésre Host-Venturi válaszolt s beszédében rámu-

tatott arra a hatalmas erőfeszítésre, amelylyel az erőműtelepet létesítették s kijelentette, hogy a nemzet mostani nagy küzdelme áldozatokkal jár és minél nagyobbak ezek, annál teljesebb lesz a győzelem. Meleg szavakkal emlékezett meg a jelenlevő Varga Józsefről, majd Horthy Miklóst és a baráti Magyarországot éllette a jelenlevők kitörő lelkesedése mellett. Ezután megtekintették a hegybevéjt hatalmas géptermet és az erőműtelep minden részét.

A bresanonei pályaudvaron ünnepélyesen búcsúztatták Varga Józsefet és kíséretét. Mikor a különvonat elindult, a zenekar a magyar Himnuszot játszotta. A bolsanói pályaudvaron is ünnepélyes búcsúztatás volt, magyar zászlódszt öltött a pályaudvar és környéke, a zenekar a magyar Himnuszot játszotta. Varga József itt megtekintette olasz kísérelével az alumínium műveket, melyek évente 20.000 tonna alumíniumot termelnek. Elismeréssel nyilatkozott a miniszter a gyár ipari és szociális berendezéseiről. Pénteken este Bolsanóból Velencébe utazott Varga József, szombaton megtekintte a Torre Daile és a Tor Viscosa ipartelepeket, majd este Triestbe utazik tovább.

Mit jelent a nemhadviselés?

London, november 29.

(Magyar Távirati Iroda.) Butler az alsóházban benyújtott írásbeli válaszában kifejtette, hogy a nemhadviselés fogalma elsőszen a jelenlegi háborúban került használathoz és egyelőre nincs határozott jelentése a nemzetközli jog szempontjából. Az a kérdés, vajon a semlegességtől eltérő törvényes állapotot jelent-e és bizonyos törvényes következményeket von-e maga után, egyelőre még nem világos és adott esetben a körülmények szerint döntendő el. (MTI)

A régi erdélyi diplomatákról tartott előadást Zilah-Sebess Jenő

A budapesti tiszviselőtelepi reformátusok Kálvin, Szövetségének összejövetelén Zilah-Sebess Jenő miniszteri titkár, a külügyminisztérium helyettes-sajtófőnöke „A régi magyar diplomaták” címen az erdélyi diplomácia három nagy alakjáról emlékezett meg, úgymint Szalánczy Istvánról, Borsos Tamásról és Paskó Kristófról. Közülük Borsos Bethlen Gábor Ferencnek. Raskó pedig Apaffy Mihálynak volt képviselője a sztabuli török udvarban. Hangzott Zilah-Sebess, hogy bár természetesen ők is fejedelmek utasításai szerint dolgoztak, de munkájuk sikere és velle együtt a kis Erdély sorsa végeredményben egyenlő tulajdonosságukra, tapintatukra támaszkodott. Vázolta azokat a nehézségeket, amelyek elé kényes feladataik állították őket. Abban az időben az utazás is sok akadállyal járt Erdély és Törökország között, különösen azért, mert minden nagyobb fogadtatásra ajándékokat kellett vinni a török uraknak. Ezekre a kincseket vívó diplomatákra az úton rablók leselkedtek s a diplomaták útjukat az állandó bizonytalanságban tették meg. Ilyen nagy szemmel magyar diplomata tehetségeknél nagy részük volt benne, hogy Erdély anyai hányattatás között fennmaradt s hogy egyáltalában élni tudott.

Zilah-Sebess Jenő előadását nagy tetszéssel hallgatta a közönség. Ki lehetett érezni előadásából, hogy ma is milyen súlyos feladat a világ-hatalmak érdekközvetítésénél hazánk külső

képviselése. Előadása után Rácz Gyula nyugalmazott államtitkár hangsúlyozta, hogy a Kálvin Szövetség egyik főcélja a különböző társadalmi rétegeket egymáshoz közelebb hozni.

Indokina megtámadta Sziámot

Tokió, november 29.

A Domei-Iroda jelentése szerint a sziámi főparancsnokság közölte, hogy Indokina megtámadta Sziámot, Sziám pedig megtelőlé cselekményt hajtott végre. (MTI)

Tüdös Klára magyaros divatbemutatója

A Corvin Áruház nagy sikerrel mutatta be 100 új magyar modellt, amely mind alkalmaszodik a mai modern idők ízlésvilágához, de ugyanakkor hűméltatlanul magyar is. Tüdös Klára művészeti vezetésével készült mind-é az a 100 modell s ahogy előtünk bemutatva a sok-sok mannequin ezeket a ruhákat, most is láttuk, hogy Tüdös Klára művészeti hozzáértése most is éppen olyan elismerésre méltó, mint idáig minden alkalommal volt. Most is igyekeztünk erről elsőnek beszámolni. A leg-szebb bemutatót ruhát, a „Corvin-keszkenőt” volt, amelyen irásos, két díszítéssel és gyapjuszínerezéssel rajta volt mindaz a divatos szín és forma, csinoság és modern szabászati rendelkezés, amit Tüdös Klárától elvárhattunk, és amely minden magyar asszonynak megnyerte tetszését. Javára kell írni azt is, hogy az anyagokat nagyrészt nógárdmegyci vagy más vidéki parasztasszonyok szőtték-fonták, — de-reeskel szür-rátéttel gazdagon díszítették az egyiket, a másik női holmi meg a somogyi ká-nászok dalmányát utánozta, a harmadik a kalotaszegi férfiak érdekes kabátja mintájára készült, aztán láttunk torockóit, marosszékit, és felvonult egy-két pótlóm-kislány gyönyörű gyerekkorolyákban; nemcsak a ruhájukért kaptak nagy tapsot, hanem nagyon aranyos lámpájával vonultak végig az emelvényen. Hiba volt zene, fényes világítás és mosolygó nézőközönség, a kis vadócok mégis zavarba jöttek, hiszen ez volt első „szereplésük”. A bemutatott ruhák nem voltak „mögredragák”, de csinosak és kedvesek, nem voltak cifrák sem, inkább praktikusak s ami díszítés volt rajtuk, mindaz magyar motívumokból készült.

Vegye meg a Nemzeti Könyvtár minden számát

Aki tudja: Mit gondol Amerika

Dr. G. H. Gallup, a közvéleménykutató

Miként gondoloznak az amerikaiak erről vagy arról a problémáról? — nem titok ez ma senki előtt. Hiszen meg kell nézni az Amerikai Közvéleményvizsgáló Intézet legújabb jelentését és mingyárt megtudjuk, hogyan oszlik meg, vagy milyen egységes az Egyesült Államok 130 millió lakosának véleménye?

Ki nyeri meg a háborút a mai katonai helyzet szerint? — ez ma Amerikában a legégetőbb kérdés. Ime az Intézet legutóbbi kimutatása e tekintetben:

Németország és Olaszország	54.4%
Anglia és szövetségesei	24.7%
Senki	2.3%
Nem lehet tudni	18.6%

Az elnökválasztás tanúsága

Ne gondolja senki, hogy ez a kimutatás találmányra készült és legfeljebb csak nagyjából közelítheti meg az amerikai nép véleményének százalékszerű megoszlását. A most lefolytatott elnökválasztás előtt az Intézet kimutatta, hogy Rooseveltre fog esni a szavazatok 52%-a. A végleges eredmény szerint a választás 54%-a szavazott az elnökre. Ime 2%-os, szinte elenyésző eltéréssel az Intézet jelentése és a választás ugyanazt az eredményt mutatta: kiharányt többséggel Rooseveltt győzték meg.

És nem most először bizonyult hifeltérőnek a Közvéleményvizsgáló Intézet „jósiata”. Épp a mostani megelőző elnökválasztáson az Intézet 61.7% esélyt juttatott Rooseveltnak az akkori republikánus jelölttel, Landonnal szemben. Az Intézet ellentétben a The Literary Digest c. hatalmas példányszámú irodalmi folyóirat, 5 millió olvasójának megkérdezése után, kihirdette, hogy Rooseveltt csupán csak 41% át fogja kapni a szavazatoknak. A Közvéleményvizsgáló Intézet a 3 millióval szemben körülbelül 6000 amerikaiat kérdezett csak meg a választás eredménye, mint tudjuk, teljes mértékben igazolta ennek a maroknyi „közvéleménynek” az igazát. (1936-ban a szavazatoknak több, mint 60%-át kapta Roosevelt.)

Véletlen ez? varázslat ez? — teltől fel a kérdés. — 6000 embert megkérdezve megmondani 130 milliónak a véleményét?

— Nem, ez a tudomány — válaszol erre dr. H. G. Gallup, az Amerikai Közvéleményvizsgáló Intézet megalapítója és vezetője, akinek kimutatásait a világsajtó — sok-sok állam-jeffói meggyhatározásánál jóval többre értékeli.

Ujságíró-tanár és propagandatanácsos

Ki ez a „titokzatos” Gallup? Bevallom, semmi „titokzatos” nem láttam ezen a magas, barna, nyíltkintetű fiatal férfiban, mikor legutóbb — 1939 nyarán — Párizsban találkoztam vele. (Akkor azért volt itt Európában, hogy megalapítsa híres intézetének francia és angol „hókjait.”)

De nem talált Mister Gallupban semmi „titokzatos” az a francia újságíró sem, aki szerint inkább „rugby-csatár”-nak, mint statisztikusnak mutatkozik a híres amerikai.

D. H. Gallup — régi amerikai család leszármazottja, egyik öse John Gallup kapitány 300 évvel ezelőtt, 1640-ben már az indiánok ellen harcolt — tanulmányaimak befejezése után újságíró lett. Azonban nem sokáig. Az egyik amerikai újságíró-főiskola felismerve különös tehetségét, meghívta tanárjának és így lett a még egészen fiatal ember az „olvasó lélektan” előadója. Így kezdte kutatni Gallup, miként reagál az olvasó az újságírók különböző tárgyú feldolgozására, megjelöltésére. És ekkor jött rá az elvre, hogy egy kisszámú közönség töredék véleményét módszeresen kutatva, meg lehet tudni az egész olvasótábor álláspontját is.

Gallup mindjárt fel is használta tudását és különböző újságkioszternek megbízásából elkezdte kutatni: mit akar az olvasóközönségük? Egészen különös eredményként jött így rá arra, hogy az amerikai újságolvás nem a politikai vezérelket, nem a sportrovatot, de még csak nem is a folytatásos detektívregény szereti a legjobban, a „comic strips”-et, a kis humoros rajzok filmszalagszerű sorozatát — a trükkfilmek újságbeli változatát.

Ugyanezeker Gallup már néhány nagy kereskedelmi cég „propaganda tanácsosa” is volt — kutatásai az újságoknál kívül a film-, rádió- és falhirdetésekre is kiterjedtek —, mert módszerét alkalmazni tudta ezekben a területen is. Tanácsai súlyos összegeket értek a hirdetések feladó cégek részére, akik megtudták tőle: milyen hirdetés lesz a leghatásosabb?

„A mi teheneink boldogok”

Igy történt, hogy egy kondenzált tej-fajta hirdetéséknél az egyik amerikai cég hatalmas plakátokat készíttetett, melyek kövér teheneket ábrázoltak hordozva egy gyönyörű hegyvidék közepén s ezzel a felirattal: „A mi teheneink boldogok”.

Természetesen a tehének „boldogsága” semmiképpen nem függött össze az X. vállalat által piacra dobott dobozok kondenzált tej-tartalmával. Gallup azonban kimutatta, hogy min-

den ember, aki ezt a színes plakátot látja, a tehének „boldogságából” azt következteti, hogy a tejük finom, tápláló, zsíros és baktériummentes. És X. vállalat leverte minden versenytársát.

A példának hosszú sorát idézhettek, melyek megmutatják etekintben a híressé vált „propaganda-tanácsos” által elért nagyszerű eredményeket. De Gallup részére — és mondjuk meg: Amerika részére is — tevékenységének nem ez az oldala volt a fontos és elhatározó.

A közvélemény-kutatás „praktikus” része mellett Gallup ugyanis továbbfolytatta a tudományos kutatást, eddigi rendszerét állandóan kiegészítve, tökéletesítve. Erre vonatkozó nagy munkájáért a filozófia doktorává avatták. S ekkor gondolt arra, hogy módszerét ne csak a „business”-re, hanem a szociális és politikai kérdések tekintetében is alkalmazza.

Hogyan működik a Gallup-intézet

Gallup első „politikai” sikerét 1934-ben, a kongresszusi választások alkalmával aratta. Amerika 48 államába küldötte el külön — „privát” — szavazólapjait Gallup és a választások előestéjén ezek alapján közzétett kimutatása teljesen egyezett a választások tényleges eredményével. Ez után a siker után alapította meg az Amerikai Közvéleményvizsgáló Intézetet, mely azóta az Egyesült Államok egyik leghíresebb intézményévé vált. Az intézet ugyanis az aktuális politikai és szociális kérdésekben állandóan kutatja az amerikai nép véleményét s elemzéseinek mértékadására a legjellemzőbb talán, hogy Rooseveltt elnök egy ízben szembekerülve a képviselőház többségének véleménye nem fedt az Egyesült Államok

népének a véleményét, ezt mutatja ki a Gallup-Intézet jelentése!”

Mert az Intézet kimutatásaiban jelenik meg Amerika népének valószínűs állásfoglalása.

— Hogyan és miként? — kérdeztük a „legilletékesebb helytől”: Galluptól s ő felvázolta nekünk módszerének főbb vonásait s a munkát, amit intézete végez.

Az Egyesült Államok 130 milliónyi lakosságából alig kéri ki 6—7000 ember véleményét az intézet megbízottai. E 6—7000 amerikaiak a fele 20 és 40 év közötti, a fele 40 éven felül. A kérdezettek 50%-a férfi, 50%-a nő.

Gallup hét nagy vidékre osztotta föl az országot és minden egyes vidéken ugyanolyan arányszámban vannak a kérdezettek a 6—7000 közül, mint amilyen a vidék népességének arányszáma az Egyesült Államok egész népességéhez viszonyítva. Vagyis, ha például a Middle Westen — a Közép-Nyugaton — az ország lakosságának a 20%-a él, akkor az intézet interjúinak 20%-át erről a vidékről veszi. De Gallup továbbvezeti a kérdezettek osztályozását. Amint a statisztikai kimutatások szerint az ország népessége 4 osztályra rétegződik: gazdagokra, módosabb középosztályra, szegényebb középosztályra és szegényekre, úgy osztják fel a négy részre a kérdezetteket is — és ugyanolyan arányban, mint amilyen a rétegeknek országos aránya. Épp így minden tizenkettedik megkérdezett színes ember, miután az Egyesült Államok 1/12-ed része a színes fajokhoz tartozik. A városi és falusi megosztásra, a foglalkozások — és a munkanélküliség szerinti megosztásra épp úgy ügyel az intézet.

Azonban mindez hasztalan lenne, ha nem volna egy oly tényleges adottság, amelynek hiánya minden munkát lebetátenné. Ez az adottság az amerikai népesség őszinteségében és közvetlenségében rejlik. Őszintén és közvetlenül válaszolnak az amerikaiak a feladott kérdésekre és mert erre építette rendszerét dr. Gallup, ezért tudja mint varázsló megmondani, számokkal megmutatni az amerikai közvéleményt.

Dr. Kovács Endre

Az ügyészi vádirat szerint 116.000 pengő jogtalan haszonra tettek szert Mayer Miksa és társai

Az uszorabíróság Dorossy-tanácsa pénteken tárgyalta Mayer Miksa posztógyári igazgató, a Mechanikai Szövőgyár és a Bajai Posztógyár igazgatójának és társainak árdragítási ügyét. Mayer Miksát hordágyon vitték a tárgyalóterembe. Rajta kívül a vádlottak padjára került Weiszkopf Ernő mintatervező, Weisz Dezső raktárvezető, Schwarcz Alfréd gyáriparos, Schwarcz Sándor textilgyűnök és Gesttner Zsigmond kereskedelmi utazó. A védő kérte, hogy napolják el a tárgyalást, mert Mayer Miksa súlyos beteg. Az orvoszakértő azonban kijelentette, hogy a vádlott szellemi képességeinek birtokában van és így a bíróság a tárgyalást megtartotta.

Az ügyészi vádirat szerint Mayer Miksa, Weisz és Weiszkopf textilárakat adtak el 6—15 százalékkal magasabb áron, mint a megengedett és ilyen módon 116.000 pengő jogtalan vagyoni haszonra tettek szert. A felárlakat a gyár könyveiben nem tüntették

fel, az ezekre vonatkozó külön feljegyzéseket megsemmisítették. Csak az kapott árut, aki felárlat fizetett. E három vádlott Schwarcz Sándornak, akinek iparigazolványa csak ügynökköskédesre szól, 117.000 pengő értékű árut adott el. Elzel lehetővé tették, hogy az árukat nagy nyereséggel tovább adja. Schwarcz Alfrédnek nem volt engedélye a textilárakkal való nagybani kereskedésre, ennek ellenére 113.000 pengő értékű árut vásárolt a posztógyártól és ezzel lánckereskedelmet mozdtítottak elő. Gesttner volt az, aki a kereskedőkkel közölte, hogy csak felár mellett kaphatnak árut.

Az ügyész indítványozta, hogy Mayert, Weiszkopfot és Weiszi egyetemlegesen kétszáz ezer pengő, Schwarcz Alfrédet és Schwarcz Sándort fejenként harmincezer pengő, Gesttner pedig ezer pengő vagyoni elégtétel megfizetésére kötelezze.

Taxi a beförő nyomában

Elfogták egy vendégloői lopás tettesét

Néhány héttel ezelőtt Mencseli József vendégloős, akinek a Láng László-utca 8. szám alatti házban van vendégloje és lakása, feljelentést tett a rendőrségen, hogy valaki lakásából ellopott egy vaskazettát, amelyben 1400 pengő megtakarított pénzt őrizte.

Megindult a nyomozás, de a detektívek nem tudták sokáig elfogni a tettest. Megállapították azonban, hogy a tolvaj csakis a vendéglőn keresztül juthatott be a lakásba. A detektívek ezután megfigyelés alá vették a vendéglős látogatóit és különösen egy sporegylet tagjait tartották szemmel, akik minden este megjelentek a vendéglőben. Két nappal ezelőtt a figyelő detektívek hallották, amint a társaság egyik tagja Engel József 38 éves művezető a vendéglői összejövetel után felszólította egyik barátját, hogy menjenek el vatahová mulatozni. Engelék taxiba ültek, de a detektívek is. A művezető és barátja egyik divatos lokalba autózott és pezsgőt bontattak. A detektívek látták, hogy Engel százpengőssel fizet. Innen taxi egy budai kiskocsmába mentek, nyomatokban a detektívekkel. Itt is Engel fizetett és itt is százpengőssel.

A két férfi nagy dárídót rendezett. Másnap a detektívek meglátogatták Engelt munkahelyén és megkérdezték tőle, hogy heti kilencvenpengős fizetéséből hogy tudott a hónap végén ilyen költséges mulatozást rendezni. Engel zavarba jött, majd azt felelte, hogy volt kétszáz pengő spórolt

pénze, azt költötte el. Amikor azonban munkaszünetében elfelejtve találtak a detektívek 1200 pengő, bevallotta, hogy ő követte el a lopást, sőt azt is elmondta, hogy nemrégiben egy barátjától is ellopott 200 pengőt. Engelt beismerő vallomása után letartóztatták.

A brennbergi bányamunkások bérét is megállapították

A hivatalos lap közli a m. kir. iparügyi miniszternek rendeletét az Uríkány-Zsilvölgyi Magyar Kőszénbánya Rt. brennbergbányai szénbányászatanál foglalkoztatott bányamunkások legkisebb munkabérének megállapítása tárgyában.

A rendeletben megállapított legkisebb munkabérekkhez hozzá kell számítani a 7290/1930. M. E. számú rendeletben említett 7%-os hérpótléket.

A bányavállalat köteles a megállapított legkisebb munkabéren felül a munkavállalónak az eddig szokásos kereteken természetbenieket is szolgáltatni, vagy azokat az eddig is szokásos összeggel megváltani. Őszi beszerzési és karácsonyi segély jár.

A bányavállalat a munkavállalónak azonban a napi nyolc órá, illetőleg a rendeletben szabályozott tíz és tizenkét órán túl teljesített munka után a napiévi megfelelő hányadát és ennek 25%-os pótlékát köteles megfizetni.

A rendelet a kihirdetését követő, nyolcadik napon lép hatályba. (MTI.)

Könyv a jugoszláviai magyar kisebbség problémáiról

Kende Ferenc: Magyarokról jugoszláviai magyaroknak

Az utolsó években a Felvidék, majd legutóbb Erdély egyrészt visszacsatlolása bőséges alkalmat adott arra, hogy foglalkozzék a csonka-hazai magyarság a volt csehszlovákiai és erdélyi magyar kisebbség problémáival. Ki ismeri azonban itthon a jugoszláviai magyar népikisebbség ezernyi sorskérdését? Ki foglalkozik nálunk mostanában a délvideki magyarság iskolai, gazdasági és kulturális kérdéseivel? Az itthoni magyar közönség legfeljebb annyit tud felületesen, hogy a magyar-jugoszláv viszonyi baráti fejlődése kedvezően befolyásolja azt elő véreink helyzetét és — legyünk csak őszinték — nagyon kevesen ismerik a bácskai és bániai magyarok mai életét, gondjait, törekvéseit, nem is szólva azokról a jugoszláviai magyarokról, akik szövetségben élnek, távol az ottani magyar központok gondoskodásaitól is.

Minden jugoszláviai magyar sorskérdésről ragyogóan világos képet ad most Kende Ferenc „Magyarokról jugoszláviai magyaroknak” című könyve, amely Ujvidéken jelent meg. Kende a jugoszláviai magyarság egyik leghíresebb szervezője, aki lapjának, a „Reggeli Újság”-nak, valamint a „Kalanja” című folyóiratnak a hasábjain már évek óta harcol pártatlan élelátással és meg nem alkuvással a magyar népikisebbség érdekeiért. Az utolsó évek nem egy nagyjelentőségű kezdeményezése tőle indult ki, így Kende Ferenc joggal jelentkezik most kötetbe gyűjtött népikisebbségi tanulmányaival, amelyek 1937 óta jelentek meg az ottani lapokban és amelyek — mint a szerző utószavában mondja — ma sem vesztek semmit időszerűségükből.

Gondolkodásra készítt az, amit Kende „Magyar szellem — kisebbségi szellem” c. tanulmányában ír. „A kisebbségi szellem — mondja egyhelyütt — társadalmunk vezető osztályában még nem érte el a tudatosság az azt a fokát, amely a mai helyzetben való fokozottabb cselekvésre bírja. Erősen él még benne a többségi korából örökölt szellem... A kisebbségi öntudat a maga egészében érzésvilágába még nem szivódott fel. És ebben van középosztályunk tragédiája: kisebbségi élelfejtételek mellett többségi korából örökölt szellemiségben él. A magyar kisebbségi társadalomnak, ha nem akar elpusztulni, elsősorban szellemiségében kell megújodnia.” A tanulmányok világosan, félre nem hagyhatóan rá is mutatnak arra, miként kell annak a szellemi megújodásnak végbemennie.

Az apák és fiúk harcairól szóló tanulmányában Kende megállapítja, hogy „az apák a többségi társadalom nevelői, a fiúk pedig a még kialakulatlan kisebbségi élet kétségtelesen zavaros körülményeiben nőttek fel.” És helyesen látja: „A politika szerepének kisebbségi életünk tengelye tétele, a mai viszonyok közötti túlbecsülése, pártokkal való örk alkuozási kísérleteik, a magyar szavazatokkal való taktikázások tisztára többségi attitűd... Az országos politikában való részvétel a kisebbségi munkában életkérdés, de lényeg nem lehet.” Kende az igazi magyar érdekvédelmet, a tízenhárommillió szlávosság tömegébe ékelt, nem özszeűgő tömegben, szétszóráva élő félmilliónyi lelket számító magyarság igazi tömörítését a kisbirtokos parasztság elkarja megkezdni, a termelő, a fogyasztó és az értékesítő szövetkezetek életrehozása útján. Hittel és bizakodással vallja, hogy a magyar egységet meg lehet teremteni, csak ép a napi politikát kell háttérbe szorítani, mert abban több a bomlasztó, mint a tömörítő erő.

Az egyetlen valószínű alap szerinte, amelyet a kisebbségi szellemiség megalkotásánál figyelembe lehet venni, az a többszáz kisebb-nagyobb magyar egyesület, amely Jugoszlávia falvaiban és városiban él és dolgozik. Ezeket kellene Kende gondolatla szerint közös szervezetbe tömöríteni, úgy azonban, hogy az egyesületek ne veszítsék el függetlenségüket és önállóságukat.

Jugoszláviaiban az adott körülmények között — vallja — csak az egyesületi élet lehet a kisebbségi élet és a magyar kisebbségi nép kultúrájának kialakítója. És amikor minden kétkedéssel szemben határozottan megállapítja, hogy a magyar igitis szervezhető, a kitűnő pedagógus módszerével magyarázza, hogy miképen kell ezt a szervezést megkezdni, miként lehet a kisebbségi magyarságot Jugoszláviaiban megszervezni. Bőséges munkaprogramot is ad.

De Kende Ferenc nemcsak programot ad, hanem abból nem egy pontot már sikeresen meg is valósított. Az iskolánkülső népszevelést épen ő kezdeményezte a „Reggeli Újság”-ban. Köznevelési Tanácsot alakítva, amely népnevelő és mávelő előadókat juttat el a legkisebb falvakba is és amelyeket az utolsó két évben százezer jugoszláviai magyar hallgatott meg. Néhányadmagával ugyancsak ő kezdte meg lapja útján az analfabéták, helyesebben a serb iskolát végzett, de magyarul írni, olvasni nem tudó falusi fiatalok oktatását Veti György újrendszerű abcjével, amelyet ingyen juttatnak el mindenkinek. Ezek már olyan eredmények, amelyek önmagukért beszélnek, hasznos és eléggé nem méltányolható cselekedetek.

Ilyen cselekedet Kende Ferenc könyve is. Kívánatos volna, hogy a jugoszláviai magyarságon túl a hazai közönség is elolvassa és okuljon belőle.

T. N. Kende

Trüdös Klára

Varánapi újság,
az Új Magyarországi
Képes mell.
1939. febr. 26.

Egy ismeretlen kínai katona sírjára
krizantémumot ültetnek a Japán ka-
tonák

Wuchang: a kínai lakosság malac-
pecsenyével kedveskedik a hódli-
táknak

A Japán útszínhók
Jelvénye

Egy Japán katona a harcsonal
mögött kínai gyerekekkel
játézik

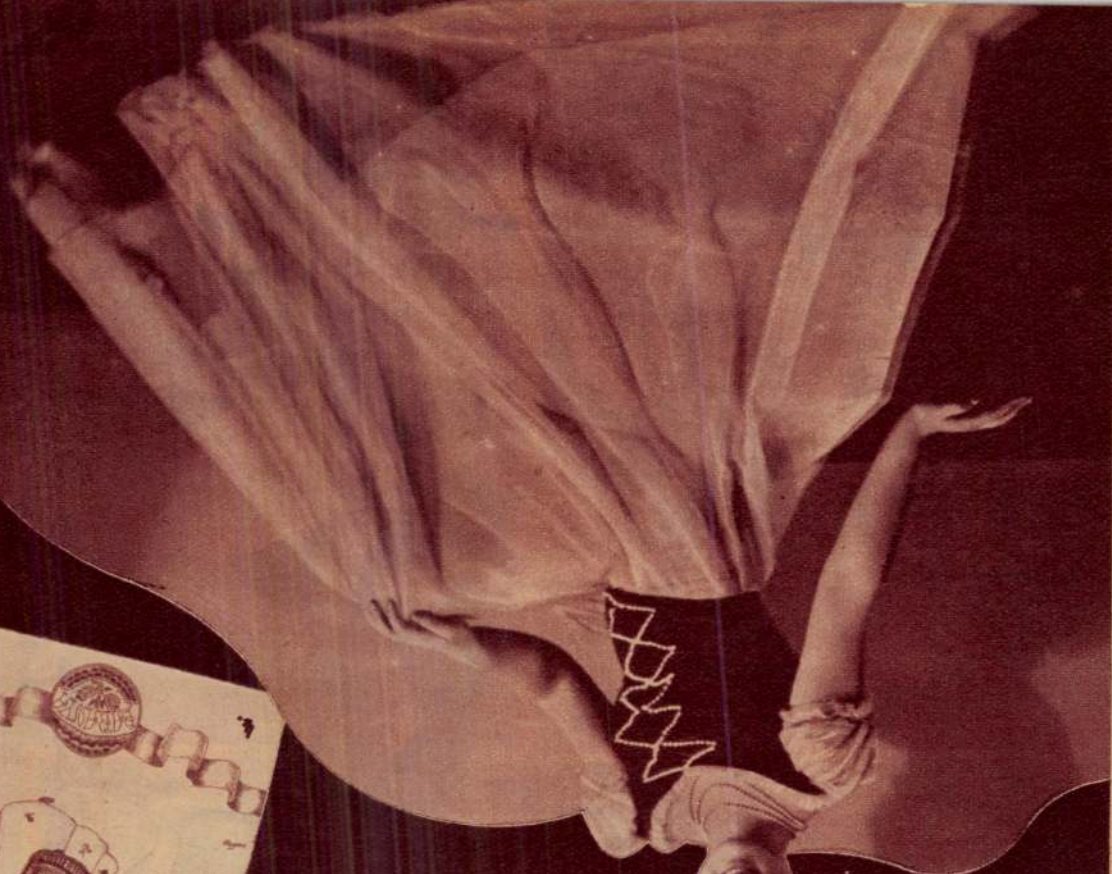
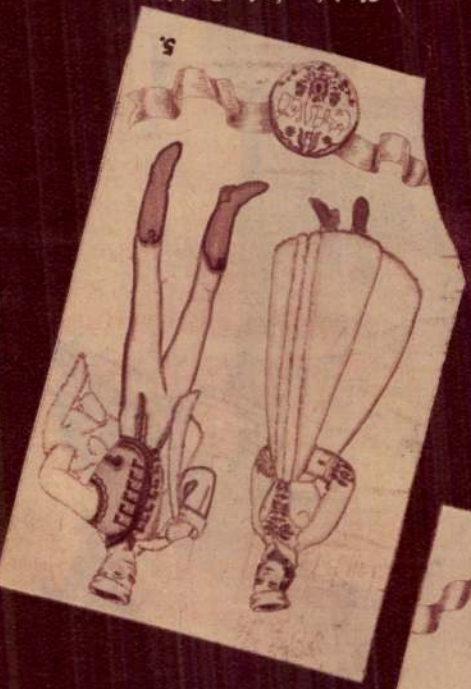

Muzeumban

ÖT SZINES LAP

Stúdió Klára: "ÜNNEPI" CIMU KÖNYVBŐL
 Stúdió Klára társulat nyomán SZABÓ GABRIELLA RÁSZÁVAL

1. A nő szürposztó kabátkája veszprémi szürszabomunka, lilc rátéttel és himzessel. A férfiköpeny puha nyerszín magyar lödemből készült.
 2. Seljemszoknya, szalagos kötény, piros csipkés zöld allasz mellrevaló, vállfős ing, fátalos parta.
 3. A barokk rácszatok mintájával díszített kelme bronzonálás, nehéz brokát. A barszonderek keskeny aranyáncsal fűzött és az ing aranyból vert csipke.
 4. Tarkán himzett fehér börmellény a fekete csipkével díszített fehér ingen. Horzsa virágos seljemszoknya és ragyogó csikokból álló kötény.
 5. A hétfalusi csángó magyarok viselete nyomán készült, tarkán himzett női bányabunda. A sötét posztó férfruhát fekete szőrszínő díszíti.

Stmkó Agi Bethlen
 Gábor-korabeli ma-
 gyar ruhában
 (Oláh Kátó felv.)

A pesti farsangból:
 Stromer Edit a Stró-
 keiy-bálon
 (Oláh Kátó felv.)

Of course!

aki mindig friss, akiről a leg-
 ádázabb kárikulhában sem ol-
 vad le a ruha, aki mindenütt
 szívesen látnak; egy szóval ő
 az a „jólöltözött úriember”!

Kíváncsi rá hogyan öltözik?
 Lenkompozitcióból készített jól
 szellőző mosóöntényünk van
 rajta, természetesen mellény
 nélkül — esinos nyers színen.
 Kapható a kép szerinti egyszoros,
 háromszoros sportszabásúban,
 vagy korrekciós szabásban;
 bármelyik hazán aprólékos
 gondtal elkészítve, **29.50**
 mindtszre . . . . .

Aki ért a vásárláshoz
 — gondolkozás nélkül
 vesz magának!

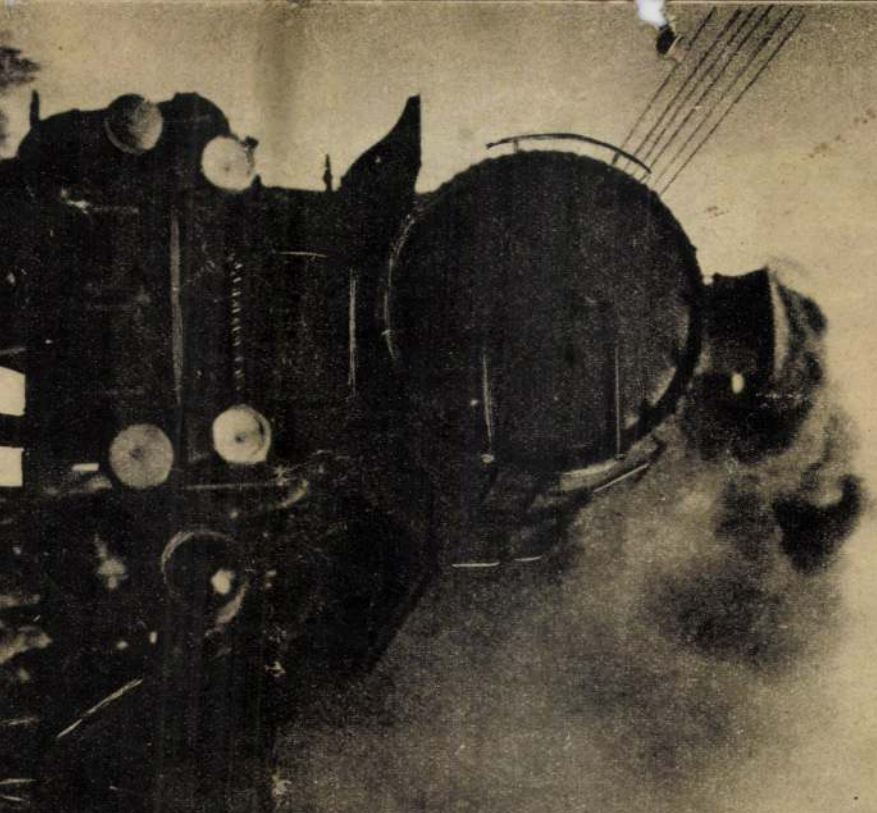
Magyar Divatvarrat

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 70-72-74-76

Feloldó kód: Kozma Gyula

9812, Ábrányi, Budapest

Feloldó nyomonkövető: Kárpáti Antal

Utazva!

16 tanácsok, de az égre kerfink ne a vonatban olvassa el! . . .
 Szükség van egy kis időre, mielőtt becsomagol, mert ezek hiányozni
 kezdenek . . . Ha még Pesten főt a nyarat, tegye kényelmessé
 magának a kámbitát. Hogyan? Olvassa el a következőket!

Magyar Divatvarrat

BUDAPEST, VII., RÁKÓCZI-ÚT 70-72-74-76

Tudós Klara

Kalász

Takaros

A MAGYAR ÜRTHÖLGYEK NYÁRI RUHÁJA

Hallatlan népszerűséget két dolgnak kellemes eredetiségét, akkor tényleg köszönheti, mert minden hölgyet fűz nemes más hátra, — kedves Olvasónk — talit pompázó színeivel, eredeti vonalával a TAKAROS és — mert mint stírgősen beszerezni egy TAKA ROS-t. Akármelyiket fogja választani a sokszáz közül; mindégük egy Ha még hozzávesszük, hogy valav egy kiforrott gyönyeyszeme sokrétű nép-művészetünknek, mindégük kellemes TUDÓS KLARA tervező zsenijének jelenségéé várázsolja egyéniségét!

Befőrtés

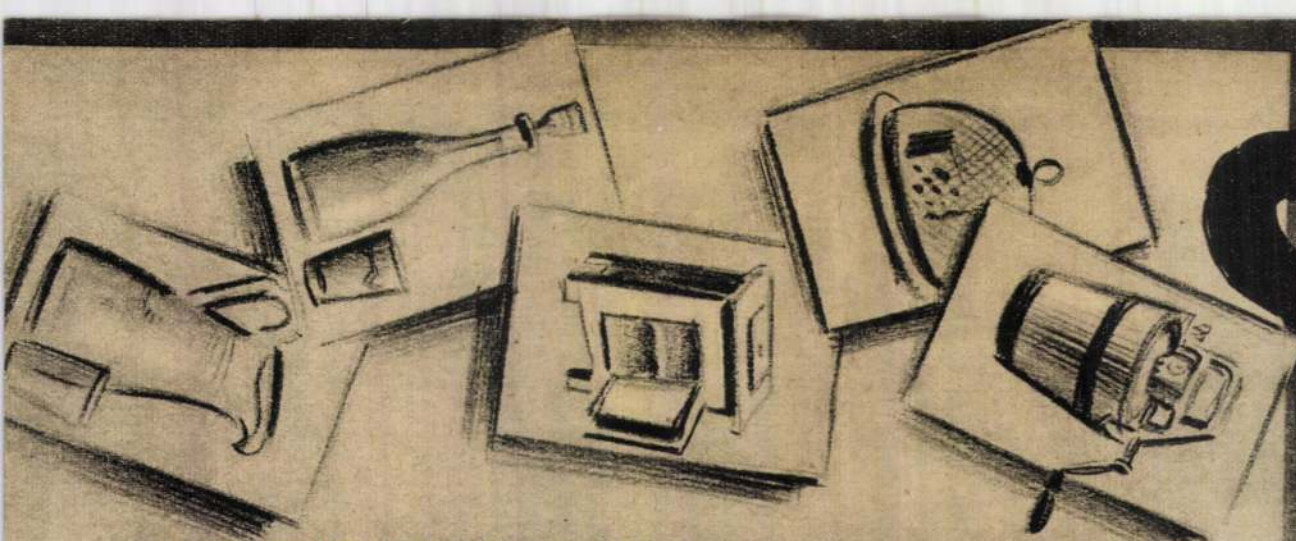
FAVORIT, üveget használ a modern háziasszony, aki biztos a dolgában! FAVORIT, üvegben nincs penész, nem szárad ki a féltett gyümölcs, nem vész kárba az üvegbe zárt munka és pénz... mert a különlegesen köszörült, gumiba ágyazott üvegfedő légmentesen zár! Sőt... a megkezdett üveget is tökéletes biztonsággal lehet újra lezárni. Tehát a jó befőtt receptje: először végy egy FAVORIT, üveget.

75 mm átmérőjű 3 dl —.80 P, 5 dl —.88 P, 7½ dl —.98 P, 1 lit 1.10 P, 100 mm átmérőjű 5 dl —.90 P, 7½ dl 1.— P 1 lit. 1.10, 1½ lit. 1.20 P, 2 lit. 1.50 P.

Több éves használat, tökéletes biztonság: ez a FAVORIT, üveg!

Edényosztályunk

Biztosan!

51. Gyorsfagylaltgép, 2 liter	3,50
52. Fagylaltgép, impregnált fenyővederrel, ónozott öntvény alkatrészekkel 1 lit. 2 lit. 3 lit. 4 lit.	11,80 14,80 17,30 20,—
53. Tortaforma, kivethető fenékekkel 20 cm 22 cm	—,88 —,98
54. Szeszfűző, gázosító kivitelben	—,88
55. Rúgós habverő, fanyéllal	—,88
56. Tölceser, színes műanyagból	—,33
57. Ételvédő bura sodronyból	21 26 29 32
58. Szeletstűs csizolt lemezből	—,84 1,05 1,25 1,40
59. Alumínium merőkanál, 8 cm-es	20 22 24 26
60. Zöldségkés, rozsdamentes, sollingeni	—,78 —,88 —,98 1,10
61. Evőkés, rozsdamentes pengével	—,72
62. Jégláda, erős horgonybéllel	63 X 70 57 X 62 50 X 50
63. Jégszekrény, erős horgonybéllel	48,— 37,— 28,—
64. Hollandi formájú bevásárlókosár	74 X 44 67 X 40
65. Kenyérkosár vesszőből	48,— 42,—
66. Bevásárló szatyor, színes anyagból 1,—, 46 X 28 cm	1,88
67. Fatálca lemezenékekkel, 46 X 28 cm	—,22
68. Vizeskészlet, finom csiszolással (1 korsó, 6 pohár), összesen	—,88
69. Vizeskorsó üveg, 1 1/2 liter	—,88
70. Üvegtál, magas lábun, színes	—,88
71. Üveg sütemény, v. kompótos készlet, színes, hétrészes	1,08
72. Vaj vagy dzsendoboz, krómozott fedővel	2,88
73. Boroskészlet, 7 részes, csiszolt	2,98
74. Porcellán kávébögre fehér, kis hibával	2,98
75. Porcellán gyermekbögre, fehér, kis hibával	—,28
76. Porcellán césze, aljával, színes, hibátlan	—,12
	—,80

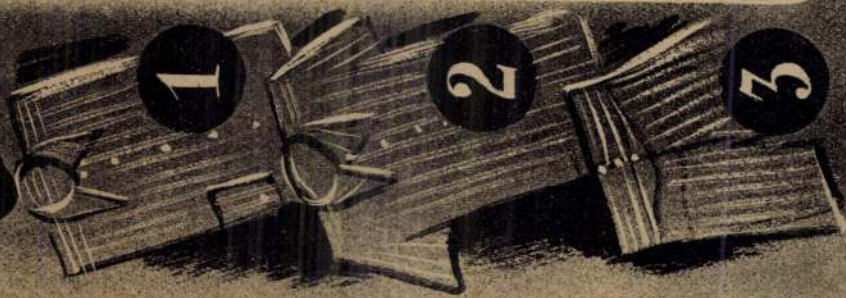
1. TAKAROS, kartonból, opál ujjakkal és kötényel, népszerű modell .....
2. TAKAROS, kartonból, opál ujjakkal és kötényel, népszerű modell .....
3. TAKAROS, kékszegélyes kartonból, opál nyakdíszszel és kötényel, piros parasztr cipke díszítéssel (csak 2-es nagyságig) .....
4. TAKAROS, mintás kartonból, rékliszertű felsőrészzel, csipkedíszszel, piros kar tonkötényel .....
5. TAKAROS, kék kartonból, piros kézi hímzéssel, fehér szegős organdi kötényel, mellényel és ujjakkal .....
6. TAKAROS, kékmintás felsőrész, piros, mintás aljjal, rojtos klottkötényel, kézi matyóhímzéssel .....
7. TAKAROS, kartonból, buzáki rátéttel, fehér organdi blúz és kötényel .....

Expressz ajánlata:

1. EXPRESSZ-ING, elegáns külföldi puplin- anyagból, rávarrott gallérral, hosszú ujjal, kék, szürke, vagy drapp alapszínben, nyolc- féle divateszközszal 35-től 46-os számig; Expressz ára **5.90**
2. EXPRESSZ-ING, ugyanebből az anyagból, de a kényelemszerető urak részére rövid ujjal készítve, ugyanannyi mintában, **5.50** 35-től 46-os számig; Expressz ára.. **5.50**
3. EXPRESSZ RÖVID ALSÓNADRÁG, ugyancsak a leírt esinos külföldi puplin- anyagból, jó szabásban, aprólékos gondtal készítve, 75-től 105 cm derékbőségig; **2.90** Expressz ára .....

Csak a jó ég tudja, hogy egy szuszra mikor tehetiünk újra ennyi csábító ajánlatot. Van is keletje... Gondolja meg magát sürgősen!

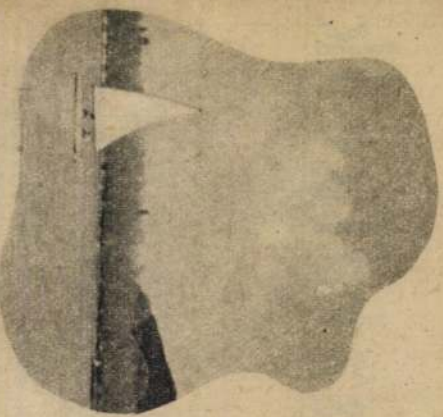

Akkor szep a Kislany mikor-

Takaros!..

24. TAKAROS, virágos fokonból, fehér opál köténnyel, kézi matyóhímzéssel **14.80**
25. TAKAROS, kék fokonból, háziszóttos száda ingvállal és köténnyel, csipkedísz szel **24.80**
9. TAKAROS, nagy virágos kartonból, blúz elején és a kötényen kék dísszel **11.80**
8. TAKAROS, kék mosóalj, fehér blúzzal és köténnyel, színes kézi kalocsai hím- zéssel **20.80**
26. TAKAROS, piros nagypettyes kartonból, opálköténnyel, farkasfog díszítéssel **15.80**
6. TAKAROS, kékmintás felsőrész, piros- mintás aljjal, rojtos klott köténnyel, kézi matyóhímzéssel **16.80**
12. TAKAROS, honi pettyes kartonból, opál- blúzzal és köténnyel, piros buzsáki kézi rátéttel **20.80**
23. TAKAROS, kék mosóból, organdi ujjal és köténnyel, a blúz piros cakk- zással **20.80**

»Szépnek lenni önmagunk iránti kös-
telesség« jelszóval a hölgyek minden
alkalmat megragadnak, hogy érvényt
szerezzenek e szigorú paragrafusnak.
Fájdalom, ez gyakran sokba kerül
vagy a hölgyeknek, vagy a férfiek-
nek... Egy esetben azonban a kecske
is jóllakik és a káposztából is marad
valami: ha a Divatcarnokban veszik
meg a szépségcsereket. Itt van rá
öt remek példa:

1. STRANDKÖNTÖS, vidám élénk,
mintás színtartó divatanyagból, le-
egyszerűsített, finom an-
gol fazónban **6.50**
2. STRANDKÖNTÖS, meglepő szép,
ségű bájos empriméből, csinos,
modern szabásban, ha-
rangos aljjal..... **9.80**
3. STRANDKÖNTÖS, divatos fűr-
dőhelyek mozgalmas életéhez hangolt
modell, földigérő haran-
gos szabás **12.80**
4. STRANDKÖNTÖS, végig gom-
bos, földigérő modell, farkastogdász,
szel — ebben akár szép-
ségversenyt is nyerhet... **14.80**
5. STRANDKÖNTÖS, különleges,
ség, végig gombos, földigérő modell,
lennvasszonból, hangulatos, mutatós
magyaros díszítéssel, egyéni új stí-
lus a strandképenyek tö-
megében..... **19.80**

Tréfás kedvű szerkesztőnket úgy meghatotta e ruhák szépsége, hogy mondókáját
az unalmas, de tárgyilagos leírások után rímbe szedte, mondván: megegyezőbben
ki tudja domborítani a ruha szépségét s jobb kedvet ad a Hölgyeknek a vásárláshoz.
Ime a strófák, döntse el Ön, igaza volt-e szerkesztőnknek?

24. Széld hímzés cifrazza a
köténykéje alját.
Hordják is majd egész nyáron,
mert a hölgyek ilyen áron
vigan vásárolják. **14.80**
25. Kéziszáda a köténye,
csipkebetétekkel.
Fodra gazdag, ráncsa puha,
nem vítés, hogy ilyen ruha
minden háznál elkel. **24.80**
9. Tarka szoknyán üde dísz hord
kék köténye szélé.
Mintha szellő húzna fodrot
valahol a csacska Bodrog
tisztakék vizére. **11.80**
8. Friss, mosolygó, akárcsak az
apró bokorózza.
S izes, mint a jól sikerült,
kemenceből épp kikerült
rozslángú cipőcska. **20.80**
26. Magyar kislányt nem csábit ám
se tangó, se rumba.
Csárdást táncol, bizony csak azt,
s takaros kis ruhát akaszt
az almáriumba. **15.80**
6. Rójos kötény, fodros szoknya,
nagyvirágos rékli.
Már bizony én csak azt mondom,
minden asszony lyet hordjon,
ki az urát félti. **16.80**
12. Piros dísz a köténykéjén
hóféher ingyállán,
ha ezt hordja a menyecske,
piros csók ég minden este
patyolat orcáján. **20.80**
23. Ezt a kedves csinos ruhát
jól eszünkben tartuk!
S hízás többé ne aggasszon:
ily ruhában minden asszony
darázsánál is karcsúbb. **20.80**

24.

25.

9.

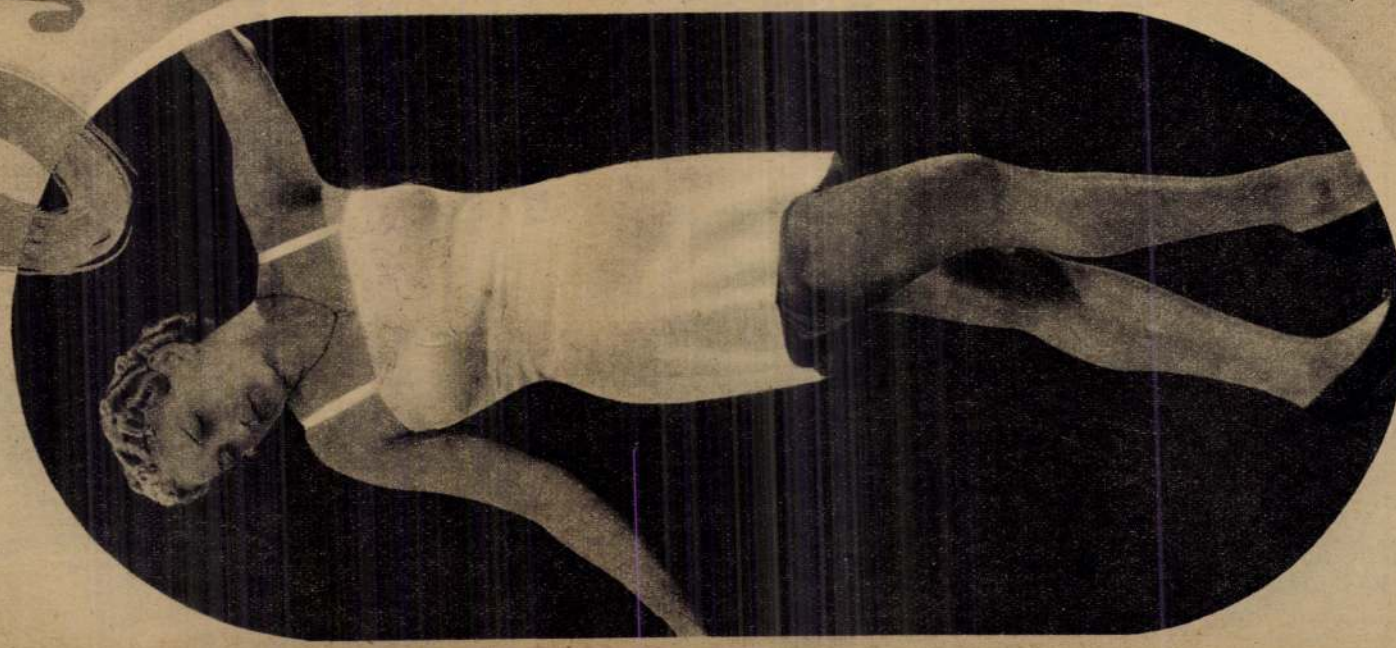
8.

fehérneműosztályunk

Slayer!

1. Ingnadrág, mattfényű, svájci kötésű trikóműselyemből, lax s világos, kék színekben, praktikus lezser nyári fehérnemű **1.48**
2. Kombiné, sarmóz-műselyemből, színes hímzésszel, válogatott, szép fehérneműszínből, egyik legnépszerűbb cikkünk **2.98**
3. Kombiné, mattfényű sarmóz műselyemből, csinos rátét és finomhatású hímzésszel, valamennyi divatos fehérnemű színben kapható **3.38**
4. Kombiné — a válogatós hölgyek részére — nehéz sarmóz műselyemből, szébbnél-szebb modern mintákkal, elegáns pasz, tell színekben **3.98**
5. Az igényes divathölgyek részére pedig szabott kombinét ajánlunk. Kulturált egyszerűsége pompás hatású. Szatén vagy mattfényű műselyem sarmóz anyagból készül **4.98**
6. A nyár legnépszerűbb cikke a könnyű táncnadrág. Teljesen hibátlan minőségűt kínálunk, bármily színben .. **1.10**

E hat sláger ismét élénk példa arra, hogy a Divatcsarnokban még ma is többet ér a pénz! Gazdag modern készletünkben persze nemcsak a népszerű cikkeket, hanem a luxus fehérneműt is megtalálhat hasonló áron. Ha van ráérő ideje, nézzen körül egy-szer nálunk. Erdemes...

10. Gyerekek TAKAROS, lámaszegő- és újadísszel, piros matyóhímzéses köténnyel, 45-ös, 2 évesnek **8.40**
  11. Gyerekek TAKAROS, buzakék szoknya, piros hímzett felsőrész, fehér blízzal és köténnyel, eszike díszítéssel, 45-ös, 2 évesnek **9.80**
  12. Gyerekek TAKAROS, homi petlyes kartonból, opál blízzal és köténnyel, buzaké ráfűttel, 60-as **12.50**
- ros bodornak, 45-ös Számonkénti emelkedés—30 **6.50**
 Ugyanez mama-nagyságban **11.80**
 Számonkénti emelkedés—30
 Ugyanez mama-nagyságban .. **14.80**
 Számonkénti emelkedés—50 **18.80**
 Ugyanez mama-nagyságban .. **20.80**

Mamafialitó TAKAROS a legédesebb idej üdönságunk! Egyformán illőző-ködhű a kislánnyal, fényleg jó recept—amit főbbszörösen kipróbáltunk. Ajánljuk a lányos mamáknak. Mutatóm! kö-zöljük néhány gyerek TAKAROS árát.
 9. Gyerekek TAKAROS, minifás kartonból, buzakék köténnyel és válldíszítéssel, pi-

BŐRÖNDOSZTIÁLYUNK

Express ajánlat

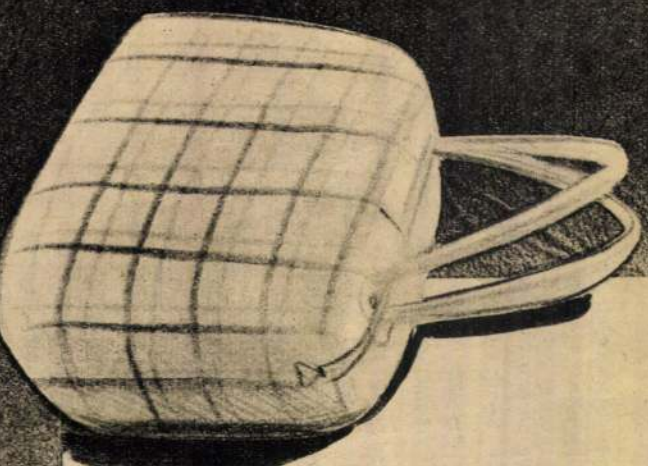
Strandtáska

elegáns, valóban válogatottan szép divatesikós és kockás vízhatlan anyagból, praktikus húzózárral ellátva, izléses színekben, 38 cm-es, népszerű nagyságban **4.98**

A Divatosarnok csak tudja, mivel kedveskedjék a hölgyeknek! Ez a táska például a legjobb strandpartner; mindent rendben tart és magába zár!...

*

Férfi vagy női karóra, izléses szíjjal, erős szerkezet-tel. Express-ára **5.48**

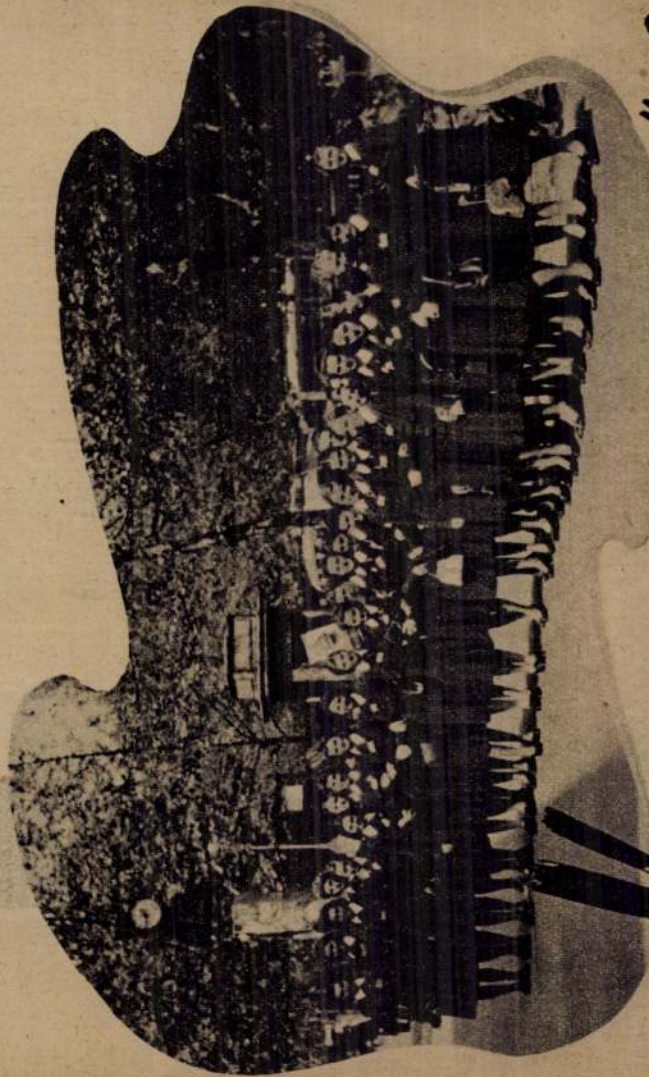

DIVAT

Árösszegek:

1. Tiszta selyem muszlinkendő, tavaszi mintákban, 70x70 cm **3.98**
2. Tiszta selyem muszlinkendő, tavaszi mintákban, 55x55 cm **2.70**
3. Sarkos strand fejkendő, nyári strand/mintákban..... **—,78**
4. Nyári divatövek, szép fazónokban, antilopszerű anyagból... **1.98**
5. Divatövek különböző fazónban és színben, 2 cm széles... **1.28**
6. Női divatgallér, műselyem krepdesinből, sok szép fazónban **1.20**
7. Csipkegallér, izléses fazónban, fehér vagy ekrű színben... **1.68**
8. Divatgallér pikéanyagból, nagy választékban **1.98**
9. Gumiűző, 30 cm magas, kellemes nyári viselet..... **3.28**
10. Öves harisnyatartó, műselyem laméből, gumirésszel... **1.98**
11. Női harisnyatartó, tüllanyagból, kék és lax színben..... **2.90**
12. Csipősortó, 1 oldalat gumival, más. brokátból, 20 cm ... **2.70**

Kézimunka filétertő, 40x40 cm — 98, 50x50	1.20
Kézzel hímzett miliő, fehér és színes anyagban, 80x80 cm	3.50
Előnyomott falvédő, jóminőségű anyagban, 60x90 cm — 98	—,98
Zsúrgarritúra, előnyomva, 4 szalvétával, divatszínekben	2.20
Konyhagarritúra, 6 részes, jó minőségben, ekrűszínben, előnyomott, szép mintákban	7.80

Van közöttük ismerős?!.

Büszke lehet rá! E csinos társaság minden tagja ugyanis színjelesen érett és ahogy így együtt nézi ezt a friss csokor fiatal lányt, ne csak a szépségüket nézze, hanem arra is gondoljon, hogy az ország legjobb fejeit látja.

Hogy kerültek össze? Hosszú sora van annak... Először is nyolc évig keményen kellett tanulniok és mikor az idejüket osztályvizsgákon is túl voltak már és csak az utolsó akadály meredt eléjük vérszűzőként: az érettség, — levelet hozott a posta...

Küldte a Magyar Divatcsarnok és az állt benne, hogy a szép eredményért és a jó bizonyítványért minden intézet legjobb növendéke egy csinos, rendezett mekbe szabott ruhát, egy PARADÉSt

kap ajándékba, amelyet mint tudjuk, TUDÓS KLÁRA tervezett.

De ha már lúd, legyen kövér, elve alapján ezenkívül egy meghívót is kaptak, amely szerint egy napra a színjelesek a Divatcsarnok vendégei Pesten.

Hogy ki mit érzett magában, amikor ilyen csóstit rohanta meg őket a szerencse, nem tudjuk, de arról egypár képpel beszámolunk, hogy a gyerekek retekül érezték magukat és a szórakozásban is jeleskedtek.

Viszont az is igaz, hogy még az edzett pestieknek is elég egy napra annyi sürített szórakozás, mint amennyit a színjelesek kaptak. Délelőtt egy pompás dívatbemutató ejtette ámulatba őket, amelyen Tüdös Klára személyesen köszön-

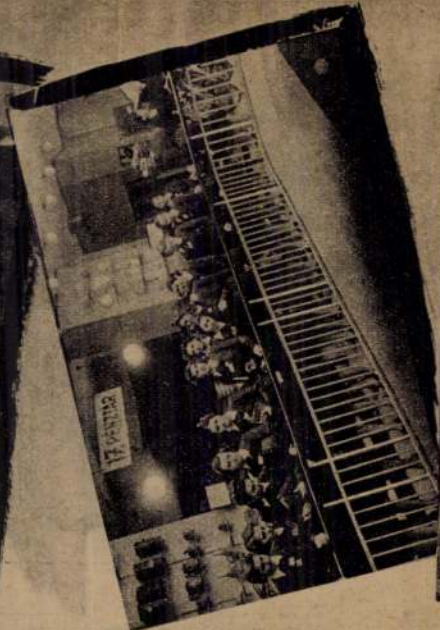
tötte a lányokat, persze, egytől-egyig PARADÉSban voltak. Utána ebéd a városligeti Gundelnél... Autobusz, körséta Budapesten... Uzsonna a Szigeten... Nemzeti Színház; Donna Diana... Az elmaradhatatlan Bajorka autogramm... Vacsora a Royalban...

Tulajdon édesanyjuk sem ismert volna rá a két nappal ezelőtt még szurkoló diáklányok boldog csoportjára, akik úgy beleszerettek a Divatcsarnokba, hogy talán bizony házasság lett volna a vége, ha a partnere történetesen nem — részvénytársaság.

Képanyagunk egyébként többet mond erről az emlékezetes napról, amikor a diáklányok először jutottak váratlan előnyökhöz szorgalmuk révén...

A lányok véleményét mondjuk, amikor közöljük, hogy a PARADÉS ruhában olyan jó kabalának bizonyult — amilyennek azt mi hirdettük is. Mindenki jól érezte magát és mindenki csinos volt benne. Ennél többet ruhától nem kívánhatunk.

Szent igaz viszont az is, hogy a magyaros ruhaviselet gondolatának az ország legjobbjait nyertük meg, mint tértőket, ami az eredményben is mutatkozik, mert a színjelesek példáján felbuzdulva, egyre másra határozzák el az idén érettségiző iskolák növendékei, hogy PARADÉS ruhában menjenek érettségire is... meg bankettra is... éppúgy, mint ahogy a fiúknál a smoking a szokás. A különbség mindössze az, amit még egyszer leírnunk szeretnénk, hogy a PARADÉS nemcsak dekorál, hanem egyúttal jó kabala is...

± várm és seljemből,

1648-909-7
Japan-terem,

347. Kiállítási asztal.

Egy darab szabedon álló tölgyszé kiállítási asztal nyolcz, széles részelt lábakkal, ezek között lécezekkel, tetején pedig három záros fedelű üvegezett és dobozalakú tárlóval.

Méretei: 107 cm. magas, 400 cm. hosszú, 107 cm.

széles,

Értéke..... 71 K

62

633

Szállította Csepregy János és fia az 1909. február hó 3-iki végszámla alapján (337-909).

Kifizetett 1908. IX. 22-én a 741 és 1909: VII. 30-án a 628 sz. nyugtáakra. -- Elszámoltatott 1908: X. 7-én 1764 és 1909: VIII. 26-án 1319 sz. alatt.

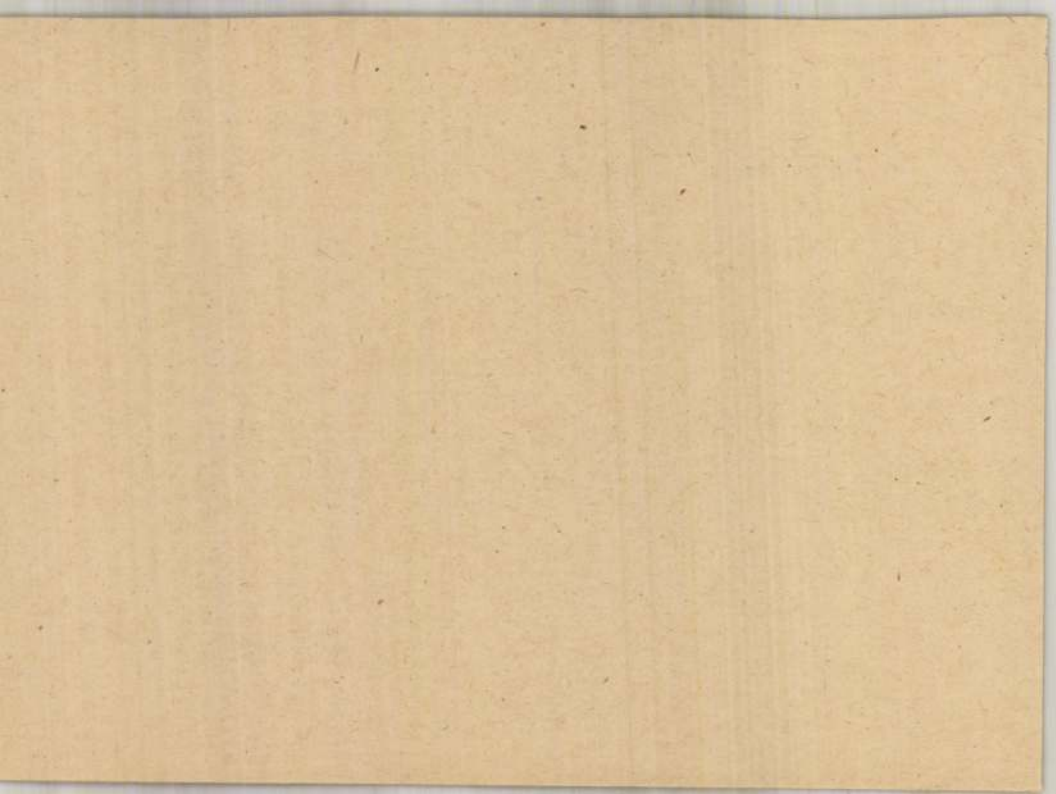

Turk Peter

"Hangulátok" címmel, pontokból és vessző-fé-
léből képezett sorok, közöttük szöveggel:
"sorba ha vonta az ellen
vak vígadalmat ereszt
de sorsát utóleri
emez amaz"

/nem biztos, hogy a szavak pontosan azonosak
a rajzhoz készült sorokban elhelyezett szá-
vakkal, de mást nem lehet kiolvasni belőlük./

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 19.
XIX. évf. 16. sz. 15. lap.

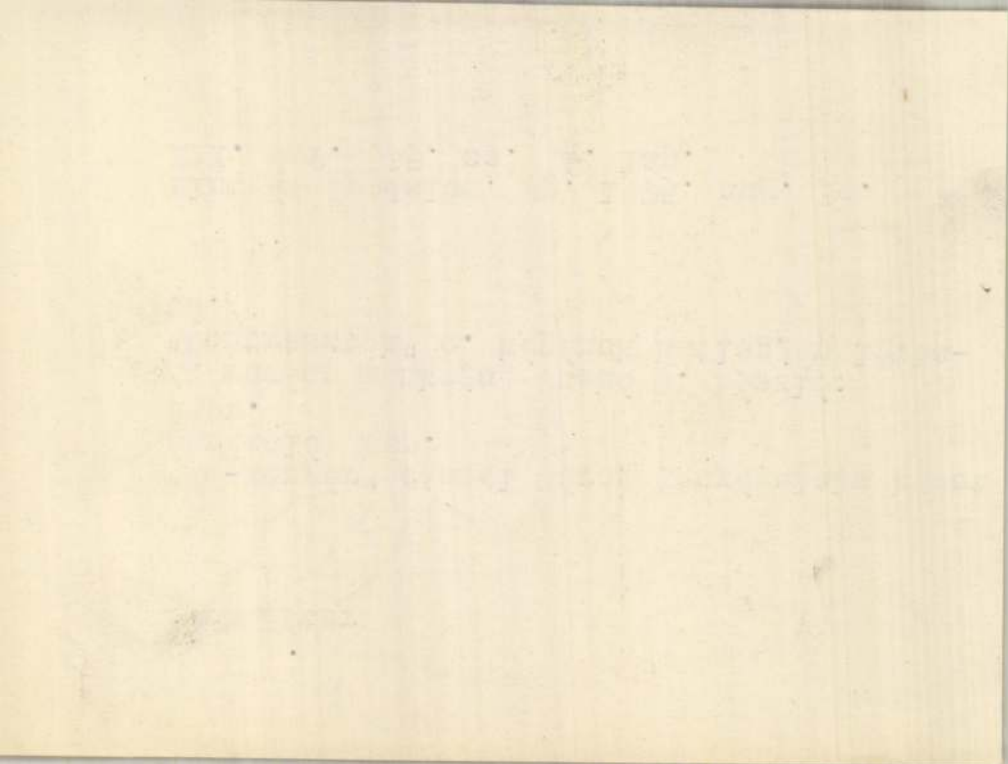
Türk Péter

"Kő-kenyér" címmel három kenyéralaku követ
ábrázoló kép.

Repr.

/A művész munkája Szabó M. László:
"Kontrasztok" c. képeknek hátlapján látha-
tó./

Élet és Irodalom, Bp. 1975. aug. 30.
XIX. évf. 35. sz. 6. lap.

Masyarakat Grafika 1957, 1-ast of 5-6 at 2032

L.L. Nagy Kaseti is Turk Peter: kony-keti

Keti mmkaya Astekony a kony-keti.

Turk Peter is Nagy L. Kaseti
kony-keti

ndk.

1902 in 1-2 ...

...

...

...

...

...

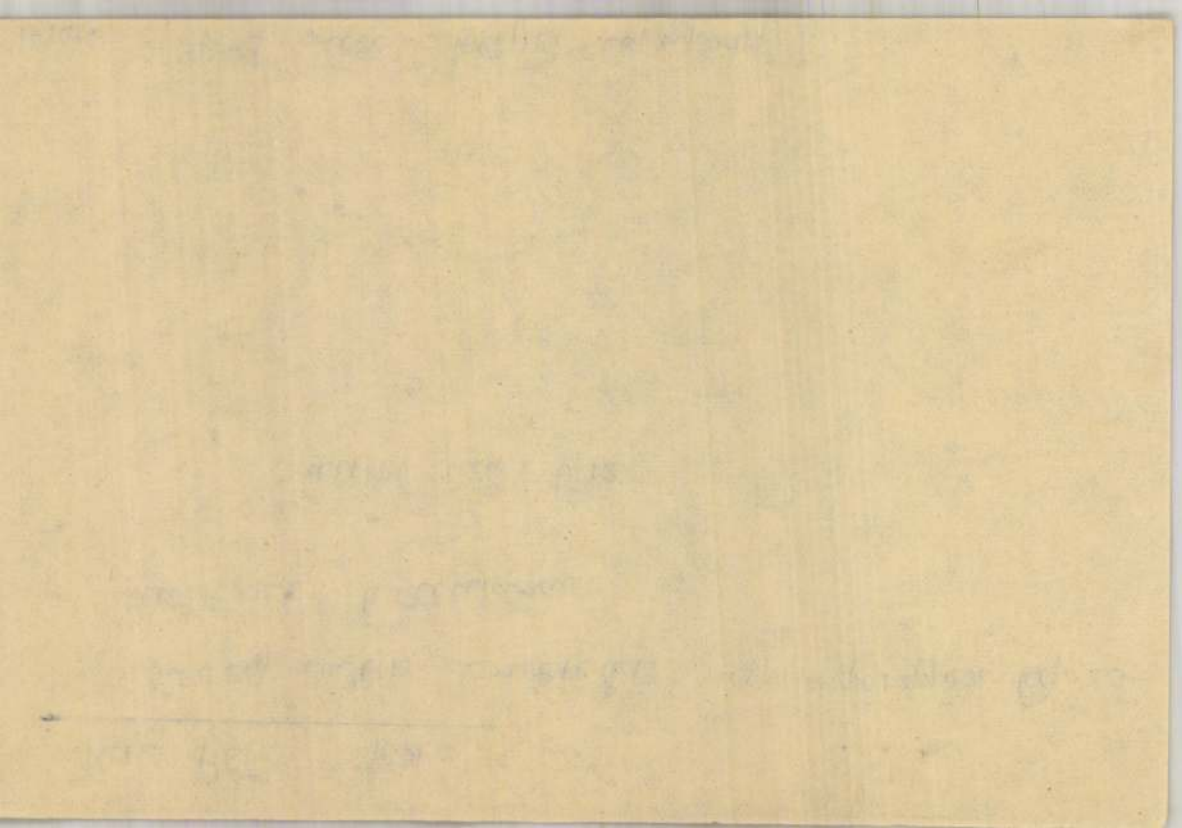
...

Take Peter Jalo

Butter with rennet
in a glass jar
with lid

Exhibit no: 12

1966 Feb 3 Koro Mendi Uluayan

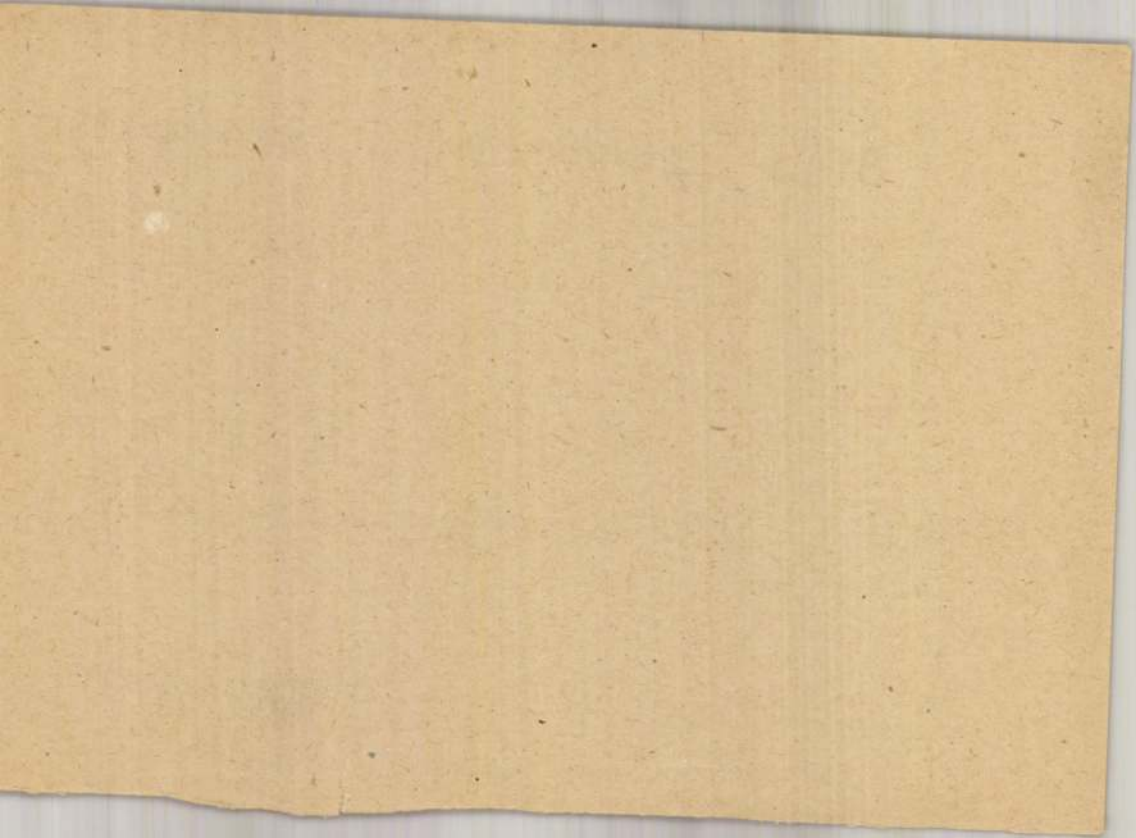

Türk Peter

A kör kvantitása
I-II-III
32x32 reter.

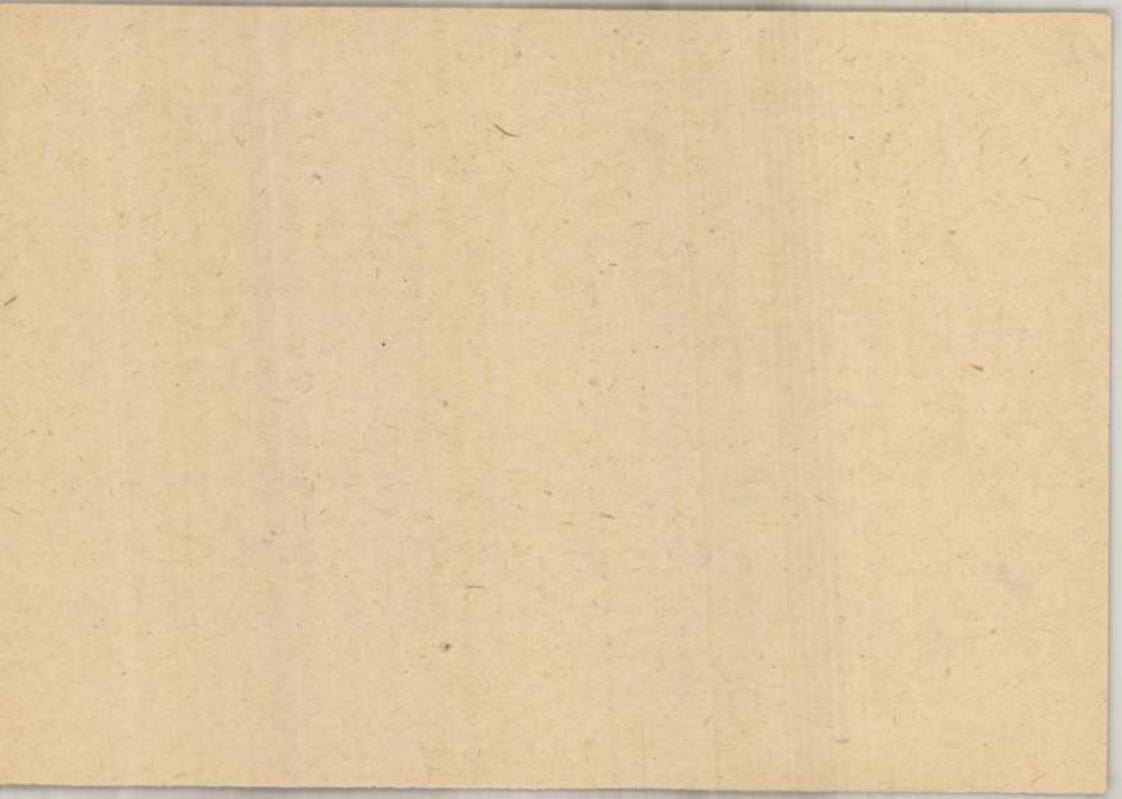
Szűretve
Budapest 1969

Valko Peikis

Freigelegt a "Suomen" sihtala
a Kankk lapii Muurabiden
Ollon bau (1919 x. 2-20)

Neplu'us

Türk Peter

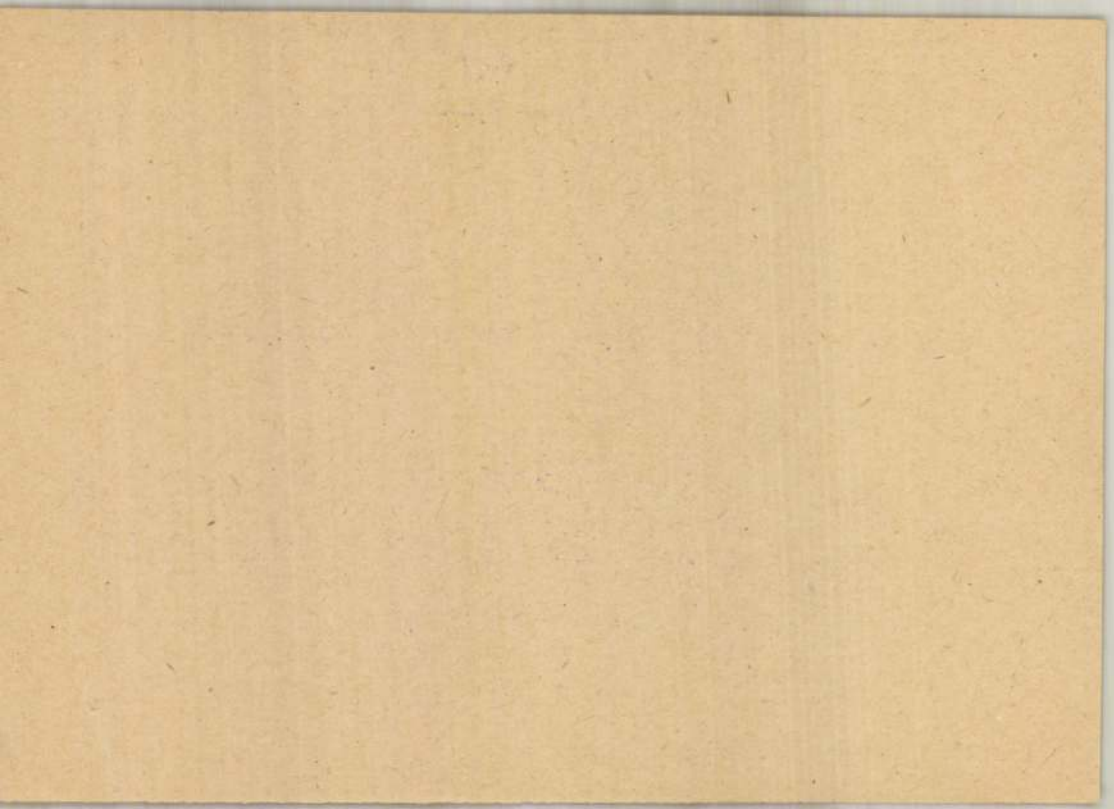
23 éves

Közvetlen "vapor" fűtésű a XIX. század utolsó

félében a XIX. század utolsó

Rezepek Győző: Fényképek

Fel a Döböröz 1899. X. 18

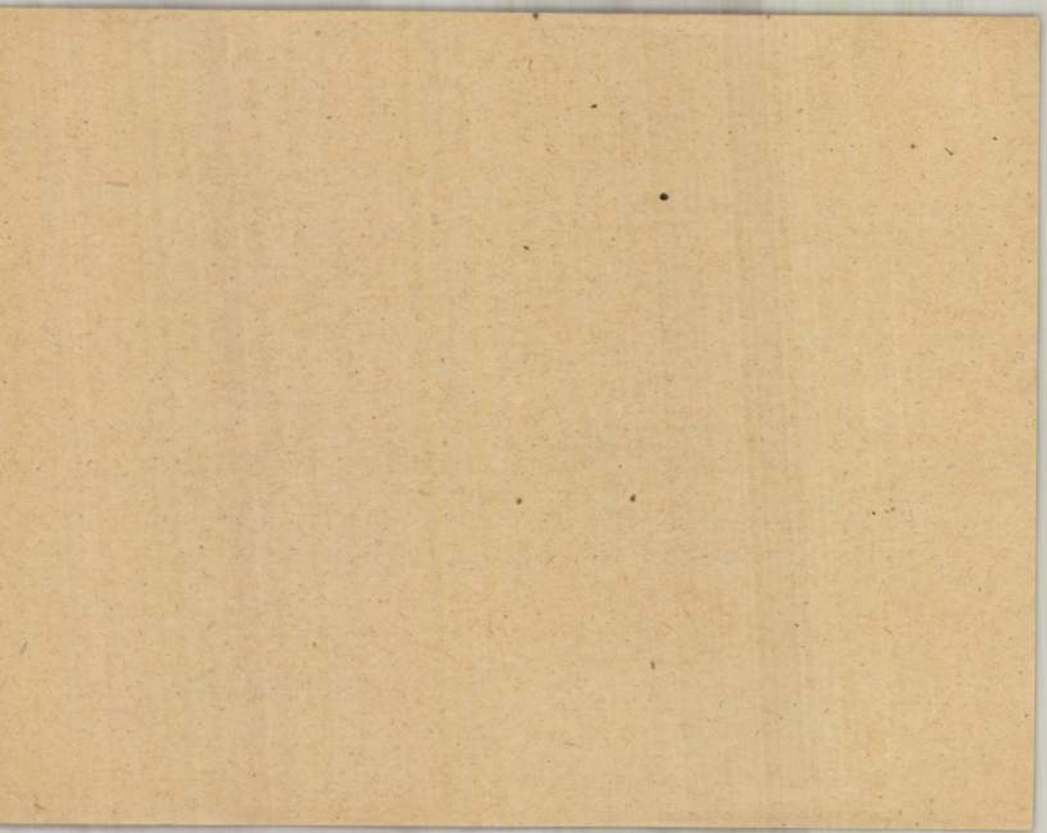

Türk Peter

"Ellenpótlások" címmel ír Berneczky Géza a
Képzőművészet c. rovatban arról a kiállítás-
ról, melyen egy festőkből és szobrászokból
álló művészcsoport mutatkozott be a XIV. kerü-
let, Uzsoki-utcai Művelődési Otthonban,
"Szűrenon" néven.

"Még lepés Türk Péter kiállított anyaga.
A fiatal huszonhárom éves művész olyan hata-
rozott és tiszta kompozíciókkal jelentkezett,
amyra elkerült minden buktatót, ahogy azt
csak tapasztalt festőkről és a modern művé-
szet központjaiban élő szerepcsés kiválász-
totokról tételünk fel."

Élet és Irodalom, Bp. 1969. okt. 18.
XIII. évf. 42. sz. 9. lap

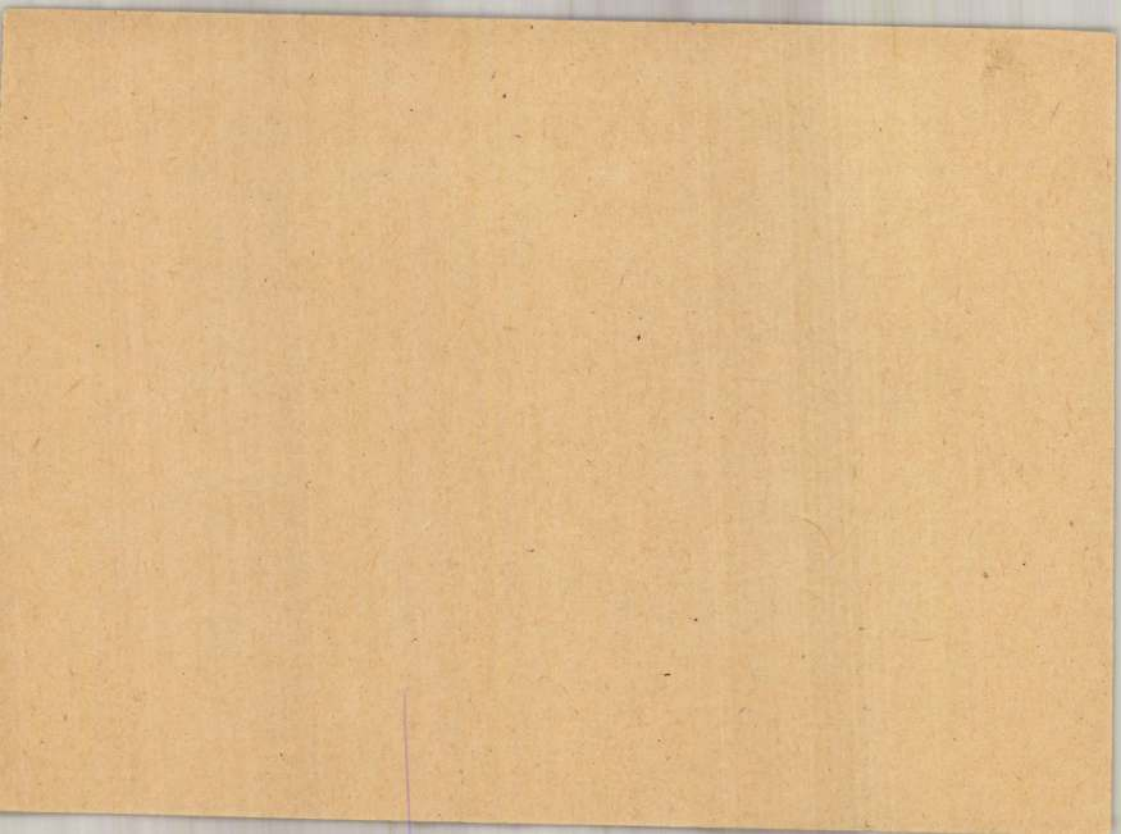

Türk Peters

Frederick A. Mirey
Friedrich Mirey
1970 XII. 14

Meyers

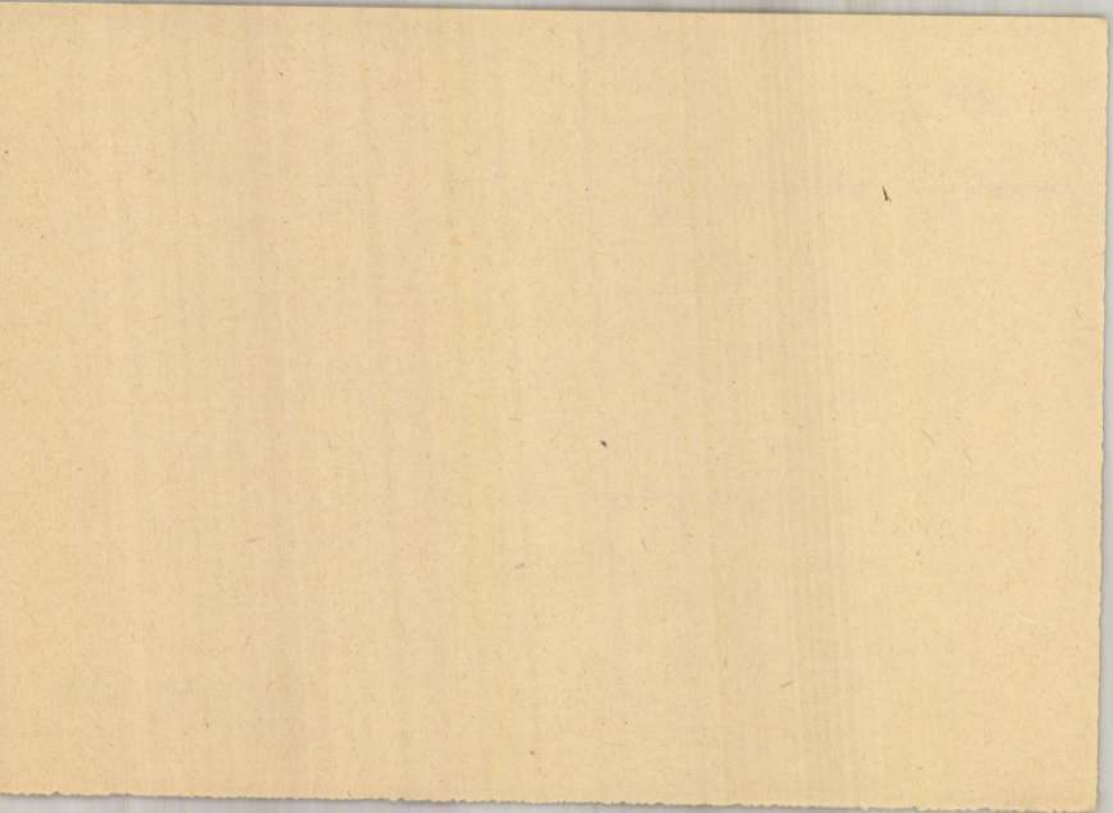

Türk Peter

verse anlässe

Kühler 1971 november-december

47. ed.

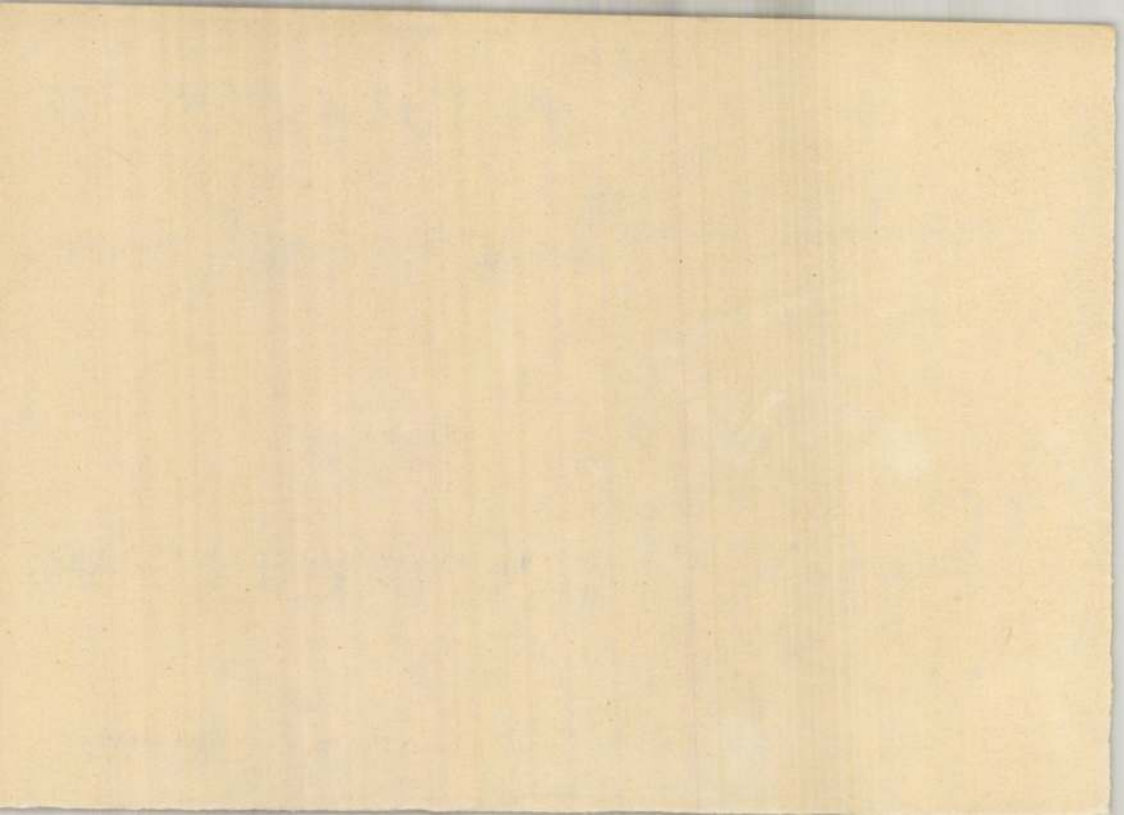

2 Märk Pöden

Winnbräuhaus in Pöden a Langg

Spezial-Geist: My mangeln an vorandgande ?

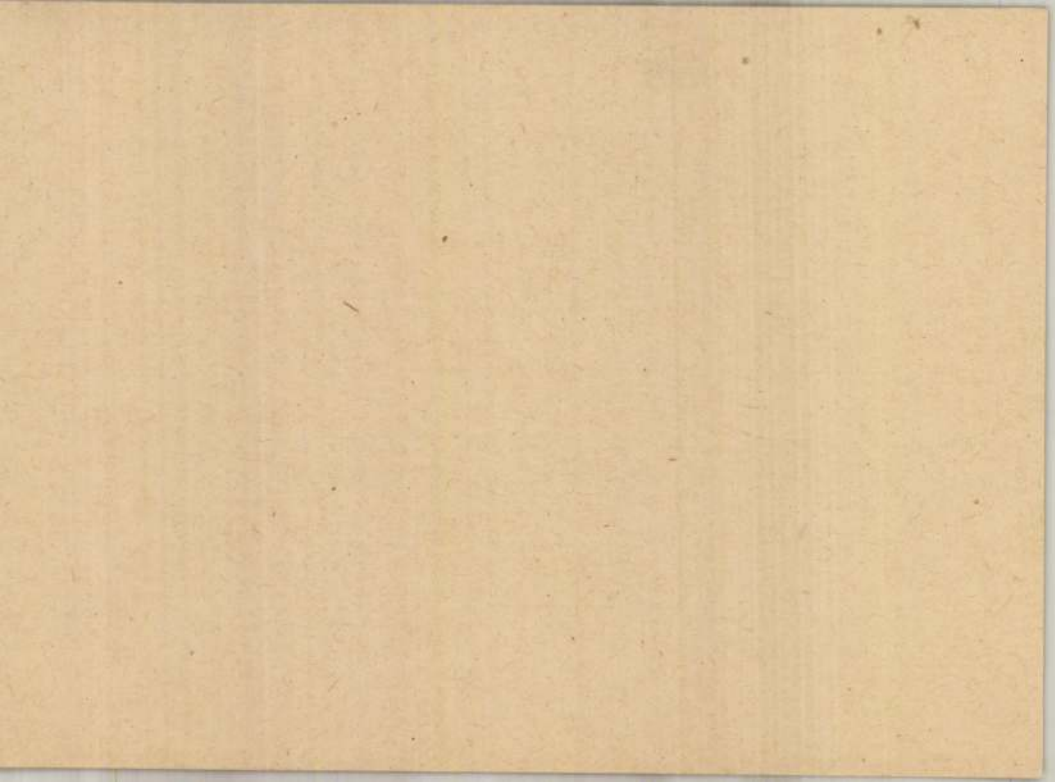
My name 1971/5, 94 or.

Turk Peter

Rajz szöveggel: "Lampuska Lampuska nem
kell már puska". Minden szó fölött egy-egy
rajzzal.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1975. ápr. 26.
XIX. évf. 17. sz. 10. lap.

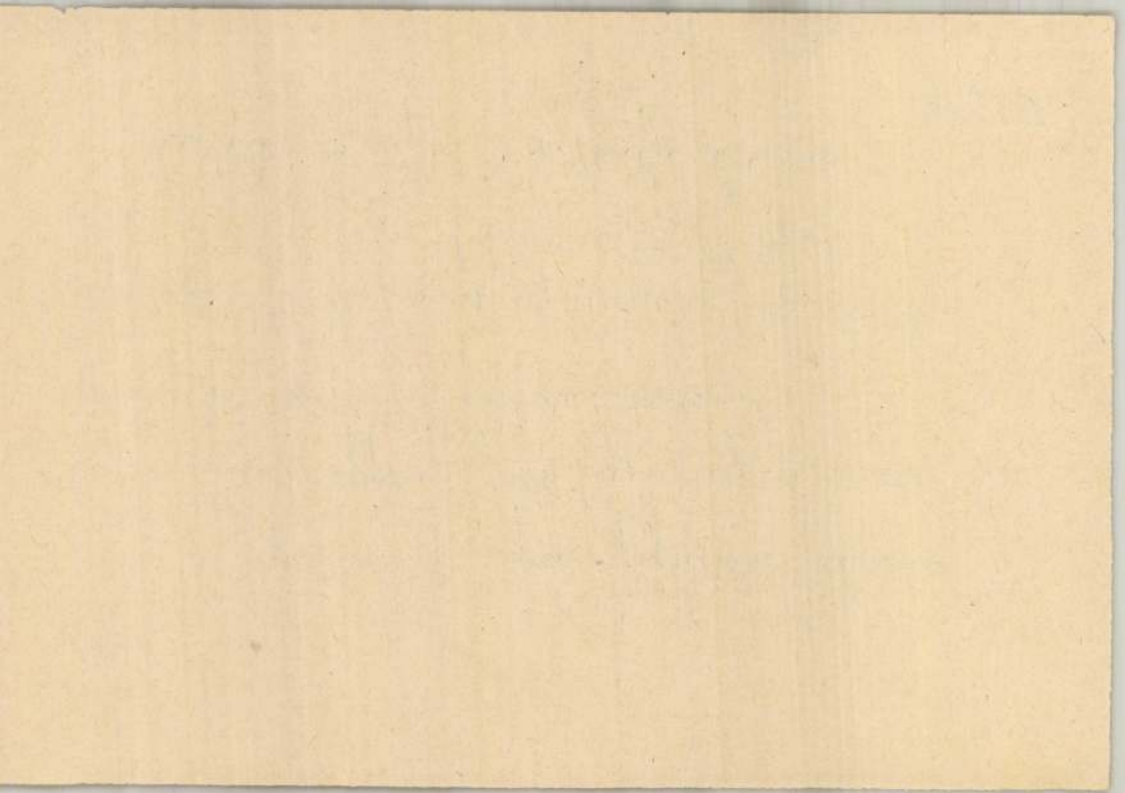
Tuul Peter

a reproduced paper figure is printed
in wood - often a fine line, but a note to
the young man at the University.

Bele Lappe: Fotokopi av de yngre mästarna
(Fotokopier 1972/3)

Knutson is paper 1976 Sp. Conus

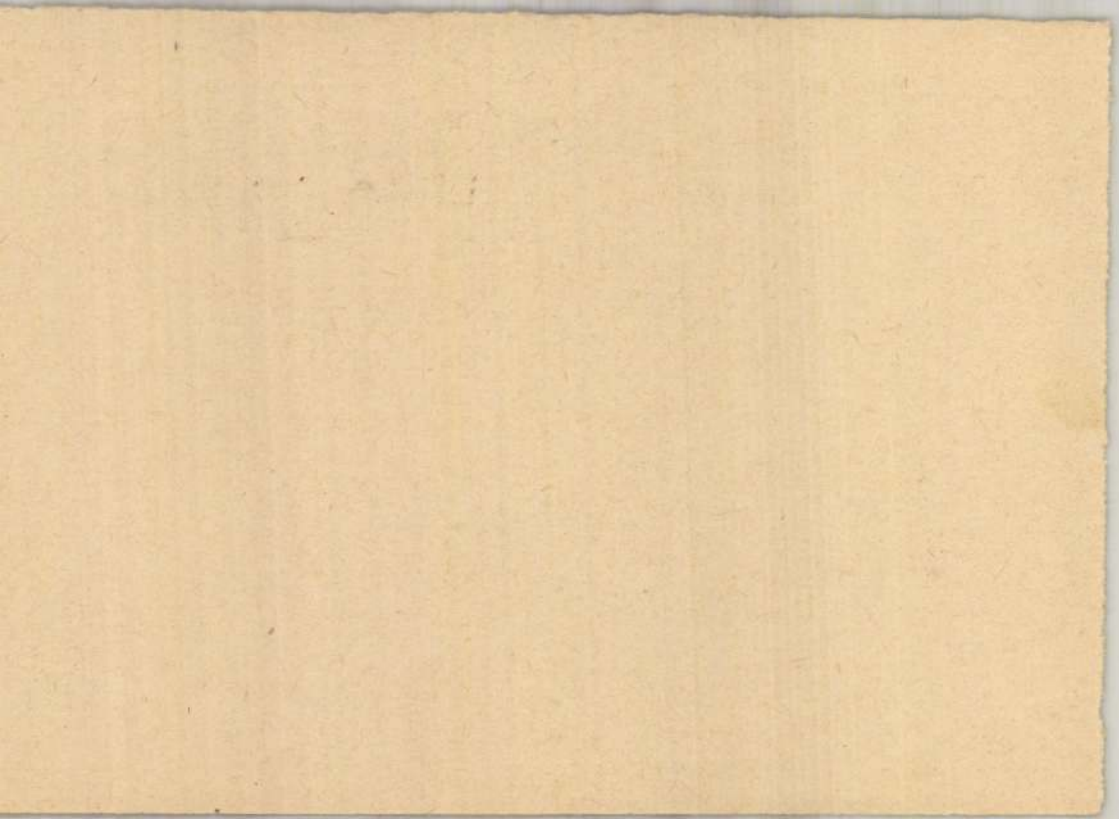
399.ada

Beke László: A pözeudo.
Híveszet, 1976. április - 26. oldal.

Mistakes

Turn
"

Türk Peter

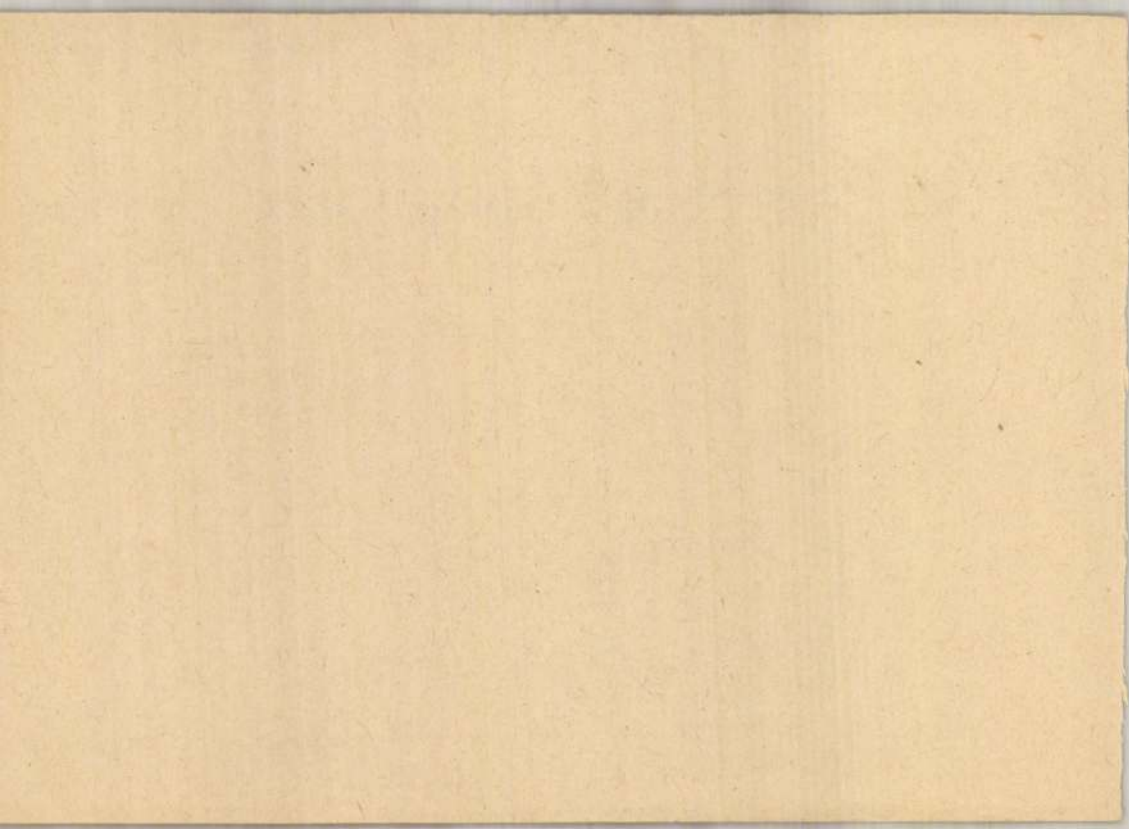
[

]

L. Krause
Dina

Römer I. Buch: Kurzer Auszug ... 213-215

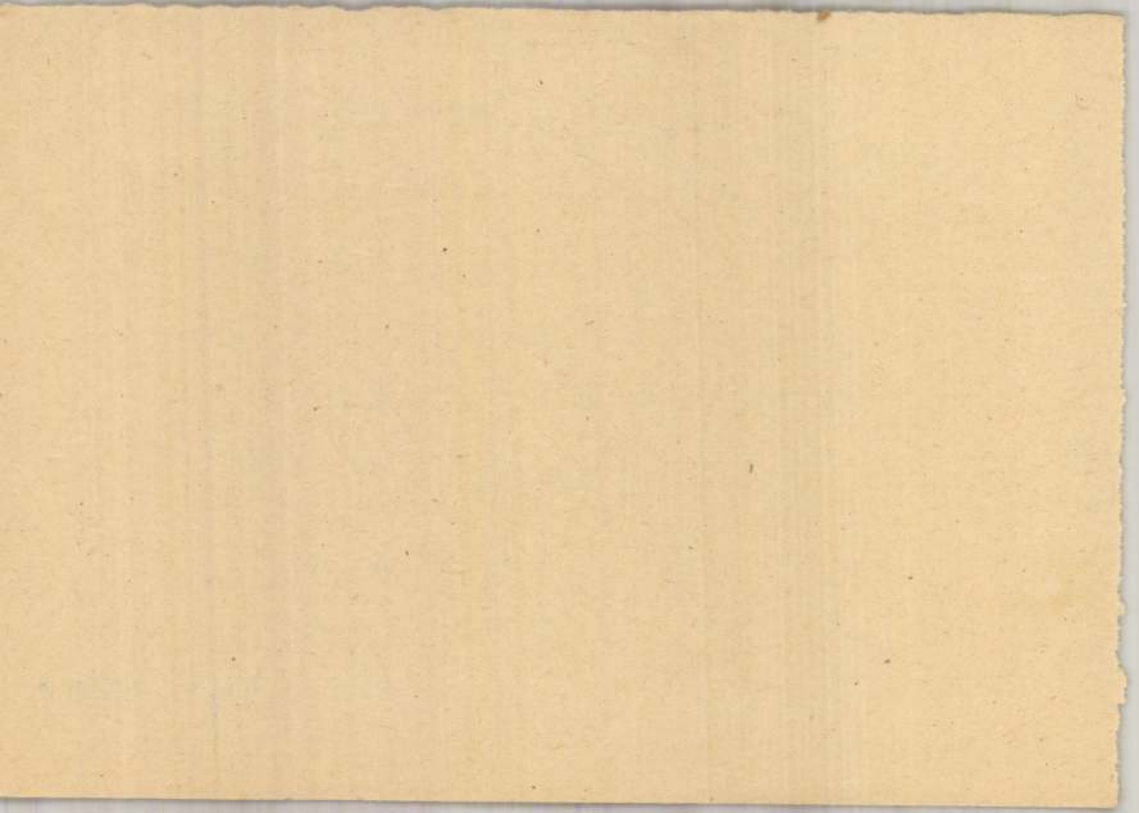
Katholiken, Dr. 1977. Mainz

Jules Peters

La mission de photographier les
grottes, les cavernes, les grottes
de la région de la région de
la région de la région de la région de
la région de la région de la région de
la région de la région de la région de
la région de la région de la région de

Scavo Giulio. A foto mint a lep'commissari
Munster, 1978. Munster - 29. cap.

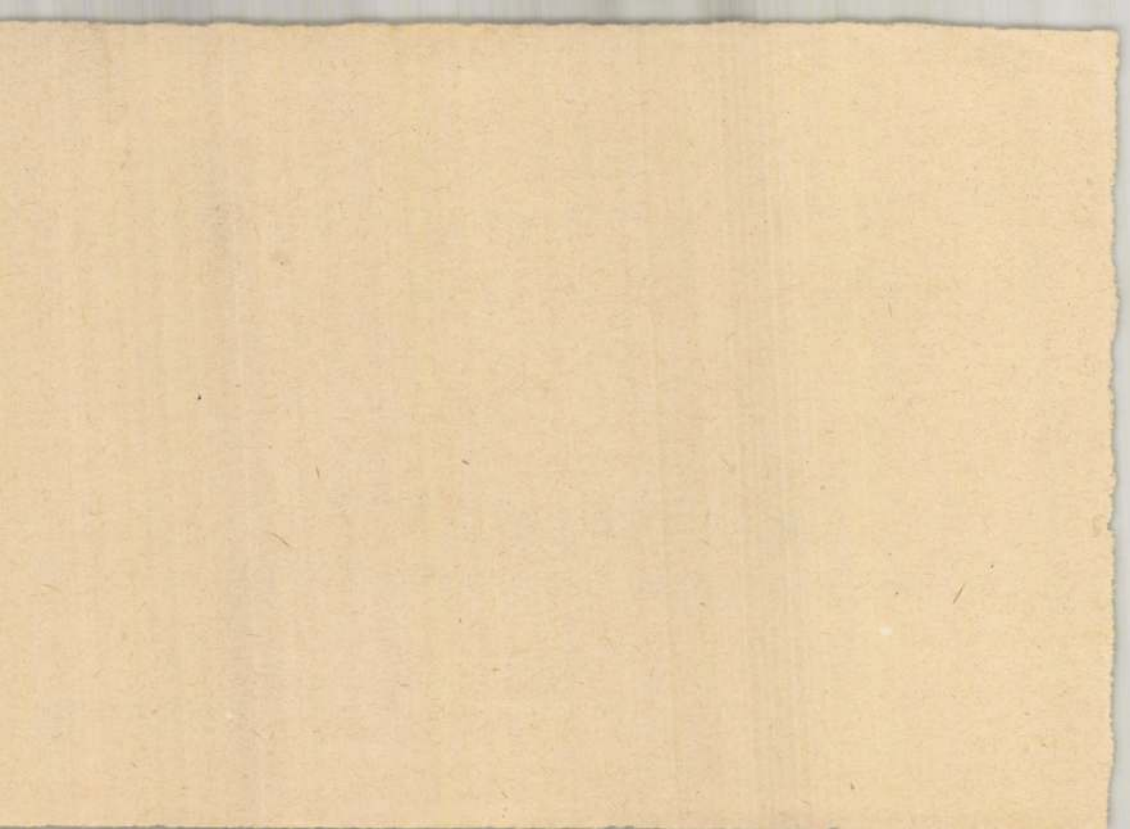

Günther Peter

Gelehrtenverein, Museum für
naturale Geschichte, Leoben.

N. Kovacszy Munkacs: Feltárás gyűjtéséről.
Munkacs, 1978. október - 19. lap.

~~Estu. Hurlan, Bn. 1979 sheet 15~~

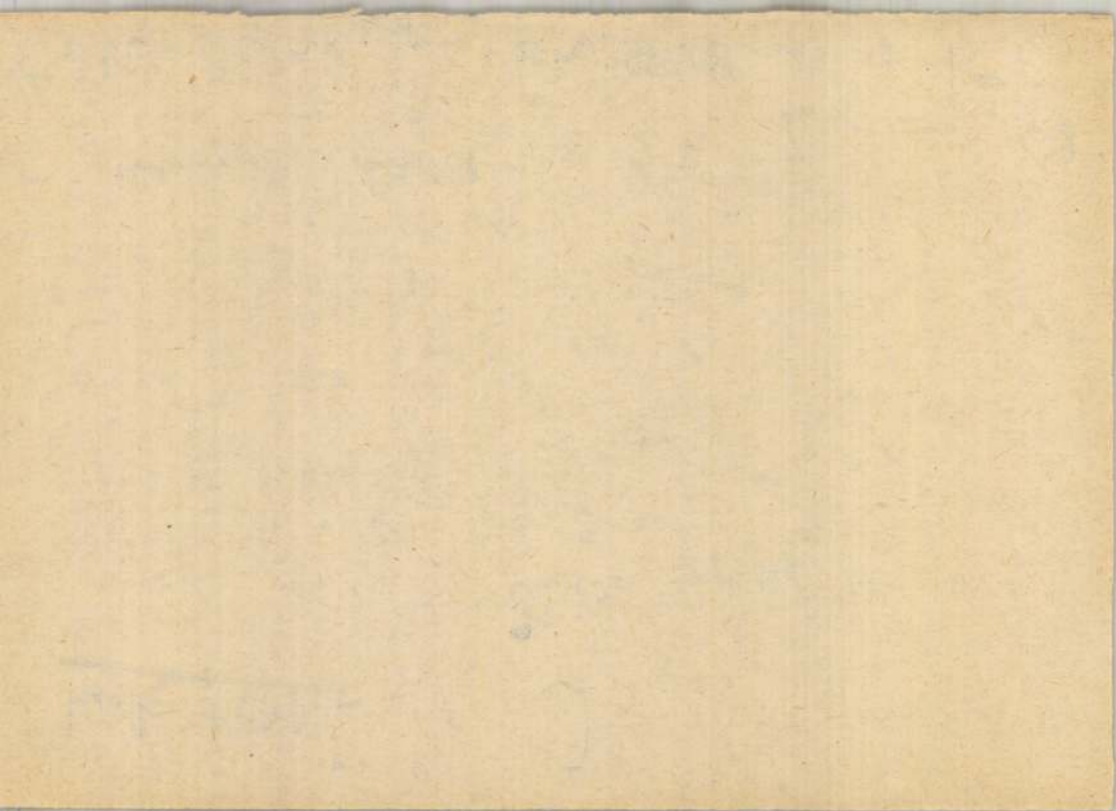
- : Curcuma - Edrat

2.

d : Bour Spuda

]

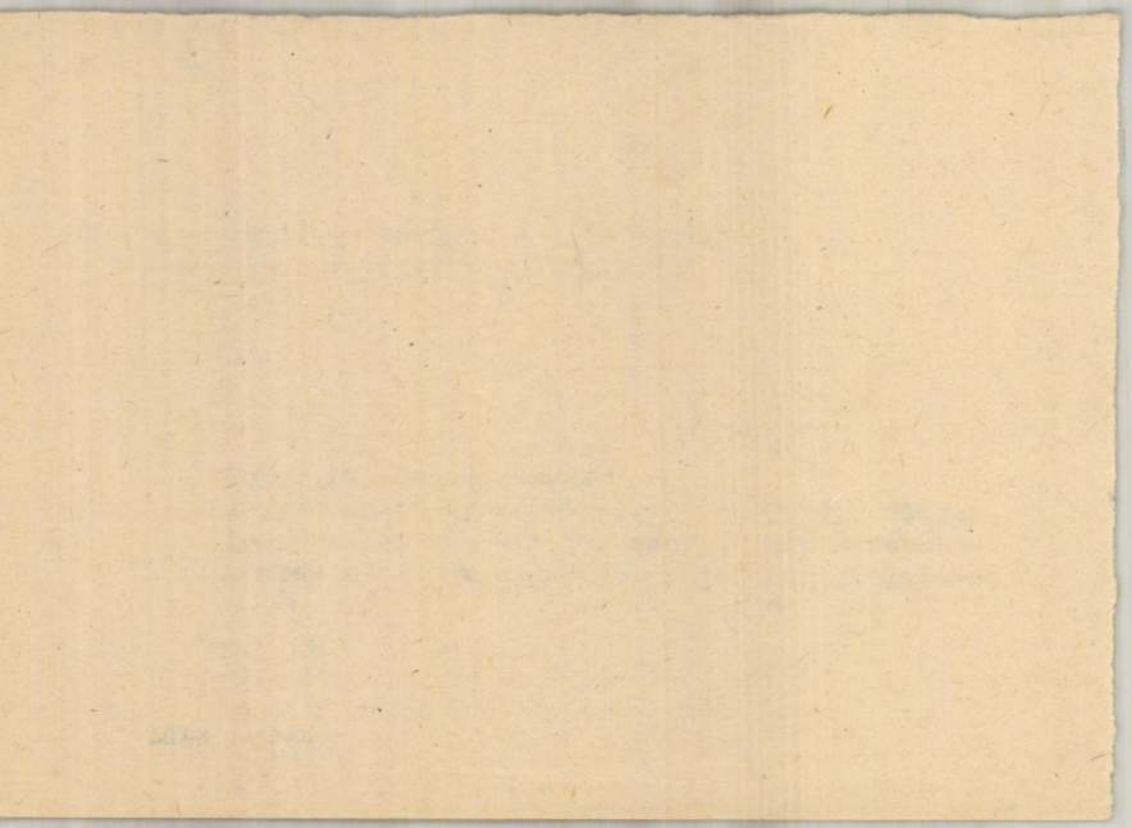
Türk Peter, [

Türk Péter

Köztes mifajnak⁸ azveges közléseket tartalmazó
Lestészetet értjük. Itt azonban már a koncepció-
típusú művészet irányszatainak bizonyult sajátos-
sági is közrejátszanak.

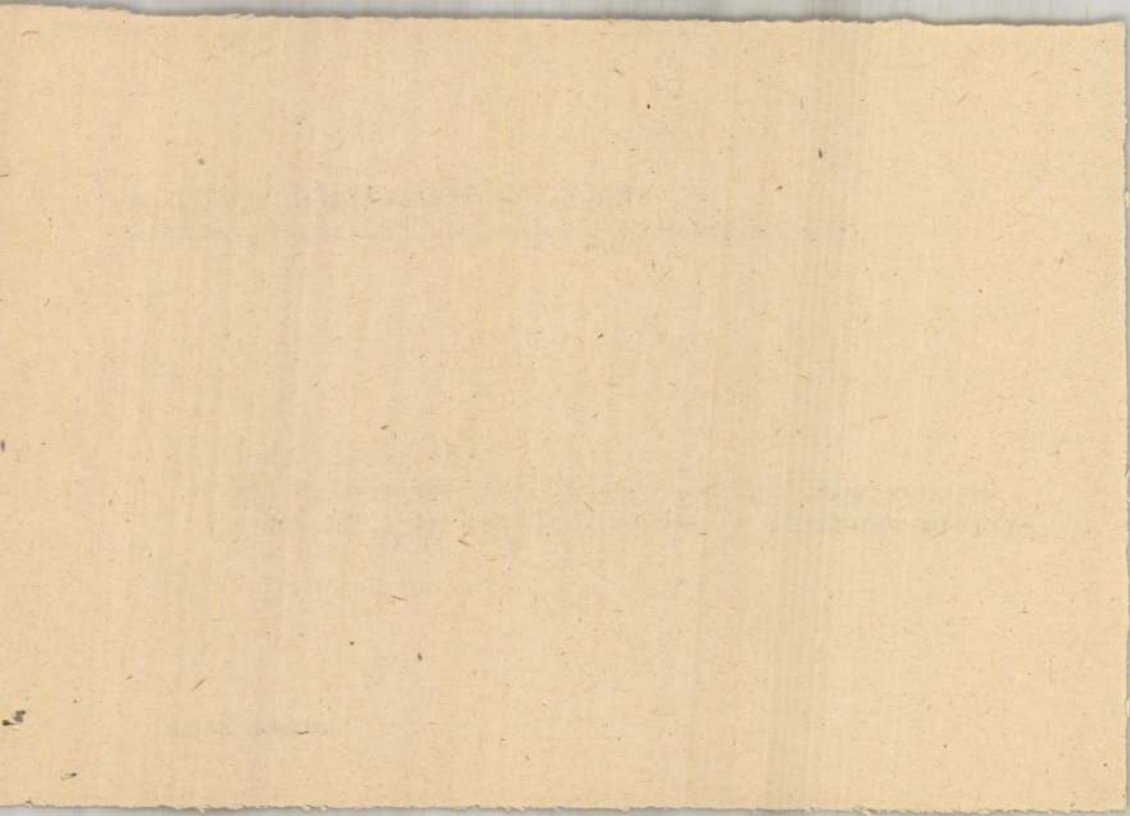
Böke László: mifajok és maddimok.
MŰVÉSZET, 1979. október - 32. - oldal.

Türk Péter

Pauer és Türk tulajdonképpen a Szüremnon-kiallítás után érték be, igazán formájuk csak később bontakozott ki.

Sinkovits Péter: Jubileum a Kassák-klubban.
MŰVÉSZET, 1980. február - 40. lap.

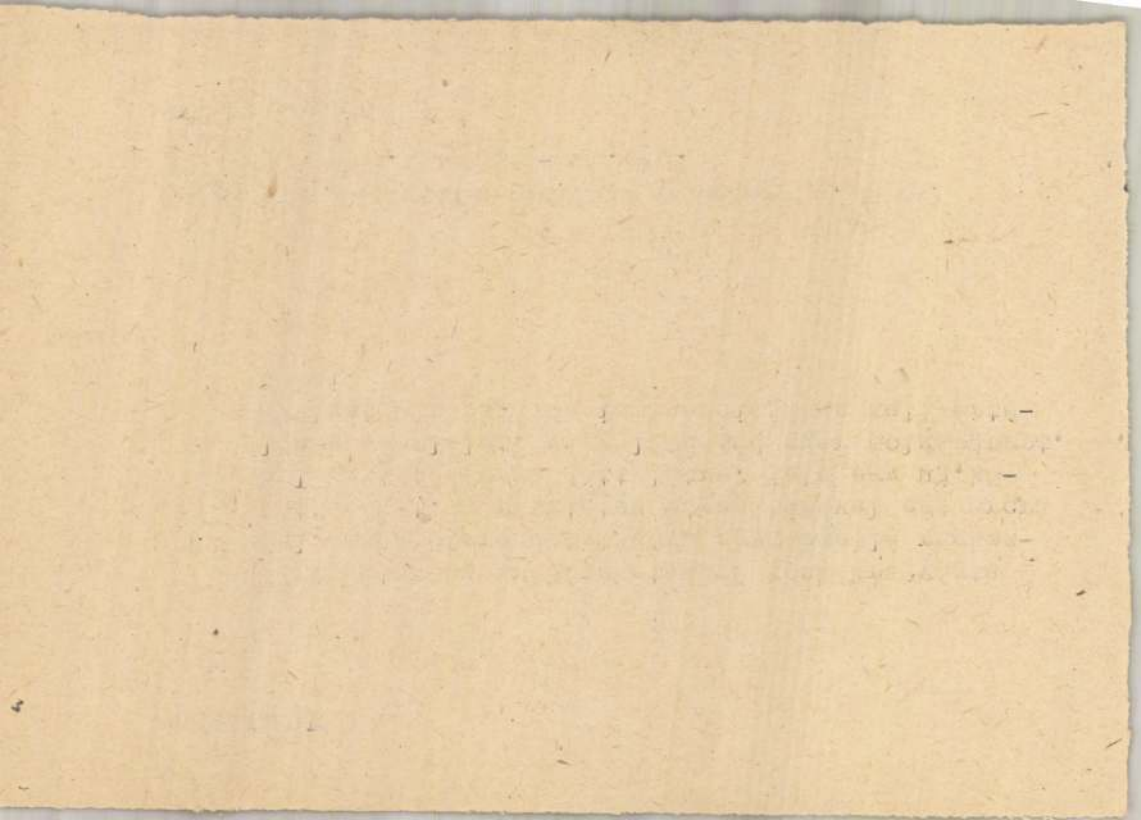

TURK PETER

Türk Peter az arcképeket apró kockákra vágta fel, majd sorrendet tartva egymasmelle ragasztotta őket. A részletek egyesítésével egy arcra emlékeztető forma jött létre. Vele egy új, különös szemlélet, vagy látásmód nyer polgárjogot, amelyet már sajátos immanenciájában kell érteni.

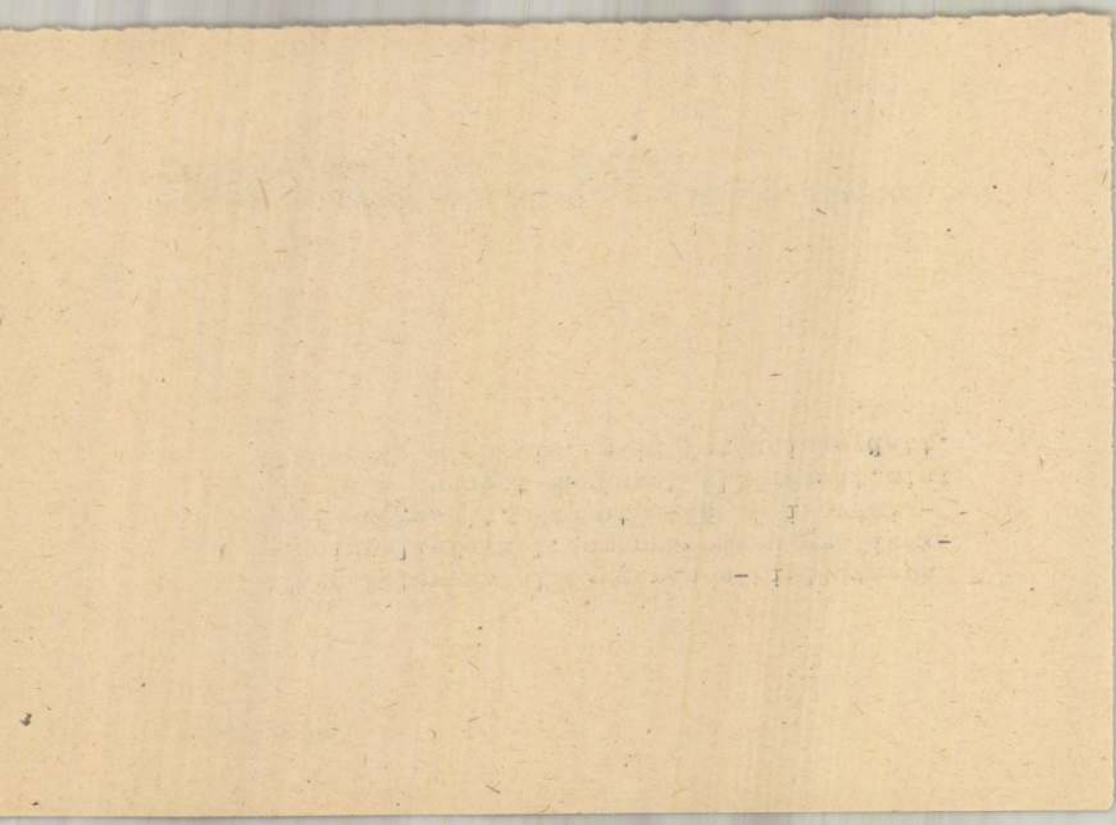
Sinkovits IM Peter: Jubileum a Kassák Klubban.
MŰVÉSZET, 1980. február - 40. lap.

TÜRK PÉTER

Türk Péter az első Szűrenonakállításán
papírréliefekkel, dombornyomású grafikká-
kal szerepelt. Ezek után KK 6 is végig-
járta a concept művészet állomásait, mint
Pauer és mások is, majd fotózní kezdett.

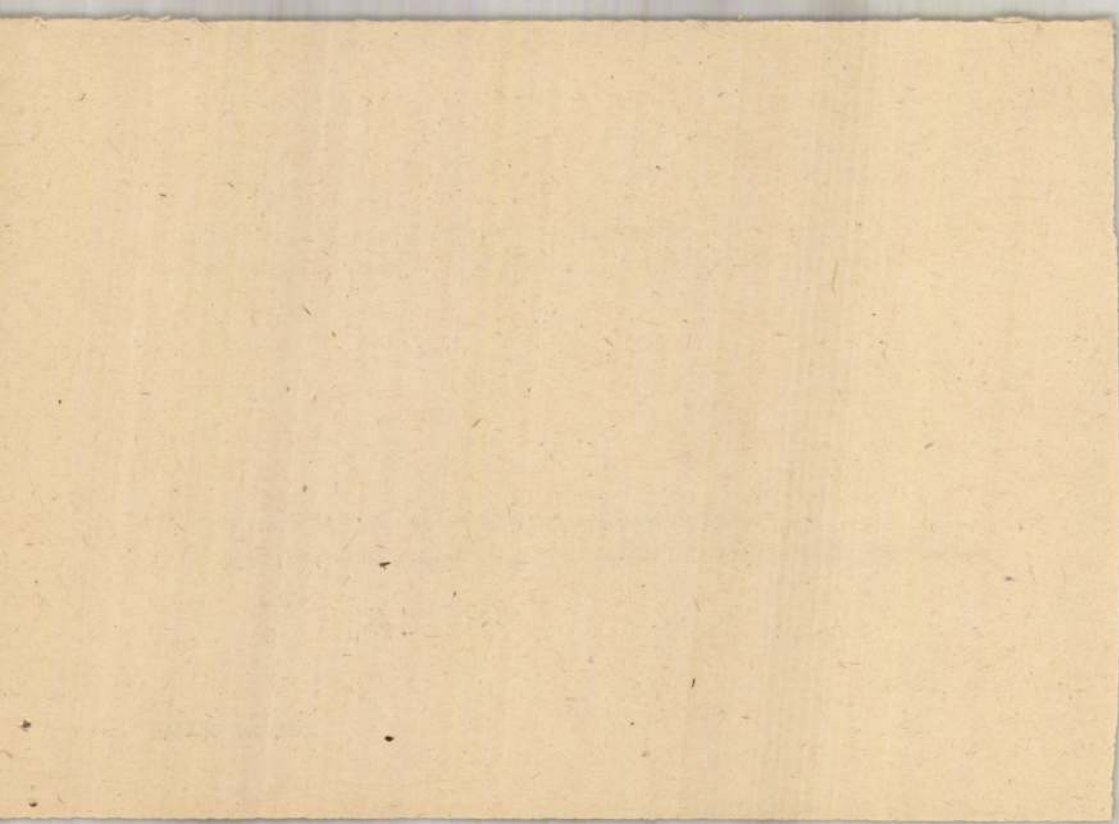
Stankovits IM Péter: Jubileum a Kacsák Klubban.
MŰVÉSZET, 1980. február - 40. lap.

Türk Peter

A művész az 1969. októberében a Széchenyi-csoport
alkalmazottaként a csoport egyik tagja.

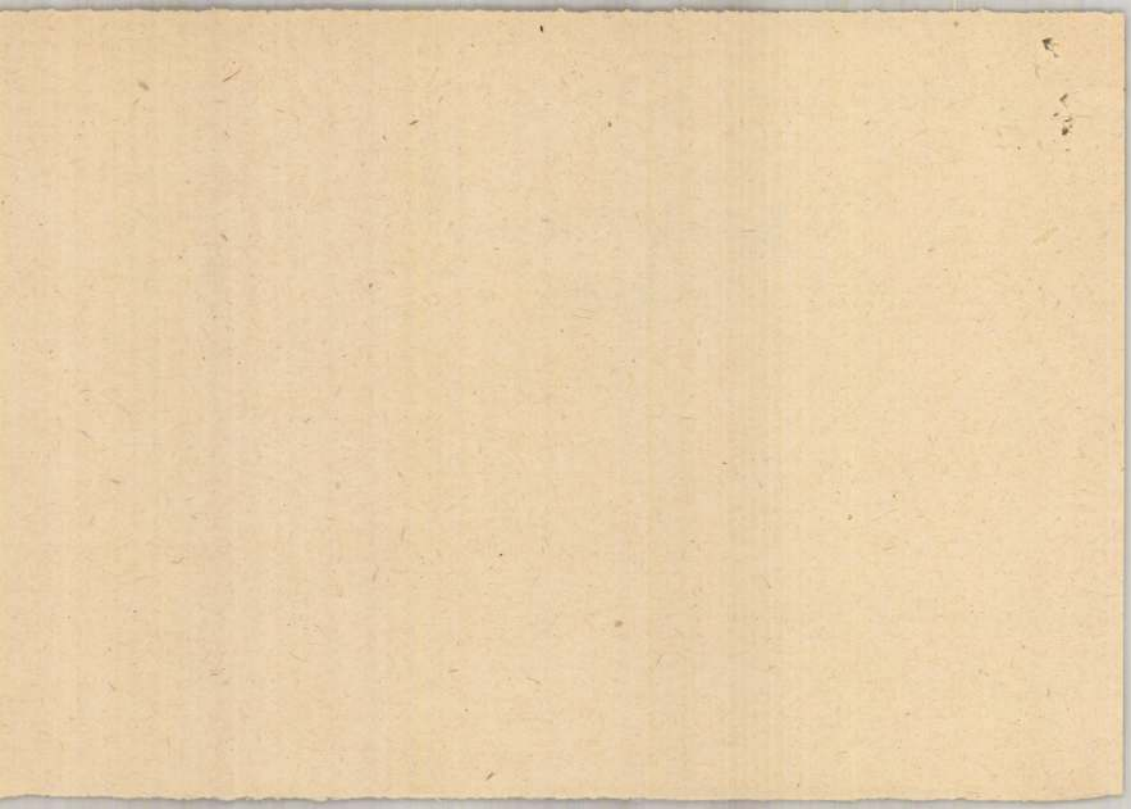
Sinkovits Péter: Jubileum a Kaszák-klubban.
Művészeti, 1980. február - 40. lap.

Pietro Peter

" Ostalgatlag I "
(repro)

Sinkens Peter: Jubiläumsklassifikation.
Märket, 1980. februari - 40. lag.

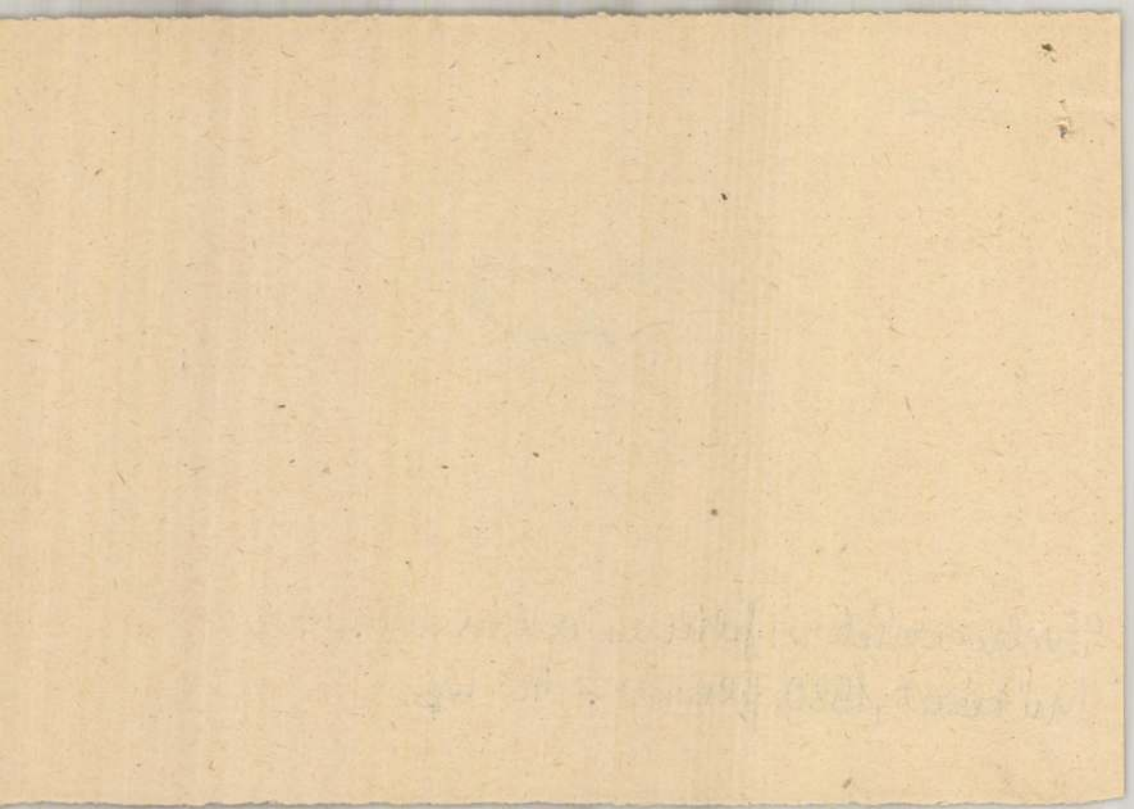

Tiink Peter

"Ortblýáttlag II"
(nefna)

Sinko Peter: Júlíurum í Karólínubæ.
Músteit, 1980. febrúar - 10. lög.

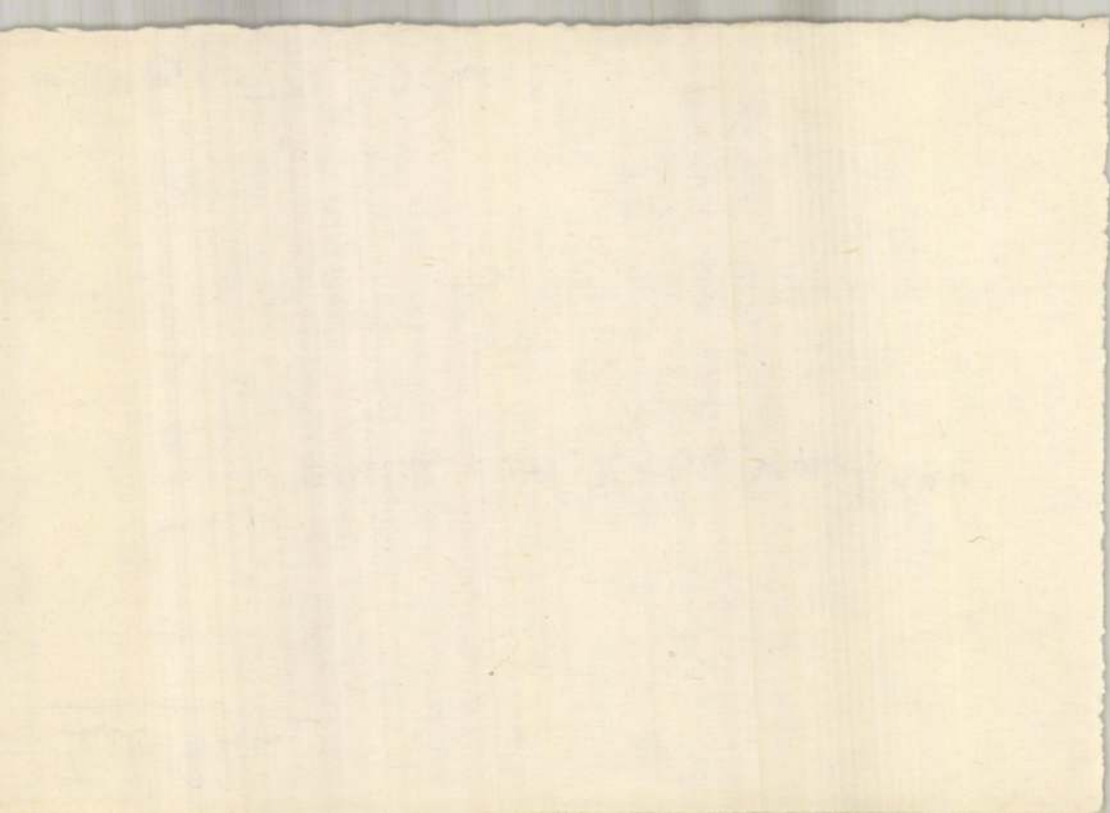

Kenneth, 1982. November

Platzer, John; Shree, Miguel, Kate

John John

TÜRK PÉTER

említés mint kiállítás. Id. Harszty István

P. Szabó Ernő: Helyzet. Lajos utcai Galéria
UJ TŰKÖR 1983. XX. évf. 25. sz. 3-4. o.

SZERZŐDÉS

kavégzésre irányuló egyéb jogviszony létesítéséhez

Yrészi a MTA Művészettörténeti Kutató Csoport (Bp. I. Uti
zió]

Ive:

az alábbi feltételekkel: . . . . .

3 feladat részletesen:

November, 1983. December

Kirka Kayes: *Empyridae*

Jack Fisher

Stark Geld

9. Kreis Tulln an der Donau
Kri. Papbrakiller u. Stender
Kundapest Galinaban

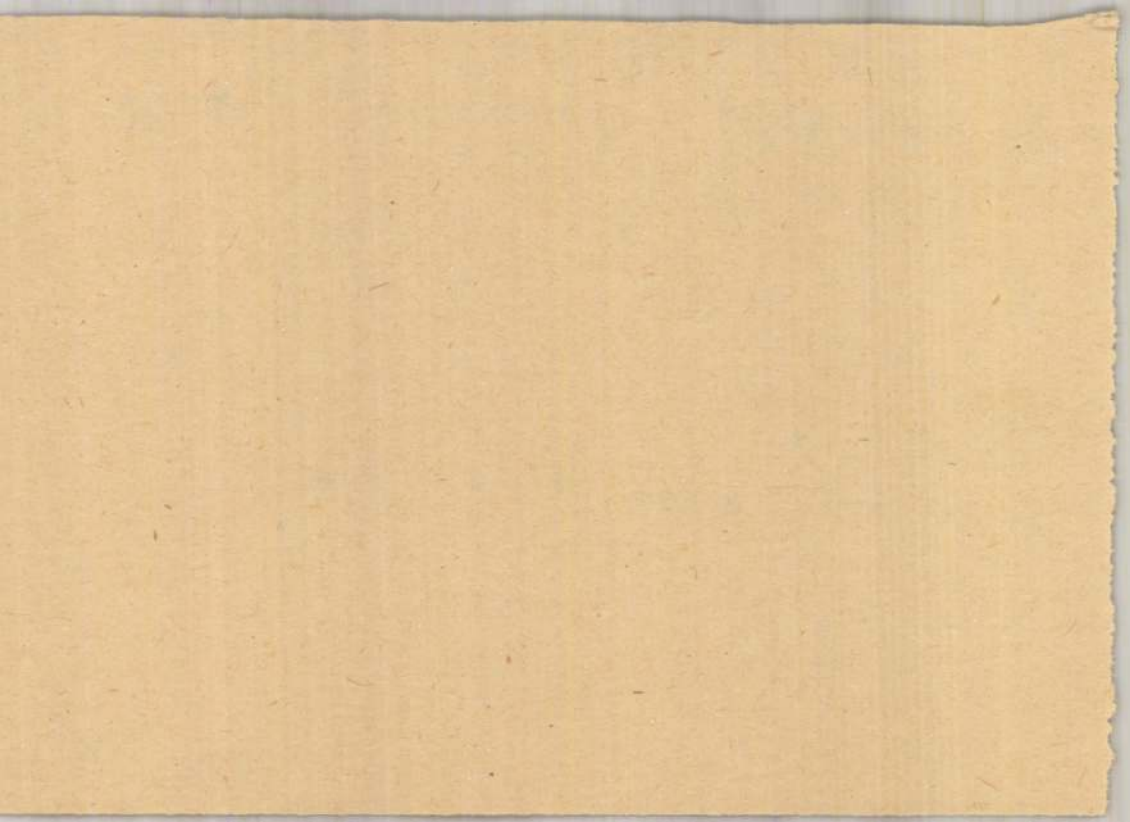
Neperabachap, 1984. X. 19

Wongpan Mount 1985. VII. 15.

Willetta's a kind gal'n'isaan

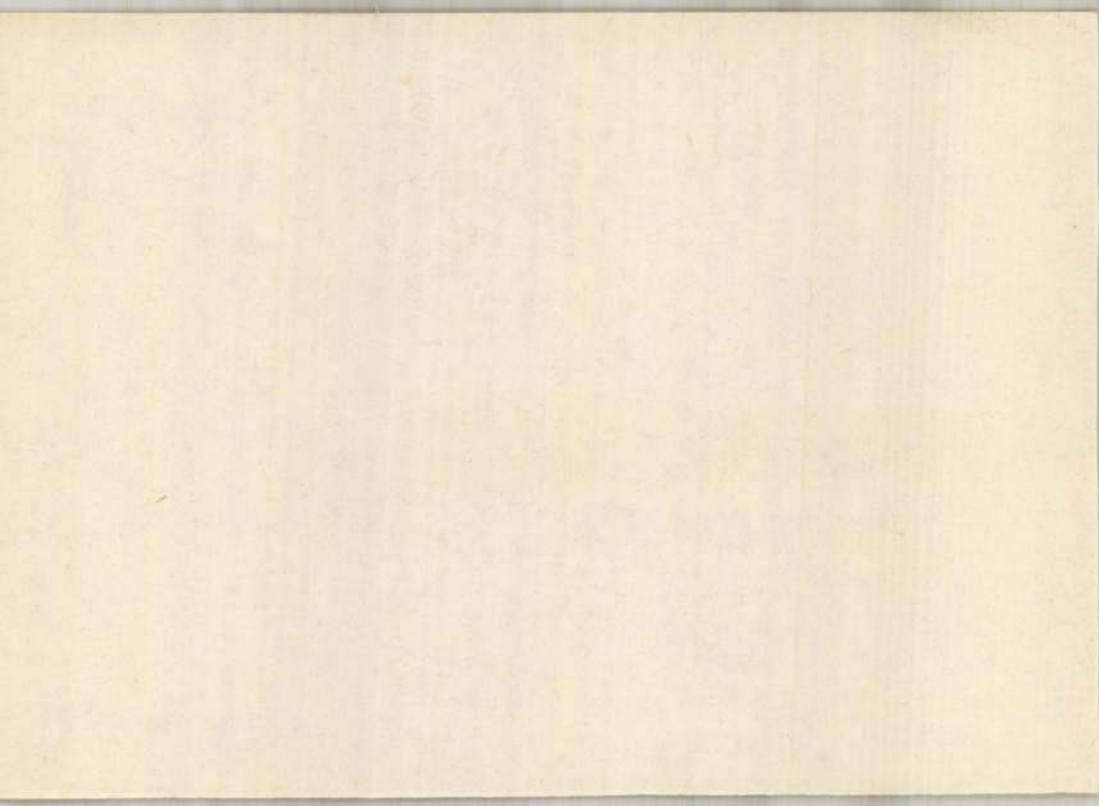
Tau Patu

Frank Peter.

Frederick Lewis
Kilmer
Kilmer

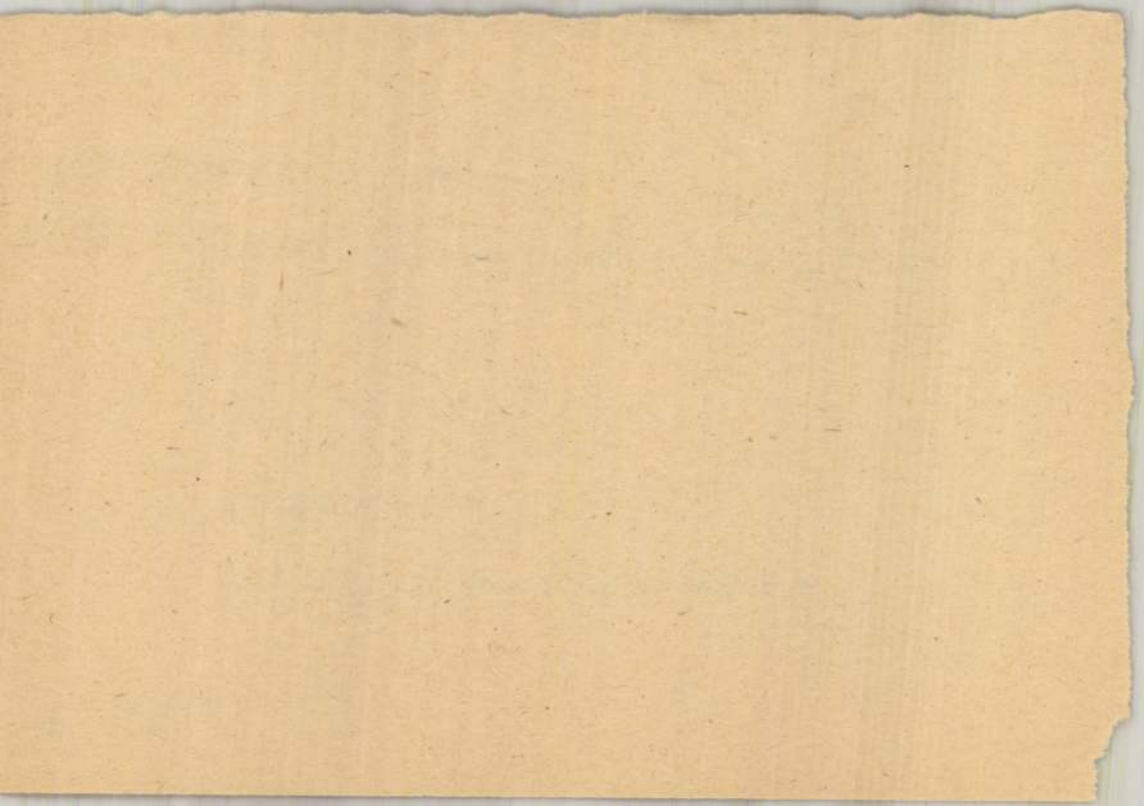
W. Stewart
1987-19.10

Türk Peter

Türk Peter Receptmunkhouse
nalt kurrese.

Sinkert Peter: Wast abais geometris
Müsetzt 1981. Fernar - 50. cap.

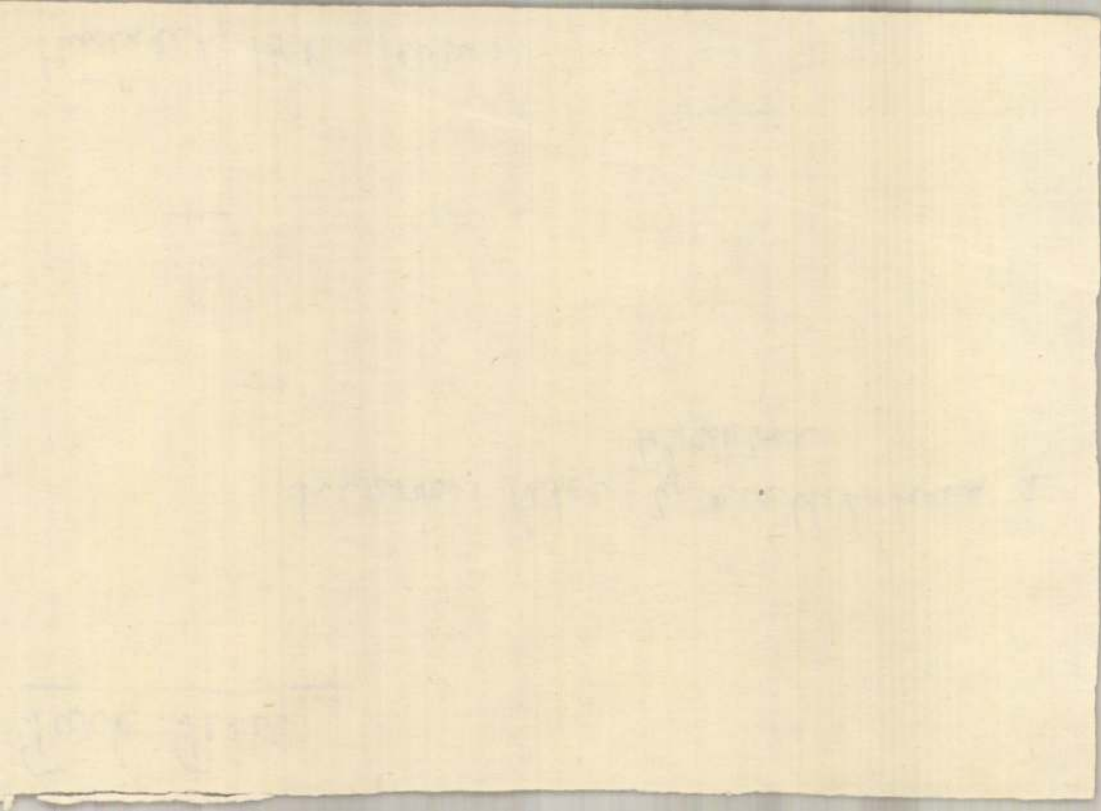

Stark Peter

Stark's Peter, 2. Kialikilohem a
Tasaklan

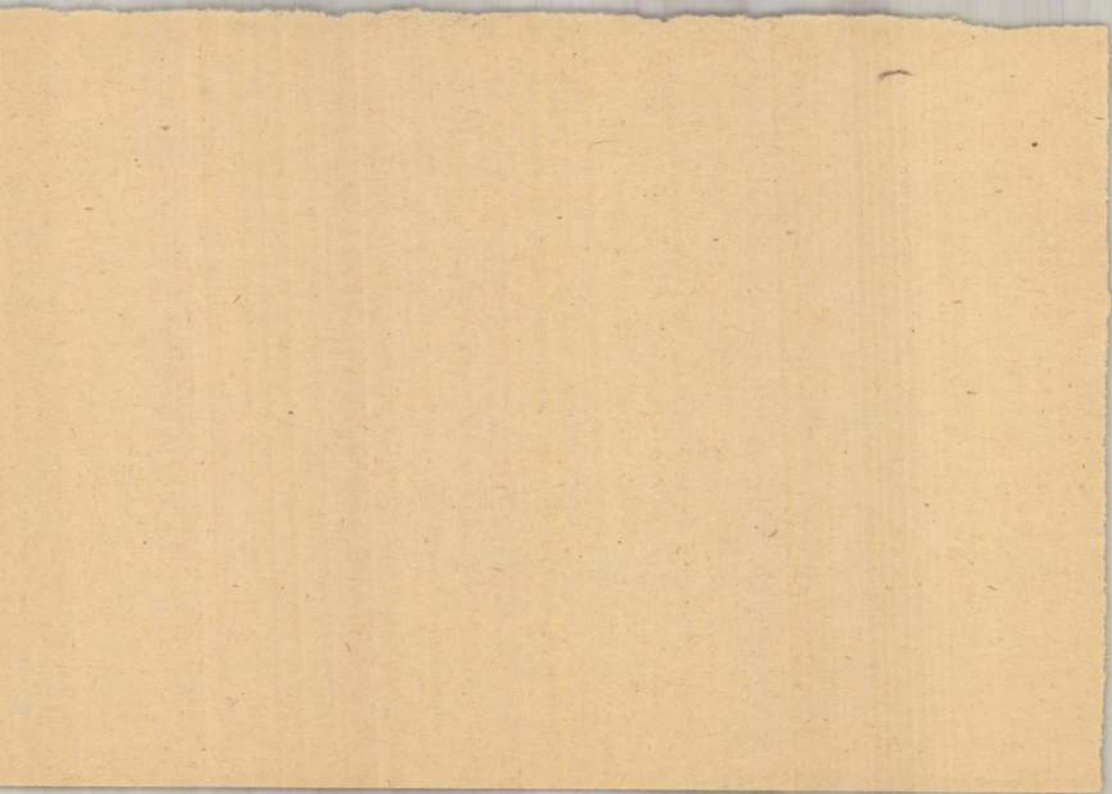
Musee, 1982. Februar

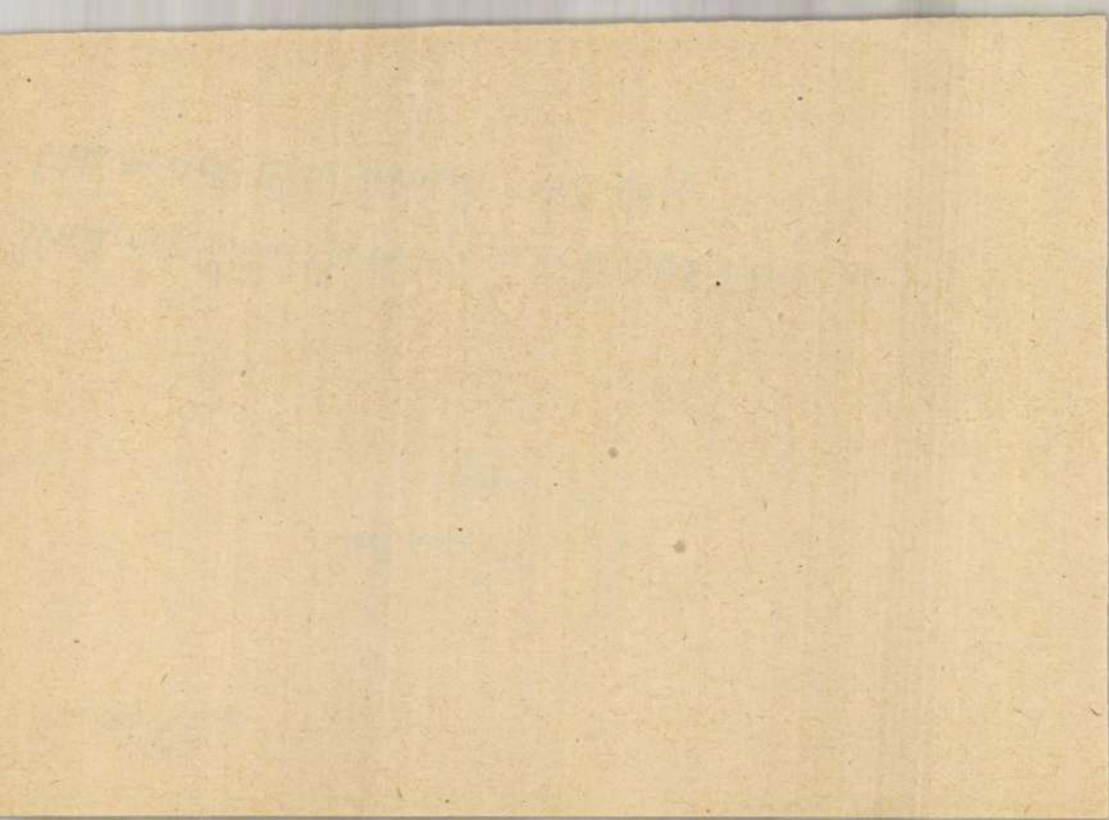
F. J. Peter

"Sensory
(memory)"

Sunderland Peter: Distr. abies garmotulus ...
Munich, 1981. Formas - 50. cap.

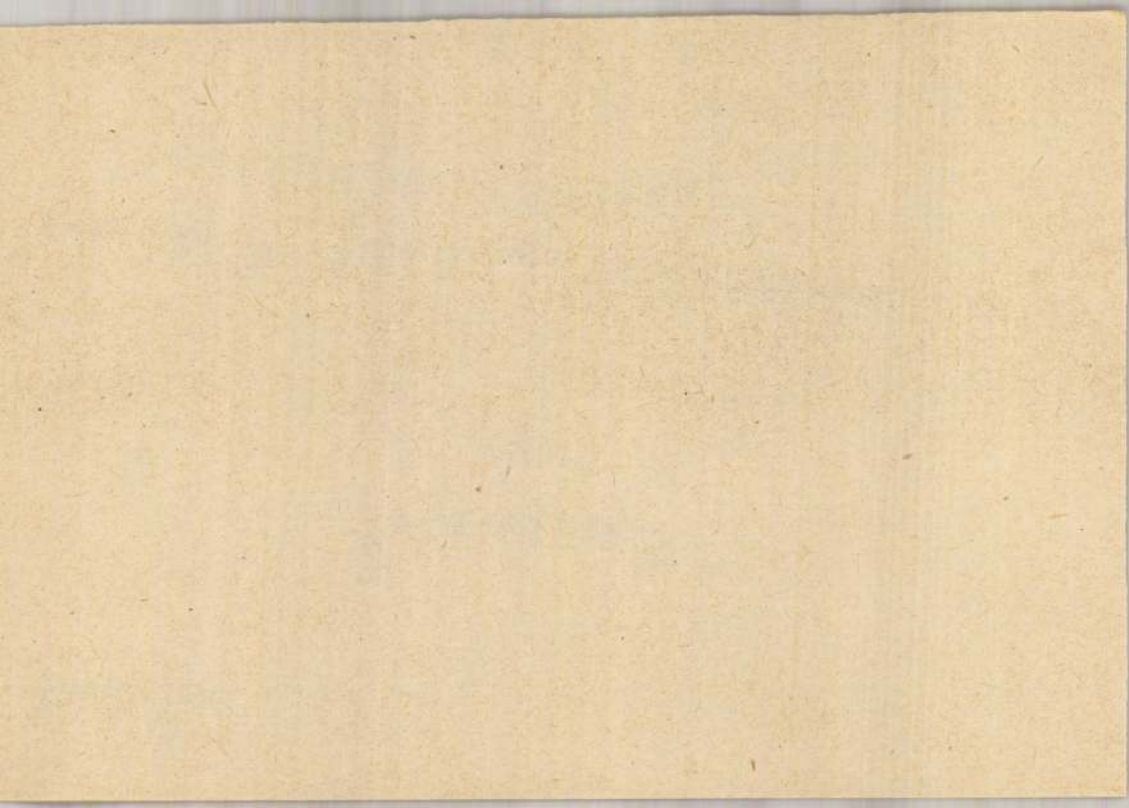

Grün Peter

"
"Ontario II"
(1980)

Simkowitz Peter: "Jahresbericht 1980. Fernstudien - 40. Kap.
Münster, 1980.

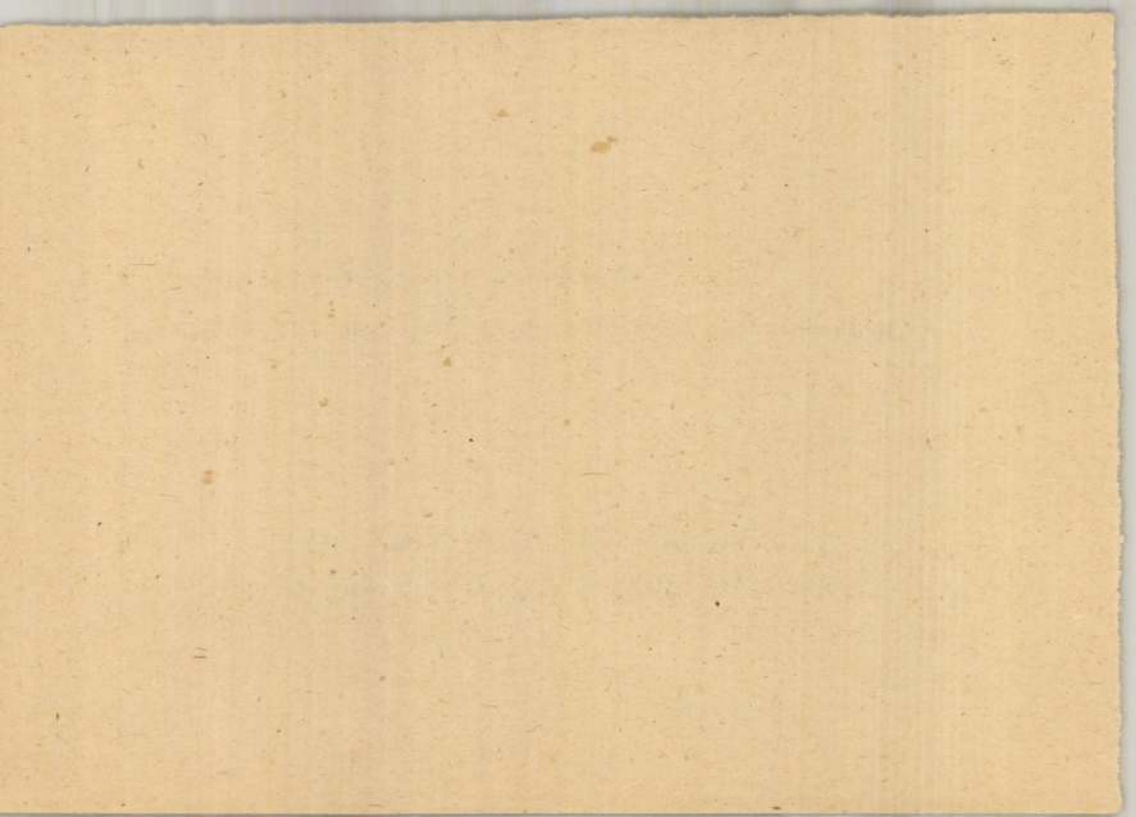

I. J. P. P.

A művész kiállítására a Műszaki Egyletem "R"
klubjában 1970. decemberében volt.

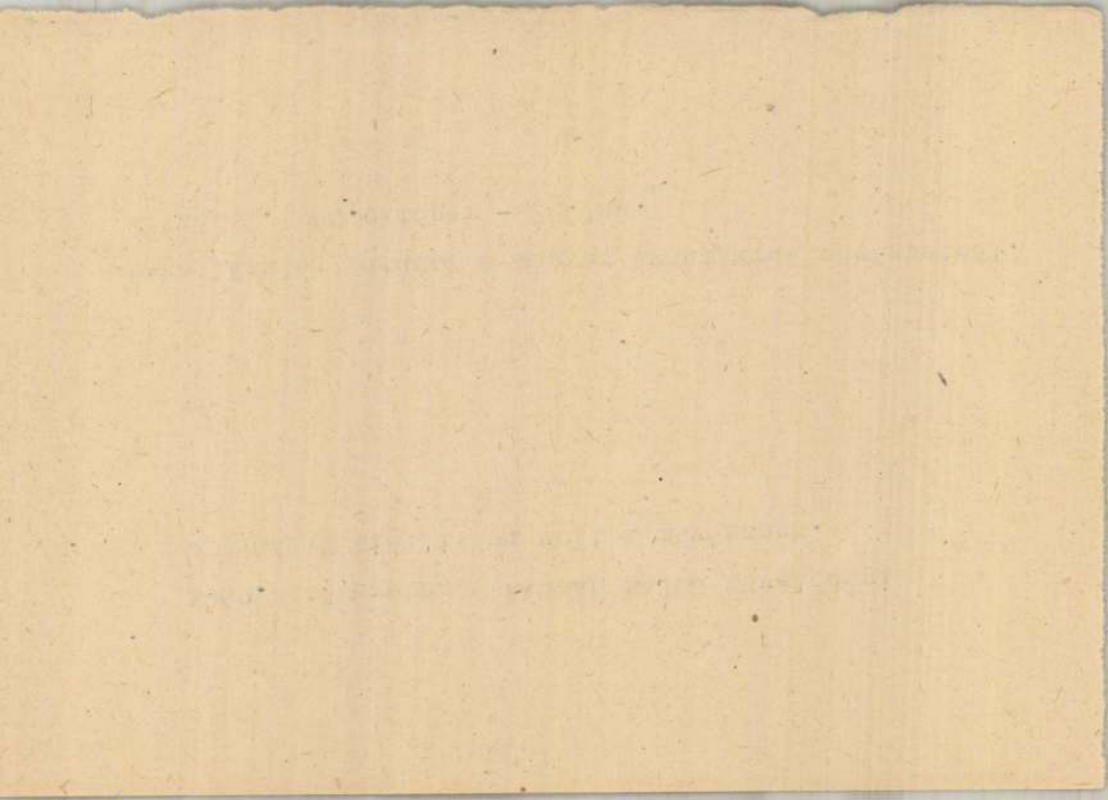
Béke Iaszló: Datumok az avantgarde művészetről.
MŰVESZET, 1980. október - 20. lap.

Türk Péter

1969. októberben a KASSÁK LAJOS Művelődési
OTTHONBAN kiállításra volt a művészek.

Beke László: Datumok a magyar avantgarde művészetről.
MŰVÉSZET, 1980. október - 20. lap.

Türkische

1979 September in "Stassan"

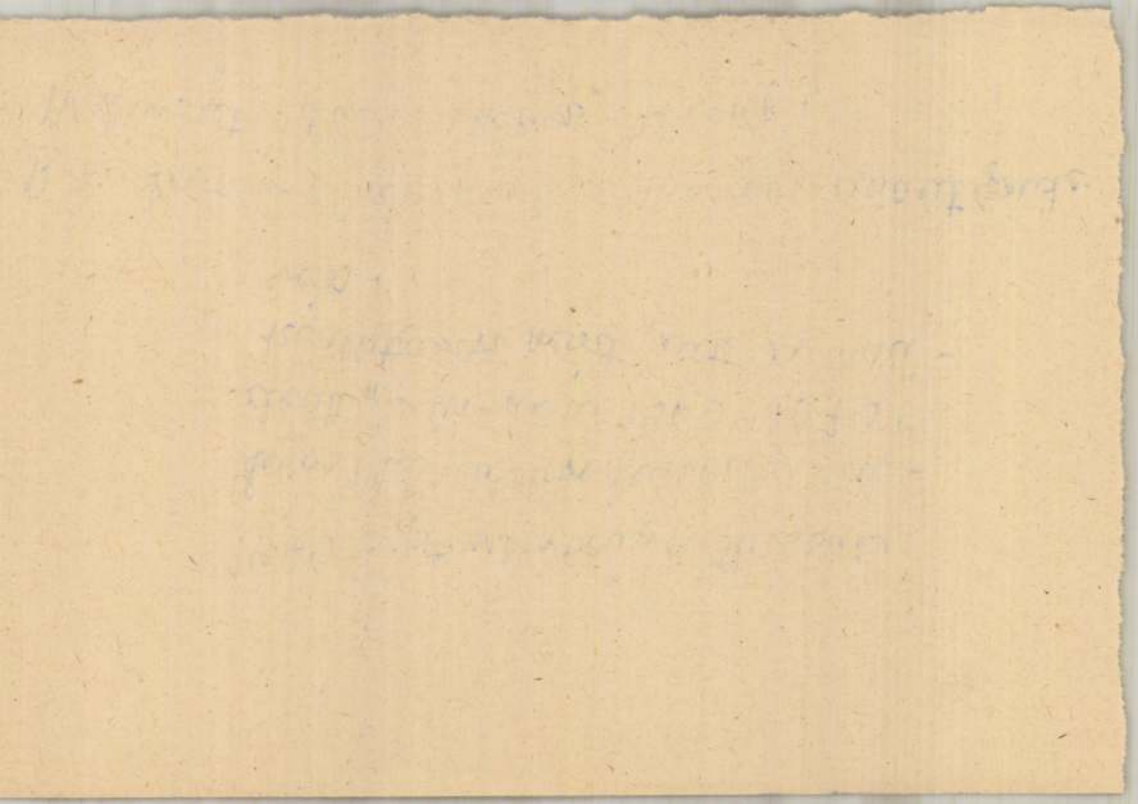
das "Mittelalterliche" Kunstwerk neu-

identifizieren 1969-1979

in "Mittelalter" seit 1979

neu

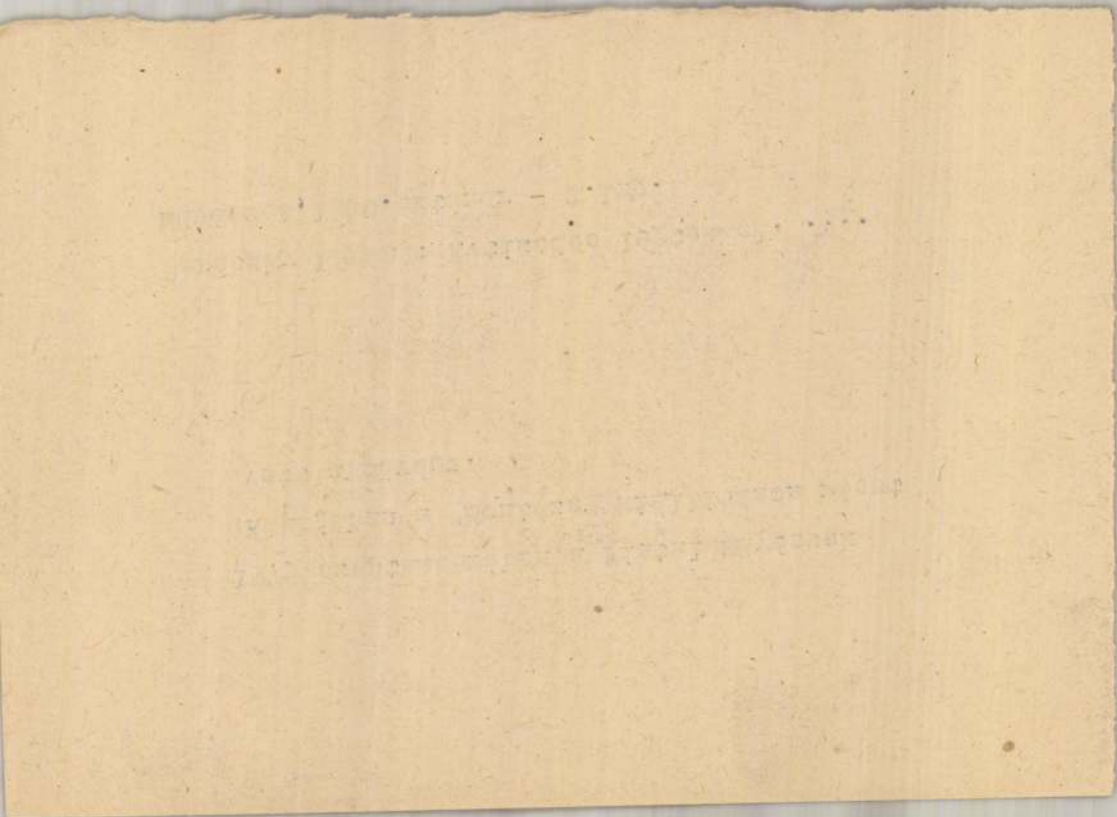
Beide Seiten: "Dokumentation" aus "Mittelalter"
München, 1969, Oktober - 20. Kap.

Turkó Péter

1975 szeptemberében a Felső Művészek
Klubjában a "Montázs" kiállításon részt
vett a művész.

Berezsky Lóránd: Evtizedes léptekkel. ....
Művészet, 1980. október - 2. lap.

TÜRK PÉTER

Hegyí Lóránd: Új szubjektívizmus-új eklektika

Megjegyzések a 80-as évek új ma-

gyar művészetéhez. Belvedere. I.

/1989/1. / 3.

1788/1789

Классификация документов

и их хранения

и их хранения

TÜRK Péter

Türk Péter nagyalakú fotogramjait „Pszichogramok, fenomének” címmel a Józsefvárosi Galéria mutatta be (IX. 10.—X. 30.). Türköt korábban szisztematikusan végigvitt vizuális-logikai problémák foglalkoztatták — új munkái oldottabb felfogásúak, bennük a szubjektív „fényfestés” lehetőségeit kutátja.

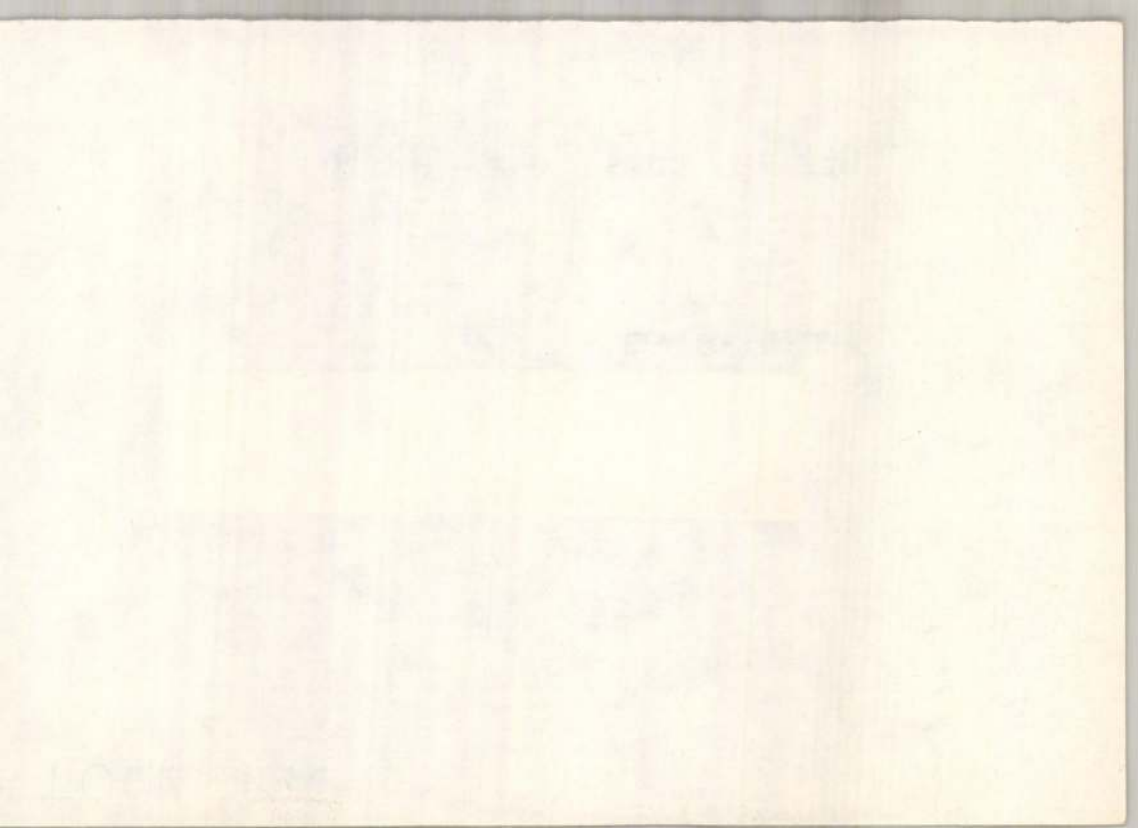
Born 6.-Rothn. 6.

MUVIÖRÍ ÉRT. 1989 114 179.p.

B. N. d.

17654.

6 x 9.

München, 19. Okt. 1911.

Mein lieber Onkel,

Ich habe die Briefe bekommen, die Sie mir geschickt haben. Ich danke Ihnen sehr für die vielen liebevollen Worte, die Sie mir geschrieben haben. Ich werde sie mir sehr gut merken.

Ich habe auch die Briefe von Mama bekommen. Sie schreiben mir sehr viel liebevoll. Ich werde sie mir auch sehr gut merken.

Ich habe auch die Briefe von Papa bekommen. Sie schreiben mir sehr viel liebevoll. Ich werde sie mir auch sehr gut merken.

Ich habe auch die Briefe von Onkel bekommen. Sie schreiben mir sehr viel liebevoll. Ich werde sie mir auch sehr gut merken.

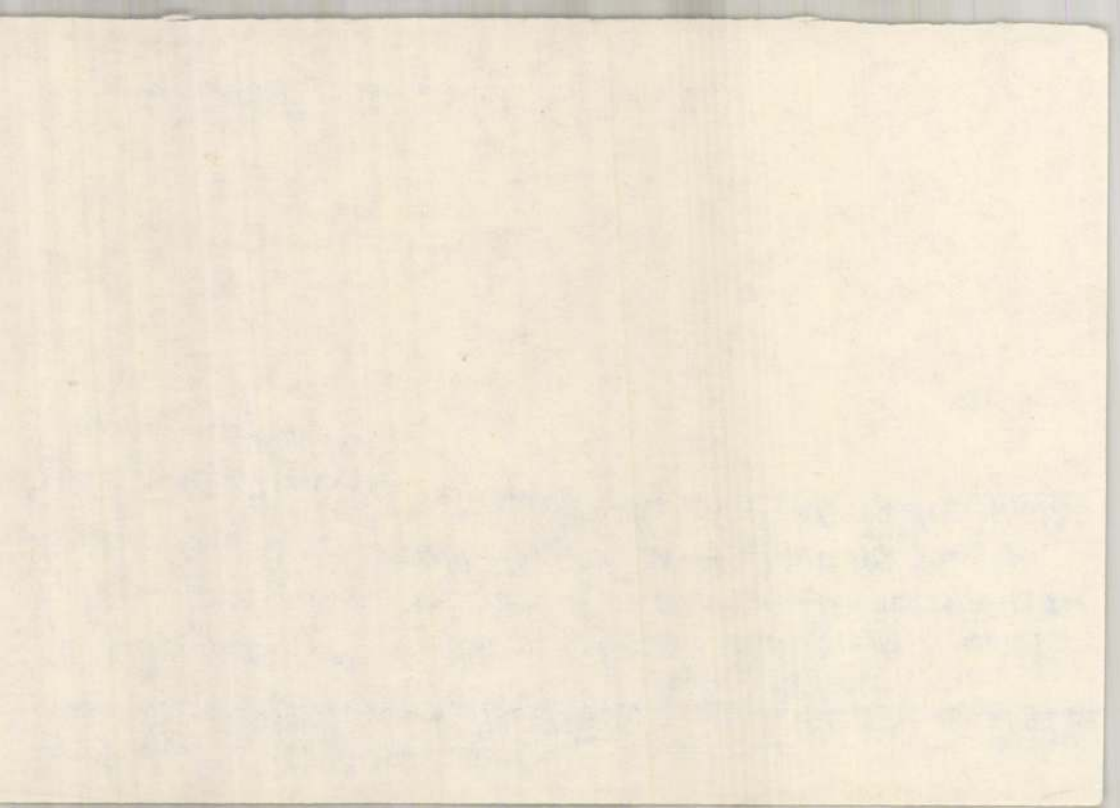
Ich habe auch die Briefe von Tante bekommen. Sie schreiben mir sehr viel liebevoll. Ich werde sie mir auch sehr gut merken.

Ich habe auch die Briefe von Großmutter bekommen. Sie schreiben mir sehr viel liebevoll. Ich werde sie mir auch sehr gut merken.

Ich habe auch die Briefe von Großvater bekommen. Sie schreiben mir sehr viel liebevoll. Ich werde sie mir auch sehr gut merken.

Ich habe auch die Briefe von Mami bekommen. Sie schreiben mir sehr viel liebevoll. Ich werde sie mir auch sehr gut merken.

Ich habe auch die Briefe von Papi bekommen. Sie schreiben mir sehr viel liebevoll. Ich werde sie mir auch sehr gut merken.

Új Művészet

TÜRK PÉTER
1990 91.
1. 51
2. 63
7. 45
12. 65

1000000000

NAGY, Katalin: From to Postmodern: The New
Hungarian Gallery in Szekesfehervar - DHA. Vol. XXXI.
No. 19. 1990 150-153 p.

TURK Peter

Handwritten text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is extremely faint and illegible.

1087

TÖRK Péter

ARS HUNGARICA

XIX. évf. 1. sz. 1991

37.40, 68.70, 81

TANULMÁNYOK

Hegyí Lóránd: Kalligráfia, absztrakt expresszionizmus, informel Magyarországon 1958-1970 között

Keserü Katalin: Pop art Magyarországon

Hegyí Lóránd: Strukturáelví és geometrikus művészet Magyarországon 1968-1980

között

Andrási Gábor: A Zuglói Kör (1958-1968)

Mezei Ottó: A Szűrenon és kisugárzása

DOKUMENTUM

Molnár Sándor: A festői elemek analízise (1962)

(Sajtó alá rendezte: Andrási Gábor)

Dokumentumok a Szűrenon és kisugárzása című tanulmányhoz
(Összeállította: Mezei Ottó)

III

85

65

47

29

15

3

1

1. The first part of the document is a list of names and addresses of the members of the committee. The names are listed in alphabetical order, and the addresses are given in full. The list includes the names of the members of the committee, the names of the members of the sub-committee, and the names of the members of the advisory committee.

2. The second part of the document is a list of the names and addresses of the members of the committee who have been appointed to the sub-committee. The names are listed in alphabetical order, and the addresses are given in full. The list includes the names of the members of the sub-committee, the names of the members of the advisory committee, and the names of the members of the committee.

3. The third part of the document is a list of the names and addresses of the members of the committee who have been appointed to the advisory committee. The names are listed in alphabetical order, and the addresses are given in full. The list includes the names of the members of the advisory committee, the names of the members of the sub-committee, and the names of the members of the committee.

THE SECRETARY
OF THE COMMITTEE

1911

TÜRK Péter

VADAS József: költőszó nélkül. = ES XXXV.évf. 39.sz.
1991.szept.27 12.p.

Bp. Óbudai Társaskör Galériája, 1991

ményekben; melyekben egy vándorélelnék larka benyomásai érdekes egyéniségre mintegy tükörben mutatkoznak, oly tisztán, hogy ezen egyéniség hibái sem palástolatnak el; s itt nem értjük ám azon könnyelműséget, melyet szerző oly ószinten beváll („Szobámban” 220. l.), hanem azon beteges hiszágot és túrelmelenséget, mely mindig haragra lobban fel, ha valaki az új Amphion felistenséget tüstént elismerni vonakodik. Ezen hibát azonban sok jeles státusferfi osztja Petőfiivel, sőt valljuk meg, ez mindnyájunknak nagyobb kisébb mértékben nemzeti hibája. Mennyire szoktunk mi felzudulni, ha bármily külföldi lap züglevelezője házánkat lehordja, s ha akad azután, ki ezen megítámadások ellen kikel; az mindjárt nagy ember elötlünk, s népszerevége állando, mert nemzeti hiszágunkon alapul. Mas országoKBan, hol az irodal-
 mi s political élet nem oly kifojlailen és ifjonti mint mindánk, Ilyesmi szlúingy a lehetelilenségek közé tartozik, mint oly beteg-
 kes értekenységu irói viszketeleg, mely egy hirtlapi ezikk ellen-
 köyveket irni képes. Azonban tértünk vissza Petőfi köllemé-
 nyeihez: —

—
 Verselnek egy negyede valóságos népdal, tányra s alakra

TÜRK Peter

3. 8. p. - Ludwig. Museum, Jan.
10. p. - "

01 MUVÉSZET1992

VÉSZET

92/1 JANUÁR

~~TRUK~~ PÉTER

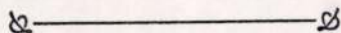
MEZEL OTTÓ: MŰVÉSZET ÉS

MÉGIS MÉRÉS. T. P. GRAFIKAI BŐL

KÖRTEKES 37. 1952, 2. sz.

71-73

Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat

JELENTKEZÉSI LAP

**A Magyar Régészeti és Művészettörténeti Társulat
1999. évi szolnoki vándorgyűlésére**

NÉV:.....

LAKCÍM:.....

Szállásigény:

STUDENT

PELIKÁN

június 3. .... fő ..... fő ....ágyas szoba ....ágyas szoba

június 4. ....fő ..... fő ....ágyas szoba ....ágyas szoba

TÜRK PÉTER

VARGA ZSUZSA: Kenyer, viz : Türk Péter sorozata. = Új Művészet,
3., 1992, 6. 20-23, 71-74. ill. E

kiáll. Gyöngyös, Gyöngyösi Galéria, 1984 lsm. PO-
ÁNY Ő. Gábor: Hermann Lipót és Reich Károly kiállításairól.

8

0

0

Hevesi Szemle, 17, 1984, 3. 6-9. ill.
POGÁNY Ő. Gábor: Hermann Lipót centenáriumára. =

0

0

0

Magyar Hírek, 1984, május 17. 24-25., ill.
SIPOS Tamás: Hermann Lipót emlékére. = Magyar Nemzet,

0

0

0

1984, április 26. 7.
ZSADÁNYI Oszkár: 100 évvel ezelőtt született Hermann
ipóti = Új Élet, 1984, május 1. 5.

JH

0

0

1978. Ferrer Caesar

JH

0

0

ELEK Lenke: Most a Taverna [interjú]. = Ipari Forma, 8,
1984, 9., ill.

JH

0

0

1979. Hincz Gyula

JH

0

0

BRETTYÁNSZKY Ilona: A Proteusz-arcú művész. =
Nők Lapja, 1984, június 30. 16-17., ill.

JH

0

0

HINCZ Gyula, Bp., Magyar Munkásmozgalmi Múzeum,
1984. május 4. - június 4. A kiállítást rend. a katalogust össze-

JH

0

0

ill. Sós László és Kemény Éva. Bev. Aradi Nóra. Bp.: Mű-
/eszei Alap, 1984 (A Vigadó Galéria katalógusai; 41.) lsm.

JH

0

0

ARADINÓra: Hincz művei a várban. = Új Tükör, 1984, július
1. 24-25., ill.; VADAS József: Ablakon át. = Élet és Irodalom,

JH

0

0

1984, május 18. 13.

JH

0

0

HINCZ Gyula festményeiből és rajzaiból rendezett ki-
állítás. Pápa, Városi Múzeum, 1984, július 28. - augusztus 30.

JH

0

0

Bev. Heitler László. Pápa: Városi Múzeum, 1984 4 [p.], ill.
sm. HEITLER László: Két pápai kiállítás. = Népszava, 1984,

JH

0

0

július 29.

JH

0

0

HINCZ Gyula jubileumára. = Népszava, 1984, április 17.
6., ill.

JH

0

0

HINCZ Gyula nyolcvanéves. = Népszabadság, 1984.
április 17. 7., ill.

JH

0

0

kiáll. Hincz Gyula Állandó Gyűjtemény, Vác lsm.
BAKONYVÁRI M. Ágnes: Hincz Gyula állandó gyűj-

JH

0

0

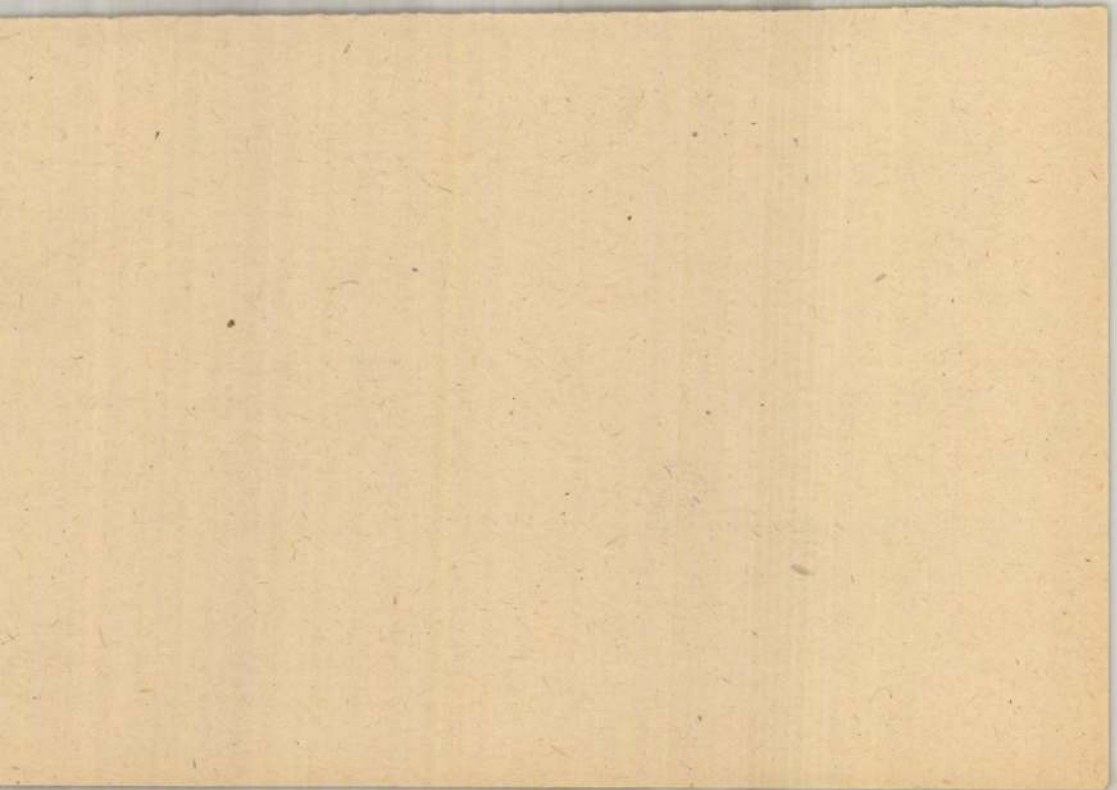
JH ill.

TURK Peter

A Gondolletformál. Kéll., Bp., Öbudaí Kínogalériá, 1993

rászvevője

Ísm. FORGACS Éva: Kép-képzetelk. = Magyar Hírld., 5,
1993, 12. 42.

TURK PÉTER

új

Wüvészet

1996/zept

23.0.

al felső sarkában Balaton: Vitorlások

úrnak Budapest VII. Rózsa u. 8. fsz.2.

n nyelvészeti adatot Beke Ödönnek.

gyház első püspöke 1934 óta Ágoston

15.000

91. Türk Péter:

Kenyer, viz, 43.

vegyes techn, 69x49 cm

A SZEGÉNYEKET TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY

meghívja Önt és családját

1990. december 5-én 14 órára

a Magyar Nemzeti Galéria III. emeletén rendezendő
kiállítására

A kiállítást megnyitja *MÉSZÖLY MIKLÓS*

(aki a 10 évvel ezelőtti kiállítást is megnyitotta)

A KIÁLLÍTÁS KÉPEIT

1990. december 8-án 11 órakor

AUKCIÓRA BOCSÁTJUK,

melynek bevétele a SZETA számlájára folyik be.

Szeretettel meghívjuk

1991. szeptember 17-én, kedden 18 órára

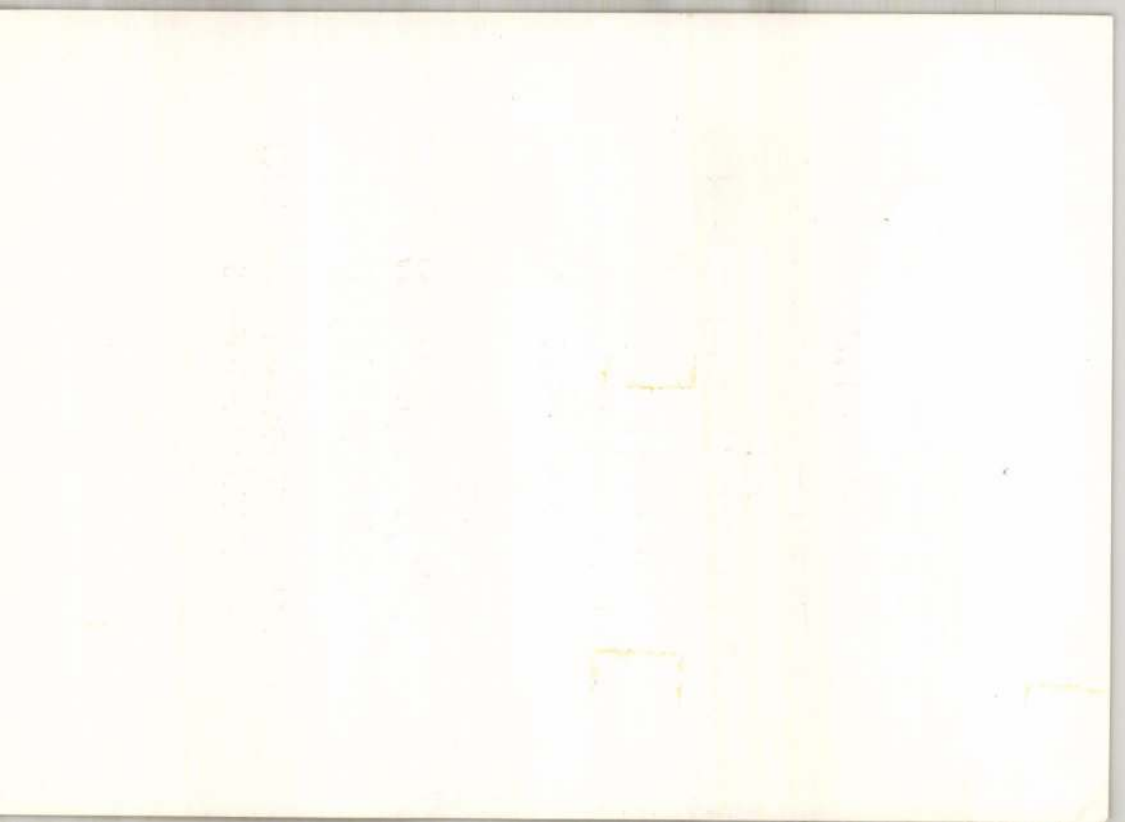
TÜRK PÉTER
KENYÉR VÍZ

című kiállítására

az Óbudai Társaskör Galériába
Budapest III., Kiskorona u. 7.
(volt Magyar Lajos u.)

Megtekinthető: 1991. október 20-ig
naponta 14—18;
szombat—vasárnap 10—18 óra között

Hétfőn zárva

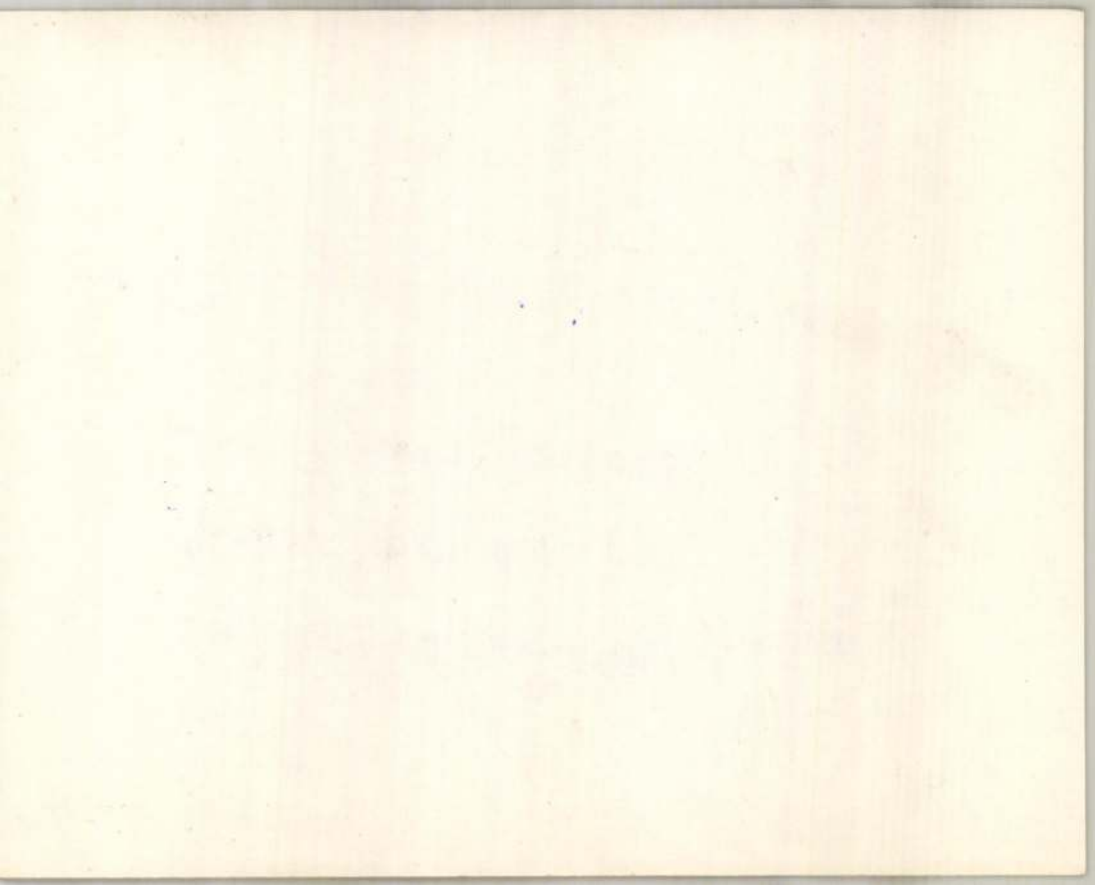
Tark Peter

Unglück: id goudokat Jermat. 1-11

Phudat farsarbor

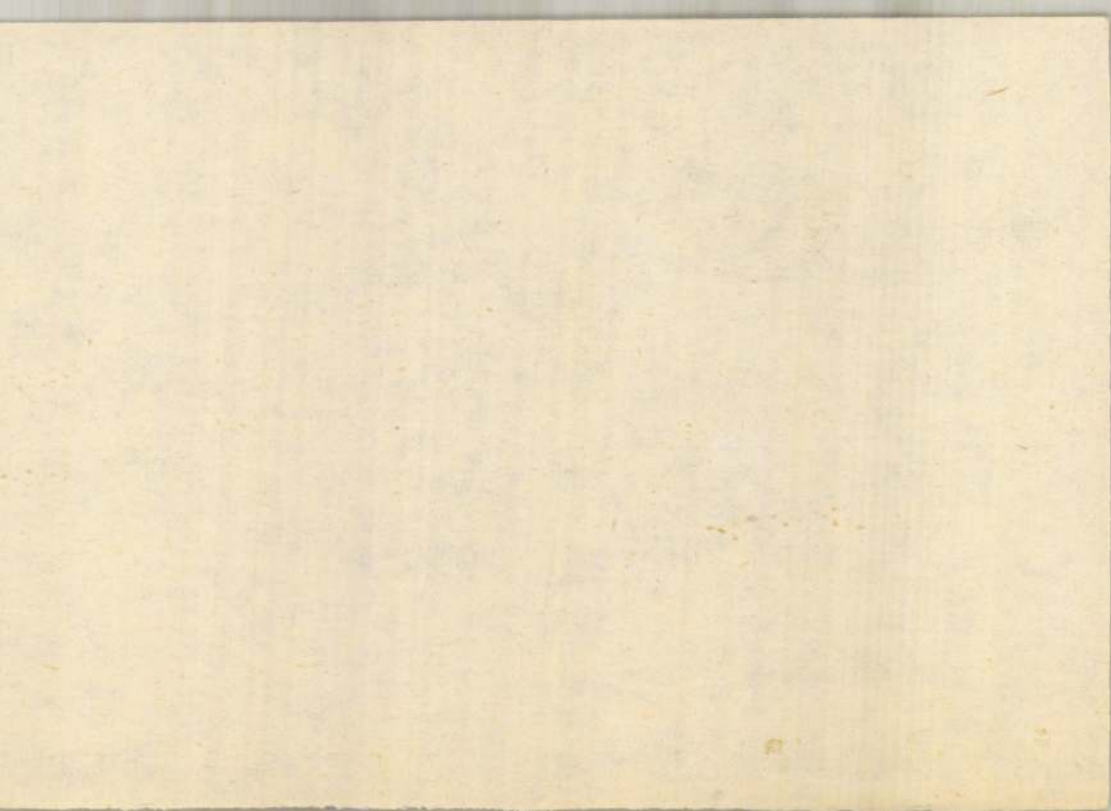
lond. Beethy Bolozs

1993 maj 11 - jun 13 - jul 18
1. res
11. res

TÜRK PETER

Kisceei Museum
1996 work.

A BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUM
FÖVÁROSI KÉPTÁR
meghívja Ont

TÜRK PÉTER

Kiállítására

1996. március 7-én 17 óra

A kiállítást megnyitja

BEKE LÁSZLÓ

a Múcsarnok főigazgatója

Megtekinthető

1996. április 21-ig

hétfo kivételével 10-18 óráig

Fővárosi Képtár/Kiscelli Múzeum

1037 Budapest, Kiscelli utca 108.

Megközelíthető a Kolosy téről

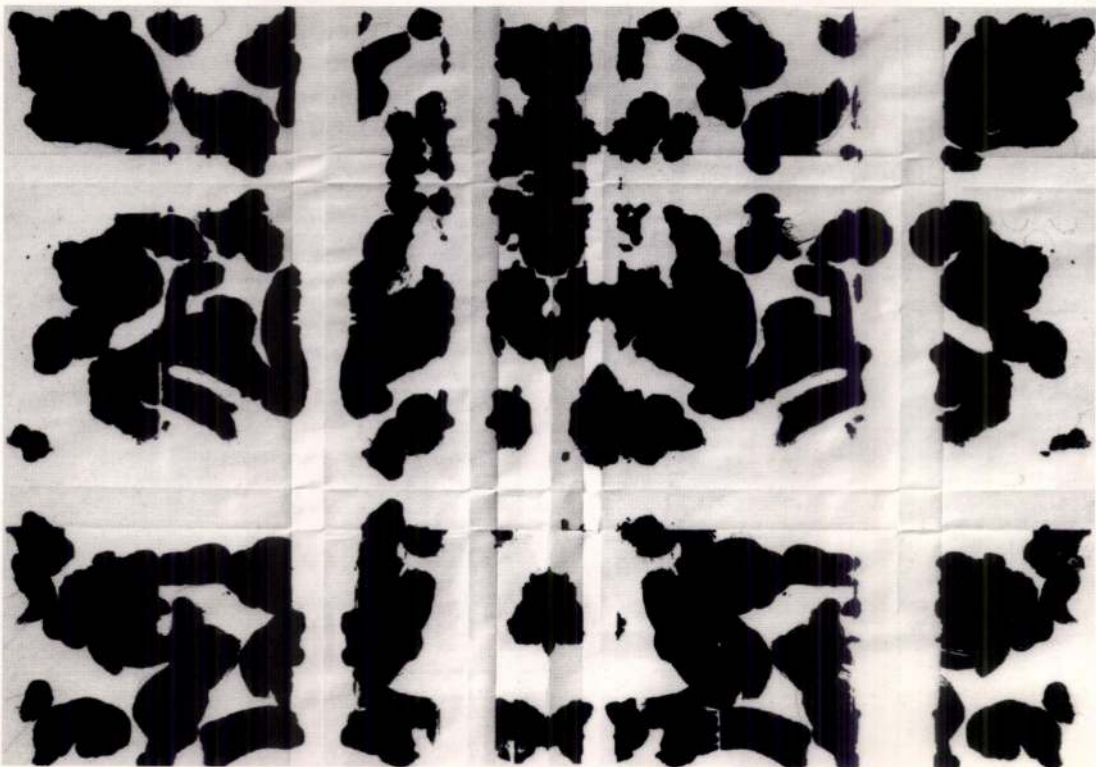
a 165-ös autóbusszal

Bodó Sándor a BTM főigazgatója

DJ HITELEZVE
BUDAPEST Pf.:4.
1250

Andrási Gábor
és Berhidi Mária
Budapest
Ösvény u. 10.
1028

A BUDAPESTI TÖRTÉNETI MŰZÉUM
FŐVÁROSI KÉPTÁR
meghívja Önt

TÜRK PÉTER

kiállítására
1996. március 7-én 17 órára

A kiállítást megnyitja

BEKE LÁSZLÓ

a Múcsarnok főigazgatója

Megtekinthető

1996. április 21-ig

hétfo kivételével 10-18 óráig

Fővárosi Képtár/Kiscelli Múzeum

1037 Budapest, Kiscelli utca 108.

Megközelíthető a Kolosy tériől

a 165-ös autóbusszal

Ft: Bodó Sándor a BTM főigazgatója

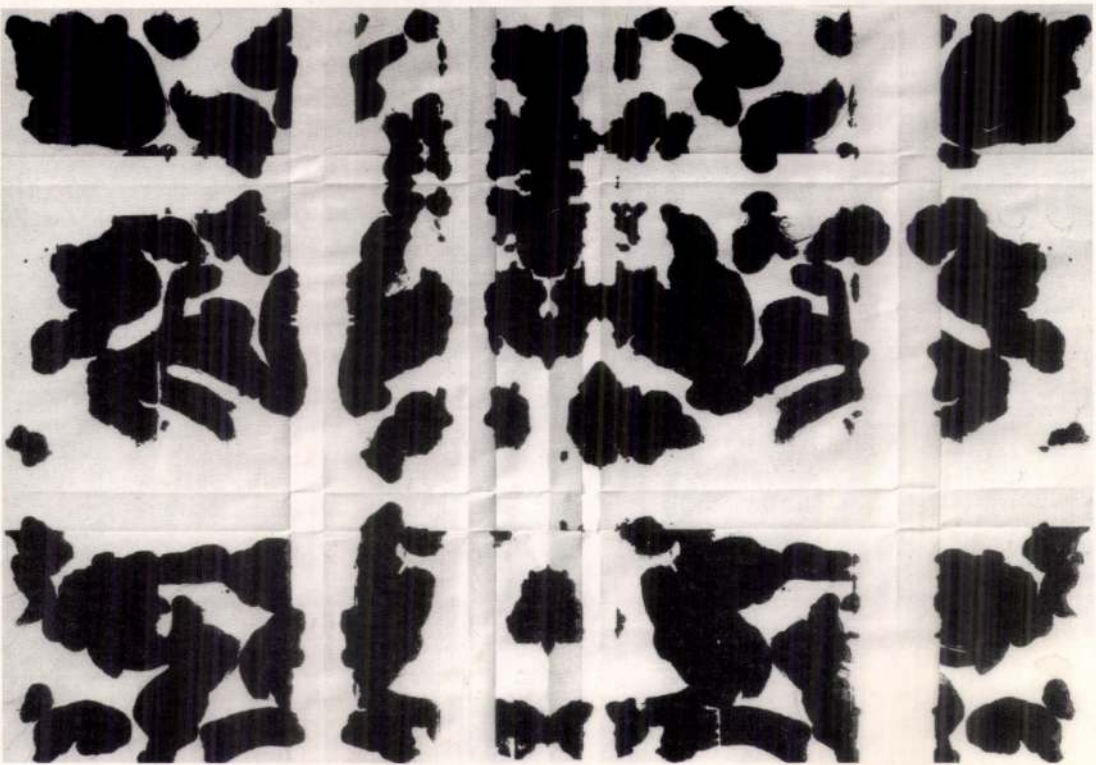
DJH HITELEZVE
BUDAPEST Pf.:4.
1250

Maros Szilvia

Budapest

20. utca 1.

1172

Tark Peter

Winnipeg erkor

Michigan

1997 mair. 19-apr. 27

kasd fovera flowa

~~246~~

1875
1876
1877
1878
1879
1880
1881
1882
1883
1884
1885
1886
1887
1888
1889
1890
1891
1892
1893
1894
1895
1896
1897
1898
1899
1900

1875

Óbuda! Pincegaléria - Budapest, III. Fő tér 1. (Zichy kastély)

SZOMJUSÁGVIRÁGOK

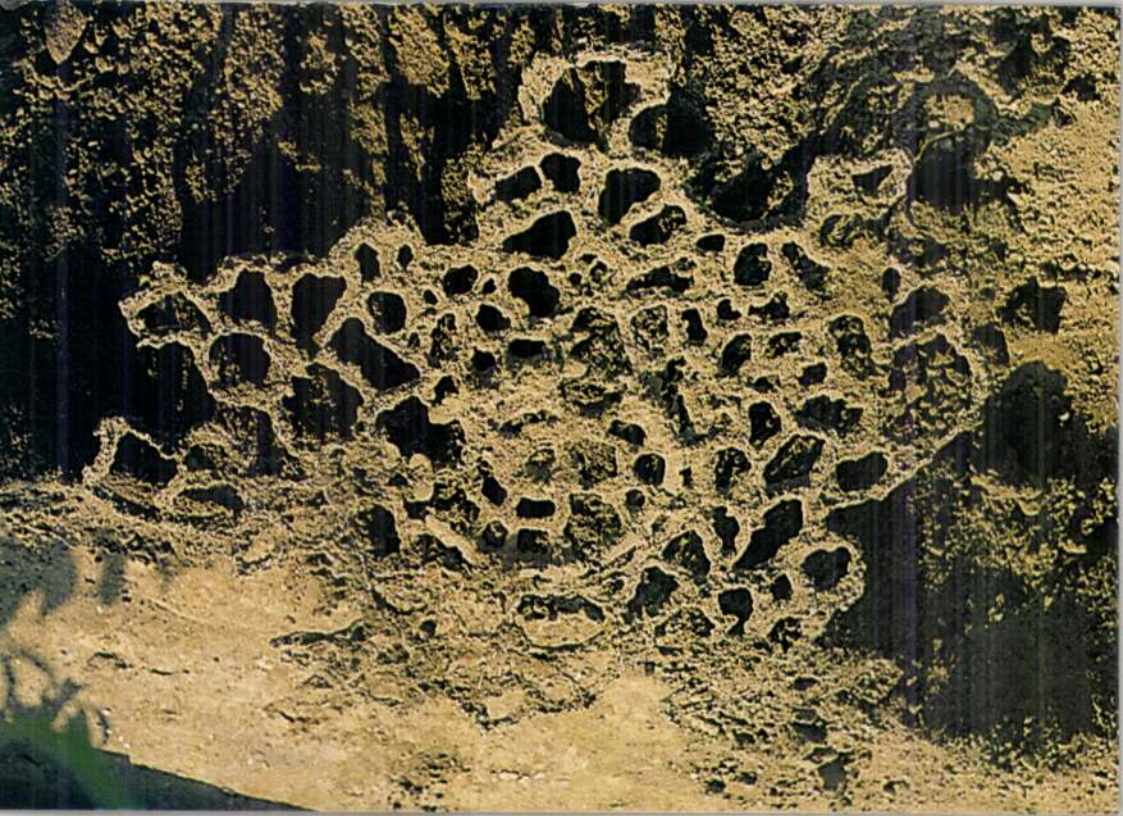
TÜRK PÉTER

kiállítás

Munkáit bemutítja a művész 1999. október 19-én 18 órakor

Megtekinthető: 1999. november 14-ig hétfő kivételével 14-18 óra között.

Nemzeti Kulturális Alapprogram, Fövárosi Képzőművészeti Alap

Óbudai Pincegaléria - Budapest, III. Fő tér 1. (Zichy kastély)

SZOMJÚSÁGVIRÁGOK

TÜRK PÉTER

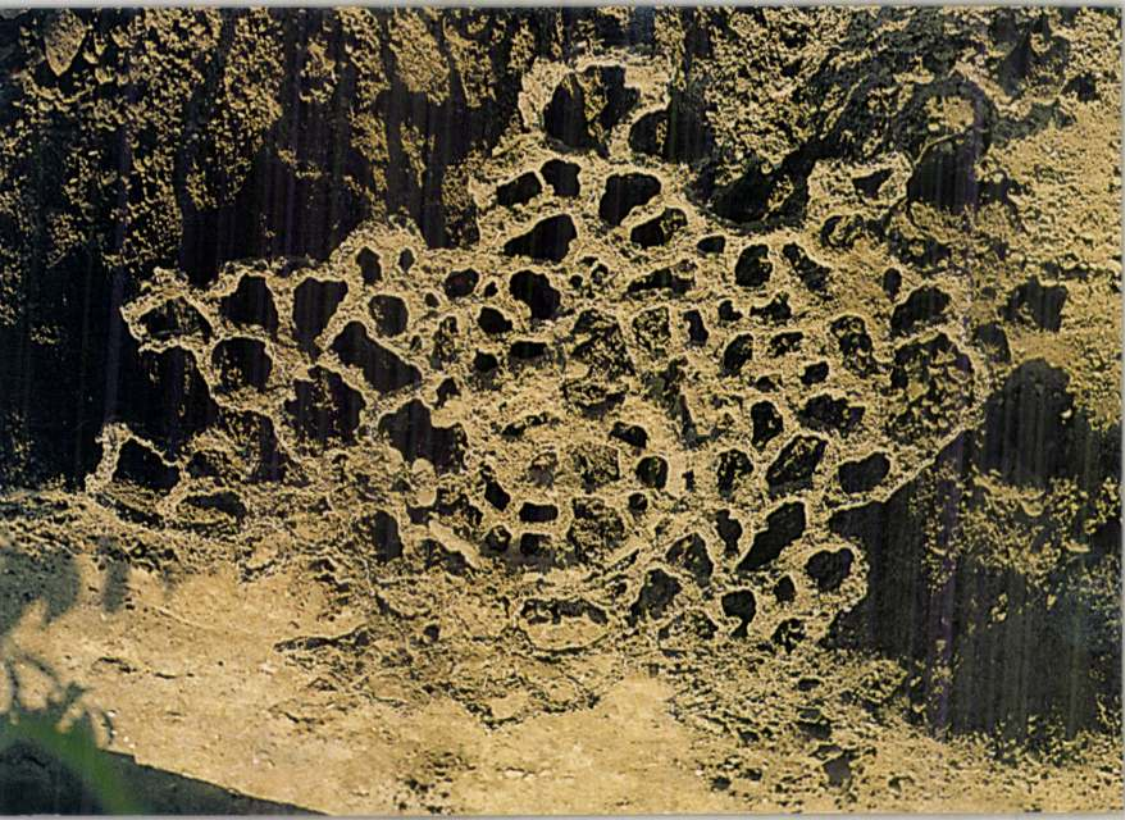
kiallítása

Munkáit bemutatja a művész 1999. október 19-én 18 órakor

Megtekinthető: 1999. november 14-ig hétfő kivételével 14-18 óra között.

Nemzeti Kulturális Alapprogram, Fövárosi Képzőművészeti Alap

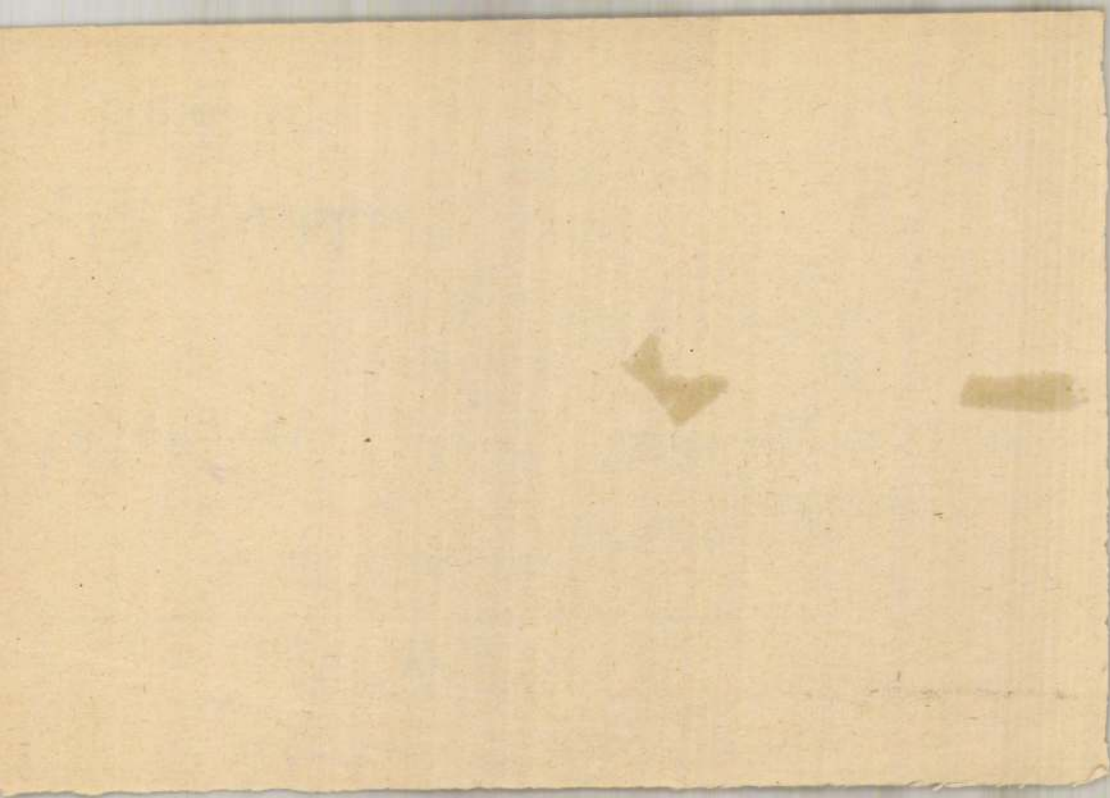
1927 April 19

Zeit in Stunden

Zeit in Stunden

Zeit in Stunden

Zeit in Stunden

Türk Zins

rajzlatás

az egyi licenumban

mitkövetés, majd

1853-tól ~~számtal~~ egy

a sépről ^{is} kimentő

az egyi árszereit

gimnáziumban.

Bécsi úti

158. 1.

...MESTER...
(VÁROSGAZDASÁGI, IDEGENFORGALMI ÉS KÖZMŰVELŐDÉSI)
ÜGYOSZTÁLYÁTÓL

D e r c s é n y i D e z s ő
ggyetemi magántanár
urnak

H e l y b e n

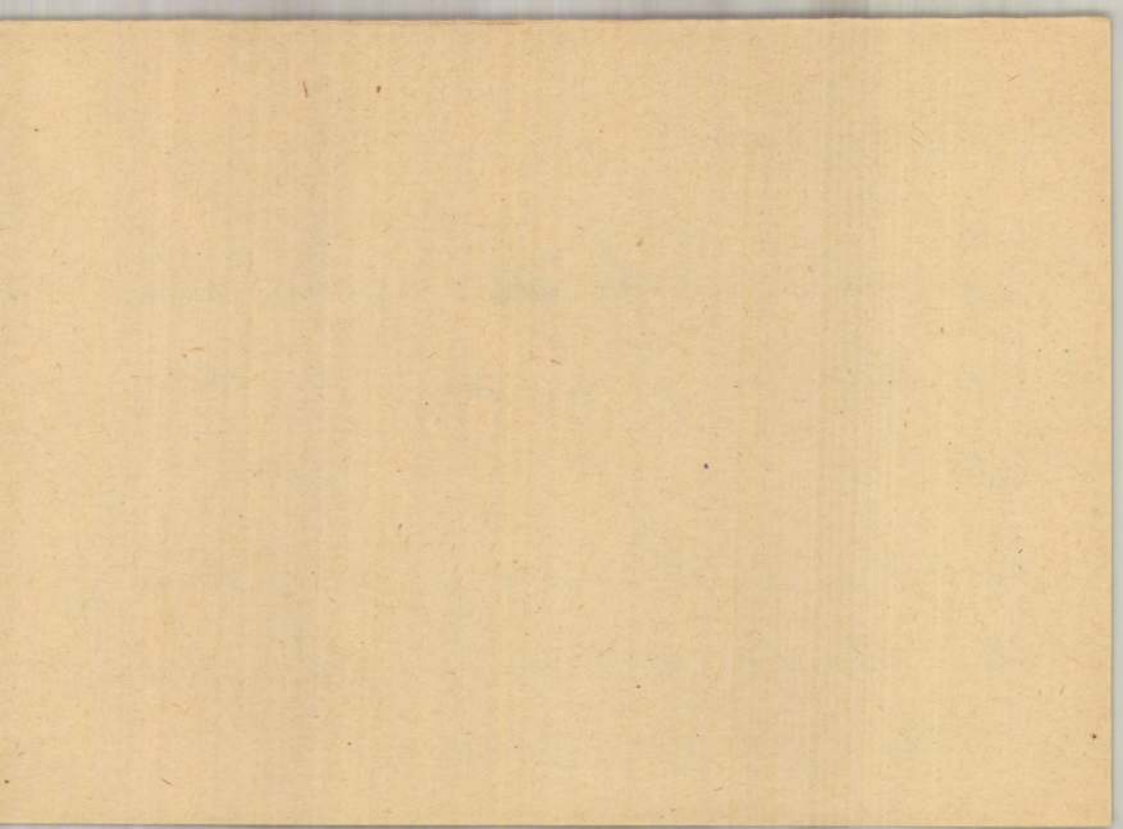
Högyes Endre u.10.

Köszölgélati ügyben:
hivatalból
díjatalányozva

Türk János

egri rajztonár festette Eger lakóháza
egy részleteit. Tízfestmény 380 x 480 mm.
1858.

Voit Pol. plb.: Heves megye műemlékei II.
Kötet. Magyarország műemlékai topográfiája
VIII. kötet. Budapest, 1972.

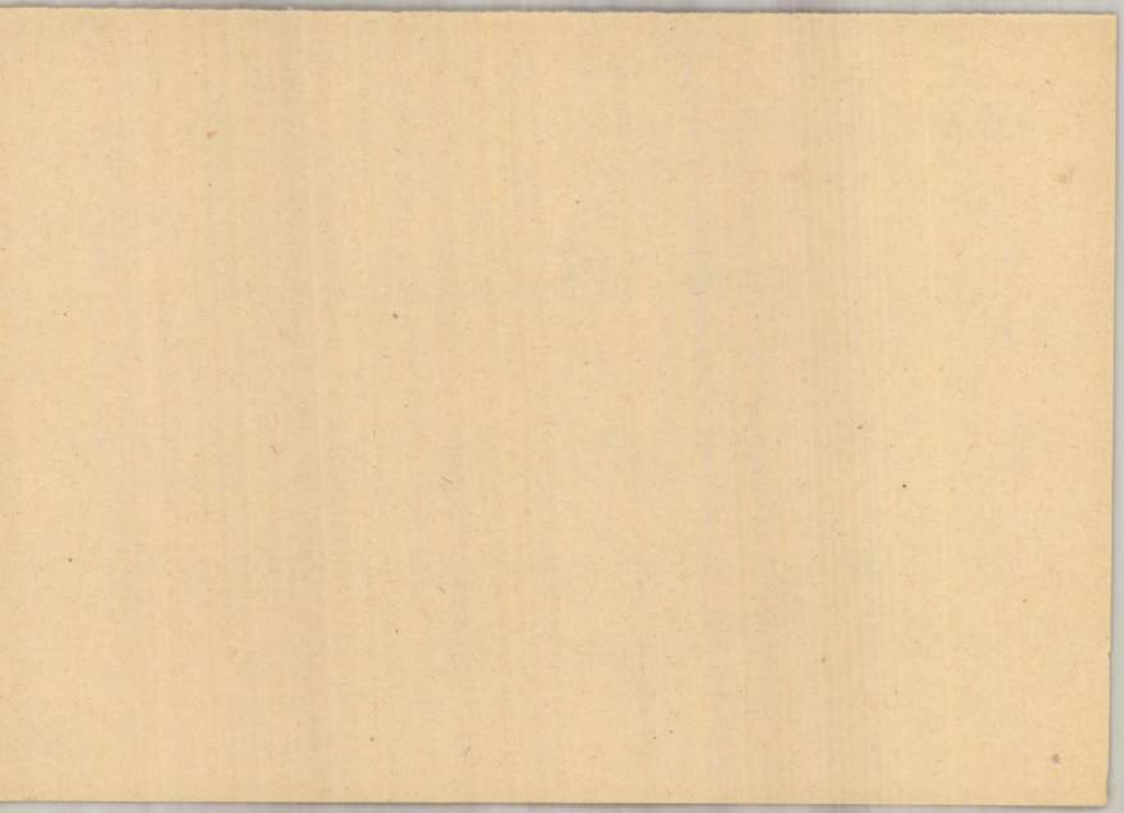

Türk János

Eger városáról térkép és képek.

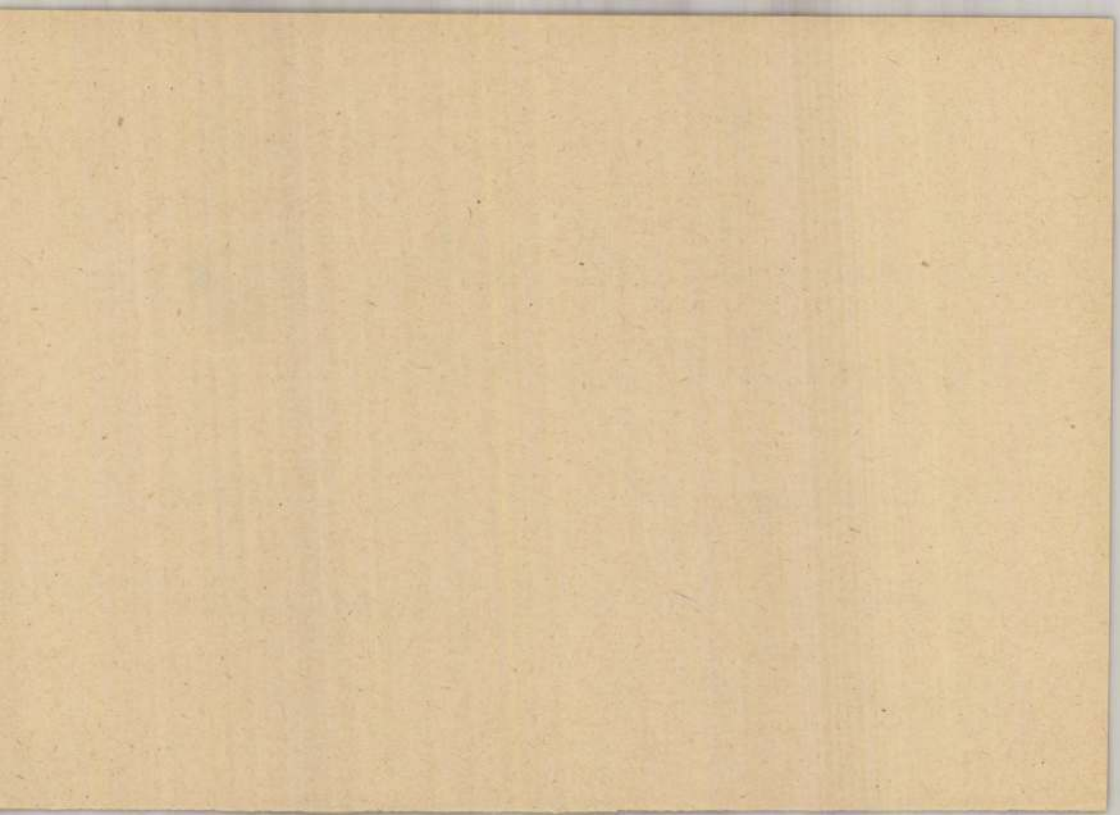
Voit Pál sb.: Heves megye műemlékei II.
kötet. Magyarország műemlékei topográfiaja,
VIII. kötet. Budapest, 1972.

Türk János

Kompozíciója 1858-ból Eger városának re-
konstrukciójával kapcsolatosan.

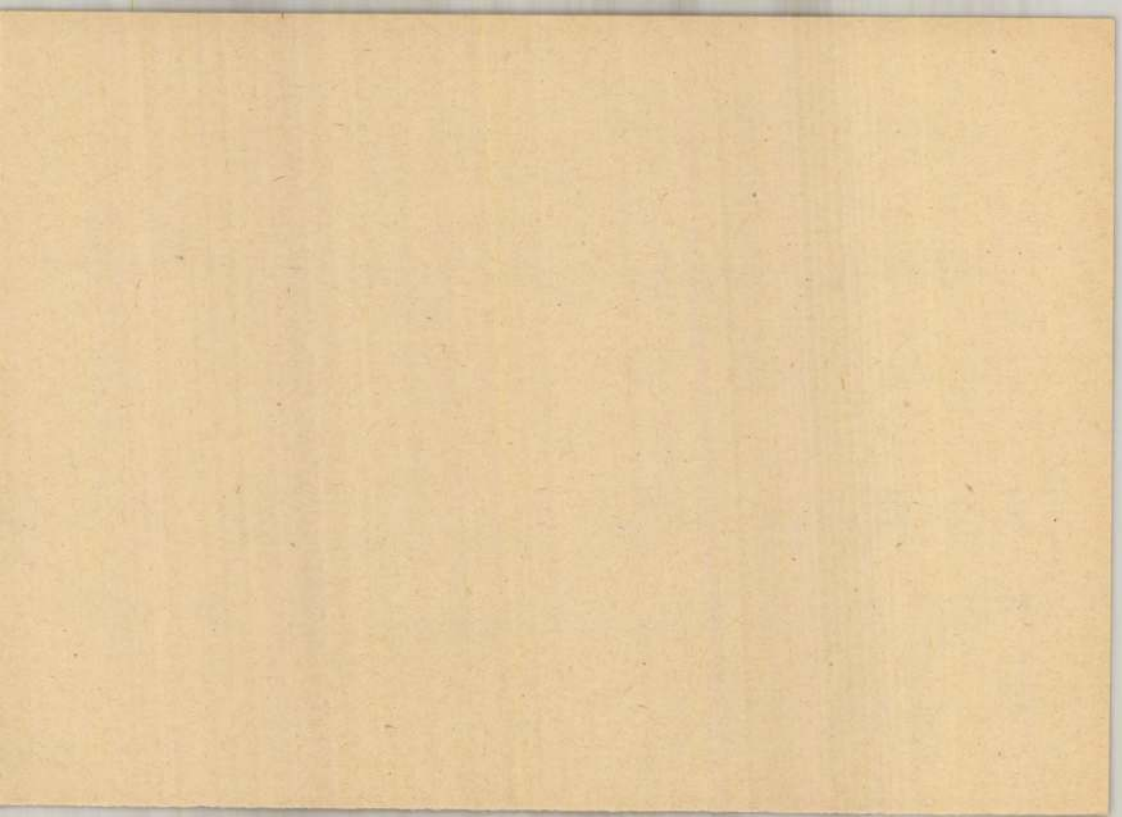
Voit Pol stb.: Szovsz megye műemlékei II. köt.
Magyarország műemléki topográfiaja, VIII. kötet
Budapest, 1972.

Türk János

1858-ban rajzolta az egri vár sötétka-
pa látképet.

Voit Pál sb.: Heves megye műemlékei II. kötet
Magyarország műemléki topográfiája VIII. kötet.
Budapest, 1972.

Türk János

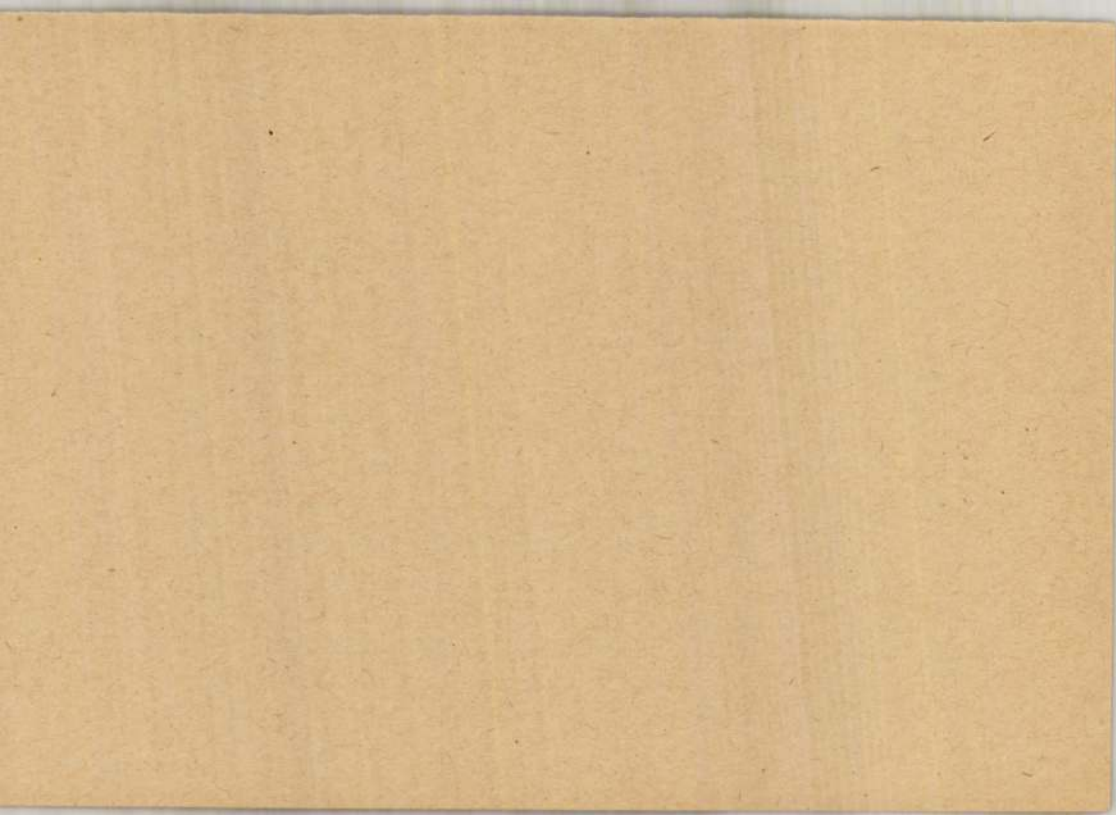
rajzolta meg az egyiptomi templom
lótképét.

Voit Pol plb. : Hercegség emlékei II. köt.

Magyarország emlékei lapgyűjteménye VIII. köt.

Budapest, 1972.

2431

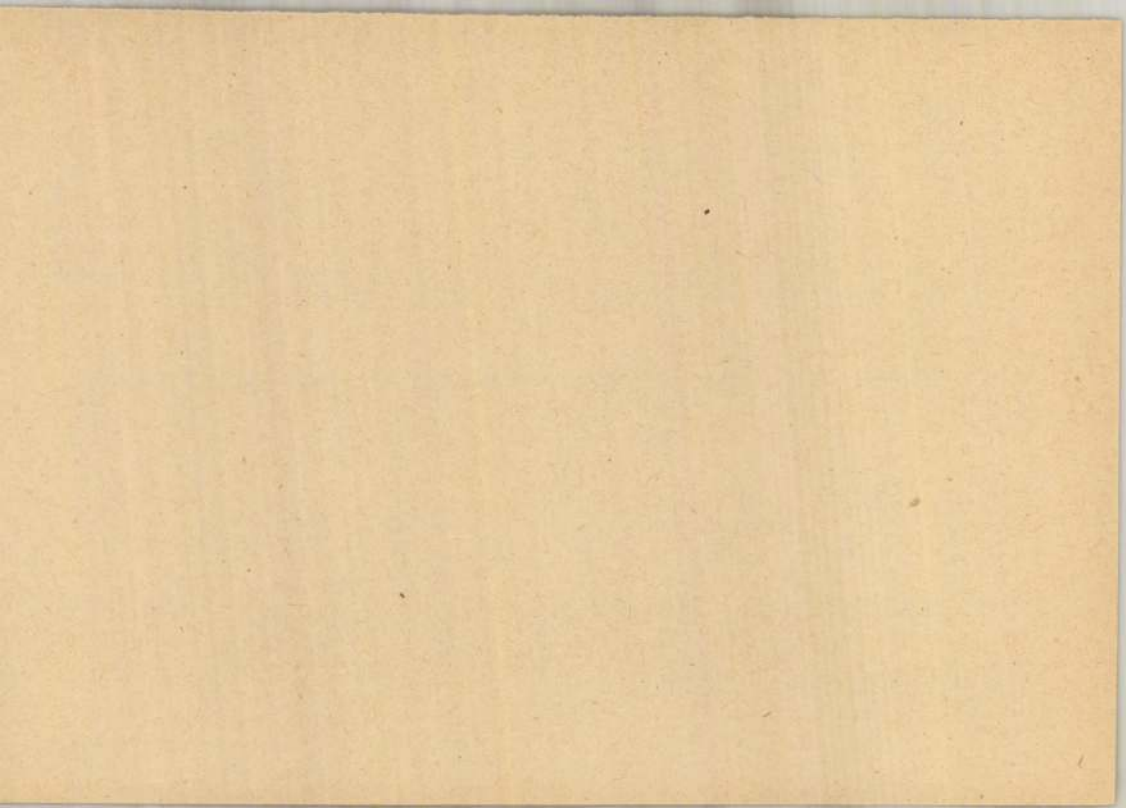

Járk János

1845-ben festette meg az egyi Markkó't Ferenc
n. 1-3. sz. a. Templom körülszék festményeit.

Voit. Pál plb.: Heves megye műemlékei. II.

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köf.
Budapest, 1972.

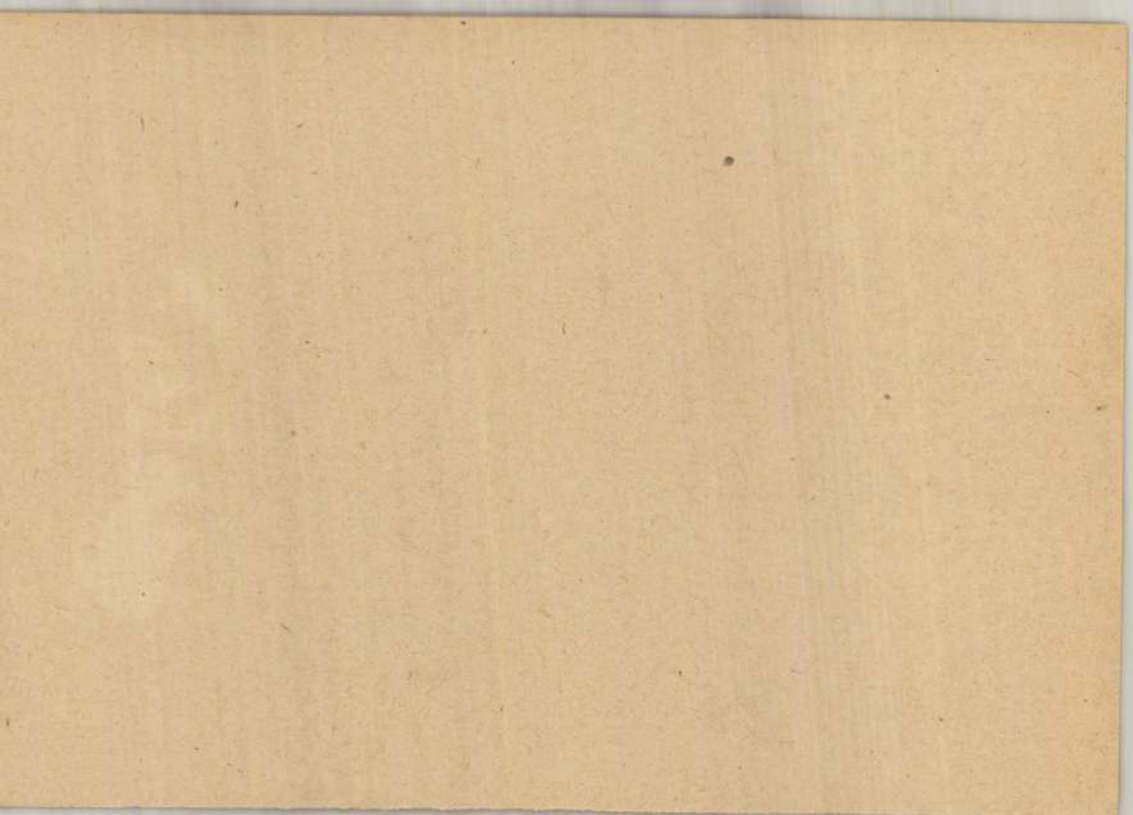

Türk János

rajzolta az egyi Lőssuth d. n. 14. sz. a. ferences
templomot 1858-ban.

Voit Pol pdb.: Heves megye műemlékei I.

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köf.
Budapest, 1972

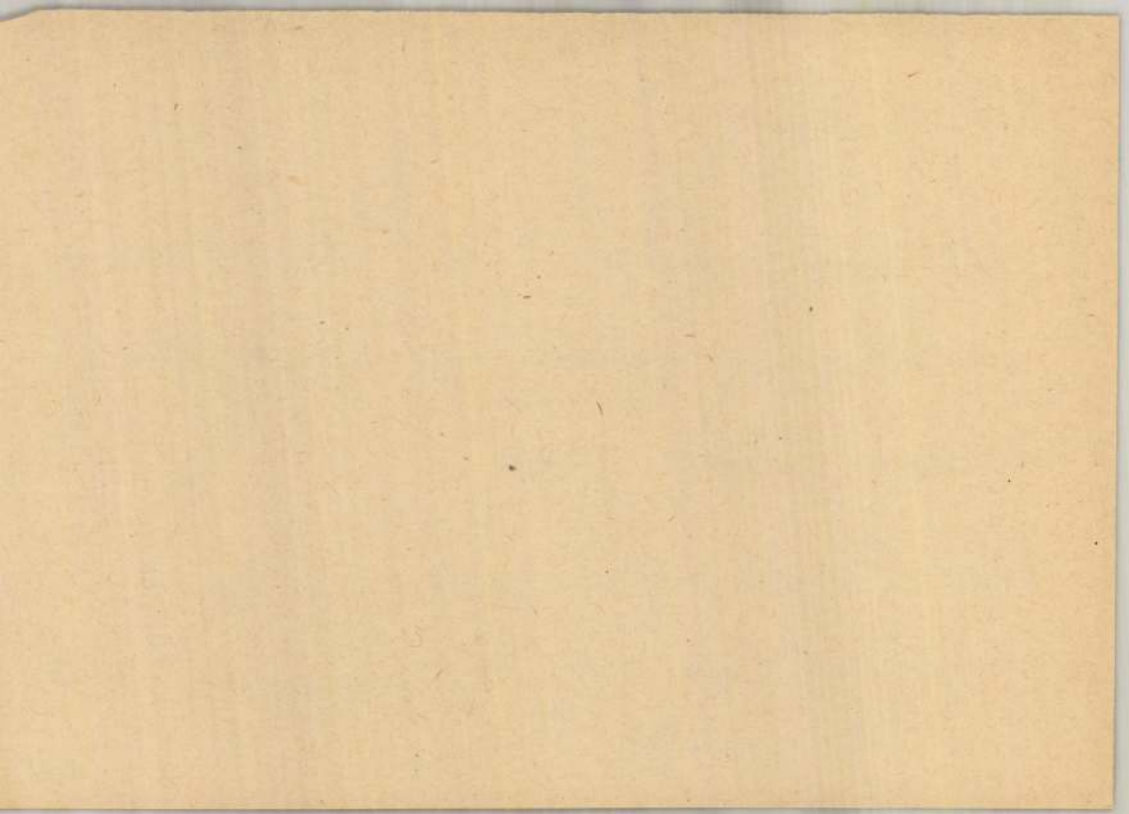
Türk János

1858-ban másolta Mayer István kompo-
zicióját, "A székesgyőr, az érseki palota és
a licium látképe" címen.

Koiv Pál ssk.: Hercegség mémlékei II.

Magyarország mémlékei topográfiaja VIII. kötet.
Budapest, 1972.

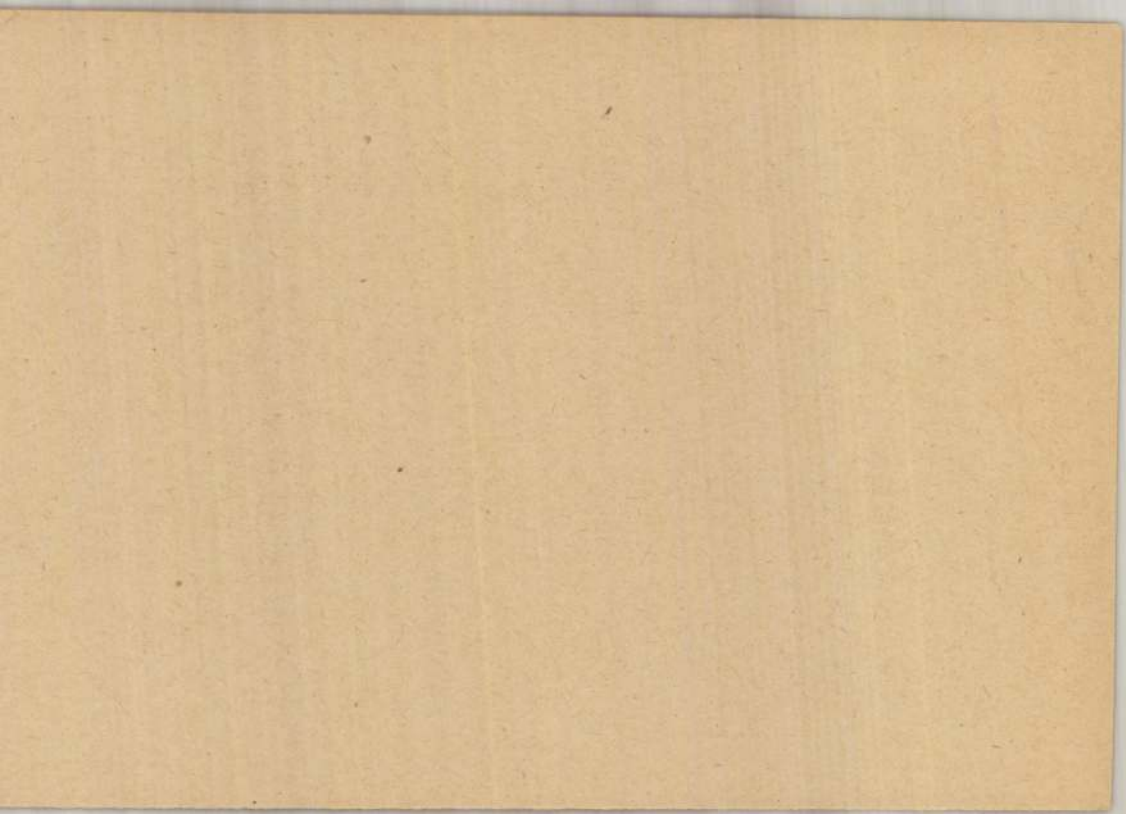
4210

Türk János

1858-ban rajzolta meg az egri Lovicz Leo u. S.
n. templom képét.

Voit Pál plb. : Hercegségje műemlékei I.
Magyarország műemlékei topográfia VIII. köt.
Budapest, 1972.

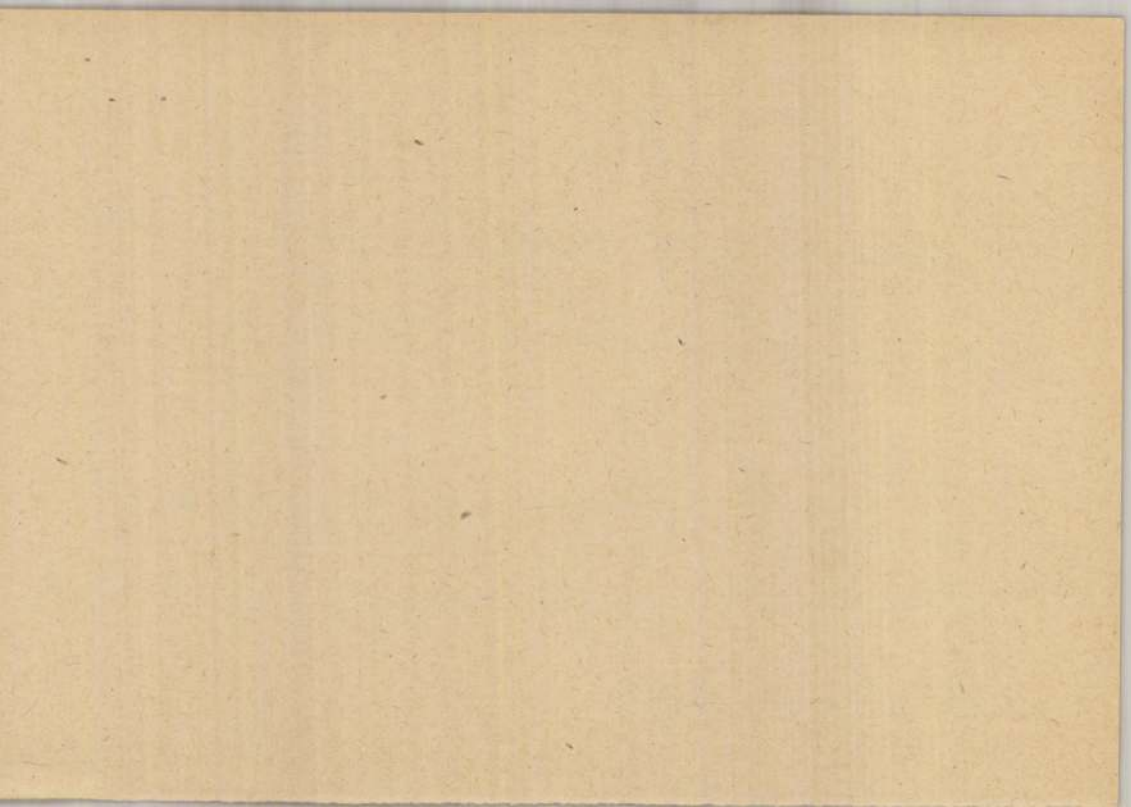
Türk Jonas

megrajzolta az egyi beszései u. 15. p. a. volt
jezsuita diplomák közt 1858 közt.

Voit Pol stb. : Slovenskye mēml'ki I.

Magyarország mēml'ki topográfija VIII. köf.

Budapest, 1972.

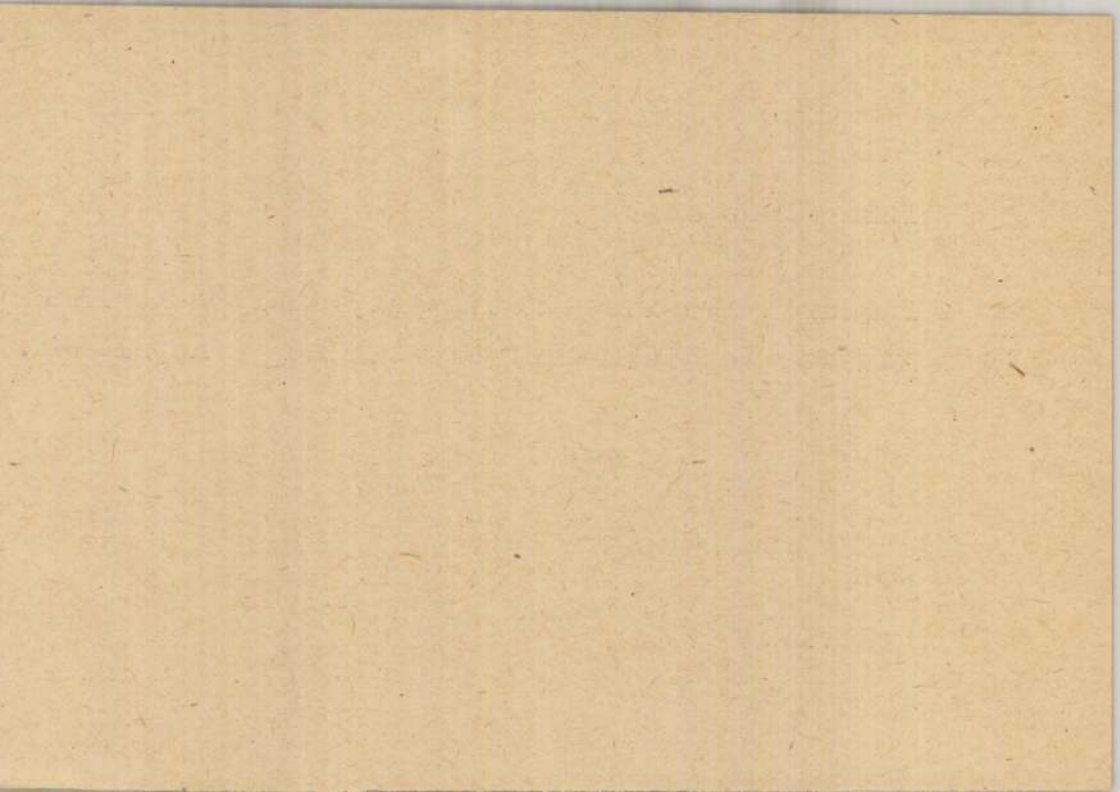

MDK

Türk János festő

Parádról készített két képet, amelyek Kohlmann
metszetében 1840-ben jelentek meg a Regélőben.

Ltáb.IV.47.1.

476. Képes Eger kör-
nyelkérő, valamint Eger
és környéke térsége,
tervezési a bulodálait,
Eger ajándéka Erővel
Királyruhá.

ANNA . 469

Tiink Karoly

egri rajikarvoj

473. Eger lakikeje 1854-60-
leij. keinjelle feijt.
Eger vairs ajindokoa
Erreketes kirjityneis.

Utr Egm. Varimuseum
Barmany - gyijtemenje
mel' asretoje: Bpest
1937. ~~RBMN~~. 473. n.

---

475 Utr Egm. var. Sötes kapu-
janis sejiarita, Doto'arja,
a dlinoret, a hejeresy -
hoi faragvanyi; Eger
1852 - i ostromainil kepe
Ortelius nyoman; feijti
kuvorajia; Eger vairs
ajindokoa Erreketes kirjity-
neis.

Neugebauer

Prüfung
Glorian

Die römischen Inschriften
des ungarischen National-Museums

(Separatdruck aus dem "Festschrift")

1801. 82

f. 70.

1 - VIII / 1

Türk Karel

egri rajstana

Eger latépe 1854-ben
ny. Farkó unire
Eger város ajándé-
kosta Erveler ki-
rajnának.

Borsó 478. 4

Itt egy var. Sötétka-
nyfának bejártat, Doko-
nyra, az egyi minarch,
a nében egyházi farsag-
váján! Eger 1852-iki
Országos Farkó Károly,
Eger város ajándéka
Erveler kirajnak.

Borsó 475. 4

vepjet

g. 99

1867. 42

~~Mittels~~

Reiner

geener from dr.

Mittels reiner filtrat.

(Mittelsreinigung an "Ankarsotogier Koilenwupst"
IX. Bot. III. f. 111. 112)

Türk Kainı

Reşah Eger keiruyi-
Reşah, valarını Eger
si keiruyişuñi seşeyi
Fevk Avrasya.
Eger varın aşıncıcağa
Emşer kiratıması.

Bars 476-4.

TUSCH, Hermann foto

1808(?) - Teleri eginelake kutrya

Dea Nogy Arilo: A Reyntaralawite
Teleri Samul. Welen, 1997 225.

1775-1776
1777-1778

1779-1780

1781-1782

TÜRK Antik
Nüves

Havrancağı, Tebli-ten Qırıqları
an 1799-ten Belenkañ Kızılcağı.
New "a tawer";

- a Belenkañ unıñın tawerında is belgeniñ

Dei Nıyq Anıñ: A Qırıqlarıñıñ
Tebli Sıwıñ. Kırkavı, 1997
184, 322,

Qırıqlarıñıñ tawerı 472-450.

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

1871

Tiiveli giv. Eaa.
patentlom
(Kolossinope)

mod

Rendkivili kyoaj

1913. jülun 13.

Vasárnap

14

Kat. F3 Jubilate

Ó-görög Ápr. 1G. Nb. 5. vas.

Hétfő

15

Kat. Anasztázia

Első negyed 14 ó 48 p.

Kedd

16

Kat. Ls. Be. J6.

Szerda

17

Kat. Anieft

Csütörtök

18

Kat. Apollonius

Péntek

19

Kat. Emma

Szombat

20

Kat. Tivadar

Ist. 12. S. Akhari M.

1940

Április

30 nap

16

Türki touplom

h.

Balugh Erdetyren

I. 20, 25, 2

GEVERS H. TAVASZ.

Jüri ref. templom

(Károltany)

festen megerősítte

1587-ben

IX. X. és XI. részén a

a templom lebontásának

elgondolt

Folyóir. 40. l.

82. l.

Budapest - névén-uteraí vörhant
Katonárat ájolo Kóhár Könyvek-
kel való ellátása IX. 148.

Türei oláh templom.

Kós Károly: Egy Kalo-

210

karceyi faluemplomról.

A Flár. 1908. I. 60-64.

l.

A KÉVE MÁSODIK

1909 NOVEMBER 7 — 190

E KÖZLEMÉNYT KÖR-
SZERETETT MŰVÉ
GÖRÖNCSÉR-GUN-
ÉS MÁTÉ ILONA
:: AJANLJU

Türk Fikri

esri rüfzlemtö

T. Fiqes apja.

Dobo' İskrin an efr

hös i. rayta rpe

an alabbi könye

Am lappan.

Türk Fiqes: Eger vasa

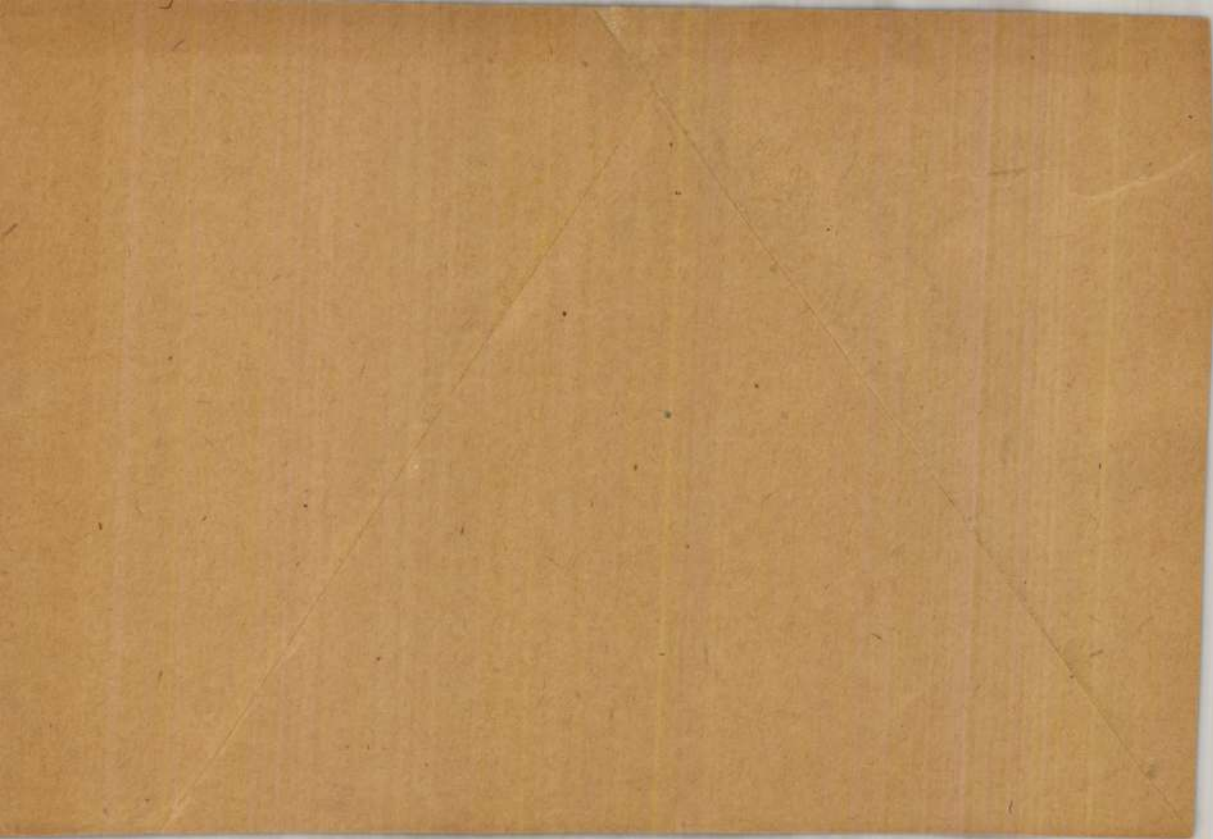
Eger 1906.

T. Fiqes mofa is ray-

zolu, kei rayra repro-

ducioben meffelen

er it ewliten miben

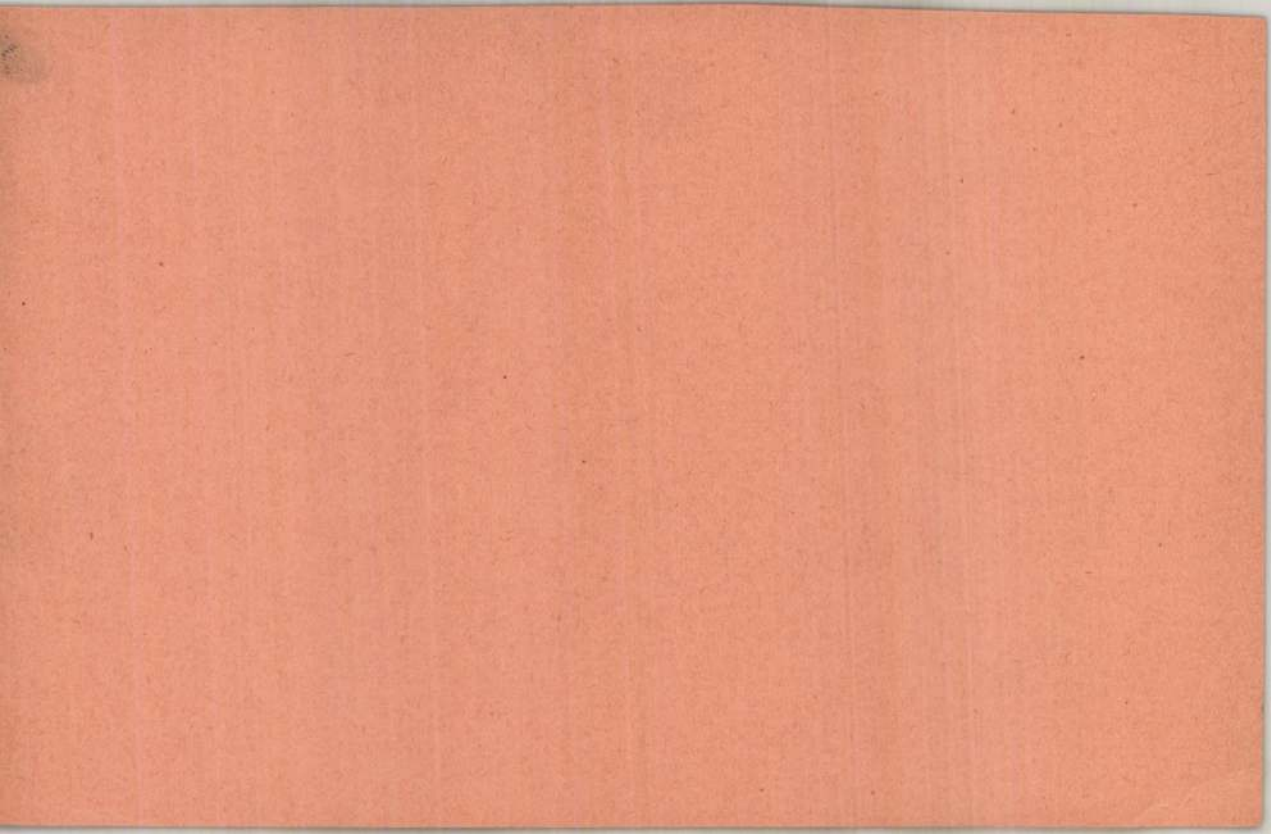
Fürk Mois

Fünmaler 1784.

d.

Schrick Holitoch

113. d.

Türk Arab

quironer

l. Türk beyen

Entzschdrhalyi Ktengl.

104, 106. l.

105, 107. l.

108. l.

1000

1000

1000

1000

1000

Türk

Qat'iyi Esması

İsmiyle de İsmiyle

Qat'iyi Esması

İsmiyle de İsmiyle

Qat'iyi Esması

A İsmiyle de İsmiyle

Qat'iyi Esması I 800-50

İsmiyle de İsmiyle
423.1

Qat'iyi Esması

Qat'iyi Esması - Genel Esması

Qat'iyi Esması

"Qat'iyi Esması"

Qat'iyi Esması

Qat'iyi Esması

Clardt Emma

Fecskék és Lepkék

Clardo Vincenzo

Nápolyi tengerpart

Colucci Edoardo Maria

A Falu utcája

Vitorlások

Colucci Vincenzo

Velencei impresszió

Velence - Canal Grande

Conti Primo

"Feléségem"

Anyaság

Szegecny asszony

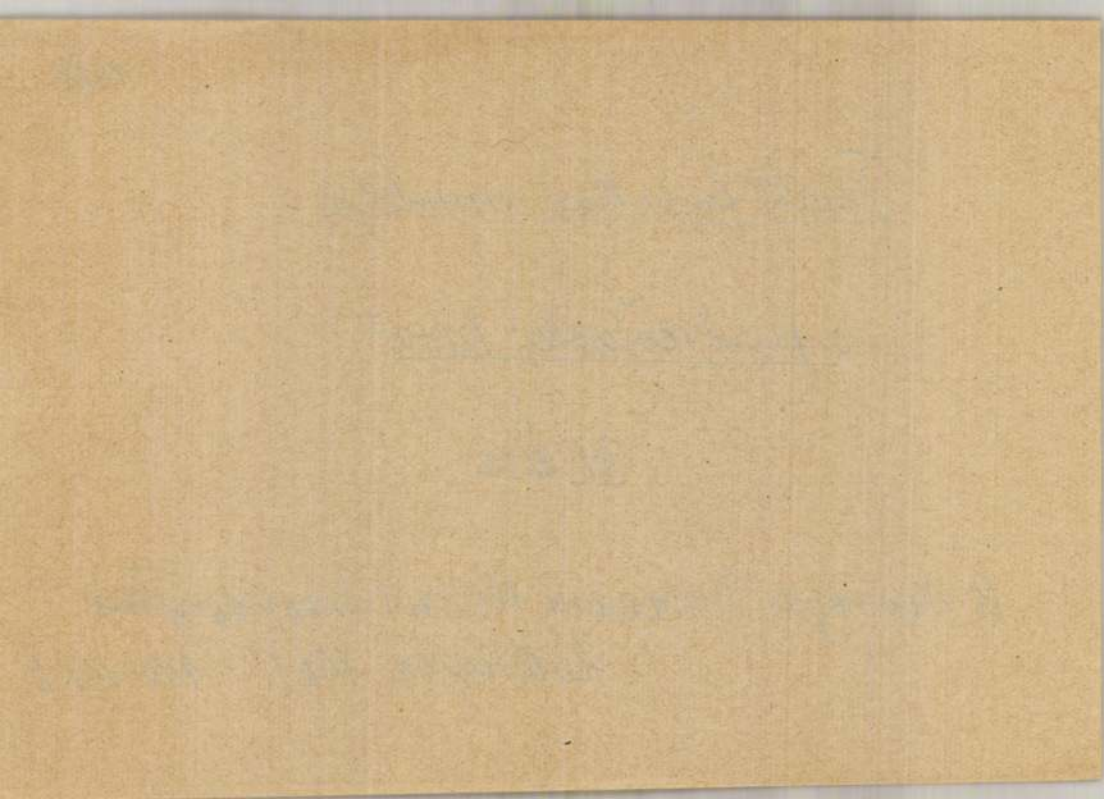
mlk

Türk fasikas mmkaja

a felseföskoluäki korsi

60 alra

A Niprazi Museum 1960 in laiggygytise
" " " " lökönyve 1961. 100-101. l

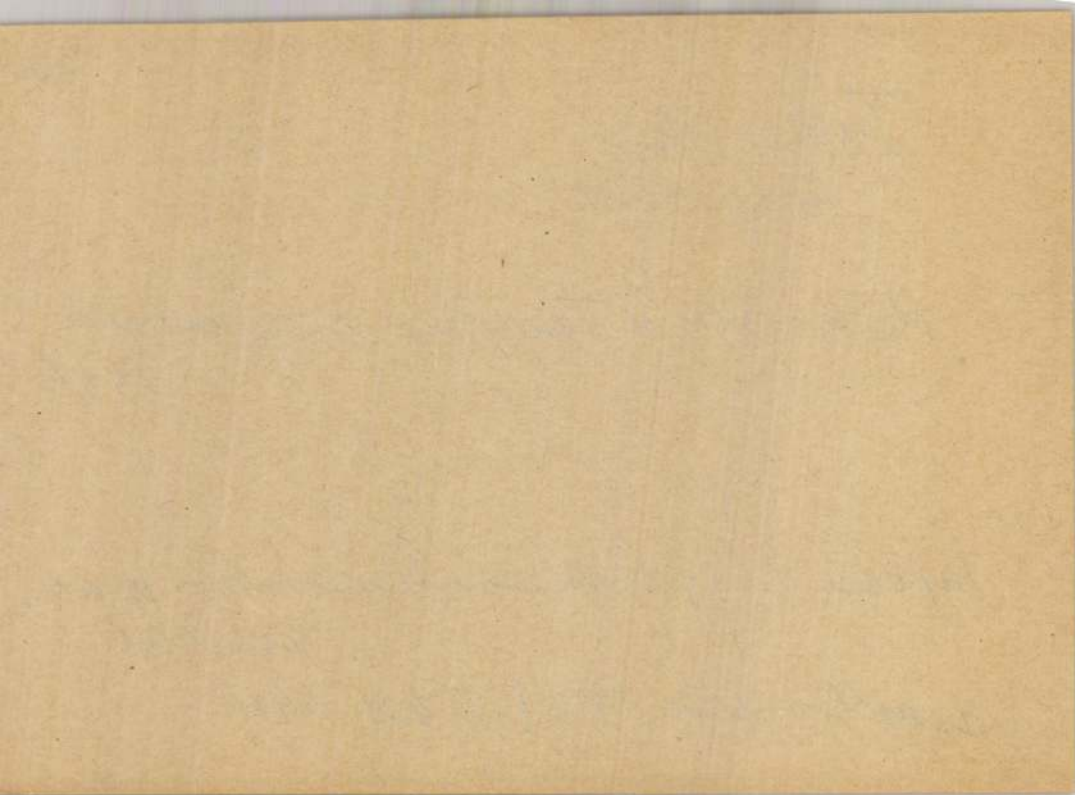

Türk - Nagy
Könyvkiadás

"Könyvközlés" e. Taukönyv series melléklet
1916

Sajvái & Nyomdaiipari tanulmányok 10. köv.
Melléklet

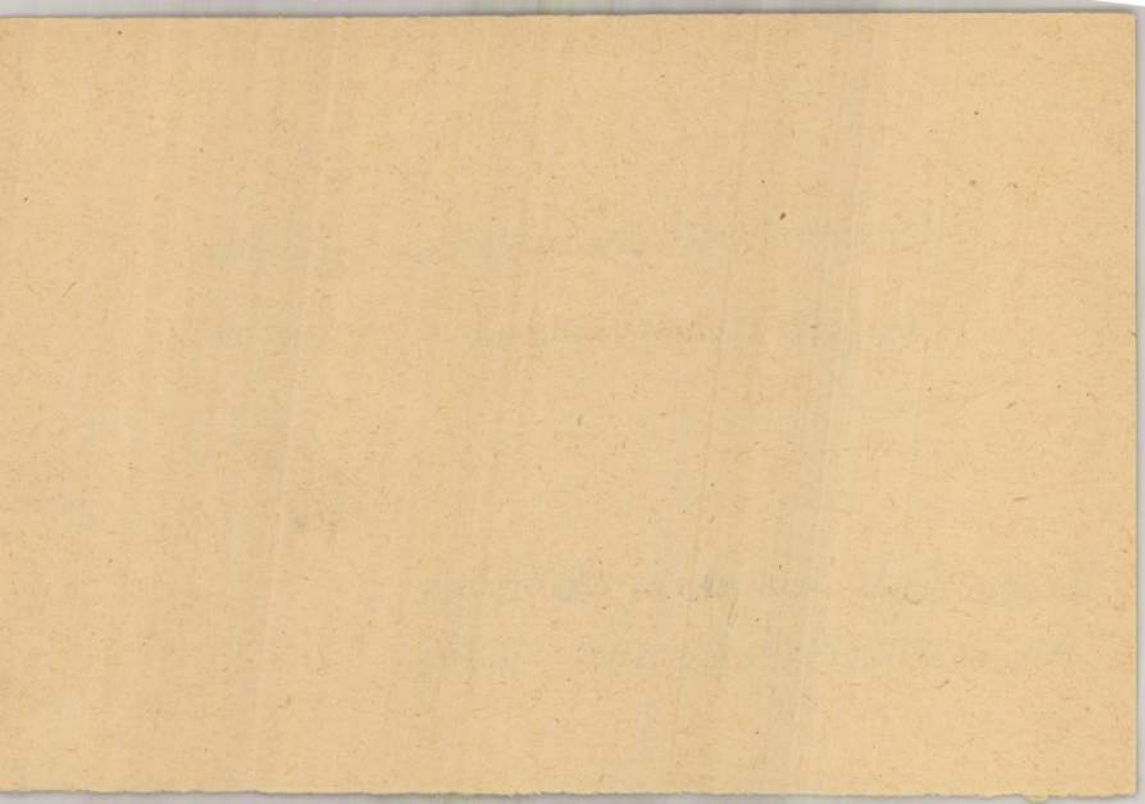
Magyar Grafika, 1958 5 köv. 6 sz. 5916

Türk

A művész munkáiban gyakran
a foto alkalmozása, átírása is.

Lószka Lajos: Tények és lehetőségek.
Művészet, 1981. február - 4. lap.

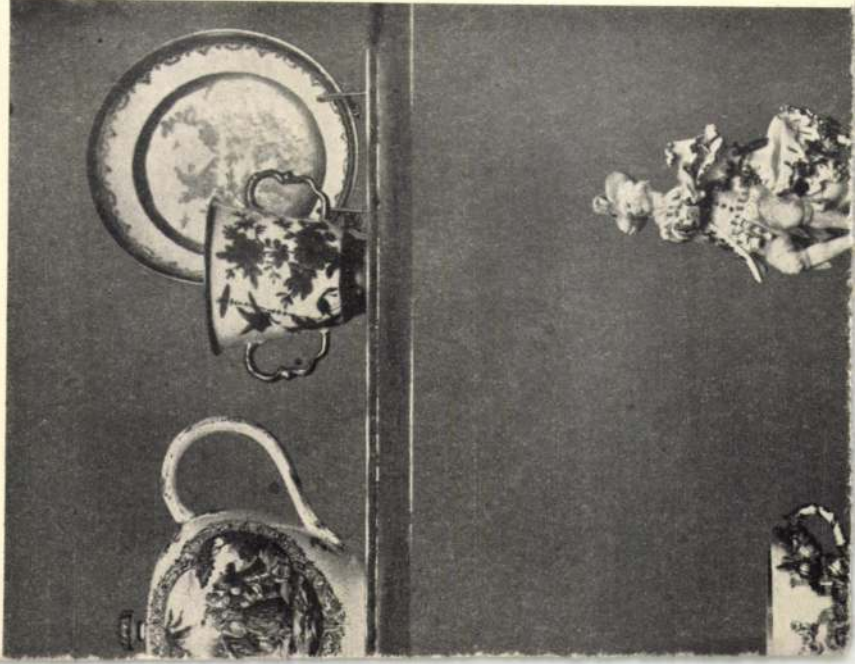

Radwan
L. n.
VIII. 36.

T. work

2 vols. IV. 47

XLVIII.

< Tingen premontrei

premontrei Keuplom >

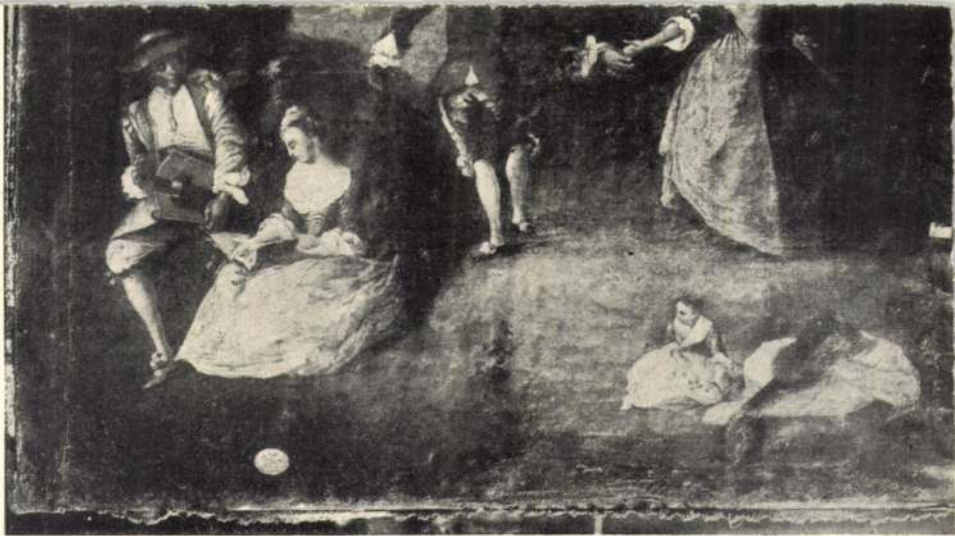
Ant Gein dr. dL >

Maqar Zindomineid

1944. 243 - 246. l.

Kejebel

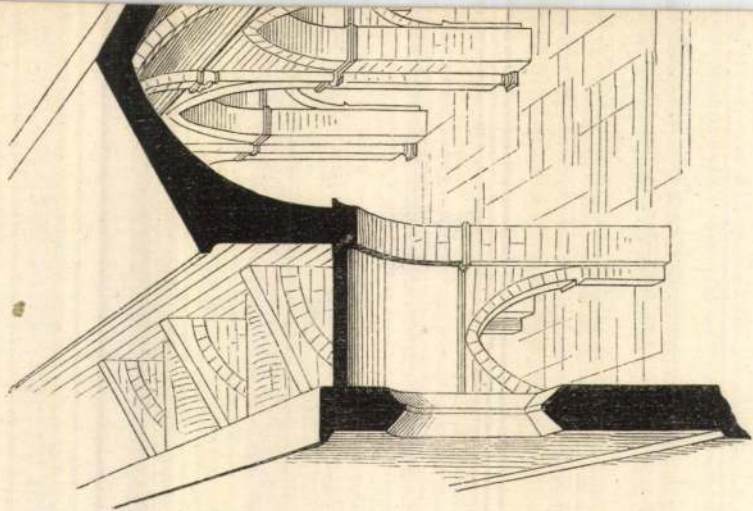
Tungia Lempon

R III n.

deper.

Magyar Munkások List

I. 485. f.

1.

Täyryen Penttinen

Archi. S. A. 1885-XVII. 1.

Kutkosbil 95. 2.

Türkei wem. reichs
is temptom
Keje repr.

Kios kütl kate klag
1077. l.

Zalavari ap.

362

Tüſjer propoſitiya

templan

S.

Hecker-Mitt-Ton

87-39.1

Kejserdal

~~Leah preschall (reg)~~
Vll. 33.

Tinjau prem. apats

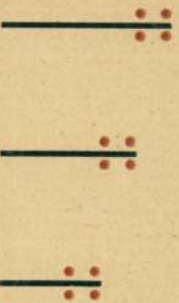
Ampun

d. (Fala m)

GUMRE 838,

839.

Eljegyzési és eskelési értesítések

JMENTHAL EDE

HOGY FOLYÓ ÉVI JUNIUS
T 10 ÓRAKOR A VII. KER.
LÁZASSÁGOT KÖTÖTTTEK

KÉRY BÉLA

Tenji premonfoei

tenpon

XIII. n. d. XVIII. . . . .

Calabria

1.

Divaldhugmüent.

50. l.

mes premon. 19. 2. 30. 6. 4m.

Török Kormányzat 1886. évről.

Exen 16 97 september 30.
Török sultán rendelkezésből hu
^{azelőtt} csoporthoz képező "kasszák török
(keményesben járnak, fizetmiégyen
török kardokat, íjakat s egyéb
a kamruval s verrel behintett
Tük: a fémexelenek (3), kik
főkébe onolják; a spahik (4)
Kés a kasák kivonás kard.
ra merik szemeket feleme
Kul dobják; aruk, ⁵stik m.
Kivégessék; a vidéki kasák
Kik felese város onháikat
Tatari; a jamicarok (7) m
balva: "Allah nagy kufat
e navaikat ordítja: "Ostas,
Köt a török remek (10), a
mifőwél eue átkoz mond,
Márey Vostimay." Török

↳ jobbról balra haladva,

Tijger pennenbriev.

Beuylton

Labaairps

244-245.6.

keijerEd.

Türk A. Finns

Minäret 1903, 347

2000 (2000)

500 (300) — 1000 (1000) — 1000 (1000)

— 1000 (1000) — 1000 (1000) — 1000 (1000)

1000 (1000) — 1000 (1000) — 1000 (1000)

1000 (1000) — 1000 (1000) — 1000 (1000)

(1000) — 1000 (1000) — 1000 (1000)

1000 (1000) — 1000 (1000) — 1000 (1000)

1000 (1000) — 1000 (1000) — 1000 (1000)

1000 (1000) — 1000 (1000) — 1000 (1000)

1000 (1000) — 1000 (1000) — 1000 (1000)

1000 (1000) — 1000 (1000) — 1000 (1000)

Ódó István: A helénszabol
116 (607), 3228 (427). — Bátor
Erőket 116 (607), 1522 (118). —
Bongárdi pápa 116 (607), 19
(240). — Erő tevéket az én em
bretenre 116 (607), 1653 (157). —
Kerepele 116 (607), 2365 (348)
— dőcnyi menyecské 116 (607)
2301 (329). — Virágos 116 (607)
3969 (561).

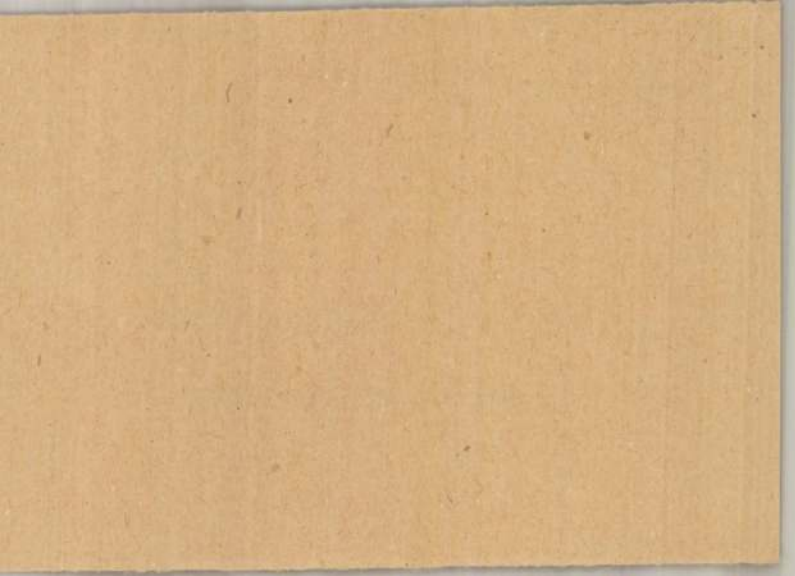

Türck A. János, grafikus

Művészet, II., 1903. 346-47.

A Honművész képmellékletei

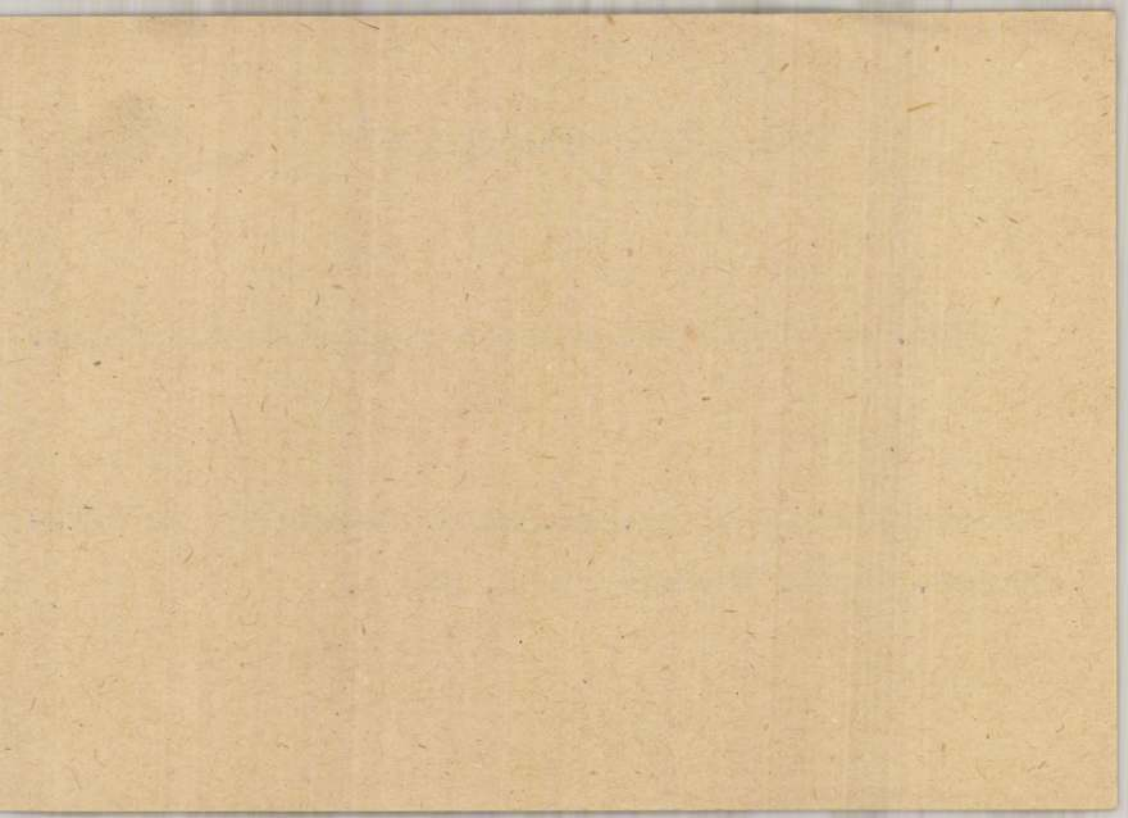

Tück János vice pallér

MDK

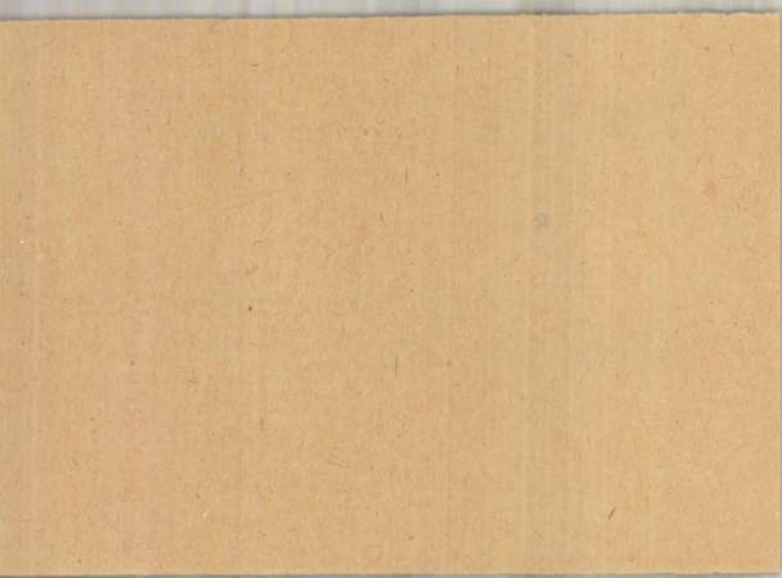
179o. az alábbi kollégiumon végzett munkálatokat.

A Marosvásárhelyi ev.ref. koll. értesítője az 1894-
95 isk. évről. Mavhely, 1896. 72o 1.

Grafika, rézmetszet
Parád, Türck A. János után

Művészet, II., 1903. 346-47.
A Honművész képmellékletei

MDK

Türck János A.

Parád. Timsavas-fürdő, rajz, repr.
Metszette Vidéky Károly

Regélő. 1840. 42. sz.

1891

1891

1891

1891

MDK

Türck János A.

Parád. Csevice-forrás, rajz, repr.

Fogadó, rajz, repr.

Fürdőház, rajz, repr.

Metszette Vidéky Károly

Regélő. 1840. 42. sz.

100

Book 100 A.

Book 100 B.

Book 100 C.

Book 100 D.

Book 100 E.

Book 100 F.

Türckh Vitus /Dörckh/
katonai mérnök százados

MDK

Ceresela 18 1692 nyár elején Türck Vitus mérnök
századossal Eszéken dolgozott.

57.o.

Schoen Arnold: Ceresela capo maestro budai korszaka.

Műv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 56-60.o.

KCM

MDK

SCHOEN ARNOLD: Ceresela capo maestro budai
-vev labud erizana esaa A OSYRRO :DJONNA WMONOS
Korszako.

Műv. Ért. 1959. VIII. évf. 56-60.é.

Műv.Ért. 1959. VIII. évf. I. sz. 56-60.é.

Türckheim

L.

Georgy 1929

131. P.

J. - 154 (1)

Türelmes László, tisztv.

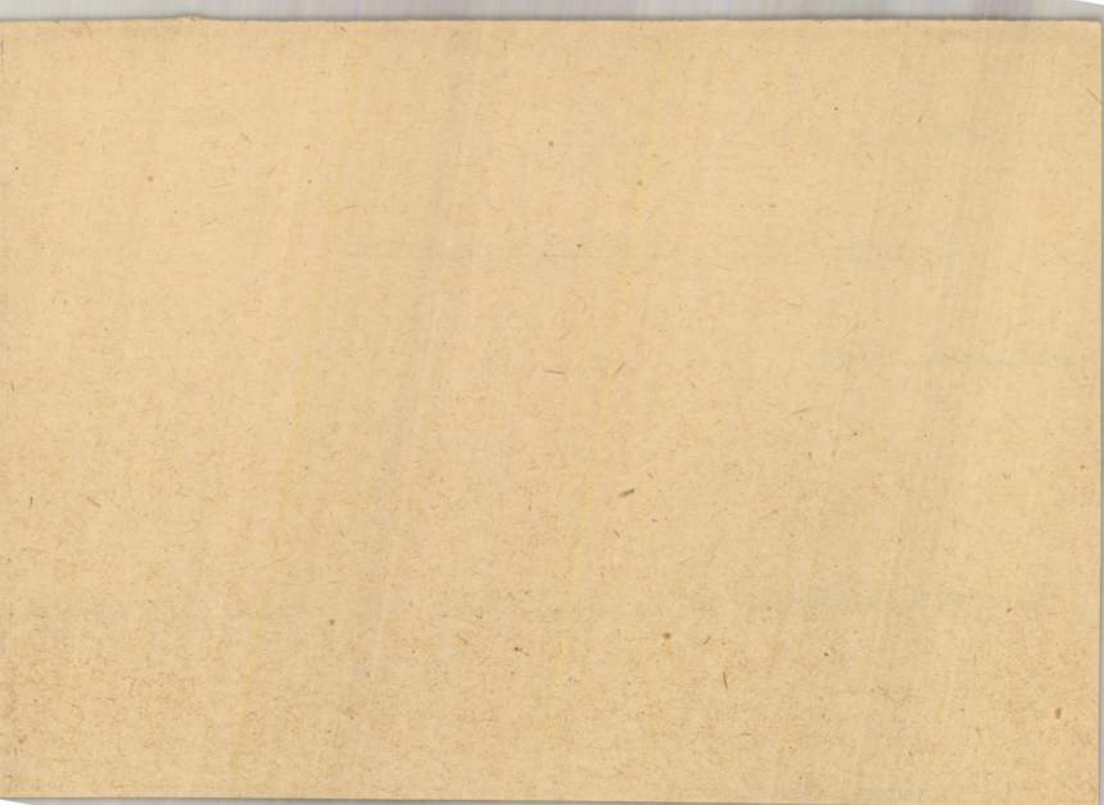
MDK

Ker.és pénzügyi dolg.szakszerv.

Leányka, szén

Ifjúsági Képzőm. és Iparm. kiáll. N. Szal. 1950. jun.

11 l.

ALEX. T Ü R I , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamem Handwerks Deren Kais:
Königl: PRIVILEGIERT Bürgerlichen Schön und Schwartzfär-
bern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.

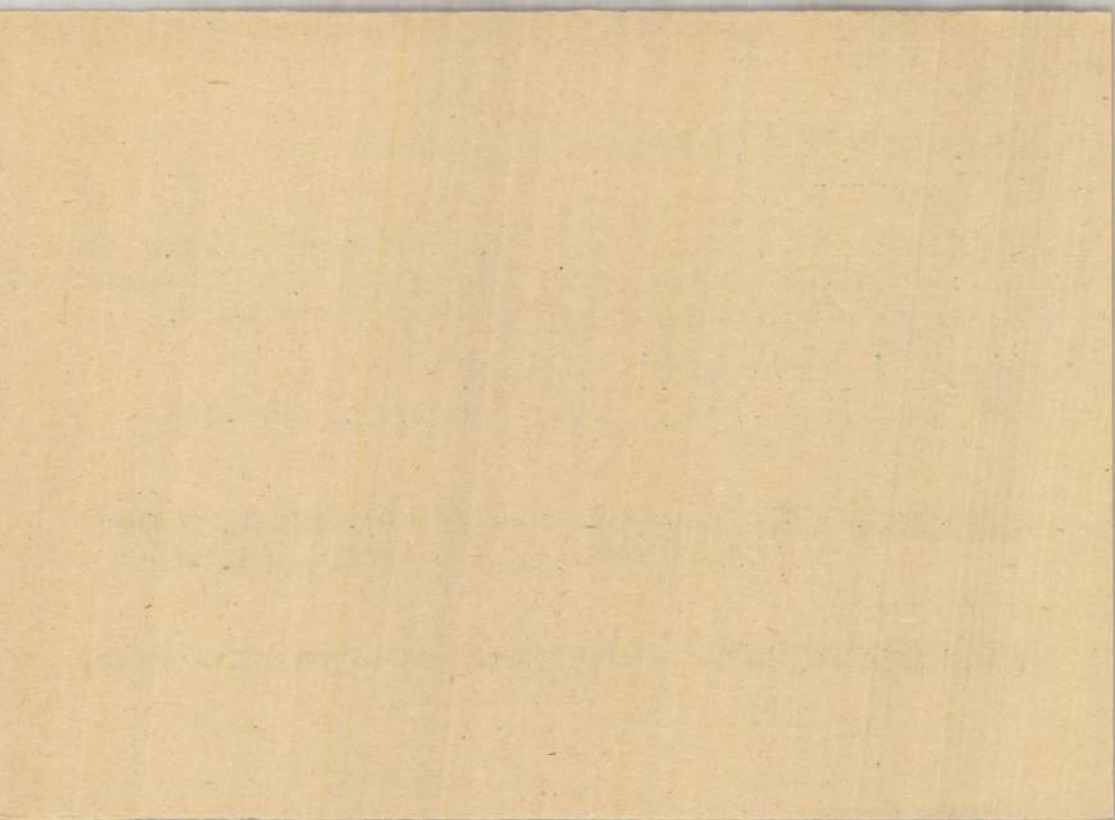
Név:.- 294. - Herr Alex. T Ü R I

Felvétél ideje: 1811. 16. Sept.

Hová véték fel: Ballotta, /Palota/. 160.old

DORONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A tex-
tilfestés első nyomai 101. old

ARRABONA, 1924antus János Műs. Évkönyve, 16. Győr,

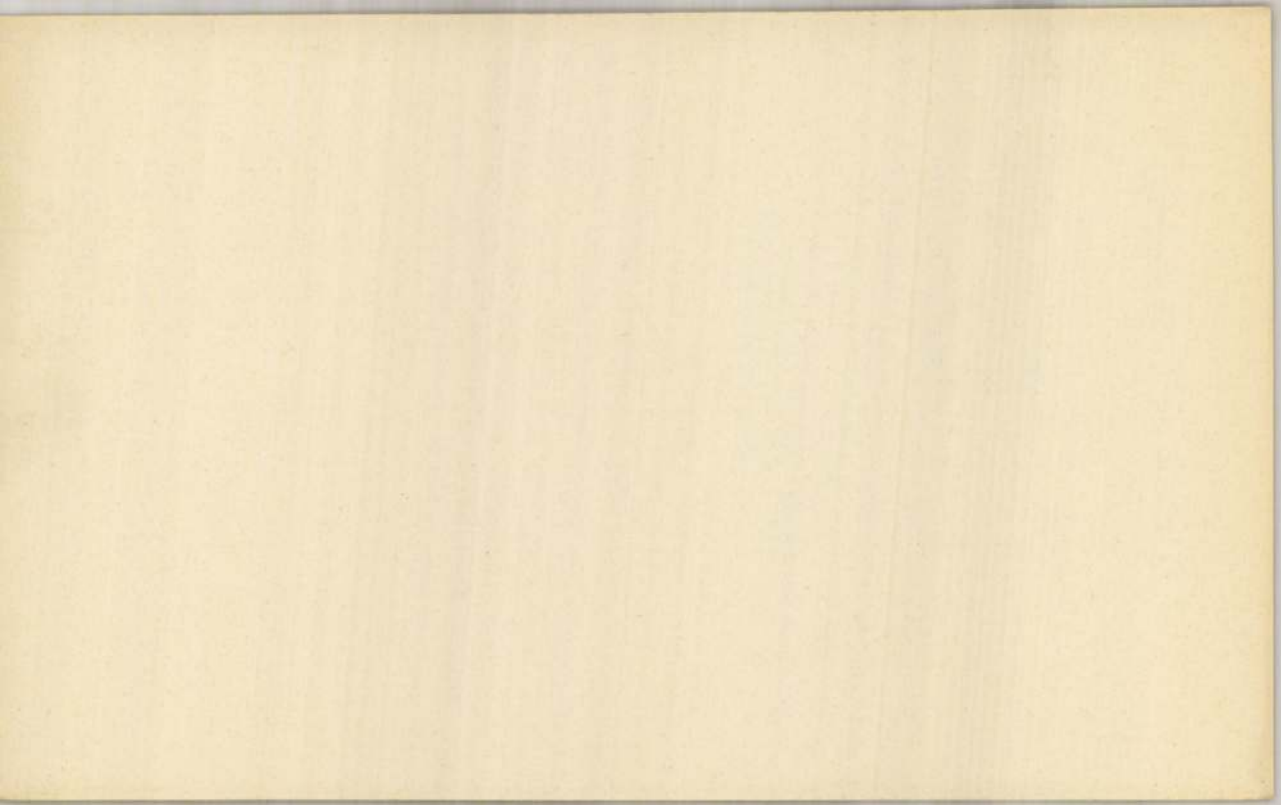
Tinict Kary

Arizonas Post

1860-as evés

Howard Pentzger

2571.

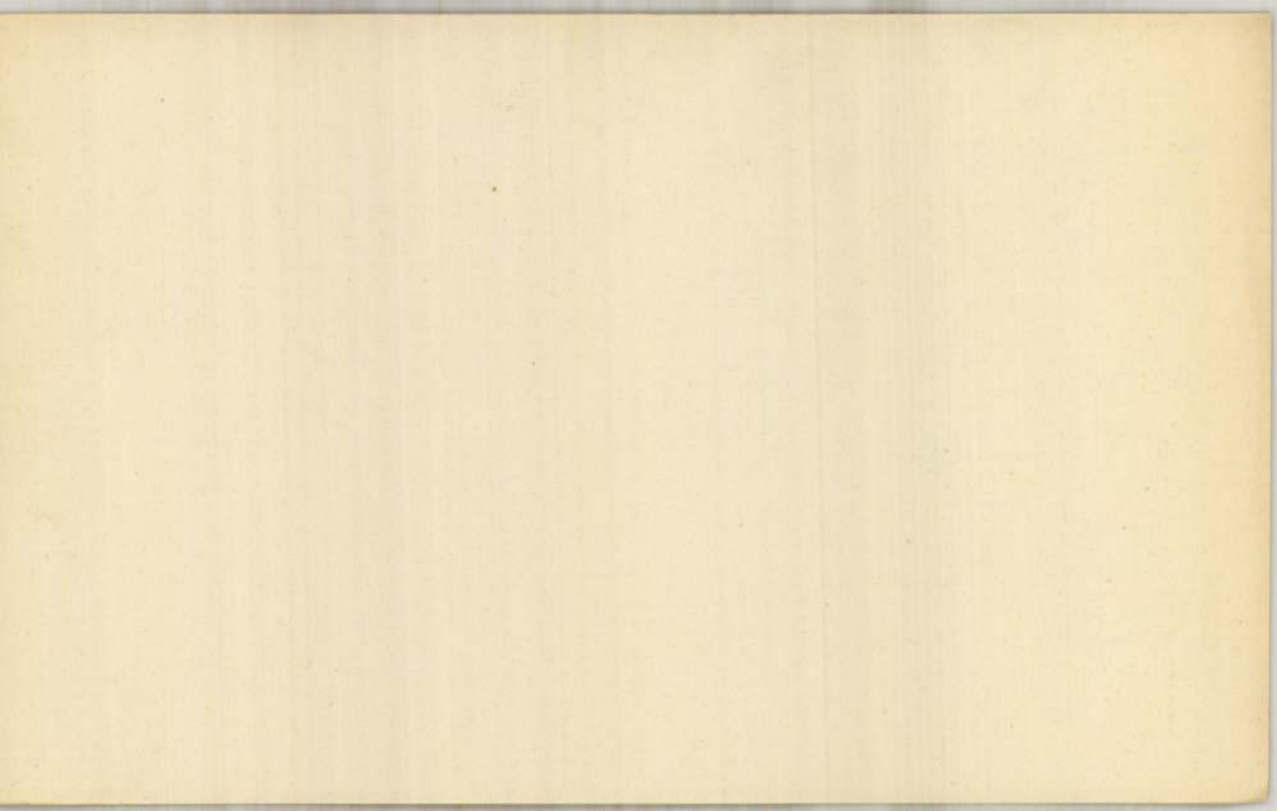
Türiet Säimel

Kuivõra Post.

1860 - as end

Korvath Pentpeter

257.1

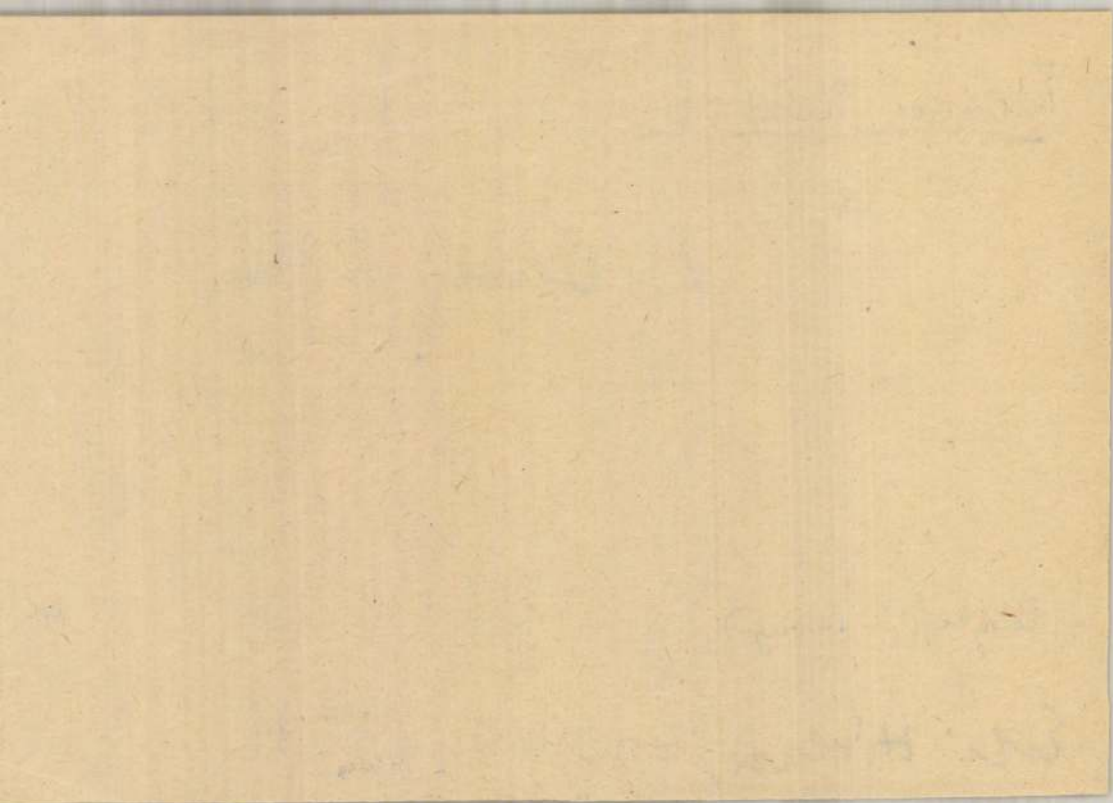
Türmiger Tibet, [ ]

L. Benke Zoltán

-(Te'nykep - köveg-)

4.

Esti Hírlevél, nr. 1979. jan. 19.

Türbek (város)

Ulay, alaprajz

Esterházy Pál nádor

Kollnagya Márton főm-

garács. névátalós
művelés.

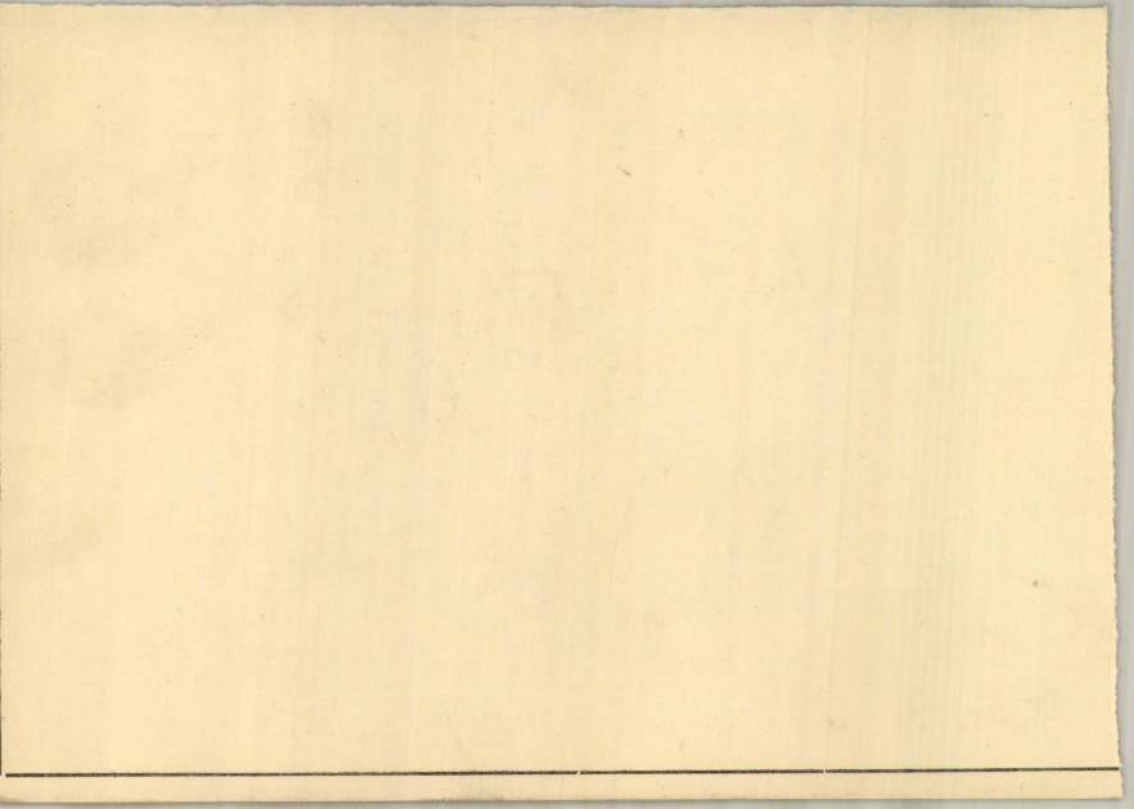
Repor.

Budics Zsigmond

Esterházy Pál

Más Hungaricusa.

Bp 1895. 44. l.

Türbeki varstos

alaprajis 1664.

regr.

Bubuker 163. l.

alap

Az Grayz.

~~Eceder. Top. S. 1664.~~

Escheray Poi Mart

Hungaricus - abem.

Frühel Freue

Bourne Zanis (alain)

A Palament.

Köyonec, fohi.

~~Frühel~~

Frühel Freue
ay natural.

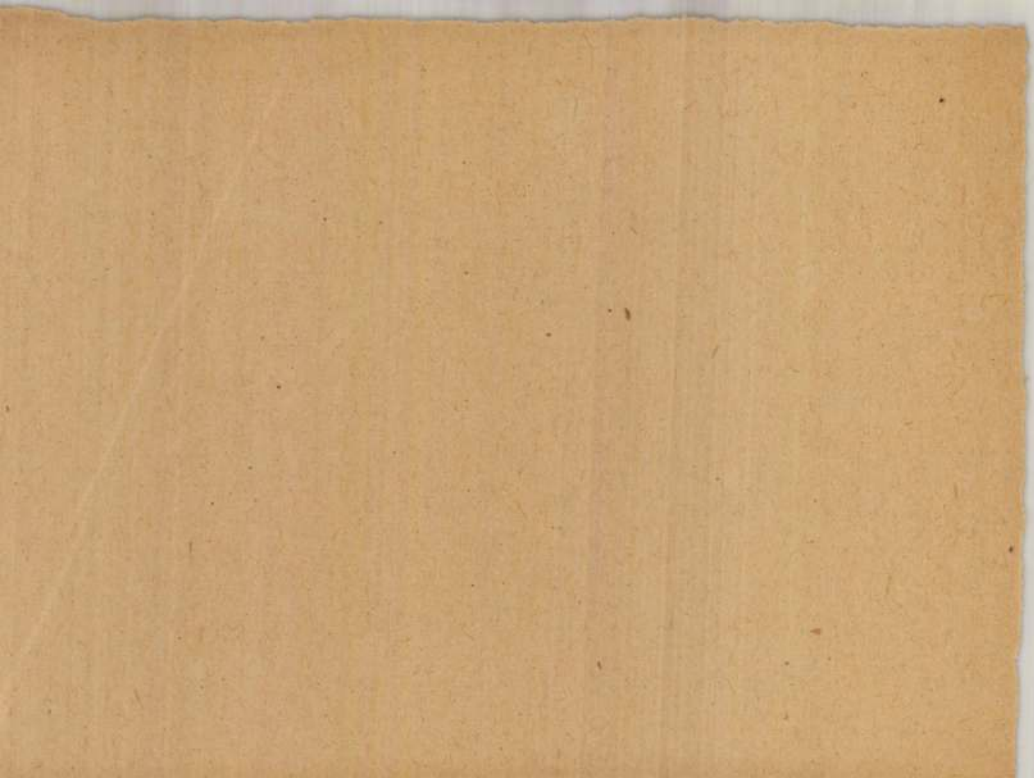
Türch Alajos

Fertő

1784. Holies

Crányi 1954

27 l

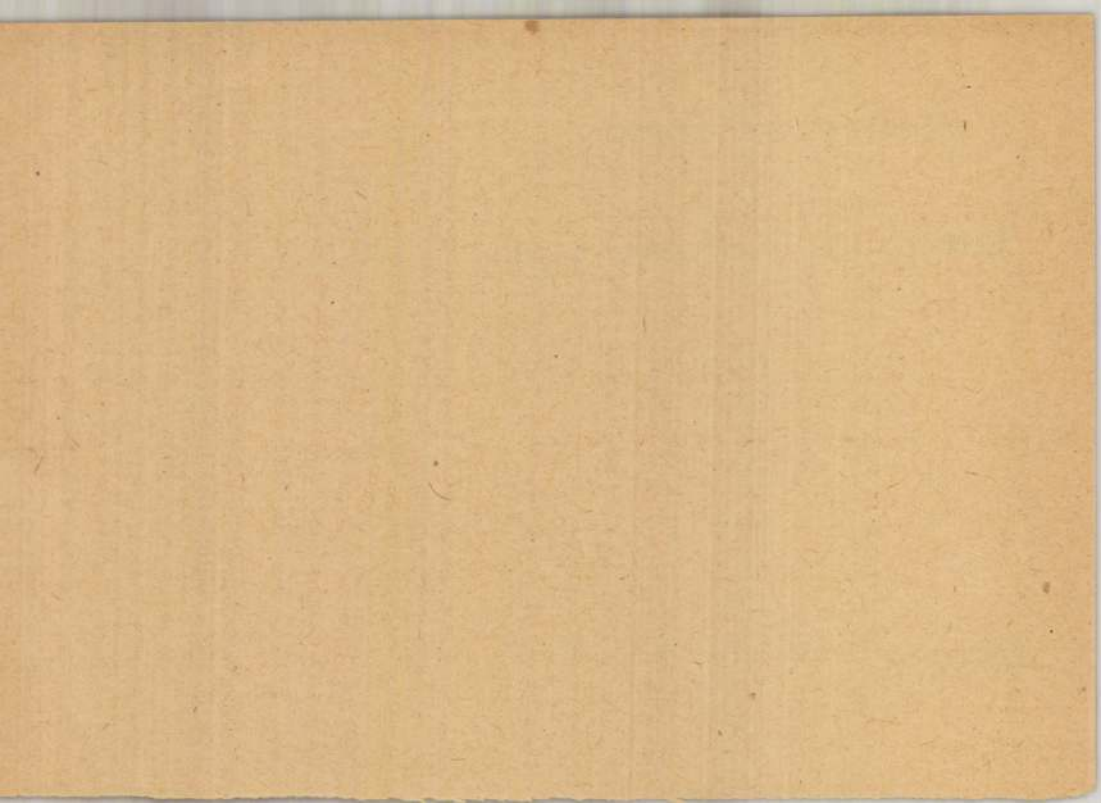

M. D. U.

TÜRCH Alajos

1784. a kolcsi gyár festője

Csanji 1954. 27. l.

Szemző Piroska.

Regélő.1840.I.köt.43.sz.előtt,338,339.l.között kép-
mell.:

Parád.Cse/vicze-forrás.-Fogadó.-Fürdőház.

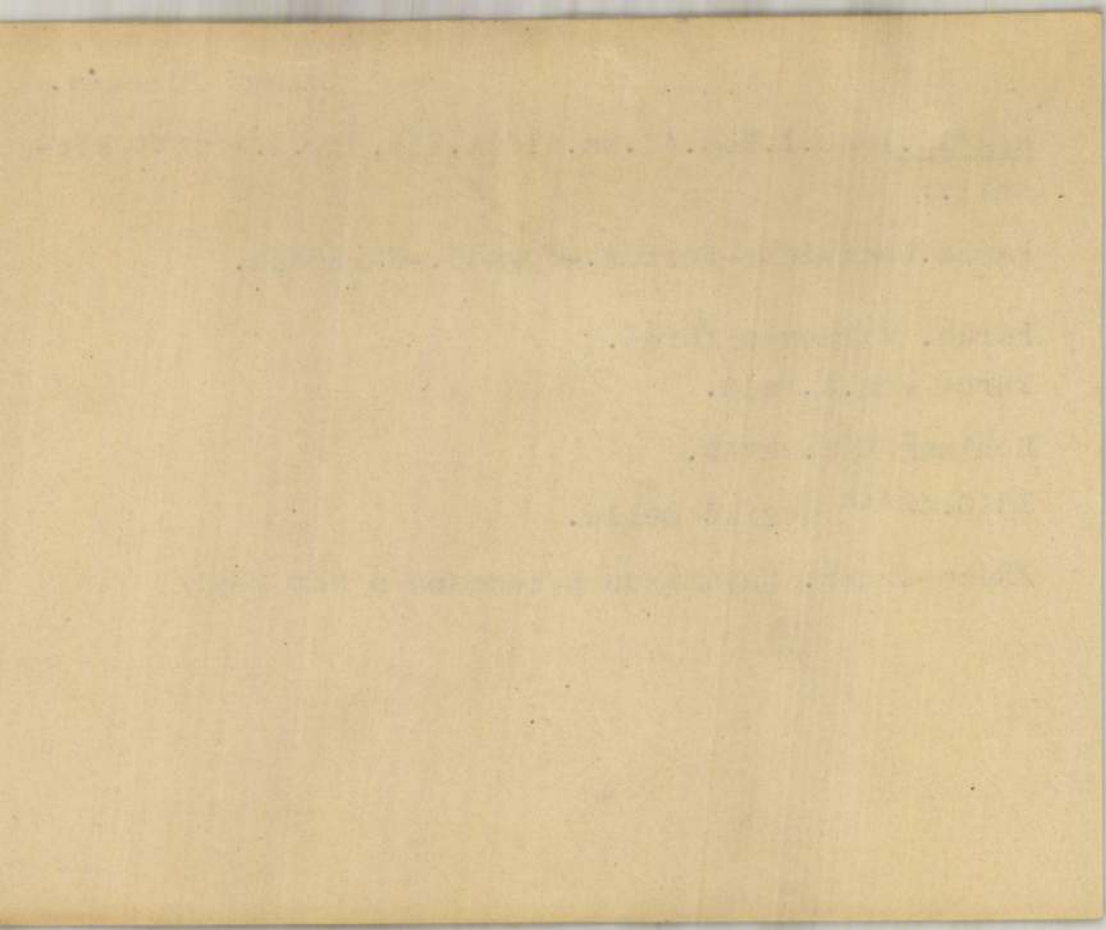
Parád. Timsavas fürdő.

Türck Ján.A.rajz.

Kohlman̄ Kár.metsz.

1840.42^{dik} Regélő mellé.

/Rézmetszet. Ugyanazon a lemezen a két kép!/
.

Tünkel Margit, epikén

L. Forhasdy Z.

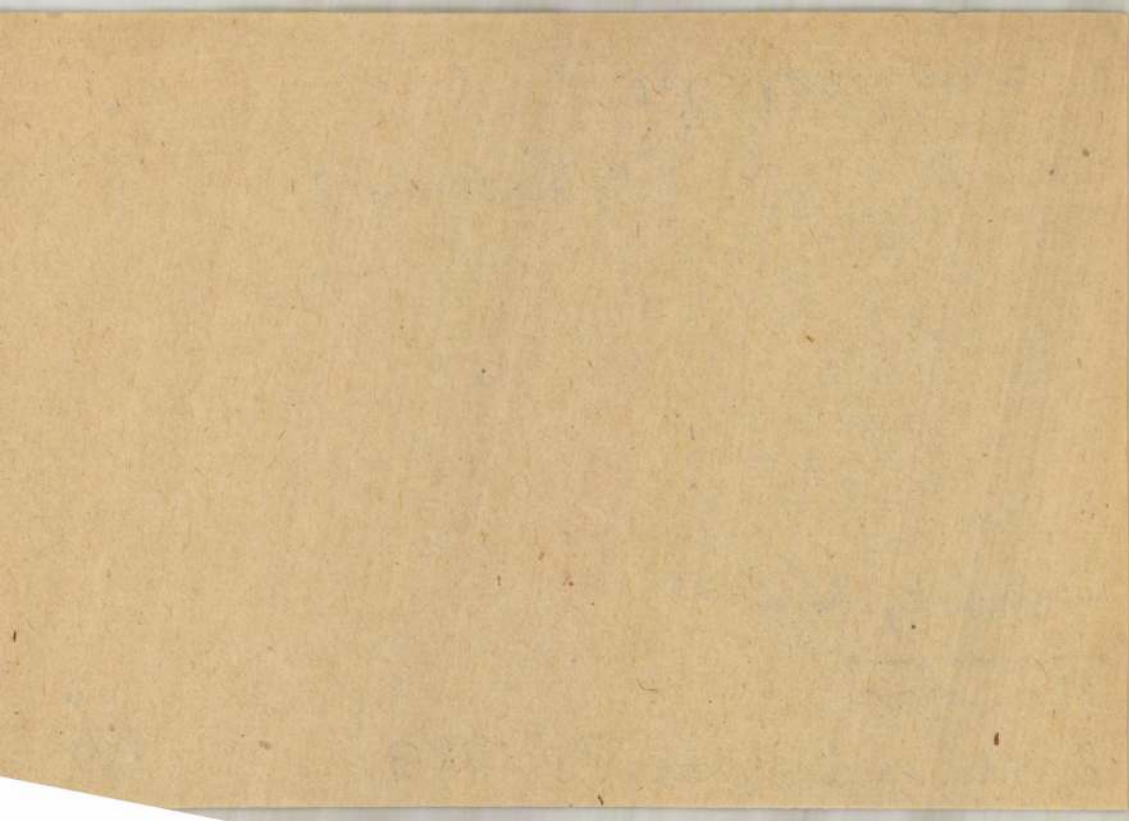
- követség hírek

~~Magyar~~
Magyar

Építőművészet 1983

6

83/3

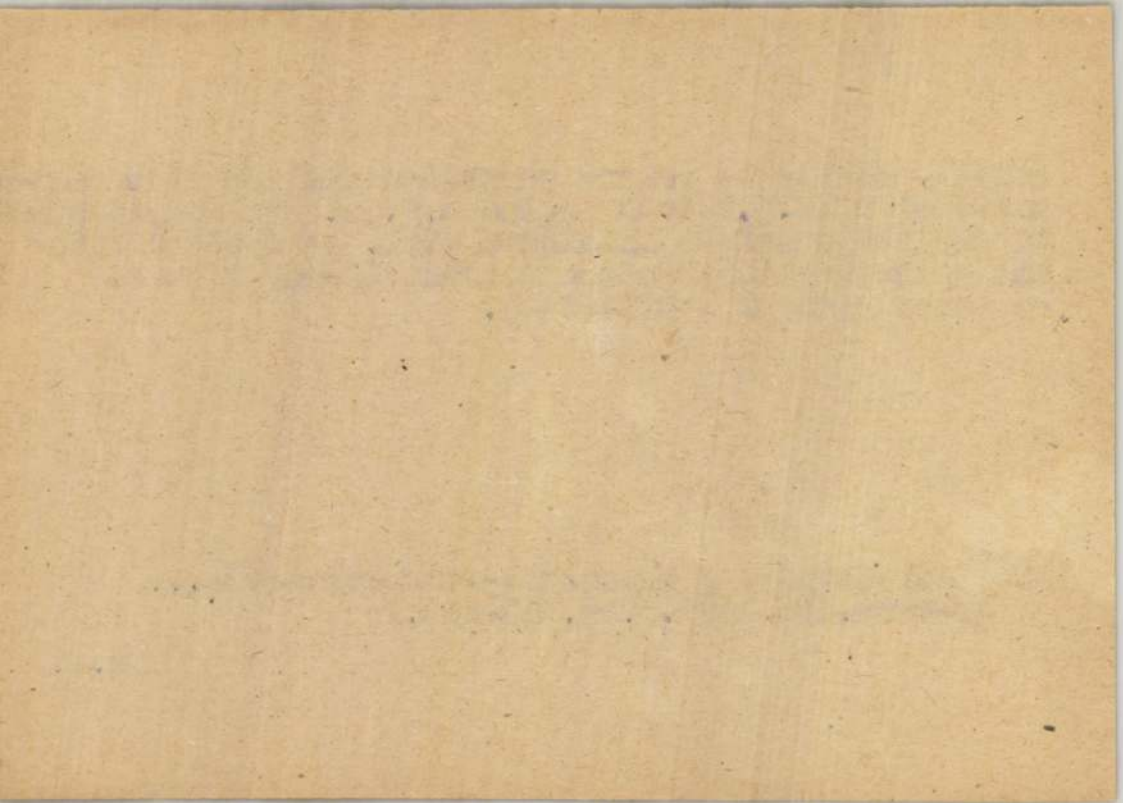

Tüköry József

Zofahl, Tüköry és Erhárd szakvéleményét és Hild József szerepét a Bp.V. Eötvös Loránd u.2.sz. ház kiépítésével kapcsolatban említi az alábbi cikk. Az é pület 1969-ben kezdett felújításának terveit Gimsey Béla és Sodlmayr Jánosné készítették.

Perchány Károly: A Városvédelem-rekonstrukciók...
Építéstudomány, 1972.3.sz.213-223.1

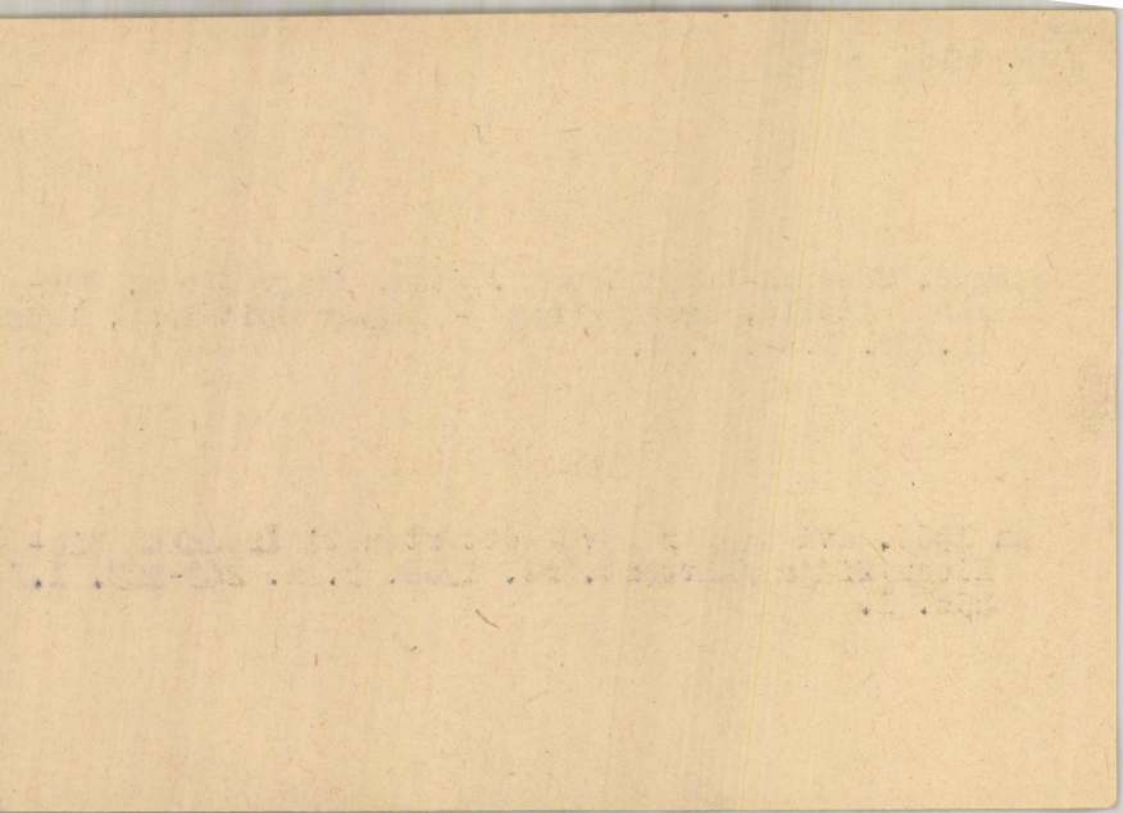
220.1.

Tükrössy Attila

Szeged, Odessza-lakótelep IV. ütem. /Nagy János, Tükrössy Attila, HársxGyörgy/ - Magyar Építőipar, 1966. 15.évf. 1.sz. 6. l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1969. 3.sz. 243-283. l./ 250. l.

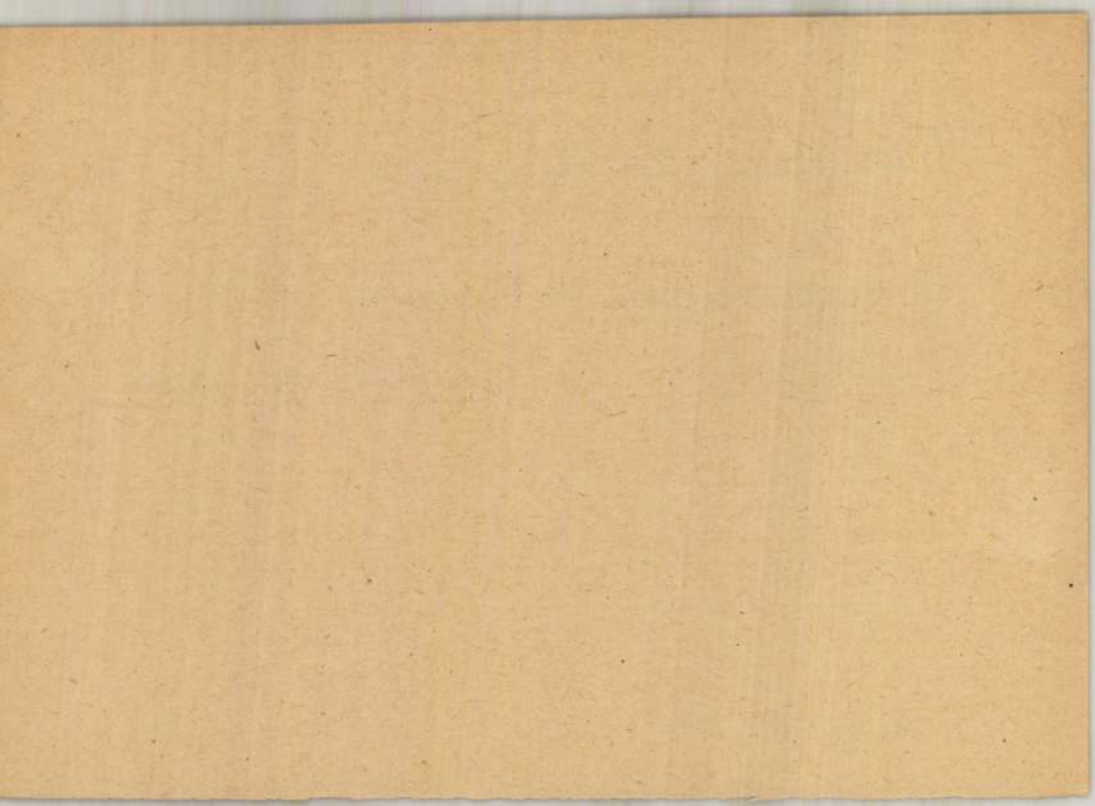
M. D. K.

Tiekküthy kárton a'cs

Bmassóban dolgorik

a XVI. sz. elején

Vaitgár 65,

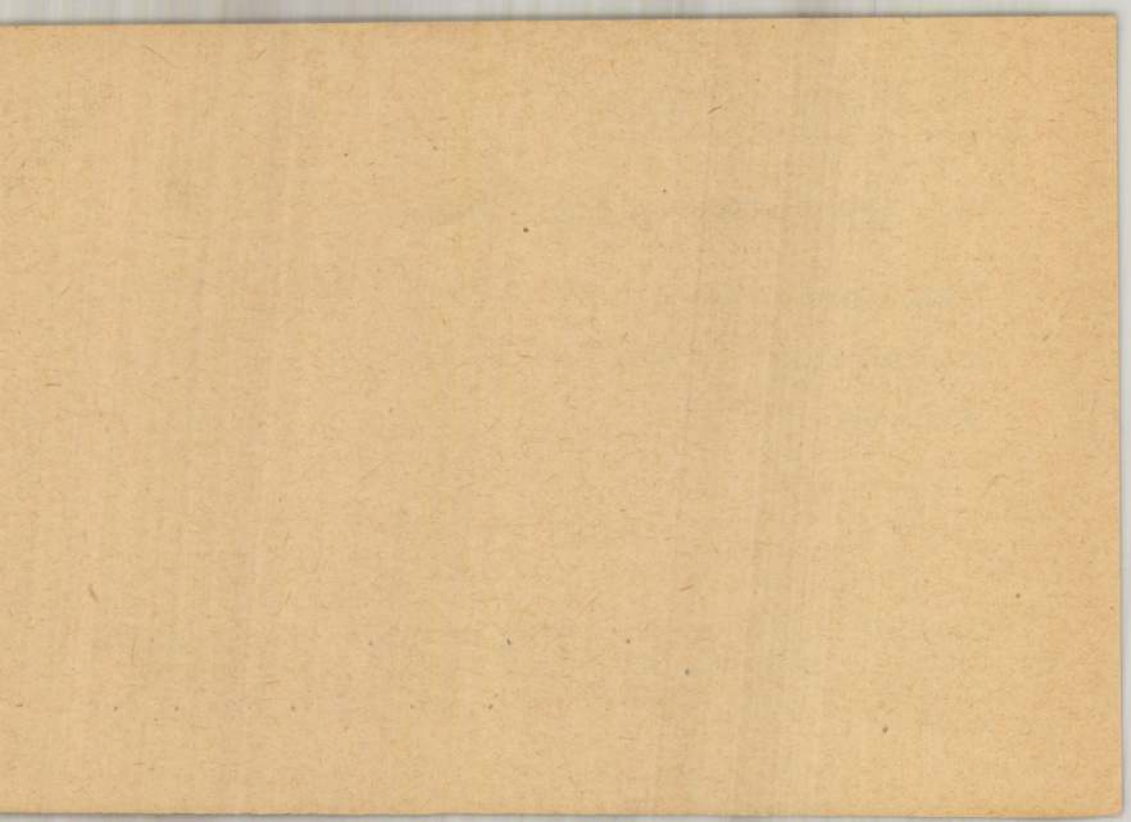
Tükrössy Attila

ei íj. Stampay Fános:

Gherlein tere 2-es 1 1/2 uobai
barátsággal. Rövid leírás. (Fell:
Szeged 5.)

Családi ház tervek. 1959. Szerk.: Bene László,
Kárpáti Andorné. Rajzokat készítette: Balogh
István, Finta József, stb. Bp. 1959. Sztl. 1.,
kéés.

II. 1. 12. lapodon.

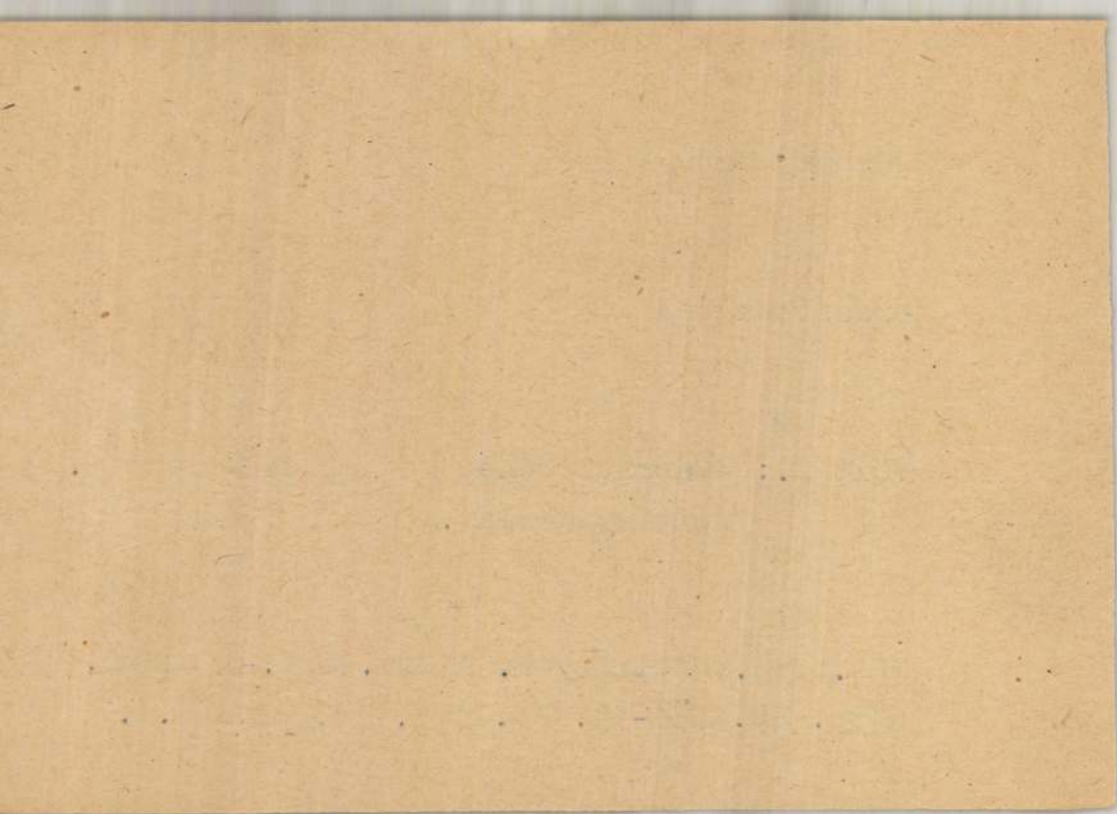
MDK

Tükuthy Márton ács

Brassóban ács

Voit P.: Gyarmati Dénes mester és a régi m.
építőgyakorlat.

Műv.tört.Tanulmányok. A Műv.tört.-i Dokum.
Közp.Évk.1954-55. Bp.1957. 16, 61, 65.l.

Tündervár

a Köösörtögyben.

Kejé nepe.

Vas. Ujó

1856. 4448.

Handwritten text, possibly a date or reference number, located in the upper right corner.

Handwritten text, possibly a name or title, located in the middle right section.

Handwritten text, possibly a name or title, located in the middle left section.

Handwritten text, possibly a name or title, located in the lower middle section.

Handwritten text, possibly a name or title, located in the lower left section.

Fütkory József

László

Viszta László

32. L. 92. l.

Fütkory Józsefnek a Fütkory László
költeményeinek a Fütkory Józsefnek
költeményeinek a Fütkory Józsefnek
költeményeinek a Fütkory Józsefnek
költeményeinek a Fütkory Józsefnek
költeményeinek a Fütkory Józsefnek
költeményeinek a Fütkory Józsefnek
költeményeinek a Fütkory Józsefnek
költeményeinek a Fütkory Józsefnek
költeményeinek a Fütkory Józsefnek

102

I.

1500 x 70
105.000

105.
59.70
91
255.70

NOS

ó
====
gek raktára.

tégla és
====

∴

Készítették: Különleges tetőcserepeket u. m. csülőhorony cement tetőcserepet, 30 államban szabadalm. Szép, szingazdag hatásos, tartós, könnyű és viharbiztos. Továbbá: Hódfarkalakú tetőcserep. A jövő cement tetőcserepe, négyzetméterenként 15 kilóval könnyebb mint bármily más fedélcserép, oltósága előnyössé teszi. Egyébb cementlapokban nagy választék.

Pásztó, 191

(Heves-megye.

Birtokos

Művelés építő bizottság
M. Neubitz.

Erőművelés és építés

az építési tervet

Pásztó 1915. III. 11

11000 db
970K = 105.00

Tüköri József ácsmester

lásd Spiegel József is.

Tüköry

ácsmester

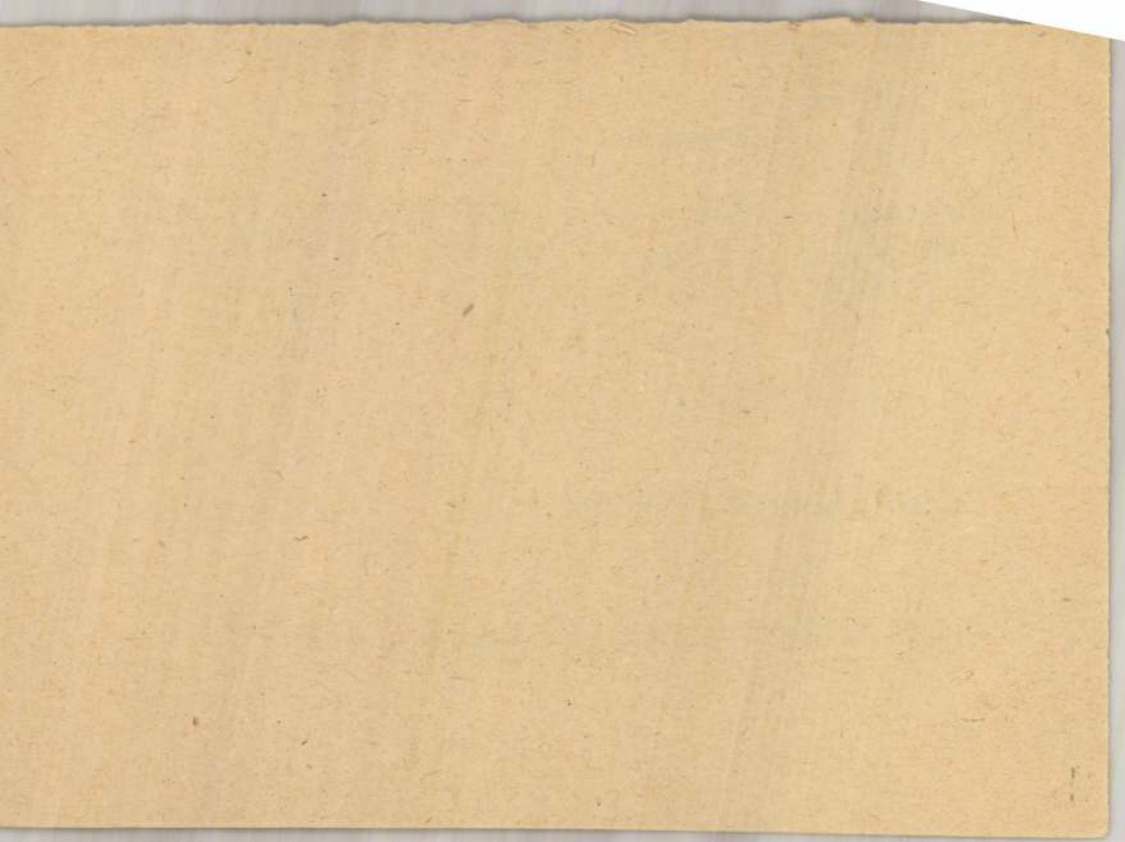
18K

Pollack legtöbb munkájának ácsmeistere Spiegel
/Tüköry/, akivel együtt utazik Tengelicre, vagy
Karlsbadba.

404.o.

Lásd Spiegel /Tüköry/

ZADOR ANNA: Pollack Mihály. Bp. 1900.

TÜKÖRY József ács

ld. SPIEGEL József ács

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

Tierschitz Luhař

Štroš 1743

1748

Land

Mib. Pass. 125

Handwritten Chinese characters, likely a name or title, written vertically in the upper right section.

Handwritten Chinese characters, possibly a date or a specific reference, written vertically in the middle right section.

Handwritten Chinese characters, possibly a date or a specific reference, written vertically in the middle right section.

Handwritten Chinese characters, possibly a date or a specific reference, written vertically in the middle right section.

Handwritten Chinese characters, possibly a date or a specific reference, written vertically in the middle left section.

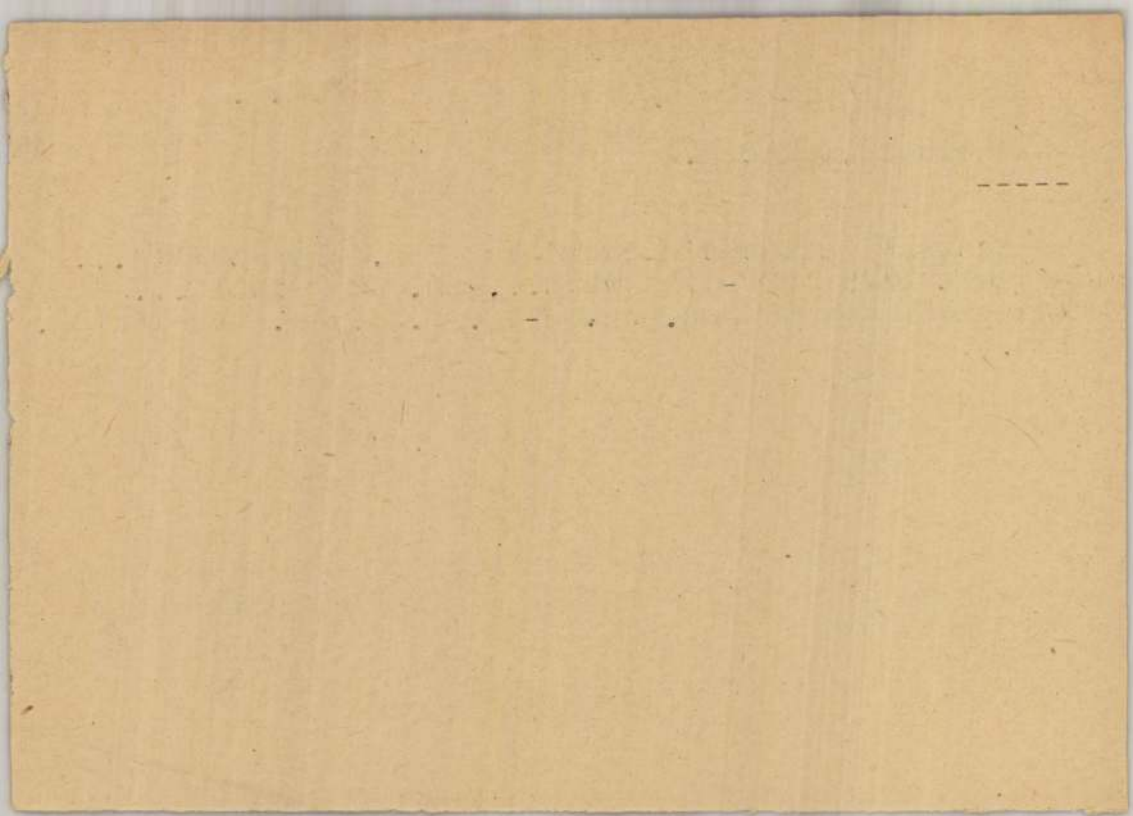
M. D. K.

Tüke Mihály, takácm.

A szentgáli takácscéh cserépkorsója. Feliratból: "..."
Készült ~~1878~~ 1879-dik Evben... Uzm. Tüke Mihály...
Veszprémi Bakony Múz. Lsz: c-42. L. 52. kép. Függelék: 83.
198. o.

Magybákay Istér: Veszprémi és Veszprémmegyei céh-
korsók. 139. o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. 4. 1965. Veszprém.
Kiadja a Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága.
Veszprém. 1965

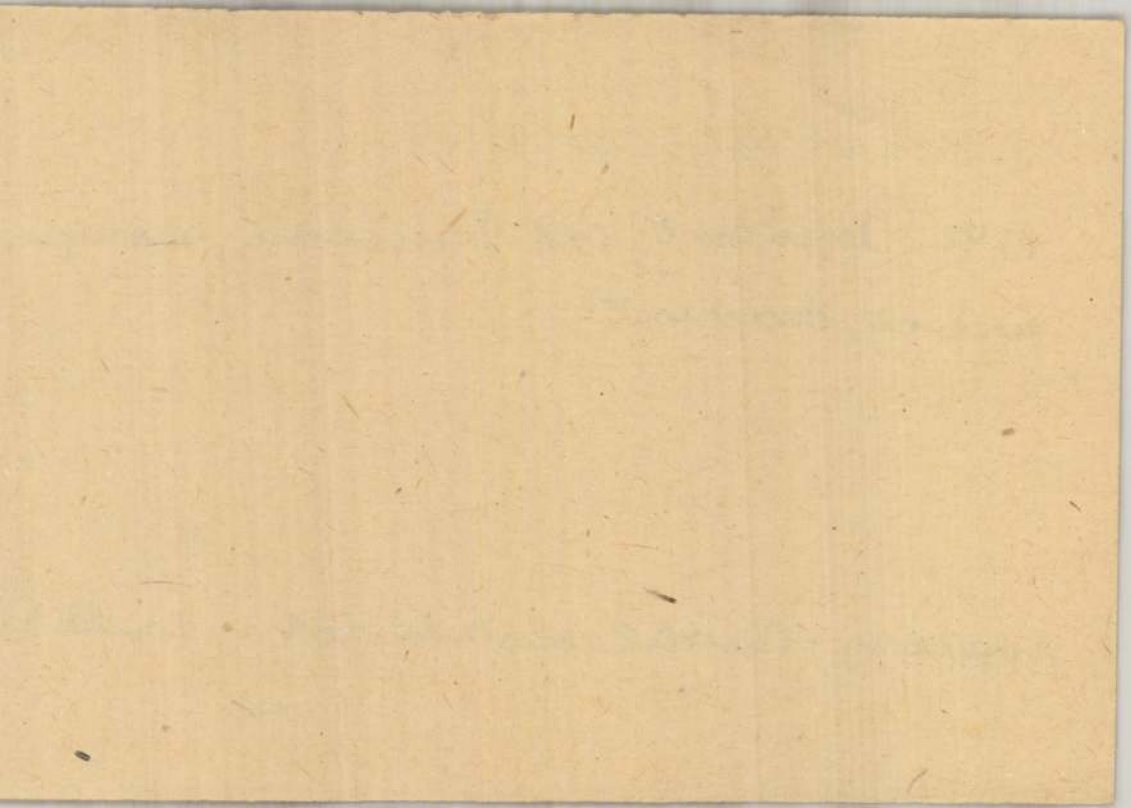

TÜDÖS János abtotos

1746. Jese"csát, ref. Templom, meny-
nyezet, karsat

Apphary: Barokk esobraszat... Jan 1959.

I. 289.

Füdds János
festőcímata

2 Voit Sal

Regi magyar Okhonor.
Bp. e. n. 128. l.

A VALLÁS - ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M.

1912évi **7156.** számv. sz.

XIII. .....ügyosztály

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kérték.

A Műemlékek Orsz. Bizottsá

*Folyó évi szeptember
átiratára van szerencsém Sándy
Ernő felső építőipari iskolai i
K-ra illetve 290 K-ra érvényesi
Budapest, 1921. évi de*

Tüdos János

1746

L. Merkát (Brood
nem) Karát *

Göröch Emlék könyv

122. l.

* K. Garamné
nek. Murcsomban

Térkép.

A megye czimerével
Fölött:

C. UNGVÁR.

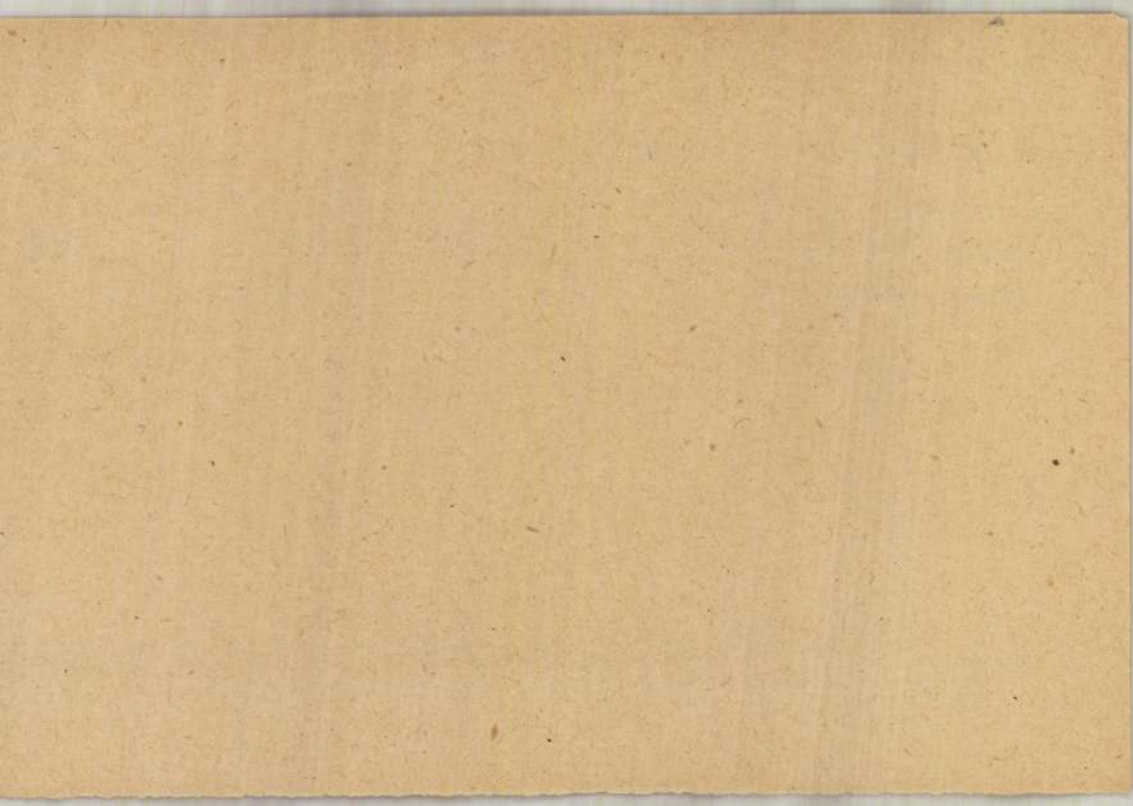
Fölül jobbra: XXXIX.

Rm., mér. a r.l. 18.1:

Czina István, Kontz János, Tüdös János, Szabó István

Az 1746-ban készült mezővárosi karzat (Jparmű. Műz.)
Felirata: "...Rév. Komáromi becsületes Orst(alos)
Mest(er) emberek Czina István és Kontz János által.
Mest. legény Tüdös János Szabó István által."

Tombor Ilona: Borsodi készült asztalosmunkák. MTA. II. Törs.-
tört. Tud. Orst. közl. II. köt. 1. sz. (1951). 85. l.

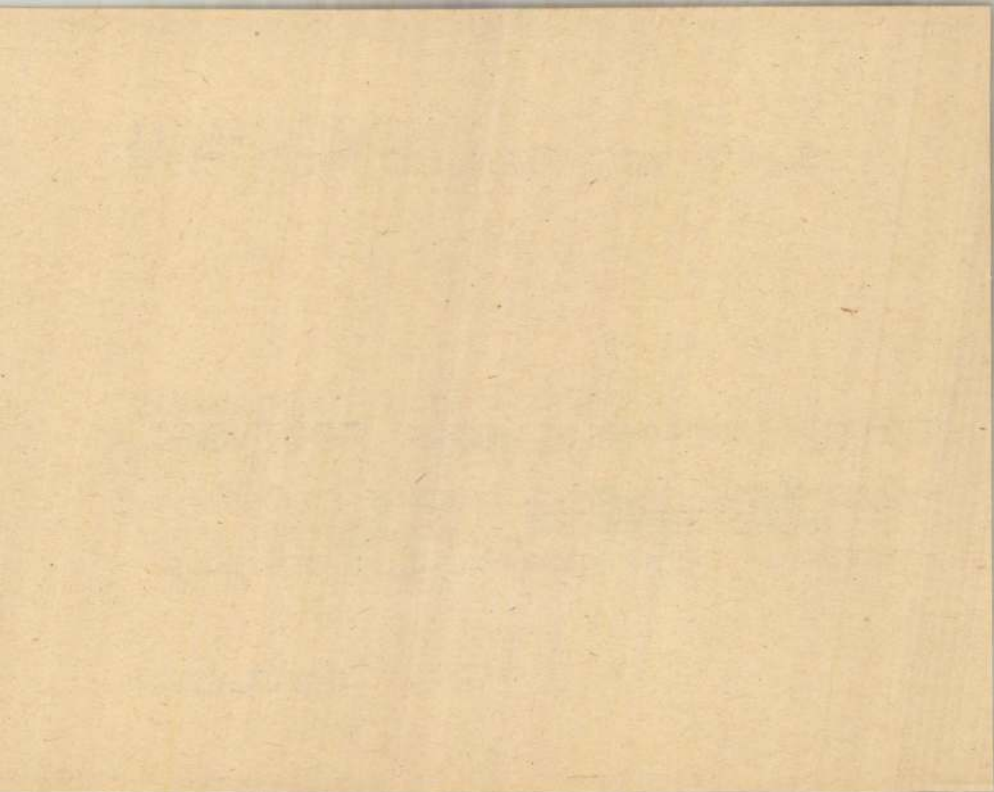

Tudós Klára

Heltai Jenő: "Néma Levente" c. színdarab-
jának előadásához Újor Tibor tervezett
"színpompás, festői, gyönyörű színpadképe-
ket" és
Tudós Klára minden elismerést megérdemlő
jelműket, -közl. a lap.

Delibab, Bp. 1936. márc. 28. X. évf.
14. sz. 6-9. lap.

Tiedo's Klamm

textil

1915-16.

Simmick 1930

89.P.

Sz. Tüdös Klára

Magyar Képzőművészek Alkore Londonban. Színhazi
Élet 1938. 18. sz. 44-45. l.

MDK

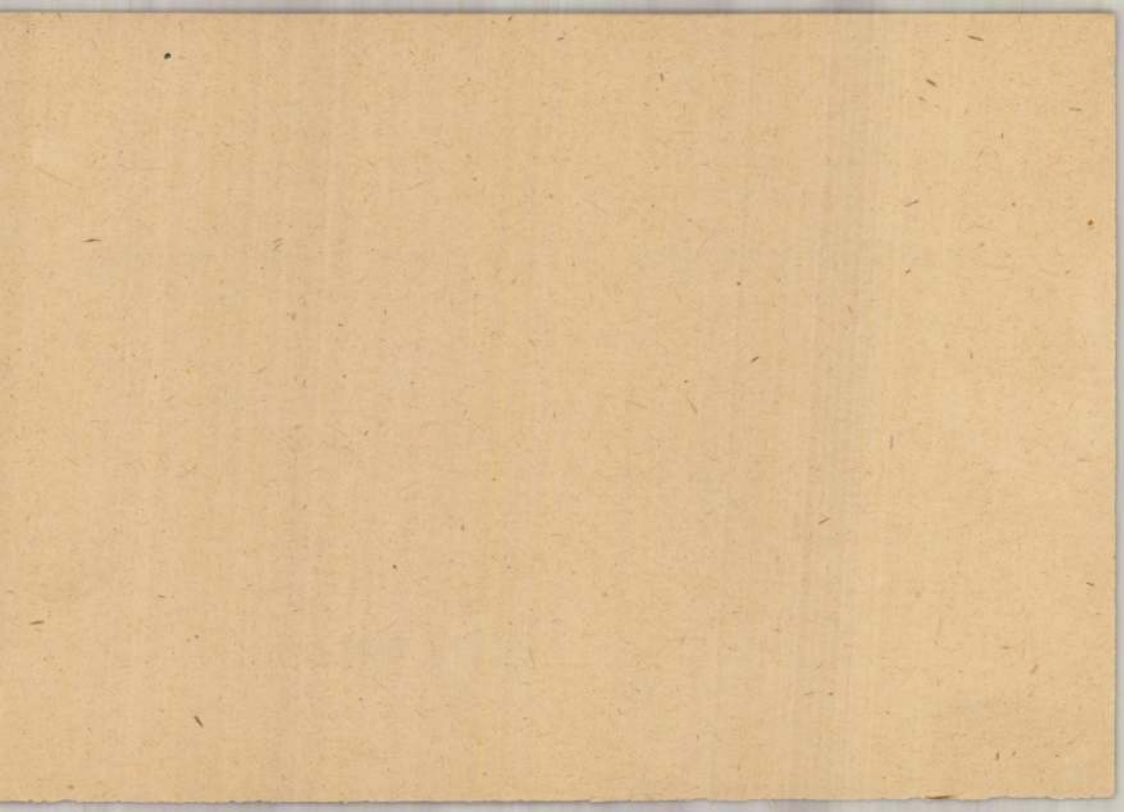
MDK

Dutka M.: Tevasszi Tárlet. Magyar Nemzet 1952.
máj. 24.

Mitgen Lesz a Muterem Dal? Nemzetl. Ujsag, 1938.
Febr. 13.

Tudós Klára

MDK

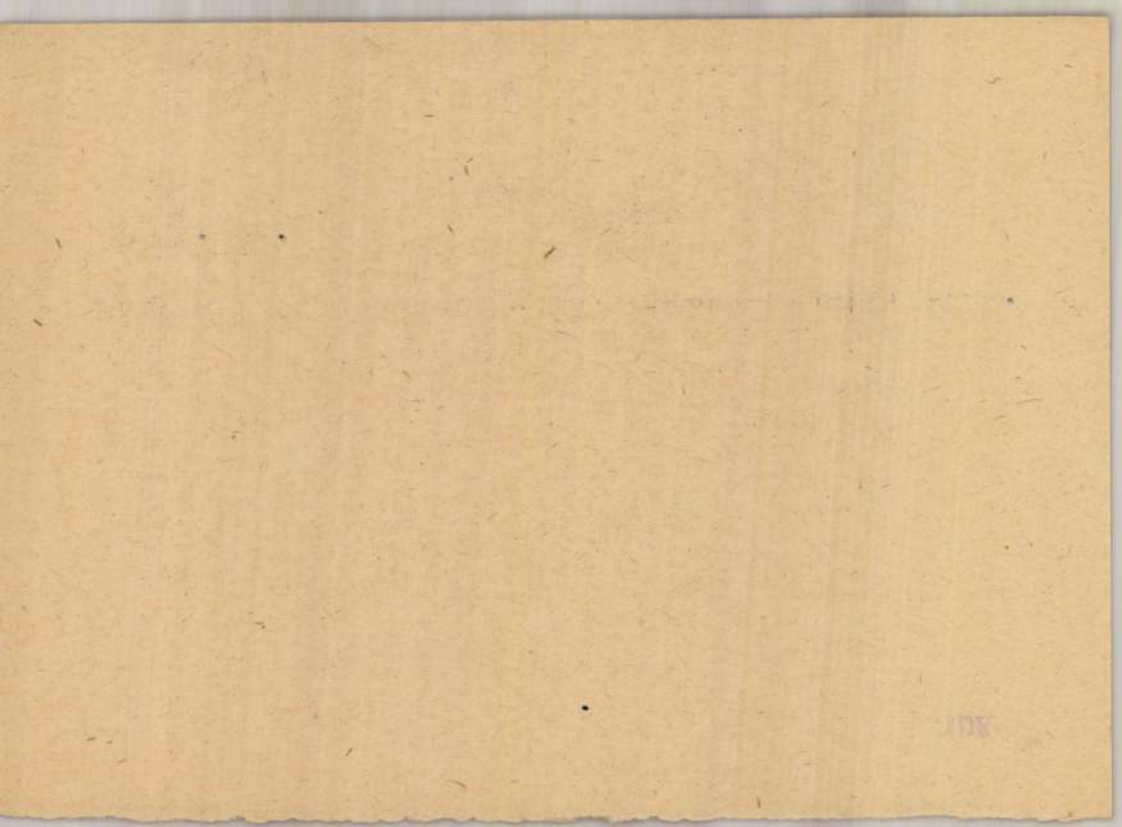

Milyen lesz a Műterem-ből? Nemzeti Újság, 1938.

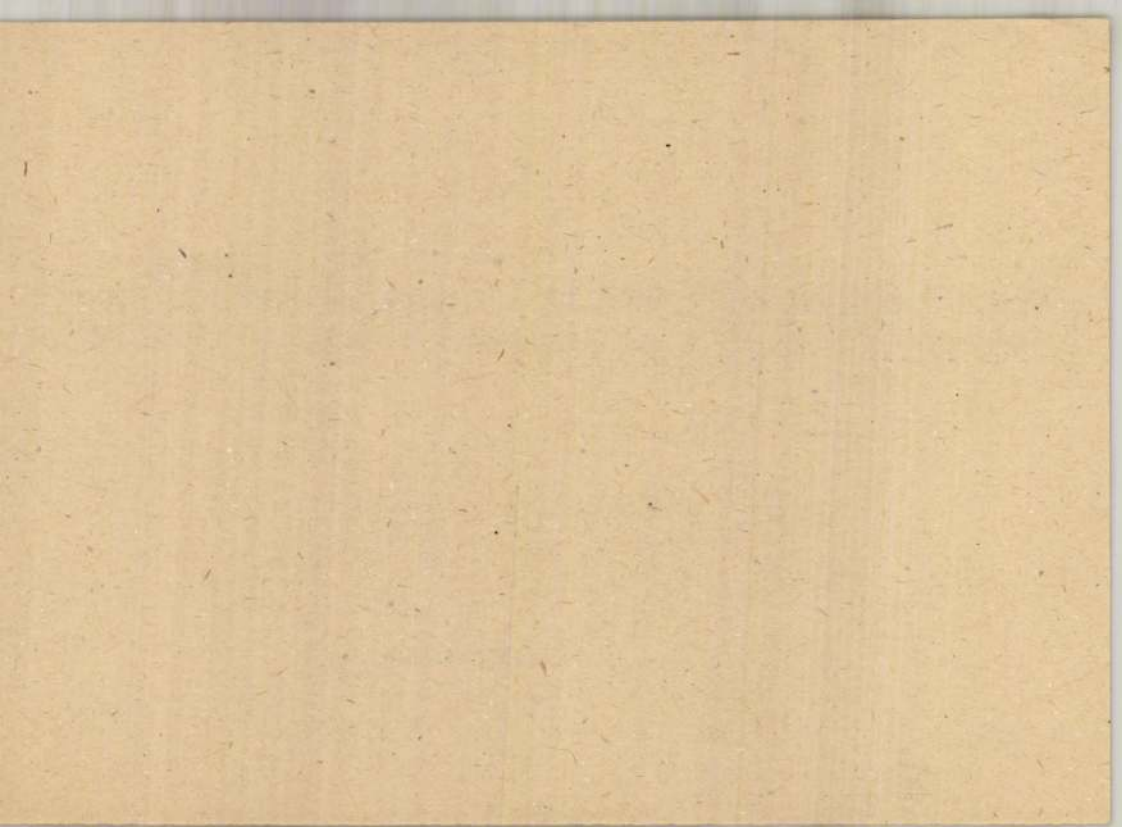
febr. 13.

Tüdös Klára

MDK

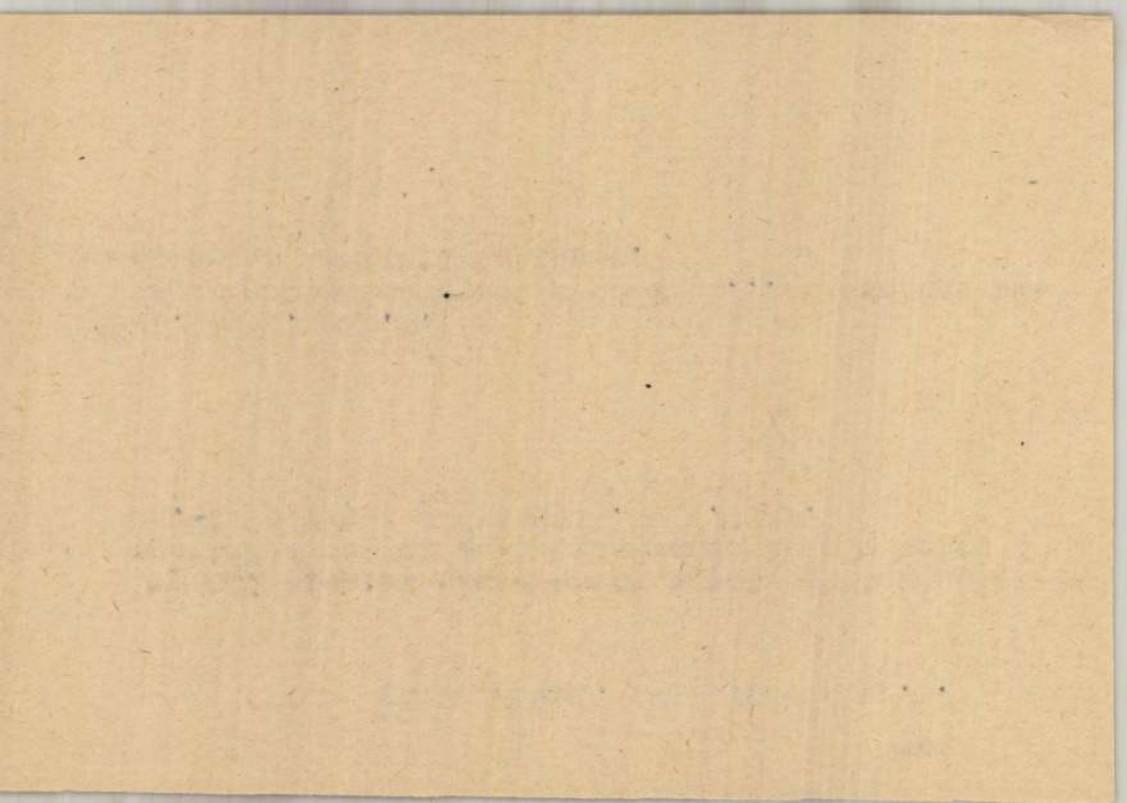

MDK

Júdes Klára, ruhatervező ír. m.

Bpesti újság az aranyberek vezetésével tanulmány-
nyerték a newyorki művészvándorok egy hetig a
19.-1 operában újságolt. U. 3928.

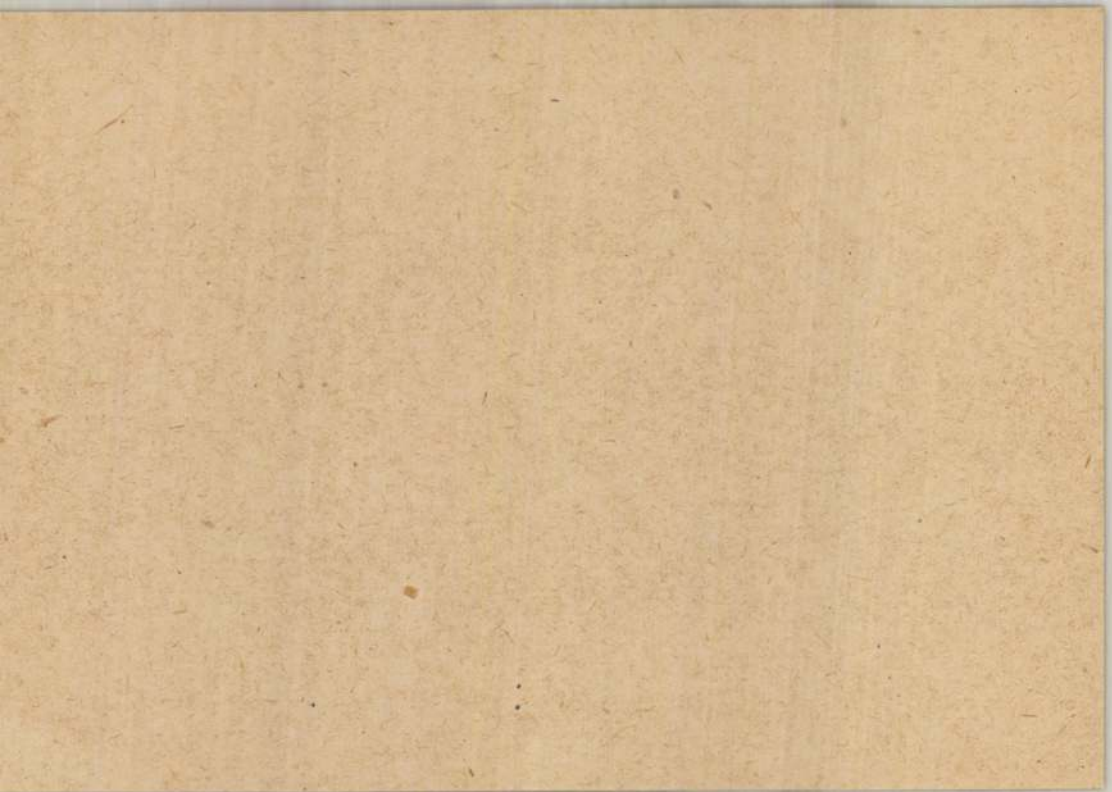
AzEst. 1933. aug. 9.
A magyar pártvezetés engedélyt... becsülnek in-
dabestben az amerikai festők.

Indio Kista

från nord till söder
med ena kanten
på ena sidan

Number 1. 1937 II 17

Tudós Klára

M.D.K.

A Művész Színházban bemutatott "Magyar Csapaják
tér" c. darab jelmezeit tervezte.
A jelmezek a szereplőkről készült fénykép-
felvételeken láthatók.

Színházi Élet. Bp. 1938. május 28. XXVIII.
évf. 23. sz. 6-11. lap

M.D.K.

Tudós Klára

F.B.: "Szászorszég a Corvin divatrevüjén"
címmel ír a divatbemutatóról, amelyen a mű-
vészt által tervezett ruhákat mutatják be.
Három modelljének repr.-ját, valamint a mű-
vész fényképét bemutatja a lap.

Film Színház Iródalom, Bp. 1941. dec. 12-18.
IV. évf. 50. sz.

ST. JOHN'S COLLEGE, N.S.W.
1911

THE UNIVERSITY OF SYDNEY
1911

1911

1911

M.D.K.

Tudcs Klara

A berlini Staatsoper bálletkara számára 29
rület tervezett a művész a magyar népi táncok
bemutására.

"Tarka Barka" c. rovat
Film Színház Iródalom, Bp. 1941. nov. 7-13.
IV. évf. 45. sz.

1111
1111
1111

1111
1111
1111

1111

M. D. K.

Sz. Tudds Klára

Az Önálló Hivatású Nők Világszövetségének
Londoni művészeti szakosztálya által rendezett
kiállításán vett részt.

Magyar képzőművésznők sikere Londonban c.
Színházi Élet. Bp. 1938. ápr. 23. XXVIII. évf.
18. sz. 44-45. lap

18. 23. 44-45. 190
23. 24. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000.

22. 1900. 1901.

Fr. Widen, Clara, Almsletterens

a boeren emmele bisset in atterden haren vullen
tals op biddensmeti. talle in een besitt. Alst

volkomenlyc a reparatienste protestans hervorming
taken biddens a reformatien hervorming. - Ka-

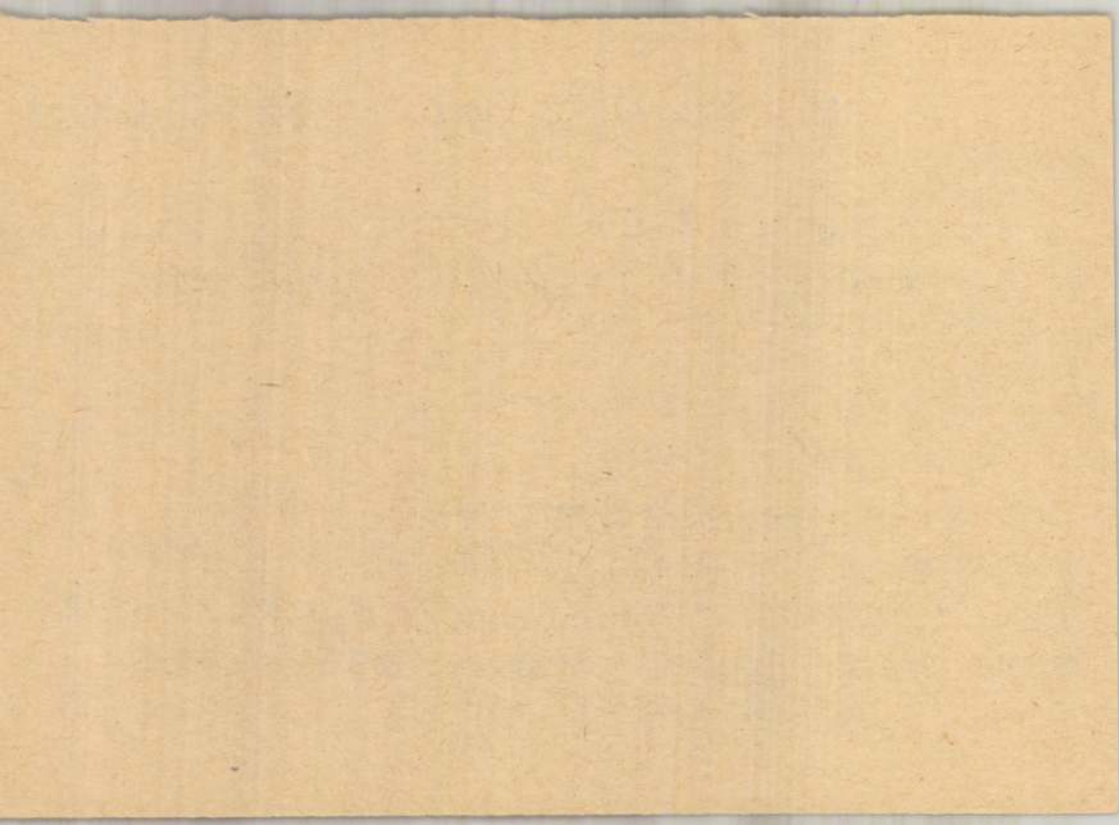
beveet. Vrij biddens, a biddens. Alst magt in
austroon hervorming. Alst

de biddens op de alder. Alst a biddens hervorming
op de hervorming. Alst hervorming hervorming

na ka. Alst hervorming hervorming hervorming
hervorming hervorming hervorming hervorming

Reformatien hervorming, 1996. aug. 1.

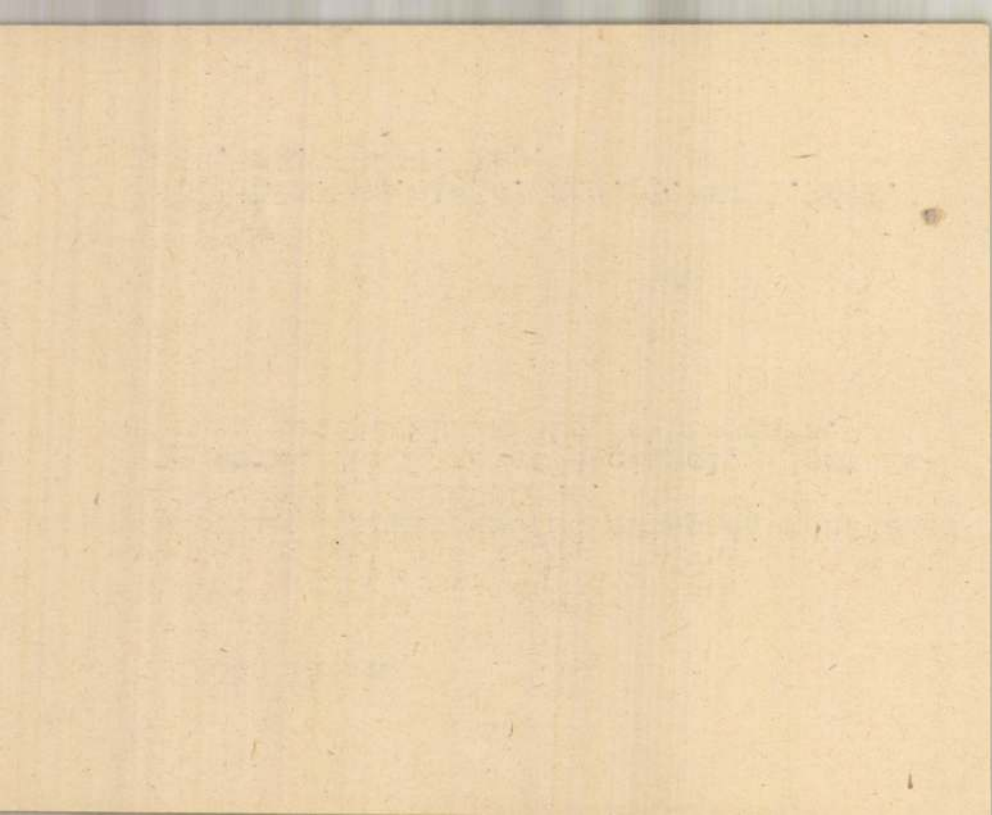
Almsletterens!

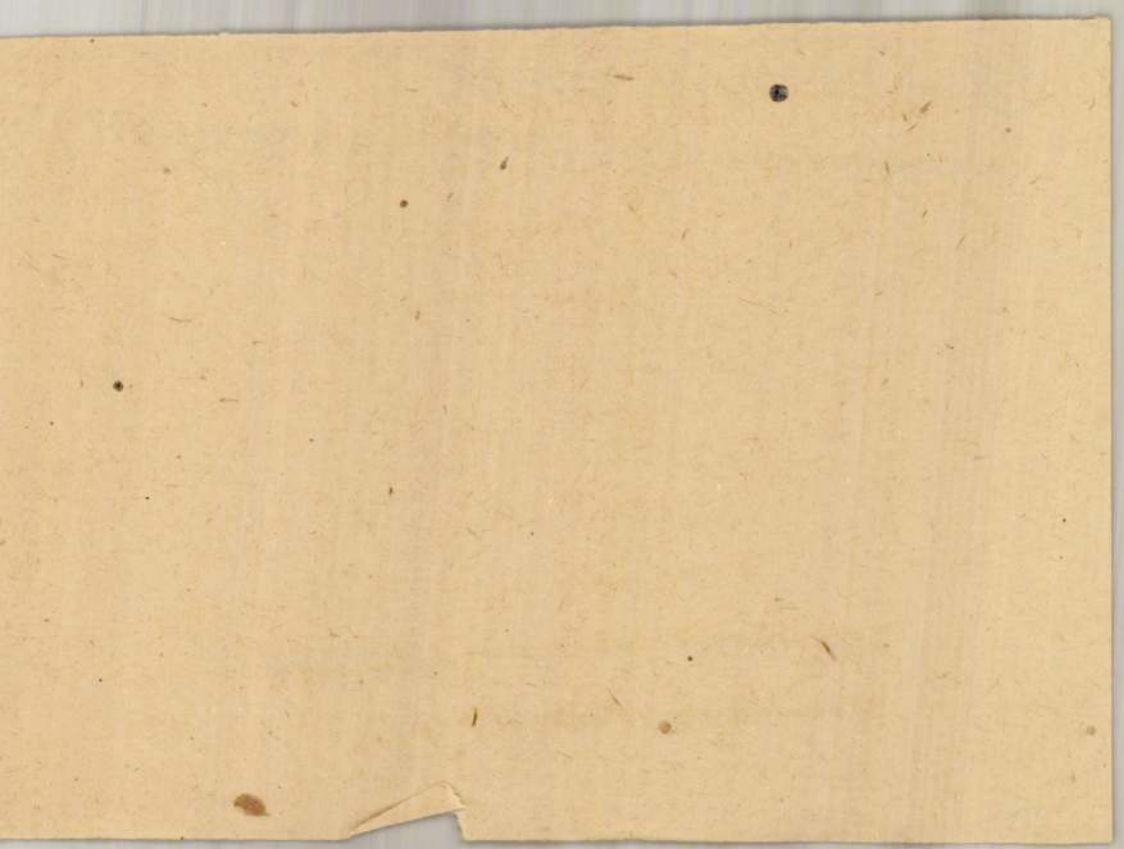
Tudós Klára

Bethlen Margit grófnő színpadi meséjéhez
tervezett kosztümöket.
A darab "Örök temető" címmel, Liszt Ferenc zenejével került bemutatásra.

Délibáb, Bp. 1934. nov. 3. VIII. évf.
45. sz. 33-34. lap.

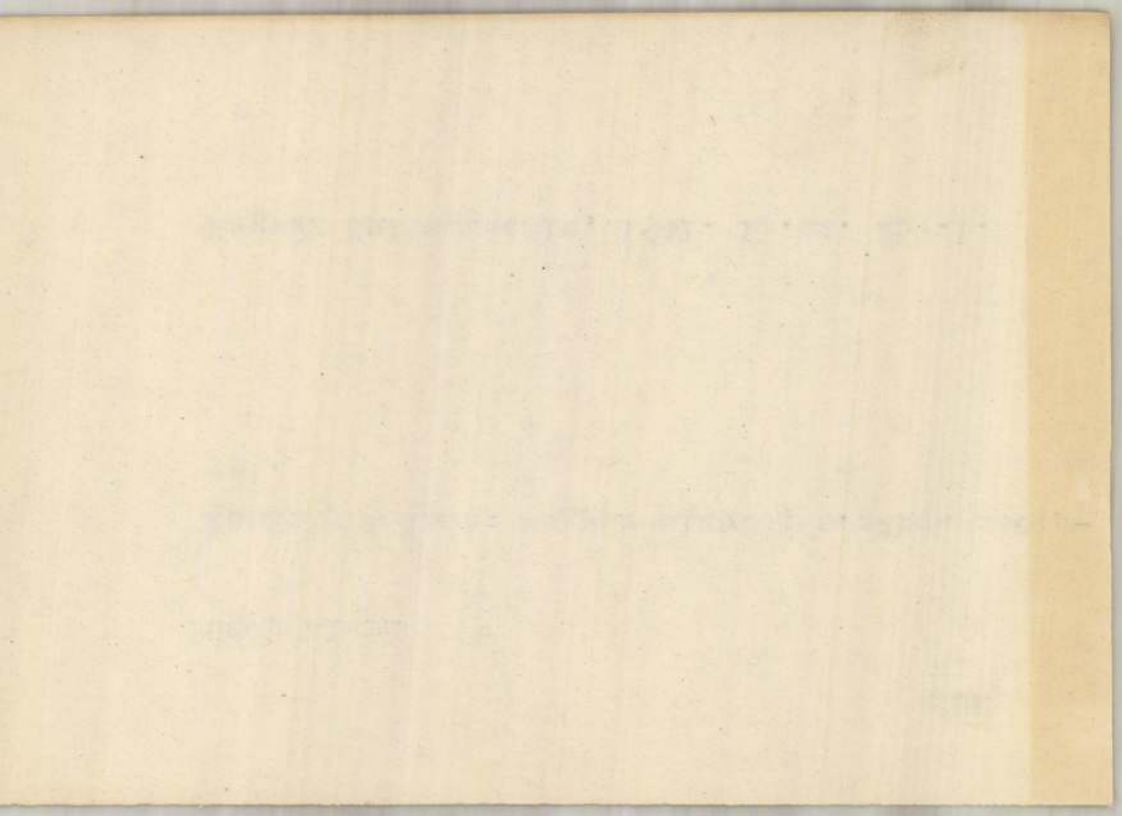
Magyar Kulturszemle, 1941. 11. sz. 257. l.

pel.

Konkoly Kalman: Magyar alkotok c. mben szere-

Tudós Klara

MDK

Magyarország, 1939. apr. 27. 9. l.

-r-: Az ezerkettedik éjszaka.

Heltai Jeno: Az ezerkettedik éjszaka c.
mesefüzetekének jelmezeit tervezte.

Judós Alara

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

RESEARCH REPORT

1950-51

Tudós Klára

M.D.K.

Szinpadi Kosztümterveiről beszél nagy elismerés
sel Oszti Kató: "Nagy sikert aratott Párizsban
a magyar női képzőművészet" c. beszámolójában.

Szinházi Élet. Bp. 1937. febr. 21-27. XXVII.
évf. 9. sz. 34-35. lap.

100 8 28 24-25 100
NINETEEN 114 81 1000 1000 11-30 1000

1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000
1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000
1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000 1000

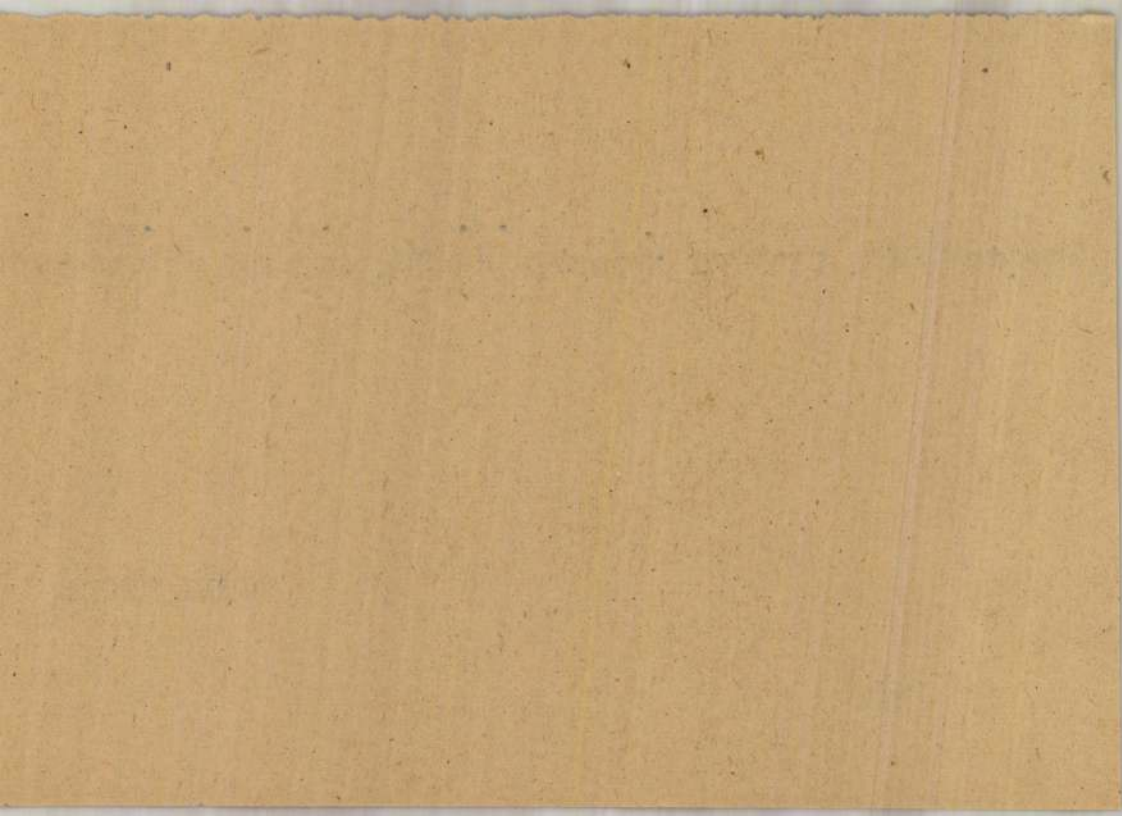
1000 1000

1000 1000

Tudós Klára

Konkoly Kálmán: Magyar alkotók. Reggelt Magyarorszáig
1941. nov. 16. 6.1.

MDK

Magyar Film. 1941. ápr. 5.

Zs. Tüdös Klára ruhatervező

MDK

M.D.K.

Udász Klára

Horváth Anna nevével együtt említ a kritika
"Az ezerekettedik éjszaka" c. előadás jelmester
vezőiként.

Szinhatzi Magazin, Bp. 1939. ápr. 30. II. évf.
18. sz. 9-11. lap.

18. 08. 1911. 12. 11.
18. 08. 1911. 12. 11.

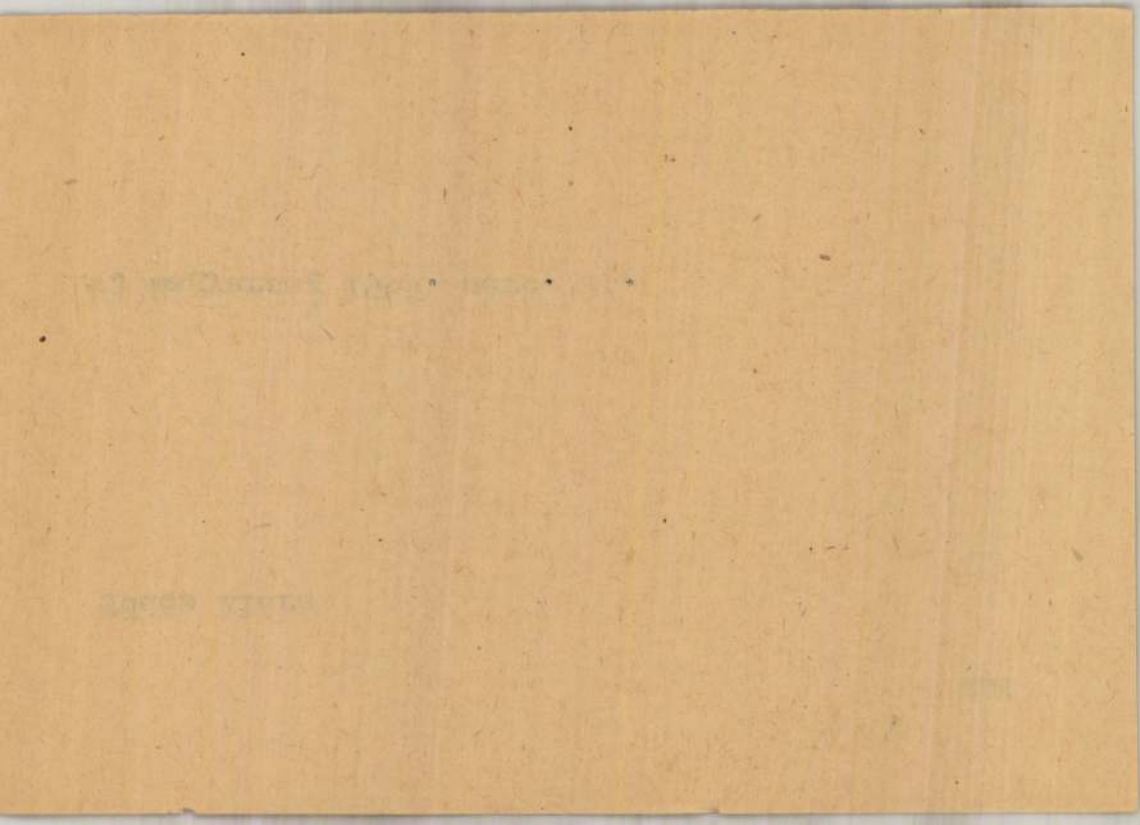
18. 08. 1911. 12. 11.
18. 08. 1911. 12. 11.

18. 08. 1911. 12. 11.

Judós Klára

Új Magyarok 1943. márc. 23.

MDK

M.D.K.

Tudós Klára

Kéziszövesű anyagokat tervez és a szövetelekből készült ruhaterveit bemutatja a lap, mint a Corvia Aruház reklámját.

"A teli vigano és magyar háziszöves premier-je" címmel a lap bemutatja a művész által tervezett ruhákat. Fényképfelvételek.

Színházi Magazin, Bp. 1941. szept. 24-30.
IV. évf. 40. sz. 1. lap

" 42-43.

18-2
The following information is for your information
and is not to be used for any other purpose.

The information is for your information
and is not to be used for any other purpose.

The information is for your information
and is not to be used for any other purpose.

18-2

.....

M.D.K.

Tudós Klára

Plakétrajz a művész részéről Szent István nap-
jára tervezett női díszmagyarruhákról.

Színházi Magazin, Bp. 1941. aug. 13-19. IV.
évf. 34. sz. 43. lap

ALL INFORMATION CONTAINED
HEREIN IS UNCLASSIFIED
DATE 11-14-88 BY SP-8 JRS/STP

THIS DOCUMENT IS UNCLASSIFIED
DATE 11-14-88 BY SP-8 JRS/STP

1988-11-14

M.D.K.

Tudós Klára

Plakátrajz a művész magyaros ruhaterveiről.
A ruhákat a művész után Corvin Vigánóknak
nevezi a reklámlírózó árnyáz.

Színházi Magazin, Bp. 1941. aug. 6-12. IV.
évf. 33. sz. 43. lap

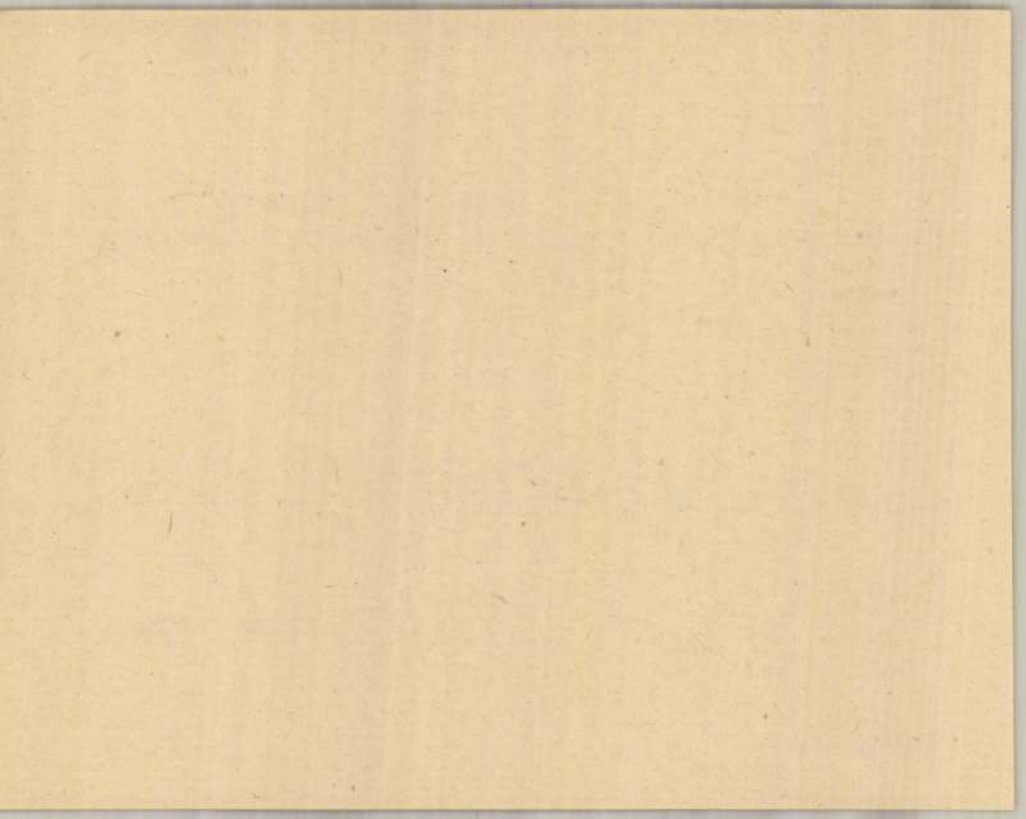

M.D.K.

Tudós Klára

Magyaros tervezési ruha-rajzait hozza a lap
a Corvin Aruház reklámjaként.

Színházi Magazin, Bp. 1941. júni 23-29. IV.
évf. 31. sz. 39. lap

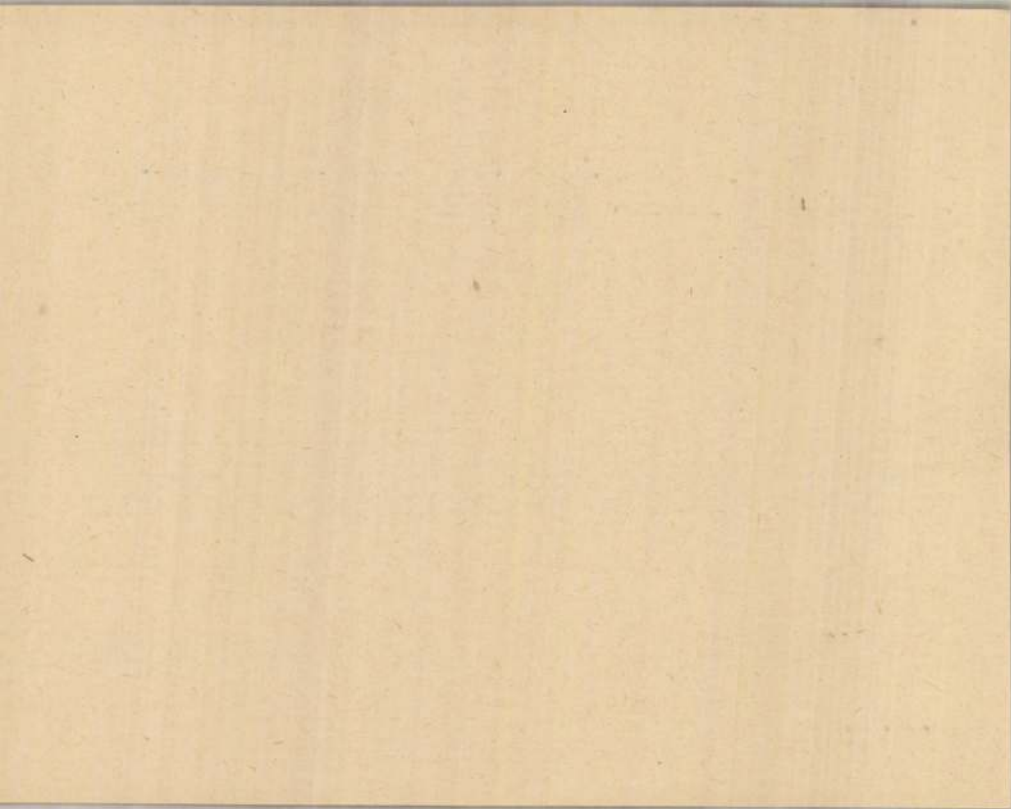

M.D.K.

Tudós Klára

"Corvin nyaralás" címmel magyaros ruhák és
más öltözködési holmikról készült rajzait
bemutatja a lap.

Szinhatzi Magazin, Bp. 1941. évf. július 2-8.
IV. évf. 28. sz. 37. lap.

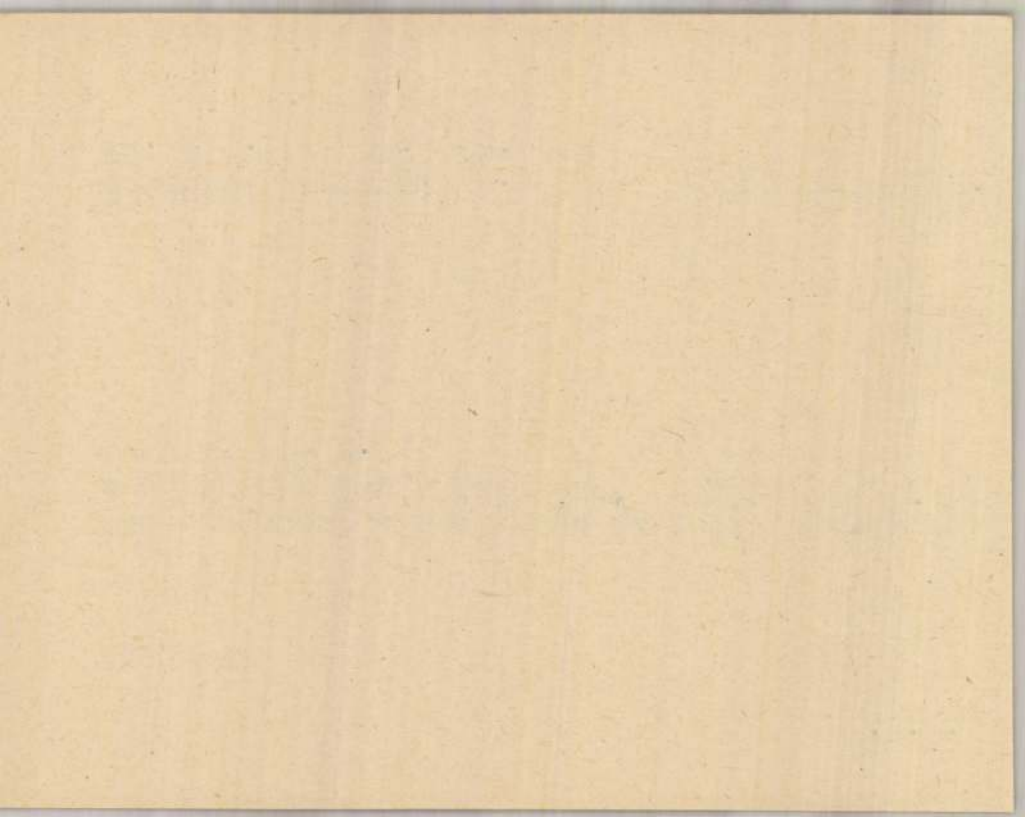

M.D.K.

Tudós Klára

"Este Pesten" címmel rajz az esti Budapestről
s ennek a rajznak keretében ruhatervét is be-
mutatja a lap.

Színházi Magazin, Bp. 1941. május 28-juni 3.
IV. évf. 23. sz. 35. lap

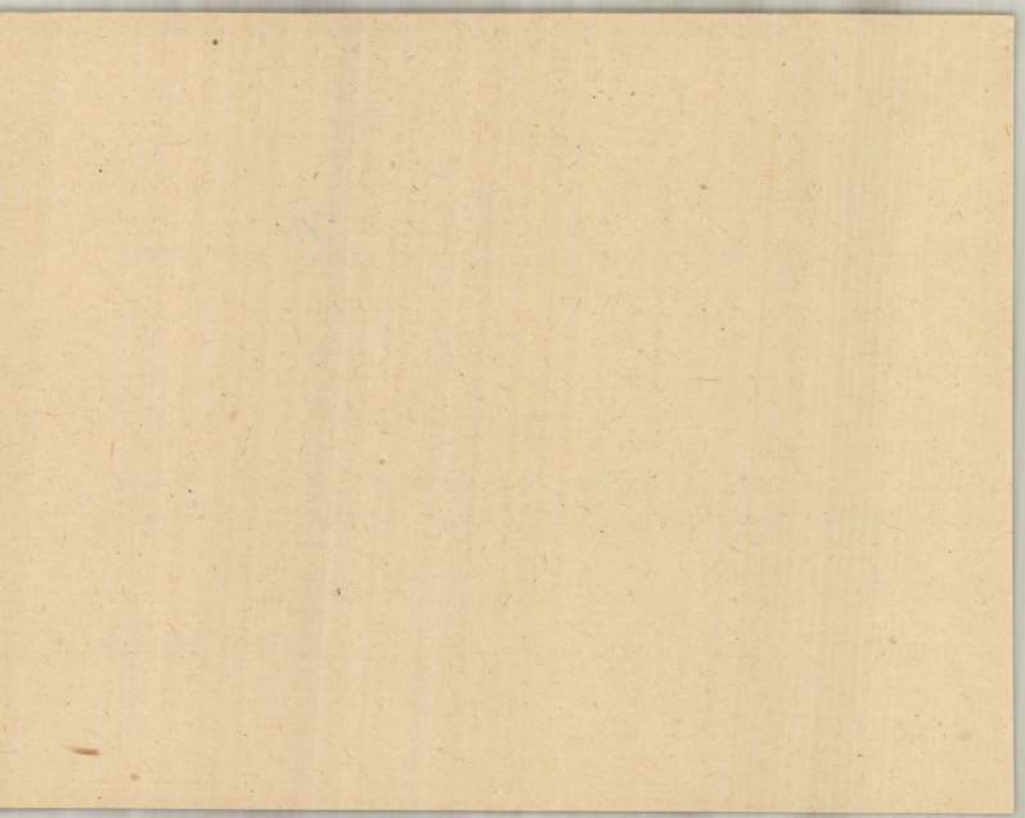

Matyó víganójat - Fényképfelvételek - hozza a
Lap a Corvin Aruház reklámjaként.

Tudós Klára

M.D.K.

Szinházi Magazin, Bp. 1941. május 14-20.
IV. évf. 20. sz. 37. lap.

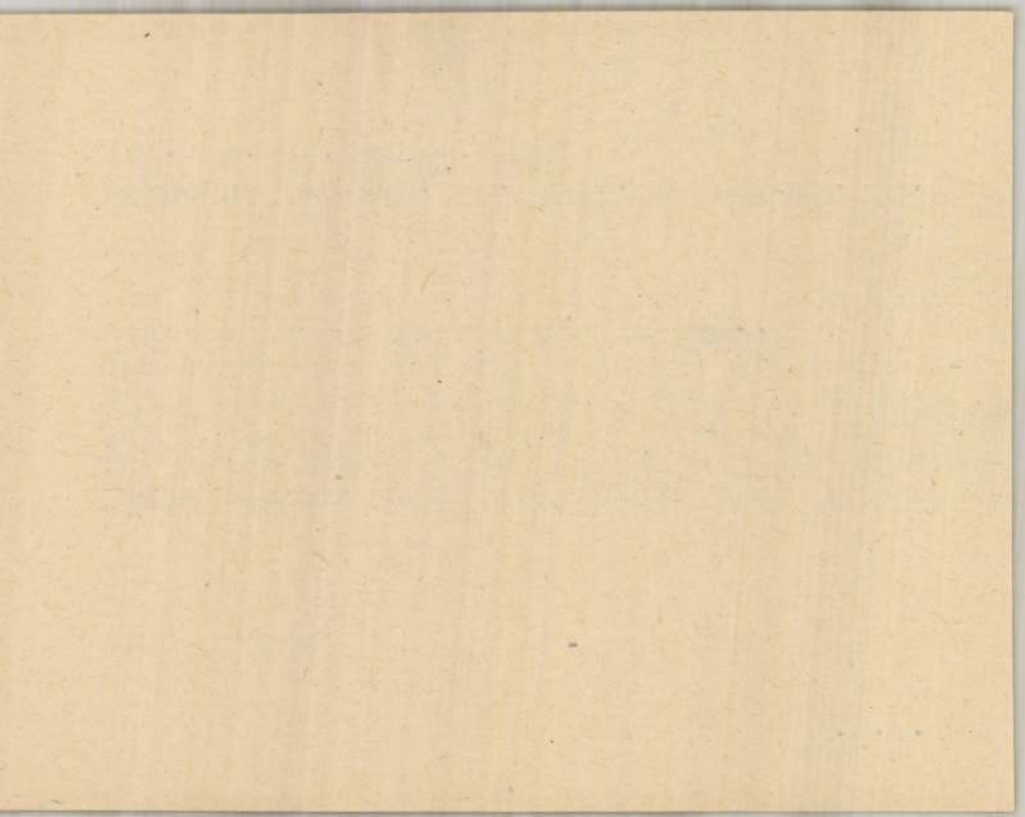

M.D.K.

Judós Klára

"Műtér Pesten, hortobágyi gemeskutak és bárány-
felhők, kecskeméti barack Judds Klára ruhacsó-
dalm" címmel a lap beszámol a Corvin Aruházban
rendezett divatbemutatóról, amelyen az előkelő
személyiségek viselték a művész által terve-
zett magyaros és másféle ruhákat.

Színházi Magazin, Bp. 1941. május 7-13. IV.
évf. 20. sz. 36-37. lap

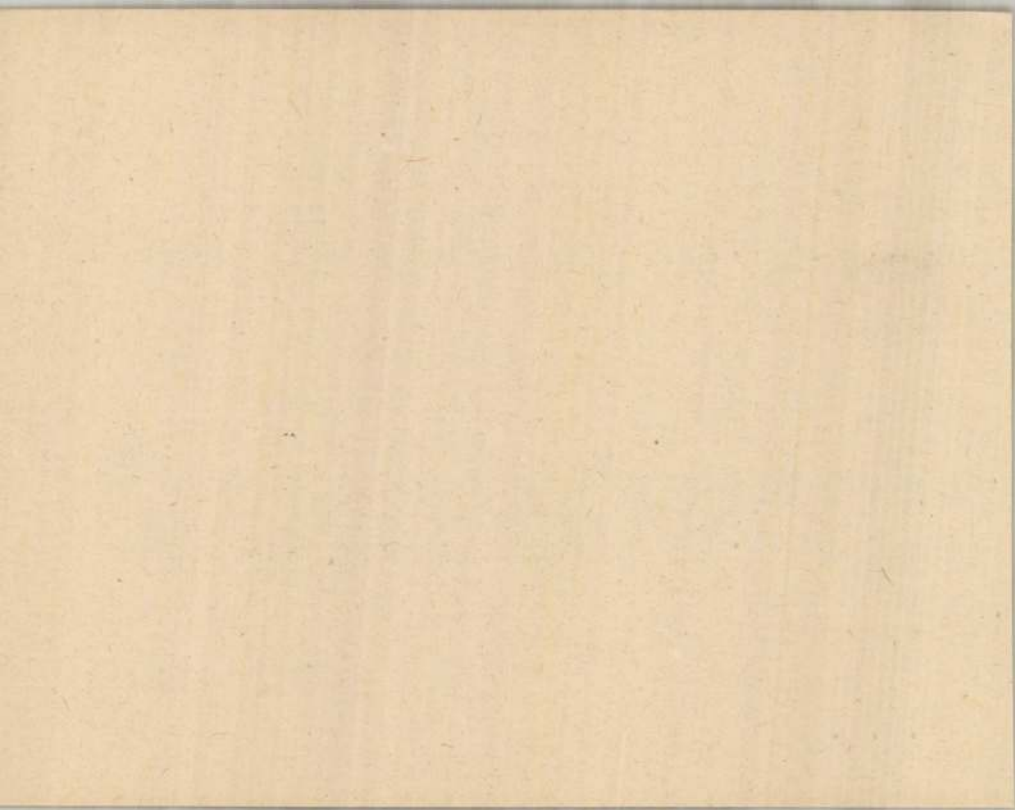

M.D.K.

Tudós Klára

Magyar ruha terveit hozza a lap. A rajzokat
a művész "Vigadó" - névvel jelöli.
A rajzok a Corvin Aruház reklámjaul szerepel-
nek.

Színházi Magazin, Bp. 1941. ápr. 23-29. IV.
évf. 18. sz. 39. lap

M.D.K.

Tudós Klára

"Ünnepeles alkalmakra tervezett Kismagyar"
ruhájának rajzát bemutatta a lap.
A rajz a Corvin Arubáz reklámja.

Színházi Magazin, Bp. 1942. márcs 1-17. V.
évf. 12. sz. 41. lap

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1925

.....

M. D. K.

Tudós Klára

Gérczei-Németh Imre: "Zsindelyné Tudós Klára a rendezői asztalnál" címmel arról számol be, hogy művész a divattervezőként a rendezésre s az Új Magyar Színház "Henschel Iváros" c. darabját rendezte.

Színházi Magazin, Bp. 1943. márc. 24-30. VI. évf. 14. sz. 6-7. lap

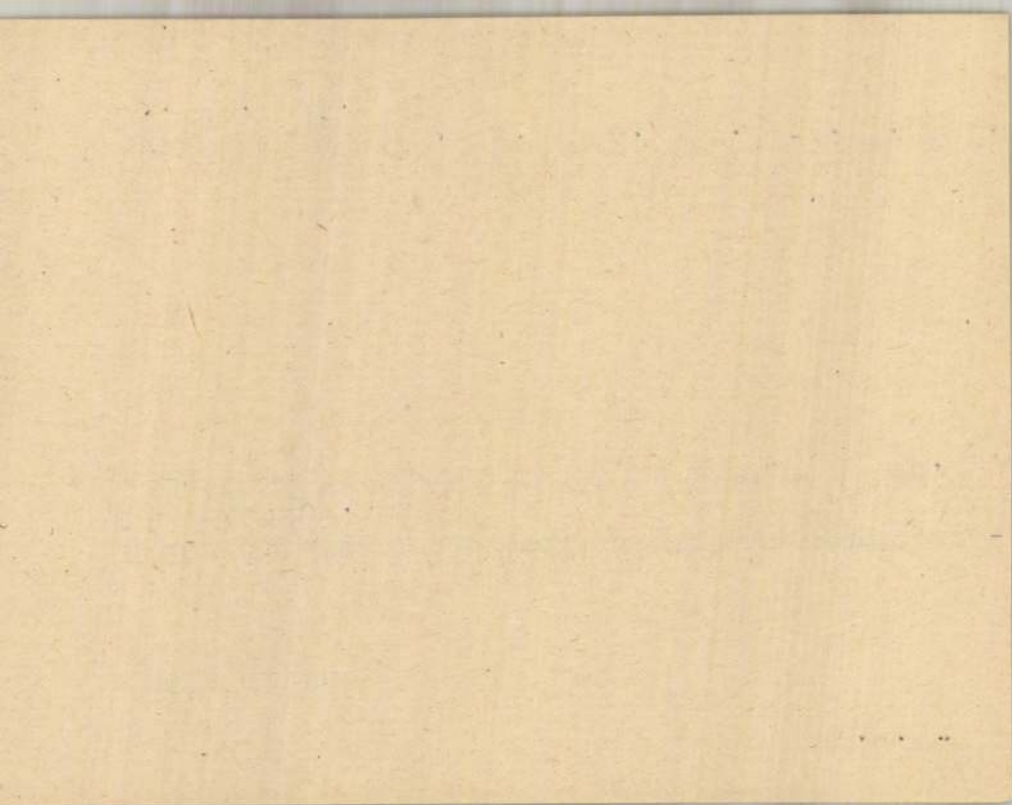

Tudós Klára

M.D.K.

A Corvin Aruház Ruházati Osztályának művészeti vezetője.
Az általa tervezett ruhát bemutatta a lap.

Színházi Magazin, Bp. 1942. ápr. 1-7. V. évf.
15. sz. 33. lap

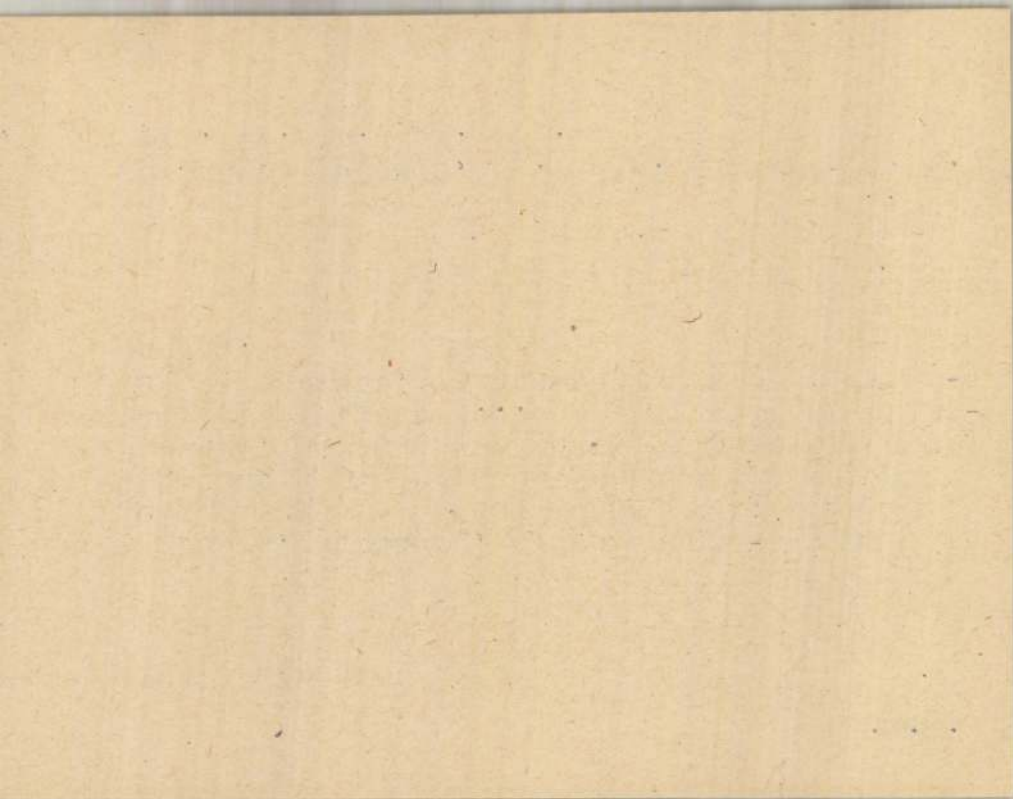

M.D.F.

Tudós Klára

"Utcará, strandra, nyaraláshoz - vigamó"
címmel cikk a művész munkájáról: A lap a
művészt a magyaros öltözködés apostolának
nevezi, aki először hozta divatba a német
dirndli helyett "... a magyar vidékek stílu-
sában tartott, változatos szép nyári vígá-
nokat."

Színházi Magazin, Bp. 1942. júni 24-30. V. évf.
évt. 27. sz. 38. lap.

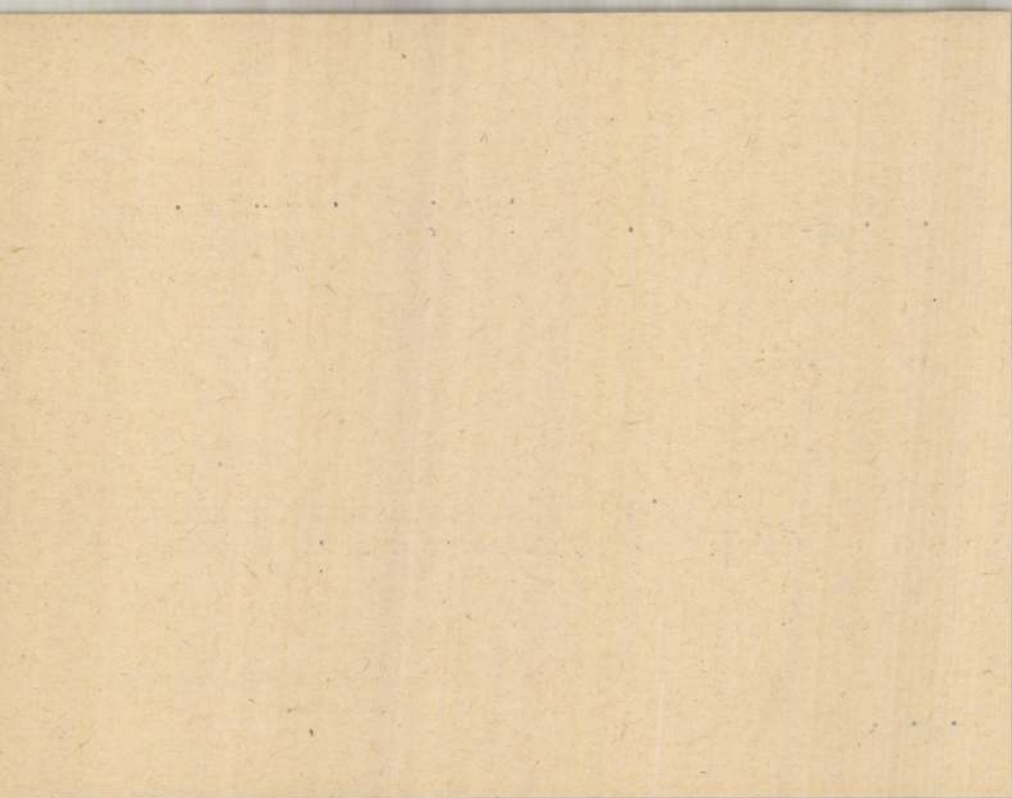

M.D.K.

Tudós Klára

"Vigadó" c. ruhatervét hozza a lap.
A Corvin Aruház reklájaként.

Színházi Magazin, Bp. 1942. júni 10-16. V.
évf. 25. sz. 39. lp.

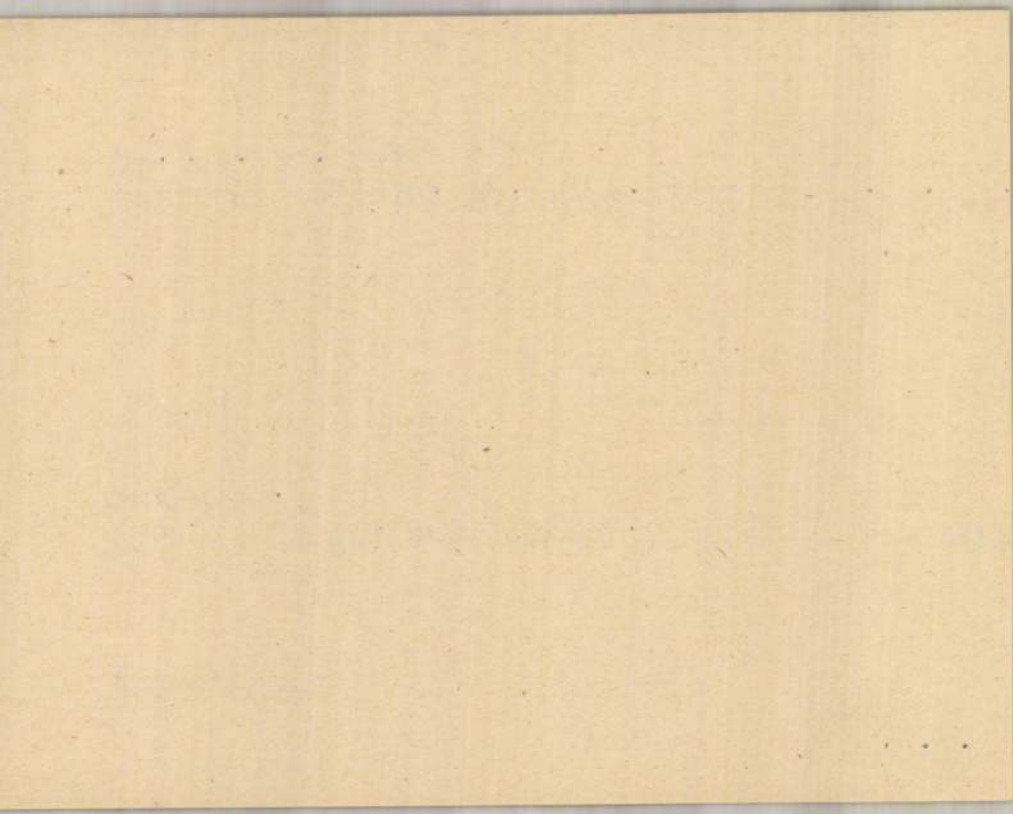

Tudós Klára

Plakátrajz "Vigandó" címmel. A vigandót a művész
tervezte.

Színházi Magazin, Bp. 1942. júli 22-28. V. évf.
31. sz. 39. lap

M.D.K.

M.D.K.

Tudós Klára

Magyaros mintáju "Takaros" elnevezésű ruhateremt
veit bemutatója a lap.

Film Színház Iródalom. Bp. 1940. május 17-23.
III. évf. 20. sz. 19. lap

III. 54. 50. 03. 18. 194
1119. 2310000. 100000. 05. 1840. 00100 10-52.

AGYI. 100000. 10. 194
1000000. 00100. 10. 1840. 00100 10-52.

10000 10-52

Talizmán, scapularé - alaki románoktól
Keleti VII. 61.

< Tüdo's Klara >

cikk

< 7 A menesera

menesera -

A lép. 1936. 1-2.

or. 14-15. l.

Small ink blot 14

JOSEPH V. HENNING

1815. 5. 19. 1

Ks. Tüdös Klára

l.

Szépművészet

1942. 21. l.

M.D.K.

Tudós Klára

Diszmagyar női ruha tervét bemutatta a Lap
a Corvin Aruház plakátján.

Szimhási Magazin, Bp. 1941 szept. 3-9. IV.
évf. 37. sz. 47. lap

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

LIBRARY

1912

M.D.K.

Tudós Klára

Magyaros ruhaterveit bemutatja a lap, melye-
ket a Corvin Aruház részére készített.

Színházi Magazin, Bp. 1941. márc. 12-18. IV.
évf. 12. sz. 35. lap.

AL 81-11 10-18-18
10-18-18

10-18-18

10-18-18

M.D.K.

Tudós Klára

A Magyar Divatcsarnok hirdetései keretében bemutatja a művész által tervezett ruhát.

Színházi Magazin, Bp. 1940. júni 30. III. évf. 27. sz. 1. lap

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

Ludós Klára

Heltai Jenő: "Az ezerkettedik éjszaka"
c. mesefüzeteknek jelmezait tervezte.

Horváth Béla: "Az ezerkettedik éjszaka"

Esti Kurír, 1939. ápr. 27. 12. l.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

1950-51

Z. Tüdös Klára

MDK

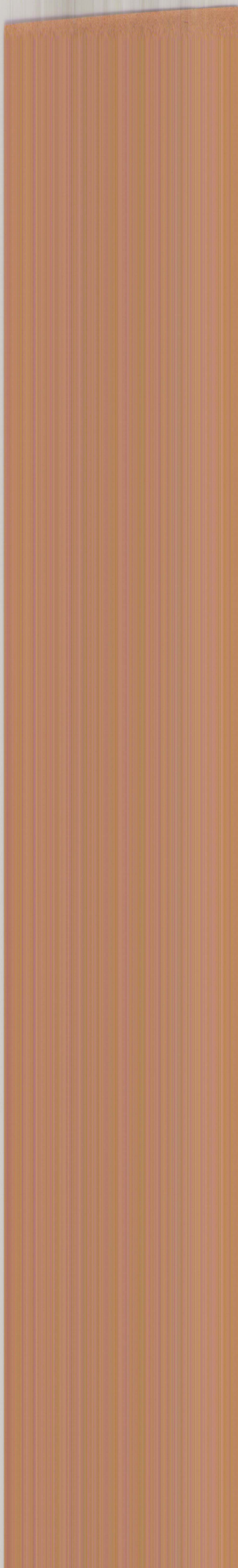
Lakatos A.: Az első országos magyar Iparművészeti
tárlat. Művészet 1938. III. 22. sz. 158. l.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

U. CHICAGO LIBRARY

1914

Tudós Klára

Laird

Tomkóczy Ráfnanai

Magyar alkotók:

Brecht, 1941. - Singer

& Wolfner.

ism.

Magyar Kultúra 200 éve

1941. 11. 4. 257 f.

ionna.

il.
ni érseki kép
15. szám. -
rszei képtár
, 116-117. l
ergomi érsék
, 1876., 760. l
Az esztergom
ar Sion, XVII
sy: Esztergom
Maszlaghy II.
Jiság, 1916. jú
97. 1. - Gere
ay, Maria: Di
Museums ii

Dr. Trillo's Place

veit veit ar alviki
Reiðlitaðin

Mússiel. 1938. St. 1.

(Maðgar heyrðuvinuinnok
þenkou Reiðlitaða.)

Frédéric Klara

1866

2

Germany must reform

1866

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után . . .

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság e kis pénzért mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

Tiolo's Klans

Magyar Nemzet

K. Nemzet.

Ember.

Hankiss

197.8.

Handwritten scribbles at the top left.
T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

GYAR LÁNY

EGYESULETI SZAKLAP

SZÁM ÁRA 60 FILLÉR.

III. EVFOLYAM 10. SZÁM.

H I R D E T J Ű K

VEGRE...

Viddm jdték a szerelemmel

Ks. Tündös Klársa

deverte a Danko

Pista film rubeit

ar. 1940-41. filmvándkom

Magyar Film

1941. apr. 5.

Fisher's Place

(Syringophne)

Laid

MAGYAR IPARMUVESZET

1937.178. C.

1855-1856

Year

(1855-1856)

1855-1856